I. ULUSLARARASI BİLİMLER IŞIĞINDA YARATILIŞ KONGRESİ TEBLİĞLERİ

30 Kasım – 2 Aralık 2017, Harran Üniversitesi Şanlıurfa, Türkiye

I. INTERNATIONAL CREATION CONGRESS ON THE LIGTH OF SCIENCES

PROCEEDINGS

30 th November –2 nd December 2017,Harran Üniversity Şanlıurfa, Türkiye

EDİTÖRLER/ EDITORS

Prof. Dr. Âdem TATLI
Prof. Dr. Hasan AKAN
Prof. Dr. İsmail KOCAÇALIŞKAN
Prof. Dr. Veysel GÜLLÜCE

ŞANLIURFA, 2018

"*O Allah ki, yaratandır.* (En güzel biçimde) *Kusursuzca var edendir, şekil ve suret verendir"* (Haşr Suresi, 24).

"He is Allah, the creator, the inventor, the fashioner" (Surah al-Hashr, 24).

1. Basım: 2018.

ISBN No: 978-605-82158-6-3

BASIM YERİ

EDİTÖRLERİN TAKDİMİ

İlk defa **I. Uluslararası Bilimler Işığında Yaratılış Kongresi** düzenlendi. Harran ve Üsküdar Üniversiteleri tarafından organize edilen ve 30 Kasım-02 Aralık 2017 tarihleri arasında Şanlıurfa'da yapılan bu kongrede, bilim metodolojisinde Fen ve Sosyal Bilimciler ile Din Bilimcilerinin din ve bilim disiplinlerini birlikte aynı masa etrafında konuşmaları bilim tarihinde bir ilk olmuştur. Kongre, bu bilim disiplinlerinin birbirinin rakibi değil, tamamlayıcısı olduğunu göstermiştir.

Konular altı ana başlık altında sunulmuştur. Bunlar:

- Kur'an ışığında yaratılış gerçeğinin değerlendirilmesi,
- Müspet bilimler ışığında yaratılış gerçeği,
- Evrimci görüşün sorgulanması,
- Yaratılışın gaye ve hikmetleri, Yaratıcıyı tanıma ve anlama,
- Ders kitapları müfredatının yaratılış gerçeği açısından değerlendirilmesi,
- Basın, medya ve belgesellerde yaratılış gerçeğine bakış.

Kongrede; Moleküler Biyoloji, Genetik, Biyokimya, Astrofizik, Sosyoloji, Dinler Tarihi, Temel İslam Bilimleri, Biyoloji, Jeoloji, Felsefe, Tıp, Ziraat, Eczacılık, Dil Bilimi, Paleontoloji, Antropoloji, Eğitim, Psikoloji, Sümeroloji, Fizik ve Bilgisayar Mühendisliği alanlarında yurtiçinden ve yurtdışından 10 ülkeden kendi sahasında otorite olan bilim insanları tarafından 137 tebliğ sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Bu tebliğler ışığında sonuç bildirisinde dile getirilen konular özet olarak şöyledir.

1-Yaratılış, küllidir, umumidir. Bütün varlıkların teşkilini içerisine alır. Cenab-ı Hak bir varlığı tedrici tekâmül kanununa tâbi tutarak zaman içerisinde kemale erdirdiği gibi, ani ve def'i olarak bir anda da yaratır.

2-İslam dini gerçek bilimle çatışmaz. "*Din ayrı bilim ayrıdır*" düşüncesi pozitivist felsefenin ürünüdür. Onları böyle bir kanaate götüren, Hıristiyan dininin geçmişteki uygulamalarıdır. Bir başka ifade ile bilimin ayrı, dinin ayrı hakikatleri olamaz. Bilimle din, akılla vahiy arasındaki kavga, İslâm medeniyetinin kavgası değildir. Çünkü bilimlerin konusu Allah'ın kudret sıfatının eseri olan kâinat kitabıdır. Kur'an da, Allah'ın Kelam sıfatının eseridir. Bunlar birbiriyle kavgalı

değildir. Tam aksine, Kur'an kâinat kitabının bir nevi tefsiridir. Çok sayıda ayet ve hadis metninden anlaşıldığı üzere, İslam dini ilme ve ilim adamına büyük önem vermektedir.

3-İnsan ve kâinatı anlamada fizik ve metafiziğin birlikte verilmesinin gerekli olduğu üzerinde durulmuştur. Bilimde tek başına sebep-sonuç ilişkisinin ele alınması, kâinatı ve insanı anlamak için yeterli olmayıp, bütüncül düşünceye ihtiyaç vardır. Bu da metafizik düşünceyle mümkündür. Dünyadaki eğitim sistemlerinin büyük bir kısmı yaklaşık iki yüz yıldır pozitivist felsefî görüşe göre şekillenmiştir. Böyle bir eğitim sisteminde insanın ruh sahibi bir varlık olduğu dikkate alınmamaktadır. İnsan madde ve manasıyla bir bütündür. Metafizik, eşyanın içine ve ötesine nüfuz ederek bilimi tamamlar.

4-İlmî metotlarla elde edilen bilgiler, tesadüf ve sebeplerle değil "mana-i harfî", yani tevhidî bakış açısı ile verilmelidir. Bilim dili olarak, kültür değerlerimizle uyumlu bir dil kullanılmalıdır.

5-Evrim ve yaratılış konusunda bir kavram kargaşası ve bilgi kirliliği vardır. Herkesin evrimden anladığı ve kastettiği farklıdır. Evrim kelimesi; Tekâmül, Tebeddül, Tegayyür, Tahavvül ve Evolusyon gibi otuza yakın tabir ve terim yerine kullanılmaktadır. Bunlardan Tekâmül, Tebeddül, Tegayyür ve Tahavvül gibi tabirler, değişimi, başkalaşmayı ve farklılaşmayı ifade etmektedirler. Bunlar teori değil birer kanundur. Ancak bir türden bir başka türün meydana geldiğini ifade eden Evolusyon manasındaki evrim ise herhangi bir delile dayanmayan felsefi bir görüştür. Bu bakımdan eğitim ve öğretim kurumlarında "**Evrim teorisi**" yerine "**Evrim görüşü**" ifadesinin kullanılması uygun görülmüştür.

6-Evrim ve yaratılış kavramlarının farklı şekilde anlaşılmasının diğer bir sebebi de İlah telakkisindeki farklılıklardır. Bu konuda bazı bilim insanları arasında genelde şöyle bir anlayış vardır: Bir varlığın meydana geliş sebebi biliniyorsa, bu varlık Allah'ın eseri değildir. Onlara göre Allah, ancak ilmen varlık sebepleri ve mahiyetleri açıklanamayan varlıkların sahibidir. Hâlbuki Allah sebepleri kudretine perde etmiştir. Sebeplerin plan program tasarım gücü yoktur. Akıl ve irade, ilim ve maharet ve yaratma sıfatlarına sahip değillerdir.

7-Biz bilimde pozitivist felsefenin değerlerine tabi olmak mecburiyetinde değiliz. Biz kadim kültür ve medeniyetimizin küllenmiş değerlerini tekrar gün yüzüne çıkarmak istiyoruz. Biz artık bundan sonra fiziki düşüncenin yanında metafiziği de bilimsel bilgi olarak değerlendireceğiz. Fen ve felsefeden elde ettiğimiz verileri kendi medeniyetimizin değerleriyle yorumlayacağız. Bu bizim

hem sorumluluğumuz ve hem de asli vazifemizdir. Batının fen ve tekniği zaten bizim malımızdı. Onu alıp, ona ruh ve mana vereceğiz. Böylece her şeyin hakikati ve yaratılış gayesi ortaya çıkacak ve insan da tekrar eşref-i mahlûkat seviyesine yükselecektir.

8-Kâinattaki varlıkların yapılarını ve harikalıklarını ortaya koyan belgesellerde kültürümüze uygun bir mana ve dil kullanılmalıdır.

Gönül isterdi ki, sunulan tebliğlerin hepsine burada yer verilebilsin. Yer darlığı sebebiyle ancak bir kısmını alabildik. Araştırıcılarımızın ve hocalarımızın bunu anlayışla karşılayacaklarını ümit ediyoruz.

Teşekkür

Kongre idarecilerine ve kongrenin yapılmasında maddî, manevî büyük desteği olan başta Urfa Valisi Sayın Abdullah Erin olmak üzere, Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Avukat Nihat Çiftçi’ye, GAP Bölge Kalkınma idaresi Başkanı Sayın Sadrettin Karahocagil’e, Eyyubiye Belediye Başkanı Sayın Mehmet Ekinci’ye, Haliliye Belediye Başkanı Sayın Fevzi Demirkol’a, Karaköprü Belediye Başkanı Sayın Metin Baydilli’ye, Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığına, Şanlıurfa il müftülüğüne, Şanlıurfa Milli Eğitim Müdürlüğüne, Eğitim-Birsen Üniversite Başkanı Sayın Mustafa Sami Çetin’e, Üsküdar Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Nevzat Tarhan hocaya, aynı şekilde böyle çok tartışmalı bir konuyu mevzu eden bir kongreye hiç tereddütsüz ev sahipliği ile beraber maddî ve manevî her türlü desteği sağlayan Urfa Üniversitesi Rektörü Sayın Prof Dr. Ramazan Taşaltın’a, Rektör yardımcısı Sayın Şerafettin Çelik’e, bu konunun ilim öncülüğünü yapan Sayın Dr. Ömer İrfan Küfrevioğlu ile Sayın Prof. Dr. Orhan Erdoğan’a, televizyon programında renkli kişiliği, gayreti, azmi ve yaratılış konusundaki gösterdiği medenî cesareti ile Türkiye’nin gündemine giren, bu kongrenin teşekkülü için çok büyük gayret ve faaliyet gösteren Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Hasan Akan’a, bu kitabın tashihinde çok büyük katkılarını gördüğümüz Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi personelinden Sayın Serab Arslan’a en samimi teşekkürlerimizi sunarız.

Mayıs, 2018

Editörler

THE INTRODUCTION OF EDITORS

For the first time, **the 1st International Congress on Creation in the Light of Sciences** was held.It was the first time in science history that science, social and religious scientists in the methodology of science, which was organized by Harran and Üsküdar Universities and held in Şanlıurfa between 30 November and 02 December 2017, spoke about the religion and science disciplines together in the same table. Congress has shown that these disciplines of science are complementary rather than competing.

Topics are presented under six main headings. These:

- Evaluation of the fact of creation in the light of Qur'an,
- The fact of creation in the light of positive sciences,
- Questioning of the evolutionist view,
- The goals and wisdom of Creation, Recognizing and understanding theCreator,
- Evaluation of curriculum textbooks in terms of creation,
- A look at the fact of creation in the press, media and documentaries.

In the Congress;137 notifications in the fields of Molecular Biology, Genetics, Biochemistry, Astrophysics, Sociology, History of Religion, Basic Islamic Sciences, Biology, Geology, Philosophy, Medicine, Agriculture, Pharmacy, Linguistics, Palaeontology, Anthropology, Education, Psychology,have been presented and evaluated by scientists from 10 countries at home and abroad who have authority in their own fields.

In the light of these notifications, the issues raised in the final report are summarized as follows:

Creation is total and common. It incorporates the formation of all entities. As supreme being matures a creature within the context of progressive evolution rules in a meantime, he also creates instantlyand deficitly.

Islam does not conflict with real science. The thought that *"Religion is separate from science"* is the product of positivist philosophy. It is the past practices of the Christian religion that lead them to such a conviction. In other words, both science and religion cannot have separate and distinct truths. The fight between science and religion, reason and revelation are not the fight of Islamic civilization. Because the subject of the sciences is the book of the universe which is the essence of God's power.The Qur'an is also the work of the title of

God's Word.They are not in conflict with each other. On the contrary, the Qur'an is a kind of commentary of the universe book. As understood from the numerous verses and hadith texts, Islam attaches foremost importance to the religious man of science and knowledge.

1-It has been emphasized that it is necessary to give physics and metaphysics together in understanding mankind and universe. Considering the cause-effect relationship alone in science is not enough to understand the universe and man, but there is a need for holistic thought. This is possible with metaphysical thought. Most of the educational systems in the world have been shaped by positivist philosophical views for nearly two centuries. In such an educational system, it is notconsidered that a person is a soul-possessing being. Human is a substance with matter and meaning. Metaphysics completes knowledge by penetrating into and beyond the subject.

2-The information obtained by scientific methods should be given not by chance and reason but by "mana-i letter", that is, from the point of view of tawhid. As a language of science, a language compatible with our cultural values should be used.

3-There is a contradiction in terms and information pollution about evolution and creation. What everyone understands and refers from evolution is different. The word Evolution is used instead of thirty phrases and terms such as Maturation, Permutation, Tagayyur, Transformation, Evolution The terms such as Maturation, Permutation, Tagayyur and Imagination within them express the change, metamorphosis and differentiation. These are not theories, but laws. However, the evolution in the sense of development which expresses that it comes from one species to another is a philosophical view that does not depend on any delicacy. In this respect, the use of the expression **"Evolutionary View"** instead of **"Theory of Evolution"** was found appropriate in educational institutions.

4-Another reason why the concepts of evolution and creation are differently understood is the differences in the belief of God. Some scholars generally have an understanding in this regard: If the cause of the arrival of a being is known, then this being is not the work of Allah. According to them, Allah is only the possessor of illegitimateand unexplained beings. But Allah has cursed the powers of reason.The reasons do not have the power to plan, program and design. They do not possess the titles of reason and will, knowledge, skill and creation.

5-We do not have to be subject to the values of positivist philosophy in science. We want to bring to light the shrinking values of our ancient culture and civilization. From now onward we will evaluate metaphysics as well as physical thought as scientific knowledge. We will interpret the data obtained from science

and philosophy with the values of our own civilization. This is both our responsibility and our primary duty. The science and technique of the west was already our property. We will take and give them spirit and meaning. Thus, the truth of all things and the aim of creation will be revealed, and the man will rise again to the level of the most honourable being in living creatures.

6-It has been stated that sense and language suitable with our culture is necessary to be used in the documentaries that reveal the structures and the magnificence of the beings in the universe.

We would wish all the papers presented could be given place here. Due to the limited space, we were able to get some of them. We hope that our researchers and colleagues will understand this.

Acknowledgement

We offer our most sincere thanks tothe managers of the congress, especially to Şanlıurfa Governor Mr. Abdullah Erin and Metropolitan Municipality Mayor Lawyer Mr.NihatÇiftçi, who made a great support to the congress both materially and spiritually, to GAP Regional Development Administration President SadrettinKarahocagil, Eyyubiye Mayor Mehmet Ekinci, Haliliye MayorFevziDemirkol, Karaköprü Mayor Metin Baydilli, ŞanlıurfaChairmanship of Chamber of Industry and Commerce, Şanlıurfa Provincial Mufti, Şanlıurfa Provincial Directorate For National Education, Eğitim-Birsen University President Mustafa Sami Çetin, Üsküdar University Rector Dear Prof.Dr.NevzatTarhan, Harran University Rector Prof. Dr.RamazanTaşaltın who hosted without any hesitation such acongress with a controversial theme and gave all kinds of material and spiritual support, former Vice Rector Mr.ŞerafettinÇelik, Dear Prof. Dr.ÖmerİrfanKüfrevioğlu who made the science leadership of this subject, and Dear Prof. Dr.OrhanErdoğan, Harran University Dean of Faculty of Science and Letters Dear Prof. Dr.Hasan Akan who entered into the agenda of Turkey with his colourful personality in television program, effort, determination and with his civil courage on the issue of creation, and also showed tremendous effort and activity for the formation of this congress, and lastly to Mrs.SerabArslan, the administrative staff of the Faculty of Science and Letters of Harran University, who made a great contribution in the revision of this book.

May, 2018

Editors

التقديم:

لأول مرة يعقد المؤتمر الدولي الأول بعنوان " الخلق في ضوء العلوم".

للمرة الأولى في تاريخ العلوم والتي يجتمع فيها علماء الاجتماع مع علماء الدين على طاولة واحدة لمناقشة نفس المواضيع، كانت في المؤتمر الذي نُظِّم من قبل جامعتي حران وأوسكودار وعُقِد في شانلي أورفا بين الثلاثين من تشرين الثاني والثاني من كانون الأول لعام 2017. وقد اتَّضح من ذلك المؤتمر أن العلوم تكاملية أكثر من كونها تنافسية.

وستُعرض المواضيع تحت ستة عناوين رئيسية كالآتي:

1. تقييمحقيقةالخلقفيضوءالقرآنالكريم.
2. تقييمحقيقةالخلقفيضوءالعلوم التجريبية.
3. نقد نظرية النشوء والتطور.
4. الغاية والحكمة من الخلق، معرفة الخالق.
5. تقييمعناوين الكتبالدراسيةمنحيثحقيقةالخلق.
6. نظرةإلىحقيقةالخلقفيالصحافةوالإعلاموالأفلامالوثائقية.

وقد تم عرض وتقييم (137) مقالة من قبل خبراء حياديين،حيث مثلت هذه المقالات عشر دول مختلفة، وقد مثلت المقالات المجالات العلمية التالية: علم الاحياء الجزيئي، علم الوراثة، الكيمياء الحيوية، الفيزياء الفلكية، علم الاجتماع، تاريخ الأديان، العلوم الاسلامية الأساسية، علم الأحياء، علم الجيولوجيا، الفلسفة، الطب، الزراعة، علم الصيدلة، علوم اللغة، علم المستحاثات (الأحافير)، علم الإنسان (دراسة الإنسان)، التربية، علم النفس، علم الفيزياء، هندسة الحاسوب.

وفي ضوء المقالات المقدمة إلى المؤتمر يمكننا تلخيص القضايا التي أثيرت بالنقاط الآتية:

1. الخلق كلِّيٌ وعموميٌّ، وهو يشمل تكوين جميع الموجودات، والله قادر على أن يبدع الموجودات بالفور و الدفع مثل خالق آدم من تراب ومثل معجزات الأنبياء عليهم السلام، كما هو قادر أن يخلق الأشيا بالإنشاء و التدريج مثل خلق السماوات والأرض.
2. إن الاسلام لا يتعارض مع العلم الحقيقي، وإن فكرة " الدين منفصل عن العلم" هي نتاج للفلسفة الوضعية. وقد ساهمت الديانة المسيحية في الماضي في ترسيخ هذه القناعات، وبعبارة أخرى؛ لايمكن للدين أن يكون له حقائق خاصة منفصلة عن العلم.والصراعالذي وقعبين العلموالدينو بين العقلوالوحي، ليسصراعامعالحضارةالإسلامية، لأن موضوعالعلومهوكتابالكونالذيهوأثر قدرةالله، والقرآن أيضاً هو عنوان كلام الله، و تفسير كتاب الكون وبالتالي لا تعارضبينهما أبدا بل على العكس تماماً؛ و كما قيل الحق لايضاد الحق.وقد أولت العديد من الآيات القرآنية والأحاديث النبوية أهمية كبيرة للعلماء وللعلوم الإسلامية.
3. من أجل فهم كلٍّ من الإنسان والكون ينبغي إعطاء أهمية لعلم الفيزياء وعلم الميتافيزيقيا (ما وراء الطبيعة أو الغيبيات). والاهتمام بالعلاقة بين السبب والنتيجة وحدها غير كافية لفهم الإنسان والكون، ولابد من وجود فكر شامل لفهم هذه الحقيقة، وهذا أيضاً ممكن التحقق من خلال الفكر الميتافيزيقي. ولقدتشكلتمعظمالأنظمةالتعليميةفيالعالم عبر قرنين من الزمنمنخلالوجهاتنظرالفلسفيةالوضعية، بحيث أن هذه الأنظمة التعليمية لم تأخذ بعين الاعتبار أن الإنسان يملك روحاً، بل تعاملت معه وكأنه مادة فقط. بل على العكس من ذلك، الانسان بالروح مع المادة. علماً بأنه يمكن عبر علم الميتافيزيقيا الولوج إلى داخل وماوراء الأشياء حتى نصل إلى الفهم الكامل للعلوم.

4. إن المعلومات التي تم الحصول عليها عبر طرق علمية، ينبغي أن تعلم و تقدم و تُعطى بالمعنى الحرفي يعني من وجهة نظر التوحيد، لا بالمعنى الإسمي يعني المصادفة أو السببية. وبلغة علمية: ينبغي استخدام لغة منسجمة مع قيمنا الثقافية.
5. فيما يتعلق بنظرية التطور والخلق يوجد مايسمى بتلوُّث المعلومات، وفوضى المصطلحات. وما يُفهم من التطور يتغير من شخص إلى آخر، فكلمة التطور [evolution]؛ خاصة في اللغة التركية، تستخدم بدلاً من ما يقارب ثلاثين تعبيراً ومصطلحاً منها: الإرتقاء، التبدل، التغير، التحول، النشوء. ومصطلحات مثل: الإرتقاء، والتبدل، والتغير، والتحول، تعبر عن التغيير والتحول والتمايز. وهذه ليست نظريات، بل قوانين كونية، ومع ذلك فإن نظرية التطور التي تفيد بأن نوعاً ما تطور ونتج عن نوع آخرلا تتعدى كونها نظرة فلسفية لا تستند إلى أي دليل. وفي هذا الصدد تمتالموافقةمن قبلناعلىأن يستخدمعبارة "وجهةنظرتطورية" بدلاًمن "نظريةالتطور" في المؤسسات التعليمية.
6. يوجد سبب آخر يكمن وراء الاختلاف حول مفاهيم التطور والخلق ألا وهو الاختلاف في التصور حول الإله، وفي هذا الصدد يفهم البعض قضية الوجود على النحو التالي: إذا كان هناك معرفةلسبب وجودمخلوق فإن هذاالموجود لا يعد من صنع الله. وبناءً على هذا الفهم الخاطئ فإن كل موجود تكون ماهيته مجهولة وأسباب وجوده غير واضحة فهو يكون من صنع الله فقط.في الحقيقةستر الله قدرتهبالأسباب، وبالتالي فإن الأسباب لاتملك القدرة على الإيجاد و التنظيم، ولاتملكالعقل والإرادة و الخلق.
7. نحن لسنا ملزمين بأن نكون خاضعين لقيم الفلسفة الوضعية في العلم، كما أننا نريد إحياء قيمنا الحضارية المندثرة وثقافتنا القديمة، ثم بعد ذلك سنتقيّم بجانب الأفكار الفيزقية العلوم الميتافيزقيةكعلم ايضا، ثم سنعمل على تقييم المعلومات التي تم الحصول عليها من الفلسفة والعلوم التجريبية بناءً على قيم حضارتنا الخاصة، وهذا بالنسبة لنا واجب ومسؤولية في آن واحد، فالعلوم الغربية والتقنية هي في الأصل لنا، سنأخذها لنبعث فيها الروح والمعنى، وبهذه الطريقة ستظهر حقيقة الأشياء وغاية الخلق، والنتيجة أن الإنسان سيرتقي مرة أخرى لمستوى أشرف المخلوقات.
8. إن الأفلام الوثائقية التي تكشف عن روعة وبديع إيجاد المخلوقات في الكون ينبغي لها أن تستخدم اللغة والمعنى المناسبين لثقافتنا.

وكان يحذونا السرور لو أننا عرضنا كافة المقالات المرسلة، ولكن نظراً لضيق المساحة فقد تم اختيار بعضها، راجين من الباحثين الكرام أن يتفهموا ذلك.

كلمة شكر:

نتقدم بالشكر الجزيل لكل من ساهم بالدعم المادي والمعنوي من إداريين ومنظمين للمؤتمر وعلى رأسهم: السيد والي أورفا المحترم عبدالله إرين، والسيد المحترم رئيس بلدية أورفا المحامي نهاد تيفتشي، ورئيس جامعة أوسكودار الأستاذ الدكتور نوزاد تارخان. كما يطيب لنا أن نشكر رئيس جامعة أورفا الأستاذ الدكتور رمضان تاشالتن الذي قدم -ودون تردد - كل أنواع الدعم المادي والمعنوي لإنجاح انعقاد هذا المؤتمر المثير للجدل، كما نشكر السادة الكرام: السيد معاون رئيس الجامعة شرف الدين تشاليك والسيد عمر عرفان كوفريوي أوغلو، والأستاذ الدكتور أورخان أردوغاناللذان كانا رائدين في موضوع المؤتمر،كما نشكر الأستاذ الدكتور حسن أكانعميد كلية الآداب والعلوم على ما أظهره من اهتمام وجهد كبيرين لانجاح المؤتمر والذي أبدى الشجاعة والعزيمة وبذل الجهد لتنظيم أجندات المؤتمر وعرضها في برامج تلفزيونية للتعريف بموضوع المؤتمر، كما نود أن نعرب عن خالص شكرنا للسيدةسراب ارسلان من موظفات كلية الآداب والعلوم في جامعة حران لمساهمتها المؤثرة في تعديل كتاب المؤتمر.

أيار، 2018

المحررون

İÇİNDEKİLER

Editörlerin Takdimi ……………………………………………………………..3
İçindekiler……………………………………………………………………...11
Organizasyon Kurulu…………………………………………………………….37
Düzenleme Kurulu Başkanlarının Takrizi ……………………………………..39
Kongre Şeref Başkanının Önsözü …………………………………………...43
Kongre Tertip Heyeti Adına Sunum…………………………………………….45

BÖLÜM I
MÜSBET BİLİMLER IŞIĞINDA YARATILIŞ GERÇEĞİ

"Bilimler Işığında Yaratılış Kongresi"nden Beklenenler…………………………….47
Prof. Dr. Âdem Tatlı
1.Böyle Bir Kongreye Niçin İhtiyaç Duyulmuştur? ……………………………..50
2-Bir Kongre Bunun İçin Yeterli Midir? ………………………………………...51
3-Bu Kavram Karmaşasının Giderilmesi İçin;
3.1-Evrim ve Yaratılış Terminolojisi Hazırlanmalıdır. ………………………………….52
3.2- Evrimin Alternatifi Yaratılış Değildir……………………………………….54
3.3- Evrim ve Yaratılışı Farklı Anlamanın Bir Sebebinin İlah Telakkisindeki Farklılık Olduğu Dikkate Alınmalıdır……………………………………………55
3.4- Gerçek Bilim İle İslam Arasında Uyuşmazlık Yoktur……………………………….55
3.4.1.İslâmiyet Bütün Hakiki İlimlerin ve Fenlerin Reisi Ve Pederidir………………….56
3.4.2.İslâmiyet İlmî Çalışmayı Teşvik Ediyor…………………………………...57
3.5- İnsan ve Kâinatı Anlamada Fizik ve Metafiziğin Birlikte Verilmesinin Lüzumu Ortaya Konmalıdır…………………………………………………………57
3.5.1-Sadece Sebep-Sonuç Münasebetiyle Kâinat Anlaşılamaz…………………………57
3.6-İlmî Metotla Elde Edilen Bilgiler "Mana-yı Harfî" İle, Yani Tevhid Dili İle İfade Edilmelidir……………………………………………………………….59
3.7- "Yaratılışı Araştırma" İsimli Bir Kuruluş Tesis Edilmelidir……………………….60

Sistem Yaklaşımı ve Kontrol Mühendisliği Açısından Yaratılış Gerçeği…………..61
Prof. Dr. H. Metin Ertunç
1-Kontrol Sistemlerinin Sınıflandırılması…………………………………………….64
2-Kontrol Sistemi Açısından İnsan Beyni…………………………………………….66

Tabiat Kanunlarının Mahiyeti Nedir?..69
Prof. Dr. Mehmet Cesur
Kâinattaki Tabiat Kanunları Ne Anlatır? …………………………………….70
1. Kâinatta Bir Düzenin Varlığını Gösterir……………………………………..70
2. Kâinattaki Düzenin Nasıl İşlediğini Tarif Eder………………………………….70

3. Kâinattaki Düzeni Açıklar…………………………………………………………………..71
4. Düzenin Kaynağını Ortaya Koymaya Çalışır………………………………………….………72
5. Kâinattaki Bütün Birimlerin Nasıl Beraber Hareket Ettiğini Araştırır………………..75
6. Fizik Kanunları Kendi Başına Bir Yaratıcı Olabilir Mi?..75
7- Hayat, Düşünce, Bilinç, Benlik, İrade Sadece Fizik Kanunlarıyla Açıklanabilir Mi?.............. 78

Sakız Irkı Koyunlarda Yaratılış Delilleri Açısından Concha Nasales'in Damarları…………………………………………………………………………..…79
Prof. Dr. Şükrü Hakan Atalgın
1-Materyal Metot……………………………………………………………………...79
2-Giriş…………………………………………………………………………………....80
3-Bulgular…………………………………………………………………………….....81
4-Tartışma ve Sonuç……………………………………………………………….…..81

Evimcilerle Yaratılışçıların Çevre Problemlerine Bakışı……………………………83
Prof. Dr. Kazım Uysal
1-Giriş……………………………………………………………………………….....84
2- İnsanın Çevre Problemlerine Yol Açan Temel Özellikleri……………………………86
3. Çevrenin Korunması İle İlgili Etik Anlayışlar ve Akımlar………………………….....87
4.Çevrenin Korunmasında Materyalist Evrimci ve İslamî Bakış Açılarının Karşılaştırılması. ………………………………………………………………………...88
4.1. Dünyaya ve İçindeki Varlıklara Bakış…………………………………………….....91
4.2. Hayata Bakış……………………………………………………………………….93
4.3.İnsana ve İnsan Irklarına Bakış………………………………………………………...94
4.4. Adalet ve Hesap Verme Anlayışı………………………………………………….....97
4.5. İsraf Anlayışı……………………………………………………………………..98
5. Sonuç…………………………………………………………………………………99

Bitkiler Âlemine Yaratılış Penceresinden Bakış……………………………………102
Prof. Dr. Hasan Akan
1-Giriş…………………………………………………………………………………..103
2- Kur'an-ı Kerim'de Ağaç ve Yeşilin Önemi……………………………………………104
3-Hadislerde Ağaç ve Yeşilin Önemi…………………………………………………..105
4-Yeşil Giyinmiş Tabiatı Seyrediniz (Mevlana) ………………………………………105
5- Risale-i Nur'da Bitkilerin Önemi……………………………………………………106
a)Bitkiler Rızıktır ve Rezzak'tan Gelir…………………………………………………107
b) Bitkiler İnsanlar İçin Şifa Kaynağıdır………………………………………………107
c) Bitki Tohumlarından Genetik Şifrelere……………………………………………...107
d) Bitkilerdeki Harika Tasarımlar ve Mükemmel Zamanlamalar……………………...108
e) İnsanın Ağaçla Birlikte Tasarlanması…………………………………………………..109
f) Bitkiler Aynı Zamanda Tevhidin Delilleridir……………………………………...109

g) Ağaçlarda Haşre De Deliller Vardır……………………………………………110
h) Cennet, Bahçe Olarak Tarif Edilir……………………………………………...111
ı)Cennet, Görülmedik Bir Çiçektir…………………………………………….....112
i)Huri Taifesi Dahi Bir Çiçektir…………………………………………………...112
j) Cennetin Ağacı: Şecere-i Tûbâ…………………………………………………112

Bitkilerde Su Iletim Borularındaki Tasarımın Yaratılış Ve Evrim Açısından Değerlendirilmesi. ………………………………………………………………….114
Prof. Dr. Fatih Satıl
1- Giriş………………………………………………………………………….115
2-Odun Borularının Tekâmülü. ……………………………………………….....117
2.1.Odun Borularının Tekâmülündeki Hikmet...118
2.2.Su İletim Borularının İç Tasarımı………………………………………….119
2.2.1-Su İletim Borularının İç Tasarımında Kullanılan Malzeme Lignin'dir…………120
2.2.2-Bazı Bitkilerde Odun Borularının Olup Olmaması Evrime Delil midir?............121
3-Sonuç ve Teklifler. ……………………………………………………………122

Kâinatın Yaratılışında Harita Mühendisliği Bakımından Önemli Görülen Hikmetler……………………………………………………………………..124
Doç. Dr. Hüseyin İnce, Dr. Öğr. Üyesi Nuri Erdem
1.Yeryüzünün Şeklinin En Genel Şekilde Küre Olmasının Hikmetleri………………126
2.Kutup Yıldızının, Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti……………………………129
3.Pi Sayısının Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti. ……………………………131
4-Manyetik Kuzey Yönünün, Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti…………………132
5.Salyangoz Şeklinin Hikmeti. ………………………………………………..134

Matematiğin Penceresinden "Yaratılış Gerçeği". ……………………………..138
Doç. Dr. Erhan Pişkin
1-Kâinatın Genişlemesi. ………………………………………………………..139
2-Big Bang (Büyük Patlama). ……………………………………………………141
2.1- Kütle Çekim Kuvveti (Yer çekim kuvveti) ……………………………………143
2.2- Elektromanyetik Kuvvet. ………………………………………………………143
2.3. Güçlü Nükleer Kuvvet. …………………………………………………………143
2.4- Zayıf Nükleer Kuvvet……………………………………………………...143
3.Kozmik Radyasyon. …………………………………………………………….144
4-Yaratılışın Altı Devresi. ………………………………………………………...144
5-Dünya, Güneş ve Ay. …………………………………………………………...145

Protein ve Enzimler Tesadüfü Reddediyor...147
Prof. Dr. Ömer İrfan Küfrevioğlu
1.Canlı Yapısındaki Biyomoleküller Arasındaki Mükemmel Organizasyon…………148

2. Enzimlerle Canlı Bünyesindeki Reaksiyonlar En Az Yüz Milyon Kat Hızlanır……………………………………………………………………..149
3.Protein Sentezi (Translasyon) Saniyeler İçinde Vuku Bulur…………………150
4.Protein Katlanması; İhtimal Teorilerine Göre Tesadüfen Olamaz……………152
5.Her Hücrede Belirli Genlerin Açılmasına İzin Verilir…………………………152
6.Bir Canlı Türünün Başka Bir Canlı Türünden Tesadüfen Mutasyonlarla Meydana Geldiği Düşünülemez. ………………………………………………….153

Canlılarda Renk Teşekkülü ve Mutasyonların Etkileri……………………………156
Prof. Dr. Orhan Erdoğan
1.Nöral Krest Hücrelerinin Göçü ve Pigment Hücrelerine Dönüşümü………………..158
2. Melanositler (Pigment Hücreleri). ………………………………………………..159
3.Renklerin Teşekkülünde Genlerin Fonksiyonu Nedir?..162
4. İnsanda Göz ve Ten Renginin Teşekkülü………………………………………164
5. Kuşlarda Tüy Renginin Teşekkülü……………………………………………..166
6.Canlılarda Genetik Varyasyon ve Çevrenin Etkisi…………………………………..166
7.Renkleri Nasıl Görürüz? ……………………………………………………………168
8.Canlılarda Kamuflaj ve Tabiî Seleksiyon……………………………………………168
9.Sonuç……………………………………………………………………………169

Kâinatın Yaratılışında Uzay Mühendisliği Bakımından Önemli Görülen Hikmetler. …………………………………………………………………………………...……172
Dr. Öğr. Üyesi Mukadder İğdi Şen, Dr. Öğr. Üyesi Nuri Erdem, Doç. Dr. Hüseyin İnce
1.Yerçekimi: Gravitasyonel Kuvvet……………. ……………………………………174
2. Yapay Uydular. …………………………………………………………………...175
3.Kartalların Kanat Şekli. ……………………………………………………………179

Ahmed Avni Konuk'un Yaratılış Felsefesi…………………………………………..184
Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç
1.Uluhiyyet Mertebesi. ……………………………………………………………187
2.Akıl İle Düşünmeyi Aşıp Ruh İle Düşünme Düzeyine Ulaşma……………………188
3-Ruhlar Mertebesi (Mertebe-i Ervâh)…………………………………………………190
4-Âlem-i Misâl. ………………………………………………………………………...191
5-Âlem-İ Şehâdet (Kevn-ü Fesâd)……………………………………………………...191
6-Kendi Zâtı İle Kâim Olan Ancak Cenab-ı Hak'tır…..……………………………192
7-Tabiat Nedir? ……………………………………………………………………...192
8- Yaratılış Teorileri. ………………………………………………………………..194

Modern Embriyolojiden Otantik Bir Seyahat: Yaratılış Ayetlerindeki Tıbbi Mucizeler. ……………………………………………………………………………...202
Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Erbıyık

1-Üreme Hücrelerinin Gelişimi. …………………………………………………….204
2-Anne Rahmi: Güvenilir, Emin Karar Yeri……………………………………206
3-Zigot. ………………………………………………………………………207
4-Farklılaşma……………………………………………………………………208
5-Bir Başka Mucize: Orantılı büyüme…………………………………………209
6-Kemik Kartilajlarının Ortaya Çıkması, Kemiklerin Kaslarca Sarılması……………..209
7-Üç Kök Hücresinden, 200 Çeşit Hücrenin Ortaya Çıkarılması………………………210
8-İnsanın Gelişme Safhaları……………………………………………………210
9-Modern Embriyolojiye Göre Devreler……………………………………..210
a.Preembriyonik devre…………………………………………………………210
b.Embriyonik devre……………………………………………………………..210
c.Fetal devre……………………………………………………………………210
10-Cenini Saran Üç Zar. ……………………………………………………..211
a.Amnion zarı…………………………………………………………………...211
b. Korion zarı…………………………………………………………………211
c.Decidua………………………………………………………………………..211
11-Kur'an' ın Tarifleri. ………………………………………………………...211
12-Kur'ân'ın Tasnifi. …………………………………………………………..212
a-Çamurun Özü…………………………………………………………………212
b-Nutfe. ………………………………………………………………………...212
c-Alaka. ………………………………………………………………………...213
d-Mudga. ………………………………………………………………………214
e-Kemik Gelişimi. …………………………………………………………...215
13-Yaratılış Ayetleri. …………………………………………………………..216

Biyolojik Nanomakine: Bakteri Kamçısı. ……………………………………..218
Prof. Dr. Selahattin Sert, Uzm. Mehmet Yüksel
1.Giriş. ………………………………………………………………………219
2. Bakteri Kamçısının Yapısı ve Hareket Mekanizması…………………………..220

Bir Yaratıcının Varlığı ve Tabiat Kanunları. …………………………………224
Araştırmacı. *Ediz Sözüer*
1-Bilimsel Bilginin Kıymetini Belirleyen Unsur. ……………………………...225
2-Akıl, İlahî Vahyin Rehberliği Olmadan Kâinatın Hakikatini Kendi Başına Bilemez.. …………………………………………………………………………..226
3-Gerçek, Karmaşık Değildir………………………………………………......227
4-Sanat Eserinin Güzelliği Sanatkârından Gelir. ………………………………227
5-Yaratıcının Varlığı Düşüncesinin Bilimselliğe Uygunluğu……………………….228
6-Bilgisayarın Bir Mühendisin Eseri Olduğunu Söylemek Bilimselliğe Hangi Sebeple Aykırıdır? ……………………………………………………………………230
7-Bilime Bir Yaratıcı Yokmuş Gibi Peşin Hükümle Başlamak, Nasıl Bir

Tarafsızlık Oluyor? …………………………………………………………230
8-Evrim, Ateizm ve Yaratılış Hakkında Önemli Tespitler……………………………..233
9-Tabiat Kanunlarına Yaklaşım. ………………………………………………………234
9.1.Tabiat Kanunları Maddenin Nasıl Hareket Ettiğini İfade Etmeye Yarar…………..236

Gözümüzdeki Tevhid Delilleri. ……………………………………………………238
Prof. Dr. Ali Alaş
1-Gözün Anatomik Yapısı. ……………………………………………………………239
2-Gözün Aksesuar Organları. ………………………………………………………..241
3-Tartışma ve Sonuç……………………………………………………………………242

Balık Yağında Tevhid Delilleri. ……………………………………………………244
Prof. Dr. Kazım Uysal, Prof. Dr. Rahmi Kasımoğulları, Prof. Dr. İrfan Terzi
1. Giriş. ……………………………………………………………………………………245
2. Balıklarda Tespit Edilen Yağ Asitleri ve Yağ Sentezi………………………………247
3.Hücrede Yağ Sentezi Özel Gayelere Göre Yapılır. ……………………………….249
3.1. Soğuk Sularda Yaşamaya Uygun Yağ Sentezi…………………………………….250
3.2. İhtiyaca Göre Yağ Sentezi ve Depolanması. ………………………………………252
4. Balık İnsan İçin Önemli Bir Rızık ve Şifa Kaynağıdır………………………………254
5. Balık Taze Tüketilmelidir. …………………………………………………………..254
6. Sonuç……………………………………………………………………………………255

Fen Bilimleri Işığında Yaratılış. …………………………………………………...258
Prof. Dr. Faris Kaya
1-Giriş……………………………………………………………………………………..259
2-Yaratılış ve Tesadüf. …………………………………………………………………261
3-Madde Ezeli Mi? ………………………………………………………………………265
4-Peki, Diğer Bilim İnsanları Ne Diyor?...265
5- Sonuç……………………………………………………………………………………268

İnsanın Embriyolojik Yaratılışı. …………………………………………………..270
Prof. Dr. Alpaslan Özyazıcı
1.Giriş. ……………………………………………………………………………………270
2-İlk Nazil Olan Sûre, İlk Nazil Olan Âyet……………………………………………..271
3-Embriyoloji Hocasının Kanaatleri. …………………………………………………..273
4-Hakikati Tasdik. ………………………………………………………………………...274

Türk Düşüncesinde Yaratılış Mitleri. ……………………………………………..276
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Bars
1.Türk Düşüncesinde Yaratılış. ………………………………………………………...279
2. Sonuç. …………………………………………………………………………………..284

Kâinatın Yaratılışı Hakkındaki Çivi Yazılı Belgeler ve Mülahazalar. ……………286
Prof. Dr. Sebahattin Bayram, Doç. Dr. Remzi Kuzuoğlu
1-Giriş…………………………………………………………………………...287
2-Çivi Yazılı Belgelerde Yaratma Kavramıyla İlgili Metinler………………………289
3-Sümerlilerin Kâinat ile İlgili Düşünceleri…………………………………………290
4-Asurluların ve Babillilerin Kâinat Hakkındaki Düşünceleri…………………………291
5-Kâinatın Yaratılışına İlişkin Bilgiler. …………………………………………...292

İnsan Ve Toprak Arasındaki İnce Ölçüler……………………………………..296
Prof. Dr. Ali Rıza Demirkıran
1-Yaratılış ve Toprak……………………………………………………...…297
2-Toprak ve İnsan Arasındaki İnce Ayarlar…………………………………………299
3-Toprağın Muhteşemliği. ………………………………………………………...302
4-Elementlerin Toprak ve İnsandaki Genel Miktarları………………………………303

Psödogenlerin Evrim ve Yaratılış Açısından İncelenmesi …………………………306
Nüket Çalışkan, Prof. Dr. Hasan Akan, Çiğdem Göver
1-Giriş…………………………………………………………………………...307
2-Evrim Görüşü. …………………………………………………………………..309
3-Yaratılış Görüşü. ………………………………………………………………..310

Alternatif Bir Öneri Olarak Yaratılışçılık Felsefesi…………………………………314
Dr. Saim Çelik
1. Uluslararası İlişkilerde ''Doğal Seleksiyonun'' tezahürü olarak Realizm………….316
2- Evrimin Siyaset Bilimciler Tarafından Yeniden Değerlendirilmesinin Uluslararası İlişkilerde Biyopolitik Düşüncelere Yol Açması……………………………………….317
3-İnsanlığa Karşı Darwinizm'den Etkilenen Yıkımlar………………………………318
4- Uluslararası İlişkilere İslami Yaklaşım…………………………………………321
5-Bediüzzaman'dan Pasajlar………………………………………………………322

Kâinatın Genişlemesinin Delilleri………………………………………………….326
Teysir Alzamil, Abdurrahman Huseyn, Salih Mustafa
1.Giriş: Kâinât Nedir? ……………………………………………………………….328
2.Kâinatın Nasıl Yaratıldığı Hakkındaki Teoriler:……………………………………...330
a. Büyük Patlama Teorisi…………………………………………………………….330
b. Sabit Evren Teorisi……………………………………………………………….330
3.Büyük Patlama Teorisi'ni Destekleyen Görüşler……………………………………..331
a. Kırmızı Renge Kayma (Red Shift) ……………………………………………..331
b. Kozmik Artçı Microwa ve Işınlar………………………………………………...333
c. Güneş ve Yıldızların Terkibi……………………………………………………334
4.Büyük Patlama Teorisi'nin Açıklayamadığı Meseleler………………………………335

5. Kâinatın İrileşmesi Teorisi……………………………………………………...336
6. Sonuç…………………………………………………………………..........336

BÖLÜM II
KUR'AN IŞIĞINDA YARATILIŞ GÖRÜŞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kur'an Işığında Evrimci Yaratılış Görüşünün Değerlendirilmesi…………………338
Prof. Dr. Veysel Güllüce
1-Evrim ve Evrimci Yaratılış Teorisi. ……………………………………………341
2-Evrimci Yaratılışı Desteklemek İçin İleri Sürülen Ayetler…………………………..342
3-Melekler İnsanın Kan Dökücü Özelliğini Nereden Biliyordu?................................347
4-Evrimci Yaratılış Görüşünün Tutarsızlığına Dair Ayetler……………………………348
4.1-İlk İnsanın Yaratılışı. ……………………………………………………….....348
4.2-Hz. Havva'nın Yaratılışı…………………………………………………………350
4.3-Hz. Âdem'in Neslinin Yaratılışı…………………………………………………351
4.4- Hz. İsa'nın Yaratılışı. ……………………………………………………….....351
4.5-Çamurdan Kuş Yaratılması. ……………………………………………………..352
4.6-Hz. Âdem'e İsimlerin Öğretilmesi. …………………………………………….....352
4.7-İnsanın En Üstün Olarak Yaratılması. ……………………………………………..352
5-İslam Âlimlerine Yöneltilen Evrim İddialarının Değerlendirilmesi………………….353
6-Evrim Kargaşası. ………………………………………………………………..355

Hz. Peygamber'in Dilinden İnsan Ve Toprak İlişkisi……………………………….360
Prof. Dr. Huriye Martı
1-Toprak ve Yaratılış…………………………………………………………...…362
2-Toprak ve İbadet……………………………………………………………......363
3-Toprak ve Hukuk………………………………………………………………..365
4-Toprak ve Mekân………………………………………………………………..365
5-Toprak ve Mecaz…………………………………………………………….......366

İlk İnsan Hz. Âdem Kıssasında Yaratılışın Gaye ve Hikmeti………………………369
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Tok
1.Giriş………………………………………………………………………………..370
2-İlk İnsan Hz. Âdem'in Yaratılışı……………………………………………………..372
3-Kıssada Hayata Dair Bilgiler……………………………………………………….374
3.1-Varlıklar ve Özellikleri……………………………………………………………..374
3.1.1-Yaratıcı…………………………………………………………………………375
3.1.2-Melekler………………………………………………………………………..376
3.1.3-Cinler…………………………………………………………………………...376
3.1.4-İnsan……………………………………………………………………………378
4-Yaratılış ve Gayesi…………………………………………………………………380
4.1-Bilgi ve Kaynağı……………………………………………………………………380

Ayetler Işığında İnsanın Yaratılışı ……………………………………………………...382
Dr. Öğr. Üyesi Zeki Keskin
1-İlk İnsan Hz. Âdem'in Yaratılışı……………………………………………………...383
1.1-İlk İnsana Ruhun Verilişi……………………………………………………...386
2-İnsan Neslinin Yaratılışı……………………………………………………...386
2.1-Üç Karanlık Bölge……………………………………………………….388
3-Kalbi Yaratan, Bilerek ve Görerek Yaratıyor…………………………………...389
4-Allah Her Şeyi En Güzel Tarzda Yaratmıştır……………………………………...390
5-Allah'ın İlmi Yazmakla Bitmez……………………………………………………390

Said Nursi'de Din-Bilim İlişkisi……………………………………………………392
Prof. Dr. İbrahim Özdemir
1-Giriş……………………………………………………………………………..393
2-Din-Bilim İlişkisi: Dört Model……………………………………………………...393
2.1-Din………………………………………………………………………………….395
2.2-Bilim……………………………………………………………………………..396
2.2.1-İslam Dünya Görüşü ve Bilimin Ortaya Çıkışı……………………………..397
2.2.2-Bilimin Muharriki Olarak Din…………………………………………………400
2.2.3-Din-Bilim İlişkisinde Kırılma…………………………………………………401
2.2.4-Dar'ul İslam'da Pozitivist Rüzgârlar……………………………………………..401
2.2.5-Molla Said ve Din- Bilim Tartışmaları…………………………………………...403
2.2.6-İslâmiyet, "İlimlerin Efendisi, Mürşidi; Hakiki İlimlerin Reis ve Pederi" Midir?.406
2.2.7-Yeni Said'e Göre Din ve Bilim……………………………………………………...407
3-Din-Bilim Çatışması……………………………………………………………411
3.1-Yöntemin Uygulanması…………………………………………………………412

Kuran ve Bilim Perspektifinden Kâinattaki Ölçü ve Dengeler. ……………………416
Uzm. İdris Tüzün
1.Kâinatın Yaratılışı Esnasında Büyük Patlamadaki Denge……………………………418
2.Yıldızlar, Güneş ve Gezegenler. ………………………………………………………..419
3.Yağmurdaki Ölçü ve Denge. ……………………………………………………………421
4.Canlı Varlıklardaki Denge ve Bu Dengenin Bozulması……………………………...422
4.1. Canlılar Âlemindeki Denge. ……………………………………………………422
4.2.Dengenin Bozulması. ……………………………………………………………422
4.2.1.Avustralya ve Kaktüs. …………………………………………………………424
4.2.2.Avustralya'da Tavşan Felaketi……………………………………………………...424
4.2.3.Toplumdaki Kadın ve Erkek Oranındaki Denge……………………………………425
4.2.4.Nüfusta Dengesizlik ve Sosyal Problemler…………………………………………426
5.İnsan Vücudunda Ölçü ve Denge………………………………………………………..427

Haşr Suresi 24. Ayete Göre Yaratılış İmkânı; Evrimin İmkânsızlığı……………...430
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Özdemir
1-Kuran'a Göre Kâinatın/Varlığın Yaratılışı……………………………………...432
1.1-Kur'an'a Göre Canlı Varlıkların Yaratılışı………………………………………434
1.1.1-İhtira /İbda ve İnşa……………………………………………………………435
1.1.2-Yaratılışın Üç Safhası……………………………………………………………435
a-Birinci Safha………………………………………………………………………435
b-İkinci Safha……………………………………………………………………...…437
c-Üçüncü Safha………………………………………………………………………438
2-Canlı Varlıkların Yaratılışını Sebeplere Vermek Akıl Dışıdır………………………442

Kur'an-ı Kerim ve İnsanın Yaratılış Devreleri………………………………………..446
Dr. İhsan Şenocak, Dr. Ahmet Yazıcı
I. Yaratılış……………………………………………………………………………448
1.1. Topraktan Yaratılma……………………………………………………………448
1.2. Kur'an'a ve Sünnet'e Göre Anne Karnında Yaratılma……………………………450
1.3. Cenîne Ruh Üflenmesi …………………………………………………………452
II. Kur'an'ı Kerim'deki Yaratılış Mucizesi……………………………………………..454
III. Modern Tıbba ve İslam'a Göre Yaratılış……………………………………………...456
3.1. Birinci Merhale……………………………………………………………………456
3.1.1. Sağlam Karargah ……………………………………………………………...456
3.1.2. Nutfe İçerisinde Şekillenen Varlık………………………………………………457
3.1.3. Cinsiyetin Belirlenmesi ………………………………………………………..457
3.1.4. Nutfe'nin Yürüyüşü………………………………………………………………458
3.1.5. Kadınlar Sizin İçin Bir Tarladır …………………………………………………458
3.1.6. "Men" yerinde "Ma"nın Kullanılması……………………………………………...459
3.1.7. Rahimde Eksilme ve Artma ……………………………………………………..459
3.2. İkinci Merhale ………………………………………………………………………459
3.2.1. Alaka Mucizesi …………………………………………………………………..459
3.2.2. Mudğa ……………………………………………………………………………460
3.2.3.Kırk İki Gün Hadisi ………………………………………………………………461
3.2.4. Kemik Önce Yaratıldı …………………………………………………………...461
3.3. Üçüncü Merhale ……………………………………………………………………461

Hz. Âdem'den Önce Yeryüzünde Yaşayan Kan Dökücü Akıllı Varlıkların Kimliği Üzerine. ……………………………………………………………………………..464
Prof. Dr. Ali Bakkal
1. Halîfe Kelimesinin Sözlük Anlamı……………………………………………..465
2. Kur'ân'da Halîfe Kavramı…………………………………………………………...467
3. Halife Kavramının Çeşitli Anlamları…………………………………………...470
a. Öncekilerin Yerine Gelen……………………………………………………………470

b. Halîfetullah ve Halîfe-i Arz……………………………………………………………471
c. Devlet Başkanı ………………………………………………………………….473
4. Yeryüzünde Kan Döken Varlıklar……………………………………………….473
a. Hz. Âdem'in Zürriyeti……………………………………………………………473
b. Cin ve Benzeri Varlıklar ………………………………………………………..473
c. İnsana Benzer Biyolojik Varlıklar………………………………………………474
d. Hz. Âdem'in Halîfe Diye Nitelendirilmesi Ondan Önce Başka Varlıkların Mevcudiyetini Gerektirmez………………………………………………………………474
5. Kur'an'da Hz. Âdem'in Yaratılmış Olduğunun Açıkça Beyan Edilmesi……………474

Kur'an'ın Işığında Tahıl Bitkileri. ………………………………………………..478
Prof. Dr. Hasan Kılıç
1-Tahılların Önemi. ……………………………………………………………….481
2-Bitki Gen Merkezleri. …………………………………………………………..481
3-Dünya Tahıl Üretimi ve Rekor Verimler………………………………………..483
4-Tahılların Taksonomisi. …………………………………………………...…484
5-QTL Gen Haritalamaları. ………………………………………………………486
6-Buğday Taksonomisi ve İlk Tarımı. ……………………………………………487
6.1-Buğday Araştırmaları. ………………………………………………………..489
6.1.1.Bire Yedi Yüz Gibi Bir Verime Ulaşmak Mümkün Mü?...................................491

Tevhîd Şiirleri Işığında Yaratılış Gerçeği. …………………………………………500
Prof. Dr. İdris Kadıoğlu.
1-Tevhîd nedir? ……………………………………………………………………...501
1.1.Türk Edebiyatında~~ki~~ Tevhidler. ……………………………………………………502
1.1.1-Ahmedi'nin (14.Yy) Tevhidinde "*Kim Yarattı?*" Sorusu………………………..503
1.1.2-Niyazi-i Mısrî'nin (17.yy) Tevhidinde Kenz-i Hafî ve Tecelli…………………..505
a. Şiirdeki Fiiller. ……………………………………………………………………506
b.Mülk (Görüntü/Kesret) Âlemi. ……………………………………………………506
c.Melekût (Birlik/Vahdet) Âlemi. …………………………………………………...506
d-Mısri'nin Tevhidi. …………………………………………………………………507
1.1.3-Nâbî'nin Tevhidinde (17.Yy) Yaratılış Gerçeği ve Tekvini Ayetler……………..509
1.1.4-Yirminci Yüzyılda Yazılmış Mensur Tevhid-Nâme: Âyetü'l-Kübrâ……………512

Kur'an'a Göre İnsanın Yaratılış Mu'cizesi. ………………………………………...516
Prof. Dr. Musa Kazım Yılmaz
1-Yaratma Sanatının Düşündürdükleri……………………………………………519
2-Kur'an'da Her Canlı Grubunun Ayrı Yaratılması…………………………….....520
3-İhtira ve İbda Şeklinde Yaratma………………………………………………...521
4-İnsanın Yaratılıştaki Bağımsızlığı. ………………………………………………..522
5-İnsan Türünün Devam Etmesi. ……………………………………………………526

6-Hz. İsa'nın Babasız Yaratılışı. …………………………………………………….527

İlahi Dinlerde Güncel Yaratılış-Evrim Tartışmaları……………………………..529
Prof. Dr. Mustafa Alıcı
1.Yahudilikte Yaratılış –Evrim Tartışmaları. ………………………………………..531
1.1.Birinci Safha: Klasik Bilimin Işığında Evrilen Yaratılışçı Rabbani Literatürü
1.2.İkinci Safha: Darwinci Evrim ile Uzlaşı İçindeki Kabalist Rabbani Geleneği
2.Hıristiyanlıkta Yaratılış- Evrim Tartışmaları…………………………………536
2.1.Birinci Safha: Dolaylı Cevaplar ve Kayıtsız Tavırlar……………………………537
2.2.İkinci Safha: Doğrudan Evrimi Reddeden ve Yaratılışı Savunan Teolojik Öğretiler539
2.3.Üçüncü Safha: Bilimin Açıkladığı Yaratılış Anlayışları……………………………539
2.4.Dördüncü Safha: Neo-Darwinci Teolojiler ve Teistik Evrimci Teorileri…………..541
3.İslam'da Yaratılış- Evrim Tartışmaları. …………………………………………...544
3.1.Evrimci Görüşler Karşısında Yaratılışı Savunan Yaklaşımlar……………………...544
3.2.Evrimi Yaratılışın Bir Yansıması veya İlahi Bir Kanun Gören Yaklaşımlar……….545

Yunus Emre'de Yaratılış ve Tekâmül Fikri……………………………………...….551
Öğr. Gör. Mustafa Özçelik
1-Yunus Emre'nin Konuya Yaklaşımı……………………………………………….552
2-Yunus Emre'de Yaratılış Fikri………………………………………………………..553
3-İnsanın Yaratılışı ve Anasır-ı Erbaa………………………………………………..555
4-Yunus Emre'de Tekâmül fikri………………………………………………………..557
5-Ruhî Tekamülün Süreçleri……………………………………………………………558
6-İnsan Niçin Yaratıldı? ………………………………………………………………..560

Bilimsel Veriler Işığında Kur'an-ı Kerim'de Adı Geçen Tıbbî Bitkilerin Farmakolojik Etkileri. ……………………………………………………………………..562
Prof. Dr. İlkay Erdoğan Orhan
1-Hurma (*Phoenix dactylifera* L.) ……………………………………………………...563
2- Zeytin (*Olea europaea* L.). ……………………………………………………………564
3-Nar (*Punica granatum* L.). ……………………………………………………………565
4-İncir (*Ficus carica* L.). ……………………………………………………………….566
5-Üzüm (*Vitis vinifera* L.). ……………………………………………………………..566

Kutsal Kitaplarda İnsanın Yaratılışı. ………………………………………………..570
Dr. Öğr. Üyesi Selahattin Çelik
1-Giriş…………………………………………………………………………………..572
2. İlk İnsanın Yaratılışı……………………………………………………………………573
3. En Üstün Yaratık………………………………………………………………………..579
4. İlk Kadının Yaratılışı……………………………………………………………………581
5. Hz. Âdem ve Yaratılış Gerçeği…………………………………………………………584

Kâinat Kitabından Yaratıcı'yı ve Yaratılışı Anlamak……………………………590
Dr. İdris Görmez
1.Allah'ın Varlığını Anlatan Kâinat Kitabı……………………………………..592
1.2-Kâinat Kitabının Bir Sahifesi Yeryüzüdür ……………………………………593
1.3-Kâinat Kitabının Bir Satırı Bir Bahçedir ……………………………………..593
1.4-Kâinat Kitabının Bir Kelimesi Bir Ağaçtır…………………………………....593
1.5-Kâinat Kitabının Bir Harfi Bir Meyvedir……………………………………...594
1.6-Kâinat Kitabının Bir Noktası Bir Çekirdektir………………………………....594
1.7-Kâinat Kitabının Ezeli Yazarı Kendisini Tanıttırmak ve Sevdirmek İstiyor……….595
2-İnsana Yüklenen İman ve Kulluk Sorumluluğu………………………………596
3-Kâinat Kitabı Allah'ın Varlığını ve Birliğini Okuyor ve Okutuyor…………………596
3.1-Kâinatta Bütün Zerreler Bir Yaratıcının Varlığına ve Birliğine Şahitlik Yapmaktadırlar…………………………………………………………………596
4-Esrarlı Sorular ……………………………………………………………598
5-Kâinat Kitabının Her Bir Harfi Birbiriyle Bağlantılıdır…………………………...599
5.1-Kudret Mucizesi Olan Bal Arısı ve Mikroskobik Varlıklar……………………...600
5.2-Zerreler; Filozof, Doktor, Hâkim Olabilir Mi?..601
5.3-Tabiatta Allah'ın Kanunları Hâkimdir ……………………………………601
5.4-İnsan Hakkı Aramaktadır …………………………………………………603
5.5-Tabiat Nedir? Ne Değildir? …………………………………………………...605
5.6-Allah'ın İki Çeşit Kanunu Vardır………………………………………...…606
5.7-Sebepler Yaratıcı Olamaz ……………………………………………………607

Kur'ân ve Tevrat Işığında İnsanın Yaratılış Merhaleleri…………………………608
Dr. Hasan Uvada Hamed Keşkeş
1.Kur'an ve Tevrat'ta Âdem (a.s.)'in Yaratılış Merhaleleri……………………………611
a. Hz. Âdem (a.s.)'in Topraktan Yaratılması……………………………………...612
b. Hz. Âdem (a.s.)'in Çamurdan Yaratılması……………………………………..612
c. Hz. Âdem (a.s.)'in Salsaldan Yaratılması……………………………………613
d. Tesviye ve Ruh Üflenişi………………………………………………………...613
e. Hz. Havva'nın Hz. Âdem'den Yaratılması……………………………………..613
2. Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın Tevrat'taki Yaratılışları………………………………614
3. Erkek ve Kadının Sularının Yaratıldığı Mekânın Belirlenmesi……………………..614
4. Aşılanma Merhalesi…………………………………………………………..615
a. Emşâc…………………………………………………………………………...615
5. Tedrici ve Mütekâmil Yaratılış Merhaleleri……………………………………616
6. İnsanın Ahsen-i Takvim'de Yaratılması……………………………………..620
7. Sonuç……………………………………………………………………………621

Kur'ân Işığında İnsanın Yaratılışıyla Alakalı Meselelere İslamî Bakışlar………..624
Âdem Harun Ahmed İbrahim

1.Kur'an-ı Kerim'de İnsanın Yaratılış Merhaleleri…………………………………..628
2. İnsanın (Ceninin) Anne Rahmindeki Yaratılış Merhaleleri…………………………628
a. Nutfe ve Alaka……………………………………………………………………..631
b. Muhallak ve Gayr-ı Muhallak Mudğa……………………………………………..633
c. Kemiklerin Etle Bürünmesi ve Halk-ı Aher…………………………………………634
3. Kopyalama……………………………………………………………………….....635
4.Sonuç ve Tavsiyeler…………………………………………………………………..636

Kur'an İ'cazıyla Bilimsel İ'caz Arasında İnsanın Yaratılış Nazariyesi……………638
Dr. Sujiat Zubaidi, M. A.
1.Giriş...………………………………………………………………………………640
2. Bilimsel Açıdan İnsanın Yaratılış Merhaleleri
a.İlk İnsanın Yaratılış Unsurları……………………………………………………...641
b.İlk İnsanın Yaratılış Merhaleleri…………………………………………………...641
1.Çamur………………………………………………………………………………641
2. Hame-i Mesnun……………………………………………………………………641
3.Salsal………………………………………………………………………………..642
4. Nefh-i Ruh………………………………………………………………………….642
c. İnsanın Anne Rahmindeki Yaratılış Merhaleleri…………………………………..642
1. Çamurdan Bir Sülâle……………………………………………………………....642
2. Nutfe………………………………………………………………………………..642
3.Alaka………………………………………………………………………………..643
4. Mudğa (Bir Çiğnemlik Et Parçası) ………………………………………………..643
5. Izâm (Kemikler) …………………………………………………………………..644
6. Kemiklere Et Giydirilmesi………………………………………………………...644
7. Halk-ı Aher (Başka Bir Yaratılış) ………………………………………………...644
d. İnsanın Doğumdan Sonraki Merhaleleri…………………………………………..649
1. Bebeklik Çağı……………………………………………………………………...649
2. Çocukluk Çağı (Buluğ Çağına Kadar) ……………………………………………649
3. Kuvvet ve Gençlik Çağı…………………………………………………………...649
4. Kuhulet (Yetişkinlik) Çağı………………………………………………………...649
5. Şeyhuhet (Yaşlılık) Çağı…………………………………………………………..649
6. Herem (Bitkinlik ve Bunama) Çağı………………………………………………650

1.Kuran'da Çift Olarak Yaratılışın Hikmeti…………………………………………...651
Rahmah Hashim[1], Salmijah Surif[2] and Âdem Kilicman
1.1. Kuran'ın Hikmeti………………………………………………………………..653
1.2. Topraktan Gelen Çiftler…………………………………………………………653
1.3. Kendilerinden ve Bilmediğimiz Şeylerden Yaratılan Çiftler…………………….654
1. 4.Çift Olmanın Hikmeti…………………………………………………………655

Kur'an-ı Kerim'de Güneşin Teşekkülü ve Güneş Sisteminin Aslı…………………658
Dr. Omar Mahmud Atiyye er-Ravi
1.İsra Suresi 12. Ayet:"*Gece ve gündüzü* (kudretimizi gösteren) *iki âyet (alâmet) yaptık. Rabbinizden lütuf isteyesiniz, yılların sayısını ve hesabını bilesiniz diye gece âyetini* (alametini) *giderip gündüz alametini aydınlatıcı kıldık. İşte biz her şeyi açıkça anlattık.*"
a. Müfessirlerin Bu Âyetle İlgili Görüşleri……………………………………………..660
b. Ayetin İ'râbı……………………………………………………………………….660
c. Bu Âyetin Bilimsel ve Kur'ân'ın İ'câzı Açısından Tefsiri…………………………..660

Bilimsel Gerçekler ve Kur'an Ayetleri Işığında Kâinattaki Denge ve Atomun Parçalanması……………………………………………………………………………..666
Dr. Şeyma Yasin er-Rifaî- Dr. Muna Yasin Taha er-Rifaî.
Giriş: Sözlükte ve Modern Bilimlerde Vezin Kavramı……………………………...669
1. Mizan'ın Sözlük ve Terim Manası…………………………………………………...670
2. İlim ve Kur'an Arasında Kevnî Tevâzün (Denge)……………………………...673
3.İlim ve Kur'an Arasında Zerre…………………………………………………..676
4. Kur'an'da Zerre Kavramı ve Zerrenin Ağırlığı……………………………………677
5. İlim ve Kur'an Arasında Zerreden Küçük Parçacıklar (Atomun Parçalanması)…...677

Kur'ân'da İnsanın Yaratılışı………………………………………………………682
Alshikeh Abdelazez Mohamed Alfaki Abubakr
1.Kur'an'da "Yaratma" Kavramı………………………………………………….684
2. Yaratma ve Varlığın Başlangıcı…………………………………………………...685
3.Kur'an'da İnsanın Yaratılışı……………………………………………………..685

BÖLÜM III
YARATILIŞIN GAYE VE HİKMETLERİ
(YARATICIYI TANIMA VE ANLAMA)

İnsan Aklının Yaratılış Algısından Allah'ın Yaratma Hakikatine Bir Yaklaşım…691
Dr. Öğr. Üyesi Ali Tenik
1-Aklın Değeri. ……………………………………………………………………695
2-Varlıkların Yaratılış Gerçeği. ……………………………………………………...697
3-Düşünce Tarihinde Yaratma ve Türlerin Evrimi İlgili Bazı Görüşler………………..698

BÖLÜM IV
EVRİMCİ GÖRÜŞÜN SORGULANMASI

Yaratılışı Anlamada *"Logical Reasoning"* Yöntemlerinin Yeri……………………701
Prof. Dr. Nevzat Tarhan

1-Mantıksal Akıl Yürütmede Beynin Bölgeleri…………………………………...703

2-Soyut Düşünce, Kavramsal Düşünce, Sembolik Düşünce………………………….704
3-Akıl Yürütme Yöntemleri, Delile Dayalı İnanç…………………………………704
4-Varoluş Hipotezleri……………………………………………………………….709
4.1-Tesadüfî Varoluş İhtimal Hesaplarına Göre İmkân Dışıdır……………………….710

Türler Arası Evrime Karşı Biyolojik Engeller. ……………………………………..714
Prof. Dr. İsmail Kocaçalışkan
1-Evrim Tartışması. ……………………………………………………………………715
2-Tesadüfçü Türler Arası Evrim Görüşü. ………………………………………..…715
3-Yaratılışçı Türler Arası Evrim Görüşü. …………………………………………...716
4-Yaratılışçı Tür İçi Değişim Görüşü. ………………………………………………716
5-Türler Arası Evrime Karşı Biyolojik Engeller. ……………………………………718
5.1-Sınırlılık Kanunu. …………………………………………………………………..718
5. 2-Eşey Uyuşmazlığı Kanunu. ………………………………………………………..719
5.3-Rekombinant DNA Teknolojisi. ……………………………………………….....719

Tür İçi Değişimin Devamlılığı ve Türler Arası Geçişin İmkânsızlığı………………722
Prof. Dr. Murat Ünal, Prof. Dr. Lütfi Behçet
1-Giriş…………………………………………………………………………………...724
2-Bulgular……………………………………………………………………………….727
3-Tartışma ……………………………………………………………………………...728
4-Sonuç…………………………………………………………………………………729

Vücut Hücrelerimizin Faaliyetlerindeki Mükemmellik Tesadüfü Reddeder……..730
Prof. Dr. İsmail İşlek
1-Akyuvarların Görevleri Tesadüfen Olamaz……………………………………..732
2-Sindirim Sisteminde Teceddüd……………………………………………………732
3-İnce Bağırsağın İç Yüzey Vilusları……………………………………………...733
4-Kemiklerde Yenilenme……………………………………………………………734
4.1-Osteoblast Dengesi………………………………………………………………734
4.2-Osteoklast Dengesi………………………………………………………………735
4.3- Osteoklastinin Vazifeleri…………………………………………………………..735

Evrimin Delili Olarak İleriye Sürülen Ara (Geçiş) Formlar……………………….736
Prof. Dr. Âdem Tatlı
1-Protozoa'lardan Omurgasız Metozoa'lara Geçiş. ……………………………737
2- Omurgasızlardan Omurgalılara Geçiş. …………………………………………738
3- Balıklardan Kurbağalara Geçiş. ……………………………………………..…739
4- Kurbağalardan Sürüngenlere Geçiş. …………………………………………...740
5- Sürüngenlerden Kuşlara Geçiş. ………………………………………………...740
6-Sürüngenlerden Memelilere Geçiş. ……………………………………………..743

7- Yüksek Yapılıların Evrimine Misal Olarak At İleri Sürülür…………………….....744
8- Böceklerin Geçmişi. ………………………………………………………………746
9-Geçiş Formlarıyla İlgili Genel Değerlendirme. ……………………………….....747
10-İnsanın Geçmişi. …………………………………………………………………748
10.1- *Ramapithecus* (Uzun kollu maymun)…………………………………….....748
10.2- *Australopithecus* (Güneyin maymunu)…………………………………………749
10.2.1- *Australopithecus africanus* (Afrika Adamı). ……………………………..749
10.2.2-*Australopithecus boisei* (zinjanthropus)……………………………………..750
10.3-*Homo erectus* Grubu……………………………………………………………751
10.4-İnsanın Geçmişiyle İlgili Değerlendirme………………………………………758

Evrim Teorisi'nin Çıkmazları. ……………………………………………………760
Selahattin Çelik, Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kılınç
1.Tabiî Seleksiyon. ……………………………………………………………………..762
2.Eski Teoriye Yeni Yama: Mutasyon. ……………………………………………...763
3.Paleontoloji Ne Diyor? ………………………………………………………………764
4. Evrimcilerin İtirafları. ………………………………………………………………765

İnsanî İlişkilere Etkileri Bakımından Darwinizm…………………………………...773
Dr. Recep Ertuğay
1-Varlıklar Arası İlişkiye Bakışın, İnsanî İlişkilere Yansımaları………………………774
2- Hayatı Bir Mücadele Olarak Görenler………………………………………………777
3-Hayatı Bir Yardımlaşma Olarak Görenler……………………………………………780
4-Darwinci Görüş, Fedakârlığı Açıklayamamaktadır…………………………………..784

Yaratılış Gerçeği ve Evrimci Görüşe Göre Kadın. …………………………………790
Öğr. Görev.Yasemin Ağaoğlu
1-Darwin'in Hayatından Kesitler. ……………………………………………………...792
2-Darwinist Düşünceye Göre Kadın. …………………………………………………..793
3-Kutsal Kitaplar ve Dinlere Göre Kadın. ……………………………………………..797
3.1-İncil'de Kadın. ………………………………………………………………………..797
3.2-Tevrat'ta Kadın. ………………………………………………………………………797
3.3-Yahudilikte Kadın. …………………………………………………………………...798
3.4-Hıristiyanlıkta Kadın. ………………………………………………………...….798
3.5-Kuran-ı Kerim ve İslamda Kadın. ……………………………………………………799
3.5.1-Müslümanlıkta Kadınlar Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar……………………800
a-Kadınların Cariye Olarak Kullanılabildiği İddiası…………………………………...800
b-Kadının Dövülebilmesinin Uygun Olduğu İddiası. …………………………………800
c-Bir Erkeğin Birden Fazla Kadınla Evlenebilmesi. ……………………………….....800
d-Erkeğin Evin Tek Reisi Olduğu İddiası. ……………………………………………801
4- Cinsiyet Oluşumunda Etkin Olan Ebeveyn……………………………………….801

5- Doğacak Bebeğe Zekâ Geni Kimden Geçer? ……………………………………….802

İlk İnsan Nesli Nasıl Çoğaldı? (Ensest İlişki İddiasının Tenkidi) ……………………806
Doç. Dr. Yunus Emre Gördük
1-Ensest İlişki İddiasının Değerlendirmesi. ……………………………………809
a) Hüsün-Kubuh Meselesi Açısından……………………………………………..809
b) Zarûretin Haramı Mubah Kılıcı Bir Unsur Oluşu Açısından. ………………………809
c) Zaman İçinde Bazı Âhkâmın Değiştirilmesi/İptali Açısından. ……………………..810
d) Şahsi ve Topluma Özel Hükümler Açısından. ………………………………...810
e) Her Şeyin Zıddıyla Bilinir Oluşu Açısından. ………………………………….811
f) Konuyla İlgili Bazı Rivâyetler Açısından. …………………………………..812
g) "İlk Cinayet" Kıssası Açısından. ……………………………………………….812
h) İç Tutarsızlık Açısından. ………………………………………………………813
i) Her Şeyin Akılla Açıklanmasının İmkânsızlığı Açısından…………………………814
j) Müslümanların/İnsanların Gündemi Açısından. ……………………………………814

Yaratılış Görüşüne Göre "İnsanın Sınıflandırılması" Nasıl Olmalıdır?...............817
Prof. Dr. Avni Öztürk
1-Giriş ve Bulgular. ………………………………………………………………818
2-Tartışma ve Sonuç. ……………………………………………………………..821

Evrim Mi? Yaratılışta Tedric Mi? …………………………………………...823
Prof. Dr. İsmail Kocaçalışkan
1.Giriş...…………………………………………………………………………824
2-Yaratılışta "İhtiyaca Cevap" Prensibi. ………………………………………….827

Evrim Görüşünde Temel Yanılgılar-1. ………………………………………830
Dr. Öğr. Üyesi Kasım Takım
A-Karmaşa Kuramları…………………………………………………………..832
1.Esas: Bilimsellik/İnançsallık Karmaşası ……………………………………..832
2. Esas: Tarafsızlık Karmaşası………………………………………………….833
B-Çatışma Kuramları…………………………………………………………...834
1. Veri: Antioksidanlar ve Evrim Çatışması……………………………………834
2. Veri: Genetik ve Evrim Çatışması…………………………………………...835

Evrim Görüşünde Temel Yanılgılar-2. ………………………………………840
Dr. Öğr. Üyesi Kasım Takım
A-Karmaşa Kuramları…………………………………………………………..842
1.Esas: Kavram Karmaşaları……………………………………………………842
2. Esas: Sathi Nazar (Yüzeysel Bakış) Karmaşası……………………………...846
B-Çatışma Kuramları…………………………………………………………...847

1. Veri: Adaptasyon ve Evrim Çatışması …………………………………………………847
2. Veri: Mutasyonlar ve Evrim Çatışması………………………………………………848

Sanayi Devrimi Dönemindeki Sosyo-Ekonomik Yapının Evrim Teorisine Etkisi..852
Doç. Dr. Adnan Küçükali
1-Sanayi Devrimini Hazırlayan Sosyal Gelişmeler. …………………………………...853
2-On Sekizinci Yüzyıl Avrupa'sında Hayatı Anlamlandırma Çabası, Sekülerizm……854
3-Evrimci Düşüncenin Toplum Hayatında Karşılık Bulması…………………………..855

Filogenetik Ağaçlar Arasındaki Çelişkiler. …………………………………………861
Prof. Dr. Ali Osman Beldüz
Filogenetik Ağaçlar Arasındaki Çelişkiler. ……………………………………………862

Topluma İdeoloji Olarak Dayatılan Bilim ve Evrim. ………………………………870
Prof. Dr. Turan Güven
1-Bilim ve İdeoloji. ……………………………………………………………………870
2-Bilimsel Teori Gücünü Nereden Alır? ………………………………………………871
3-Bilim Kılıfı Giydirilmiş Bir İdeoloji: Darwinizm. …………………………………...873
4-İdeolojiler İki Yüz Yıl İnsanlığın Entelektüel Kabiliyetlerini Dondurmuştur……….875
5-Deney ve Gözlemlerin Hiçbiri Darwincilerin Tanımladığı Bir Evrime İşaret Etmemektedir. **…**………………………………………………………………………876
6-İndirgemeci Bakış, Hayatın Doğru Anlaşılmasını Engellemiştir……………………877
7-*"Mutasyonlar Evrimin Hammaddesidir*" Yanlışlığı Yaklaşık 50 Yıl Gündemde Kalmıştır. ……………………………………………………………………………880

Böcekler Evrim Ürünü Müdür? ……………………………………………………..884
Prof. Dr. Levent Ünlü
1-Böcek Fosilleri. ……………………………………………………………………886
2-Böceklerde DNA Dizilişi. …………………………………………………………887
3-Böcek Feromonları. …………………………………………………………………888

Hayat Bir Mücadele Midir? …………………………………………………………890
Prof. Dr. Zekeriya Altuner
1-Teavün (Yardımlaşma) Kanunu. ……………………………………………………..892
2-Tecavüb (İhtiyacına Cevab Verme) Kanunu. ………………………………………893
2.1-Çiçeklerle Böceklerin İlişkisi. ………………………………………………………...895
2.2-Ortak Yaşamaya Örnek: Likenler. …………………………………………………895
3-Biyolojik Mücadele Mi, Yoksa Biyolojik Denge Mi?..896

Gözün Tibbi Mucizesi: Darwinizm'in Tıp Bilimi Işığında Analizi.........................900
Dr. Iddi Ndyabawe

1. Darwin'in Gözün Evrimine İlişkin Pozisyonunun Analizi…………………………...904
2. Gözün Tıbbi Mucizesi……………………………………………………………..907
3.Gözün Yapısı………………………………………………………………………908
4. Göz hakkında Kuran'dan bazı alıntılar……………………………………………913
5.Bediüzzaman'ın Risale-i Nur Külliyatından 'Gözler' ile ilgili bazı alıntılar…………914

Intronsların Evrim Teorisinin Çürütülmesindeki Rolüne Dair Bir İnceleme……919
Dr. Mohammed Darwısh
1.Giriş……………………………………………………………………………..922
2.Intronslar…………………………………………………………………………..923
3. Intronslar ve Genetik Tabirdeki Rolleri…………………………………………..925
4. Zaif Genlerin Evrime Delil Gösterilmesinin Tutarsızlığı…………………………930
5.Epigenetics…………………………………………………………………………932

BÖLÜM V

DERS KİTAPLARI MÜFREDATININ YARATILIŞ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğretim Programlarının Yaratılış Görüşü ve Evrim Kuramı Açısından Analizi...935
Doç. Dr. Vahap Özpolat
1. Evrim………………………………………………………………………………939
1.1. İlköğretim Programlarında Evrim. …………………………………………...939
1.2. Ortaöğretim Programlarında Evrim. ……………………………………………941
2-Yaratılış……………………………………………………………………………946
2.1. İlköğretim Programlarında Yaratılış. ……………………………………...946
2.2. Ortaöğretim Programlarında Yaratılış. …………………………………………948
2.2.1. Biyoloji Programlarında Yaratılış. . ……………………………………..948
2.2.2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarında Yaratılış…………………………949

Bilgi'nin Değil, Bilim'in İslâmileşmesi – İslâmî B/İlim…………………………...955
Ayhan Küflüoğlu
1-Bilgi Zaten Müslümandı. ………………………………………………………956
2-Bilim'in Bilimsellik Felsefesi, Lâik ve Nötr Değildir / Bilimsellik Hipnoz ve İllüzyonu………………………………………………………………………..959
2.1-Bilim Ateizme Alet Edilmiyor, Ateizmin Kendisi!..963
2.2-Bilimsellik Hipnozu. ……………………………………………………………963

Ders Müfredatlarının Yaratılış Gerçeği Açısından İncelenmesi……………………965
Dr. Nadir Çomak, Mustafa Dede

1-Problem Durumu. …………………………………………………………………967
2-Araştırmanın Amaçları. …………………………………………………………968
3-Araştırmanın Önemi…………………………………………………………..968

CONTENT

The Introduction Of Editors……………………………………………………...3
Content..…………………………………………………………………………11
Organizing Committee……………………………………………………………...37
Advisory Committee……………………………………………………………..37
Scientific Committee………………………………………………………..…38
Foreword Of The Chairmans Of The Organization……………………………...39
Foreword Of Honorary President Of The Congress……………………………...43
Introduction On Behalf Of Advisory Committee…………………………...…45

SECTION I
AN OVERVIEW OF THE TRUTHS OF CREATION IN THE PRESS, MEDIA AND DOCUMENTARIES

The Expected Matters From The “Congresses Of Creation In The Light Of Sciences” (*Prof. Dr. Âdem Tatlı)*...47

The Fact of Creation Based on System Approach and Control Engineering (*Prof. Dr. H. Metin Ertunç)*………………………………………………………..……………..61

What is the Reality of the Nature Laws? (*Prof. Dr. Mehmet Cesur)*……………………69

In Terms of the Evidence of Creation, the Arters of Concha Nasales In the Sakız (Chios) Sheep (*Prof. Dr. Şükrü Hakan Atalgın*)…………………………………………………79

Comparison of Materıalist Evolutionary and Islamic Perspectives In Protecting The Environment (*Prof. Dr. Kazım Uysal)*……………………………………………..83

A Look At The World Of Plants From The Creation View (*Prof.Dr. Hasan Akan*)…102

Evaluation in Terms of Creatıon and Evolution of The Design in Water Transport Pipes (Vessel Element) in Plants (*Prof. Dr. Fatih Satıl)*……………………………………..114

Wisdoms That Will Be Important in Surveying Engineering in the Creation of the Universe (*Assoc. Prof. Dr. Hüseyin İnce, Dr. Nuri Erdem)*......................................124

TheTruth of Creation”: From Mathematics Perspective (The BigBang Theory) *(Assoc. Prof. Dr. Erhan Pişkin)*…………………………………………………………..…138

Proteins and Enzymes Reject Coincidence (*Prof. Dr. Ömer İrfan Küfrevioğlu*)……….147

The effects of colour for mation and mutations in creatures (*Prof. Dr. Orhan Erdoğan*)……………………………………………………………………………...156

Wisdoms That Will Be Important in Mapping Engineering andAstronautical Engineering in the Creation of the Universe (*Dr. Mukadder İğdi Şen, Dr. Nuri Erdem, Assoc. Prof.Dr. Hüseyin İnce)*………………………………………………………………………172

Ahmed Avni Konuk's Philosophy Of Creation (*Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç)*……….184

An Authentic Journey From Modern Embryology: Medical Miracles In The Verses Of Creation (*Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Erbıyık)*………………………………………202

Biological Nanomachine: Bacterial Flagella (*Prof. Dr. Selahattin Sert, Uzm. Mehmet Yüksel)*……………………………………………………………………………..218

The Existence Of A Creator and The Laws Of Nature (*Ediz Sözüer)*…………………..224

Proofs Of Tawheed In The Eyes (*Prof. Dr. Ali Alaş)*…………………………………..238

The Proofs Of Existence And Oneness Of Allah In Fish Oil (*Prof. Dr. Kazım Uysal, Prof. Dr. Rahmi Kasımoğulları, Prof. Dr. İrfan Terzi)*……………………………….....244

The Creation in The Light of Physical Sciences (*Prof. Dr. Faris Kaya)*……………….258

Embriological Creation from A Cell to A Human (*Prof. Dr. Alpaslan Özyazıcı)*……...270

Creation Myths InTurkish Thought (*Dr. Mehmet Emin Bars*)…………………………276

Cuneiform Texts About Creation of the Universe and Conclusions (*Prof. Dr. Sebahattin Bayram, Assoc. Prof. Dr. Remzi Kuzuoğlu)*……………………………………….....286

The Sensitive Measures between Human and Soil (*Prof. Dr. Ali Rıza Demirkıran)*…...296

Examination Of Pseudogenes In Terms Of Evolution And Creation (*Nüket Çalışkan, Prof. Dr. Hasan Akan, Çiğdem Göver)*…………………………………………………306

International Relatıons In A Tıme Of Conflıct: An Alternative Proposal From Creationist Philosophy (*Dr. Saim Çelik)*…………………………………………………..…..314

The Evidences of Univesre Expansion (*Teysir Alzamil, Abdul Rahman Hussıan, Saleh Mustafa*)………………………………………………………………………..…326

SECTION II

EVALUATION OF THE TRUTH OF CREATION IN THE LIGHT OF THE QUR'AN

Evaluating Of The Evolutionary Creation View In The Light Of The Qur'an (*Prof. Dr. Veysel Güllüce)*……………………………………………………………………338

Raw material of creation: In the language of Prophet Muhammed, the relationship between Man and Soil (*Prof. Dr. Huriye Martı)*………………………………………..360

The Purpose and Wisdom of Creation in the Story of The First Person (Adam) in the Qur'an (*Dr. Fatih Tok)*……………………………………………………………….369

The Creation of The Man (Adam) In The Light of The Qur'an (*Dr. Zeki Keskin)*…….382

Measuresand Balances in the Universe through the Perspective of the Qur'an and Science (*Uzm. İdris TÜZÜN*)…………………………………………………………………416

Surat al-Hashr 24th Place, Creation Possibility and Nature; The Impossible of Evolution *(Dr. Ahmet Özdemir)*…………………………………………………………………430

The Qur'an and the Human Creation Phases (*Dr. İhsan Şenocak, Dr. Ahmet Yazıcı)*………………………………………………………………………...446

On The Identity Of Intelligent Assets Of Blood Shedding Creatures Living On Earth Before Adam. (*Prof. Dr. Ali Bakkal)*……………………………………………...464

Cereal Crops in the Light of the Qur'an (*Prof. Dr. Hasan Kılıç)*………………………478

The Truth of Creation in the Light of *Tevhid* Poetry (*Prof. Dr. İdris Kadıoğlu)*……….500

The Miracle of Man's Creation According to the Qur'an (*Prof. Dr. Musa Kazım Yılmaz)*……………………………………………………………………..……516

Current Discussions On Creation - Evulution In Monotheistic Religions (*Prof. Dr. Mustafa Alıcı*)…………………………………………………………………...529

The Idea of Creation and Evolution in Yunus Emre (*Mustafa Özçelik)*………………..551

Pharmacological Effects Of Medicinal Plants Mentioned In Holy Qur'an In The Light Of Scientific Data (*Prof. Dr. İlkay Erdoğan Orhan)*………………………………………562

The Creation Of People In The Sacred Books (*Dr. Selahattin Çelik)*………………….570

From Risale-i Nur Perspective, Understand the Creator and the Creation from the Universe Book (*Dr. İdris Görmez)*……………………………………………..590

The Stages Of Human Creatıon In The Lıght Of Holy Qur'an And The Torah"
(Dr. Hassan Awadah Hamad Kashkash)…………………………………………….608

Islami Reflections On İssues Of Creation İn The Holy Qur'an
(Adam Haroon Ahmed İbrahim)……………………………………………….……624

Human's Theory of Creation in Term of Qur'anic and Scientific I'jaz
(*Dr. Sujiat Zubaidi,* M. A.)………………………………………………………..638

The Wısdom Of Creatıon As Paırs In The Qur'an *(Rahmah Hashım, Salmijah Surıf, Âdem Kılıcman)*……………………………………………………………………..651

The Start Of The Sun, And The Origin Of The Solar System In The Holy Qur'an
(Dr. Omar Al – Ravvı)…………………………………………………………..658

The Concept Of Moderation In Religious Discourse And Its Impact On Reducing Intolerance In Social Life *(Dr. Şeyma Yasin er-Rifaî, Dr. Muna Yasin Taha er-Rifaî)*..666

Create a Human in Holly Qur'an (*Alshikeh Abdelazez Mohamed Alfaki Abubakr)*……682

SECTION III

CREATİON GOALS AND WİSDOM, RECOGNİZİNG AND UNDERSTANDİNG THE ALLAH

An Approach Through the Human Mind Creation Perception Towards Allah's Creation Haqiqa (*Dr. Ali Tenik)*…………………………………………………………691

SECTION IV

QUESTIONING THE EVOLUTIONIST VIEW

Yaratılışı Anlamada *"Logical Reasoning"* Yöntemlerinin Yeri
(Prof. Dr. Nevzat Tarhan)………………………………………………......701

Biological Barriers Against Interspecies Evolution
(Prof. Dr. İsmail Kocaçalışkan)…………………………………………………..714

The Exitence Of Intraspecific Change And Rejection Of Interspecific Transition Among Plants (*Prof. Dr. Murat Ünal, Prof. Dr. Lütfi Behçet)*…………………………………722

Excellence In The Continuing Activities Which Have Been Occured In The Body Cells Denies Coincidence Which Is Fundamental of Evolution (*Prof. Dr. İsmail İşlek)*…….730

Intermediate Forms Suggesting As Evidence For Evolution
(Prof. Dr. Âdem Tatlı)…………………………………………………………..736

The Demands Of Evolution Theory (*Dr. Selahattin Çelik, Dr. Hüseyin Kılınç)*………760

The Reflection Of Darwinism To The Relation Among Beings On The Human Relations *(Dr. Recep Ertuğay)*……………………………………………………………………773

The Woman by the Fact of Creation and Evolutionist Opinion *(Yasemin Ağaoğlu)*…………………………………………………………...………790

How Did First Human GenerationMultiply? (A critique of the incestrelationship claim) *(Assoc. Prof. Dr. Yunus Emre Gördük)*…………………………………………………806

How to “Classification a Person” According to Creation View *(Prof. Dr. Avni Öztürk)*…………………………………..………………………817

Is it Evolution or Graduality in Creation? (*Prof. Dr. İsmail Kocaçalışkan)*…………....823

Basic Misconceptions in the View of Evolution-I (*Dr. Kasım Takım)*…………………830

Basic Misconceptions in the View of Evolution-II; Concept Confusion, Adaptation / Mutation and Evolutionary Conflict (*Dr. Kasım Takım)*………………………………840

The Effect Of The Socio-Economic Structure Of The Industry Revolution To The Theory Of Evolution (*Assoc. Prof. Dr. Adnan Küçükali)*……………………………………...852

Conflicts Among Phylogenetic Trees (*Prof. Dr. Ali Osman Beldüz)*…………………..861

Evolution And Science As Ideology Imposed To Society (*Prof. Dr. Turan Güven)*…..870

Insects The Perfect Creature In The Earth Are The Product Of Evolution? *(Prof. Dr. Levent Ünlü*)………………………………………………………………....884

Is Life A Struggle? (*Prof. Dr. Zekeriya Altuner)*……………………………………890

The Medical Miracle Of The Eye: An Analysis Of Darwinism In The Light Of Medical Science (*Dr. Iddi Ndyabawe)*…………………………………………………...…900

Study Of The Role Of Introns In Refuting The Theory Of Evolution *(Dr. Mohammed Darwish)*…………………………………………………………919

SECTION V

EVALUATION OF CURRICULUM TEXTBOOKS IN TERMS OF THE FACT OF CREATION

Teaching Programs Analysis From The Creation And Evolution
(Assoc. Prof. Dr. Vahap Özpolat)…………………………………………………...….935

An Islamic Epistemology Proposal for Creating a New Understanding of the Science: Islamization of the Science, not the Knowledge – Islamic Science
(Ayhan Küflüoğlu)…………………………………………………………...…………….955

Investigation on the Creation of the Teaching Programs Prepared by the Ministry of Education (*Dr. Nadir Çomak, Mustafa Dede)*………………………………………………..965

ORGANİZASYON KURULU- ORGANIZING COMMITTEE

Şeref Başkanları- Honorary Chairmans

Abdullah ERİN (Şanlıurfa Valisi)
Nihat ÇİFTÇİ (Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkanı)
Prof. Dr. Ramazan TAŞALTIN (Harran Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Nevzat TARHAN (Üsküdar Universitesi Rektörü)

Başkanlar- Chairmans

Prof. Dr. Hasan AKAN (Harran Universitesi)
Prof. Dr. Mehmet ZELKA (Üsküdar Universitesi)

Organizasyon kurulu- Organizing Committee

Prof.Dr. Âdem TATLI Dumlupınar Üniversitesi, Emekli,Türkiye
Prof. Dr. Fatih SATIL Balıkesir University, Türkiye
Prof. Dr. Hasan AKAN Harran Üniversitesi, Türkiye
Prof.Dr. İsmail KOCAÇALIŞKAN Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ö. İrfan KÜFREVİOĞLU Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Orhan ERDOĞAN Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof.Dr. Şerafettin ÇELİK Harran Üniversitesi, Rektör yarımcısı, Türkiye
Şerafettin TURAN Şanlıurfa Millî Eğitim Müdürü-Director of National Education, Türkiye

Kongre sekreterleri- Congress Secretariat

Dr. Öğr. Üyesi Göksal Sezen
Yüksek lisans öğrencisi Cahit ÇEÇEN
Yüksek lisans öğrencisi Nüket ÇALIŞKAN

Danışma Kurulu- Advisory Committee

Prof.Dr. Abdulkadir ÇOBAN. Erzincan Üniversitesi, Türkiye
Prof.Dr. Âdem TATLI Dumlupınar Üniversitesi, Emekli, Türkiye
Prof. Dr. Edip KEHA Karadeniz Teknik Üniversitesi, Emekli, Türkiye
Doç.Dr. Ercan KAYA. Atatürk Üniversitesi, Türkiye.
Dr. İdris GÖRMEZ Ahievren Üniversitesi, Emekli, Türkiye.
Prof. Dr. Kemal SOLAK. Gazi Üniversitesi, Emekli, Türkiye.
Prof. Dr. Turan GÜVEN Gazi Üniversitesi, Emekli, Türkiye.
Prof. Dr. Yusuf SANCAK. Atatürk Üniversitesi, Türkiye.
Prof. Dr. Zekeriya ALTUNER, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye.

Bilim Kurulu- Scientific Committee

Prof.Dr. Âdem TATLI Dumlupınar Üniversitesi, Emekli, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Adnan KÜÇÜKALİ. Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr Ahmet İLÇİM Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye
Doç.Dr. A. Halim ULAŞ Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof.Dr. Ali ALAŞ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali KAYGISIZ Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Osman BELDÜZ Karadeniz Teknik Üniversitesi. Türkiye
Prof. Dr. Aminul İSLAM. Bangladesh Fen Akademisi, Bangladesh
Yar.Doç .Dr. Atilla DOĞAN Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARININ TAKRİZİ

Niçin Böyle Bir Kongreye İhtiyaç Duyuldu?

Gün geçmiyor ki, her hangi bir basın yayın organında evrim ve yaratılış konusunda bir tartışma olmasın. Tabii her seferinde birbirinin fikirlerini reddedenler, birbirine düşman haline getirilenler. Hiçbir toplantıda ve oturumda evrim konusunda tam fikir birliğine varmış taraflar göremezsiniz. Niçin? Çünkü evrim 30'dan fazla terim ve tabir yerine kullanılıyor. Dolayısıyla evrimden kimin ne kastettiği anlaşılmıyor. Diğer taraftan bu konudaki bir takım felsefî düşünceler, bilimsel bilgi gibi takdim ediliyor. Toplumun fertleri birbirine düşman haline getirilmeye çalışılıyor.

İşte burada gözden kaçan bir şey var. Masa üzerinde kâğıttan yapılmış çiçeğin mutlaka ilim, irade ve kudret sahibi bir ustasının bulunduğunu, tesadüfen ve tabiatın eseri olamayacağını ısrarla vurguluyoruz. Aynı masada saksı içerisinde çiçek açıp meyve veren çiçeğin tabiatın eseri olduğunu iddia ediyoruz. Gözlüğün ustasının mutlaka olduğunu ama gözün ustasının bulunmadığını belirtiyoruz. Sizce burada bir terslik yok mu?

Bu evrim ve yaratılış konusunun kendi ilim platformunda tartışılmasının, onun bu platformdan çıkarılarak ideolojik düşüncelere alet edilmesinin de önüne geçeceği kanaatindeyiz.

Buraya Nasıl Gelindi?

Bilindiği gibi, ortaçağda Hıristiyan âleminde din adına bilim adamlarına ve ilmî çalışmalara yüzyıllar boyu süren karşı çıkışlar, 1789 Fransız İhtilali sonunda Hıristiyanlığın tamamen sosyal sahadan çekilmesiyle sonuçlanmıştır.

"Din" deyince Hıristiyanlık ve dolayısıyla Ortaçağ Engizisyonu hatırlanıyordu. Hıristiyanlıkla beraber bütün Semavî dinler suçlu sandalyesine oturtulmuştu. Artık bundan sonra her türlü ilmî çalışma pozitivist felsefenin öngördüğü ateizme dayalı bir düşünce sistemi üzerine bina edildi.

Hıristiyan âleminin bilim adamlarına öncülük edemediği bir diğer önemli husus da yaratıcıyı tanımlama ve tarifteki Teslis inancı idi. Böyle bir İlah anlayışı ile tabiat ve tesadüfün ilahlığına da kapı açtılar.

Yaklaşık iki yüz yıldır bilim âleminde hâkim olan bu pozitivist yaklaşımın sorgulanmasına, yaratılışın ve yaratıcının İslam'ın bildirdiği şekliyle takdimine ve anlaşılmasına büyük ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz. Çünkü İslâmiyet ilmî çalışmaya ve bilim adamına büyük ehemmiyet veriyor, "*Bilenle bilmeyen bir olur mu?", "Düşünmez misiniz?", "Akıl etmez misiniz?", "Bunları ancak akıl sahipleri anlar*" ifadeleri ile Kur'an ilim adamlarına ayrı bir önem atfediyor.

İslâm âlemi ise, bilim camiasına İslam'ın tevhid inancını ve bilime ve bilim adamına bakış tarzını takdim edemedi. Aslında bilimlerin konusu kâinat idi. Yani bir başka ifade ile kâinat kitabı. İşte bütün bilimler bu kâinat kitabının sayfaları, formları ve satırlarını anlamaya ve tefsir etmeye çalışmaktadırlar. Kâinat Allah'ın kudret sıfatının eseri olduğu gibi, Kur'an da kelam sıfatının eseridir. Yani her iki kitap ta Allah'ın eseridir. Bunlar nasıl birbirine karşı olur?

İşte yapmayı planladığımız kongrede bu konuların bilim ortamında ve platformunda konuşulmasını ve tartışılmasını istedik. Akıl ve fennin hükmettiği günümüzde her meselenin akıl planında ve ilim çerçevesinde konuşulması, tartışılması ve çözüm üretilmesi taraftarıyız.

Elbette bu kadar geniş kapsamlı bir konu bir veya birkaç kongre ile birden çözüme kavuşmaz. Ama yolu bitirme de ilk adımın atılmasıyla mümkündür.

Gündeme alınmasını düşündüğümüz konular:

1- Kur'an ışığında yaratılış gerçeğinin değerlendirilmesi.

2- Müspet bilimler ışığında yaratılış gerçeği.

3- Evrimci görüşün sorgulanması.

4- Yaratılışın gaye ve hikmetleri, yaratıcıyı tanıma ve anlama.

5- Ders kitapları müfredatının yaratılış gerçeği açısından değerlendirilmesi.

6- Basın, medya ve belgesellerde yaratılış gerçeğine bakış.

Bu vesileyle, Tevhidin şehri, Peygamberler şehri Şanlıurfa'nın tarihini, tabiî güzelliklerini ve yemek zenginliğini yaşayacağımız hem sosyal hem de bilimsel açıdan doyurucu olmasını temenni etmekte olup, tüm bilim insanlarını Harran Üniversitesi'nde, Üsküdar Üniversitesi'nin ortaklığıyla, ağırlamaktan büyük bir şeref duyarız.

Düzenleme Kurulu Başkanları

Prof. Dr. Mehmet ZELKA
Üsküdar Üniversitesi Rekt. Yrd.

Prof. Dr. Hasan AKAN
Harran Üniversitesi Fen Edeb. Fak. Dekanı

FOREWORD OF THE CHAIRMANS OF THE ORGANIZATION

Why was such a congress needed? Each day there is a debate on evolution and creation in any media. Each time they reject each other's ideas, they become enemies. You can’t see the parties have reached full consensus on evolution in any meeting and session. Why? Because evolution is used more than 30 terms and phrases. Therefore, it is not understood what is referred to evolution. On the other hand, some philosophical thoughts on this subject are presented like scientific knowledge. The people of society are trying to be made enemies. There is something here that runs away. We emphasize that a flower made of paper on the table has surely a master of science, knowledge and power, and it is absolutely impossible that it could be an artifact of chance and nature. We claim that the flowers that bloom and produce fruit in the pot at the same table are the works of nature. We say that the eyewear has absolutely a master, but the eye does not have such a master. Is not there something wrong with you here? We are of the opinion that the discussion of this evolution and creation in its own science platform will prevent it from being used as an instrument in ideological thinking by removing it from this platform. How was it come here? As it is known, in the Middle Ages of the Christian world, the opposition to scientists and scientific studies which has lasted for centuries in the name of religion ultimately resulted in the withdrawal of Christianity from the entire social scene after the 1789 French Revolution. In terms of "religion", Christianity and therefore the medieval inquisition were remembered. Together with Christianity, all monotheistic religions were placed in the dock. From now on, every kind of scientific study was built on a thought system based on the philosophy of positivism provided by atheism. Another important issue that the Christian world could not lead to the scientists was the Trinity belief in the identification and description of the creator. With such an understanding of Divine, they have opened the door for the divinity of nature and coincidence. We believe that there is a great need for the questioning of this positivist approach, which has dominated the scientific world for nearly two centuries, for the creation and understanding of the creator as Islam has declared it. Because Islam gives great importance to studying science and to the scientists and the Qur’an attaches great importance to the scholars with the expressions of "Will it be one who knows and who does not know?", "Do not you consider?", "Do not you think of?’’, "Only those who have reason can understand these things." The Islamic world, on the other hand, could not present to the scientific community the belief in the unity of Islam and its way of looking at the science and the scientists. In fact, the subject of the sciences was the universe, in other words, the universe book. All the sciences are trying to understand and interpret the pages, forms and lines of this universe book. Just as the universe is the essence of Allah's power, the Qur'an is the work of Allah’s word. So both books are the work of Allah. How are they against each other? At the congress we planned to do, we wanted to speak and discuss these issues in the scientific environment and platform. We are in favor of speaking, discussing and producing solutions to

every matter in the mind plan and science frame when mind and science dominate in the present day. Of course, such a broad topic cannot be solved at once by one or several congresses. But finishing the way is possible by taking the first step. The subjects that we consider to be enlisted are: 1- Evaluation of the fact of Creation in the light of the Qur'an 2- The fact of Creation in the light of the positive sciences 3- Questioning the evolutionist view 4- Purposes and Wisdoms of Creation-Recognizing and Understanding the Creator5- Evaluation of the curriculum of the textbooks in terms of the fact of creation 6- Observation of the fact of creation in the press, media and documentaries. In this way, we wish that we will experience the history, natural beauties and richness of Şanlıurfa, the city of oneness and the city of the Prophets, both socially and scientifically satisfying, we are honored to welcome all scientists at Harran University, with the cooperation of Üsküdar University.

Heads of Organizing Committee

Prof.Dr. Mehmet ZELKA
UskudarUniversityVice rector

Prof.Dr. Hasan AKAN
Harran University/Dean

KONGRE ŞEREF BAŞKANININ ÖNSÖZÜ

Bilim Tarihinde Belki Bir İlk Oluyor. Neden?

1- Yaratılış gibi sadece inanç olarak kabul edilen bir konu bilimsel kategori olarak görülmüyordu. İnancın bilimsel bir kategori olduğu bu kongre ile bir bilimsel etkinlik olarak deklare edilmiş olacak.

2- Bilim metodolojisinde evrim ve varoluş konusunda Moleküler Biyolojiden Kuantum Dinamiğine, Evrimsel Biyolojiden Evrimsel Psikolojiye bu multidisipliner bir çalışma olarak yine bir ilk olarak dikkati çekiyor.

3-Bilim metodolojisinde Fen Bilimciler, Sosyal Bilimciler ve Din Bilimciler birlikte din ve bilim disiplinlerinin birlikte birbirinin rakibi değil tamamlayıcısı olduğu ilkesi ile aynı masa etrafında konuşma denemesi bilim tarihinde ilklerden birisi olacak.

4-Namık Kemal'in o ünlü sözü " **Barika-i Hakikat Müsademe-i Efkardan Doğar**" Yani fikirlerin çarpışmasından hakikat kıvılcımları ortaya çıkar diyen 19. Yüzyılın bilgeliği, 21. yüzyılda geç kalarak da olsa bu alanda işleyecek ve yaratılış, evrim, varoluş konularını tartışma kültürüne uygun konuşabileceğiz.

Bu sebeplerle bu güzel niyetle başlayan kongre iki üniversitenin Urfa Harran ve İstanbul Üsküdar Üniversitelerinin öncülüğünde yapılması çok önemliydi.

Bu kongrenin teorik ve fikri önermesi ilk defa 110 yıl önce Bediüzzaman Said Nursi tarafından Sultan Abdülhamid'e ve TBMM ye verilen teklifte vardı. Teklif Van Darülfununu açmak ve iki tip insan yetişmesinin önlenmesini sağlamak, modernizmin hastalığı ırkçılıkla mücadele etmek için talep edilmişti. Ancak gerçekleşemedi.

İşte bu Kongre ile üretilen fikirler sayesinde belki bütün bilim dünyasına üretilen Felsefi derinlik ve bilimsel tavır yayılacak. Ben tahmin ediyorum ki Bediüzzaman ve onun gibi düşünen, derdimizle dertlenen Akiflerin, Necip Fazılların ruhaniyeti burada ve bu çalışmayı yapanları alkışlıyor.

Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nevzat Tarhan
Üsküdar Üniversitesi Rektörü
Kongre Şeref Başkanı

FOREWORD OF HONORARY PRESIDENT OF THE CONGRESS

Maybe It's a First In Science History. Why?

1- Genesis, a subject that was considered only within the framework of faith, was not seen as a scientific category. Faith being a scientific category will be declared as a scientific activity with this congress.

2- In science methodology, from Molecular Biology to Quantum Dynamics, from Evolutionary Biology to Evolutionary Psychology, this multidisciplinary work on evolution and existence draws attention again as a first.

3- In the methodology of science, the attempt to talk of scientists, social scientists and religious scientists around the same table together with the principle that religion and science disciplines are complementary rather than competing, will be one of the firsts in the history of science.

4- We will discuss the wisdom of the nineteenth century as in the famous promise of Namık Kemal; "*The lightning of truth emerges from the collision of ideas"*, in other words, the sparks of truth arises from the collision of ideas, even if it is late in the 21st century, and we will be able to talk about creation, evolution, existence in accordance with the culture of conversation.

For this reason, it was very important that the congress which started with this good intention was carried out in the leadership of the Universities of Urfa Harran and İstanbul Üsküdar.

The theoretical and intellectual proposal of this congress was first presented 110 years ago by Bediuzzaman Said Nursi to Sultan Abdulhamid and the Grand National Assembly. It was demanded to open Van House of Science, to prevent two types of human growth, to fight with racism, the disease of modernism. But it could not happen.

With the ideas produced during this Congress, perhaps the philosophical depth and scientific attitude that is produced in the whole world of science will spread. I guess that the spirits of Bediuzzaman and the Akifs, Necip Fazıls, who think like him, who suffer when we suffer, are here and applaud those who do this work.

I would like to thank everyone who contributed.

Prof. Dr. Nevzat Tarhan
Rector of Üsküdar University
Honorary President of the Congress

KONGRE TERTİP HEYETİ ADINA SUNUM

Bilimler Işığında Yaratılışı sorgulayan ve değerlendiren böyle bir kongre niçin yapıldı? Bunun cevabı herhalde şöyle olmak gerektir? Böyle bir kongre niçin şimdiye kadar yapılmadı? Çünkü 1850'li yıllardan beri canlıların yaratılışının tek hücreden başlayıp kendi kendine yüksek yapılı varlıklara doğru evrimleştiği iddia ediliyordu. Bu silsile içerisinde yer alan insan da günün birinde hasbelkader bir maymundan veya maymunun atası sayılan bir varlıktan tesadüfen ortaya çıkıvermişti.

Böyle bir evrim görüşü niçin şimdiye kadar sorgulanmamıştı? Hani bilimde sorgulama esastı? Hiçbir fikrin doğrudan kabul edilmemesi gerektiği, bilim terazisine vurulması icap ettiği bilim adamlarına devamlı telkin ediliyordu.

Bunun değişik sebepleri vardı. Bunların başında, böyle bir evrim görüşünün bilimsel bilgi olduğu şeklindeki bir propaganda idi. İş tabii bununla da bitmiyordu. Böyle bir evrimci görüşün kritiğinin yapılmasına veya bu görüşün alternatifi düşünce ve teorilere kesinlikle müsaade edilmiyordu. Dünyada bu konu ile ilgili bilim adamları üzerinde kurulmuş olan çok acımasız bir baskı vardı. Evrimi tenkit eden bir bilim adamının akademik hayatının devamına izin verilmiyordu. Bir diğer husus ise, bu evrim düşüncesinin alternatifinin yaratılış ve bir yaratıcıyı kabul olduğu, böyle bir düşüncenin gündeme gelmesi halinde ortaçağda yaşanan din baskısının tekrar hâkim olacağı telkini idi.

Peki, şimdi ne değişti de evrim ve yaratılışın sorgulanabildiği bir kongre gündeme geldi? Çok şey değişti. Bir cihette ise, hiçbir şey değişmedi. Değişen çok şey ise, ateizme dayalı pozitivist felsefenin bir ürünü olan evrim felsefesine karşı durma cesaretini, kurt tarafından köşeye iyi sıkıştırılmış ve hayatı tehlikede olan bir keçinin bir boynuz darbesiyle kurdun karnını deşerek onu yere sermesi izah eder.

Değişmeyen şey ise, 150 yıl önceki insanın maymundan geldiği, hatta milattan önce 400'lü yıllarda Aneximander tarafından dile getirilen, insanın balıktan evrimleştiği nakaratıdır. Aslında yaratılış biyoloji ve kimya gibi birkaç bilim dalını değil, sosyolojiden felsefeye, tarihten jeolojiye, psikolojiden antropolojiye kadar bütün bilim dallarını alakadar etmektedir.

İşte bu kongrede yaratılışla doğrudan ve dolaylı olarak alakası olan her bilim dalında tebliğler yer almakta, her birisi bilimin ışığında yaratılışı ve yaratıcıyı kendi açısından nazara vermektedir. Öyle ümit ediyoruz ki 150 yıldır pozitivist düşünceyle önü kesilen bilimin bu ve benzeri kongrelerle geleceği aydınlanacak ve hür düşünceyle ufuklara yelken açacaktır.

Prof. Dr. Âdem TATLI
Kongre Tertip Heyeti Adına

INTRODUCTION ON BEHALF OF ADVISORY COMMITTEE

Why was such a conference organized that is Questioning and Evaluating Creation In The Light Of Science? I guess the answer must be like this. Why wasn't such a conference organized before? The reason was since 1850s it was claimed that the genesis of living creatures started with single cells and evolved to multi-celled creatures. Within this sequence, human beings came to existence accidentally from a monkey or from a creature regarded as ancestor of monkey. Why wasn't such an evolution argument questioned till now? What happened to questioning, the basic idea of science? Scientists suggested all the time not to accept any idea directly, without judging it according to scales of science. There were various reasons for this. The main reason was the propaganda which is claiming that this is scientific information. Certainly the
deal was not closed with this idea. The critique of such an idea or any alternative theories or ideas were not permitted. There was a cruel pressure on scientists all over the world. They didn't let the scientists to continue their academic life who criticize evolution. Another point was, the suggestion of medieval religious pressure would dominate science on the condition of accepting a creator and creation as an alternative to evolution idea.

Well, now what has changed and a conference that is able to criticize evolution and creation could come to the agenda. Many things changed and in a respect nothing has changed. One of the many things that has changed is the courage to oppose evolution philosophy which is based on atheism and the result of positivist philosophy, an example of a goat can explain this condition, the goat is wedged in corner by a wolf and life of goat is in danger and as a result it disembowels the wolf with a strike of horn. The thing that hasn't changed is the reprise of human evolution from a monkey mentioned for 150 years or human evolution from fish mentioned by Anaximander around 400 B.C. Actually, creation should interest not only a few sciences like biology, chemistry but also it interests all the branches of science like sociology, philosophy, history, geology, psychology and anthropology.

In this conference we have papers from all the branches of science related to creation directly or indirectly, each of which exposes creation and the Creator in the light of science. Science was blocked with positivist thought for 150 years; we hope that, with this conference and with the similar ones, the future of science will be enlighted and with free thought it will set sail for new horizons.

Prof. Dr. Âdem TATLI
Advisory Committee

BÖLÜM I

MÜSBET BİLİMLER IŞIĞINDA YARATILIŞ GERÇEĞİ

SECTION I
AN OVERVİEW OF THE TRUTHS OF CREATİON İN THE PRESS, MEDİA AND DOCUMENTARİES

"BİLİMLER IŞIĞINDA YARATILIŞ KONGRESİ"NDEN BEKLENENLER

Prof. Dr. Âdem TATLI
Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü (Emekli).
adem.tatli07@gmail.com

Özet

Evrim ve yaratılış konusundaki kavram karmaşası giderilmelidir. Bunun için aşağıdaki hususlar gerçekleştirilmelidir:

1. Evrim ve yaratılış terminolojisi hazırlanmalıdır. Mesela, evrim kavramı yine evrim yerine kullanılmalıdır. Yoksa onun yerine gelişme, ontojeni, tahavvül kullanılmamalıdır. Çünkü bunlar kanundur. Hâlbuki evrim bir görüştür.
2. Evrimin alternatifinin yaratılış olmadığı belirtilmelidir.
3. Evrim ve yaratılışı farklı anlamanın bir sebebinin ilah telakkisindeki farklılık olduğu dikkate alınmalıdır.
4. Gerçek bilim ile İslam arasında uyuşmazlığın bulunmadığı belirtilmelidir.
5. İnsan ve kâinatı anlamada fizik ve metafiziğin birlikte verilmesinin lüzumu ortaya konmalıdır.
6. İlmî metotlarla elde edilen bilgiler sebepler ve tesadüfler açısından değil "manay-ı harfi" denilen tevhidî bakış ile ifade edilmelidir.
7. "Yaratılışı Araştırma" isimli bir kuruluş tesis edilmelidir.

Anahtar kelimeler: Kavram karmaşası, Evrim, Evrim terminolojisi, Yaratılış

The Expected Matters From The "Congresses Of Creation In The Light Of Sciences"

Abstract

The concept chaos on evolution and creation should be cleared off. For this, following matters should be carried out:

1. Terminology of evolution and creation should be prepared. For example, evolution concept should be used as evolution itself. Instead of evolution; concepts of development, ontogeny, and state change should not be used since they are law but evolution is a theory.
2. It should indicated that alternative of evolution is not creation.
3. It should be taken into account that one cause of different understanding of evolution and creation is depending on the difference of God mentality.
4. It is emphasized that there is no disagreement between perfect science and İslam.
5. The necessity of giving together physics and metaphysics for understanding human and universe should be introduced.
6. Scientific informations should be expressed by viewpoint of the God (Allah) called "manay-ı harfi" but not by viewpoint of causes and coincidences.
7. A foundation in the name of "Researching Creation" should be maintain

Keywords: Concept chaos, Creation, Evolution, Evolution terminology.

Giriş

1789 yılında yapılan Fransız İhtilâli, dine ve din adına tahakküm eden hâkim sınıfa karşı bir başkaldırma idi. Bu ihtilâlden sonra bütün siyasî, sosyolojik ve ilmî çalışmaların temeli ateizme dayandırıldı. Yaratıcı ve din, toplumun bütün kesimlerinden uzaklaştırıldı. Her şey materyalist felsefe ile ve tesadüflerle açıklanmaya çalışıldı.

Bu ihtilal, Hıristiyanlık adına ileri sürülen bir takım yanlışlıklara karşı bir çıkış olduğu için, ateizme dayalı bu materyalist felsefe, başlangıçta geniş taraftar buldu. Ama sınır burada kalmadı. İşin doğrusuna yanlışına bakılmadı. Bütün dinlere ve dinle alâkalı her türlü değerlendirme ve açıklamaya karşı adeta savaş açıldı. Öncekiler ifrat etmişti, aşırı gitmişlerdi. Bunlar da tefrit ediyor, asla bir Yaratıcı fikrini kabul etmiyorlardı.

Yirminci yüz yılda ise, pek çok yeni ilmî başarılar elde edilmesiyle her türlü dînî görüşe meydan okundu. Bu asırda özellikle bilime dayalı materyalizmin yükselişiyle, her türlü başarısızlığın faturası dine kesildi. Bilim, materyalist

ideolojiye âlet edildi. Çünkü bu ideoloji, hayatiyetini din düşmanlığında görüyordu. Bu sebeple her türlü sosyal problemin kaynağı din olarak gösterildi.

Bilimin materyalizme alet edilmesine karşı çıkan ve bu konuda fikir akımı geliştiren birçok araştırmacı ve fikir adamı vardır. Bunlardan birisi Roy Bhaskar'dır. İngiliz bilim adamı Roy Bhaskar öncülüğünü yaptığı yeni güçlü bir fikir akımı ile seküler bilim anlayışının temelsiz olduğunu, ilmî olmadığını anlatmaya çalışmaktadır. "Fizikötesi gerçeklik" adı ile bilinen bu fikir akımı, modern bilimin gerçeğin çok dar bir yanını gördüğünü ifade eder.

Bhaskar gerçekliği üç kategoride ele alır: (i) Hakikat, (ii) Olgu ve (iii) Gözlem. Ona göre, kâinattaki her şeyin dayandığı bir "İlim" ve "Kudret" hakikati vardır. Yani, gerçeğin arkasında ona şekil veren bir güç vardır.

Olgu ise, kudretin gerçeğe şekil verme halkasıdır. Olguların gözlemlerimizle alâkası yoktur. Nitekim farkına varamadığımız birçok olgu vardır. Ancak, biz bilmesek de, onlar gerçektir.

Üçüncü ve en dar kategori ise, gözlemlerimizden meydana gelen deneye dayalı bilgidir. Bhaskar, Hume'ci bilim anlayışının gerçekliğin üçüncü kategorisinde kaldığını ve ötesini göremediğini söyler. O bu konuda şunları dile getirir:

'*Bu dar dairedeki gözlemlerimizin perde arkasındaki derin mekanizmaları anlamakla ancak hakikat anlaşılabilir hale gelir. Yoksa gördüğümüz düzenliliklere 'tabiat kanunları' diyerek, gerçeğin aslında bu kanunlardan geldiğini söylemek büyük hatadır'*.

Bhaskar'a göre, modern bilim, kâinattaki kanunları gerçeklikle karıştırıyor. Düzenlilik gösteren kanunlar, algıladığımız olguları açıklayan gerçeklik olamaz. Belirli sebeplerin sürekli belirli neticelerle birlikte gözükmesi, söz konusu sebeplerin o neticeleri yaptığı manasına gelmez. Çünkü sebepleri incelediğimizde, neticeleri yapabilecek bir öze sahip olmadığını anlıyoruz. Sebep-netice münasebeti, bizim zihnî kurgumuzun ürünüdür. Gördüğümüz sebepler neticeleri yapamaz[1,2].

Bediüzzaman da tabiatperestlerin bir yaratıcıyı inkârları sebebiyle; nakışı nakkaş, kitabı kâtip, sanatı sanatkâr, kanunu kudret vehmettiklerini nazara verir ve şöyle der:

"*Tabiat namı verdikleri şey, şeriat-ı fıtriye-i kübrâ-yı İlâhiyedir ki, mevcudatta zuhur eden ef'âl-i İlâhiyenin tanzim ve nizamını gösteren âdetullahın mecmu-u kavânîninden* (Allah'ın tanzim ve nizamını gösteren kanunlarının tamamından) *ibarettir. Malûmdur ki, kavânîn umûr-u itibariyedir; vücûd-u ilmîsi var, haricîsi yok. Gaflet veya dalâlet sâikasiyle Kâtip ve Nakkaş-ı Ezelîyi tanımadıklarından,*

[1] Collier, A.,(1994), Critical Realism: An Introduction to Roy Bhaskar's Philosophy, London: Verso.
[2] Çakmak, O. Bilimlerin Işığında Yaratılış. Editör: Âdem Tatlı. Üsküdar Üniversitesi Yayını, 2015, s. 18.

kitabı ve kitabeti kâtip ve nakşı nakkaş, kanunu kudret, mistarı masdar, nizamı nazzam, san'atı sâni tevehhüm etmişler”[3].

Yirminci asır içinde, maddeci felsefeyi kökünden sarsan gelişmeler oldu. Din ve bilim laikliği olmadığı daha iyi anlaşıldı. Zaten yirminci yüzyılın başlarından itibaren materyalizmi kökünden sarsan, temelinden yıkan gelişmeler baş gösterince zihinlerdeki dönüşüm gecikmedi. Fizikçi Paul Davies bu gelişmeyi şöyle özetler:

“*Fizikî âlemin temelini teşkil eden katı birimler, bir bir eridi, hepsinin yerini metafizik bir okyanusun var-yok arası dalgalanmaları aldı. Yeni fiziğin bu fizikötesi yönelişi, çoğu insanın zihninde felsefî ve dinî dönüşümler başlattı; hepsi bu keşifleri, hâlihazır modern teknoloji toplumunun temeli olan materyalist ve katı dünyadan bir silkinme olarak gördüler.*”[4]

1.Böyle Bir Kongreye Niçin İhtiyaç Duyulmuştur?

Dünyada evrimin hakikat olduğu hakkında sistemli ve devamlı bir beyin yıkama taktiği uygulanmaktadır. Genelde altı aylık dönemlerle, canlıların silsile halinde birbirinden meydana geldiğini ispatlayan bir fosilin bulunduğu, bunun insanın atası olduğu, ya da bir geçiş halkasını tamamladığı basın-yayın organlarına servis yapılmaktadır. Bu fosilin inandırıcılığını kuvvetlendirmek için de, “*Bu fosilin şimdiye kadar evrim hakkında ileri sürülen bütün görüşleri yıktığı”* ifadesi de ihmal edilmemektedir. Yani her altı ayda bir, ortaya çıkan fosil, kendisinden önceki bütün evrim düşünce ve telakkilerini yıkmaktadır. Bu değerlendirmeler kısa sürede hemen bir takım mecmua ve ansiklopedilerde yer almaktadır. Burada maksat ilmî bir çalışmanın insanlara masum niyetle duyurulması değildir. Çünkü hiç kimsenin o anda bu fosili inceleme şansı yoktur. İncelemek istese de kendisine gösterilmez. Yapılan iş, insanların beyinlerini ateizm adına ideolojik yıkama taktiğidir.

Evrimci olan Goldschmidt, evrimin hiç bir delile dayanmadığını şöyle itiraf eder:

“*Bitki ve hayvan dünyasının evrimi, hiçbir delile dayandırılmadan ispat edilmiş bir hakikat gibi kabul edilir”*[5].

Evrim görüşü, ilmî tartışma platformundan çıkarılarak “Uluhiyet” fikrini yıkmaya ve inkâr etmeye, kâinattaki etkili tek gücün “Tesadüf, şuursuz sebepler ve tabiat” olduğunu ispat etmeye çalışan kasıtlı ve art niyetli gayelere alet

---

[3] Nursi, Bediüzzaman, S.Barla Lahikası. Envar Neşriyat, İstanbul, 1994, s. 271.
[4] Building a Bridge to the 18th Century: How the Past Can Improve Our Future. Neil Postman, Paperback: 224 pages; Publisher: Vintage, October 10, 2000.
[5] Goldschmidt, R. B. American Scientist. 1952, Vol. 40, p. 84.

edilmektedir. Özellikle insanın geçmişi hususunda dinî kaynakların detaylı bilgiler vermesi, evrim görüşünün de insanın evveliyatını maymun ve onun öncesi daha aşağı yapılı hayvanlara bağlaması, tenkit ve itirazları bu konu üzerinde yoğunlaştırmıştır.

Bu görüşü savunanlar alternatif görüşlere tahammül edememekte, evrim için ileri sürülen delillerin kritiğinin yapılmasına müsamaha göstermemektedirler. Bu materyalist anlayış, kâinattaki her şeyin tesadüf ve tabiatın eseri olduğunu, insanın tesadüfen diğer canlılardan meydana geldiğini, insanın bütün hedefi ve gayesinin bu dünyada maddî arzuları tatmin etmekten ibaret olduğunu esas alır.

Papa bu konuda kilisenin evrimin varlığını kabul ettiğini duyurmuştur.

Evrim ve yaratılış konusunda bir kavram kargaşası vardır. Herkesin evrimden anladığı ve kastettiği farklıdır. Bu konuda ehl-i iman arasında da bir görüş birliği yoktur. Evrim konusunda her önüne gelenin konuşması, kendi görüş ve düşüncesini beyan etmesi tam bir bilgi kirliliği ve kavram kargaşası meydana getirmiştir.

Yaratılış konusu da öyledir. Bazıları yaratılışa "Yaratılış Modeli" derken, bazıları "Yaratılış Teorisi" ifadesini kullanmaktadır. Dolayısıyla evrim ve yaratılış konusunda terminoloji birliğine ihtiyaç vardır.

Diğer taraftan, kâinattaki varlıkların sadece-sebep sonuç boyutlarıyla ve laboratuvara giren kısımlarıyla incelenmesi ve bunun bilimsel bilgi olarak adlandırılması, yaklaşık iki yüz yıl önce pozitivist felsefenin önümüze koyduğu değerdir. Laboratuvara girmeyen bilgilerin metafizik olarak nitelendirilip bilimsel bilgi çerçevesinde değerlendirilmemesi büyük bir hendikaptır.

İnsanın mahiyetinin bilinmesi ve kâinatın yapısının anlaşılması için pozitivist felsefenin ortaya koyduğu ateist düşüncenin değerlendirilip sorgulanmasına ve alternatif görüşlere ihtiyaç vardır. İnsanlığın barış, saadet ve huzurunun da burada olduğu kanaatini taşıyoruz.

İşte bütün bunların, şartlandırılmış ideolojiden uzak, ilmî bir platformda ve bütüncül bir yaklaşımla fizikle metafiziğin beraber ele alınıp değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

2-Bir Kongre Bunun İçin Yeterli Midir?

Kesinlikle hayır. Zira şimdiye kadar bu manada bir toplantı olmadığı için evrim ve yaratılış konusunda senelerin getirdiği, ilmî çözüm bekleyen bir takım meseleler vardır. Elbette bu beklentilerin hepsini böyle tek bir toplantı ile çözüme kavuşturmak mümkün değildir. Ancak, şimdi problemlerin çözümü yönünde atılacak bir adım, hem güzel bir başlangıç olacak ve hem de gelecek toplantıların şekline ve mahiyetine de yön verecektir.

Ben burada öncelikle çözüme kavuşturulması gereken birkaç konuya temas etmek istiyorum.

Bu ilmî toplantıdan beklenenlerin başında evrim ve yaratılışı ifadede terim birliğinin sağlanması gelmektedir. Buna eski tâbirle ıstılah, yeni ifade ile terminoloji deniyor. İlmî bir konun izahında kullanılan ve o ilme ait olan kelime ve tâbirlerin herkes tarafından aynı manayı ve düşünceyi ifade edecek tarzda kullanılmış olması çok önemlidir. Böyle olmazsa o konuda kimin ne dediği ve ne manayı kastettiği anlaşılmaz.

"Evrim" konusunda kasten kavram karmaşası meydana getirilmiştir. **Evrim kelimesi;** başkalaşma, farklılaşma, kademeli olarak gelişme, değişme ve ilerleme gibi aralarında değişik mana farkları bulunan pek çok kelime, tâbir ve deyim yerine kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları; Tekâmül, istihale, tahavvül, tebdil, tebeddül, tağyir, tegayyür, terakki, ınkılap, tedenni, sudur, zuhur, tecdid, ontojeni, filojeni, evolüsyon v.s.

3-Bu Kavram Karmaşasının Giderilmesi İçin;

3.1-Evrim ve Yaratılış Terminolojisi Hazırlanmalıdır

Evrim ve yaratılış konusunda anlaşmazlığın en birinci sebebi bu kavram karmaşasıdır. Bir ilim adamı; "*Allah Kur'an'ın başından sonuna kadar evrimden bahsediyor. Dolayıyla bir kimse evrimi kabul etmezse dinden çıkar diyor*" ve doğru söylüyor.

Bir başka bilim adamı; "*Bir kimse evrimi kabul etse ve ona inandım dese*" dinden çıkar diyor. O da doğru söylüyor.

İşte bunlar birbirlerinin alternatifi düşüncelerdir. Birisi doğru ise, diğeri mutlaka yanlış olmak durumundadır. O halde aynı şey, nasıl iki farklı durumda da doğru olabiliyor?

Bu fikirlerin doğruluğuna sebep, evrimle kastettiklerinin farklı olmasıdır. Birincisi evrimle tekâmülü ifade ediyor. Diğeri ise, evolüsyonu kastediyor.

a-Tekâmül

Tekâmül, bir şeyin kemale ermesi, olgun ve mükemmel hale gelmesidir. İşte Kur'an'ın bir ayeti:

"*Sizi* (önce) *bir topraktan, sonra bir damla sudan, sonra bir aleka* (embriyo) *dan yaratan, sonra sizi bir bebek olarak çıkaran, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyarlar olmanız için yaşatıp büyüten O'dur"*[6].

[6] Mü'min Suresi, 67.

Bu ayet-i Kerime'de ilk insanın topraktan yaratıldığına, onun neslinin de bir damla su olarak ifade edilen embriyo ile başlayıp gelişen ve farklılaşan hayatına işaret edilmektedir.

Hepimiz böyle bir hayat yolundan geldik ve bu hayat yolculuğumuz her an yaşadığımız farklılıklarla devam etmektedir.

-Böyle her an değişen bir hayat tarzına sadece insanlar mı sahiptir?

-Hayır. Bütün bitkiler ve hayvanlar da aynı büyüme ve gelişme kanunlarına tâbidir.

İşte canlılar âleminde her bir ferdin kendi hayatında görülen ve embriyo ile başlayıp gelişen ve olgunluğa erişen hayat tarzını ifade edecek tâbir tekâmüldür.

Tekâmül canlı âlemde olduğu gibi cansız âlemde de vardır. Yerküre birden bu şekli almamıştır. Başlangıçta güneşle bitişik iken oradan alınıp buraya getirildiğini ve zamanla tekâmüle tâbi tutularak bu şeklin verildiğini anlıyoruz. İşârât-ül İ'caz' tefsirinde buna şöyle işaret edilmektedir:

*"İkisi de birbirine bitişikti, sonra ayrı ettik" mânâsında olan "**kânatâ ratgan fefetaknâhumâ"**'*[7] *nın ifadesine nazaran, manzume-i şemsiye ile arz, dest-i kudretin madde-i esîriyeden yoğurmuş olduğu bir hamur şeklinde imiş. Madde-i esîriye, mevcudata nazaran akıcı bir su gibi mevcudatın aralarına nüfuz etmiş bir maddedir".*

Demek ki, başlangıçta güneş sistemi ile yerküre Cenab-ı Hakk'ın kudretiyle esir maddesinden meydana getirilmiş bir hamur şeklinde bitişik idi. Esir maddesi de su gibi diğer cisimlerin arasına girebilen bir madde olarak tarif edilmektedir.

"Ve kânearşühu alelmâi"[8] ayetinin tefsirinde de şöyle denmektedir:

"Şu madde-i esîriyeye işarettir ki, Cenab-ı Hakkın arşı, su hükmünde olan şu esîr maddesi üzerinde imiş. Esîr maddesi yaratıldıktan sonra, Sâniin ilk icadlarının tecellîsine merkez olmuştur. Yani esîri halk ettikten sonra, cevâhir-i ferde kalb etmiştir. Sonra bir kısmını kesif kılmıştır ve bu kesif kısımdan, meskûn olmak üzere yedi küre yaratmıştır. Arz, bunlardandır."[9]

İşte bu ayetin tefsirinde; Cenab-ı Hakk'ın önce esir maddesini yarattığı, daha sonra bundan atomları halk ettiği, bu atomların bazılarından katı maddeleri meydana getirdiği ve bundan da iskâna uygun yedi küreyi halk ettiği, yerkürenin de bunlardan birisi olduğu ifade edilmektedir.

Görülüyor ki, kâinattaki canlı cansız bütün varlıklar tedrici tekâmül kanununa, yani kademe kademe gelişme ve olgunlaşma kanununa tâbidir.

[7] Enbiya Suresi: 30.
[8] Hud Suresi, 7.
[9] Nursi Bediüzzaman. S. İşârât-ül İ'caz. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları-983, Ankara, 2.baskı, 2014, s.618-620.

b-Ontojeni

Tekâmül terimine yakın manada kullanılan tabirlerden biri de ontojenidir. Ontojeni, canlıların embriyo safhasından itibaren olgun hale gelinceye kadar geçirdiği safhalar olarak tarif edilir.

c-Tahavvül

Evrim ve yaratılış konusunda yanlış kullanılmadan dolayı kavram karışıklığına sebep olan terimlerden biri de tahavvüldür.

Tahavvül, hal değiştirme, bir halden başka bir hale geçmedir. Elementlerin hal değiştirmesi, **tahavvülat-ı zerrat** olarak ifade edilir. Hidrojen yanıcı, oksijen yakıcıdır. Bu iki element birleşerek, hal değiştirir ve suyun meydana gelmesine sebep olurlar.

Atom ve moleküllerin, bir halden bir başka hale geçerek, yani hal değiştirerek canlıların bünyesinde yer almaları, bir takım biyoloji ve fizik kanunları çerçevesinde cereyan etmektedir. Dolayısıyla elementlerin hal değiştirmesi de bir kanundur.

d-Evolüsyon

Evolüsyon evrim manasına kullanılmaktadır. Bununla; bir türden bir başka türün ve dolayısıyla bu yolla, insan da dâhil bütün canlıların, silsile halinde birbirinden ortaya çıktığı görüşü dillendirilmektedir.

Bu konuda bir soy ağacı hayal edilmektedir. İddiaya göre;"Bu ağacın başlangıcı tek hücredir. Bazılarına göre tesadüfen, bazılarına göre yaratılan bu tek hücre, gelişerek ve farklılaşarak diğer canlıları hâsıl etmiştir.

Evrim kelimesi evolüsyon yerine kullanılmalı, tekâmül ve tahavvül yerine evrim kullanılmamalı ve böylece bu konudaki kavram karmaşası önlenmelidir.

3.2- Evrimin Alternatifi Yaratılış Değildir

Evrim karmaşasının ikinci sebebi, evrimin yaratılışın alternatifi olarak kullanılmasıdır. Canlı veya cansız bir varlıkta evrim varsa tabiat ve tesadüfün eseri olacağı, evrim yoksa bir yaratıcının eseri olduğu şeklindeki telakkidir. Bunun için ateist düşüncede olanlar, bir yaratıcının bulunmadığını ispat için evrimin varlığını ispatta ısrarlıdırlar.

Hâlbuki yaratılış küllidir, umumidir. Bütün varlıkların teşekkülünü içerisine alır. Yani, Cenab-ı Hak bir varlığı tedrici tekâmül kanununa tâbi tutarak zaman içerisinde kemale erdirdiği gibi, ani ve def'i olarak bir anda da yaratır. İsterse ve hikmeti iktiza ederse evrim tarzında da yaratır. Yaratma tarzlarının farklılığı, sadece O'nun iradesine tâbidir. O'nun icraatında acizlik ve iktidarsızlık yoktur.

3.3- Evrim ve Yaratılışı Farklı Anlamanın Bir Sebebinin İlah Telakkisindeki Farklılık Olduğu Dikkate Alınmalıdır

Evrim kargaşasının üçüncü sebebi İlah anlayışındaki farklılıktır. Ateistler bir yaratıcıyı kabul etmemektedirler. İlahın varlığını kabul edenler arasında da yaratıcı farklı tarzda bilinmekte ve anlaşılmaktadır.

Burada bir misal arz etmek isterim. **İngiliz fizikçi** Uzay bilimi sahasında söz sahibi olan **Stephen Hawking, "*Modern fizik evrenin teşekkülünde Tanrı'ya yer bırakmamıştır*" diyor.**

Hawking'in âlemindeki Tanrı'ya göre, evrenin teşekkülünde Tanrı'nın yerinin olmaması gayet normaldir. Çünkü onun Tanrısı'nın kâinatı idare edecek gücü yoktur. Onun âlemindeki Tanrı, boşlukların İlahıdır. Yani bir varlığın meydana geliş sebebi biliniyorsa, o İlahın eseri değildir. Onlara göre İlah, ancak ilmen varlık sebepleri ve mahiyetleri açıklanamayan varlıkların sahibidir.

Avrupa bilim adamlarının kendi âlemine göre kabullendiği ve sınırlarını ve yetkisini kendisinin çizdiği bir Tanrı anlayışı vardır. Bazılarına göre bu Tanrı veya Tanrılar, istenmeyen veya acı ve ızdırap veren tabiat olaylarına müdahale etmek isterler, ama buna güçleri yetmez. Bazılarına göre, Tanrı saat gibi kâinattaki olayları ayarlamış ve bir düzene koymuş, ondan sonra da işin içinden çekilmiştir. Bazılarına göre de, âlemdeki bize göre iyi, güzel şeyler Tanrı'nın kontrolündedir. İstenmeyen olaylar, bize kötü gelen hadiseler de Tanrı'nın değil, tabiat ve tesadüfün eseridir.

Kısacası, Batı'da düşünür sayısı kadar İlah anlayışının bulunduğunu söylemek mübalağa olmaz. İlah hakkında bu kadar karışık bilgi kirliliğinden dolayı onların hak ve hakikate ulaşmaları mümkün değildir.

İslâmiyet'in İlah anlayışında Allah (cc) sonsuz güç, irade ve kudret sahibidir. Kâinattaki bütün icraat ve tasarruflar her an O'nun kontrolündedir. Hiçbir iş ve hiçbir fiil O'nun izni ve iradesi olmadan meydana gelemez. Her şeyi bizzat idare eder. Bir iş bir işe ağır gelmez.

Bilim âlemindeki farklı yaratıcı telakkilerinin giderilmesi, İslâmiyetin bildirdiği doğru İlah anlayışının dikkate alınmasıyla mümkündür. Doğru ilah anlayışı, yaratılışın doğru anlaşılmasını sağlayacaktır.

3.4- Gerçek Bilim İle İslam Arasında Uyuşmazlık Yoktur

"*Din ayrı bilim ayrıdır*" ifadesi pozitivist felsefenin ürünüdür. Pozitivist felsefeyi savunanların iddialarından birisi, dinin bilime karşı olduğu görüşüdür.

Batıl dinler veya Hak dinin tahrifiyle ortaya çıkan dinlerin hükümleri gerçek bilimle çatışabilir. Bilim adına ileriye sürülen ve ateizmi nazara veren bir takım felsefî düşünce ve yorumlar da din ile çatışabilir.

Diğer taraftan çatışma, Kur'an'ın bazı müteşabih ayetlerinin tefsirinden veya yanlış manalandırılmasından kaynaklanmış olabilir. Mesela dünyanın düzlüğünü din adına ileri sürme gibi. Ya da bazı hadislerin müteşabihatını yanlış manalandırma gibi. Mesela; "*Dünya balık ile öküz üzerindedir*" hadisinin, dünyada geçim kaynağı olarak bu varlıklara yapılan benzetmenin, dünyanın öküz ve balık üzerinde durduğu şeklinde yanlış yorumlanması gibi.

1980 Nobel Tıp Mükâfatı sahibi nörofizyolog Roger Sperry 1983'teki bir mülâkatında bu konu ile ilgili olarak şunu söyler;

"*Bilim ile din neden çatışsın ki? Bilimle çatışan materyalizmdir. Esasen bu 'Din bilimle çatışır şartlanması' materyalist felsefenin bilim olarak kabul edildiği zamanlardan kalmadır.*[10]"

Dinin bildirdiği hakikatler ile bilimin ortaya koyduğu hakikatler arasında fark yoktur. Bir başka ifade ile bilimin ayrı dinin ayrı hakikatleri olamaz. Bilimle din, akılla vahiy arasındaki kavga, İslâm medeniyetinin kavgası değildir. Çünkü bilimlerin konusu Allah'ın kudret sıfatının eseri olan kâinat kitabıdır. Kur'an da Allah'ın Kelam sıfatının eseridir. Bunlar birbiriyle kavgalı değildir. Tam aksine, Kur'an kâinat kitabının bir nevi tefsiridir.

Bediüzzaman Kur'an'ı, kâinat kitabının bir tercümesi olarak nazara verir:

"*Kur'an, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi...*"[11] dir, der.

Kâinat hakkında genişliğine ve bütüncül bir bilgi, Allah'ın kâinata yerleştirdiği üç kitabın okunup anlaşılmasıyla mümkündür. Bunlardan birisi, küçük kâinat olarak zikredilen insan, ikincisi büyük kâinat ve üçüncüsü de Allah'ın kitabı Kur'an'dır.

Bunlar birbirlerinin açıklayıcısıdırlar. Yukarıda ifade edildiği gibi, Kur'an şu büyük kâinat kitabının ezeli bir tercümesidir. Dolayısıyla kâinatı anlamadan Kur'an'ı anlamak mümkün değildir.

3.4.1.İslâmiyet Bütün Hakiki İlimlerin ve Fenlerin Reisi ve Pederidir.

Bütün ilimlerin mebdeinin, kaynağının ve esasının Kur'an'a dayandığını Bediüzzaman şöyle ifade eder:

"*Köle efendisine ve hizmetkâr reisine ve veled pederine nasıl düşman ve muarız olabilir. Hâlbuki İslâmiyet, fününun seyyidi ve mürşidi ve ulûm-u hakikiyenin reis ve pederidir.*"[12]

Demek ki, köle efendisine, hizmetkâr reisine ve evlat babasına nasıl düşman olmazsa, İslâmiyet de; fenlerin efendisi ve mürşidi ve hakiki ilimlerin reisi ve

---

[10] http://1111.karakalem.net/pfFformat.asp?article=692
[11] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. Diyanet Vakfı Yayınları-600, Ankara, 2. Baskı, 2016, s.441.
[12] Nursi, B.S. Muhakemat. Envar Neşriyat, İstanbul, 1993, s.10.

pederidir. Dolayısıyla İslâmiyetin evladı hükmünde olan fen ilimlerinin İslâmiyet ile çatışması ve düşmanlığı olamaz.

3.4.2.İslâmiyet İlmî Çalışmayı Teşvik Ediyor

Cenab-ı Hak Kur'an'da düşünmemizi, akılla hareket etmemizi istemekte ve şöyle buyurmaktadır:

"*Düşünmüyor musunuz*?"[13]. "*Aklınızı kullanmıyor musunuz*?"[14], diyerek akla havale eder."*Bu inceliği, ancak aklıselim sahipleri düşünüp anlar*" der[15].

"*Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken* (her an) *Allâh'ı zikrederler; göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin tefekkür ederler ve:Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın. Sen'i tesbîh ederiz; bizi cehennem azâbından koru!* (derler)[16]".

Peygamber Efendimiz (sav) ilim öğretenlere varlıkların dua ettiğini beyan buyurmuştur:

"*Şüphesiz ki Allah insanlara hayrı öğretenlere Rahmet eder, melekleri, gök ve yer ehli, hatta yuvasındaki karınca ve balıklar onlara dua ederler"* [17].

Şimdi böyle ilim tahsilini teşvik eden ve ilim adamına büyük değer veren din bilime karşı olabilir mi? İslam dininin bilime karşı olduğu iddiası büyük bir iftiradır.

3.5- İnsan ve Kâinatı Anlamada Fizik ve Metafiziğin Birlikte Verilmesinin Lüzumu Ortaya Konmalıdır

Dünyadaki bütün eğitim sistemleri yaklaşık iki yüz yıldır pozitivist felsefî görüşe göre şekillenmiştir. Böyle bir eğitim sisteminde insanda ruhun varlığı dikkate alınmamaktadır. İnsan fizik ve kimya kanunlarının inceleme alanına giren et, kemik ve kandan meydana gelmiş sadece maddî yapıdan ibaret bir varlık değildir. Onun aklı ve ruhu vardır. İnsan madde ve manasıyla beraber bir bütündür. İnsanın yaratılışı söz konusu olduğu zaman bunların da dikkate alınması gerekir.

3.5.1-Sadece Sebep-Sonuç Münasebetiyle Kâinat Anlaşılamaz

Bilimde sadece sebep sonuç ilişkisinin ele alınması, kâinatı ve insanı anlamak için yeterli değildir. Hayatın mahiyetini ve insanın yaratılış gayesini anlamak için bütüncül düşünceye ihtiyaç vardır. Bu da metafizik düşünceyle mümkündür.

---

[13] Bakara Suresi, 76.
[14] Bakara Suresi, 44.
[15] Âli İmran Suresi, 7.
[16] Âl-i İmrân Suresi, 190-191.ayetler.
[17] Tirmizî, İlim 19.

Bilim kavramının teolojiyi de kapsayacak ölçüde genişletmeyi hem mümkün hem gerekli sayan Jacgues Maritain'e göre, teolojinin de bilim kadar sağlam ve meşru bir temeli vardır[18].

Copleston da teolojinin, kâinatı anlama ve açıklamada bilimi tamamladığı görüşündedir. Ona göre, olguların ferdi açıklamaları kâinatı anlamak için yeterli değildir. Yeterli bir açıklama her şeyi bütünüyle kapsayan, kendine daha fazla bir şey eklenemeyen açıklamadır. Öyle bir açıklamayı bilimden değil, metafizikten bekleyebiliriz. Bilim metodunun ihtiva ettiği alan sınırlıdır. Hayatla ilgili pek çok problem bu alanın dışındadır. Mesela Psikoloji davranışlarımızla "ruhi" süreçleri inceler. Anatomi, fizyoloji, biyokimya, vb. çalışmaların konusu organizmanın yapı ve işleyişiyle ilgilenir. Antropoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji insanı inançları, töre, gelenek ve alışkanlıkları; hayat tarzı ve yaşama şekillerini ele alır. Bu çalışmaları birlikte değerlendirsek bile, insanı "gerçek niteliği"ne inerek onu bütün yönleriyle çözümlediğimizi söyleyemeyiz. Copleston'a göre, insanın bilim metoduyla erişilemeyen bir öz niteliği, bir varlık ve mana problemi vardır. İşte bu özde saklı kalan şeye ancak Allah kavramına başvurarak açıklık getirilebilir. Aynı şekilde, dünya denen varlığın, Allah ile ilişkisi kurulmadıkça, kendi içinde anlaşılamaz[19].

İşte insanın, kâinatın mahiyetini anlamak isteyişi ve kendi yaratılış gayesini bilmek arzusuyla ileriye sürdüğü görüş ve değerlendirmeler, metafizikten ayrı düşünülemez. Deneyle ya da tecrübe ile edinilen sınırlı sayıdaki bilgilerin, kâinatın geneli ve insanın geleceği bakımından bir yere oturtulabilmesi için bütüncül düşünme zarureti vardır. Bundan sarfı nazar edildiği zaman, insanın geçmişi ve kâinatın yapısı hakkında yapılan çalışmalar, elde edin bir takım veriler, gözü kapalı deniz içinde hazine aramaya benzeyecektir. Orada şekil ve yapı itibariyle birbirinden çok farklı mücevherleri almak için dalan herkes, deniz içindeki muhtelif mücevheratın bir kısmını getirecek ve deniz içindeki diğer mücevherlerin de bu kendi elindeki cinsten olduğunu iddia edecektir. Hâlbuki bütüncül düşünce, deniz içine açıkgözle giren bir dalgıç gibi, oradaki her bir varlığın mahiyetini, şeklini, yapısını, hakikate yakın biçimde tasvir edecektir[20].

Bilimin metot ve gayesi itibariyle, insanın davranışlarını ve düşünce tarzını anlamaya yönelik olmayışı, büyük bir eksikliktir. Ahmet Arslan, Kant'ın bu konudaki görüşüne dikkat çekerek şöyle der:

---

[18] Maritain, J. A New Approach to God. Our Emergent Civilization . Editör: R.N. Anshen, Harper and Brothers, New York, 1947, XIV. Bölüm.

[19] Russell, B. and Copleston F.C. The Existence of God - A Debate," ve "A. J, Ay er and F.C. Copleston: Logical Pozitivizm-A Debate," A Modern Int. to Philosophy, Ed.s P. Edwards and Arthur Pap, The Free Press, New York, 1965, V. ve VIII. Bölümler.

[20] Tatlı, A. İnsanlık Tarihi Boyunca Evrim (Biyoloji Felsefesi). 2010, s. 232.

"*Kant'a göre insan sadece bilme ihtiyacı olan bir varlık değildir. O aynı zamanda eylemde bulunma durumundadır. Eylem ve onu konu alan ahlâk ise Allah'a, ruhun varlığına, özgürlüğe ve ölümsüzlüğe inanmamızı gerektirmekte, onları talep etmektedir. Bu kavramlar bilim için bir mana ifade etmeseler de, ahlâk için vazgeçilmez değerlerdir*"[21].

Pozitivizmin ön gördüğü pozitif din ve pozitif ahlâkı yerleştirmek adına, bilimin çerçevesini sadece deneye dayalı olgularla sınırlamanın ve bunda ısrarın bilime de, insanlığa da faydası sınırlı kalmıştır.

Comte'un pozitivist felsefesi ve dini, yaklaşık iki yüz yıldır bilim dünyasına hâkimdir. Bu felsefî yaklaşımın ve insanlığa kazandırdığının bir muhasebesinin yapılması zamanı her halde gelmiştir. İnsanlık, bilimsel bilgi adı altında Comte'un peygamberliğindeki bir dine daha fazla mahkûm edilmemelidir.

3.6-İlmî Metotla Elde Edilen Bilgiler "Mana-yı Harfi" İle, Yani Tevhid Dili İle İfade Edilmelidir.

Eğitimin öncelikli konusu insandır. Hedefi ve gayesi de, insanın istidat ve kabiliyetlerinin inkişafıyla dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak, toplumun refah ve huzurunu temin etmek olmalıdır.

Bütün eğitim kurumlarındaki fen ve sosyal ders kitaplarında olaylar; tabiatın, sebeplerin veya tesadüfün eseri olarak takdim edilmektedir. Eşyanın yaratılmasında ilim, irade, kudret sahibi bir yaratıcının varlığı bu anlatım tarzında devre dışı bırakılmaktadır Gerçek yaratıcı olan Alîm, Hakîm, Kadîr bir zatın varlığı yerine akılsız, şuursuz, cansız varlıklar, tabiat ve sebepler gerçek fail ve özne gibi takdim edilmektedir.

İşte böyle bir eğitimle yetişen genç, kâinatta kendisinin başıboş ve sahipsiz olduğu, her şeyin gelişigüzel hareket ettiği, kendisinin de hiç kimseye karşı sorumluluğunun bulunmadığı kanaatine varmaktadır. Bunun sonucunda ya ahlaksızlık ve uyuşturucu bataklığına düşerek nefsine ve ailesine zarar vermekte veya teröre alet olmaktadır.

Gençlere verilecek eğitim sadece aklı besleyen bir eğitim değil, aynı zamanda kalbi ve ruhu da besleyen bir eğitim sistemi olmalıdır.

İlimler, eserden söz edilince eser sahibini, sanattan bahsedilince sanatkârı, fiilden bahsedilince faili hatırlatacak tarzda olmalıdır. İlimlerin konusu Allah'ın kâinat kitabıdır. "**Ne güzel**" yerine, "**Ne güzel yapılmış**" denmesi, onu yapanı hatırlatacaktır.

[21] Arslan, A. Felsefeye Giriş. Adres Yayınları. Ankara, 2005, s. 47-47.

Bu ifadelerden olayları yapan birisinin varlığı anlaşılmaktadır. Gençler, böyle çok harika ve bütün kâinatı ve özellikle insanların hayatını ilgilendiren olayı meydana getireni bilmek ve O'na teşekkür etmek isteyecektir. İnsan iyiliğin kimden geldiğini bilirse, ona karşı teşekkür ve minnettarlık hisleri de gelişecektir. Kendisinin Yaratanına karşı vazifesi ve sorumluluklarının bulunduğunu anlayacak ve hayatını disiplin altına alacaktır.

Sonuç olarak, insanın ebediyete uzanan arzu ve isteklerini yok sayarak, materyalizmin iddia ettiği gibi onu bir takım tabiat olaylarının tesadüf ürünü ve gelişigüzel cereyan eden bir evrimin sonucu ortaya çıkmış sıradan bir varlık olarak algılamanın, insana ve insanlığa kazandıracağı bir şey yoktur. Bu insanın hilkatine ve hakikatine de uygun değildir. İnsanın huzur ve mutluluğunu arayan ve isteyen felsefî düşünce taraftarlarının, insanın bu fıtri yapısını gözden uzak tutmamaları gerekir.

3.7- "Yaratılışı Araştırma" İsimli Bir Kuruluş Tesis Edilmelidir

Yaratılışın bir muhatabı ve takipçisi olmalıdır. Bu bir dernek ya da enstitü olabilir.

Görevlerinden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

a) Bunun bünyesinde yaratılış ve evrimle alakalı bütün yayınlar toplanmalıdır. Böylece yaratılış konusunda hem yurt içinden ve hem de yurt dışından araştırmacıların müracaat edebileceği bir yer olacaktır.
b) Yaratılış ve evrim konusunda rehberlik yapabilecek bir internet sitesi olmalıdır.
c) Ortaöğretimde bu konuların hangi seviyede ve şekilde verilmesi gerektiği hususunda görüşüne başvurulan ve itibar edilen bir kuruluş şeklinde organize edilmelidir. Bunun için bünyesinde, evrim ve yaratılış konularında görüş alabileceği bilim kurulları teşekkül ettirilmelidir.
d) Basın-yayın organlarına evrim ve yaratılış konusunda şahs-ı manevî adına muhatap olabilecek birimler teşkil edilmelidir.

SİSTEM YAKLAŞIMI VE KONTROL MÜHENDİSLİĞİ AÇISINDAN YARATILIŞ GERÇEĞİ

Prof. Dr. H. Metin ERTUNÇ[1]
[1] Kocaeli Üniversitesi, Mekatronik Mühendisliği Bölümü, Kocaeli
hmertunc@kocaeli.edu.tr

Özet

Son yıllarda, teknolojinin gelişmesi ve ilerlemesi ile birlikte, kontrol sistemlerinin önemi gittikçe artmış ve hayatın her alanında yer almaya başlamıştır. Kontrol sistemleri, gelişmişliğin ve medeniyetin göstergesi olarak günlük hayatı etkilemektedir. Kontrol sistemlerinin amacı, verilen bir referans giriş(ler)ini kullanarak sistem çıkışını önceden belirlenmiş değerlere getirmektir. Kontrol sistemleri, üretilen ürünlerin kontrolünde, otomatik montaj hatlarında, makine ve aletlerin kontrolünde, uzay teknolojilerinde, ulaşım ve haberleşme sistemlerinde, robotik ve benzeri sektörlerde yaygındır. Sosyal ve ekonomik sistemlerin kontrolünün yanı sıra biyolojik sistemlerin ve ekolojik sistemlerdeki kontrol mekanizmaları göze çarpmaktadır. Kontrolsüz kalan sistemler fonksiyonlarını ve varlık gerekçelerini kaybetmektedirler. Bu kapsamda tüm canlıların yaratılışında ve varlıklarını fonksiyonel biçimde devam ettirmelerinde kontrol kavramı önemli rol oynamaktadır.

Kâinat kitabına hikmet penceresinden bakıldığında, her şeyi yokluktan varlık âlemine çıkartan Allah, mükemmel bir sistemle yarattığı mahlûkatını hikmetle terbiye ederken onların ihtiyaçlarını sağlamakta ve hayatlarını idame için sebepler ve kanunlar perdesi altında kontrol mekanizmalarının harika icraatlarını sergilediği müşahede edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sistem, Kontrol, Yaratılış.

The Fact of Creation Based on System Approach and Control Engineering

Abstract

In recent years, as the development of technology, the importance of the control systems has increased and the control systems have found common applications in all fields of life. These systems affect daily life as an indication of development and modern civilization. The objective of the control systems is to

adjust the system output to the predetermined values using a given reference input(s). The control systems are used in the controlling of manufactured goods, automatic montage lines and their usage are common for the control of device and tools, space technologies, transportation and communication systems, robotic and similar sectors. Besides of the control of social and economic systems, the control mechanisms at biological systems and ecological systems in nature attract the attentions of scientists. The uncontrolled systems lose their functions and existence necessities. Therefore, the concept of control plays an important role at the creation and functional maintaining of all the beings. When the book of universe is observed from the window of wisdom, it will be seen that Almighty Allah who created all the things from nonexistence to existence, provides all the needs of creatures as training and raising them in wisdom; and exhibit magnificent performances of control mechanisms under the veil of causes and scientific rules.

Keywords: System, Control, Creation

Giriş

Herhangi bir sistemin istenen bir girişe göre çıktısının ayarlanması işlemine kontrol denir. Bu sistemler, bir canlının vücudundaki mekanizmalar olabileceği gibi, endüstriyel maksatlı bir araya getirilmiş makine parçaları, elektriksel devreler, güneş sistemi, eğitim sistemi ya da ekonomik ve siyasal sistemler de olabilir. kontrol mekanizmasına açık sistemler grubu içine girmektedir.

Aslında kâinatta gözümüzle gördüğümüz ya da ilmimizle varlığını bildiğimiz tüm sistemlerin, yaratılış amacına uygun çalışması; parçası olduğu daha büyük sistemlerle denge içinde faaliyetine devam edebilmesi için mutlak surette kontrol edilmesi gerekir. Yoksa kendisinden istenen neticeleri almak mümkün olmaz. Çünkü kontrol edilmeyen bir güç, genelde yıkıcı ve zarar verici etkiler doğurur, düzenli ve kararlı çalışmaya engel olur.

Bu bağlamda kontrol mühendisliği açısından yaklaşıldığında bütün kâinatın, dünyanın ve canlıların yaratılışında daima bir kontrol işleminin geçerli olduğunu düşünebiliriz. Çünkü Rabbimizin her işteki tasarrufu ve müdahalesiyle yer küremiz ilk yaratıldığı ana göre canlılar için yaşanabilir bir duruma getirilmiştir. Yangın, çevre kirliliği, nükleer savaşlar, bilinçsiz avlanma, tabiî kaynakların bilinçsizce tüketilmesi gibi insanlığın bulaşık eli karışmamak şartıyla hiçbir tabii sistemde bir aksaklık, nezafetsizlik ve çirkinlik görülmemektedir [1].

Günlük hayatımızın birçok alanında, çağdaş uygarlık ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, kontrol sistemleri ya da otomatik kontrol sistemleri ile karşılaşmak mümkündür. Genel anlamda kontrol sistemleri, Şekil 1'de görüleceği üzere, açık-çevrim ve kapalı-çevrim olmak üzere iki sınıfa ayrılabilirler. Her iki

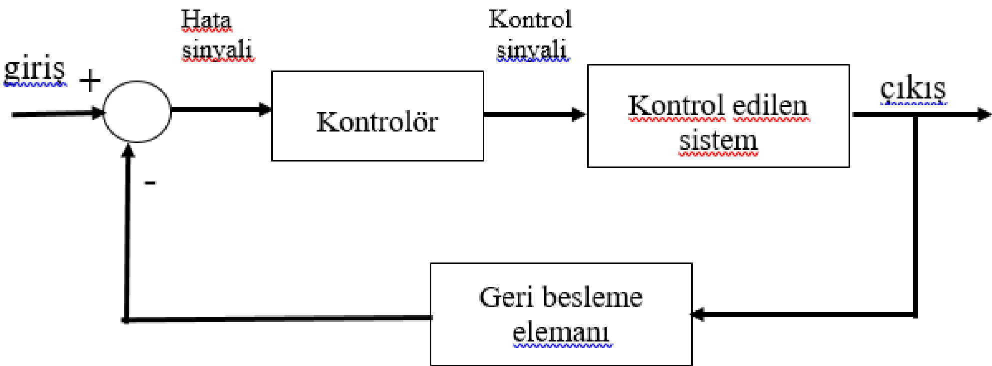
kontrol tipi arasındaki temel fark, geri besleme mekanizmasının bulunup bulunmamasıdır.

Açık-çevrimde kontrol işlemi çıkıştan bağımsızdır ve aynen otomatik çamaşır makinelerinde ve trafik ışıklarında olduğu gibi sistem girişi bir program şeklinde verilir ve sistem bir program sırasını takip eder. Ancak çamaşırların ne kadar temizlendiği veya ışıkların yanma süresine göre trafik akışının iyileşip iyileşmediği bağlamında, çıkış ile istenen referans girişi arasında bir karşılaştırma yoktur.

Şekil 1. Açık-çevrim kontrol sistemi

Kapalı çevrim kontrol sistemleri ise Şekil 2'de görüldüğü gibi, sensor (algılayıcı) ihtiva eden bir geri besleme elemanı ile algılanan sistem çıkışı, istenen değerle karşılaştırılıp elde edilen hata (error) sinyali (istenen sistem çıkışı ile ölçülen sistem çıkışı arasındaki farkı) minimize edecek kontrol elemanın tasarlanması esasına dayanır.

Şekil 2. Kapalı-çevrim kontrol sitemi.

Endüstriyel anlamda gelişmiş kontrol sistemlerinde, canlı varlıklarda ve ekolojik dengenin hassasiyetle korunması gereken tabiatta geçerli olan kontrol mekanizmaları, büyük çoğunlukla kapalı-çevrim kontrol sistemleridir [2].

Sensörler vasıtasıyla algılanan değişkenlerin seviyesine ve değerine göre aç-kapa (ON-OFF) ya da orantılı-yekpare-türevli kontrol (Proportional-Integral-Derivative, PID) gibi farklı kontrol algoritmaları kullanılarak kontrolör ayarları

yapılır ve sistem arzu edilen performansta çalıştırılır. Sözü edilen kontrol algoritmaları endüstride sıklıkla kullanılır. Değişken ayarları, konunun uzmanı mühendis ya da teknik elemanlarca doğru yapıldığı takdirde yüksek performansta ve kararlı çalışırlar. Eğer parametre ayarları, sözgelimi PID kontrol algoritmasındaki katsayılar, yanlış yapılırsa istenen çıkış değerine ulaşılamamakta, hatta bazen çıkış değerleri çok büyük değerlere çıkıp kararsızlığa yol açabilmektedirler. Diğer bir ifadeyle, usta eli değmediği takdirde kontrol sistemleri kendilerinden istenen sonucu veremezler. Bu husus, endüstriyel kontrol sistemleri için geçerli olduğu gibi tabiattaki bütün sistemlerde ve canlılarda da aynen geçerlidir.

1-Kontrol Sistemlerinin Sınıflandırılması

Kontrol sistemleri, fıtri olarak çalışan tabii kontrol sistemleri, endüstriyel kontrol sistemleri ve hem endüstriyel hem tabiî sistemlerin karışımından müteşekkil melez kontrol sistemleri olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılabilir [2].

İlk olarak tabiî kontrol sistemlerine örnek vermek gerekirse, her şeyi mükemmel manada planlayıp uygulayan sonsuz kudret sahibi Allah, bütün canlıların hayatlarını sağlıklı sürdürebilmeleri için onların vücudunda bir takım mekanizmalar yaratmıştır. Mesela, çok üşündüğünde, vücudun titremesi, hayat için gerekli olan vücut sıcaklığına tekrar yükseltilebilmesi içindir. İlmen sabittir ki, hareketten hararet ortaya çıkar [4]. Ancak canlıların soğuktan titremesi, sözü edilen ilmi kaideyi bildikleri için değil, Sonsuz Hikmet Sahibinin canlıların vücuduna yerleştirdiği kontrol mekanizmasını harekete geçirmesinin fıtri sonucundan dolayıdır. Tam tersi durumda, çok sıcak bir ortamda hareket edildiğinde ortaya çıkan hararetin, vücut organlarına zarar vermemesi için terleme yolu ile dışarı atılması, yine vücut sağlığı için gerekli olan sıcaklık değerine düşürebilmek için, bütün mahlûkatı yoktan var edip yaşamaları için her türlü rızkı ve hayat şartlarını hazırlayan Rabbimiz tarafından tasarlanmış bir kontrol mekanizmasıdır.

Bir başka fıtri/tabiî kontrol mekanizmasına örnek ise, kan şekerini düzenlemek ve kontrol etmek maksadıyla insülin hormonu salgılayan pankreas organıdır. Pankreas, hem kan şekerini dengelemek hem de vücut organları için enerji kaynağı olan şekeri, hücre içine sokmak için insülin adındaki hormonu belirli miktarda kana verir. Ayrıca, kan şekerinin hayati tehlikeye sebep olacak derecede çok düştüğü durumlarda ise organların zarar görmesini engel olması maksadıyla glukagon isimli kan şekerini yükseltici bir başka hormon salgılar. Pankreas insülini hiç salgılayamazsa ya da kontrolsüz ve düzensiz bir salgılama olursa, bu

durumda kanda şeker miktarı yükselir, hücreler gerekli besini alamaz ve böylece şeker, yani diyabet hastalığı ortaya çıkar. Kan şekerinin belli sınırlar dışına çıkması hayati tehlikelere yol açtığından dolayı, şeker hastaları için belirli zaman aralıklarıyla kana insülin zerk ederek kan şekerini istenen bir düzeyde tutmasını sağlayan tıbbi kontrol sistemleri geliştirilmiştir.

İleri düzeyde bir mühendislik bilgisi, gelişmiş bir teknoloji ve kontrol mekanizması tasarımı ile gerçekleştirilen bu tıbbi cihazların kendi kendine ortaya çıkması, tüm bu kontrol sistemlerinin çalışma esaslarını bilmeyen bir güç tarafından yapılması mümkün değildir. En temel seviyede aklını kullanabilen ve düşünen insanlar için, insan sağlığına bu kadar faydalı sistemlerin mutlaka canlı vücudunda insülin hormonunun ne işe yaradığını bilen ve belirli zaman periyotları ile bu işlemi kontrollü yapabilecek sistemin tasarımı hakkında bilgisi ve iktidarı olan bir mühendis tarafından tasarlandığı, herkes tarafından rahatlıkla anlaşılabilecek müşahhas bir örnektir. Sadece bu örnek bile yaratılıştaki mükemmel intizamı ve hikmeti göstermektedir.

Yine bir bebeğin yürümeyi öğrenmesi, dışarıdan bakıldığında son derece basit ve eğlenceli gibi görünürken, aslında son derece kompleks bir kontrol mekanizması sayesinde olmaktadır. Bebek onlarca, yüzlerce kez denedikten sonra iskelet sistemini ve kaslarını kontrol etmeyi öğrenecek; sonunda ise dengeli yürümeyi başaracaktır. İskelet ve kas sistemlerinin doğru kontrol edilmesiyle, canlılar hayati fonksiyonlarını yerine getirebilmektedirler. Mesela çok basit olarak bazı kas hastalıkları sonucu göz kapaklarının dahi kontrolü elden çıkarsa uyanık kalmak mümkün olmaz ve birçok faaliyetler icra edilemez. Dolayısıyla, insan vücudunda sensör vazifesi gören beş duyu organı vasıtasıyla alınan verilerin işlenerek, kas ve sinir sisteminin kontrol edilmesiyle gerçekleştirilen faaliyetler vasıtasıyla sağlıklı ve fonksiyonel bir hayat sürdürmek mümkün olmaktadır. Yarattığı her şeyde ince bir nizam ve intizam gözeten Allah'ın kudretinin ve sanatının tecellileri adına sözü edilen örnekler ve kontrol mekanizmaları çok manalar ifade etmektedir.

İkinci olarak, endüstriyel kapsamdaki otomatik kontrol sistemlerine ise; su ısıtıcılarında kaynama noktasına erişildiğinde otomatik olarak enerjiyi kesen mekanizmalar, kalorifer sıcaklığını belli düzeyde tutan vanalar, hareket algıladığında ışıkları açıp kapatan elektronik devreler, çizgi izleyen robotlar, güdümlü mermiler gibi çok sayıda örnek verilebilir. Bu tür kontrol sistemlerinin en basiti ve belki de en eskisi, kapalı bir kapta belli bir seviyeye kadar suyun dolmasına izin veren ve sonra istenen seviyeye gelince su akışını kesen şamandıralı sistemlerdir.

En karmaşık ve ileri teknoloji uygulaması olarak göze çarpan otomatik pilot sistemleri ile bir uçağın indirilmesi ya da kaldırılması, bir uzay mekiğinin binlerce kilometre uzaktan yönlendirilmesi, otomatik kontrol teorisi kapsamında mühendislerin çalıştıkları hayli zor konulardır. Bu konu ile ilgili her geçen gün ileri seviyede teknikler geliştirilmekte ve yeni uygulama alanları açılmaktadır.

Son olarak, kontrol sistemlerinin sınıflandırılmasında, insanlar tarafından kontrol edilen endüstriyel sistemler yer almaktadır. Bu tür sistemlere, bir arabanın emniyetli bir şekilde sürülmesi örnek olarak verilebilir. Burada kontrolör olarak görev yapan insan beyni, yol durumuna göre gaz ya da fren pedalına hangi kuvvetle basacağını ayarlamaktadır. Bunun için öncelikle sensör olarak görev yapan gözler vasıtasıyla, yolu ve hız göstergesini gözlemlemektedir. Sonra sürüş emniyeti ve istenen hız değerine göre beyin, sinir sistemi aracılığı ile ayak kaslarına emir göndermekte; gaz ya da fren pedalına yapılan baskı kuvveti ile arabanın mekanik aktarım organları ve yakıt deposundan motor valflerine aktarılan yakıt miktarı kontrol edilerek sürüş gerçekleştirilmektedir. Bu örnekte görüldüğü gibi insan beyni, yol durumunu gözlemleyip gerekli tepkileri verebilen mükemmel bir kontrolör olarak çalışmaktadır. Her ne kadar kendi kendine otomatik olarak park edebilen araçlar, hız sabitleyici sistemler yapıldıysa da, şehir trafiğinde kendisi gidebilecek otomatik kontrol sistemlerine sahip araçlar hala yapılamamıştır. Bu noktada insanlık kat ettiği bunca teknolojik gelişmelere rağmen, en büyük sebeplerden biri olarak görülen Rabbimizin mükemmel sanat eseri insan beyni ile yarışamamaktadır.

2-Kontrol Sistemi Açısından İnsan Beyni

İnsan beyni, yaklaşık 1.5 kilogram bir ağırlıkta olmasına rağmen, 90 milyar sinir hücresi (nöron) ile çok karmaşık bir sistem olup şuurlu olarak bir insanın hayatını yönlendirmede ve kontrol edilmesinde çok önemli bir görev yerine getirmektedir. Aslında insan beyni, vücudun sinir sistemini kontrol ederek, hayat için gerekli fonksiyonları icra etmek üzere programlanmıştır. Öyle ki, irade dışında yapılan kalp atışı, soluk alıp verme ve sindirim gibi işlemler dahi otonom sinir yolu ile bir şekilde şuurunda olmadığımız halde beyin tarafından yönetilir. Beyindeki sinir hücreleri arasında sonsuz sayıda sinaptik birleşme adı verilen sinirsel bağlar kurulmaktadır. Sinir hücreleri arasında sinir uyarılarını ileten aksonlar 160.000 kilometre uzunluğunda olup arka arkaya eklendiğinde dünyanın etrafında dört tur atabilirler. Yine beyin vasıtasıyla gerçekleştirilen düşünce işlemi için sinir hücreleri (nöronlar) arasında hızı saatte 1.6 kilometre ile 432 kilometre arasında değişen hızlarda düşüncelerimiz seyahat etmektedir. Massachusetts Institute of Technology tarafından yapılan bir araştırmaya göre, karmaşık

görüntülerin işlenmesi beyinde sadece 13 milisaniye sürmektedir ki bu hıza en gelişmiş bilgisayarlar dahi hala ulaşamamaktadır. İnsan tabanlı ya da manuel (el ile) kontrol işlemlerindeki kontrolör olarak görev yapan beynin mükemmel faaliyetlerini, sadece sinir hücrelerine ve bağlantıları ile açıklanamayacağı gibi, bu muhteşem organın yaratılışını başka sebeplerle dayandırmaya çalışmak da aklen, ilmen mümkün değildir [5].

Verilen örneklerde görüldüğü gibi, beyinin en önemli fonksiyonlarından biri düşünmektir. Son yıllarda insan düşünce sistemi taklit edilerek geliştirilen yapay sinir ağları (artificial neural netwoks) ve bulanık mantık (fuzzy logic) tabanlı matematiğe dayalı algoritmalar, kontrol sistem tasarımlarında kullanılmaya başlanmıştır. Kesin olmayan dilsel (linguistic) bilgilere bağlı olarak kararlar almak, insan düşünüşünün en göze çarpan özelliklerindendir. Bu tarza benzetilerek geliştirilen bulanık mantık yaklaşımı, L.A. Zadeh tarafından 1960'lı yıllarda ortaya atılmıştır. Zadeh, insanların bazı sistemleri makinelerden daha iyi kontrol edebilmelerinin sebebini, kesin değerlerle ifade edilemeyen belirsiz bilgileri kullanarak karar verebilme özelliğine bağlamıştır. Bu özelliği esas alarak belirsiz değerleri bir bulanık kümeye üyelik dereceleri ile atayan ve matematiksel modele ihtiyaç duymadan kural tabanlı bir yöntem olarak geliştirilen bulanık mantık kontrol; çamaşır makineleri, asansörler, otomatik fokuslu makineler gibi endüstriyel sistemlerde ve karmaşık problemlerin çözümünde son yıllarda kullanışlı bir araç haline gelmiştir [6].

Bulanık mantığın daha iyi anlaşılması için literatürde ters pendulum olarak da bilinen bir çubuğu dik olarak dengede tutmayı hedefleyen kontrol problemi örnek olarak verilir. Gözler vasıtasıyla çubuğun denge konumundan ne kadar saptığını algılanıp çubuğu tutan el sağa ya da sola az, orta ya da çok hızlı hareket ettirerek çubuğun düşmesini engelleyip havada dik durması sağlanabilir. Endüstriyel kapsamda bu işlemi gerçekleştirmek için sistemin dinamik denklemlerinin çıkarılarak matematik olarak modellenmesi, gerçek zamanda kontrolü gerçekleştirebilmek için de gelişmiş bir kontrol algoritmasının kullanılması gerekir. Bu işlemlerin gerçek zamanda yapılabilmesi için sensörler aracılığı ile çubuk açısının hatasız algılanması ve karmaşık ve doğrusalsızlık özelliği yüksek olan matematik denklemlerinin çözümü için hızlı bilgisayarlar ile gelişmiş kontrol algoritmaları kullanılmaktadır.

Çubuğu el ile havada dik tutma işlemini okuma yazma bilmeyen ve hayatında hiç denklem çözmemiş bir insan dahi kolaylıkla yapabilmektedir. Çünkü insan beyni, çok ağır matematik denklemi ve formüllerle ifade edebilecek problemleri kavramsal bir yaklaşımla çözebilmektedir. İnsan düşünce yapısının işleyişini taklit

ederek geliştirilen bulanık mantık tabanlı kontrol algoritmaları da birçok alanda başarıyla çalıştırılarak ilâhî sanatın mükemmelliğine bir ayna olmuştur.

Sonuç

Kontrol mühendisliği, disiplinler arası bir konu olarak pek çok mühendislik alanında uygulaması bulunmaktadır. Esasen sistem tanımının geniş kapsamında endüstriyel sistemlerden, biyolojik, ekonomik ve ekolojik sistemlere kadar her sistemin istendiği gibi çalışması ve var oluşundan arzu edilen neticeyi verebilmesi için mutlaka kontrol edilmesi, belli düzeneklerle kontrol ayarlarının yapılarak sistemin çalışma performansının düzeltilmesi gerekir. Bu işlem, ancak tüm sistemin çalışma prensiplerini bilen, sistem çıkışının istenen referans girişini takip edebilmesi için kontrol algoritmalarını kullanan, sistemin otomatik ya da adaptif olarak çalışması için dahi gereken düzenlemeleri yapan ve kontrol edilmek istenen sistemle aynı cinsten olmayan bir mühendise, daha genel anlamda bir tasarımcıya ihtiyaç vardır.

En muhteşem kontrol sistem örneklerini müşahede ettiğimiz canlıların kendi kendine mevcut durumlarına gelmesi, aklı ve şuuru olmayan kanun ve sebeplerle hayatlarını idame için fonksiyonlarını mükemmel bir intizam içinde yerine getirmesi mümkün olamaz. Mutlaka bütün mevcudat üzerinde tasarruf eden, kudretiyle bütün sebepler ve fizik kanunları üzerinde yarattıklarını başıboş bırakmayıp devamlı kontrol ederek onları terbiye eden ve hikmetle iş gören Yaratıcıyı göstermektedir.

Kaynaklar

[1] 30. Lem'anın ikinci nüktesi, Said Nursi, RNK.
[2] Modern Control Engineering, K. Ogata, Prentice Hall
[3] Otomatik Kontrol, İ.Yüksel, Uludağ Üniversitesi yayınları
[4] 32.Söz, 1. Mevkıf, Said Nursi, RNK
[5] H.M. Ertunç, Zafer dergisi, 2015 Temmuz.
[6] *Neuro-Fuzzy and Soft Computing: A Computational Approach to Learning and Machine Intelligence*, J.S.R. Jang, C.T. Sun, E. Mizutani, Prentice Hall, 1996

TABİAT KANUNLARININ MAHİYETİ NEDİR?

Prof. Dr. Mehmet CESUR
Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Rean AD, Gaziantep
mcesur68@gmail.com 05324088384

Özet

Bilim kâinattaki düzenli işleyiş üzerine çalışır ve kanun denen genel yargılarla ifade eder. Bu kanunların tümüne birden de **tabiat kanunları** denir. Kâinat ve kâinattaki bu düzenli işleyiş konusunda düşünen insan için iki soru kaçınılmazdır: "**Bu Kâinat niçin yok değil de var?"** ve "**Kâinatta neden kaos değil de düzen var?"** Madde ve kanunların öncesi ve arka planına dair bu sorular metafizik alana dairdir. Bazı çevrelerce bilimsellik adı altında naturalistik materyalizm gibi dogmatik bir dünya görüşü pazarlanmaktadır. Kanun mahiyeti konusunda aşağıdaki sorular ayrı ayrı ve önyargısız şekilde ele alınıp cevaplandırılmadan dogmatiklikten kurtulmak mümkün değildir:

Kanunların, dolayısıyla kozmetik düzenin kaynağı nedir? Kanunlar niye başka değil de böyledir? Nasıl değişmeden hep böyle sabit kalabilmektedir?

Tüm kâinatı bir bütün haline getiren ve bu bütünlüğü koruyan kanunlar neye dayanmaktadır? Fizik kanunları kendi başına bir yaratıcı olabilir mi? Yoksa kendileri de yaratılmış olup bir yaratıcının kullandığı enstrümanları ya da mekanizmaları mıdır? Hayat, düşünce, bilinç, benlik, irade sadece fizik kanunlarla açıklanabilir mi? Kanun ve tesadüf birlikteliği ne anlam ifade eder? Nedensellik bir ilk nedene gitmeden durabilir mi? "Daha öncesi" problemi nasıl aşılır? Kanunların arka planında her şeyi bilen, her şeye gücü yeten, maddeden mücerret, uzay ve zamanın ötesinde, merhametli bir özne var. Aristo gibi birçok filozof bu arka plana dayanarak tamamen tabii teoloji örneği ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Kanun, Metafizik,

What is the Reality of the Nature Laws?

Abstract

Science studies regularity of the universe and states this order as general rules called "law". Whole of these laws are called "the laws of nature", too. For someone who thinks about the universe on a regular basis, it is inevitable those two questions: "Why is there anything, rather than nothing?", and "Why is the universe orderly, rather than chaotic?" Those questions about the background of

the existence and the regularity of the universe are about the metaphysics. Especially in some circles a dogmatic naturalistic materialism has been making propaganda under the name of science. It is not possible to get rid of dogmatism unless unprejudicely answering following questions about the feature of laws:.

What is the source of the laws of the nature, consequently the source of the cosmetics order? Why the laws are as they are and are not some other ways? How can they always remain so certain and unchanged? What is the feature of the laws, which make all the universe like a single body? What is it based on protect the integrity? The laws of physics can be a creative on their own? Or are they created themselves and are they instruments or mechanisms which used by a Creator? Can life, thought, consciousness, ego and will be disclosed only with the laws of physics? What does it mean the conjunction of laws and coincidence? Can causality cease before without going to a first reason? How can it be overcome the problem of "what is the former"? Background of the universe and its laws, it is seen someone who utterly remote from matter, and beyond space and time, omniscient, omniscient, mercifully. Many philosophers of such as Aristotle produced a completely natural theology by means of this background.

Keywords: Law, Metaphysics, Science

Giriş

Her insan çevresindeki bazı değişmez düzenlilikleri fark eder. Keşfettiği bu düzenlilik sayesinde hadiselerin akışının nereye varacağı konusunda öngörülerde bulunabilir, bu düzene uyum sağlayarak hayatını kolaylaştırır, gücüne güç katar. Bilim bu düzenliliğin keşfine dair daha sistematik ve güvenilir araştırma metotları geliştirir; bulduğu bu düzenliliği sade, zarif, genel ifade ve formüllerle özetler. Gözlem ve sınamalarla yeterince desteklenmiş olan bu genel ifade ve formüllere de **bilimsel kanunlar** denir. Sonra da bu bilimsel kanunlardan hareketle **teknolojik** bir dünya üretilir.

Kâinattaki Tabiat Kanunları Ne Anlatır?

1. Kâinatta Bir Düzenin Varlığını Gösterir

Öncelikle bilimden, bilimsel kanunlardan bahsediyorsak “kâinattaki düzenliliği” en baştan bir realite olarak kabul ediyoruz demektir. Çünkü düzenlilik olmazsa bilim de bilimsel kanun da söz konusu olamaz.

Kâinattaki Düzenin Nasıl İşlediğini Tarif Eder

İkinci olarak, bilimsel kanunlar bu düzenin “nasıl işlediğine dair zarif bir “tasvir”, ince bir “tarif”dir. Bilim geliştikçe düzenin “nasıl işlediği” daha detaylı

bir şekilde ortaya konulmaktadır. Bazen de bu tasvir ve tariflerde bazı revizyonlar söz konusu olmaktadır. Fakat **bir düzenin varlığı realitesi** hiç değişmeksizin tüm açık-seçikliği ile ortada durmaktadır.

Mesela güneşin yıldızlarla beraber etrafında döndüğü bir dünya düzeninden, güneşin etrafında dönene bir dünya düzenine geçilmiş, bilgimizde önemli bir revizyon söz konusu olmuştur. Yani, **düzenin tasviri** değiştirilmiş ama bir **düzenin varlığı** değişmemiştir. Değişen tek şey düzenin öyle değil, böyle olduğudur.

Düzenliliğin **varlığı** konusunda ve bu düzene riayet konusunda teist veya ateist hemen hiç kimsenin bir anlaşmazlığı yoktur. Yani bir fabrikayı kurarken de bir mabedi inşa ederken her iki görüş sahibi de fizik kanunlarına riayet ederler. Tarlasını eken her iki kesimden insan mevsimlerin düzenini bilir ve ona uygun hareket eder. Teknolojiyi üretenlerin de teist, deist veya ateist olmaları pratikte bir farklılık oluşturmamaktadır.

3. Kâinattaki Düzeni Açıklar

Bilimsel kanunların kâinattaki düzeni açıklayıcı olup olmadığıdır.

Kâinattaki düzenin bilimsel ifadesinden başka bir şey olmayan kanunların kâinattaki düzeni açıklamaya yettiği, başka bir açıklama aramaya gerek olmadığı iddiası bir metafizik yorum, bir felsefe yani bir inanç ve kanaat meselesidir.

Tüm varlığı maddeye indirgeyen materyalist ve her şeyin kendi içinde açıklanabileceğini kabul edip dış bir düzenleyiciyi reddeden natüralist felsefî görüş böyle bir yorum, kanaat ve inançtır. Bu görüş sahiplerine göre her bilimsel gelişme, bulunan her bilimsel kanun ateizmin teizme karşı kazanılmış bir zaferidir. Hatta hızlarını alamayıp bilimsel kanunlardan hareketle ortaya konan teknolojik ürünleri tezlerinin ispatı olarak takdim etmektedirler. Oysa bu yaklaşım temelsiz bir mantık hatasıdır:

Kanunlar, “kâinat düzenlidir” demenin daha da incelikli bir yoludur. Soru da zaten budur: “Kâinat niye düzenlidir?” “Çünkü kanunlar var” şeklindeki sözde açıklama aslında “düzenli olduğu için düzenlidir” demek gibi açık bir totoloji, bir safsatadır. “Elma niye düşer?” sorusunun cevabı “Çünkü bütün elmalar düşüyor” olamaz. Düşme kelimesi yerine çekmeyi koyarak “bütün cisimler birbirini kütleleri ile doğru, aralarındaki mesafenin karesi ile ters orantılı olarak çekerler” şeklinde formüle edilen genel çekim kanunu da açıklayıcı bir cevap olamaz. Yani soru sadece daha geniş ve daha genel bir hal almıştır ve hala dipdiri ortada durmaktadır: Bütün eşya niye birbirini çeker?

Materyalist-naturalist çevreler bilimsel bir makyaj, bir kamuflaj içinde bir “isim”den veya bir “tasvir”den ibaret olan bilimsel kanunu bir hokkabazlıkla

“yeterli açıklama” olarak takdim etmektedirler. Cisimlerin birbirini çektiği, bunu da belli bir standart düzenle olduğu açıktır. Ama niçin çektiği konusu olduğu gibi duruyor. Newton gibi devasa bir bilim adamı bunu açık yüreklilikle itiraf etmiş, “biz genel çekimi tasvir ettik; ama açıklamadık” diyerek taşları yerine oturtmuş ve “yaratıcı kudrete” atıfta bulunmadan bu düzenin bir açıklamasının olamayacağını ifade etmiştir (1).

Varlığı maddeden ibaret sayan indirgemeci materyalizm, maddeye hükmeden ve onu tüm kâinatta tek tip standart davranışlara zorlayan şeyin ne olduğu konusunda hiçbir şey söyleyememektedir. Gölge bir asıla; gündüzün ışığı bir güneşe atfedilmeden açıklanmaz. Aynı şekilde, maddeyi düzene sokan bir planlayıcı-düzenleyici bilgi-irade-kudrete dayanmayan düzenleyici kanunların bir gerçekliği olamaz, kuruntudan ibaret kalır. Sadece “düzenin kendisini, düzeninin nedeniymiş” gibi takdime çalışan ayakları yere basmayan ve açıklayıcı hiçbir temeli bulunmayan bu parlak fikir (!) ancak kendini kandırmaya çalışanları ikna edecek bir safatadan ibarettir. Bunu Ludwig Wittgenstein’in vurucu ifadeleri ile söylersek; “Modernitenin büyük bir aldatmacası, **tabiat kanunlarının kâinatı açıkladığı yalanı**dır. Tabiat kanunları kâinatı tarif eder, düzeni tarif eder. Ama hiçbir şey açıklamaz”

4. Düzenin Kaynağını Ortaya Koymaya Çalışır

Kanunların, dolayısıyla kozmetik düzenin kaynağı nedir? Kâinat ve kâinattaki bu düzenli işleyiş konusunda düşünen insan için iki soru kaçınılmazdır:

“Bu kâinat niçin yok değil de var?” ve “kâinatta neden kaos değil de düzen var?”

Kâinatın niçin yok değil de var olduğu meselesi bilimin en temel kabullerinden biri olan “nedensellik” ilkesinin tabii bir sonucudur. Her şeyin bir sebebe dayandığı, sebepsiz hiçbir şeyin olamadığı ilkesi bizi ”ya daha öncesi?” problemine götürür. Sebepler zinciri sonsuza kadar uzanamayacağından bu aklen zorunludur. Sonunda “kâinatın varlığının bir “başlangıcı” var mı?” kadim sorusuyla baş başa kalırız. Çünkü “nedensellik” üzerinden çalışan insan aklı için, varlığının bir başlangıcı olanın kendiliğinden yokluktan varlığa çıkamayacağı hükmü apaçıktır, zorunludur. Ya “nedensellik buraya kadar deyip” nedensellikten vaz geçecektir ya da “yaratan ama yaratılmayan” “her şeyin sebebi olan ve varlığı için başka bir nedene ihtiyaç duymayan “ezeli bir ilk sebebe” dayanmak zorundadır. “Varlığı aklen zorunlu” olan bu ilk nedenin mahiyeti bildiğimiz şeyler cinsinden olamadığı için kavranamaz”. Yani “mevcud-u meçhul”dür.

Yokluktan varlığa çıkabilme imkânı bizi getirip “ezeliyet” konusunun eşiğine bırakır. Ezeliyet kabul edilmeden varlık açıklanamaz. Bu ezeliyetin **mahiyetini**

kavramak, her ne kadar insan kavrayışının sınırlılığı nedeniyle çözümsüz bir paradoks olarak kalsa da ezeliyetin **varlığını** bir realite olarak kabul aklen zaruridir. Ezeliyet, ya kâinat cinsinden olmayan zaman ve mekânın sınırlılıklarını taşımayan bir muteal-aşkın yaratıcıya verecektir ya da maddeden ibret olan kâinatın başlangıcının olmadığı, dolayısıyla madde ötesi bir ilk nedene de gerek olmadığına inanılacaktır. Burada materyalist-naturalist ateist felsefe ezeliyeti maddeye vermeyi, teist felsefe aşkın bir İlahı ezeliyete tercih etmektedir. Artık burada bilimsellikten söz edilemez; tamamen inanç ve tercih meselesidir.

Bir sebebe dayanmaksızın, yani bilimin temel argümanlarından olan "nedenselliği" çiğnemeden kabul edilemeyecek olan maddeye ezeliyet verilmesi aklın ve bilimin kendisi ile çelişmesi anlamına geldiği ifade ederek yazının temel konusunun sadedine dönelim.

Kâinatta Niye Kaos Değil De Bir Düzen Var?

Kâinat nasıl "kanun"lu hale gelmiştir ve kanunlar nasıl hayata geçmiştir. Kâinatın başlangıcına dair bilimsel çevrelerde delillere dayanarak en çok destek ve kabul gören görüş Büyük Patlama'dır. Uzak galaksilerden gelen ışınların kızıla kayması, kozmik mikrodalga arka fonu ve termodinamiğin bulguları gibi bilimsel delillerden hareketle genişleyen bir kâinatta olduğumuz ve zamanda geriye doğru gittiğimizde kâinatın yaklaşık 13.7 milyar yıl önce bir muazzam patlama ile başladığı en geniş kabul gören teoridir. Aslında nedenselliğin izini takip ederek bu ilk başlangıç noktasına gitmekteyiz.

Fakat bu patlama çok çok "ince hesaplı"dır. Astrofizikçi Hugh Ross'un ifadesi ile; "*Planck süresi içinde (kâinatın başlangıcından sadece 10^{-43} saniye sonra) genişleme ve çökme kuvvetlerinin oranında 10^{55}'te bir kadar bir farklılık olsaydı ya genişleme çok hızlı olup galaksiler oluşmayacaktı ya da daha yavaş olup çok hızlı bir çöküş olacaktı*" (2).

Ayrıca hemen bu zaman içinde kendisini gösteren fiziğin dört temel kuvvetinin çok hassas değerlerde ortaya çıktığı görülmektedir:

- Çekim gücü elektromanyetizmadan 10^{39} kere daha zayıftır. Azıcık daha zayıf olsaydı, yıldızların yoğunluğu çok daha az olacak ve yıldızlar yakıtlarını hızla tüketeceklerdi.
- Zayıf nükleer güç, çekimden 10^{28} kere daha güçlüdür. Bu güç biraz daha fazla olsa ne helyum ne de diğer ağır elementler oluşurdu; biraz daha az olsaydı, kâinattaki bütün hidrojen, helyuma dönüşürdü. Su ortaya çıkmazdı.
- Kuvvetli nükleer gücün yüzde 2 daha az olması durumunda proton ve dolayısıyla atom oluşamazdı.

- Biyolojik hayat için temel element olan karbonun sentezi ve diğer elementlerle bağlar kurması için kuvvetli nükleer gücün, elektromanyetik güce oranının şimdiki gibi olması gerektiği, en ufak bir sapmanın bile hayatı imkânsız kılacağı modern fiziğin gerçekleridir.

Bunun gibi aklın düşünmekte zorlandığı incelikte bir ince ayarla karşı karşıya olduğumuz net bir şekilde görülmektedir. Bu değerlerden en küçük sapma bile şu anda yaşadığımız hayatı imkânsız kılacaktı. Sanki (!) en başta insanların hayatı için lazım olan bütün şartlar ince bir şekilde planlanmış ve ayarlanmıştı: Bu ince ayarlı kâinat modeline uygun bir isim de verildi: Antropik ilke; yani, insan gayeli bir kâinat. Şeker fabrikası kurulurken şekerin "gaye, ideal" olarak en önce var olduğu, her şeyin o şekeri netice vermek üzere dizayn edildiği, idealdeki şekerin ise en son varlık sahasına geldiği gibi, insan ideal varlık olarak bir "yaratıcı zihinde" düşünülmüş ve her şey onu netice vermek üzere planlanıp ayarlanmış gibiydi.

Yazıyı uzatmamak için detaylarını ilgili makalelere havale ettiğimiz bu hassas ayarlar üzerine düşünüldüğünde bu zarif hayatın ortaya çıkışının ne kadar inceler incesi sabit parametrelere dayandığı görülecektir. Söz buraya geldiğinde üç temel ve kaçınılmaz sorunun gündeme gelmesi kaçınılmazdır: bunları ünlü astrofizikçi Paul Davies diliyle ifade edersek;

- Fizik kanunlarının kaynağı nedir?
- Neden başka kanun kümeleri yoktur da sadece bunlar vardır?
- Nasıl oluyor da elimizde hiçbir özelliği olmayan gazlara can veren, bilinci ve zekâyı yönlendiren bir kanunlar kümesi vardır?

Bu kanunlar "Hayat ve bilincin ortaya çıkabilmesi için iradî ve kasti olarak konmuş -bazı yorumculara göre ince ayarlı- gibi görünmektedir" (3).

Bu sorular karşısında araştırıcı bir aklın tatmin olması için;

- Bu sabit parametreleri koyan bir planlayıcı bilince,
- Bu parametrelere en uygun değeri seçen bir iradeye ve
- Bu değerleri maddeye dayatan bir kudrete atıfta bulunmak zorunludur.

Kâinatın düzenini kanunlarla "açıkladığını" iddia edip başka açıklamaya da gerek olmadığını dayatmak, bir de buna da tarafsız bilim diye sunmak tam bir bilim düzenbazlığı, hatta despotluğudur.

Kanun formülleri kendi başına var olamayacağı gibi, o formülü hayat üfleyen bir kudret olmazsa bir etkileri de söz konusu olmaz; kağıt üstündeki veya zihindeki ölü bir kanundan ibaret kalır.

Kısacası; bir yasa varsa, elbette bir yasama ve bir yürütme de vardır. Ülkelerin düzenini sadece iyi kanunların varlığına veremezsiniz. O kanunları iyi bir yürütme iradesi ve kudreti de olmalıdır. Evet, ülkeleri kanunlar yönetmez; ülkeler kanunlarla yönetilir. Stratejiler zafer kazanmaz, stratejilerle zafer kazanılır.

Edilgen nesnelere etken özneler gibi etkinlik atfetmekten farksız olan kanunu her şeyin açıklaması olarak takdim etmek bilim olmadığı gibi, sıradan bir aklın bile kabul edemeyeceği batıl bir bağnazlık eseridir.

5. Kâinattaki Bütün Birimlerin Nasıl Beraber Hareket Ettiğini Araştırır

Ateis-teist tüm bilim adamlarının tereddütsüz kabul ettiği gibi, tabiatta düzen var ve bu düzen matematiksel olarak kesin, evrensel ve "birbirine bağlı"dır. Yani kanunlar tüm kâinatta, her yerde aynı şekilde değişmeden işlemektedir. Şimdi böyle olduğu gibi, tüm zamanlar da böyleydi ve böyle kalacaktır. Atom altı dünyadan dev galaksilere aynı standart ve hassas dengeler hükmünü icra ediyor. Ateist bir felsefî yaklaşımı tercih eden materyalist-naturalist kesim, kendilerinin de altına imza attığı bu "evrensel düzene" bir açıklama getirmek durumundadır. Ortada maddeden başka bir şey yoksa maddenin yapı taşlarının atom altı parçacıkların nasıl standart bir davranış sergilediğini, nasıl beraber hareket ettiğini açıklamak durumundadırlar.

Şefsiz orkestranın bir senfoniyi icra edebilmesi mümkün mü? Atom altı parçacıkların kendi başlarına tüm kâinat çapında organize olup tam bir ahenk içinde çalışması mümkün müdür? Böyle bir iddianın, kör, sağır, akılsız, cansız parçacıkların kusursuz bir iletişim ve organizasyon becerisini sergilediğini kabullenmek, yani tüm parçacıklara bir çeşit İlahlık bilgi ve becerisini atfetmek anlamına gelmiyor mu? Her şeyi bilen ve her şeye gücü yeten bir tek ilahı kabul edip kanun dediğimiz şeyin onun emir, komuta ve talimatlarından ibaret olduğunu kabul etmekten kaçıp kâinatın partikülleri sayısınca ilahları kabul etmek ve bu bağnaz inanca bilimsellik namını takmak tam bir çelişki değilse tam bir düzenbazlıktır.

Bilimsel kanunların evrenselliği ifadesi şu soruyu kaçınılmaz olarak sordurmaktadır: Kâinattaki tüm partiküller zaman ve mekândan bağımsız bir nasıl ahenkli bir bütün halinde hareket etmekte ve bu bütünlük nasıl değişmeden sabit kalabilmektedir?

6. Fizik Kanunları Kendi Başına Bir Yaratıcı Olabilir Mi?

Bir kısım deistik inanç sahiplerinin ifade ettiği gibi "Allah kâinatı yaratmış, sistemini kurmuş ve bırakmıştır. Artık kâinat kendine verilmiş bu iç sistem sayesinde, kendine yeterli bir otomatik makine gibi bir dış müdahale olmadan işlemektedir" ya da bazı agnostiklerin kâinatın veya kanunların nereden çıktığının bilinemeyeceğini ama mevcut kanunların bir realite olduğunu ve kâinattaki her şeyin bu kanunlarla açıklanabilir olduğu ve aşkın bir nedenine müdahalesine artık

gerek olmadığı şeklindeki bir yaklaşımın bilimle ilgisi var mı? Ya da bilim böyle bir yaklaşımın lehinde mi aleyhinde midir?

Bir makinenin nasıl çalıştığını açıklamanın, onu dizayn eden ve üreten bir mühendisi dışlamadığı gibi, kâinatın nasıl bir sistemle işlediğinin keşfedilmesi Allah fikrini dışlayamayacağı çok açıktır. Dolayısıyla gerçek bilimden ateizme destek çıkarılamaz. Fakat bir defa kurulduktan sonra artık kâinatın da otomatik bir makinanın mühendisinden bağımsız ve onun müdahalesi olmadan işleyebileceği şeklinde bir vesvese kafa karıştırabilmektedir. Artık ateizm gitmiş dolayısı ile maddeyi var eden ve ona düzen veren bir İlah kabul edilmiş, daha önce ateistlerin eşyanın kendisine atfettikleri "doğa"ları artık bir yaratıcı vergisi olarak kabul edilmiş, sonra da -tabiri caiz ise bu yaratan ve ilk düzeni koyan İlah kâinatın dışına sürülmüştür. Yani materyalist-naturalist ateizm yerini natüralist deizme veya kâinatın ve kanunların kaynağı konusunu gündeminden çıkaran ve otonom bir kâinat tasavvur eden agnostik natüralizme bırakmıştır.

Sonuç itibariyle bu fizik kanunlarla hayatın kendiliğinden, yani hiçbir kasıt ve planlamaya dayanmadan, ortaya çıktığı, kendiliğinden tesadüflerle dünya dolusu akıl almaz derecede ince hesap ve sanatlara dayanan özelliklere sahip bitki ve hayvanın ortaya çıktığı, hatta sonuçta tesadüflerle hayvanların mükemmelleştiği ve sonunda akıllanıverdiği ve insan olduğu varsayımları ortaya konmaktadır. Tabii ki son tahlilde insanın da kasten yaratılmadığı, tesadüfen ortaya çıkan bir şey olduğu ifade edilmektedir.

Fizik kanunlar olmadan hiçbir düzenin olmayacağı açık; fizik kanunların varlığı, evrenselliği ve etkinliği için fizik ötesi bir bilgi-irade-kudret sahibi bir "Nedene"nin varlığının aklen zaruri oluşu da daha da açık. Peki, bir defa, bir şekilde varlığı kabul edildiğinde fizik kanunların o bilgi-irade-kudret sahibinden bağımsız olarak her şeyi açıklaması söz konusu olabilir mi? Tam bu noktada yeterli şartla, gerekli şart arasındaki fark önem arz etmektedir. Fizik kanunlar şart; onlarsız olmuyor. Ama olanları açıklamak için fizik kanun şartı yeterli mi?. Yere dökülen bir suyun veya hava savrulan bir sigara dumanının aldığı şekil tamamen fizik kanunlarla oluşur. Ama bunların anlamlı spesifik bir şekil alması beklenemez. Ortaya çıkacak şekil tamamen **tesadüfîdir**. Fakat ortaya spesifik bir şekil çıkmışsa, mesela sudan dünya haritası ve dumandan bir insan silueti ortaya çıkmışsa bunun sadece fizikî kanunlarla açıklanmayacağı açıktır. Yani kâinattaki zorunlu fizik kanunlarının böyle bir şekli hâsıl etmeleri gibi bir zorunluluğu yoktur. Zorunlu kanunları bir enstrüman gibi kullanarak icraat yapan bir kast ve iradenin müdahalesi var demektir. John Leslie'nin ifadesi ile; "Eğer tabiatın isleyişinin oldukça tesadüfî ve ayrıca tamamıyla zorunlu gibi görünen yönleri varsa, bunlar özellikle Yaratıcı'ya inancı destekleyen deliller olarak görülebilir"(4).

Bilimsel bir realite olan insanın kâinata bir madde ve bir kanun ilave edemediği ve kâinatta gördüğümüz kanunları da ihlal edemediği gerçektir. Ama bu insanın mevcut madde ve kanunları kullanarak ortaya koyduğu sun'î kültür, sanat ve teknoloji dünyası bütün ihtişamıyla karşımızdadır. İnsanın ortaya koyduğu bir mermer heykel tamamen kâinatta mevcut madde ile yapılmıştır, ona şekil verirken de fizik kanunları kullanmıştır. Ama mermere verilen spesifik şekil bütünüyle başka bir şeydir, ne malzeme ne de fizik kanunlar tek başına bu sanatı açıklamaz. Kâğıt ve mürekkep başka, mürekkeple kâğıda yazılan şiirdeki anlam başka bir şeydir.

Malzeme ve kanunlar ayrı, onlarla ortaya koyduğumuz muazzam sun'i dünya apayrıdır. Madde ve kanunlar şarttır; ama "yaratıcı bir bilgi-irade-kudret"e sahip bir insan zihninin "müdahalesine atıfta bulunmadan, yani tabii yollarla, teknolojik dünyamızı asla izah edemeyiz.

Kâinattaki malzeme ve fizik kanunlara indirgenemeyecek canlılığı tesadüflere de havale edemeyeceğimiz son derece aşikârdır. Örnek olması açısından hayatın hepsi değil; hayatın yapı taşlarından biri olan bir protein molekülüne bakmak yeterince fikir vericidir. Proteinler aminoasitlerin belli dizilimleri ile ortaya çıkar. 20 çeşit aminoasit vardır. Bir aminoasitin başka bir aminoasiti takip etme zorunluğu yoktur; yani bu tamamen gelişigüzeldir. Matematikçi astronom Sir Fred Hoyle'in ifadesi ile bakarsak:

"En basit bir enzimin (100 aminoasitli) doğru yerde ortaya çıkması için ihtimal $(1/20)^{100}$. Bu da yaklaşık 10^{130}'de bir demektir. En basit mikroorganizmalardan *E. Coli* için 2000 enzime ihtiyaç var. Bunların tamamının bir bakteride bir arada bulunma şansı $10^{40.000}$'de bir ." Bu rakamın büyüklüğünü anlamak için kâinattaki tüm atomaltı parçacıkların sayısının $10^{70\text{-}80}$'den az olduğunu düşünmenizi rica ederim.

Hoyle bu hesaplamadan sonra sonuç olarak şunu itiraf etmek zorunda kalmaktadır:

"*Olguların sağduyulu bir yorumu, zekâ üstü bir varlığın fizik kimya ve biyoloji ile uğraştığı ve tabiatta sözü edilmeye değer kör kuvvetlerin bulunmadığını ortaya koymaktadır*"

Yani tesadüfî olması gereken boşlukların akıl almaz ince hesaplarla yapılmış müdahalelerle dolu olduğu görülmektedir. Bu da deistik ya agnostik otomat bir kâinat inancının en basit bir proteinin, en basit bir canlının varlığını bile açıklamayacağını göstermektedir.

Kaldık ki, proteinin bir kerecik bir şekilde oluverdiğini varsaysak bile, proteinin akıbetinin hemencecik bozulmak olduğu düşünüldüğünde anlamsızlığı ortaya çıkar. Üstelik bir proteinle iş bitmiyor, en basit bir bakteri için yüzlerce çeşit proteinin beraberce mevcut olması gerekiyor. Bunların her birinin akıbetinin hemencecik bozulmak olduğu hatırlandığında canlılık için şart olan bu kadar proteinin bir arada tesadüfî olarak bir araya geldiğini düşünmek aklın onaylayamayacağı bir hurafedir.

Bir şekilde bir canlının oluşmuş olduğunu varsaysak bile zor bulduğumuz bu canlı da akıbette ölür. Yani canlının bir şekilde var olması bile yetmez; kendi kopyasını üretebilecek kabiliyette olması gerekiyor. Böylesine kompleks bir canlıyı tesadüf sonucu

oluşuverecek bir ilkel şey olarak adlandırmak bilimsellikle beraber anılamayacak bir batıl inancın ifadesidir.

Her şeyin kolayca bozuluverdiği, yıprandığı, yıkıldığı bir entropi dünyasında tesadüflerin basit şeyleri nasıl geliştirip mükemmelleştirdiği maddeden, maddeyle hiç alakası olamayan düşüncenin, bilincin, benliğin, iradenin tesadüf sonucu çıkıverdiği masalları anlatılmaktadır. Bunun içinde sadece kanunlar ve tesadüf gibi kör sağır cansız tanrılardan başka dayanak bulamayan kerameti kendilerinden menkul "bilim adamları (!) nın" bilimsel düşünceden ne kadar uzak düştükleri görülmelidir.

7- Hayat, Düşünce, Bilinç, Benlik, İrade Sadece Fizik Kanunlarıyla Açıklanabilir Mi?

Bu soruların cevapları bu yazının hacmini çok aşar. Cansız maddelerden, canlılığın ortaya çıkışının ne kadar akıldan uzak olduğunu kısaca yukarda gösterdik. Sadece bu imkânsızlık bile, düşüncesiz canlılardan düşünce, bilinç, benlik gibi hala sırrına eremediğimiz şeylerin sadece fizik kanunlarının kendi dinamikleri içinde çıkabileceğini kabul etmenin ne kadar akıldan uzak olduğu konusunda fikir vermektedir.

Sonuç olarak; düşünce tarihi Aristo gibi birçok filozofun tamamen akıl ve mantığa dayalı bir tabii teoloji örneği ortaya koyduklarını göstermektedir. Arka planında her şeyi bilen, her şeye gücü yeten, madde cinsinden olmayan, uzay ve zamandan mücerret merhametli bir fail olmadan kanunların hayat bulamayacağını ifade etmişlerdir. Diğer bazıları ise, bütün bu aklen zorunlu özellikleri kâinatın kendisine atfederek her şeyi İlah (panteizm) yapmışlardır. Maddenin mahiyetine tamamen zıt olan bu özellikleri maddenin kendisine atfeden düşünceler bilimsel bulguların sonucu olmadığı gibi, bilimden bir destek de göremez. Ama son tahlilde hiçbir delil insanın "özgür" iradesinin tercihini belirlemeyecektir. Deliller, insanı ancak hakikatin kapısına getirebilir, girip girmemek tamamen insanın tercihine kalmıştır.

Kaynaklar

1. Enis Doko, Dahi ve dindar: Isaac Newton. İstanbul Yayınevi, 2011, s 42.
2. John Lennox, Aramızda Kalsın Tanrı Var. Ufuk Yayınları, 2013 s 96
3. Antony Flew, Yanılmışım Tanrı var mı? Profil Yayınları, 2016, s. 105.
4. John Leslie, Infinite Minds, Oxford: Clareendon, 2001, s 213

SAKIZ IRKI KOYUNLARDA YARATILIŞ DELİLLERİ AÇISINDAN CONCHA NASALES'İN DAMARLARI

Prof. Dr. Şükrü Hakan ATALGIN
Balıkesir Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Anatomi ABD.
sukruhakan@hotmail.com

Özet

Solunum sisteminin, havanın taşınması, oksijen ve karbondioksit alışverişi yapmak ve koku duyusunun alınması ile ilgili önemli görevleri vardır. Bunlardan en önemlisi de hava ile kan arasındaki gaz değişimidir. Burun kısmında havanın ilk olarak temas ettiği concha nasales oldukça önem taşımaktadır. Bu bölüm havanın ısıtılması, nemlendirilmesi ve yabancı maddelerin filtre edilmesi ile görevlidir. Havanın ısıltılması ve nemlendirilmesi bu kısımda bulunan bol ve sık seyreden damarlar ile sağlanır. Bu çalışmada concha nasales'in arteriel damar ağının seyri ve dağılımının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada beş adet Sakız ırkı koyun kullanıldı.

In Terms of the Evidence of Creation, the Arters of Concha Nasales In the Sakız (Chios) Sheep

Abstract

Respiratory system has important tasks. These are the transport of air, the exchange of oxygen and carbon dioxide, and the sense of smell. The most important of these is the gas exchange between air and blood. Concha nasales, where air first comes into contact, is very important. This section is responsible for heating the air, humidifying it and filtering the foreign matter. Heating and humidification of the air is provided by the abundant and frequent vessels in this part. In this study, it is aimed to examine the distribution and the distribution of concha nasales' arterial vascular network. Five Chios sheep were used in this study.

1-Materyal Metot

Bu çalışmada materyal olarak Balıkesir ili ve çevresinde yaşayan (cinsiyet farkı yapılmaksızın) beş adet Sakız ırkı koyun başı kullanıldı. Materyaller Belediye mezbahasından temin edildi. Materyallerin a. carotis communis dextra ve a. carotis communis sinistra'sından %0.9'luk tuzlu su çözeltisi verilerek arterler yıkandı (1). Arterlerin kandan arındırıldıktan sonra a. carotis communis

dextra ve a. carotis communis sinistra'ya önceden hazırlanan kırmızı boya ile renklendirilmiş metilakrilat sıvı ve toz karışımı (takilon 300-400 ml ve kırmızı mürekkep 25 ml) enjekte edilerek baş bölgesindeki tüm arterlerin dolması sağlandı (2,3). Damar uçları ligatüre edildikten sonra metilakrilat sıvı ve toz karışımının katılaşması için materyaller oda sıcaklığında 24 saat bekletildi. Karışımın katılaştığı anlaşıldıktan sonra materyaller % 10'luk KOH solüsyonu içerisinde 1 gün bekletildi. Baş bölgesinde bulunan yumuşak doku ve organların temizlenmesinden sonra arterlerin beslediği alanların bulguları alındı (4). Damarlar'ın resimleri Canon Digital Camera Zoom Lens 5X fotograf makinası ile çekildi. Resimler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra Nomina Anatomica Veterinaria 2012'deki terimler esas alınarak yazım işlemleri yapıldı.

2-Giriş

Solunun sistemi görevleri itibariyle bazı özelliklere sahiptir. Daima açık kalması gerektiğinden bu yol tüm seyri boyunca kıkırdak ya da kemikle desteklenmiştir. Böylece canlı şuursuz kalsa bile solunun yolu daima açık kalacaktır. Dış ortamdaki kirli hava istenmese de solunmak zorunda kalınmaktadır. Özellikle kirli havaya sahip metropollerde yaşanlar için büyük bir problem olmaktadır. Gelecekte de bu problemin artarak devam edeceği kaçınılmazdır. Ortam havasında bulunan partiküllerin, havaya karışmış iri toz parçalarının, bakteri ve polenlerin daha ilerideki akciğer ve alveollerine geçmesine engel olması solunum sisteminin önemli görevlerinden birisidir. Dış ortamdaki havanın akciğerler girmeden önce nemlendirilmesi ve ısıtılması da solunum sisteminin görevlerindendir. Bu görev canlıları hastalıklardan koruyacaktır. Havanın ısıtılması bu bölgede bulunan arter ve venalar tarafından sağlanmaktadır. Burun boşluğunun ayrıca koku ile ilgili görevleri de vardır. Nn. olfactorii'ye ait lifler burnun regio olfactoria'sından orijin almaktadır. Bu lifler sayesinde ortamdaki koku beyne iletilmektedir. Bu bölüm hayvanlarda özellikle köpeklerde çok fazla gelişmiştir. Köpeklerde bu bölüm anatomik olarak farklı yaratıldığından köpekler kokuya oldukça hassastır. Bu hayvanlarda daha geniş bir koku yüzeyi alanı ve koku reseptör hücre sayısı vardır (5). Havada bulunan bizim hissedemediğmiz az sayıdaki koku molekülleri köpekler tarafından hissedilebilmektedir. Ayrıca bu sisteme ait olan larynx (gırtlak)'in hem solunum hem de ses ile ilgili görevleri vardır. Ayrıca pars nasalis pharyngis'in orta kulakla ilişkisini sağlayan bir deliğin bulunması da bu sistem için önemli bir ayrıntıdır. (Anonim)

Concha nasalis'ler önce aşağı sonra yukarı kendi üzerinde kıvrılarak burun boşluğuna doğru yanal çıkıntılar oluşturan yapılardır. Bu yapıların kemiksel

çatıları vardır ve bu kemiksel çatıların üzerine burun mukozası örtülünce concha nasales ismini alırlar. Evcil hayvanlarda ve insanlarda üç adet concha bulunur. Bunlar cocnha nasalis dorsalis, concha nasalis media ve concha nasalis ventralis olarak isimledirilirler (5,6).

3-Bulgular

Kalınlığı ve seyri itibariyle, a. carotis communis'in devamı niteliğinde olan a. carotis externa'nın; gl. parotis'in ventralinde, a. temporalis superficialis ile a. transversa faciei'ye ait ortak kökü ve a. auricularis caudalis'i verdiği tespit edildi ve for. sphenopalatina yolu ile cavum nasi'ye girdiği belirlendi. A. sphenopalatina'nın (Şekil.1) cavum nasi'deki septum nasi, concha nasalis ventralis'in caudal kısmını beslediği görüldü. Concha nasalis media'yı besleyen aa.nasales caudales, laterales ve aa. nasales caudales'i verdiği gözlendi.

Şekil.1. Sakız ırkı koyunda a. sphenopalatina'nın seyri.

4-Tartışma ve Sonuç

A. carotis externa adlı dalın Najafi ve ark.'nın (7) de belirttiği gibi a. carotis communis'ten çıktığı, seyri itibariyle a. carotis communis'in devamı niteliğinde olduğu belirlendi. Küçük ruminantlarda a. facialis'in bulunmadığını, a. lingualis'in de a. carotis externa'dan orijin aldığını ve truncus linguofacialis'in şekillenmediğini belirten Dursun (6) ile uyumlu olarak truncus linguofacialis görülmemiştir.

Ghoshal'ın (8) ve Dalga'nın (9) belirttiği gibi ağız boşluğunun tabanını ve dili besleyen a. lingualis'in, a. carotis externa'dan orijin alan en kalın yan dallarından biri olduğu ve a. lingualis'in a. profunda linguae ve a. sublingualis isimli iki uç dala ayrıldığı gözlendi.

Damarların birbirine paralel ve rostral kısmında bal peteği şeklinde anostomoz gösterdiği belirlendi. Damarların tek bir dal olarak değil de bir daldan birçok dala ayrılması ve birbirine yaklaşık eşit uzaklıkta ve paralel seyrettiği görüldü. Damarların bu şekilde birbirine paralel ve sık olarak seyretmesi bal peteği şeklini

alması bölgenin herhangi bir fonksiyonel ihtiyacından değil, ısıtma ile ilgili ihtiyacından olduğu açıktır. Bu konu klasik kitaplarda bu şekilde belirtilmiştir (5).

Bu damarların bu şekilde sıralanması, venaların da bölgede pleksus yaparak toplanmaları bölgeyi ısıtmak için olduğu açıktır. Bölge kanlanacak kanın sıcaklığı dolayısıyla buraya temas ederek akciğerlere giren kan ısınacaktır. Damarların vasodilatasyonu ise çok farklı fizyolojik ve nörolojik olaylarla meydana gelen komplex bir savunma sistemidir. İhtiyaç durumunda damarlar genişlemekte ve kanlanma artmaktadır. Böylece bölge kanın fazla gelmesinden dolayı ısınmaktadır. Temel olarak zikredilen bölgeyi a. sphenopalatina'nın beslediği tespit edilmiştir (Anonim).

Fevkalade plânlı/programlı bir şekilde değişime uğratılan, özel bir ölçü ve plana göre tasarlanmış ve ihtiyaç duyulan bölgede fazla olarak yaratılan damarlar; "kendiliğinden oluş", "tabiat" ya da "sebepler" ile açıklanamaz.

Bu sistemi nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinden başkası yapamaz ve yerleştiremez. Kur'anda, Allah'ın yaratma sanatı şöyle bildirilir:

"*O Allah ki, yaratandır,* (en güzel bir biçimde) *kusursuzca var edendir, 'şekil ve suret' verendir…*" (Haşr, 24).

Sonuç olarak; kanın ihtiyaç olan bölgeye bilerek muntazamlı olarak taşınması mucizevi bir olaydır. Bu mükemmel faaliyetin gerçekleşmesi için damarlar çok detaylı ve son derece mükemmel bir sistemle donatılmışlardır. Bu sistemi, nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinden başkası canlıların içine yerleştirmiş olamaz.

Kaynaklar

1. Erençin Z., Hassa O., Sağlam M., Evren A., 1967. Enjeksiyon yolu ile damar ve kanal sistemleri için plastik demonstrasyon metodlarının geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 14, 444-452.
2. Ayçan K., Bilge A., 1984. Plastik enjeksiyon ve korozyon metodu ile vaskuler sistemin anatomisinin araştırılması. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,6, 545-552.
3. Bugge J., 1963. A standardised plastic injection technique for anatomical pusposes, Acta Anatomica, 51, 177-192.
4. Tecirlioğlu S., 1986. Komparatif Anatomi Terimleri. A.Ü.Vet.Fak. Yayınları. 409, A.Ü Basımevi, Ankara.
5. Veteriner Anatomi (Evcil Memeli Hayvanlar), 2015, König, Liebich. Medipress Basımevi, Malatya.
6. Dursun N., 1988, Veteriner Anatomi-II, Medisan Yayınevi, Ankara.
7. Najafi G., Ahmedi A., Razi M., 2008. The topographical anatomy, Blood and nerve supply of the carotid body in the cattle. (1-3 years old) Journel of animals and veterinary advences. 7, 673-675.
8. Ghoshal NG., 1975. Ruminant heart and arteries. In ''The Anatomy of the Domestic Animals'', Ed., BR Getty, 960-1024, W.B. Saunders company, Philadelphia.
9. Dalga, S., Aslan K. 2016; Atatürk Üniversitesi Vet. Bil. Derg. 11(2): 178-184.

EVİMCİLERLE YARATILIŞÇILARIN ÇEVRE PROBLEMLERİNE BAKIŞI

Prof. Dr. Kazım UYSAL
Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Kütahya.
kazim.uysal@dpu.edu.tr

Özet

Çevre problemleri, tarihin hiçbir döneminde, bu günkü kadar ciddi boyutlarda olmamıştır. Hava, kara ve suların kirlenmesi, biyolojik çeşitliliğin yok olması, ormanların tahrip edilmesi, küresel ısınma, iklim değişiklikleri, ozon tabakasının delinmesi gibi onlarca sayabileceğimiz günümüz çevre problemlerinin tek sebebi insandır. İnsanın çevre problemlerine yol açan temel özellikleri; insanların duygularına sınır konulmamış olmasından dolayı ihtiyaçlarının sınırsız olması, kâinatta geçerli iktisat ve yardımlaşma gibi temel esaslara uymaması, başta İslamiyet ve diğer semavî dinlerin mesajlarını yeterince dikkate almamasıdır.

Çevrenin korunmasında materyalist evrimci bakış ile İslâmî bakış arasındaki fark oldukça farklıdır. İslamî bakış her varlığın İlahi bir sanat eseri olduğunu, faydasız hiçbir şeyin yaratılmadığını, bu dünyada yapılan kötülüklerin hesabının sorulacağını nazara verirken, materyalist evrimci bakış ise her şeyin tesadüfler sonucu ortaya çıktığını, güçlü olanın hayatta kalacağını, insanın bu dünyada yaptıklarından hesaba çekilmeyeceğini nazara verir. Bundan dolayıdır ki yaklaşık 1430 yıl önce Kur'an-ı Kerim'de ortaya konmuş çevre anlayışı ve hassasiyeti günümüzde yazılan çevre ile ilgili kitaplardan çok daha ileridir.

Bu çalışmada; 'İnsanın hangi özellikleri günümüz çevre problemlerine yol açmıştır? Çevre ile ilgili konularda materyalist evrimci bakış açısı ile İslamî bakış açısı arasındaki farklar nelerdir? İslam'ın çevre ile ilgili ortaya koyduğu prensipler günümüz çevre problemlerini çözmeye veya önlemeye kâfi midir? Gibi sorulara cevap aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, İslâmî Bakış, Materyalist evrimci bakış.

Comparison of Materıalist Evolutionary and Islamic Perspectives In Protecting The Environment

Abstract

In history, environmental problems have never been in such a serious dimension. Human beings are the only reason for tens of recent environmental

problems like air, land and water pollution, destruction of bio diversity, deforestation, global warming, climate change, ozone layer depletion. Key features of human beings resulting environmental problems are their unlimited needs and wants owing to the unlimited emotions, not obeying the basic rules of universe like cooperation and saving, ignoring the discipline and rules of Islam and other divine religions.

The difference between the materialist evolutionary and the Islamic views in the protection of the environment is quite different. Islamic point of view draws attention to the facts that all the creatures are divine works of art, nothing is created in vain, committed evilness will be paid. Materialist evolutionary point of view claims everything came into existence by chance, the strong ones can survive, human beings will not pay for their evil deeds after death. Therefore, the understanding and sensitivity of environment in Qur'an which revealed almost 1430 years ago is much beyond when compared to recent books.

This study looks for the answers to the questions like Which human characteristics result recent environment problems?, What are the differences between materialist evolutionary point of view and Islamic view considering the environmental issues? Are the Islamic principles related to environment enough to solve recent environmental problems?
Key Words: Islamic View, Environment, Materialist evolutionary view

1. Giriş

İnsan, temiz ve tabiîliği bozulmamış bir çevrede sağlıklı ve huzurlu yaşayabilir. İnsan ruhu hep tabiîliği arar ve durumu bozulmamış çevrelerde huzur bulur. Ancak bozulmamış tabii çevreler insan etkisi neticesinde günden güne azalmış veya kaybolmuştur. Özellikle insan yapımı binlerce çeşit kimyasal ve sanayi atıkları yıllarca tabiata bırakılmıştır. Hiç kirlenmeyecek ve kaybolmayacak zannedilen tabii çevreler zarar görmüş, tabii kaynaklar bitme noktasına gelmiştir.
İnsanoğlu küresel ısınma ve iklim değişiklikleri, plansız şehirleşme ve alt yapı problemleri, çevre ve gıdaların kirlenmesi, biyolojik zenginliğin yok olması, yeşil alanların tahrip edilmesi, çölleşme ve erozyon, asit yağmurları, ötrofikasyon, ozon tabakasının incelmesi ve zararlı güneş ışınları, yoksulluk gibi onlarca çevre problemi ile boğuşmaktadır. Günümüz önemli çevre problemlerinin yegâne sebebi de insandır. Bu gerçek karşısında insanın aklına şu soru gelmektedir. İnsanın diğer canlılardan farklı hangi özellikleri, bu kadar ağır çevre problemlerine sebep olmaktadır? Bu önemli sorunun cevabı ana hatları ile şöyledir:

İnsanın duygularına sınır konulmamış olması, ihtiyaçlarının ve konfor arzusunun sınırsız olması, tabiatta geçerli olan fıtrat kanunlarına uymaması ve

tabiatı kendine uydurmaya çalışması, istikbali düşünme duygusunun çok fazla olması gibi özellikler sayılabilir. Özellikle materyalist evrim düşüncelerinin insan fıtratına uymayan sosyal Darwinizmi ve vahşi kapitalizmi körüklemesi ile çevre problemleri hız kazanmıştır. İnsanoğlunun fıtrata aykırı yanlış uygulamaları günümüz çevre problemlerine yol açmıştır. Neticede doğrudan veya dolaylı en çok zararı gören insan olmuştur. O halde insanoğlu bakış açısını değiştirmesi, yaptığı yanlışlardan dönmesi durumunda ancak günümüz ağır çevre problemlerini azaltabilir veya önleyebilir.

İnsanoğlu yaklaşık son yüz elli yıldır materyalist evrimci düşüncenin etkisi altındadır. Materyalist evrimci düşüncenin sonucu olarak toplumlarda semavî dinlerin yaratılışçı bakış açısına dayalı mesajları zayıflamış ve materyalist evrimci bakış açısı hâkim olmuştur. Materyalist evrimci bakışın etkisi ile özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra bilim ve teknolojinin insanlığı tatmin edebileceği, dinlerin anlamsız olduğunu ve tasfiye edilmesi gerektiğini savunan pozitivist filozoflar olmuştur. Darwin'in evrim teorisi materyalist ve çatışmacı düşünceyi desteklemiş, türlerin ortak bir atadan meydana geldiğini savunarak yaratılışçı muhafazakâr anlayışları sarsmış, insanı tabiatın ve hayatın merkezine koyan kutsal dinler ve hümanizmi savunan seküler düşüncelerle çelişmiştir (Dursunoğlu 2006, Ardoğan 2012, Demir 2012).

Çevre problemlerinin toplum gündemine gelmesinde elbette sanayileşmenin etkisi büyüktür. Ancak insanoğlunun yaşam tarzını, bakış açısını değiştirmediği sürece günümüz çevre problemlerini çözemeyeceği de bir gerçektir. Çevrenin korunmasında materyalist evrimci bakış ile İslâmî bakış birbirinden oldukça farklı esaslar ileri sürer.

Mesela materyalist evrimci bakış hayata bir mücadele olarak bakar ve ancak güçlü olanın hayatta kalabileceğini savunur. İslamî bakış ise, hayatın yardımlaşma sonucu devam ettiğini ve yardımlaşmanın esas olduğunu ileri sürer. Materyalist evrimci bakışa göre hayat sadece bu dünyadan ibaretken, İslâmî bakış ise esas hayatın ahiret olduğunu nazara verir ve dünya hayatını ona göre planlar. Materyalist evrimci bakış tüm varlıkların tesadüfler sonucu ortaya çıktığını savunur. İslamî bakış ise, sistemi ve sistem içindeki her varlığı Allah'ın bilerek var ettiğine ve sistemde mutlaka bir görevi olduğuna inanır, Allah'ın sistemde görevi olmayan boş ve anlamsız hiçbir şey yaratmadığını savunur. İslamî bakışta insan son derece aciz ve zayıf olmasına rağmen Allah'ın yardımı ve merhameti ile en yüksek mertebeyi elde etmiştir. Materyalist evrimci bakışta ise insan evrim sürecinde en gelişmiş ve hesap sorulamayan canlıdır. Materyalist evrimci ve İslâmî bakış arası temel farklılıkları daha da çoğaltabiliriz. Bu çalışmada her alanda birbirlerine son derece zıt bakış açılarına sahip materyalist evrimci ve

İslâmî bakış açılarından hangisinin çevrenin korunmasında daha önemli olduğu tartışılmıştır.

2- İnsanın Çevre Problemlerine Yol Açan Temel Özellikleri

Hayvanlar hayata lazım olacak becerilerle donatılmış olarak dünyaya gönderilirler, istidat ve kabiliyetleri sınırlıdır ve terakki etmezler, neden sonuç ilişkisi kurma becerileri yok veya çok zayıftır. Bundan dolayı hayvanlar tabiata uygun yaşarlar. İnsanlar ise hayata çok aciz ve zayıf başlarlar. Ancak istidat ve kabiliyetleri sınırsızdır ve öğrenerek sürekli geliştirirler. Sebep sonuç ilişkileri kurarlar. Bundan dolayı tabiatta mevcut işleyen sisteme uymayıp sistemi kendilerine uydurmaya çalışırlar.

Mesela; soğuk kış şartlarından korunma davranışları açısından insan ve hayvanları karşılaştıralım. Kışın soğuklar bastırınca bazı hayvanlar ölür, bazıları kış uykusuna yatar, bazıları uygun yerlere göçer, bazıları da uygun donanımda yaratılışları sayesinde soğukta yaşarlar. Hayvanların yuvaları basittir ve zamanla geliştiremezler. Mesela hayvanlar 'soğuktan korunmak için yuvamı daha da geliştireyim, enerji kaynaklarını kullanarak ısıtayım' gibi bir davranış göstermeleri mümkün değildir. Mesela bülbül kuşunun yuvası bin yıl önce nasılsa, günümüzde de aynıdır. Ancak insan bu hususta çok farklıdır. İnşaat ve yalıtım teknolojilerinin gelişimi, çeşitli enerji kaynaklarının keşfedilmesi ve kullanılması ancak insana has davranışlardır. Donanımlı yaratılışı sayesinde insanoğlu hem soğuktan hem de sıcaktan korunmuş, şartlara uymamış, sistemler geliştirerek farklı şartlara karşı koyabilmiştir.

İnsan ile hayvanın diğer önemli bir farkı da; hayvanların sınırlı duygularından dolayı ihtiyaçları da sınırlı iken, insanın sınırsız duygularından dolayı ihtiyaçları da sınırsızdır (Nursi , 2017). Hayvanların ihtiyaçları artmaz. Mesela yüz yıl önceki serçe kuşlarının ihtiyaçları ile günümüz serçe kuşlarının ihtiyaçları aynıdır. Ancak insan hayvanlar gibi değildir. İnsan ihtiyaçları çoktur ve günden güne artmaktadır. Büyük marketlerde sergilenen binlerce çeşit ürünler insan ihtiyaçlarının ne kadar çok olduğunun en iyi misalidir. İnsan daha önce hiç görmediği, ilk gördüğünde ihtiyaç duyduğu birçok ürünle karşılaşır. İnsanın konfor arzusu da sınırsızdır. İnsan aslında sınırsız duygularını, sınırlı dünyada tatmin etmeye çalışmaktadır. İşte insanoğlunun sınırsız duygu ve konfor arzusu, ihtiyaçlarının çokluğu ve zamanla daha da artması tabii kaynakların daha çok sömürülmesine sebep olmuştur. Bu da çevre problemlerini beraberinde getirmiştir. İnsandan başka her canlının ekosistemde önemli görevleri vardır. Ancak insanın bu sistemin işleyişinde önemli bir görevi olduğunu söylemek zordur. Mesela dünya ekosisteminde insan olmasa idi eksikliği hissedilmeyeceği gibi dengeler de

belki daha iyi işleyecekti. İnsan besin piramidinin en üstünde olduğundan, olmaması piramitte önemli bir değişime sebep olmaz. Ancak piramidin altında veya ortalarındaki bir parçanın (canlının) olmaması piramidin yapısında önemli değişim ve bozulmalara sebep olur. İnsan besin piramidinin en üstünde yer aldığından tüm canlılar ya doğrudan ya da dolaylı insana çalışır. Sofrasına bakılırsa ayrıcalıklı olduğu hemen anlaşılır. Hem bitkilerin hem de hayvanların hem kendilerini hem de ürettiklerini tüketir. İnsan, sofrası en zengin yaratıktır. İnsanın sistem üzerindeki saltanatının sebebi; elbette ne kas, ne de pençe gücüdür. Bu özellikler açısından insan çok hayvandan daha geridir. İnsana adeta torpil geçilmiş ve bütün sistem emrine sunulmuş gibidir. İşte İslamiyet ve diğer İbrahimî dinlerin (Musevilik ve Hıristiyanlık) kısmen insan merkezli çevre anlayışları aslında bir gerçeğin ifadesidir. Ancak İslamiyet diğer semavî dinlerden çok daha farklı ve güçlü olarak Allah'ı merkeze alan bir anlayışla sahiptir. Bu önemli husus bu makalenin de esasıdır ve ileride daha ayrıntılı anlatılacaktır.

3. Çevrenin Korunması İle İlgili Etik Anlayışlar ve Akımlar

Ekoloji ve ekonomi aslında aynı kökten gelen kelimeler olmasına rağmen, özellikle son yüz yıldır düşman gibi algılanmıştır. Birçok ekosistemde tabiatın yok edebileceği, taşıyabileceği kirletici yük aşılmış ve hatta doğrudan insan ölümleri meydana gelmiştir (Akkoyunlu ve Ertan 2011). Çevredeki bozulmalar kabul edilemez seviyelere çıkınca, zarar doğrudan insana dokununca, ölümler olunca çevre problemlerinin önemi ve ciddiyeti daha iyi anlaşılmış ve toplum gündeminde ilk sıralarda yer etmiştir. Çevre problemlerinin artmasına paralel olarak, çözümleri ile ilgili de öncelerde ve günümüzde var olan ekolojiile ilgili etik anlayışlar ve akımlar sorgulanmış ve hangi anlayışın çevre problemlerinin çözümünde daha etkili olacağı tartışılmıştır. Bu bağlamda dünyadaki toplum ve kültürler sayısınca bakış açıları olduğu söylenebilir. Çevrenin korunması ile ilgili derin ekoloji, toplumsal ekoloji, ekofeminizm, ekososyalizm, ekodindarlık, insan merkezli bakış, ekoloji merkezli bakış, materyalist evrimci bakış, İslâmî bakış en çok taraftarı olan ve tartışılan etik anlayışlar olmuştur. Bu makalede çevrenin korunmasında materyalist evrimci bakış ve İslâmî bakış açıları ayrıntılı olarak tartışılmış, diğer etik akımlara ise kısaca değinilmiştir.

Derin ekoloji akımı tabiat ile bütünleşme anlayışında olan Budizm gibi Uzak doğu dinlerinin öğretileri sonucu oluşmuştur ve tabiat merkezlidir. İnsana faydalı olmasından bağımsız olarak tüm canlıların değerli olduğunu, nüfus artışının önemli bir çevre problemi olduğunu ve azaltılması gerektiğini, insanın değerini maddi varlıkları değil, tabiata ve canlılara saygı ve sevgisi belirleyeceğini, insanların aç kalmasının önemli olmadığını, açlığın güzel olduğunu savunur. İnsan

fıtratı ve ihtiyaçlarını görmezden geldiği için pek uygulanabilir görülmemiş ve ciddi şekilde eleştirilmiştir (Tamkoç 1994, Yıldırım 2017).

Toplumsal ekoloji anlayışına göre; sadece çevreyi ve tabii kaynakların korunmasını esas alan, toplumsal ve siyasi menfaatleri nazara almayan ekofenizm ve derin ekoloji gibi ekoloji düşünceleri anti hümanisttir ve çevreyi tahrip eder. Sadece çevreyi esas alan ekoloji düşüncelerinin toplumu değiştirmesi ve toplum refahını temin etmesi mümkün değildir. Toplumsal ekoloji anlayışını savunanlar derin ekoloji taraftarları ve ekofeministler tarafından sert şekilde eleştirilmişlerdir (Tamkoç 1994, Yıldırım 2017).

Ekofeminizm akımına göre, çevre problemlerinin sebebi insan merkezli bakış değil, erkek merkezli bakıştır. Tabiatın tahrip edilmesinin yegâne sorumlusu erkeklerdir ve çevre problemlerinde kadınların rolü yoktur. Kadınlar da tabiat gibi sömürülmektedir. Kadın kurtulursa, tabiat kurtulur (Çüçen, 2011, Yıldırım 2017).
Ekososyalizme göre çevre problemlerin sebebi, sınırsız büyümenin mümkün olduğunu savunan kapitalist üretim biçimidir. Ekososyalistler devletin olmadığı, özyönetime dayalı insancıl, eşitlikçi ve demokratik bir toplum anlayışını savunurlar. Sermayeyi tabiatın düşmanı olarak görürler. Sermayenin değil emeğin özgürleşmesini savunurlar. Emek, sermaye zincirinden, insan da sahte ve alışkanlık yapıcı ihtiyaçlardan kurtulmalıdır (Görmez, 2010, Yıldırım 2017).

Ekodindarlık anlayışına göre insan fıtratı gereği, inanma duygusuyla dünyaya gelir. Yaratıcı kendini tanıtmak için inanma duygusunu vermiştir. Yaratıcıyı anlama, yaratıcının eseri olan tabiatı anlamaktan geçer ve insandaki inanma duygusu tabiatı anlamak için manevî bir güç oluşturur. Bundan dolayı özellikle semavî dinler ekoloji ile oldukça uyumludur. Çünkü dinler genelde insanın tabiat ile olan ilişkilerini ekoloji anlayışına göre düzenler ve çevre tahribatından da mes'ul tutar. İbrahimî dinlerin ağırlıklı olarak insan odaklı oldukları söylenebilir (Tamer, 2014).

Ekodindarlık bakışına göre çevre problemlerinin en önemli temel sebeplerinden birisi de insanların dinlerin öğrettiği ahlakî değerlerden uzaklaşmalarıdır (Dolatyar ve Nargül 2003). Diğer İbrahimî dinlerden farklı olarak İslâmî bakışta Tevhid inancı ve Yaratıcı merkezli bakış daha belirgindir.
İnsan merkezli etik anlayışa (Antroposentrik) göre; kâinat ve kâinat içindeki tüm varlıklar insan için yaratılmıştır, tabii kaynaklar ve varlıklar insana faydalı olduğu ölçüde değerlidir ve insanın faydalanması için korunur. İnsan dışındaki varlıklar korunmayı ve saygıyı hak etmezler ve etik değerlendirmelere konu olmazlar. İnsanın zarar görmemesi için çevre korunmalıdır. İnsan merkezli anlayışta insan refahı esas olduğundan teknolojiye, üretime ve tüketime önem verilir ve bunun için çevre ve diğer canlılara verilecek zarar nazara alınmaz (Ergün, 2012). İnsan

merkezli etik anlayışın, tabiatın insana hizmetten başka bir varlık nedeninin olmadığını kabul eden Yahudilik ve Hıristiyanlık öğretilerinden kaynaklandığı ve batı kültürünün gereği olduğu ileri sürülmüştür. Ancak Yahudilik ve Hıristiyanlığın kutsal metinlerinde tabiatı korumayı gerektiren öğretilerin de yer aldığı, dolayısı ile bunun doğru olmadığını savunanlar da olmuştur (Özdemir 1999, Bayyiğit 2002, Özerkmen 2002).

Çevre merkezli etik anlayış (Ekosentrik), Malthus'un nüfus teorisi ve Darwin'in evrim teorisinden etkilenerek insan merkezli etik anlayışa alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Temel anlayış olarak Malthus'un nüfus teorisi; '*Dünyada besin kaynakları aritmetik, nüfus ise geometrik artmaktadır. İleride açlık kaçınılmazdır. Sonsuz ilerleme bir hayaldir*' ve Darwin'in evrim teorisi;'*İnsan tabii evrim sürecinin sonucudur ve diğer canlılara akrabadır. Hayat bir mücadeledir ve güçlü olan hayatta kalır*'şeklinde özetlenebilir. Çevre merkezli etik yaklaşıma göre, çevre bir bütündür ve korunmalıdır. İnsan diğer canlı ve cansız varlıklardan üstün değil, eşdeğerdir. Çevre problemlerinin en önemli sebeplerinden birisinin nüfus artışı olduğu ileri sürülür. Ekosentrik düşünce kirlenmeyi tanımlarken, kimyasalların maksimum bulunabileceği oranı değil, bulunmaması gerekirken bulunmasını esas alır. Ekosentrik tanımlama, kirliliğin kontrol edilme stratejisi açısından oldukça önemlidir. Ancak günümüzde pek uygulanabilir gözükmüyor. Mesela 1950'lerde 1 ppm ancak ölçülebilirken ve düşük konsantrasyon kabul edilirken, günümüzde birçok kimyasal 1 pmm'in yüz bin katı daha düşük seviyelerde ölçülebilmektedir. Önce ölçülemeyen birçok insan yapımı kimyasal günümüzde tespit edilebilmekte ve miktarı belirlenebilmektedir.

Ekosentrik tanımlamaya göre çevrede bulunmaması gereken bir kimyasal çok düşük konsantrasyonda olsa da; kirlenme olarak kabul edilir. Çünkü kirlenmenin ekosentrik tanımı; kimyasalın maksimum bulunabileceği oranı değil, bulunmaması gerekirken bulunmasını esas alır. Gerçekten, çevremizde insan yapımı kimyasalların sadece bulunmasını nazara alacak olursak, yani ekosentrik bir bakışla kirlenmeyi tanımlarsak küremizde kirlenmemiş yer yok gibidir (Lyod 1992).

4. Çevrenin Korunmasında Materyalist Evrimci ve İslamî Bakış Açılarının Karşılaştırılması

Materyalist evrim teorisine göre; 'akılsız, şuursuz ve amaçsız maddeler zaman içerisinde garip tesadüfler sonucu bir araya gelmişler ve insan dâhil tüm canlılar silsile halinde birbirlerinden oluşmuşlardır. Kâinatı ve içindeki canlı ve cansız varlıkları yaratan ve müdahale eden bir yaratıcı yoktur. İnsanın diğer canlılardan

üstünlüğü evrim sürecinin bir sonucudur.’ Materyalist bakış açısına göre; ‘hayat bir mücadeledir, hayatta güçlü olan kazanır, güçsüz olanlar elenir ve kaybolur.’ Evrim teorisi hakkındaki tartışmalar diğer canlılardan çok, insan üzerinde odaklanmıştır. Çünkü evrim teorisine göre insan ya maymundan veya maymunla birlikte aynı atadan meydana gelmiştir. Materyalist evrimci bakış canlının fiziksel yapısı gibi davranış sistemi ve ahlakının da evrimle meydana geldiğini savunur (Spencer 1850, Özgökman 2015).

Materyalist evrimciler nasıl bir mekanizmanın insanı diğer canlılardan böylesine farklılaştırdığını, akılsız ve şuursuz maddenin nasıl akıl, şuur ve bilinci oluşturduğunu, neden insan dışında zihinsel fonksiyonlara sahip, akıl ve şuur sahibi hiçbir canlının olmadığını açıklayamazlar (Tatlı 2017, Çakmak 2013).

Bu gerçekler aslında insana yaratıcıyı kabul etmek zorunda bırakmaktadır. Bundan dolayı evrim teorisine inananlar arasında ateist evrimci (Yaratıcı yoktur, her şey tesadüf eseridir), agnostik evrimci (Yaratıcı vardır, ancak varlığı anlaşılamaz), deist evrimci (Yaratıcı vardır, ancak yarattıklarına karışmaz, din ve peygamber göndermez) ve teist evrimci (Yaratıcı vardır, yarattıklarını idare eder, insanlara kendini tanıtmak için dinler ve peygamberler gönderir) gibi yaratıcıyı tamamen inkâr eden ve inanma dereceleri farklı evrimcilerin olması normal karşılanmalıdır.

İslâmî bakış açısına göre ise; kâinat ve kâinat içindeki tüm varlıklar İlmi ve Kudreti sonsuz bir Yaratıcı tarafından var edilmişlerdir. Buna delil olarak da kâinat ve içindeki canlı cansız tüm varlıklarda mükemmel bir denge ve düzenin olması gösterilir. Mesela İslâmî bakışa göre en küçük atomlardan en büyük gök cisimlerine kadar her varlık yaratıcının varlığının delilidir. Çünkü bu mükemmel sistemdeki her varlık, birbirleri ile uyum içinde çalışırlar ve akıllıca işler yaparlar. Akıl olmadan akıllı işler yapmak imkânsız olduğundan, akılsız ve şuursuz varlıklara akıllıca işler yaptıran bir yaratıcı olmalıdır.

İslâmî bakışa göre Allah her an yaratmakta, sistem ve içindekileri idare etmektedir. Kâinatta mükemmel bir düzenin olması Allah’ın varlığını, düzenin devam etmesi de Allah’ın tasarrufunun devam ettiğini gösterir. Allah tüm yaratıklar içinde sadece insanı kendine muhatap olabilecek kabiliyette yaratmış ve insana önemli görevler yüklemiştir. Bundan dolayı da insan her yaptığından hesaba çekilecek, ya mükâfat görecek, ya da ceza çekecektir. Mükâfat ve ceza yeri bu dünya değil, Ahiret olarak isimlendirilen ölümsüzlük diyarıdır. Burada bazı esasları verilen İslâmî ve materyalist evrimci bakış açılarını çevrenin korunması açısından karşılaştıralım.

4.1. Dünyaya ve İçindeki Varlıklara Bakış

İslamî bakışa göre Kur'an-Kerim Allah'ın Kelam sıfatının, Kâinat da Kudret sıfatının eseridir. Kâinat ve içindeki tüm varlıklar Allah tarafından yaratılmıştır ve idare edilmektedir. Yaratılan her şey İlahi Hikmet ve isimlerin yansımalarıdır, Allah'ın varlığını gösteren ayet ve delillerdir. Tabiatın korunması ve çevre problemlerinin önlenmesinde İslâmî bakış ve materyalist evrimci bakış arasındaki farkı daha iyi anlamak için, misal olarak bir çiçek veya böceği ele alalım.

İslâmî bakışa göre her bir çiçek veya böcek Allah'ın eşsiz bir sanat eseridir. Yaratılmalarındaki en önemli gaye, Allah'ın kendi sanatını kendi eserlerinde görmek istemesidir. Tıpkı bir ressamın yaptığı güzel resimleri seyretmekten zevk aldığı gibi, Allah da yaratmış olduğu her varlıktaki eşsiz sanat eserlerini öncelikle Kendisi seyreder ve Kendine mahsus bir memnuniyet ve zevk alır. Bundan dolayı Allah her yerde sanat eserlerini bolca yaratır, sık sık kaldırır ve tekrar yaratır. Ancak İslâmî bakışa göre, bir çiçek veya böceğin yaratılma gayeleri bununla bitmez. Her bir çiçek veya böcek aklı ve şuurlu olan insanların okuması için yazılmış manalı mektuplardır. Yaratıcı kendini insana eşsiz sanat eserleri ile tanıtmakta, isim ve sıfatlarının mükemmelliklerini göstermektedir. Bununla ilgili Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

"*Sizin yaratılışınızda ve Allah'ın* (yeryüzüne) *yaydığı her bir canlıda da kesin olarak inanan bir toplum için elbette nice deliller vardır. Geceyle gündüzün birbiri ardınca gelişinde, Allah'ın gökten rızık* (sebebi olarak yağmur) *indirip, onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesinde, rüzgârları evirip çevirmesinde aklını kullanan bir toplum için deliller vardır. İşte bunlar, Allah'ın ayetleridir*" (Casiye3,4,5).

"*... Her an yaratma halindedir*' (Rahman 29).

'*Gökte ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır ve Allah her şeyi kuşatmıştır*" (Nisa 126).

Varlıkların yaratılış gayelerine bakıldığı zaman, İslâmî bakışın Allah merkezli olduğu görülmektedir. Yani varlıkların esas yaratılış gayesi, insandan çok Allah'a bakar. Allah kendi kemal ve cemalini öncelikle kendisi görmek ve sonra da şuurlu olan insanlara göstermek istediği için sanat harikası varlıkları yaratmış ve yaratmaktadır.

İslâmî bakışa göre kâinat ve içindeki varlıklar bir bütündür. Tüm parçaları ile birlikte kâinat ve kâinattaki tüm sistemler Allah tarafından var edilmiştir. Allah Hâkim'dir, yani hikmetsiz gayesiz hiçbir iş yapmaz. Bir Müslüman kendine zararı olsa da, faydasız ve gereksiz hiçbir şeyin yaratılmadığına, her varlığın yaratılmasında sayısız gayeler ve hikmetler bulunduğuna inanır. Mesela ekosistemdeki görevlerini bilmese bile, her bir çiçek veya böceğin ekosistemde

mutlaka lüzumlu vazifeleri olduğunu düşünür. Mesela bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

"*Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru derler*" (Âli İmrân 191).

"*Rahman'ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Gözünü çevir de bak, bir çatlaklık görebilir misin*?"(Mülk 3).

"*Şüphesiz, biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır*' (Kamer 49),

'*Yeri yaydık, oraya sabit dağlar yerleştirdik, orada her şeyi bir dengeye göre bitirdik*" (Hicr 19).

"*O, göğü yükseltmiştir, dengeyi koymuştur. Artık dengeye tecavüz etmeyin. Dengeyi doğru tutun. Dengeyi bozmayın*" (Rahman 7, 8).

Görüldüğü gibi birçok ayet-i kerimede dengenin mükemmel kurulduğu, Allah'ın hiçbir şeyi boş yere yaratmadığı açıkça ifade edilir. Ayrıca her varlığın kendine mahsus bir lisanla Allah'ı tespih ettiğine dikkat çekilir. Mesela Isra Suresi 44. Ayette şöyle bayen buyrulur:

"*Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tespih ederler. Her şey O'nu hamd ile tespih eder. Ancak, siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, Halim'dir* (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), *çok bağışlayandır*".

Kâinattaki düzensizlik, musibet, hastalık, ölüm gibi insanın hoşuna gitmeyen tüm hadiseler İlahi Hikmetin gereğidir. Kâinattaki her varlığın ve her olayın hikmetli olduğunu nazara veren İslâmî bakış, günümüz modern ekolojinin benimsediği ekoloji merkezli (ekosentrik) bakıştan çok daha korumacı bir yaklaşım sağlayacağı açıktır. Günümüzde çevre problemleri ancak bütüncül ve ekoloji merkezli bir yaklaşımla çözülebileceği anlaşılmıştır. Ekolojide bütünsellik anlayışı, tabiatı bir bütün olarak görür ve bir olayı tüm ilişkileri ile birlikte değerlendirir (Özerkmen 2002, Kılıç 2006).

Materyalist evrimci bakışa göre, tüm sistem ve içindeki her varlık tesadüfler sonucu meydana gelmiştir. Mesela her bir çiçek veya böcek garip tesadüflerin neticesinde tabiat eseri olarak var olmuştur. Meydana gelmesinde kör tesadüfler, akılsız ve şuursuz sebepler etkili olduğu için varlığı anlamsız da olabilir. Değeri insana menfaati ve ekosistemdeki görevi nispetindedir. Her canlı güçlü olduğu için hayatta kalmıştır ve kendi menfaati için yaşar. Bir canlının insana doğrudan menfaati yoksa ve ekosistemdeki görevi de bilinmiyorsa varlığı anlamsızdır. Bundan dolayı materyalist evrimci bakışın aslında öncelikle ben merkezli, sonra insan ve ekosistem merkezli olduğunu söylemek daha doğrudur.

White (1967) ve Toynbee (1972) gibi bazı materyalistler çevre problemlerinin meydana gelmesinde semavî dinleri suçlamış ve çevre problemlerinin esas kaynağının semavî dinlerin insan merkezli bakış açısından kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Semavî dinlere savaş açan günümüz materyalist evrimcileri de genelde aynı kanaattedirler.

Günümüz ağır çevre problemlerinin temel sebeplerinden birisi de, tabiata ve olaylara bütüncül değil, indirgemeci ve bencil bakışın neticesidir. Materyalist evrimcilerin Yaratıcı'yı inkâr için ileri sürdükleri '*Yaratıcı olsaydı, düzensizlikler, hastalıklar, musibetler gibi istenmeyen olaylar olmazdı*' gibi fikirler aslında parçacı, indirgemeci ve bencil bir bakışın neticesidir. Materyalist evrimcilerin geçmişte faydasız ve gereksiz olarak gördüğü organ veya canlıların günümüzde ne kadar önemli görevlerinin ve faydalarının olduğu anlaşılmıştır. Materyalist evrimcilere '*Hayat bir mücadeledir*' dedirten (Sosyal Darwinizim gibi tarihteki kötü uygulamalar da bu bakış açısının sonucudur) hayvanlar arasındaki besin ve beslenme ilişkilerinin birçok ekolojik faydasının olduğu artık tartışılmayan bir gerçektir (Cüceloğlu, 1996, Kula 2000).

Günümüzde modern ekoloji bilimi ekosistemlerde görevi olmayan, faydasız hiçbir canlının olmadığını kabul eder ve her canlının korunması gerektiğini savunur. Ancak ne yazıktır ki; ekoloji kitapları ve insanlık tarihi insanoğlunun indirgemeci ve bencil bakışı sonucu yaptığı kötü örneklerle doludur.

4.2. Hayata Bakış

İslamî bakışa göre kâinatta en baskın görünen hakikat yardımlaşmadır ve hayat yardımlaşma ile devam eder. Tüm cansız varlıklar (Güneş, Dünya, atomlar vb) canlılara hizmet için yaratılmıştır ve görevlerini isyansız yerine getirirler. Bitkiler de hayvanlar için yaratılmışlardır, hayvan hayatına hizmet ederler. Hayvanlar ve bitkiler de doğrudan veya dolaylı insan hayatına hizmet ederler. Gerçekte cansız varlıklardan tutun, ta en organize edilmiş canlılara kadar yardımlaşama hâkimdir ve tüm canlılar Kâinatta geçerli olan yardımlaşma ile hayatlarını devam ettirirler.

Materyalist evrimci bakış ise, İslâmî bakışın tam tersi bir bakışla konuyu ele alır. Onlara göre, hayat bir mücadeledir. Güçlü olan hayatta kalır, güçsüz olanlar ise yok olur. Güçsüzün hayat hakkının olmaması, materyalist evrimcilere göre tabiatın bir kuralıdır. Böyle bir anlayışın çevreyi korumada İslâmî bakışa göre ne kadar yetersiz ve yanlış olduğu açıktır. Çünkü materyalist evrimcilere göre, güçsüz olan yok olmayı hak etmede ve üstelik normal karşılanmaktadır.

Hâlbuki gerçek hiç de öyle değildir. Atomlar gibi en küçükten, Dünya ve Güneş gibi en büyük varlıklara kadar tüm cansız varlıkların canlılar için çalışması nasıl bir mücadeledir? Tüm bitkilerin hayvanların en temel ihtiyaçlarını (Oksijen,

gıda gibi) karşılamaları nasıl bir mücadeledir? Bitki ve hayvanların insan ihtiyaçlarını karşılaması nasıl bir mücadeledir? Materyalist evrimcileri yanıltan ve hayatı bir mücadele olarak gösteren canlılar arasındaki besin ve beslenme ilişkileridir.

Ekolojik olarak karalarda ayı, aslan, kurt, çakal, kartal gibi hayvanların, denizlerde karnivor beslenen balıkların ekosistemlerin sağlıklı işlemesinde ne kadar önemli olduğu tartışması bile yapılmayan bir konudur. Mesela balıkla beslenen su samurları, aslında balık popülasyonlarının daha sağlıklı olmasına vesile olur (Geldiay ve Kocataş 1983). Asıl tirajık ve komik olan; materyalist evrimci bakış hayvanlar âlemindeki geçerli olan ve ekolojik dengelerin bir unsuru olan besin ve beslenme ilişkilerinden esinlenerek hayatın bir mücadele olduğuna hükmetmiş ve insanlık âleminde sosyal Darwinizm gibi şefkat ve merhametten mahrum uygulamalara vesile olmuştur. Bu çarpık bakış, hayvanlar âlemindeki parazit ve asalak yaşayan canlıların beslenme davranışlarını insanlık âlemine de uygulamış ve sömürgeyi meşrulaştırmıştır. İnsan fıtratına uymayan materyalist evrimci bakış karnivor beslenen bir hayvanın besini olan diğer bir hayvanı rızık yapmasına bakıp, gücü ve güçlüyü kutsamış, güçlü olanın haklı olacağını savunmuş, insanlık âlemini kan ve gözyaşında boğmuştur.

4.3.İnsana ve İnsan Irklarına Bakış

Yaratılışçı bakışa göre insan, varlıkların en şereflisidir (eşref-i mahlûk). Allah özel olarak insana akıl ve şuur vermiş, kendini tanıyabilecek istidatta yaratmıştır. Yani yaratılmışlar içinde sanattan sanatkârı, eserden ustayı, nakıştan nakkaşı, harften kâtibi anlayabilecek kabiliyet sadece insana verilmiştir. Bundan dolayı da Yaratıcı insanı kendine muhatap olarak (muhatab-ı İlahi) seçmiştir (Nursi 2017; Yediyıldız 2008, Koçyiğit 2012).

İnsanın önemi ile ilgili Kur'an-ı Kerim'de birçok ayet vardır. Mesela;

'*O, yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı*' (Bakara 29), '*Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur*' (Mülk 15), '*Geceyi ve Gündüzü, güneşi ve ayı sizin istifadenize vermiştir*' (Nahl 12), '*Hem göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendi tarafından bir lütuf olarak sizin hizmetinize veren de O'dur. Elbette bunda düsünecek kimseler için ibretler vardır*' (Câsiye 13), '*Görmüyor musun ki Allah göklerde ve yerde olan her seyi size ram edip hizmetinize vermis. Görünen, görünmeyen bunca nimete sizi gark etmis…*' (Lokmân 20), '*Ben yeryüzünde bir halife yaratacagım…'* (Bakara 30), '*Gerçekten Biz, Âdem evlâtlarını serefli kıldık, karada ve denizde kendilerini taşıyacak vasıtalar nasip ettik, onlara helâl ve hos rızıklar verdik ve onları yarattıgımız varlıkların çoguna üstün kıldık*' (_İsrâ, 70). '*Biz sizi dünyaya yerlestirip orada size hakimiyet verdik, orada sizin için bir çok*

geçim vasıtaları yarattık' (A'râf 10) gibi birçok ayet insan merkezli bir bakışı yansıtır.

O halde bölüm daha önce işaret edildiği gibi, İslâmî bakışın Allah merkezli ve ekoloji merkezli yaklaşımlarına ilave olarak insan merkezli yaklaşımının da olduğu doğrudur. Yani kâinatta insana ayrıcalık tanınmış, maddî ve manevî olarak hiçbir canlıya verilmeyen nimetler verilmiştir. Gerçekte dünyadaki tüm cansız ve canlı varlıklar doğrudan veya dolaylı insana hizmet etmektedirler. Ekoloji bilimindeki madde döngüsü, canlılar arası besin ve beslenme ilişkilerine (Besin zinciri) bakınca da insan, merkezdedir veya en üsttedir.

Ancak İslâmî bakışa göre insanın makamı büyük olduğu gibi, mesuliyeti de büyüktür. İnsana diğer hiçbir canlıya verilmeyen sorumluluklar da yüklenmiştir. Mesela Kur'an-ı Kerim'de insana verilen büyük mesuliyet Ahzâb suresi 72. Ayette; '*Biz emaneti göklere, yere, dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten kaçındılar, zira sorumluluğundan korktular, ama onu insan yüklendi'* şeklinde ifade edilir.

Her varlığın ve olayın yaratıcının eseri olması, israfın yasaklanması, tabiatın insanlara emanet olması, insana önemli sorumluluklar yüklenmesi ve her yaptığından hesaba çekilecek olması gibi prensipler dikkate alındığında İslâmî bakışın sadece insan merkezli olduğu söylenemez (Feyzioğlu 2011, Ünder 1996).

Gerçekte yanlış olan insana değer ve öncelik vermek değil, materyalist evrimcilerin insanlık âlemine kötü bir hediyesi olan bencil bir bakıştır ve insanı Allah'tan uzaklaştıran anlayıştır. İnsan fıtratı iyi tahlil edilememiş, insanın zaruri olmayan isteklerini karşılamak için tabiattaki insan dâhil tüm varlıklar ve zenginlikler önemsizleştirilmiştir.

Üstelik İslâmî bakışta insanın üstünlüğü servet ve makam gibi dünyada değerli olan şeylerle değil, asli vazifesi olan Yaratan'a muhatap olabilme derecesi ile ilgilidir. İnsan, maddesine göre değil, manasına göre değerlidir. İnsan Allah'ın katında meleklerin de üstünde bir mertebe alabileceği gibi, hayvanların da aşağısında bir dereceye düşebilir. Ayrıca insana verilen tüm nimetler Allah'ın emanetidir ve insan emanet anlayışıyla hareket etmek zorundadır. Para ve mülkün sahibi değil, emanetçisi ve muhtaç olanlara dağıtmakla görevli memurudur. İnsan duygularına sınır konulmamıştır ve bu dar dünyada, dünyaya ait hiçbir şeyle tatmin edilmesi mümkün değildir. Müslümana göre dünya hizmet yeridir, sadece tatmak ve asıllarına talip olmak yeridir. Yapılan hizmetlerin ücreti ve tüm duygu ve düşüncelerin doyurulması ve tatmini Ahiret hayatında olacaktır. Böyle bir anlayış insanı daha mütevazi, daha paylaşımcı ve çevreye karşı daha korumacı yapacağında şüphe yoktur.

İslâm'a göre, insan ırkları da Yaratıcı'nın eserlerindendir. Irklarının farklı olmasının sebebi, insanların birbirlerini daha iyi tanımaları ve yardımlaşmaları için olduğu Kur'an-ı Kerim'in Hucurat suresi 13. ayetinde şöyle buyrulur:

'*Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık; sonra da, birbirinizi tanıyasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık*'.

O halde yaratılışçı bakış acısı ile bakan bir kişi, insan ırkları arasında ayrım yapmaz. Hangi ırka sahip olursa olsun, her insan varlıkların en şereflisidir ve Allah'a muhatap olabilecek kıymettedir.

Materyalist evrimci bakış açısına göre ise, insan tesadüflere dayalı evrimin sonucudur. İnsan, hayvanlar âlemi içinde bir hayvandır (*Homo sapiens*). İnsanın üstünlüğü dünyada sahip olduğu servet, makam gibi şeylerle ölçülür. Sahip olduğu her şeyi kendinden bilir. 'Ben kazandım' ve 'Hayat bir mücadeledir' anlayışında olduğu için de paylaşmaya kapalıdır.

Ahiret inancı olmadığı ve hayatı sadece bu dünyadan ibaret olarak gördüğünden, sınırsız duygu ve düşüncelerini tatmin etmeye çalışır. Materyalist evrimci bakışa göre insan ırkları devam eden evrim mekanizmalarının sonucudur. Bu anlayışa göre, bazı insan ırkları evrimini tamamlamış üstün ırklardır. Mesela materyalist evrimcilere göre Afrika'da yaşayan siyahlar evrimini tamamlayamamış aşağı basamaklardadır (Ergün ve Çobanoğlu 2012).

Sosyal Darwinizm

Materyalist evrimci bakışın insanlık için en kötü sonuçlarından birisi Sosyal Darwinizm'dir. Sosyal Darwinizm, Darwin'in evrim teorisinin sosyal alana uygulanmasıdır, kısaca toplumsal evrimdir. '*Hayat bir mücadeledir ve bu mücadelede sadece güçlü olanlar ayakta kalmalıdır*' fikrini savunan evrim teorisi, toplumsal ve siyasi alanda ırkçı ve emperyalist düşüncelere sebep olmuştur.

Sosyal Darwinist düşünceye göre; yoksullar zayıf, basiretsiz, tembel ve yeteneksiz oldukları için hayat karşısında yenik düşmeye mahkûmdur. Bu, bizatihi tabiatın kanunudur. Darwinizm'in en popüler sloganları olan '*Yaşamak için mücadele*' ve '*En iyinin hayatta kalması*' düşüncelerinin sosyal hayata uygulanmasıdır. Servet, sosyal ve siyasal eşitsizlik, toplumda statü farklarının ortaya çıkması tabiidir ve siyasi iradenin sosyal hayata müdahalesi yanlıştır. Zayıf, yoksul, işsiz ve engelli kesimlere yapılan yardımlar tabiatın ruhuna aykırıdır.

Sosyal Darwinizm teorisi, elitizme, faşizme, liberalizme, emperyalizme, öjenizme (Soy ıslahı, yani ırkın biyolojik olarak arındırılması ve güçlendirilmesi) ve ırkçılığa referans olmuştur. Irkların ayıklanması için emperyalizmi destekler ve istenmeyen insan veya grupların doğum oranlarının sınırlandırılmasını savunur.

Toplumsal ilerleme için tabii değişimi beklemek yerine, topluma doğrudan müdahaleyi meşru görür (Dursunuğlu 2006).

Sosyal Darwinizm, öjeni hareketleri desteklemiştir. Öjeni düşüncesi ABD'de yaygın şekilde etkili olmuş, özellikle Hitler Almanya'sında zirve yapmıştır. Türkiye dâhil bütün ülkelerde nüfus artışı önemli bir problem olarak görülmüş ve neslin iyileştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Öjenistlere göre tabii seçilim kendi başına bırakıldığında güçsüzler ve zayıflar daha fazla çoğalır. Bundan dolayı zenginler daha fazla, yoksul ve zayıflar ise daha az çocuk yapmalıdır (Karaömerlioğlu, 2010).

ABD'de 1907-1933 yılları arasında onlarca eyalette deli, geri zekalı, cani ve kusurlu kişilerin kısırlaştırılması için yasa kabul edilmiş, yüz binlerce insan istekleri dışında hadım edilmiş, toplumsal kıyımlar yaşanmıştır. Küba, Japonya, Danimarka, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Estonya gibi birçok ülkede benzer uygulamalar yapılmıştır.

Bizde de Osmanlı'nın kurtuluşunu Avrupa'dan damızlık ithal etmekte gören soysuz öjenistler olmuştur. Öjeni düşünce o kadar kabul görmüştür ki, Nazi iktidarı sırasında milyonlarca Yahudi'nin ölümüne sebep olmuştur (Dursunuğlu 2006, Ekşigil, 2009, Kavak, 2013).

Evrim teorisi yalnızca ateistler ve pozitivistler için ilham kaynağı olmamış, birbirine taban tabana zıt olan sosyalizm, kapitalizm ve faşizm gibi ideolojilerde de kullanışlı bir delil olmuştur (Çakmak 2013).

Materyalist evrimci bakışın sonucu olan, savaşları ve ölümleri tabiatın kuralı olarak gören Sosyal Darwinizm insanlık âlemine kan ve gözyaşından başka bir şey verememiştir. Hemcinsi olan insana bile şefkati olmayan materyalist evrimci bakışın, tabiata ve tabiat içindeki canlılara şefkatli olması hiç düşünülemez. İşte böylesine acımasız ve bencil olan materyalist evrimci bakış çevre problemlerinin meydana gelmesine de motivasyon oluşturmuştur. Özellikle günümüzde en önemli çevre problemleri arasında görülen sosyal adaletsizlik ve yoksulluğun meydana gelmesinde sosyal Darwinizm'in payı büyüktür. Materyalist evrimci bakışın önemli sonuçlarından biri olan Sosyal Darwinizm insanlık tarihi boyunca yapılan önemli hatalardan biridir ve etik olarak kınanmalıdır. Materyalist evrim düşüncesinin sefih, gaddar ve sömürgeci batı medeniyetinin meydana gelmesinde de hissesi büyüktür.

4.4. Adalet ve Hesap Verme Anlayışı

Müslüman olmanın temel esaslarından birisi de öldükten sonra tekrar diriltileceğine ve tüm yaptıklarından hesaba çekileceğine inanmaktır. İslâmî bakışta insan başıboş değildir, tüm yaptıkları kayıt altına alınmaktadır. Sadece

insanlara yaptıkları kötülüklerden değil, tüm mahlûkata yaptıklarından hesaba çekilecektir. İnsanın yaptıklarından hesaba çekilecek olması ile ilgili Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

'*Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek.* (Yapılan iş) *bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz*'(Enbiyâ 47).

"Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz (Karia 8).

Materyalist evrimci bakışa göre ise, hayat dünya ile sınırlıdır. Öldükten sonra ikinci bir hayat yoktur ve hesap defteri kapanır. Hâlbuki dünya hayatında adaletin tecellisi, yeterince tecelli etmemekte, bazıları hiç cezaya çarptırılmamaktadır.

Günümüzde çevreye zarar vererek sayısız canlı ve insanları etkileyen bazı kişilerin, nüfuzunu kullanarak dünya hapsinden nasıl kurtulduklarını esefle seyretmekteyiz. Çevreyi korumada ve çevre problemlerini önlemede herkesin kalbinde bir yasakçı bırakan, Ahirette her yaptığından hesap verme anlayışını yerleştiren İslâmî bakışın yaygınlaştırılmasına ihtiyaç vardır.

4.5. İsraf Anlayışı

Günümüz çevre problemlerinin esas sebeplerinden birisi de insanın manevî açlığını tüketim hazzı ile gidermeye çalışması, gösteriş için tüketmesi, zaruri olmayan ve lüks tüketim alışkanlığının yaygınlaştırılmasıdır. İsraf boyutuna varan tüketin o kadar artmış ki; tabiatın atıkları geri dönüştürebilme gücü aşılmıştır.

Halbuki İslam, israfı kesin şekilde yasaklamıştır. Üstelik İslâmî bakışa göre, ekosistemde Allah'ın belirlediği görevleri yerine getiren ve Allah'ı tespih eden varlıkların ihtiyaç olmaksızın veya amacı dışında kullanılması yaratılış gayesine aykırıdır. Bununla ilgili olarak Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

"*…İsraf etmeyin, çünkü O israf edenleri sevmez*' (En'am Suresi 141. ayet). "*Ey Âdemoğulları! Allah'a kulluk olsun diye, yapıp ettiğiniz her işte, kendinize çeki düzen verin, yiyip için, fakat saçıp savurmayın; çünkü Allah savurganları sevmez"* *(*A'raf süresi 31. Ayet).

İsrafı kötüleyen ve yasaklayan daha birçok Kur'an-ı Kerim Ayeti vardır. Günümüz çevre problemlerinin çözümünde israfı yasaklayan İslâmî bakışa ne denli ihtiyaç olduğu bellidir. İslâmî bakışa göre insan, Allah'ın kuludur.

Materyalist evrimciler gibi Allah'ın kulu olmayı reddeden insan ise Kur'an'ın ifadesi ile; '*heva ve hevesini ilah edinen*' (Casiye 23) bir konumdadır. İnsan heva ve hevesinin ise sınırı ve ölçüsü yoktur. Bencil bir hayat, aşırı tüketim alışkanlığı, israfın artması, lükse düşkünlük insanın heva ve hevesine yenik düşmesinin sonucudur.

Günümüz vahşi kapitalizm uygulamasında materyalist evrimci bakışın; '*Hayat bir mücadeledir, güçlü olan hayatta kalır. Hayat sadece bu dünyadan ibarettir*' anlayışının etkisi büyüktür. Bu anlayışın ürünü olan vahşi kapitalizm tabiata hâkim olmayı, ne pahasına olursa olsun büyümeyi, mümkün olduğu kadar servet edinmeyi gerektirir.

Günümüzde dünyanın bir bölümü açlık ve sefalet içinde yaşarken, diğer bir bölümünün savurganlık içerisinde, sahte ihtiyaçlar peşinde koşmaları vahşi kapitalist anlayışın ürünüdür (Demir 2012).

Günümüz ağır çevre problemlerinin kaynağı da gelir seviyesi ortalamanın altında olan çoğunluk değil, heva ve hevesi peşinde koşan bencil azınlıktır.

5. Sonuç

Günümüz ağır çevre problemlerinin çözümü ve tabii kaynakların sürdürülebilir kullanımı insanlığın bakış açısını ve hayat tarzını değiştirmesi ile mümkündür. Bu makalede tabiatı korumada ve çevre problemlerinin çözümünde derin ekoloji, toplumsal ekoloji, ekofeminizm, ekososyalizm, ekodindarlık, insan merkezli bakış, ekoloji merkezli bakış gibi yaklaşımlar kısaca tanımlandıktan sonra materyalist evrimci bakış ve İslâmî bakış arasındaki farklılıklar tartışılmıştır.

Yoksulluk ve sosyal adaletsizlik başta günümüz çevre problemlerinin temel sebeplerinden birinin kendi hemcinsine bile merhameti olmayan, insan fıtratına zıt sosyal Darwinizm gibi sonuçlar doğuran ve hayatı bir mücadele olarak gören materyalist evrimci bakış olduğu söylenebilir.

Canlı ve cansız varlıklara verilen önem, insan ve insan ırklarına yaklaşım, adalet ve ahirette hesap verme anlayışı, israfın yasaklanması gibi faktörler nazara alındığında İslâmî bakışın tabiatı koruma ve evre problemlerini önlemede en makul yaklaşım olduğu görülecektir.

Kaynaklar

1. Akkoyunlu K. **E**rtan, B.. Çevreci Düşüncede Yeni Yaklaşımlar, Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları (ed: Filiz Kartal), Ankara,2011).
2. Ardoğan R. İslam'da çevre teolojisinin pratiğe yansıması: Çevre ahlakı, Birey ve Toplum, 2 (3), 115-143, 2012.
3. Ardoğan R. Tüketim, Nüfus ve Çevre Sorunları: Orantısız Denklem, Tüketim Toplumu ve Çevre sempozyumu, 16-17 Kasım 2012, Karabük).
4. Bayyiğit M. Çevre Problematiği ve Din, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 14 (14), 39-50,2002.
5. Cüceloğlu D. İçimizdeki Biz, İnsan Yay. İstanbul, 1996.
6. Çüçen A. 2011. Derin Ekoloji,

http://blog.aku.edu.tr/ometin/files/2011/12/derinekoloji.pdf (18 Şubat 2018).
7. Çakmak M. Evrim teorisi tanrının varlığı için gerçek bir tehdit midir? Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 22 (2), 55-81, 2013.
8. Demir R. Doyumsuz tüketim arzusu ve çevre sorununa Kur'an çerçevesinde bakış, Tüketim toplumu ve çevre sempozyumu, 16-17 Kasım 2012 Karabük.
9. Dolatyar M., Nargül V. Çevre krizlerinin kökenleri İslâmî bir perspektif, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20, 296-311, 2003.
10. Dursunoğlu I. Sosyal Darvinizm, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 2006.
11. Ekşigil A. Darwin Maymunlar ve Melekler, Cotigo Dergisi 60-61,367-393.2009.
12. Ergün T. Çobanoğlu N. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 2012.
13. Feyzioğlu E. Ekoloji, İnsan ve Din. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.2011. Erişim: 25.12. 2016.
14. Geldiay R. Kocataş A. Genel Ekoloji, Ege Üniv. Fen Fak. Kitaplar Serisi. No: 65,1983.
15. Görmez K. Çevre Sorunları. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2010.
16. Karaömerlioğlu A. Darwin ve Sosyal Bilimler, Birikim, 251, 111-22, 2010.
17. Kavak K. Türk Tipi Muhafazakârlığın Yozlaşmasına Dair Notlar-1, Liberalizm Darwinizm Elele: Muhafazakarlık Nereye? Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV)(5) 1-10, 2013.
18. Kılıç S. Modern Topluma Ekolojik Bir Yaklaşım. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 108-127. 2006. Erişim: 18.12. 2016.
19. Koçyiğit Y. Dünyada değişen çevre algısı ve islam'ın çevrecilik anlayışı, Tüketim toplumu ve çevre sempozyumu, 16-17 kasım 2012 Karabük.
20. Kula N. Kur'an ışığında insan-çevre ilişkisinin ruh sağlığı açısından önemi, Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, 9 (9), 2000.
21. Lyod, R. Pollution and freshwater fish. Oxford University Press, 1992.
22. Nursi B.S. Sözler, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
23. Özerkmen N. İnsan Merkezli Çevre Anlayışından Doğa Merkezli Çevre Anlayışına, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 42 (1), 167-185, 2002.
24. Özdemir İ. Çevre Bilincinin Gelişiminde Çevre Ahlakının Önemi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, Cumhuriyet'in 75. Yıldönümü Armağanı, Ankara,1999.
25. Özgökman F. Evrimsel ahlak ve eleştirisi, FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 19, 153-173, 2015.

26. Spencer H. Social Statics or The Conditions Essential to Human Happiness, John Chapman, London, 1850.
27. Tamer R. Din, Ekoloji ve Kadın. Alakır'ın Sesi.http://www.alakirinsesi.org/din-ekoloji-ve-kadin/ (18.02. 2018).
28. Tamkoç G. Derin Ekolojinin Genel Çizgileri. Birikim, (57-58), 87-91, 1994.
29. Tatlı A. Bilimler Işığında Yaratılış. Üsküdar Üniversitesi yayınları, 2017.
30. Tatlı A. Sorularla evrim ve yaratılış. Hilal Ofset basım, 2017.
31. Toynbee A. The Religious Background of Present Environment Crisis, International Journal of Environmental Studies, 3, 1972.
32. Ünder, H. Çevre Felsefesi Etik ve Metafizik Görüşler, Doruk Yayımcılık, Ankara, 1996.
33. White L. The Historical Roots of Our Ecological Crises, Science, 155, 1967.
34. Yediyıldız M.A. Osmanlı Toplumu ve Çevre, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17 (2), 147-158, 2008.
35. Yıldırım C. Ekoloji Düşüncesinde İnsan Ve Toplum Anlayışı, İnsan ve Toplum bilimleri araştırmaları dergisi, 6 (1), 289-308, 2017.

BİTKİLER ÂLEMİNE YARATILIŞ PENCERESİNDEN BAKIŞ

Prof.Dr. Hasan AKAN
Harran Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü Başkanı Şanlıurfa.
hasanakan1972@gmail.com

Özet

İnsan ile tabiat arasında ahenkli bir uyum vardır. Bütün canlılar bir uyum içinde birbirlerini tamamlayarak, tam bir çevre dengesi teşkil ederler. Bitkiler, bu ekolojik dengenin içinde adeta hayatın anahtarıdır ve birer ilham kaynağıdır.

Tasavvufî ve manevî anlamdaki bakışlarla her bir bitkinin bir anlam değeri vardır. İnsanın ruhuna güzellikler ve estetikler katan bu anlam değerleri ilahî aşkı arayanlar için de muhteşem güzellikleri ihtiva etmektedir.

Gönül dünyamız yeşilliklerle güzelleşmekte bazen gördüğümüz bir güzel manzara, bir hafta boyunca gönül dünyamızı etkileyebilmektedir. Çiçeklerin renkleri, kokuları ve süsleri insanın fıtratına uygunluğu ile dikkat çekmektedir. Adeta insanlarla-çiçekler arasında bir kodlama vardır. İnsan ile bitkiler arasında karşılıklı bir etkileşim hissedilmektedir. Çiçeklerin göze dokunan, buruna dokunan, kulağa dokunan birer manevî manaları vardır. Dünyamıza güzellik katan çiçekler, hayata huzur veren ormanlar, soframızı süsleyen meyveler ve sebzeler düşünce dünyamıza da penceler açmalı ve manalandırılmalıdır. Halbuki pozitivist bir bakış, bitki ve insan arasındaki bu etkileşimi kuru bir botanik bilgisi ile sunmaktadır.

Derûnî araştırmalarla varlıkların dilini çözmeye çalışmak, hikmetlerini ve anlamlarını anlamak inancımızda çok paha biçilmez sevaplarla değerlendirilmektedir. Hatta, "*Bir saat tefekkür bir sene nafile ibadetten hayırlıdır*" denilmektedir.

Bu yazıda, bitkilere bakış ve baktırma tarzının yanı sıra, "*bakmak ile görmek*" arasındaki farkındalığa dikkat çekilecek, ayrıca bitkilerle insanlar arasındaki kodlamalar, ilâhî programlamalar ve bitkilerdeki yaratılış mucizeleri nazara alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Bitki, genetik programlama, insan, yaratılış mucizeleri

A Look At The World Of Plants From The Creation View

Abstract

There is harmonious harmony between man and nature. All living things complement each other in harmony, creating a complete environmental balance. The plants are the key to life in this ecological balance.

There is a mutual interaction between human and plants. The plants are a source of inspiration. The fine-spirited people affected by them have pierced their emotions with poetry, literature and art. Each plant has a sense of value with its my stical and spiritual meaning. It has added beauty and aesthetic stot he soul of man. For those looking for divine love, plants have wonderful beauty. Our heart beat is beautiful with the greenery. Sometimes we see a beautiful landscape that can affect our hearts for a week. The colors, smells and ornaments of the flower sattract at tention with their suitability for human nature. There is a coding between Man and Flowers. Beyond your material existence, your flower needs to "love them eaning it carries". The flowers have some spiritual features that touch the bone, touch the bur, and touch the ear. The flowers that add beauty to our world, the forests that bring life to peace, the fruits and vegetables that decorate our tables hould be understood in our world of thought. However, a positivist view presents this interaction between plant and human with dry botanical knowledge.

Investigating the earth or trying to solve the language of the beings, our wisdom and understanding its meaning are judged within valuable rewards in our belief. "One hour of contemplation is said to be good for one year of worship.".

In this presentation, attention will be paid to the awareness of "look and see" as well as the way plants look and look. The coding between plants and people will be highlighted, and the miracles of creation in plants will be featured.

Keywords: Genetic programming, human, miracles of creation, Plant.

1-Giriş

Bitkiler, ilk insandan bu yana insan hayatının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bitkiler denilince akla en ön öncelikli oksijen gelmektedir. Hayat için gerekli oksijenin tamamı bitkiler tarafından sağlanmaktadır. Bitkilere oksijen yaptırılması kimya ve biyoloji’yi de aşan dev bir mûcizedir.

Bitkiler, bazen bir besin kaynağı olarak, bazen barınma ve güvenlik amaçlı değerlendirilmiş, bazen savaşlarda silah malzemesi olarak ve bazen de parfümeri, ıtriyat ve kozmetikte kullanılmıştır.

Bitkilerin varlığı; yeryüzündeki canlılığın devamı için vazgeçilmezdir. Hayatın her alanında bitkilere muhtacız. Doğduğumuzda konulduğumuz beşik ağaçtan, son yolculuğumuza bizi götüren tabut da yine ağaçtandır.

Bitkiler gerek görünümleri, gerekse ekosistemdeki rolleri ile birer sanat harikasıdır. Çiçeklerin renkleri, kokuları, süsleri ihsan-ı ilâhî, hediye-i Rahmani olarak algılanmalıdır. Bitki deyip geçmemeliyiz. Bitkiye yaptırılan hadiseleri hiçbir insan yapamaz. Yaptığı işe göre isimlendirme yapmak gerekirse, her bir yeşil yaprağa "oksijen ve yemek fabrikası" demek daha uygun düşer. Dr. Calvin, bir yaprağın birçok marifetinden birini açıkladığı için Nobel ödülü almıştır. En zeki insanlar yeşil otların ne yaptığını bir nebze ancak anlayabilmişlerdir. Buna rağmen hiçbir bilim adamı bir otun yaptığını yapamamıştır. İlahi sanat karşısında beşere düşen bir acz-i insanidir. Bu sebeple, ruh gözüyle bitkilerdeki gizli sırları ve manevî mesajları okuyabilmeliyiz. Tefekkür, ruh gözünün görmesi, yaratılanların yaratılış hikmetini anlamasıdır. Nitekim kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim bizi tefekküre davet ediyor. Tefekkür, bir anlamda var oluşu anlama ve anlamlandırma zeminidir. Kur'an'da Cenâb-ı Allah insana mükerreren; *"Bakmazlar mı, görmezler mi, hiç ibret almazlar mı?"*[22] diye sorar. Değişik misallerle insanları düşünmeye/tefekküre çağırır. Bu sebeple delilleri araştırmak ve imanı kuvvetlendirmeye çalışmak "Hz. İbrahim (as)'in mesleği"dir**.** O, aya, güneşe bakıp, batanların İlah olamayacağını söylüyordu.

Botanikçiler bitkilerin gizemini henüz çözememişlerdir. Botanik biliminin onlarca alt bilim dalları vardır. Mesela Bitki Morfolojisi, Bitki Fizyolojisi, Bitki Sistematiği, Eczacılık Botaniği, Paleobotanik, Etnobotanik, Geobotanik, Bitki Sosyolojisi, Bitki Ekolojisi ve Bitki Genetiği. Tüm bu alt bilim dallarında pozitivist bakış kuru bir botanik bilgisini sunmaktadır. Halbuki dünyamıza güzellik katan çiçekler, hayata huzur katan ormanlar, soframızı süsleyen meyve ve sebzeler düşünce dünyamızda da anlamlandırılmalıdır. Her şeyin fizikî kıymetinin ötesinde manevî bir değeri de göz önünde bulundurulmalıdır.

2-Kur'an'ı Kerim'de Ağaç ve Yeşilin Önemi

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim insan ve kâinat arasındaki ekolojik dengeye dikkat çekmekte ve insanın kâinatla alakadar olduğundan söz etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de*; "Bitkilerin her birinde düşünen bir insan ve toplum için ibretler vardır"* denilmektedir (Şuara / 7-9). *İncir ve zeytine and olsun"* (Tin 95/1) diye üzerlerine yemin edilerek ağaçlara yüce bir makam bahşedilmiştir. Ağaçla ilgili

[22] Yusuf Suresi, 105.ayet.

âyetler, ilk sûrelerden son sûrelere kadar Kur'ân'ın birçok yerinde bulunmaktadır[23].

Kur'an-ı Kerim'de bu hatırlatmalar sıkça yapılır ve insanların zihninde "ağaç" imajı hep canlı tutulur.

3-Hadislerde Ağaç ve Yeşilin Önemi

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hadis-i şerifleriyle ağaç dikenler için güzel müjdeler vermiştir:

"Kıyâmet kopuyor olsa ve birinizin elinde bir fide bulunsa, kıyâmet kopmadan onu dikebilirse bunu hemen yapsın!"[24].

Ağaç dikmek, aynı zamanda sadaka-i cariye'dir yani "Hayrı devam eden iyilik" olarak ifade edilmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hadîs-i şerîfleri ile ağaç dikenler için güzel müjdeler vermiştir:

"Bir Müslüman herhangi bir ağaç veya bitki dikerse, ondan yenilen şey kendisi için sadakadır, ondan çalınan şey kendisi için sadakadır, yabânî hayvanların yediği şeyler sadakadır, kuşların yedikleri sadakadır, bir kişinin ondan alıp eksilttiği şey de kendisi için sadakadır"[25].

4-Yeşil Giyinmiş Tabiatı Seyrediniz (Mevlana)

Mevlana'ya göre "Bitkilerdeki sese ve musikiye kulak vermeliyiz". Mevlana "*Bin bahar görse, taş yeşermez*" demektedir. Eğer duygular donmamışsa, taş kesilmemişse duymalıyız bu sesi. Bu seyrin adabını ise, Mevlânâ bir rubaisinde şöyle açıklıyor:

"*Kırlara çıkınız, bağa gelmiş ve yeşil giyinmiş tabiatı seyrediniz. Her köşede bir çiçekçi dükkân açmış gibi, Allah'ın san'atını seyrediniz. Güller, gülerek bülbüllere diyorlar ki: "Susunuz ve susarak seyrediniz.*"

Bitkilerin zikirleri kâinat musikisiyle tefekkürden zevke davet ediliyor. Kâinattaki varlıkların Allah'ı tesbih ve zikir sesine kulak vermek en büyük manevi zenginliktir. Bitki ve ağaçların zikirlerinden oluşan nağmeleri "musikinin tellerine" benzetiliyor. Hatta kulaktaki zar, nur-u iman ile ışıklandığı zaman, kâinattan gelen manevi nidaları işitir. Sanki kâinat, İlahi bir musiki dairesidir.

---

[23]Kur'an-ı Kerim'de ağaç ve yeşillikle ilgili ayetler için bkz: Bakara Suresi, 35; En'âm Suresi, 141; A'râf Suresi, 19-20, 22; R'ad Suresi, 4; İbrahim Suresi, 26; Nahl Suresi, 10-11, 13, 67-68; İsrâ Suresi, 60; Tâhâ Suresi, 120; Hac Suresi, 5, 18; Mü'minûn Suresi, 19-20; Nur Suresi, 35; Neml Suresi, 60; Kasas Suresi, 30; Lokman Suresi, 27; Secde Suresi, 27; Sebe Suresi, 16; Yâsîn Suresi, 80; Sâffât Suresi, 146; Duhân Suresi, 43; Fetih Suresi, 18; Kaf Suresi, 10; Rahmân Suresi, 6; Vâkıa Suresi, 28-29, 52, 72; Haşr Suresi, 5; Abese Suresi, 27-32.
[24]Ahmed, III, 191, 183.
[25]Müslim, Müsâkât, 7.

5- Risale-i Nur'da Bitkilerin Önemi

Kur'an Tefsiri Risale-i Nur'ûn müellifi Bedîüzzaman Said Nursi, ağaç ve yeşile büyük önem vermiştir. O'nun dilinde bitkiler âlemi "*Nebatat*" olarak tanımlanmıştır. O, bitkileri zemin yüzünde yazılan, bahar sayfasında teşhir edilen rahmet ve hikmetin mu'cizeli eserleri olarak takdim etmektedir.

Bedîüzzaman'a göre bitkiler kendilerine has dilleriyle Allah'ı tesbih eder ve zikrederler, bitkiler ve ağaçlar güzel meyvelerini süsleyip insanlara takdim ederler. O bunu şöyle dile getirir:

"*Şu mevcudatın muntazam suretleri, her biri birer dildir ve mevzun heyetleri, her biri birer lisan-ı şehadettir ve mükemmel hayatları, her biri birer lisan-ı tesbihtir*"[26].

Demek ki, varlıkların suretleri bir bakıma onların dilleridir ve bitkiler âlemi süslü ve gönüllere ferahlık verici şekilleriyle bizlere Yaratıcısı'nın eserleri olduğunu söylemektedirler.

Ölçülü, maslahata ve hikmete uygun yapılarıyla Yaratıcısı'na şahitlik etmektedirler.

Hayatlarının mükemmel şekilde devam etmesiyle de Yaratıcısı'nı tesbih ve zikretmektedirler.

Bediüzzaman, varlıklardaki hareketi, bir bakıma onların sessizce konuşması olarak nazara verir ve şöyle der:

"*Kâinattaki kudretin faaliyeti ve seyir ve seyelân-ı eşya o kadar mânidardır ki, o faaliyetle Sâni-i Hakîm envâ-ı kâinatı konuşturuyor. Güya göklerin ve zeminin müteharrik* (hareketli) *mevcutları ve hareketleri, onların o konuşmalarındaki kelimelerdir; ve taharrük* (hareket) *ise, bir tekellümdür* (konuşmadır). *Demek, faaliyetten gelen harekât ve zeval, bir tekellümât-ı tesbihiyedir. Ve kâinattaki faaliyet dahi, kâinatın ve envâının sessizce bir konuşması ve konuşturmasıdır*"[27].

Katı maddelerdeki atomların hareketi, azdır. Sıvılarda fazla, havadaki atomların hareketi daha fazladır. Yani, maddeleri teşkil eden atomlar hareketlidir. Atomun etrafındaki elektronlar hem kendi etrafında dönmekte ve hem de atomun çevresinde belirli yörüngede saniyede 50 bin devir yaptırlmaktadır. Atomun çekirdeğindeki nötronlar da belirli bir yörüngede döndürülmektedirler. Ayrıca, atom altı parçacıklardan; kuarklar, miyonlar, piyonlar, nötrinolar da hareketlidirler.

Diğer taraftan, bir bitkinin yaprağını ve çiçeğini teşkil eden atomlar ve atom altı parçacıklar her an hareketlidir. Onların hareketi bir nevi konuşmaları olduğuna

---

[26]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler.Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları-600, İstanbul, 2.baskı, 2016, s. 824.
[27]Nursi, Bediüzzaman, S. Mektubat. Türkiye Diyanet Vakfı Yıyınları-605, Ankara, 2.baskı, 2016, s. 365.

göre, rüzgarla dalların, yaprak ve çiçeklerin hareketi de dikkate alındığında ağaç sanki bir zikir halkasına dönmektedir.

Hareketleriyle bitkilerin ne söylemek istediklerini Bediüzzaman şöyle dile getirir:

"*Eğer o yüksek hakikatleri yakından temâşâ etmek istersen, git bahardan sor. Bak, nasıl "Yâ Hannân, yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ Kerîm, yâ Lâtif, yâ Atûf, ya Musavvir, yâ Münevvir, yâ Muhsin, yâ Müzeyyin" gibi çok esmâyı işiteceksin*"[28].

a)Bitkiler Rızıktır ve Rezzak'tan Gelir

İnsanoğlu, kırk binin üzerinde bitki ve hayvanı besin olarak kullanıyor. Besinler sayesinde hücrelerimizin yenilenmesi ve dokularımızın onarımı sağlanır.

Bediüzzaman ağaçların, hayvanların yiyeceklerini başlarında taşıdığına dikkati çeker:

"*İşte, bak: Gaipten acip bir kafile*[Haşiye29] *çıkıp geliyor. Merkepleri ağaçlara, nebatlara, dağlara benzerler. Başlarında birer tabla-i erzak taşıyorlar. İşte, bak, bu tarafta bekleyen muhtelif hayvanatın erzaklarını getiriyorlar*"[30].

b)Bitkiler İnsanlar İçin Şifa Kaynağıdır

Kâinat bir eczahanedir. Dünya eczacılık otoriteleri, artık tablet ve şerbetten vazgeçip, hangi hastalığa karşı hangi bitki türünün şifa olacağını araştırmaya yönelmiştir. Her bitki mutlaka bir derde devadır. Önemli olan bunu hekimlerin piri Lokman Hekim gibi keşfedebilmektir. Kâinat, bir eczahane-i kübradır. Tıbbi Nebevi'de geçen çok bitkiler vardır. Sentetik ilaçların tamamı kimyasal maddedir. Bu sebeple hepsinin yan etkisi vardır. En büyük yan etki, böbrek ve karaciğerde görülür. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) 14 asır önce şöyle buyurmuştu:

"*Şu kara tanede* (çörek otu) *ölümden başka her derde deva vardır.*"

c)Bitki Tohumlarından Genetik Şifrelere

Bir çekirdek önce parçalanır, sonra izni İlahi ile neşv-ü nemaya başlar, toprak altından çıkar, büyür; fidan olur, ağaç olur, dal budak salar, çiçek açar ve en nihayet insanların ve hayvanların rızkını teşkil eden meyveye dönüştürülür.

Meyvelerin içerisinde onlardan daha lezzetli ve şekerlerden daha tatlı olan çekirdeklere şifrelenmiş olan genetik yapıdır. Cenab-ı Hak, ağacın bütün özelliklerini başından geçen bütün olayları o genetik yapıda şifreler halinde

---

[28]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a. g. e. s. 400-401

[29Haşiye] Umum hayvanatın erzakını taşıyan, nebatat ve eşcar kafileleridir.

[30] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a. g. e. s. 338.

muhafaza etmiştir. İkinci baharda bu şifreler açılır ve o ağacın bütün yaşadıkları Esma-yı Hüsna'nın tecellileri olarak gösterilir.

İşte bir ağacın başından geçen bütün hadiseleri Hafîz ismiyle kaydeden Cenab-ı Hak, insanın da başından geçen bütün olayları kaydettiğini Bediüzzaman şöyle ifade eder:

"*Bir incir tohumunu tavırdan tavıra hıfzeden, devirden devire himaye eden, inhilalden vikaye eden, elbette ve elbette, halife-i arz ünvanını alan nev'-i beşerin a'malini ihmal etmez, hıfzeder*"[31].

d)Bitkilerdeki Harika Tasarımlar ve Mükemmel Zamanlamalar

Bahar mevsiminde ağaçların yapraklarla süslenmesi ve çiçeklerle bezetilmesi yaprakların ağzı ve çiçeklerin dilleriyle insana bir şeyler anlatılması içindir.

Bediüzzaman bunu şöyle dile getirir:

"*Şimdi bir ağaca dikkatle bak. İşte, bahar mevsiminde yaprakların muntazaman çıkması, çiçeklerin mevzunen açılması, meyvelerin hikmetle, rahmetle büyümesi ve dalların ellerinde, masum çocuklar gibi, nesîmin* (rüzgârın) *esmesiyle oynaması içindeki lâtif ağzını gör. Nasıl bir dest-i keremle yeşillenen yaprakların diliyle ve bir neş'e-i lütufla tebessüm eden çiçeklerin lisanıyla ve bir cilve-i rahmetle gülen meyvelerin kelimâtıyla ifade edilen hikmetli nizam içindeki adillimizan; ve adli gösteren mizan içinde bulunan dikkatli san'atlar, nakışlar; ve maharetli nakışlar ve ziynetler içinde rahmet ve ihsanı gösteren ayrı ayrı tatmaklar; ve ayrı ayrı güzel kokular ve hoş tatmaklar içinde birer mucize-i kudret olan tohumlar ve çekirdekler, gayet zâhir bir surette bir Sâni-i Hakîm, Kerîm, Rahîm, Muhsin, Mün'im, Mücemmil, Mufaddılın vücub-u vücudunu ve vahdetini ve cemâl-i rahmetini ve kemâl-i rububiyetini gösterir'*"[32].

Çekirdeklerin açılmasıyla Çuha çiçeğinden daha güzel yaprakların ve patiskadan daha beyaz çiçeklerin bahar tezgahında dokunduğu şöyle dile getirilir:

"...Meselâ, zerre gibi bir afyon tohumu, bir dirhem gibi bir zerdali çekirdeği, bir kavun çekirdeği, nasıl çuhadan daha güzel dokunmuş yapraklar, patiskadan daha beyaz ve sarı çiçekler, şekerlemeden daha tatlı ve köftelerden ve konserve kutularından daha lâtif, daha leziz, daha şirin meyveleri hazine-i rahmetten getiriyorlar, bize takdim ediyorlar"[33].

Demek bir Rezzak tarafından nebâtat ve ağaçların güzel meyveleri süslenip insanlara takdîm ediliyor.

---

[31] Nursi, Bediüzzaman, S. Mesneviî Nuriye. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları-1182, İstanbul. 2.baskı,2015, s. 272.
[32] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a.g. s. 831.
[33]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a.g.e. s. 334.

Biraz dikkatle bakılırsa herkesin de anlayacağı şekilde bütün meyveleri ve nimetleri kasti ve ihtiyari olarak münasip vakitte, mevsiminde, ihtiyaç zamanlarında gönderen Allah'tır. Kâinattaki tüm güzellikler Allah'tan geliyor. Tüm varlıklar birer ayine-i ilâhî. Kâinat daima değişiyor ve yenileniyor! Bu Kâinattaki görünen bütün güzellikler öyle bir güzelden geliyor ki, bu mütemadiyen değişen ve tazelenen kâinat, bütün mevcudatıyla ayinedarlık dilleriyle o güzelin cemalini tasvir ve tarif eder.

e)İnsanın Ağaçla Birlikte Tasarlanması

Ağaçların insanların ihtiyaçlarına göre hazırlanıp giydirilip süslendirildiği şöyle dile getirilmektedir:

"*Bahar mevsiminde cennet hûrileri tarzında bütün ağaçları sündüs-misâl libaslar ile giydirip, çiçek ve meyvelerin murassaatıyla süslendirip hizmetkâr ederek onların lâtif elleri olan dallarıyla, çeşit çeşit en tatlı, en Mûsannâ meyveleri bize takdim etmek, hem zehirli bir sineğin eliyle şifalı, en tatlı balı bize yedirmek; hem en güzel ve yumuşak bir libası elsiz bir böceğin eliyle bize giydirmek; hem rahmetin büyük bir hazinesini küçük bir çekirdek içinde bizim için saklamak ne kadar cemil bir kerem, ne kadar lâtif bir rahmet eseri olduğu bedaheten anlaşılır*"[34].

İnsanların süslenince elbisenin üstüne takılar taktıkları gibi, ağacın elbisesi üzerine de çiçek ve meyveleri takılıyor. Demek ağaçlar bize hizmetkâr olarak düşünülmüş, ama öyle eski püskü elbiseli bir hizmetkâr değil. Sündüs denen melek gibi bitkilere de güzel elbiseler giydiriliyor, ağacın elbisesi üzerine de çiçek ve meyveleri takılıyor.

f) Bitkiler Aynı Zamanda Tevhidin Delilleridir

Bediüzzaman kâinattaki varlıklara bakışa dikkati çeker. Bakmak ile görmek arasındaki farkı nazara verir. Mahlûkata ve bütün kâinata mana-i harfi ile, yani Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakılması gerektiğini belirtir:

"*Cenab-ı Hakkın mâsivâsına, yani kâinata mânâ-yı harfiyle ve O'nun hesabına bakmak lâzımdır. Mânâ-yı ismiyle ve esbab* (sebepler) *hesabına bakmak hatâdır.*

Evet, her şeyin iki ciheti vardır. Bir ciheti Hakka bakar, diğer ciheti de halka bakar. Halka bakan cihet, Hakka bakan cihete tenteneli bir perde veya şeffaf bir cam parçası gibi, altında Hakka bakan cihet-i isnadı gösterecek bir perde gibi olmalıdır. Binaenaleyh, nimete bakıldığı zaman Mün'im, san'ata bakıldığı zaman Sâni, esbaba nazar edildiği vakit Müessir-i Hakikî zihne ve fikre gelmelidir"[35].

---

[34]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a.g.e. s. 79.
[35]Nursi, Bediüzzaman, S. Mesneviî Nuriye. A.g.e. s. 91.

Dağ ve tepelerin çiçeklerle süslenmelerinin, Allah'ın varlığına ve birliğine delil olduğu şöyle nazara verilir:

"*Hem nasıl sahrâlarda ve dağlardaki küçük küçük tepelerin türlü türlü muntazam çiçeklerle süslenmeleri, herbiri bir Sâni-i Hakîmin vücubuna şehadet ve vahdetine işaret etmekle beraber, heyet-i mecmuasıyla haşmet-i saltanatını ve kemâl-i rububiyetini gösterir. Öyle de, bütün otlarda ve ağaçlardaki bütün yaprakların türlü türlü eşkâl-i muntazamaları ve ayrı ayrı vaziyetleri ve cezbekârâne mevzun hareketleri, yapraklar adedince, yine o Sâni-i Hakîmin vücub-u vücudunu ve vahdetini ve kemâl-i rububiyetini gösterir.*

Hem nasıl bütün ecsâm-ı nâmiyede, büyümek zamanında muntazaman hareketleri ve türlü türlü âlâtla teçhizleri ve çeşit çeşit meyvelere şuurkârâne teveccühleri, herbiri ferden ferdâ yine o Sâni-i Hakîmin vücub-u vücuduna şehadet ve vahdetine işaret eder; ve heyet-i mecmuasıyla, gayet büyük bir mikyasta, ihata-i kudretini ve şümul-ü hikmetini ve cemâl-i san'atını ve kemâl-i rububiyetini gösterir"[36].

Demek ki, *mana-yı harfîyle* bitkilere bakınca bütün yaprakların, çiçeklerin ve meyvelerin şekilleri, yapıları ve gördükleri vazifeleriyle Allah'ın varlığına ve birliğine şahadet ettikleri anlaşılmaktadır.

g)Ağaçlarda Haşre De Deliller Vardır

Bediüzzaman, çekirdeğin ölümünün yeni bir hayatın başlangıcı olduğuna dikkati çeker:

"*Çekirdeğin mevti* (ölümü), *sümbülün mebde-i hayatıdır* (hayatının başlangıcıdır); *belki ayn-ı hayatı hükmünde olduğu için, şu ölüm dahi hayat kadar mahlûk ve muntazamdır.*

Hem zîhayat (canlı) *meyvelerin yahut hayvanların mide-i insaniyede ölümleri, hayat-ı insaniyeye çıkmalarına menşe olduğundan, o mevt onların hayatından daha muntazam ve mahlûk denilir.*

İşte, en ednâ tabaka-i hayat (en aşağı hayat tabakası) *olan hayat-ı nebâtiyenin* (bitki hayatının) *mevti böyle mahlûk, hikmetli ve intizamlı olsa, tabaka-i hayatın en ulvîsi olan hayat-ı insaniyenin başına gelen mevt, elbette, yeraltına girmiş bir çekirdeğin hava âleminde bir ağaç olması gibi, yeraltına giren bir insan da âlem-i berzahta elbette bir hayat-ı bâkiye sünbülü verecektir"*[37].

Bir Mutasarrıf, gayet intizamla koca küre-i arzı bir bahçe, belki bir ağaç kolaylığında ve intizamında ve azametli baharı bir çiçek suhuletinde ve mîzanlı ziynetinde ve zemin sayfasında üçyüz bin haşir ve neşrin nümune ve misallerini

---

[36] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a.g.e.s. 818.
[37] Nursi, Bediüzzaman, S. Mektubat. A.g.e. s. 12.

gösteren üç yüz bin kitap hükmündeki nebatat ve hayvanat taifelerini onda yazar, beraber ve birbiri içinde şaşırmayarak, karışık iken karıştırmayarak, birbirine benzemekle beraber iltibassız, sehivsiz, hatasız, mükemmel, muntazam, mânidar yazan bir kalem-i kudret, bu azameti içinde hadsiz bir rahmet, nihayetsiz bir hikmetle işlediği gibi…"

Sonbaharda ölmüş bütün otları,ilkbaharda yeniden hayatlandıran bir kudretten insan haşrinin uzak görülmemesi gerektiğine şöyle dikkat çekilir:

"Evet, her baharda bütün ağaçları ve otların köklerini aynen ihya ve nebatî ve hayvanî üç yüz bin nevi haşrin ve neşrin nümunelerini icad eden bir kudret, Muhammed ve Mûsa Aleyhimesselâtü Vesselâmların her birinin ümmetinin geçirdiği bin senelik zaman, karşı karşıya hayalen getirilip bakılsa, haşrin ve neşrin bin misalini ve bin delilini iki bin baharda[haşiye38] *gösterdiği görülecek. Ve, böyle bir kudretten haşr-i cismânîyi uzak görmek, bin derece körlük ve akılsızlıktır*[39].

h) Cennet, Bahçe Olarak Tarif Edilir

Allah, Kur'an'ı Kerim'de cenneti, içinden ırmaklar akan ağaçlıklar olarak vasıflandırmaktadır.

İbranice: Eden sözcüğünden alır. Eden: "Meyve ülkesinde bahçe " demektir.

Arapça: el Cennet: Bahçe, gölgelik ve bağlık yerleri ifade eder,

Cenette ebedî ve Cennet'e lâyık bir surette meyvedar ağaçlar ve çiçekli bitkilerin hazırlandığı şöyle dile getirilir:

"Hem bu muvakkat (geçici) *handa ve fâni misafirhanede ve kısa bir zamanda ve az bir ömürde, eşcar* (ağaç) *ve nebatatın elleriyle, bu kadar kıymettar ihsanlar ve nimetler ve bu kadar fevkalâde masraflar ve ikramlar, işaret belki şehadet eder ki, misafirlerine burada böyle merhametler yapan kudretli, keremkâr Zât-ı Rahîm, bütün ettiği masrafı ve ihsanı, kendini sevdirmek ve tanıttırmak neticesinin aksiyle, yani bütün mahlûkat tarafından "Bize tattırdı, fakat yedirmeden bizi idam etti" dememek ve dedirmemek ve saltanat-ı ulûhiyetini iskat etmemek ve nihayetsiz rahmetini inkâr etmemek ve ettirmemek ve bütün müştak dostlarını mahrumiyet cihetinde düşmanlara çevirmemek noktalarından, elbette ve herhalde, ebedî bir âlemde, ebedî bir memlekette, ebedi bırakacağı abdlerine, ebedî rahmet hazinelerinden, ebedî cennetlerinde, ebedî ve cennete lâyık bir surette meyvedar eşcar ve çiçekli nebatlar ihzar etmiştir. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için nümunelerdir"*[40].

[38haşiye] Sâbık*(geçen)* her bir bahar; kıyameti kopmuş, ölmüş ve karşısındaki bahar, onun haşri hükmündedir.
[39] Nursi, Bediüzzaman, S. Şuâlar. Envar Neşriyat, İstanbul, 1995, s. 212.
[40] Nursi, Bediüzzaman, S. Şuâlar. A. g. e. s. 52.

ı) Cennet, Görülmedik Bir Çiçektir

Bediüzzaman Cenneti görülmedik bir çiçek olarak vasıflandırır:

"*Bir tek çiçekte bir ismin cilve-i cemâlini gördüğün gibi, bahar dahi bir çiçektir. Ve Cennet dahi görülmedik bir çiçektir. Baharın tamamına bakabilirsen ve Cenneti iman gözüyle görebilirsen bak, gör, cemâl-i sermedînin derece-i haşmetini anla. O güzelliğe karşı iman güzelliğiyle ve ubudiyet cemâliyle mukabele etsen çok güzel bir mahlûk olursun. Eğer dalâletin hadsiz çirkinliğiyle ve isyanın menfur kubhuyla* (kötü günahlarla) *mukabele edip karşılasan, en çirkin bir mahlûk olmakla beraber, bütün güzel mevcudatın mânen menfurları* (nefret edileni) *olursun*"[41].

i) Huri Taifesi Dahi Bir Çiçektir

Huriler de bir çiçek olarak ifade edilir:

"*İşte, Cennet bir çiçektir. Huri taifesi dahi bir çiçektir. Rû-yi zemin dahi bir çiçektir. Bahar da bir çiçektir. Semâ da bir çiçektir; yıldızlar o çiçeğin yaldızlı nakışlarıdır. Güneş de bir çiçektir; ziyasındaki yedi rengi o çiçeğin nakışlı boyalarıdır. Âlem güzel ve büyük bir insandır; nasıl ki insan küçük bir âlemdir*"[42].

j) Cennetin Ağacı: Şecere-i Tûbâ

Bu ağacın kökü yukarıda, dallarının aşağıda olduğu bildirilir. Cennette koparılan meyvelerin yerine hemen yenileri yaratılacağı için bu ağaçların meyveleri tükenmez.

Bu dünyada bitkiler yarı canlı, taşlar cansız oldukları halde, ahirette bunlar emir dinleyecek kadar ileri seviyede bir hayata kavuşacaklardır. Oradaki ağaçlar ve taşlar buradaki hayvanlardan daha ileri seviyede hayat sahibi olacakları şöyle bildirilmektedir:

"*Şu dâr-ı dünyada câmid* (cansız) *ve şuursuz ve hayatsız maddeler, orada şuurlu, hayattardırlar. Buradaki insanlar gibi orada da ağaçlar, buradaki hayvanlar gibi oradaki taşlar, emri anlar ve yapar. Sen bir ağaca desen, "Filân meyveyi bana getir"; getirir. Filân taşa desen, "Gel"; gelir. Madem taş, ağaç bu derece ulvî bir suret alırlar. Elbette, ekl ve şürb* (yeme ve içme) *ve nikâh dahi, hakikat-i cismaniyelerini muhafaza etmekle beraber, Cennetin dünya fevkindeki derecesi nisbetinde, dünyevî derecelerinden o derece yüksek bir suret almaları iktiza eder*"[43].

Netice

Ağaçların insanlara sükûnet bahş eden, ince fikirli kılan, kalplere sürur ve itminan veren bir etkisi vardır. İnsanın fıtratında çiçekleri sevmek vardır. Bitkiler adeta "*seyreden gözler için bir ziyafettir*".

[41]Nursi, Bediüzzaman, S. Şuâlar. a. g. e. s. 78.
[42]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a. g. e. s. 785.
[43]Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. a. g. e. s. 618.

Güzelliklerin arkasındaki sırrı yakalamalıyız. Çiçeğin maddî varlığının ötesinde, taşıdığı anlamı sezmeliyiz. Bitkilerin sadece maddî yönleriyle ilgilendiğimiz zaman, anlamsızlığa mahkûm etmiş oluruz.

Nature dergisinin "**Bitkilerdeki Bilinç: Akıldan Yoksun Beceriler**" başlıklı makalesinde "Bitki hücreleri birbiriyle kimi zaman proteinleri ve hormonları; kimi zaman nükleik asit, karbonhidrat ve şekerleri; kimi zaman da kimyasal ve elektriksel sinyalleri kullanarak haberleşirler" denilmektedir. Pozitivist bakış, işi tamamen tabiata ve tesadüflere vermektedir.

İnsan ile bitkiler arasında adeta bir uyum ve karşılıklı etkileşim vardır. Çiçeklerin göze, buruna, kalbe ve gönül dünyamıza dokunan taraflarını unutmamalıyız. Tasavvufî ve manevî anlamda çiçeklerin yansıttığı manaları da okumalıyız. Hatta, tasavvufta, "*Gül Hz. Muhammed' i temsil eder. Peygamber'in terinin gül gibi koktuğu rivayet edilir. Gül, Peygambere (s.a.v.), Lale ise Allah'a açılır*".

Bitkiler: Lütfü ilâhînin birer müjdecisi… Buradakiler, müşterilere göstermek için numunelerdir. Ebedî rahmet hazinelerinden, ebedî cennetlerinde, ebedî ve Cennet'e lâyık bir surette meyvedar eşcar ve çiçekli nebatlar ihzar etmiştir, hazırlamıştır. Buradakiler ise, müşterilere göstermek için numunelerdir.

Bediüzzaman Hazretlerinin bitkilerle ilgili benzetmeleri şöyle özetlenebilir:

- Ağaçlar gaipten gelen rahmetin vagonlarına benzetilir.
- Ağaçlar kuşların minberidir, oradan insanlara hutbelerini irad ederler.
- Ağaçlar, Allah'ın huzurunda huzur halindeki dervişlere benzetilirler.
- Ağaçlar, Allah'ın sanat eserleridir.
- Kâinat da bir ağaçtır, meyvesi ve çekirdeği insandır.
- İslam dini de bir ağaçtır. Çekirdeği ve meyvesi Hz. Muhammed'dir.
- Çiçek açmış her bir ağaç, güzel yazılmış bir şiirdir, Allah'ı öven bir kasidedir
- Ağaç, İlahi bir vitrindir.
- Ağaç tablacıdır, ilâhî nimetleri tablaları ile insanlara sunar
- Meyveli ağaçlar birer kaptır, o kab ile insanlara ihsanlar sunulur.
- Nebatat; kafile kafile gelir ve resmî bir geçit gibi Sultan-ı Ezeliye arz edilir.
- Her bir ağaç Bismillah der ve rahmet meyvelerini getir.

Sonuç olarak; Çiçeklerin renkleri, kokuları ve süsleri insanın fıtratına uygunluğu ile dikkat çekiyor. İnsanla çiçekler arasında bir uyum ve programlama var adeta. Çiçeğin maddî varlığı ötesinde "taşıdığı anlamı da sevmek" ve "bilmek" lazımdır.

İşte bitkilerle beraber bütün kâinatı emrimize verip bizi onlara kumandan tayin eden Allah'a kullukla şükrümüzü yerine getirerek, her an Allah'ı yüzbinlerce dille tesbih ve zikreden ağaç, çiçek ve otlardan geri kalmamalıyız.

BİTKİLERDE SU İLETİM BORULARINDAKİ TASARIMIN YARATILIŞ VE EVRİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Fatih SATIL
Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Balıkesir.
fsatil@gmail.com

Özet

Bitkilerde birbirinden farklı yapı ve görevde iki tip iletim dokusu bulunur. Bunlar; su ve suda erimiş anorganik maddeleri ileten Ksilem (Odun boruları) ile organik maddeleri ileten Floem (Soymuk boruları)'dir.

Bu çalışmada; Ksilem dokusunda yer alan su iletiminde görevli boruların (Trake ve Trakeitler) yapısı ve gelişimi yaratılış delilleri açısından değerlendirilmiştir.

Su boruları, bitkiler için gerekli olan suyun bitki köklerinden metrelerce yukarıya taşımak için gerekli olan en uygun tasarımla yaratılmış ultra kılcal borulardır. Bu kılcal borular, ilk teşekkülünden gelişimine kadar muntazam bir gelişim basamakları geçirmektedir. Meristematik hücrelerin farklılaşması ile teşekkül eden ve başlangıçta canlı olan bu boru hücreleri, ölü hücreler olacak şekilde programlanmışlardır. Bu hücreler bir plân ve program dâhilinde tekâmüle uğratılarak; protoplastları tamamen kaybolur, enine çeperleri erir, içi boş ve ölü boru hücreleri haline dönüşürler.

Su borularındaki bu tasarım, bir Yaratıcı'dan söz edilmeden, sadece "Genlerin kontrolü" ve "Hormonal yönlendirme" gibi olaylar ile açıklanmaya çalışılmaktadır.

Fevkalade plânlı/programlı bir şekilde değişime uğratılan, özel bir ölçü ve plana göre tasarlanmış olan bitkilerdeki su borularının tekâmülü; "kendiliğinden oluş", "tabiat" ya da "sebepler" ile açıklanamaz. Bu sistemin ağaçlar içine yerleştirilebilmesi için; nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve geniş bir ilim gerekir.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Odun boruları, Tekâmül, Trake, Yaratılış

Evaluation in Terms of Creatıon and Evolution of The Design in Water Transport Pipes (Vessel Element) in Plants

Abstract

There are two types of transmission tissue in different structures and tasks in plants. These; Floem which transmits organic matter, other xylem which transmits water and water-soluble inorganic materials.

In this study; the structure and development of the tracheal elements (trachea and tracheids) responsible for water transport in xylem have been evaluated in terms of evidence of creation.

Transport pipes are ultra capillary tubes created to transport the water up to meters from the roots in plants. These capillary tubes pass through an excellent developmental stage.

They are formed by the differentiation of meristematic cells. These tube cells, which are alive at the beginning, are programmed to be dead cells. These cells evolve within a plan and program. They completely lose their protoplasts, their transverse walls melt, they become hollow dead tube cells.

This design in tracheal elements is tried to be explained only with "Control of genes" and "Hormonal processing" without a Creator.

The development of water pipes in plants that are designed in accordance with a special measure and plan, which is a highly planned/programmed change can not be explained by "self-organization" "effect of natura" or "causes create". To place this system in the trees; it can be with infinite wisdom, infinite power, and infinite vast knowledge.

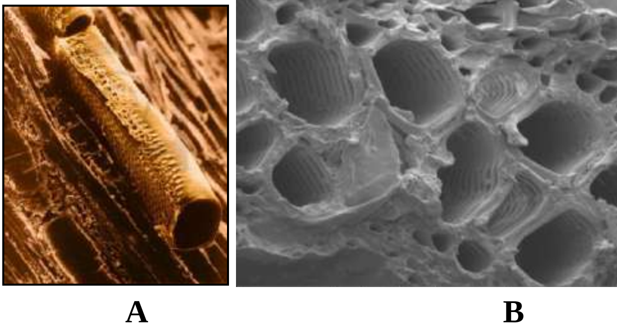
Key Words: Creation, Development, Evolution, Trachea, Vessel element

1- Giriş

Bitkilerde su ve suda erimiş maddeler ile yapraklarda üretilen maddelerin ilgili organlara iletimi için özel bir iletim dokusuna ihtiyaç vardır. Bu iletim dokusunun da bitkinin köklerinden başlayarak, çeşitli toprak üstü organlarında ilerleyip en uç noktaya kadar uzanması gerekir. Bitkilerde birbirinden farklı yapı ve görevde iki tip iletim dokusu bulunur. Bunlar, su ve suda erimiş anorganik maddeleri ileten Ksilem (Odun borusu) ve besin maddelerini ileten Floem (Soymuk borusu) adını alır.

Bitkilerde suyu ileten ksilemin elemanları; su ileten odun boruları (trake ve trakeidler), ksilem lifleri ve ksilem parankimasıdır.

Su ileten odun boruları, bitkiler için gerekli olan suyun bitki köklerinden metrelerce yukarıya taşımak için gerekli olan en uygun tasarımla yaratılmış ultra kılcal borulardır (Şekil 1). Bu kılcal borular, ilk teşekkülünden gelişimine kadar muntazam bir gelişim aşamalarından geçirilir.

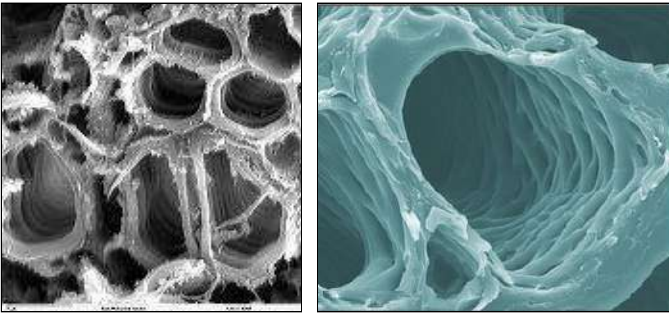

Şekil 1: Bitkilerde su ileten odun boruları. A: Boyuna görünüm, B: Enine kesit (Bar: 20 µm).

İletim dokusunda suyun taşınabilmesi; iletken hücrelerin iletim yönünde uzaması, uzamış hücrelerin enine çeper yüzeylerinin mümkün olduğu kadar genişlemesi ve bu hücrelerde enine çeperlerin tamamen ortadan kalkması ile gerçekleşir (Bollhöner ve ark., 2012).

Bu çalışmada; bitkilerdeki su ileten odun boruların yapısı ve gelişim devreleri yaratılış delilleri açısından değerlendirilmiştir.

Bitkilerde suyun taşınmasında görevli olan su boruları; suyun bitki köklerinden en üst noktaya kadar taşındığı ultra kılcal borulardır. Bu borular; iletim yönünde sıralanmış, ergin fazda protoplastlarını kaybetmiş, çeperleri ligninleşmiş (odunlaşmış) uzun ölü hücrelerden meydana gelirler. Enine kesitlerde dairesel veya çokgen görünen bu elementlerin çeperlerinde direnç ve sağlamlığı artırmak amacıyla kalınlaşma meydana getirilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Bitkilerde su iletim borularının iç yapısı (Enine kesit, Bar: 60 µm).

Bitkinin büyüklüğü ne olursa olsun, taşıma sistemini teşkil eden bu boruların çapları yaklaşık meşe ağacında (*Quercus sp.*) 0.25 mm, ıhlamur (*Tilia sp.*) ağacında 0.006 mm genişliğindedir. Odun boruları olarak adlandırılan bu borular trake ve trakeit olmak üzere iki tiptir: Trakeidler; sivri uçlu, çapları dar, kapalı ve

takriben 1 mm uzunlukta olan ölü hücrelerdir. Trakeler, trakeitlere göre daha kısa, çapları daha geniş açık ve boru şeklinde ölü hücrelerdir (Yentür, 2003; Satıl, 2013).

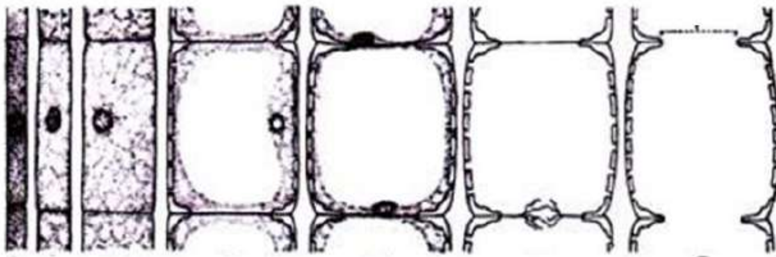
2-Odun Borularının Tekâmülü

Odun boruları, kambiyumda boyuna dizilmiş olan meristematik hücrelerden hâsıl edilirler. Bu kılcal borular, ilk teşekkülünden olgun hale gelinceye kadar muntazam gelişim basamakları gösterir.

Başlangıçta canlı olan bu boru hücreleri, ölü hücreler olacak şekilde programlanmışlardır. Bu hücreler bir plân ve program dâhilinde tekâmüle uğratılınca; protoplastlarını tamamen kaybeder, enine çeperleri erir, içi boş ve ölü boru hücreleri haline dönüşürler. Bu şekilde, odun borularının farklılaşmasında, genetik olarak programlanmış hücre ölümüne **apoptosis** denir (Bollhöner ve ark., 2012).

Suyun aktif bir şekilde taşınabilmesi için bu hücrelerin ölmesi gerekir. Bu olay nasıl gerçekleşir? Ne zaman gerçekleşir? Bu olayın ne zaman gerçekleşeceğine kim karar verir? Bunlar çok önemli hususlardır.

Odun borularında apoptis, **bir plân ve program dâhilinde** gerçekleşir**.** Sitoplazma ve çekirdek, hücre zarı altında çevresel durum alır. Hücrenin alt ve üst çeperleri erimeye başlar. Bu görev enine çeperleri eritici enzimlere verilmiştir. Daha sonra, hücreler protoplastlarını tamamen kaybeder, hücreler arasındaki enine çeperler erir. Sonuçta; geniş, içi boş ve ölü boru şeklinde hücreler teşekkül eder (Şekil 3).

Şekil 3: Bitkilerde su ileten odun borularının gelişimi (Yentür, 2003).

Boyuna kesit. Sol başta genç hücreler. Bunlar giderek genişliyor, sitoplâzmalarını ve çekirdeklerini kaybedip hücreler arası zarlar eriyerek iletim borusu haline dönüştürülüyor.

Bitki fizyologları ve moleküler biyologlar tarafından **farklılaşma olayı; hücrelerde genlerin zamana ve şartlara bağlı olarak aktivasyonu ve**

represyonu (baskılanma) ile izah edilmektedir (Kocaçalışkan, 2008). Bu durumda, farklılaşmanın gerekliliğine, zamanına, nerede olacağına ve ne zaman duracağına nasıl karar verilmektedir?

Evrim görüşünü savunanlar tarafından buna cevap olarak; "Buna genler karar vermektedir" denilmektedir. Akıl ve şuurdan yoksun olan genler farklılaşma zamanını nasıl bilmektedir? Aynı şekilde evrim görüşünü savunanlar, "Genetik materyaldeki bu bilgiler, çok uzun süren evrim ve eleme süreçleri sonucunda edinilmiştir ve edinilmeye/kaybedilmeye devam edilmektedir." şeklinde bir açıklama yapmaktadırlar.

Ancak genlerin aktivasyonu (aktif hale geçmesi) ve represyonu (baskılanma) da hormonlar tarafından kontrol edilmektedir. Birçok morfogenetik çalışmada bu hücrelerde farklılaşmanın başlatılmasında Oksin ve Sitokin hormonlarının rolleri ispatlanmıştır. Ancak bu hormonların sentezi de, kontrolü de ilgili genlerin kontrolündedir (Kocaçalışkan, 2008; Bollhöner ve ark., 2012). Bu durum, "bu olaylar genlerin mi kontrolü altında yoksa hormonların mı?" sorusunu akla getirmektedir. Sonuç olarak hücrelerdeki farklılaşma olayı hala tam olarak açıklanmış değildir.

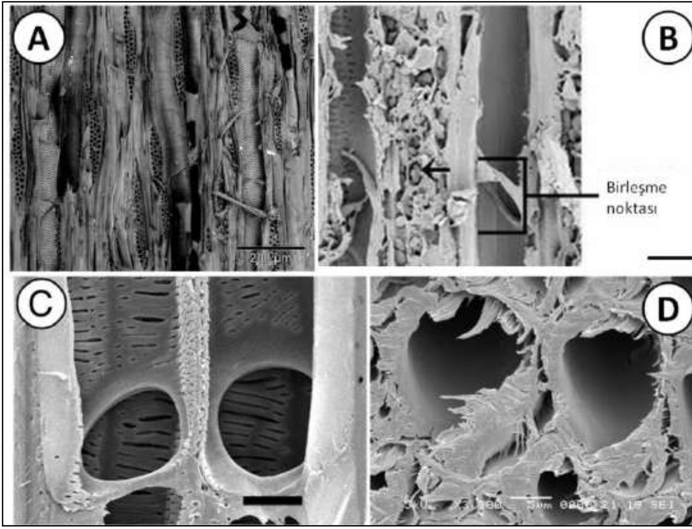
Şüphesiz ki son derece karmaşık olan hücrelerdeki bu farklılaşma olayları, akıl ve şuurdan yoksun olan genlerin, hormonların ve tesadüflerin yapacağı bir iş değildir.

Bitkilerdeki su taşıma borularındaki tasarımda olduğu gibi gayet derin ve bilinmez ve çok ehemmiyetli, bin cihette de hikmeti olan bir hakikate "Genlerin kontrolü", "Hücrelerdeki totipotensi" ve "hormonal yönlendirme" gibi **fennî bir nam takarak** bu biyolojik olay bilimsel bir dil ile açıklanmaya çalışılmaktadır.

Hâlbuki bu bir açıklama değil bir adlandırmadır. Yüz sahife ile tarif edilse ve hikmetleri beyan edilse ancak tamamıyla bilinecek derin ve geniş bir hakikat-ı meçhuleye bir nam takarak; malûm bir şey gibi: "Bu budur" deyip bu olayları tesadüfe, tabiata havale etmek bu mucizelerin arkasında iş gören harika kudreti perdelemektir. Bu bilim değil pozitivizme dayalı ideolojik bir düşüncedir.

2.1.Odun Borularının Tekâmülündeki Hikmet

Odun borularındaki bu tekamülün çok önemli bir nedeni vardır. Suyun borularda taşınması sırasında, herhangi bir engelle karşılaşmadan rahatça hareket etmesi gerekir. Bunu sağlamak için hücrenin tam anlamıyla boş bir boru haline dönüşmesi şarttır. Bu değişime ek olarak, hücrenin oyuk bölgesi, birbirlerine kolay bağlanabilmeleri için, bir sonraki hücrenin oyuğu ile uyumlu halde yaratılmıştır. Bu uyum sayesinde hücre uzantıları gövde boyunca bir seri boru hattı haline dönüşmüş olur (Şekil 4).

Şekil 4: Bitkilerdeki suyu ileten odun borularının yapısı. (A, B, C: Boyuna kesit, D: Enine kesit) (Bar; A: 200 µm, B: 40 µm, C, D: 5 µm).

Görüldüğü gibi, odun boruları; bitkiler için gerekli olan suyu metrelerce yukarıya taşımak için gerekli olan en uygun tasarımda yaratılmışlardır.
Çapları yaklaşık 0.25 mm-0.006 mm genişliğinde olan su borularındaki bu tasarım için gerekli olan kriterler:

- Hücrelerin iç kısmı boş olmalı ki su hiç bir engelle karşılaşmadan kolayca taşınabilmeli,
- 1 mm'den daha küçük bu hücreler birbirine bağlanmalı,
- Hücre bağlantı noktaları birbirine uyumlu olmalı,
- Suyu sızdırmamalı,
- Basınca ve çürümeye dayanıklı olmalı,
- Eğilme ve bükülmelere karşı dayanıklı olmalı ve büyümekte olan bitkiye uyum sağlayabilmeli.

Böyle son derece ilim ve hikmet gerektiren bu tasarımlar evrim süreci içerisinde tesadüflerle ve sebeplerle açıklanabilir mi?

2.2.Su İletim Borularının İç Tasarımı

Odun borularının duvarları oldukça kalındır. Çünkü su, emilme yoluyla ve belli bir basınç altında, ağacın içinde bulunan bu boru sistemi ile taşınacaktır. Borular oldukça güçlü olan bu negatif basınca karşı koymak zorundadırlar. Ayrıca, suyu sızdırmayacak ve çürümeye dayanıklı sağlam bir malzemeye ihtiyaç vardır. Bu

sebeple su borularının duvarı da basınca dayanabilecek sağlam bir malzemeden yapılmıştır.

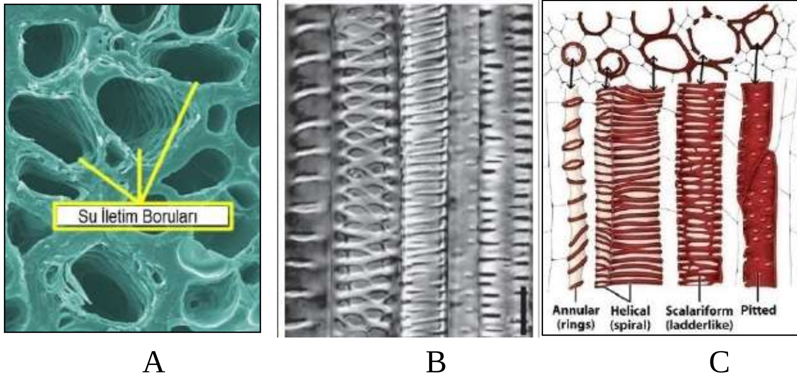
2.2.1-Su İletim Borularının İç Tasarımında Kullanılan Malzeme Lignin’dir.

Su ileten boruların yan duvarları, sağlam bir malzeme olan lignin (odun) denilen maddenin katılımıyla dayanıklı ve su geçirmeyen bir yapıya dönüşür. Hücre duvarında biriken lignin su geçirmez özelliği yanında, boruları basınca ve çürümeye karşı da korur.

Bu yapının teşekkülü ile ilgili olarak cevap bekleyen sorular vardır. Bunlar:

- Birçok farklı çeper malzemesi varken neden lignin kullanılmaktadır?
- Böyle bir malzemenin bu iş için uygun olduğu nasıl tesbit edilmiştir?
- Su borusunda taşınacak suyun meydana getireceği basınç nasıl hesaplanmaktadır?

Bitkilerdeki su boruları, eğilme ve bükülmelere karşı dayanıklı olması ve büyümekte olan bitkiye uyum sağlayabilmesi için de esnek bir yapıda olması gerekir. Odun boruları bu şartlara uygun olacak şekilde; yan duvarlarının iç kısmında halkalı, sarmal, ağsı şekilde özel kalınlaşmalar tasarlanmıştır (Şekil 5). Bu tasarım, hücre, doku ve organın uzamasına, büyümesine ve esnemesine izin verir.

Şekil 5: Odun borularının iç duvar tasarımı (A. Enine kesitte boruların içten görünümü, B, C: Boruların iç duvar kalınlaşma tipleri) Bar: 10 µm.

Tüm bu tasarımların yapılabilmesi için, başta inşaat ilmini, yapı malzemeleri bilimini, basıncı hesap edebilecek fizik ilmini, biyokimya, fizyoloji, sistematik, anatomi ve morfoloji ilmi gibi birçok ilmi bilmek gerekir. Ancak, odun olarak nitelendirdiğimiz ölü hücrelerinde bunları bilecek ne akıl ne de hayat vardır.

Sonuç olarak, bu yapıyı nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinden başkası yapamaz.

Odun borularının teşekkülündeki bu ölçü ve düzen bize sonsuz bir ilim ve hikmet sahibi Yüce Yaratıcı'yı göstermektedir. Kur'an bu gerçeğe birçok ayette işaret etmektedir:

"Allah her şeyi yaratmış, ona ölçü, biçim ve düzen vermiştir." (Furkan, 2)

"Biz, her şeyi belli bir ölçüye göre yarattık" (Kamer, 49).

Fevkalade plânlı/programlı bir şekilde değişime uğratılan, özel bir ölçü ve plana göre tasarlanmış olan bitkilerdeki su borularının tekamülü; "**kendiliğinden oluş**", "**tabiat**" ya da "**sebepler**" ile açıklanamaz. **Bu sistemi nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinden başkası yapamaz ve ağaçların içine yerleştiremez.** Kur'an'da, Allah'ın yaratma sanatı şöyle bildirilir:

"**O Allah ki, yaratandır,** (en güzel bir biçimde) **kusursuzca var edendir, 'şekil ve suret' verendir…**" (Haşr, 24).

Allah'ın Bâtın ismi ile, her bitkinin içine yerleştirilmiş olan bu odun boruları, o ağacın bütün doku ve organlarına uygun hassas ölçülerde yaratılmıştır.

2.2.2-Bazı Bitkilerde Odun Borularının Olup Olmaması Evrime Delil midir?

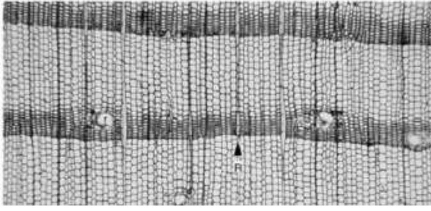
Bitkilerde iletim demetinin varlığı evrimci görüşü savunanlar tarafından ileri bir karakter olarak kabul edilir (Fanh, 1990; Metcalfe and Chalk, 1950; Yentür 2003). Evrim görüşüne göre; trakeidler, trakelere göre daha ilkel bir özellik olarak savunulur. Bu bakımdan evrim görüşünü savunanlar tarafından, daha ilkel bitkiler olarak kabul edilen eğrelti ve açık tohumlu bitkilerin odun yapısında sadece trakeidlerin, kapalı tohumlularınkinde ise hem trakeit hem de trakeler bulunur denilmektedir (Şekil 6).

Bu konuyu bilimsel açıdan yorumlamak gerekirse, trake ve trakeitlerin varlığı ya da yokluğu suya olan ihtiyaç ile doğrudan ilişkilidir. Açık tohumlu bitkiler bilindiği gibi iğne yapraklıdır. Yapraklarda terleme yüzeyi dar olduğu için terleme de az olacaktır. Bu tür bitkilerde suya ihtiyaç daha azdır. Bu sebeple bu bitki grubunda suyun taşınmasında sadece trakeitler yeterli olmaktadır.

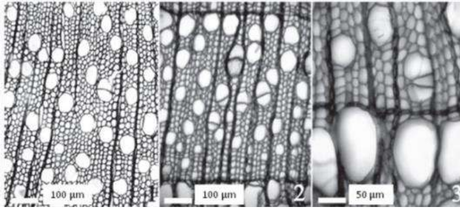
Ancak kapalı tohumlu bitkiler ise genellikle geniş yapraklı bitkilerdir. Yapraklarda terleme yüzeyi geniş olduğundan su kaybı daha fazladır. Suya ihtiyaç daha fazladır. Bu sebeple bu gruptaki bitkiler de trakeitlere ilave olarak trakeler de iş görmektedir.

Yaratılış görüşü açısından bu konu; bir sanatkârın sanatında farklı özellikler sergilemesi olarak değerlendirilebilir. Yasin suresinin 79. ayetinde; **"… O, her türlü yaratmayı bilendir."** denilmektedir. Bu ayetten hareket ederek, Yaratıcı bu tarz düzenleme ile bitkileri damarlı da damarsız da yaratabileceğini ya da farklı bitkilerin odun yapısında da farklı tasarruflar yapabileceğini anlayabiliriz.

Sonuç olarak, "**ihtiyaca cevap prensibi**" çerçevesinde bitkiler, yaşama ortamlarına uygun olarak ihtiyaçlarına cevap verecek gerekli donanımlarla yaratılmışlardır. **Tüm bunlar bize; bitkilerin ihtiyaçlarını bilen ve gören ve ihtiyaçlarına uygun cevap veren birisinin varlığını gösterir.**

A

B

Şekil 6: Farklı bitkilerin odunlarından alınmış enine kesitler: A) Gymnospermler
(Açık tohumlu), B) Angiosperm (Kapalı tohumlu).

3-Sonuç ve Teklifler

Biyolojik Olaylar, "Kendiliğinden Oluşma" ile ya da "Gelişigüzellik" ile açıklanamaz.

Burada olduğu gibi, biyolojik olayların büyük bir kısmında fevkalade plânlı/programlı ve son derece karışık bir yapı göze çarpmaktadır. Bir veya iki kademeli basit bir hadise değildir. Dolayısıyla bu biyolojik reaksiyonlar, "kendiliğinden oluş" ile veya "tesadüf" ile açıklanamaz.

Biyokimyacı Michael J. Behe, bu fikri sistemleştirenlerin başında gelmektedir. "Darwin'in Kara Kutusu" adlı kitabında ileriye sürdüğü "Akıllı Tasarım Teorisi," ilim çevrelerinde "Darwinizm'in alternatifi" olarak değerlendirilmiştir. Darwin'in Evrim Teorisi'ne karşı şimdiye kadar ileri sürülmüş görüşler içerisinde en kapsamlı olanı, Behe'nin Akıllı Tasarım Teorisi'dir (Tatlı, 2017).

Behe (1996), verdiği bazı biyokimyasal örneklerle, "biyolojik olayların bir plân ve programın gereği olduğu"nu açıklamaya çalışır. Behe tarafından geliştirilen ve dünyada yoğun ilgi uyandıran "Akıllı Tasarım (Intelligent Design)" teorisi, varlıkların rastlantısal olarak değil, ilim, hikmet ve kudretin muhteşem planı dairesinde var olduğunu bilimsel izahlarla ortaya koyuyor. Bunu yaparken de Fâil konusunda bir isim vermeden ve vahiyden bahsetmeden meseleyi

tamamen bilimsel örneklerle açıklıyor. Ancak tüm örneklerin sonunda ilmi ve kudreti nihayetsiz bir tasarımcının varlığını gözler önüne seriyor.

Netice itibariyle, ağaçların ihtiyaçları olan suyun topraktan en uçtaki yapraklara kadar dışarıdan hiçbir müdahale olmadan taşınması mucizevî bir olaydır. Bu mükemmel faaliyetin gerçekleşmesi için ağaçlar çok detaylı ve son derece mükemmel bir sistemle donatılmışlardır. Su, ağacın köklerinden gövdesine ve dallarına doğru uzanan ultra ince borulardan kurulan bir sistemle taşınmaktadır. Şüphesiz ki bu olay akıl ve şuurdan yoksun olan ağaçların ya da su moleküllerinin bir araya gelip yapacakları ya da tesadüflerin eseri olan evrimin yapabileceği bir iş değildir. Bu sistemi, nihayetsiz bir hikmet, hadsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinden başkası ağaçların içine yerleştirmiş olamaz.

Kaynaklar

Behe, M.J. Darwin's black box: The biochemical challenge to evolution, 1996.

Bollhöner B, Prestele J, Tuominen H. Journal of Experimental Botany, 63 (3): (1081–1094), 2012.

Fahn A 1990. Plant Anatomy. 4th ed. Butterworth. Heinemann Pub. Ltd., Jerusalem, Israel.

Kocaçalışkan, İ. Bitki Fizyolojisi, Nobel Yayınevi, 2008.

Metcalfe, C.R., Chalk, L., Anatomy of the Dicotyledons, Oxford Univ. Press, London, Vol. 2, (1950).

Satıl, F. Bitki Anatomisi ve Morfolojisi. Eğitim Fotokopi, 2013.

Tatlı, A., Sorularla Evrim ve Yaratılış. Hilal Ofset, 2017.

Yentür, S. Bitki Anatomisi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2003.

KÂİNATIN YARATILIŞINDA HARİTA MÜHENDİSLİĞİ BAKIMINDAN ÖNEMLİ GÖRÜLEN HİKMETLER

Doç. Dr. Hüseyin İNCE[1], Dr. Öğr. Üyesi Nuri ERDEM[2]
[1]Trakya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sarayiçi/Edirne.
hince@trakya.edu.tr,
[2] Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Müh. Fakültesi, Harita Müh. Bölümü.
nurierdem@osmaniye.edu.tr,

Özet

Kâinatın yaratılışında harita mühendisliği bakımından önemli sayılacak hikmetler; yeryüzünün küre şeklinde yaratılışı, kutup yıldızı, pi sayısı, manyetik kuzey yönü ve yaratılmış bazı canlı varlıklarda görülen fiziki şeklin özelliği olarak ifade edilebilir. Yeryüzünün en genel şekliyle küre şeklinde olması, yeryüzünün coğrafi olarak (enlem, boylam itibariyle) koordinatlandırılmasında, dünya çevresinde dolaşan uydu teknolojisinde önemli bir faktördür. Üniversal olarak yeryüzünde bir ülkenin veya bölgenin haritası yapılırken, harita altlığının üst kısmı kuzey yönü olarak alınır. Haritacılıkta kuzey yönü, yeryüzünde işaretli bir noktayı kutup yıldızına birleştiren yöndür. Dik koordinat sisteminde koordinatı bilinen bir noktadan, yeni bir noktanın koordinatının hesaplanmasında söz konusu olan semt açısı, kuzey yönünden itibaren hesaplanır.

Pi sayısı, bir dairenin alanının veya çevresinin hesaplanmasında gerekli olduğu gibi, radyan biriminde tanımlanan bir açının, grad veya derece birimine çevrilmesinde de gereklidir. Yeryüzünde pusula ile doğrultu belirleme çalışmalarında manyetik kuzey doğrultusu etkilidir. Haritacılıkta maden sahalarında, bir noktadan geçen jeodezik kuzey doğrultusu ile manyetik kuzey doğrultusu arasındaki bölgesel sapma açısından yararlanılmaktadır.

Günümüzde yol projelerinde, aliymanda seyreden bir aracın, yatay kurba girerken hızını azaltmadan yola devamı için geçiş eğrileri kullanılmaktadır. Geçiş eğrileri içinde en ideali eğri klotoid eğrisidir. Klotoidin şekli ise, büyük deniz salyangozunun üzerindeki şekildir. Bu çalışmada, burada belirtilen hikmetler detaylı olarak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Harita Mühendisliği, Yaratılış, Yeryüzü

Wisdoms That Will Be Important in Surveying Engineering in the Creation of the Universe

Abstract

Wisdoms that will be important in surveying engineering in the creation of the universe; the spherical creation of the earth, the pole star, the number of pi, the magnetic north direction, and the properties of physical shape seen in some living beings. The spherical shape of the earth in its most general form is an important factor in the satellite technology that travels around the world in geographically (latitude, longitude) coordinating of the earth. While a universal map of a country or region on the earth is making, the upper part of the map base is taken as the north direction. The north direction in cartography is a direction that connects a marked point on the Erath to the polar star. The neighborhood angle used calculating of the coordinate of a new point from the known coordinate in the perpendicular coordinate system is calculated from the north direction. The number of Pi is required when calculation of the area of a circle or its circumference and also required in converting to grad or degree unit of an angle defined in radian unit. Magnetic north direction is effective in determining direction with compass in the earth. In surveying, mineral zones are exploited in terms of the regional deviation between the geodetic north direction passing through a point and the magnetic north direction. Nowadays, in road projects, a navigation vehicle is using transition curves for continuing the road without reducing the speed when a horizontal curve entered. Klotoid curve is the most ideal curve in the transition curves. The shape of klotoid is similar to above the big sea snail. In this study, the wisdoms stated here will be explained in detail.

Keywords: Creation, Earth, Surveying Engineering

Giriş

Varlık yaratılmamıştı ve Allah'tan başka hiçbir şey yoktu (bk. Buhârî, Megâzî, 67). Yüce Allah, zatının tanınmasını ve bilinmesini istedi. İsim ve sıfatlarının tecellisi olarak kâinatı yarattı. Bir hadis-i kutside yüce Allah: "*Ben gizli bir hazine idim, bilinmek ve tanınmak istedim, mahlûkatı yarattım.*" buyurmuşlardır. Yani yüce Allah kâinatı kendisini tanıtmak için yaratmıştır. Yaratılışın gayesi ve amacı Yaratıcıyı tanımaktır (URL_1).

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de;

"*O Allah yaratıcıdır, her şeyi yoktan yaratandır, her şeye suret ve şekil veren odur. Bütün güzel isim ve sıfatlar ona aittir. Semavat ve arzda bulunan her şey onu över, onu tesbih ve her türlü noksan sıfatlardan tenzih eder. O azizdir, izzet ve azamet sahibidir. Her işi hikmetledir, her yaptığı şey ilim ve hikmetin gereğidir.*" (Haşr Suresi, 59/24) buyurarak bu hususu ifade etmiştir (URL_2)

Kâinatın yaratılışında harita mühendisliği bakımından önemli sayılacak hikmetler; yeryüzünün küre şeklinde yaratılışı, kutup yıldızı, pi sayısı, manyetik kuzey yönü ve yaratılmış bazı canlı varlıklarda görülen fiziki şeklin özelliği olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada, burada belirtilen hikmetler detaylı olarak açıklanacaktır.

1.Yeryüzünün Şeklinin En Genel Şekilde Küre Olmasının Hikmetleri

Harita mühendisliğinde yeryüzünün en genel şekliyle küre şeklinde olmasının faydaları üç şekilde özetlenebilir:

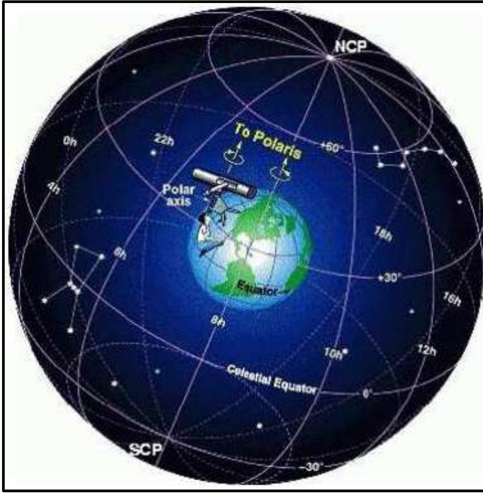
- Jeodezik astronomi çalışmalarında,
- GPS Tekniği ile konum belirleme çalışmalarında,
- Yeryüzünde haritası yapılacak sahanın alan büyüklüğünün 5000 km^2'yi aşması halinde yeryüzünün şeklinin küre olarak kabul edilmesinde.

Gök küresi (Şekil 1), tüm gök cisimlerinin sonsuz yarıçaplı bir küre üzerine düşünce olarak izdüşürülmesiyle oluşur. Küre astronomisi, yeryüzünden belirli bir anda göründüğü biçimiyle, gök küresi üzerindeki yıldızların birbirlerine göre konumlarının belirlenmesiyle uğraşır (Aksoy, 1987; Üstün, 2006).

Bu durumda yıldızlar arasındaki açı cinsinden ifade edilen küresel uzunluklar, küresel açılar ve trigonometrik bağıntılara dayalı küresel üçgen çözümleri anlam kazanır.

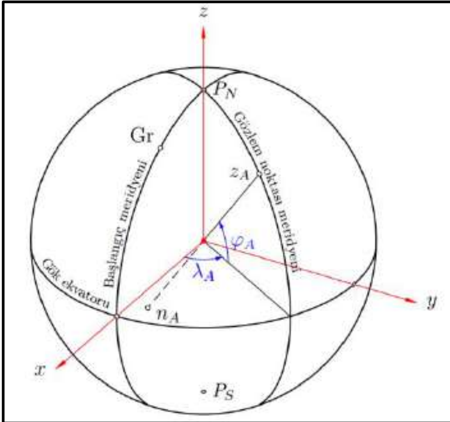
Jeodezik amaçlarla yapılan astronomik gözlemler ve ilgili hesaplamalar Jeodezik Astronomi altında ele alınır. Jeodezik astronomiye konu olan başlıca ölçme türleri;

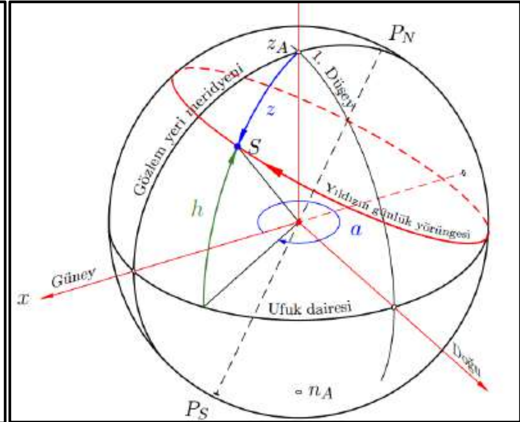
- Enlem ve boylam ölçmeleri (Şekil 2).
- Zaman ve yıldız konumlarının belirlenmesi.
- Azimut belirleme (Şekil3).
- -Yeryüzünde cami yapılacak bir yerin ve Kâbe'nin coğrafi koordinatları elde edildikten sonra yapılacak cami veya mescit için kıble azimut açısının hesaplanması ve aplikasyonu.

Şekil 1. Gök küresi.

Şekil 2. Enlem ve boylam daireleri. Şekil 3. Azimut açısının belirlenmesi.

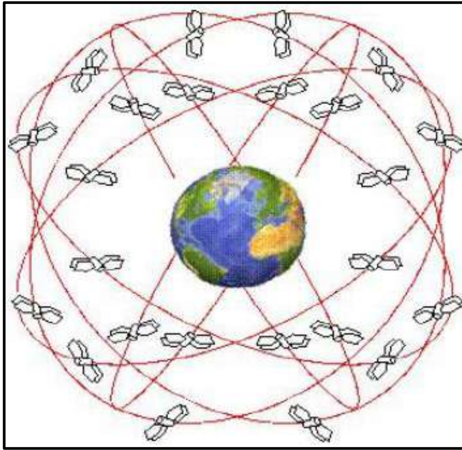
Yukarıda belirtilen jeodezik konuların açıklığa kavuşturulması, problemlerin çözümü için yeryüzünün küre olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Aksi halde yeryüzünde bir noktanın coğrafi koordinat sisteminde tanımlanması ve buna bağlı olarak yeryüzünde bir noktanın ve Kâbe'nin coğrafi koordinatları (enlem ve boylam değerleri) bilinmediği takdirde bir noktada kıble azimut açısını hesaplanması ve kıble yönünün aplikasyonu mümkün olmaz.

Global Positioning System (GPS) olarak bilinen "Küresel Konumlama Sistemi", 1974' te Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından üç boyutlu konum belirleme amacına yönelik geliştirilmiş bir uydu sistemidir. Küresel Konum Belirleme Sistemi (GPS/GNSS),yer konum belirleme sistemlerinin uygulanmasında çıkan sakıncaları ortadan kaldıran, en az 4 uydudan kod-faz varış zamanının ölçülmesi esasına dayanan üç boyutta yüksek doğrulukta konum ve hız

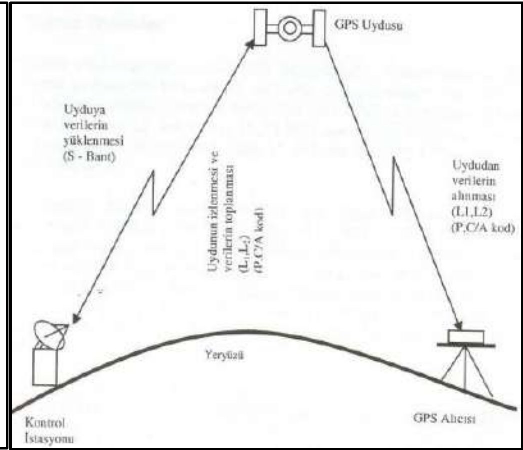
belirlemeyi sağlayan bir sistemdir. Her türlü hava şartlarında sürekli kullanılabilen, sınırsız sayıda kullanıcının yararlanabileceği, doğru zamanın ölçüldüğü dış etkilere karşı güvenilir bir yapıdadır (Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6),(Kahveci &Yıldız, 2005).

Uydulardan yararlanılarak yapılan GPS ölçmelerinde, elektromanyetik dalgalar kullanılarak uydulardan kullanıcılara veri akışı sağlanmaktadır (Şekil 5). Her GPS uydusu, konum belirleme amaçlı olarak iki temel frekansa sahiptir. GPS alıcısı, dünya üzerindeki yerini belirleyebilmek için uydularla bağlantı kurmak zorundadır (Şekil 5, Şekil 6).

Bağlantının gerçekleşebilmesi için alıcının gökyüzünü rahatça görebilmesi gerekir. Günümüzde CORS-TR uygulaması sayesinde tek bir GNSS alıcısı ile konum belirlemek mümkündür (Şekil 6). Uydu ile kullanıcı arasındaki mesafe ölçümü prensibine dayalı olan sistem dünyanın her yerinde hizmet verebilmektedir (Şekil 7).

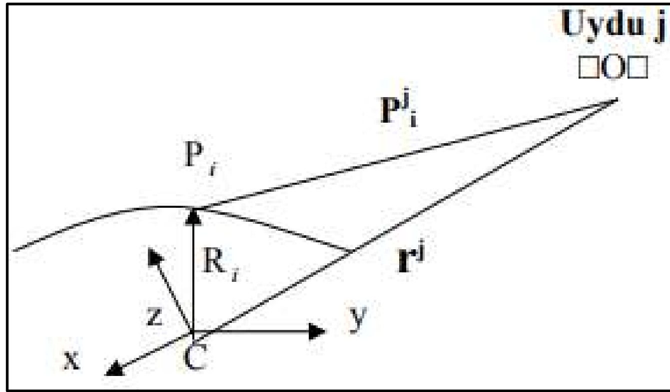
Şekil 4. GPS/GNSS uyduları.

Şekil 5. GPS/GNSS bölümleri ve veri akışı.

Şekil 6. CORS-TR uygulaması.

Şekil 7. Uydu alıcı arası mesafe ölçümü.

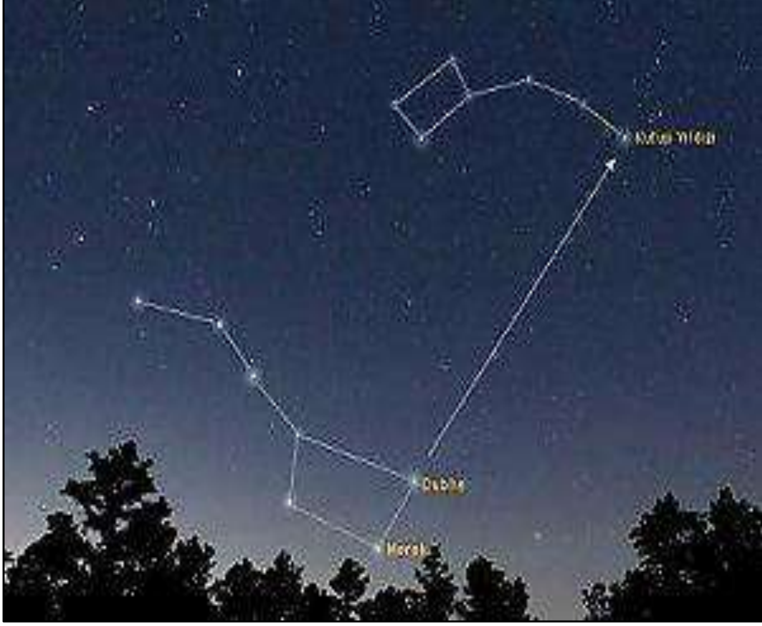
GPS sistemi, World Geodetic System 1984 (WGS84) sistemini kullanır ve yeryüzünde bulunduğunuz noktayı 300 fit (90 M) yüksekliğe kadar kesin bir şekilde bulabilir. GPS uyduları, yer küresinin etrafında uzayda, yeryüzünden 20 000 km. uzaklıkta, bir küresel yörünge üzerinde hareket etmektedir. Yörüngenin şeklinin küre şeklinde olması, yeryüzünde yapılacak haritacılık faaliyetlerinde, uydularla iletişimi kolaylaştırmaktadır. Dünyanın şekli küre olduğu için, uydu yörüngesinin de küre şeklinde olması gerekmektedir.

Yüce Yaratanın yarattığı her şeydeki hikmetler, günümüz teknoloji çağında daha iyi anlaşılmaktadır.

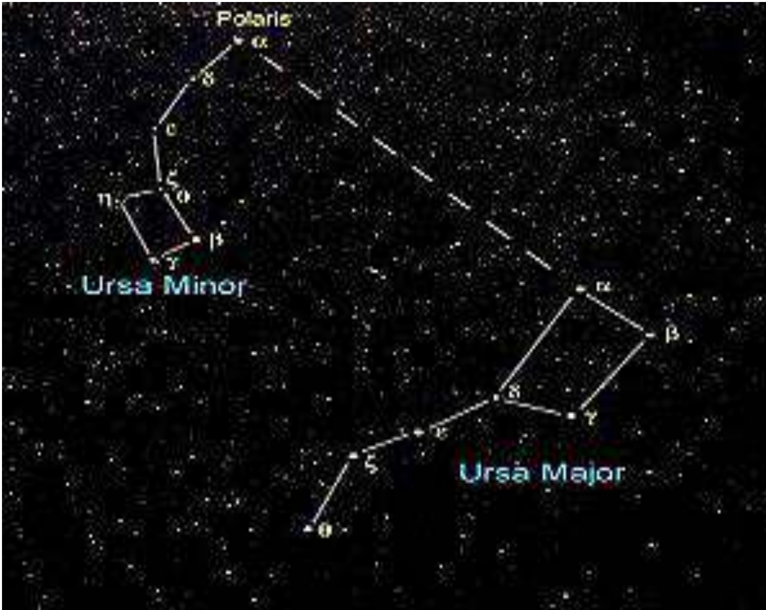
2.Kutup Yıldızının, Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti

Kutup Yıldızı, dünyanın ekseni ile hemen hemen aynı doğrultuda olduğundan, diğer gökcisimlerinin aksine gün boyunca yer değiştirmez ve hep kuzeyi gösterir.

Bu özelliği sebebiyle, tarih boyunca yön bulma ve seyir amacıyla kullanılmıştır. Bu sebeple, Demirkazık, Kuzey Yıldızı gibi isimlerle adlandırılmıştır (Şekil 8, Şekil 9).

Şekil 8. Kuzey/kutup yıldızı.

Şekil 9. Kuzey/kutup yıldızı.

Kutup yıldızı, tam kutup noktasının üstünde olması sebebiyle tam olarak kutup noktasını gösterir ve bu sebeple Kutup yıldızı ismiyle anılır.Kutup yıldızı, kutup hizasındaki yerinden bir yıl boyunca çok az bir miktar yer değiştirir. Bu yer değiştirme miktarı, en fazla 44'e kadar, en az ise 30'dur. Kutup yıldızının, en genel konumuyla yer değiştirmemesi ve sürekli olarak aynı yerde kalması sebebiyle, yön bulmak için kullanılan önemli bir yıldız olmuştur. Kutup yıldızı, kuzey yarım kürede ve kuzey kutup noktası üzerinde bulunduğundan, güney yarım küreden kutup yıldızı görünmez (Aksoy, 1987).

Haritacılık çalışmalarında arazide işaretli iki noktadan geçen bir doğrunun başlangıç kabul edilen noktasında, kutup yıldızından itibaren ölçülen yatay açısı, ilgili doğrunun azimut açısı (semt açısı) olarak ifade edilir. Bir ülkenin veya bir bölgenin ilk tesis harita yapımında orijin kabul edilen noktasında ve oluşturulan nirengi ağının belirlenen noktalarında azimut ölçmeleri yapılır. Nirengi noktalarının koordinat hesabında azimut açısı çok önem arz eden bir faktördür. Gerek ülkemizde gerekse dünya genelinde yapılan haritalarda, harita altlığının üst kısmı kuzeyi, alt kısmı güneyi, atlığın sağ tarafı doğuyu, sol tarafı ise batıyı gösterir.

Yeryüzündeki bir noktanın koordinatlandırılmasında; yeryüzündeki bir noktanın açısal olarak bağlanabileceği tek yıldız kutup yıldızıdır. Yüce yaradanın kutup yıldızını yaratmaktaki en büyük hikmeti, yeryüzünde yön bulmak ve harita yapımında noktaların bağlanacağı sabit bir dayanak olmasıdır.

3.Pi Sayısının Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti

Haritacılıkta açı birimi olarak genellikle derece birimi, grad birimi ve çok seyrek olarak radyan birimi kullanılır (Özbenli&Tüdeş, 1989).

Derece sisteminde bir daire 360 eşit parçaya bölünür, bir parçayı merkezden gören açı 1° olarak ifade edilir. Grad biriminde bir daire 400 eşit parçaya bölünür, bir parçayı merkezden gören açı 1^g olarak ifade edilir. Derece sistemi 60'lık, grad sistemi ise 100'luk sistem olarak da adlandırılır. Grad sisteminde açının dakika ve saniye birimlerini grad birimine çevirmek ve hesap yapmak çok kolay olduğundan, haritacılıkta kullanılan yatay ve düşey açı ölçmeye yarayan gerek eski aletler ve gerekse yeni aletlerin açı bölüm daireleri grad biriminde bölümlendirilmiştir. Radyan biriminde, bir dairede yarıçap uzunluğundaki yay parçasını dairenin merkezinden gören açı, bir radyan olarak kabul edilir.

Açı birimlerini birbirine dönüştürmek için; $\alpha^g/200= \alpha^o/180= \alpha^r/\pi$ bağıntısı kullanılır.

Pi sayısının matematik biliminde bir sayının da ötesinde temel bir "sabit" kabul edilmesi, daire ile olan ve hiçbir zaman değişmeyen ilişkisinden kaynaklanır. Pi

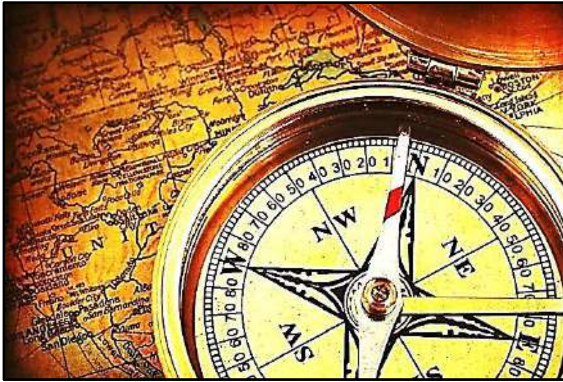
sayısı, “bir dairenin çevresinin, çapına bölünmesi” ile bulunur. Pi sayısının simgesi, Eski Yunanca çevre manasına gelen “περίμετρον” sözcüğünden gelmektedir ve bu nedenle günümüzde “π” sembolü ile gösterilir. Ludolph sayısı ve Arşimet Sabiti olarak da bilinen Pi sayısı, hakkında belki de en çok spekülasyon yapılan matematik sabitlerinden biridir (URL_3).

Pi sayısının bir dairenin alanının ve çevresinin bulunmasında da gerekli olduğu bilinmektedir. Günümüzde arazide detay ölçümü esnasında bir noktaya ait yatay açı doğrudan ölçülemezse, bu noktanın yakınında, yaklaşık daire yayı üzerinde olacak şekilde yardımcı bir nokta alınır, yardımcı ölçülerle, ölçülecek nokta ile yardımcı noktayı birleştiren yayı gören açı, önce radyan biriminde sonra, yukarıdaki bağıntıdan dönüşüm yapılarak grad biriminde hesaplanır.

Günümüzde açının, radyan biriminde diğer mühendislik dallarında kullanıldığı, bilgisayarda yapılacak hesaplamalarda açının radyan biriminde girilmesi gerektiği bilinmektedir. Pi sayısının önemi, yukarıda belirten açıklamalardan sonra, yüzyılımızda mühendislik projelerinde daha da iyi anlaşılmaktadır.

4-Manyetik Kuzey Yönünün, Haritacılık Çalışmalarındaki Hikmeti

Manyetik Kuzey Kutbu, Dünya’nın manyetik alanının yayılmaya başladığı noktadır. Gerçek Kuzey Kutbu'na yakın bir konumdadır. Geçmiş yıllardaki bazı teknik çalışmalar neticesinde, herhangi bir pusulanın kuzey ucu Kuzey Kutbu'nu (gerçek kuzeyi) değil, Manyetik Kuzey Kutbu'nu (manyetik kuzeyi) gösterdiği ortaya çıkmıştır (Şekil 10).

Şekil 10. Manyetik kuzeyi gösteren pusula.

Günümüzde manyetik kuzey yönünü gösteren pusula ile yer üstünde ve yeraltında yön tayininde ve konum belirlemede basit olarak bu görevi sağlayan aletler kullanılır (Şekil 11, Şekil 12, Şekil 13).

Yeraltında yapılacak mühendislik projelerinin uygulamasında ise hassas olarak manyetik kuzey yönünü gösteren jiroskop adı verilen aletlerden yararlanılır (Şekil 14). Jiroskop adı verilen, bir noktaya kurulan aletin yöneltme ekseni, yaklaşık olarak manyetik kuzey yönüne getirilerek alet özel bir motor düzeneğiyle çalıştırıldıktan sonra, aletin dürbünü kesin manyetik kuzey yönüne yönelmektedir.

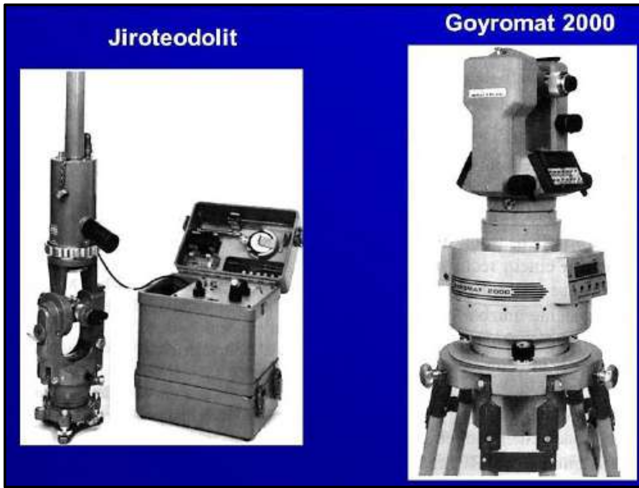
Şekil 11. Askeri pusula.

Şekil 12. Pusula ve açıölçer

Şekil 13. Pusula ve ölçekli cetvel.

Şekil 14. Jiroskop.

Kâinatın yaratılışında yüce yaradan tarafından teşkil edilen manyetik kuzey yönünün, günümüzde yeraltında yapılan büyük mühendislik projelerinde çok gerekli bir faktör olduğu görülmektedir.

5.Salyangoz Şeklinin Hikmeti

Dünyada yaratılan salyangoz kabuğunun şekli (Şekil 15, Şekil 16), matematikte klotoid olarak tanımlanan eğri şekline büyük benzerlik göstermektedir (Şekil 17). Trafik yollarının projelerinde basit çalışmalarda doğru ve daire yayları, büyük projelerde ise ek olarak geçiş eğrileri de kullanılır. Geçiş eğrileri aliyman ile kurp arasına yerleştirilen eğrilerdir (Tüdeş, 1979; Aydın, 2000).

Günümüzde otoban olarak adlandırılan yüksek hızla gidilen yollarda, aliymanda seyreden bir aracın yatay kurba (viraja) girdiğinde, hızını kesmeden yola devam edebilmesi ve merkezkaç kuvvetinin etkisiyle savrulmasını önlemek için aliyman ile kurp arasına geçiş eğrileri yerleştirilir. Taşıtın direksiyonu geçiş eğrisi üzerinde sabit bir $\Delta\epsilon$ açısal hızı ile döndürüldüğünde, kurba girişte en büyük dönüş acısı elde edilmiş olur (Yayla, 2002).

Şekil 15. Salyangoz.

Şekil 16. Klotoide benzeyen Salyangoz kabuğu.

Yol projelerinde; yolun aliyman kısmında eğrilik (K) sabit = 0, yolun yatay kurbunda (daire yayında) 1/R şeklinde sabit eğrilik, geçiş eğrilerinde ise değişken bir eğrilik söz konusudur.Klotoid, geçiş eğrisi olarak kullanılan bir eğridir. Denklemi $L.R = A^2$ olup, L geçiş eğrisi uzunluğu ile R kurp yarıçapının çarpımı bir A sayısının karesine eşittir. A=1 alınırsa bu klotoide birim klotoid adı verilir (Osterloh,1977; Tüdeş,1979; Aydın,2000).

Klotoid, eğriliği K = 0'dan K = ∞'a giden ve sürekli doğrusal artan bir eğridir. Her defasında ilgili yarıçap ile gelişi güzel eğri uzunluğunun çarpımı sabittir.

$$L.R = \text{sabit}$$

Bu denklemin sabit terimi ikinci dereceden gösterimle A parametresi şeklinde ifade edilerek bir boyut formülü çıkarılır.

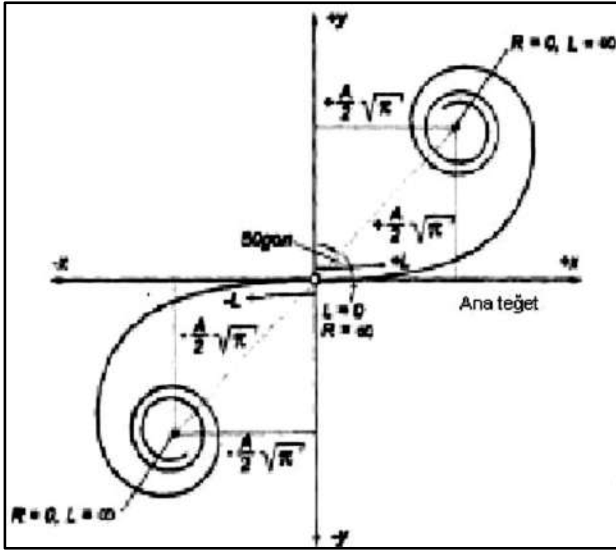
$$A^2 = R.L \longrightarrow A=\sqrt{(R.L)} \qquad (1)$$

A: Klotoid parametresi [m]
R: Klotoidin sonundaki yarıçap [m]
L: Klotoid uzunluğu [m]

Klotoid'de eğrilik (K), uzunlukla lineer değişir. Bu nedenle sürücü direksiyonu değişmeyen açısal hızla döndürebilir.

$$K = dt/dL = 1/R = L/A^2 \qquad (2)$$

Klotoidin şekli ve sağladığı faydalar görüldükten sonra, Yüce Yaratanın, salyangozdaki bu eğrileri boşuna yaratmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 17. Koordinat sisteminde klotoid.

Sonuçlar

Kâinatın yaratılışında harita mühendisliği bakımından önemli sayılan hikmetler, yukarıda detaylı olarak belirtilen açıklamalardan sonra aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Yeryüzünün şeklinin en genel şekilde küre olmasının hikmetleri; yeryüzünde bir noktanın coğrafi koordinat sisteminde tanımlanmasını ve buna bağlı olarak yeryüzünde bir noktanın ve Kâbe'nin coğrafi koordinatları (enlem ve boylam değerleri) bilindiği takdirde kıble azimut açısını hesaplanmasını ve kıble yönünün aplikasyonu mümkün hale getirmesidir. Ayıca GPS yöntemiyle konum belirleme çalışmalarında; uydular bir küresel yörünge üzerinde hareket ettiğinden dolayı, yörüngenin şeklinin küre şeklinde olması, uydularla iletişimi kolaylaştırmaktadır.
- Kutup yıldızının, haritacılık çalışmalarındaki hikmeti; kutup yıldızının, kuzey kutup noktasında olması ve konumunun sabit durumda olması nedeniyle, yeryüzünde yön bulmak ve harita yapımında noktaların bağlanacağı sabit bir dayanak olmasıdır.
- Pi sayısının haritacılık çalışmalarındaki hikmeti; muhtelif mühendislik dallarında bir daire yayını merkezden gören, radyan biriminde ifade edilen açının, derece veya grad birimine dönüştürülmesinde, bu açı birimleri arasındaki ilişkiden yararlanılır. Belirtilen bu ilişki içinde pi sayısı yer

almaktadır. Ayrıca günümüzde bilgisayarda yapılacak hesaplamalarda; açının radyan birimi kullanılır.

- Manyetik kuzey yönünün, haritacılık çalışmalarındaki hikmeti; manyetik kuzey yönünü gösteren pusula ile yer üstünde ve yeraltında yön tayininde ve konum belirlemede basit olarak bu görevi sağlayan aletlerden, yeraltında yapılacak mühendislik projelerinin uygulamasında, hassas olarak manyetik kuzey yönünü gösteren jiroskop adı verilen aletlerden yararlanılmasıdır.
- Salyangozun şeklinin hikmetlerinden birisi de, yol projelerinde geçiş eğrisi olarak kullanılan klotoid eğrisine ilham kaynağı olmasıdır. Klotoidin şekli ve en ideal geçiş eğrisi olarak sağladığı faydalar görüldükten sonra, Yüce Yaratanın, salyangozdaki bu eğrileri boşuna yaratmadığı anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

Aksoy, A., (1987). Jeodezik Astronominin Temel Bilgileri (Küresel Astronomi), İTÜ Matbaası, 2. Baskı, İstanbul.

Aydın, Ö., (2000). Mühendislik Ölçmeleri, YTÜ Yayını, İstanbul.

Bostancı, B., (2005). Klotoid Eğrisinde Yol Dinamiğinin İncelenmesi TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Mart, Ankara.

Kahveci, M. &Yıldız, F., (2005). GPS Konum Belirleme, Nobel Yayınları, Ankara

Osterloh, H., (1977). Strassenplanung mit Klothoiden , Berlin.

Özbenli, E.&Tüdeş, T., (1989). Pratik Jeodezi Ölçme Bilgisi, KTÜ yayını, Trabzon

Tüdeş, T., (1979). Aplikasyon Özel Ölçmeler, KTÜ Müh. Mim. Fak. Yayını, Trabzon

URL_1: https://sorularlaislamiyet.com/kainat-konusunda-en-cok-merak-edilenler, Erişim Tarihi: 12.11.2017.

URL_2: http://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/sure/59-hasr-suresi, Erişim Tarihi: 15.11.2017.

URL_3: http://www.matematiksel.org/pi-sayisi-hakkinda-enteresan-bilgiler/, Erişim Tarihi: 08.11.2017.

Üstün, A. (2006). Jeodezik Astronomi Ders Notları, Selçuk Üniversitesi.

Yayla, N., (2002). Karayolu Mühendisliği, İTÜ İnşaat Fakültesi Yayını, İstanbul.

MATEMATİĞİN PENCERESİNDEN “YARATILIŞ GERÇEĞİ” (BÜYÜK PATLAMA TEORİSİ)

Doç. Dr. Erhan PİŞKİN
Dicle Üniversitesi, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Diyarbakır.
episkin@dicle.edu.tr

Özet

Bu çalışmada “Kâinatın bir yaratıcı tarafından yaratılmış olduğu” ile ilgili deliller ele alınmıştır. Bunun için öncelikle Büyük patlamadaki (BingBang) hassasiyet ve kâinattaki hassas dengeler göz önüne alınıp, yaratılışın tesadüf olma ihtimalinin imkânsızlığı tartışılmıştır. Daha sonra Güneş, Dünya ve Ay ile ilgili bazı bilgiler verilip Allah (c.c)’ın azameti anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Patlama, Kâinat, Matematik,Yaratılış.

“TheTruth of Creation”: From Mathematics Perspective (The BigBang Theory)

Abstract

In this study, the evidences revealing the truth that “*the universe must have been created by a* Creator” were focused on. To do this, first of all, the impossibility of “coincidence” will be discussed by considering these sitivity in the Big-Bang and the precise balance in the universe. After that, the greatness of Allah (cc) is expressed by presenting some information about the sun, the earth and the moon.

Keywords: Big Bang Creation, Mathematics, Universe.

Giriş

Eski Yunan filozofu Aristo yaklaşık 1800 yıl önce kâinatın statik (durağan) olduğunu ifade etmişti. Bu düşünce 20. yüzyıla kadar bilim dünyasında kabul görmüştür. Bu sebeple maddenin ezeli olduğu düşünülüyordu. Dolayısıyla bir yaratıcının olmadığı fikrini kabul eden materyalist felsefe benimsenmekteydi. Ancak modern bilim 20. yüzyılda kâinatın yaklaşık 13,7 milyar yıl önce BigBang (Büyük Patlama) olarak adlandırılan bir patlama sonucu yaratıldığını ve dolayısıyla maddenin ezeli olmadığını göstermiştir. Bu gerçeği ünlü fizikçi Stephen Hawking şöyle ifade etmektedir:

"1915'i izleyen onlarca yıl içinde bu yeni uzay ve zaman anlayışı kâinat hakkındaki düşüncelerimizde köklü değişiklere yol açtı. Aslında değişmeyen, hep var olan ve sonsuza kadar varlığını sürdürecek olan kâinat kavramının yerini dinamik, genişleyen, geçmişte sonlu bir zamanda başlamış ve gelecekte sonlu bir zamanda bitecek olan bir kâinat kavramı aldı[44]."

O bir başka ifadesinde şöyle demektedir:

"Kâinatın niçin bu şekilde başladığını, bizim gibi varlıkları yaratmaya niyetlenen Tanrı'nın işi olarak görmenin dışında, açıklamak çok zor.[45]"

Kâinatın Allah (cc) tarafından yaratıldığını yaklaşık 1400 yıl önce Kuran-ı Kerim şöyle haber vermiştir:

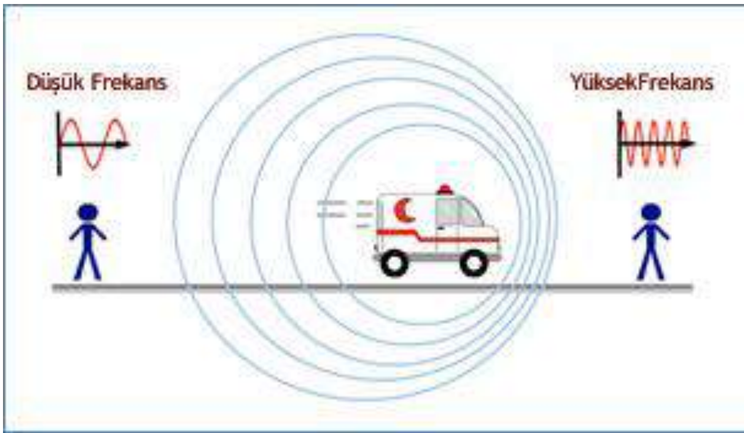
"*O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır*[46]"

Modern bilim ise 20. yüzyılda bu ilâhî mesaja ancak ulaşabilmiştir. Yani "Zaman ihtiyarladıkça Kur'ân gençleşiyor. Rumuzu tavazzuh ediyor." Demek ki, Kur'ân bütün zamanları kucaklıyor, bütün çağların önünden gidiyor.

1-Kâinatın Genişlemesi

Rus fizikçi ve matematikçi Alexander Friedmann'ın kâinatın genişlemekte olduğunu 1922 de teorik olarak ispatlamasından birkaç yıl sonra 1929 da Edwin Hubble dev bir teleskop ile kâinatın genişletilmekte olduğunu gözlemledi.

Hubble, kâinatın genişletildiğini dalgaların basit bir özelliği ile keşfetti. Dalga kaynağı alıcıdan uzaklaştıkça, dalganın alınma sıklığı (frekansı) düşer. Mesela; bize doğru yaklaşan bir arabanın motor sesi tiz iken (yüksek frekanslı), bizden uzaklaşan bir arabanın motor sesi pestir (düşük frekanslı, kalın). Bu olaya fizikte Doppler etkisi denir.

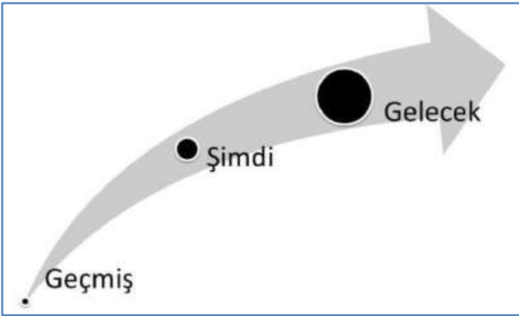
[44]Stephen Hawking, Zamanın Daha Kısa Tarihi, Doğan Kitap 2009.
[45]Stephen Hawking, a.g.e.
[46] Kuran-ı Kerim, En'âm Suresi 101, Şurâ 11

Işık bir dalga olduğundan ışık kaynağı gözlemciden uzaklaştıkça ışık dalgalarının sıklığı azalacağından kırmızımsı görünür (kırmızıya kayma). Eğer ışık kaynağı gözlemciye yakınlaşırsa dalgaların ulaşma sıklığı artacağından mavimsi görünür (maviye kayma). İşte Hubble, gözlemlediği gökadalardan gelen ışığın kırmızıya kaydığını keşfetti. Dolayısıyla gökadalar bizden uzaklaşmaktaydılar. Bunu bir balon üzerine küçük noktalar koyup balonu hafifçe şişirerek noktaların birbirlerinden uzaklaşması gibi düşünebiliriz.

Hawking bunu şöyle ifade ediyor:

"1929 yılında Edwin Hubble bir dönüm noktası olan gözlemini gerçekleştirdi: Hangi yöne bakarsak bakalım uzak yıldız kümeleri hızla bizden uzaklaşıyorlardı. Başka bir deyişle, kâinat genişliyordu. Bu demekti ki, eskiden cisimler birbirine bugün olduğundan daha yakındılar. Gerçekten de öyle görünüyor ki, yaklaşık on ya da yirmi milyar yıl önce bir anda tüm cisimler tek bir noktadaydı ve bundan dolayı kâinatın yoğunluğu o anda sonsuzdu. Bu buluş, kâinatın başlangıcı sorusunu en sonunda bilimin alanına soktu.[47]"

Kâinat zaman içerisinde genişlediğine göre bunun bir başlangıcı olmalıydı. Yani kâinat geçmişte daha küçük olmalıydı, böylece zamanda geriye doğru düşünürsek kâinatın başlangıç noktası var olmalıydı.

Yoğunluk (d), kütle (m) ve hacim (v) arasında

$$d = \frac{m}{v}$$

İlişkisi olduğundan ve zaman da geriye doğru gidildiğinde hacim küçüleceğinden ulaşılan bu ifade matematik olarak yazılırsa;

$$\lim_{v \to 0} d = \lim_{v \to 0} \frac{m}{v} = \infty$$

[47]Stephen Hawking, Zamanın Kısa Tarihi, Milliyet Yayınları, 1989.

olur. Yani sıfır hacim ve sonsuz yoğunluk vardır. Bu ise fiziksel olarak yokluk demektir. Dolayısıyla ilk yaratılma anında hacim sıfır ve yoğunluk sonsuzdur. Yani kâinat yoktan yaratılmıştır.

Hawking bunu bütün kâinatın sıfır büyüklüğünde bir noktaya sıkışmış hali olarak ifade eder:

"Bütün kâinat sıfır büyüklüğündeki tek bir noktaya sıkışmıştı. O zaman kâinatın yoğunluğu ve uzay-zamanın eğriliği sonsuz olmalıydı. Bu büyük patlama dediğimiz zamandır[48]."

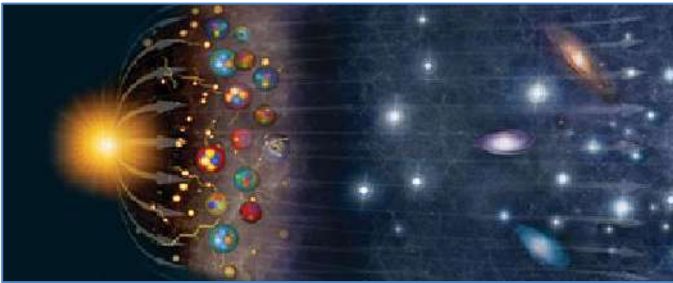
Kocaman incir ağacının küçücük incir çekirdeğinde programının yazılmış olması gibi kâinatın programı da tek bir noktaya sıkıştırılmıştı.

Kuran-ı Kerim 20. yüzyılda ulaşılan bu gerçeği şöyle ifade etmektedir:

"*Göğü kudretimizle biz kurduk ve şüphesiz biz* (onu) *genişletmekteyiz*.[49]"

Kâinat zamanla genişletildiğine göre, büyüyen her şeyin bir çocukluğu, başlangıcı olmalıdır. Bu başlangıç BingBang olarak adlandırılmaktadır.

2-Big Bang (Büyük Patlama)

Kâinat yaklaşık 13,7 milyar yıl önce sıfır hacim ve sonsuz yoğunluktaki bir noktadan yaratılmıştır. Bunu şöyle örneklendirebiliriz. Elimizde çok sayıda bilye

---

[48]Stephen Hawking, Zamanın Daha Kısa Tarihi, Doğan Kitap 2009.
[49] Kuran-ı Kerim, Zariyat Suresi 47

olduğunu varsayalım. Bu bilyeleri oldukça geniş bir odanın içine fırlattığımızı düşünelim. Eğer bilyeleri çok hızlı atarsak bilyeler dağılıp kaybolacaktır veya çok yavaş bırakırsak bilyeler dağılmadan üst üste yığılacaktır. Fakat uygun bir hızla atarsak birbirlerinden uygun mesafelerde bulunacaklardır. Kâinatta yaratılırken çok yüksek veya çok yavaş bir patlama olsaydı kâinat teşekkül etmeden dağılacak veya üst üste yığılacaktı. Burada tesadüf olamayacak kadar hassas bir denge mevcuttur.

Profesör Paul Davies, bunu şöyle ifade ediyor:

"Hesaplamalar, kâinatın genişleme hızının çok kritik bir noktada olduğunu göstermektedir. Eğer kâinat birazcık yavaş genişlese çekim gücü nedeniyle içine çökecek, biraz daha hızlı genişlese kozmik materyal tamamen dağılıp gidecekti. Bu iki felaket arasındaki dengenin ne kadar "iyi hesaplanmış" olduğu sorusunun cevabı çok ilginçtir. Eğer patlama hızının belirli hale geldiği zamanda, bu hız gerçek hızından sadece 10 üzeri eksi 18 (milyon kere milyon kere milyon) kadar bile farklılaşsaydı, bu gerekli dengeyi yok etmeye yetecekti. Dolayısıyla kâinatın patlama hızı inanılmayacak kadar hassas bir kesinlikle tesbit edilmiştir. Bu sebeple BingBang herhangi bir patlama değil, her yönüyle çok iyi hesaplanmış ve düzenlenmiş bir hadisedir.[50]"

Sadece büyük patlama anındaki hassasiyet bile tesadüf olamaz. Yani tesadüf olma ihtimali 1.000.000.000.000.000.000 (Kentilyon) da 1 dir. Ayrıca, bu durum Hawking tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

"Kâinatın genişleme hızı o kadar kritik bir noktadadır ki, Büyük Patlama'dan sonraki birinci saniyede bu oran eğer yüz bin milyon kere milyon da bir (10 üzeri 14) daha küçük olsaydı kâinat şimdiki durumuna gelmeden içine çökerdi[51]."

Farklı şekillerde ifade edilen bu hassas durumun tesadüf sonucu olamayacağını Penrose şöyle ifade eder:

"Kâinatın, şöyle mütevazı bir görünüşle de olsa, başlangıçtaki gibi bir tekilliğe tesadüf eseri sahip olması ihtimali nedir? Bu ihtimal 10 üzeri 123 te bir ihtimalden daha küçüktür"[52].

Tüm kâinattaki parçacık (proton, nötron, kuark) sayısının 10 üzeri 80 olduğu düşünülürse, 10 üzeri 123 sayısının ne kadar büyük bir sayı olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Patlamalarda düzensizlik meydana gelmesi beklenirken tam tersine müthiş bir hassasiyet içinde mükemmel bir kâinat teşekkül etmiştir. Bunu sağlayan ve büyük

[50] Paul Davies, Superforce: The Searchfor a Grand Unified Theory of Nature, 1984.
[51]Stephen Hawking, Zamanın Kısa Tarihi, Milliyet Yayınları, 1989.
[52]Roger Penrose, Büyük Küçük ve İnsan Zihni, Sarmal Yayınevi, 1998.

patlama anında bitişik olan dört temel kuvvet vardır. Bu kuvvetler hayatın tecellisi için gerekli kuvvetlerdir.

2.1- Kütle Çekim Kuvveti (Yer çekim kuvveti)

Maddeler arasında cisimlerin uzaklığı ile ters orantılı olan kuvvettir. Dolayısıyla kütlesi olan her şey birbirini çeker. Kütle çekimi kuvveti yıldızların, gezegenlerin ve dolayısıyla ağır atomların teşekkülüne sebep olur. Bu kuvvet olmasaydı hayat olmazdı. Yer çekimi denilince akla gelen ilk bilim insanı Newton bu konuda şöyle demektedir:

"Gökteki hadiseleri kütle çekim kuvvetiyle açıkladık, ancak bu kuvvetin sebebini tayin etmedik. Güneş, gezegenler ve kuyruklu yıldızlardan meydana gelen bu en güzel sistem, ancak zeki ve güçlü bir varlığın bilgisi ve hâkimiyetiyle işleyişini sürdürebilir[53]."

2.2- Elektromanyetik Kuvvet

Aynı yüklerin birbirlerini itme ve zıt yüklerin birbirilerini çekme kuvvetidir. Dolayısıyla elektron yörüngede bu kuvvet sebebiyle tutulur. Bu kuvvet olmazsa atom ve dolayısıyla hayat olmaz.

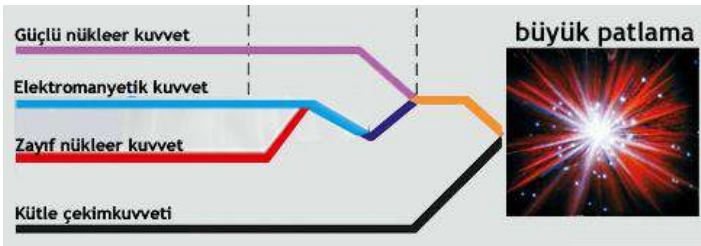
2.3. Güçlü Nükleer Kuvvet

Atom çekirdeğindeki proton ve nötronları bir arada tutan kuvvettir. Bu kuvvetin yokluğunda protonlar bir arada durmaz ve atom teşekkül etmezdi.

2.4- Zayıf Nükleer Kuvvet

Hidrojeni helyuma dönüştüren kuvvettir. Yıldızların yanmasına sebep olur ve böylece ağır elementler ortaya çıkar.

Büyük patlamadan kısa bir süre sonra birbirinden ayrılan bu kuvvetlerin ayrılma zamanını aşağıdaki şemada özetleyebiliriz.

[53] Michael Guillen, Dünyayı Değiştiren Beş Denklem, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 2001.

3.Kozmik Radyasyon

Kâinatın genişletildiğinin bir diğer delili de, eğer kâinat bir noktada patlayıp başladı ise kâinatın her tarafında aynı kozmik dalgaların bulunması gerekiyordu. 1965 yılında Arno Penzias ve Robert Wilson çok duyarlı bir dalga dedektörünü denerlerken ilginç dalgalar keşfettiler. Dünya kendi ekseni ve güneş ekseni etrafında döndüğünden dedektörün yönü farklı yönlere döndüğü halde her taraftan neredeyse eşit seviyede dalga geliyordu. Bu büyük patlamanın yeni bir deliliydi. Bu çalışmaları ile Penzias ve Wilson 1978'de Nobel Ödülü kazandılar.

4-Yaratılışın Altı Devresi

Kuran-ı Kerim'de kâinatın altı safhada yaratıldığı ifade edilmektedir:

"*Allah, gökleri ve yeri, ikisi arasındakileri altı gün içinde (altı devrede) yaratan sonra da Arş'a kurulandır. Sizin için O'ndan başka hiçbir dost, hiçbir şefaatçi yoktur. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız*?[54]"

İlginçtir bilim insanları kâinatın yaratılışı ile ilgili çalışmalar yaparken inceleme kolaylığı açısından altı dönem olarak ele alırlar.

Steven Weinberg, "İlk Üç Dakika[55]" isimli kitabında kâinatı sıcaklığının düşmesine göre altı film karesi şeklinde sınıflandırmıştır. Burada farklı bir sınıflandırmayı ifade edeceğiz.[56]:

Birinci Aşama*:* Planck dönemi olarak adlandırılan bu dönem 10^{-43}. Saniyede 10^{-33} santimetre boyutunda ve 10^{32} Kelvin sıcaklığında büyük patlama olmaktadır. kâinatı teşkil eden; kütle çekim kuvveti, elektromanyetik kuvvet, zayıf nükleer kuvvet ve güçlü nükleer kuvvet bu safhada bir arada idiler.

İkinci Aşama*:*Kozmik çorba olarak adlandırılan 10^{-32}. Saniyede sıcaklık 10^{15} derecedir. Bu safhada Einstein'in ünlü $E = mc^2$ denkleminin de ifade ettiği gibi, büyük patlama ile ortaya çıkan enerji, madde ve antimaddenin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Üçüncü Aşama: Elektron oluşturulmaktadır. Bu aşamada sıcaklık 12.10^8 derecedir.

Dördüncü Aşama: Radyasyon dönemidir ve ilk patlamadan yaklaşık 300000 sene geçmiştir. Sıcaklık 10^9 derecedir. Burada madde plazma halindedir.

---

[54]Kuran-ı Kerim, Secde Suresi 6.
[55] Steven Weinberg, İlk Üç Dakika, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 1998.
[56] Taşkın Tuna, Ol dedi oldu, Şule Yayınları, 2006.

Beşinci Aşama: Maddenin yaratılışı 300000 yıl ile 500000 yıl arası zaman geçmiş ve sıcaklık 3000 dereceye düşürülmüştür.

Altıncı Aşama: Yıldızların ve galaksilerin meydana getirildiği dönemdir.

5-Dünya, Güneş ve Ay

Bu kısımda, Dünya, Güneş ve Ay ile ilgili bazı bilgiler verip ne kadar muazzam bir kâinatta yaşadığımızı ve Allah (c.c)'ın azametini anlamaya çalışacağız.

Dünya

Ekvatorda dünyanın çapı: 12742 km, çevresi ise 40075 km ʻdir. Dünyanın toplam yüzey alanı 510100000 km^2 ʻdir.

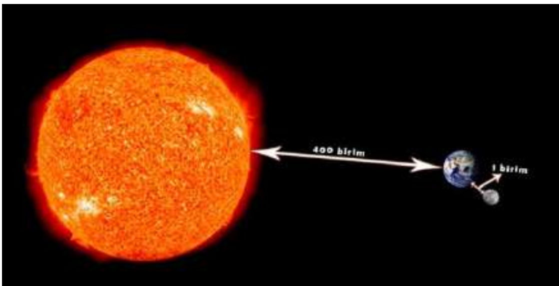
Güneş

Hacim 1,4122×1027 m^3 (Dünya'nın 1 300 000 katı), kütle 1,9891 ×1030 kg (Dünya'nın 332 946 katı).

Ay

Çapı 3 476 km'dir. Dünya'nın dörtte biri büyüklüğündedir ve dünyadan 81,3 kat daha hafiftir. Dünya'nın çapı Ay'ın çapının yaklaşık 4 katıdır. Güneş'in çapı ise Dünya'nın çapının yaklaşık 109 katıdır.

Güneş, Dünya'dan yaklaşık olarak 150 000 000 (150 milyon) km uzaklıktadır. Ay ise Dünya'dan 384 000 km uzaklıktadır. Ay'ın Dünya'ya olan uzaklığından 400 kat daha fazladır.

Dünya'nın içerisine yaklaşık 64 tane Ay sığabilir. Güneş'in içerisine de bir milyon tane Dünya'nın sığacağı söylenebilir.

Dünya, Güneş ve Ay'ın büyüklüklerini daha iyi anlayabilmek için Ay'ı bir mercimek tanesi kadar farz edersek; Dünya'yı bir nohut tanesi, Güneş de bir futbol topu kadar olacaktır.

Bazı Hızlar

Dünya kendi ekseni etrafında **1.670 km/saat,** dünya güneşin etrafında **108.000 km/saat,** güneş Samanyolu galaksisinin etrafında **900.000 km/saat** hızla döndürülmektedir.

Samanyolu, kendisiyle birlikte Yerel Galaksi Kümesini teşkil eden diğer galaksilerle birlikte, 150 milyon ışık yılı uzağımızdaki bir süper galaksi kümesine doğru **3.000.000 km/saat** hızla hareket ettirilmektedir.

Sonuç

Bilim-din ilişkisi ile ilgili yazılmış birçok tercüme eserde bilim ve dinin çeliştiği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunun en önemli sebebi batılı yazarlar bilim ve dinin çeliştiğini söylerken, din olarak tahrif edilmiş Hıristiyanlık ve Yahudiliği kastetmektedirler. Fakat bu kitaplar Türkçeye tercüme edilirken din kelimesi İslamiyet gibi algılanmaktadır. Bu sebeple birçok insan İslamiyet ile bilimin çeliştiğini düşünmektedir.

Bu çalışmada son bilimsel gelişmeler ile Kuran-ı Kerim'in uyum içerisinde olduğunu ifade etmek için bazı ayetlerden örnekler verilmiştir. Elbette ayetler ilmi ezeli olduğundan farklı anlamlar barındırmaktadır. İlginç olan şudur ki 1400 yıl önce indirilmiş Kuran-ı Kerim ile modern bilim uyum içerisindedir. Yani Allah'ın kelam sıfatı olan Kuran-ı Kerim ile kudret sıfatı olan kâinat kitabı uyum içerisindedir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi kâinatın yaratılışında mükemmel bir sanat vardır. Elbette sanat varsa onu bir yapan olacaktır. Madem yapan bilir, elbette bilen konuşur. Kur'an'da bu yaratılış pek çok yerde nazara verilir:

"*O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır*."[57]

"*O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece «ol» der, o da hemen oluverir*."[58]

"*Göğü kudretimizle biz kurduk ve şüphesiz biz* (onu) *genişletmekteyiz*."[59]

"*Allah, gökleri ve yeri, ikisi arasındakileri altı gün içinde* (altı devrede) *yaratan sonra da Arş'a kurulandır. Sizin için O'ndan başka hiçbir dost, hiçbir şefaatçi yoktur. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız*?"[60]

---

[57] En'âm Suresi 101; Şurâ 11.
[58] Bakara Suresi, 117.
[59] Zariyat Suresi 47.
[60] Secde Suresi 6.

PROTEİN VE ENZİMLER TESADÜFÜ REDDEDİYOR

Prof. Dr. Ömer İrfan KÜFREVİOĞLU
Atatürk Üniv.,Fen Fakültesi, Kimya Bölümü, Biyokimya Anabilim Dalı,Erzurum
okufrevi@atauni.edu.tr

Özet

Canlılardaki bütün metabolik olayların kataliz görevi enzimlere verilmiştir. Enzimlerle reaksiyonlar 10^8-10^{20} kat hızla yürümektedir. Mesela, karbonik anhidraz enzimi saniyede bir milyon karbon dioksitin bikarbonata dönüşmesine sebep olmaktadır. Proteinler, ribozomlarda hızlı ve seri üretilmekte ve daha sonra hızlı bir şekilde en uygun konformasyon kazandırılmaktadır. Bu olaylar, ihtimal teorileri ile irdelendiğinde tesadüfün kesinlikle yerinin olmadığını göstermektedir.

Hücrelerdeki biyomoleküllerin mükemmel organizasyonu ile her hücre maksimum ekonomi prensiplerine göre çalışmakta, fazla veya eksik bir madde üretilmemektedir. İnsanda ortalama 100 trilyon hücre vardır ve olgun eritrosit hariç, her hücrede 2 metre boyunda DNA bulunmaktadır. Her hücrede bulunan her DNA üzerinde yaklaşık 23 bin protein geni mevcuttur. Ancak her gen, belirli hücrelerde ve belirli zamanlarda ekspresyona uğramaktadır.

Bütün bu hadiseler, mükemmel olarak ve vahdet içinde cereyan eder. Kâinatta tesadüfün bulunmadığını, her şeyin sonsuz ilim, irade ve kudret sahibi Allah'ın eseri olduğunu gösterir. Özetle; kâinatta tesadüfe tesadüf edilmez!

Anahtar Kelimeler: Enzim, Gen Ekspresyonu, Protein, Tesadüf

Proteins and Enzymes Reject Coincidence

Abstract

The catalysis of all metabolic pathways in living organisms has been given to enzymes. Reactions with enzymes occur at a rate of 10^8-10^{20} fold. As an example, the carbonic anhydrase enzyme converts one million carbondioxide into bicarbonate within one second. Proteins are produced rapidly and serially on ribosomes and then they are gained the optimum conformation in a rapid manner. These phenomena show that chance is definitely not the take place when it is examined with probability theories.

The each cell works according to the principles of maximum economy with the perfect organization of the biomolecules within its, and no excess or missing substance is produced. There are 100 trillion cells in the human body and 2 meters

of DNA in every cell, except mature erythrocytes. There are approximately 23,000 protein genes on each DNA in each cell. However, each gene undergoes expression in certain cells and at certain times.

All these events occur perfectly within a unity. Then there is no coincidence in the universe. This is proof of the existence of Allah who is the eternal power and knowledge. In summary; the coincidental is not been coincidentally in the universe!

Keywords: Coincidence, Enzyme, Gene Expression, Protein

1.Canlı Yapısındaki Biyomoleküller Arasındaki Mükemmel Organizasyon

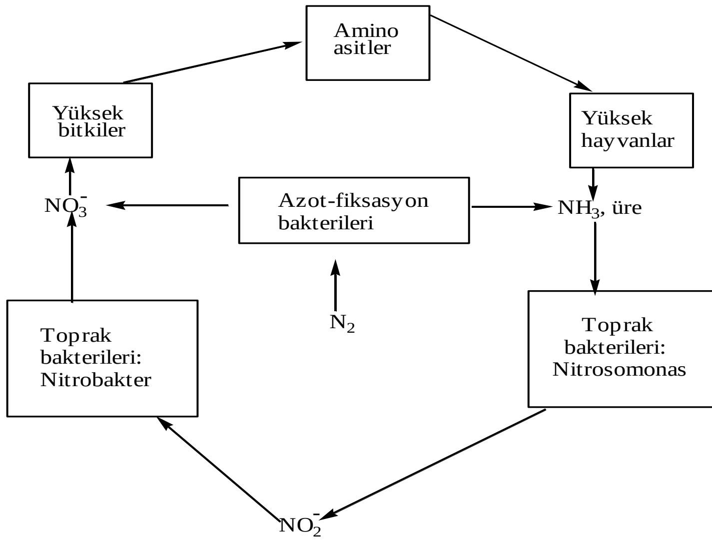
Canlılarda biyomoleküller, çok çeşitli ve kompleks yapıdadır. Meselâ, üzerinde biyokimyacıların en çok çalıştığı ve biyokimyasal özelliklerinin en fazla aydınlatıldığı *Escherichia coli* bakterisi, yaklaşık 7.000 çeşit bileşiğe sahiptir. Mikroskop altında on binlerce defa büyütülerek görülebilen ve gramın 500 milyarda biri kadar bir ağırlığa sahip olan bu bakterideki bileşiklerin 4.000 kadar çeşidi protein, üç binden fazlası nükleik asittir. Bu bakteri yapısındaki binlerce çeşit kompleks organik bileşik su, amonyak ve glukoz moleküllerinden sentezlenmektedir: Burada bir kimyagerin hayal edemeyeceği bir maharet sergilenmektedir. Eğer bir kimyagerden aynı çıkış maddelerini kullanarak bir amino asit ve bir lipidin yalnız bir kap içinde sentezi istense, buna hiç yanaşmayacaktır. Çünkü bir kap içinde yalnız bir tek reaksiyon gerçekleştirilebilir ve yukarıdaki başlangıç maddelerinden istenilen sentezlerin yapılabilmesi de yüzden fazla reaksiyonla mümkün olur. Fakat *E.coli* hücresini bir kap kabul etsek, yaklaşık 7000 çeşit organik bileşik, basit su, amonyak ve glukozdan 20 dakika içinde bir arada yapılmakta ve hücre bölünmektedir (Lehninger, A.L., 1983; Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

Biyosfer adı verilen canlı kürede biyomoleküller arasında mükemmel bir devr-i daim vardır. Protein ve nükleik asitlerin yapısında bulunan azot da, canlılar arasında devredilen önemli bir elementtir. Azot molekülü (N_2), atmosferde çok bol miktarda bulunmasına rağmen iki azot atomu arasında üçlü kovalent bağdan dolayı kolay reaksiyona girmez. Azot fiksasyon bakterilerinde ATP (enerji kaynağı) kullanılarak azot, amonyak(NH_3)'a çevrilir. Toprak mikroorganizmaları daha sonra NH_3'ü NO_2^- (nitrit) ve NO_3^- (nitrat)'a oksitler. Bitkiler azotu topraktan NO_3^- halinde alırlar ve NH_3, amino asitler ve diğer bileşiklere indirgerler. Bunlar hayvanlar tarafından kullanıldıktan sonra, yine indirgenmiş halde toprağa bırakılır. Bu

hadiseler azot devri olarak ifade edilir (Şekil 1) (Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

Azot devrinde vazife yapan bakteriler, bitkiler, hayvanlar ve insanların sayısı, çeşidi ve ömrü gibi parametrelerin sürekli kontrol altında tutulması gerekir ki havada azot % 78 olarak her zaman muhafaza olsun.

Benzer durum oksijen için de geçerlidir. Milyonlarca canlı oksijen tüketip bir o kadarı da oksijen ürettiği halde, atmosferdeki oksijen oranı binlerce senedir % 21 oranında korunmaktadır. Bu ilmi hakikatler, yeryüzündeki bütün canlı mahlûkatı sonsuz kudret ve ilmiyle yaratan ve idare eden Allah'ın (C.C.) varlığının büyük delilleridir.

Şekil 1. Canlı âlemdeki azot devri.

2. Enzimlerle Canlı Bünyesindeki Reaksiyonlar En Az Yüz Milyon Kat Hızlanır

Biyolojik sistemlerdeki bütün kimyasal reaksiyonların katalizi, enzim adı verilen moleküllerle yürütülmektedir. Bu reaksiyonlardan bazıları, CO_2'nin H_2O ile birleşmesi gibi oldukça basit olmasının yanı sıra bazıları da mesela bir kromozomun tamamının eşleşmesi (replikasyon) gibi son derece karmaşıktır. Enzimlerin fevkalade bir katalizleme gücü vardır. Bugün 2000'in üzerinde enzim tanımlanmış olup, bazı katalitik RNA molekülleri hariç olmak üzere hepsi de protein yapısındadır.

Enzimler, canlı organizmalardaki kimyasal reaksiyonları hızlandırmada kullanılan katalizörlerdir. Bu esnada hiçbir yan ürünün meydana gelmesine fırsat verilmez. Böylece sistemde % 100'lük bir ürün verimi sağlanmış olur.

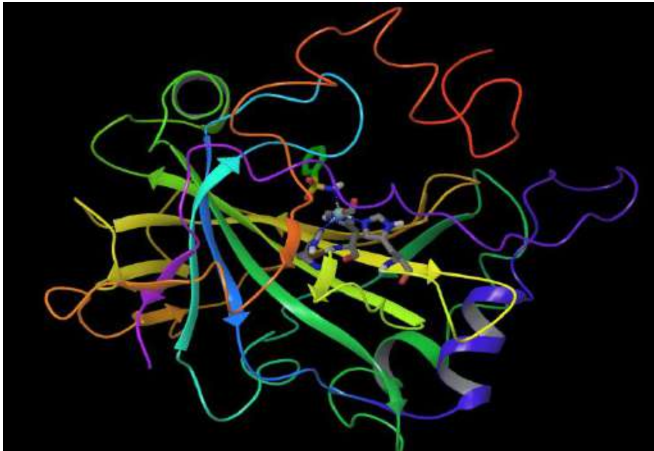
Karbonik anhidraz, enzimler arasında en yüksek katalizleme gücüne sahip enzimlerdendir (1.000.000 s^{-1}). Yani bir karbonik anhidraz molekülü (Şekil 2) üzerinde;

$$CO_2 + H_2O \rightleftharpoons H_2CO_3$$

reaksiyonu 1/1.000.000 saniyede, yani 1 mikrosaniyede gerçekleştirilmektedir. Bunun anlamı bir saniyede karbonik anhidraz enziminin aktif bölgesine bir milyon karbon dioksit molekülü bağlanmakta ve bikarbonata dönüştürülmektedir. Diğer enzimler üzerinde yapılan çalışmalarda enzimler varlığında reaksiyonların 10^8-10^{20} kat arasında hızlandığı gözlenir (Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

Bu vesileyle çok yüksek sıcaklık, çok yüksek basınç altında yapılan reaksiyonlar normal hücre içi şartlarda ve atmosfer basıncında meydana gelir. Ayrıca enzimler, hem katalizledikleri reaksiyon tiplerine, hem de ürüne dönüştürdükleri substratlara karşı son derece spesifiktirler. Genellikle tek bir kimyasal reaksiyonu veya aynı tip benzer reaksiyonları katalizlerler. Bu sayede kimya bilim insanlarının normal laboratuvar şartlarında yapmaları mümkün olmayan sentez veya yıkım reaksiyonları, mükemmel ve yan ürünsüz olarak canlılarda meydana gelir. Yani enzimlerin sonsuz ilim, irade ve kudret sahibi bir zatın plan ve programıyla vazifeli memurları olduğu anlaşılır.

Şekil 2. İnsan karbonik anhidraz II enziminin üç boyutlu (tersiyer) yapısı (Kılıç, D, 2017).

3.Protein Sentezi (Translasyon) Saniyeler İçinde Vuku Bulur

Proteinler, bütün canlı varlıkların en önemli ve hücrelerin de en bol bulunan bileşikleridir. Enzimatik katalizleme, küçük molekül ve iyonların

kanda taşınması ve dokularda depolanması, mekanik hareket, mekanik destek, antikor yapısına girerek vücudun savunma sisteminin teşkili gibi yüzlerce hayati vazifeleri vardır.

Proteinler, ribozomlarda amino asitlerin peptid bağı ile bağlanması ile primer yapı kazanır. Daha sonra sırayla hidrojen bağlarıyla oluşan sekonder yapıyı takiben, tersiyer ve bazı proteinlerde kuaterner denilen üç boyutlu yapı kazandırılır. Böylece biyolojik olarak fonksiyon görecek yapıya sahip olur (Stryer, L., 1988). Şekil 2'de örnek olarak insan karbonik anhidraz II enziminin tersiyer yapısı görülmektedir.

Bir proteinin primer yapı kazanması, hücre içinde ribozom adı verilen protein ve RNA'lardan meydana gelen supramolekül yapıdaki biyolojik fabrikalarda vuku bulur. Bir *E.coli* hücresinde yaklaşık 20 bin, büyümekte olan bir memeli hücresinde ise 10 milyon civarında ribozom olduğu belirlenmiştir. Bir *E.coli* hücresinde 100 amino asitlik bir protein sentezi yaklaşık 5 saniyede vuku bulur. Halbuki protein sentezi konusunu ders olarak anlattığımızda, iki amino asidin bağlanması sırasında meydana gelen hadiselerin anlatımı bazen onlarca saat zamanımızı almaktadır. Bu iş için yaklaşık yüzlerce çeşit makromolekül koordineli olarak görev alır. Bu makromoleküller arasında, RNA ve çok sayıda proteinin meydana getirdiği bir kompleksten ibaret ribozomların yanı sıra, tRNA'ları aktifleştirici enzimleri, protein yapısındaki çözünmüş protein sentezi faktörlerini ve mRNA'yı sayabiliriz.

Burada protein sentezi sırasında tesadüfün yeri olmadığını gösteren bir hakikati de beyan edelim: Hücre içinde amino asitler serbest halde fazla bulunmazlar. Protein sentezinde kullanılacaklarından, tamamına yakını [amino açil-tRNA + GTP + EF-Tu) (uzama faktörü)] üçlü kompleks halindedir. Ribozomun A bölgesindeki mRNA kodonuna, amino asitleri getiren 20 çeşit üçlü kompleks tRNA'nın antikodonlarıyla bağlanmak için difüzyonla bu bölgeye gelerek eşleşme denemesi yaparlar. Bir saniyede zincire 18 amino asit eklendiği ve 20 çeşit üçlü kompleksin denendiği göz önüne alındığında, saniyede 18x20 deneme yapıldığı anlaşılır. Eğer, uygun antikodonu taşıyorlarsa eşleşme yapılır. Dolayısıyla, üçlü kompleksin antikodonu deneyecek kadar bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Bu süre uzadıkça doğru proteinlerin sentez ihtimali artacaktır. Gerçekten, burada hücrenin ihtiyaç duyduğu hızda doğru protein sentezlenmesi optimize edilmiştir (Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

4.Protein Katlanması; İhtimal Teorilerine Göre Tesadüfen Olamaz

Amino asitlerin, tespih taneleri gibi yan yana dizilmesiyle polipeptid zincirleri teşkil edilir. Ancak fonksiyon görmeleri için önce sekonder ve daha sonrada tersiyer yapı kazanmaları için katlanmaları icap eder. Çünkü proteinler sentezlendiği zaman yalnız, disülfid bağlanmalarının da olmadığı, primer yapıya sahiptir. Böyle bir deneme ve arayış ihtimal teorilerine göre acaba ne kadar zaman alacaktır?

Şimdi 100 amino asit ihtiva eden küçük bir protein düşünelim. Her bir amino asidin 3 farklı konformasyonu (uzayda dizilimi) olacağını farz edersek proteinin toplam yapı sayısı 3^{100}, yani $5x10^{47}$ olacaktır. Her bir yapıdan diğerine geçişin 10^{-13} saniye aldığı farz edilirse, toplam arayış zamanı $5x10^{34}$ saniye, yani, $1,6x10^{27}$ yıl sürecektir. Burada bir amino asidin konformasyon sayısı üçten fazla ve protein yapısının bir şekilden diğerine geçişi 10^{-13} saniyeden daha uzun süreceği göz önüne alınırsa bu rakamın çok düşük hesaplandığı aşikardır.

Gerçekten çok küçük bir proteinin bile enerjice en düşük hali bulmak üzere tesadüfen bütün halleri araması oldukça uzun sürecektir. Son yıllarda 'chaperon' lar adı verilen, ısı şok proteinleri (heat shock protein, hsp) şeklinde isimlendirilmiş bazı proteinlerin yanlış katlanmalara engel olmada vazife aldıkları anlaşılmıştır (Nelson, D.L., Cox, M.M. , 2005; Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

Her hücrede her an binlerce protein sentezlenmekte ve kusursuz olarak fonksiyon görebilecek en uygun yapıyı kazanmak üzere katlanmaktadır. İhtimal hesaplarına göre protein katlanmalarının tesadüfen olacağını tarafsız düşünen akıllı insanlar reddeder.

5.Her Hücrede Belirli Genlerin Açılmasına İzin Verilir

İnsanda ortalama 100 trilyon hücre vardır ve olgun eritrosit hücreleri hariç, her hücrede 2 metre boyunda DNA bulunmaktadır. Her hücrede bulunan her DNA üzerinde yaklaşık 23 bin protein geni mevcuttur. Genler, hücreler tarafından yapılan proteinlerin çeşitlerini tayin etme vazifesini üstlenmişlerdir.

Normal hücrelerde genetik bilginin akışı;

yönündedir. Ancak her gen, belirli hücrelerde ve belirli zamanlarda organizmanın ihtiyacına göre ekspresyona uğramakta, yani açılmaktadır. Misal olarak albümin

geni sadece karaciğerde açılır; globin geni alyuvarların öncül hali olan retikülositlerde açılır. İnsanı düşünecek olursak insanda mevcut alyuvar hücresi hariç her hücre 23 bin protein genini paket program gibi ihtiva etmesine rağmen, her gen farklı hücrelerde ve ihtiyaca göre açılır. Buna göre her organımızın vücudun her bölgesinde çıkma ihtimali olduğu halde, belirli yerlerde yaratılmasında sonsuz bir kudret ve iradenin eseri olduğunda şüphe yoktur.

Ökaryot ve prokaryotlardaki genetik bilgilerin proteine dönüştürülmesinin, yani, genetik ifadenin denetimi ve düzenlenmesinde, en önemli basamak transkripsiyonun başlangıç safhasıdır. Hücrelerin her proteine, her anda aynı oranda ihtiyacı bulunmaz. Beslenme ortamının içinde bulunduğu şartların, dışarıdan alınan sinyallerin ve özellikle çok hücrelilerdeki her bir hücrenin fonksiyon ve yapı farklılığının sonucu olarak, bazı metabolik yolların hızlanması ve bazılarının da yavaşlaması icap eder. Bunun için, buralarda görev alan proteinlerin ve enzimlerin sentezlerinin baskılanması veya aktif hale getirilmesi gerekir. Prokaryotlarda "operon" modeliyle bazı örnekleri açıklanan transkripsiyonun bu düzenlenme mekanizması, çok hücreli ökaryotlarda çok daha karmaşık ve birçok faktörün rol aldığı bir olaydır. Aslında, bir gen yapısı transkripsiyonunu düzenleyen "transkripsiyon elementlerini (TE)" de içinde bulundurur. Promoterler RNA polimerazları bağlayan ve transkripsiyonun başlangıç noktasını belirleyen, transkripsiyon elementleri ise, transkripsiyon faktörleri (TF) adı verilen çeşitli proteinleri bağlayarak transkripsiyon hızını düzenleyen DNA üzerindeki dizilişlerdir. Bu bölgelere, hormon-reseptör komplekslerinin de aralarında bulunduğu, birbirinden farklı yapıda olan ve farklı şekillerde aktifleştirilen yüzlerce çeşit transkripsiyon faktörlerinden bir veya birkaçı bağlanarak ökaryotik genetik ekspresyonu düzenler (Lehninger, A.L., Nelson, D.L., Cox, M.M. , 1993, Keha ve Küfrevioğlu, 2012).

6.Bir Canlı Türünün Başka Bir Canlı Türünden Tesadüfen Mutasyonlarla Meydana Geldiği Düşünülemez

Genlerin baz diziliminde meydana gelen değişikliklere mutasyon denir. Genlerde meydana gelen ani değişmelerin (mutasyonlar) çoğu öldürücüdür. Yeni türlerin teşekkülünü, mutasyon olayına bağlamak mümkün değildir. Mesela, globin geninde yüzlerce bazdan sadece birinin değişmesi alyuvar hücresinin yapı değişimine sebep olarak orak hücre anemisine yol açar:

NORMAL β-GLOBİN

DNA	TGA	GGA	CTC	CTC
mRNA	ACU	CCU	GAG	GAG
Amino asit	Thr	Pro	Glu	Glu

MUTANT β-GLOBİN

DNA	TGA	GGA	CAC	CTC
mRNA	ACU	CCU	GUG	GAG
Amino asit	Thr	Pro	**Val**	Glu

E.coli genomunda 4 milyon baz çifti varken, insanda bu değer 3,2 milyar baz çiftidir. Buna göre bakteri hücresinden insanın evrimleştiği görüşüne göre; yaklaşık 4 milyon baz çiftine sahip olan bir bakterinin tesadüfen evrimleşerek farklı canlıların oluşumu ardından, her hücresinde 3,2 milyar baz çiftine sahip DNA'sı bulunan insana dönüşmesi ihtimal teorilerine göre kesinlikle izah edilemez.

İşaratü'l İ'caz'da bu şu şekilde açıklanır:

"*Ve keza ilm-ül hayvanat ve ilm-ün nebatatta isbat edildiği gibi, enva'ın sayısı ikiyüz binden ziyadedir. Bu nev'ler için birer âdem ve birer evvel-baba lâzımdır.* ***Bu evvel-babaların ve âdemlerin daire-i vücubda olmayıp ancak mümkinattan olduklarına nazaran, behemehal vasıtasız kudret-i İlahiyeden vücuda geldikleri zarurîdir.*** *Çünki bu nev'lerin teselsülü, yani sonsuz uzanıp gitmeleri bâtıldır. Ve bazı nev'lerin başka nev'lerden husule gelmeleri tevehhümü de bâtıldır. Çünki iki nev'den doğan nev', alel'ekser ya akîmdir veya nesli inkıtaa uğrar. Tenasül ile bir silsilenin başı olamaz.*

Hülâsa: Beşeriyet ve sair hayvanatın teşkil ettikleri silsilelerin mebdei en başta bir babada kesildiği gibi, en nihayeti de son bir oğulda kesilip bitecektir" (Nursi, İşaratü'l İcaz).

Buna göre her canlı türünün bir evvel-babası vardır ve bu da vasıtasız, yani sebepsiz yaratılmıştır. Müspet bilimler çerçevesinde sebepler tahtında araştırmalar yapıldığından, ilk yaratılış da sebepler dairesinde izah edilmeye çalışılmakta ve kalpleri ve akılları tatmin edecek bir cevap bulunamamaktadır. Hâlbuki Kur'an'ın penceresiyle bakıldığında başta Hz. Âdem (A.S.) olmak üzere her nevin evvel-babası vasıtasız kudret-i İlahiyeden vücuda geldikleri ve bundan nesillerin türediği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak ; “Kâinatta tesadüfe tesadüf edilmez!”

Kaynaklar

Deryanur KILIÇ, İnsan Karbonik Anhidraz II (hCAII) Geninin Klonlanması, *E. Coli* ’de Ekspresyonu, Karakterizasyonu, Yönlendirilmiş Mutagenez İle Mutant hCA II Genlerinin Eldesi ve Mutant Proteinlerin İnhibitörlere Karşı İlgisinin Araştırılması, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2017.

Keha, E.E., Küfrevioğlu, Ö.İ. , Biyokimya, Aktif Yayınevi, 9.Baskı, 2012.

Lehninger, A.L., Biochemie (übersetzt von H. Kleinig und B. Liedvogel), Weinheim, Verlag Chemie, 2.Auflage, 1983.

Lehninger, A.L., Nelson, D.L., Cox, M.M., Principles of Biochemistry, New York, Worth Publishers, Inc., second edition, 1993.

Nelson D.L., Cox, M.M., (Çeviri editörü: Prof.Dr. Necdet KILIÇ), 2005, Lehninger Biyokimyanın İlkeleri. Palme Yayıları: 313, Palme Yayın, Dağıtım, Pazarlama, İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. Ankara. Sayfa 193-194.

Nursi,B.S.N., İşaratü’l İcaz fi Mezanni’l İ’caz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları-983, s.416, 4.Baskı, Ankara, 2015.

Stryer, L., Biochemistry, New York, W.H. Freeman and Company, 3 nd edition, 1988.

CANLILARDA RENK TEŞEKKÜLÜ VE MUTASYONLARIN ETKİLERİ

Prof. Dr. Orhan ERDOĞAN
Atatürk Üniv., Fen Fakültesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü, Erzurum.
oerdogan@atauni.edu.tr

Özet

Canlılarda renk teşekkülüne birçok gen sebep olmaktadır. Genlere kodlanan bu bilgilerle beraber, canlı yaşı, ışık, sıcaklık, beslenme, hormon salgılanması gibi birçok faktör de renkler üzerinde etkilidir. Renk ve desenlerin canlılara pek çok faydaları vardır. Başlıcaları; yırtıcılardan kamufle olma, ışıktan korunma, çiftleşme, iletişim sağlama, sürü teşkil etme, birbirlerini ve akrabalarını tanıma, zehirli olanların bilinmesi ve anlaşılması gibi.

Renkler canlı türüne bağlı olarak, melenosit ve kromotofor hücrelerinde yapılmaktadır. Melanosit hücreleri nöralkrest hücrelerinden köken alıp memeliler ve kuşlarda renk teşekkülüne sebep olurlar. Kromatoforlar ise kurbağalar, balıklar, sürüngenler, kabuklu ve kafadan bacaklı canlılarda bulunur. Bunlar pigment ihtiva eden ve ışık yansıtan hücrelerdir. Soğukkanlı hayvanlarda deri ve göz renginin teşekkülünden büyük oranda sorumludurlar ve embriyonik gelişim sırasında nöralkrest hücrelerinden üretilirler.

Olgun kromatoforlar, beyaz ışık altında renk meydana getirme özelliğine göre sınıflandırılırlar. Bunlardan ksantoforlar sarı, eritroforlar kırmızı, iridoforlar gümüşi, lökoforlar beyaz, melanoforlar siyah/kahverengi ve siyanoforlar mavi rengin teşekkülüne sebep olurlar. Kromatoforlar bazı bakteri türlerinde de renk teşekkülüne sebep olmaktadırlar.

Canlılardaki renk çeşitliliği Allah (C.C)'ın Hakîm, Mülevvin, Cemil ve Müzeyyin isimleri ile ehemmiyetli bir şekilde kontrol altındadır. Rengin teşekkülü ışığın etkisi ve gözdeki alıcılar ile anlam kazanmaktadır. Rengi bilen ve yaratan, rengin ışığın etkisi ile olacağını da bilendir. Işığın şiddetini bilen gözün hassasiyetini de bilendir. Dolayısıyla rengi yaratan ışığı da yaratandır. Rengi yaratan gözü ve gözdeki alıcıları da yaratandır. Bölgeye bağlı olarak, genlerdeki mutasyonlar renk ve alıcı olan gözü ciddi bir şekilde etkilemektedir.

Mutasyonlar canlıda renk ve desen kayıpları yanında hastalıklara da sebep olmaktadırlar. Bu da gösteriyor ki bütün bu renk çeşitliliği orijinal olarak yaratılmış ve kontrollü bir şekilde çeşitlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Canlılarda renkler, Mutasyon, Yaratılış.

The effects of colour for mation and mutations in creatures

Abstract

Although the color formation in creatures is encoded by many genes, it is influenced by many factors such as age, light, temperature, nutrition, hormones creation. The color and patterns in creatures have also been given for the purposes to camufulage from predators, protection from light, reproduction, communication each other, formation of herds, recognition of each other and relatives, understanding of properties of livingthings (such as being toxic). Colors are made in melanocytes and chromatophores cells, depending on creature species. Melanocyte cells originate from neuralcrest cells and cause color formation in mammals and birds while Chromatophores are pigment-containing and light-reflecting cells in amphibians, fishes, reptiles, crustaceans and cephalopods. They are largely responsible for generating skin and eyecolor in cold-blooded animals and are generated in the neuralcrest during embryonic development.

Mature chromatophores are grouped into subclasses based on their color under white light: xanthophores (yellow), erythrophores (red), iridophores (reflective / iridescent), leucophores (white), melanophores (black/brown) and cyanophores (blue). Chromatoforms cause color formation in some bacterial species.

The diversity of color in creatures is under considerable control with Hakîm, Mülevvin, Cemil and Müzeyyinthe name of Allah (C.C). The color formation is made meaningful by the effect of the light and there cipients in the eye. Also know that the effect of the light of color, who knows and creates the color. Know the sensitivity of the eye that knows the intensity of light. So the creator of color that the creator of light who is create the eye that is creates the color and recipient in the eyes. Depending on there gion, the mutations in the genes seriously affect the color and there cipient eyes. Mutations cause diseases as well as loss of color and pattern in creatures. This shows that all this color diversity is originally created and diversified in a controlled way by Allah (C.C).

Keywords: Creature coloring, Create, Mutation

Giriş

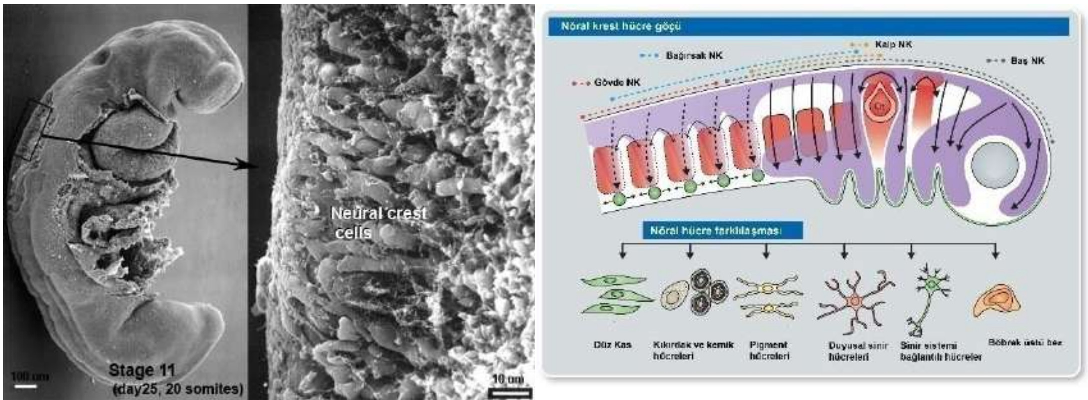
Renkler hemen hemen hayatımızın her alanında yer almaktadır. Fıtri olabileceği gibi sentetik olarak da bulunabilmektedir. Tüm renkler güneşin yedi renginin nüfuz ettiği cisim veya canlıdan yansıma sonucu ortaya çıkmaktadır. Işık olmadan renklerin ortaya çıkması imkânsızdır. Renklerle dünyayı renkli olarak görebildiğimiz gibi, canlılardaki renklerinde kendine has hikmetleri vardır. Meselâ canlıların birbirlerini tanımaları, saklanma (kamuflaj), üreme, beslenme şekli, tehlike durumu, aile ve sürü teşkili vb. gibi birçok yönden dahi hikmetleri

ile yaratılmışlardır. Gözümüzle görmekte aciz kaldığımız bakteriden virüse kadar bütün canlılarda renkler meydana gelmektedir. Hatta canlıların iç organları dahi renklidir. Renklerin teşekkülüne sebep olan genler üzerinde tabii veya deneyle meydana getirilen mutasyonlar gen kodlarını bozduğu için rengin teşekkülü engelleyerek alpinizme (pigment yokluğu)sebep olurlar (Bennett ve Lamoreux, 2003, Grønskovve ark, 2007).

1.Nöral Krest Hücrelerinin Göçü Ve Pigment Hücrelerine Dönüşümü

Embriyonun gelişimi sırasında, nöral tüp teşekkül ettikten sonra, tüpün çatısında yani üst, dorsal kısmında bir grup hücre göçebe hale gelir ve tüpten kopar (Şekil 1). Daha sonra vücudun her yerine dağılır (Mayor, ve Theveneau, 2013).

Gidecekleri yere vardıklarında farklı hücre türlerine dönüştürülürler. Bu hücrelerin ne zaman yola çıkacaklarını, nereye gideceklerini, gittikleri yerde hangi dokuları yapacaklarını nasıl bildikleri yoğun bir araştırma konusu olmuştur.

Şekil 1. İnsan embriyosu ve nöralkrest hücrelerinin göçü (Anonim 1, 2017; Mayor, ve Theveneau,2013).

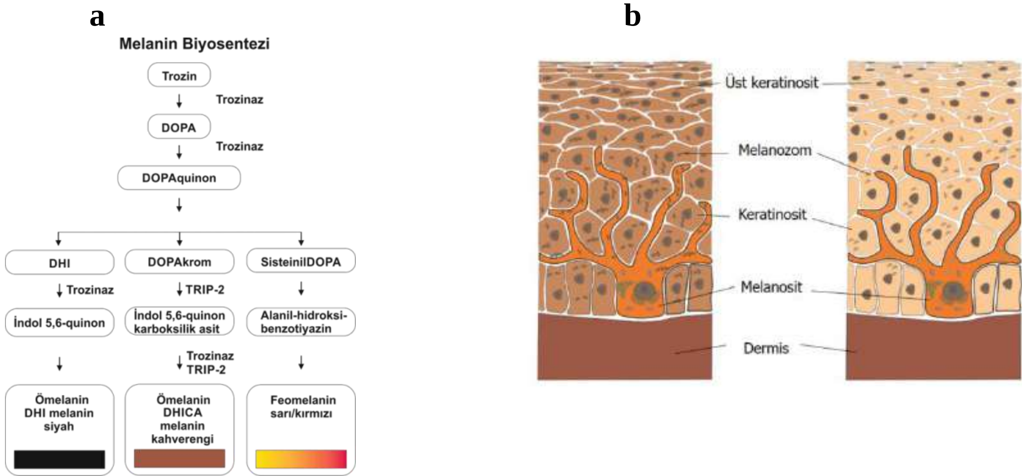
Bu kadar mükemmel bir mekanizma ile hareket eden ve farklılaşan bu hücreler Yüce Yaratıcının emri doğrultusunda bir kısım sebeplerle hareket etmekte ve farklılaşmaktadır. Akılsız, şuursuz, kör ve sağır olan bu hücreler kendi iradeleri ile değil, Yaratıcıya mutlak itaatle hareket ettikleri açıktır. Sebepler burada yalnızca perdedirler.

Bütün bunlar gösteriyor ki, canlılardaki bütün renkler bilinerek, belirli bir plan ve ölçü içerisinde birden çok maksat ve gaye için yaratılmıştır.

2. Melanositler (Pigment Hücreleri)

Melanosit hücreleri epidermis tabakasında yer alan ve melanin üretiminde görevli hücrelerdir. Bu hücrelerin üretmiş oldukları melaninkeratinosit (deri yüzey hücreleri) hücrelerine taşınması sonucu deri rengi esmer bir renk almaktadır. Melanosit hücrelerinde melaninin teşekkülü başta tirozinaz enzimi olmak üzere birçok enzimin bir seri reaksiyonu katalizlemesi sonucu meydana gelmektedir (Şekil 2a) (Sturm ve Frudakis, 2004).

Bu reaksiyonlar sonucu siyahtan kahverengiye ve sarıdan kırmızıya kadar değişen bir renk sıkalası meydana gelmektedir. Bu durum bir şeyden çok şey yaratan Yaratıcı'nın sebepler dairesindeki eserinin canlılardaki tecellisidir.

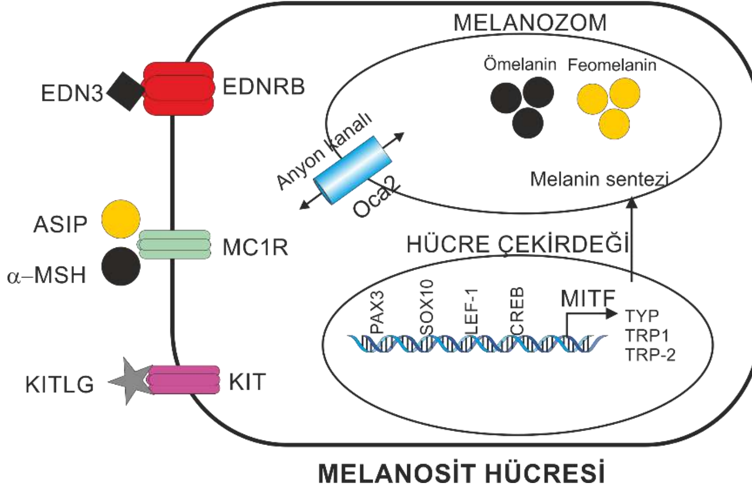

Şekil 2.a) Melanin biyosentezi, b) Melanin taşınması (Grønskovve ark, 2007, Horrell ve ark., 2016).

Melanosit hücrelerinde melanin üretiminde şüphesiz ki bilimsel bir mekanizma işlemektedir. Canlılarda renk teşekkülü ve çeşitliliği oldukça farklı ve karmaşık biyokimyevî mekanizmalar tarafından kontrol edilmektedir. Meselâ, Şekil 3, incelendiğinde bir melanosit hücresinin yüzeyinde bazı proteinlerin (reseptör protein) yer aldığı görülmektedir. Bu yüzey proteinleri, çeşitli hormon ve sinyal üretiminden sorumlu diğer bazı proteinler tarafından uyarılması sonucu çok çeşitli renkler meydana gelmektedir. Meselâ, EDN3 proteini yüzeydeki EDNRB reseptörüne bağlanması sonucu siyah renk oluşurken, ASIP proteininin MC1R reseptörüne bağlanması sonucu ise kahverengi renk oluşmaktadır. MC1R reseptörünün çalışmaması sonucu açık kahvenin başka bir tonu, Oca2'nin

çalışmaması durumunda ise albinizim dediğimiz (pigment yokluğu) ortaya çıkmaktadır.

KITLG hücrelerin özellikle de melanosit hücrelerinin gelişim, taşınma ve farklılaşmasında görev alan bir proteindir. Ayrıca, melanozomların taşınmasında da vazife alır.

Şekil 3. Hücre reseptörleri ve renk teşekkülü (Strain,2015; Bellono ve ark, 2016; Grønskov ve ark, 2007, Hoekstra 2006, Cieslak ve ark, 2011, Horrell ve ark., 2016, makalelerinden uyarlanmıştır).

Bazı Avrupa ülkelerindeki insanlarda KITLG proteinini kodlayan genin üst bölgesindeki DNA dizisinin yalnızca birinde tek bir nükleotid değişimi yani "G" olması durumunda sarı saç renginin teşekkülüne sebep olmaktadır ("A" olursa siyah saç rengi oluşmaktadır.) (Şekil 10) (Hoekstra, 2014).

Bütün bu mekanizmalar çeşit çeşit renklerin teşekkülüne sadece birkaç örnektir. Bunun gibi yüzlerce mekanizma vardır. Ayrıca hücre çekirdeği içerisinde MITF adı verilen bir protein ise birçok fonksiyonunun yanında melanin üretiminde fonksiyon gösteren enzimlerin teşekkülünü sağlayan bir protein olup

(Transkripsiyon faktörü) genlerin açılması ve hücre farklılaşmasından sorumludur.

Şimdi şu soruyu sormak lazım ki, bir ampulü yakıp söndüren bir anahtar gibi hareket eden bu molekülleri kim yönlendirmektedir ve birbirlerini nasıl tanımaktadırlar? İşte bütün bu mekanizmalar yüce Yaratıcı'nın âlim isminin eseridir.

Melanin teşekkülü canlılarda deri, pul, kürk, tüy ve göz rengi gibi yapıların gerçekleşmesine de imkân sağlamaktadır. Bu renklerin ortaya çıkması başta genlerin ekspresyonlarının (açılması ve proteinleri kodlaması) yanı sıra ısı, ışık, beslenme ve çeşitli hormonların etkisi ile de hâsıl olmaktadır.

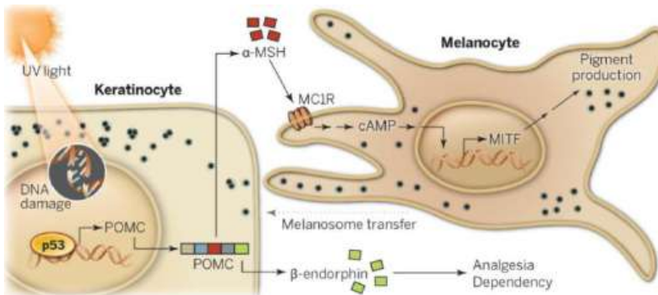
Pigment teşekkülüne sebep olan bu hücreler memeliler ve kuşlarda melanosit hücreleri olarak isimlendirilirken, kurbağalar, balıklar, sürüngenler, kabuklu ve kafadan bacaklı canlılarda ise kromatoforlar olarak isimlendirilmektedir.

Şekil 4. Balık ve örümcekte renk çeşitliliği (Anonim 2,3, 2017).

Melanin üretimi canlılarda yalnızca renk teşekkülüne sebep olmaz. Aynı zamanda da cildimizin güneş ışınlarının zararlı etkilerinden korunmasına da yardımcı olur. Uzun süreli güneşe maruz kalınması durumunda güneşten gelen ultraviyole A ışınları epidermisin üst katmanlarında yer alan keratinosit hücrelerinde DNA kırıklarına yol açmaktadır. Eğer tedbir alınmaz ise hücrelerde bu DNA kırıkları hücreyi melanoma dediğimiz deri kanserine götürebilir.

Şekil 5. UV etkisi ve melanozom transferi (Anonim 4, 2017).

Şekil 5'te görülebileceği gibi güneşin zararlı etkilerinden korunmak için hücrelerde p53 adı verilen bir protein aracılığı ile bir gen ekspresyonu başlar ve üretilen hormon MC1R reseptörüne bağlanarak melanin sentezini tetikler. Ardından melanin, melanozomlara bitişik keratinositlere aktarılır. Böylece yüzeye taşınan melanozomlar güneşin zararlı etkisinin önüne geçmek için adeta bir kalkan gibi hücreyi ultraviyole ışınlarından korur.

Yukarıda izah edilen bu mekanizmanın kendi başına veya tesadüfen olması mümkün müdür? Şuursuz molekülleri gidecekleri yere kim göndermektedir? Bu moleküller gidecekleri yönü ve bölgeyi nereden bilmektedirler? Güneşi ve özelliğini bilen Allah (C.C) bu mekanizmanın teşekkül şeklini ve tedbirini de bilerek yaratmıştır. Bütün bu moleküller sebepler dairesinde mutlak itaatle görevlerini yerine getirmektedirler.

Şekil 6'da görülebileceği gibi, melanosit hücrelerinin gen yapılarında meydan gelen DNA hasarları (mutasyonlar) melanoma dediğimiz deri kanserine (Şekil 6.a) ve gözde melanoma (Şekil 6.b)'ya da sebep olabilir. Canlıların mutasyon ve tabiî seleksiyon sonucu geliştiği ve birbirlerinden türediği iddia edilmektedir. Bu görüşün bilimsel bir temelinin olmadığı gayet açıktır. Demek ki genetik yapısındaki mutasyonlar ve hasarlar canlıları ileriye doğru geliştirmezken, tam aksine canlının ölümüne sebep olmaktadır.

a

b

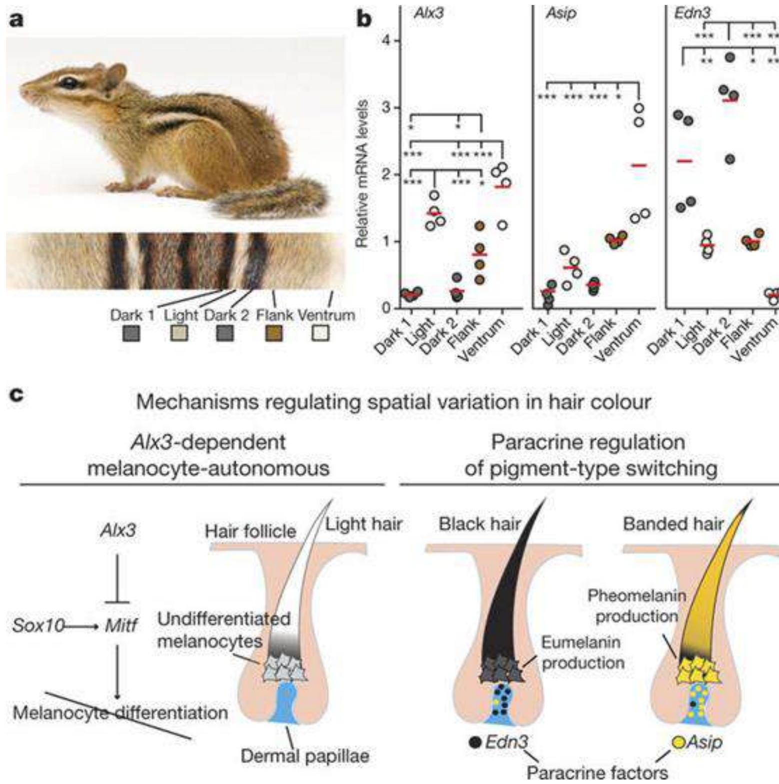
Şekil 6. Melanositlerde mutasyon birikimi ve hücrelerin kontrolsüz bir şekilde çoğalması melonoma denen kansere sebep olur. a)Deri melonoma kanserin, b) Gözde melonoma kanseri (Anonim 5,6, 2017).

3.Renklerin Teşekkülünde Genlerin Fonksiyonu Nedir?

Gen dediğimiz kavram kromozomların belirli bir bölgesine yerleşmiş, herhangi bir karakteri kodlayabilen temel kalıtım birimidir. Canlılarda renk teşekkülü çoğunlukla genler tarafından kodlanmasına rağmen, bu genlerden bir kısmı tek

başına çalışırken bir kısmı ise kombinasyonlu olarak çalışmaktadır. Mallarino ve ark., 2016, çizgili sincapta vücut şeritlerinin teşekkülü ile ilgili olarak yapmış oldukları bir çalışmada, sincapta vücut şeridinin başta Mitf adlı bir protein olmak üzere birçok proteinin kombinasyonlu olarak çalışması sonucu meydana geldiğini tespit etmişlerdir (Şekil 7).

Mitf, melanosit hücrelerinin teşekkülünden sorumlu bir proteindir. Bu proteinin Alx3 adlı başka bir protein tarafından baskılanması sonucu açık renk meydana gelmektedir. Edn3 proteinin artması sonucunda ise siyah renk hâsıl olmaktadır. Asip, proteinin artması sonucunda ise sarı renk teşekkül etmektedir. Burada bir kısım proteinlerin zahiri olarak çalışması ile hâsıl olan bu şerit renginin mühendisliğini elbetteki bu şuursuz, ilmi, kudreti, iradesi ve iktidarı olmayan protein moleküllerine vermek büyük bir haksızlıktır. Burada Yüce Yaratıcının bu molekülleri kendi ilim, irade ve kudretine bir perde yaptığı açıkça görülmektedir.

Şekil 7. Sincapta şeritlerin teşekkülü. a) Orantılı şerit teşekkülü. b) Gen ekspresyon seviyeleri. c) sincapta renk teşekkül mekanizması (Mallarino ve ark., 2016).

Yukarıda sözü edilen şerit yapısının yanında bir de Şekil 8'de farklı şekillerde desenlere sahip şerit formları da görülmektedir. Proteinlerin kombinasyonlu çalışması sonucu canlı vücudu adeta bir halı gibi dokunmuştur. Canlılardaki bütün bu desen yapısı ve çeşitliliği yaratıcı tarafından dizayn edilmiş olduğu ve dokunduğu açıkça görülmektedir.

Şekil 8. Sincapta farklı şerit şekilleri (Anonim 7,8, 2017).

İnsanlarda MITF aldı protein geninde meydana gelen bir mutasyon sonucu ise Waardenburg sendromu tip2 dediğimiz genetik hastalık durumu ortaya çıkmaktadır (Şekil 9). Demek ki tesadüfi DNA bazlarının, yani DNA şifrelerinin değişimi canlıların hasta olmasına sebep olabilmektedir. Bu da gösteriyor ki canlılar bütün özellikleri ile birlikte yaratılmışlardır. Tesadüfler ve rastgele olan şeyler canlıları daha mükemmel bir duruma getiremez.

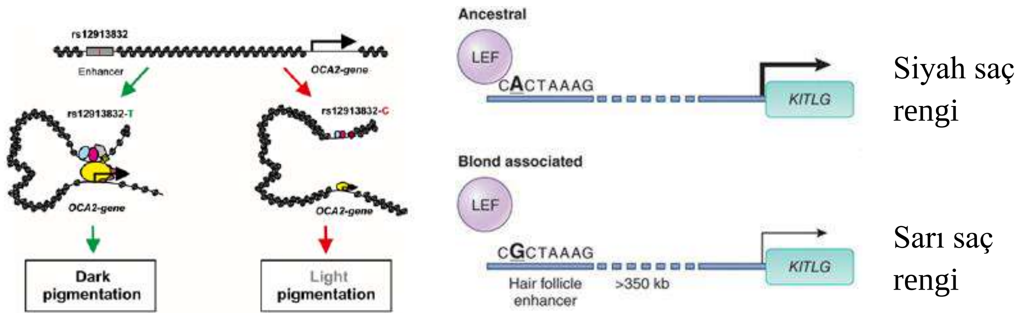
Şekil 9. Canlılarda renk teşekkülünü kontrol eden MITF transkripsiyon faktörü insanda mutasyona uğradığında Waardenburg sendromu tip2 durumu ortaya çıkmaktadır (Gaikwad, 2015).

4. İnsanda Göz ve Ten Renginin Teşekkülü

İnsanlar arasındaki göz rengi çeşitliliği melanin pigmentinin miktarına, türüne, melanozom sayısına ve bu melanozomların dağılımındaki farklılıklara bağlıdır.

Göz rengi teşekkülünden 16 farklı gen sorumludur. Fakat son zamanlarda yapılan çalışmalara göre göz renginin meydana gelmesinden 15. kromozomda yer alan 2 önemli genin sorumlu olduğu anlaşılmıştır. Bunlar HERC2 ve OCA2 genleridir (Sturm ve Larsson, 2009).

Şekil 10'de görülebileceği gibi OCA2 genini üst DNA dizisinde kahverengi göz renginin dizide özel bir bölgede tek bir DNA şifresinin "T" olması durumunda meydana geldiği görülmektedir. "T" yerine "C" nin olması durumunda ise mavi göz rengi oluşmaktadır.

Şekil 10. Lokus kontrol bölgesi tek nükleotid değişimi (Visser, 2014; Hoekstra, 2014).

Diğer göz renkleri ise meydana getirilen melaninin tipi, üretilen diğer melaninlerin kombinasyonu ve yoğunluğu ile ilgilidir. Aynı şekilde, Şekil 10'da görüleceği gibi, Avrupa ülkelerinde yaşayan insanlarda görülen siyah ve sarı saç rengi ise KITLG adlı bir proteini kodlayan genin üst bölgesinde bulunan dizide tek bir nükleotidin "A" nın "G" ye değişimi sonucu meydana gelmektedir (Hoekstra, 2014).

Bütün bu durumlar bir polimorfizimdir ve kontrollü olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanlardaki dış görüntü farklılıklarını hâsıl eden SNP (tek nükleotid polimorfizmi gibi). Bu kadar küçük değişiklikler ile kontrollü olarak farklı görüntüler sergilerken, "mikro evrim ve tesadüfî değişimler canlıları kemâle erdirmiştir"denilmesi bilime terstir. Kontrolsüz küçük bir değişim canlılarda ciddi sağlık problemleri hâsıl ettiği bilimsel olarak ortaya konmuştur. Demek ki, canlılardaki bu küçük değişikliklerin alternatif kodları zaten DNA'da bulunmaktadır. Canlıların birbiri ile çiftleşmesi sonucu değişik kombinasyonlarda ortaya çıkabilmektedir. İnsanlarda OCA2 geni, iris, cilt ve saç renginde de rol oynar. Bu gen normal pigmentasyonda rol oynamasına rağmen gende meydana

gelen bir mutasyon Oculocutaneous albinizim'e sebep olur (pigment yokluğu) (Donnelly ve ark., 2012). Melanin üretiminin bütünüyle durması durumunda, bütün vücutta albinizm pigment yokluğu) görülür.

5. Kuşlarda Tüy Renginin Teşekkülü

Memelilerde olduğu gibi kuşlarda da renkler melenosit hücrelerinden üretilen melaninin yanı sıra ayrıca karotenoid ve birtakım diğer kimyasal moleküller vb. birçok pigment maddelerinden de sağlanmaktadır. Kuşlardaki renk çeşitliliği, çoğunlukla genler tarafından kodlanmakla birlikte, besin, sıcaklık, üreme sezonu, hormonlar vb. sebeplerden dolayı da ortaya çıkmaktadır. Şekil 11'de görülebileceği gibi, tüylerde bir ressamın bile çizmekte zorlandığı bu muntazam renk ve şekil çeşitliliği ve düzeni, genlerin kombinasyonlu olarak açılıp kapanmaları ile ilgilidir.

Şekil 11. Kuş tüyünde renklerin sebep olduğu çeşitlilik (Lin ve ark, 2013).

Bu renk çeşitliliğinin Yüce Yaratıcımın eseri olduğu ve bir program dahilinde gerçekleştiği gayet açıktır. Materyalist felsefe bu renk çeşitliliğinin kendi kendine ve çevrenin etkisi ile ortaya çıktığını iddia etmektedir. Bu durum, mühendisi ve mimarı olmadan bir binanın kendi kendine, çevrenin ve tabiatın tesiri ile ya da taşların kendiliğinden değişerek muhteşem bir sarayı yapmalarına benzemektedir. Bu görüş bilme ve akla terstir.

6.Canlılarda Genetik Varyasyon ve Çevrenin Etkisi

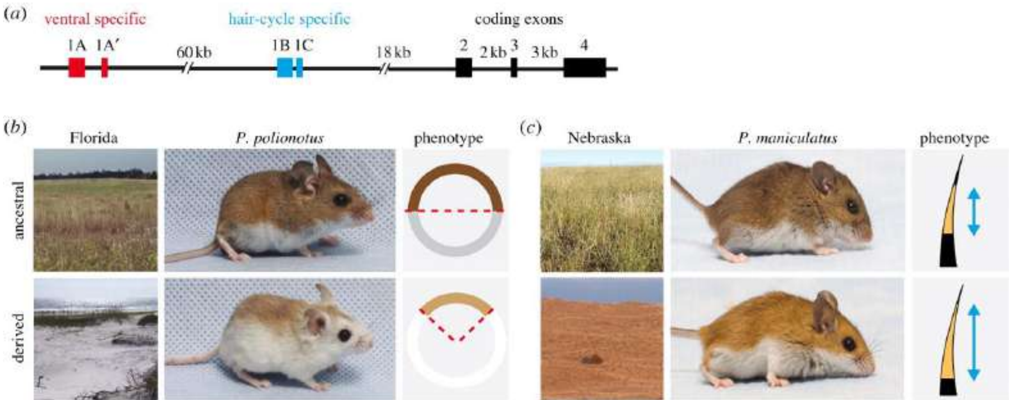
Canlılardaki genetik varyasyon oldukça çeşitlidir. Genetik varyasyon canlının bulunduğu çevreyle yakından ilişkilidir. Genetik çeşitliliğe bağlı fenotip (dış görüntü) canlının bir ortamda kalmasına veya göç etmesine de sebep olabilir. Bu da bazı genlerin uygun bir ortamında allel (genin alternatif formu) sıklığının

artmasına ve bir yöne doğru kaymasına sebep olabilir. Böylece farklı çevrelerde farklı fenotipik gruplar teşekkül edebilir. Bu durum canlının genetik yapısının çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır (Şekil 12). Canlıyı başka bir canlıya çevirmez.

Şekil 12. Kırmızı ve siyah renk, sarı renk üzerine dominanttır. Gouldian Finch kuşlarda renk poliformizmi (Pryke, ve Griffith, 2006).

Şekil 13'te görülebileceği gibi canlılar yaşadığı ortama uygun olarak da yaratılmışlardır.

Şekil 13. Farklı çevrelerde yaşayan farelerde kürk rengi varyasyonu (Manceau ve ark., 2010).

Manceau ve ark., 2010 yılında farelerde kürk renginin çevre ile olan etkisini araştırmışlardır. Yaptıkları genetik inceleme neticesinde bu farelerin genetik özellikleri birbirlerine çok benzeseler de, gene de bir farklılığın mevcut olduğunu görmüşlerdir. Şekilden de görülebileceği gibi bu farelerin bulundukları çevre ile olan ilişkilerinin genetik yapıları ile yakından ilgili olduğu açıktır. Farelerin bu

fenotipik varyasyonunun genetik bir varyasyondan kaynaklandığı ve her canlının kendi bölgesi sınırları içerisinde yaşadığı görülmektedir. Bu durum Yüce Yaratıcının bu canlılara vermiş olduğu genetik ve hayat alanı çeşitliliğinin bir arada bulundurulmasının bir eseridir. Yani bu çeşitlilik zaten genlerinde mevcut olup, alternatif şekillerde ortaya çıkıp canlının uyum gösterdiği bölgede baskın hale gelebileceği gibi, canlının renk özelliğinden dolayı kendisini daha rahat hissettiği ve kamufle olduğu çevreye göç ile de ilgilidir. Bu durum kesinlikle o canlının başka bir canlıya dönüşmesine yol açmaz. Sadece renginin, bulunduğu ortama uyumluluğundan dolayı belli bir bölgede meydana getirdiği popülasyonda o genin popülasyon içi çiftleşmeden dolayı baskın hale gelmesinden kaynaklanmaktadır.

7.Renkleri Nasıl Görürüz?

Şüphesiz ki canlılarda renk teşekkülü birtakım pigment maddelerinin çeşitli besinlerle alınması ile de ilgilidir. Canlılarda renkler, alınan ışığın belirli dalga boyunda yansıtılması ile görünür duruma gelmektedir. Canlılarda renk teşekkülü, yukarıda anlatıldığı gibi belli bir düzen çerçevesinde ve birbiri ile ilişkili çok kompleks mekanizmalar tarafından kontrollü olarak meydana gelmektedir. Rengin teşekkülü ışığın etkisi ve gözdeki alıcılar ile anlam kazanmaktadır. Rengi bilen ve yaratan, rengin ışığın etkisi ile olacağını da bilendir. Dolayısıyla ışığı yaratan rengi de yaratandır. Rengi yaratan gözü ve gözün gördüğünü de yaratandır. Bu da gösteriyor ki, canlılardaki renk çeşitliliği Allah (C.C)'ın, Mülevvin (canlıları renk renk yaratan), Cemil (zatı ve eserleri güzel olan Allah (C.C.) Müzeyyin (yarattığını süsleyen) ve Hakîm (hikmetle iş yapan) isimlerinin gereği olarak ortaya çıkmaktadır.

Renk teşekkülü ile ilgili genlerdeki mutasyonlar, meydana gelecek renkleri ciddi bir şekilde etkilemektedir. Mutasyonlar canlıda renk ve desen kayıpları yanında hastalıklara da sebep olmaktadırlar (Donnelly ve ark., 2012). Bütün bu renk çeşitliliği orijinal olarak yaratılmış ve kontrollü bir şekilde çeşitlendirilmektedir.

Demek ki, renk dediğimiz kavram; pigmetler, ışık ve canlıdan yansıyan bu ışığın alınması ve algılanması ile anlam kazanmaktadır. Hangi renk meydana gelirse gelsin onun değeri o rengi görüleceği gözle ile yakından ilgilidir. Göz yoksa rengin de bir önemi yoktur.

8.Canlılarda Kamuflaj ve Tabiî Seleksiyon

Biyoloji kitaplarında sıkça yer alan Kettlewell'in güvelerle (*Biston betularia*) yapmış olduğu tabiî seleksiyon çalışması birçok bilimsel yayın ve makalelerle eleştirilmiş ve

güvenilmez olarak ortaya konmuştur (Berry, 1990;Howlett ve Majerus, 1987; Coyne, 1998;Coyne, 2002).

Kettlewell güveler ile yapmış olduğu çalışmasında İngiltere'de sanayi devrimi zamanlarında endüstriyel kirlikten dolayı ağaçların siyah bir renge büründüğünü ve siyah ve beyaz renkli olan güvelerden (*Biston betularia*) siyah olanlarının ağaç gövdelerinde kamufle olarak kuşlardan daha iyi korunduğunu ve hayatta kaldığını ileri sürmüştür. Beyaz renkli olan güvelerin ise siyah ağaçlarda daha belirgin olmalarından dolayı kuşlar tarafından fark edilip avlandıklarını iddia etmişti. Fakat daha sonraları yapılan başka çalışmalar ile Kettlewell'in hem deneyi ve hem de elde ettiği sonuçlarının kusurlu olduğu anlaşılmıştır. Kettlewell deneyinde aşağıdaki hataları yapmıştır;

1. Deneyde kullandığı varyeteler yabanıl ve laboratuvarda yetiştirdiği güvelerdir. Bunları karıştırmıştır.
2. Güveler gece hareket ettikleri halde deneye gündüz başlamıştır.
3. Ormana bıraktığı güvelerin miktarı fazla olmasına rağmen, yakaladığı örnek sayısı deneyi doğrulamak için oldukça azdır.
4. Güvelerin ağaç kovuklarına yerleşme eğilimlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. 40 yıllık yoğun araştırmalardan sonra böyle pozisyonda ancak iki güve bulunmuştur. Kettlewell'in öldürdüğü güveleri ağaç gövdelerine yapıştırdığı ve sonra fotoğrafladığı anlaşılmıştır. Aslında, güveler dalların altında dinlendiğinden, ağaç gövdelerinde gerçek bir güve fotoğrafı elde etmek mümkün olmadığı görülmüştür.

9.Sonuç

Çalışmadan sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, bütün bu canlıların ilk ataları Allah (C.C) tarafından yoktan yaratılmıştır. Bir türün alt türleri çaprazlandıkları zaman melezler teşekkül etmekte ve değişik renk kombinasyonları ortaya çıkabilmektedir. Bir türün, başka türler ile çiftleşmesi sonucu ise doğan yavrular soylarını devam ettirememektedirler veya bir iki nesil sonra soyları devam etmemektedir.

Renklerdeki varyasyonlar yaratıcının genlere koyduğu alternatif şifrelerin kombinasyonlu olarak ortaya çıkmasının bir sonucudur. Canlılarda renk çeşitliliği bulunduğu ve bulunabileceği çevreye göre genlerine kombinasyonlu olarak Allah (C.C) tarafından konulmuştur. O fenotipik görüntü canlının kamufle olduğu ve kendisini daha rahat hissettiği başka bir hayat ortamına göçü ile baskın duruma gelmektedir. Saç ve göz rengindeki çeşitlilik ve varyasyonun tek nükleotid değişiminin (SNP) bilene kadar muntazam mekanizmalar ile kontrol edildiği açıkça görülmektedir. Bu durum genlerde bulunan alternatif yapıların bir sonucudur.

Mikro evrim yolu ile türleşme konusu ise yukarıda anlattığımız sebeplerden dolayı tam bir safsatadır. Canlıların zaman içerisinde tesadüfi mikro değişim sonucu başka bir türe dönüşemeyeceği açıkça görülmektedir. Çünkü tesadüfi değişimler canlıların hasta olmasına ve ölerek popülasyondan ayıklanmasına veya soyunu devam ettirememesine sebep olmaktadır. Zaman içerisinde bir türden başka bir türün tesadüfen, mutasyonlar

sonucu ve çevrenin etkisi veya tabiî seleksiyonlar gibi mekanizmalarla ortaya çıkabilmesi bilimsel yöntemler ve matematik ihtimal hesapları dâhilinde mümkün değildir.

Kaynaklar

Anonim 1, 2017. https://embryology.med.unsw.edu.au/embryology/index.php/Neural_Crest_ Development

Anonim 2, 2017. https://i.ytimg.com/vi/d_yYC5r8xMI/maxresdefault.jpg

Anonim 3, 2017. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Synchiropus_splendidus_2_Luc_ Viatour_cropped.png

Anonim 4, 2017. https://biology.stackexchange.com/questions/35713/what-is-happening-when -we-get-a-tan/35716

Anonim 5, 2017. http://www.wikizero.net/index.php?q= aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWE ub3JnL3dpa2kvTWVsYW5vbWE

Anonim 6. http://www.natural-health-news.com/eye-melanoma-eye-tumor/

Anonim 7, 2017, http://www.wikizero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWE ub3JnL3dpa2kvRmlsZTpUaGlydGVlbi1saW5lZF9ncm91bmRfc3F1aXJyZWwuanBn

Anonim 8, 2017. https://www.flickr.com/photos/neoporcupine/2095389732

Bellono, N.W, Escobar, I.E., ve Oancea,E., A melanosomal two-pore sodium channel regulates pigmentation. Scientific Reports. 2016, 6:26570, DOI: 10.1038/srep26570

Bennett, D. C., and Lamoreux, M.L., The Color Loci of Mice – A Genetic Century, Pigment Cell Res. 2003, 16: 333–344

Berry, R.J., Industrial melanism and peppered moths (*Bistom betularia* (L.)) Biological Journal of the Linnean Society. 1990, 39; 301-322.

Cieslak, M., Reissmann, M., Hofreiter, M., and Ludwig, A., Colours of domestication Biol. Rev. 2011, 86, pp. 885–899.

Coyne, J.A., , Evolution under pressure (Not black and White. Melanism: Evolution in Action by Michael E. N. Majerus). 2002, Nature, 396.

Coyne, J.A., Of Moths and Men: Intrigue, Tragedy and the Peppered Moth by Judith Hooper. 1998, Nature, 418.

Donnelly, M.P., Paschou, P., Grigorenko, E., Gurwitz, D., Barta, C., Lu, R.B., Zhukova, O.V., Kim, J.J., Siniscalco, M., New, M., Li, H., Kajuna, S.L.B., Manolopoulos, V.G., Speed,W.C., Pakstis,A.J., Kidd, J.R., Kidd, K.K., A global view of the OCA2-HERC2 region and Pigmentation. 2011, Hum Genet, 131:683–696, doi 10.1007/s00439-011-1110-x

Gaikwad, R.P., Mukherjee,S., Saha, A., Naphade, P., Waardenburg syndrome type 2. Indian Journal of Paediatric Dermatology. 2015, Vol 16, Issue 3

Grønskov, K., Ek, J and Brondum-Nielsen, K., Oculocutaneous albinism, Orphanet. Journal of Rare Diseases, 2007, 2:43

Hoekstra, H.E, The secret of a natural blondnature. Nature genetic 2014, 46, 7.
Hoekstra, H.E., Genetics, development and evolution of adaptive pigmentation in vertebrates Heredity. 2006, 97, 222–234.
Horrell, E.M.W.,Boulanger, M.C., and D'Orazio1, J.A., Melanocortin 1 Receptor: Structure, Function, and Regulation. 2016, Front. Genet., 31 May https://doi.org/10.3389/fgene. 2016.00095
Howlett, R.J.,. Majerus, M.E.N, The understanding of industrial melanism in the peppered moth (Biston betularia) (Lepidoptera: Geometridae), Biological Journal of the Linnean Society.1987, vol. 30, s. 40.
Ivashkin, E., ve Adameyko, I., Progenitors of the protochordate ocellus as an evolutionary origin of the neural crest. EvoDevo. 2013, 4:12.
Jimbow K, Quevedo W.C, Prota G, Fitzpatrick T.B. Biology of melanocytes. In: Freedberg IM, Eisen A.Z, Wolff K, Austen K.F, Goldsmith L.A, Katz, SI, et al., editors. Fitzpatrick's dermatology in general medicine. 1999, Vol. 1. 5th ed. New York (NY): McGraw-Hill.
Lin, S. J., Foley, J., Jiang, T.X., Yeh, C.Y., Wu, P., Foley,A., Yen, C.M, Huang,Y.C., Cheng, H.C., Chen, F.C, Reeder, B., Jee, S.H., Widelitz, R.B., Chuong C.M., Topology of Feather Melanocyte Progenitor Niche Allows Complex Pigment Patterns to Emerge. Science. 2013, 340, 1442.
Mallarino, R., Henegar, C., Mirasierra, M., Manceau,M., Schradin, C., Vallejo, M., Beronja, S., Barsh, G.S., & Hoekstra, H.,E., Developmental mechanisms of stripe patterns in rodents. 2016. *Nature.539, 24 November, 518-523.*
Manceau, M., Domingues, V.S., Linnen,C.R., Rosenblum, E.B., Hoekstra, H.E., Convergence in pigmentation at multiple levels: mutations, genes and function. Marie. Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci., 2010, 365(1552): 2439–2450.
Mayor, R ve Theveneau, E., Neural Crest migration. See: Mayor and Theveneau Development. 2013, 140, 2247-51.
Mayor, R., Eric,T., The role of the non-canonical Wnt–planar cell polarity pathway in neural crest migration. Biochemical Journal. 2013,10, 457 (1) 19-26.
Pryke, S.R ve Griffith, S.C. Red dominates black: agonistic signalling among head morphs in the colour polymorphic Gouldian finch. Proc. 2006, R. Soc. B 273, 949–957.
Strain,G.M., The genetics of deafness in domestic animals. Frontiers in Veterinary Science. 2015, 2, 29.
Sturm, R. A. ve Larsson, M., Genetics of human iris colour and patterns. Pigment Cell Melanoma Res. 2009, 22; 544–562.
Visser, M, Kayser,M., Grosveld, F., and Palstra, R.J., Genetic variation in regulatory DNA elements: the case of OCA2 transcriptional regulation. Pigment Cell Melanoma Res. 2014, 27; 169–177.

KÂİNATIN YARATILIŞINDA UZAY MÜHENDİSLİĞİ BAKIMINDAN ÖNEMLİ GÖRÜLEN HİKMETLER

Dr. Öğr. Üyesi Mukadder İĞDİ ŞEN[1,a], Dr. Öğr. Üyesi Nuri ERDEM[2], Doç. Dr. Hüseyin İNCE[1,b]

[1,a]Trakya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Edirne.
mukadderigdisen@trakya.edu.tr,
[1,b]Trakya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Edirne.
hince@trakya.edu.tr,
[2] Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Müh. Fakültesi, Harita Müh. Bölümü,
nurierdem@osmaniye.edu.tr,

Özet

Kâinatın yaratılışında uzay mühendisliği bakımından önemli sayılacak hikmetler, Yer'in gravitasyonel kuvveti, yapay uydular ve uçakların daha ekonomik ve güvenli uçuşlarını sağlamak için kartalların kanat yapısıdır. Uyduların, Yer yörüngesinde dönebilmesi için Yer'in gravitasyonel kuvvetinin varlığı esas alınmaktadır. Bu kuvvet aynı zamanda Yer'i Güneş'e, Güneş'i Samanyolu Galaksimize, Galaksimizi de dâhil olduğu galaksi kümesine bağlar. Uçakların kanat uçlarındaki yukarı doğru kıvrık yapı yani "winglet"ler, uçmakta olan kartalın kanat uçları incelenerek keşfedilmiştir. Hava içinde hareket eden bir uçağın havada kalabilmesini sağlayan temel yapı kanattır. Kanatın altındaki hava, kanat uçlarından kanadın üst kısmına doğru akmakta ve kanat uçlarında girdap (vorteks) meydana getirmektedir. Uçağın hava ile sürtünme kuvvetini (drag) ve harcanan yakıt miktarını arttıran bu yapının meydana getirdiği türbülansı da azaltmak için, kartalların uçuşu incelenmiş ve böylece uçakta kanat ucundaki yapılar "winglet" ler ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, burada belirtilen hikmetler detaylı olarak açıklanacaktır.

Anahtar kelimeler: Gravitasyon, uzay mühendisliği, winglet, yaratılış

Wisdoms That Will Be Important in Mapping Engineering andAstronautical Engineering in the Creation of the Universe

Abstract

Wisdoms that will be important in anastronautical engineering in the creation of the universe; the gravitational force of the Earth, artificial satellites and the

wing structure of the eagles to provide more economical and safe flights of the aircraft. The gravitational force of the Earth is based on the fact that satellites can turn in the earth orbit. This force also connects the Earth to the Sun, the Sun to the Milky Way Galaxy, and the galaxy cluster to its bounded the cluster of Galaxy. The upward curved structure on the wing tips of the aircraft, the "winglets", was discovered by examining the wing tips of the flying eagle.The basic structure is the wing that allows lifting in the air of an aircraft moving in the air.The air under the wing flows from the wing tips towards the top of wing and forms a vortex at the wing tips.In order to reduce turbulence caused by this structure, which increases the frictional force of aircraft with the air and the amount of fuel consumed, the flight of the eagles is examined so the winglets on the wing tips appeared on the aircraft. In this study, the wisdoms stated here will be explained in detail.

Keywords: Astronautical engineering, creation, gravitation, winglet

Giriş

Kâinatın yaratılışında uzay mühendisliği bakımından önemli sayılacak hikmetler açısından incelendiğinde en göze çarpan üç özellik özellik burada temel olarak ele alınmıştır. Birincisi;Yer yörüngesinde dönmekte olan Ay'ın,rotasından hiç şaşmadan görevine devam etmesi, uzun süren araştırmalardan sonra Newton'un Evrensel Çekim Yasası'nın doğmasına sebep olmuştur. Aslında gravitasyonel kuvvet sayesinde evrende çok büyük bir kuvvet dengesi olduğu gözler önüne serilmektedir. Çünkü gravitasyonel kuvvet aynı zamanda Yer'in Güneş'e, Güneş'in Samanyolu Galaksimize, Galaksimizin de dâhil olduğu galaksi kümesine bağlı olmasını sağlar.

İkincisi; insanoğlu nerede olduğunu ve nereye gittiğini bilmek için ilk çağlardan beri basit yollar denemiştir. Önceleri, yolculuk edenler sadece geçtikleri yerleri işaretlemiş, sonraları ise yaklaşık konumlarını tesbitte en iyi araç olarak, gündüzleri gözetlenebilen güneş ile sadece geceleri gözetlenebilen ay ve yıldızlardan yararlanmışlardır. Yolculuk amaçlı konum belirlemede 20. yy kadar pek kayda değer bir değişiklik olmamış ve ancak bu yüzyılda radyo prensipleri ile çalışan sistemler ve yapay uydular kullanılmaya başlanmıştır (Erdem, 1999).

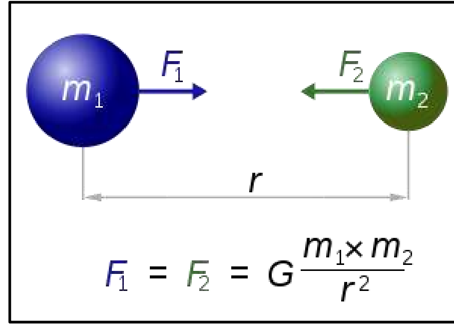
Üçüncüsü ise; kartalların kanat yapısı Yüce Yaratanın küçük detayları dahi ne kadar muhteşem yarattığını gözler önüne sermektedir. Uçakların kanat uçlarındaki yukarı doğru kıvrık yapı yani “winglet”ler sayesinde,uçakta meydana gelebilecek drag'ın teşekkülü azaltılmaktadır. Bu sayede yakıt tasarrufu

sağlanırken, uçağın hem kendi güvenliği hem de aynı rotayı yakın zamanda izleyebilecek diğer uçakların güvenliğini olumlu yönde desteklemektedir.

1.Yerçekimi: Gravitasyonel Kuvvet

İngiliz fizikçi ve matematikçi Newton'un 1600'lü yıllara başına düşen elma ile farkına vardığı bir kuvvet Newton'ın Evrensel Gravitasyonel Teorisi (evrensel kütle çekimi yasası)'nin doğmasına sebep olmuştur (Şekil 1).

Bu yasaya göre; bir nokta kütle (m_1) diğer bir nokta kütleyi (m_2) iki kütlenin çarpımı ile doğru, aralarındaki (r) uzaklığının karesi ile ters orantılı olacak büyüklükteki bir F_2 kuvveti ile çeker. Kütlelerden ve bu kütlelerin aralarındaki uzaklıktan bağımsız olarak $|F_1|$ ve $|F_2|$ kuvvetlerinin büyüklükleri her zaman birbirine eşittir. G, kütle çekim sabitidir. Aralarındaki ilişki aşağıdaki bağıntı ile ifade edilir.

Şekil 1. Evrensel kütle çekimi yasası.

Bu ifadeye göre her bir nokta şeklindeki kütle, diğer kütleyi, ikisini birleştiren bir çizgi doğrultusundaki bir kuvvet ile çeker. Bu kuvvet bu iki kütlenin çarpımıyla doğru orantılı, aralarındaki mesafenin karesi ile ters orantılıdır. Burada, *F* iki kütle arasındaki çekim kuvvetinin büyüklüğü, *G*, Evrensel Çekim Sabiti 6.67×10^{-11} N m^2 kg^{-2}, m_1 birinci kütlenin büyüklüğünü, m_2 ikinci kütlenin büyüklüğünü ve *r* ise iki kütle arasındaki mesafeyi gösterir. SI birimlerinde, F Newton (N), m_1 ve m_2 kilogram(kg), r ise metre (m) dir ve G sabiti yaklaşık olarak 6.67×10^{-11} N m^2 kg^{-2}'a eşittir.

Temel olarak bu yasa en başta Ay'ın, Yer'in uydusu olma prensibinin araştırılmasından yola çıkılarak meydana gelmiştir. Ay nasıl olur da Yer yüzeyine düşmeden ya da uzaya doğru ayılmadan Yer yörüngesindeki hareketine devam etmektedir? Ay'ın Yer yörüngesinde dönebilmesi için Yer'in gravitasyonel kuvvetinin varlığı esas alınmaktadır. Bu kuvvet aynı zamanda Yer'i Güneş'e, Güneş'i Samanyolu Galaksimize, Galaksimizi de dâhil olduğu galaksi kümesine

bağlar. Günümüzde, gravitasyonel kuvvetin varlığı Yer ve diğer gezegenler çevresinde çeşitli amaçlar için dönmekte olan suni (yapay) uyduların ortaya çıkmasına imkân sağlamıştır.

2. Yapay Uydular

İlk yapay uydu Sputnik 1'in 4 Eylül 1957 tarihinde uzaya fırlatılmasıyla birlikte uzay teknolojisinde yeni bir devir başlamış ve bu tarihten sonra astronomik, jeodezik, meteorolojik, askeri, uzaktan algılama, haberleşme ve benzeri alanlarda kullanılmak üzere çok sayıda uydu yörüngelerine yerleştirilmiştir.

İlk jeodezik amaçlı yapay uydu Anna 13, 1962 yılında yörüngeye yerleştirilmiştir. Bundan sonra, jeodezik ve navigasyon amaçlarıyla bir seri uydunun yerleştirilmesi devam etmiştir. Bu amaçla ilk olarak NNSS (Navy Navigation Satellite System) sistemi daha sonra da NAVSTAR GPS (Navigation Satellite for Timing and Ranging Global Positioning System) uyduları sistemi tamamlamak için yörüngeye yerleştirilmiştir (Uzel, 1990).

NAVSTAR GPS (NAVigation System with Timing and Ranging Global Positioning System) uygun donanıma sahip kullanıcılara prezisyonlu üç boyutlu konum, navigasyon ve zaman bilgisi sağlayan, uydulara dayalı bir navigasyon sistemidir. Sistem dünyanın her yerinde sürekli olarak mevcut olacaktır ve meteorolojik şartlardan bağımsızdır (Seeber, 1993).

GPS (Navstar Global Positining Sytem) Amerikan Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın Los Angles Hava Üssü'ndeki Uzay Bölümü'nde Birleşik Program Ofisi'nin JPO (Joint Program Office) sorumluluğu altındadır. 1973 yılında Amerikan Savunma Bölümü DoD (Departman of Defence) tarafından JPO'ya direktif verilmiş ve JPO, uzay yoluyla konum belirleyen bir sistemin planlaması, kurulması, test edilmesi ve geliştirilmesi için çalışmalar başlatmıştır.

Bugünün modern konum belirleme tekniğinin öncüsü, deniz navigasyon uydu sistemi olan NNSS'tir (Navy Navigational Satellite Sysytem). Bu, TRANSIT (Time Ranging and Sequential) sistem olarak bilinir. TRANSIT sistem yedi uyduyu kapsamaktadır. Sistem ABD tarafından, uçakların ve gemilerin koordinatlarını hesaplamak amacıyla 1960'lı yıllarda geliştirilmiştir. GPS, TRANSIT sisteminin yerine geliştirilmiştir. NNSS TRANSIT sisteminden farklı olan GPS, küresel bazda gerçek zamanda sürekli navigasyon bilgileri sağlayacaktır.

Yirmi yılı aşkın bir süredir devam eden teknolojik gelişmeler GPS'in TRANSIT sistemden daha yüksek hassasiyete ulaştığını göstermektedir (Erdem, 1999).

GPS' in uzay bölümü altı yörünge düzlemi içinde olan uydulardan oluşur. Uyduların dünyadan yüksekliği yaklaşık 20200 km'dir (Şekil 2). Her uydu yörüngesi üç aktif ve bir tanede yedek uydu olacak şekilde düzenlenmiştir.

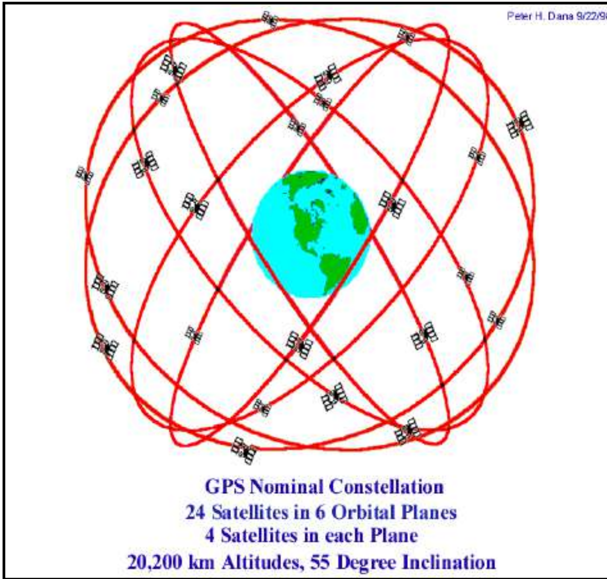
Şekil 3'de 27 uydunun, 29.09.1998 tarihinde saat 00:00:00'dan 30.09.1998 tarihinde saat 00:00:00'a kadar olan 24 saatlik sürede yörünge düzlemlerindeki hareketi gösterilmiştir.

GPS uyduları, sistemin çalışmasını sağlayan radyo alıcıları, vericileri, atomik saatler ve çok çeşitli yardımcı aletlerden meydana gelen bir platformdur. Her uydunun elektronik aletleri kullanıcının uyduya pseudorange (R) uzaklık ölçmesini sağlar.

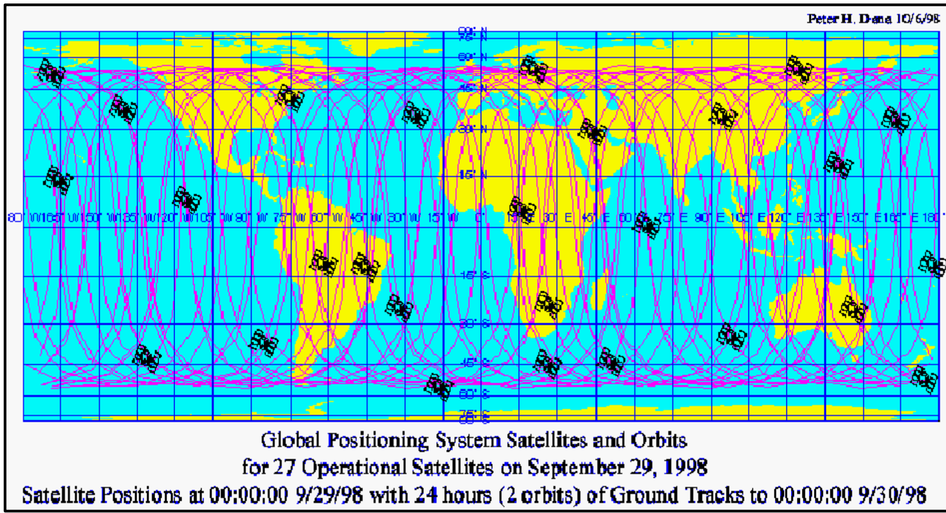
Bütün uydular, kendisinin uzay koordinatları hesaplanmasında yardımcı olacak mesajlar yayınlar. Bu sayede kullanıcılar Dünya üzerindeki konumlarını hesaplayabilirler.

Uydularda 7 m²'lik iki tane güneş paneli vardır. Bu paneller güç sağlamakla görevlidir. Şekil 4'de bir Blok-II GPS uydusu ve üzerindeki bazı bölümleri görülmektedir.

GPS ölçmeleri için kullanılan uydu jeodezisindeki geometrik ilişkiler, uydular ve alıcılar arasındaki farklar Şekil 5-7'de gösterilmiştir (Seeber, 1993).

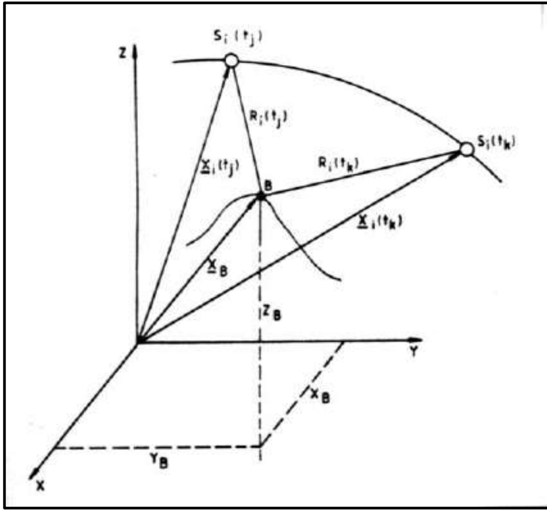
Şekil 2. Global Positioning System (24 uydunun yörünge durumu), (URL_1).

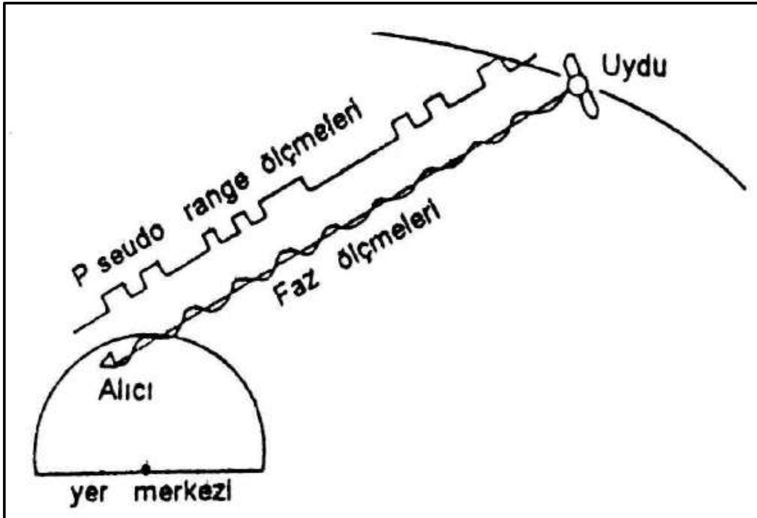
Şekil 3.GPS uydu yörüngeleri (URL_2).

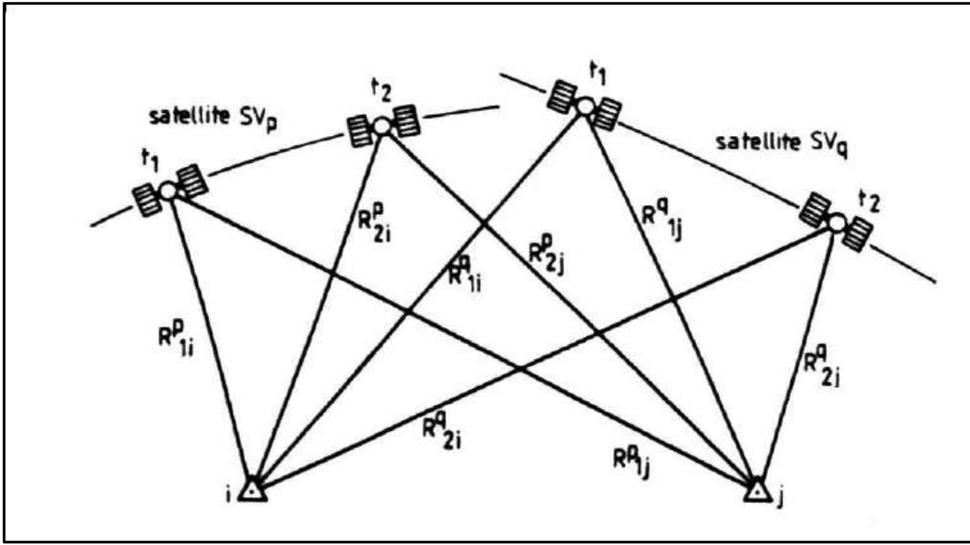
Şekil 4. Bir Blok II GPS uydusu.
(Internet:http://www.host.cc.utas.edu/ftp/pub/grg/graft/notes/gps.html)

Şekil 5. Uydu jeodezisinde geometrik ilişki (Seeber,1993).

Şekil 6. GPS Ölçmeleri (Seeber,1993).

Şekil 7. Uydular ve alıcılar arasındaki farklar (Seeber,1993).

3.Kartalların Kanat Şekli

Kanadın altındaki yüksek basınçlı hava, kanadın üstündeki alçak basınçlı havanın içine kenarlardan akmaktadır. Bu durum kanat uçlarında büyük girdaplar (vorteksler) oluşturur. Bu vorteksler, kontrol kaybına sebebiyet verebileceği için, çok tehlikelidir ve vorteksi teşkil eden uçağın kendisi için de drag (sürtünme, geri sürükleme) kuvvetini arttırmaktadır. Bu durumu engellemek amacıyla, uçağın kanat ucuna ilave bir parça olarak tasarlanan winglet'lerin incelenmesi sonucu, uçuşta verim sağlandığı da görülmüştür. Bir winglet, kanadın ucunda yukarıya doğru inşa edilmiş bir parçadır. İlk wingletler, 1970'lerde tasarlanmıştır. Bu yapılar, "Induceddrag" dediğimiz uçağın kendi parçaları sebebiyle oluşan dragı %20 oranında azaltmaktadır. Şekil 8'de, bulutlu bir havada uçuş yapan uçağın kanat uçlarındaki vorteksler görülmektedir.

Havacılık mühendisleri, hem güvenliği arttırmak hem de yakıttan tasarruf amacıyla bu kanat ucu vorteksleri azaltmak için çalışmalar yapmaktadır. Kanat ucu vortekslerinin verimi ne kadar arttırılırsa, uçuşlar için, hem maliyetler daha da düşecek hem de uçmakta olan iki uçağın birbirinden olumsuz etkilenmeden daha yakın mesafede uçabilmeleri sağlanacaktır. Çünkü böylece artlarında bıraktıkları hava daha güvenli olacaktır. Wingletler sayesinde, kanadın altından gelen yüksek basınçlı havanın, kanadın üstündeki düşük basınç havanın bulunduğu bölgeye nüfuz etmesi engellenir. Uçağın, ardındaki havada oluşturduğu vorteksler, çeşitli

araştırma merkezlerinde araştırılarak, en iyi sonucu verecek wingletleri elde etmek için çalışılmaktadır.

Şekil 8. Bulutlarda görülen kanat ucu vorteksleri (URL _3).

Kanat ucuna yerleştirilen wingletler bu vortekslerin azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Wingletlerin keşfedilmesi kuşların incelenmesiyle ortaya çıkmıştır. Kartalların Şekil 9'da görülen kanat yapılarının, verimi arttıracak çözüm olabileceği fark edilmiştir. Kartal, kanatlarının ucundaki tüyleri, neredeyse dikey olana kadar kıvırarak, minimum uzunlukla maksimum kaldırmayı dengelemektedir. Bu, vortekslere karşı, oldukça verimli uçuş için bariyer görevi görmektedir. Airbus A380 uçağı eğer kanat uçlarındaki winglet'lere sahip olmasaydı, kanat açıklığı, en az üç metre daha uzun olacaktı. Bu "winglet"ler sayesinde dünyanın en büyük yolcu uçaklarından biri olan A380'e yeteri kadar kaldırma (taşıma), yakıt tasarrufu sağlanmaktadır.

Şekil 9. Uçuşu incelenen kartal örneği (URL_4).

Bu amaçla çeşitli winglet yapıları oluşturularak deneyler yapılmıştır. Bu deneylerden elde edilen sonuçlardan biri, Şekil 10'da görülen uçağın, kanat ucuna 90°'lik dik açı ile yerleştirilmiş tiptir.

Şekil 10. Dik açılı winglet örneği (URL_3).

Kuşların kanat uçlarındaki tüyler, wingletler gibi davranır. Böylece, tüyler arasındaki küçük boşluklar, sıkışan havanın yumuşak bir şekilde kaçmasına yardım ederek, kanat ucu vortekslerini minimuma indirir.

Yapılan başka bir tasarım uçağın kanadının içine yumuşak bir geçişle yerleştirilmiş Şekil 11'de görülen eğri şekilli wingletler'dir. Bunlar genelde kanadın ucundan yukarı doğru yumuşak bir geçiş sağlar. Bu yapı Boing 707'nin

yakıt verimin %6.5 oranında azaltmıştır. Uçak yakıtlarının oldukça pahalı olduğu dikkate alınırsa, %6.5'luk verimin iyi bir kar sağladığı anlaşılacaktır. Son zamanlarda birçok uçağa bu tip wingletler monte edilmektedir.

Şekil 11. Eğri winglet örneği (URL_5,URL_6).

Ayrıca, kanadın ucuna Şekil 12'deki gibi 90° açı ile yerleştirilmiş, ancak kanadın alt kısmında da bir parçası bulunan (fenced) wingletler de bulunmaktadır.

Sonuç

Bize göre kütlesi oldukça büyük olan Yer tarafından, bizlere çekim kuvveti uygulanmaktadır. Böylece Evrensel Gravitasyonel Çekim Kuvveti sayesinde Yer üzerinde rahatça hareket ederek, uzaya savrulmaktan korunuruz. Ayrıca bu çekim kuvveti Yer'den yüksekliği ile orantılı olarak etrafındaki cisimlere uyguladığı çekim kuvveti sayesinde doğal uydusu Ay'ın ve diğer suni (yapay) uyduların faaliyet göstermesine imkân sağlamaktadır. Her şeyin imal edilmesinde de dikkate alınan Doğa'nın, uzun süren incelenmesi, wingletlerinde ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hava içinde hareket eden bir uçağın havada kalabilmesini sağlayan temel yapı olan "kanat"ların altındaki yüksek basınçlı havanın, kanat uçlarından, kanadın üst kısmındaki alçak basınçlı bölgeye çıkması wingletler sayesinde engellenmekte, böylece oluşabilecek türbülansı da azaltmaktadır. Şu anki bilgilerimizle anlayabildiğimiz kadarıyla, bir kuşun dahi uçuş mekanizmasının bu denli detaylı yaratıldığını görmek, Kâinatın yaratılışında her şeyin en ince ayrıntısına kadar düşünülerek yaratılmış olduğunu fark ettirmektedir. Gören

gözler için her şey, Yüce yaratının yaratma kudretindeki gücünü gözler önüne sermektedir.

Şekil 12. Fenced wingletler (URL_6, URL_7).

Kaynaklar

Erdem, N., GEPOS CEO ve SKI GPS Yazılımlarının Özellikleri ve Karşılaştırılması, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 1999.

Seeber, G. Satellite Geodesy, Foundations, Methods, and Applications, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 1993.

URL_1: http://www.host.cc.utas.edu/ftp/pub/grg/graft/notes/gps.html, Erişim Tarihi: 17.11.1999.

URL_2: http://www.host.cc.utas.edu/ftp/pub/grg/graft/notes/gps.html, Erişim Tarihi: 23.10.1999.

URL_3:http://blogs.bu.edu/biolocomotion/2011/10/18/winglets-the-anti-vortex-device/, Erişim Tarihi: 11.11.2017.

URL_4: https://prezi.com/bxc1kl70lkka/bionics/, Erişim Tarihi: 11.11.2017.

URL_5: http://www.aviationpartners.com/gallery.html, Erişim Tarihi: 11.11.2017.

URL_6: Odec, http://www.odec.ca/projects/2011/mutlv2/, Erişim Tarihi: 11.11.2017.

URL_7: http://www.flickr.com/photos/28042007@N07/3418234715/, Erişim Tarihi: 11.11.2017,

Uzel, T., GPS Uyduları Yardımıyla Konum Belirleme Ders Notu, İstanbul, 1990.

AHMED AVNİ KONUK'UN YARATILIŞ FELSEFESİ

Prof. Dr. Alparslan AÇIKGENÇ
TÜBA Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul (Emekli),
acikgenc@gmail.com; acikgenc@yildiz.edu.tr

Özet

Ahmet Avni Konuk (Ö. 1938) zülcenaheyn diyebileceğimiz nâdir İslam son dönem Osmanlı düşünürlerinden biridir. Zülcenaheyn derken kast etmek istediğimiz onun hem geleneksel İslam bilim geleneğinde ve hem de günümüz Batı bilim geleneğinde eğitim almış olmasıdır. Geleneksel eğitiminde ise hem medrese ve hem de tasavvuf eğitimini ve bu geleneklerdeki birikimleri tam olarak elde edebilmiş bir düşünürümüzdür. Büyük İslam mütefekkiri İbnu'l-Arabi'nin Füsûsu'l-Hikem adlı önemli eserine yazdığı dört ciltlik şerhe çok önemli bir "Mukaddime" eklemiştir. Bu Mukaddimede İslam düşünce tarihindeki felsefi birikimi tasavvuf açısından birleştirip günümüz bilimlerinde oluşan bilgi birikimini de dikkate alarak tamamen kendine has yeni bir felsefi sistem kurmuştur. Bu sistem Batı'da yetişen Hegel ve Spinoza gibi filozoflarla boy ölçüşecek derecede güçlü bir felsefi yapıya sahiptir. Mukaddime'deki birçok fikir şüphesiz ki, İbnu'l-Arabi (ö. 1240), ve Mevlana Celaleddin Rûmî (ö. 1273), Abdürrezzâk Kâşânî (ö. 1335), Adudüddin Îcî (ö. 1355), Abdurrahman Câmî (ö. 1414) ve Abdülkerîm el-Cîlî (1428) gibi daha önceki birçok düşünür tarafından geliştirilmişti. Bu açıdan bakılınca Avni Konuk'un eseri özgün görülmeyebilir. Ama bu açıdan bakılınca hiçbir filozofun görüşleri tamamıyla özgün olmaz. Burada önemli olan o fikirlerin doğruluğunu bir daha tesis edilmesi ve bunları uyumlu ve mantık açısından tutarlı bir sistem kurmasıdır. Bu çalışmamızda Avni Konuk'un tecelliyat-ı ilâhîyelerden sonra âlem-i gaybdan âlem-i misal vasıtasıyla âlem-i şehadete nasıl geldiğini ve bu âlemdeki yaratılışın nasıl olduğuna dair yaratılış gerçeğini felsefi ve ilmi boyutta ortaya koyduğunu incelemektir. Ayrıca bu yaratılış anlayışının günümüz evrim biyolojisi açısından bir değerlendirmesini de yapan Avni Konuk'un görüşlerini tahlil etmektir.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Avni Konuk, evrim, tasavvufta yaratılış, yaratılış

Ahmed Avni Konuk's Philosophy Of Creation

Abstract

Ahmet Avni Konuk (d., 1938) is one of the late Ottoman thinkers who can be called a versatile scholar. What we mean by this is that he is trained both in the traditional Islamic scientific tradition and in the modern Western scientific tradition. In his traditional education, he was able to acquire both madrasa and tasawwuf education, this way enabling himself thoroughly trained as an erudite scholar in these traditions. He added a very significant "Introduction" (Mukaddime) to his four volume commentary written on the great Muslim thinker, Ibn al-Arabi's important work, Fusûs al-Hikam. By combining the philosophical accumulation of Islamic thought with the tasawwuf philosophy in this Introduction and taking into account the accumulation of knowledge in contemporary sciences, he has established a completely new philosophical system. This system has a strong philosophical structure that will compete with philosophers such as Hegel and Spinoza in the West. Undoubtedly many ides and doctrines in the Mukaddime is developed by earlier Sufi thinkers such as Ibn al-'Arabi (d. 1240), Mevlana Jalal al-Din al-Rûmî (d. 1273), Abd al-Razzâq Kâshânî (d. 1335), Adududdin Îjî (d. 1355), Abdurrahman Jâmî (d. 1414) and Abd al-Karîm al-Jîlî (1428). From this point of view, Avni Konuk's work may not be seen as original. But from this point of view, no philosopher's views are completely original. What is important here is to re-establish the correctness of those ideas and build a coherent system by combining those doctrines and ideas with his new original theories that is logically consistent with them. In this study, we will examine how Avni Konuk arrives at the Visible Universe (*'âlam al-shahâdah*) from the Unseen World ('âlam al-ghayb) through divine theophanies (*tajalliyât*) and his philosophical and at the same time scientific explanation of how creation takes place in this universe. In addition, the views of Avni Konuk, who also made an evaluation of this understanding of creation in terms today's evolutionary biology, will be examined and analyzed.

Keywords: Ahmed Avni Konuk, creationism, creation in tasawwuf, evolution,

Giriş

İslam bilim geleneğinin son temsilcilerinden diyebileceğimiz Ahmet Avni Konuk'un (1873-1938) yaratılış felsefesi tamamen varlık felsefesi üzerine bina edilmiştir. Varlık felsefesi ise İslam medeniyetinde geliştirilen tasavvuf fikirlerinden süzülerek kendi günündeki bilimsel bilgiler açısından bir

değerlendirme ile felsefe sistemi haline getirilmesinden ibarettir. Bu bakımdan Avni Konuk'un varlık sistemi, Hegel'in *Felsefe Bilimleri Ansiklopedisi*'ne benzemektedir. Fakat önemli bir açıdan ondan ayrılmaktadır; Hegel'in sistemi içi boş bir varlık kavramından hareket etmekte iken Avni Konuk, Tek Varlık (*vücûd-u mahz*) hakikatinden hareket etmektedir. Bütün diğer varlıkların kaynağı olan bu Varlık, "*ma'nâ-yı küllî-i nûrânî*"dir.[61]

> *İmdi, Vücûd lafzı ile bir hakîkat murad olunur ki, onun varlığı kendi zâtında ve kendi zâtı iledir. Ve bâki mevcudâtın varlığı ondan olup onunla kâimdir. Muhakkıkîn-i mutasavvife âlem-i kelâmda, o hakikate işâret için "Lâ-taayyün" ve "Vücûd-u mutlak*" derler.[62]

Zâtın kendine olan ancak ilk taayyün ile artık kendinde olmayan tecellisidir. Buna "*taayyün-i evvel*" mertebesi denmektedir. Vücûdun birinci mertebesi olan "Lâ-taayyun" Allah'ın Zâtı'dır. Ancak bu mertebede her isimden ve sıfattan ve dolayısıyla bizim açımızdan belirlemeden de münezzeh olan Yüce Varlık, sadece "Vücûd" olarak bilinebilir; çünkü Zâtın bu mertebede ıtlâkı vardır. "Itlak" her türlü, bağdan ve kayıddan münezzeh olmak demektir.

Yine Konuk, Zâtı tavsif için ama gayet soyut bir şekilde müthiş bir ifade ile şöyle demektedir: "*kâffe-i taayyünat bu mertebede ayn-ı Zâttır.*" (Mukaddime, 4). Aslında Lâ-Taayyün mertebesi iyi anlaşılırsa, diğer varlık mertebelerinin anlaşılması da kolaylaşır. Sadece bir sonraki mertebede gelecek olan "a'yân-ı sâbite"nin anlaşılması kalır. Ancak Zât hiçbir şekilde bilinemez. Onun için filozofumuz, meşhur bir hadise atıfta bulunarak çok saygılı ifadelerle şöyle demektedir:

"*a'ref-i enbiyâ* (s.a.v.) *Efendimiz "(**Allah'ın zâtını tefekkür etmeyiniz**" kavl-i şerîfi ile hâdisü'l-vücûd olan abdin fikir ile bu mertebe-i vücûdu idrâk edemeyeceğini tefhîm buyurmuşlardır*."[63]

Hiç bir şekilde bilemeyeceğimiz için Vücûdun bu mertebesine "*gaybu'l-guyûb*" (gaybların gaybı) denir. Yaratılıştaki tecelliyat ile âlem-i şehâdet mertebesinden önce zuhûr eden varlık mertebeleri insanların çoğu için gaybdır; ama enbiyâ (aleyhimu's-selam) ve muhakkikler için insan-ı kâmil mertebelerine göre dereceli olarak gaybdır, tamamen gayb değildir.

---

[61] Ahmet Avni Konuk. *Füsûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi*, Tercüme ve Şerhi, 4 cilt, notlarla yayına hazırlayanlar Mustafa Tahralı, Selçuk Eraydın (İstanbul: Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005), 1: 8. Bundan sonra *Mukaddime* olarak kısaltılacaktır.

[62] *Mukaddime*, 4.

[63] Mukaddime, 6. Bu husus bizim ilim geleneğimizin değerleri açısından da önemlidir. Konuk eleştirdiği kimselere dahi saygılı ifadelerle atıfta bulunmuştur. Kendinden önceki âlimlere de yapacağımız diğer alıntılarda da görüleceği gibi saygılı ve gereken dualarla işaret edip onlardan alıntılar yapmıştır. Bugün bu tür yaklaşım "objektif" değil diye kabul görmemektedir. Acaba objektiflik saygısızlıkta mı, yoksa hakikat sevgisinde mi aranmalıdır?

Vücûd-u mutlak sadece iktizâ-yı zâtîsi ile bu mutlakiyetten bilinebilirlik mertebesinin ilk tecellisi olan mertebe-i vahdete tenezzül eder. Böylece vücûdun bulunduğu mutlaklık da sayılırsa tecellilerle yedi mertebe olur. Bunlar:

1.Lâ-taayyün, 2. Taayün-ü evvel, 3. Taayün-ü sânî, 4. Mertebe-i ervâh, 5. Mertebe-i misâl, 6. Mertebe-i şehâdet, 7. Mertebe-i insan veya insan-ı kâmil. Bunlardan ilk dördünü âlem-i manâda sayabiliriz ki, çoklara bunlar gaybdır; son ikisini de âlem-i şehâdete dâhil ediyoruz. Bunların ortasında ise, âdeta manâ âleminden şehâdet âlemine geçişi sağlayan âlem-i misâl vardır.

1.Uluhiyyet Mertebesi

Vücûd, iktizâ-i zâti ile bu mertebeden "haberdar-olunabilirlik" (mertebe-i âgâhî) mertebesine nüzûl eder. Buna aynı zamanda "uluhiyyet mertebesi" de denir. Dikkat edilirse bu âlemlerdeki yaratılış ya "tecelli" veya "tenezzül" (nüzul) gibi kavramlarla ancak bizim için ifade edilebilir. Bizim "Allah" ism-i câmi'i ile hitap ettiğimiz tecelli mertebesi budur. Ancak buradaki tecelli Zâtın kendinedir. Onun için buna "taayün-ü evvel" denir; zira ilk taayün bu mertebededir. Bizim muhatap olduğumuz Vücûd bu mertebedir ve bu mertebede Vücûdun adı bize "Allah" olarak bildirilmiştir. "Allah" lafza-i celali, bu mertebede tecellî eden bütün esmâ ve sıfatı ve fıtrî isti'dât ve kâbiliyetleri ihtiva eder. Vücûdun esmâ ve sıfata ihatası taayün-ü evvel mertebesinde mücmel iken, "taayün-ü sânî" mertebesine tenezzülü ile esmâ ve sıfatın îcâb ettirdiği küllî ve cüz'î varlıkların bütün sûretleri esmâ ve sıfattan ayrışırlar. Bu sûretler, yaratılmış olan varlıkların hakikatinden (eşyâ-yı kevniyye hakâkıyından) ibarettir. Bu sûretler, "ilmi varlıklar" (vücûd-u ilmî) olduğundan bağımsız olarak dışta varlıkları yoktur. Buraya kadar "tek" (*ehad*) ve "bir" (vâhid) olan Vücûd, bu suver-i ilmiyye sebebiyle sayı olarak artar ve çok (*kesret*) olur. Bu gibi açıklamaları iyi anlamak lâzım, aksi halde, Vücûd, bir iken çok oldu şeklinde yanlış bir anlayışa gidilebilir. Bunun için düşünürümüz; "*tâbir-i diğerle, bu suver-i ilmiyye, zât-ı ulûhiyyetin emr-i îcâda illeti olurlar"* demektedir (Mukaddime, 14).

Günümüzde Müslümanlar ve özellikle gençler, Kur'anî bakış açısını kaybettikleri için burada kullanılan neredeyse her kavramı açıklamak durumunda kalıyoruz. Hâlbuki bu husus aslında Kur'an iyi anlaşılırsa çok açık bir durumdur. Avni Konuk'un kullandığı "***emr-i îcâd***" kavramı her şeyi açıklamaktadır. Bilindiği gibi Yâsin sûresinde geçen "*kun fe-yekûn*" âyetinde şöyle buyurulmuştur:

"*Bir şey irade ettiği zaman O'nun emri o şeye 'Ol' demektir. [*Bunun üzerine o şey*] hemen oluverir*" (36/Yâsin, 82).

Tasavvuf düşüncesi bu açıdan yaratmayı "***emr-i îcâd***", yani "yaratma emri" ile açıklamıştır.

Buradan hareketle Ahmed Avni Efendi'in yaratma açıklaması şöyledir:

"*Vücûd lâ-taayyün mertebesinden taayün-ü evvel mertebesine tenezzül edince zâtındaki esmâ ve sıfata ilmen taalluk ederek bunlarda saklı olan bütün sûretler de ilmen* (bilgi şeklinde) *ayrılarak taayün-ü sânî mertebesinde "ol" emrine vesile oldular*".

Bu makamda Avni Konuk'un özgünlüğü ortaya çıkmaktadır ve zekâ kıvraklığı kendini göstermektedir, şöyleki:

İlmî sûretlerin varlığı için sebep, bütün isim ve sıfatların gerçek sahibi zât-ı ulûhiyyet olduğu için nazarî akıl yürütmeyle açıklanamayacak olan bir sebeplilik (*illiyet*) anlayışı ortaya çıkmaktadır. Sebep olan zât-ı ulûhiyyet, yaratmasına sebep olan ilmî sûretlerin de sebebi olur. Kendi ifadesiyle "illet (sebep) olan suver-i ilmiyye, kendilerinin ileti olan ma'lûlün, yani zât-ı ulûhiyyetin emr-i îcâda illeti olur. Hâlbuki delîl-i nazarîye göre aklın hükmü, '*illet olan şey kendi ma'lûlü için ma'lûl olmaz'* demek idi. İşte ilm-i tecellî bâlâda (yukarıda) izah olunduğu üzere aklın bu hükmünü '*illet olan şey, kendi ma'lûlü için ma'lûl olur'* hükmüyle feshetti."

2.Akıl İle Düşünmeyi Aşıp Ruh İle Düşünme Düzeyine Ulaşma

Bu sebep anlayışı ile Avni Konuk, Hegel felsefesinde açıklanmaya çalışılan tezad ilkesini yüksek bir düzeyde çözümlemiş olmaktadır. Zira akıl, belli ilkelerle hareket ettiği için ruhun üst düzeyde algıladığı hükümleri idrak etmekten âcizdir. O halde sadece "nazarî düşünce" olarak burada ifade edilen akıl ile düşünmeyi aşmadıkça ve ruh ile düşünme düzeyine ulaşmadıkça bu hakikatin anlaşılması mümkün değildir. Bu durumu kendi bilgi nazariyesi açısından çok dakik bir şekilde şöyle açıklamakta ve diğer bir açıdan da ta'rizde bulunmaktadır:

> "*Âtideki misal zevk-i sahîh ile teemmül olundukta anlaşılır ki, bu hüküm, garbiyyûnun "iskolastik" tâbir ettikleri kıyl u kâl cinsinden değil, belki bir hakîkat-i zâhiredir. ... Maddiyyunun madde kanununu beyan ettikleri sırada "umûmiyyet itibariyle kâinatın sebebi yoktur" demeleri, hakîkat-ı emirdeki cehillerinden ve küllün nümûnesi olan kendi nefislerinden gâfil bulunmalarından neş'et etmiştir. Ve bu cehl ve gafletin menşei de esfel-i sâfilîn olan âlem-i tabîattan a'la-yı illiyyîn olan zâta sırf akıl ve zekâ ile urûc edilebileceği* (çıkılabileceği) *zannolunarak, enbiyâ* (aleyhimü's-selâm) *ve onların vârisleri olan*

evliyâ-yı kirâm hazarâtının akvâl-i aliyye ve ihbarât-ı seniyyelerine kulak asmamaktır."[64]

Böylece taayün-ü sânî mertebesinde ilmî sûretlerden her biri dışta var olan şeylerin (eşyâ-yı hâriciyyenin) her birinin hakîkatını teşkil eder. Bu sûretler varlık dediğimiz eşyâ-yı hâriciyyi bir düzen ve terbiye altında tuttukları için bunların "Rabb-ı Hâssı" olurlar. Hakikat değişmeyeceği için bu sûretlerin her birine "*ayn-ı sâbite*"; hepsine birden ise bunun çoğulu olarak "*a'yân-ı sâbite*" denir. Bu mertebede dikkat edilirse sayı olarak sayılabilecek ilmî varlıklar tezâhür ettiğinden buradaki birlikten dolayı "*Vâhidiyyet mertebesi*" de denir. Diğer taraftan insanın hakîkatini de mündemiç olduğundan ve bu hakikatler içinde üst düzeyde olmasından insana matuf olarak "*Hakîkat-i insaniyye*" mertebesi de derler.

A'yân-ı sâbite kavramının çok iyi anlaşılması gerekir. Bundan sonraki bütün tecellîler, âdeta esmâ ve sıfatlardan bunlara yansıyarak hâricî varlık (*vücûd-u hâricî*) kazanacakardır. Nitekim Avni Konuk, tabiat âleminden bahsederken buradaki her bir varlığın kendi aynına göre davranacağını belirtmektedir. Ancak düşünürümüz, burada İbn 'Arabî'den aldığı bir cümleyi aynen şöyle aktarmaktadır:

"*Suver-i ilmiyyeden ibaret olan a'yân-ı sâbite kendi ademiyyet-i asliyyeleri üzerindedir. Onlar vücûd-ı hâricî kokusunu koklamamışlardır*" (Mukaddime, 15).

Ancak bundan a'yân-ı sâbitenin bir hayal olduğunu çıkarmamak gerekir. Burada vurgulanan sadece bunların vücûd-ı hâricilerinin olmadığıdır; çünkü a'yân, ilmî sûretlerden ibaret oldukları için varlıkları sadece bilgi olarak hakikatı ifade etmeleri ve Cenâb-ı Hakkın ilminde bulunmalarıdır. Diğer bir deyişle "*a'yân-ı sâbite, suver-i ilmiyye-i esmâiyyeden ibarettirler*"; onun için a'yân-ı sâbite, mec'ûl değildir; yani yaratılmamışlardır, çünkü Allah'ın ilmi ezelîdir. O halde bunlar aslında ezelden beri Hakk'ın ilminde vardırlar ve kadîmdirler. Bu durumda her bir aynın bir hakikati vardır ki bu da onun "isti'dâdı ve kâbiliyyet-i mahsûsası"dır. Onun için hiç bir ayn diğer bir ayna benzemez: "*Vücûd-u Mutlak-ı Hakk, her bir 'ayn'ın isti'dâdına münasip olarak o 'ayn'ın sûreti ile zâhir olur*." (Mukaddime, 18).

Konuk'a göre tecelliyattaki yaratmada üç önemli olgu vardır:

1-Atâ-yı zâtî, 2-Tecelli-i ilâhî, 3-Nefes-i rahmânî.

Bunlar eşit düzeyde gerçekleşir. Bu kavramların, kanaatimce çok açıklanması gerekmez ve açıklanacak olursa fazla maddî-somut ifadelere döküleceği için yanlış anlaşılabilir. Yukarıda Avni Konuk Efendi'nin belirttiği gibi zevk-i sahihle

---

[64]Füsûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi, Mukaddime, 14.

teemmül edilirse, bir nebze daha iyi anlaşılabilir. Nefeste elbette bir üfleme vardır, buna “tenfîs-i rahmânî” denir. Tenfîs, Allah’ın bir şekilde müdahelesini ifade etmektedir ki, küllî irade burada tecellî eder. Demek ki tenfîs-i rahmânîden sonra her bir ayn, kendi isti’dât ve kabiliyyetine göre müteayyin olur.

3-Ruhlar Mertebesi (Mertebe-i ervâh)

Vücûd, vâhidiyyet mertebesi olan taayyün-i sânîden suver-i ilmiyye, yani a’yân-ı sâbite hasebiyle ruhlar mertebesine (*mertebe-i ervâh*) tenezzül eder. Böylece a’yân-ı sâbite basît varlıklar (cevher-i basît) olarak zâhir olurlar. Bu şekilde ortaya çıkan varlıklara “ruh” denir. Bunlar, zaman ve mekân ile sınırlı değildir; ayrıca onların şekil ve rengi yoktur. Basît oldukları için, bölünemezler veya parçalanıp tekrar birleştirilemezler. Bu tür özellikler cisimlere ait olduğundan duyularla da algılanamazlar. Fakat ruhların her biri şuurludur. Bu yüzden kendi varlıklarını ve diğer ruhların varlıklarını algılayabilirler. Diğer taraftan kendi yaratıcılarının varlığını da bilirler. İşte A’râf ayetinde işaret edilen “elest” olayı buna şöyle işaret etmektedir:

“*Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Onlar dediler ki, evet*”[65].

Avni Konuk’un bu mertebede ele aldığı üç önemli konu vardır:

a-Melekler, b-İblis (veya şeytanlar) ve c- Hz. Âdem ile Hz. Havva.

Buna getirdiğim yorum şöyledir:

Konu, rûh olduğuna göre aslında burada rûhlar anlatılmaktadır. Ancak âlem-i şehâdet açısından değil. Çünkü Hz. Âdem ile Hz. Havva âlem-i şehâdet konusunda tekrar ele alınmaktadır. O halde burada savunulan üç tür rûhun varlığıdır: 1. melekler, 2. cinler, 3. insan rûhları. Bu her üç rûh ta mâhiyet itibariyle benzeseler de aynı değillerdir. Meselâ, insanlar bu dünyada mâhiyet itibariyle, zaman ve mekân içinde olmaları, renkleri, kokuları, boyutları vs olmaları cihetiyle dağlar ve bitkilerle aynı olsa bile diğer özellikleri itibariyle bunlardan çok farklıdırlar. Aynı şekilde bu üç tür rûh da âlem-i ervâhta benzeşseler de aynı değillerdir.

Bu mertebeden sonraki birçok taayyünat ve çeşitli sûretler, akl-ı küll ile nefs-i küllün birleşmesinden olmuştur. Nitekim bütün bu durumlara ışık tutan Nisa sûresinin ilk âyetinde şöyle buyrulmuştur:

“*Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan Rabbinize karşı gelmekten sakının*.”[66]

Burada yaklaşılması yasak olan ağaca yaklaşma ve insan fıtratının dünya hayatına meyl etmesi ile aldanmasını tahlil eden çok derin psikolojik ve felsefi

---

[65] A’râf Suresi, 172. ayet.

[66] Nisa sûresi, 1.ayet.

açıklamalar bulunmaktadır. Ancak bu ayrıntıları bırakıp sistemin tamamlanması için gerekli olan diğer mertebelere geçmek yerinde olacaktır.

4-Âlem-i Misâl

İkinci varlık alanı âlem-i ervahtan Zâtın harice olan tecelliyâtıdır ki, bu mertebeye "Âlem-i misâl" denmektedir. Çünkü ruhlar âleminde tezâhür eden her bir ferdin bulunduğumuz âlemde alacağı sûrete uygun bir "örnek" (*misâlî bir sûret*) bu âlemde belirir. Beliren bu örnek sûrete bazı düşünürler "hayâl" der. Bunun sebebi ise, bu sûretin hayâl kuvvesi ile algılanmasıdır. Tasavvuf filozofları, içinde bulunduğumuz âleme "âlem-i ecsâm" demektedir. Bu da üçüncü varlık alanını teşkil etmektedir. Bunu aşağıda daha ayrntılı inceleyeceğiz. Buradan anlaşılan âlem-i misâlin şehâdet âlemi olarak da adlandırılan âlem-i ecsâm ile yukarıda manâ âlemi olarak adlandırdığımız âlemlerin arasında kaldığıdır ki, bu yüzden buna aynı zamanda "berzah" da denmektedir. Zaten berzâh, "ara bölge" anlamına gelir, yani iki alan arasında kalan âlem demektir. Bunun sebebi yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi mânâ âlemlerinden gelen tezâhürlerin âlem-i misâle yansıdıktan sonra aldığı sûret ile âlem-i ecsâmda ortaya çıkmalarındandır.

Âlem-i ervâh âlem-i misâle yapışık olduğu ve ruhlar bu âlemden geçerek şehâdette zuhûr ettiği için bazı tasavvuf düşünürleri her iki âlemi tek bir âlem olarak mülâhazâ ederek her iki âlemi tek bir âlem olarak "**melekût âlemi**" diye adlandırmışlardır. Bu itibarla gayb ile şehâdetin birleştiği yerdir. Bu durumda âlem-i misâl bir cihetle gayb, diğer bir cihetle şehâdettir; aynı şekilde ne gayb ne de şehâdettir.

5-Âlem-i Şehâdet (Kevn-ü Fesâd)

Üçüncü varlık alanı ise, şühûdî âlem veya alışkın olduğumuz tâbirle, "Âlem-i şehâdet" olarak adlandırılır. Bu âlem, Zâtın tabiata olan tecelliyâtıdır. Bu cihetle mertebe-i şehâdet, Vücûd-u mutlakın dış dünyada (hâriçte) maddî sûretler (*suver-i ecsâm*) ile açığa çıkmasıdır (*zuhûrudur*). Bu âlem duyularımızla çeşitli şekillerde algılayabildiğimiz tek âlemdir. Duyuların en etkin olduğu âlem budur. Hukemâ, yani Aristocu filozoflar, bu âlemdeki varlıkları, "*zîrûh*" (ruhlu) ve "*zîrûh*" olmayan varlıklar olarak ikiye ayırırlarsa da Muhakkikîn, yani tasavvuf filozofları ruhsuz hiçbir şey olamayacağını savunarak bu görüşü kabul etmemişlerdir.

Avni Konuk bunu felsefi sistemi içerisinde tutarlı bir şekilde şöyle savunmaktadır:

Bilindiği gibi vâhidiyyet mertebesi olarak da adlandırılan taayyün-i sânî mertebesinde esmâdan ayrılan suver-i ilmîye şehâdet âleminde zâhir olan

mukabili varlığın değişmez, sâbit hakikati olarak bulunmaktadır. İşte bu hakikat o meşhûd varlığın "mutasarrıfı, müdebbiri ve ruhu" hükmündedir.

Âlem-i şehâdete aynı zamanda "oluş ve çöküş" (*kevn ü fesâd*) âlemi denmektedir. Burada "oluş" yeni bir sûretin meydana gelmesi (*hudûsünden*); "çöküş" ise bir sûretin yok olması (*in'idâm*) demektir. Meselâ mum yanarken mumun erimesiyle şeklinin kaybolması "çöküş"; ancak erime neticesinde ortaya çıkan gazlar da bir yeni "oluş"tur. Bu demektir ki, madde dünyası olan âlem-i şehâdette sürekli bir çöküşten sonra bir oluş ortaya çıkar.

6-Kendi Zâtı İle Kâim Olan Ancak Cenab-ı Hak'tır

Bu açıklamalardan çıkan sonuç şudur ki, kâinat dediğimiz şu âlem-i şehâdet bütünüyle (*hey'et-i mecmuâsiyle*) kendi nefsi ile kâim olmayan bir takım a'râzdan müteşekkildir. Kendi zâtı ile kâim olan ancak "vücûd-ı mutlak-ı Haktır". Diğer her şey "o vücûd-ı mutlak ile halk-ı cedîd içindedir" (Mukaddime, 38). Unutmayalım ki, bu ifade Rahman sûresinin 29. âyetine dayandırılmaktadır:

"*O, her ân yeni bir iştedir (şe'n)*"[67]. Onun için âlem-i şehâdetin her ân değişimini Allah'ın esmâsı gerektirmektedir. Mûcid, Muhyî, Mübdî, Rahmân, Mün'im, Musavvir, Hâlık ve Kayyûm gibi isimler, tecelli için ayna vazifesi gören varlıkların yaratılmasını; ancak Mümît, Dârr, Kahhâr, Kâbız, Ferd ve Vâhid gibi isimler ise, varlıkların yokluğunu gerektirir. Çünkü bu isimler Allah'ın Zâtında yegâne olduğunu ifâde eden isimlerdir. Nitekim hiçbir varlık olmamalıdır ki, Allah yegâne olarak kalsın. İşte kâinat bu şekilde devamlık yok edilip yeniden yaratılma süreci içerisindedir. Çok belîğ bir ifadeyle merhum Avni Konuk bunu tamamen şöyle felsefi bir dile dönüştürmeyi başarabilmiştir:

> "*Her lahza başka başka halk ve yeni vücûd gelir. Ve her tarfetü'l-'ayn içinde îcâd ve i'dâm-ı dîğer vâkîdir. Velâkin bu îcâd ve i'dâm feyz-i rahmânînin süra't-i inkıza ve teceddüdü hasebiyle idrâk olunmaz. Ve bu sür'at sebebiyle, suver-i eşyânın istikrâr üzere olduğu zannolunur. Sür'at-i teceddüd ve feyz-i rahmânî bu sûretle vâkî olur ki, gitmenin ve gelmenin idrâki mümkün olmaz. Ve belki gelmek gitmenin ve gitmek dahi gelmenin aynıdır. Vücûd ile adem arasına zaman mütehallil olmaz ki, onun ademiyeti melhûz olabilsin*".[68]

7-Tabiat Nedir?

Âlem-i şehâdetin bize bakan en yakın maddî boyutu tabiattır. Tabiat zannedildiği gibi etken (fâil) bir âlem değildir. Bu durum zaten âlem-i şehâdetin

---

[67] Rahman Sûresi, 29. âyet.
[68]Mukaddime, 1: 39.

tamamen a’râzdan ibaret olduğunu söylemekle anlaşılmıştır. Ancak bu durumda tabiat nedir? Ahmed Avni’ye göre yukarıda belirtildiği gibi “feyz-i rahmânî sür’at-i inkıza ve teceddüd” ile kâinata tecelli etmektedir.

Tasavvuf anlayışına göre bu feyz-i rahmânî âleme Cenab-ı Hakkın âdeta üflemesi gibi yayılmaktadır. Bu üfleme elbette ki yaratmayı, yani halk-ı cedîdi bizim anlayabilmemiz için verilmiş bir teşbihtir. Onun için maddî bir üfleme olarak algılanmaması için “nefes-i rahmân” olarak ifade edilmektedir. İşte Avni Konuk’un ifadesiyle “fezâda (uzayda) menfûh olan nefes-i rahman”ın tecelli ettiği mezâhir tabiattır.

Bundan sonraki açıklamalar, kâinatın ilk yaratılışını ve değişerek zaman içinde nasıl bu duruma geldiği ile ilgilidir. Burada insan aklının bir “ilk” ile ilgilendiği gerçektir. Bu *ilk* maddi bir sebep olarak açıklanırsa, tasavvufun ortaya koyduğu manevî âlemler anlaşılmaz. Onun için yaratılışın *ilk* sebebi, İbn Arabi’de olduğu gibi kudsî bir hadis ile açıklanmaya çalışılmıştır. Avni Konuk’a göre, senetleri açısından bu hadis zayıf bir hadistir, yani sadece hadisin bize intikal edildiği kaynaklara bakacak olursak, yeterli sahih kaynak bulamayacağımız için kabul etmememiz gerekir. Ancak “keşfen” sahih olduğunu belirterek bunun hadisi sahih kabul etmemiz için yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu hadiste Avni Konuk’un tercümesi ile şöyle buyrulmuştur:

“*Ben gizli bir hazine idim; bilinmeğe muhabbet ettim; halkı bilinmem için yarattım*” (Mukaddime, 43).

Burada ifade edilen muhabbet, şüphesiz ki, Lâ-taayyün mertebesi için söylenemez. O zaman Hakîkat-ı Muhammediyye olarak da ifade edilen taayyün-ü evvel mertebesinde esmâ ve sıfatta gizli olan güzelliklerin ve kemâlâtın ızhârına muhabbet söz konusudur. O halde bu hadis, vahdet mertebesinde Zâtın Zâtına olan zuhûr ve ızhârını dile getirmektedir. Diğer bir ifadeyle sıfat, esmâ ve kemâlatın zuhurundan önce yine kendi zâtında saklı olduğunu da dile getirmektedir.

O halde Vücûd-ı Mutlakın istiğrâk-ı zâtisinden vahdet mertebesine nüzûlü ile esmâ ve sıfattaki gizli olan cemâl-i zâtisinin zuhûruna olan muhabbetinden, esmâsındaki cemâl ve kemâl kendisine zâhir olur. Bunun üzerine yine tenezzül ile hakîkat-ı insaniye olan vahidiyyet mertebesinde tecelli etmesi ile her bir isimde bulunan ve daha sonraki mertebelerde tezâhür edecek olan sonsuz sayıda varlıkların ve eşyânın hakikati ayrışır. Bu hakikatlere yukarıda açıklandığı gibi “a’yân-ı sâbite” denmişti. A’yân-ı sâbite bir şekilde hariçte zuhûr edince şuurlu varlıklar olan rûhlar (ervâh), âlem-i ervâhta yaratılmış olur. Nefes-i rahmânın tecelligâhı bu âlemdir, çünkü Kur’an’da “rûhumdan/ruhumuzda üfledik” (15/Hicr, 29 ve 21/Enbiyâ, 91) denmektedir.

8- Yaratılış Teorileri

Kâinatın ilk yaratılışı bu şekilde başlayınca nefes-i rahmân ile uzayda öbek öbek "parlayan bulutlar" (*sehâb-ı mudî*) oluşur; bu bulutlar Kur'an'da "duman" olarak ifade edilmiştir (41/Fussilet, 11).

Şu arada bir açıklamaya ihtiyaç duyuyoruz: âlem-i misâle kadar olan bütün âlemler, gayb âlemleridir. Bu âlemler hakkında bilgi elde etme imkânımız yoktur. Ancak tasavvuf epistemolojisine göre, gayb âlemine yükselme sırf akıl ve zekâ mümkün değildir. Bu hususu yukarıda Ahmed Avni Konuk'tan bir alıntı ile açıklamıştık. Onun için bu âlemlerin zaten bilgisi de olmaz; çünkü bilgi nazarîdir. Hâlbuki âlem-i gaybın *bilgisi*, tamamen marifettir, yani yaşayarak bizzat keşf ile elde edilebilecek bir irfandır. Bunun için "enbiyâ (aleyhimü's-selâm) ve onların vârisleri olan evliyâ-yı kirâm hazarâtının akvâl-i aliyye ve ihbarât-ı seniyyelerine kulak" vermek ve onların yönlendirdiği şekilde bir yaşantı içinde olmak gerekir. İşte bu şekilde elde edilen bilgiye "marifet", bu bilgiyi elde etme usûlüne de "keşf" (keşif) denir.[69]

Gayb âleminden gelen tecelliyât ile kâinatın ilk yaratılışı başlayınca nefes-i rahmân ile uzayda öbek öbek "parlayan bulutlar" (*sehâb-ı mudî*) oluşur; demiştik ve bu bulutların Kur'an'da "duman" olarak ifade edildiğini belirtmiştik. Yoğun bulutlar karanlık oluşturduğu için buna Arapça'da '*amâ'* denir. Sahabeden Ebû Rezîn el-Ukaylî (r.a.), bir gün Efendimiz (a.s.m)'a şöyle bir soru sorduğu rivayet edilir:

"**Halk-ı mahlûkattan mukaddem Rabb'imiz nerede idi?**"

Umumiyetle Resûl-ü Ekrem Efendimizin (a.s.m.) bu tür sorulara verdiği cevap "Allah'ın Zâtını değil ef'alini tefekkür ediniz" olmasına rağmen bu soruya tasavvuf diliyle gayet soyut ifade edilebilecek şu cevabı vermiştir:

"*Altında ve üstünde hava olmayan 'amâ'da idi*".

Ahmed Avni'ye göre burada '*amâ'* henüz sûretlerin bu mertebede oluşmadığını ifade etmektedir. Parlayan buluttan sûretlerin inşası başka bir hadisle açıklanarak günümüzde geçerli olan bilimsel teorilerle desteklenmeye çalışılmıştır. Bu hadisi yine Ahmed Avni Beyin kendi tercümesi ile verelim:

> "*Allah Teâlâ bir büyük inci yarattı; celâl ve heybeti ile nazar etti. İnci hayâdan eridi. Onun yarısı su ve yarısı ateş oldu. Ondan bir duman hâsıl oldu. Semavâtı dumandan arzı da onun köpüğünden halk eyledi. İmdi onun arşı su üzerine vâki oldu*."[70]

---

[69] Ayrıntılı bilgi için bk. Alparslan Açıkgenç, "İslam Bilim Geleneği", Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni, editör Bayram Ali Çetinkaya, 1. Cilt (İstanbul: İnsan Yayınları, 2015), 113-138.

[70] A.e., 46.

Bu hadise önce yukarıdaki tecelliyât açısından bir yorum getirilmektedir. Bunu yukarıda bir derece açıkladığımız için geçerek günümüz bilimsel teorileri ile olan yorumunu kısaca vermeye çalışalım. Beyaz incinin erimesi, nefes-i rahmânî ile ilk varlığın yaratılmasına ve varlığa gelen ilk yoğun bulutun merkezinin ateş, çevresinin ise, ateşin yavaş yavaş soğuyarak suya dönüşmesine işarettir. Hadîsin geri kalan açıklamaları, Kur'an'da geçen "yedi gök" tâbirinden de anlaşılacağı gibi güneş sistemindeki yedi gezegenin ve dünyamızın bu duman halindeki parlak bulutun soğumasıyla oluştuğuna işarettir. Gerek bu hadiste gerekse Kur'an'da geçen "arş" tâbiri, dünyevî saltanatlarda kullanıldığından da anlaşılacağı üzere şehâdet âlemlerinin Allah'ın mülkü olduğuna ve parlayan bulutun arşın merkezi (temeli) olduğuna ve bu cihetle Allah'ın âlem-i şehâdete emirlerinin bu merkezden tecelli ettiğine işareten "arşı su üzerinde vâki oldu" denilmiştir. Avni Konuk, daha sonra astronomide de gök cisimlerinin bu şekilde önce bulut olarak bulunduğunu ve sonra soğuyarak yoğunlaştığını ve böylece gezegenlerin yıldızların bunlardan yaratıldığını söylemektedir. Bundan sonraki açıklamaları da astronomiden özetle buradaki açıklamalarla örtüştüğünü söyleyerek konuyu şöyle sonuçlandırmaktadır:

> "*Ma'lûm olsun ki, avâlim-i şehâdiyyenin fezâ-yı lâ-yetenâhîdeki mikdarı kâbil-i ta'dâd değildir. Bir taraftan tekevvün ve diğer taraftan tefessüd etmektedir. Zira vücûd-u mümkinin ne evveli ne de âhiri vardır, zira nâmütenâhidir. Ve halk, ezelî ve ebedîdir; ve bunlar vücûd-u mutlakta tekevvün ve tefessüd eder. Bunların mekânı vücûd-u mutlaktır*."[71]

Böylece güneş sistemi oluşmuş ve yerküre güneşten kopup ayrılarak yavaş yavaş soğumuş, bitki, hayvan ve insan gibi canlıların yaşaması için elverişli hale geldiğinde canlılar tedricen yaratılmışlardır. Bununla ilgili olarak Avni Konuk, dört nazariyeden söz etmektedir. Bilim tarihinde dört temel yaratılış teorisini olduğunu belirten Konuk, en son Batı'da ileri sürülen evrim teorisini de bu muhtemel teoriler arasında kaydetmektedir. Ancak anlatım tarzı teori Batı'dan da alınmış olsa da İslam bilim geleneğinin gücünü göstermektedir. Onun için bunları onun anlatımına bırakıp konuyu bitireceğiz.

Sözlerine "Hilkat-i Âdem (insanın yaratılışı) hakkında suret-i umumiyyede dört kavil (teori) vardır" diyerek başlayan Konuk, devamla bunları şöyle özetliyor:[72]

---

[71] A.e., 48.

[72]*Füsûs*, 1: 56-61. Burada metin değiştirilmeden İslam bilim geleneğinin dili ile A. Avni Efendinin anlattığı gibi verilmiştir. Sadece bazı zor kelimelerin yeni Türkçe anlamları parantez içerisinde verilmiştir.

Birincisi:

Kur'an-ı Kerim'in ve ehadis-i nebeviyyenin (Peygamberimizin hadislerinin (a.s.v.) maani-i zahiresi üzerine (sadece sözlük anlamlarına dayanarak) müfessirin-i kiram (geçmiş tefsirciler) taraflarından beyan buyrulan kavildir. Bunda ehl-i kitabın cümlesi müttefiktir (Bu görüş bütün kitap indirilen dinlerde benimsenmiştir). Mücmelen (özetle) beyan buyrulan budur ki: "Hak Teâla Hazretleri hey'et-i âlemi bütün levazımı ile halk ve imal buyurduktan sonra, suret-i cesedini tiyn-i muzibden, ya'ni kokmuş çamurdan tesviye edip (şekillendirip), ona ruh nefh etti (üfledi); ve melaikeye secde ile emr eyledi, secde ettiler. İblis "Ben ondan hayırlıyım, çünkü beni nardan (ateşten) ve onu topraktan halk ettin" diyerek secdeden ibâ eyledi (kabul etmedi). Terk-i edeble böyle bir kıyasa müsteniden Hakk'a karşı niza'a cür'et eylediğinden, İblis huzur-u izzet'ten matrud oldu (atıldı). Ba'dehu Âdem'in dıl'-ı eyserinden (sol kaburga kemiğinden) Hak Teâlâ Havva'yı yarattı. Yiyip içerek cennette tena'um etmelerini ve fakat şecere-i menhiyyeye (yasak ağaca) takarrub etmemelerini (yaklaşmamalarını) onlara emretti. İğva-yı İblis (Şeytanın yanıltması) ile bu şecere-i menhiyyeye takarrub ettiler. Hak Teâlâ: "ihbitu" (Bakara, 2/38) (oradan çıkınız) emriyle onları cennetten ihraç edip, ruy-i zemine indirdi. Âdem ile Havva arzda bi't-tenasül (cinsi birleşme ile) nev'-i Beni Âdem türedi (çoğaldılar). Ehl-i tefsirin kavline (görüşlerine) göre hilkat-i Âdem'den bu ana değin (ilk insanın yaratılışından günümüze kadar) yedi bin sene kadar bir müddet mürur etmiştir.

İkincisi:

Kur'an-ı Kerim'in ve ahadis-i şerifenin maani-i batınesi üzerine kaşif-i esrar-ı ilâhîyye olan muhakkıkin hazaratı taraflarından beyan buyrulan kavildir. Cenab-ı Ni'metullah (k.s.) hazretleri Nuh suresinin, 71/17. ayet-i kerimesinin tefsirinde şöyle buyururlar:

> "Allah Teala sizi arzdan ibdai olarak bitirmek suretiyle inbat eyledi (bitki olarak yerden bitirdi). Ve sizi enva' ve esnaf olarak yaptı. Evvela nebat cinsinden, saniyen hayvan ve sonra da iman ve ma'rifete kabil insan oluncaya kadar terbiye etti. Ba'dehu rütbe-i beşeriyyeden, mertebe-i hilafete ve niyabet-i ilâhîyyeye irtikânız ve göz görmedik ve kulak işitmedik ve kalb-i beşere hutur etmedik şeye faiz olmanız için size tekâlif-i şakkayı (zorlu bir sorumluluk) teklif etti (yükledi)." Sath-ı arzda (yeryüzünde) nev'-i Beni Âdem'in (insan türünün) netice-i istihalat olarak (aşamalardan geçerek) tekâmülat-ı tedriciyye ile zuhurunu (yavaş yavaş gelişerek ortaya çıktığını), pek açık beyandan ibaret olan bu tefsire diğer mütalaat (açıklamaların)

ilavesine hacet görülemez. Bu tarz-ı beyan (aynı açıklama) üçüncü cild Mesnevi-i Şerif'de dahi aynen böyledir:

> Cemadlıktan öldüm ve nebat oldum ve nebatlıktan öldüm, hayvan mertebesinde zahir oldum. Hayvanlıktan öldüm, âdem (insan) oldum. Böyle olunca ne korkayım, ne vakit ölmekten noksan oldum! Diğer bir hamlede de beşer mertebesinden ölürüm. Akıbet melaike arasından kanat ve başkaldırırım. Diğer defa da melek mertebesinden kurban olurum. O şey ki vehme gelmez, o olurum.

(Secde, 32/7) ayet-i kerimesi Âdem'in arzdan ne vech ile inbat buyrulduğunu tafsil ve baladaki (yukarıdaki) ayet-i kerimeyi tefsir ediyor. Demek ki, … ayet-i kerimede "sümme" (sonra) kelimeleri meratib-i istihalata (halden hale mertebelerle geçerek gelindiğine) işaret olduğuna şüphe yoktur. Bu ıstıhalat birinci kavil erbabı (birinci teoriyi savunanlar) tarafından böyle tefsir olunur: "Hz. Âdem'in halk-ı cesedi hame'-i mesnûndan, ya'ni yıllanmış, kokmuş çamurdan oldu. Ve onun vücûdundan Havva halk olundu. Âdem, topraktan çıkan nebatatı ve ekl-i nebatat ile neşvü nema bulan hayvanatı ekl etti (yedi). Bunlar vücûd-ı Âdem'de sudan ibaret olan nutfe oldu. Bu su, rahm-i Havva'ya munsabb oldu (konduğunda); ve orada etvar-ı muhtelife geçirdikten sonra, suret-i âdemiyyeye girip, tevellüd eyledi. Hâlbuki Hak Teala sure-i Ankebut'da: "Arzda geziniz, Allah Teala'nın halka nasıl başladığına nazar ediniz!" (Ankebut, 29/20) buyuruyor. Hilkat-ı beşerin (insanın yaratılışının) bidayeti (başlangıcı), ehl-i tefsirin bu beyanatı vech ile olursa, bunu görmek için arzda gezmeğe lüzûm yoktur. Çünkü bu istihalat ve etvarı, insan arzın herhangi bir noktasında mukim ve sakin olmakla da görüp öğrenebilir. Ve "arzda geziniz!" teşviki, arzın gezilmek mümkin olan yerlerine şamildir. Arzın sathında gezmek mümkin olduğu gibi, hafriyyat neticesinde, arzın ka'rında da (derinliğinde) gezilebilir. İmdi bu ayet-i kerimenin ma'na-yı münifinden müstebân oluyor (anlaşılıyor) ki, arzda gezip tedkikat icra etmekle, hilkat-ı beşerin başlangıcına dair ilm-i müstehasatta (fosil bilimi) görülüp anlaşılacak şeyler vardır. Esasen muhakkıkîn, berazihi (berzah âlemlerini) beyan ettikleri sırada, cemadat ile nebatat arasındaki berzahın "mercan"; ve nebat ile hayvan arasındaki berzahın da "hurma ağacı"; ve hayvanat ile insan arasındaki berzahın da "maymun" olduğunu açıktan açığa gösterirler.

Üçüncü (yaratılış teorisi):

Âdem, istihalat (aşamalardan geçerek) neticesinde tedrici olarak değil, belki topraktan def'i olarak halk buyrulmuştur. Sahib-i Varidat (adlı eserin yazarı)

olan Bedreddin Simavi ile bazı zevat buna zahib olmuşlardır (bu görüşü savunmuşlardır). Cenab-ı Bedreddin Kitab-ı Varidat'ında şöyle buyurur: "Avamın zu'm ettikleri şey üzere (halk kitlelerinin zannettikleri gibi) haşr-ı ecsad (bedenlerin oluşması) sahih (doğru) değildir. Velakin mümkindir ki, nev'-i insandan âlemde bir şahsın kalmadığı bir zaman gele; ve ba'dehu topraktan babasız ve anasız bir insan tevellüd ede. Sonra da tenasül ile doğa."[73]

Dördüncüsü (yaratılış teorisi):

Tedkik-i müstehasata (fosillerin incelenmesine) nazaran tarih-i tabiî ulemasının (tabiat tarihçilerinin) akvalidir (teorisidir). Bunlar da derler ki: "Sath-ı arzda tekevvün eden (yeryüzünde yaratılan) mürekkebat-ı fahmiyyeden (karbon karışımından) nebatat ve hayvanat-ı ibtidaiyye (ilkel hayvanlar) tahassul edip (oluşup) bu ecsam-ı uzviyye-i ibtidaiyye ya basit veya mürekkeb hücerat cümlelerinden mürekkeb idiler. Bunlar üşniyye fasilesinden (su yosunları ailesinden) nebatat-ı mevadd-ı jelatiniyye (jelatinimsi bitkisel maddeler); ve hayvanat-ı na'imeden ma'den ve hayvan ve nebat evsafını cami' olan mercanlar, süngerler ve hayvanat-ı kışriyyeden (kabuklu hayvanlardan, yengeç vs gibi) ibaret idi. İlk hayvanat cüzûrsuz nebatattan (köksüz bitkilerden) başka bir şey değildir. Seyyarenin (gezegenimizin) şurût-ı uzviyyesi kesb-i mükemmeliyyet etmesi (hayat şartlarına elverişli bir duruma gelmesi) ve hal-i mebadide bulunan ba'zı a'zanın neşvü nema bulması ile hayat ıslah-ı hal ve kesb-i kemal eylemiştir (insan hayatına uygun bir ortam oluşmuştur). Ezmine-i ibtidaiyyede, bihar-ı evveliyye derununda yüzen hayvanat-ı adimetü'l-fıkarattan (omurgasızlardan) başka bir şey görülmezdi. Devr-i mezkûrun nihayetine doğru devr-i sillûri (yer kabuğunun alt katmanlarının oluşumu) esnasında ilk esmak (balıklar) ve fakat esmak-ı gudrufiyye (kıkırdaklı balıklar) zuhur etmiştir. Esmak-ı azmiyye (kemikli balıklar) ise ondan pek çok zaman sonra vücûd bulmuştur. Devr-i evvelde (ilk dönemde) galiz hayvanat-ı zü'l-ma'işeteyn (karada ve denizde yaşayabilen hayvanlar), cesim zevahif (büyük sürüngenler), batî hayvanat-ı kışriye (kabuklular) başlar. Lakin unsur-ı hayvani bu devirde henüz tevessü' etmemiş idi (bu devirde henüz hayvanlar âlemi çeşitli sınıflara fazla yayılmamış idi). Milyonlarca seneler mürûr etmiştir (geçmiştir) ki, gerek hayvanat ve gerek nebatatta zükûr ve inas (erkek-dişi) yok idi. Bu nevi

[73] Şeyh Bedreddin'e atfedilen bu yaratma teorisi pek anlaşılmamaktadır. Çünkü Konuk, "haşr-ı ecsad" kavramını kullanmaktadır. Bu ise öldükten sonraki yeniden dirilmeye işaret eden bir kavramdır. İnsanların ilk yaratılışı ile nasıl bir ilişki kurulduğu çok muğlak kalmıştır.

teşekkülatın (bu türden erkek dişilerin) ilk zuhur edenleri münasebat-ı esmak (balıklar) gibi zayıf, gayr-ı muayyen ve şiddet ve faaliyetten ari idi (fazla hareketli değillerdi). Lakin hayat tedricen kesb-i kemal ederdi (hayat gelişti). Muahharan (daha sonra) unsur-ı hayvani (hayvansal özellikler), enva'-ı kesire ile yekdigerinden temeyyüz ettiler (bir birinden ayrılmaya başladı). Zevahif (sürüngenler) zuhur etmiş, kanatlar tuyûru (kuşları) havada uçurmuş, ilk zü'l-fıkarat (omurgalı) hayvanat-ı mükeyyise (keseli hayvanlar) ormanlarda temekkün etmiştir. Devr-i salisde (üçüncü dönemde) yılanlar ayaklarını kaybetmekle büsbütün zevahiften temeyyüz etmişlerdir (diğer sürüngenlerden ayrılmışlardır). Nitekim ayaklarının vücûdlarına ittisallerinin (bağlı olmasının) asarı (izleri) bugünkü günde dahi müşahede olunmaktadır. Zevahif ve tuyur (kuş) evsafını cami' (özelliklerine sahip) olan hayvanat munkarız olmuşlar (yok olmuşlardır, dinozorlar gibi); ve maymun nev'inin aksamı ve bi'l-cümle enva'-ı hayvaniyye-i cesime kıtaatta teşekkül etmiştir. Lakin nev'-i beni beşer henüz mevcut değil idi. Evsat-ı teşrihiyyece hayvandan pek az farkı olan ve fakat mirkat-ı kanun-ı terakkide (gelişim süreci basamaklarında) en ali (yüksek) ve azamet-i fikriyyesi (büyük düşünceleri) ile hüküm-ferma-yı âlem (bütün âleme hâkim) olmak isti'dadını haiz bulunan insan, daha sonra zuhur etmiştir.

İnsan, kanun-ı tekâmül neticesinde zuhur etmiş ve silsile-i hayvanatın en mükemmeli bulunmuştur. Meşimeler arasında insanın en yakın ceddi "perimat"lar oldugu gibi, onların da en yakın ceddi "şibh-i beşer" (insan benzeri) denilen "Kariniyen"lerdir. Paul ve Firic Sarasen[74] namında iki hayvanat âlimi (zoolog) tarafından 1893 tarihinde icra edilen tedkik ve tenkidler neticesinde "Seylan"ın ibtidai ahalisinin kendi teşekkülleri i'tibariyle diğer ırklardan ziyade maymuna yakın olduğu anlaşılmıştır. "Anthropoid" denilen şibh-i beşerler arasında ise insana en çok benzeyenleri "şempanze" ile "goril"lerdir. 1894 senesinde Cava'da keşfedilen bir kafatası ile beraber bir oyluk kemiği ve birkaç diş, Layt'da mün'akid (düzenlenen) hayvanat (zooloji) kongresinde, hayvanat ve nebatat ve müstehasat âlimleri (zoologlar, botanikçiler ve fosil bilimcileri) tarafından tedkik olundukda, bunların bir şibh-i beşere ait olduğu takarrür eyledi.[75] Bu suretle tekevvün eden insanların zuhurundan şimdiye kadar tahminen beş yüz bin sene kadar bir zaman geçmiştir."[76]

[74] Paul Sarasin (ö. 1929) ve Fritz Sarasin (ö. 1942) kardeşler İsviçreli tabiat tarihçisi zoologlardır. Bk. Bernhard C. Schär, "Earth Scientists as Time Travelers and Agents of Colonial Conquest: Swiss Naturalists in the Dutch East Indies", Historical Social Research 40 (2015), 2, 67-80.

[75] Bahsedilen bilimsel toplantı, Cava'da 1894'te bulguların bulunmasından bir yıl sonra 1895 yılında Hollanda'nın Leiden şehrine düzenlenen 3. Zooloji Kongresi'dir. Bununla ilgili kısa bilgi Science dergisinde "International Congresses" başlığı altında diğer bilimsel kongrelerle verilmektedir; New Series, 32 (1910), 658. Zooloji kongresinin 1. Paris'te, 2. Moskova'da yapılmıştır. 16 ve 17. Dipnotlardaki bilgileri

Yaratılış teorilerini böyle özetledikten sonra son noktayı koyarken İslam bilim geleneğini ne kadar hazmettiğini gösteren Ahmet Avni Hazretlerinin şu son paragrafı çok ilginçtir. Bugün bütün Müslüman bilim adamlarına örnek teşkil eden bu açıklama onun ne kadar önyargıdan uzak bir şekilde konuyu tedkik ettiğini göstermektedir. Bizim bilim geleneğimizin de tam olarak bakış açısını yansıtan şu açıklaması inşallah bizlere bir *usve hasene* (güzel örnek) olur:

> "*Nev'-i Beni Âdem'in hilkati ne sûretle olursa olsun Allah Zü'l-Celal'in varlığı ve melaikesinin vücûdunu ve resullerini ve kitaplarını ve yevm-i ahireti ve kaza ve kaderi ve ba'de'l-mevt ba'si inkâra sebeb olamaz. Kitab-ı tabiatı tedkik ile meşgul olup da bunları inkâr edenler, tedkik ettikleri şeyin netayicini idrak edemeyen ve bir şeyde istiğrakları hasebiyle hey'et-i mecmua-i ma'rifeti ihata edemeyen mahdûdu'l-efkâr ve nakısu'l-isti'dad kimselerdir*".

Burada söyleneni ise bugün anlamakta zorlanan gençlerimize üzülerek aktaralım:

İnsan türünün yaratılışı nasıl olursa olsun, Allah Zü'l-Celal'in varlığını ve meleklerini, elçilerini, kitaplarını, ahiret gününü, kaza ve kaderi ile öldükten sonra dirilmeyi inkâr etmeye sebep olamaz. Tabiat kitabını inceleyip de bunları inkâr edenler, inceledikleri şeyin sonuçlarını anlayamayan ve bir şeye dalarak boğuldukları için âlemin bilgisinin bütünlüğünü zihinlerine yerleştiremeyenler sınırlı bir düşünce içerisine kendilerini hapseden eksik kabiliyetli kimselerdir.

---

bularak katkıda bulunan yüksek lisans öğrencim (İbn Haldun Üniversitesi, Medeniyetler İttifakı Enstitüsü) Evren Erceylan'a teşekkür ederim.

[76] **Editör Âdem Tatlı'nın notu:**

Java (Cava) Adamı; iki azı dişi, bir kafatası ve bir uyluk kemiğinden ibarettir. 1895 yılında Dubios tarafından Leyden'de yapılan Milletlerarası Zooloji Kongresi'nde takdim edilmiştir. İngiliz zoologları bu fosillerin insana, Almanlar insan benzeri maymuna, Fransızlar ise ileri yapılı maymun ile insan arasında bir geçiş formuna ait olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Howells, 30 yıl sonra Dubois'in kendisinin bu fosilin kafatasının maymuna, uyluk kemiğinin de insana ait olduğunu itiraf ettiğini belirtir (Howells, W. Mankind in the Making. Doubleday and CO. Garden City N.Y.P. 1967, 155-156.).

Arkeoloji Ansiklopedisi de Dubois'in bu itirafına şöyle yer vermiştir:

"Dubois'in, önce 'dik yürüyen insan' ismini verdiği yeni statü, çok muhalefetle karşılaştı. Ama sonradan Dubois'in kendisi de fikrini değiştirip, bulduğu fosillerin büyük bir ape (iri yapılı maymun) olduğunu söylemesine rağmen, bu kafatası genel bir kabul gördü (Cottrell, L. The Concise Encyclopedia Archeology. Hawthorn. New York. 1960, P. 394).

Daha geniş bilgi için: Âdem Tatlı. Evrim ve Yaratılış. 4. Baskı, Isparta, 2014.

Kaynaklar

Açıkgenç, Alparslan. “The Emergence of Scientific Tradition in Islam”, *Kultur: The Indonesian Journal for Muslim Cultures* 1 (2001), 91-114.

_______. “İslâm Bilim Geleneğinin Batı Bilim Geleneğinin Doğuşundaki Rolü: Bilim Epistemolojisi ve Sosyolojisi Açısından Tarihi bir Değerlendirme”, *Yeni Türkiye* 22: 88 (2016), (Bilim ve Teknoloji Özel Sayısı), 1. Cilt, 565-589.

_______. *İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim*, İstanbul: İSAM, 2007, 2. Baskı 2013.

_______. *Islamic Scientific Tradition in History*, Kuala Lumpur: Penerbit IKIM, 2014.

Al-Attas, Syed Muhammad Naquib. *Islam and the Philosophy of Science*, Kuala Lumpur: ISTAC, 1989.

Iqbal, Muzaffar. *The Making of Islamic Science*, Kuala Lumpur: Islamic Book Trust, 2007.

Konuk, Ahmed Avni. *Fusus-ül-Hikem Tercüme ve Şerhi*, 4 cilt, notlarla yayına hazırlayanlar Mustafa Tahralı, Selçuk Eraydın, İstanbul: Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005.

Nasr, Seyyed Hossein. *An Introduction to Islamic Cosmological Doctrines*, Albany: State University of New York Press, 1993.

_______. *Science and Civilization in Islam*, London: Islamic Texts Society, 2003.

El-Neşşâr, Ali Sami. *Neş’etu’l-fikri’l-felsefi fi’l-İslam*, 3 cilt, Kahire: Dâru’l-Me’ârif, 1995; 1. cildi Türkçeye çeviren Osman Tunç, İslam’da Felsefi Düşüncenin Doğuşu, İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.

Plotinos. *Enneadlar*, çeviren Haluk Özden, İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, 2008.

Rahman, Fazlur. *Islam and Modernity: Transformation of an Intellectual Tradition*, Chicago: The University of Chicago Press, 1984.

Rheinberger, Hans-Jerg. *On Historicizing Epistemology: An Essay*, trans. by David Fernbach, Stanford: Stanford University Press, 2010.

Rosenthal, Franz. *Bilginin Zaferi: İslam Düşüncesinde Bilgi Kavramı*, çev. Lami Güngören, İstanbul: Ufuk Yayınları, 2004.

Sharif, Muhammad M. yay. *A History of Muslim Philosophy*, 2 cilt, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1963. Türkçe çevirisi İnsan Yayınları, 4 cilt olarak İslam Düşüncesi Tarihi, İstanbul, 1996.

Wolf-Gazo, Ernest. “Batı’da ve İslam’da Allah Anlayışına Felsefi Bir Yaklaşım”, çev. İbrahim Özdemir, *İslâmî Araştırmalar* 3/2, (1989), 5-15.

Modern Embriyolojiden Otantik Bir Seyahat:
YARATILIŞ AYETLERİNDEKİ TIBBİ MUCİZELER

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ERBIYIK
Üsküdar Üniversitesi, SMYO, Üsküdar İstanbul.
drhalilibrahim@gmail.com

Özet

İnsan vücudu kainatda yaratılmış en muhteşem eserdir. Bir harikalar âlemi teşkil edilmek üzere yüz trilyon hücre bir araya getirilirken, en mükemmel tasarım ortaya çıkarılmaktadır.

İnsan hayatı iki yarım hücrenin; iki ayrı mekanda, iki ayrı bedenden yolculuğa çıkarılması ile başlamaktadır. Özel bir kanalda önce bir tam hücre haline getirilip, sonra harikulade olaylar zinciri ile, çok müstesna bir karar yerine (uterus, rahim) yerleştirilmektedir. Orada da, bir yandan farklılaşarak bir yandan da çoğalarak, durmadan yaratılış aşamalarından geçirilerek en sonunda olağanüstü bir varlığa dönüştürülmektedir.

Yüce kitapta 90 kadar ayette insanın muhteşem yaratılışına (ibret almak için) dönüp dönüp bakmak öğütleniyor.

1439 yıl önceden bugünkü modern embriolojik bilgilerin sunulması akıllara durgunluk veren, modern tıp dünyasını hayretlere düşüren bir durumdur.

"*Döl yataklarında size dilediği gibi suret veren O'dur. O'ndan başka ilah yoktur. Üstün ve hikmet sahibidir*" (Ali İmran 6).

"*Sizleri biz yarattık yine de tasdik etmeyecek misiniz? Şimdi rahimlere dökmekte olduğumuz meniyi gördünüz mü? O'nu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratıcı biz miyiz?"* (Vaka suresi 57-59) örneklerinin yanı sıra; Mümin (64, 67, 68), Vakıa (57-59), Müminun (12-14), Yasin (77-79), Lokman 14, Hac 5, Nahl 78, Mülk 23, Kıyamet 36-40, Rad 8, Kef (37-38) vs. gibi pekçok yerde, tıp ilminin yıllar sonra ulaştığı bilimsel gerçeklerin Kutsal Kitabın sayfalarında yüzyıllar önceden yerini alması hayranlığımızı artırırken, milenyum insanına mikro kozmozda, hücrenin esrarengiz dünyasında keşfe çıkmanın kendi iç dünyası ile birlikte, kainatı, kendi dilinden birlikte okumayı hatırlatmaktadır.

Her doğan yeni canlı Yaratıcı'nın insanoğlundan umudu kesmediğinin bir delilidir. İnsanın temel biyolojik mesajı, kendine benzer bir canlıyı oluşturabilme süreçlerine katılmaktır.

Hücreden insana olağanüstü, bio-kimyasal, hormonal, anatomik, fizyolojik, değişimler cereyan etmektedir. Bu yazıda hiç durmaksızın yaşanan insanın yaratılış mucizesi embriyolojik gerçekler ışığında yorumlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Embriyoloji, insan, mucize tasarım, rahim (uterus), yaratılış ayetleri.

An Authentic Journey From Modern Embryology: Medical Miracles In The Verses Of Creation

Abstract

The human body is the most complex machine in nature, the most spectacular design. The wonderland of a hundred trillion cells.

Human life is half a cell; two separate spaces start with the removal of two separate bodies. In a special channel, it is first turned into a full cell, then by the spectacular events chain, instead of a very special decision place (uterus). There, on the one hand, they multiply on the other, multiply, passing through the stages of creation without ceasing, and eventually transformed into an extraordinary entity.

It is advised to return to the magnificent creation of man(to get a sign) and look back at about 90 verses in the Holly book.

Presenting today's modern embryological information 1439 years ago is a condition that astonishes the modern medical world.

"*Shadow that reproduces as you wish in your progeny beds. There is no god other than Him. He is superior and wise*" (Ali Imran 6).

"*Are you going to confirm that we created you anyway? Have you seen the men we were pouring into the wombs now? Are you creating it or are we the creator?*" (Vakıa sure 57-59)
besides the examples; Rahman 14, Hajj 5, Nahl 78, Mulk 23, Resurrection 36-40, Rad 8, Mümin (64, 67, 68), Vakıa (57-59) Kehf (37-38) vs., reminds the millennium to read together with nature in its own language, together with its own inner world of mysterious universe of mysticism, the mysterious world of the cell, to the millennium of man, while increasing the admiration of the scientific facts reached after many years of medical knowledge many years before the pages of the Holy Book.

Every born is proof that the new living Creator did not cut off from humanity. The basic biological message of man is: To participate in the process of being able to create a self-similar creature.

From a little cell to entire total human body: Extraordinary, biochemical, hormonal, anatomical, physiological, changes occur.

In this paper, the miracle of creation, which has never ceased to exist, is interpreted in the light of embryological facts.

Keywords: Embryology, human, miracle design, uterus, verses of creation.

1-Üreme Hücrelerinin Gelişimi

Teknolojik aletler üreten bir fabrikada, ürünlerin imal aşamasında, birçok robot makineden faydalanılır. Bu makinelerin bütün faaliyet programları, işletim sistemleri, teknik destek birimleri, kısaca üretim boyunca ihtiyaç duyulabilecek her türlü üretim bilgileri, o fabrikanın kontrol merkezinde bulunur. Burası, üretim, kalite kontrol, hasar giderme gibi aşamalarda kullanılan tüm bilgilerin depolandığı bir banka gibidir. Dünyanın en ileri, karmaşık, harika yapısı olan insan vücudu da böyle bir fabrika gibidir. Gereken bilginin tümü hücre çekirdeğindeki DNA molekülünde saklıdır. Daha anne karnında yeni döllenmiş bir yumurta hücresi iken dahi ileride sahip olacağı bütün özellikleri belirlenmiş ve bir düzen içinde DNA'ya yerleştirilmiştir. Saç renginden boyunun uzunluğuna, hayatı boyunca geçirmeye eğilimli olduğu hastalıklardan akla gelebilecek her türlü fiziksel özelliğine kadar kişinin her türlü özelliği insanın ancak elektron mikroskoplarıyla görebileceği bir küçüklükte özenle korunmaktadır. DNA vücudumuzdaki 100 trilyon hücrenin her birinin çekirdeğinde mevcuttur. Kromozomlar DNA moleküllerinden meydana gelmektedir. Kromozomlar çiftler halinde bulunurlar. Her insanın yaratılış aşamasında bu çift kromozomların yarısı anneden diğer yarısı ise babadan gelmektedir.

46 Kromozom

Anneden gelen 23 kromozom ve babadan gelen 23 kromozom var. Erkeklerde 23. kromozomun biri X diğeri de Y, kadınlarda ikisi de X. Mitoz bölünme çeşidi bütün vücut hücrelerinde görülen bölünme; oluşan yeni hücrelerde de hiçbir bozulma ve değişiklik olmaz, hepsi birbirlerine benzer. Mayoz bölünme sonucunda hücrenin kromozom sayısı 46'dan 23'e, yani yarıya indirilmiş olur.

Zorlu Yolculuğa Hazırlık

Erkek ve kadın vücutlarında bu hücreleri olgunlaştırıp, çıkacakları zorlu yolculuğa hazırlayacak özel mekanizma vardır. Birbirinden tamamen habersiz ve pek çok yönden farklı olan kadın ve erkek üreme sistemleri ürettikleri hücreleri diğeri için en hazır duruma getirmeye çalışır. Üreme hücreleri daha ilk bölünmeye başladıkları andan itibaren bir denetim altında hareket etmekte, belli bir plan

uygulanmaktadır. Hiçbir başı boşluk yoktur. Hücre tam gereken bölünmeleri geçirmekte, gereken kromozom sayılarını tutturmakta, işlemlerin sıralamasında hiçbir değişiklik ya da eksiklik olmamaktadır. Gerekli hormon ve enzimleri oluşturan moleküller de, bunları oluşturan atomlar da son derece sistemli bir haberleşme ile ne zaman faaliyete dahil olacaklarını bilmekte, hangi organda nasıl bir etki oluşturumaları gerektiğini hiç şaşırmamaktadır.

Prostat

Prostat, salgıladığı sıvı ile müthiş işler yapıyor. Kadın rahmi ve fallop tüplerinin kasılmasının sperm hareketine yardım olacağını önceden bilmekte ve son derece ileri görüşlü bir davranışla bu kasılma hareketini sağlayacak bir kimyasal madde (prostaglandin) bünyesine eklemektedir. Kadın organizmasında karşılaşacağı asit karakterli ortama karşı spermleri korumaktadır.

Seminal Keseler

Sperm depolamasında görevli seminal keseler de besin maddeleri, fibrinojen ihtiva ediyor. Prostaglandin rahim ağzındaki geçit vermeyen mukus tıkacını açmaya yardım ederken, fibrinojen zayiatı en aza indiriyor.

Testis

Yeni bir insanın yaratılmasının ilk basamağı olacak spermler erkek vücudunun dışında nispeten serin bir yerde (2 derece kadar soğuk) üretilmektedir. (İnsan sıcaklığı 37 derece). Testis derisi de hava ve ortam şartlarına büzüşüp, genişleyerek kendini ayarlamaktadır.Testislerde ortalama olarak dakikada 1000 adet sperm üretilmektedir.Ve başlangıçta cansız olan bu hücreler kadın vücudunda tüplere doğru yapacakları yolculuklara adeta hazır durumdadır.Baş, boyun ve kuyruğu ayrı özelliklere sahip. Kuyruk hareketini dakikada 3,5 mm olacak şekilde sağlarken baş kısmı genetik potansiyeli taşımaktadır. Baş sıkı bir zırh tarafından korunmaktadır. Çünkü anne kadın organizmasının asit karakteri onu eritebilirdi. Bu asit ortam da annenin mikroplardan korunmasını temin etmektedir.

Sperm İmalatı

Milyonlarca askerden oluşan dev bir ordu...300 milyonluk bir askeri birlik. Ortak bir hedefe ilerliyorlar. İçlerinde sadece 100 kadarı yumurtaya yaklaşmayı başarabilecek. Ancak bir tanesi de Zona pelüsida isimli yumurta zarını delip döllemeyi gerçekleştirebilecek. Kendilerini bekleyen zorlu engellere, ölüm tehlikelerine aldırmadan. Kat edecekleri mesafe kendi boylarının yüzbinlerce kat

fazlası.Yolda pek çoğu ölecek.(Kalabalık olmaları.şart). Sayı azlığı kısırlık nedeni.

Yumurta

Sperm yumurtaya uygun olarak tanzim edilirken, yumurta da hayata tohum olmaya hazır hale getirilmektedir.

Kadının haberi bile yokken, karın boşluğuna bırakılan yumurtacık fallop tüplerinin ucundaki uzantı ve kollarca yakalanıp, içeri alınır. Tüplerin içini döşeyen titrek tüyler hızla buluşma yerine doğru hareketi sağlar.

Buluşma Yeri: Tüpler.

Yumurta yerini özel bir salgı salgılayarak belli eder. Yumurta kendi kendine böyle bir karar verebilir mi?

Cenab-ı Hak buna şöyle işaret buyuruyor:

"İnsan kendi başına ve sorumsuz bırakılacağını mı sanıyor? Kendisi, akıtılan bir meniden bir damla su değil miydi? (Kıyamet 36-37).

Yine bir başka ayette şöyle buyrulur:

"Rahime dökülen meniden erkek ve dişi iki çifti O yarattı **(**Necm Suresi, 45-46).

2-Anne Rahmi: Güvenilir, Emin Karar Yeri

(Mürselat 20-21)

Anne rahmi zigotu saran ve amnion sıvısı denilen özel bir sıvı ile doludur. Bu sıvı (Pascal Prensibinde olduğu gibi; sıvı dolu bir kaba yapılan basınç çepere aynen iletilir) cenin için fevkalade yararlıdır. Çünkü, yastık görevi yapıp darbelerden korumaktadır. Travma çocuğa adeta fiske gibi gelmektedir. Embriyo için yaratılmış en güvenli mekan. Uterus (Rahim) çizgili kastan yapılan düz kas gibi kasılabilen, 50 gram ağırlığında her an ağırlığı artarak doğumda 1100 gramın üstüne çıkan, içindeki yavru, ya da yavrulara göre şekil alabilen koruyucu, harikulade bir ortamdır. Fetüs için rutubet, soğuk, karanlık, mikroplar, tehlikeler orada mevcut değildir. An be an gelişmeye uyum sağlayabilecek özellikte, her yönü ile muhteşem tasarlanmış bir organ ve en uygun ortam. İçindeki büyüdükçe kendisi de büyüyen. İçindeki misafire, çok şefkatli (İsm-i Rahim) merhametli davranan bir ev sahibi. Onu yediren, içiren, zararlı maddelerden arındıran, mikroplardan, dış etmenlerden korur.

Döllenmenin olduğu fallop tüplerine tutunmayı zigot tercih etmemektedir. Rahme ulaşmadan tutunduğu yerlerin kendisi için yaşama hakkı vermediğini adeta bilmektedir. Rahme ilerler. Bu esnada bölünme ve farklılaşmaya da devam

etmekte, boş durmamaktadır. Bir an bile. Kan damarlarının bol olduğu bir bölgeyi seçer. Sulak bir yer misali. Toprağa düşen tohum gibi bir yandan oraya tutunup filizlenip, bir yandan da besin temin edeceği dokunun derinlerine doğru ilerleyerek kendisine yeni besin kanalları üretir. En dış tabakasındaki hücreler, hyaluronidaz enzimi salgılayıp rahim duvarı dokusundaki asitleri parçalar. İlerlemeyi temin eder. Yumurtayı dölleyecek sperm yumurtaya yaklaştığında, özel bir sıvı salgılayan yumurtacık, spermin koruyucu zırhını eritir.

Aynı şekilde yumurtanın dış zarının delinmesi için de döllenmeyi gerçekleştirecek sperm hyaluronidaz ve proteolitik enzimler salgılayarak önündeki engelleri aşar. Sperm hücresi görüldüğü gibi şuur sahibi bir insanın yapamayacağı işleri yapmakta ve bilemeyeceği kimya formüllerine vakıf şekilde kendi içinde amacına ulaşmasını sağlayacak maddeler bulundurmaktadır.

Aslında onlarca sperm içeri girmeye çalışırsa da en sağlıklı, en güçlü spermin olayı başarır ve döllenmiş yumurta diğerlerini uzaklaştırır. Bunu, yumurtanın salgıladığı fertilizin hormonunu engelleyen anti fertilizin hormonu salgılayarak gerçekleştirmektedir. Spermin yumurta hücresine değmesi ile birlikte yeni maddeler devreye girmekte ve yeni işlemler gerçekleşmektedir.

Yumurta hücresini saran zar takriben duhulden iki saniye kadar sonra başka spermlerin içeriye girmesine mani olmaktadır. 30 dakika içerisinde spermin genetik bilgisi yumurtaya aktarılır ve yeni bir hayat başlar. Elektrik yükü de burada önemli bir faktör olarak dikkatimizi çekmektedir. Bu kadar iyi korunmuş ve bir birine tam uyumlu olarak yaratılmış bir sistem, yumurta hücresinin salgıladığı yol ve yer gösteren sıvı, spermlerin zırhı, zırhın altında eritici enzimler, her iki hücrenin elektrik yükleri zıt olmasaydı... Siz bu yazıyı okuyor olamazdınız. Şu andaki siz, bir zamanlar, sağlam bir karar yeri olan annenizin derinliklerinde (uterus) , bir yandan bölünerek, diğer taraftan farklılaşarak şu andaki halinize getirildiniz.

3-Zigot

Dokuz ay 10 gün sonra yaklaşık 100 trilyonluk bir hücre ve ağırlığı 3000 gram olacak olan bebeğin; Sperm ve yumurta birleştiğindeki 46 kromozomlu ilk hücre haline zigot denir. 24 saat sonra zigot ilk kez bölünür. Ana rahmindeki hayatın ilk günü başlamıştır. Bu iki hücre birbirinin aynısıdır. Bölünme devam eder.

Zigotun Büyümüş Hali: Embriyo

Zigot “Ben buradayım, oraya geliyorum’’ mesajı ile kendini belirten bir sinyal gönderir. Gerekli tuz, maden, mineral, vitamin, demir ve kan temini açısından

anne organizması hazırlık yapar. Gözle görülmeyen şuursuz küçücük canlılar Allah kendilerine ilham etmese bu kaynaklara nasıl ulaşırlardı?

Bölünme Zamanlaması.

Her 30 saatte bir bölünme, farklılaşma olur. 2, 4, 8, 16, 32, 64. Zigot bölünüyor, iki yeni hücre (46 kromozomlu, ki bundan sonra eşey hücreleri hariç tüm vücut hücreleri artık 46 kromozomlu olarak meydana getirilecektir.) Sonra yine bölünerek 4 yeni hücreye, 8, 16 derken 100 trilyonluk, 3000 gramlık kainattaki en mükemmel yaratık olan insan yavrusuna dönüştürülmektedir. Zaman kaybı yok. Bölünmeye zigot, oluştuğu yer olan fallop tüplerinde başlamaktadır. Bir hafta süren bir yolculuğa da hemen çıkmaktadır. Rahime tutunacağı süre olan 7 günlük sürede, muazzam bir hızla bölünme ve farklılaşma başlamaktadır. (Döllenme yeri olan fallop tüplerinde kalmış olsa, zigot annenin başına dış gebelik belasını açmak durumunda kalacaktır.)

4-Farklılaşma

Başlangıçta jelatini andırırken büyük değişim geçirir. İlk baştaki o yumuşak yapının içinde vücudun dik durmasını sağlayacak sert kemikler oluşmaya başlar. Başlangıçta aynı yapıya sahip olan hücreler farklılaşarak damarlar, kalp, göz ve kulak ve her biri muazzam fabrikalar silsilesi olan organlara dönüşerek vücutta yerini alır. Derken bir zamanlar, iki ayrı insanda iki yarım hücre halinde mevcut olan bambaşka bir insan artık, kalbi atan, düşünen, konuşan, gören, işiten ve hisseden bir insan oluverir. Yeryüzünde yaşayan canlıların hepsi (At, maymun, fil) bir zamanlar iki yarım hücreden meydana gelen tek bir hücre halinde iken, bölüne bölüne, farklılaşa farklılaşa bambaşka bir şekle dönüştürülür. Anne rahmindeki halinden 100 milyon kat daha büyük, 6 milyar kat daha ağır olan bebekler gözlerini açarlar. (Akıtılan bir damla sudan, insana dönüşen değişimler silsilesi.)

Bölünerek çoğalmanın gerçekleşmesi için, ilk hücrenin kendinin kopyasını yapması ve bu kopyaların da sıraları gelince bölünüp benzer kopyalar üretmeleri, böylelikle zamanla aynı hücreden milyarlarca kopya meydana gelmesi gerekir. O takdirde, bir insan yavrusu, şirin harikulade bir bebek yerine bir et yığını ortaya çıkacaktı. Süreç öylesine gizemli, karmaşık ve esrarengizdir ki, bölünme sürecinin bir aşamasında, kopyalanan hücrelerden bazıları nereden geldiği anlaşılmayan bir emirle diğer kardeşlerinden farklılaşmaya ve tümüyle değişik bir yapı kazanmaya başlar. Ayrı ayrı doku ve organlar yaratılır. Kimi ışığa duyarlı görme hücresi, kimi sinir, ya da mide hücresi haline dönüştürülür.

Farklı proteinleri üreten iki hücre, yapı olarak ta farklılaşıyor. İnsan hücrelerinin bölünme süreci sırasında mükemmel bir hesap ve uyumla insan bedenini oluşturmalarının sırrı, Mü'minun suresinin 12-14.ayetlerinde gizlidir. Her hücre, kendisine "Ol" emri ile ne emredildiyse, o hale gelmektedir. Annemizin karnında yeni döllenmiş bir yumurta.Şu anda "ben" dediğimiz şeyi nasıl oluşturmaktadır? Bölüne bölüne. Önce 2, sonra 4. Bölünmeler hızla sürüyor. **Embrio** adlı et parçasına dönüştükten sonra da bu işlem üstelik farklılaşarak devam etmektedir. Sonra kemiklerimiz, damarlarımız, sinirlerimiz, kalbimiz, gözlerimiz, kulaklarımız diğer organlarımız oluyor. Bir süre sonra kalbimiz atmaya başlıyor, görüp, işitip, hisseder, düşünür oluveriyoruz.

Bütün bunların hepsi, gözümüzle görmediğimiz bir hücrenin bölünerek farklılaştırılması ile ortaya çıkıyor. İlk hücrenin kendi kopyasını yapması, bu kopyaların da sırası geldikçe kendi kopyalarını oluşturması, göründüğünden çok daha zor, kompleks, karışık ve muazzam olaylar bütünü. Kopyalanan hücrelerden bazıları (nereden geldiği bilinmeyen bir emir ile) diğer kardeşlerinden farklılaşmaya, tümüyle değişik bir yapıya dönüşmeye başlamaktadır.

Farklılaşma sürecinde hücreler adeta, görevlerini biliyormuşçasına hareket ederler. Sadece ürettikleri proteinler değil, kendi şekilleri de ilerdeki görevlerine uygun olarak farklılaşır. Sinir hücresi olacak hücrelere, elektrik sinyallerini iletebilmelerine imkan verecek şekilde, uzantılı bir yapı kazandırılır Eklem hücreleri ise basınca dayanıklı olan küresel şekilde ayarlanır. Sıradan bir görünüme sahip hücrelerde birden ansızın kalsiyum birikimi başlar ve sert yapıda aynı zamanda esnek ve dayanıklı kemik hücreleri ortaya çıkar. İlerde karşılaşacağı ortama, ihtiyacı olacağı özelliklere göre malzemenin üretimi önceden düşünülüp yapılmaktadır. Hücreler gidecekleri yere, embriyo içerisinde hem hızlı, hem dakik, hem harika ve doğru bir şekilde ulaştırılmaktadırlar.

5-Bir Başka Mucize: Orantılı büyüme

Her organın kendisi için belirlenmiş bir büyüklüğü vardır. Eş zamanlı büyüme gerçekleşmemiş olsa, beyin kendisini sınırlayan kemik dokusunu tahrip edebilir veya sıkışıp kalarak bebeğin ölümüne yol açabilirdi. Aynen öyle, deri vücut çatısına uygun olmayan bir gelişme geriliği gösterse organlar dışarı fışkırıp, bir hilkat garibesi ortaya çıkabilirdi. Bölünen hücreler çoğalmaya devam ederlerken bir kısmı öldürülerek organların şekil kazanmaları sağlanır. El ya da ayak gelişimi esnasında bazı hücrelerin belli bir kalıba göre ölmeleri parmakların ortaya çıkmasını sağlar.

6-Kemik Kartilajlarının Ortaya Çıkması, Kemiklerin Kaslarca Sarılması:

Embriyodaki kıkırdak dokusu önce kemikleşmekte, daha sonra kas hücreleri, kemiklerin etrafındaki dokulardan seçilerek bir araya gelerek sarmaktadır. 6. haftada

kıkırdak oluşmasının devamı olarak ilk kemikleşme köprücük kemiğinde ortaya çıkar. 7. Hafta sonunda uzun kemiklerde de kemikleşme başlamıştır. Kemikler oluşmaya başlarken kas hücreleri kemiği çevreleyen dokudan seçilerek kas kitlesini meydana getirirler.

7-Üç Kök Hücresinden, 200 Çeşit Hücrenin Ortaya Çıkarılması

Endoderm, ektoderm ve mezoderm adlı kök hücreleri bölünme ve farklılaşma döneminde belirli bir plana bağlı olarak mükemmel insana yolculuğa başlamıştır.

Modern embriyolojinin bulguları 1439 sene önce Kur'an'ın buyurduğu ile tıpatıp uyuşmaktadır.

8-İnsanın Gelişme Safhaları

1.Kadında döllenmemiş bir yumurta oluşur ve tubalara doğru yolculuk başlar.

2. Erkek ile birleşme vuku bulur ve tek bir sperm hücresi yumurtayı döller.

3.Döllenmiş yumurta yani zigot, rahim içine yolculuğa başlar ve rahim duvarına bağlanır, asılır.

4.Embriolojik gelişme (Kabaca ilk üç aylık devre)

5.Fetal gelişme (6 ay)

6.Doğum.

9-Modern Embriyolojiye Göre Devreler

a.Preembriyonik devre. İlk 2,5 hafta. Bu ilk devrede zigot bölünerek çoğalır. Bir hücre kitlesi haline geldikten sonra rahim duvarına gömülür. Hücreler çoğalmaya devam ederken 3 tabaka halinde organize olurlar.

b.Embriyonik devre. 8. haftanın sonuna kadar. 5 hafta sürer. Adı embriyo. Hücre tabakalarından bedeninin temel organ ve sistemleri ortaya çıkar.

c.Fetal devre. 8. haftadan doğuma kadar olan devredir. Gebeliğin 3. dönemine girdiğimizde embriyonun adı artık fetüs olmuştur. Yüz, el, ayakları ile belirgin insan dış görünümüne sahip bir canlı olmasıdır.

- 24 günlük embriyo adeta bir sülük gibi endometriuma yapışmakta desiduadan yani rahim iç tabakasından kan emerek besinini temin etmektedir.
- 28 günlük embriyo inci (natafe) dizilişi gösterir.
- 4. haftanın başlarında tek başına görülebilecek kadar bir büyüklüğe, yani buğday çekirdeği kadardır.
- 4. haftanın sonuna doğru embriyo, gerçekten bir çiğnem et tarzında ve görüntüsündedir.
- Embriolojik olarak çiğnenmiş et görüntüsü giderek kemik kartilajları oluşumu, iskelet ve omurganın teşkili gözlenmektedir.
- Somatik mezodermden kemik kartilajı ve kaslar gelişir.
- Şekilli ve düzgün doku, organ yapımı giderek hızla teşkil edilir.
- Bu aşamaların her biri farklı yaratılış etaplarıdır.

- 8 haftalık emriyoda, kendisine has insan modeli olma özelliğine sahip olmakta ve iç ve dış organlar giderek şekillenmeye başlanmaktadır.
- 3. ayın sonunda mikro bir insan modeli ortaya çıkmaktadır.
- Vücut ana maddesini oluşturan bu pelte yapı **kemik** oluşumundan sonra renk ve katılığı değişir. Böylece et oluşumu (kas) süreci başlamış olur. Hâmileliğin 25'inci haftasından sonra 28'inci ve 29'uncu haftalardan itibâren, vücut dokuları yağ depolamaya başlar. 32 ve 33'üncü haftalarda kas oluşumu hızlanır. Bebek 8 aylıkken iyice belirginleşir ve daha önce çok açık kırmızı bir renk olan vücut görünümü pembeleşir ve bebeğin kilo artışı, kas oluşumu iyice artar. Böylece kas oluşumu vücudun yağ depolamasıyla birlikte doğuma kadar sürer ve doğumdan sonra da devam eder.

  Kur'an'da şöyle buyrulur:

"Sizi analarınızın karnında, üç karanlık içinde, bir yaratılıştan sonra başka bir yaratılışa çevirerek yaratıp duruyor" (Zümer Suresi, 6).

10-Cenini Saran Üç Zar

a.Amnion zarı. Cenini kuşatır. Kapalı bir kese gibi. İnce ama, esnek, ve dayanıklı. Kolayca tahrip olmuyor. Cenin büyümesine uyum sağlıyor.

b. Korion zarı. İki tabaka: Dış ve iç. Dış tabakada tüy ve kabartılar var. Besin ve oksijen transferi bu şekilde temin ediliyor, zararlı maddeler, CO_2 de dışarı taşınıyor. İç tabaka vitellüs esesinin üzerini kaplar.

c.Decidua (yani düşen zar, ya da gebelik endometriumu. Kan damarından zengin. Doğumdan sonra düşer, atılır).

Dıştan görünüşte bu karanlık mekânların farkları yok sanılır. Halbuki minik bir hücrenin boyutuna bölünüp bu mekanları gezebilsek, nasıl farklı mekanlar olduğunu idrak edebiliriz.

Birinci karanlık mekân, hücreye göre dev karanlık bir tüneli hatırlatmaktadır.

İkinci karanlık mekan ise ışıksız kapkaranlık bir ormanı.

Üçüncü karanlık mekan ise ışıksız bir denizin altını andırır.

Üç karanlığın İkinci Bir Yorumu

1. Ön karın duvarı
2. Uerus (rahim) duvarı
3. Amnio_ korionik membran (zar) Ana rahmindeki fetüs çok hassas bir varlık.

11-Kur'an' ın Tarifleri

Kuran, embriyoya, aldığı hallerden türeyen isimler takmıştır:

- Nutfe (Bir damla, veya suyun az bir miktarı, damlacık)
- Alaka (Sülük gibi bir yapı, elek, askı, pıhtı, alaka, ilgi)
- Mudga (Bir çiğnem et)
- İdham (Kemikler ve iskeletleşme)

- Kisa ul idham bil lahm (Et veya kaslarla kemiklerin giydirilmesi)
- El nash (Apayrı bir fetüsün teşekkülü)
- Sülâle "Çamurdan alınmış bir öz, bir şeyin içinden çekip çıkarılan nesne" topraktaki bedeninin oluşumuna yarayan organik ve inorganik maddeler, besinler.

12-Kur'ân'ın Tasnifi

İnsanın, çamurun özünden yaratılışı.

- Sağlam bir karar yerinde bir nutfe halini alması.
- Alaka olarak yaratılışı.
- Mudga olarak yaratılışı.
- Kemiklerin yaratılışı.
- Kemiklere et giydirilmesi.
- Farklı bir yaratılışla / başka bir yaratığın inşası.

Bu devrelerle ilgili olarak Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

"Gerçek şu ki biz insanı çamurdan alınmış bir özden yaratıyoruz. Sonra onu sağlam bir korunakta nutfe haline getiriyoruz. Ardından nutfeyi (döllenmiş yumurta) *alakaya (*rahimde asılıp beslenen embriyo) *çeviriyor, alakayı şekilsiz et* (görünümünde) *yapıyor, bu etten kemikler yaratıyor, daha sonra da kemiklere adale giydiriyoruz; nihayet onu bambaşka bir yaratık halinde inşa ediyoruz. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir*"(Müminun Suresi, 14).

a-Çamurun Özü

İnsanın, çamurun özünden yaratılışı. İlk insanın topraktan yaratılışını ilgilendirmektedir ki, sadece bir defa cereyan etmiştir ve Hz. Âdem'in yaratılışına mahsustur. İnsanı teşkil eden 109 elementin tümü insanı teşkil oranlarında toprakta mevcuttur. Toprağın kimyası kendisine nakledilen tohumun tüm kromozom (genetik) özelliklerini ortaya çıkarabilecek özelliklere sahiptir. Yani başta C (Karbon) ,H (Hidrojen), O (Oksijen), ve N (Azot) olmak üzere 4 temel element başta olmak üzere kâinattaki bütün elementlerin barındığı toprak içinden insanın aynısını çıkaracak potansiyeli haizdir. Ölünce aynı toprak olan insan ilk varoluşta da topraktan farklılaşarak yaratılmaktadır.

b-Nutfe

Tarık Suresinde şöyle buyrulur:

"İnsan fışkıran bir sudan yaratıldı." "Sonra onu sağlam bir karar yerinde bir nutfe yaptık" (Tarık, 6).

Döllenme öncesinde meni erkek organizmasını fışkırarak terk etmektedir. Ayrıca kısa sürede çok yol kat edebilmesi için meni içerisindeki sperm hücrelerinin çok hareketli ve hızlı olmaları gerekmektedir. Hızlı, hareketli, çabuk olan sperm hücreleri değildir, sadece. Yumurta hücresi de fallop kanallarına (tüp) hızla akarak aktarılmaktadır. Rahimdeki implantasyon (tutunma) yerine gömülecek olan döllenmiş yumurta, yani zigotu da anlatan

bir su damlası karakterindedir. Meni, karışık yapılı bir sıvıdır. Spermlerin yola çıkışı ile birlikte sırasıyla prostat bezinden salgılanan sıvı ve hemen sonra seminal kesecikten gelen sıvı sperme katılır.

Erkek bedeninden döllenme amacıyla atılan bu sıvıya semen(meni) denilmektedir. Meni % 10 kadar sperm kanallarından,% 60 kadar seminal keseciklerden , % 30 kadar da prostat ve diğer dokulardan gelmektedir.

Meninin Muhtevası

Prostat, testis, bulbo kavernöz gudde, bulbo üretral gudde, vesiküla seminalis mayii, epididim salgısı, büzüşmüş sitoplazma, fosforil kolin, fruktoz, flavinler, prostaglandinler, çinko, asid fosfataz, fosfat, askorbik asit, hyaluronidaz, fibrinolizin, sitrik asit, fosfolipidler, yağ damlacığı, protein, pigment, amiloid, sperm kristalleri.

Arap lisanında nutfe az miktarda su, aynı kökten gelen "natafe" terimi ise su damlası, inci tanesi anlamına gelmektedir. Döllenen yumurta, yani zigot adeta su damlası şeklindedir. Karışıklığı açısından çeşitli yorumlar yapmak mümkündür. Mesela, iki ayrı cins yumurtası olan spermin yumurta (folikül) ile karışması gibi. Hamileliğin 8.haftasında embriyolojik gelişmede somitlerin görünmesi ise bir inci dizilişi teşkil etmektedir.

Bu konuda Kur'an'da şöyle buyrulur:

"Onu nutfeden yaratıp takdir etti (programladı)***"*** (Abese Suresi, 19)**.**

Bir şeyi belli ölçülere göre kesmek anlamına gelen takdir etmek, iyice düşünerek, niyet ederek planlamak manalarını da taşımaktadır.

c-Alaka

Döllenmiş hücre, zigot. Sülük gibi yapışma, elek gibi asılma, pıhtılaşmış bir kan manzarası, ya da fetüsün daha birkaç hücrelik bir su damlacığı şeklindeyken rahim duvarının en uygun yerine (Fi kararın mekin) alaka, ilgi göstermesi. Gerçekten de fallop tüplerinden rahim içerisindeki kendisine göre çok muazzam büyüklükteki bir boşluk olan cavum uteriye düştüğü zaman cenin en uygun yere tutunmaktadır. Düşükle, kanamalı gebelikle (Placenta praevia), ölümle sonuçlanmayacak, en uygun bir yerden asılma gerçekleşmektedir. Bu fetüsün daha doğmadan ana rahminde iken anasına muazzam bir ilgi ile bağlanmasının bir sonucudur.

Kur'an'da bu şöyle beyan edilir:

"Yaratan Rabbinin adı ile oku. O insanı bir alaktan yarattı. Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir'(Alak Sureai, 1-3).

Fallop tüpünü geride bırakarak rahim içine ulaşan hücreler topluluğu, burada yerleşmek için uygun bir yer arar ve bulur. Tutunacağı yerin karşısına geçtiğinde, rahim duvarına yakın olan hücrelerden, bitki köklerine benzer birtakım uzantılar çıkar. Bu uzantılar, rahim duvarındaki anne hücrelerine yapışır. Böylece, kendi haline bırakıldığı takdirde, tıpkı her ay anne vücudundan atılan yumurta hücresi gibi atılıp kaybolacak olan zigot, rahim duvarına sıkıca tutunur ve orada yerleşir. Bu tutunma, alaka aşamasının başlangıcını teşkil etmektedir. Zaten bu kelime, Arapçada "bir yere asılıp tutunma"

anlamına gelmektedir. Alaka'nın bir diğer anlamı ise, "sülük"tür ki, bir süre sonra embriyo bu manayı da çağrıştıran bir görüntüye kavuşacaktır.

Dördüncü haftanın başında, henüz bir buğday danesi kadar boyuyla, bir embriyonun görüntüsü, gerçekten de sülüğü andırmaktadır. Diğer yandan, alak kan pıhtısı manasına da gelir. Gerçekten de, bu aşamadaki embriyoda, kapalı damarlar içinde hapsolunmuş kan, bir pıhtı görünümü vermektedir. Bütün bunlara ek olarak, kelimenin bir de "manevî bağlılık, ilgi, şefkat" anlamı vardır ki, zigotun kendisine rahim duvarında yer bularak oraya kollarını uzatması ve uzattığı kollara sağlam bir karşılık bulması, anne ile arasında kurulan ve başka hiçbir şeyle karşılaştırılamayacak kadar kuvvetli bir muhabbet ve şefkat bağının haberini vermekte, başlangıcını işaretlemektedir. Zaten ceninin dokuz ay boyunca içinde barınacağı bu sağlam yuvanın adı olan "rahim" kelimesinde de şefkat ve merhamet anlamı vardır.

d-Mudga

"*Alakayı da bir mudga halinde yarattık*." Mudga kelimesi ağızda çiğnenmiş şey, çiğnenebilecek hacimde olan şey anlamlarına gelir. Cenin 25-26 .günlerde "somit" adlı kütleler şeklindedir. Somit sayısı 4. haftanın sonunda 40'ı bulmaktadır. Tomurcuk şeklindeki eğri kabartılar bu dönemde görülür. Büyümek, sadece basit bir hücre bölünmesi şeklinde düşünülemeyecek kadar karmaşık ve olağanüstü bir hadisedir. Gerçi hücre bölünmesini de basit olarak nitelendirmek doğru olmaz; fakat bir canlı vücudunun, özellikle bir insan vücudunun inşasında rol oynayan hadiseler, bunun çok ötesinde olağanüstülükler sergilemektedir. Hücreler, 2-4-8-16 şeklinde, katlanarak çoğalırken, bu çoğalmanın bir yerinde, esrarengiz bir biçimde, **farklılaşmalar** başlar. Bu farklılaşmanın hedefi, insan bedenini teşkil eden farklı doku, organ ve sistemlerin inşasıdır. Onun için, kas hücresinden sinir hücresine kadar, birbirinden farklı yapıda pek çok hücre cinsi, belirli bir zamanlama ile, ortaya çıkmaya ve çoğalmaya başlar. Bu, başlangıçtaki tek döllenmiş hücrenin önce üç kök hücresine, sonra da 200 farklı hücre cinsine kadar dönüşmesini içine alan bir faaliyettir. Farklılaşan hücreler, olduğu yerde kalmaz, göç eder. Farklılaşan ve göç eden hücrelerin, bu işe tam zamanında başlaması gerekir. Çünkü ortaya çıkacak olan insan bedeni, bütün sistemleri birbirine bağımlı ve birbiriyle âhenkli bir şekilde işleyen bir bütün olarak var olacaktır. Onun için, yaratılacak bir doku veya organın inşasına ne zaman başlanacağı ve bu işin ne zaman tamamlanacağı konusu, bütün vücut sistemlerini ve organlarını içine alan kapsamlı ve hassas bir plânlamanın parçasını teşkil eder.

Çoğalmanın durması gereken zaman önemlidir. Bir organı teşkil eden hücreler, her yöne doğru eşit şekilde ve aynı hızla çoğalmazlar. Ortaya çıkan şekil, tıpkı bir kalıptan çıkmış gibi düzenli bir şekildir. Bu da, organın farklı yerlerindeki hücrelerin, kendileri için belirlenmiş zamana kadar çoğalıp, o sınıra eriştiğinde durması anlamına gelmektedir. Böylece, çok kapsamlı, duyarlı ve ayrıntılı bir plâna uygun şekilde çoğalmaya, farklılaşmaya, göç etmeye devam eden hücreler, sonunda bir neticeye ulaşacaktır. Cenin, 25-26. günlere geldiğinde, üzerinde somit adı verilen kabartılar seçilmeye başlar.

Dördüncü haftanın sonunda bu kabartıların sayısı kırkı bulmuştur. Görünürdeki bu şekilsiz, yahut şekli pek önemsiz, dişlenip atılmış, bir lokma bile etmeyecek bu et parçası, bir yandan insana nereden geldiğini gösteren bir ibret levhası teşkil ederken, bir taraftan da bir yaratılışı bütün ayrıntılarıyla kuşatan bir İlâhî takdirin ve muhteşem bir plânlamanın bir aşamasını gözlerimizin önüne serer. Bu şekilsiz görüntünün altında, bir insan vücudu şekillenmektedir. Şu andaki haliyle bile, bir uzman, ceninin herhangi bir noktasına bakarak burada hangi organın yer alacağını söyleyebilir. Hatta kısmen bu organlar kurulmaya başlamış, meselâ kalbi teşkil edecek olan iki tane boru, eğilerek bir kalb şekline doğru adım adım biçimlendirilmeye başlamıştır.

Hacc Sûresinin 5. âyetinde, ceninin bu aşamasına, "kısmen teşkil edilmiş, kısmen henüz şekillenmemiş mudga" deyimiyle işaret eder.

e-Kemik Gelişimi

"Mudgayı ise kemikler halinde yarattık; kemiklere de et giydirdik."

Bir çiğnem et parçası içinde, sessiz sadasız, bir insan vücudunun çatısı kurulur. Bu çatıyı ayakta tutan, iskelet sistemidir. İskelet sistemi, getirdiği fonksiyonlar bir yana, sadece mimarî yönüyle bile akıllara durgunluk veren bir yapı sergiler. Bu yapının bütün malzemesi kan içinde anne vücudundan taşınır. Baş döndürücü bir hızla çoğalıp duran hücrelerin bir kısmı, çeşit çeşit kemik dokularını kurmak ve farklı farklı şekilleri almak üzere farklılaşırlar, göç ederler, yerlerini alırlar. Adım adım, 300 kadar parçadan meydana gelen bir yapı inşa edilir. Herbiri uygun şekilde biçilmiş 22 parça kemik, bir arada kafatasını teşkil eder. Gözlerin, kulakların, burun deliklerinin, ağzın ve dişlerin yeri bellidir. Sırttan aşağı omurlar sıralanır. İçlerinden kablo döşenircesine sinir hatları geçer, sonra bunların etrafını spinal sıvı kaplar. Parmak uçlarına varıncaya kadar kemik kemiğe eklenir, aralarına mafsallar yerleştirilir. Kimi soket şeklinde, kimi menteşe biçimindedir mafsalların. Bunlar da hidrolik yağı görevini görecek ve bir ömür boyu hizmet verecek sıvıyla ayrıca koruma altına alınır. Böylece, gözünü kafatası içinde oynatan, kafasını boynu üzerinde hareket ettiren, adım atan, sağa sola dönen, adım atan, oturan, eğilen, kalkan ve secdeye kapanarak Rabbine şükür ve övgülerini sunabilen bir bedenin çatısı kurulur. Fakat iş bu kadarla kalmayacak, bu çatının üzeri, farklı yapılarda kaslarla kaplanacak, birbirine bağlanacak, her köşesine kadar kan damarları ve sinir hatları döşenecek, en sonunda da bütün bunlar, bir deri ile örtülerek en güzel bir şekle bürünecektir. Daha sonra, çocuk büyüdükçe kemiklerden bir kısmı birbirine kaynayarak, yetişkin bir insanda 206 parçaya inecektir.

"Sonra da onu başka bir yaratışla / farklı bir yaratık olarak inşa ettik."

Yaratılışının ilk aşamalarında, bir insan embriyosu, başka bir canlıdan farklı bir görünümde değildir. Embriyo ancak on üçüncü haftaya ulaştığında, başka bir görünüme kavuşacak, bir insan cenini olduğu anlaşılacaktır. Böylece, kemiklerin kurulmaya ve et giydirilmeye başlamasından sonra, cenin yavaş yavaş "başka bir yaratık" olarak belirmeye ve insana benzemeye başlar. Fakat, bu aşamalarda ceninin yüzü ne kadar insan

yüzünü andırırsa andırsın, korkunç bir görünümdedir. Sanki uzaydan gelmiş bir başka yaratığın görüntüsünü andıran bu sima, takip eden haftalar ve aylar içinde şekilden şekle girecek ve sonunda, görenlerin bakmaya doyamayacağı bir bebek yüzünün güzelliğini ve sevimliliğini kazanacaktır.

Daha da önemlisi, bu yaratış, herbir insan ferdi için tek tek, ayrı ayrı, sadece ona özel olarak tekrarlanır. Ve her insan, hayata gözünü açtığında, sadece diğer canlılardan değil, kendi hemcinslerinden de farklı bir insan olarak, başka ve çok özel bir yaratık olarak dünyaya gelir.

"Yaratıcıların en güzeli Allah'ın şânı ne yücedir!"

13-Yaratılış Ayetleri

90 kadar ayette 'hayat' tan söz ediliyor. 60 kadar ayette de, insanın muhteşem yaratılışına (ibret almak için) dönüp dönüp bakmak öğütleniyor.

1439 yıl önceden bugünkü modern embriyolojik bilgilerin sunulması, akıllara durgunluk veren, modern tıp dünyasını hayretlere düşüren bir durumdur.

"Döl yataklarında size dilediği gibi suret veren odur. O'ndan başka ilah yoktur. Üstün ve hikmet sahibidir" (Ali İmran 6).

'Sizleri biz yarattık yine de tasdik etmeyecek misiniz? Şimdi rahimlere dökmekte olduğumuz meniyi gördünüz mü? O'nu siz mi yaratıyorsunuz yoksa yaratıcı biz miyiz? (Vaka suresi, 57-59;).

"*O Allah ki, yaratandır, kusursuzca var edendir, şekil ve suret verendir*" (Haşr Suresi, 24).

"*Ey insan 'üstün kerem sahibi' olan Rabbine karşı seni aldatıp, yanıltan nedir? Ki O seni yarattı. Sana (bir düzen içinde) biçim verdi ve seni bir itidal üzerine kıldı. Dilediği bir surette seni tertip etti*" (İnfitar 6-8).

Mümin (64, 67, 68), Vakıa (57-59), Müminun (12-14), Yasin (77-79), Lokman 14, Hac 5, Nahl 78, Mülk 23, Kıyamet 36-40, Rad 8, Kef (37-38) vs. gibi pek çok surede bu yaratılışa işaret edilmektedir.

Kutsal Kitabın sayfalarında Tıp ilminin yıllar sonra ulaştığı, bilimsel gerçeklerin 1439 yıl önceden yerini alması hayranlığımızı artırıyor. Mikro kozmozda, hücrenin esrarengiz dünyasında keşfe çıkmanın, kendi iç dünyası ile birlikte kâinatı kendi dilinden birlikte okumayı hatırlatmaktadır. Hücreden- insana, olağanüstü, bio-kimyasal, hormonal, anatomik, fizyolojik, değişimler cereyan etmektedir. **Bundan 1439 sene önce**… Kuran'ın indiği dönemde ne bilimsel altyapının, ne mikroskobun, ne de mikro kameraların olduğunu kimse iddia edemez. Bu bilgilerin rastgele yapılan tahminlerle tutturulduğunu söylemeye de hiçbir vicdanlı insan kalkışamaz.

Kaynaklar

1. Anne Sütü. Dr. H. İbrahim Erbıyık. Nesil yayınları.1998
2. Bodemer,Charles. Embryology.1988
3. Embryoloji.Prof. Dr.Üveis Maskar

4. Guyton&Hall,Human Physiologie and mech.1997
5. Gynecology.Novak
6. İnsan Embriolojisi .Prof. Dr. Halit Kayalı
7. Lactantius, Embriology in the Qur'an.
8. Laurence.Pernoud, 1995
9. Lennart Nilsson.A child is born. 1977
10. Moleküler Bioloji.Prof. H. Derman
11. Moore,Keith L. A Scientist's Interpretation of References to Embryology in the Qur'an.The Journal of the Islamic Medical Association. Vol 18.Jan-Jun 1986.pp.15-16
12. Obst. and Gyn. Danforths
13. Prof. Dr. Ahmet Noyan 1998 Yaşamda ve hekimlikte fizyoloji
14. Reprodüktif Endokrinoloji. Prof. Dr. Turgay Atasü
15. Ruhsal Detoks. Hayat Yayınları. 2017. Dr.H.İbrahim Erbıyık.
16. Sagan.Carl,et,al.Life,Enclopedia Brittanica.Chiago,1992
17. Solomon, Berg.Martin,Villee 1993
18. Temel Kadın Hastalıkları ve Doğum Bilgisi. Dr. H. Kişnişçi
19. William Campbell,The Qur'an and the Bible in the Light of History and Science. Section 4.11. B Middle East Resources 1992
20. Williams P., Basic Human Embryology, 3. Baskı, 1984, s.64

Biyolojik Nanomakine:
BAKTERİ KAMÇISI

Prof. Dr. Selahattin SERT, Uzm. Mehmet YÜKSEL
[1]Atatürk Üniv., Ziraat Fak,, Gıda Mühendisliği Bölümü, (Emekli) Erzurum
[2]Atatürk Üniv., Hınıs Meslek Yüksekokulu, Gıda İşleme Bölümü, Erzurum
ssert@atauni.edu.tr

Özet

Bakteriler mikroskobik, tek hücreli canlılardır. Bunların bir kısmı hareket edebilme kabiliyetine sahiptir. Bu yetenek kamçı adı verilen organelle gerçekleşir. Bakteri kamçısı uzun zamandır bilinmektedir. Ancak, kamçının yapısı son yıllarda yürütülen moleküler ve elektron mikroskop çalışmaları ile daha iyi anlaşılmıştır. Kamçı, yapısı ve işleyişi bilim insanlarını hayrette bırakmıştır. Çünkü kamçının, daha önceleri zanedildiği gibi basit bir mekanizma ile değil, çok karmaşık bir "organik motor" ile çalıştığı tespit edilmiştir. Yaklaşık 250 parçadan oluşan bu organik motor, mekanik hareketlerle çalışan diğer sistemlerden farklıdır. Motorun içyapısı fevkalade kompleks bir yapı arzeder. Kamçıyı meydana getiren yaklaşık 25 farklı protein kusursuz bir tasarımla yerlerine yerleştirilmiştir. Bilim insanları, kamçıyı meydana getiren bu proteinlerin motor hareketlerini kontrol ettiklerini, atom boyutunda harekete imkân sağladıklarını ve kamçıyı sitoplazmik zara bağlayan proteinleri harekete geçirdiklerini tespit etmişlerdir. Motorun işleyişini basitleştirerek izah etmek maksadıyla yapılan model sistemler bile kamçının karmaşıklığının anlaşılması için yetersiz kalmıştır. Kamçı, hiçbir şekilde basite indirgenemeyecek bir yapı gösterir. Yani; kamçıyı teşkil eden moleküllerden bir tanesi bile eksik veya kusurlu olsa, kamçı çalışamaz ve dolayısıyla bakteriye herhangi bir fayda sağlamaz. Bu durum "İndirgenemez komplekslik" ile izah edilmektedir. Olağan üstü mükemmel bir nanomakine yapısına sahip olan bakteri kamçısı, yaratılışın sadece küçük bir örneğidir.

Anahtar Kelimeler: Bakteri, Kamçı, Nanomakine

Biological Nanomachine: Bacterial Flagella

Abstract

Bacteria are microscopic, single-celled organisms. Some of them have the ability to move. This ability occurs in the organ called the flagella. Bacterial flagella have long been known. The flagella structure of the bacteria is better

understood by the molecular and electron microscope studies done in recent years. The structure of flagella and function was amazed the scientists. Because it is determined that the flagella work with a very complex "organic engine", not a simple mechanism as previously thought. This organic engine, which is made up of about 250 individual parts, is different from other systems that make up mechanical movements. The engine is its own internal structure; it is extremely complicated. Approximately 25 different proteins, which bring to the flagella, are placed in a perfect design. Scientists have discovered that these proteins, which bring to the flagellum, control motor movements, enable movement at the atomic scale, and act on proteins that bind the cytoplasmic membrane. Even the model systems made simple by explaining the functioning of the engine have been insufficient to understand the complexity of the fly. The flagella show a structure that cannot be reduced in any way. So; If even one of the mammalian flagellum is missing or defective, the flagella cannot work and therefore the bacterial does not provide any benefit. This situation is explained by "irreducible complexity". The bacterial flagella, which has an extraordinarily excellent nanomachine structure, is just a small sample of creation.

Keywords: Bacteria, Flagella, Nanomachine

1. Giriş

Çıplak gözle göremediğimiz ancak, mikroskopta yüzlerce veya binlerce defa büyüttükten sonra görülebilen canlılara "mikroorganizma" veya kısaca "mikrop" denilmektedir. Mikroorganizmaların görülebilmesi, Hollanda'lı Leeuwen Hoek'un 1674'de yapılan mikroskopla mümkün olmuştur. Bu araştırmacı, miskoskopla mikroorganizmaları görmüş, şekillerini çizmiş ve bunların hepsine birden küçük hayvancıklar anlamına gelen "animal cules" ismini vermiştir. Ancak, bu tarihten yaklaşık yedi yüzyıl önce büyük İslam bilgini İbn-i Sina (980-1037), "Her hastalığı yapan bir kurtçuktur, ne yazık ki elimizde onu görecek bir alet yoktur. Temizlik bu gibi kurtçuklardan ileri gelen hastalıkların önünü alır" sözleriyle mikroorganizmalara işaret etmiştir (Sert, 2011).

Yine bu tarihlerde, canlıların cansız maddelerin bozulmasıyla ‘’kendiliğinden veya tesadüfen’’ meydana geldiği fikrine (abiyogenesis teorisi) yani; "spontan generasyon teorisi" ne karşı "biyogenesis teorisi" ileri sürülmeye başlanmıştır. Bu konu üzerinde bilimsel tartışmalar uzun süre devam etmiş, nihayetinde 1861 yılında Pasteur yaptığı deneylerle bu kendiliğinden meydana geliş teorisini yıkmıştır (Sert, 2011).

Bakteriler genellikle tabiatta hemen her yerde bulunurlar. Bakterilerin bir kısmı zararlıdır. İnsan ve hayvanlarda hastalık yapmakta, bitkilerde ürün kaybına yol

açmaktadırlar. Ancak, bakterilerin faydaları zararlarından daha fazladır. Çünkü; bakteriler organik maddeleri parçalayarak tekrar toprağa dönüştürür ve bitkilerin istifadesine sunarlar. Bitkilerin havadan aldıkları karbondioksidi tekrar havaya verirler. Şayet bakteriler olmasaydı yeryüzü metrelerce kalınlıkta ölü hayvan ve bitki kalıntılarıyla kaplanacak ve belki de hayat sona erecekti. Buradan, bakterilere hayatın sürekliliğinde çok önemli bir görev verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca; gıda ve yem sanayinde bakterilerden geniş ölçüde istifade edilir. Mesela; sütün yoğurda dönüştürülmesi, peynir, sirke ve turşu üretimi bakteriler sayesinde gerçekleşir. Zeytini yenilebilecek bir duruma bakteriler getirir. Bazı gıda katkı ve koruyucu maddelerinin üretiminde, taze yemlerin silaj yapılmak suretiyle uzun süre bozulmadan muhafazasında bakteriler rol oynar (Sert, 2011).

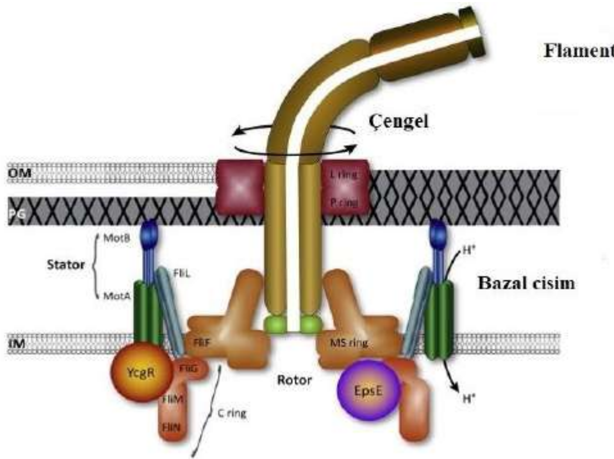
Bakteriler boyut olarak (0.2-20 mikrometre) küçük olmasına ragmen, kampleks bir yapı gösterir. Bu karmaşık yapılardan bir tanesi de bazı bakterilerin hareketliliğini sağlayan kamçı denilen organeldir. Kamçı temelde bakterinin gerekli besin, oksijen ve ışık gibi ihtiyaçlarına yönelimini ve toksik maddelerden uzaklaşmasını sağlar. Bu makalede kamçının mükemmel yapısı ve işleyişi ele alınıp; indirgenemez komplekslikle izah edilen mekanizmasının yaratılış mucizesine ne denli bir delil olduğundan bahsedilecektir.

2. Bakteri Kamçısının Yapısı ve Hareket Mekanizması

Evrimciler, canlılığın tesadüfler sonucunda meydana gelen ilkel bir bakteriden oluştuğunu öne sürerler. Ancak son yıllarda bakterilerin kompleks yapılarının anlaşılması ile bu iddiaları kesin olarak çürütülmüştür. Bu yapılardan birisi de kamçıdır.

Bakterilerin kamçısı uzun zamandır bilinmektedir. Ancak son zamanlardaki gözlemler, kamçının detaylı yapısını ortaya çıkarmış ve bilim dünyasını hayrete düşürmüştür. Çünkü; kamçının önceden sanıldığı gibi basit bir titreşim mekanizmasıyla değil, çok karmaşık bir "biyolojik moleküler motor" ile çalıştığı ortaya çıkarılmıştır (Erhardt et al., 2010).

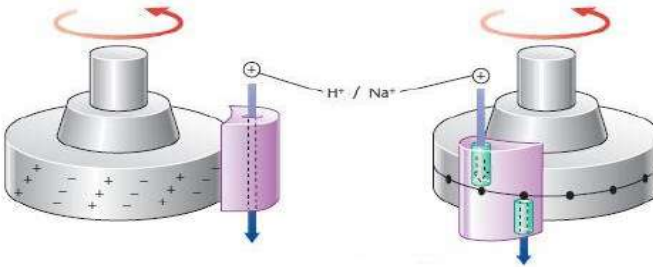
Kamçılar, 3-20 µm uzunluğunda ince, dalgalı iplikçiklerdir. Kimyasal yapısı "flagellin" denilen proteindir. Elektron mikroskopta spiral şeklinde görülürler. Kamçı; flament, çengel ve bazal cisimden oluşmuştur (Şekil 1). Bakterilerde hareket, çengelin bazal cisimden aldığı hareketi flamente aktarmasıyla olur. Flament de çark gibi bir dönme hareketi yaparak bakteriyi öne doğru ilerletir.

Şekil 1. Bakteri kamçısının genel yapısı (Belas, 2014).

Kamçıyı oluşturan yaklaşık 250 parça; 25 farklı proteinden yapılmıştır. Kamçı flamenti yaklaşık 30.000 protein ünitesinden meydana gelmiş ve kusursuz bir mekanik tasarımla yerlerine yerleştirilmiştir (Chevance 2008; Vonderviszt and Namba, 2013).

Bilim adamları, kamçıyı oluşturan bu proteinlerin motoru kapatıp açacak sinyalleri gönderdiklerini, atom boyutunda harekete imkan sağladıklarını ve kamçıyı stoplazmik zara bağlayan proteinleri harekete geçirdiklerini tespit etmişlerdir. Motorun işleyişini basitleştirerek izah etmek maksadıyla yapılan model sistemler bile kamçının karmaşıklığının anlaşılması için yetersiz kalmıştır (Şekil 2).

Şekil 2. Bakteriyel kamçının motoru için model mekanizma (Berry, 2005)

Diğer moleküler motorların enerji ihtiyaçları ATP hidrolizi ile sağlanırken, flagellar motorun enerjisi ATP teşvikiyle doğrudan plazma membranı üzerinden protonmotif kuvvet (Protonmotive force, PMF) olarak adlandırılan mekanizma ile karşılanır. Bu mekanizmada H^+ veya Na^+ protonlarının elektrokimyasal yönelimi söz konusudur. PMF temelde metabolik bir süreçtir. Bu süreç içerisinde proton

pompaları görev alır (Berry, 2005). Ancak, kimyasal ve mekanik sistemler vasıtasıyla gerçekleşen bu hareketin mekanizması henüz tam olarak anlaşılamamıştır (Berry, 2005; Çakmakçı ve ark., 2008; Sert, 2011).

Bakteriyel kamçının yapısının ve işleyişinin en iyi anlaşıldığı iki bakteri *Escherichia coli* ve *Salmonella enterica typhimurium'*dur. Bu bakteriler üzerinde yapılan çalışmalarda flagellar motorun teşkilinde ve kontrolünde yaklaşık 50 genin görev aldığı tespit edilmiştir. Bu genlerden yaklaşık bir düzinesi kamçının kimyasal yapısından, 17 tanesi ise fiziksel yapısından, geri kalanı ise kamçının hareket koordinasyonundan sorumludur (Coulton and Murray, 1978; Francis et al., 1989; Berry, 2005).

Mükemmel bir biyolojik motor olan kamçı, saniyede birkaç yüzden 1.000 devire kadar dönme hareketi yapar. Bu hareket iki yönlüdür. Mesela; *E. coli* bakterisinde saat yönünün tersine yapılan hareket bakteriyi ileri doğru iter, saat yönündeki hareket ise bakteriye takla attırarak yönünü değiştirir Böylece bakteri hem yer değiştirme hem de yönelim şeklinde hareket kabiliyeti kazanmaktadır (Manson 2010).

Bazı bakteriler sıvı ortamda saniyede 100 µm hızla yer değiştirebilirler. Yani, 2 µm uzunluğunda bir bakteri dakikada kendi boyunun 3000 misli bir mesafeyi kat eder. Halbuki en süratli koşan hayvanlardan biri olan çita bile, dakikada vücut uzunluğunun sadece 1500 misli kadar yol alabilir (Sert, 2011).

3. Sonuç

En küçük yapay bir motordan milyonlarca kat küçük olan kamçı motoru hiçbir şekilde basite indirgenemeyecek bir yapıda yaratılmıştır. Bu basite indirgenememezlik son zamanlarda ‘‘indirgenemez kompleksliк’’ ile izah edilmektedir. Yani; kamçıyı teşkil eden parçalardan bir tanesi bile eksik veya kusurlu olsa, kamçı çalışamaz ve dolayısıyla bakteriye herhangi bir fayda sağlamaz. Olağan üstü mükemmel bir nanomakine şeklinde yaratılan bakteri kamçısı ve kusursuz işletilen bu moleküler motorun mekanizması yaratılışın sadece küçük bir örneğidir.

Kaynaklar

Belas, R. (2014). Biofilms, flagella, and mechanosensing of surfaces by bacteria. Trends in microbiology, 22(9), 517-527.

Chevance FFV, Hughes KT. 2008. Coordinating assembly of a bacterial macromolecular machine. Nat Rev Micro 6: 455–465.

Coulton JW and Murray RGE (1978) Cell envelope associations of Aquaspirillum serpens flagella. Journal of Bacteriology 136: 1037–1049.

Çakmakçı, M. L., Karahan, A. G., Çakır, İ., 2008. Mikrobiyoloji. Bizim Büro Basımevi, Ankara. 227 s.

Erhardt, M., Namba, K., & Hughes, K. T. (2010). Bacterial nanomachines: the flagellum and type III injectisome. Cold Spring Harbor perspectives in biology, 2(11), a000299.

Francis NR, Sosinsky GE, Thomas Dand DeRosier DJ (1989) Isolation, characterization and structure of bacterial flagellar motors containing the switch complex. Journal of Molecular Biology 235: 1261–1270.

Manson, M. D. (2010). Dynamic motors for bacterial flagella. Proceedings of the National Academy of Sciences, 107(25), 11151-11152.

Sert, S. (2011). Genel mikrobiyoloji. Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları. Erzurum.

Vonderviszt, F., & Namba, K. (2013). Structure, function and assembly of flagellar axial proteins.

BİR YARATICININ VARLIĞI VE TABİAT KANUNLARI

Ediz SÖZÜER
Gelir İdaresi Başkanlığı /Yeğenbey Vergi Dairesi Müd. / Gelir Uzmanı, Ankara.
edizsozuer@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, bir yaratıcının varlığının kabulünün delillerini araştıran ve çıkarımlarını bu yönde yapan bilimsel yaklaşım ve çalışmaların insanlık için ifade ettiği değer ve bu yöndeki bilimsel bilgi ve yorumların kıymeti hakkında bazı çıkarımlar yapılmaktadır. Ayrıca, Yaratıcının varlığını kabul eden bir bilim yaklaşımının bilim dünyasına nasıl takdim edileceği hakkında bazı çözümlemeler yapılmıştır. Yaratılış modeli; mekanizmaların mahiyetinin ne olduğuyla değil, işleteninin kim olduğuyla ilgilenen ve evrim gibi yaklaşımları direk olarak muhatap almayan üst bir modeldir. Dünyaca meşhur bazı fizikçiler tarafından kâinatın kökeninin kanunlar ve teorilerle açıklanmaya çalışıldığı bir dünyada, tabiat kanunlarının mahiyetini en net bir biçimde ortaya koyarak, ateizmin bu çürük tuzağı deşifre edilecektir. Yaratılışın alternatifinin evrim olamayacağına dikkat çekilecektir.

Bu çalışma, yaratıcının varlığına dair diğer bilimsel yaklaşımlara alternatif olacak bilimsel model, yorum ve ilmî yaklaşımlar üretmeye katkıda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ateizm, Bilim felsefesi, Evrim, Tabiat kanunları, Yaratılış, Yaratılış modeli.

The Existence Of A Creator And The Laws Of Nature

Abstract

In this study, some inferences are made about the value of scientific approach and studies that investigate the evidence of the acceptance of the existence of a creator for the humanity and makes its inferences in this way and the worth of the scientific knowledge and interpretations in this direction. Also, some analyses have been made about how a scientific approach that accepts the Creator's existence will be presented to the world of science.The creation model is an upper model that deals with the one who operates the mechanisms and not with the nature of them and it does not address the approaches as evolution directly. In a world where some world-famous physicists try to explain the origins of the universe through laws and theories, the rotten atheism trap will be deciphered by clarifying the laws of nature in the clearest way and academic analyses. I will clearly and certainly be proved that the evolution cannot be an alternative to

creation. This study will also contribute to the creation of a scientific model, interpretation and accepted scientific approaches that will be an alternative to the other scientific approaches about the existence of the creator.

Keywords: Atheism, Creation, Evolution, Laws of Nature, Science philosophy

1-Bilimsel Bilginin Kıymetini Belirleyen Unsur

Öncelikle buradaki çözümlemelerimizin, bir yaratıcının varlığının doğruluğunun ispatı üzerine olmadığına dikkatinizi çekmek isteriz. Bu konudaki detaylı incelemelerimizin ve delile dayalı ispatlarımızın tamamı kitap çalışmamız[77] ile akademik camianın nazarlarına takdim edilmiştir.

Ruhumuz bedenimize gönderildiği anda, şu şaşırtıcı ve güzel kâinatın içinde teklifsizce buluveririz kendimizi. Peki, "Neden buradayız, kim göndermiştir bizi ve buradan nereye gideceğiz? Biz kimiz ve bizden istenen nedir? Burada ne yapıyoruz?" İnsanlık tarihince sorulan bu soruların gerçek cevapları, bizim için neden önemlidir? Fiziksel yapısının zayıflığı yönüyle önemsiz bir canlı olan insanın boyundan büyük sorular sorması, kendisi için ne anlam ifade edebilir?

Böyle bir insan ancak akıl ve idrak yönüyle bir kıymet ve anlam kazanabilirdi ve kazanmıştır da. Fakat halen vücudunun acizliği, ihtiyaçlarının sınırsızlığı ve ölüme mahkûm olması aynen yerinde durduğu için "yok olacak gibi" görünmeye devam ettiğinden, kazandığı kıymet kıymetsizliğe ve ifade ettiği anlam anlamsızlığa dönüşmeyecek midir? Şimdi bu önemli noktada soruyoruz:

Nasıl bir hakikat bunu kökünden değiştirebilir? İnsan akıl ile yukarıya çıktı, ölüm ile tekrar aşağıya indi. Peki, onu tekrar yukarıya çıkartacak, kıymetini gerçekten kıymet haline getirecek nasıl bir hakikat olabilir, bunu soruyoruz. İnsanın büyük potansiyelini, kapsamlı kabiliyetini boşa çıkarmayacak ve hüzünlü ruhunu sevindirecek bir büyük keşif mümkün müdür? Böyle anlamlı bir gerçeğin kıymetine sizce paha biçilebilir mi? Dünyanın bizim için özel olarak inşa edildiğinin kesin olarak anlaşılmasıyla böyle bir şey mümkün olabilir. Çünkü böyle bir keşif, bu dünyada bulunma sebebimizin, kendimize yapılan özel muameleyi görmek ve takdir etmek olduğu gerçeğini de beraberinde getirecektir. (Gerçekten böyle bir şey var ise ve bu açığa çıkarsa.) Yani şuraya sizi biri kasten getirmişse ve nimetlerle sizi besliyorsa bu boşuna olamaz. Akıl ve idrake de sahip olduğunuzdan anlaşılıyor ki, sizden bir şey isteniyor. Nedir o? Çok basit. Bu özel muameleyi görmek ve takdir etmek.

Eğer gerçekten böyleyse, içinde bulunduğumuz hayat ve dünya, çok farklı bir ışıkla aydınlanacaktır ve kâinata bambaşka bir gözle yeniden bakabileceğiz. Bu

[77] Sözüer, Ediz, Olağanüstü Bir Hazinenin Keşif Yolculuğu: Risale-i Nur Eğitim Programı Temel/Kaynak Kitabı ve Akademik Ders Müfredatı, 2015.

imkânı insan olarak elde edebileceğiz demektir. Her birimiz; "*Bu dünya benim bir evimdir ve bana özel olarak inşa edilmiştir*" diyebileceğiz. Dünyanın, uzay boşluğunda ve göktaşlarının arasında rastgele savrulup giden ve acaba hangisi çarpacak da kıyametini kopartacak diye endişe edilen, nereye gittiği belli olmayan, sürekli birilerinin doğduğu, birilerinin öldüğü karman çorman bir yer değil de bir misafirhane olduğu ortaya çıkacak. Bu bilgiye kesinlik derecesinde ulaşma ideali, bilimsel açıdan yüksek bir ufuktur. Bu yönde elde edilecek tüm bulgular ve bu alanda yapılacak bütün araştırmalardan yapılacak çıkarımların niteliği, bilimsel bilginin gerçek kıymetini belirleyecek unsur olacaktır.

Ayrıca iddiamız odur ki, bir yaratıcının varlığının kabulünün delillerini araştıran ve çıkarımlarını bu yönde yapan bilimsel yaklaşım ve çalışmaların insanlık için ifade ettiği değer, yaratıcıyı daha baştan konu dışı bırakan ateistik yaklaşımdan çok daha büyük ve anlamlıdır.

2-Akıl, İlahî Vahyin Rehberliği Olmadan Kâinatın Hakikatini Kendi Başına Bilemez.

Dünyanın bir misafirhane olduğunun keşfi, silsileli bir şekilde çok muazzam hakikatleri sonuç veren büyük bir hakikattir. Saray sahibini gerçek anlamda tanımak ve bilmek ise, hem her şeyin rengini değiştirecektir, hem de ebedî bir hayatı elde etmenin temel esasları olacaktır. Burada ne için bulunduğunu bilen bir insan, artık her şeye ve her olaya bu pencereden bakacaktır.Felsefe ve bilim, kâinatı sürekli anlamaya çalışmakta, fakat ya kesin ve net cevaplar bulamamakta ve uğraşıp durmakta ya da bulduğunu iddia ettiği cevaplar, böyle muhteşem bir kâinata yakışmayacak derecede sığ ve anlamsız kalmaktadır. Evet, böyledir. Kâinatı, sadece kendi aklını kullanarak anlamaya ve gerçeğe ulaşmaya çalışan insanın hüsranı, kaçınılmaz olmuştur ve olacaktır. Çünkü akıl, ilahî vahyin rehberliği olmadan kâinatın hakikatini kendi başına bilemez. Bununla birlikte aklın kendisi, ilahî vahye tâbi olmayı emreder, çünkü ilahî mesajın bütün söyledikleri aklîdir.

Neden akıl tek başına yolunu bulamaz acaba? Örneğin, biri sizi gizlice bayıltıp, bir ada içine kurulmuş bir tesise götürse ve uyandığınızda görseniz ki, tıpkı sizin gibi kendi isteği dışında adaya getirilmiş birçok insan da beraberinizde bulunuyor.

Soruyoruz şimdi: Adada bulunanlar, ada içindeki tesisin kuruluş maksadını ve o ada içindeki tesise gönderiliş gayelerini nasıl bilebilirler? Acaba, kendilerini oraya gönderenin bildirmesi haricinde, bu bilgiye ulaşmanın kesin bir yöntemi mevcut mudur? Adaya gönderilen yüzlerce insanın her biri; ada, tesis ve kendileri hakkında bir sürü teori üretebilirler ve neden orada bulunduklarıyla ilgili sayısız

tahminlerde bulunabilirler. Karmaşık komplo teorilerinden tutun da, bu konuda kesin bir cevap verilemeyeceğine dair fikirler ileri sürenlere kadar.

Hatta "*Boş verin neden?, Niçin? diye sorgulamayı. Burada yiyip içmemize ve keyfimize bakalım. Bize izin verildiği kadar yaşarız yeter*" diyen sarhoş ruhlu serseriler bile çıkabilir. Hâlbuki o sorular mutlaka sorulmalıdır. Aklı başında her insan, o cevapları bulmanın önemini takdir eder ve neden adaya getirildiğini merak etmenin, insan olmanın bir gereği olduğunu dava eder.

Cevabı kimin vereceği ise, çok nettir: Sizi oraya gönderen ve o tesisi kuran, işleten kim ise, cevabı da o verecektir. Eğer bir insan belli bir maksatla isteği dışında bir yere götürülmüşse, bu konuda söz hakkı onu oraya götürenindir. Oraya neden getirildiğini ve o insandan ne istendiğini doğru olacak bilecek ve söyleyecek yalnız odur. Başkası olamaz. Bu sebeple önce bizi buraya getirenin kim olduğunu bulmamız ve sonra sorularımızın cevaplarını ondan öğrenmemiz gerekiyor.

Aslında çok basit bir şey söylüyoruz: "*Madem yapan bilir, elbette bilen konuşur*"[78], mantıkî bir kaidedir. Kâinatı yapan, içindeki dünya misafirhanesini işleten ve insanı bu kâinata kendi isteği dışında gönderen zat, elbette bunun nedenini ve insandan ne istediğini, ancak O bilir ve bildiği için, şüphesiz bildirecektir de. Ve herhalde bildirmiş olmalıdır, öyle değil mi?

3-Gerçek, Karmaşık Değildir

Hakikat, olabildiğince sade, kesin ve nettir. Gerçeğin yapısı bunu gerektirir. Kâinat yaratıcısının dini vasıtasıyla bildirdiği yaratılış maksadı, yüksek ve derin bir hakikatin, net ve basit ifadesidir. Şimdi, bütün felsefelerin ve bâtıl dinlerin iflas ettiği ve sınıfta kaldığı noktadayız. Kâinatın gerçek şeklini ve insanın yaratılış maksadını kesin ve net olarak bildirecek olan, yalnız kâinatın yaratıcısının kendisidir. Yaratıcıyı konu dışı bırakan ve güya bilimsel olduklarını iddia eden yaklaşımlar, kâinattaki her şeye sadece kendileri hesabına bakar, yani onları yapan usta ve sanatkârı işin içine katmaz. Durum böyle olunca ne olur? En manalı ve kıymetli bir sanat eseri olan tabiatın derin manalarının tamamı gizlenir, manevî yüksek kıymeti saklanır, hiçe iner, sadece maddesi itibarıyla bir değeri kalır. O da ne kadardır ki zaten?

4-Sanat Eserinin Güzelliği Sanatkârından Gelir

Bir sanat eserinin gerçek güzelliği, sanatkârıyla olan bağıdır ve o sayede hakikî bir anlam ifade eder. Acaba sizi tanımayan ve bilmeyen unsurların bir araya

[78]Nursî, Said, Mektubat, (Risale-i Nur Külliyatı).

gelmesiyle, çamur gibi bir toprağın içinden çıkan ve dalların ellerinden sizlere uzanan meyvelerin, ihtiyacınızı tesadüfen karşılaması ve size bir şans eseri lezzet vermesinin ifade ettiği anlam derinliği ne kadar sığdır? Peki, ya toprağı ve ağacı kendine perde yapan, sizi tanıyan, gören ve seven, ihtiyacınızı bilerek şefkat eden, kendini size tanıttırmak istediği için o meyveyi ikram eden, sonsuz bir güzelliğe ve mükemmelliğe sahip, nihayetsiz bir kudreti, ilmi, iradesi ve rahmeti bulunduğu eserleriyle anlaşılan bir zâtın o meyveyi size bir hediye olarak gönderdiğini bilmenin ifade ettiği mana, öbüründen ne mertebe yüksek ve güzeldir?Hele böyle bir bilgi, sizi hediyelerin kaynağına ulaştırıyorsa ve o hediyelerin daimî olarak alınmaya devam edeceği müjdesini ihtiva ediyorsa ve o ikram sahibiyle tanışma imkânı olan bir yere davetli olduğunuz anlamına geliyorsa, buna ne kadar önem vermek gerekir sizce? Böyle bir bilginin bilimsel değerine kıymet biçilebilir mi?

Hakikat aşığı olan tüm insanlara ve gerçeğe ulaşma yolculuğunda arkadaşlarımız olan ilim camiasına ifade ve ilan etmek isteriz ki: Bir yaratıcının varlığını konu dışı bırakan bir bilimsel yaklaşım, anlamsız bir bilgi yığınıdır, hakikatsiz bir safsatadır ve kâinatın yüksek kıymetine büyük bir hakarettir[79].

5-Yaratıcının Varlığı Düşüncesinin Bilimselliğe Uygunluğu

Mutlak kesinliği ispatlanmamış ve deneysel veriye sahip olmayan bir yaklaşım ise, eğer ciddî aklî delillere dayanan incelemelerle desteklenen doğru mantıkî çıkarımlara sahipse, alternatif bir bilimsel model ve yorum olarak benimsenebilir ve bu tercih edilebilir model üzerinden araştırmalar yapılabilir. Bu türden yaklaşımlar, bilimsel nitelikte bir çalışma modeli özelliğini kendilerinde bulundurduklarından, yalnızca subjektif bir fikrî yaklaşım olarak görülemezler, felsefe kategorisinde değerlendirilemezler. Tek bir yaratıcının var ettiği, inşa ve idare ettiği kabul edilen bir kâinat modeli; aklî delillerle doğruluğu ortaya koyulabildiği ve teorik olarak da olsa, zorunluluk derecesindeki bir kesinlik arz eden mantıkî çözümlemelerle modelin gerekliliği ispatlanabildiği için bilimsel nitelikten uzak sayılamaz. Evrim teorisi benzeri yaklaşımların ise, kurgusal nitelik arz ettiklerinden bilimsel kategori içinde değerlendirilmeleri kanaatimizce uygun değildir.

İlim adına ortaya konulan bir üründen ne beklenmelidir? Kıymeti nasıl ölçülmelidir? İnsana ne vermelidir ve nasıl bir muhteva ile takdim edilmelidir ki, gerçek anlamda bir ilim olarak kıymetli sayılsın? Acaba kâinatı daha iyi anlama yolculuğunda yol arkadaşımız olan ilim, ne gibi özelliklere sahip olmalıdır ki,

[79]Nursî, Said, Sözler, 11, 12. ve 13.Söz (Risale-i Nur Külliyatı).

kendisiyle olan bilgi alışverişimiz boyunca, bizi her defasında şahsî gelişimimizde daha yüksek basamaklara taşısın?

Kanaatimiz odur ki, eşyanın oluşumunu ve işleyiş kanunlarını keşfetme yolunda çalışan ve bunların bütün inceliklerini ve prensiplerini ortaya koymak noktasında çok maharetli olan modern çağın bilim ve felsefesi, insan ruhunun yükselişine ve onun şahsî gelişimine bir katkıda bulunmaktan çok uzak kalmaktadır. Çünkü verdiği bilgiler ruhsuz, donuk, kasvetli ve anlamsızdır. Anlamlı bir yorum getirilmemiş bilimsel veriler ve bilgi yığınları, insana korku, dehşet veya hayret duygularından başkaca bir şey vermemektedir.

Bakınız yıldızların oksijensiz uzayda harıl harıl milyarlarca sene sürekli nasıl yandığını, çok bilmiş bilimimiz nasıl izah etmiş? Kullanılan ifadelerin anlamlı bir hakikatin ifadesi olup olmadığını anlayalım birlikte. Önce bir farkındalık kazanabilmemiz için şu noktaya dikkat çekelim ve ipucu verelim. Bilim tarafından verilen cevap, “Güneş yandığı için yanar; yıldız, yıldız olduğu için parlar” türünden bir saçma sözden daha anlamlı ve gerçek sebebini izaha yakın değil. Lütfen şu ifadelere bu gözle bakınız:“Uzaya çıktığımızda oksijenin olmadığını görürüz. Güneşe baktığımızda ise, harıl harıl yandığını görürüz. Peki bu nasıl oluyor? Cevap çok basit. (?!) Güneş enerjisini kendi üretir. Güneşte çok yüksek bir sıcaklık ve basınç mevcuttur. Dev bir hidrojen deposu da diyebiliriz. Yapısında hidrojen ve helyum atomu vardır. İş hidrojen ve helyum atomunun reaksiyonundadır. Bu iki atomun birbiriyle reaksiyona girmesi, ortaya muazzam bir enerji çıkartır. Bu enerji ısıdır. Ve bu reaksiyon sonucunda yıldızlar parlar.”

Bu ifadeler karşısında nasıl da aydınlandık ve hayret ettik diyebilir misiniz ve acaba farkında mısınız, olayın kendisinden ve işleyiş şeklinden daha ötede bir kıymet ifade edecek hiç bir şey anlatılmadı. Daha da ilginci, anlatım üslubuna dikkat ederseniz, her gün yeniden hayran kalmaya değecek ihtişamdaki bir olay, nasıl da sıradanlaştırılarak ve basitleştirilerek takdim edildi. İşte dinsiz bilim, böyle hakikatsiz bir safsata! Aman kanmayın! Kesin olarak bilin ki: Eşyanın gerçek hakikatini yalnızca Kur’ân ders veriyor ve diyor ki: “O, güneşi sizin için bir lamba yaptı…” İşte gerçek hikmet…

Ve yine çok açık bir örnek verecek olursak, yeryüzü toprağının fizikî özelliklerini inceleyen bir bilim dalı, toprak yapısının tarıma elverişli olacak kadar yumuşak, inşaata müsaade edecek kadar da sert bir kıvamda olduğunu ve böyle “hassas bir ayarın” rastgele ortaya çıkmasının ne kadar düşük bir ihtimal olduğunu elbette hesap edebilmektedir. Fakat bilimsel çalışma olarak takdim edilen ürünlere bakıldığında, toprağın en ince fizikî özelliklerinin tanımlandığı, en detaylı kategorilerle sınıflandırılıp bu yönde inanılmaz detaylara girildiği halde, bu yeryüzünün neden insan medeniyetinin oluşması için bu kadar müsait bir yapıda

olduğu, böyle olmasının medeniyetimiz ve insanlık için ve bilim adına ifade ettiği anlam ve kıymetin ne olduğu, böyle bir bilginin kâinatı anlamlandırma yolculuğumuzda insanlık için ne ifade ettiği ve "istifademize kasten sunulmuş olduğu, sahip olduğu özelliklerle açıkça anlaşılabilen" bu yapının, nasıl bir kudretin mucizesi olarak karşımızda durduğu ve böyle bir yardıma nasıl bir teşekkürle karşılık verilmesi gerektiği gibi soruların bilim dışı bırakılması, bilimin insan ruhuna ve gelişimine sağlayacağı manevî yükselişten ve anlamlı bir bilgi faaliyeti olma özelliğinden tüm insanlığı mahrum bırakıyor maalesef.

6-Bilgisayarın Bir Mühendisin Eseri Olduğunu Söylemek Bilimselliğe Hangi Sebeple Aykırıdır?

Elde edilen bilimsel verilerin ifade ettikleri manaların açık yüreklilikle itiraf edilmesi, bilime ve insan aklına saygı sebebiyle gerekmez mi?"*Bilimsel amaca uygun değildir bir yaratıcıyı düşünmek. O ihtimali düşünmek bile bilimselliğe yakışmaz."* deniliyor. Peki neden? Şu önümüzdeki bilgisayarın, "görmediğimiz bir bilgisayar mühendisi" tarafından ya da "detay özelliklerini bilmediğimiz bir fabrika" tarafından üretildiğini düşünmek, bilimselliğe hangi nedenle aykırıdır? Bunu iddia edecek bir bilim adamı olmadığı halde ve "Bu bilgisayarın maddeleri bir araya gelmiş de, onu kendi kendine oluşturmuş" demek; bilimselliğe daha uygun olmadığı halde, bundan çok daha mükemmel, canlı, konuşan, gülen, üzülen canlıların veyahut da şu düzenli kâinatın akıllı bir bilinç yani şuur sahibi bir yaratıcı tarafından yapıldığını düşünmek, "bilimselliğe aykırı" ve böyle muhteşem bir tasarımın maddelerinin bir araya gelerek kendi kendini oluşturduğunu iddia etmek "bilimsel gerçek" öyle mi?Bu nasıl bir mantıktır ve bilime saygısı olan böyle bir şeye inanır mı? diye soruyoruz.

7-Bilime Bir Yaratıcı Yokmuş Gibi Peşin Hükümle Başlamak, Nasıl Bir Tarafsızlık Oluyor?

Bilim felsefesi olarak lanse edilen; "*Biz yaratıcı yokmuş gibi hareket ederiz, bilim tarafsızdır*" sözleri inandırıcılıktan uzaktır. Tarafsızlık iddiasında bulunuluyor ama tarafsız davranılmıyor. Her zaman ve her durumda yaratıcı yokmuş gibi davranılıyor, baştan tüm kabuller yaratıcının yokluğu üzerine bina edilerek, her şey öyle anlatılıyor. "*Çiçek yapıyor*" deniliyor. "*Tabiat yapıyor*" deniliyor. Hatta "*Tabiat yaratıyor*" deniliyor. Bu nasıl bir tarafsızlıktır diye sormamız gerekmiyor mu? Kanaatimizce bu eleştirdiğimiz takdim tarzı, tarafsızlık da değil, gerçeğe taraftarlık da değil. Hatta bilim de değil kesinlikle. Tamamen kendi zihninde kurgulayıp inandığını bilim diye anlatmaktan başka hiç bir şey olmadığını düşünüyoruz.

Aslında çoğu insanı böyle bir hataya sevk eden düşünce, bu kâinatı yaratan ve idare eden ve maddiyat cinsinden olmayan bir yaratıcı düşüncesini daha baştan reddetmek ve zorlama da olsa, bu ihtimalin haricinde olan bir cevap aramaya kendini mecbur bilmektir. Daha baştan reddetmenin adına önyargı deniliyor biliyorsunuz. Aslında bilimsel düşünce tekniğine de tamamen aykırı bir şey bu. Fakat "bilimsel düşünce tekniği"adına kişisel tercih ve şartlanmaları dayatmak maksadıyla, bilimsel düşünceyi bile bu hata düşünceye alet etmek ve bu şartlanmayı bilimselliğin gereği gibi sunmak ve bir yaratıcıyı varsaymanın veya varlığı ihtimalini düşünmenin bile bilimsel düşünce, araştırma ve gözlem tekniğine aykırı olduğunu ifade ederek bu alanda kısıtlayıcı kurallar koymak, bilim adına utanılacak bir yaklaşımdır.

Yaratıcının varlığı ihtimali karşısında böyle bir kural olacak şey midir? Bunun adına nasıl "bilimsel düşünce tekniği" denilebilir? Bu tamamen bilim dışı bir düşünce tekniğidir. Bilimsel düşünceye asıl uygun olmayan tavır, yaratıcının olabilirliği ihtimaline karşılık, kesinlikle yokmuş gibi davranmak, bütün kural ve kaidelerini bu hatalı kabul üzerine bina etmek, kâinatın bütün işleyişini yaratıcı yokmuş gibi anlatmak ve öyle yorumlamak, bir yaratıcının varlığı fikrinden bile rahatsız olmaktır.

Evet, bu rahatsızlığı bir takım ateizm taraftarı kişiler, bizzat dile getiriyorlar ve bir yaratıcının olabilirliğini düşünmeyi bile bilime ve bilimsel düşünceye uygun görmediklerini söylüyorlar. Fakat yaratıcının varlığı düşüncesi bilimselliğe neden uygun olmasın? Tam tersine çok da uygun olabilir.Yine aynı örnek üzerinden gidecek olursak, bu önümüzdeki bilgisayarın kendi kendine oluştuğu düşüncesi mi, yoksa onun bir mühendis ve bir fabrika tarafından yapılmış olabileceği ihtimali üzerinden bir araştırmaya girmek mi, hangisi daha mantıklıdır ve hangisi bilimsel düşünce tekniğine daha uygun görülebilir? Söz konusu bilgisayar hakkında daha baştan ve hiçbir fikrimiz yokken bile ikinci fikir çok daha sağlıklı bir yaklaşım değil midir? İşte şu görünen eşyayı, o eşyanın icad ve idare kanunlarından ibaret olan tabiat ile açıklamaya çalışmak; tasarımcı mühendisini ve üretici fabrikasını hesaba katmadan, bir bilgisayarın yapılış, kuruluş ve çalışmasını sadece işletim sistemi programı ile izah etme gayretinden farksızdır ve anlamsız bir çabadır. Kanaatimizce böyle bir yaklaşım hikâye anlatmaktır, asılsız bir bilim kurgudur, safsataya gerçek demektir, bilimsellik değildir.

Bu noktada bir kavram tespitine ihtiyaç var. İspatlamaktan neyi anlıyoruz? İspatlamak ne demektir? Bir iddianın kesin bir delile sahip olması neyi ifade eder? Aklî delil ile somut gerçeklik arasındaki fark nedir? Öncelikle, bir şeyin somut ve görsel bir gerçekliği yoksa bile, aklî bir delili ve ispatı pekâlâ olabilir. "İspat" ise, bir iddianın doğruluğunu delil göstererek apaçık meydana çıkarmak manasını

ifade ediyor. Şimdi bir yaratıcının varlığına temas eden konularda elinizle tutup gözünüzle göreceğiniz, deneysel biçimde doğruluğunu teyit edeceğiniz tarzda deliller yok.

Fakat bu noktadan hareketle ve böyle diye, bu meselelerin akla uygunluğunun olmadığını veya kesinlik ihtiva eden mantıkî delillerinin bulunmadığını söylemek, hakikate karşı çok büyük bir haksızlık ve hata bir hüküm olur. Burada vereceğimiz misal, çok yaygın kullanılan bir misaldir. Fakat meselenin mahiyetini ve temel mantığını anlamakta oldukça yardımcı olmaktadır. O yüzden bu misalin üzerinde önemle durulması gerektiğini düşünüyoruz. Şöyle düşünelim:

Bir ressamın, perde arkasından, bize sadece fırçası görünecek şekilde çalıştığını farz ettiğimiz durumda, o resmi bir ressamın yaptığını nereden anlarız? Ressam görüş alanımızın dışında diye, resmi boya ve fırçadan mı bilmeliyiz? Hâlbuki incelediğimizde görürüz ki, o boyaların ve fırçanın kendi kendine işleme ve sanat kabiliyeti bulunmuyor. İşte bu durum bize, o sanat kabiliyetine sahip bir ressamı arattırır ve varlığını sanki görmüşüz gibi aklen kabul ettirir. Size soralım:

Bu misalimize göre bir ressamın varlığının görsel ve maddesel bir delili, yani "deneysel anlamda bilimsel bir delili" olur mu? Elbette olmaz ve olamaz. Çünkü deney ve gözlem sahanızın dışında bir etki edici var. Fakat böyle diye, o ortada görünen işi, gerçek etki sahibi olma özelliğini gösteremeyen ve o işi yapabilecek kabiliyet kendisinde bulunmayan nesnelere vermek, herhalde perde arkasında sanattan anlayan maharetli bir ressamın bulunduğuna hükmetmekten daha fazla bilimsel değildir.Eşyanın üzerindeki sanat, gözle görülmeyen, ancak akıl ve kalple anlaşılabilen ve takdir edilebilen manevî, soyut bir gerçekliktir.

Her ne kadar maddî ve görünen bir delilimiz mevcut değilse de, maddî gözümüzle gördüğümüz sanat eserinin varlığı, ressamın varlığına yeterince güçlü ve kesin bir delil niteliğindedir ve bu gözle görülen işin, yani sanat eserinin varlığının, ressamın varlığının doğruluğu için "bilimsel nitelikte delil" olarak görülmesi ve ressamın varlığının delillendirilmesi yolunda kullanılması, gayet kabul edilebilir ve akıl gözüyle doğruluğu görülebilir mantıkî ispatlar özelliğindedir.

İşte bir yaratıcının varlığı hakkında, "eserden eser sahibinin varlığına intikal etmek" temelinde şekillenen aklî deliller de aynen bu özelliktedirler. Hem gayet güçlüdürler, hem akıl ve mantık uyumlulukları muhakkaktır; hem de kesinlik derecesinde ispat etme niteliğine sahiptirler. Bizim söylediğimiz ve iddia ettiğimiz budur.

Bir yaratıcının varlığının gerçekliğine yönelik tümevarıma dayalı mantıkî çıkarımların, bilimsel düşünceye ve bilimsel delillendirmeye uygunluğu ve yatkınlığı, bizce şüphesizdir.

8-Evrim, Ateizm ve Yaratılış Hakkında Önemli Tespitler

Yanlış anlamaları önlemek için başta belirtmek isteriz ki, bu bölümde vurgulanan husus, evrimin bir gerçek olması durumunda bile yaratıcı ihtiyacını ortaya kaldırmayacağı ve yaratılışa bir alternatif olamayacağı ve evrimin bir işletim mekanizmasının açıklamasından fazla bir kıymetinin olmadığıdır.

Evrim, canlıların "meydana geliş ve işleyiş mekanizmaları" noktasında (kurgusal nitelik arz eden ve bilimsel bir teoriden çok bir bilim kurgu hikayesi niteliğindeki) alternatif bir teoridir. Mekanizmanın ise şu veya bu olması, meydana gelen canlının bir yaratıcısının olup olmaması veya tesadüfen oluşup oluşmadığı konusunda bağımsız bir değişkendir. Yani canlıların meydana gelmesinde bir evrim mekanizması işliyor olsaydı bile, bu durum yaratıcının gerekliliğinin ortadan kalkmasını netice vermeyecekti. Öncelikle bunu ortaya koymak gerekiyor.

“Canlılar, tabiattaki maddî sebeplerle ve evrim mekanizmalarıyla yapılıyor ve işletiliyor” demek başka bir şey; “canlıları tabiattaki maddî sebepler ve evrim mekanizmaları yapıyor ve işletiyor” demek bambaşka bir şey. Bununla birlikte, biz elbette canlıların oluşumunun, bir yaratıcı olmadan, tesadüfen ve birbirlerinden türedikleri manasında ortaya koyulan ateistik evrimi reddediyoruz. Ancak tevhid inancı, mekanizmaların mahiyetinin ne olduğuyla değil işleteninin kim olduğuyla ilgilenen ve böyle yaklaşımları direk olarak muhatap almayan üst bir modeldir.

Kısacası, yaratılışın alternatifi evrim değildir. Yaratılış modeli, eşya ve canlıların (ve canlıların işleyişlerinin ve mekanizmalarının) kim tarafından yapıldığı ve işletildiği sorusuna, evrim ise nasıl ve hangi mekanizmalarla işlediğine cevap verir. Evrim teorisi temelde, aynen tabiat kanunları gibi ortada görünen bir oluşumun işleyiş kaidesini, mekanizmasını, sistemini (kendi kurgusal kabulleriyle) tarif eder sadece ve o faaliyetin gerçek bir açıklaması olma özelliğini taşımaz ve canlı oluşumlarının gerçek etki sahibi sebebi ve işleyicisi hakkında bilgi vermez. Ancak biri kendi felsefi kabulü olan ateizm ve tesadüfü, evrim kılıfı içinde sunar ve bunu dinsizliğe alet edip, bilimsel olarak kesin bir gerçek olarak takdim ederse işte orada itiraz ederiz. Bir televizyonun kullanım klavuzunu ve eskiden yeniye tüm modellerin "evriminin" şemasını içeren bir tanıtım broşürünü bulan birinin "artık televizyonların yapılışını açıklamak için bir elektronik mühendisine üretici bir fabrikaya ihtiyacımız kalmadı" demesi ne derece hakikatten uzak bir safsata ise; işleyiş kaideleri ve oluşum mekanizmaları yerindeki evrim mekanizmalarının da yaratıcıya olan ihtiyacı ortadan kaldırdığı düşüncesi bu misalden kat be kat daha büyük ve uydurma bir safsatadır ve bir

bilim yalanıdır. (Stephen Hawking'in sözlerini hatırlayın: "Darwinizm biyolojideki yaratıcı ihtiyacını sona erdirdi.")

Yıllarca evrimin canlıların oluşumunu açıklamak için geliştirilmiş bir teori olduğu telkin edilmiştir. Burada evrimi iki kısma ayırmalıyız. Birisi, evrimi sadece canlı oluşumunun bir mekanizması olarak takdim eden yaklaşım ve gerçek etki edici sebep olarak sunmayan yaklaşım. Bu durumdaki bir takdimle muhatabiyetimiz yoktur. Çünkü işleyiş ve mekanizmalar, asıl sebep ve işletenin yerinde olamaz ve yerine geçemez. Diğeri ise, evrim mekanizmalarının da ne ile çalıştığı sorusuna karşın "elbette tesadüfle" diye cevap vererek (veya vermeye mecbur kalarak) evrime dayalı mekanizmaların (kendi kendine, maddi sebeplerle oluşup, yaratıcı gibi bir açıklamaya muhtaç olunmadan) canlıların gerçek açıklaması olarak kabulünün bilimsel bir gerçek olarak benimsenmesi gerektiğini dava edenlerdir. İşte bu kısım ise kategorik olarak temelden hatalı bir yaklaşımdır.

9-Tabiat Kanunlarına Yaklaşım

Öncelikle şunu ifade etmemiz gerekiyor: Bir kanunun işleyişi için bir kanun koyucu, yani bir irade sahibi gereklidir, yoksa kanunların kendi başlarına işleme kabiliyetleri yoktur. Kanun, yapılan bir iş hakkında verilen kararın nasıl uygulanacağını gösteren prensiptir. Soyut bir kavramdır. Somut varlığı yoktur. Varlığı eserleri ve tesirleri ile bilinir. İcra edildiği zaman varlığını belli eder. "Mahkeme, mahkûmun idam kararını uyguladı, infaz etti" dediğinizde kanun orada ortaya çıkar, hükmün icrasıyla kendini gösterir.Tabiat kanunları da, eşya üzerinde etkisini gösteren, fakat haricî ve somut bir varlığı bulunmayan soyut kavramlardır. Yani aslında şu meşhur tabiat kanunları, içi boş kavramlardan ibarettirler. Esas itibariyle tabiat kanunları demek, sürekli olarak belli bir düzenlilikte hareket eden maddenin, bu hareketindeki düzenliliği nedeniyle belirlenebilen hareket prensiplerine verilen isimler demektir[80].

Eğer madde düzenli hareket etmeseydi, hiç bir bilim dalı oluşmayacaktı denilebilir. Bir temel bilgiyi netlikle ortaya koymamız gerekiyor: Tabiat kanunları, kendi kendilerini ve eşyayı yaratabilecek özellikte, maddî gerçekliğe sahip nesneler değillerdir. Herhangi bir olaya kaynaklık edemezler. Hiçbir oluşumun gerçek sebebi olamazlar. Peki, nedir o zaman tabiat kanunları? Maddenin düzenli hareketi nedeniyle gerçekleşen sistematik bir olayın veya oluşumun işleyiş şeklinin açıklamasından ve ifadesinden ibarettirler sadece. Yoksa bırakınız eşyayı yaratmayı veya eşyanın hareketine kaynaklık etmeyi, o kanunlar kendilerinin gerçek mahiyetlerini ve varlık sebeplerini bile açıklamazlar.

---

[80]Sözüer, Ediz, Tabiat Risalesi Açılımları, 2015.

Mesela bir tepeden aşağıdaki vadiye baksak ve görsek ki, her gün saat 12.00'de, 14.00'de, 16.00'da, 18.00'de ve 20.00'de bir tren geçiyor ve bu düzenli bir şekilde tekrarlanıyor.Bunun aksamaya uğramayan bir kural halinde tekrarlandığını görerek, meydana gelen olayın oluş şeklini, yani trenin geliş hareketinin işleyiş prensibini not defterimizde kayıt altına alsak ve şu açıklamayı yazsak:

"Vadide her gün belli saatlerde bir tren geçer. Bu olay, bir kural halinde sürekli aksamadan tekrarlanır." Bu tespit ettiğimiz gerçekliğin ve trenin her gün hangi zamanlarda ve hangi hızda geçtiğiyle ilgili kural ve kaideye, açıklama notlarımızda şöyle bir isim versek: "Trenin hareket kanunu." Acaba biz bu ismi verdiğimiz için, "trenin hareket kanunu" canlanıp maddî bir varlık haline gelir mi ve zamanda geriye gidip, o treni belli saatlerde ve belli hızlarda geçiren şuur sahibi bir güç şekline girebilir mi? Hatta o treni tasarlayan ve yapan olabilir mi? Böyle saçma bir düşünce bilimsel olarak kabul görebilir mi?

İşte tekraren en açık şekliyle ortaya koyuyoruz ki: Tabiat kanunları da aynen böyledir. Siz ortada görünen bir olaya süslü bir isim verdiniz veya o olayın meydana geliş prensiplerini kurallarıyla ortaya koydunuz diye, sizin o açıklamanız ne eşyayı yaratan gerçek bir sebep olur, ne de o olayı gerçekleştiren ve olayın kaynağı olan bir etki edici haline gelir. Canlı veya cansız unsurları çalıştırdıkları iddia edilen tabiat kanunları; şuur, irade ve bilgi gerektiren işleri bir tarafa bırakın, maddî vücudu olmayan ve maddenin hareket ve işleyişinin yalnızca bir tarifinden ibaret olan soyut kavramlar olduklarından, hiçbir şeyin gerçek anlamda açıklaması olamazlar.

Stephen Hawking, televizyonda yapılan bir röportajda kendisine sorulan bir soruya çok ilginç bir cevap vererek, yerçekiminin kökünün M teorisi olduğunu söylemektedir. Oxford Üniversitesi'nde matematik profesörü ve "Aramızda Kalsın Tanrı Var" isimli kitabın yazarı ve aynı üniversitede bilim felsefesi dersi de veren Dr. John Lennox, Stephen Hawking'in "Büyük Tasarım" kitabını ve "Her Şeyin Teorisi"ni çok çarpıcı bir şekilde değerlendiriyor[81]: "Bilim adamları matematiksel kanunlar ihtiva eden teorileri doğal olayları açıklamak için oluştururlar. Ancak teoriler ve kanunların kendileri bu doğal olayları yaratamazlar. Teoriler ve kanunlar belirli şartlar altında gerçekleşen şeylerin matematiksel açıklamalarıdırlar. Bir tabiat kanunu, tanımlayıcı ve öngörücüdür. Ancak yaratıcı değildir ve olamaz.

Yani tabiat kanunları: "Şu şöyle olur ve bundan sonra da böyle olacaktır." der sadece. Somutlaştıracak olursak, kanunların tanımlayıcı olması demek, nesnenin yerçekiminden dolayı düştüğünü söylemektir. Nesneyi elimizden bırakırsak düşeceğini söylemek ise, kanunların öngörücü olmasıdır. Fakat bu yaratıcı olmayı gerektirmiyor, olayı tarif ediyor sadece. Newton'un yerçekimi kanunu, yerçekimini veya yerçekiminden etkilenen maddeyi yaratamaz. Hatta Newton'un kendisinin de farkına vardığı gibi, bu kanun

[81] Lennox, John, Aramızda Kalsın Tanrı Var, 2013.

yerçekimini açıklamaz bile. Bilimsel kanunlar ne bir şey yaratabilirler ne de bir şeyin gerçekleşmesine sebep olabilirler.

Newton'un hareket kanunu hiç bir zaman bir bilardo topunu, bilardo masasının üzerinde hareket ettirmemiştir. Bilardo topu, ancak bir bilardo sopasının insan kasları tarafından kullanılmasıyla hareket ettirilebilir. Kanunlar, bizim topun hareketini incelememizi ve araya başka olaylar girene kadar izleyeceği yolu görmemizi sağlarlar. Ancak bu kanunlar yaratmak şöyle dursun, topu hareket bile ettiremezler. Yaşadığımız dünyada basit bir aritmetik kuralı olan 1+1=2, hiç bir zaman hiçbir şeyi var etmemiştir. Bu kural, şimdiye kadar ne benim ne de başkasının banka hesabına para koymamıştır. Banka hesabıma bugün 1000 dolar ve yarın da 1000 dolar koysam, aritmetik kuralı bana 2000 dolarım olduğunu söyler. Ama ben kendim banka hesabıma hiç para koymasam ve bunu yapmasını aritmetik kurallarından beklesem, sonsuza kadar iflas etmiş olarak kalırım. Kanunların bir şey meydana getirebileceğini düşünmek, toplama işlemi yaparak para kazanabileceğinizi düşünmekten farksızdır. Eğer elinizde A varsa B'yi bulursunuz, ancak önce A'yı elde etmeniz gerekir. Bunu kanunlar sizin için yapacak değildir. Matematik kanunlarının kendi başlarına kâinatı ve yaşamı yarattığı bir katı tabiatçı dünya, tamamen bilim kurgudan ibarettir."

9.1.Tabiat Kanunları Maddenin Nasıl Hareket Ettiğini İfade Etmeye Yarar

Bilim dediğimiz her şey ve bilim adına ne varsa, maddenin düzenli hareket edişi nedeniyle ortaya çıkan bir bilgi birikimidir ve kâinatın düzenliliğinin bir ifadesidir. Madde düzenli hareket etmeseydi, bilim diye bir şey olur muydu? Elbette olmazdı. İşte tabiat kanunları, maddî bir vücudu olmayan bir kavram olmakla beraber, maddenin nasıl hareket ettiğini ifade etmeye yarar sadece. Demek istediğimiz şu ki; maddenin düzenli hareketini tabiat kanunlarına dayandırarak açıklamaya çalışmak aynen şu misale benziyor:

Usta bir mühendis tarafından tasarlanmış ve büyük bir fabrika tarafından üretilmiş bir yolcu uçağını, sadece havanın kaldırma gücüyle, termodinamik kanunuyla, elektrik kuvvetiyle ya da uçağın parçalarının bir araya gelmesi ile açıklamaya çalışmak, hatta daha da ileri gidip uçağın kendi kendine oluştuğunu iddia etmek ve o uçağı tasarlayan mühendisi ya da fabrikasını hiç hesaba katmamak, ondan hiç bahsetmemek ve açıklamada onu konu dışı bırakmak, ne derece mantıktan ve bilimsellikten uzak bir izah ise; öyle de, bir uçaktan çok daha ileri bir uçuş sistemine sahip olan ve binlerce türü, yüz milyonlarca ferdi bulunan kuşların mekanizmasını tabiat kanunlarına dayandırmak, bu misalden bin kat daha akıl ve bilim dışıdır diye düşünüyoruz.

Nasıl ki bir uçak kendi parçalarını kendisi yapamaz. (Aksini iddia eden yoktur herhalde.) Öyle de kâinat içindeki maddî sebepler, uçağın parçaları gibidirler. Uçağın parçaları, bir mühendisin ilim ve iradesi, bir fabrikanın gücü olmadan yapılamazlar ve bir iş göremezler. Gerçi hiç kimse inkâr etmez ve herkes kabul eder ki; o uçak, o parçalar kullanılarak yapılmıştır. Burası dikkat gerektiren ince bir noktadır. Biz de kabul ediyoruz bunu, inkâr etmiyoruz ki.

Fakat diyoruz ki: “Ey arkadaş! Allah sana insaf versin! O parçalar ‘Bir araya gelelim de bir uçak oluşturalım’ diyemezler.” Biz bunu diyoruz. Bu kadar basit bir şeyi söylüyoruz. Bunu anlamak bu kadar mı zor? Bunu ifade etmenin neresi bilim dışı?Kâinatın kendisi de inşa edilmiş ve akıllıca tasarlanarak yapılmıştır ve içindeki eşya ve canlıların yapanı, kâinat olamaz diyoruz. Bu düşüncede asla maddi sebepleri inkâr etmek yok.Maddî sebepler mi, bilim mi, tabiat mı, yaratıcı mı? Böyle bir ikileme, böyle bir tercihe gerek yok ki. Hepsi bir arada çalışıyor zaten! Bir uçağı termodinamik kanunundan ayıramazsınız, ayrı düşünemezsiniz.

Bizim itiraz ettiğimiz nokta, o uçağın mühendisinin neden hesaba katılmadığıdır. Bütün derdimiz budur. Başka da bir şey değildir.O maddi sebeplerin de, o sebepler kullanılarak yapılan sanatlı ve tasarımlı eşyanın da, onları yapabilecek özelliklere sahip biri tarafından yapılmış olduğuna aklen hükmetmek var burada.

Sonuç olarak; tabiat kanunlarının dış dünyada maddî varlıkları yoktur, yalnız Allah’ın ilminde vardırlar ve kudretinin işlemesiyle icra edilirler. Süreklilik gösteren etki ve neticeleriyle varlıkları bilinir ve bir kaideye bağlı olarak çalıştıkları, ilmen tespit edilir. Tabiat, maddî gerçekliği olmayan hayalî bir kavramdır. Maddî bir varlığı kabul edilse bile, ancak işlenmiş bir sanat eseri olabilir, sanatı işleyen usta olamaz[82]. Çünkü bunun için gerekli kabiliyet kendisinde yoktur ki yapabilsin. Madem yoktur ve öyle bir kabiliyet kendisinde görünmüyor. O halde o işleri o yapmıyor, onun üstünde işleyen bir başkası tarafından yapılıyor demektir.

Bu durumda tabiatın bir sanatkâr olmadığı, ancak üstünde resim yapılan bir tuval olduğu, o nedenle üstünde sanat eserleri göründüğünün kabul edilmesi zorunlu hale geliyor. Tabiatın üzerinde bir takım nakışların işlendiği görünüyor, biz de bunu inkâr etmiyoruz. Böyle bir davamız yok bizim. Bilimin verilerini aynen biz de kabul ediyoruz. Fakat yorum farklılığı var burada. Yorum farklılığına bilimin kesin verisi denmesine itiraz ediyoruz. Bizim de yorumumuz bu diyoruz. Bizim yorumumuz da bilimsel niteliktedir ve mantıken kabule daha layıktır diyoruz. O nakışları yapanın başkası olması gerekliliğini ifade ediyoruz.

Tabiat kanunları bir hüküm ifade ediyor, fakat o hükümleri koyanın yani hükmedenin, yani kanun koyucunun bir başkası olduğunu söylüyoruz. Tabiatın, bizlerin kısıtlı aklımızın nazarında ilahî kudretin büyüklük ve şerefine uygun görünmeyen hallerini örten bir perde görevi gördüğünü kabul ediyoruz, yaratıcı olduğunu reddediyoruz. Yaratılmış fiillerin tabiatın üstünde işlediğini ve fiilleri yaratıp işleyenin tabiatın bizzat kendisi olamayacağını söylüyoruz. Soyut varlığı olan bir tabiat kanunu, işleri bizzat kendi başına görme özelliğine sahip bir kudret değildir ki, eşyada olup biten işler tabiat kanunlarına havale edilsin. Tabiat sadece bir cetvel gibi üzerinde yazı yazılandır. Kalemi tutan el, yazıyı yazan kişi değildir ve olamaz.

---

[82]Nursî, Said, Tabiat Risalesi (Risale-i Nur Külliyatı).

GÖZÜMÜZDEKİ TEVHİD DELİLLERİ

Prof. Dr. Ali ALAŞ
Necmeddin Erbakan Üniv., Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi ABD, Konya.
alasali@hotmail.com

Özet

Gözlerimiz kafatasımızda, sağ ve sol göz çukurunda (orbita) yerleştirilmiş çok önemli bir organımızdır. Çünkü dış dünya ile bütünleşmemizde gözlerimizin önemli bir rolü vardır. Göz, anatomik olarak iki bölümde incelenir. Bunlar, Göz küresi ve aksesuar organlardır.

Bu çalışmada göz anatomik olarak incelenmiş ve onu kimin yarattığı sorgulanmıştır. Evrim mi? Allah mı?

Anahtar kelimeler: Allah, Duyu organı, Evrim, Göz

Proofs Of Tawheed In The Eyes

Abstract

Our eyes are the most important organs located right and left orbital cavities in our cranium (skull). Because our eyes play an important role when we integrate with the outer world. Eye is anatomically examined in two parts which are eyeball and accessory organs.

In this study, the eye was examined anatomically and it was questioned who created it. Is it evolution or Allah?

Keywords: Evolution, Eye, God, Sense organ

Giriş

Bir Uzakdoğu otomotiv firması tarafından geliştirilen Asimo isimli insansı robotu hemen hepimiz hatırlarız. Asimo dış dünya ile irtibat kurup, nesneleri görebilir ve yönünü onlara göre tayin edip yürüyebilir ve hatta futbol ve pingpong oynayabilir. İşte bu yüzden herkes ona hayranlıkla bakmakta ve onu yapan mühendisleri alkışlamaktadır. Halbukivücudumuzdaki organlardan her biri Asimo isimli insansı robot ile kıyaslanamayacak kadar ileri düzeyde mükemmel ve antika bir sanat eseridir.

Bu çalışmada dış dünya ile bütünleşmemizi sağlayan duyu organımızdan göz, mana-yı harfî nazarıyla yani bu sanat eserini yapan ve yaratan ustasını da nazara

vererek anatomik olarak incelenmiştir. Zira dünyadaki her insan gözü eşsizdir ve ömür boyu değişmeyen tek organdır.

1-Gözün Anatomik Yapısı

Kafatasımızın sağ ve sol göz çukurunda (orbita) yerleştirilmiş antika bir sanat eseri olan göz, dış dünya ile bütünleşmemizi sağlayan en önemli duyu organımızdır. Elektromanyetik radyasyonun bir formu olan ışık, saniyede 300.000 km hızla hareket ettirilir. Gözlerimiz ışığı alıp, işleme tabi tutabilecek kabiliyet ve kapasitede yaratılmıştır. Yakınımızda ve uzağımızdaki nesnelerden bize ulaştırılan ya da alacakaranlık veya aydınlık ortamlarda elimizdeki bir mumdan tutun da milyonlarca ışık yılı uzaklıktaki yıldızlardan gönderilen ışık, gözlerimiz tarafından algılanabilir. Bunun için ışığın belli bir noktada odaklanması gerekir. Bu işlemler gözümüze yerleştirilmiş olan fotoreseptör denilen ışık algılayıcı sensörler ile gerçekleştirilir.

Göz, anatomik olarak iki bölümde incelenir. Bunlar, Göz küresi ve aksesuar organlardır. Göz küresinin duvar yapısı üç katmanlı olarak tasarlanmıştır. Bunlar; Fibröz tabaka, vasküler tabaka ve sensörial tabakadır.

a- Fibröz tabaka. Göz küresini dıştan saran yapı fibröz tabakadır. Bu tabaka, göz küresinin şeklinin korunmasını sağlayan fibröz bağ dokusundan yaratılmıştır. Bu yapının 5/6'lık bölümü (sclera=sert) opak beyaz renkte olup, serttir. 1/6'lık bölümü ise kornea olarak isimlendirilen şeffaf-saydam bir yapıdır. Sinirler yönünden zengin olan kornea tabakasında kan ve lenf damarları bulunmaz. Işık göze korneadan girer.

b.Vasküler tabaka. Bu tabaka fibröz tabakadan sonra gelir. Vasküler tabaka, kan damarları ve pigment yönünden zengindir. Bu pigmentler, ışığı absorbe etmekle görevlidir. Vasküler tabaka arkadan öne doğru; Choroid, corpusciliare ve iris olmak üzere üç bölümden ibarettir.

Choroid tabaka, retina'nın dış tabakasını beslemekle görevlendirilmiştir.

Corpuscilare, geride choroid tabakaya, önde ise iris'e bağlanmıştır. Aynı zamanda göz merceği (lens) de asıcı bağlar ile corpusciliare'ye tutunur.

İris, esas itibariyle düz kaslardan yapılmıştır. İris'in ortasındaki açıklığa pupilla (göz bebeği) denir. Pupilla normalde 4 mm çapındadır. Göz bebeğinin yapısındaki kasların kasılmasıyla pupilla'nın çapı daralırken, gevşediklerinde genişler. Günümüzde geliştirilen bilgisayar yazılımları ile gözümüzdeki iris desenleri (bu desenler kişiye özel yaratılmıştır) tarayıcılar ile algılanarak

biyometrik güvenlik uygulamalarında sıkça kullanılmaktadır. Biyometrik güvenlik uygulamalarının işlem basamakları aşağıdaki gibidir;

Gözünüzü yaklaşık olarak 10-25 cm mesafede tuttuğunuzda, iris tarayıcısı gözünüzün fotoğrafını alır. Böylece, pupillanın merkezi, pupillanın kenarı, iris kenarı, göz kapakları ve kirpiklerin durumu tespit edilir. Daha sonra iristeki desenler bir yazılım vasıtasıyla analiz edilip, bir koda çevrilir. Bu kodlar, daha sonraki taramalarda kullanılır. Böylece yüksek güvenlikli tarama mümkün olur. Çünkü iris yapısı korunur ve zamanla değişmez. Bu yüksek güvenlikli olan bu yöntem, biyometrik güvenlik uygulamalarında çok tercih edilir.

c.Sensörial tabaka. Gözün en iç tabakası olup, ışığa karşı duyarlıdır. Retina olarak da adlandırılır. Çok hassas bir tabaka olup, 130 milyon civarında fotoreseptör (çomak ve koni biçiminde) ve çok sayıda nöron ihtiva eder. Çomak hücreleri, alaca karanlıkta siyah ve beyaz renkleri görmemiz için vazifelendirilmiş fotoreseptörlerdir. Koni hücreleri ise aydınlıkta renkli görmeyi ve görüş keskinliğini sağlamakla görevli fotoreseptörlerdir. Akılsız ve şuursuz olan bu yapıların yaptıkları fevkalade akıl ve şuur gerektiren faaliyetleri kusursuzca yapmaları bu hadiseleri idare eden her şeyin her şeyle münasebetini bilen biri tarafından idare edildiğinin en önemli delillerinden değil midir?

Retina, nervusopticus olarak adlandırılan görme siniri ile beyine bağlanmıştır. Sensörial tabakanın arkadaki görme keskinliğinin en iyi alanına **sarı leke** (maculalutea) denir. Nervusopticus'un retinayı terk ettiği bölüm ışığa duyarsız olduğu için **kör nokta** olarak adlandırılır. Macula denilen kısmın tam merkezinde *fovea* denilen bölge yerleştirilmiştir. İnsan gözünde *fovea* denilen bölgede bir milimetrekarelik alanda 160 bin fotoreseptörvardır.

Göz yuvarlağının içinde *humoraqueous, iris, lens* ve *humorvitreous* bulunur. ***Humoraqueous***, corpuscilare'deki pigmentsiz epitel hücreleri tarafından üretilir, kornea ile mercek (lens) arasındaki boşlukta bulunan bu sıvının görevi, diffüzyon ile kornea ve lensi beslemek ve yastıklık görevi yapmaktır. Bu sıvı, kornea ile sckleranın birleşme yerinde yer alan **Shlemm kanalı** vasıtasıyla genel dolaşıma katılır. ***Humorvitreous***, lensin arkasındaki bölümü dolduran renksiz ve jel kıvamında bir sıvıdır ve %90'ı sudur. Göz küresinin kendine mahsus şeklinin korunabilmesi ve dayanıklılığının sağlanabilmesi için göz içinde belli bir basınç ortalama (20 mm Hg) oluşturulmuştur, buna **göz içi basıncı** (intraocular basınç) denir. Bu basıncın yükselmesi (glaucoma), körlüğün en önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. **Lens** (göz merceği), pupillanın arkasında konumlandırılmıştır. Oldukça esnek olan lens, yaklaşık bir santimetre civarında olup, bikonveks bir mercek özelliğinde yaratılmıştır. Lensin damar ve sinirleri yoktur, *humoraqueous*

ile beslenir. Asıcı bağlar ile corpusciliare'ye bağlanmıştır. Lensin kalınlığı-kırıcılığı corpuscilare'nin yapısındaki kasların kasılıp, gevşemeleri ile sağlanır. Yakındaki cisimlerin net görülebilmesi için lensin kırıcılığının artmasına **akomodasyon** denir.

Göz, hem ışık reseptörü hem de mesafe reseptörü olarak iş görecek şekilde yaratılmıştır. İnsan gözündeki retina görünen ışık dalgaları ile uyarılabilir. Bir başka ifade ile ışığın 4000-7000 Angstrom arasındaki dalga boyları ile uyarılır (1 Å =10^{-8} cm). Bu dalga boyları, görme için en uygun olanıdır. Yeryüzüne ulaşan ışınların %80 kadarı bu dalga boyları arasındadır. Eğer göz, X ışınları yahut ultraviyole ışınlardan etkilense idi, bu ışınların oldukça yüksek olan foton enerjisi gözdeki ışık reseptörlerini tahrip ederdi.

2-Gözün Aksesuar Organları

Kaşlar, göz kapakları, kirpikler, konjunktiva, gözyaşı aparatı ile orbita içindeki ekstraoküler göz kasları gözün yardımcı organları olarak görevlendirilmişlerdir. Güzelliğimizin de sembolü olan **kaşlar**, gözü güneş ışınlarından, alın tarafından gelen ter salgısı ve yabancı maddelerden korumakla görevlendirilmişlerdir. Göz kapağı ve kirpikler gözü yabancı cisimlerin etkilerine karşı korumakla görevlendirilmiştir. Göz kapaklarının ön yüzü deri ile, arka yüzü ise konjunktiva ile kaplanmıştır. **Konjunktiva**, mukoz bir örtüdür. Göz kapaklarının iç kısmında yerleştirilen bezlerden olan Meibom bezleri, sebum olarak isimlendirilen bir sıvı salgılamakla görevlidir. Bu salgı, hem göz kapaklarının birbirine yapışmasını engeller hem de konjunktival yüzden gözyaşının buharlaşmasına mani olur. Göz kapakları, periyodik olarak açılıp-kapanacak şekilde programlanmıştır. Bu sayede glandular salgıların göz küresi üzerinde dağılması sağlanır. Uyku esnasında göz kapaklarının kapanması sonucu konjunktival yüzeydeki salgıların buharlaşması engellenir. Göz kapaklarını yukarıya kaldırılmasında m. levator denilen kas görevlidir.

Göz kapaklarının serbest kenarında bulunan ve sayıları üst göz kapağında 100-150, alt göz kapağında ise 75 civarında bulunan **kirpikler** (**cilium**) bulunur.

Apparatuslacrimalis denilen **gözyaşı sistemi**, gözyaşının üretimi, iletilmesi ve dağıtımı ile görevlidir. Göz küresinin konjunktival yüzünü sürekli nemlendirmekle görevlendirilmiş gözyaşının muhtevasında antibakteriyal ve liziomal enzimler mevcuttur. Bu özelliği ile gözyaşı konjunktivaya ulaşan mikropları öldürür. Gözyaşının bir diğer vazifesi ise, muhtevasındaki besinleri ve suyu korneaya iletmektir.

Göz küresinin farklı yönlere hareketi için çizgili kas yapısında altı adet kas görevlendirilmiştir. Oblik ve düz seyirli olan bu kasların yardımı ile göz farklı yönlerde hareketi mümkündür.

Yukarıdaki anlatımlardan da anlaşılacağı gibi, gözün anatomik yapısında fonksiyonlarına uygun bir şekilde, en ince hikmet ve gayelerin takip edildiği aşikârdır. Akılsız ve şuursuz olan bu yapıların kendiliğinden veya tesadüfen birbirlerinin imdadına koşması mümkün müdür?

3-Tartışma ve Sonuç

Gözün anatomik yapısındaki görülen harikulade mükemmellik ve intizam, aynı şekilde gözün fonksiyonlarının mükemmel şekilde gerçekleştirilmesi açısından önemlidir. "*Göz bir hâssedir ki, ruh bu âlemi o pencere ile seyreder*"(Nursi, Sözler, 1995). Ancak, anatomi kitaplarının hemen hepsinde gözün anatomisi ve harikulade özellikleri bu sanat eserinin ustası ve yaratıcısı nazara verilmeden anlatılmaktadır. Mesela, konu ile alâkalı bir ders kitabında "… *Lens (mercek), humorvitreus ile iris arasında* ***yerleşmiş*** *bikonvex* (iki trarafı dış bükey) *saydam bir yapıdır….*" . Bir başka örnekte "… *göz kapağı ve kirpikler gözü yabancı cisimlerin etkilerine karşı korumaktadır …*" denilmektedir.

Gözün anatomisini anlatıldığı bu örnek cümlelerde gözü yapan ve yaratan usta hiç nazara verilmemiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Hâlbuki her fiilin bir de faili mevcuttur. Nasıl ki Selimiye Camii'ndeki ince ve nakışlı sanatlar bu eseri yapan Mimar Sinan'ı hatıra getiriyorsa, gözümüzün anatomisindeki her bir ayrıntının varlığı, şuurlu ve programlı bir yaratma hadisini göstermekte, ilmi ve kudreti nihayetsiz bir yaratıcının varlığına ve tasarrufuna işaret etmektedir.

Gözün anatomik yapısı her insanda aynı olmakla birlikte iris tabakasındaki pigmentasyon birikiminin ve retinadaki damarlanma şekillerinin her insanda farklı olması ise yaratıcının her bir insana vurmuş olduğu bir vahdaniyet mührü değildir de nedir? Bu sebeple gözün anatomik yapısındaki nizam ve intizamın tesadüfen veya kendiliğinden olması mümkün değildir. Bu durumu Şualar'da şöyle ifade edilir:

"… ***Gözü veren zât, hem gözü görür, hem ince bir mana olan gözün gördüğünü görür, sonra verir. Evet, senin gözüne bir gözlük yapan gözlükçü usta, göze gözlüğün yakıştığını görür, sonra yapar***…" (Nursi, Şualar,1995).

Vücudumuzun dış dünya ile bütünleşmesinde çok önemli fonksiyonlara sahip olan böylesine mükemmel bir organ kâinatın yaratıcısı sonsuz bir ilim ve kudret sahibi zat olan Allah'a verilmediği takdirde, bu antika sanat eserinin tasarım, yapım ve işletimi evrim ile izah etmek mümkün olmadığı gibi, tesadüfler zinciri veya kendi kendine oluşum ile ya da tabiata havale etmek de imkânsızdır.

Kaynaklar

Eric A. Fisch, Gregory B. White (1999). Secure Computersand Networks: Analysis, Design, and Implementation. CRC Press, 392 pp.

Jhonson, M.D.,(2012). Human Biology. Sixth Edition, 642pp.

Noyan, A. (2007).Yaşamda ve Hekimlikte Fizyoloji. Palme Yayınları-Ankara, 1208s.

Nursi, S. (1995). Şualar, Dördüncü Şua, Üçüncü Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye, sayfa 66. Risale-i Nur Külliyatı. Envar Neşriyat, İstanbul.

Nursi, S. (1995). Sözler, Altıncı Söz, sayfa 27. Risale-i Nur Külliyatı. Envar Neşriyat, İstanbul.

Nursi, S. (1995). Şualar, İkinci Şua, Birinci makam, sayfa 10. Risale-i Nur Külliyatı. Envar Neşriyat, İstanbul.

Purwes, W.K.,Sadava, D.E., Orians, G.H., Heller, H.C., Life: TheScience of the Biology. Seventh Edition, 1124pp.

Yıldırım, M. (2015). İnsan Anatomisi. Nobel Tıp Kitabevleri, 7. Baskı İstanbul, 383s.

https://www.kenhub.com/en/library/anatomy/arteries-and-veins-of-the-orbit(14-10-2017).

https://www.kenhub.com/en/library/anatomy/the-eye(14-10-2017).

https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Alak-suresi/6107/1-5-ayet-tefsiri(14-10-2017).

http://www.mehmedkirkinci.com/printarticle.php?id=1096(14-10-2017).

https://science.howstuffworks.com/biometrics4.htm(14-10-2017).

BALIK YAĞINDA TEVHİD DELİLLERİ

Prof. Dr. Kazım UYSAL[1], Prof. Dr. Rahmi KASIMOĞULLARI[2], Prof. Dr. İrfan TERZİ[3]

[1]Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Biyoloji Bölümü, Kütahya, kazim.uysal@dpu.edu.tr

[2]Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Kimya Böl., Kütahya,

[3]Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fak., Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Böl., Kütahya

Özet

Canlılardaki harika sistemler, özellikle hücrelerde yapılan son derece hızlı ve mükemmel işler, bir gayeye göre sentezlenen özel maddeler sonsuz ilim ve kudret sahibi bir yaratıcının varlığının ve birliğinin en açık delilleridirler. Bu çalışmada; balıkların yağ muhtevası incelenmiş ve balık dokularında bulunan çoklu doymamış yağ asitlerinin suda, özellikle de soğuk sularda hayat için Allah'ın özel bir tasarımı olduğu anlatılmıştır. Balık dokularında bulunan linoleik, linolenik, araşidonik, ökosapentaenoik ve dokosaheksaenoik gibi esansiyel yağ asitlerinin sentez mekanizmalarındaki indirgenemez mükemmellik tesadüflere dayalı evrimsel süreçle değil, sonsuz ilim ve hikmet sahibi Allah'ın ilmi ve iradesi ile olabileceği belirtilmiştir.

Balık yağ asitlerinin doymamışlık dereceleri ve erime sıcaklıkları gibi önemli biyokimyevî özelliklerin sucul şartların düşünülerek ayarlanmış olabileceği anlatılmıştır. Balıklarda bulunan çoklu doymamış yağ asitleri insan beslenmesinde de çok önemlidir. Balık yağı kalp-damar hastalıkları, yüksek tansiyon, yüksek kolesterol, Alzheimer, kanser gibi birçok hastalığın tedavisinde veya önlenmesinde etkilidir. Balık yağı bu faydalı özelliklerinin yanında, yapısı gereği en çabuk okside olan, en hızlı bozulan ve kanserojen maddeler üretebilen yağ çeşididir.

Balık ve diğer su ürünleri ile ilgili Kur'an-ı Kerim'de geçen iki ayette balığın taze tüketilmesi gerektiği bildirilmiştir. Moleküler biyoloji, gıda ve beslenme ile ilgili bilimlerin oldukça ileri seviyede olduğu günümüzde ancak anlaşılabilmiş son derece önemli bilimsel bir gerçek, Kur'an-ı Kerim'de geçen ilgili iki ayette de açıkça belirtilmiştir. Bu çalışmada balık yağının insan beslenmesindeki önemi de vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balık Yağı, Beslenme, Evrim, Kur’an Ayetleri, Sentez, Yaratma

The Proofs Of Existence And Oneness Of Allah In Fish Oil

Abstract

The wonderful systems of creatures, especially the extremely fast and perfect processes seen in cells, exclusive materials synthesized according to an aim are the strong evidence for existence and oneness of a creator who has endless knowledge and might. Ingredients of fish oil are analyzed and it is explained that the poly unsaturated fatty acids found in the tissue are special design of Allah for life in water especially for life in cold water.There is irreducible perfection seen in synthesis mechanisms of essential fatty acids like linoleic, linolenic, arachidonic, eicosapentaenoic and docosahexaenoic acids found in fish tissue, the perfection cannot be explained with evolution process based on coincidences, it can only be explained with endless knowledge and wisdom of Allah.

It is explained that important biochemical properties like unsaturation degree and melting temperature of fish oil acids could be adjusted according to aquatic circumstances. The poly unsaturated fatty acids, found in fish body are crucial for human nutrition. Fish oil is effective for treatment and prevention of many diseases like cardiovascular diseases, hypertension, high cholesterol, Alzheimer and cancer. In addition to these useful features fish oil is the type of oil that is the fastest to be oxidized, spoiled and the one that can produce carcinogen.

Two verses from the Qur’an about fish and other aquatic products express the necessity of consuming them fresh. Molecularbiology and the science fields of food and nutrition are in an extremely advanced level today, and they could only recently realize this extremely important scientific truth though Qur’an clearly mentioned this condition in these two verses. In this study the vitality of fish oil for human nutrition is mentioned and how coherent aretwo verses from the Qur’an about fish and other aquatic products with the latest scientific truth is explained.

Keywords: Creation, Evolution, Fish oil, Nutrition, Synthesis, Verses of the Qur'an

1. Giriş

Balıkların hücreleri, dokuları, organları, yağı, proteini gibi tüm yapı taşları Yaratıcı’yı gösteren delillerle doludur. Mesela hücreler, çeşitlerine göre değişmekle birlikte, yaklaşık milimetrenin 1/1000’i kadar veya daha küçüktürler. 1 cm^3 hacimde yaklaşık 30 milyon hücre bulunur (Yavuz, 2015). Ancak gelişmiş laboratuvarlarda uzun zamanlarda ancak yapılabilen veya hiç yapılamayan biyokimyevî maddeler çok küçük olan hücrelerde çok hızlı bir şekilde yapılır.

Bilimin bu kadar geliştiği günümüzde bile hücreyi ve hücrede meydana gelen işlerin çoğunu bilmiyoruz. Muhtemelen bundan yıllar sonra da hücre ile ilgili daha birçok bilinmeyen husus olacaktır. Zaman geçtikçe, bilim ilerledikçe canlı ve hücre hakkında daha çok bilinmeyenle karşılaşıyoruz. Aslında canlı ve en küçük yapıtaşı olan hücrelerde sonsuz bir ilmin tecelli ettiğini görüyoruz.

Dawkins (1989) ve Oparin (1965) gibi materyalizmi esas alan evrimcilerin iddia ettikleri gibi, 'atom ve maddelerin kendi başlarına organize olarak zaman içerisinde tesadüfler sonucu hücreyi meydana getirmeleri' ise ihtimal dışıdır. Biyolojik olarak aminoasitler ortamda olsa bile, kendiliğinden protein oluşamaz (Monod 2012). Çünkü yazılım (DNA veya gen) olmadan protein meydana gelemez. Biyolojik sistemlerde aynı olay yağ için de geçerlidir. Yani biyolojik olarak yağ olmadan hücre, hücre olmadan da yağ teşekkül edemez. Hücrede özel amaçlara göre üretilen binlerce biyokimyevî madde vardır ve hücre canlılığını bu sayede devam ettirir. Bu biyokimyevî maddelerden bir grubu da yağlar teşki eder.

Yağlar hücrelerde özel gayeler için üretilirler ve canlılığın temel yapı taşıdırlar. Yağ asitleri hücrelerde sentezlenen en basit yağlardır ve hücrede özel görevler yapacak olan karmaşık yağların yapısına katılırlar. Hücrelerde özellikle hücre zarlarında görev alan yağ çeşidleri; gliserofosfolipidler, sifingolipidler, glikolipidler, gangliyositler, steroller vb sayılabilir.

Yağ, protein gibi akılsız ve şuursuz maddelerden yapılan hücre zarları akıllıca hareket ederler ve bilinçli bir şekilde seçici davranırlar. Hücrede birçok görevi olan yağlar parçalandıklarında glikozdan yaklaşık 6 kat daha fazla enerji teşkil ederler (Karaçalı ve Deveci 2007; Sanal ve kızılay 2007).

Hücrelerde belli bir amaca göre sentezlenen onlarca yağ çeşidi vardır. Hücre mükemmel bir mutfak gibidir. Bir mutfak düşünün ki; saniyeler içinde binlerce yemek mükemmel pişiriliyor. Bu mutfakta aşçı olmadığını, işlerin garip tesadüfler sonucu olduğunu kimse iddia edemez. Oysa bir hücre böyle bir mutfaktan kıyaslanamayacak kadar çok daha mükemmeldir. Çünkü bir hücre çok küçüktür ve hücrede sentezlenen maddeler en mükemmel profesyonel mutfaklarda pişirilen yemeklerden çok daha mükemmeldir. Canlıların yağ muhtevası birbirlerinden oldukça farklıdırlar.

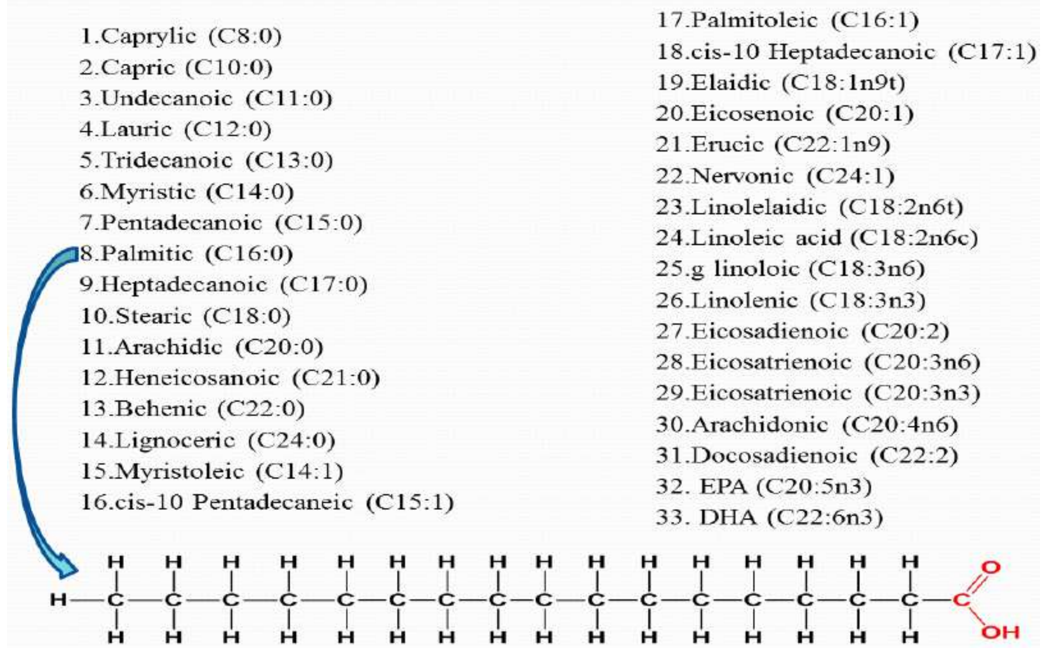
Balık yağını diğer canlıların yağlarından ayıran en önemli özellik, uzun zincirli aşırı doymamış yağ asitleridir (Simopoulos 1991, Andrade 1995 ve Uysal vd. 2005). Bu özel yağların balıklarda çokça bulunması tesadüfi bir olay değil, yaratıcının bilerek tasarımı sonucudur. Çünkü soğuk sularda balıkların yaşaması erime sıcaklıkları çok düşük olan bu özel yağlar sayesinde mümkün olmaktadır. Bir olayda kasıt var ise, kastedenin olması zaruridir. Bilerek, faydalara göre yapılan işler tesadüflerle ve kendiliğinden olamaz. Balık hücrelerinde bulunan yağ

sentez mekanizmaları ve görev alan enzimlerin tesadüflere dayalı süreçlerle teşekkülü imkânsızdır. Balığın fizyolojisi, yaşadığı ortamın durumu gibi özel faktörler düşünülerek yağ asitleri sentezlenmektedir.

Balık ve balık yağı insan sağlığı için oldukça faydalıdır. Kap damar hastalıkları başta olmak üzere birçok hastalıkta tedavi edici özelliği vardır. Ancak karasız yapısı gereği balık yağı en çabuk okside olup bozulan yağlardır. Bundan dolayı balık taze yenirse şifa, bayat yenirse marazdır. Bu önemli husus Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de mucizevî bir anlatımla ifade edilmiştir.

2. Balıklarda Tespit Edilen Yağ Asitleri ve Yağ Sentezi

Balık yağında bulunan yağ asidi sayısı ve yağ asitlerinin miktarları tür çeşidi, mevsim, hayat ortamı, beslenme durumu gibi birçok faktöre göre değişir. Mesela tatlısu kefali (*Squalius pursakensis*) türünde tespit edilen 33 tane yağ asidi Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. *Squalius pursakensis* türünde tespit edilen yağ asitleri ve palmitik asitin kimyevî yapısı.

Gaz kromatografisi cihazında okunamayan ve tanımlanamayan yağ asitleri de hesaba katılırsa sayının daha da artacağı söylenebilir.Yağ asitleri çok küçük olan hücrelerde kısa zaman zarfında ihtiyaca göre sentezlenirler. Misal olması bakımından 16 karbonlu doymuş bir yağ asidi olan palmitik aside sadece iki karbon ilavesi için yapılan işlemler kabaca şöyledir:

Yağ asiti sentezi için hücrelerde öncelikle öncü madde olan AsetilCoA sentezlenmelidir. AsetilCoA birçok karmaşık mekanizmalarla hücrenin mitokondrisinde yapılır. Yağ asit sentezi ise sitozolde yapılır. Mitokondride yapılan AsetilCoA ise Sitrat-pirüvat mekiği denen karmaşık mekanizmalarla mitokondri zarından sitozole geçer. Daha sonra AsetilCoA, MalonilCoA'ya dönüştürülür. Bundan sonra Asetil ve malonil grupları açil taşıyıcı proteine (ACP) bağlanır. Yağ asidi sentetaz enzim kompleksine bağlı asetil grubu malonil grubuna aktarılarak kondenzasyon (iki molekülün birleşmesi) gerçekleştirilir. Asetil grubunun malonil grubuna aktarılmasından sonra açil grubunu indirgemek için onlarca karmaşık biyokimyevî reaksiyon gerçekleştirilir. Buraya kadar kaba hatları ile verilen karmaşık uzun reaksiyonlar sonucu yağ asit zincirine sadece iki karbon bağlanmış olur (Yöntem ve Önaldı, 2008, Nelson ve Cox, 2005).

Gözle görülmeyecek kadar küçücük hücrelerde 16 karbonlu palmitik asitin sentezlenebilmesi için buraya kadar kaba hatları ile verilen reaksiyonların 8 kez tekrarlanması gerekir. Palmitik asit yağ asitleri içinde orta zincir uzunluğunda doymuş bir yağ asitidir. Balık yağında daha uzun zincirli ve çoklu doymamış yağ asitlerinin sentezi elbette çok daha karmaşık reaksiyonlarla olmaktadır. En gelişmiş laboratuvarlarda bile sentezlenemeyen biyokimyevî reaksiyonlar hücrede çok kısa zamanda yapılmaktadır. Karbon, hidrojen ve oksijen gibi basit maddeler kullanılarak son derece mükemmel ve karmaşık maddeler sentezlenmektedir.

Bir balıkta milyarlarca küçücük hücrede milyonlarca reaksiyonun adeta zamansız meydana gelmesi ancak Yaratıcı'nın sonsuz ilmi ve kudreti ile mümkündür. Bir balığın küçücük bir hücresinde sadece yağ sentezi için yapılan reaksiyonları ve sonuçta meydana gelen ürünleri dünyadaki tüm biyokimya profesörleri bir araya gelseler yapamazlar. Ancak görünürde bu kadar karmaşık ve mükemmel işleri yapan akılsız, şuursuz basit maddelerdir.

İlim ile iş yapan, cahil olamaz. Öyleyse hücrede yağ sentezi için gördüğümüz sonsuz ilmi, akılsız ve şuursuz hücre elamanlarına veremeyiz. Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın ilminin sonsuz olduğu nazara verilir (Talak 12, Bakara 20). Hücrelerde yapılan işler Yaratıcı'nın ilminin sonsuz olduğunu, O'nun Kudretine göre az çok, küçük büyük fark olmadığını açıkça göstermektedir. Yağ sentezi hücrenin sadece bir yerinde veya bir organelinde gerçekleşmez. Hücrede yağ sentezlemek için yukarıdaki kısa anlatımdan da anlaşıldığı gibi; mitokondri, stoplazma, ribozom, çekirdek gibi organeller birlikte çalışır. Yani yağ sentezi için hücrede müthiş bir organizasyon vardır. Mükemmel organize olanlar, şuursuz olamaz. Yağ sentezi için hücredeki müthiş organisazyon da akılsız ve şuursuz maddeye verilemez.

Hücrede yağ sentezi reaksiyonlarında özel enzimler kullanılır. Bu özel ve kompleks enzimler olmadan yağ asidi sentez reaksiyonları da gerçekleşemez.

Mesela tüm insan ve hayvanlar için esansiyel olan (canlıda sentezlenemeyen ve dışarıdan alınması zaruri olan) linoleik ve linolenik asitler gerekli sentez enzimleri olmadığından sadece bitkilerde sentezlenmektedir. Biyolojik sistemlerde özel enzimler olmadan, yağ da sentezlenemez. O halde ateist evrimcilerin iddia ettikleri gibi hücrenin zaman içinde tesadüfen evrimleşerek meydana gelmesi ihtimali hiç yoktur. Tüm yapı elamanları, içinde işleyen sistem ve mekanizmaları ile birlikte hücre, ilmi ve kudreti sonsuz bir Yaratıcı tarafından özel tasarlanmıştır. Yağ asidi sentezi için zaruri olan onlarca özel ve kompleks enzimin yapılması akılsız maddeye, kör tesadüflere verilemez.

3.Hücrede Yağ Sentezi Özel Gayelere Göre Yapılır

Hücre zarı 5-10 nm kalığındadır. Muhtevası değişmekle birlikte genelde tüm biyolojik zarlar iki fosfolipid tabakasından yapılmıştır. Hücre zarı yapımında yaklaşık 100 den fazla farklı fosfolipid tipi kullanılır. Hücre zarlarının yağ muhtevası, zarların biyolojik özelliklerini etkiler. Hücre zarlarındaki yağ tabaka yaklaşık 6nm (0,000006 mm) kalınlığındadır. Hücre zarlarının seçici geçirgenliği, hücreler arası ve hücre içi haberleşme gibi hayati görevler çift katlı fosfolipid tabaka içine yerleştirilmiş proteinlere yaptırılır (Sanal ve Kızılay 2007, Karaçalı ve Deveci 2007).

Hücre zarında seçen de seçilen de akılsız, şuursuz ve iradesiz moleküllerdir ve birlikte yaratılıyor. Seçmek için ilim, irade ve kudret gereklidir. Atom ve moleküllerde ise ilim, kudret ve iradenin olduğu söylenemez. Ancak atomların seçici davrandıkları, seçmeyi de bir gayeye göre yaptıkları açıktır. O halde tüm atomlar kudret elinde, istediğini yapma iradesinde bir Yaratıcı olmalıdır. Bir element seçici ilişki kurarken, aynı zamanda ileride ne olacağını biliyor ve ona göre bağlanıyor. Oysa bir atom veya molekülde ileriyi görme ve ona göre davranma özelliği yoktur. O halde hücrede biyomolekülleri çalıştıran kudret aynı zamanda geleceği de bilen Yaratıcı'dır.

Hücrede yağ asit sentezi canlıya, dokuya ve organa göre yapılır. Mesela oleik asit zeytin yağında, linolik asit mısır ve ayçiçeği yağlarında, linolinik asit ceviz ve fındık yağlarında, ökosaheksaenoik ve dokosaheksaenoik asitler balık yağında çoklukla bulunur. Canlıya has olan yağ asitlerinin sentezi belli bir amaca göre yapılır. Mesela balıkta çoklukla bulunan çoklu doymamış yağ asitlerinden ökosaheksaenoik (C20:5n3) ve dokosaheksaenoik (C22:6n3) asitler balığın suda yaşaması ve soğuk şartlara adaptasyonu için oldukça önemlidir (Bell vd. 1986). Bu konu sonraki bölümlerde daha ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

Yağ ve yağ asitleri aynı zamanda doku ve organların ihtiyaçlarına, ekolojik şartlardaki değişime göre ihtiyaca göre sentezlenir. Hücredeki sentez

mekanizmaları bir fabrika gibi her zaman aynı ürünü üretseydi, canlı değişen şartlara uyum sağlayamaz, ihtiyaçlar karşılanamaz ve hayat devam etmezdi. Bununla ilgili birkaç hususu ayrı alt başlıklar altında inceleyelim.

3.1. Soğuk Sularda Yaşamaya Uygun Yağ Sentezi

Hücre zarlarının fiziksel durumunu vizkoziteleri belirler. Bu da hücre zarlarını teşkil eden fosfolipid yağ asitlerinin karbon uzunlukları ve doymamışlık dereceleri ile kontrol edilir. Hücre zarı fosfolipdlerini teşkil eden yağ asitlerinin doymamışlık derecesi arttıkça sıkı paketlenme düzeni azalır, akışkanlık artar. Genelde tüm canlılarda hücre zarlarının çift katlı fosfolipid tabakası büyük oranda doymamış yağ asitleri ihtiva ederler. Vücut sıcaklığı 37°C civarında tutulursa, hücre zarlarını oluşturan fosfolipid tabaka sıvı ve akıcı durumdadır. Bu durumda her bir fosfolipid, ekseni etrafında dönebilir ve lateral hareket edebilir. Hücre zarı fosfolipid yaprağı içindeki bir yağ molekülü saniyede 10 kez komşuları ile yer değiştirebilir (Karaçalı ve Deveci 2007, Sanal ve Kızılay 2007).

Burada enteresan olan, oldukça hareketli ve akışkan olan yapının aynı zamanda kararlı yapısını korumasıdır. Günümüzde bile hala anlaşılamayan çok sırları barındıran hücre zarındaki acayip işleri, ancak Yüce Yaratıcı'nın sonsuz ilminin tecellisi ile açıklayabiliriz. Çok mükemmel işleyen mekanizmaların nasıl çalıştığını anlamakla, aslında Yaratıcı'nın sonsuz ilim ve kudretinin nasıl işlediğini anlamış oluyoruz. Yoksa akıllı yapılan işleri akılsıza, şuurlu yapılan işleri şuursuza vermek akıllı ve şuurlu insanın kabul edebileceği bir husus değildir.

Vücut sıcaklığı sabit tutulan sıcakkanlı (homeoterm) hayvanlarda hücre zarı fosfolipidlerin yağ asit bileşimi nispeten sabittir. Oysa balıklar gibi soğukkanlı (poikilotherm) hayvanlarda kan sıcaklığı su sıcaklığına bağlı olarak değişir. Bundan dolayı soğukkanlı canlılarda hayat ortamının sıcaklık değişimine bağlı olarak hücre zarı akışkanlığı korunmalıdır. Bu da hücre zarı fosfolipid yağ asit bileşimi değiştirilerek yapılır. Kısa zincirli ve doymamış yağ asitleri kendi ekseni etrafında kıvrıldığından daha düşük yüzey alanına sahiptirler. Yağ asitinin yüzey alanı arttıkça etkileşim artar ve jel durumu daha kararlı hale gelir. Bundan dolayı kısa zincirli ve doymamış yağ asitlerinin erime sıcaklıkları, uzun zincirli ve doymuş yağ asitlerinden daha düşüktürler. Hücre zarlarını teşkil eden fosfolipid yağ asitlerinin doymamışlık dereceleri ne kadar yüksekse, çift tabakanın jel haline gelmesi için gerekli sıcaklık o kadar düşüktür. Hücre zarında yapılan fizyolojik işlerin gerçekleşebilmesi için, hücre zarı vizkozitesinin korunması gerekir.Proteinler başta farklı işlerde görevli biyomoleküllerin zar içi etkileşimleri, haberleşmesi, belli bir reaksiyonu gerçekleştirmek için toplanıp

dağılmaları için hücre zarları akıcı özellikte tutulmalıdır. Hücrelerin hareketi, büyümesi, bölünmesi, endositoz gibi hücresel olaylar hücre zarlarının viskoz yapıda tutulmasına bağlıdır.

Balıklar soğukkanlı canlılardır, kan sıcaklığı su sıcaklığına bağlı olarak değişir. Kışın üstü buz tutmuş çok soğuk sularda bile kan sıcaklığı çok düşmesine rağmen balıklar hayatını devam ettirirler. Rızkın azaldığı soğuk kış günlerinde göl ve derelerin üzerindeki buz kırılarak balık avlanır Şekil 2). Üstelik bu şartlarda avlanan balıkların yağ muhtevası fazla, lezzeti mükemmeldir.

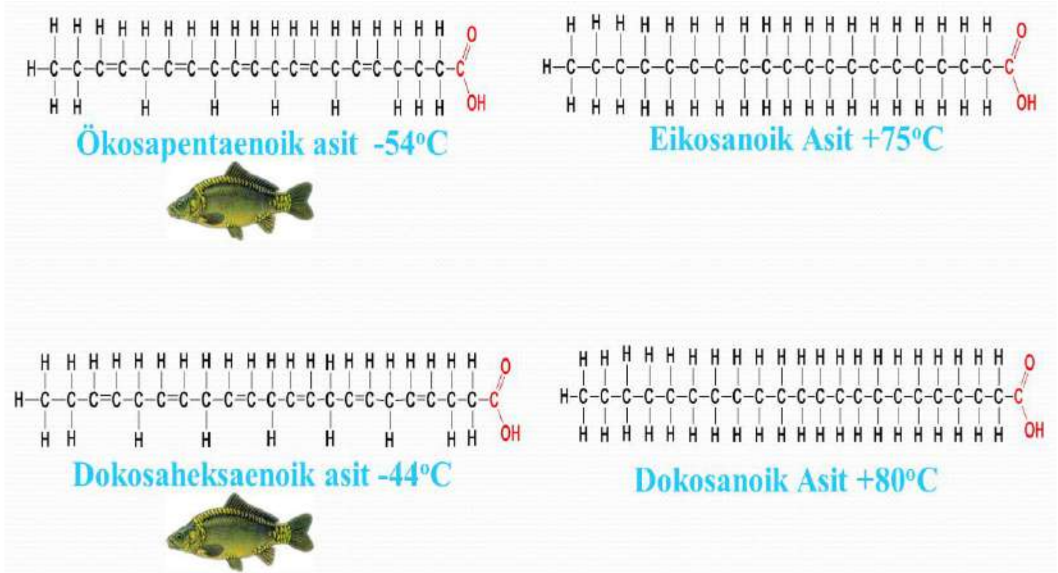
Şekil 2. Kışın üstü buz tutmuş bir gölde buz kırılarak yapılan balık avı.

Balıklar gibi soğukkanlı hayvanların soğuk şartlarda hücre zarlarının akışkan özelliğinin korunması hücre zarı fosfolipidlerinin yağ asit muhtevasının değiştirilmesi ile sağlanır. Soğuk şartlarda hücre zarı fosfolipidlerinin akışkan özelliklerinin korunması ya doymuş yağ asitlerdeki bir bağın desaturasyonu, ya da doymamış yağ asitlerin doymamışlık derecelerinin arttırılması ile sağlanır (Uysal vd. 2011, Emre vd. 2017).

Hücre zarının fosfolipid yapısına erime sıcaklığı yüksek yağ asitleri yerine erime sıcaklıkları çok düşük yağ asitleri katılır (Şekil 3).

Balıklarda çoklu doymamış yağ asitlerinin çoklukla bulunması, özellikle soğuk su balıklarında bu asitlerin oranının daha da arttırılması aslında balığın soğuk şartlarda yaşayabilmesi içindir. Yağ asit zincirlerinde doymuş bağların doymamış bağlara dönüştürülmesi (desaturasyon) desaturaz denen enzimlerle katalizlenir. Hücre zarları fosfolipid yağ asit muhtevasının şartlara göre yeniden düzenlenmesi; gliserol iskeletten yağ asitlerini ayıran fosfolipazlar ve onlara uygun yağ asitlerini transfer eden açiltransferazlar ile gerçekleştirilir. Balıklarda hücre zarı fosfolipid yağ asit bileşiminin değiştirilmesi ile hücre zarı sıvılığının korunması

mekanizması hala tam olarak anlaşılabilmiş değildir (Uysal vd. 2008, Cossins ve Macdonald1988).

Şekil 3. Aynı karbon sayısına sahip yağ asitlerinin doymamış bağ sayıları ile erime sıcaklıkları arası ilişki.

Öncelikle bu olayın olabilmesi için; dış ortam şartlarını algılayan reseptörler ve şartlara uygun olarak sentez mekanizmalarını değiştirecek akıllı karar vericiler olmalıdır. Bu kadar mükemmel ve hala anlaşılamayan sistemler elbette ateist evrimcilerin dediği gibi zaman içerisinde tesadüfler sonucu oluşmuş olamaz. İhtiyaca göre cevap verenin, akılsız ve şuursuz olması düşünülemez. Balığı suda soğukkanlı yaratan ve balığın hayatı için ihtiyacını bilen ancak bu harika sentez mekanizmalarını yapabilir. O da İlmi ve Kudreti sonsuz Allah'tır. Aksini kabül etmek, akılsız ve şuursuz maddeye sonsuz bir akıl ve şuur vermektir.

3.2. İhtiyaca Göre Yağ Sentezi ve Depolanması

Balıkların yoğun beslenme zamanında hücrelerde sentezlenen yağ, gelecekteki ihtiyaçlar için depolanır ve ihtiyaç halinde kullanılır. Bununla ilgili çarpıcı iki misal verelim. Birinci misal: Bazı istisnaları olsa da balıklar omurgalılar içerisinde en çok yumurta üreten canlılardır. Türler arasında değişmekle birlikte bir balıkta vücut ağırlığının yaklaşık 1/3'ü kadar yumurta üretilir. Ovaryumların büyümesi, yumurtanın gelişmesi için ise çok fazla protein ve yağ gibi besin maddesine ihtiyaç vardır. Gonad gelişimi için ihtiyaç duyulacak yağ önceden sentezlenir ve depolanır. Mesela yapılan bir çalışmada sudak balıklarının gonad gelişimi için n3

ve n6 grubu çoklu doymamış yağ asitlerine daha çok ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Sonradan ihtiyaç olacak yağ önceden vücudun farklı bölgelerinde depolanmakta ve ihtiyaç halinde gonadlara sevk edilmektedir (Uysal vd., 2005).

Doku ve organlar arası yağ transferi de en az yağ sentezi kadar karmaşık biyokimyevî olaylardır. Balık vücudunda yağ transferi olabilmesi için, vücutta yağ taşıma mekanizmalarının olması yetmez. Bununla birlikte vücutta nerede ve nasıl bir yağ çeşidine ihtiyacın olduğu da bilinmelidir.

İkinci misal: Anadolu'nun herhangi bir akarsuyu veya gölünde yaşayan bir yılan balığı (*Anguilla anguilla*) eşeysel olgunluk dönemine kadar tatlı sularda beslenir ve büyür. Eşey olgunluğuna ulaşmadan önce hayatındaki en yüksek yağ oranına ulaşır. Üreme olgunluğuna ulaşmış yılan balıkları Güney Amerika açıklarında bulunan Sargossa Körfezi'ne doğru okyanus aşırı uzun bir yolculuğa çıkar (Şekil 4).

Şekil 4. Yılan balığı (*Anguilla anguilla*) göçü.

Balık yaklaşık on bin km den daha fazla yol kat eder, en kestirme yoldan gider ve yolunu şaşırmaz. Göç esnasında beslenmezler, yakıt olarak önceden depo ettikleri yağı kullanırlar. Dünyadaki tüm *A. anguilla* türü yılanbalıkları aynı yerde ürerler. Hayatında sadece bir kez üreyen *A. anguilla* türü yılan balıkları yumurtalarını bırakıp ölürler. Ebeveynleri ölmüş olan yavru yılan balıkları tekrar ebeveynlerinin gitmiş olduğu o uzun yolu kat ederek Anadolu'daki tatlı sulara girerler.Yılan balıklarının neden göç ettiği, neden çok uzak olan Sargossa Körfezi'ne gittiği, okyanusun içinde yolunu şaşırmadan en kestirme rotayı nasıl çizdiği gibi hususlar balık biyolojisi bilim dalında cevap bekleyen sorulardır. Bu harika ve garip olayı *iç güdü* gibi bir isim takmakla halletmiş olamayız. Balığın

bilerek, planlayarak ve şuurla yaptığını da söyleyemeyiz. Bu esrarengiz olayın yağla ilgili olan kısmı; yılan balığının çıkacağı yolculuğu biliyormuş gibi hazırlık yapması, yakıt olarak kullanacağı yağı yeteri kadar depolamasıdır. Bütün bu harika işler yaratıcıyı saf dışı bırakan tesadüflere dayalı evrim masalları ile izah edilemez. Bu hususun tek bir mantıklı izahı vardır. Yılan balığını yaratan ve denizlerde esrarengiz göç yaptıran, şu an bile bilemediğimiz ilgili tüm mekanizmaları da yaratandır.

4. Balık İnsan İçin Önemli Bir Rızık ve Şifa Kaynağıdır

Balık hem gıdadır, hem de şifadır. Protein, yağ, mineral ve vitamin bakımından mükemmel bir gıdadır. Sinir sistemi, beyin ve zeka gelişimine katkı sağlar. Kalp damar hastalıkları başta kanser, alzaymır, astım ve sedef hastalıklarını önler. Kötü kolesterolü düşürür, damar tıkanıklığını önler, damar açıcıdır. Kan basıncını azaltır, damar elastikiyetini arttırır. Balık kalp ritimlerini düzenler, kalp krizi ve ani ölüm riskini azaltır (Galli ve Butrum 1990, Leaf 2001, Albert vd. 2002, Penny vd. 2002, Daviglus vd. 1997, Uysal vd. 2005).

Yaratıcı balığı insan için bir rızık ve şifa olarak yaratmıştır. Bu kadar önemli bir gıdanın tüketilmesinde dikkat edilmesi gerek en önemli husus ise taze olmasıdır.

5. Balık Taze Tüketilmelidir

Balık etinin su oranı ve pH'sı karada yaşayan hayvan etlerinden genelde daha yüksektir. Bundan dolayı balıketinde mikrobiyal ve enzimatik faaliyetler hızlıdır ve çabuk bozulur. Balıketi yüksek oranda enzimatik yıkımı hızlı olan trimetilaminoksit ve protein yapıda olmayan azotlu bileşikler ihtiva eder. Bundan dolayı balıketi diğer etlerden daha çabuk tazeliğini kaybeder ve sağlığa zararlı bileşikler daha kısa sürede oluşur. Balık etinde biyojenamin bileşikleri diğer karada yaşayan hayvan etlerine göre daha hızlı oluşur. Bayat balıklarda oluşan fazla histamin ise zehirlenmeye neden olur. Ancak balık etini çabuk bozan en önemli hususlardan birisi de; balıklar diğer hayvanlardan daha fazla fosfolipid ve çoklu doymamış ökosapentaenoik ve dokosaheksaenoik gibi yağ asitleri ihtiva eder. Balık yağının insan için faydalı olması da bu yüzdendir. Ancak balık yağı çok fazla doymamış bağ ihtiva ettiğinden kararsız yapıdadır, hızlı okside olarak serbest radikaller teşkil eder. Bundan dolayı balığın tazesi gıda ve şifa, bayatı ise zararlıdır. Deniz ürünleri etlerinin karada yaşayan hayvan etlerinden daha çabuk bozulduğu, taze yenmesi gerektiği bilgileri oldukça yenidir (Uysal 2005, Eritsland 2000, Kanders ve Kowalchuk1990).

Oysa Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bu bilimsel gerçek bundan yaklaşık on beş asır önce veciz bir şekilde şöyle ifade edilmiştir:

'*İçinden* ***taze et (balık)*** *yemeniz ve takacağınız bir süs (eşyası) çıkarmanız için denizi emrinize veren O´dur* (Nahl Suresi 14. Ayet).

Bir başka ayette de şöyle buyrulur:

'*İki deniz birbirine eşit olmaz. Bu tatlıdır, susuzluğu keser, içilmesi kolaydır. Şu da tuzludur, acıdır (boğazı yakar). Hepsinden de* ***taze et (balık)*** *yersiniz ve giyeceğiniz süs eşyası çıkarırsınız"* (Fatır Suresi 12. ayet).

Altı yüz sayfadan fazla olan Kur'an-ı Kerim'de sadece iki yerde طَرِيًّا (taze) ifadesi geçer ve ikisi de balıkla birlikte kullanılır. Su ürünleri, biyoloji ve gıda bilim dallarında çalışanların ancak bildiği bu hakikat yaklaşık on beş asır önce Kur'an-ı Kerim'de net bir şekilde ifade edilmiştir. O halde balığı insana rızık yapan Rezzak, Kur'an-ı Kerim'i de gönderendir.

6. Sonuç

Her varlıkta Yaratıcı'nın varlığını ve birliğini gösteren deliller vardır. Bu makalede sadece balık yağına bakarak Yaratıcı'yı tanımaya, O'nu gösteren delilleri anlamaya çalıştık. Yağ sentezlemek için balık hücrelerinde yapılan reaksiyonlar Yaratıcı'nın sonsuz İlmini ve Kudretini açık olarak göstermektedir. Çünkü küçücük hücrelerde yağ sentezi için yapılan biyokimyevî reaksiyonlar günümüz en donanımlı biyokimya laboratuvarlarında bile yapılamayacak kadar karmaşık ve mükemmeldir.

Gözümüz önünde işleyen bu harika sistemler, ateist evrimcilerin iddia ettikleri gibi, akılsız ve şuursuz maddelerin kendi başına organize olarak uzun zaman içerisinde tesadüflere dayalı olarak meydana gelmiş olamaz. Hücrede yağ sentezi hücre elamanlarının müthiş bir organizasyonu neticesinde meydana gelir. Sentezlenen enzimler ve ara ürünler bir amaca göre sentezlenir. Akılsız ve şuursuz madde kendi başına organize olamayacağı gibi, her zaman özel bir gayeye göre hareket eden de şuursuz olamaz. O halde, akılsız ve şuursuz maddeleri organize ederek hücreleri yaratan ve küçücük hücrelere harika işler yaptıran bir Yaratıcı olmalıdır.

Balıkların suya uyumlu yaratılması, balığın suda yaşayabilmesi için erime sıcaklıkları çok düşük özel yağ asitlerinin sentezlenmesi de, su ve balığın yaratıcısının aynı olmasını gerektirir. Çünkü suda hayat şartlarını bilmeyen, suda yaşamaya uygun sistemleri de yapamaz. Yaratıcı boş ve anlamsız hiçbir şey yaratmamıştır. Yaratılan her varlıkta bir ve bazen çok hikmetler vardır. Balıklar da öyledir. Balıklarda yaratılan çoklu doymamış yağ asitleri aslında balıkların suda yaşaması için tasarlanmış özel ürünlerdir.

Ancak bu özel yağlar aynı zamanda insanoğlu için şifa kaynağıdır. O halde balığın da, insanın da yaratıcısı aynı olmalıdır. Kararsız yapısından dolayı balık yağı yağlar içinde en çabuk bozulan yağdır. Etler içinde en çabuk bozulan et de balık etidir. Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de mucizevi bir ifade ile bu hususa işaret edilmesi tesadüf olamaz. Balığı insanlara rızık olarak veren, Kur'an-ı Kerim'i de gönderendir.

7. Kaynaklar

1. Albert, C.M., Campos, H., Stampfer, M.J., Ridker, P.M., Manson, J.E., Willett, W.C., Ma, J., Blood Levels of Long-Chain n-3 Fatty Acids and the Risk of Sudden Death, N Engl J Med., 346(15), 1113-1118, 2002.

2. Andrade, A.P., Omega3 FattyAcids in Freshwater Fish From South Brazil, Jour. Of the American Oil Chemists, 72 (10), 1207-1210, 1995.

3. Cossins A. R. ve Mac donald A.G. Journal of Bioenergetic sand Biomembranes, 21(1), 1989.

4. Bell M.V.,Henderson R.J., Sargent J.R., The role of polyunsaturated fatty acids in fish, Comparative Biochemistry and Physiology Part B: Comparative Biochemistry, 83 (4),711-719, 1986.

5. Daviglus, M.L., Stamler, J., Greenland, P., Dyer, A.R., Liu, K., Fish consumption and risk of coronary heart disease. What does the evidence show? Eur Heart J., 18(12), 1841-1842, 1997.

6. Dawkins R.,Selfish Genes, Oxford University Press. 1989.

7. Emre, N., Uysal, K., Emre, Y., Yetek, İ., Pak, F. Seasonal variations of ω3 polyunsaturated fatty acids in muscle of Capoeta caelestis. Iranian Journal of Fisheries Sciences, 16(1), 50-58, 2017.

8. Eritsland, J., Safety considerations of polyunsaturated fatty acids, Am J Clin nutr., 71(1), 197-201, 2000.

9. Galli, C., Butrum, R., Dietary Omega3 Fatty Acids and Cancer, World Review of Nutrition and Dietetics., 66, 446-461, 1990.

10. Kanders, B., Kowalchuk, M., Omega3 Fatty Acids and Cancer Metostasis in Humans, World Review of Nutrition and Dietetics, 66, 477-487, 1990.

11. Karaçalı S., ve Deveci R. 'Biyomoleküller ve hücre', Moleküler Biyoloji kitabı, Ed: Ahmet Yıldırım, Fevzi Bardakçı, Mehmet Karataş, Bahattin Tanyolaç, Nobel yayınevi, s. 1- 53. 2007.

12. Leaf, A., Diet and sudden cardiac death, J Nutr Health Aging. 5(3), 173-178, 2001.

13. Monod J. Rastlantı ve Zorunluluk, çeviren: Elodie Eda Moreau, Alfa Basım Yay.,Istanbul, 2012.
14. Nelson D.L. ve Cox M.M., (Çev. Kılıç N.), Lehninger Biyokimyanın İlkeleri, Palme Yayıncılık, 2005.
15. Oparin I., Origin of Life, Çeviren: S. Morgulis, Dover Publications, Inc. 1965.
16. Penny, M., William, S. H., Lawrence, J.A., Fish Consumption, Fish Oil, Omega-3 Fatty Acids, and Cardiovascular Disease, Circulation, 106:2747-2757, 2002.
17. Sanal F., ve Kızılay G. 'Plazma membranlarının yapısı ve fonksiyonu', Moleküler Biyoloji kitabı, Ed:Ahmet Yıldırım, Fevzi Bardakçı, Mehmet Karataş, Bahattin Tanyolaç, Nobel yayınevi, s. 323- 375, 2007.
18. Simopoulos, A.P., Omega-3 fatty acids in healty and dease and in growth and development, American Journal Clinical Nutrician, 54: 438-463, 1991.
19. Uysal K., Bülbül M., Dönmez M., Seçkin AK. Changes in some components of the muscle lipids of three freshwater fish species under natural extreme cold and temperate conditions. Fish Physiology and Biochemistry, 34, 455–463, 2008.
20. Uysal K., Yerlikaya A., Aksoylar M.Y. Yöntem M., Ulupinar M., Variations in Fatty Acids Composition of Pikeperch (Sander lucioperca) Liver with Respect to Gonad Maturation. Ecology of Freshwater Fish. 15, 441–445, 2006.
21 Uysal K., Yöntem M., Dönmez M., Balık Yağının Koroner Kalp Hastalıkları Üzerine Etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8, 179-198, 2005.
22. Uysal K., Taykurt N., Bulut S., Emiroglu O. Comparision of fatty acid amounts and ratios of ω3 and ω6 fatty acids in muscle of some freshwater fish under natural extreme cold conditions, Chemistry of Natural Compounds, 47(3), 431-433, 2011.
23. Yavuz Z., DNA mucizesi ve hayatın gerçeği, Bizim Büro Matbaa Yayıncılık San. Ldt.Şdt. Ankara, 2015.
24. Yöntem M. ve Önaldı, M. Biyokimya, İstanbul Medikal Yayıncılık, 2018.

FEN BİLİMLERİ IŞIĞINDA YARATILIŞ

Prof. Dr. Faris KAYA
Yıldız Teknik Üniversitesi (Emekli)
İstanbul İlim ve Kültür Vakfı
fariskaya53@gmail.com

Özet

Esasen bilimleri Fen veya Dini Bilimler olarak ayırmak pek de anlamlı değildir. Netice itibariyle kâinatta olup biten hadiselerin nasıl olduğunu ve hangi kaide ya da kurallara göre cereyan ettiğini inceleyen bilimlere ***Fen Bilimleri*** deniyor .Bu durum bir bakıma ilk yaratılışın ve sonrasında devam eden süreçlerin gözleme veya teşkil edilen teorik modellemeyi inceleyen disiplindir. Bu disiplinler ister dînî metinlerde olsun isterse sair alanlarda olsun itibar edilecek kaynaklardır . Yeter ki kasten çarpıtılmış olmasın, kasti olarak bir maksada ve gayeye alet edilmiş olmasın. Ne var ki bu anlamda dînî metinler bir hususu nazara verirken işin analitik tarafına girmeden yalnızca dikkat çeker. Zira dînî metinler fizik ve biyoloji kitapları değildir. Aynı veya benzer bir husus ise fen bilimleri tarafından sebep –sonuç ilişkisi bağlamında ele alınır ve maalesef çoğu zaman laboratuvar ölçeğinde ve ilgili teoriler ışığında orada kalır.

Bu çalışmada fen bilimlerinden bazı örnekler ışığında yaratılış konusu ele alınacaktır. Bilimler ve bilimsel teoriler herhalde zamanın ve günün mevcut seviyesi ile ilgili olup her zaman ve zeminde mutlak doğruyu ifade etmeleri beklenemez. Nereden bakıldığına bağlıdır. Misal olarak uzaktan bakıldığında bulutlar ve semanın dağlar üzerine oturmuş olduğu sanılır. Ancak yakına gidince durumun hiç de öyle olmayıp arada çok büyük mesafelerin, yani berzahların olduğu görülür. İşte sebep sonuç arasındaki ilişki de öyledir. Arada büyük boşluklar ve esma berzahları vardır. Tıpkı dikkatle tenteneli perdenin arkasını görme kastı ile bakınca hakikatin görüldüğü gibi. Dikkatle bakılmazsa hep bir sonraki dağ silsilesinin tepesine çıktıkça bulutların ve semanın daha uzaktaki dağların başına konduğu hissedilir.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Kongre, Yaratılış.

The Creation in The Light of Physical Sciences

Abstract

In short the rules and regulations concerning the governance of the universe are named “***the physical sciences***”. But in reality, to divide sciences into physical and

non-physical or meta-physical is meaningless. The subject of the physical sciences deals with the first creation and all subsequent events within the universe, whether theoretically or via models and experiments. Such an approach is given credibility so long as objectivity and neutrality is not lost and intentional deviation is avoided. The major difference between religious and physical sciences is that the religious sciences do not indulge in details or going to detailed analytical explanations. Rather, since they are not books of physics and biology, their focus is to instead draw attention to the wisdom behind the creation al aspect of the universe and the various beings within it. The physical sciences, however, goes into much more detail. Yet due to this detailed approach it may deviate and lead to wards distorted conclusions. In this study the creation will be analysed via the physical sciences. It is not expected for the physical sciences to be 100 % correct or objective all the time, due to the fact that they are based on the development of time and era. It also depends on a persons' particular perspective. Forexample, clouds may appear to be resting on the top of mountains if observed from a distance. But by approaching the top of the mountains, the intersection of the clouds or sky goes further back towards the following mountains further away. The huge distance between mountains and the sky becomes apparent. Similarly, cause and effect appear to be in a direct mutual proximity when looked at from a distance. But when they are studied in a closer frame and perspective it be comes clear that the causes cannot be responsible fort he creation of effects. Thus this is similar to the shifting of the clouds and sky to the further distant mountains. Causes are like a transparent decoration on a veil. Unless intentionally being over looked, they hide and veil the objects behind them.

Keywords: Creation, Congress, Science

1- Giriş

İlim /Bilim tartışmasına girmeden köken olarak ikisinin de aynı manaya geldiğini söylemek çok yanlış olmasa gerek. Genelde dine, yani vahye dayalı olanlara ilim diğer, kâinattaki, yani varlık/yaratılışa ait daha çok gözleme dayalı olana da bilim deniyor. Bu tarifi ve tasnifi beğenmeyenler olabilir. Herhalde ister ilim yani vahiy eksenli ***KELAM*** sıfatına ve isterse kâinata yani yaratılışa ***KURDET*** sıfatına hesap-kitap ve gözleme dayalı, bilim/ilim olsun netice olarak Yüce yaratıcının isimlerine dayanır. Meşhur ifade ile "*Yapan bilir ve bilen konuşur"*. Konuşmak ***KELAM*** sıfatının tecellisidir. Kudreti olan da yapar. Kâinata dair fizik, kimya, biyoloji vs ilimler de ***KUDRET*** sıfatının tecellileri olup kâinatın ve içindekilerin yaratılışına dairdir. Dolayısıyla ilmin ya da bilimin her nevi bize Yaratıcı'dan mesajlar getiriyor. O'nu hatırlatıyor ve tanıtıyor. Kelam

sıfatından gelen konuşma yani emir ve yasaklar daha çok ihtiyarımız dâhilindeki düşünce kalıplarımızı şekillendirir ve davranışlarımızın sözlü sınırlarını belirler. Kudret sıfatının tecellileri ise daha çok ihtiyarımız haricindeki var oluş ve işleyişle alakalı fizikî imkânlar ve sınırlamalar olup yanlış olarak ***“Fizik”*** ya da ***“Tabiat Kanunları”*** olarak telaffuz edilir. İşin aslı Yaratıcı’nın kâinatı yönetme ve müdahale şekli olup doğru ifadesi ile ***SÜNNETULLAH*** kurallarından ibarettir.

Yaygın deyimi ile tabiatın kendisi kanundur. Kudret değildir ki, ona dayalı kanunlar olsun, Yani ***“Tabiat Kanunları”*** ifadesini tabiatın eseri kanunlar olarak kullanmak yanlış olur. Kâinatta (tabiatta) geçerli olan kanunlar anlamında kullanmak doğru olabilir. Tabiatın Yaratıcı gücü ve kuvveti yoktur ki, ona bağlı kanunlar olsun. Doğru tarifi Bediüzzaman’ın dediği gibi;

“Tabîiyyûnların, mevhûm ve hakikatsız tabiat dedikleri şey, olsa olsa ve hakîkat-ı hâriciye sahibi ise; ancak bir sanat olabilir, Sâni olamaz. Bir nakışdır, Nakkâş olamaz. Ahkâmdır, Hâkim olamaz. Bir şeriat-ı fıtriyedir, Şâri olamaz. Mahlûk bir perde-i izzettir, Hâlık olamaz. Münfail bir fıtrattır, Fâtır bir Fâil olamaz. Kanundur, kudret değildir; Kâdir olamaz. Misdardır, Masdar olamaz” (Lem’alar, 23. Lema).

Böyle bir TABİAT tarifinde ister gözleme dayalı olsun, isterse de formüllerle izah edilsin, bilim ya da ilim ***YARATILIŞ KANUNLARI’***ndan başka bir şey değildir. Hatta ilimler yaratılışa ilişkin ***tefekkür ufkumuzu*** açan, ***yaratılıştaki hikmetleri gösteren*** bir çeşit okumadır. Olup bitenleri ve çevresini objektif olarak gözlemleyen birisi şu cümleleri mırıldanmadan duramaz;

“Bir köy muhtarsız olmaz. Bir iğne ustasız olmaz, sahipsiz olamaz. Bir harf kâtipsiz olamaz, biliyorsun. Nasıl oluyor ki, nihayet derecede muntazam şu memleket hâkimsiz olur?” (Sözler, 10. Söz).

İlmi, kudreti, hikmet ve hakimiyeti nihayetsiz bir yaratıcıyı inkar fikri kasti olarak uzun bir planın neticesinde, sözüm ona ***“Bilimsellik”*** kisvesi altında, ortaya çıkmıştır. Sözde “bilimsellik” fikri Ortaçağ Avrupa’sında akla, mantığa ters olarak görüşler serdeden kiliseye karşı kasti bir fikri hareket olarak gelişmiştir. Yaratılışı tabiata, sebeplere ve tesadüfe veren inkârcı görüş kiliseye zıt bir hareket başlatmıştır. İlimle uğraşan bilim adamları bir tepki olarak önce ***“Allah’ın ismini asla anmayacağız”*** diye aralarında anlaşmışlardır. Yazmış oldukları makale ve kitaplarında yaratılışı hep tesadüfe, tabiata ve sebeplere dayandırarak izah etmişlerdir. Aradan yüz yıl gibi uzun zamanın geçmesinden sonra da dönüp;

“Bakın işte bilimsel eserlerde, makale ve kitaplarda Allah’ın ismi geçmiyor, öyleyse Allah yaratıcı değildir. Yaratılış işi tesadüfîdir, tabiatın işidir veya kendi kendine bir oluşumdur. Çoğu zaman da bakın işte kendi kendine oluyor”

gibi hezeyanları savurmuşlar. Daha çok kelâmî emirlere bağlı olarak, Allah'ın varlığından duydukları rahatsızlığı böylece dile getirerek bir çeşit başlarını kuma sokarak gündem değiştirmeye çalışmışlardır. Yaratılışı sebeplere ve tesadüfî hareketlere bağlamışlardır. Darwin'in evrim teorisi de bu izahlarından birisidir. Konu artık herkesçe malum olduğu için ***"Batıl şeyleri iyice tasvir safi zihinleri idlaldir"*** kaidesine uygun olarak o hezeyanları anlatmak yerine tesadüfen ve kendi kendine evrilerek yaratılışın mümkün olamayacağı üzerinde durulacak ve birkaç misalle mevzu ele alınacaktır.

2-Yaratılış ve Tesadüf

Mademki birileri cerbeze ile yaratılışı karalamaya çalışıyor, soralım: Onlardan birisi yerde harika bir saat bulsa acaba o saatin yapılışını tesadüfe mi verir? Yoksa ustasını mı arar? Saatin harikalık yönleri arttıkça artsın, Öyle ki; saat zamanla büyüsün, kasası, çerçevesi, yelkovanı, akrebi, çarkları, içindeki diğer harika mekanizmaları, kısaca saatin her aksamı fonksiyonuna zarar vermeden belli oranlarda büyüse. Hatta yeni yeni fonksiyonlar kazansa ne denir acaba? Saat zamanla farklı sesler çıkarsa, sonra da Nasreddin hoca fıkrasında olduğu gibi, kendisi gibi küçücük saatler dünyaya getirse. Acaba bu olup bitenler tesadüfe mi verilir? Acaba o saati icad eden mühendisin kim olduğu merak edilmez mi? Nitekim zaman zaman medyada insanların yapmakta olduğu işlerin az bir kısmını yapan robotlarla ilgili haberler duyulunca hiç de bu işlerin tesadüfe verildiği görülmez. Hele kendi kendine olduğunu söyleyene hiç rastlanmaz. Bu ve benzer örneklerin sayısını çoğaltmak mümkündür.

Acaba bir bal arısının yumurtadan çıktıktan birkaç dakika veya saat sonra kilometrelerce uzaklara gidip yolunu şaşırmadan yuvasına gelebilmesi hangi tesadüfe verilebilir? Yine yapmakta olduğu balın korunması ve depolanması için inşa ettiği peteklerin hikmetli şekilleri, kullandığı malzemenin seçimindeki bilgi, hikmet, çok karmaşık mühendislik hesapları nasıl ve neyle izah edebilir? Arılarla konuşma imkânı olsa da sorulsa; peteklerin düzgün altıgen oluşundan tutunda eğimli oluşuna ve bal aldığı çiçekleri ve yerlerini nasıl bulduklarına ve kimden öğrendiklerine dair sorulara ne cevap verirlerdi? Her halde tesadüfen bu işi yaptıklarını şiddetle reddederlerdi.

Yer küresini saran atmosfer acaba tesadüfen mi oluştu? Dünyayı ve üstündeki canlıları güneşin zararlı ışıklarından korumak için dünyayı ana rahmi sarıp sarmalama işini, canlıları ve bilhassa insanları düşünerek mi yaptı? Yoksa hayat kadar önemli bu iş kendi kendine veya tesadüfen mi yapıldı? Güneş sistemini teşkil eden gezegenlerin dengede maddî olmayan bağlarla asılı oluşu, dünyanın vs gezegenlerin güneşten tatlı bir uzaklıkta ve dengede kalacak şekilde bir hızla

dönmesi, gece-gündüz ve mevsimlerin meydana gelişi hep tesadüfen mi oluştu? Bunlardaki hikmet düşünüldüğünde bu işlerin asla tesadüfe ve sebeplere havalesi mümkün olmadığı açıkça görünür.

Yaratılış konusu güneş ve bağlı olduğu sistem ele alınacak olursa, konu daha da kolay anlaşılır. Bilindiği kadarıyla dünyada hayatın varlığı ve devamı güneşteki enerjiye bağlıdır. Kâinatın ve içindekilerin varlığı ***"BİG BANG"***, büyük patlama teorisi ile izah edilmektedir. İlk patlama ile çok çok yüksek sıcaklıklardan, hızlı genişlemelerden ve buna bağlı soğumalardan bahsedilmektedir. Bunların sonucu olarak da kâinatın –en azından-bilimin tespit ettiği teoriye göre hayatın devamı için gerekli olan enerjinin güneşten geldiği biliniyor. Güneşteki enerji de onu oluşturan, büyük yüzde ile hidrojen elementinin nükleer bozunmasından kaynaklanmaktadır. Hidrojenin güneşte olup sair gezegenlerde saf halde bulunmaması da yine ***"Adi bir tesadüf"*** olarak yazılmaktadır. Bu da BIG BANG, yani büyük patlama sonrası oluşan ***hızlı soğuma*** ile izah edilmektedir. Kâinatın her tarafında soğuma tabiî seyri ile devam edip nükleer reaksiyon zincirleri tamamlanırken ***"****Güneş bölgesindeki soğuma çok çok hızlı olup hidrojen bozunması tamamlanamadan tesadüfen güneş hidrojen deposu olarak kalmıştır"* denilmektedir. Bunun anlamı bu gün dünyamızın hayat kaynağı olarak güneşte depolanmış hidrojen elementi ***"Yavaş yavaş nükleer bozunma ile hayatı beslemektedir"***. Bir bakıma "*Bütün bu işler, dünya ve üzerindeki hayat, her şey tesadüfen oldu*" deniliyor.

Meşhur fizikçi Paul Davies bu durumu tesadüfçülerin aksine şöyle ifade eder:

"Arka planda olan bir güç bu işleri organize etmektedir. Bunun tesadüfen olması mümkün değildir. Büyük patlamadan milyarlarca ışık yılı sonra kâinatın bir bölgesinde hayata hizmet etsin diye güneş hidrojen deposu olarak planlanmıştır'' (Godandthe New Physics).

Şimdi soralım***;***

-Niye hidrojen atomları sadece güneşte toplu olarak bozunmadan muhafaza edilerek kalmıştır? Niye hidrojen ile sair elementler en yakın ihtimal olan karışık halde değil de en zayıf ihtimal olan ayrışık olarak kalmıştır? Karışık kalsaydı ne olurdu? Acaba güneş sistemi hayata müsait olabilir miydi? Bu hadiseyi öyle gelişi güzel tesadüfe havale ederek geçiştirmek akıllı birilerinin kabul edeceği bir iş olabilir mi?

Şimdi bazı misallerle bu işin tesadüfen olup olamayacağına matematik yaklaşımlarla bakalım. Elinizde 203 adet misket olsa ve her birisin üstünde de sıralı rakamlar ve harfler yazılı olsa. Ve anlamlı bir cümle olan; ***"Ey insan düşün! Hiç bu kâinat ve hayat tesadüfe verilebilir mi? Sen bir hücreden oluşan***

döllenmiş bir yumurta idin, bir damla su idin. İşte ellerin, ayakların ve tüm iç-dış organların bir hayatı netice verecek şekilde gelişti ve sen oldun.''

Bu 203 adet misketi alıp rastgele defalarca atsanız ve her defasında aynı şekilde sıralı olarak 1 numaradan 203 numaraya kadar tüm misketler yanyana sıralı olarak dizilse. Bu hadise defalarca tekrarlansa, diziliş sıralı olarak 1 den 203 e kadar hep düzgün olsa ve o anlamlı cümle oluşsa bu işi tesadüfe vermek hiç akla gelir mi? Akıllı insan ne der? Demez mi ki; *"Ben veya birileri, yani sıcak soğuk, rüzgar v.s. gibi sebepler zahiren bu misketlerin atılmasıyla ve sıralanmasıyla ilişkili olsak da, arka planda görmediğimiz gizli bir hikmet eli hükmediyor ki, misketler sıralı olarak bu anlamlı cümleyi oluşturacak şekilde diziliyor."*

Misketlerin bu anlamlı cümleyi oluşturacak şekilde kendiliğinden veya tesadüfen dizilme ihtimali ***''SIFIR''***dır.

Diğer taraftan yaratılışı ve hayatı bir tavla oyunu olarak görenler bu hikmetli işi tesadüfe verebilir. Ancak düşünen insanlar olup bitenleri akıl, mantık ve vahyin ışığında anlamaya çalışır. Mesela inançlı birisi olmamasına rağmen ***Einstein "ALLAH ZAR ATMAZ"*** diyerek kâinatın ve netice itibariye yaratılışın tesadüfen oluşamayacağını hikmetli ve kısa bir cümle ile ifade etmiştir. Einstein bu ifadesi ile TAVLACILARA müskit ve ibretli bir ders vermiştir.

Başka bir örnek olarak atomların saf ve karışık halde bulunmaları ihtimalini inceleyelim. Bir misal olarak dört molekül azot (N_2) ve dört molekül oksijen(O_2) gazlarını alıp bir kaba dolduralım. Daha sonra bu kabı tam orta kısmından ikiye böldüğümüzü farz edelim. Kaptaki azot ve oksijen gazlarının kabın sağ ve sol bölmesinde bulunma kombinezonu, her bir hidrojen ve azot molekülü için 70 farklı ihtimal iledir.

Sol	**Sağ**	**İhtimal**
$4N_2$	$4O_2$	1
$3N_2+O_2$	N_2+3O_2	16
$2N_2+2O_2$	$2O_2+2N_2$	36
N_2+3O_2	$3N_2+O_2$	16
$4O_2$	$4N_2$	1

Burada en yüksek, yani 70'den 36 ihtimalle $2N_2$ ve $2O_2$ sağ kısımda, $2O_2$ ve $2N_2$ sol kısımda bulunur. Gazların odalarda ayrışmış olarak $4N_2$, $4O_2$ şeklinde bulunma ihtimali 70'de 1 ihtimalledir. Yine gazların odalarda $3N_2+O_2$ veya $3O_2+N_2$ şeklinde bulunma ihtimali 70'de 16 dır. Matematik olarak en iyi ihtimalle gazlar %50 oranında karışmış halde bulunur. Zaten mantığımızda bunu söylüyor. 4 azot ve 4 hidrojen atomu için saf ayrışmış halde bulunma ihtimali ancak 70 ihtimalden 1 dir. % 50 oranında karışmış halde bulunma ihtimali ise 70 de 36 dır. Yani en yük olan 70 de 36 ihtimalledir.

İşte bu basit matematik ihtimal hesabı kâinata uygulandığı zaman çok garip sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Saf haldeki hidrojenlerin güneşte toplanması ve bileşik halde olanların da diğer gezegenlerde toplanması aklın tesadüfe verebileceği bir iş değildir.

Kâinatın teşekkülüne ilişkin ***BİG BANG,*** yani ***BÜYÜK PATLAMA*** teorisi kâinatın yaratılışına ilişkin en yaygın kabul gören teoridir. Bu teoriye göre kâinat küçük, çok çok küçük belki bir atomdan daha küçük taneciğin patlamasından oluşmuştur. Bu patlama sonrası kâinat öyle sıcak öyle sıcak ki, herhangi bir atomun dahi oluşmasına uygun değil. Bu muhteşem ve büyük patlamadan çok kısa, 10^{-43} saniye kadar zaman sonra kâinatın çapı 10^{-33} cm.dir. Atomun çapı 10^{-8} cm olduğuna göre, kâinatın o büyüklüğü atomun büyüklüğünden milyar kere, milyar kere milyon daha küçük iken kâinat ***aniden genişlemeye başlamıştır***. Bu genişleme ile aynı zamanda soğumaya başlamış ve artık atomlar oluşmuştur. İlk oluşan element, en basit yapısı ile hidrojen atomudur. Kâinatın tesadüfen bugünkü hali alıp almadığını merak eden fizikçiler üşenmeden oturup hesaplamışlar. Ve tespitleri şu:

"***Eğer kâinat saniyenin 10^{60} (10'un yanında 60 tane sıfır)da biri kadar geç veya erken genişlemiş olsaydı, kâinat ölü doğardı"*** *(Godandthe New Physics).*

Yani bugün içinde bulunduğumuz ve hayata elverişli güneş sistemi olmazdı. Akla hemen "*Niçin?*" sorusu geliyor. Çünkü kâinat genişledikçe soğumuş, önce hidrojen, sonra helyum ve yavaş yavaş diğer elementler oluşmuş. Deniyor ki, çok hızlı soğusaydı her gezegen hidrojen atomlarından oluşan güneş gibi bir yıldız olurdu. Kâinat Hidrojen bombaları patlayan gezegenler yığını olurdu. Eğer daha yavaş soğusaydı, hiç hidrojen atomu kalmazdı. Her gezegen demir, kurşun gibi ağır elementlerden oluşurdu. Yani enerji kaynağı olmazdı.

Fizikçiler kâinatın ve Güneşin tahmini atom sayılarını hesaba katarak azot ve hidrojen gazlarının karışım hesabına benzer bir hesap yaparak çok çarpıcı sonuçlara ulaşmışlar. Yapılan ihtimal hesaplarına göre; *kâinatın bugünkü gibi düzenli halde, Güneşin, Dünyanın ve diğer gezegenlerin tesadüfen oluşabilmesi ancak 10^{60}'da bir ihtimalle mümkündür. Bunun dışındaki bütün ihtimallerle*

kâinat ölü doğardı. Ve devam ediyor fizik, kainatın bu 10^{60}'da bir ihtimalli durumu alması için 10^{1080} sene gibi bir zamanın geçmesi gerekirdi.

Hâlbuki kâinatın hesaplanan ömrü sadece 10^{11} senedir. Bu iki zaman arasındaki fark korkunçtur. Demek ki, kâinatın bugünkü bilinen ömrü bu tesadüfi durumu almasına zaten yeterli değildir.

İşte yaratılış konusunda tesadüfçülere fizik ve matematiğin verdiği cevap şudur:

Kainat tesadüfen vücuda gelmemiş, sonsuz ilmi, hikmeti, kudreti ve Esma-i Hüsna adedince vasıfları olan bir Halık-i Külli şey tarafından bir maksada binaen halk edilmiştir.

3-Madde Ezeli Mi?

Bir önceki bölümde üzerinde duruldu. Güneş kâinatın yaratılışı ile oluştuğuna göre ve her daim, her saniye bozunma ile milyonlarca ton kütlesinden kaybedip ısı ve ışık şeklinde kâinata yayıldığına göre, eğe sonsuz zaman önce var olsaydı, yani ezeli olsaydı şimdiye çoktan bitmiş ve tükenmiş olacaktı. Öyleyse ezeli değildir. Yine durmadan dinlenmeden her saniye nükleer bozunma ile maddesi azaldığına göre, bir gün gelecek ömrü bitecektir. Öyleyse ebedî değildir ve bir gün ölecektir. Bir başlangıcı olduğu gibi bir de sonu olacaktır. Buna teknik dilde ENTROPİ deniliyor. Yani kâinatta var olan potansiyeller her saniye biraz daha azalmakta ve seviyeler git gide eşitlenmektedir. Malum hayatın devamı hareketle, yani ısı ve enerji akışı ile mümkündür. Enerji seviyesi eşitlenince hayat durur. Aynen su misalinde olduğu gibi.

Sular yüksek seviyelerden daha düşük seviyelere doğru akar. Seviye eşitlenince akış, ona bağlı olarak hareket ve netice olarak hayat durur ve sona gelinir. Daha global ölçekte güneşteki hidrojen bombaları öyle bir gün gelir ki, hidrojen tükendiği için bombalar artık patlamaz, her yönüyle ve anlamıyla faaliyet durmuştur. Kâinatın ısı seviyesi eşitlenmiş, yani ENTROPİ maksimuma erişmiştir. Değişim bitmiştir. Matematik tâbirle maksimuma erişen bir prosesin değişimi sıfırdır ve geriye dönüş başlamıştır. Sona gelinmiştir. Bu da dini tabirle KIYAMET demektir.

4-Peki, Diğer Bilim İnsanları Ne Diyor?

Yaratılış konusuna bir takıntı ile ideolojik bakanların dışında konuyu farklı değerlendiren ilim ehlide elbette vardır. Onların da görüşleri ve konu ile alakalı değerlendirmeleri en az Darwinistler kadar makbuldür. Bu konuda müstakil olarak yaratılış hadisesinin tesadüflere bağlı olmayıp derin bir ilim, hikmet irade ve kudretin eseri olduğunu aklî, mantıkî delillerle ortaya koyan binlerce ilim ehli

mevcuttur. En azından bu kitapta bildirileri yer alan akademisyenler bunun en güzel delilidirler. Ayrıca dünya çapında akademik camia olarak ***Darwinizm*** düşüncesine reddiye olarak muhalefet bildirisi yayınlayan muhtelif platformlar vardır. Bu platformlardan sadece birinde 400'ü aşkın haysiyetli akademisyenin imzası vardır. Dünyanın birçok ülkesinden ve çok önemli üniversitelerinden farklı disiplinlerden bir gruptan bahsediyorum. Toplamı 23 sahife uzunluğundaki bu ***DARWINIZME REDDİYE*** sadece bir sahifesini imza listesinin başlığı ile arz ediyorum. İnternette pdf dosyası olarak var. Meraklılar hangi ilim ehlinin bulunduğunu inceleyebilir. En son 2016 senesinde liste güncellenmiş. Arzu edenler müracaat ederek aynı bildiri altına imza atabilirler.

A Scientific Dissent From Darwinism

"We are skeptical of claims for the ability of random mutation and natural selection to account for the complexity of life. Careful examination of the evidence for Darwinian theory should be encouraged."

This was last publicly updated November, 2016 . Scientists listed by doctoral degree or current position.

Listenin başlığı şöyle:

Darwinizme Bilimsel Bir Reddiye

''Bizler kompleks yapısından dolayı hayatın ve yaratılışın tesadüfî mutasyonların ve tabiî seleksiyonun eseri olarak meydana gelebileceği konusunda şüpheliyiz. Darwin teorisi konusunda çalışma ve araştırma yapanların daha ciddi deliller aramaları konusunda cesaretlendirilmelidir.''

Bakınız ne kadar ehli ilme yakışan, ne ölçüde nazik ve kibar bir çağrı. Benzer bir çağrı Darwinistler tarafından yapılmış olsaydı ne ölçüde agresif olacağını tahmin edebilirsiniz.

23 sayfalık bildiri listesinin ilk sayfasında ismi bulunanlar ve çalıştığı kurumlar:

Philip Skell. Emeritus, Evan Pugh Prof. of Chemistry, Pennsylvania State University Member of the National Academy Sciences.

Lyle H. Jensen. Professor Emeritus, Dept. Of Biological Structure & Dept. of Biochemistry University of Washington, Fellow AAAS.

Maciej Giertych. Full Professor, Institute of Dendrology Polish Academy of Sciences.

Lev Beloussov. Prof. of Embryology, Honorary Prof., Moscow State University Member, Russian Academy of Natural Sciences.

Eugene Buff. Ph.D. Genetics Institute of Developmental Biology, Russian Academy of Sciences.

Emil Palecek Prof. of Molecular Biology, Masaryk University; Leading ScientistInst. of Biophysics, Academyof Sci. Czech Republic.

K. Mosto Onuoha. Shell Professor of Geology & Deputy Vice-Chancellor, Univ. Of Nigeria Fellow, Nigerian Academy of Science.

Ferenc Jeszenszky. Former Head of the Center of Research Groups Hungarian Academy of Sciences.

M. M. Ninan. Former President Hindustan Academy of Science, Bangalore University (India).

Denis Fesenko. Junior Research Fellow, Engelhardt Institute of Molecular Biology Russian Academy of Sciences (Russia).

Sergey I. Vdovenko Senior Research Assistant, Department of Fine Organic Synthesis Institute of Bioorganic Chemistry and Petro chemistry Ukrainian National Academy of Sciences (Ukraine).

Henry Schaefer. Director, Center for Computational Quantum Chemistry University of Georgia.

Paul Ashby. Ph.D. Chemistry Harvard University.

Israel Hüanukoglu. Professor of Biochemistry and Molecular Biology Chairman The College of Judea and Samaria (Israel).

Alan Linton. Emeritus Professor of Bacteriology University of Bristol (UK).

Dean Kenyon. Emeritus Professor of Biology San Francisco State University.

David W. Forslund. Ph. D. Astrophysics, Princeton University Fellow of American Physical Society.

Robert W. Bass. Ph. D. Mathematics (also: Rhodes Scholar; Post-Doc at Princeton) Johns Hopkins University.

John Hey. Associate Clinical Prof. (also: Fellow, American Geriatrics Society) Dept. Of Family Medicine, Univ. Of Mississippi.

Daniel W. Heinze Ph.D. Geophysics (also: Post-Doc Fellow, Carnegie Inst. of Washington) Texas A & M University.

Richard Anderson.Assistant Professor of Environmental Science and Policy Duke University.

David Chapman. Senior Scientist Woods Hole Oceanographic Institution Giuseppe Sermonti Professor of Genetics, Ret. (Editor, Rivistadi Biologia /Biology Forum) University of Perugia (Italy).

Stanley Salthe. Emeritus Professor Biological Sciences Brooklyn College of the City University of New York.

Marcos N. Eberlin Professor, The State University of Campinas (Brazil) Member, Brazilian Academy of Science.

5- Sonuç

Bir olayın ve yaratılış hadisesinin istatistik ve ihtimaliyet hesapları ile tespit edilmesi, bir yönüyle o olayın tesadüfen meydana geldiğini kabul etmek anlamına gelebilir. Hâlbuki kâinatta tesadüf yoktur. Materyalistler bile her şeyin vücudunu "*Sebep-sonuç*" ilişkisine bağlı olarak izah etmekteler. Dolayısıyla tesadüfçülerin yaratılışı izah etmek için ileri sürdükleri "*Tesadüfen kendi kendine oldu", "Sebepler yarattı" veya ''tabiat yarattı"* iddiaları kendi içinde tezat oluşturmaktadır. Çünkü yaratışın kendi içerisinde kuralları vardır.

Yani varlıkların TESADÜFİ MUTASYONLAR veya ileri sürdükleri TABİÎ SELEKSİYON'la meydana geldiği var sayılsa dahi, onlarında bağlı olduğu kurallar vardır. En önemlisi de ihtimal hesaplarıdır. İşte ihtimal hesapları dahi GÜNEŞ örneğinde olduğu gibi YARATILIŞIN TABİİ SELEKSİYON ve TESADÜFÎ MUTASYONLARLA OLAMAYACAĞINI ortaya koymaktadır.

Kâinatın yaratılışı ve daha sonrasında farklı oluşumları net incelemek mümkün olmadığı için ihtimal hesaplarına başvurulur. İşte ihtimal hesapları da yan yana yazılacak olsa iki kutbun arasını dolduracak uzunluktaki rakamlarla kâinatın ve içindekilerin yaratılışının tesadüfen olamayacağını ve olmadığını bize göstermektedir.

Kâinatın yaratılışı öyle de, acaba mesela dünyamızda yer alan canlıların yaratılışı farklı mı? Biyolog değilim ancak düşünen birisi olarak sormak hakkım:

-Bir insanın vücuda gelişi hangi akıl, mantık ve ilmi ölçülerle tesadüfe verile bilir? Döllenmiş bir yumurta zincirleme ikiye bölünerek çoğalıyor ve belirli bir sayıya ve zamana ulaştıktan sonra hücreler farklılaşıyor. Her hücre farklı doku ve organları oluşturabilecek istidat ve kabiliyette…

Derin bir ilmi ve hikmeti gerektiren bu işler nasıl tesadüfe havale edilebilir? Sonra bu farklılaşan hücrelerin bir kısmı iskeleti oluşturmak üzere kemik dokusunu, bir kısmı da beyin ve sinir sistemini oluşturmak üzere sinir dokusunu, bir kısmı da kan dolaşım sisteminde görev alıyor. Bir kısmı gözleri, kalbi, karaciğerleri, böbrekleri hülasa vücudun tüm aza ve organları gayet sistemli ve mükemmel bir şekilde teşekkül ediyor.

Şimdi bu ilim, hikmet, basiret, inayet, rububiyet ve daha bir çok maharet gerektiren işleri tutup tesadüfe vermek akılla bağdaştırılacak bir iş midir?

Gelişi güzel çoğalan hücrelerin ana rahminin şeklini alması en büyük ihtimalle mümkün iken öyle olmuyor. Adeta hücrelerin bölünmesinden tutun da farklı mahiyete dönüşmesi hiç tesadüfen olabilir mi? Onların hareketleri ve bütün organları oluşturması bir âlimin ilmi ile, bir basirin basiretiyle, bir hakimin hikmeti ile, bir müridin iradesi ile ve nihayet bir kasidin kastı ile bir maslahata, bir maksada, bir gayeye bir menfaate hizmet edecek şekilde ve tarzda oluyor. Herhalde bir hücreden insan haline kadar gelişen o serüven, tesadüfe verilecek olsa en son ihtimalle insan şeklini alırdı. İşte bu çok bedihi yanlışlıktan dolayı Kur'an'da şöyle buyrulmuştur:

"(Allah'a) *şirk* (ortak) *koşmak büyük bir zulümdür*" (Lokman Suresi, 13 ayet).

Yaratılışı mutasyonlara ve sebeplerle tesadüfe veren bu ayete masadak olmuş demektir. Aynı sözler bütün mahlûkatın yaratılışı için geçerlidir.

Bazı özellikleri olan bir saate usta arayan bir insanın, bir hücreden insana giden o muhteşem mucizelerle dolu yolculuğu sebeplere veya tesadüfi mutasyonlara havale etmesi akılla, izanla ve sözüm ona "Bilimsellikle" bağdaşacak bir anlayış olabilir mi?

Kaynaklar

Godandthe New Physics, PaulDavies, 1983, Simon and Schuster.

Nursi, B.Said. Sözler. Sözler Yayınevi.

Lemalar,B.SaidNursi ,Sözler Yayınevi

İNSANIN EMBRİYOLOJİK YARATILIŞI

Prof. Dr. Alpaslan Özyazıcı
Hacettepe Üniv. Tıp Fakül. Histoloji ve Embriyoloji BD. (Emekli) Ankara.
alpoarhavi@gmail.com

Özet

İnsanın doğumundan önce anne bedenindeki gelişmesini anlatan ilim dalı, bugünkü lisanda embriyoloji diye adlandırılmaktadır. Osmanlılarda, tıp fakültelerinde bu ders mebhas-ül cenin (cenin bahisleri) olarak isimlendirilirdi.

Bu mevzu, insanın anne bedenindeki tek hücreli halinden başlayıp, küçük bir bebek olarak dünyaya gelinceye kadar ki dönemini kapsar. Bu embriyolojik safhalar bundan 14 asır önce Kur'an'da bazı ayetlerde ve hadislerde yer almaktadır. Embriyoloji biliminin hiç bilinmediği bir zamanda insanın anne karnındaki yaratılışı bugünkü embriyoloji bilgilerine uygun şekilde bahsedilmesi Kur'an'ın mucizeliğine bir işarettir.

Anahtar Kelimeler: Embriyoloji, Hücre, İnsan, Yaratılış.

Embriological Creation from A Cell to A Human

Abstract

Today, the science branch which interest development of human in mother womb before birth has been named as embryology. Whereas, it was named as mebhas-ül cenin during Ottoman imperior in Medicinal Faculties. This subject cover the development of human from a single cell upto the baby in uterus. These embryological steps were mentioned in the some verse of Koran and words of the Prophet Mohammad since 14 century. This is a miracle that there was no embryology science during that old time but the Koran and the Prophet were mentioning about the embryological development as fitting today's embryology science.

Keywords: Cell, Creation, Embryology, Human.

1.Giriş

İnsanın doğumundan önce anne bedenindeki gelişmesini anlatan ilim dalı, bugünkü lisanda **embriyoloji (embriyo ilmi)** diye adlandırılmaktadır. Osmanlılarda, tıp fakültelerinde bu ders **ilm-ül ecinne (cenin ilmi)** veya **mebhas-**

ül cenin (cenin bahisleri) diye adlandırılmakta idi. Belirttiğimiz gibi, bu mevzu, insanın anne bedenindeki tek hücreli halinden başlayıp, küçük bir bebek olarak dünyaya gelinceye kadar ki dönemini anlatan ilim dalıdır.

2-İlk Nazil Olan Sûre, İlk Nazil Olan Âyet

Kur'an-ı Kerim'de takriben 90 kadar âyet insanın ana rahmindeki yaratılışı ile alakalıdır (1). Dikkatli bir inceleme ile bu sayının daha da artabileceği açıktır. Hatta ilk nazil olan âyetleri hatırlarsak, insanın bu hikmetli olan ilk yaratılışından şöyle söz edilmektedir:

"*Yaratan Rabbinin adı ile oku." 2. âyet; "O, insanı bir alakadan* (asılıp tutunan bir şeyden) ***yarattı."*** (Alak Sûresi, 1-2. Âyetler)

Hatta bu ilk nazil olan sûrenin isminin de **"Alak"** olması, yani insanın ana rahminde geçirdiği dönemlerden birisinin adını taşıması daha da manidardır. Bütün bunlar herhalde bu ilim dalı ile uğraşanlar, yani embriyologlar için bir şeref vesilesi olması lazımdır.

Kur'an-ı Kerim'de geçen, gelişme ile alakalı âyetler, insanın yaratılışını genel hatları ile tasvir etmektedir. Kur'an-ı Kerim'de bu âyetlerin zikredilmesinde, insanların bu ilimlere teşviki vardır. Ayrıca bu âyetler, tevhide yani Allah'ın varlığına ve birliğine, haşre yani öldükten sonraki dirilişe delil olarak gösterilmektedir. Yani sizi dünyada bu şekilde yaratan Kudret-i İlahi, ahirette tekrar diriltmeye kadirdir diyerek, öldükten sonraki dirilişe, bu ilk yaratılış delil olarak nazara verilmektedir. Şimdi bu âyetlerden bazı misaller verelim;

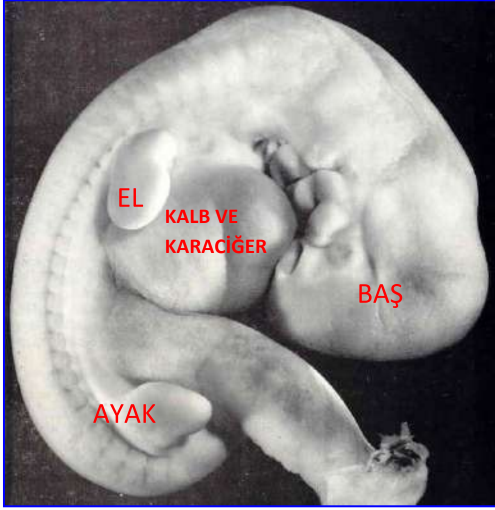
"And olsun Biz insanı (Âdem aleyhisselâmı) *çamurdan* (süzülmüş) *bir hülasadan yarattık, sonra onu* (insan neslini) *sarp ve metin bir karargâhta* (rahimde) *bir nutfe yaptık. Sonra o nutfeyi alaka haline getirdik, derken o alakayı mudga* (bir çiğnemlik et parçası) *yaptık, o mudgayı kemik*(ler)*e kalb ettikte, o kemiklere de et giydirdik. Bilahare onu başka yaratılışla inşa ettik* (ruh verdik). *Sûret yapanların en güzeli olan Allah'ın şanı ne yücedir"* (Mü'minun Sûresi, 12, 13, 14. Âyetler).

"Şüphe yok ki Biz insanı karışık bir nutfeden yarattık (nutfetul emşac). *Onu deneriz* (halden hale çeviririz). *Neticede onu işiten, gören yaptık."* **(**İnsan Sûresi, 2. Âyet).

"*Yani insan der: "Çürümüş kemikleri kim diriltecek? Kim onları bidayeten inşa edip hayat vermiş ise o diriltecek."* (Yasin Sûresi, 78, 79. Âyetler).

Bu âyetlerde evvela anne bedenindeki yaratılış dikkate verilmektedir. Kur'an diyor ki; *"Nutfeden bir insan şekline kadar olan yaratılışınızı görüyorsunuz. Nasıl oluyor ki ikinci yaratılışınızı, yani ahiretteki diriltilmenizi inkâr ediyorsunuz?*

İkinci yaratılışınız, ilk yaratılışınızın bir misli, bir benzeri, belki de daha kolayıdır.”

Takriben iki aylık ve ortalama bir işçi arının büyüklüğünde olan rüşeym (embriyo). Ele ve ayağa ait ilk tomurcuklanma belli olmuş. Başın ilk halinin, oldukça büyük ve eğik olması dikkati çekiyor. Kalb ve karaciğerin yeri geniş bir kabarıklık şeklinde kendisini hissettiriyor. Anne rahminde insanoğlunu halden hale geçirip, onu bir insan halinde dünyaya getiren Allah, elbette öldükten sonra da o şahsı yeniden dirilmeye kadirdir.

Bu mevzudaki en tafsilatlı ayetler Hac Suresindedir:

“Ey insanlar, eğer öldükten sonra tekrar dirilmek hususunda herhangi bir şüphe içinde iseniz, şu muhakkaktır ki, biz sizi(n aslınızı) *topraktan, sonra* (onun zürriyetini) *nutfeden, sonra alakadan, daha sonra da hilkati belli belirsiz bir çiğnem etten yarattık* (ve bunları) *size kemâl-i kudretimizi, apaçık gösterelim diye* (yaptık). *Sizi dilediğimiz muayyen bir vakte kadar rahimlerde durduruyoruz, sonra sizi bir bebek olarak çıkarıyoruz, daha sonra da kuvvetinize* (yiğitlik çağına) *ermeniz için* (büyütüyoruz). *Kiminiz öldürülüyor, kiminizde* (evvelki) *bilgisinden sonra* (artık) *hiçbir şey bilmemek üzere ömrün en fena* (devresine) *doğru gerisin geri itiliyor.*

Sen yeryüzünü kupkuru ve ölü görürsün. Fakat biz onun üstüne suyu (yağmuru) *indirdiğimiz zaman o harekete gelir, kabarır, her güzel çiftten nice nebat bitirir.*

Bunun sebebi şudur: Çünkü Allah hakkın ta kendisidir. Hakikat ölüleri O diriltiyor. O, şüphesiz her şeye hakkı ile kadirdir.

Kıyâmet vakti de gelecektir. Onda hiçbir şüphe yoktur. Muhakkak Allah kabirlerde olan kimseleri de diriltip kaldıracaktır" (Hac Sûresi, 5, 6,7. Âyetler). Hac Sûresi, 6. âyet; Hac Sûresi, 7. âyet;

Bu âyet meâllerinden de görüleceği gibi, Cenab-ı Hak, insanın öldükten sonra ki diriltilişine, insanın anne bedenindeki ilk yaratılışını delil olarak göstermektedir. Yani insanı anne bedeninde böyle harika bir şekilde bir hücreden yaratan, arzı kışta ki ölümünden sonra baharda yeniden yemyeşil olarak yaratan Allah, bizleri de öldükten sonra elbette diriltmeye kadirdir.

Şüphesiz bu mevzuda birçok hadis-i şeriflerde mevcuttur. Sadece bir tek örnek verelim. Rumûz El-Hadis adlı hadis kitabında geçen bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır;

"Sizden biriniz yağ sürünmek istediği zaman kaşlarından başlasın. Zira böyle yapması baş ağrısını giderir. Kaşlar, âdemoğlunun vücudunda ilk biten tüylerdir." (Hakim An Katade (R.A.)' dan).

Bugünkü embriyoloji bilgimize göre, bebekte ilk kıllar yaratılışın 4. ayında ilk olarak kaşlardaki tüyler görülmeye başlamaktadır. Bir embriyoloji kitabında, Hz. Resûlullahın ifadesini açık bir şekilde doğrulayan şu ifadeler mevcuttur;

"Fetüs'ta ilk kıllar 4. embriyonal ayda görünürler ve en erken olarak ta kaşlar çıkar"(2).

Bu netice son baskı embriyoloji kitaplarında da doğrulanmaktadır (3,4). Asırlar sonra ilmî araştırmaların neticesi olarak anlaşılabilen bir hakikati, Hz. Resûlullah Allah'ın bildirmesi ile açık bir şekilde tebliğ ediyor.

3-**Embriyoloji Hocasının Kanaatleri**

İnsaflı ve hakikatı söylemekten çekinmeyen birisi olarak, Kanadalı embriyoloji profesörü Prof. Dr. Keith Moore'un adını verebiliriz. Bu şahıs Kanada'da Toronto Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Bölümü başkanıdır. Bu şahsın kendi te'lif eseri olan, insanın yaratılışı ile yani embriyoloji bilim dalı ile alakalı, **"Gelişen İnsan" (The Developing Human)** adlı eseri, Amerika Birleşik Devletleri'nde tek müellif tarafından hazırlanan dünyanın en başarılı ilmî kitabı olarak seçilmiştir. Embriyolojide dünya çapında söz sahibi bir ilim adamı olan Moore'un, kaynak kitap kabul edilen sekiz adet eseri olup, bu eserleri muhtelif lisanlara tercüme edilmiştir.

Prof.Dr.Keith Moore, 1980-1983 yılları arasında Suudî Arabistan'da, Cidde şehrinde bulunan Kral Abdülaziz Üniversitesi'n de misafir profesör olarak çalışmıştır. Bu çalışmaları esnasında, kendisine embriyolojik gelişme ile alakalı

âyetler ve hadisler gösterilmiştir. Bu ilim adamı, bu âyet ve hadislerin, bugünkü ilmî bilgilerimize göre doğruluğunu hayret ve takdirle karşılamış ve neticede de bunu bir makale haline getirip neşretmiştir (5). Bu bilgilerin özetini de kendi embriyoloji kitabında anlatmıştır (6). Hatta beraber çalıştığı ve aynı üniversitenin öğretim üyelerinden olan Şeyh Abdülmecid ez-Zindani'ye kendi kitabına İslâmi bilgileri ilave etmesine müsaade etmiştir. Şeyh Abdülmecid ez-Zindani, bir heyetin yardımı ile hazırladığı İslâmî bilgileri, kitaba ilave etmiş ve bu enteresan kitab, yani hem ilmî hem de İslâmi malûmatı ihtiva eden bu kitab Suudî Arabistan'da İngilizce olarak basılmıştır (7).

4-Hakikati Tasdik

Prof. Dr. Keith Moore ile Kanada Televizyonu bu mevzu ile âlâkalı olarak mülakat yapmış, o zamanlara ait bazı gazetelerde bu haberi neşretmişlerdir(8). Moore'un kendi ifadesi şöyledir;

"İnsanın yaratılışından bahseden âyet ve hadislerdeki bu bilgiler, Hz. Muhammed'in kesin olarak Allah tarafından vazifeli olduğunu gösteriyor. Zira bütün bu gerçekler daha yeni keşfedildi. Yani Kur'an'ın nazil olmasından 14 asır sonra keşfedildi. Bu da gösteriyor ki, Muhammed Allah'ın elçisidir."

Bunun üzerine kendisine sordular;

-Yani sen böylece Kur'an'ın Allah kelâmı olduğuna mı inanıyorsun?

Cevaben dedi ki;

-Bunu kabul etmekte hiç zorluk çekmedim. Kendisine,

-Sen İsa'ya inanıyorsun, nasıl olur da Muhammed'e iman edersin? Denilince cevabı bir hayli enteresandı;

-Ben ikisinin de aynı okuldan olduklarına inanıyorum (9).

Bir söz vardır ki enteresandır; **"Fazilet odur ki, düşmanlar dahi o fazileti tasdik etsinler."** İşte bu yabancı ilim adamı bu fazilet örneğini göstermiştir.

Kaynaklar

1.Özyazıcı A : Türkiye'de Embriyoloji Eğitiminin Tarihi. Bizim Büro, Ankara, 1992, sh.12.

2.Maskar Ü : Embriyoloji Ders Kitabı. 4.baskı, Sermet Matbaası, İstanbul, 1969, sh.207.

3.Moore KL, Persaud TVN : İnsan Embriyolojisi (Klinik Yönleri İle). Tercüme Kitab, Nobel Tıb Kitabevleri, İstanbul, 2002, sh.517.

4.Sadler TW : Medikal Embriyoloji. Tercüme Kitap, Palme Yayıncılık, Ankara, 2005, sh.420.

5.Moore KL : A scientist's interpretation of references to embryology in the Qur'an. JIMA, 18:15, 1986.
6.Moore KL, Persaud TVN : The Developing Human (Clinically Oriented Embryology). Saunders & Elsevier, Philadelphia, 2008, p.8.
7.Moore KL, Azzindani A : The Developing Human with İslâmic Additions. Dar Al-Qiblah, Jeddah, 1983.
8.The GAZETTE, Montreal, Friday, November 23, 1984.
9.Abdulmecid Ez Zindani : Kur'an'da İlmî Mucizeler. Tercüme Kitap. Kayıhan Yayınevi, İstanbul, 1990, sh.19.

TÜRK DÜŞÜNCESİNDE YARATILIŞ MİTLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin BARS
[1]Bingöl Üniversitesi Fen-Edeb. Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
m_e_bars_21@hotmail.com

Özet

Sözlü kültür mirasında, dünya ve insanın yaratılışı hakkındaki mitler önemli yer tutmaktadır. Mitler bazı değişikliklerle beraber günümüzde de yaşamaya devam etmektedir. Mit, mitoloji biliminin araştırma alanına girer. Bu metinler yaşadıkları bağlamlarda kutsal ve gerçek kabul edilmişlerdir. Mitler ilkel insanların dünyayı ve kendilerini anlamlandırmak amacıyla sordukları sorulara verilen cevaplardır. Mit her zaman bir yaratılış hikâyesidir. Kâinatın teşekkülü ve varlığını koruması, kozmik teşekkülün temel prensibidir. Kozmogonik mitlerde insanla tabiat paralelliği dikkat çeker. Mitlerde ya insan tabiatın yaratıldığı bir elementten oluşturulmuş ya da kâinat ilk insanın bedeninden yaratılmıştır.

Türk mitolojisi sözlü olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Bu aktarım esnasında değişimlere uğramış, yenileşmiş, farklı kültürlerden etkilenmiştir. Türk mitolojisinde dünya ve insanın nasıl, kim tarafından yaratıldığı dikkat çekici bir şekilde anlatılır. Kozmogonik mitlerin dünyanın yaratılmasının boş yere olmadığını açıklaması onların derin ve güçlü bir fikre sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Türk yaratılış mitlerinde somut bir şekilde yaratılıştan önceki durum hakkında geniş bilgiler bulunmaktadır.

Yaratılış mitlerinde fikir maddî âlemden önce gelmektedir. Önce İlah sözü vardır, kâinat İlah sözünden sonra yaratılmıştır. Yaratılış mitlerinde önce bir kaos vardır. Hayallerinde bir ilk ve kutsal motifi çizmeye çalışan insan, bilinmezliği kaos olarak açıklar. Kaos ortamı, belirsizliğin olduğu ve hammaddeden ve ilahî güçten başka hiçbir şeyin var olmadığı bir boşluktur. Böyle bir boşluktan ortaya çıkacak olan kozmos, kaosun tam karşısında yer alır. Kaos bir karmaşa ve belirsizlikken, kozmos düzenin başlamasının ifadesidir.

Kaos, bir su olarak tasarlanmıştır. Sudan başka hiçbir şey yoktur. Su hayatın, diriliğin ana maddesidir. Canlı olan her şey, su sayesinde vardır. Kozmos, kaostan çıkmıştır. Yaratıcı, kaosu düzenli bir kâinat haline getirir. Bütün canlı organizmalarda su bulunması, kâinatın sudan yaratıldığı tasavvurunu mantıklı kılmaktadır. Nitekim dünyanın sonunun da su ile (tufan) olacağı kozmik hafızada saklanmıştır. Su, kozmik hafızada bilginin sembolü olarak da yer almaktadır.

Türklerin yaratılış mitlerindeki kozmik bilgiler, zamanla yeni dinlere de aktarılmış, onların bünyesinde bazı değişimlerle kendisine yer edinmiştir. Bu çalışmada Türk düşünce sisteminin temelini teşkil eden yaratılış mitleri incelenmiştir. Bu mitlerin incelenmesi Türklerin İslamiyet'i kabul etme nedenleri hakkında da bize yeni fikirler verecektir. Türk düşünce yapısıyla İslam öğretilerinin benzer yönlerinden birinin de Türk yaratılış mitleri olduğu görülecektir.

Anahtar kelimeler: İslamiyet, kozmogoni, mit, Türk, yaratılış.

Creation Myths InTurkish Thought

Abstract

In heritage of oral culture, myths about the creation of the world and man have an important place. Myths continues to live today with some changes. Myth takes place in the field of mythology research. These texts were considered sacred and true in the context in which they lived. Myths are the answers given by primitive people to the questions they ask to make sense of the world and themselves. Myth is always a creation story. Protecting the formation and existence of the universe is the basic principle of cosmic formation. Nature is together with humans in cosmogonic myths. In myths, the human being is created from an element by nature, or the universe is created from the first human body.

Turkish mythology has been orally passed on. It has undergone changes during the transfer, has been reformed, has been influenced by different cultures. It is clearly explained how the world and man are created in Turkish mythology. Cosmogonic myths reveal that creation of the world is not in vain. This is because they have a deep and powerful idea. In myths of Turkish creation, there is a concrete information about the situation before creation. In Creation myths, the idea comes before the material realm. First there is a divine word, the universe is created after the divine word. There is a chaos in creation myths first. Chaos is designed as a water. There is nothing but water. Water is the main material of your life. Everything that is alive comes from water. The cosmos has emerged from chaos. Allah makes chaos a regular universe. The presence of water in all living organisms makes the idea that the universe is created from water. As a matter of fact, the end of the world is hid in the cosmic memory that will be with water (flood). Water is also a symbol of knowledge in the cosmic memory. The cosmic information in the creation myths of the Turks has also been transmitted to new religions over time, and has made room for themselves with some changes within them. In this study, the myths of creation which are the basis of the Turkish thought system are examined. The examination of these myths will give us new

ideas about there as ones why the Turks accepted Islam. It will be seen that one of the similar aspects of Islamic teachings with Turkish thought structure is Turkish creation myths.
Keywords: Creation, Cosmogony, Islam, Myth, Turkish,.

Giriş

Mit, insan davranışları için model oluşturan, hayata anlam katan, insanın kendisini anlamasını sağlayan, bir yaratılışı anlatan kutsal metinlerdir. Mit, mitoloji biliminin araştırma alanına girer. Mitler, folklor çalışmalarının ilk dönemlerinden itibaren çalışmaların konusunu teşkil etmiştir. Bu metinler yaşadıkları bağlamlarda kutsal ve gerçek kabul edilmişlerdir. Mitler ilkel insanların dünyayı ve kendilerini anlamlandırmak amacıyla sordukları sorulara verdikleri cevaplardır. Bu anlatılar en eski zamanın (başlangıç zamanının) hikâyeleridir. Mitler, makro-kozmos (kâinat) ile mikro-kozmos (insan)un bir gerçekliği hayata geçiş şeklini anlatır. Mit, her zaman bir yaratılış hikâyesidir. Bir varlığın nasıl yaratıldığını anlatır. Mitler gerçekten olmuş bitmiş olaylardır. Kişileri insan veya tabiatüstü varlıklardır. Özellikle bozulmamış mükemmel başlangıçtaki olaylar konu edinir. Mitler kutsal olan varlıkların çeşitli dünyalara yaptıkları olağanüstü; ancak gerçek kabul edilen olaylarını işler. Dünyayı bugünkü haline getiren kutsal kahramanların başından geçen bu tür olaylardır.

İnsan bugünkü ölümlü, cinsiyetli olmayı bu tabiatüstü varlıkların maceralarından sonra edinmiştir. Mitler insana özgü her anlamlı eylemin ilk tiplerini teşkil eder. Bir insan, miti bilmekle nesnelerin kökenini bilmiş olur. Bu sayede varlıklara egemen olmayı, onları istediği şekilde yönlendirmeyi başarabilir. Mitler, ritler sayesinde yaşanan bir olay haline gelir. Mitler inancın bir parçasıdır. Kutsallık ve inanırlılık mitlerin inanç yönünü göstermektedir. Kâinatın nasıl oluştuğunu anlatan mitler “eskatoloji”, insanların nereden geldiklerini, nasıl yaratıldıklarını anlatanlar ise “antropogoni” başlığı altında incelenir (Açа-Ercan, 2006: 116-117).

Belli bir kültüre sahip tüm milletlerin mitlerinin olması doğaldır. Bu anlamda Türk mitolojisi de Türklerin yayıldıkları geniş coğrafî alanda, farklı boylar arasında, farklı şekillerde çok eski dönemlerden itibaren günümüze ulaşmıştır.

Mit, sahip olunan değerli şeydir. Mitler kutsal gelenekleri, ilkel inançları, örnek modelleri sunar. Yaşadığımız dönemde ilkel toplumlarda mitler hâlâ insan davranışlarına yön vermektedir. Gerçek olmayan hikâyeler her zaman ve her yerde anlatılırken, mitler sadece kutsal sayılan zamanlarda anlatılır (Seyidoğlu, 2005: 18).

İlkel toplumlardaki insanlar kendilerinin mitik olaylar sonucunda meydana geldiklerini düşünürler. Bugün mevcut olan Türk kozmogonileri çok çeşitli alanlarda mevcut olmakla birlikte, kozmogonik anlayışı en geniş olarak ortaya koyan mitolojiler Radlof ve Verbitskiy tarafından derlenen ve değişik eserlerde yer alan Altay Yaratılış Mitleri'dir. Altay yaratılış mitleri Radlof ve Verbitskiy tarafından farklı farklı derlenmiştir. Ancak bu mitler birbirine çok yakındır. Yani birbirinin çeşitlemesidir. Hatta Verbitskiy'nin derlemiş olduğu yaratılış miti, kendi içerisinde bile tek düze bir anlatı türünü yansıtmamaktadır.

Çalışmamızda bu iki mitin verilerinden yararlanılmıştır. Her kavmin kozmogonisi olduğu gibi, Türklerin de kendilerine mahsus kâinat anlayışı ve yaratılış mitleri vardır. Fakat türlü din ve inançların getirdikleri yabancı kozmogonilerin tesirleri altında, Türk kozmogonisinin bazı özellikleri unutulmuştur.

1.Türk Düşüncesinde Yaratılış

Kozmogoni, mitolojilerin temel noktasıdır. Kozmogoni bir doğuşu, yaratılışı, var oluşu anlatır. Kozmos, İlahî bir özellik taşır. Düzenin başlangıcı kozmos olduğundan kutsaldır. İlk yaratmalar her zaman bir kutsallık taşır. Kozmogoni, mitolojik dünya modelini kozmik mitlerle açıklar. Kozmogonik mitler kâinatın teşekkülü sürecini ve sırasını ihtiva eder. Bu anlatılar gizli bilgilerin hikâyeleridir. Kozmogonik mitler genel olarak;

1. Kozmostan önceki durum hakkında bilgi verir.
2. Yaratılış hikâyesini anlatır (Bayat, 2007: 78)

Kozmostan önceki durum boşluk, aklın alamayacağı bir belirsizliktir. Bu boşluk ve belirsizlik bir kaostur. İkinci durum ise bir düzeni, dengeyi karakterize eder. İlkel toplumlar kozmogonik mitlerin tören havasında okunmasıyla hastalıkların iyileşeceğine, ağrıların dineceğine inanmışlardır. Kozmogonik mitler, başlangıç hikâyeleridir. Kozmogonik mitlerde ya insan dünyanın bir elementinden ya da kâinat insanın bedeninden yaratılmıştır. Diğer sözlü ürünlerde olduğu gibi mitler de zaman içerisinde değişmelere uğramış, yenileşmiş, dönüştürülmüştür.

Verbitskiy tarafından derlenen Altay Yaratılış mitinde dünyada yer ve gök yoktur. Tamamen denizden ibarettir. Tanrı Ülgen bu sonsuz deniz üzerinde uçmaktadır. Göklerden bir ses duyan Ülgen buyruğa uyar. Semadan gelen sözleri tekrar eden Ülgen'in ellerine sudan bir taş parçası gelir. Ak Ene,Tanrı Ülgen'e "yaptım oldu" demesini ister. Ülgen "yaratılsın yer" der, yer yaratılır. "Yaratılsın gök" der, gök yaratılır. Tanrı Ülgen, Altın Dağ'da oturur. Altın Dağ çok büyük bir dağdır, Ay ve Güneş'e değer, delikleri göktedir. Buna göre Ülgen dünyayı altı günde yaratır. Bay Ülgen yedinci günde uyur. Bir gün Tanrı Ülgen suyun üzerinde

yüzen bir toprak parçası görür. Toprağın üzerinde bir kil parçası vardır. Ülgen buna "insanoğlu bu olsun" der, insan yaratılır. Bunun adını Erlik koyar. Erlik bir süre sonra Tanrı Ülgen'i kıskanır, dünyanın tek sahibi olmak ister. Tanrı Ülgen, Erlik'in niyetini anlar.

Bu yaratılış mitinde Bay Ülgen, kâinatın ve insanın tek yaratıcısı değildir. İkinci derecede ve yardımcı bir tanrıdır. Ülgen dünyayı gökten duyduğu ses üzerine yaratmaya başlamıştır. Denizin dibinden taşı çıkaran da bu Büyük Tanrı'dır. Gök ile yer Büyük Tanrı'nın buyruğu üzerine Ülgen tarafından yaratılmıştır. Türk kozmogonisinde ilk varlık sudur. Su, varlıkları ilk özüdür. Her şey, sudan çıkmıştır. kâinat kozmostan önceki düzensiz kaos malzemesi olan su ve topraktan yaratılmıştır. Su, hayatın diriliğin gerçek elementidir. Su her yerde, her şeyde vardır. Yerde, gökte, bütün maddelerde, canlı organizmalarda mevcuttur. Bundan dolayı kâinatın sudan yaratıldığı fikri, eski düşünce sisteminde oldukça mantıklı görünmektedir. Göçebe Asya kavimlerinin çoğunluğunda dünyanın yaratılışında büyük bir denizden söz edilir. Böylece suyun kâinatın oluşmasına sebep olan temel unsur olduğu düşünülür (Bayat, 2007: 89).

Verbitskiy'in metninde dünya altı günde yaratılmıştır. Bu süre İslamiyetteki dünyayı yaratılış zamanıyla aynıdır. Kuran'da bu konu hakkında geçen bazı ayetler şöyledir:

"*Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı devrede) yaratan ve Arş'a kurulan, geceyi, kendisini durmadan takip eden gündüze katan, güneşi, ayı ve bütün yıldızları da buyruğuna tabi olarak yaratan Allah'tır…*" (A'râf, 54).

"*Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı devrede) yaratan, sonra da Arş'a kurulup işleri yerli yerince düzene koyan Allah'tır…*" (Yûnus, 3).

Bu ayetlerde geçen "*arş*" kelimesi, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

"*Andolsun, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde (altı devrede) yarattık. Bize bir yorgunluk da dokunmadı*" (Kâf, 38).

Altay yaratılış mitlerinde yaratılıştan önceki durum geniş bir biçimde anlatılır. Yaratılış esnasında yaratıcı ve dünyanın yaratılması için gereken materyaller hazırdır. Tanrı önceden vardır. Bu mitlerde birinci şahıs olarak Ülgen bulunmaktadır. Ona Erlik yardım etmektedir. Burada bu iki varlığın bulunması düalist bir dünya görüşünün sonucu değildir. "Nitekim Altay-Sayan Türkleri Ülgen'i de Erlik'i de yaratan ve bütün varlığın kaynağı olan mutlak güçten, mutlak secde ve tapınma kudretinden haber vermektedir. Bu mutlak gücün ismi genel adıyla **Tanrı** (çeşitli varyantlarda değişebilir), gizli adıyla **Kögö Mönkö** – ebedî göktür. Diğer Türkler gibi Şamanlar da bunun bilincindedirler. Yaratılış mitlerini ve diğer mitolojik kategorileri bir araya getirmekle Ülgen'in ve Erlik'in

düalizmi yansıtmadığı ve Bay Ülgen'in de yaratıcı tanrı olmadığı kesinlik kazanmış olur. Durum her şeraitte mutlak yaratıcı gücün, yani Orhun-Yenisey yazıtlarında öne sürülen hâkim görüşün tapınma kültü olan **Gök Tanrı**'nın lehinedir" (Bayat, 2007: 84).

Anlatıda Tanrı Ülgen suyun üzerinde yüzen bir toprak parçasının üzerindeki kil parçasından insanı yaratır. Yine Kuran'da defalarca insanın toprak parçasından yaratıldığına vurgu yapılır:

"*Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı. Sonra ona 'Ol' dedi. O da hemen oluverdi*" (Âl-i İmrân, 59).

Hz. Âdem'i topraktan, anasız-babasız yaratan Allah, Hz. İsa'yı da babasız yaratmıştır. "*O öyle bir Rab'dır ki, sizi çamurdan yaratmış, sonra (her birinize) bir ecel tayin etmiştir..."* (En'âm, 2).

"*… Seni topraktan, sonra bir damla döl suyundan yaratan, sonra da seni* (eksiksiz) *bir insan şeklinde düzenleyen Allah'ı inkâr mı ediyorsun*" (Kehf, 37).

Verbitskiy varyantında Ak Ana yaratmak düşüncesini Tanrı Ülgen'e verir. Burada yaratma esnasında sözün önemli olduğu görülür. Dinî kitaplarda da her şeyden önce söz vardır. Sudan çıkan Ak Ene Ülgen'e "yaptım oldu de" şeklinde bir talimat verir. Bunun üzerine Ülgen, kâinatı yaratır. Burada söz, kâinattan önce vardır. Önce fikir sonra yaratılış gerçekleşmiştir. Tanrısal söz, maddî varlıklardan öncedir. Kavl (söz), maddeden öne geçirilmiştir. Diğer bir ifadeyle maddeden öncelenmiştir. Kâinatın tohumu kelam olmuştur. Kâinat kelamdan meydana gelmiştir. Ak Ene kozmosun yaratılışında emri verir, ortadan çekilir. Bu düşünce tek tanrılı dinlerdeki yaratılış ile benzerlikler gösterir. Tek tanrılı dinlerde kâinat "Kün" emriyle yaratılır. Kuran'da kozmos'un yaratılışı bazı ayetlerde şöyle açıklanır:

"*O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece 'ol' der, o da hemen oluverir"* (Bakara, 117).

"*… Öyle ama, Allah dilediğini yaratır. O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece 'ol' der, o da hemen oluverir …*" (Âl-i İmrân, 47).

"*… Allah'ın 'ol' deyip de her şeyin oluvereceği günü hatırla…*" (En'âm, 73).

İnsanın suyun içinden çıkan kilden yaratılması ile Kuran'da da ifade edilen bir damla sudan yaratılmasında su ortak unsur olarak görülmektedir:

"*İnsanı nutfeden* (bir damla sudan) *yarattı...*" (Nahl, 4).

"*Allah, bütün canlıları sudan yarattı...*" (Nûr, 45).

Aksoy, Türk kozmogonosinde yaratma eyleminin yoktan var etme olmadığını iddia eder. Ona göre "Umumiyetle Türklerin kozmogonisi "yaratıcı tanrılar" (ayısıt, yayuçu) tanıyorsa da "yaratma" mefhumu "yoktan var etme" olarak

anlamaktan çok uzaktır. İlk akla gelen tanrıların bile dayanacak yerleri, o veya bu nesneyi "yaratmak" için ellerinin altında ezelden beri mevcut olan maddeleri bulunmuştur" (Aksoy, 2007: 198).

Türk mitolojisinde kâinat yaratılırken yoktan var olma olgusu sudan yaratılma şeklinde sunulur. Günümüz modern fizikte her şeyin hiçten yaratıldığı görüşü hâkimdir. Maddenin yapısını atom oluşturur. Atom buğday tanesinden milyonlarca defa, proton, nötron ve elektron da atomdan milyarlarca defa küçüktür.

"*İşte bu en küçük zerrecik yapılan hesaplamalara göre sıfır hacimli tek noktadır ki, kâinatın tüm maddesini içinde barındırmıştır. Çağdaş fizik ve astronomi bilimi kâinatın sıfır hacme sahip bu noktanın patlamasıyla ortaya çıktığı düşüncesinde hemfikirdir. Bu patlamaya ilmî literatürde**'BigBang'** (Büyük Patlama) dendi ve bu teori de aynı isimle anılmaya başlandı*" (Bayat, 2007: 87).

Modern bilim büyük patlama öncesinde ne olduğu sorusuna henüz bir cevap bulamamıştır. Bundan dolayı büyük patlamadan önce bir yaratıcının varlığını kabul etmemek için bir neden bulunmamaktadır. Bu varlık hem kâinatı/insanı hem de zamanı yaratmıştır. Türk mitolojisindeki adı da Gök Tanrı'dır. Fizik biliminin cevabını bulamadığı bu soruya metafizik bir bilim olan mitoloji cevabını çoktan vermiştir.

"Türkler her zaman Tengri adını verdikleri tek tanrıya inanmışlardır. Tengri kelimesi diğer Türk boylarında değişik şekillerde ifade edilmiş olsa da her zaman gökte olduğuna inanılan tek tanrıyı ifade etmiştir. Tengri kelimesi gök anlamına gelmekte olup, hem maddi gök hem de manevî göğü (tanrıyı) ifade etmek için kullanılmıştır. Türkler bu tanrıya eril, insanların, devletlerin ve halkların alın yazılarını yazan bir varlık olarak inanmışlardır. Türkler göğe kurban sunmanın yanında dua da etmişlerdir" (Aksoy, 2007: 1998).

Radlof tarafından derlenen Altay Yaratılış mitinde de her taraf, sularla kaplıdır. Güneş, gök, yer hiçbir şey yoktur. Sadece Tanrı ve tek bir insan vardır. İnsan, Tanrı ile birlikte suyun üzerinde uçar. Tanrı "yaratılsın katı taş" der, denizin dibinden bir taş çıkar. Tanrı, insana suyun dibinden toprak getirmesini ister. İnsan toprağı getirir, Tanrı bununla yeryüzünü yaratır. Tanrı'ya karşı kötü düşünceler besleyen insana Erlik adı verilir. Mitte Tanrı'nın adı da Kurbustan olarak geçer. Metinde geçen şu ifadeler Allah'ın şeytanı kovmasından sonra ona söylediği sözleri hatırlatır:

"Benden suç saklayanlar, senin halkın olsunlar!
Günahkâr olanlarsa, senin malın olsunlar!
Senin suçundan kaçan, gelsin kul olsun bana,
Günahından gizlenen, gelip sığınsın bana!" (Ögel, 1998: 453).

Topraktan yaratılan insanın Erlik adını alıp Tanrı ile rekabete girmesi, İslamiyetteki İblis'in Allah'ın emriyle insana secde etmemesi olayını çağrıştırır. Kuran'da şeytanın Allah'a itaat etmemesi şöyle anlatılır:

"Allah, 'Sana emrettiğim zaman seni saygı ile eğilmekten ne alıkoydu?' dedi. (O da) *'Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın' dedi. Allah, 'Şimdi in aşağı oradan. Çünkü senin orada büyüklük taslamak haddine değil! Hemen çık! Çünkü sen aşağılıklardansın' dedi*" (A'râf, 12-13).

Metinde Tanrı daha sonra bir ağacın dokuz dalından dokuz insan yaratır. Türk mitolojilerinde insan başlangıçta doğal materyallerden yaratılmıştır. Toprak, kil, ağaç ya da kamış, Tanrı tarafından bir araya getirilerek insanın bedeni oluşturulmuş, daha sonra da Tanrı tarafından kulak ve burundan ona hayat ve akıl üflenmiştir. Anlatıda insan şeytanın kendisi olarak karşımıza çıkar. Şeytan, Tanrı'nın yemeyin dediği beş dallı meyveyi yemeleri için Törüngey'i ve sevdiği kız Eje'yi kandırır. Bunlar yasak meyveden yer. Yasak meyveyi önce Eje yer, onun suyunu da Törüngey'in dudaklarına sürer. Bunun üzerine Tanrı, insanları yeryüzüne gönderir.

İslamiyet'te insan, Allah'ın yarattığı en değerli varlıktır. Bu düşünce Türk mitolojisinde de kendisini göstermektedir. Kuran'da bu durum şu şekilde dile getirilir:

"Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık" (Tîn, 4).

Radlof metninde özellikle Hz. Âdem ile Hz. Havva motifi dikkat çekmektedir.

"İlkel' için yapılan her bir eylem, 'başlangıç'ta kutsal ve doğa üstü varlıklar (Tanrı, Tanrılar, Tanrı'nın yardımcıları, vs.) tarafından yapılan 'model eylem' ya da 'ilk eylem'lerin tekrarından ibarettir. Onun içindir ki, 'ilkel' insan, her bir eylemini kutsalın ve yaratılışın tekrarı olarak algılamıştır. Türklerin ve diğer pek çok dünya milletinin yaratılış mitolojilerine göre, 'başlangıç'ta Tanrı tarafından yapılan eylemlerin başında, kendisine baş kaldıran şeytan (Erlik) ile ona uyarak yasak meyveyi yiyen Hz. Âdem (Törüngey) ve Hz. Havva (Eje)'yı cezalandırmak gelmektedir (Erlik sonsuza dek karanlıklar ülkesine/yer altına hapsedilirken Eje ve Törüngey de geçici bir süre için Tanrı mekânından çıkarılarak yeryüzüne indirilmektedir/düşürülmektedir).

İlk insanlar tarafından işlenen 'ilk suç' ve Tanrı tarafından verilen 'ilk ceza', 'ilkel'in düşüncesinde bir modeli oluşturmuş, her bir suç ve sonrasında verilen her bir ceza, 'başlangıç'taki 'ilk suç'u ve 'ilk cezalandırma'yı tekrarlama anlamına gelmiştir. Türk mitolojisindeki ifadesiyle ilk suç, Erlik için sonsuz, Törüngey ve Eje için ise geçici bir düşüşü, gurbeti, hapsi, mahrumiyeti ve ölümlülüğü getirmiştir" (Aça, 2004: 8).

Eje ile Töröngey de yasaklanmış meyveyi yedikleri ve Tanrı'ya âsi oldukları için Tanrı mekânından çıkarılmıştır. Tanrı, yasak meyvenin yenilmesinden sonra dişiye gebe kalma, çocuk doğurma ve doğum sancısı çekme cezasını, erkeğe de Tanrı gibi olamama, ölümlü bir varlığa dönüşme cezası vermiştir. Bu olay Kuran'da ise şu şekilde geçmektedir:

"*Dedik ki: 'Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.' Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırdı. Onları içinde bulundukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, 'Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır' dedik. Derken, Âdem* (vahy yoluyla) *Rabbinden bir takım kelimeler aldı,* (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da) *bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır*" (Bakara, 35-37).

Her iki mitte de bütün gerekli ve iyi şeylerin Bay Ülgen tarafından, gereksiz ve kötü nesnelerin ise Erlik tarafından yaratıldığı görülür. Bir anlamda ak ile karanın mücadeleleri vardır. Hem Radloff'un hem Verbitskiy'nin derlediği yaratılış metinlerinde yeraltı tanrısı Erlik, Tanrı'nın yanı başında, onunla neredeyse eş sayılabilecek bir konumdadır. Henüz sudan ve Tanrı'dan başka hiçbir şeyin varlık âleminde yer almadığı bir çağda bile Erlik vardır. Bu onun esasen başlangıçtaki kutsiyetinin bir göstergesidir. Erlik, kibri ve açgözlülüğü yüzünden kutsallığını zamanla kaybeder. Onun, Tanrı tarafından yeraltına kovulmasıyla artık kâinatta iyi ve kötü ayrımı oluşur.

2. Sonuç

Türk kozmogonisi kabul edilmiş dinlerin etkisiyle bazı değişiklikler geçirmesine rağmen, temelde Türk düşüncesini korumuştur. Mitoslar kutsal metafizik âlemi anlamaya/algılamaya yöneliktir. Bu yönüyle mitoslar hitap ettiği kitleye tanrılar ve yarı tanrısal varlıklara ilişkin kutsal bir tarih sunmakta, metafizik âleme ilişkin sırları ifşa edici bir görev üstlenmektedir. Hemen bütün mitik düşüncelerde belirsizlik, boşluk ya da yoktan yaratma ve her şeyi önceleyen aşkın bir varlığa yer verilmiştir. Çoğunlukla kâinatın şekilsiz ve vasıfsız bir kaostan ortaya çıktığı kabul edilmektedir. İnsan kutsaldan payını almış, yaratılışı kutsal kabul edilen merkezde gerçekleşmiştir.

İlahî dinlerde kâinat ve insanın yaratılışı benzer motiflerle karşımıza çıkmaktadır. Buna göre yaratılışın temel maddesi topraktır. Türk yaratılış mitlerinde de yaratılışın ana maddesi topraktır. İslamiyet'te yer alan su, yasak ağaç, Âdem-Havva, cennetten kovulma motiflerinin benzeri Türk yaratılış mitlerinde de görülmektedir. Erlik, ilahî dinlerdeki şeytanın bir yansımasıdır.

Dünyanın altı günde yaratılması da Kuran'da geçen bilgiyle örtüşmektedir. Buna göre Türk yaratılış mitlerinde geçen kâinat ve insanın yaratılışı ile Kuran'da anlatılan kâinat ve insanın yaratılışı arasında birçok motifin benzer olduğu görülmüştür. Bu benzerlikler Türklerin kitleler halinde İslamiyet'i seçmelerinin önemli sebeplerinden de biridir. Mitler bir toplumun düşünüş biçiminin, dünyayı ve kendisini anlamlandırma şeklinin açıklamalarıdır. Bu bakımdan bir topluluğun inanç değişimlerinde eski düşünce tarzına en yakın hissettiği inanç sistemini kabul etmeleri tabiidir. Türklerin İslam dinini kabul etmelerinde mitik düşüncelerinin etkisi incelenmeye değer ve heyecan verici bir konudur.

Kaynaklar

AÇA, Mehmet. (2004). Yaratılış Mitleri, Şamanizm ve Tasavvuf Bağlamında Düşüş, Mahrumiyet ve Hapis. Millî Folklor, 62, 8-18.

AÇA, Mehmet; A. Müge Ercan. (2006). Anonim Halk Edebiyatı. Türk Halk Edebiyatı El Kitabı (ed. M. Öcal Oğuz). Ankara: Grafiker Yayınları. 113-168.

AKSOY, Numan Durak. (1993). Türk Yaratılış ve Türeyiş Destanları ve Dini Motifler. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKSOY, Tevfik. (2007). Mitoslarda Yaratılış Motifleri. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı.

BAYAT, Fuzuli. (2007). Türk Mitolojik Sistemi 1 (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

GÖKALP, Ziya. (2002). Türk Kozmogonisi. İslamiyet Öncesi Türk Destanları (haz. Saim Sakaoğlu-Ali Duymaz). İstanbul: Ötüken Neşriyat. 28-30.

KUR'AN-I KERİM MEALİ (haz. Halil ALT UNTAŞ-Muzaffer ŞAHİN). (2011). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

ÖGEL, Bahaeddin. (1998). Türk Mitolojisi 1. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

ÖGEL, Bahaeddin. (2006). Türk Mitolojisi 2. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

SEYİDOĞLU, Bilge. (2005). Mitoloji Üzerine Açıklamalar Metinler ve Tahliller. İstanbul: Dergâh Yayınları.

UĞURCAN, Fatma Zehra. (2016).Altay Destanları Üzerine Bir İnceleme-Yaratılış, Yaşam, Öte Dünya. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.

KÂİNATIN YARATILIŞI HAKKINDAKİ ÇİVİ YAZILI BELGELER VE MÜLAHAZALAR

Prof. Dr. Sebahattin BAYRAM*, Doç. Dr. Remzi KUZUOĞLU**
*Ankara Üniv., Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Sumeroloji ABD. Ankara.
**Aksaray Üniv., Fen Edebiyat Fakült., Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi ABD.
sabahattin4@hotmail.com; kuzuoglu@hotmail.com

Özet

Yaklaşık olarak M.Ö. 3200'lerde, belki biraz daha öncesinde ilk şekilleri ile ortaya çıkmaya başlayan çivi yazısı, edebî ürünler verme safhasına eriştiğinde pek çok konuda eserin yazılmasında kullanılmıştır. Bugünkü Irak topraklarında, Mezopotamya'da yaşayan ve söz konusu yazıyı ilk defa kullanan Sumerliler ile daha sonrasında aynı coğrafyayı kullanan Asurlular ve Babilliler hemen her türlü yazın örnekleri vermişlerdir. Bunlar arasında bulunan ve kâinatın, dünyanın ve insanın yaratılışı hakkında da bilgi veren dini ve mitolojik metinler paganizm inancındaki o günkü insanın yaratılış hakkındaki duygu, düşünce, inanç, algı ve dünya görüşünü ortaya koymak bakımından önemlidir. Bu bildiride söz konusu metinlerden örnekler sunulacak ve insanların inanç sistemi ile yaratılış metinleri hakkında genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Asur, Babil, Çivi Yazısı, Sümer, Yaratılış

Cuneiform Texts About Creation of the Universe and Conclusions

Abstract

Approximately in the 3200s BC, maybe a little earlier the cuneiform, which started to appear with its first forms, was used to write records in many subjects when it reached the stage of giving literary products. The Sumerians, who lived in the present Iraqi lands, in the Mesopotamia, used this writing for the first time and the Assyrians and Babylonians who later lived in the same geographical area gave almost all kinds of literature. Among these, the religious and mythological texts that give information about the creation of the universe, of the world and of the man are important to reveal the feelings, thoughts, beliefs, perceptions and worldview about the creation of that day's human being in paganism. In this notification, examples will be presented from mentioned texts and a general evaluation will be made about the belief system and creation texts of people at that time.

Keywords: Assyrian, Babylonian, Creation, Cuneiform, Sumerian

1-**Giriş**

Metinlerin üzerinde uzun zaman çalışılmasını tâkiben çivi yazısının çözülmeye başlanmasından sonra bu metinlerin bazılarının hayret verici bir tarzda Tevrat'takiler ile benzer hadiselere temas ettiği anlaşılmıştır. Nitekim konu ile ilgili olarak Sumerolog S. N. Kramer tarafından yazılan kitabın[83]

252. sayfasında; *"Bu* (Sumerce) *metinler bulunduktan sonra, Tevrat üzerinde çalışan bilginleri süresiz olarak düşündüren, bu açık saçık aşk şarkılarının böyle bir din kitabına giriş nedeni çözülebildi ve böylece eski ve modern Tevrat bilginlerinin zihnini karıştırdı. Sumer şarkıları ile Tevrat'taki şarkılar stil, konu, motif ve hatta cümleleri bakımından birbirine benzemektedir.",*

213. sayfasında:*"Fakat Tevrat'daki Ağıtlar kitabının şekil ve içeriği bakımından Sumer'lere dayandığı pek kuşku götürmez. Şimdiki zamanda Ortodoks yahudilerin Süleyman'ın çok önceden yıkılmış olan mabedinin duvarında ağlamaları, Sumer'lerde bundan 4000 yıl önce başlayan geleneklerinin bir devamıdır. Bunu bize kanıtlayan "Sumer ve Ur"ıın Yıkılışı için Yapılan Ağıt" kompozisyonundaki bir satırdır: "Onun (Ur'un) etrafını çeviren surlar boyunca ağıtlar yakıldı",*

122. sayfasında ise:*"Arkeolojik buluntular manevi ve kültürel bir mirasa gözlerimizi açtı. Derin toprak ve tozlar altında gömülü kalmış uygarlığın meydana çıkarılması, binlerce seneden beri ölmüş olan dillerin çözülmesi ve çok çok önceden yok olmuş bir edebiyatın yeniden kazanılması ile bizim tarihi görüşümüz binlerce yıl genişledi. "Tevrat Memleketi"ndeki arkeolojik çalışmaların en önemli bulgularından birisi Tevrat'ın başlangıcı ve temeline parlak ve açıklayıcı bir ışık tutmasıdır. Şimdi görüyoruz ki, bu büyük edebi klasik yapıt, hava boşluğundaki bir yapma çiçek gibi tastamam olarak ortaya çıkmamış; onun kökleri çok eski geçmişe dayanıyor ve çevresindeki memleketlere ulaşıyor. Gerek form gerek kapsam yönünden Tevrat'taki kitapların eski Yakındoğu uygarlıklarının edebiyatı ile oldukça büyük benzerlikleri var. Bu ne Tevrat'ı, ne de dahi olan İbrani yazarlarını küçültmek değildir. Aslında, kendilerinden evvelkilerin durgun motiflerinden ve tutucu örneklerinden "İbrani Mucizesi" denilebilecek insanlığın bildiği en hareketli ve canlı bir edebiyatın yaratılmasını "harika" olarak nitelendirebiliriz.*

Sumerlerin yarattığı edebiyat, İbraniler üzerinde derin etkiler yapmış ve Sumer güzel yazılarının tamamlanması ve çözümündeki heyecan veren bir nesne de, onlarla kutsal edebiyat motifleri arasındaki benzerlik ve paralellik olmuştur.

[83]S. N. Kramer, Tarih Sumerde Başlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, X. Dizi –Sa. 11, Çeviren Muazzez İlmiye Çığ, Ankara, 1990.

*Kuşkusuz Sumerler doğrudan doğruya İbranilere etki yapamamışlardır. İbraniler meydana çıktığında Sumerler çoktan ortadan kalkmışlardı. Fakat ibranilerin sonradan gelip yerleştikleri Filistin'de daha evvel oturmuş olan Kenanilere, onların Asur, Babil, Hitit, Hurri ve Aramiler gibi komşularına Sumerlerin çok derin etkileri olmuştur. Sumer'lerleİbrani'lerdeki edebiyatın paralelliğine en iyi örneği "Enki ve Ninhursag" efsanesi vermektedir."*cümleleri geçmektedir. Bunlar, Tevrat'ın insanlar tarafından tanzim edildiği hususunu teyid eden, sahasında uzman bir Yahudi Sumerologun ifadeleri ve hatta itiraflarıdır. Bu insanların İslam peygamberini benzer işleri yapmış olmakla itham etmeleri ve ona iftira atmaları herkesi kendileri gibi görmelerinden kaynaklanmış olmalıdır. Peygamberimizin ümmî olarak vazifelendirilmesinin hikmetlerinden biri de bu ve benzeri iftiralara maruz kalmasını önlemek amaçlı olmalıdır.

Bu devreden sonra bu alan ile ilgili çalışmalara Hristiyan ve Yahudi din adamları da iştirak etmiş ve meseleyi dini bir faaliyet anlayışı içerisinde ele almıştır. Bu insanlar bir asırdan fazla bir zamandır bu çivi yazılı metinlerdeki bilgilerle kutsal kitaplardakileri karşılaştırma ve benzer yönlerini ortaya koyma gayreti içerisinde bulunmakta[84]ve batıdaki, özellikle ABD'deki üniversitelerde ya da enstitülerde hem araştırma hem de neşriyat yaparak tesbitlerini ve değerlendirmelerini bilim insanlarının istifadesine! sunmaktadırlar.

Bunu yaparken elbette İslam'ın kutsal kitabı olan Kur'an'ın âyetlerini ve peygamberi Hz. Muhammed'in hadîslerini asla dikkate almamışlar, İslam ve mukaddes metinlerini, mâziye âit hiçbir bilgi vermemiş gibi, tamamen göz ardı etmişlerdir. Uzun süre devam eden mücadeleler ve İslam aleyhindeki faaliyetleri dikkate alındığında onların bu yaptıklarının pek te şaşırtıcı olmadığını belirmek gerekir.

Bizde ise bu alanlar, fen bilimlerinde olduğu gibi, zararlı ya da en azından gereksiz olduğu düşüncesiyle uzun zaman ihmal edildikten ve "Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlık'ı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz" [85] ikazından sonra gayrete gelindiği bir vakıadır.

Bu konularda söyleyebileceği sıhhatli pek çok şeyi olan Müslümanların, Hristiyan ve Yahudi meslektaşların yaptığı şekliyle antropoloji, prehistorya,

---

[84]S. N. Kramer'in Kabalcı Yayınevi tarafından 2002'de Türkçe'ye çevrilerek Sümerler adıyla yayınlanan kitabının 384 vd. daki sayfalarında: "Aşağıda, Kitab-ı Mukaddes'teki Sumer yazınıyla olan koşutluklardan Sumer etkisini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde gösteren bir dizi örnek bulunmaktadır" dendikten sonra bunlar şu başlıklarla sıralanmaktadır: kâinatın Yaratılışı, İnsanın Yaratılışı, Yaratılış Teknikleri, Cennet, Tufan, Habil-Kabil Motifi, Babil Kulesi ve İnsanlığın Dağılması, Yeryüzü ve Düzenlenmesi, Kişisel Tanrı, Hukuk, Etik ve Ahlak, İlahi Ceza ve Ülke Çapında Felaket, Afet Motifi, Acı Çekme ve Boyun Eğme-"Eyüp" Motifi, Ölü ve Ölüler Diyarı.

[85]B. S. Nursî, Asâ-yı Mûsa, Envar Neşriyat 1996, s. 23.

arkeoloji, klâsik filoloji, etnoloji, eskiçağ tarihi vs. gibi alanlarda uzman yetiştirmesinin lüzumu ortadadır. Zira bizim, düşmanları tarafından dahi "Muhammed-ülemîn"olarak tavsif edilen, yâni asla yalan söylemeyen bir peygamberimiz ve tarafsız pek çok gayr-i müslim tarafından teyid edilen ve Allah kelamı olduğunu bildiğimiz bir kutsal kitabımız bulunmaktadır.[86] Yetişecek olan uzman kadronun, kâinatın ve insanın yaratılışındakiler de dâhil, esrarlı olayları isabetli bir şekilde değerlendirme, daha iyi anlama ve bunu insanlığa yayma sevkiyle ve şevkiyle çalışacaklarını ümit ediyoruz.

2-Çivi Yazılı Belgelerde Yaratma Kavramıyla İlgili Metinler

Herhangi bir kültürün en manidar efsaneleri; genellikle, kâinata veya yaratılışa ait olan efsaneler ile, kainatın orijinini, tanrıların varlığını ve insanın var oluşunu açıklama gayretiyle ortaya konmuş ve geliştirilmiş kutsal hikayelerdir. Konu, kendini, üç başlık altında tahlil edilmesine fırsat verir:[87]

1. Kâinatın yaratılışı, 2. Kâinatın organizasyonu, 3. İnsanın yaratılması.

Sumerlilere ait kâinatın yaratılmasıyla ilgili kavramın ana kaynağı, "Gilgameš, Enkidu ve Yeraltı Dünyası" olarak adlandırılan Sumer şiiridir.

Sumer düşünürleri kendilerine açık ve tartışmasız bir durum olarak görünen kâinatın yapısı ile ilgili varsayıma dayanarak kâinatın başlangıcı bilimini geliştirmişlerdir. Başlangıçta en eski bir ulu deniz olduğu sonucuna varmışlar, denize bir tür ilk "neden" ve "hareket eden güç" olarak bakmışlar ve kendilerine asla denizden önce zaman ve mekân içinde ne olabileceğini sormamışlardır. Bu eski denizde kâinat, dünya düzlüğü üzerine kubbelenmiş, yer ve gök birbirine birleşik olarak bulunuyordu. Gök dünyadan ayrılıyor ve aralarında hareketli ve genişleyen "atmosfer" oluşuyor. Bu atmosferden parlayan gök yapısı ay, güneş, gezegenler ve yıldızlardan oluşmaktadır. Gök ile yerin ayrılışından sonra bitkiler, hayvanlar ve insanlar ortaya çıkmıştır.

Yazılı belgelerden öğrenebildiğimiz kadarıyla, Sumer ilâhîyatçıları herhangi bir kanıtlamaya dayanmadan, insan gibi, fakat insanüstü ve ölümsüz, bununla beraber, ölümlülerin gözüne görünmeyen çok iyi düzenlenmiş planlara ve evvelce yazılmış kanunlara göre kâinatı kontrol eden ve yöneten bir grup canlı yaratıklardan oluşan bir tanrılar âleminin varlığını kabul etmişlerdir.

Eskiçağ antik efsanelerinin hiçbirisinde, *exnihilo* (hiç yoktan, durduk yerde) yaratılış kavramıyla karşılaşılmamış, bunların tamamında yaratılış, başlangıçtaki

[86]Kur'an'ın Allah kelâmı ve mucize olduğunun aklî delilleri hakkında bkz. Özellikle B. S. Nursî, Sözler, Yirmi beşinci Söz.
[87]S. N. Kramer, Sumer Mitolojisi, Kabalcı Yayınevi: 128, Çeviren Hamide Koyukan, Birinci Basım 1999, s. 66 vd.

kargaşa (kaos) durumuna bir düzen verme eylemi olarak ifade edilmiştir. Sumerce yaratılışla ilgili önemli bilgi veren "Davar/Sığır ve Tahıl" ve "Saban/Kazma" isimli şiirler bulunmaktadır.[88]

Elimizde olan metinlerden Sumerliler tarafından geliştirilen yaratılış kavramını çıkarmak mümkün olmaktadır. Bu kavrama göre kâinatın başlangıcı şöyle idi[89]:

1. İlk olarak eski ve sonsuz bir deniz (Nammu) vardı. Onun başlangıcı ve meydana çıkışı hakkında bir bilgi verilmemektedir. Sumerliler onun hep var olduğunu kabul etmiş olmalılar.

2. Bu eski deniz, gök ve yeri birarada tutan bir kâinat dağını meydana getirmiştir.

3. Tanrı bir insan şeklinde tasavvur edilmiştir, An (gök) erkek ve Ki (yer) dişi olarak düşünülmüş ve ifade edilmiştir.

4. Hava tanrısı Enlil, yeri gökten ayırmıştır. Baba An göğü alıp götürmüş, Enlil de annesi olan yeryüzünü almıştır. Enlil'in annesi ile birlikte yeri alması ile kâinatın düzenleme sahnesi başlamıştır. İnsanların, hayvanların ve bitkilerin yaratılması ve uygarlığın kurulması, ay, güneş ve gezegenler gibi göğün ışıklı cisimlerinin niteliği ve asılları hakkında doğrudan doğruya bir açıklama yapılmamıştır. Fakat bu eski yazılı kaynaklarda Nanna ve Sin şeklinde iki isimli olan ay tanrısının, hava tanrısı Enlil'in çocuğu olarak gösterilmesinden, ışıklı ve havaya benzeyen şekline göre herhangi bir tarzda atmosferden meydana geldiğinin düşünüldüğü sonucu çıkarılabilir. Metinlerde her zaman güneş tanrısı Utu ve güzellik ve aşk tanrıçası İnanna'nın ay tanrısının çocukları olarak gösterilmesi, ayın atmosferden meydana gelmesinden sonra bu iki ışıklı varlığın da aydan yaratıldıklarını düşünmüş olabileceklerini akla getirir. Bu, aynı tarzda (ayın etrafında dolaşan) vahşi boğalar olarak isimlendirilen gezegenler ve tahıl taneleri gibi serpilmiş olan diğer yıldızlar için de böyle olmalıdır.

3-Sumerlilerin Kâinat ile İlgili Düşünceleri

Sumerlilerin kâinat ile ilgili şu düşünceler içerisinde oldukları kanaatine varılmıştır[90]:

1. Evvelce gök ve yer bir bütündü.

2. Gök ve yer birbirinden ayrılmadan önce bazı tanrılar vardı.

---

[88] a. g. e. s. 102 vd.;S. N. Kramer, Tarih Sumerde Başlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, X. Dizi –Sa. 11, Çeviren Muazzez İlmiye Çığ, Ankara, 1990, s. 68.

[89] S. N. Kramer, Sumer Mitolojisi, Kabalcı Yayınevi: 128, Çeviren Hamide Koyukan, Birinci Basım 1999, s. 83 vd.

[90] S. N. Kramer, Sumer Mitolojisi, Kabalcı Yayınevi: 128, Çeviren Hamide Koyukan, Birinci Basım 1999 s. 81 vd.

3. Gök ve yer ayrıldıktan sonra, gök tanrısı An göğü, hava tanrısı Enlil de yeri almıştı.

Bu hususta aşağıdaki önemli noktalar hakkında bilgi verilmemiştir:

1. Gök ve yer yaratılmış olarak mı düşünülüyor, eğer öyle ise kim yaratmış?

2. Sumerlilere göre göğün ve yerin şekli nasıldı?

3. Kim göğü yerden ayırdı?

Eldeki çeşitli metinleri taradıktan sonra bu üç soruya şu cevaplar bulunabilmiştir:

1. Tanrılar listesi bulunan bir tablette, deniz işareti ile yazılan tanrıça Nammu, göğü ve yeri doğuran anne olarak anlatılıyor. Buna göre Sumerliler gök ve yerin bu eski deniz tarafından yaratıldığını düşünmüşlerdir.

2. İnsanlığa bolluğu getirmesi için dünyaya gönderilmek üzere davar ve tahıl tanrılarının yaratılışını anlatan "Davar ve Tahıl" mitolojisinin ilk satırlarında, kâinatın altı yer, üstü gök olan bütün bir dağ halinde düşünülmesi sebepsiz değildir.

3. Bu, gök ile yeri kim ayırdı? Sorusuna "Saban" şiiri cevap vermektedir: O, hava tanrısı Enlil'dir.[91]

4-Asurluların ve Babillilerin Kâinat Hakkındaki Düşünceleri

Enūmaeliš Sami Babillilerin edebi şaheserlerinden biri olup, şüphesiz Sumer kâinatın bilimi üzerine tesis edilmiştir. Sumer hikayesinin ana kişisi olan *Enlil, Marduk*'un Babil'de yükselmesine kadar en önemli tanrıydı. *Tiamat*'ın haricinde *enūmaeliš*'de geçen *Apsu, Enlil* ve *An* gibi tanrıların adları Sumerce'dir. Ayrıca *Tiamat*'ın yarattığı canavarlarla *Marduk*'un yarattığı hemen bütün rüzgârların isimleri de Sumerce'dir. Hatta "insan"mânâsını veren kelime, Sâmi dillere *amēlu* olarak iktibas edilen Sumerce *lullu*'dur. Dahası, kâinatın ilk cevherinin göğe ve yere ayrılmasının, Sumerlilerce hava olarak tasavvur edilen ve yer ile gök arasına konan atmosferi ifade eden, ayrıca onları tek başına kaldıran *Enlil*'e atfedilmesi bir başka önemli durumdur. Bir diğer önemli nokta; Sami Babillilerin, Sumerlilerin mirascısı ve bazı değişikliklerle onların yazılarını ve edebiyatlarını, dinlerini, kültürlerini ve medeniyetlerini almış olmalarıdır. Fakat *enūmaeliš*'in ne kadarında Sumer kaynaklarının hangi seviyede etkisi olduğu, Sumer kâinat bilimi muhteva ve orijin bakımından daha iyi bilininceye ve onları, Sumer dili üzerinde bulabildiğimiz takdirde, hatta en eski Sumer mitolojisi üzerinde de Sami izlerinin mevcudiyeti kesinlikle mümkün oluncaya kadar kesinlik kazanamayacaktır.

---

[91]S. N. Kramer, Tarih Sumerde Başlar, Türk Tarih KurumuYayınları, X. Dizi –Sa. 11, Çeviren Muazzez İlmiye Çığ, Ankara, 1990, s. 68.

Şiirin Sami formunun ne zaman tanzim edildiği kesinlik kazanmamıştır. Ninive'deki Asur banipal kütüphanesinde ele geçen tabletler ve fragmanlar M.Ö. 7. yy.a; Asur'dan ele geçenler takriben M.Ö.10. yy.a; Kiš'ten, Uruk'tan çıkan ve kaynağı belli olmayan diğer parçalar ise M.Ö. 6. yy.a ve sonrasına aittirler. Fakat ilk yazılma tarihleri, bunların daha eski orijinallerinden kopya edilmelerinden dolayı daha eskiye, M.Ö. 1000 yıllarına gitmektedir. Bu tarihi daha da geriye götürmek için sebep vardır: İlk Babil dinastisinin hemen akabinde kurulan Kasit hanedanının 9. Kralı II.Agum'un (M.Ö. 15. yy.) kitabesi *enūmaeliš*'in M.Ö. 15. yy.da mevcut olduğunu gösterir. Hatta eldeki en eski nüshanın I. Babil Devri'ne (1894-1595) ait olması gerektiği ileri sürülmektedir.[92]

Enumaeliš Mezopotamya kâinatın biliminin temel kaynağıdır. Diğer yaratılış hikâyeleri kâinatın genel manzarasını verirken *enūmaeliš*, bir bütün olarak kainatın kaynağını ve oluşum sırasını anlatır. Efsane, aslında başlı başına bir yaratılış hikâyesi değildir. Eğer yaratılışla ilgili satırların hepsi biraraya getirilebilseydi, efsaneyi teşkil eden 7 tabletin ancak 2 tanesinin yerini tutabilirdi. Eğer kâinatın yaratılışı destanın ana konusu olsaydı, *Marduk*'un teferruatlı olarak anlatılması ve ön plana çıkarılmasından çok daha fazla önem verilirdi. Şüphesiz *enumaeliš* tanrıların en üstünü, göğün ve yerin yaratıcısı *Marduk*'u anlatan ilk ve temel edebi kaynaktır. Efsanede esas konu, bütün Babil panteonunun baş tanrısı olarak *Marduk'u* yüceltmek için kâinatın sebeplerini ortaya koymaktır. Bu, O'na *Tiamat*'ı yenmesi ile kâinatı yaratması ve sürekliliğini temin etmesinden dolayı verilmiştir. Tanrıların doğumunun ve *Apsu* ile *Ea*'nın mücadelesinin tasviri esas itibariyle müteakip kuvvetli hüviyeti sağlamak içindir. *Tiamat*'ı yenen ve kâinatı yaratıp organize eden Babil tanrısı *Marduk*'tur. Bu sebeple Babil'de onun için mabed yapılmıştır. Efsane, yalnızca dini değil fakat aynı zamanda politiktir de.

5-**Kâinatın Yaratılışına İlişkin Bilgiler**

Yaratılışla ilgili olarak I. tablette; kâinatta, tatlı su okyanusu tanrısı *Apsu* ile tuzlu su okyanusu tanrısı *Tiamat*'tan başka hiç bir şeyin bulunmadığından bahsedilir. O zamanlar henüz hiçbir tanrı oluşmamış, ad ve kader almamıştı. Bu ikisinin birleşmesinden, öncelikle *Lahmu* ve *Lahamu* yaratılırlar. Bunlar büyürken diğer erkek-kız kardeş çifti olan gökyüzü tanrısı *Anšar* ile yeryüzü tanrısı *Kišar* ürer. Uzun süre sonra *Anšar* ve *Kišar, Anu* adlı, babasının özelliklerini taşıyan bir erkek çocuğu meydana getirdiler. *Anu* gökyüzü tanrısıydı. Bu tanrı ise *Enki* veya *Ea* olarak da bilinen benzeri *Nudimmud*'u meydana getirdi. Ne var ki ilk tanrılar ile genç tanrılar arasında rahtsızlıklar meydana gelir. *Tiamat*

[92]A.Heidel, Enûma Eliş, Babil Yaratılış Destanı, Ayraç Yayınevi, Çeviren: İsmet Birkan, Mayıs 2000, s.26 vd.

ve *Apsu* genç tanrıları yok etmek konusunda *Apsu*'nun veziri *Mummu*'ya danışırlar. *Tiamat*'ın kendi çocuklarını yok etmeye pek istekli olmamasına karşın, *Apsu* ve *Mummu* bir plan hazırlarlar. Bu plan ve istekler genç tanrılar tarafından öğrenilir ve onları alarma geçirir. Her şeyi bilen *Ea*, karşı bir plan geliştirir. *Apsu*'nun üzerine bir uyku efsunu üfler ve onu uyutup öldürür. *Mummu*'yu bağlar ve burnuna bir ip geçirir. Daha sonra kutsal odayı inşa eder ve ona Apsu adını verir. Böylece büyük bir sükunet içinde dinlenmeye geçer. *Marduk*'un bu odada doğduğu söylenir ve bunu onun güzelliğini ve olağanüstü gücünü anlatan sözler izler. 1. Tablet, ilk tanrılarla genç tanrılar arasında yeni bir çatışmanın hazırlıklarının anlatıldığı ifadelerle sona erer.

Bu hususta Kur'an da çok öz ve kısa bilgi vermektedir, bunlardan üç tane örnek sunuyoruz:

"*İnkâr edenler gökler ve yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?*"[93]

"*Şüphesiz ki rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istiva eden; ... Allah'tır. …*"[94]

"*Arşı su üzerinde iken hanginizin daha güzel davranacağını denemek için gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur….*"[95]

Tefsir kitaplarında yer alan iki açıklamayı da kaydetmek doğru olur:

"*Asl-ı hilkat-i arz şöyledir ki: Su gibi bir madde, emr-i İlahî ile incimad* (katılaşır) *eder, taş olur. Taş, izn-i İlahî ile toprak olur. Tesbihteki Arz lafzı, toprak demektir. Demek, o su, çok yumuşaktır; üstünde durulmaz. Taş çok serttir, ondan istifade edilmez. Onun için Hakîm-i Rahîm, toprağı taş üstünde serer, zevilhayata makarr (canlılara mekân) eder*.[96]

"*Ey arkadaş! Semavatın dokuz tabakadan ibaret olduğu, eski hikmetin hurafelerinden biridir. Onların o hurafevari fikirleri, efkâr-ı âmmeyi istilâ etmişti. Hattâ bazı müfessirler, bazı âyetlerin zahirini onların mezheblerine meylettirmişlerdir. Hikmet-i* cedide (yeni fenler) *ise, feza denilen şu boşlukta yalnız yıldızların muallak bir vaziyette durmakta olduklarına kaildir. Bunların mezhebinden, semavatın inkârı çıkıyor. Ve bu iki hikmetin birisi ifrata varmışsa da ötekisi tefritte kalmıştır. Şeriat ise, Cenab-ı Hakk'ın yedi tabakadan ibaret semavatı halketmiş olduğuna hâkimdir ve yıldızların da balık gibi o semalar denizlerinde yüzmekte olduklarına kaildir. Hadîs ise, semanın* مَوْجٌ مَكْفُوفٌ *den*

[93]Enbiya Suresi, (21): 30.
[94]A'raf Suresi, (7): 54.
[95]Hûd Suresi, (11): 7.
[96]B. S. Nursî, Sözler, Envar Neşriyat, İstanbul - 1996, s. 251.

ibaret bulunduğunu emrediyor. Şu hak olan mezhebin, altı mukaddeme ile tahkikatını yapacağız.

***Birinci Mukaddeme**: Şu geniş boşluğun esîr ile dolu olduğu, fennen ve hikmeten sabittir.*

***İkinci Mukaddeme:** Ecram-ı ulviyenin (yıldız ve gezegenlerin) kanunlarını rabteden ve ziya ve hararetin emsalini neşr ve nakleden fezayı doldurmuş bir madde mevcuddur.*

***Üçüncü Mukaddeme:** Madde-i esîriyenin yine esîr olarak kalmak şartıyla, sair maddeler gibi muhtelif teşekkülâtı ve ayrı ayrı nevi'leri vardır. Buhar ile su ve buzun teşekkülâtları gibi.*

***Dördüncü Mukaddeme:** Ecram-ı ulviyeye dikkat edilirse, tabakaları arasında muhalefet görünür. Evet yeni teşekküle ve in'ikada başlamış milyarlarca yıldızlardan ibaret Kehkeşan ile anılan tabaka-i esîriye, sabit yıldızların tabakasına muhaliftir. Bu da manzume-i şemsiyenin tabakasına ve hâkeza yedi tabakaya kadar birbirine muhalif tabakalar vardır.*

***Beşinci Mukaddeme:** Araştırmalar neticesinde sabit olmuştur ki: Bir maddede teşkil, tanzim, tesviyeler vaki' olursa, birbirine muhalif tabakalar husule gelir. Bir madenden kül, kömür, elmas meydana gelir; ateşten alev, duman husule gelir. Müvellidülma ile müvellidülhumuzanın imtizacından* (oksijen ve hidrojenin birleşmesinden) *su, buz, buhar tevellüd eder.*

***Altıncı Mukaddeme:** Şu müteaddid emarelerden anlaşıldı ki; semavat müteaddiddir, şeriat sahibi de yedidir demiştir, öyle ise yedidir. Maahaza* (bununla beraber) *yedi, yetmiş, yediyüz sayıları Arap üsluplarında kesret* (çokluk) *için kullanılır*."[97]

Bu açıklamalardan sonra şu mülahazalarda bulunabiliriz:

Çivi yazılı metinleri okuyan uzmanlar, o zamandaki insanların yaratılış kavramının mâhiyetini tam olarak anlayamasalar ya da Yaratıcı konusunda sağlıklı bir inanca sahip olamasalar da yaratma kavramını teferruatıyla bildiklerini ve kullandıklarını tesbit etmişlerdir.

Günümüzden yaklaşık 5000, 4000 ya da 3000 yıl önce kaleme alınan bu metinlerdeki bilgileri o zamanın insanları nasıl elde etmişlerdi? Sorusunun cevabı açıklanmaya değer mâhiyettedir. Şüphesiz insanların çalışmaları, gayretleri, ihtiyaçlarını tesbit etmeleri ve bunları giderme arzuları için yaptıkları ibadet, dua ve yardım gibi her türden faaliyetleri onların birtakım nimetlere kavuşmasına sebep olmuş olmalıdır.[98]

---

[97]B. S. Nursî, İşarat-ül İ'caz , Envar Neşriyat, İstanbul - 1991 s. 187 - 190.

[98]Nitekim Bakara Suresi (2):31. âyette mealen "Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti …" denmektedir. Buradaki isimlerin öğretilmesi ile; insanın istidadının câmi olması cihetiyle mazhar olduğu bütün ilmî kemâller,

Eski Mezopotamya metinlerini esas alıp Allah'ı ve peygamberleri yok saymak ya da inkâr etmek mümkün değildir. O zamanlardaki insanların, Allah'ın sıfatlarını kavramakta hatalar yaparak bunları başka şeylere izafe ettiklerini düşünmek daha doğrudur. Bugün olduğu gibi o günlerde de insanların büyük çoğunluğu Allah'ı inkâr etmemişler, ancak O'na ait sıfatları tam olarak kavrayamadıkları ve bütün kâinatta tasarruf eden bir tek zatı kabul etmekteki şüpheleri dolayısıyla, bugün bizim inandığımız özellikleriyle Allah'ın sıfatlarını değişik tanrılara izafe etmişler, yani O'na ortak koşmuşlardır.

Ancak bu bilgilerin kulaktan kulağa diğer asırlarda yaşayan insanlara intikal etmiş olmasını göz ardı etmemeliyiz. Bununla beraber aynı olayların daha önceki çivi yazılı kaynaklara ve daha sonraki kutsal kitaplara aynı kaynaktan intikal ettiği meselesi üzerinde durmak doğru olur. Allah'ın gönderdiği peygamberlerle, eski dönemlerde yaşayan insanlara bildirdiği olayları daha sonraki kavimlere de bildirmiş olması son derece makul ve bizim de kabul ettiğimiz bir durumdur. Çiviyazılı kaynaklara da giren bu bilgilerin tahrif edilip insanların paganizme kaymaları gibi, yukarıda alıntı yaptığımız cümlelerden anlaşılacağı üzere,Tevrat metninin insanlar tarafından değiştirilmesi ve aslını muhafaza edememesi ve dolayısıyla dinin aslını muhafaza edememesi de söz konusudur.

Eski Mezopotamyalılarda, politeizm yaygın olmakla beraber, sadeleşmeyi, muhtelif tanrıların vasıflarını bir tanrıda birleştirmeyi ve yeni bir tanrı meydana getirmeyi ifade eden senkretizm de söz konusudur. Bunun en karakteristik örneği; Enlil, Enki, Ninharsag ve Ninurta'nın birleştirilmesi suretiyle genç, dinamik bir tanrının Babil baştanrısı Marduk'un yaratılmış olmasıdır. Marduk böylelikle Enlil'in dünya hâkimliği ve mukadderat tâyin edici vasıflarını, Enki (Ea)'nin sihir bilgisini ve bilgeliğini, Ninhursag'ın ana yaratıcılık kudretini, Ninurta'nın ise demonları alteden tabiat üstü kuvvetini kendinde toplamıştır. Örnekleri arttırılabilecek bu durumlar, Allah'ın varlığının yanında bir olduğu inancının tesisi hakkında teşebbüslerin söz konusu olduğunu ancak akîm kaldığını gösterebilir kanaatindeyiz.

---

fenlerle ilgili terakkiler ve sun'i harikaların ya da bir başka bakış açısı ile maddî ve manevî varlıklar ile kavramların isimleri ve özelliklerini veya isim verme, dil icad etme kabiliyeti gibi hususların kastedildiği ifade edilebilir.

İNSANLA TOPRAK ARASINDAKİ İNCE ÖLÇÜLER

Prof. Dr. Ali Rıza DEMİRKIRAN
Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak Bölümü, Bingöl.
ademirkiran2000@gmail.com

Özet

"*Doğrusu Allah katında İsa'nın yaratılışındaki durumu, Âdem'in durumu gibidir; onu topraktan yarattı, sonra ona "ol!" dedi, o da oluverdi"* (Al-i İmran *Sûresi*,3:59) gibi ayetler insanın topraktan yaratıldığını bildirmektedir. Dışarıdan bakınca toprağın insana pek benzemediği söylenebilir; fakat "içeriden" bakınca öyle olmadığı, derinlerde, mikron (μ) ve nano (n) boyutlarında ince benzerliklerin, hassas dengelerin var olduğu anlaşılır.Bu sayısız hassas dengelerden bir tanesi de, periyodik cetveldeki elementlerin 26 tanesinin topraktaki miktarı ile insan vücudunun bir veya birkaç uzvundaki miktarla hassas bir uyum içerisinde olmasıdır. Bu çalışmada, bu inceliklerden birkaç tanesi belirtilmeye çalışılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Allah, Yaratılış,Elementler, Toprak.

The Sensitive Measures between Human and Soil

Abstract

"*Indeed, the situation in the creation of Jesus in the sight of Allah is as the case of Adam; He created it from the earth, then said to him, "Be it!*" (Qur'an 3:59). It is obvious that the people are created from the earth. From the outside it can be said that the earth is not very similar to man; but it is understood that there are fine similarities, delicate balances in the micron (μ) and nano (n) dimensions, deep inside. One of these innumerable delicate balances is that the quantities of 26 elements in the periodic table are precisely in agreement with the amount in the earth and the amount in one or more organs of the human body. In this study, it has been tried to specify these subtleties.

Key words: Allah, Creation, Elements, Soil.

Giriş

Biyoloji ve kimya gibi bilimlerin ilerlemesiyle; hem toprağın, hem de insan vücudunun analitik incelemesi yapıldı. Bu incelemeler sonucunda insan vücudunun ihtiva ettiği maddeler ile toprağın bulundurduğu maddelerin tamamen aynı olduğu anlaşıldı. Bu maddeler alüminyum, demir, kalsiyum, oksijen, silikon, sodyum, potasyum, magnezyum, hidrojen, klor, iyot, manganez, kurşun, fosfor,

bakır, gümüş, karbon, çinko, kükürt ve azottur. Amerika'daki bir kimya bürosunun yaptığı analize göre insan vücudunun %65'i oksijen, %18'i karbon, %10'u hidrojen, %3'ü azot, %1.5'u kalsiyum, %1'i fosfor, geri kalanı da diğer elementlerdir. Yaratılış denilen Allah'ın muhteşem sanatı işte bu cansız, şuursuz atomları belli bir şekilde birleştirip insanı meydana getirmektedir.

Allah topraktaki elementleri, çok ince bir şekilde ayarlayarak insanı yaratmıştır. İnsan vücudunda gerekli her element belli değer aralıklarında var olabilmektedir. Bu değer aralığından sapmalar olduğunda hastalıklar, ölümler ortaya çıkabilir. Vücutta baştan bu maddeler dengeli bir şekilde dağıtıldıkları gibi, vücut sonradan bu maddeleri dengeli bir şekilde kullanacak, fazlalıkları dışarı atacak biçimde de yaratılmıştır. İnsan vücudunda yaklaşık 2 kg kalsiyum vardır. Eğer bu kalsiyum azalırsa bir elmayı ısırmamız dişlerimizin parçalanmasıyla sonuçlanabilir. Vücudumuzun 120 gr kadar potasyuma ihtiyacı vardır. Bu maddenin eksikliği kas ağrıları, kramplar, yorgunluk, bağırsak rahatsızlıkları, kalp çarpıntısı olarak kendini gösterir. Çinkoya olan ihtiyacımız ise sadece 2-3 gr kadardır. Bu düşük miktarın eksikliği hafıza kaybı, cinsel yetersizlik, hareket gücünün azalması, koku ve tad alma duyusunun zayıflamasıyla kendini gösterir. 100 mikrogramlık selenyumun eksikliği kas zayıflığı, kalp ve damarlardaki esneme kabiliyetinin bozulmasıyla kendini gösterir.

Şüphesiz topraklar arazi ve kullanım durumlarına göre farklı farklı mineraller ihtiva etmektedir[99].

1-Yaratılış ve Toprak

Yaratılış Yüce Kitabımızda farklı âyetlerde şöyle ifade edilmiştir:

"*Doğrusu Allah katında İsa'nın yaratılışındaki durumu, Âdem'in durumu gibidir; onu topraktan yarattı, sonra ona "ol!" dedi, o da oluverdi*"[100].

"Bir şeyin olmasını murad ettiği zaman, Onun işi sadece 'Ol' demektir; o da oluverir"[101].

"*Seni topraktan, sonra seni bir damla sudan yaratan, daha sonra da seni insan haline getireni mi inkâr ediyorsun?*"[102].

"Ey insanlar! Eğer öldükten sonra dirilmekten şüphede iseniz, (bilin ki) *ne olduğunuzu size açıklamak için şüphesiz biz sizi topraktan, sonra nutfeden* (spermadan) *sonra bir alekadan* (embriyodan) *sonra yapısı belli belirsiz bir et parçasından yaratmışızdır*"[103] .

---

[99] Karaman 2012; Westerman 1990, thoughtco.com, actabiologist.asu.edu, livescience.com
[100] Al-i İmran Sûresi, 3:59.
[101] Yâsin Sûresi, 36:82.
[102] Kehf Sûresi, 18:37.
[103] Hac Sûresi, 22:5.

"*Hem Allah siz bir topraktan, sonra bir damla sudan yarattı. Sonra sizi çiftler kıldı*"[104].

"Sizi topraktan yaratmış bulunması, O'nun ayetlerindendir; sonra siz, (yeryüzünün her yanına) *yayılmakta olan bir beşer (türü) oldunuz"*[105] gibi ayetler insanın topraktan yaratıldığını bildirmektedir.

"*Ve O sudan bir insan yarattı ve ona soy sop verdi. Rabbin'in her şeye gücü yeter*"[106].

"*… Her canlıyı sudan yarattık. Hala inanmayacaklar mı?*"[107]. "*Allah hareket eden her canlıyı sudan yarattı."*[108]. "*Sizi yerden* [topraktan] *O yarattı. Ve sizi o yerde yaşattı*"[109]. "*Biz insanı, kuru bir çiğ çamurdan, şekillenmiş balçıktan yarattık*"[110], "*… O sizi bir çamurdan yarattı*"[111]. "*Şanım hakkı için biz insanı çamur hülasasından yarattık*"[112]. "*İnsanı, balçıktan yarattı*"[113].

"*Ve o kudret sahibi yaratıcıdır ki, gökten su indirmiştir. Sonra o su ile herkesin bitkisini çıkardık. Sonra da ondan da yeşil fidanlar çıkarıverdik. Fidanların birbiri üzerine binmiş başaklar çıkarıyoruz. Ve hurma ağacından, onun tomurcuğundan da yakın salkımlar, çıkardık. Ve üzüm bahçeleri birbirine benzeyen ve benzemeyen, zeytin ve nar çıkardık. Bakınız, her birisinin meyve verdiği vakit meyvesine ve olgunlaşmasına. Şüphe yok ki bende iman eden bir kavim için birçok ayetler vardır*"[114].

"*Sizi yerden [topraktan]yarattık; yine sizi o yere* [toprağa] *döndüreceğiz*"[115].

Bu ve benzeri ayetlerde, Kur'an-ı Kerim, insan yatılırken kullanılan ham maddelerin toprak ve su olduğunu ortaya koymaktadır. Kur'an-ı Kerim'de, bu ham maddeler bazen ayrı ayrı bazen de birlikte (çamur olarak) bahsedilmektedir. Furkan Suresi'nde insanların, Enbiya ve Nur Sureleri'nde ise tüm canlıların sudan yaratıldıkları söylenmektedir. Su, biyolojik olarak yaşayan maddenin temel unsurudur. İnsan hücrelerden oluşmuştur. Hücreleri incelediğimizde % 60 ile % 80 arasında sudan meydana geldiğini görürüz. Temel maddesi su olan hücre, canlı bir maddedir. Canlılığın temeli olan su olmadan canlılık mümkün değildir.

---

[104] Fatır Sûresi, 35:11.
[105] Rum Sûresi, 30:20.
[106] Furkan Sûresi, 25:54).
[107] (Enbiya Sûresi, 21:30.
[108] Nur Sûresi, 24:45.
[109] Hud Sûresi, 61.
[110] Hicr Sûresi, 26.
[111] Enam Sûresi, 2.
[112] Müminun Sûresi,12.
[113] Rahman Sûresi,14.
[114] Enam Sûresi, 99.
[115] Taha Sûresi, 55.

2-Toprakla İnsan Arasındaki İnce Ayarlar

Risale-i Nur'da "yaratılış ve toprak" arasındaki ilişkiler gayet vazıh ve edebi bir surette aşağıdaki bahsedilen şekillerde açıklanmıştır;

"*Zât-ı Zülcelâl olan Sahib-i Arş-ı Âzamın, mânevî bir merkez-i âlem ve kalb ve kıble-ı kâinat hükmünde olan küre-i arzdaki mahlûkatın tedbirine medar dört arş-ı İlâhîsi var:*

Biri, hıfz ve hayat arşıdır ki, topraktır. İsm-i Hafîzin ve Muhyînin mazharıdır.

İkinci arş, fazl ve rahmet arşıdır ki, su unsurudur.

Üçüncüsü, ilim ve hikmet arşıdır ki, unsur-u nurdur.

Dördüncüsü, emir ve irâdenin arşıdır ki, unsur-u havadır.

Basit topraktan, hadsiz hâcât-ı hayvâniye ve insâniyeye medâr olan maâdin ve hadsiz muhtelif nebâtâtın basit bir unsurdan, kemâl-i intizam ile, vahdetten hadsiz kesret, basitten nihâyetsiz muhtelif envâ, sade bir sayfada hadsiz muntazam nukùş gözümüzle gördüğümüz gibi; suyun, hususan hayvânât nutfelerinin su gibi basit bir madde iken hadsiz mûcizât-ı san'atın muhtelif zîhayatlarda o su ile tezâhürü gösteriyor ki: Bu iki arş misillü, nur ve hava dahi, besâtetleriyle (basitlikleriyle) *beraber, Nakkàş-ı Ezelînin ve Alîm-i Zülcelâlin kalem-i ilim ve emir ve irâdesine, evvelki iki arş gibi, acâib-i mûcizâtının mazharlarıdırlar*"[116].

Nokta Risalesi'nde ise bu mevzu pek muntazam bir şekilde ifade edilmiştir:

"*Bak vücud-u insan tavırdan tavıra geçtikçe acib, muntazam inkılâbâtı geçiriyor.Nutfeden alakaya, alakadan mudgaya, mudgadan azm ve lahme, azm ve lahmeden halk-ı cedide* (yeni yaratılışa) *intikal, gayet dakîk desatire tâbidir. Her bir tavrın öyle kavânin-i mahsusa, ve öyle nizâmât-ı muayyene, ve öyle harekât-ı muttaridesi vardır ki; cam gibi altında kasd, irade, ihtiyar, hikmetin cilvelerini gösterir. İşte vücud itibariyle böyle her sene libasını* (elbisesini) *değiştiren o vücudun bekàsı, inhilâlin* (çözülüp ayrılan) *yerini dolduran bir terkibe muhtaçtır. İşte o hüceyrâtın yıkılmasıyla tamir etmek zarureti, bir madde-i lâtife ister ki, âzânın hâcâtı nisbetinde Rezzâk-ı Hakikî bir kanun-u mahsus ile taksim ediyor. İşte o madde-i latîfenin etvarına bak! Göreceksin ki; o kâfile-i zerrat, küre-i havada, toprakta münteşir iken, bir hareket-ı kasdiyeyi işmam eden bir keyfiyetle toplanıyorlar. Güya her bir zerre bir vazife ile muvazzaf* (vazifeli), *bir mekân-ı muayyeneye gitmek için memurdur gibi toplanır. Bir Sâik-i Muhtarın kanun-u mahsusuyla âlem-i mevâlide* (doğum âlemine) *girer. Nizâmât-ı muayyene* (muayyen bir nizam ile) *ile, hareket-i muttaride* (düzgün ve belirli bir hareket) *ile, desâtir-i mahsusa* (hususi bir kaide) *ile bedende dört matbahda*

[116] Nursi, B. S. Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a, Yirminci Nükte, s. 452.

pişirildikten sonra, dört inkılâb-ı acibeyi geçirdikten sonra, dört süzgeçten süzüldükten sonra aktâr-ı bedende (bedenin her tarafında) *intişar ederek, bütün muhtaç olan âzâların derece-i ihtiyaçlarına göre Rezzâk-ı Hakikî'nin inâyetiyle inkısam eder* (dağılır).

İşte o zerrattan her bir zerreye bir nazar-ı hikmetle baksan göreceksin ki; kör ittifak, kör tesadüf hiç ona karışamaz. Her biri hangi tavra girmiş ise, kavânin-i muayyenesiyle (muayyen kanunu ile) *güya ihtiyaren amel ediyor. Hangi tabakaya sefer etmiş ise, öyle muntazam ayak atıyor ki, bilbedahe bir Sâik'in emriyle gidiyor.*

İşte böyle tavırdan tavıra, tabakadan tabakaya gitgide hedef-i maksadından ayrılmayarak, makam-ı lâyıkına girer oturur. İşte bu hâl gösteriyor ki; evvelen o zerreler muayyendiler, muvazzafdılar (vazifelidirler). *O makamlar için namzettiler. İşte şu neş'e-i ûlayı gören* (bu dünyadaki yaratılışı gören), *neş'e-i uhrayı (ahiretteki yaratılışı) istib'ad ile* (akıldan uzak görerek) *istinkâr etmemek gerektir."*[117].

Yirmi dokuzuncu Söz'de yine maddelerin bir araya gelmesi pek muntazam bir şekilde ifade edilmiştir:

"*Göreceksin ki, o maddenin zerrâtı, bir kafile gibi küre-i havada, toprakta, suda dağılmışken, birden hareket emrini almışlar gibi bir hareket-i kasdîyi işmam eden bir keyfiyetle toplanıyorlar. Güya onlardan herbir zerre bir vazifeyle bir muayyen mekâna gitmek için memurdur gibi, gayet muntazam toplanıyorlar. Hem gidişatından görünüyor ki, bir Fâil-i Muhtarın bir kanun-u mahsusuyla sevk edilip, cemâdat* (cansızlar) *âleminden mevâlide, yani zîhayat* (canlılar) *âlemine girerler. Sonra, nizâmât-ı muayyene ve harekât-ı muttarıda* (belirli bir hareket) *ile ve desâtir-i mahsusa* (hususi bir düstur) *ile, rızık olarak bir bedene girip, o beden içinde dört matbahta pişirildikten sonra ve dört inkılâbât-ı acîbeyi geçirdikten sonra ve dört süzgeçten süzüldükten sonra, bedenin aktârına yayılarak, bütün muhtaç olan âzâların muhtelif ve ayrı ayrı derece-i ihtiyaçlarına göre, Rezzâk-ı Hakikînin inâyetiyle ve muntazam kanunlarıyla inkısam ederler*"[118].

Emirdağ Lahikası'nda yine insan başındaki organların pek muntazam bir şekilde yaratılması şöyle ifade edilmiştir:

"*Hem Levh-i Mahfuzun, hem âlem-i misâlin iki hücceti ve iki küçücük nümunesi ve iki noktası, insanın başında olan kuvve-i hafıza ve kuvve-i hayaliye, mercimek küçüklüğünde iken, hiç karıştırmayarak bir büyük kütüphane kadar, hiç karıştırmayarak kemâl-i intizamla içlerinde yazılması kat'î ispat eder ki, o*

[117] Nursi, B. S. Sözler. Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, S. 523.
[118] Nursi, B. S. Sözler, Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, S. 519-521.

iki kuvvenin nümune-i ekber ve âzamları olan âlem-i misal ile levh-i mahfuzdur, hava ve su unsurlarının, hususan nutfelerin suyu ve toprak unsurunun pek fevkinde daha ziyade hikmet ve irade ile ve kalem-i kader ve kudretle yazıldıklarını ve hiçbir cihetle tesadüf ve kör kuvvetin ve sağır tabiatın ve câmid (cansız), *hedefsiz esbabın karışması yüz derece muhal ve hiçbir vecihle mümkün olmadığını, Hakîm-i Zülcelâlin kalem-i kader ve hikmetinin sahifesi olduğu, ilmelyakîn ile kat'î bilindi"*[119].

Nurun İlk Kapısı, On Üçinci Ders, Beşinci Lem'ada hücrelerin, elementlerin pek muhteşem bir şekilde yaratılması şöyle ifade edilmiştir:

"*Aynen öyle de, şu kitab-ı kâinatı, kalem-i kudretin, Zât-ı Ehadin mektubu desen, vücub derecesinde suhulet ve mâkuliyet yoluna gidersin. Eğer tabiata isnad etsen, imtinâ ve muhal derecesinde bir suubet ve hiçbir vehmin kabul etmeyeceği bir hurafat yoluna gidersin. Çünkü, tabiat için her bir cüz toprakta ve suda ve havada, milyarlarla madenî matbaalar, fabrikalar bulunması lâzım ki, hesapsız ezhar ve esmârın teşekkülâtına mazhar olabilsin. Zira, her bir cüz toprak, esker nebatata* (bitkilere)*menşe olabilir. Hususan meyveli olsalar, çiçekli olsalar, teşekkülâtları o kadar muntazam, o kadar mevzun, o kadar mümtaz, o kadar ayrıdır ki; her birisi için yalnız ona mahsus birer ayrı fabrika veya ayrı birer matbaa lâzımdır. Demek tabiatın her birşeyde, her birşeyin makinelerini bulundurmaya mecburdur. İşte şu hurafeden, hurafeciler dahi utanıyorlar*"[120].

Otuz Üçüncü Söz'de zerrelerin toprakta bulunuşunun çok özel bir tarzda olduğu şöyle ifade edilmiştir:

"*Sakin toprak, sakin olan herbir zerresi, bütün çiçekli nebâtâtın ve meyvedar arağaçların tohumlarına medar ve menşe olmak kabil olduğundan, hangi tohum gelse ve o zerrede, yani misliyet itibarıyla bir zerre hükmünde olan bir avuç toprakta kendine mahsus bir fabrika ve bütün levazımatına ve teşkilâtına lâzım bütün cihazatı bulunduğundan, o zerrede ve o zerrenin kulübeciği olan o bir avuç toprakta, eşcar ve nebatat ve çiçekler ve meyveler envâı adedince muntazam mânevî makine ve fabrikaları bulunması; veyahut mu'cizekâr, herşeyi hiçten icadeder ve herşeyin her şeyini ve her cihetini bilir bir ilim ve kudret bulunması lâzımdır; veyahut bir Kadîr-i Mutlak, bir Alîm-i Külli Şeyin emir ve izniyle, havl ve kuvvetiyle o vazifeler gördürülür. Evet, nasıl ki bir acemî, ham, âmi, âdi, hem kör bir adam Avrupa'ya gitse, bütün fabrikalara, destgâhlara girse, üstadâne kemâl-i intizamla herbir san'atta, her bir*

[119] Nursi, B. S. Emirdağ Lahikası-II, s. 333.
[120] Nursi, B. S. Nur'un İlk Kapısı, On Üçüncü Ders, Beşinci Lem'a, s. 94.

binada işler, öyle eserler yapar ki, nihayet derecede hikmetli, san'atlı, herkesi hayrette bırakıyor. Zerre miktar şuuru olan bilir ki, o adam kendi başıyla işlemiyor; belki bir üstad-ı küll ona ders verir, işlettirir. Hem nasıl ki bir kör, âciz, yerinden kalkamıyor, basit bir kulübeciğinde oturmuş bir adam bulunuyor. Halbuki o kulübeciğe bir dirhem gibi küçük bir taş, kemik ve pamuk gibi birer madde veriliyor. Halbuki o kulübecikten batmanlarla şeker, toplarla çuha, binlerle mücevherat, gayet san'atlı, murassaatlı libaslar, lezzetli taamlar çıkıp gelse, zerre miktar aklı olan demeyecek mi ki, "O adam, gayet mu'cizekâr bir zâtın menşe-i mu'cizâtı olan fabrikasının bir mandalı veyahut miskin bir kapıcısıdır"[121].

Yine Sözler ve Asâ-yı Mûsâ'da unsurlar, madenler ve elementlerin bir emirle hareket ettiği ifade edilmiştir:

"*İşte, bak: Şu saray içinde bulunan ve memleketi ihata eden yeknesak unsurlar, madenler var (HAŞİYE). Âdeta, memleketten çıkan herşey o maddelerden yapılıyor*"[122].

Haşiye: *"Unsurlar, madenler ise, pek çok muntazam vazifeleri bulunan ve izn-i Rabbânî ile her muhtacın imdadına koşan ve emr-i İlâhî ile herbir yere giren, medet veren ve hayatın levazımatını yetiştiren ve zîhayatı emziren ve masnuât-ı İlâhiyenin nescine, nakşına menşeve müvellid ve beşik olan hava, su, ziya, toprak unsurlarına işarettir*".

3-Toprağın Muhteşemliği

Toprak muhteşem bir varlıktır. Toprak da insan gibi canlıdır. İçinde çok sayıda canlıları barındırmaktadır. Ayak bastığımız bir toprak katmanında yaklaşık olarak 35-42 adet farklı canlı yaşamakta veya buradan etkilenmektedir.Toprağı kendilerine ev yapan canlılar; karıncalar, köstebekler, solucanlar, böcekler, kırkayaklar, nematodlar, kollemboller, rotatorlar, amipler, tesbih böcekleri, toprak pireleri, yumuşakçalar, örümcekler, kamçılılar, bakteriler, mantarlar ve alg vb cinslerinin çok sayıdaki türleridir.

Toprak, bünyesindeki cansız varlıklar çok sayıda elementten oluşmaktadır. Bunlar; oksijen, silisyum, alüminyum, demir, kalsiyum, sodyum, potasyum, magnezyum, titanyum, fosfor, azot, kükürt, demir, çinko, bakır, mangan, bor, molibden, klor gibi elementlerdir.

Toprak fabrika gibidir. Sürekli üretim yapar. Örneğin, solucanlar toprağın cansız olan kısmını yer ve dışkısı ile o toprağı bitkiler için faydalı hale getirir. Toprakta boşluklar oluşturur. Boşluklara su ve hava dolmasını sağlar. Bakteriler

[121] Nursi, B. S. Sözler, Envar Neşriyat, İstanbul, 1996. s. 549.
[122] Nursi, B. S. RNK, Sözler, Envar Neşriyat, İstanbul, 1996. S. 285.

ve diğer parçalayıcılar da bitki ve hayvan atıklarını parçalayarak bitkilerin kullanabileceği hale getirir.

Toprakla insan bedeni arasında benzerlik dikkat çekici oranda fazladır. Yaratılışından dolayı topraktaki bu muhteşem sistemle insan bedeni arasında büyük benzerlikler vardır. Her ikisi de oksijen alıp karbondioksit veriyor. Aynı elementleri taşıyorlar. Oksijen, karbon, azot, kalsiyum, potasyum, sodyum, kükürt ve daha fazlası her ikisinde de bulunuyor (http://insanvehayat.com/topragin-ozu/). Toprak, ana kucağına benzer, bütün canlılar gibi insanoğlu için de ana kucağı gibidir. Şüphesiz insan bedeni topraktan yaratılmıştır.

Toprak, canlıları sadece bağrından çıkarmakla kalmıyor, onların hayatı boyunca ana şefkati ile büyümelerine, beslenmelerine vesile oluyor. İnsanlara açtıkları bağırlarını bitki tohumlarına da açıyorlar. Bitkiler; bakterilerin ayrıştırdıkları organik maddeleri solucanların kullanılabilir hale getirdiği toprakları ve açtıkları boşluklara dolan hava ve suyu alarak çimleniyor, besleniyor, gelişiyor ve bu şekilde mahlûkata besin üreterek hizmet görevini ifa ediyor.

İnsanların tabiî kaynakları sürdürülebilir olarak kullanmamaları aşırıya kaçmaları sonucunda iklim değişiklikleri görülmekte, denizler kabarmakta, kasırgalar artmakta ve kaçınılmaz sona doğru gidilmektedir. Toprağın israfı ve tabiî kaynakların bozulması toplumunun bozulması ile paralel gitmektedir. Topraklarımız da insanoğlunun aşırı kullanımı sonucunda sellerle denizlere oluk oluk taşınmaktadır. Bu gidişe ‘dur’ diyebilir miyiz bilemiyorum. Ama ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarına ağırlık vererek denizlere oluk oluk akan bu sellerden ne kurtarabilirsek kârdır. Bizim bedenimize bağrını doğumdan ölüme kadar ve ölümden sonrasında da açan toprağa hak ettiği değeri vermeli ve onu daha fazla üzmemeliyiz (http://insanvehayat.com/topragin-ozu/).

4-Elementlerin Toprak ve İnsandaki Genel Miktarları

İnsan Vücudundaki bazı organlardaki elementlerin dağılımı (Kan, Serum, İdrar, Saç, Tırnak içeriğindeki elementler) dikkate alınarak karşılaştırılma yapılmıştır. Bununla ilgili olarak çeşitli referanslar araştırılmış ve bunlar karşılaştırmaya dahil edilmiştir[123].

Yine Topraktaki elementlerin içeriklerinde de yine değişik kaynaklardan yararlanılmıştır[124].

Bu karşılaştırmalar periyodik tablo içerisinde farklı renklerde gösterilmiştir (Tablo 1):

[123] Stenberg, A. et al., Isotopic variations of Zn in biological materials. Anal. Chem., 2004, 76, 3971-3978.
[124] Karaman M.R (Editör). Bitki Besleme Kitabı, 2012, s. 8.

Tablo 1. Periyodik Tablo içindeki insan ve toprakta bulunan elementlerin dağılımı

H																	He
Li	Be											B	C	N	O	F	Ne
Na	Mg											Al	Si	P	S	Cl	Ar
K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ge	Ge	As	Se	Br	Kr
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe
Cs	Ba		Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn
Fr	Ra		Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Cn	Uut	Uuq	Uup	Uuh	Uus	Uuo
		La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu	
		Ac	Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr	

İnsanda veya insanın belirli organlarında toprağa göre bir miktar fazla bulunan elementler: S, Cl.

Toprakta insana göre bir miktar fazla bulunan elementler. Li, Na, Rb, Be, Mg, Ba, Sc, Y, La, Ti, Zr, Ce, Th, V, Nb, U, Fe, Co, Al, Ga, Si, Ge, Sb.

İnsan ve toprakta birbirine yakın miktarda bulunan elementler: K, Ca, Cs, Tl, P, I.

İnsanın belirli organlarında toprakla benzer miktarlarda, belirli organlarında toprağa göre az miktarda bulunan elementler: Sr, Cr, Mo, W, Mn, Ni ,Cu, Ag, Zn, Cd, Hg, B, Sn, Pb, As, Bi.

Sonuç

Tüm bu veriler bize Allah'ın insanı topraktan rastgele yaratmadığını, aynı ayette söylendiği gibi; toprağın içindeki elementleri belli ölçüyle belirleyerek insanı toprağın belli bir özünden yarattığını göstermektedir. Görüldüğü gibi Kuran'da hiçbir kelime boşu boşuna geçmemektedir. İnsan vücudundaki bu elementlerin incelikle ayarlanması Allah'ın mükemmel tasarımcılığını gözler önüne sermektedir. Secde Suresi'nde Allah'ın güzel yaratışına dikkat çekilmektedir. Gerçekten de çamur gibi basit görünümlü bir maddeden insan gibi bir eserin yaratılması Allah'ın delillerindendir. Nitekim Rum Suresi'nin 20. ayeti topraktan yaratılışın Allah'ın delillerinden biri olduğunu vurgulamaktadır.

PSÖDOGENLERİN EVRİM VE YARATILIŞ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Nüket ÇALIŞKAN[1], Prof. Dr. Hasan AKAN[1], Çiğdem GÖVER[1]
[1] Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Şanlıurfa.
nuket_karacizmeli@hotmail.com

Özet

Psödogenler, genomda var olan bir genin duplikasyonu sonucu meydana gelen gen benzeri bölgeler olarak bilinmektedir. Uzun yıllar boyunca bu genlerin herhangi bir görevleri olmayan ‘’Çöp DNA’’ bölgeleri olduğu düşünüldü. Psödeogenler evrim yanlısı bilim insanları tarafından Evrimin bir delili olarak kullanıldı. Bu bilim insanlarına göre genin aktivitesini bozan zararlı mutasyon toplumdan tabiî seleksiyon yoluyla elenmelidir. Ancak psödeogenler buna istisna olarak gösterilir. Çünkü psödogen var olan bir genin kopyası olarak görülür bu durumda ilave kopyalardan birisinde meydana gelen zararlı mutasyon genin diğer kopyası zaten çalıştığı için, elenmeyecektir. Sonuç olarak ilave kopyada meydana gelen mutasyon bir sonraki nesillere aktarılacaktır. Herhangi iki türde aynı psödogenleri bulunuyorsa, bu psödogenler de aynı zararlı mutasyonları ihtiva ediyorsa ortak atadan geldikleri iddia edilmektedir. Görevsiz dizilerin ve mutasyonların paylaşılması evrimin delili olarak düşünülmektedir.

O zaman akla şu soru gelmektedir “Neden minimum enerji prensibi ile yönetilen hücreler hiçbir fonksiyona sahip olmayan bu taklitçi genleri bir sonraki nesle aktarmak için bu kadar enerji harcıyor? ”. Çünkü yaratılış gerçeğine göre kusursuz bir yaratılışta amaçsız genlere yer yoktur. Mutlaka psödogenlerin de bir yaratılış amacı olmalıdır. Nitekim son zamanlarda yapılan moleküler çalışmalarda yıllardır herhangi bir görevi olmadığı zannedilen psödogenlerin mRNA stabilitesini, gen ekspresyonunu düzenlenmesi gibi çeşitli görevlerinin olduğu gösterilmiştir.

Psödogenler görevli olması durumunun tabiatta bulunan diğer homolog yapılardan hiçbir farkı yoktur. Bunların hepsi, Yaratıcı'nın farklı canlıları inşa ederken aynı "taslak" ya da "sanat formu" nu tekrar tekrar kullandığı gerçeğini yansıtıyor. Bu durumda da biz bilim insanlarına Yaratılıştaki muhteşem mühendisliği ve uyumu araştırıp ortaya çıkarmak kalıyor.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Homoloji, Psödogenler, Yaratılış.

Examination Of Pseudogenes In Terms Of Evolution And Creation

Abstract

Pseudogenes are known as gene-like regions, which result in the gene duplication of the paternal gene found in the genome. For many years, these genes were thought to be " Junk DNA " regions, which have no function. Pseudogenes were presented by evolutionist scientists as proof of the theory of evolution. According to these scientists, the harmful mutation that disrupts its genetic activity must be eliminated from the population by natural selection. However, pseudogenes are shown as an exception. Because the pseudogen is seen as a copy of a paternal genome, the harmful mutation in one of the copies does not need to be removed since the other copy of the gene already works. As a result, the mutation in the pseudogenes will be transferred to the next generation. If any two species have the same pseudogenes with the same mutations, it is claimed that these species come from a common origin. The sharing of malfunctioning sequences and mutations is thought to be evidence of evolution.

In this case, this question is asked: Why are the cells managed with the minimum energy principle consuming energy to transfer the false genes that have no function to the next generation? Because, according to the fact of creation, there can not be genes without function in a perfect creation. Absolutely, the pseudogenes must also be a creation purpose. Recent molecular studies have shown that some pseudogenes have functional roles such as mRNA stability, regulation of gene expression.

Pseudogenes have no difference from other homologous structures found in nature. All of this reflects the fact that the Creator repeatedly used the same "draft" or "art form" when constructing different living things. In this case, scientists should investigate and reveal the great engineering and harmony in Creation.

Keywords: Creation, Evolution, Homology, Pseudogenes.

1-Giriş

DNA yani Deoksiribonükleik asit bütün organizmlar ve bazı virüslerin canlılık aktiviteleri ve biyolojik faaliyetleri için gerekli olan bilgiyi taşıyan genetik materyaldir (Watson and Crick, 1953). Gen ise polipeptit veya RNA gibi fonksiyonel bir ürün üretilebilmesini sağlayan DNA bölgesidir. Ökaryot bir canlıda DNA bölgesinden fonksiyonel ürünün oluşabilmesi için bir gen bölgesi, promotör olarak adlandırılan bir düzenleyici bölgeye ve transkripsiyonun bitmesini sağlayan bir sonlanma kodonuna sahip olması gerekmektedir. Gen bölgesi DNA'dan tüm bölümleri ile primer RNA'ya transkribe olduktan sonra

promotör, sonlanma kodonu, intron ve varsa enhasır bölgesi gibi translasyonu gerçekleşmeyecek olan bölgeler kesilip çıkarılır. Son olarak ekzon bölgeleri birleştirilir ve olgun mRNA halini alır. Daha sonra amino asit sentezi için ribozomlara gönderilir (Kasap, 2010).

Sahte ya da yalancı gen olarak da adlandırılan Psödogenler, DNA'nın fonksiyonel bir ürün kodlamayan görevsiz, gen benzeri bölgeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu gen benzeri bölgelerin başlangıçta var olan bir genin duplikasyonu sonucu meydana geldiği ancak daha sonra promotor bölgede meydana gelen delesyon, insersiyon, genin ifade edilmesinin engelleyen çerçeve kayması ya da normalden önce stop kodonu oluşturan mutasyonların birikimi sonucu görevini kaybettiği düşünülmektedir.

Psödogenler ilk olarak 1977 yılında Jacq ve arkadaşlarının *Xenopus laevis* (Afrika pençeli kurbağası)'in genomik DNA sekansında, 5S RNA'yı kopyalayan gene homolog olan ve transkripsiyonu gerçekleşmeyen bir bölgenin var olduğunu rapor etmeleriyle ortaya çıkmıştır (Jacq ve ark, 1977). Daha sonra bu transkripsiyonu gerçekleşmeyen grupların prokaryotlardan ökaryotlara kadar birçok canlıda var olduğu ortaya konulmuştur (Poliseno ve ark, 2010; Li ve ark, 2013). İnsan genomunun yaklaşık olarak 20.000 psödogen ihtiva ettiği bilinmektedir (Han ve ark, 2011). Bu psödogenler atasal gene dizi olarak yüksek homoloji gösterse de bir şekilde transkribe olma yeteneğini kaybettikleri için, homoloji gösterdikleri genlerin kalıntıları olarak görülmüşlerdir.

Bu bölgelerin herhangi bir fonksiyonı olmadığı öne sürülerek bu genlere psödogenler "sahte genler" adı verilmiştir (Sönmez ve ark, 2016). Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalarla bu genlerin görevlerinin olduğu ve geliştirilmeleriyle bazı hastalıkların patolojisinde rol alabilecekleri gösterilmiştir (Tutar, 2012; Li ve ark., 2013).

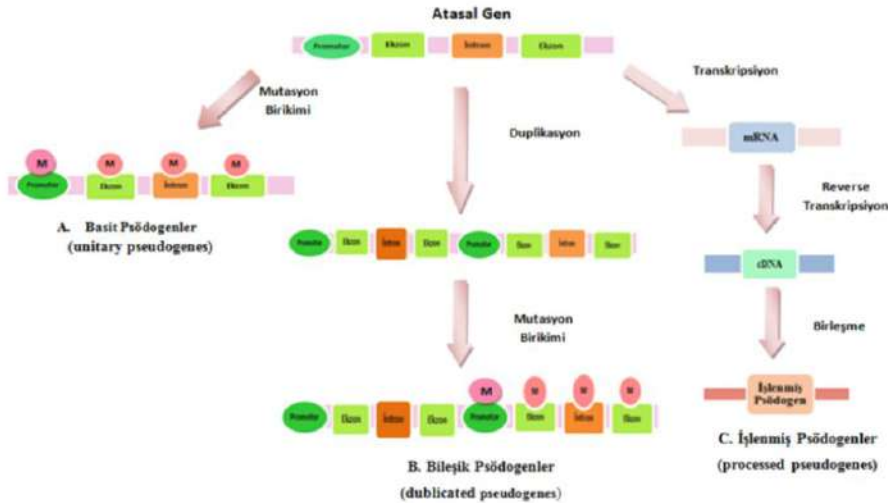
Psödogenler teşekkül mekanizmasına göre üç gruba ayırılmaktadır (Şekil 1):

1. Tek kopya psödogenler (unitary pseudogenes)
2. Tekrarlayan psödogenler (duplicated pseudogenes)
3. İşlenmiş psödogenler (processed pseudogenes)

Tek kopya psödogenlerin, atasal gende meydana gelen rastgele mutasyonların birikmesiyle genin fonksiyonel bir ürün oluşturabilmesini sağlayan transkripsiyon ve translasyon mekanizmarının bozulmasıyla teşekkül ettiği düşünülmektedir. Bu gruptaki psödogenler bazi bilim insanları tarafından evrimsel atık ya da fosil gen olarak adlandırılmaktadır. Bu tip psödogenler tek bir kopya ata genin görevsiz bir hale gelmesiyle hasıl olurlar (Zhang ve ark., 2010; Sönmez ve ark, 2016).

Tekrarlayan psödogenler ise atasal genin duplikasyonu sonucu oluşur. Ancak bu duplikasyon sırasında meydana gelen duplikasyon hataları ile genin enhansır ve promotörlerinin bozulması veya çerçeve kayması mutasyonu, erken stop kodonu oluşumu sonucunda genin transkripte olma yeteneği kaybolur. Bu psödogenlerin atasal genle aynı kromozom üzerinde ve yakınında kümelenmiş olarak bulunma ihtimalleri yüksektir (Brown ve ark., 1996; Sönmez ve ark, 2016).

İşlenmiş psödogenler ise atasal genin transkripsiyonu sonucu oluşan mRNA'nın ters transkriptaz enzimi ile cDNA'ya dönüşüp tekrar genoma girmesiyle oluştuğu düşünülmektedir. Bu psödogenler olgun mRNA'dan meydana geldikleri için intron ihtiva etmezler ve ayrıca atasal genden uzak bölgelere de yerleşebilirler (Fairbanks ve Maughan, 2006; Kandul ve Noor, 2009; Li ve ark., 2013; Xiao-Jie ve ark., 2015).

Şekil 1: Psödogen teşekkülü mekanizması A. Basit Psödogenler (Unitary Pseudogenes), B. Bileşik Psödogenler (Duplicated Pseudogenes), C. İşlenmiş Psödogenler (Processed Pseudogenes) (Sönmez ve ark., 2016).

2-Evrim Görüşü

Evrim görüşüne göre genin aktivitesini bozan mutasyonlar toplumdan doğal seleksiyon yoluyla elenir. Ancak gen duplikasyonu buna bir istisna olarak görülür. Çünkü duplikasyon sonucu teşekkül eden kopyada mutasyon meydana gelse bile diğer kopya zaten çalıştığı ve organizmanın ihtiyacını karşılayabildiği için tabiî seleksiyon gerçekleşmeyecektir. Yani mutasyon ihtiva eden dublike gen diğer nesillere aktarilabilecektir. İlave kopyalardaki zararlı mutasyonların hasıl ettiği bozuk genlere psödogenler de denilmektedir. Yani bu görüşe göre herhangi 2

türde aynı psödogenleri bulunursa ve bu psödogenler de aynı zararlı mutasyonlar sonucunda oluşmuşsa ortak atadan geldiğine delil olarak gösterilmektedir. Bu görüşe göre görevsiz dizilerin ve hataların paylaşılması evrim olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca psödogen dizileri, bitki ve hayvan genomlarındaki genomik "fosiller" olarak düşünülmektedir.

Ohta ve Nishikimi bir çalışmalarında insan, orangutan, şempanze, rat ve makak GULOP psödogeninin dizilerini karşılaştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda İnsan ve şempanzenin 120 civarında nükleotid ihtiva eden GULOP psödogenleri arasında sadece 4 baz farklı bulundu. İnsan ile orangutanda ise bu fark 8 nükleotiddi (şekil 2). Bu sonuçtan yola çıkarak şempanzenin insana orantugandan daha yakın olduğunu ileri sürdüler. Kısacası insanın maymun dediğimiz şempanzelerin, başka bir maymun olan orangutandan çok insanlara yakın bir genoma sahip olduğunu dile getirdiler. Hatta bu çalışmaya göre en çok psödogen paylaştığımız hayvan şempanzedir. Diğer memelilere, sürüngenlere ve balıklara gidildikçe paylaşılan genler ve psödogenler azalır şeklinde genel bir tablo da çizilmiştir (Ohta ve Nishikimi, 1999).

```
Rat          1:GGAGAAGACCAAGGAGGCCCTACTGGAGCTAAAGGCCATGCTGGAGGCCCACCCCAAAGT
Human        1:AA---------C---------G--------G------G----------------TG-G--
Chimpanzee   1:AA---------C---------G--------G------------------------G-G--
Orangutan    1:AA---------C---------G--------G-----------------------TG-G--
Macaque      1:AA---------CA-G------G------A-G-----------------------TG-G--

            61:GGTAGCCCACTACCCCGTAGAGGTGCGCTTCACCCGAGGCGATGACATTCTGCTGAGCCC
            61:---GT---------TG--G-G---A---------T-*-A---------C--A--------
            61:---GT---------TG--G-G-C-A---------T-*-A---------C--A--------
            61:---GT----------G--G-G-------------A*-A--------G-C--A--------
            61:---GT-------A--G--G-G-------------A*A-----------CA-A--------

           121:CTGCTTCCAGAGGGACAGCTGCTACATGAACATCATTATGTACAG
           120:-----------T--------C----C---------ACC-------
           120:-----------C--------C----C---------ACC-------
           120:-----------CA-------C---TC---------ACC-------
           120:-----------CA------------C--G------ACC-------
```

Şekil 2: Rat, insan, şempaze, orangutan ve makak GULOP psödogen dizisinin karşılatırılması (Ohta ve Nishikimi, 1999).

3-Yaratılış Görüşü

Yukarıdaki tüm bilgilere göre birçok canlı grubunda bulunan bu psödogenler kendi kendilerini DNA’nın içine ekliyor ve nesilden nesile aktarılıyorlar. Ancak bu durumda akla şu soru geliyor; “*Neden minimum enerji prensibi ile yönetilen hücreler hiçbir fonksiyonu olmadığı düşünülen bu sahte genleri bir sonraki nesle aktarmak için enerji harcıyor?*” (Pink ve ark., 2011).

Hâlbuki hücrede hiçbir fazla ve lüzumsuz bir yapı bulunmadığı gibi, bir atom dahi fazladan yer almaz. Hücrelerde ve canlı vücudunda her şey son derece ölçülü, hesaplı ve bir plan ve programa göre yürütülmektedir. Öyle lüzumsuz, fazla ve atık maddeler hücre içerisinde hemen atomlarına kadar parçalanarak bir başka yerde kullanılmak üzere hazırlanır.

Burada görevsiz addedilen çöp DNA'ların durmunu anlamak için biraz geriye dönüp bakmamız lazım. Yıllar önce DNA'nın sadece %3'nün gerekli olduğu, geri kalan yüzde 97'lik kısmının bilimsel olmayan "önemsiz" olduğu bildirildi. Biyologlar evrimle DNA'nın görevini kaybettiğini düşündüler.

Aynı şekilde geçmişte insanda 80'den fazla yapı ve organın lüzumsuz körelmiş organlar ve dokular olduğu ileri sürüldü. Şimdi de görevini bilmediğimiz için bu DNA dizileri önemsiz kabul edildi.

Ancak Yaratılış görüşünü benimseyen bilim insanlarına göre, kusursuz bir şekilde tasarlanan ve yaratılan bir organizmada hiç bir şey amaçsız olamaz. Yaratılan herşeyin bir amacı olmalıdır. Bunun henüz ispatlanmmaış olması bu gerçeği değiştirmez.

Psödogenlerin de, tabiatta bulunan diğer homolog yapılardan hiçbir farkı yoktur. Bunların hepsi, farklı canlıları inşa ederken Yaratıcı'nın aynı "taslak" ya da "sanat formu" nu tekrar tekrar kullandığı gerçeğini yansıtmaktadır.

Bu durumda psödogenlerin neden var oldukları ve görevleri araştırılmalıdır. Nitekim son zamanlarda yapılan çalışmalar da psödogenlerin aslında amaçsız ve görevsiz genler olmadığı, aksine genlerin ifadesinin düzenlenmesinde ciddi görevlerinin olduğu anlaşılmıştır (Tutar, 2012; Li ve ark., 2013).

Psödogenlerin mRNA düzenlenmesi, genetik çeşitliliği arttırmak, gen ifadesi azaltmak veya arttırmak gibi birçok farklı göreve sahiptirler. Mesela birden fazla psödogeni bulunan Oct4 geni kök hücrelerde transkripsyon faktörü olarak görev yapmaktadır ve bu genin psödogenlerinden biri Oct4P'in aşırı ekspresyonu mezenşimal kök hücrelerin farklılaşmasının inhibisyonuna neden olur (Lin ve ark., 2007).

Chan ve arkadaşları tarafından 2013 yılında genom bazında biyoinformatik teknikler ve deneysel araştırmalar ihtiva eden bir çalışma yapıldı. Bu çalışmada veri tabanları kullanılarak psödogenler, hedef genler, si RNA'lar karışılaştırıldı ve sonucunda hücre sağ kalıme ve organ gelişimi için hayati önem taşıyan PPM1K geninin psödogeninin esiRNA' kodladığı, esiRNA'ların da içinde kanserli hücre büyümesiyle ilişkili olan NEK8 genininde bulunduğu birçok genin ifadesini düzenlediği bulunmuştur.

41çift hepatoselüler kanser dokusu ve normal doku üzerinde yapılan deneysel çalışmalar göstermiştir ki kanserli dokuda normal dokuya kıyasla PPM1K

psödogeni anlamlı bir şekilde azalırken, NEK8 ekspresyonu artmıştır (Chan ve ark., 2013).

2012 yılında yapılan geniş çaplı bir çalışmada ise 13 farklı kanser tipi, 293 doku örneği ile çalışılmış ve kanser ile ilişkili 2.082 farklı psödogenlerin aktivitesi tespit edilmiştir (Kalyana-Sundaram ve ark., 2012).

Sonuç

İnsan genomu yaklaşık 3 milyar DNA baz çiftinden meydana gelmektedir. Bu uzun moleküler kod, insan vücudunu teşkil eden hücrelerin zigottan yetişkin bir hücre oluşması ve daha sonra onyıllarca süren bir gelişmeden sorumludur. DNA'ya canlının bütün hayati sistemlerini kontrol ve idare etme görevi verilmiştir ve çok çok komplike bir yapıya sahiptir.

Açıkçası, herhangi bir bilim insanının veya dünya çapında bir bilim insanları konsorsiyumunun tüm bu DNA baz çiftlerini tek tek test etmeleri imkansızdır. Çünkü DNA'nın işleyişi karmaşık birçok farklı süreçler de ihtiva etmektedir. Bir DNA sekansının hiçbir görevi olmadığı sonucuna varmak için, her baz çiftinin test edilmiş olması gerekir. Sadece bir DNA dizisinin görevini bilmediğimiz için onu "*çöp DNA, sahte DNA"* olarak adlandırmak kolay bir kaçış yoludur.

Bunun yerine, genoma yaygın görevlilik ve inanılmaz bir biyomühendislik perspektifinden bakmamız ve yaratılışta amaçsız hiç bir şeyin olmadığını düşünerek, bilim ışığında bilinmeyenleri keşfetmek için daha çok çalışmamız gerektiğini idrak etmeliyiz.

Kaynaklar

Chan, W. L., Yuo, C. Y., Yang, W. K., Hung, S. Y., Chang, Y. S., Chiu, C. C., ... & Chang, J. G. (2013). Transcribed pseudogene ψPPM1K generates endogenous siRNA to suppress oncogenic cell growth in hepatocellular carcinoma. *Nucleic acids research*, *41*(6), 3734-3747.

Fairbanks, D. J., & Maughan, P. J. (2006). Evolution of the NANOG pseudogene family in the human and chimpanzee genomes. *BMC evolutionary biology*, *6*(1), 12.

Han, Y. J., Ma, S. F., Yourek, G., Park, Y. D., & Garcia, J. G. (2011). A transcribed pseudogene of MYLK promotes cell proliferation. *The FASEB Journal*, *25*(7), 2305-2312.

Jacq, C., Miller, J. R., & Brownlee, G. G. (1977). A pseudogene structure in 5S DNA of Xenopus laevis. *Cell*, *12*(1), 109-120.

Kalyana-Sundaram, S., Kumar-Sinha, C., Shankar, S., Robinson, D. R., Wu, Y. M., Cao, X., ... & Iyer, M. K. (2012). Expressed pseudogenes in the transcriptional landscape of human cancers. *Cell*, *149*(7), 1622-1634.

Kandul, N. P., & Noor, M. A. (2009). Large introns in relation to alternative splicing and gene evolution: a case study of Drosophila bruno-3. *BMC genetics*, *10*(1), 67.

Kasap M. Gen İfadesinin Kontrolü. In: Kasap H, editor. Tibbi Biyoloji ve Genetik. Adana: Nobel Kitap Evi; 2010. p. 231-8.

Li, W., Yang, W., & Wang, X. J. (2013). Pseudogenes: pseudo or real functional elements?. *Journal of genetics and genomics*, *40*(4), 171-177.

Lin H, Shabbir A, Molnar M, Lee T. Stem cell regulatory function mediated by expression of a novel mouse Oct4 pseudogene. Biochemical and biophysical research communications. 2007;355(1):111-6.

Ohta, Y., & Nishikimi, M. (1999). Random nucleotide substitutions in primate nonfunctional gene for L-gulono-γ-lactone oxidase, the missing enzyme in L-ascorbic acid biosynthesis. *Biochimica et Biophysica Acta (BBA)-General Subjects*, *1472*(1), 408-411.

Pink RC, Wicks K, Caley DP, Punch EK, Jacobs L, Carter DR. Pseudogenes: pseudo-functional or key regulators in health and disease? Rna. 2011;17(5):792-8.

Poliseno, L., Salmena, L., Zhang, J., Carver, B., Haveman, W. J., & Pandolfi, P. P. (2010). A coding-independent function of gene and pseudogene mRNAs regulates tumour biology. *Nature*, *465*(7301), 1033.

Sönmez, D., Göğebakan, B., Ecevit, H., Ataç, L., Küçük, M. U., & İzmirli, M. (2016). Sahte İsmini Haketmeyen Genler; Psödogenler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, *7*(25).

Tutar, Y. (2012). Pseudogenes. *Comparative and functional genomics*, *2012*.

Watson JD, Crick FH. Molecular structure of nucleic acids; a structure for deoxyribose nucleic acid. Nature. 1953;171(4356):737-8.

Xiao-Jie, L., Ai-Mei, G., Li-Juan, J., & Jiang, X. (2015). Pseudogene in cancer: real functions and promising signature. *Journal of medical genetics*, *52*(1), 17-24.

Zhang, Z. D., Frankish, A., Hunt, T., Harrow, J., & Gerstein, M. (2010). Identification and analysis of unitary pseudogenes: historic and contemporary gene losses in humans and other primates. *Genome biology*, *11*(3), R26..

Çatışma Döneminde Uluslararası İlişkiler:

ALTERNATİF BİR ÖNERİ OLARAK YARATILIŞÇILIK FELSEFESİ

Dr. Saim ÇELİK
Uluslararası Kampala Üniversitesi, Uganda
saimcelikk@gmail.com +256756784326

Özet

Birçok bilim dalı, insan ilişkilerinin değişik boyutlarını aynı ya da farklı ulusal veya kültürel bağlamlarda açıklamaya çalıştı. Uluslararası düzlemde ulus-ötesi ilişkileri kavramsal bir biçimde analiz etmeye teşebbüs eden disiplinlerden biri de Uluslararası İlişkiler oldu. Uluslararası İlişkiler, bir ülke ile diğer ülke arasındaki etkileşimin felsefi temellerini açıklamak için farklı teorik çerçeveler benimsemektedir. Realizmden idealizme, bir dizi felsefî açıklama barış ya da çatışma döneminde ulus ötesi ilişkilerde yatan faktörleri açıklamak için geliştirildi. Dünya, çoğu önlenebilir olan ulusal ve uluslararası çatışmalarla doludur. Çatışmaların çoğu, egemen bir ülkenin veya kişinin diğer ülkeleri veya şahısları, bağımlı kılma ve manipüle etme nesneleri olarak gördüğü belli başlı dünya görüşlerinin neticesidir. Realizm gibi birçok teori, bu durumların bazıları için açıklamalar sunarken, insan davranışlarının, hem dünyevi otoritelere hem de ebedî İlahî güce karşı hesap verilebilirlik duygusuna uygun olarak sergilenmesine kapsamlı bir çözüm getirmezler.

Yaratılışçılık Felsefesi, kâinatın kendine özgü tabiî süreçlere atfedilen bir sonuca değil, İlahî yaratıcının belirli eylemlerinden kaynaklandığının bilimsel delillerine dayanan inanç temelli bir entelektüel sistemdir. Bu makale, var olan Uluslararası İlişkiler teorilerini ve bu teorilerin dünya genelinde tüm düzeylerdeki tekrar edegelen çatışmalarla dolu bir çağda nasıl bir tutum sergilediklerini araştırıyor**.** Makale, yalnızca dünyevi otoritelere değil, aynı zamanda kâinatın yaratıcısına ve diğer bütün canlılara karşı güçlü bir hesap verebilirlik duygusu içinde olduğu Yaratılışçı felsefeye dayanan bir Uluslararası ilişkiler kuramı öneriyor.

Anahtar kelimeler: Alternatif perspektif, Uluslararası İlişkiler, Yaratılışçılık Felsefesi.

International Relatıons In A Tıme Of Conflıct: An Alternative Proposal From Creationist Philosophy

Abstract

Many scientific fields have attempted to explain the different dimensions of human relations whether within the same or different national or cultural contexts. At the international level one field which attempted to anaylse transnational relations in a conceptual manner is International Relations. International Relations adopts different theoretical frameworks to explain the philosophical underpinnings of interaction between one country and another. From realism to idealism, a number of philosophical expositions have been advanced to explain the underlying factors in transnational intercourse whether in time of peace or conflict. The world is rife with national and international conflicts many of which are avoidable. Many of the conflicts are the result of particular world views in which a dominant country or person sees other countries or persons as objects of subjugation and manipulation. While many theories such as realism offer explanations for some of these situations, they provide no encompassing solution to proper conduct of human behavior with both a sense of accountability to restraining worldly authority and eternal heavenly power. Creationism is a faith-based intellectual system grounded in scientific evidence that the universe originated from specific acts of divine creation, as opposed to a conclusion attributing same to self-induced natural processes. This paper explores existing theories of International Relations and how these have fared in an age replete with conflicts at all levels around the world. The paper will propose a theory of International relations based on creationist philosophy in which there is a strong sense of accountability not only to worldly authority but also to the Creator of the universe and the rest of the creatures.

Keywords: Alternative perspective, Creationist philosophy, International Relations.

Introduction

The theory of evolution includes an explanation of humanity's origins; it has had a profound impact on human societies and its social sciences. One of these sciences is political science. The theory of evolution has influenced some theories in political science and its related discipline which is international relations, either directly or indirectly. Of course any general theory of politics assumes a theory of human nature. The theory of evolution has been expounded and referred to by many scholars. It was developed in order to examine some of parameters in the field of political science. A small but growing number of political scientists have been applying a Darwinian theory of human biological nature to various topics in political science. And Darwinian approach in biology has been utilized to make observations over relations between and among individuals and states. This method of understanding has come out in form of likening relations and transactions between actors in international relations to the 'concept of natural selection' which was introduced by Darwin, whereby it articulates solely the competitions between species in order for them to survive. The final aim of such work would be to turn political science into a biopolitical science. So, such works were accomplished in the study of international relations such as Bradley Thayer's Darwin and International Relations: On the Evolutionary Origins of War and Ethnic Conflict (2004) and Stephen Rosen's War and Human Nature (2005)

In Darwinistic terms animals, especially human beings, will always act in their own best interest, as part of the 'survival of the fittest' impetus to propel biologically the genes that are fastest, smartest, and strongest. English biologist Thomas Henry Huxley (1825-1895), who popularized Charles Darwin's ideas of evolution, once said, "The animal world is about on a level of a gladiator's show… whereby the strongest, the swiftest, and the cunningest live to fight another day. While these matters had been reflected on by academics, Hollywood and the mass media have also perpetuated these ideas. They give us the same plot lines, the same convoluted news about aggression and violence repeatedly, brainwashing us into believing it is our very nature to fight one another.

1-Realism, as a Manifestation of ''Natural Selection'' in International Relations

Realism in international relations is largely centred on realist assumptions of human behaviour. The realists believe that human behaviour is often related to ego, individual passions and desires, and more specifically, the presence of evil in human beings. They believe that given the conditions of the world, humans themselves, if left to do what they could, would carry out evil actions against

others. As Donnelly writes (2000), “realists characteristically give primary emphasis to egoistic passions and “the tragic presence of evil in all political action” (Morgenthau, 1946: 203). And because these passions are ineradicable, “conflict is inevitable” (Niebuhr 1932: xv). “It is profitless to imagine a hypothetical world in which men no longer organize themselves in groups for purposes of conflict” (Carr 1946: 231). Although there are some petty disagreements among realists, they are still unanimous in holding that human nature contains an ineradicable core of egoistic passions; that these passions define the central problem of politics; that the statesmanship is dominated by the need to control this side of human nature.

It is believed that the state is the most important actor in international relations. As it is discussed in realist writings, realists regard the system as a state dominated one. This has been the position since 1648, during the Treaty of Westphalia or the Peace of Westphalia), where a number of European powers came together to end various wars (such as the 30 Years War). In this meeting, they agreed to the idea of state-sovereignty, where no outside actor can dictate the domestic or foreign policies of another state (although realists see the principle of sovereignty being only as good as the physical ability to protect one’s sovereignty) (Pease, 2012). And ever since the Treaty of Westphalia/Peace of Westphalia, many in the realist camp have argued that states, due to their military and economic power (through weapons, finances), have the most influence in international relations.

2-How Reassessment of Evolution by Political Scientists Gave Rise to the Biopolitical Thoughts in International Relations

Evolutionary biology contributes to the general theories of international relations by explaining the ultimate causes of the rational egoism assumed by realist theory and rational choice theory. Because human beings are regarded as rational egoists, natural selection has favoured the rational calculation of selfish interests as best adapted to the survival and reproduction of individuals in evolutionary history.

According to Thayer, evolutionary biology also contributes to the particular topics of international relations by explaining the ultimate causes of war and ethnic conflict. Human beings wage war to acquire and defend resources, because this was favoured by natural selection in evolutionary conditions where competing for scarce resources enhanced fitness. (Thayer, 2004). Human beings are inclined to ethnic conflict because in-group/out-group distinctions, xenophobia, and ethnocentrism conferred competitive advantages in human evolutionary history.

Thayer does not argue that biology goes beyond rational choice theory by showing the importance of emotional motivation in human decision-making. And yet Thayer repeatedly acknowledges the power of emotions in human social behaviours. For example, he speaks of the "profound emotions" of war, which include "profound love of comrades, the deepest hatred of the enemy, fear of death, and fear of disappointing the other men". He also refers to the "emotional depth of national identity" (Thayer, 2004).

The concept of rational choice in realism assumes that human beings are by nature rational egoists who rationally maximize their interests. Applying rational choice theory to international relations means that decisions of war and peace are explained as rational calculations of interests by states competing with one another. Darwinian view of international relations confirms rational choice theory by explaining the human nature of rational egoism as ultimately caused by natural selection in the evolutionary competition of human beings for scarce resources. Biological understanding of human nature shows that rational choice theory is true, because in stressing rational calculations of interest, it emphasises on emotional dispositions of fear and honour as factors shaping human decisions in international relations. One cardinal manifestation of evolved human nature in international relations is the natural desire for status and dominance. Those who fill the highest offices for deciding issues of war and peace tend to be ambitious people who desire dominance over others.

3-Darwinism-Inspired Destructions against Humanity

Darwinistic ideas and assumptions have gradually diversified and they led stronger actors in international relations to expand their dominance in different parts of globe. One of the developed sorts of Darwinism is ‘Social one’. The concepts of evolution justified the exploitation by the 'superior races' of 'lesser breeds without the law.' This language of race and conflict, of superior and inferior people, had wide currency in the Western nations. Social Darwinists vigorously advocated empires, saying that strong nations—by definition, those that were successful at expanding industry and empire—would survive and others would not. To these elitists, all white peoples were more fit than non-whites to prevail in the struggle for dominance. Even among Europeans, some nations were deemed more fit than others for the competition. Usually, Social Darwinists thought their own nation the best, an attitude that sparked their competitive enthusiasm.

The expansion of the British Empire fitted in with the broader notion of social Darwinism used from the 1870s onwards to account for the remarkable and universal phenomenon of "the Anglo-Saxon overflowing his boundaries", as phrased by the late-Victorian sociologist Benjamin Kidd in Social Evolution, published in 1894. The concept also proved useful to justify what was seen by some as the inevitable extermination of "the weaker races who disappear before the stronger" not so much "through the effects of…our vices upon them" as "what may be called the virtues of our civilisation."

In realism again world in which most, if not all, states are offensive realist states, a state can achieve its security only by reducing others' security. Consequently, other than internal growth and armament, a state has to expand and conquer in order to achieve its security (Mearsheimer, 2001: Ch. 2). The notion of offensive realism world — 'to conquer or be conquered'— is the fundamental mechanism that drives states while making decisions.

The evolutionary ideas of Charles Darwin destructively influenced many of the Western world's leaders in the early 20th century. In particular, intellectuals in Germany were among the earliest to embrace Darwinism enthusiastically, and to apply its concept of the survival of the fittest to human society. That is, they applied the subtitle of On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life (Weikart, 1859). The most infamous result of this was the Holocaust, but social Darwinism was also a major influence in the events leading up to World War One. In the decades leading up to World War One, intellectuals embraced Darwinism and its ethical implications. Many German intellectuals began to argue that some had a greater right to life than others, namely, those who are deemed more valuable to society. This inequality was mainly based on race, but the Darwinists argued that there were inferior individuals within a race as well. For instance, zoologist and politician Karl Vogt (1817–1895) argued that a mentally handicapped child was closer in value to an ape than to his own parents. (Weikart, 1859).

German social Darwinists were enamoured with the vision of the "master race", which in their mind was the Nordic or Germanic race. While the belief in German superiority led the Nazis to exterminate "undesirable" individuals, during WW1 German Darwinists used the same idea to justify war on states which they deemed inferior. They believed that the destiny of the master race was to dominate or eliminate "inferior" races, and the most obvious way to accomplish this was through war. In their view, all races and states were in competition for survival, and those who would not wage war would perish. In other words "war is inevitable and peace is merely an armistice in the continuous battle between races

and groups for survival." Because of this view of war as an evolutionary instrument, the German leaders regarded war as a desirable option, even though they could not be sure of a victory. There was also a fatalistic element; they believed that it was their destiny and that they were fulfilling their "preordained role in the development of the world."

Darwinism rejects all supernatural phenomena and causations. The theory of evolution by natural selection explains the adaptedness and diversity of the world solely materialistically. It no longer requires Allah as creator or designer. Darwin pointed out that creation, as described in the Holy Scriptures, was contradicted by almost any aspect of the natural world. Eliminating Allah from science made room for strictly scientific explanations of all natural phenomena; it gave rise to positivism; it produced a powerful intellectual and spiritual revolution, the effects of which have lasted to this day.

As it has been discussed in the paper that such an understanding of human being and its application to theories in international relations has induced different actors to make decisions that would ignore the sense of responsibility and accountability towards Divine Power. Moral values have been neglected over centuries. There has been severe need of an alternative outlook and set of ideas. As a result of that deficient understanding of man, world has experienced numberless of torments. Being neglectful of spiritual aspect of human being brought about inter and intra state conflicts that emerged throughout the past and do exist currently. Although there has emerged some attempts to seek ways of minimalizing harms to society and individuals such as 'Just War Theory', but it couldn't become as effective as it was expected. Certainly we should not forget that that kind of thought towards creatures in general and mankind in particular has been existence throughout history of the mankind and it's been a sort of chain that was connecting to all occurrences associated with this matter.

On the other hand, Creationists have often maintained that Social Darwinism—leading to policies designed to reward the most competitive—is a logical consequence of "Darwinism" (the theory of natural selection in biology). According to Creationists Darwin was gravely mistaken about human nature, and its ability to evolve in what is defined as an overly competitive world and there is mounting evidence that the biological world actually exists in altruism and cooperation instead. In several arguments against Darwinism, it's pointed out that cooperation, not competition, is the norm in nature, because it is energy-efficient and because predators and their prey maintain a kind of balanced coexistence. It's founded that "nature uses extraordinarily ingenious techniques to avoid conflict and competition, and that cooperation is extraordinarily widespread throughout all

of nature." Example in nature abounds and for some reason we have forgotten to look right under our noses for this evidence of cooperation instead of competition. Look at bees and flowers, and how they interact with the human food supply, ant colonies and how they work together tirelessly to build a home, the long-eared owl and her blind-snake that acts as a housekeeper to keep away flies, ticks and other nuisances from baby owl chicks. There are literally thousands of demonstrations of cooperative nature. Human beings are no different. In short, basing on holy sources that guide man towards right path, there are plenty of lessons to take from nature in order for us to create proper and effective social, political and economic ties.

4-Islamic Approach towards International Relations

The concept of international relations in Islam has been laid down by some Islamic scholars. They attempted to derive principles mainly from Qur'an and Hadith which are regarded as primary sources in Islam. These principles are believed to regulate the affairs of a given state. They basically address questions of war and peace, aggression and defence, enmity etc. We can look at one of the fundamental principles which is promoting peace and security; as the very word implies, Islam means 'peace' and 'security'. It also means 'submission' to Allah and hence salvation. Islam is thus, a religion of peace and, no wonder the basic principle of the Islamic state in its relations with foreign countries is 'peace with all and war against none' or, in other words, 'friendship towards all and malice towards none'. Islam does not allow an aggressive war; it allows taking up arms only as a last resort in self-defence. The Qur'an enjoins upon its followers: "Fight in the way of Allah against those who fight against you, but begin not hostilities. Lo! Allah loveth not aggressors"(2:190).

History of Islam is witness to the fact that Prophet Muhammad (PBUH) and his companions resorted to fight only when they had been wronged, persecuted and even expelled from their homes by the enemies of Islam. As a second main principle, promotion of brotherhood and fraternity: Islam believes in the brotherhood of human beings and al-Qur'an emphasises common ancestry of man. There is no denial of the fact that all human beings belong to the common stock as they come of the same parents Adam and Eve. The Qur'an brings into focus this fact of common parentage and hence brotherhood in its following verses:

O mankind! Be careful of your duty to your Lord Who created you from a single soul and from it created its mate and from them twain hath spread abroad a multitude of men and women… (4:1).

And He it is who hath produced you from a single being, and (hath given you) a habitation and a repository… (6:98).

Since human beings belong to the same human stock and have common ancestry, all of them are like brothers and sisters. Like children of the same parents, they are equal having equal rights and duties to each other. Thus, Islam promotes universal brotherhood and fraternity not only among the individual human beings but also among the peoples and nations. Hence the second fundamental principle international relations is to promote brotherhood and fraternity among the nations of the world. Akin to the principle of brotherhood is the principle of equality as the fact of common parentage of all the human beings leads to establish that human beings are not only brothers of each other but also are equal to each other. The third principle is the establishment of justice and equity: Islam emphasises justice and equity among the human beings. Dispensation and establishment of justice in human dealings is its fundamental objective. The Qur'an exhorts its followers: "Lo! Allah enjoineth justice and kindness….."(16:90). Fair play and justice is to be administered among all human beings without any fear or favour. The Qur'an stresses this principle when it lays down: O ye who believe! Be ye staunch in justice, witnesses for Allah, even though it be against yourselves or your parents or your kindred, whether (the case be of) a rich man or a poor man, for Allah is nearer unto both……" (4:135). This rule of justice and fair dealings would not only govern the relations of one individual with the other but would also govern the relations of one state with the other. The last, but not the least important, fundamental principle is to cooperate for good, for righteousness, for peace, for justice and fair play; but not to cooperate for sin, for evil and for transgression. The Holy Qur'an ordains: "……help ye one another unto righteousness and pious duty. Help not one another unto sin and transgression, but keep your duty to Allah. Lo! Allah is severe in punishment…." (5:2). This Quranic principle applies not only in individual dealings but also in international human relationships. Acting upon this guideline of Islam, an actor in international relations would extend its cooperation to all those countries who are working for international peace and security; who are fighting evil, ignorance, poverty and disease, and who are promoting the well-being and betterment of humanity. However, no cooperation would be extended to tyrants, aggressors, and disturbers of peace and security, persecutors of minorities and violators of human rights.

Having looked at some principles that guide international actors' actions in international relations, we have noted that how Islam views international relations

is quite different from that of Darwinism and its affiliated theories or ideas ranging from description of human being to the description state.

5-Excerpts from Bediuzzaman

The idea of taking lessons from nature is well reflected in writings of great contemporary Islamic scholar, Bediuzzaman Said Nursi; quoting from him ‘‘Stones even, despite their being only stones, incline towards their brothers on leaving the builder’s hand for their places in a domed roof, and bow their heads to touch those of their brothers and holding all together, they do not fall. The human being then who fails to perceive this mystery of mutual assistance is more lifeless than a stone, for some stones are such they bend over backwards to co-operate with their brothers!’’ (Signs of Miraculousness, trans. Vahide, 46).

In his writings, Bediuzzaman examines the name of human being and lays down the genesis of its relations with each other and other creatures. He goes on and describes the required manner of mankind’s dealings -with Creator and creatures- which he believes that are causes of felicity in both worlds. He says that ‘‘There are several reasons worship is the cause of happiness and prosperity in this world, which is the tillage of the hereafter:

Firstly: Man has been created with a strange, subtle nature distinguishing him from all other living beings and making him an exception to them. By virtue of this there have arisen in him the desire to choose, and the wish for the most beautiful things and for fine decoration, and a natural desire to have a livelihood and position befitting humanity.

For his food, dress, and accommodation – the need for which arises due to the above-mentioned desires – to be prepared proficiently man has need of multiple arts and crafts, but he is incapable of practising all of these on his own. He needs therefore to mix with his fellow-men and to co-operate with them, and for all of them to assist each other and exchange the fruits of their labour. However, since so as to allow men’s progress by means of the mainspring of the will the All-Wise Maker placed no innate limits on the three human powers of appetite, anger, and intellect – as with the animals and their limited powers – tyranny and aggression have arisen. And since no limit has been placed on them, the powers tend to aggression and the human community is in need of justice when exchanging the fruits of its labour. But because the intellects of single members of society are incapable of comprehending justice, the human race as a whole needs a general or universal intellect to establish justice from which all may benefit. And that intellect is the universal law, and that law is the Shari‘a. Then in order to preserve the effectiveness of the Shari‘a and its enforcement, a lawmaker is necessary,

someone to lay claim to it and promulgate it, an authority, and that is the Prophet (Upon whom be blessings and peace)’’ *(*Signs of Miraculousness, trans. Vahide, 161).

Conclusion

Darwin is best known for his theory of evolution with its idea of “the survival of the fittest,” although Darwin did not use that term when he originally published The Origin of Species in 1859. But his concept of biological ideas has penetrated many modern thoughts including political science and theories of international relations.

It’s noted that morality is important for political science, because political controversy is driven by moral passions, and therefore a complete science of politics must include a scientific account of morality. Otherwise such views would lead comparatively stronger personalities and states to oppress and marginalize weaker ones. That will result in devastation, catastrophes, wars etc. If the factor of accountability towards Creator is not considered by decision-makers, the consequences will trigger problems which can prevail ethical values. At this point one should seek guidance from Divine messages which Bediuzzaman terms as ‘universal laws’. In this paper we touched upon briefly Darwin’s understanding of species then we went on discussing how his ideas were inspired by theorists of international relations in order to apply to their theories while pondering over international affairs. This paper basically has been focusing on implications of Darwinism in the Theory of Realism. Having examined how such an understanding of human being caused devastations we then presented some alternative approaches from Islamic perspective in general and from Bediuzzaman Said Nursi in particular, approaches that would mould the decisions which can either sort out or minimise current rooted problems between individuals and states.

References

Carr, E.H., (1946) The Twenty Years Crisis: 1919-1939, 2nd Ed, London: Redwood Limited Press.

Charles, D. (1859) On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or The Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life, London: John Murray.

Chaudhry, M.S., (2000) Dynamics of Islamic Jihad, Lahore: Burhan Education and Welfare Trust.

Donnelly, Jack. (2000) Realism and International Relations, London: Cambridge University Press.
Huxley, T.H., (1888) “The Struggle for Existence in Human Society”, Huxley’s Collected Essays Volume IX.
Kidd, B., (1898) Social Evolution, New York, London: Macmillan and Co.
Mearsheimer, J.J., (2001) The Tragedy of Great Power Politics, New York: Norton.
Morgenthau, Hans J. 1962 [1946]. Scientific Man vs Power Politics. Chicago: The University of Chicago Press.
Niebuhr, Reinhold. (1932) Moral Man and Immoral Society: A Study in Ethics and Politics, New York: Charles Scribner's Sons.
Nursi Bediuzzaman Said, Signs of Miraculousness, [Eng. trans.] (Istanbul: Sözler Publications, 1997).
Pease, Kelly-Kate., (2012) International Organizations, Boston: Pearson Education.
Thayer, Bradley A., (2004) Darwin and International Relations: On the Evolutionary Origins of War and Ethnic Conflict, US: University Press of Kentucky.
The Holy Qur’an, text, translation and commentary by Abdullah Yusuf Ali.
Weikart, R., (2004) From Darwin to Hitler: Evolutionary Ethics, Eugenics, and Racism in Germany, New York: Palgrave Macmillan.

دلائل تمدد الكون.

تيسير الزامل[1]، عبد الرحمن الحسين[2] ، صالح مصطفى[3].
[1]جامعة حران، كلية العلوم والآداب ، قسم الفيزياء، تركيا.
[2]جامعة استانبول، كلية الهندسة ، قسم الهندسة الكهربائية والالكترونية، تركيا.
[3]جامعة الزهراء، كلية الهندسة، تركيا.

teysirzamil@harran.edu.tr

الملخص:

سوف نستعرض في بداية هذا البحث لمحة تاريخية عن تطور مفهوم الكون عبر التاريخ ، وذلك حتى بداية القرن العشرين، ثم نقوم بدراسة مرجعية عن بداية خلق الكون من الناحية العلمية. حيث نستعرض نظرية الانفجار الكبير من ضمن النظريات المفسرة لنشوء الكون، وذلك بغض النظر عن قناعتنا بصحة هذه النظرية من عدمه.

ننتقل بعد ذلك إلى موضوع تمدد الكون وذلك بعد التطور الكبير الذي حدث في جميع العلوم، والذي انعكس على طريقة دراسة المجرات والأجرام السماوية، وبالتالي الحصول على دلائل تؤدي إلى اثبات تمدد الكون، حيث أثبت بعض العلماء من خلال بعض النظريات أن المجرات تتحرك في الكون بسرعات مختلفة، وفي اتجاهات مختلفة، وهذا ما نعتقد به يقيناً، وذلك تصديقاً لكلام الله تعالى في القرآن الكريم، حيث أشار إلى أن هذا الكون الذي نعيش فيه في حالة تمدد مستمر.

ونترك في نهاية هذا البحث المجال مفتوحاً للعلم والعلماء، الذين يستفيدون من النظريات والتقنيات والأجهزة العلمية الحديثة،للحصول على الأدلة التي تؤكد أن هذا الكون في حالة تمدد مستمر، وذلك حتى يأتي أمر الله.

الكلمات المفتاحية: الانفجار الكبير ، تمدد الكون ، المجرات.

KÂİNATIN GENİŞLEMESİNİN DELİLLERİ

Teysir ALZAMİL[1], Abdul Rahman HUSSIAN[2], Saleh MUSTAFA[3]
[1] Harran Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, Fizik Bölümü, Türkiye.
[2]İstanbul Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Elektrik ve Elektronik Mühendislik Bölümü, Türkiye.
[3] Alzahraa Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Türkiye.
teysirzamil@harran.edu.tr

Özet:

Bu araştırmanın başında kâinat kavramının tarih içindeki gelişimini kısa bir bakış açısıyla sunacağız. Sonra tarihin başlangıcından yirminci yüzyıla kadar kâinatı, bilimsel bir perspektifle kaynağa dayalı bir incelemeye tabi tutacağız. Bunu yaparken de kâinatın varoluşuyla alakalı açıklanmış teoriler bağlamında Big Bang teorisini, bu teorinin gerçekliği hakkındaki kendi kanaatimize değinmeksizin ifade edeceğiz.

Daha sonra bütün ilimlerde gerçekleşen büyük gelişmeler ve galaksiler üzerindeki araştırmalardan elde edilen bulgular bağlamında evrenin genişlemesi konusuna geçeceğiz. Ardından evrenin genişlemesini ispat eden delilleri serdedeceğiz. Bazı bilim adamları, bir takım teorilere bakarak galaksilerin evrende farklı hızlarda ve yönlerde hareket ettiğini ortaya koymuşlardır. Bizde böyle olduğuna inanıyoruz. Zira bu bilimsel açıklama Allah Kelamı olan Kuran'ı tasdik etmektedir.

Bizler bu araştırmanın sonunda kâinattaki genişlemenin Allah dileyinceye kadar devam edeceğini ortaya koyan delilleri elde etmek için, değişik teorilerden, tekniklerden ve modern ilmi verilerden yararlanan bütün bilim adamları ve araştırmacılar için bu ilmi konuyu açık bıraktık.

Anahtar Kelimeler: büyük patlama, kâinatın genişlemesi,gökada.

The Evidences of Univesre Expansion

Abstract

The cosmic microwave background (CMB) temperature anisotropies have and will continue to revolutionize our understanding of cosmology. The CMB radiation, the "snapshot" of the universe at its infancy — when it was only about a few hundred thousand years old. Measurements of the CMB radiation dominate modern experimental cosmology: there is no greater source of information about the early universe, and no other single discovery has had a greater impact on the theories of the formation of the cosmos.

The impact of CMB on cosmological theory is huge; any theory intending to explain the beginnings and history of the universe must offer an explanation for the presence of the CMB.

The CMB is the greatest evidence in support of the Big Bang theory; it is the isotropic (meaning that it is uniform throughout the universe in all directions) electromagnetic radiation, which resulted from the explosion of the universe between 15 and 18 billion years ago. Observation of the CMB confirmed the Big

Bang theory and gave us a look into the distant past, long before the formation of the very first stars and galaxies.

We present the spectrum of the CMB radiation and its main features.

Keywords: Big bang theory, Cosmology, Cosmic microwave background, Early universe

"

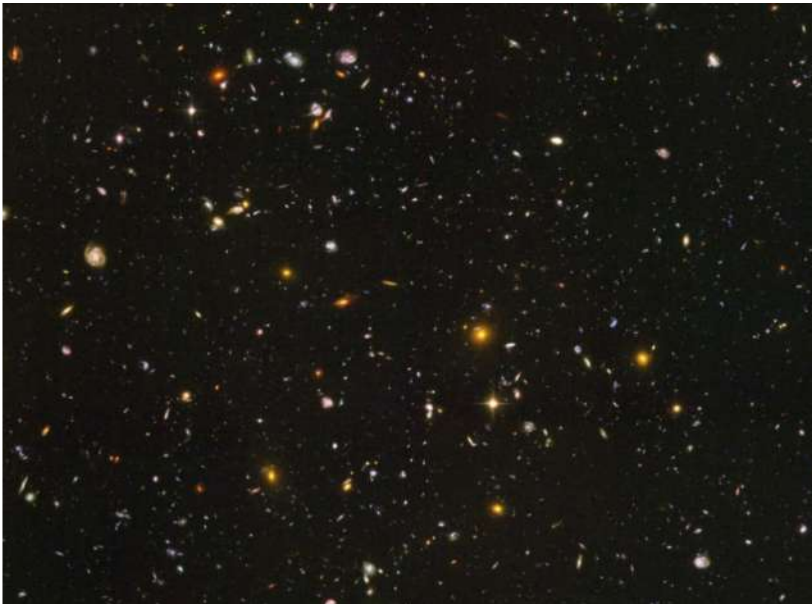
1- مقدمة:

قال تعالى في كتابه الكريم :(**قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**) (العنكبوت: 20). عند البحث في تفسير هذه الآية نجد أن جميع المفسرين لها أجمعوا على أنه من حق الانسان المسلم أن يبحث في نشأة الخلق، أي السموات والأرض وجميع المخلوقات مهما صغر حجمها أو كبر، بل وأن التفكر في خلق السموات والأرض واجب عليه .

ما يهمنا في هذا البحث هواثباتتوسع الكون وذلك تصديقاً لقوله تعالى :(**وَالسَّمَاء بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ)** (الذاريات: 47) . حيث تشير هذه الآية الكريمة وبكل وضوح أن السماء في حالة اتساع دائم. وكلمة السماء تشير إلى الفراغ المحيط بالأرض والذي يحتوي على الشمس ،القمر ،الكواكب ،النجوم و المجرات.

ما هو الكون ؟

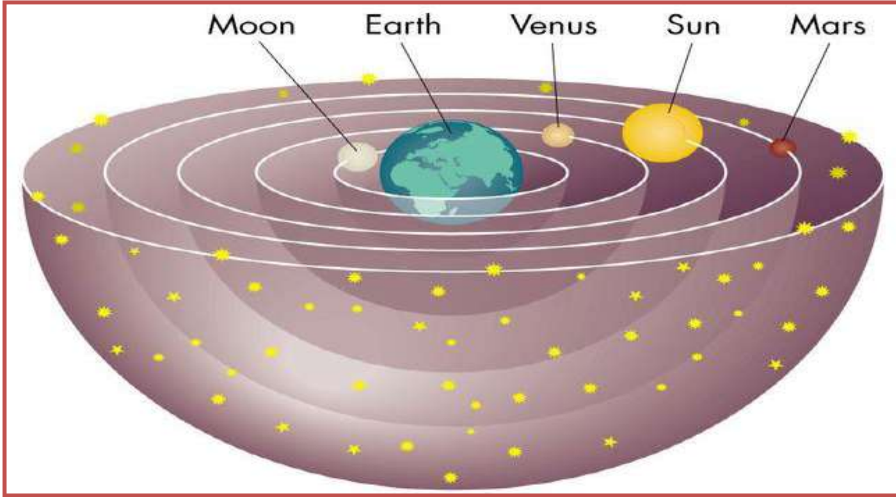
إن دراسة الكون تعني أن نقوم بدراسة بنيته ، كيف نشأ؟كيف يتطور؟وكيف سينتهي؟ والشكل (1) يوضح صورة لجزء صغير جداً من الكون الذي نعيش فيه.

الشكل (1) جزء من الكون.

لذلك سوف نقوم في البداية باستعراض مفهوم الكون منذ القدم ،فقد شهد علم الفلك ثلاث ثورات في موضوع فهمنا للكون هي كالتالي:

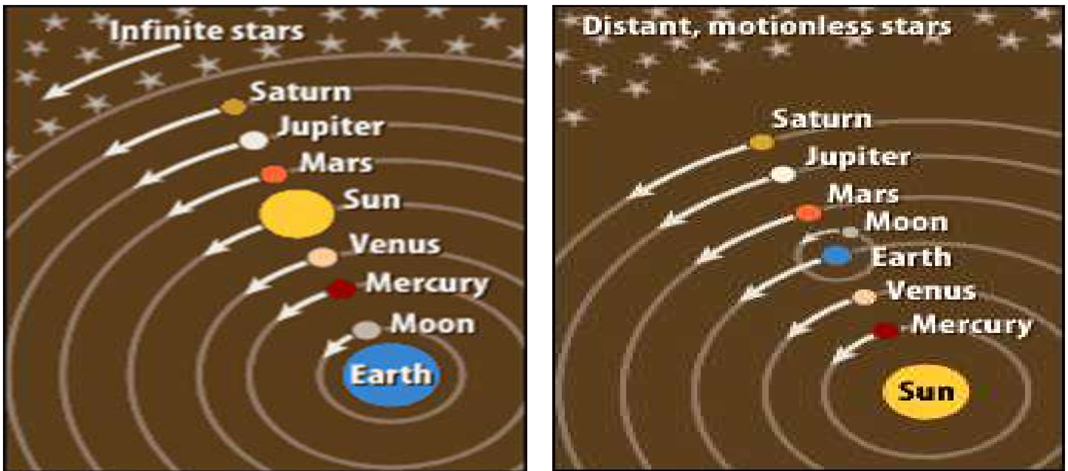
1- قام العالم بطليموس في القرن الثاني للميلاد ،بوضع تصور للكون يتضمن الأرض ،الشمس ،القمر ،الكواكب (المعروفة في حينها) والنجوم ، وذلك بناءً على قوانين الفيزياء التي اعتمدها ارسطو . ويمثل الشكل (2) هذا التصور، حيث تكون الأرض ثابتة في المركز، وتدور بقية الأجرام حولها في مدارات دائرية منتظمة.

الشكل (2) تصور بطليموس للكون.

أي أن الأرض هي مركز الكون حسب تصور بطليموس، و الحركة الطبيعية للأرض هي باتجاه مركز الكون، وهذا هو السبب في توضعها في المركز حسب رأي بطليموس.

2- في القرن السادس عشر الميلادي ، قام العالم كوبرنيكوس بنقض فرضية بطليموس، وذلك بالاعتماد على جميع الأدلة التي أثبتت أن الأرض تدور حول الشمس. حيث تخيل أن الشمس هي مركز الكون، وهي ثابتة لا تتحرك، وأن الأرض وجميع الأجرام السماوية تدور حولها. ويمثل الشكل (3) كل من نموذج بطليموس وكوبرنيكوس للكون ، ونلاحظ أن الفرق هو في أن الشمس هي مركز الكون بالنسبة لكوبرنيكوس وأن القمر يدور حول الأرض والتي بدورها تدور حول الشمس.

الشكل (3) مقارنة بين نموذج بطليموس وكوبرنيكوس للكون.

3- في بداية القرن العشرين، وبعد التطور الكبير في علوم الرياضيات ،الفيزياء والعلوم الهندسية ، والتي انعكست بدورها على علم الفلك.حدثت الثورة الثالثة، والتي غيرت جميع المفاهيم التي قبلها. حيث ظهرت النظرية النسبية للعالم الألماني اينشتاين ، والتي فتحت المجال لدراسة الكون بشكل أوسع وأعمق. ويظهر الشكل (4) صورة لمجرة درب التبانة بواسطة تلسكوب هابل ، ويظهر في الصورة عدد كبير من النجوم الموجودة ضمن هذه المجرة.

الشكل (4) صورة للكون توضح مجرة درب التبانة بواسطة التلسكوب هابل.

2- أهم نظريات نشوء الكون:

- **1- نظرية الانفجار الكبير (Big Bang Theory):**

اكتشف هذه النظرية العالم البلجيكي جورج لوميتير وصاغها بنفس الوقت الفيزيائي الروسي الكسندر فريدمان. تفترض هذه النظرية أن أصل الكون نقطة صغيرة انفجرت وانتشرت في جميع الاتجاهات، ورافق هذا الانفجار طاقة وحرارة عالية جداً، وبدأت الأجسام بالتشكل وفق مراحل متعددة أثناء تبريد الكون.

- **2- نظرية الحالة الثابتة (The Steady State Universe Theory):**

وضع هذه النظرية هيرمان بودي، توماس غولد وفريد هويل. حسب هذه النظرية فإن الكون ثابت على وضع واحد لا يتغير، وكثافة المادة المشكلة للكون ثابتة، وعند اختفاء كواكب ونجوم ومجرات من الكون فإن كثافة مادة الكون تتمدد وتخلق مجرات أخرى تملأ الفراغ.

لقد عانت نظرية الحالة المستقرة من صعوبات عديدة ، دفعت بأغلبية العلماء للابتعاد عنها.بينما لاقت نظرية الانفجار الكبير الاستحسان من معظم العلماء.لذلك سوف نتوسع في نظرية الانفجار الكبير كونها أيضاً تشير صراحة إلى أن الكون في حالة توسع دائم .

كان السؤال في بداية القرن العشرين: هل الكون هو مجرة درب التبانة فقط؟

استفاد العالم الأمريكي ادوين هابل من التطور الكبير في صناعة التلسكوب، وبدأ بمراقبة السدم الصغيرة الموجودة في السماء.

بعد ذلك قام بدراسة مجرة اندروميدا، واستطاع اكتشاف النجوم الموجودة بداخلها، وأثبت أن مجرة اندروميدا تقع خارج حدود مجرة درب التبانة، وبالتالي فإن الكون ليس فقط مجرة درب التبانة بل يوجد مجرات أخرى كثيرة، تم تحديدها من قبل علماء الفلك وتسميتها تباعاً. ويظهر الشكل (5) صور للكون تظهر بعض المجرات .

الشكل (5) بعض المجرات الموجودة في الكون.

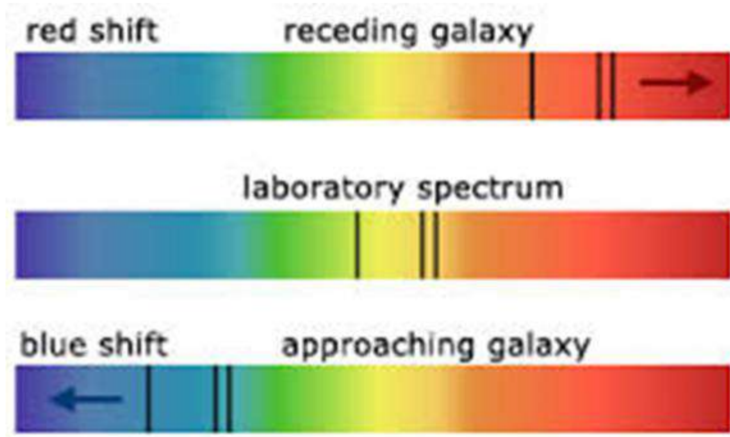
3- الفرضيات التي تؤيد نظرية الانفجار الكبير:

3-1- انزياح اللون الأحمر(RedShift):

قام العالم هابل ، معتمداً على بعض قوانين الفيزياء بدراسة الضوء الصادر عن مجرة معينة، وذلك لمعرفة فيما إذا كانت هذه المجرة في حالة حركة أم أنها ساكنة.

القانون الأساسي الذي اعتمد عليه هو قانون دوبلر الذي ندركه جميعنا حتى دون أن نعرفه. حيث يستطيع أي واحد منا أن يعرف، فيما إذا كانت سيارة الإسعاف قادمة باتجاهه أو مبتعدة عنه، فإذا كانت شدة الصوت تزداد فهذا يعني أن السيارة قادمة باتجاهنا، والعكس صحيح.كما نستطيع أن نفرّق بين سيارتين تسيران بسرعات مختلفة، وذلك من خلال سماع صوت بوق السيارة. إن ازدياد حدة الصوت بشكل أكبر يعني أن سرعة السيارة أكبر.لكن هابل لم يكن يسمع صوت المجرة بل كان يرى الضوء الصادر عنها. بحث هابل عن فكرة يستفيد منها لمعرفة فيما إذا كانت المجرات ساكنة أم متحركة، أعتمد هابل على أن جميع النجوم تحوي على الهدروجين في بنيتها، وأن لكل عنصر في الطبيعة طيف معين يميزه عن باقي العناصر، لذلك قام بتحليل الضوء الصادر عن مجرة معينة ،وقارنه مع طيف الهدروجين، واتفق على أنه في حال كانت المجرة ساكنة فإن طيف الهدروجين الناتج عنها سوف يتطابق تماماً مع طيف الهدروجين في المختبر، أما إذا لاحظ انزياحاً للطيف نحو اللون الأحمر فهي تتحرك بعيداً عنا ، وفي حال كان الانزياح نحو اللون الأزرق فإنها تتحرك مقتربةً منا، كما في الشكل (6)، والجدول (1) يوضح بعض النتائج التي حصل عليها

هابل لدى دراسته بعض المجرات، ومن خلال هذه الدراسة تأكد من أن جميع المجرات المدروسة تتحرك بعيداً عن كوكبنا.

الشكل (6) تصور هابل للطيف المتوقع عن المجرات المدروسة.

لقد تم التوصل إلى علاقة رياضية تعطي انزياح لون معين صادر عن إحدى المجرات ، وذلك من خلال قياس التغير في الطول الموجي لهذا اللون، ومن خلال هذه العلاقة نستطيع حساب سرعة المجرة.

تعطى العلاقة كما يلي :

$$z = \frac{\Delta\lambda}{\lambda_0} = \frac{v}{c}$$

سرعة الجسم.

التغير في الطول الموجي.

الانزياح .

سرعة الضوء.

الطول الموجي للضوء في المخبر.

بعد دراسة العديد من المجرات ، لاحظ العالم هابل أن سرعة ابتعاد المجرة تتناسب طردا مع بعد المجرة . وتوصل إلى ثابت التناسب بينهما وأطلق عليه اسم ثابت هابل، وتعطى العلاقة كما يلي:

قانون هابل.

ثابت هابل.

$$v = H_0 d$$

السرعة.

المسافة.

H_0 ثابت هابل واحدته مقلوب الزمن.
يعطي فكرة عن مقدار سرعة تمدد الكون.

H_0^{-1} مقلوب ثابت هابل ويسمة زمن هابل.
وهو مقياس عمر التمدد للكون.

	إن طيف غاز الهدروجين هو البصمة التي تميز هذا الغاز. طيف مصباح الهدروجين الموجود في المخبر.	
	عندما نشاهد في مكان ما، نفس طيف الهدروجين الذي رأيناه في المختبر، عندها نقول أن الهدروجين موجود في هذا المكان. Orion Nebula	
	نشاهد نفس نموذج طيف الهدروجين يتكرر في المجرات، ولكن بشكل ينزاح قليلاً نحو اللون الأحمر. Galaxy UGC 12915	
	كلما كانت المجرة بعيدة عنا أكثر، كلما كان انزياحالطيف نحو اللون الأحمر أكثر. Galaxy UGC 12508	
	انزياح أوضح نحو اللون الأحمر، يعني أن المجرةتبتعد عنا أكثر. وهذا دليل على توسع الكون. Galaxy KUG 1750	

الجدول (1) نتائج هابل لدراسة بعض المجرات.

هناك أبحاث عديدة قام بها العلماء بدراسة الأشعة الصادرةعن أنواع متعددة من النجوم المنفجرة ، وذلكبدراسة انزياح اللون الأحمر، ودلت جميع هذه الدراسات على أن الكون مازال يتمدد.

3-2- الاشعاعات الخلفية الميكروية الكونية (Cosmic Microwave Background radiation):

كان العالمان ويلسون وبينزياس يجربان نوع جديد من اللواقط للأمواج الكهرطيسية ، وقد لاحظا وجود مقدار من التشويش بشكل دائم.قاموا بجميع المحاولات الممكنة لإزالة هذا التشويش ولكن دون جدوى . بعد تفكير وبحث تبين لهما أن هذه الأمواج تأتي من جميع أنحاء الكون الواسع . وهي موجودة منذ نشأة الكون. أطلقوا عليها اسم اشعاعات الخلفية الميكروية الكونية.

لقد اعتمد العلماء هذه الأشعة كدليل على صحة فرضية الانفجار الكبير لأنها تؤكد أن للكون منشأ واحد وهذا الكون يتمدد. الشكل (7) يوضح مراحل تطور خريطة هذه الاشعاعات منذ بداية اكتشافها.

الشكل (7) اشعاعات الخلفية الميكروية الكونية.

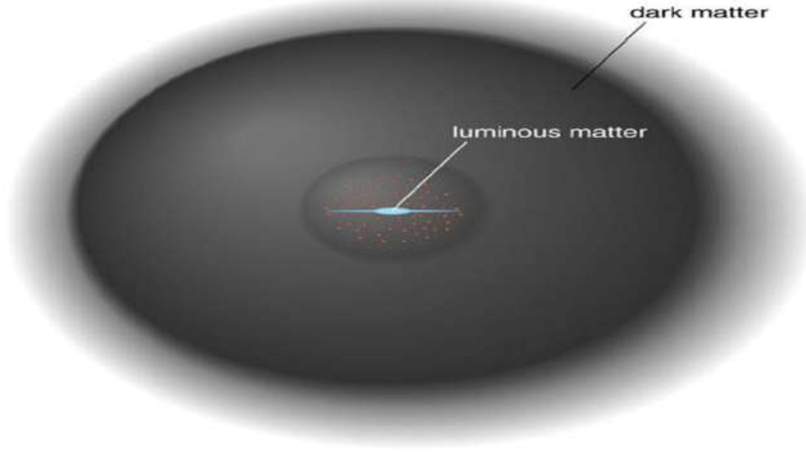
3-3- تركيب الشمس والنجوم(What the Stars consist of):

لقد حصلت العالمة سيسليا باين على شهادة الدكتوراه في الفلك من جامعة هارفارد عام 1925 وذلك نتيجة بحث قامت به . كان نتيجة هذا البحث هو أن تركيب الشمس يتكون من 75% هيدروجين و25 % هليوم . كما أثبتت أن بقية النجوم في الكون تتكون من نفس العناصر، وهذا كان دليل على صحة نظرية الانفجار الكبير.حيث يشير وجود الهدروجين في النجوم إلى مرحلة معينة من عمر الكون وفق نظرية الانفجار الكبير.

أصبح السؤال الآن ما هو سبب تمدد الكون؟

الإجابة على هذا السؤال كانت أن هناك طاقة تسبب هذا التوسع أطلقوا عليها اسم الطاقة المظلمة.هذه الطاقة هي التي تسبب تباعد المجرات عن بعضها البعض في جميع الاتجاهات.كما اكتشف العلماء أن هناك مادة تعيق حركة الضوء الناتج عن النجومفي الكون أطلقوا عليها اسم المادة المظلمة.

آخر الأبحاث تفيد بأن نسبة المادة التي نعرفها تقارب4% من الكون والبقية 23 % مادة مظلمة و 73 % طاقة مظلمة. والشكل (8) يعطي تصورعن نسبة هذه المواد في الكون.

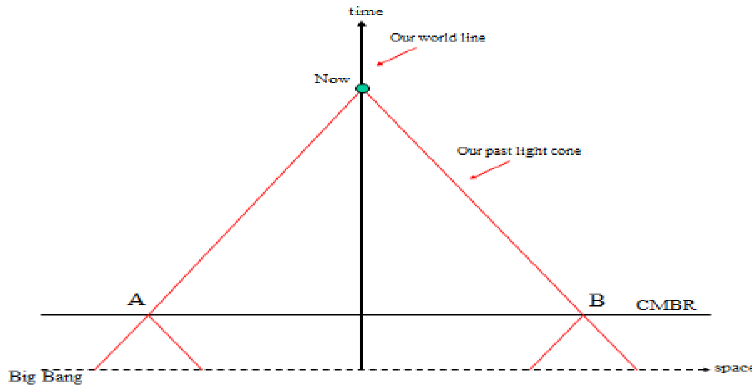

الشكل (8) تصور لنسبة المواد المشكلة للكون.

4- بعض المسائل التي عجزت عن تفسيرها نظرية الانفجار الكبير:

4-1- مشكلة الأفق (The Horizon Problem):

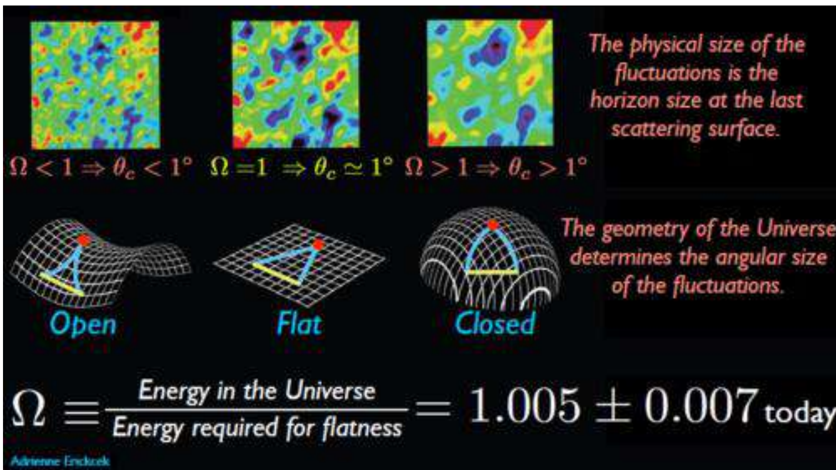
أولى المسائل التي عجزت عن تفسيرها نظرية الانفجار الكبير في البداية، كانت أنه كيف يمكن أن يكون جسمين يبعدان عن بعضهما مليارات السنين الضوئية ولكن لهما نفس درجة الحرارة. لشرحها نستخدم الشكل (9). نحن موجودون في نقطة الآن على محور الزمن الذي يحدد عمر الكون، فإذا نظرنا باتجاه الجسم الموجود في النقطة A والجسم الموجود في النقطة B في الكون فإننا نلاحظ أن لهما نفس درجة الحرارة.

الشكل (9) مشكلة الأفق .

4-2- مشكلة المستوي (The flatness Problem).

أثبتت الدراسات أن شكل الكون أقرب ما يكون إلى المستوي.وهذا بعد حساب كثافة المادة في الكون والتي أصبحت قريبة جداً من الكثافة الحرجة. بينما حسب نظرية الانفجار الكبير فإن شكل الكون يجب أن يكون منحني. والشكل (10) يوضح احتمالات شكل الكون حسب الكثافة.

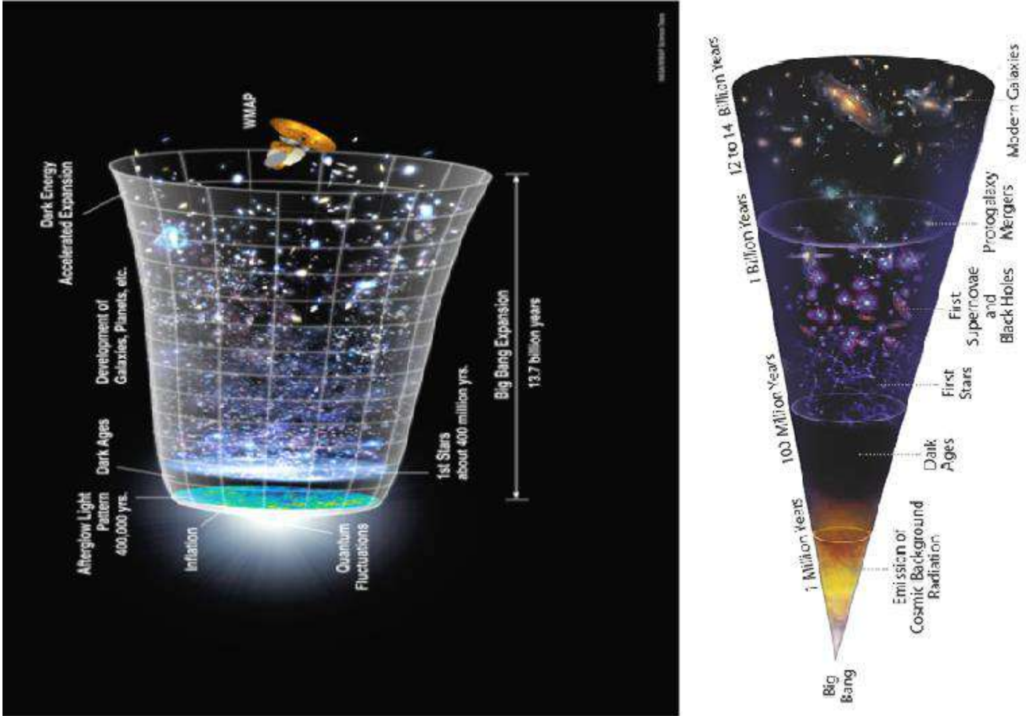

الشكل (10) الشكل المحتمل للكون.

5- نظرية التضخم الكوني (The Inflation Theory):

وضع هذه النظرية العالم الأمريكي ألان غوث،وتفترض أنه في بداية تشكل الكون انتشرت كمية هائلة من الطاقة الحرارية خلالمقدار صغير جداً من الزمن، مما أدى إلى انتفاخهوأصبح على شكل مستو.

استطاعت هذه النظرية أن تحل مشكلة الأفقباعتبار أن الأجسام مهما تكن بعيدة عن بعضها البعض فيوقتنا الحالي، فإنها كانت قريبة جداً من بعضها قبل التضخم.كما ساعدت على حل مشكلة المستوي .

الشكل (11) الكون حسب نظرية التضخم ونظرية الانفجار الكبير.

6- خاتمة:

إن قضية بدء الخلق هي قضية غيبية، لذلك لا نستطيع أن نكون متيقنين بأي نظرية من النظريات السابقة.

وإن إثبات صحة أي نظرية أو خطأها يحتاج إلى أدلة وبراهين علمية تقنع العلماء أولاً، والذين بدورهم يقنعون عامة الناس بهذه النظرية.لذلك مازال باب البحث مفتوح أمام الجميع، وكل ما أنجزته البشرية هي جزء يسير جداً.

نلاحظ من هذه الدراسة أن جميع الأبحاث تشير إلى أن الكون مازال يتمدد ويتسع في جميع الاتجاهات، وبعد كل هذه الدراسات والأبحاث التي أجريت لمعرفة كيف نشأ الكون وكيف سينتهي ، نعود لنتذكر الآية الكريمة:**(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَ فَلَايُؤْمِنُونَ)** (الأنبياء :٣٠) ، والتي يشير فيها الله تعالى إلى الطريقة التي فصل فيها السماوات عن الأرض، وندعو الباحثين في هذا المجال إلى البدء من هذه الآية الكريمة والبناء عليها للتحقق من كيفية خلق الكون.

7- المراجع:

1- ستيفينهوكينغ – تاريخ موجز للزمان من الانفجار الكبير حتى الثقوب السوداء، ترجمة د. مصطفى ابراهيم فهمي، 2006.

2- Adam G.Riess-Observatıonal Evıdence From Supernovae For An Acceleratıng Unıverse And A Cosmologıcal Constant, The Astronomıcal Journal, 116:1009È1038, 1998.

3- Daniel et el- Detectıon Of The Baryon Acoustıc Peak In The Large-Scale Correlatıon Functıon Of Sdss Lumınous Red Galaxıes, The Astrophysical Journal, 633:560–574, 2005 .

4- Deng Wang , Xin-He Meng -Exploring the expansion dynamics of the universe from galaxy cluster surveys,Physics of dark Universe ,18 :30-37,2017.

5- Pierre Astier, Reynald Pain-Observational evidence of the accelerated expansion of the universe, C.R.Physique,13:521-538,2012.

Raul Jimenez,Abraham Loeb -Constraınıng Cosmologıcal Parameters Based On Relatıve Galaxy Ages, The Astrophysical Journal,573:37–42,2002 .

BÖLÜM II

KUR'AN IŞIĞINDA YARATILIŞ GÖRÜŞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

SECTION II
EVALUATION OF THE TRUTH OF CREATION IN THE LIGHT OF THE QUR'AN

KUR'AN IŞIĞINDA EVRİMCİ YARATILIŞ GÖRÜŞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Veysel GÜLLÜCE
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü.
veyselgulluce@atauni.edu.tr

Özet

Ateist bir bakış açısıyla canlıların çeşitliliğini açıklamaya çalışan evrim teorisi, taraftarlarınca başta basın-yayın organları ve belgeseller olmak üzere çeşitli yollarla bilimsel bir gerçekmiş gibi sürekli olarak insanların dikkatine arz edilmekte, böylece pek çok kimse bu teorinin bilimsel bir gerçek olduğu zannına kapılmaktadır. Bu propagandalar sonucunda bazı ilâhîyatçılar ve dini ilimlerle iştigal eden kimseler dahi bu teoriyi bilimsel bir gerçek olarak görmüş ve Allah'ın canlıları evrim yoluyla yaratıp çeşitlendirmiş olabileceği görüşüne meyletmişlerdir. Bu ilâhîyatçılar "Mademki bilim böyle söylüyor, o halde ilâhî bir kelam olan Kur'an'ın bu bilimsel gerçeğe(!) aykırı olması söz konusu olamaz" düşüncesi ile Kur'an ayetlerini tekellüfü bir şekilde tevil etmeye girişmişlerdir. Böylece, Kur'an'da yaratılışla bilhassa ilk insan Hz. Âdem'in yaratılışıyla ilgili ayetleri evrim teorisiyle uyumlu hale getirmek için asıl mecralarından saptırmışlardır. Bununla da yetinmeyerek bazı ayetlerin evrim teorisini ifade ettiği veya ona işaret ettiğini söylemişlerdir. Burada bu teori taraftarı olan Müslümanların bilimsel veriyi kesin gerçek olarak esas alıp doğruluğunu irdelemeden, destek aramak için Kur'an'a yöneldiklerini görüyoruz. Hâlbuki bu teorinin zafiyetini ve bilimsellikten uzak olduğunu fark etmiş olsalardı, büyük ihtimalle böyle bir girişimde bulunmayacaklardı. Çünkü Kur'an bilimle çelişmeyeceğine göre, çelişiyor zannedilen bir durum varsa, bu durumda, sadece

ayetlerin yanlış anlaşılma ihtimali değil, bilimsel verinin de hakikatte bilimsel olmama, yanlış bilgi olma ihtimali söz konusudur. Yani böyle bir durumda (Kur'an ayetleriyle bilimsel veriler çatışıyor görünüyorsa) iki ihtimal vardır: Ya bilimsel verilerde bir problem vardır. Ya da ayetlerin anlaşılmasında. Ne yazık ki bazı ilâhîyatçılar, bu teoriyi bilimsel bir gerçek zannettikleri için, işin diğer boyutuna yönelmişlerdir. Yani Kur'an ifadelerinin geçmişten günümüze yanlış anlaşıldığını (!) düşünerek bu ayetleri yeniden ele alıp evrim teorisiyle uzlaştırmaya çalışmışlardır. Tebliğimizde bu yaklaşımın yanlışlığını ve yaratılışla ilgili ayetleri evrime göre yorumlamada ortaya çıkan tutarsızlıkları ele alıp değerlendirmeye çalışacağız.
Anahtar Kelimeler: Evrim, Kur'an, Yaratılış,

Evaluating Of The Evolutionary Creation View In The Light Of The Qur'an

Abstact

The proponents of the evolution theory, who are trying to explain the diversity of living things with an atheist point of view, today announce their vast voices in many ways, and this theory presented in these heath of sciences constantly being presented to people's attention in various ways, mainly in press and release organs. In the mean time, this theory is presented as a scientific fact without being expressed as a falsifiable theory, so that many assume that this theory is a scientific fact.

As a result of this propaganda, some theologians and religious scholars have regarded his theory as a scientific fact and accept the view that Allah have created the creatures through evolution and diversified. Then, the science says that, some theologians make the forcing comment. They say that "in that case Qur'an which is Allah word is not opposite the scientific fact (!) ". Thus, in the Qur'an, in particular, the first human need to re-examine the verses concerning Hz Adem's creation, and have distorted these verses. They are not satisfied with it, and they say that some verses express the theory of evolution. Here wesee that Muslims who favor this theory take the scientific data as their basis and turn to the Qur'an to seek support without examining it sauthenticity. However, if they had realized that this theory was weak and far from scientific, they probably would not have made such an attempt. Because, as the Qur'an does not contradict science, if there is a situation that is supposed to be contradictory, then it is not only the possibility that the verses are misunderstood, but also that the scientific data is not really scientific. So there are two possibilities in such a situation: There is a problem in scientific data or in understanding the verses. Unfortunately, some theologians

have turned to this other dimension of work because they think this theory is a scientific fact. In other words, considering that the Qur'anic expressions were misunderstood from the past (!), they tried to reconcile these verses with the theory of evolution. We will try to consider and evaluate the inaccuracies of this approach in our communiqué and the inconsistencies that arise in interpreting the verses of creation according to evolution.
Keywords: Creation, Evolution, Qur'an.

Giriş

Kur'ân'da yaratılış konusu çok geniş bir alanı kapsar. Bütün varlıkları içine alır. Kur'an kâinâtın ilk halinden, göklerin ve yerin yaratılış ve tesviyesinden, başlangıçta bitişik olan gökler ve yerin daha sonra ayrıldığından (Enbiyâ, 30), semavat ve arzın "altı gün" olarak ifade edilen altı devirde, altı merhalede yaratıldığından, yer küredeki kûtların (bitki ve rızıkların) dört merhalede takdir edildiğinden (Fussilet, 10) bahseder. Her canlıya su ile hayat verildiğini (Enbiya, 30), keza her canlının sudan yaratıldığını bunlardan kiminin karnı üzerinde süründüğünü, kiminin iki, kiminin de dört ayak üzerine yürüdüğünü belirtir (Nûr, 45). Canlıların çift yaratıldığına, büyük ve küçükbaş hayvanların çift olarak ayrı ayrı yaratıldığına işaret eder (En'âm, 142-144; Zümer, 6).

İnsana gelince, Kur'ân insanın yaratılışı hakkında tafsilatlı bilgi verir. İlk insanın topraktan yaratılış merhalelerini çeşitli âyetlerde anlattığı gibi, diğer insanların anne rahmindeki yaratılış merhalelerini de ayrıntılı bir şekilde anlatır.

Tüm bu âyetlerde herhangi bir canlı türünün bir diğerine dönüştüğüne, birbirlerinden türediğine dair bir ifadeye rastlanmaz. Bilakis türlerin müstakil olarak yaratıldığına işaret edilir.

Kur'ân'da anlatılan yaratılış konularına dikkat ettiğimizde iki türlü yaratılış sahnesine şahit oluruz. Birincisi fevrî, yani âni ve def'i yaratmadır. Buna **ibdâ'** (yoktan yaratma) da diyebiliriz. İkincisi ise, tedricî yaratmadır. Buna da **inşâ** yani, yaratılan şeyin merhaleler halinde, zaman içinde tamamlanıp kemâle erdirilmesi diyebiliriz. Bu iki yaratılışa dikkat çeken Muhammed Hamidullah, fevrî yani âni – bir anda olup bitme- tarzındaki yaratmaya, "*Bizim emrimiz ancak bir keredir; bir göz kırpması gibidir*" (Kamer, 50). "*Bir şeyi yaratmak istediğimizde ona sadece ol deriz o da derhal oluverir"*(Yâ-Sîn, 82). âyetlerini örnek olarak zikreder. Tedricî yaratma hususunda ise, semavâtın altı günde yaratılışına dair âyetleri zikreder. Daha sonra yaratmanın bu iki kısmı arasında bir tezat olmadığını, fevrî

yaratmanın Yüce Allah'ın kemâl-i kudretini, diğerinin ise, sünnetini (âdetullah) ve bunun gerçekleşme şeklini ifade ettiğini belirtir.[125]

1-**Evrim ve Evrimci Yaratılış Teorisi**

Hayatın ortaya çıkışının, canlıların çoğalıp çeşitlenmesinin tamamen tesadüfî başıboş, sahipsiz, gayesiz bir şey olduğunu iddia eden ve temelde, ateizme, materyalist tabiatçı düşünceye dayanan *evrim teorisi*, ateist bir bakış açısına sahip ideolojik sebeplerle, bir teori olduğuna bakılmaksızın bilimsel bir gerçekmiş gibi kabul edilip sıkça gündeme getirilmiştir. Öyle ki, bitki ve hayvanlarla ilgili belgesellerde bu teoriden sıkça bahsedilir olmuş, gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerde yer almış, çizgi filmlerde, reklamlarda dahi yer verilmiş, pek çok filmin konusu olmuştur. Böylece insanlar yoğun bir evrim propagandasıyla karşı karşıya kalmış, pek çok kimse bu teorinin tartışmasız bilimsel bir gerçek olduğunu zanneder olmuştur. Bu durumdan bazı Müslümanlar ve ilâhîyatçılar da nasibini almış, böylece gerçekte dini talimatlara zıt görünen bu teori bazı ilâhîyatçılar tarafından da benimsenmiş, bu teoriyi bilimsel bir gerçek zanneden bu ilâhîyatçılar, "mademki evrim bilimsel bir gerçektir ve ilâhî bir kelam olan Kur'an'ın bilime aykırı olması düşünülemez, o halde Kur'an bu teoriye de aykırı değildir. Bu teoriye aykırı görünen ayetler varsa –ki var- bu ayetler yeniden ele alınıp evrim teorisiyle çelişmeyecek şekilde tekrar ele alınıp değerlendirilmelidir" anlayışıyla bu teoriye zıt görünen ayetleri tevil ve tahrif etme yoluna girmişler hatta daha da ileri giderek, "bu teori bilimsel bir gerçek olduğuna göre bu teoriye aykırı ayetlerin bulunması bir tarafa, Kur'an'da bu teoriyi destekleyen ayetler dahi bulunmalıdır" düşüncesiyle bir takım ayetler bu teori göz önünde bulundurularak yorumlanmış ve ayetlerden evrimi destekleyen manalar çıkarılmaya çalışılmıştır.

Ayetlere ve ilgili rivayetlere bu tarzdaki bir yaklaşımın, fırak-ı dâlle denilen sapık fırkaların Kur'an ayetlerine yaklaşımlarından bir farkı yoktur. Çünkü bu fırkalar da aynen evrimi savunan bazı ilâhîyatçıların yaptığı gibi, bir konuyla ilgili muhkem ayetleri esas alıp, farklı manalara muhtemel olan müteşabih ayetleri bu ayetler ışığında ele alıp açıklamak gerekirken, aksini yapıp muhkem ayetleri bırakıp, mezhep ve meşrep taassubuyla müteşabih ayetlerin peşine düşüp, tekellüflü tevillere girişmekte, diğer taraftan kendi görüşlerine aykırı olan sahih rivayetleri dahi kabul etmemektedirler. Böylece şu ayetlerde ifade edilen duruma birer masadak olmaktadırlar:

"*O, sana Kitab'ı indirendir. Onun* (Kur'an'ın) *bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihtir. Kalplerinde bir eğrilik olanlar, fitne*

[125]Muhammed Hamidullah, "Halku'l-Kâinât ve Aslu'l-Envâ Hasebe'l-Kur'ânve'l-Müfekkirine'l-Müslimin", Atatürk Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi Prof. M. Tayyib Okiç Armağanı içinde. Sevinç Matbaası, Ankara, 1978, s. 38.

çıkarmak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih âyetlerinin ardına düşerler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır" derler. (Bu inceliği) *ancak akıl sahipleri düşünüp anlar. Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize katından bir rahmet bahşet. Şüphesiz sen çok bahşedensin*" (Al-i İmrân, 7-8).

Bazıları da İslam adına evrim teorisine karşı çıkmanın, bu teoriyi benimseyen kimseleri dinden uzaklaştıracağı vehmiyle, hakikatte materyalist temeller üzerine oturtulmuş olan bu teoriyle mücadele etmek yerine, bu teoriyi İslamîleştirmeye ve Kur'anîleştirmeye çalışmışlar, bu teorinin Kur'an'a, İslam filozof veya âlimlerinin görüşlerine aykırı olmadığını iddia etmişlerdir.

Böylece ateist evrimcilerin yanında bir de canlıların çeşitli oluşunun evrimleşme yoluyla olabileceğini hatta olduğunu iddia eden inançlı bir grup daha ortaya çıkmıştır. Bunlar canlıları Allah'ın yarattığını kabul ettikleri için *yaratılışçı*, öte yandan canlıların çeşitliliğinin evrimleşme yoluyla olduğunu savundukları için *evrimci*dirler. Bu anlayışa kısaca "**evrimci yaratılış**" da denmektedir.

2-Evrimci Yaratılışı Desteklemek İçin İleri Sürülen Ayetler

Kur'an-ı Kerim'de evrim teorisiyle çelişir gözüken âyetler daha çok ilk insanla ilgili olduğu için evrimci yaratılışçılar da genelde bu tür ayetlere yönelip, bu ayetleri evrim teorisiyle uzlaştırmaya, uyumlu hale getirmeye çalışmışlardır.

Bu anlayış sahiplerinden bazılarına göre Kur'an- Kerim'de pek çok ayette geçen beşer ve insan kelimeleri farklı anlamlar taşımaktadır. Onlara göre beşer, insanın hayvanî, maymunsu atalarını ifade etmektedir. Hz. Âdem beşeriyetten insaniyete doğru evrimleşmedeki ilk halkadır. Yani Hz. Âdem maymunların bir kolunun evrimleşmesi sonucu ortaya çıkmış beşer içinden seçilmiş aklî melekelerle donatılmış ilk insandır.

Bazı ilâhîyatçılar da Hz. Âdem'in ilk insan olduğu kabul edildiği takdirde çocuklarının çoğalmasını izah etmede zorlanılacağını düşünerek çözümü Hz. Âdem'in ilk insan olmadığını ve onunla beraber başkalarının da var edildiğini kabul etmekte aramışlardır. Böylece yağmurdan kaçarken doluya tutulmuşlardır.

Bu uğurda tedrici yaratma, terbiye, tekâmül, istihale, değişme, gelişme gibi durumların her birine evrim ismi verilerek mesela, kâinâtın altı günde yaratılması, insanın anne karnında çeşitli merhalelerden geçerek yaratılması, bitkilerdeki minerallerin istihale yoluyla hayvana, oradan insana geçmesi evrim olarak isimlendirilmiş, böylece evrimin evrensel bir hakikat olduğu, evrime itiraz etmenin Kur'an âyetlerine itiraz etmek olacağı iddia edilebilmiştir.

Oysa kâinâtın altı günde yaratılması, insanın anne karnında çeşitli merhalelerden geçerek yaratılması, bitkilerdeki elementlerin yenip hazmedilmek suretiyle hayvana, oradan insana geçmesi, canlıların alınan besinlerle tedrici olarak büyüyüp gelişmeleri sünnetullah çerçevesinde cereyan eden hadiseler olup türlerin evrimini ifade eden evrim teorisiyle hiçbir alakası yoktur.

Burada, ya evrim teorisinin ne manaya geldiğini kavramamak, ya da kasıtlı olarak her türlü değişim ve gelişime evrim adı vererek bu konuda bir kavram kargaşası oluşturup bu durumları evrim teorisini desteklemek için basamak yapmak planı söz konusudur.

Keza ilerde değinileceği gibi, varlıkların tasnifine ve başka konulara dair bazı İslâm âlimlerinin görüşleri de evrimcilik olarak değerlendirilmiştir.

Bazıları daha da ileri giderek Kur'ân'daki yaratılışla ilgili âyetlere evrim teorisi göz önünde bulundurularak, başka bir ifadeyle evrimi destekleyecek bir hale getirilerek mana verilmesini savunmuşlardır. Böylece üzülerek belirtmek gerekir ki, bu teorinin izdüşümleri Kur'ân-ı Kerîm meâllerinde dahi görünür olmuştur.

Yukarda Muhammed Hamidullah'tan nakille zikrettiğimiz Kur'ân'daki âni yaratmayı ifade eden âyetlerle ilgili bazı meâller bu durumun bir örneğidir. Bu nevi âyetler, evrimci yaratılışı savunan bazı ilâhiyatçılar tarafından evrimi çağrıştırır bir şekilde anlamlandırılmış, bazıları da bu meâlleri farkında olmadan kullanır olmuştur.

Bu tür meâllerin başında, "*Bir şeyi yaratmak istediğimizde ona sadece ol deriz o da derhal olur*" âyetindeki "yekûnu/olur" kelimesine "oluş sürecine girer" veya "olmaya başlar"[126] manasının verilmesi gelir. Bu anlayışa göre, "Allah'ın ol dediği şey derhal olmaz, sadece olmaya başlar, oluş sürecine girer. Bu meâli verenler âyetteki yekûnu/olur kelimesinin muzarî (şimdiki ve geniş zaman) kipinde oluşunu da gerekçe gösterirler. Böylece, yaratılışın başlayıp biten bir olay değil safhalar halinde devam eden bir bütün olduğunu[127] söylerler. Yukarıda zikrettiğimiz iki türlü yaratmadan sadece birini yani tedricî yaratmayı kabul eder görünürler. Allah'ın varlıkları tedricî olarak, safhalar halinde yaratmasının yanında dilediği bir şeyi hiçbir sebep ortada yok iken bir anda var edebileceği hakikatini göz ardı eder bir görünüm sergilerler.

Oysa bu nevi âyetler böyle bir çıkarım için uygun değildir. Çünkü "*Ol deriz o da derhal olur*" şeklindeki ifadede "**olur**" kelimesi geniş zaman ifade eder ama, ayeti bir bütün olarak ele aldığımızda ve ayetin sevk olunduğu ortamı dikkate aldığımızda böyle bir anlayışın doğru olmadığı görülecektir. Zira bu nevi âyetler

[126]. bkz. Sakıp Yıldız, Kur'ân Işığında Yaratılış Konuları, DİB, Ankara, 1992, s. 30.
[127] Bkz. Yıldız, a.g.e., s. 34.

Yüce Allah'ın sonsuz kudretini dile getirmek için sevk olunmuş, Allah için yaratmanın ne kadar kolay olduğunu belirtmek için zikredilmiştir. Bu manadaki âyetlerden biri (Al-i İmrân, 59) Hz. Âdem'in yaratılışı hakkında, ikisi (Al-i İmrân, 47, 59), Hz. İsa'nın yaratılışı hakkında, üçü ise (Nahl, 40; Yâ-Sîn, 82; Mü'min, 68) kıyamet gününde insanların yeniden yaratılıp diriltilmesi hakkındadır.

Kıyamet günündeki dirilişin âni olacağı, sûra üflenince insanların derhal kabirlerinden kalkacakları çeşitli âyetlerde ifade edildiği üzere, bilinen bir gerçektir. Hz. Âdem ve Hz. İsa'nın yaratılışıyla ilgili olarak bu nevi ifadelerin zikredilişi de insanlara garip gelen bu gibi şeylerin Allah için ne derece kolay olduğunu bildirmek içindir.

Nitekim Katade'nin belirttiğine göre, "Arapçada bu sözden (kun/ol) daha hafif, daha kolay bir söz yoktur. Allah'ın yaratması da böyle olup, istenen şey böylesine bir kolaylıkla meydana gelir."[128] Yani, bu söz dile kolay geldiği, bir çırpıda söylendiği gibi, yaratma işi de Allah için o derece kolay, bir anda gerçekleştirilen bir şeydir. Hz. İsa'nın: "***Ben sizin için çamurdan bir kuş yapar ve ona üflerim, Allah'ın izniyle derhal bir kuş olur...***" *ifadesindeki* "***fe-yekûnu/ olur***" kelimesi de yaratmadaki sürati ifade etmek için kullanılmıştır. Aksi halde, (bu kelimeyi"olmaya başlar, oluş sürecine girer" manasında düşünürsek) Hz. İsa (a.s)'nın çamur şeklindeki kuşa üfürdükten sonra gerçekten kuş olup uçmasını görmesi ve insanlara göstermesi için günlerce hatta yıllarca beklemesi gerekirdi(!) Keza cumartesi yasağına uymayan Yahudiler hakkındaki "**Onlara, 'Aşağılık maymunlar olun.' demiştik. Biz bunu, hem onu görenlere hem de sonra geleceklere bir ibret kıldık.**"(Bakara,65-66) ayetinde de o insanların milyonlarca sene süren süreçte (!) değil de aniden maymuna dönüştüğü aşikârdır.

Nitekim Türkçemizde de**"… ol der, o da olur**" ifadesinde "olur" fiili geniş zaman ifade ettiği halde cümle bir bütün olarak ani ve def'i oluş, yaratılış şeklinde anlaşılır. Dolayısıyla ister Arapçadaki formunu (yekûnu), isterse Türkçedeki formunu (olur) dikkate alalım sevk olunuş gaye ve ortamını göz ardı ederek sadece kelimenin kipini esas alıp, cümleye ona göre mana vermek doğru bir yaklaşım değildir.

Ayrıca, bu ayetlerde asıl vurgulanan husus, Allah'ın olmasını istediği şeyin – ister ânî ister tedricî olsun- kolaylıkla vücuda gelmesi, var olması, Allah'ın iradesinin karşısına çıkacak hiçbir engelin bulunmamasıdır.

Burada Kur'ân âyetleri hakkında ileri sürülen bu tür iddialara dair birkaç örnek daha zikredelim :

---

[128]Bkz. Veli Ulutürk, Kur'ân-ı Kerîm'de Yaratma Kavramı, İnsan Yayınları, İstanbul, 1995, s. 51.

Mesela, “***Sizi tavırdan tavıra geçirerek yaratti***” meâlindeki Nûh sûresi 14. Âyeti, *âyetteki etvâr ile günümüzdeki tatavvur (evrim) aynı kökten gelmektedir. Dolayısıyla bu âyetteki “etvâr” evrimin merhaleleri olarak anlaşılabilir* denilerek[129], evrim manasında yorumlanmıştır. Hakikatte bu âyet Kur’ân’ın mana yüklü câmi âyetlerinden olup insanın ana rahmindeki nutfe, alaka, mudğa gibi devrelerine; hayat boyunca geçirdiği çocukluk, gençlik, ihtiyarlık gibi merhalelerine işaret etmekte; darlıktan bolluğa, bolluktan darlığa, zenginlikten fakirliğe, fakirlikten zenginliğe geçme ve farklı ahlakî ve bedeni özelliklerde yaratılma gibi geniş manalar ifade etmektedir.[130]

İlginçtir ki bu âyet günümüzde reenkarnasyonu savunan bazı kimseler tarafından da reenkarnasyon ifade ettiği şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum, Kur’ân metnine önceden kabullenilmiş görüşler istikametinde yaklaşmanın bir sonucu olarak görülebilir.

"***Allah, gökten yere, her işi düzenleyip yönetir. Sonra, sizin saydıklarınızdan bin yıllık bir günde ona yükselir***" (Secde, 5) âyeti hakkındaki maksatlı yorumlarda da benzer durumla karşılaşıyoruz. Bu âyet bir takım parantez içi ilavelerle evrimi çağrıştırır bir şekle sokularak şöyle manalandırılmıştır:

"*Emri* (yaratma işini) *gökten yere yönetir* (yaratacağı şeyin en alt düzeyinden başlar), *sonra o iş sizin hesabınızca bin yıl süren bir günde* (adım adım evrimleşerek) *O'na yükselir* (kemaline erer)."[131]

Bir başkası ise, aynı âyeti, biraz daha parantez içi ilaveler katmak suretiyle, reenkarnasyonu çağrıştırır bir şekle sokarak şu manayı vermiştir: (Allah yaratma) işi(ni) gökten yere düzenler (yaratmayı gökten yere indirir. Ruh yere inerek çeşitli varlıklarda görünerek gelişir). Sonra sizin saydığınız (yıllar)dan bin yıl kadar süren bir günde O'na çıkar. (Yaratma adım adım gelişerek inkişâf eder. Hayat çeşitli varlıklarda görünür. Ruh olgunlaşır. Sonunda insanlara göre binlerce milyonlarca yıl sayılan, ama Allah'a göre bir andan ibaret olan bir günde Allah'a yükselir).[132]

Parantez içi ilaveler yoluyla âyete bu şekilde mana verdikten sonra, artık “*Bu âyet tekâmülün nasıl olduğunu çok açık bir şekilde açıklıyor. Rûh'un Yer'e inip çeşitli varlıklarda geliştiğini, yüzyıllarca süren tekâmül ile Allah'a ulaştığını açıklıyor”* iddiasında bulunmak çok kolay oluyor. Bu tür yorumlarda, âyetin

---

129 . Atiyye, Halku’l-İnsan, 82-83; HârunYahya, Bir Tartışmanın Ardından, s. 104.Hâlbuki bu yeni mana bu kelimeye
(tatavvur) daha sonra yüklenmiş olup nüzul döneminde bu manalarda kullanılmamışlardır.

130 . Bkz. Ebu’l-Hasen el-Maverdî, en-Nüket ve’l-Uyûn, Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut, 1992, VI, 102.

131 . bkz. Süleyman Ateş, "Kur'ân-ı Kerîm'e Göre Evrim Teorisi", Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi, c. XX, s. 131.

132 . SönmezAkbay, BilinmeyeneDoğru, İzmir, 1983, s. 207.

meâline parantez içi ilavelerde bulunmanın perde arkasında, metne kendi anlayışını söyletme arzusunun yattığını söyleyebiliriz.

Evrimci yaratılışı savunanlar Kur'ân-ı Kerîm'de insan anlamında kullanılan kelimeleri de evrimci bir bakış açısıyla yorumlayabilmektedirler. Bunların başında beşer kelimesiyle insan kelimesi hakkında yaptıkları yorumlar gelmektedir. Buna göre, Allah öncelikle milyonlarca sene önce *beşer*i yaratmıştır. Milyonlarca sene süren evrim merhalelerinden sonra Yüce Allah vahşi beşer içinden Âdem'i seçerek onu akli melekelerle (akıl, din ve din) donatmış, böylece Âdem (a.s) beşeriyet özelliğinden insaniyet özelliğine terakki etmiş ve onu selefleri olan beşerin taşıyamadığı halifelik ve mükellefiyet görevleriyle şereflendirmiştir.[133]

Hâlbuki Kur'an-ı Kerim'deki pek çok ayet bu anlayışın yanlışlığını ortaya koymakta, akli melekeler açısından beşerle insan arasında bir fark olmadığı ortaya konulmaktadır. Şu ayetler bu hususta gayet açık birer örnektir:

"Allah bir beşerle ancak vahiy yoluyla, ya da perde arkasından konuşur. Veya bir elçi göndererek dilediğini vahyeder…" (Şura, 51). Bu âyette beşerin vahye muhatap olduğu belirtildiği gibi, "*Andolsun ki biz onların, "Kur'an'ı ona bir beşer öğretiyor"* dediklerini biliyoruz. İma ettikleri kimsenin dili yabancıdır. Bu Kur'an ise gayet açık bir Arapça'dır." (Nahl, 103) ayetinde ise beşere ilim isnat edildiğini görüyoruz.

"(Ey Meryem) Ye, iç, gözün aydın olsun. Beşerden bir kimse görecek olursan, *"Şüphesiz ben Rahmân'a susmayı adadım. Bugün hiçbir insan ile konuşmayacağım de"* (Meryem, 26) âyetinde ise beşer ve insan kelimelerinin eş anlamlı kullanıldığını görüyoruz.

Allah Babanız Âdem'i Arzdan Yaratıp (Bitki gibi) Meydana Çıkardı

وَاللَّهُ أَنبَتَكُم مِّنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا"Allah sizi yerden (topraktan) yaratıp inşa etti" (Nûh, 17) âyeti hakkında da evrimci yorumlar yapılmıştır. Bu âyette mef'ul-i mutlak olan **nebât** kelimesi Kurtubî'nin ifade ettiği gibi, **inbât** manasında mastarın yerini tutan bir isim olduğu halde yani enbete-bitirdi (yarattı) kelimesini pekiştirmek için geldiği halde, nebât kelimesi Türkçede bitki anlamına geldiği için ayette de o manada olduğu zannıyla bitki manası verilip, cümledeki yeri de "hal" olarak değerlendirilerek pek çok mealde "Allah, sizi de yerden bitki bitirir gibi bitirmiştir" manasını verilmiş, bazıları ise"Allah, sizi de yerden bitki olarak bitirmiştir."Manasını vermişlerdir.

Oysa burada kastedilen mana Hz. Âdem'in güzel ve mükemmel bir şekilde topraktan yaratılmasıdır. Yani yaratma ifadesi benzer bir kelimeyle (*enbete*

---

133 . Bu tür iddialar için bkz. Abdussabur Şahin, EbîAdemKıssatu'l-HalîkatiBeyne'l-Usturative'l-Hakîka, Mustafa İslamoğlu, Yaratılış ve Evrim.

kelimesiyle) ifade edilmiştir. Ayetin sonundaki *nebâten* ise *inbât* yerine kullanılmış (bitirme-yaratma) manasında meful-i mutlaktır. Dolayısıyla âyetin manası Fikri Yavuz meâlinde de belirtildiği gibi "***Allah sizi*** (babanız Âdem'i) ***arzdan yaratıp meydana çıkardı***" şeklindedir. Tefsirlerde de bu kelimeye inşâ etmek manası verilmiştir. Mesela Taberi şöyle tefsir ediyor:

"Allah sizi yerin toprağından yaratıp inşa etti. Kurtubi de şöyle diyor: "Ayetteki *nebaten* ifadesi asıl mastarın dışında bir mastardır. Çünkü "Enbete" fiilinin asıl mastarı "inbât"'tır. Böylece isim (nebât) mastar (inbât) yerinde kullanılmıştır.Razi'nin ifadesi de şöyle: "Ayette أنبتكم إنباتاً denmesi beklenirken, أنبتكم نباتاً denilmiştir. Buradaki nükte "inbat"ın Allah'ın sıfatı olup müşahede edilmeyen bir durum olmasıdır.

Bu âyetin devamı olan ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا "Sonra sizi yine oraya döndürecek ve sizi (yeniden) çıkaracaktır." İfadesine bakılınca bu âyetin manası daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü bu âyette Allah'ın varlığı, kudreti ifade edildiği gibi öldükten sonra dirilişin Allah için ne kadar kolay olduğu da belirtiliyor. Sizi yerden bir kere yaratan Allah, ölüp toprağa karışmanızın ardından sizi tekrar oradan çıkarabilir. Elbette buna da gücü yeter deniyor. İşte bu kıyası zihinlere yerleştirmek için bu âyettte *inbât* (toraktan bitirme) kelimesi tercih edilmiştir. Bu âyetin bir benzeri de مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى "Sizi topraktan yarattık, (ölümünüzle) sizi oraya döndüreceğiz ve sizi bir kere daha oradan çıkaracağız." (Ta-Ha, 55) ayetidir. Görüldüğü gibi bu âyetle Nuh, 17. Ayet arasındaki fark, yaratma manasında birinde **enbete** kelimesinin diğerinde ise **halakna** kelimesinin kullanılmış olmasıdır. Her iki ayet de aynı maksatlarla sevk olunmuştur.

Hz. Meryem'in yaratılışının güzelliğini ifade etmek için bildirilen "Onu güzel bir şekilde yaratıp inşa etti, büyüttü (Ve enbete hâne bâten hasenen)" (Al-i İmran, 37) ayetindeki nebat kelimesinin bitki manasında olmadığı "büyütme/yaratma" manasında olduğu açık olduğu gibi (Çünkü Hz. Meryem'in bitki olarak yaratılmadığı yetiştirilmediği, bitkiden insana dönüşmediği açıktır!), Nuh, 17. Ayette de böyledir. Özetle, "enbete" fiili de yaratma manasında kullanılan kelimelerdir.

3-Melekler İnsanın Kan Dökücü Özelliğini Nereden Biliyordu?

Evrimci yaratılışçıların evrime delil sadedinde zikrettikleri bir diğer ayet ise"Hani, Rabbin meleklere, *"Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım*" demişti. Onlar, "*Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz*." demişler. Allah da, "*Ben sizin bilmediğinizi bilirim*" demişti." (Bakara, 30) ayetidir.

Bu âyetteki; “*Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?*” ifadesinden hareketle, insanın kemâlini bulmadan önceki vahşi atalarına atıfta bulunduğuna işaret edildiği belirtilmiştir. Güya melekler insan öncesi bu atalara bakarak bu ifadeyi kullanmışlardır. Hâlbuki fesat ve kan dökücülük vasfı insanlık tarihi boyunca görülmüş ve günümüz insanında da cari olan bir durumdur. Ayrıca fesat maymunsu varlıklara değil, insana has bir özelliktir. Çünkü bütün hayvanlar yeryüzündeki dengeye hizmet etmektedirler. Bu dengeyi bozan, fesat çıkaran tek varlık insandır.

Burada peki, “*Melekler insanın bu özelliğini nereden biliyordu?”* denirse, biz de Taberi’de nakledilen rivayetle cevap veririz:

Taberî'nin İbn Abbas, İbn Mes'ûd ve ashâbdan daha başka kimselerden naklettiğine göre, Yüce Allah meleklere "*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım*" deyince melekler "*Rabbimiz bu halîfe ne olacaktır*?" derler. O da, "*onun yeryüzünde fesat çıkaran birbirine hased eden, birbirini öldüren zürriyyeti olacaktır"* buyurur. Böylece melekler yaratılacak olan bu varlık hakkında bilgilendirilmiş oluyor. Böylece bu görüş âyette zikredilmemiş olan diyaloğu ortaya koyuyor. Yani, "*Ben yeryüzünde bir halîfe yaratacağım*" ve "*Dediler ki, sen orada fesat çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?"* ifâdeleri arasındaki boşluğu dolduruyor.

Görüldüğü gibi, bu tür yorumlarda, benimsenmiş bir görüş istikametinde metne yaklaşıldığına ve dinî metinlerin bu düşünceler istikametinde tevil edilip yorumlandığına şahit olmaktayız. Bu durumda *metin ne diyor*dan çok,*metne ne söyletebilirim* yaklaşımı yorumlama ameliyesine hâkim olmaktadır. Bir takım bilimsel gelişme ve teorilerin temellerini dinî kaynaklarda veya eski âlimlerin sözlerinde arama temayülü çoğu kere doğru olmayan farklı yorumların yapılmasında etkili olmaktadır.

4-Evrimci Yaratılış Görüşünün Tutarsızlığına Dair Ayetler

Burada Kur’ân’da anlatılan yaratılışın, evrimci bir yaratılış olmadığına, canlı türlerinin müstakil olarak yaratıldığına, Hz. Âdem (a.s)’in ilk insan olduğuna işaret eden bazı âyetleri vereceğiz.

4.1.İlk İnsanın Yaratılışı

İnsanın topraktan yaratılış merhalelerini bildiren ayetler evrim teorisi aleyhinde gözükmektedir. Her ne kadar diğer canlıların yaratılış merhaleleri tafsilatlı bir şekilde anlatılmasa da Kur’ân’da insanın yaratılış merhalelerinin tafsilatlı bir şekilde anlatıldığını görüyoruz. Bu ayetleri şöyle sıralayabiliriz:

“***Sizi topraktan yarattıktan sonra beşer olarak yeryüzünde yayılmanız da O’nun ayetlerindendir***” (Rum, 20).

*“**Sizi çamurdan yarattı...**”* (En’am, 2)

“***İnsanı süzülmüş çamurdan yarattık***” (Mü’minûn, 12).

“***Onları yapışkan bir çamurdan yarattık***” (Saffat, 11).

“***Gerçekten biz insanı kara çamurdan oluşmuş kuru balçıktan yarattık***” (Hicr, 26)

*“**İnsanı kiremit gibi sertleşmiş balçıktan yarattı**”* (Rahman, 14).

Görüldüğü üzere bu ayetlerde insanın yaratılış safhaları ifade edilmektedir. Buna göre insanın yaratılışı toprakla başlamış, çamur, süzülmüş çamur gibi merhalelerden geçmiş, sonra kiremit gibi sert bir yapıya kavuşmuştur.

Bu merhalelerde anlatılanın ilk insanın yaratılışı olduğu açıktır. Nitekim bu nevi âyetlerin bazılarının devamında bu yaratılıştan sonra meleklerin Hz. Âdem’e secde etmeye davet edilmelerinin zikredilmesi de bu kanaati desteklemektedir.

İlk ayette insanın topraktan yaratıldığı ifade edildikten sonra yeryüzünde yayıldığının belirtilmesi, yeryüzünün muhtelif bölgelerine yayılmış çeşitli ırkların topraktan yaratılmış olan Âdem’in soyundan geldiğine işaret etmektedir. Nitekim bir hadis-i şerifte de Hz. Âdem’in yeryüzünün çeşitli bölgelerden alınan bir kabza topraktan yaratıldığı, bundan dolayı Âdemoğullarının çeşitli renklerde olduğu ifade edilmektedir.[134]

Bu tür ayetlerde çoğul kipinin kullanılması, yani “sizi topraktan yarattı” ifadesinin kullanılması evrimci yaratılışı savunanlar tarafından, bu ayetlerde kastedilenin Hz. Âdem değil de bütün insanlar olduğu çünkü hepsinin menşeinin toprağa dayandığı şeklinde yorumlanmıştır. Hâlbuki burada kastedilen “siz”den maksat babanız Âdem manasındadır. Çünkü Âdem (a.s.) topraklan yaratılınca diğer insanlarda dolaylı olarak topraktan yaratılmış sayılırlar. Böyle bir üslup yani insanları atalarının yerine koyarak hitap etmek, atalarının yaptıklarını onlar yapmış gibi ifade etmek veya atalarına verilen nimetleri onlara verilmiş gibi zikretmek Kur’an’da sıkça karşılaşılan bir durumdur. Örneğin “Ey İsrail oğulları Allah’ın **size olan nimetini** hatırlayın…” , “Su kabarınca sizi gemide taşıdık” ayetlerindeki “siz”lerden maksat aslında o dönemdeki insanların atalarıdır. Ataları için yapılanlar onlar için yapılmış gibi anlatılmaktadır.

Gerçi diğer insanlar da menşe itibariyle topraktır. Çünkü insan bitki ve hayvanlardan gıdalanmaktadır. Etini yediğimiz hayvanlar da bitkiler vasıtasıyla beslenmektedir. Bitkiler ise gıdalarını topraktan almaktadır. Dolayısıyla toprak üzerindeki diğer canlılar gibi bizler de dolaylı olarak topraktan yaratılmaktayız.

[134] Bkz. Müslim, II, 261; Tirmizî, IV, 67-68; Ebû Davud, 4693; Ahmed, IV, 400.

Ancak burada dikkat edilmesi, gözden uzak tutulmaması gereken önemli bir nokta var: Eğer insanın yaratılışıyla ilgili ayetlerde sadece toprak (turab) kelimesi kullanılmış olsaydı o zaman bu ayetlerle böyle bir mananın kastedilmesi ikinci bir ihtimal olarak düşünülebilirdi. Hâlbuki yukarda takdim ettiğimiz ayetlerde görüldüğü gibi, insanın yaratılışı anlatılırken sadece toprak değil, çamur, süzülmüş çamur, yapışkan çamur, sertleşmiş çamur ifadelerinden de bahsedilmektedir. Dolayısıyla bu ayetlerde ilk insan olarak yaratılan Hz. Âdem'in topraktan nasıl yaratıldığının ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı açıktır. Nitekim diğer ilâhî kitaplarda anlatılanlar ve sahih pek çok rivayet de bu durumu desteklemektedir.

4.2-Hz. Havva'nın Yaratılışı

"***Sizi bir tek kişiden*** (nefs-i vâhideden) ***yarattı, ondan da eşini yarattı***" (A'râf, 189).

Bu ayette Yüce Allah insanlara hitaben onları bir tek kişiden (nefs-i vâhide'den) yarattığını haber vermektedir. Bütün tefsirler bu nefsin (kişinin) Hz. Âdem olduğu ve ondan yaratılan eşinin de Hz. Havva olduğu konusunda ittifak halindedirler. Hz. Âdem'in yaratılışıyla ilgili hadis-i şerifler bu manayı ifade ettiği gibi, Bu konuda Tevrat'taki ifadeler de müfessirlerin yorumlarını desteklemektedir.

Ayetteki "ve halaka minha zevceha" (ondan da eşini yarattı) ifadesi hakkında ise, genelde "Âdem'in sol kaburgasından da Havva'yı yarattı" manası verilmiştir. Bununla beraber -zayıf bir görüş olsa da- bazı müfessirler ise eşini, "mincinsihâ" (onun yani Âdemin cinsinden) yarattı manasını vermişlerdir. Yani sizi Âdem'den yarattı ve Havva'yı da Âdem'den (genel kabule göre) veya Âdem cinsinden (bazı müfessirlere göre) yarattı denmiş olur. Böylece her iki tefsire göre de insanların bir kişiden (Hz. Âdem'den) yaratıldığı ifade edilmiş oluyor.

Ancak *nefs* kelimesi Türkçeye geçtiği ve farklı manalarda kullanıldığı için meallerde aynen kullanılmakta, "sizi bir tek nefisten yarattı" diye meal verilmekte, bazen de "sizi bir tek özden yarattı" şeklinde tercüme edilip bu nefse öz, cevher gibi manalar verilmektedir. Böylece ayetinin manası kapalı hale gelmekte nefs, öz veya cevher ile ne kastedildiği net olarak anlaşılmamaktadır. Bizce bu ayetteki *nefs-i vâhide*nin "bir kişi" manasında olduğu açıktır. Dolayısıyla ayetin manası da yukarda zikrettiğimiz üzere "***Sizi bir tek kişiden yarattı, ondan da eşini yarattı***" şeklindedir. Nitekim "*Sizin yaratılmanız ve yeniden diriltilmeniz ancak nefs-i vâhidenin* (bir tek kişinin) *yaratılıp diriltilmesi gibidir*" (Lokman, 28) âyetinde **nefs-i vâhide**nin "bir tek kişi" manasında olduğu gayet açık olduğu gibi,

bu ayetteki **nefs-i vahide**den maksadın bir tek kişi olduğu da o derece açıktır. Ve bu bir tek kişi ilk insan olan Hz. Âdem'dir.

Nisa suresindeki benzer ayette devamla "**ve o ikisinden (minhumâ) pek çok erkek ve kadınlar yaratıp yeryüzüne yaydı**" ifadesi de bu ayette belirtilenlerin **iki kişi** (Hz. Âdem ve Hz. Havva) olduğunun ve Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın bütün insanların ebeveyni olduğunun ayrı bir delilidir.

4.3-Hz. Âdem'in Neslinin Yaratılışı

"***İnsan'ı yaratmaya çamurdan başladı. Sonra onun neslini hakir bir sudan yarattı***" ayetinde, ilk insanla diğerlerinin yaratılışı arasında ayırım yapılıyor. Bu ayette, "insan"dan maksadın Hz. Âdem, "neslehu" (onun nesli) ifadesinden maksadın da onun neslinden gelen diğer insanlar olduğu açıktır.

Allah'ın; "*Âdem'e secde edin*!" Emrine karşılık, İblis'in "*Çamurdan yarattığın bir kimseye mi secde edeceğim*" (İsra, 61) diyerek secdeden imtina etmesi de, Hz. Âdem'in doğrudan çamurdan yaratıldığı, bunun için İblis tarafından hakir görüldüğü ve çamurdan yaratılan kişinin Hz. Âdem olduğu konusunda açık bir delildir.

4.4- Hz. İsa'nın Yaratılışı

"***Allah katında İsa'nın misali Âdem gibidir. Onu topraktan yarattı sonra ol dedi o da oluverdi***" (Al-i İmran, 59)

Bu ayet, Hz. Âdem (a.s.)'ın ilk insan olduğunun ve doğrudan topraktan yaratıldığının en açık ve önemli delillerindedir. Çünkü bu ayette Hz. İsa'nın babasız olarak dünyaya gelişine inanmayan, böyle bir şeyin imkânsız olduğunu iddia eden Yahudilere ve İsa (a.s.)'ın babasız olarak dünyaya geldiğinden hareketle onu ilahlaştıran ve Allah'ın oğlu olduğunu iddia eden Hıristiyanlara karşı cevap olarak Yüce Allah, bundan daha ilginç bir yaratma örneği zikrederek Hz. İsa'nın yaratılışının Hz. Âdem gibi olduğunu söylüyor. Yani Âdem nasıl ki bir baba olmaksızın topraktan yaratılıp Allah'ın kün (ol) emri neticesi hayat kazanıp insan olmuşsa, Hz. İsa'nın durumu da öyledir. Onu ana-babasız yaratan bunu da babasız yaratabilir deniyor.

Böylece bu ayet Hz. İsa'nın babasız olarak mucizevi bir yaratılışla yaratılmasını, daha hayret verici bir durumla yani hem anne hem de babasız olarak Hz. Âdem'in topraktan yaratılmasıyla anlattığı gibi, bir taraftan da Hz. Âdem'in yaratılışının da Hz. İsa'nın yaratılışı gibi mucizevi olup ani ve def'i bir surette topraktan meydana getirildiğini belirtmiş oluyor.

4.5-Çamurdan Kuş Yaratılması

"***Ben sizin için çamurdan bir kuş yapar ve ona üflerim, Allah'ın izniyle derhal bir kuş oluverir...***" (Al-i İmrân, 49) ayeti, Hz. İsa'nın eliyle Allah'ın kuş şekli verilmiş bir çamur parçasına hayat verişini anlatırken, bu işin ne kadar kolay ve çabuk olduğunu da gösteriyor. Böylece canlıların nasıl yaratıldığına dair ipuçları veriliyor. Keza, bu çamur parçasının kuşa dönüşmesi için milyonlarca yıl beklenmediği tam aksine bir anda gerçekleştiği gibi, Hz. Âdem'in de çamurdan insan haline geçmesi için (evrimci yaratılışçıların iddialarının aksine) milyonlarca yıla gerek olmadığı açıkça anlaşılır.

4.6-Hz. Âdem'e İsimlerin Öğretilmesi

"***Ve Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti****" (Bakara, 31), "***Rahman, insanı yarattı, ona beyanı öğretti***" (Rahman, 1-4) ayetleri de ilk insanın bizler gibi konuşmayla mücehhez yaratıldığını gösteriyor.

Keza, Hz. İsa (a.s)'ın daha kundaktaki bir bebek halindeyken annesinin işareti üzerine "*Ben Allah'ın kuluyum...*" diye söze başlayarak konuşması gösteriyor ki Hz. Âdem (a.s) da yaratılması tamamlandıktan sonra derhal konuşabilir. Konuşması için uzun devirlere ihtiyaç yoktur.[135]

4.7-İnsanın En Üstün Olarak Yaratılması

"***Ademoğlunu mükerrem kıldık....***" (İsra, 70), "***İnsanı en güzel kıvamda yarattık***"(Tîn, 4) gibi insanın değerli bir varlık olduğunu bildiren âyetler, insanın başka türlerden değil, ayrı bir surette müstakil olarak yaratıldığını, maymun vs. hayvanlarla uzak-yakın bir akrabalığının bulunmadığını göstermektedir.

Nitekim Allah'ın emirlerine karşı gelmekte ısrar eden İsrail oğullarından bir gruba "*Aşağılık maymunlar olun*!" (A'râf, 166) dedik ifadesindeki, hâsiîn (aşağılık kimseler) ifadesi gösteriyor ki, maymun Allah nezdinde insana nispetle aşağılık bir mahlûktur. Şu halde insanı ayrıca yaratmak kendisi için çok kolay bir iş olduğu halde, Allah'ın insanları maymun veya maymun benzeri canlılarla akraba kılması düşünülemez.

"**Yarattığı her şeyi güzel yarattı**" (Secde, 7) "**Her şeyi mükemmel yaratan Allah'ın sanatı**", "**Rahman'ın yarattığında/mahlûkatında bir kusur/düzensizlik göremezsin**" (Mülk, 3) gibi ayetlerde kâinattaki varlıkların ve canlıların en mükemmel bir surette yaratıldığı, kusursuz oldukları bildirilmektedir. Bu durum da evrim teorisi aleyhine açık bir delildir. Çünkü bu teoriye göre

---

[135] . Akkal, er-Redd ala Abdussabur Şahin, İslamiyat. com'dan

canlıların organları yavaş yavaş gelişmiş, çevreye ayak uydurmuştur. Yani mükemmel bir canlı yoktur sürekli değişen ve gelişen canlılar vardır. Hâlbuki hakikatte her varlık ve canlı mükemmeldir. İlkel, basit zannedilen canlılar dahi mükemmel ve kusursuzdur. Nitekim "leyse fil imkân…" yani var olandan daha mükemmeli imkân dairesinde yoktur" insanoğlu hiçbir varlık için şöyle olsaydı daha iyi ve güzel olurdu diyemez. Kusurlu, noksan gördüğü şey hakikatte kendi bakış açısındadır.

Sonuç olarak, Kurân âyetlerinde evrimi destekleyen bir ifade olmayıp, aksine bazı âyetlerin türlerin müstakil olarak yaratıldığına işaret ettiğini, ilk insan olan Hz. Âdem'in topraktan yaratıldığı hususunun ise, sarih ifadelerle belirtildiğini söyleyebiliriz. Bu konuda aksi görüşler ileri sürenlerin ellerinde kat'i bir delil olmayıp delil olarak ileri sürdükleri şeyler, kendi görüşleri istikametindeki yorum ve tahriflerden başka bir şey değildir.

5-İslam Âlimlerine Yöneltilen Evrim İddialarının Değerlendirilmesi

Kur'ân âyetleri karşısında sergilenen tutumda olduğu gibi, İslâm âlimlerinin bazı ifadeleri de reenkarnasyona inananlar tarafından reenkarnasyonu, evrimciler tarafından da evrimi savundukları şeklinde yorumlanmıştır. Mevlana'nın şu beyitleri üzerindeki yorumlarda olduğu gibi:

"Önce toprak ve cemad'dın, seni bitki âlemine getirdi; bitki âleminden 'alaka' ve 'mudğa' âlemine sefer ettin… Böylece seni daha başka, türlü türlü âlemlere de götürecektirler. Bunu inkâr etme ve sana bundan haber verilirse kabul et…"

Söz konusu etapların 'ahır' veya ülke (iklim) kelimesiyle temsil edildiği şu beytler de öyle*:*

"... Eğer ahır sahibi isterse onu (onları) *ahırdan nakleder ve padişahın ahırına götürür… Yokluktan varlığa getirir. Varlık ahırından cemad ahırına…" "İnsan önce cansızlar ülkesine* (iklim) *gelmiştir; cansızlardan nebatlara düşmüştür… Böylece ülkeden ülkeye gider…"*[136]

Şu beytler de benzer şekilde yorumlanmıştır:

"Seni şekilden şekle sokanın yüzünden, ilk varlık kalmadı; onun yerine ondan daha iyi bir varlık getirdi O.

Böylece binlerce varlığa büründün, her büründüğün varlık ilkinden daha iyi...

Varlığın başlangıcından şimdiye dek yüz binlerce ***haşir neşir*** *gördün a inatçı.*

Hiçbir şeyden haberi olmayan cansızlardan, gelişip boy atan bitkiye…

Bitkiden mücerred cana dek bu iki durak arasında, bunun gibi binlerce geçit var, yüzlerce durak.[137]

---

[136] Yakıt, İ. Batı Düşüncesi ve Mevlana, Ötüken Neşr., İstanbul, 1993, s. 65, 67-68, 71 (FihiMafih, s. 185-186; Mesnevi, IV. Cilt'den);Mehmet Bayraktar, İslam'da Evrimci Yaratılış Teorisi, s. 97.

[137]Yakıt, İ. Batı Düşüncesi ve Mevlana, s. 73 (Mesnevî, V. cilt'ten; Mesnevî, III, 52).

Mevlana'nın evrimden bahsettiği ileri sürülen yukarıdaki beyitlerde iddiaların aksine, O'nun asıl meramının öldükten sonra dirilişi inkâr edenlere cevap vermek olduğu bizce açıktır. Mevlana dirilişi akla yakınlaştırmak için bu konuya bir hazırlık olarak insanın bünyesini oluşturan maddelerin çeşitli istihalelerle topraktan bitkilere, oradan hayvanlara, oradan da insan bünyesine geçmesini, her bir safhada bir nevi dirilişe mazhar olduğunu anlatıyor. Kur'ân-ı Kerîm'de öldükten sonra dirilişe delil sadedinde, insanın ana rahmindeki evrelerinden bahsetmesi de bu örneklerin zikredilmesindeki maksadın yeniden dirilişin ispatı olduğunu gösteriyor. Nitekim "*Varlığın başlangıcından şimdiye dek yüz binlerce **haşir neşir** gördün a inatçı*" (Sad hezerânhaşrdîdî…) gibi ifadeler onun meramını açıkça ortaya koyuyor. Asıl muhatabının haşri inkâr edenler olduğunu gösteriyor. Mevlana'nın şu ifadeleri de bu tür beyitlerden kastının istihale ve tahavvulât-ı zerrât olduğunu gösteriyor:

"*Su ve toprak bahçesinden ayrılıp lokma oldun, dirilerin vücuduna girdin. Artık gıda ol, kuvvet ol, düşünce ol. Evvelce süttün şimdi ormanlarda arslan kesil… Bitkinin ölümü, hayvanın varlığını meydana getirdi… Yemek insana gıda olunca cansız halinden yükselir, canlı bir hale gelir.*"[138]

Dolayısıyla Mevlana'nın bu tür beyitlerini evrim manasında yorumlamanın, "iklim (ülke)" ve "haşir ve neşirler" ifadelerini evrimin merhaleleri ve bu merhaleler içindeki art arda değişim ve dönüşümler olarak değerlendirmenin[139] tutarlı olmadığı anlaşılıyor.

Aslında Mevlana'nın haşri inkâr edenlere karşı ileri sürdüğü bu ikna metodu bizzat Kur'an'da yer almış bir metoddur. Kur'ân-ı Kerim'de de öldükten sonra dirilişin ispatı sadedinde, diriltme işinin Allah için ne kadar kolay olacağı belirtilirken insanın geçirmiş olduğu devrelere dikkat çekilerek "bunları yapan ölüleri de diriltir" denilmektedir.

Mesela, "*Sizler ölü iken* (yani, ölü varlıklar halinde iken) *sizi dirilten* (dünyaya getirip hayat veren) *Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz?! Sonra sizi öldürecek, sonra tekrar diriltecek, sonra da O'na döndürüleceksiniz*" (Bakara, 28) ayeti Allah'ın varlığı, kudreti ve dirilişin mümkün olduğunun ispatı sadedinde zikredildiği için, insanın dünyaya gelmezden önceki hali hakkında, *emvât* (ölü varlıklar) tabiri uygun görülmüş ve istidlâle "*ve küntum emvâten"* (ölüler idiniz) ifadesiyle başlanmıştır. Böylece öldükten sonra dirilişin bir benzerinin insanın dünyaya gelmesiyle gerçekleştiğine işâret edilmiştir. Ayrıca, ölen insan da tekrar toprak haline gelir. Böylece, bu benzerlikleri görenin âhireti inkâr etmemesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Yani, ayette dünya hayatına gelmezden önceki halimiz ve dünyadan göç edişimiz, *ölüler* sözcüğüyle ifâde edilerek, daha kolay karşılaştırma yapmamız sağlanıyor: Ölüydünüz dirildiniz, yani yoktunuz yaratıldınız. O halde bunu gerçekleştiren Allah'ın, ölümünüzden sonra sizi diriltmeye de gücü yeter denilmiş oluyor. Böylece bu ifâdeyle, *fe-ahyâkum* "... sizi diriltti" ifâdesine bir hazırlık yapılmış ve daha sonra gelen, "sonra sizi öldürecek, sonra diriltecek" ifâdeleri de akla yakınlaştırılmış oluyor[140].

---

[138]. Gölpınarlı, Mevlana, 178 vd.
[139]. Bu tür yorumlara örnek olarak bkz. Yakıt, Batı Düşüncesi ve Mevlana, s. 75 vd.
[140]. İbn Aşûr, I, 376.

Öldükten sonra dirilme hakkında şüphe içinde olanlara, bu şüphelerini gidermek için zikredilmiş, insanın anne karnında geçirdiği evreleri anlatan Hac ve Mü'minûn surelerindeki âyetlerde de bu durum daha geniş bir şekilde ele alınmış, bir taraftan da yukardaki âyetteki*emvât*'ın bir açılımı takdim edilmiştir. Bu âyetlerde şöyle buyruluyor: "*Ey insanlar eğer öldükten sonra dirilme hakkında bir şüphe içindeyseniz, düşününüz, biz sizi topraktan, sonra nutfeden sonra alakadan, sonra belirli ve belirsiz bir çiğnemlik et parçasından yarattık...*" (Hacc, 5), "*Andolsun biz sizi süzülmüş bir çamurdan yarattık. Sonra onu sağlam bir yerde nutfe haline getirdik. Sonra nutfeyi alaka yaptık, ardından alakayı mudğa'ya*(bir çiğnemlik et parçasına) *çevirdik, mudğayı da kemik yaptık, kemiklere de et giydirdik. Sora onu yeni bir yaratılışla inşa ettik...*" (Mü'minûn, 12-14).[141]

Görüldüğü gibi, öldükten sonra tekrar dirilişin akıllara yaklaştırılması sadedinde zikredilen bu âyetlerle, Mevlana'nın ifadeleri arasında bir benzerlik ve paralellik söz konusudur. Mevlana'nın ifadeleri bir yönüyle bu âyetlerin tefsiri mahiyetindedir. Bu âyetlerden haberdar olan bir kimsenin Mevlana'nın bu nevi beyitlerinin maksat ve manasını daha iyi anlayacağı kanaatindeyiz.

Mevlana'nın, "*Ecel gelince can bedenden ayrılır. Ten, eski bir hırka gibi bir yana atılır. Topraktan gelen ten toprağa, ezelî nurdan gelmiş olan ruh da kendi yerine gider*" (Rubailer, 1210). *"... Andolsun tanrıya sen önce O'nun sıfatlarından ayrıldın da geldin. Tekrar çevikçe hareket et, tez ol da O'nun sıfatlarına ulaş...*"[142]gibi ifadelerle değindiği ve "nihayetin, başlangıca dönüşü" olarak tanımlandığı devir nazariyesini işmam eden beyitleri de bazıları tarafından evrim manasında yorumlanmıştır. Öztürk'e göre bu nevi beyitlerde dile getirilen "devr"in bir evrimleşme safhası vardır, ama "devr"'in tamamı evrimleşme olarak takdim edilemez.[143]

Bizce Mevlana'nın bu tür ifadeleri, "O müminler Allah'a *kavuşacaklarına ve O'na döneceklerine inanırlar"* (Bakara, 46), *"Onlara bir musibet isabet ettiği zaman biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz* derler" (Bakara, 156), *"... Hepsi bize dönecektir*" (Enbiya, 93) ve "*O müminler sadaka ve zekâtlarını verirken Rablerine dönecekleri düşüncesiyle kalpleri bir ürperti içindedir*" (Mü'minûn, 60) gibi âyetlerde ifade edilen gerçeklerin bir açıklaması ve tefsiri mahiyetinde olup evrimle alakalı değildir.

6-Evrim Kargaşası

Aslında Mevlana'nın bu tür ifadelerini "evrim" manasında yorumlamanın temelinde her türlü değişim, dönüşüm ve gelişim için "evrim" ifadesinin kullanılması yatmaktadır. Hâlbuki biyoloji biliminde ifadesini bulan *canlı türlerinin birbirine dönüşümü* manasındaki "evrim teorisiyle" cansızlardaki değişim ve gelişimler veya bir canlının hayatı boyunca meydana gelen kendi bünyesindeki değişim ve gelişimler, ceninin ana rahmindeki gelişimi gibi şeyler "evrim teorisi"nin kapsamı dışında olan ve herkesçe kabul edilen gerçeklerdir. Bu tür şeylere de evrim ismi vermek kavram kargaşasına sebep

[141].Bu âyetlerdeki tabirler ve geniş açıklamaları için bkz. M. Zeki Duman, **Kur'ân-ı Kerîm ve Tıbba Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi**, Nilyay. İzmir, 1991.
[142] . Gölpınarlı, Mevlana, 178 vd.
[143] . Yaşar Nuri Öztürk, Mevlana ve İnsan, Yeni boyut, İstanbul, 1992, s. 190 vd.

olmakta, “evrim” ifadeleriyle kastedilenin ne olduğu konusunda zihinlerde istifham oluşmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla Bayraktar’ın, Mevlana’nın tahavvulat-ı zerrât veya zerrelerin istihâle yoluyla topraktan bitkiye, bitkiden hayvana, hayvandan insana geçişine dair ifadelerini “özümleme ile evrim” olarak takdim ederek onun evrimleşme yollarından biri olan özümlemeden bahseden ilk kimse olduğunu söylemesi, keza O’nun kâinâtın kozmolojik, insanın biyolojik ve psikolojik evriminden söz ettiğini, canlı-cansız her şeyin kozmo-biyolojik ve rûhî bir evrim sonucu meydana geldiğini kabul ettiği[144] iddiaları tutarlı değildir. Keza, ruhen yükselmeye dair görüşlerini evrimleşme olarak değerlendirmek[145], ilk varlık olarak açıkladığı ilk aklın çeşitli varlıklarda tezahür etmesine dair ifadelerini “evrim” olarak isimlendirmek de[146] doğru isimlendirmeler değildir. Bu kavram kargaşasından dolayıdır ki, Mevlana’yı bir *evrimci yaratılışçı* olarak takdim edenler arasında da onun nasıl bir evrimi savunduğu konusunda farklı görüşler ortaya atılmış, örneğin biri onun özümseme ile evrimi savunduğunu iddia ederken[147] bir başkası bu iddianın kesinlikle doğru olmadığını söylemiştir.[148] Bu sadette Ateş’in “Kur’an’a Göre Evrim Teorisi” adlı makalesinde değindiği ve evrimin aşamaları olarak takdim ettiği: *Anorganik evrim, organik evrim ve insanın kendi bünyesindeki evrimleşme* ifadelerinde de kavramların yerli yerinde kullanılmadığı kanaatinde olduğumuzu belirtmek isteriz.

Keza İzmirli’nin Mevlana’nın: "*Ademoğlu, önce cansızlar âlemine geldi, oradan kalkıp nebat âlemine geçti, burada da yıllarca kaldı, cansızlar alemini ve o alemdeki kavgaları anladı.· Nebat âleminden hayvan âlemine düştü, bu âlemde nebat halini hatırlamadı. Yüce Yaratan onu hayvanlar âleminden insanlar âlemine çekti. Böylece bir âlemden diğer bir âleme dolaşa dolaşa şimdi akıllı ve âlim oldu.*" Meâlindeki beyitlerinde geçen “cansızlar âlemini ve o âlemdeki kavgaları anladı.” Cümlesindeki bir tek “kavga” kelimesinden yola çıkarak Mevlana’nın, “tekâmül sisteminden ve hayat kavgalarından bahsettiğini iddia etmesi, “Mevlana Celaleddin-i Rumi’nin andığı kavgalarla, Darwin'in "Hayat Mücadelesi"' arasında büyük bir benzerlik olduğunu iddia etmesi de [149] kanaatimizce böyle bir çıkarım için asla yeterli değildir. Bizce bu tür değerlendirmeler, bazılarının “*Rabbin dilediğini yaratır ve seçer*” (Kasas, 68) âyetindeki bir tek *seçme* kelimesine dayanarak Kur’ân’da doğal seleksiyon yoluyla evrimleşmenin ifade edildiğini iddia etmeleri kadar zayıf bir iddiadır.

Marifetname

---

[144] Bayraktar, M. İslam’da Evrimci Yaratılış Teorisi, İnsan Yayınları, s. 95 vd.Bayraktar özümle ile evrim’i şöyle açıklar: “Bunun esası şudur: Bitkilerin toprak, su ve onlarda bulunan çeşitli minareleri ve elementleri özümleyerek, bitkileştirmeleri; bitkileri yiyen hayvanlarda bitkilerin hayvanlaşması, nihayet hayvanları ve bitkileri yiyen insanda, bütün bunların özümlemesiyle insana dönüşmesidir. Böylece toprakta bulunan basit bir maddenin mesela bir demir zerresi insana kadar ulaşmasıyla insanlaşmış oluyor. İnsanla ve insanda en güzel şeklini alarak bir çeşit evrim geçiriyor” (s. 98).

[145] . Bayraktar, s. 97 (Nicholson, Translation of Eastern Poetry and Prose, s. 55’den).

[146] . Bayraktar, s. 96 (Mevlana, Mesnevî, Nicholson neşri, IV, 3259’dan).

[147]. Bkz. Bayraktar, a.g.e., s. 95.

[148]. bkz. Yakıt, Batı Düşüncesi ve Mevlana, s. 75 vd.

[149]. İ. Hakkı İzmirli, İslam Mütefekkirleri ile Garp Mütefekkirleri Arasında Mukayese, D.İ.B. Yayınları, Ankara, 1981, s. 36, 44

Marifetname adlı meşhur ansiklopedik eserinde İslam Filozoflarından nakil yoluyla zikrettiği bazı ifadelerden dolayı Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri de bazılarınca "Evrimci İslam Âlimi" olarak nitelendirilmiş, İnsanın evrimin ürünü olduğunu Darwin'den önce Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın yazdığını, evrimci yaratılış düşüncesinin klasik anlamda son temsilcisinin Erzurumlu İbrahim Hakkı olduğu iddia edilmiştir.[150]

Bu iddiaların tutarlılığını araştırmak için eserin aslına yönelerek incelemek gerekmektedir. İbrahim Hakkı Hazretleri'nin evrim manasında yorumlanan ifadeleri şöyledir:

"Hak Teâla'nın emir ve tesiriyle eflâk ve nücûm devr ü hareket eyleyip anasır-ı erbaayı (dört unsuru) *istihâle-i mezkûra üzere* (daha önce bahsedilen hal değiştirme üzere) *birbirine mezc ve tahmîr etmişlerdir* (birbirine katıp mayalandırmıştır). *Ta kim, izdivâc ve imtizâc-ı anasırdan ibtidâma'deniyyât hâsıl olup* (böylece unsurların bir araya gelip karışmasından önce madenler meydana gelmiş) *ândan nebâtât peydâ olup ândan hayvanât vücuda gelmiştir* (onlardan bitkiler, onlardan da hayvanlar var edilmiştir). *Ve hayvan kemalini buldukta, insan zâhir olmuştur. Ve bu ecsâm-ı mürekkebâtın* (terkip olunmuş cisimlerin) *merâtib-i erbaa-i mezkûresi meyanında* (bahsi geçen dört mertebesi zımnında) *mütevassıt* (arada, ortada olan) *mürekkebât hem vardır. Amma ma'deniyât ile nebatât arasında mütevassıt mercandır. Zira ki salabette hacer* gibidir (katılıkta/sertlikte taş gibidir). *Ve nebat gibi zerre be-zerre ka'r-ı deryadan* (deniz dibinden) *bitip vech-i maden yukarı gelip yabis* (kuru) *oldukta berk olur. Ve amma nebatat ile hayvanât arasında mütavassıtnahl-i hurmadır (hurma ağacıdır). Zira ki ol nebat iken hayvan gibi müzekkerine mukarin olmadıkça* (erkeğine yaklaşmadıkça) *neticesi hurma olmaz. Ve başını kat'etseler helâk olup kuruyup berk ve bârî kalmaz. Ve amma hayvanât ile insan arasında mütavassıtların azharı maymundur. Zira ki, cümle azası şa'r ve zenebden maada* (kıl ve kuyruk dışında) *bîrunu ve derûnu insana müşabihtir. Ve bu mütavassıtların vücudunda hikmet budur ki, her biri kendi mertebesi esfelinden nihâyet-i a'lâsına* (aşağısından en yükseğine) *vasıl olup merâtib-i mevcudât (varlık mertebeleri ol teselsül ile müretteb ola ve mertebe-i insaniyede nihâyet bula. Pes, tetimme-i devr-i zaman ve zübde-i eczâ-i cihân* (cihanın cüzlerinin özü) *vücûd-i insandır. Ve âbâ-i seb'a-i ulviyyenin ve ümmehât-i Erbaa-i süfliyyenin ve mevâlîd-i selâse-i mürekkebenin hulasa-i netâici beden-i insandır. Belki, illet-i ğâiyye-i her dû-cihân* (iki cihanın yaratılış gayesi) *ancak hazret-i insandır.*"

İbrahim Hakkı Hazretlerinin yukarda naklettiğimiz ifadelerine dayanarak onun hakkında bu tür iddialarda bulunmanın temelinde, ifadelerindeki *istihale* kavramını evrim olarak değerlendirmek yatmaktadır. Bu ifadeleri sadeleştirilirken, istihale yerine evrim tabiri kullanılmış bazen de istihale denip parantez içinde evrim ifadesi yazılmıştır.

150. Bu tür iddialara örnek olarak internetten takip edilebilecek şu yazılara bakılabilir: Ahmed Baki, "Marifetnamede Evrim Açıklaması"; Özer Ozankaya, "İnsanın da Evrim Ürünü Olduğunu Darwin'den Önce Erzurum'lu İbrahim Hakkı Yazmıştı" Kerem Doksat: Evrim tezini Marifetname adlı eserinde şöyle özetledi…; Ahmet F. Yüksel, "İbrahim Hakkı Erzurumi, Mevlana, İkbâl ve Evrim Teorisi"; İsmail Yakıt, "Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Evrimle İlgili Görüşlerinin Analizi", Türk İslam Düşünce Tarihinde Erzurum Sempozyumu, Erzurum, 2007; II, 179-189.

Keza, madenlerle bitkiler, bitkilerle hayvanlar, hayvanlarla insanlar arasında her iki türe benzerlik gösterdiği gerekçesiyle "iki tür arasında olan" manasında kullandığı "mutavassıt" tabirini aracı, vasıta veya geçit olarak isimlendirmek de doğru değildir. Çünkü böyle denerek adetâ bu varlıkların bir türden diğerine aracılık yaptığı, geçiş formu olduğu ima edilmiş oluyor.

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin daha 10 sayfa önce (s. 18) ilk insanın yaratılışıyla alakalı olarak söyledikleri göz önüne alındığında yukarıdaki naklinden maksadının evrimi savunmak olmadığı açık bir şekilde anlaşılacaktır. Çünkü şöyle diyor:

"*Ba'dehu, Hak Tealâ baba-i âlem ebu'l-beşer olan Âdem (a.s)'i halk etmek muradeyledikte Azraîl (a.s)'i gönderip yeryüzünde ekâlim-i seb'a'dan enva-i turâb almıştır. Ba'dehu Cebraîl (a.s)'i gönderip ol tîn-i yâbis'i 40 gün tahmîr kılmıştır. Ba'dehu Hak Tealâ onu ahsen-i takvîm üzere batn-ı Vâdi-i Nu'mân'da tasvîr etmiştir…"*

Devamında Hz. Âdem'in daha sonra semavata ref' edilip Cennetu'l-Firdevs'e konuluşunu… Hz. Havva'nın sol eğri kaburgasından yaratıldığını anlatır… Hz. Âdem'in yaratılışıyla ilgili olarak bu açıklamalarda bulunan bir zatın İslam filozoflarından naklettiği yukarıdaki ifadelerine dayanarak evrimci olduğunu iddia etmek doğru olmasa gerektir. Çünkü böyle bir anlayışa sahip olsa burada bir açıklama yapar, en azından günümüzde evrimci yaratılış teorisini savunanların yaptığı gibi bir takım teviller yapardı…

Mevlana'nın ifadelerinde olduğu gibi, bu ifadelerle de tahavvülat-ı zerrat'tan (atom ve moleküllerin hal değiştirmesi) bahsedildiğini, elementlerin kademe kademe çeşitli mertebelerden geçerek insan vücudunda yer aldığına işaret edildiğini söyleyebiliriz.

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin bir kaç paragraf sonra söyledikleri şu ifadeler bu anlayışı destekler mahiyettedir:

"*O vücûd-i sârî, âlem-i nebatâta girerken bazı âfât ârız olup nebât olamaz. Yahud nebat olur, lakin kemaline ermezden mukaddem fasid olur… Ve kâh olur ki, itidaldan baîd olan nebât ared olunup ekl-i hayvana* (hayvanlara yiyecek olmaya) *layık olmaz ve kâh olur ki ekl-i hayvana layık olur lakin kable'l*-ekl (yenmeden önce) *zâil olur… Ve kâh olur ki bir hayvan kâbil-i ekl-i insan* (insan tarafından yenilmeye müsait iken) *olmuş iken kable't-tenâvül* (insanın yemesinden önce) *ol hayvan fasid olur ve hayvanı insan mertebesine nakl ettirmekten mani' olur. Ve kâh olur ki, insan mertebesine nakl eder lakin kemal mertebesine vasıl olamaz ve akl-ı küll'i bulamaz. Dünyaya hayvan gelir nâdân gider. Ve Kâh olur ki, merâtib-i urûcutayy edip hâdken eşcâra* (topraktan ağaçlara) *gelip süratle fevâkih* (meyveler) *suretine girip gıda-i insan olup nutfe şeklini bulup insan suretine gelir ve âkıl ve ârif olur lakin akl-ı evvele vasıl olamaz, kemalini bulamaz* (s. 29).

Bu ifadeler göz önüne alındığında, yukarda anlatılmak istenen şeyin tahavvülat-ı zerrât denilen elementlerin hal değiştirmesi olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Yani elementler cansız varlıklardan bitkilere, bitkilerden hayvanlara, bitki ve hayvanlardan insanlara geçerek onların bünyesine yerleşmekte böylece onlara dönüşmektedirler.

Başka bir ifadeyle, anlatılmak istenen şey, elementler yoluyla birbirine bağlanmış olan varlıkları tasniften, sınıflandırmadan, mertebeler halinde gruplandırmaktan ibarettir. O

günkü bilgiler ışığında varlıklar cemadât, nebatât, hayvanât ve insan olarak sınıflandırılmıştır. Bu arada bazı varlıkların iki ayrı türe yakın olduğuna işaret edilmiş bu sadedde mantarlar cansızlarla bitkiler arasına, hurma ağacı bitkilerle hayvanlar; nasnas veya maymun da hayvanlarla insanlar arasına yerleştirilmiştir. Oysa mantarların bitki olduğunda bir şüphe olmadığı gibi hurma ağacının bitki olduğunda da hiçbir şüphe yoktur. Hurma ağacından daha ilginç özellikler taşıyan pek çok bitki vardır. Örneğin etobur bitkiler böcek, kurbağa vs. avlamaları sebebiyle hurma ağacından daha çok hayvan özelliği gösterirler. Ancak bu durum da onları bitki olmaktan çıkarmaz.

Maymun ve nasnas konusuna gelince, bugün yeryüzünde insan-maymun arası bir varlık olmadığını, insanlarla maymunların birbirlerinden kesin çizgilerle ayrıldıklarını, insanların maymunlardan ruh, akıl, duygular vb. yönlerden çok farklı oldukları gibi, beden ve azaları bakımından da çok farklı olduklarını biliyoruz.

İbrahim Hakkı Hazretleri'nin evrim manasında yorumlanan yukarda zikrettiğimiz ifadelerinin bir nakilden ibaret olduğunu belirtmiştik. Çeşitli eserlerde rastlanan bu nevi ifadeler, bizce eser sahibine göre değerlendirilmelidir. Çünkü aynı söz söyleyenin niyetine göre farklı mana taşıyabilir. Dolayısıyla sözün kime ait olduğuna bakılıp, ona göre değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Sonuç olarak, Kur'ân âyetlerinden yola çıkarak evrimin varlığını ispat etmeye çalışanların çabalarında olduğu gibi, Mevlana ve Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri ve benzer ifadeler sahibi diğer İslâm âlimlerine nisbet edilen evrim iddiaları da kat'i değil zannî delillere, kanaatlere dayanmaktadır. Bu ifadelerin farklı şekilde yorumlanıp anlaşılması mümkündür. Ayette ifade edildiği gibi, "zan hakikat adına bir şey ifade etmez" (Necm, 28). Zanna tabi olmak da bilimsel bir yaklaşım olamaz.

Yaratılışın Hammaddesi:
Hz. PEYGAMBER'İN DİLİNDEN İNSAN VE TOPRAK İLİŞKİSİ

Prof. Dr. Huriye MARTI
NEÜ İlahiyat Fakültesi Hadis Bilim Dalı Öğretim Üyesi
Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı
huriyemarti@hotmail.com

Özet

Toprak gelişigüzel bir madde değil, insanın yaratılış malzemesidir. İnsan için başlangıcı, süreci, sonu ve hatta yeniden başlangıcı topraktan ayrı düşünmek imkânsızdır. Allah ve Resûlü, ilk insanın topraktan yaratıldığını ve toprağın istisnasız bütün insanları bir gün yiyip yok edeceğini hatırlatır. Dolayısıyla toprak bir yönüyle döngü ve değirmen, diğer yönüyle bereket ve hayattır.

İslam'a göre, temiz olan toprak, kendisinden var edilen insana aynı zamanda bir temizlenme ve arınma imkânı sunar. Topraktan gelen bedenlerimiz için toprak bir ibadet ve tefekkür alanıdır. Allah'ın hammaddeyle ürün arasında var ettiği güçlü bağ sebebiyle, toprak saygındır, değerlidir. Korunmayı, iyi kullanılmayı ve ahlaki bir hassasiyeti hak etmektedir.

Bu tebliğde Hz. Peygamber'in toprak hakkındaki söz ve görüşleri, toprakla ilişkiye yönelik tavsiye ve örnekliği konu edilecektir. Hadis rivayetlerine dayanan bir anlatımla, insanın kendi hammaddesi ile nasıl sağlıklı ve ahlâkî bir ilişki geliştirebileceği kısaca tartışılacaktır. Toprağın ilk insana uzanan hikâyesinden başlanarak, yarınları kuşatan gerçekliğine kadar bir dizi temel konu işlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, İnsan, Peygamber, Toprak.

Raw material of creation: In the language of Prophet Muhammed, the relationship between Man and Soil

Abstract

Soil is not a simple substance but the material of creation of man. It is impossible for humanity to think separately the beginning, the process, the end and even the reinvigoration from the soil. Allah and Prophet Muhammed remind us that the first man was created from the soil and that the soil will devour all the people one day without exception. Therefore, while the land is a loop and mill in one aspect, in other aspects it is abundance and life.

According to Islam, clean soil provides opportunity of cleaning and purification at the same time for man created from the soil itself. For our bodies coming from the soil, the soil is kind of a field of worship and thinking. Soil is well-respected and valuable due to strong connection that Allah created between the raw material and the goods. That's why; it deserves protection, good use and moral sensitivity.
In this paper, prophet Muhammed's words and opinions about the land, the advice and examples regarding the relationship with the land will be discussed. With a narration based on rumors of hadith, it will be discussed how human can develop a healthy and moral relationship with their own raw material. Starting from the story of the land extending to the first human, many basic issues will be processed until the reality that surrounds future.
Key words: Soil, man, Prophet, hadith

Giriş

İnsan tabiat içinde yabancı konumunda olmadığı gibi, tabiat da insan hayatı içinde eğreti bir yere sahip değildir. İnsanın tabiatla olan ilişkisi, yaratılıştan bugüne hayatın can damarlarından birisi olup, bir ucu Allah'a uzanan yani "ilâhî kodlara sahip olan" bir ilişkidir. İnsan, tabiatla bağ kurarken, tabiatı okurken ve tabiata müdahale ederken ondan ayrı olmadığının bilincine varmalıdır. Çünkü insanın bizatihi kendi ontolojisi ve kabiliyetleri de ancak tabiatın imkân alanlarında anlamlılığa ulaşabilir. Bugün insanı hem tabiattan bağımsız hem de tabiatın üstünde sınırsız söz hakkına sahip bir varlık olarak gören modern bilim algısının bıraktığı hasar ortadadır. "Güç kullanarak kontrol altına alma" ilkesiyle tabiatı nesneleştirmenin sonuçları hiç de iç açıcı değildir.

Tabiatı parçalayarak ve insandan ayırarak okumanın yanlışlığını dile getirirken, her varlığın kendine özgü nitelikleriyle anlamlı birlikteliklerde rol oynadığını, dolayısıyla tabiatın tamamının, parçalarının toplamından daha büyük ve daha farklı olduğunu söylemeye çalışıyoruz. İnsandan ayrı düşünülmemesi gereken bu parçalardan birisi de topraktır. *"O, yeryüzünü sizin ayaklarınızın altına serendir. Haydi, onun üzerinde yürüyün ve Allah'ın rızkından yiyin. Dönüş ancak O'nadır."*[151] buyuran Allah, toprağın yaratılışını ve dağlarla desteklenişini insana bir kudret tablosu olarak sunar: *"De ki: 'Siz mi yeri iki günde* (iki devrede) *yaratanı inkâr ediyor ve O'na ortaklar koşuyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir.' O, dört gün içinde* (dört devrede), *yeryüzünde yükselen sabit dağlar yarattı, orada*

[151] Mülk Suresi, 67/15. Ayrıca bkz. Zâriyât Suresi, 51/48.

bolluk ve bereket meydana getirdi ve orada rızık arayanların ihtiyaçlarına uygun olarak rızıklar takdir etti."[152]

Sayısız nimetleriyle toprağın bereketine yapılan vurgu, aslında insanın topraksız yapamayacağına dair bir gerçekliği de dile getirmektedir: *"Her şeyden önce insan, yediği yemeğine bir baksın! Gerçekten biz, yağmuru bol bol yağdırdık. Sonra toprağı iyiden iyiye yardık. Böylece sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için orada taneler, üzümler, yoncalar, zeytinler, hurmalıklar, sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve otlaklar ortaya çıkardık."*[153] Toprağın vazgeçilmez vasfı, yaratılıştan başlamak üzere hayatın farklı alanlarında kendisini gösterir.

1-Toprak ve Yaratılış

Diyebiliriz ki, toprak insanın var oluşuyla doğrudan ilgilidir. "*Sizi topraktan yaratması, O'nun* (varlığının ve kudretinin) *delillerindendir. Sonra bir de bakmışsınız ki insan olmuş* (çoğalarak yeryüzünde) *yayılıyorsunuz."*[154] hitabından da anlaşıldığı üzere, toprak gelişigüzel bir madde değil, insanın yaratılış malzemesidir. *"O ki, yarattığı her şeyi en güzel bir şekilde yarattı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı. Sonra basit bir sıvı özünden soyunu sürdürdü. Sonra ona* (yaratılış) *amacına uygun bir şekil verip Kendi ruhundan üfledi; böylece Allah sizi hem işitme ve görme yeteneği hem de düşünce ve duygularla donatır. Buna rağmen ne kadar da az şükrediyorsunuz."*[155]

Hz. Âişe'nin naklettiğine göre, Allah Resûlü (s.a.s) şöyle buyurur:

"Melekler nurdan yaratıldılar. Cinler yalın ateşten (alevden) *yaratıldılar. Âdem ise* (Kur'an'da) *size anlatılandan* (topraktan) *yaratıldı."*[156]

Bu yaratılış hepimizi insanlık ortak paydasında eşitlerken, değerli olma ve değerli kalmanın temel kriteri olarak bedeni değil ruhu öne çıkarmaktadır. İnsan, Allah katında bir avuç topraktan yaratılan bedeni ile değil, kalbiyle, ruhuyla, ahlakıyla ve davranışlarıyla değer kazanabilir. Bedeni öne çıkaran ve ırk ya da soy üzerinden prim yapan anlayış, Hz. Peygamber'in (s.a.s) ifadesiyle "cahiliye" anlayışıdır:

"*Allah, cahiliye gururunu ve atalarla övünme âdetini ortadan kaldırmıştır.* (İnsanlar arasında) *ancak 'takva sahibi mümin' ve 'bedbaht günahkâr' ayrımı vardır. Zira insanlar Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktan yaratılmıştır*."[157]

[152] Fussilet Suresi, 41/9-10.
[153] Abese Suresi, 80/24-32.
[154] Rûm Suresi, 30/20.
[155] Secde Suresi, 32/7-9. Ayrıca bkz. Hac, 22/5.
[156] Müslim Suresi,, Zühd ve rekâik, 60.
[157] Tirmizî, Menâkıb, 74.

Topraktan yaratılmış olduklarını insanlara hatırlatan bu nebevi uyarılar, tevazu ve adalet aşılar. Nitekim Salih (a.s) kavmine gönderildiğinde onlara şöyle seslenmiştir:

"…Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yok. O, sizi topraktan yarattı ve sizi yeryüzünün imarında görevli kıldı. Öyle ise O'ndan bağışlanma dileyin; sonra da O'na tövbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır ve dualara cevap verendir."[158]

Yaratılış malzemesinin karakterlerimize sirayet etmesi ise son derece ilginç bir durumdur. Allah Resûlü "Toprağa çekmek" şeklinde özetleyebileceğimiz bir hadisinde şöyle buyurur:

"Allah, Âdem'i yeryüzünün her tarafından aldığı bir miktar topraktan yarattı. Bu sebeple Âdemoğulları (renk ve tabiat yönünden) *yeryüzü kadar değişik şekillerde vücuda geldiler. Onlardan kimi kızıl, kimi beyaz, kimi siyah, kimi de bunların karışımı* (melez), *kimi yumuşak, kimi sert, kimi kötü, kimi de iyi huylu olarak* (dünyaya) *geldi."*[159]

Hayatı ve dirilişi simgeleyen toprak, diğer yandan da ölüme ve tükenişe açılır. Kur'an'da olduğu gibi, Hz. Peygamber'in dilinde de yer bulan ve "topraktan geldiğimizi, yine ona döneceğimizi" vurgulayan ifadeler, dünya hayatında imana, itidale ve salih amele davet edici nitelik taşır. Allah, bütün renkliliğine rağmen bir gün yeryüzündeki her şeyi kuru toprak haline getireceğini haber verirken,[160] Hz. Peygamber (s.a.s) de toprağın istisnasız bütün insanları bir gün yiyip yok edeceğini hatırlatır.[161] Toprakla kaplı yeryüzü ise, dirilerin ve ölülerin aynı zeminde buluştuğu[162] uçsuz bucaksız bir varlık alanıdır.

Ebû Ümâme'nin anlattığına göre, kızı Ümmü Gülsüm kabre konduğunda Resûlullah (s.a.s) şu âyeti okumuştur:

"Sizi ondan (topraktan) *yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız."*[163]

2-Toprak ve İbadet

İnsan ile toprak arasındaki ilişkinin bir diğer boyutunda, toprak insana ibadet imkânı sağlar. *"Yeryüzü* (toprak) *benim için mescit ve temiz kılınmıştır. Ümmetimden kim nerede namaz vaktine ulaşırsa hemen orada namazını*

---

[158] Hûd Suresi,, 11/61.
[159] Ebû Dâvûd, Sünnet, 16.
[160] Kehf Suresi, 18/8
[161] Müslim, Fiten ve Eşrâtu's-Sâa, 141; Nesâî, Cenâiz, 117.
[162] Mürselat Suresi, 77/25-26.
[163] Tâ-Hâ Suresi, 20/55; İbn Hanbel, V, 254.

kılabilir."[164] buyuran Allah Resûlü, toprağın benzersiz bir yönüne daha işaret etmektedir. İbadete konu olan toprak, öncelikle temizdir ve temizleyicidir. O kadar ki, Hz. Peygamber'in ifadesiyle *"Temiz toprak, on sene boyunca su bulamasa bile Müslüman'ın abdest suyudur."*[165]

Teyemmüm olarak adlandırılan "toprakla temizlik" Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır:

"…Eğer hasta olur veya bir yolculuk üzerinde bulunursanız yahut sizden biriniz abdest bozmaktan gelirse ya da eşlerinizle cinsel ilişkide bulunup da (bu durumlarda) *su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin: Yüzlerinizi ve ellerinizi* (onunla) *meshedin. Şüphesiz Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır."*[166]

Ammâr b. Yâsir (r.a) bir yolculuk sırasında gusletmesi gerektiğini, ancak su bulamayınca toprakta yuvarlandığını, sonra da namazını kıldığını anlatır. Bu durumu Resûlullah'a anlattığında, Peygamberimiz (s.a.s) sadece teyemmüm etmesinin yeterli olacağını söylemiştir.[167]

Teyemmüm, suyun bulunmadığı veya kullanılmasının çeşitli sıkıntılara sebebiyet verebileceği durumlarda müminler için büyük bir kolaylıktır. Nitekim Hz. Peygamber zamanında başından yaralanan bir kişinin gusletmesi gerekmiş, teyemmüm yapabilecekken arkadaşlarının ısrarı üzerine yıkanmış ve bunun neticesinde vefat etmişti. Bu durumu duyan Allah Resûlü (s.a.s) üzülerek, *"Onun ölümüne sebep oldular, Allah da onların canını alsın! Cehaletin şifası sormak değil miydi?"* diyerek sitem etmiştir.[168]

Toprağın ibadete konu olduğu diğer bir alan da zekâttır. Rızkını topraktan çıkaran insan, bu rızkın bir kısmını zekât olarak hak sahipleriyle paylaşmak mecburiyetindedir. *"Hasat günü de hakkını* (zekâtını/sadakasını) *verin!"*[169] âyetinde beyan edildiği üzere, toprak mahsullerinden bir yılda kaç defa ürün elde ediliyorsa, her defasında elde edilenden zekât verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in dilinde de sıklıkla zekâta dair emir cümleleri içinde toprağın adı anılır. Bir hadisinde o (s.a.s) şöyle buyurur:

"Yağmur ve nehir sularıyla sulanan veya toprağın altında kökleri vasıtasıyla kendiliğinden su emen (arazilerin mahsullerin)*den onda bir;* (hayvanlarla veya kovalarla) *sulanandan ise yirmide bir oranında zekât vardır."*[170]

---

[164] Nesâî, Mesâcid, 42.
[165] Nesâî, Tahâret, 203; Tirmizî, Tahâret, 92.
[166] Nisâ Suresi, 4/43. Ayrıca bkz. Mâide Suresi, 5/6.
[167] Müslim, Hayız, 110.
[168] Ebû Dâvûd, Tahâret, 125; İbn Mâce, Tahâret, 93.
[169] En'âm Suresi, 6/141.
[170] Buhârî, Zekât, 55.

“Sâdık yâri” olan kara toprağı eken biçen insan, zekât vererek onun bereketini paylaşmış ve şükrünü eda etmiş olacaktır.

3-Toprak ve Hukuk

Toprağın hayatımızla bu kadar iç içe olması, ona karşı birtakım sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri, toprağın boş ve anlamını yansıtma fırsatından mahrum bir halde bırakılmamasıdır. Hz. Peygamber, *“Her kimin toprağı varsa onu eksin; kendisi ekmezse onu* (din) *kardeşine ektirsin!”* [171] buyurur. Sahipsiz, ölü bir toprak parçasını ihya eden; onu işleyip ekerek canlılara faydalı hale getiren kimsenin o toprağın sahibi olacağını belirten Allah Resulü,[172] böyle bir izin ile toprağın potansiyelini harekete geçirerek tabiata katkıyı öğütlemektedir.[173] Ancak bir başkasının toprağına el uzatmak, cezasız kalmayacak büyük bir suçtur: *“Kim bir karış miktarınca toprak parçasına haksızlıkla sahip olursa, o yerin yedi katı boynuna geçirilir.”*[174]

4-Toprak ve Mekân

Bir toprak parçasına sahip olmak denilince, o toprak üzerinde bir ev inşa etmek ve toprağa yerleşmek de akla gelmektedir. *“Allah, size evlerinizi huzur ve dinlenme yeri yaptı”*[175] ayetinin de ifade ettiği üzere, ev, bir aile için dinginlik anlamına gelir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s), insanın saadetine vesile olan dünya nimetleri arasında geniş bir evi de saymıştır.[176] Toprağa kondurulan her evin, diğer evlerin huzurunu bozmayacak şekilde inşa edilmesi, bir anlamda toprağın doğru kullanımıdır. Allah Resûlü, *“Evini komşunun evinden yüksek yapma ki, komşun havadan* (rüzgârdan) *mahrum olmasın”*[177] buyururken, iki yönlü düşünebilme yetisi kazanmış ahlaklı insanlar yetiştirmeyi hedefliyor görünmektedir. Modern zamanda şehirlerin aldığı görünüm, gökdelenlerle gecekondular arasındaki uçurum, asfalt ve betonlar arasında toprak görmeye hasret kalan insanların hali ise, düşündürücüdür.

---

[171] Müslim, Büyû’, 88; Buhârî, Müzâraat, 18.
[172] Tirmizî, Ahkâm, 38; Ebû Dâvûd, Harac, Fey’ ve İmâre, 35, 37.
[173] Ölü toprağın ihyası meselesinin hukukî boyutu hakkında bkz. Furat, Ahmet Hamdi, “İslam Hukukunda Çevrenin Korunmasıyla İlgili Müesseselerden Biri: İhyau’l-Mevat (Ölü Toprakların Canlandırılması)”, Çevre ve Din Uluslararası Sempozyumu (15-16 Mayıs 2008, İstanbul), I-II, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2008, I/119-124.
[174] Müslim, Müsâkât, 137.
[175] Nahl Suresi, 16/80.
[176] Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* III/408.
[177] Taberânî, Süleyman b. Ahmed, el-Mu’cemü’l-Kebîr, I-XX, Thk. Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefî, Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hikem, Musul 1404/1983, XIX/419, h.no: 17116.

5-Toprak ve Mecaz

Toprağa olan yakınlığımızdan olsa gerek, Peygamberimizin dilinde toprakla alakalı deyimler, teşbihler ve sembolik anlatımlar vardır. Mesela o (s.a.s) insanın hırsını ve açgözlülüğünü anlatırken şöyle der:

"Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncü bir vadi daha arzu eder. Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Allah tövbe eden kimsenin tövbesini kabul eder."[178]

Müjdeleyici ve uyarıcı olarak insanlığa ulaştırdığı vahyi de toprakla ve yağmurla anlatır: *"Allah'ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim,* (farklı yapılardaki) *topraklara düşen bol yağmura benzer. Bunlardan bazıları temizdir, suyu alır, bol bitki ve ot yetiştirir. Bazıları kuraktır, suyu* (yüzeyinde) *tutar. Bu sudan insanlar yararlanır; hem kendileri içerler hem de* (hayvanlarını) *sularlar ve ziraat yaparlar. Diğer bir toprak çeşidi de vardır ki dümdüzdür.* (Ona da yağmur düşer ama) *o ne su tutar ne de bitki yetiştirir. Allah'ın dinini inceden inceye kavrayan, Allah'ın beni kendisiyle gönderdiği hususlardan faydalanan, öğrenen ve öğreten kimse ile* (bunları duyduğu vakit kibrinden) *başını bile kaldırmayan ve kendisiyle gönderildiğim Allah'ın hidayetini kabul etmeyen kimsenin misali işte böyledir."*[179]

Bir gün sevgili kızı Hz. Fâtıma ile damadı Hz. Ali arasında yaşanan bir kırgınlığı öğrendiğinde hemen ilgilenen Allah'ın Resûlü, kızının evine gelmiş ve evde Ali'yi göremeyince Fâtıma'ya, *"Amcanın oğlu nerede?"* diye sormuştur. Hz. Fâtıma, "Aramızda bir kırgınlık oldu. Bana kızdı, çıkıp gitti. Gündüz uykusunu yanımda uyumadı." diye cevap vermiş, bunun üzerine Allah Resûlü, *"O nerede, bir bak."* diyerek Ali'yi araması için birini göndermiştir. Adam geri geldiğinde, "Ey Allah'ın Resûlü! Mescitte uyuyor." Diye haber vermiştir. Mescide giderek Hz. Ali'yi uzanmış, bir yanından elbisesi açılmış, üstü başı toz toprak içinde kalmış hâlde gören Resûl-i Ekrem, bir taraftan onun üzerindeki toz toprağı silerken, diğer taraftan da, *"Kalk ey toprağın babası* (Ebû türâb)*!"* diyerek tesellide bulunmuştur.[180] Damadını "toprağın babası" olarak isimlendiren ve onu bir anlamda toprakla özdeşleştiren bu davranış, son derece manidardır.

Allah Resûlü (s.a.s) bazen "Yüzüne toprak saçmak" tâbirini kullanır. Bu tâbir Arapça'da "bir kişiye istediği şeyi vermeyip mahrum bırakmak" anlamına gelmektedir. Benzer şekilde "topraktan başka bir şeyi yok" sözü de "fakir, miskin, mahrum" anlamında kullanılmaktadır.[181] Bu bağlamda, *"Sizi yüzünüze karşı*

---

[178] Müslim, Zekât, 116.
[179] Buhârî, İlim, 20.
[180] Buhârî, Salât, 58; Müslim, Fedâilü's-sahâbe, 38.
[181] Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrahim, *Meâlimü's-sünen*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1991, IV, 103.

övenlerle (meddahlarla) *karşılaşırsanız yüzlerine toprak saçın."* [182] hadisini, "herhangi bir menfaat elde edebilmek için yağcılık yapanı ödüllendirmeyin, aksine mahcup ve mahrum edin" şeklinde anlamak mümkündür.

Yerden bir avuç toprak alıp savurmak da bu mahrumiyeti ve hatta yenilgiyi sembolize eder. Berâ b. Âzib (r.a), Huneyn Gazvesi'nden bahsederken yaşanan kargaşada Allah Resûlü'nün ortaya koyduğu cesareti anlatır ve "Vallahi savaş kızıştığında biz Peygamber sayesinde düşmandan korunuyorduk! Bizim en cesurumuz, onunla yan yana durabilendi." der.[183] Allah Resûlü harbin kızıştığı anda *"İşte bu, savaşın şiddetlendiği andır!"* buyurmuş, yerden bir avuç toprak almış ve belki de son vurucu darbe olarak, *"Muhammed'in Rabbine yemin olsun ki hezimete uğradılar!"* deyip düşmanın üzerine saçmıştır. Bu andan sonra Hevâzin ordusu kaçmaya, Müslümanlar da onları kovalamaya başlamıştır.[184]

Sonuç yerine;

Birçok örneğin de işaret ettiği üzere, tabiatın en önemli bileşenlerinden birisi olan toprak, nesne olarak çiğnenmeyi değil, itibar görmeyi ve değerlendirilmeyi hak etmektedir. Zira insanın hamuruna girmiş, emrine amade kılınmış, ömrüne bereket katmış ve nihayetinde onu bağrına basmış bir varlık olarak toprak, bir hammadde yığınından çok daha fazlasıdır. Allah Resûlü'nün ifadesiyle, *"Arz Allah'ın arzıdır, insanlar da Allah'ın kullarıdır."*[185] Ve Allah, ikisinin tabiatını bir benzetmede şöyle bir araya getirir: "(Toprağı) *iyi ve elverişli beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle bol ve bereketli çıkar.* (Toprağı) *kötü ve elverişsiz olandan ise, faydasız bitkiden başkası çıkmaz. Şükredecek bir toplum için biz ayetleri işte böyle değişik biçimlerde açıklıyoruz."*[186]

Toprak bir yönüyle döngü ve değirmen, diğer yönüyle bereket ve hayattır. Her ne kadar kimileri *"Biz toprak olunca yeniden mi yaratılacakmışız?"*[187] diye alay edip inkar etse de bu gerçek insanın peşini asla bırakmaz. İnsan ve toprak arasında çift yönlü bir ilişki vardır. İnsan toprağa baktıkça kendini görür, toprağa iyi davrandıkça kendisine iyilik eder. Tıpkı toprağı hor kullanıp hırpaladıkça kendisine yazık ettiği gibi...

---

[182] Müslim, Zühd ve rekâik, 69; Ebû Dâvûd, Edeb, 9.
[183] Müslim, Cihâd ve siyer, 79.
[184] Müslim, Cihâd ve siyer, 81.
[185] Ebû Dâvûd, Harac, 35, 37, Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn, *es-Sünenü'l-Kübrâ,* I-X, Thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ, Mektebetü Dâri'l-Bâz, Mekke 1994, VI/228, h.no: 11991.
[186] A'râf Suresi, 7/58.
[187] Ra'd Suresi,, 13/5.

Kaynaklar

Ahmed b. Hanbel (241/855), *el-Müsned*, I-VI, trs.

Aydın, Hüseyin, *Ekolojik Sorunlara Teolojik Yaklaşımlar*, TDV Yayınları, Ankara 2009.

el-Buhârî, Muhammed b. İsmail (256/869), *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmiu'l-Müsnedü's-Sahîhu'l-Muhtasar min Umûri Resulillah Sallallahü Aleyhi Vesellem ve Sünenih ve Eyyâmih),* Haz. Muhammed Nizâr Temîm-Heysem Nizâr Temîm, Dâru'l-Erkam, Beyrut 1995.

Des Jardins, Joseph R., *Çevre Etiği –Çevre Felsefesine Giriş–*, Çev. Ruşen Keleş, İmge Kitabevi, Ankara 2006.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî (275/889), *es-Sünen*, I-IV, Haz. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd, el-Mektebetü'l-İslamî, İstanbul trs.

Furat, Ahmet Hamdi, "İslam Hukukunda Çevrenin Korunmasıyla İlgili Müesseselerden Biri: İhyau'l-Mevat (Ölü Toprakların Canlandırılması)", *Çevre ve Din Uluslararası Sempozyumu* (15-16 Mayıs 2008, İstanbul), I-II, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2008, I/119-124.

Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrahim, *Meâlimü's-sünen*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1991.

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd (273/887), *es-Sünen*, I-II, Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1994.

Martı, Huriye, *Hadisler Ekseninde Çevre Ahlakı*, Etkileşim Yayınları, İstanbul 2013.

Müslim, İbnü'l-Haccâc el-Kuşeyrî (261/875), *el-Câmiu's-Sahîh*, (*Nevevî Şerhi* ile birlikte), I-XIX, Haz. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.

en-Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb (303/915), *es-Sünen*, I-IX, Haz. Abdülfettâh Ebû Ğudde, Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, Beyrut 1994.

Taberânî, Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, I-XX, Thk. Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefî, Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, Musul 1404/1983.

et-Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ (279/892), *el-Câmiu's-Sahîh*, I-V, Thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.

İLK İNSAN Hz. ÂDEM KISSASINDA YARATILIŞIN GAYE VE HİKMETİ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih TOK
Osmangazi Üniv. İlahiyat Fak. TİBB Tefsir Anabilim Dalı. Eskişehir.
fatihtok2001@mynet.com

Özet

Kur'an-ı Kerim bizlere ilk insanın Hz. Âdem yaratılışı ve onun hayatı ile ilgili bazı bilgiler sunmaktadır. Bu bağlamda ilk insanın topraktan yaratıldığı, yeryüzünde halife olarak görevlendirildiği, bir yasak haricinde cennet imkânları içerisinde yaşatıldığı, farklı varlık kategorileriyle (melekler ve İblis) yüzleştiği, kendisine dost ve düşman varlıkları müşahede ettiği, nefsinin arzu ve heveslerini tecrübe ettiği, isyan edip karşılığında ceza gördüğü anlatılmıştır. Ayrıca kendisine ilmin verildiği (isimlerin öğretildiği) ve onun Allah tarafından gönderilen bir rehbere tâbi olması gerektiğinin bildirildiği aktarılmıştır. Yine kıssa içerisinde İblis'in suçu Yaratıcı'ya atıp isyana devam ettiği, kendisini yoktan var edenin emrini sorguladığı ve beğenmediği ve bu yüzden küfre düşüp lanetlendiği belirtilirken, Hz. Âdem'in ise suçu kendisinde görüp pişmanlığını ifade ettiği ve tövbe ederek tekrar Allah'ın hidayetine tâbi olduğu ifade edilmektedir.

Kıssada anlatılanlar dikkatle incelediğinde onun, ilk insan üzerinden tüm insanlara yaratılışın; Nasıl?, Niçin?, Neden? Ve kim tarafından? Olduğuna dair insan zihnine takılan tüm sorulara birer cevap mahiyetinde olduğu anlaşılır. Zira bu tür soruların cevaplarını arayan insanoğlunun zaman içerisinde yaratılışa, varlığa, bilgiye, hayata, ahlaka dair birçok felsefe geliştirdiğini görmekteyiz. İşte ilk insanın kıssası da bir açıdan insanoğlunun bu tür sorularına cevaplar ihtiva etmektedir. Biz de tebliğimizde Kur'an'daki bu kıssanın unsurları çerçevesinde, yaratılışın gayesi ile hayatın mahiyeti hakkında bir değerlendirme yapmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Gaye, Hz. Âdem, İnsan, Yaratılış.

The Purpose and Wisdom of Creation in the Story of The First Person (Adam) in the Qur'an

Abstract

The Qur'an presents us some information about the creation of the first human being (Adam) and his life. In this context, it is told that the first man was created

fromclay, was commissioned as a caliph on earth, lived in vast opportunities of heaven except for a specific prohibition, came across different categories of existence (angels and demons), encountered friendly and hostile beings with him, experienced the desires and ambitions of the self (nafs) and was punished because of not following God’s order. It is also reported that he has been informed (the names are taught) and that he must be subjected to a guide sent by God. Again in the story, it is told that Satan continued to be disobedient by calumniating the Creator, he does not like and questioned the order of the One who created him from nothing, therefore be damned while Adam saw himself as faulty, regretted and expressed his repentance and became subjected to God's guidance again.

When we carefully examine what is told in the story, on the basis of first human being it is understood that the story can be regarded as an answer to all the questions coming to human mind about how, why, and by whom the creation is made. Because it is seen that human beings who are looking for answers to these kinds of questions have developed many philosophies regarding creation, existence, knowledge, life and morality over time. That is, the story of the first human being contains answers to such questions of human beings. In this paper, I will try to make an assessment about the purpose of creation and the nature of life within the framework of the elements of this story in the Qur'an.

Keywords: Adam, Creation, Human, Purpose.

1.Giriş

Kıssa kelimesi Kur’an lügatinde; hikâye etmek, anlatmak, sözlü beyanda bulunmak, iz sürmek, adım adım takip etmek gibi anlamlarda kullanılmıştır.[188] Kur’an ıstılahı açısından düşünüldüğünde ise, “Geçmiş kavimlerin tarihi izlerini açığa çıkarmak suretiyle unutulmuş veya bilinmeyen olaylar üzerinde dikkatleri yoğunlaştırarak insanı derinden derine tefekküre yönelten bir olgu” olarak tanımlanabilir.[189]

Kıssalar Kur’an-ı Kerim’deki ayet sayısının yaklaşık olarak üçte birini teşkil etmektedir.[190] Kur’an kıssalarında zaman mefhumuna rastlanmazken mekân ve isimler ise nadiren yer alır. Yusuf kıssasını istisna edecek olursak, kıssalar mesaj verilecek kadarıyla pasajlar halinde ve yer yer tekrarlarla anlatılmıştır. Canlı,

---

[188]Yusuf Suresi, 12/3; Kehf Suresi, 18/64; Kasas Suresi, 28/11.Kur’an-ı Kerim’de kıssaları ifade etmek için Nebe’ Suresi (Kehf, 18/13; Yusuf Suresi, 12/102; Ali İmran Suresi, 3/44; Şuara Suresi, 26/69), hadîs (Naziat, 79/15) ve darb-ı mesel (Yasin Suresi, 36/13) gibi kavramlar da kullanılmıştır.

[189]Muhsin Demirci, ***Tefsir Usulü,*** İFAV, İstanbul, 2016, 52. Baskı, s. 210.

[190]Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre Kur’an’da yer alan 6236 ayet-i kerimenin 1787 tanesi kıssalarla ilgilidir. Bu orada ayetlerin % 27.65’ine tekabül etmektedir. Bkz. Mustafa Kara, “Kur’an Kıssalarında Konu ve Kapsam Merkezli Bir Analiz”, **İslami İlimler Dergisi**, 2014, Yıl. 9, C. 9, S. 1, s. 94-99.

müşahhas, hareketli temsilî ve edebî bir üslupla anlatılan kıssalar Arapların az çok bildiği ve aşina olduğu kıssalardan seçilmiştir.[191]

Kur'an-ı Kerim'de kıssaların, yani öncekilerin hayat hikâyelerinin anlatılmasının bazı sebep ve hikmetleri vardır. Öncelikle Cenab-ı Hak kıssa anlatımı ile Kur'an'ın ana gayesini, yani insanların hidayetini gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Ayrıca inanan ve inanmayan tüm insanların ibret almasını sağlamayı,[192] Hz. Muhammed'in nübüvvetini ispat etmeyi,[193] peygamberi ve müminleri teselli etmeyi[194] ve tüm peygamberlerin dinlerinin bir olduğunu ortaya koymayı[195] hedeflediğini söyleyebiliriz. Keza bu bağlamda kıssaların bazı ilmi gelişmelere işaret anlamı da taşıdığı ifade edilmiştir.[196]

Kıssalar bağlamında tartışmaya açılan önemli meselelerden biri de onların gerçekliği ile ilgili hususlardır. Bu bağlamda dile getirilen kıssalardan birisi de Hz. Âdem ile İblis'in kıssasıdır. Kıssaların gerçekliği meselesinin ciddi olarak gündem olması ise Halefullah'ın bu hususta Mısır'da hazırlamış olduğu doktora tezi sonrasıdır. Ona göre Kur'an bir edebî anlatım tekniğini kullandığı için onda mitolojilerin olması normaldir. Çünkü o, kıssalarda tarihsel verileri anlatmaktan ziyade insanların duygu ve düşüncelerine yön verecek bir anlatımı kurgulamıştır. Bu yüzden muhatap kitlenin bu konudaki malumatını esas almış, olayların gerçek olup olmamasına bakmamıştır. Bu bağlamda Arapların ihtiyaç duymasından ve dil/edebiyat tarzlarından dolayı Kur'an drama ve kurgusal anlatıma yer vermiştir. Öyle ki Kur'an, Mekkeli muhataplarının "Kur'an öncekilerin masallarıdır" iddialarını değil de sadece Kur'an'ın Hz. Muhammed'in sözü olduğu iddiasını yalanlamıştır. Keza ona göre insanlar Yahudilerin inanç ve görüşlerini Peygamberliğin doğruluğunun bir ölçütü olarak gördükleri için, Kur'anda onların bildiği ve anlattığı şekilde kıssaları zikretmiştir.[197] Söz konusu bu iddialar çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Örneğin Demirci, Kur'an'ın öncekilerin masalları iddiası karşısında bunu söyleyenler için tehdit ihtiva eden ayetleri, kurgu iddiaları için de özellikle kıssalardan bahseden bazı ayetlerde geçen "bi'l-hak" (gerçek olarak) ifadesini ve Yahudilerin ölçüt alındığı iddiasını da Kur'an'ın kıssaları ile

---

[191]Muhsin Demirci, ***Tefsir Usulü***, s. 213-214; Mustafa Kara, "Kur'an Kıssalarında Konu ve Kapsam Merkezli Bir Analiz", s. 94-99.

[192]Bkz. Yusuf Suresi, 12/111; Hicr Suresi, 15/75; Hac Suresi, 22/45-46; Şuara Suresi, 26/10-191.

[193]Bkz. Yusuf Suresi, 12/102; Kasas Suresi, 28/44-45; Hud Suresi, 11/49.

[194]Bkz. Hud Suresi, 11/120; Bakara Suresi, 2/214.

[195]Bkz. Enbiya Suresi, 21/48-92; Araf Suresi, 7/59-85; Hud Suresi, 11/25-99; Şuara Suresi, 26/10-191.

[196]Bu konudaki ayetler için bkz. Furkan Suresi, 25/53; Rahman Suresi, 55/19-20; Enam Suresi, 6/125; Hicr Suresi, 15/22; Rad Suresi, 13/3; Zariyat Suresi, 51/47; Kıyamet Suresi, 75/3-4; Enbiya Suresi, 21/30. Kur'an'da kıssa anlatımının sebep ve hikmetleri için bkz. Muhsin Demirci, **Tefsir Usulü**, s. 211-213; Mustafa Öztürk, Kur'an **Kıssalarının Mahiyeti**, İstanbul: Kuramer, 2016, s. 213-374; İdris Şengül, "Kıssa", **DİA**, İstanbul: 2002, C. 25, s. 500.

[197]Muhammed Ahmed Halefullah, **Kur'an'da Anlatım Sanatı –el-Fennu'l-Kasasi-**, Çev: Şaban Karataş, Ankara Okulu, Ankara, 2012, 2. Baskı, s. 167-243.

İsrail oğullarının anlattığı kıssaları arasındaki farklı hususları dile getirerek reddetmeye çalışmıştır.[198]

Kur'an kıssaları söz konusu olduğunda dile getirilmesi gereken bir husus da onların tefsir kitaplarındaki anlatım ve açıklamalarıdır. Asıl amacı ilahî muradı keşfetmek olan müfessirler kıssalardaki ilâhî muradı da ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu bağlamda kıssaların anlatım gerekçelerini, geçen müphem mücmel gibi ifadeleri Kur'an sünnet gibi kaynakları ışığında açıklamaya çalışmışlardır. Ancak bu konuda en çok dikkat çeken husus ise kıssalarda bırakılan boşlukların özellikle israiliyat rivayetlerle doldurulmaya çalışılmasıdır ki, bu da birçok sıkıntıyı beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda doğrulanması mümkün olmayan bilgiler zikredildiği gibi, kesinlikle reddedilmesi gereken yanlış ve abartılı bilgiler de nakledilmiştir.[199] Bu hususta dikkat edilmesi gereken, kıssalarda Kur'an'ın söylediği ve söylemek istediklerinin keşfedilmeye çalışılmasıdır. Bu yüzden bazı durumlarda söylemediği hatta söylemek istemediği hususları Kur'an'a söyletmek tefsir olmaktan çıkıp tahrife dönüşmektedir.

2-İlk İnsan Hz. Âdem'in Kıssası

Hz.Âdem'in kıssası Kur'an-ı Kerim'de yedi farklı surede anlatılmaktadır.[200] Âdem ismi Kur'an-ı Kerim'de 25 yerde zikredilmektedir. Ancak Havva olarak bildiğimiz eşi, ismen hiçbir yerde geçmemektedir. Kıssa anlatılırken Hz. Havva'dan hep eşi olarak bahsetmektedir. Hz. Âdem kıssasının vazgeçilmez unsurları ise İblis ve ilk yaratılış sahnesinde yer alan meleklerdir. Bu kıssayı okurken onların da durumunu göz önünde bulundurmak durumundayız.

Hz. Âdem kıssası etrafında –kıssanın amacıyla ilgili ilgisiz- birçok problem gündeme getirilmiş, tartışılmış ve bunlar üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Tartışılan temel problemlerden biri daha önce kıssaların gerçekliği bağlamında değindiğimiz kıssanın gerçekliği meselesidir. Hz. Âdem kıssası gerçek bir hayat mı yoksa bir drama, mitoloji, temsil ya da kurgu mudur? Bunun bir drama, temsil olduğunu dile getirenler[201] olmakla birlikte bizim kanaatimiz Hz. Âdem kıssası ilk insanın hikâyesidir.

Bir başka soru ise "ilk insan" Hz. Âdem nerede, neden ve nasıl yaratıldı? Toprağın çeşitli aşamalarından mı, farklı toprak çeşitlerinden mi? Veya evrim

---

198 Halefullah'ın görüşlerinin eleştirisi için bkz. Muhsin Demirci, **Tefsir Usulü**, s. 215-218.

199 Tefsirde kullanılan israiliyat ile ilgili geniş bilgi ve değerlendirmeler için bkz. Abdullah Aydemir, **Tefsirde İsrailiyat**, Beyan, İstanbul: 1992, s. 29-63.

200 Hz. Âdem kıssasının anlatıldığı sure ve ayetler: Bakara Suresi, 2/30-39; Al-i İmran Suresi, 3/33-34; Araf Suresi, 7/11-25; Hicr Suresi, 15/26-44; İsra Suresi, 17/61-65; Kehf Suresi, 18/50; Taha Suresi, 20/115-127; Sad Suresi, 38/71-85.

201 Bu konudaki görüş değerlendirmeler için bkz. Halefullah, **Kur'an'da Anlatım Sanatı,** s. 221-243; Mustafa Öztürk, **Kıssaların Dili,** Ankara Okulu, Ankara, 2012, s. 160.

yoluyla mı insanlık oluştu? Başlangıçta tek bir insan yaratıldıysa eşi neden yaratıldı? Âdem'in kaburga kemiğinden mi, yoksa toprak veya "nefs-i vahide"den mi? Nefs-i vahide nedir? İnsanlık Âdem'in çocuklarından nasıl çoğaldı? Çapraz evlilikler yoluyla mı, yoksa klonlama veya birden çok Âdemlerin çocukları vasıtasıyla mı? Keza insana canlılık veren Rabbin üflediği ruh nedir?

Yaratılış hadisesinin en önemli hususlarından biri de yaratılan ilk insan ve eşinin iskân ettiği mekânın mahiyetidir. Bahsedilen "cennet" ahiret yurdu için bilinen cennet mi, yoksa Tevrat'taki ifadesiyle ve Arapçadaki kelime anlamıyla bir "bahçe" midir? Her iki görüşün savunucuları da olmuş ve her bir kendi bakış açısıyla aklî ve naklî deliller getirmeye çalışmışlardır. Bu bağlamda ahiretteki cennet oluşuna, imtihanın ve oradan çıkışın olmaması, şeytanın oraya girememesi gerekir diyerek itiraz edilmiştir. Yine halifelik vazifesinin yeryüzü için cennetin de yeryüzündeki bir bahçe anlamına geldiği belirtilmiştir.

Tartışılan bir diğer husus ise, cennette Hz. Âdem'in imtihana tâbi tutulduğu "yasak ağaç" hususudur. Söz konusu ağaç ne anlam ifade ediyor? Ağaç cinsi mi, belirli bir ağaç mı? Yenilmesi yasaklanan meyvenin türü (incir, elma, buğday, üzüm, hurma vs) nedir? Yoksa mecazi bir anlam mı (cinsel ilişki, iyi ve kötüyü bilmek vs) ifade etmektedir?

Hz. Âdem'in halife seçilmesi ne anlam ifade etmektedir? Halife daha önce var olan insanlar veya cinler olduğu için mi denmiştir? Yoksa yeryüzünde insanlar art arda gelecekleri için mi bu unvan verilmiştir? Keza yeryüzünde birçok insan yaratılmıştı da Hz. Âdem yönetici olmak üzere onlar arasından mı seçilmişti? Meleklerin, yeryüzünde kan dökecek ve fesat çıkaracak birini mi halife tayin ediyorsun? Sorusu bağlamında ise, onların bu bilgiye nereden ulaştıkları meselesi gündeme getirilmiş. Acaba bir tahminde mi bulundular, yoksa kendilerine bu konuda bilgi mi verilmiştir? Ya da daha önce yeryüzünde fesat çıkarıp kan döken ve helak edilen insan veya cinlerden bir topluluk mu vardı da onlar üzerinden değerlendirmede bulundular?

Bu bağlamda tartışılan önemli hususlardan biri de Hz. Âdem'e öğretilen "esma" ile neyin kastedildiğidir. Hz. Âdem'e bütün eşyanın isimleri mi ya da eşyadan nasıl istifade edeceği bilgisi mi, yahut da özel bir yetenek mi verildi? Bunun yanında "secde" emrinin mahiyet ve şekli üzerine bazı görüşler dile getirilmiştir.

Hz. Âdem kıssası üzerine yapılan araştırmalar genel de bu tür meselelerin cevaplarını araştırmak üzerine kurulmuştur. Biz ise kıssayı tüm insanların bir kıssası olarak ele almaya çalışacağız. Bu bağlamda kıssayı insanların Yaratıcı'ya, varlıklara, hayata, sorumluluğa ve vazifeye, bilgi ve değerler dair tüm soru ve sorunlarının bir cevabı olarak görebiliriz.

Bu kıssanın ele alınmasının nedeni ise, Hz. Âdem'in kıssasının Yaratan, yaratılan varlıklar ve özellikleri, yaratılışın başlangıcı ve sonrası, hayatın anlamı ve gayesi üzerine bilgiler verdiğine dair kanaatimizdir. Diğer kıssalarda peygamberlerin karşısında hep inanmayan bir kitle varken burada sadece İblis'ten bahsedilmektedir. Olayda başka Âdem'in karşısında onunla mücadele eden onu Allah'ın yolundan alıkoymaya çalışan herhangi bir kitle söz konusu değildir. Bu da onun ilk insan oluşunun bir göstergesidir. Her hangi bir kitleyi davet etmekten ziyade kendi imtihanıyla uğraşıyor. Kendisinden sonra yaratılan eşi ile birlikte bir imtihana tâbi tutuluyor. Öyle ki onlara yönelik gelen yasaklama emri de "*...siz ikiniz şu ağaca yaklaşmayın...*"[202] demektedir. Bu ifadede çoğul bir hitap yoktur. Bu da imtihan esnasında başka insanların olmadığı ve yalnız ikisinin imtihana tâbi tutulduğunu gösteriyor.

3-Kıssada Hayata Dair Bilgiler

Hz. Âdem ve Eşi Hz. Havva ilk yaratılan insan oldukları için onlar üzerinden Rab, görünen ve görünmeyen varlıklar ve özellikleri, insan, yeryüzü, hayat ve ölüm, vazife, insanın gücü ve sınırı, varlık, bilgi, zaman ve mekân, hidayet, nimet, üstünlük ve alçaklık, günah, pişmanlık, tövbe, haddini bilme, dürüstlük ve fesat hali, itaat ve isyan, insanlar arası ilişki vs gibi hususlarda insanlara bilgi vermektedir.

Yaratıcı ve yaratılış, varlık türleri, hayatın anlamı, ölüm ve ötesi gibi konularda şayet insana vahiy ile herhangi bir bilgi gelmemiş olsaydı, muhtemelen insan bu hususlar düşünce ve arayışlar olacaktı. Zira bugünkü felsefe de bu bağlamda bazı soruların cevaplarını aramaktadır. Bu bağlamda insanlar ve filozoflar İlah (Yaratıcı), yaratılış, insan, ruh, bilgi, vazife ve ahlak/değer gibi birçok mesele tarih boyunca bu konularda düşünüp yazmışlardır. İnsan zihninin tabii olarak öğrenmek istediği/isteyeceği bu gibi sorulara Kur'an'da özellikle de ilk insan Hz. Âdem'in kıssası üzerinden bazı cevaplar vermiştir. Biz de bu tebliğde söz konusu kıssa üzerinden Yaratıcı, yaratılış, varlıklar ve hayata dair bazı hususları tespit edip paylaşmak istiyoruz.

3.1-Varlıklar ve Özellikleri

Allah yarattığı ilk insana muhatap olacağı varlıklar ve onların özelliklerini bizzat tecrübe ile gösterirken, sonraki insanlara da onun kıssası üzerinden varlıklar ve özellikleri hakkında bilgiler vermiştir. Aşağıdaki ayet-i kerimelerde görüyoruz ki ilk insanın kıssasında Yaratıcı insanın muhatap olacağı bazı varlıkları zikrediyor.

[202] Araf Suresi 7/19.

“Hani, ***Rabbin meleklere****, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler, Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti.”*[203]

*“Hani meleklere, "****Âdem*** *için saygı ile eğilin" demiştik de* ***İblis*** *hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis* (bundan) *kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.”*[204]

“Hani Rabbin meleklere, "Ben kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş balçıktan bir ***insan*** *yaratacağım. Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğim zaman, onun için hemen saygı ile eğilin" demişti. Bunun üzerine bütün melekler saygı ile eğildiler. Ancak İblis, saygı ile eğilenlerle beraber olmaktan kaçındı.”*[205]

Ayetlerde Yaratıcı olan Rabbin yanı sıra melek, cinlerden olan İblis ve insan türünden bahsediliyor. Bu kıssa bir yandan Yaratıcı ve diğer varlıklardan haber verirken bir yandan da onların bazı özellikleri hakkında bizleri bilgilendirmektedir. Bu varlıkların ilki aynı zamanda diğer varlıkların yaratıcısı olan Rab’dir.

3.1.1-Yaratıcı

Rab, farklı kategorilere ait varlıkların var olma sebebidir. O varlıkları farklı şekillerde ve özelliklerde yaratmıştır. Ancak bu konuda bizlere ne kadar canlı ve iradeli ne kadar cansız varlık yarattığına dair bilgi vermekten ziyade bizimle alakalı olan varlık türlerinden bahsetmiştir. Mesela aşağıda mealleri verilen ayet-i kerimelerde insan için yaratılan yeryüzü ve gökyüzü hakkında bilgi verilmiştir. Yer insanın hayat alanı olarak yaratılmıştır.

“De ki: "Siz mi yeri iki günde (iki devrede) *yaratanı inkâr ediyor ve O'na ortaklar koşuyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir." O, dört gün içinde* (dört devrede), *yeryüzünde yükselen sabit dağlar yarattı, orada bolluk ve bereket meydana getirdi ve orada rızık arayanların ihtiyaçlarına uygun olarak rızıklar takdir etti. Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi; ona ve yeryüzüne, "İsteyerek veya istemeyerek gelin" dedi. İkisi de, "İsteyerek geldik" dediler. Böylece onları, iki günde* (iki devrede) *yedi gök olarak yarattı ve her göğe kendi işini bildirdi. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu koruduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkıyla bilen Allah'ın takdiridir.”*[206]

[203] Bakara Suresi, 2/30.
[204] Bakara Suresi, 2/34.
[205] Hicr Suresi, 15/28-31.
[206] Fussilet Suresi, 41/9-12.

Keza Allah insan türünü topraktan, cinleri ise zehirli, yalın bir ateşten yarattığına dair bizlere bildirimde bulunuyor. *"Allah insanı, pişmiş çamur gibi bir balçıktan yarattı. 'Cin'i de yalın bir ateşten yarattı."*[207]

Bu bağlamda ayrıca insanın hayatını ve vazifesini devam ettirirken muhatap olacağı bir varlık olan meleklerden de bahsetmektedir. Zira melekler bir yandan insanın yaşadığı kâinatın işleri, İlahî mesajın insana ulaşması ve ölüm gibi meselelerde görev almaktadırlar. Burada dikkat çeken husus ise insan (Âdem) ile cin (İblis) benzer bazı özellikler sergilerken melekler onlardan daha farklı bir hususiyettedir. Aşağıda onların özelliklerine ve aralarındaki farklara değineceğiz.

3.1.2-Melekler

Bakara suresinde Rab'in insan yaratacağına dair sözü üzerine melekler olayın hikmetini sorgularken aslında bir yandan da kendi özelliklerinden bahsetmektedirler. Daha doğrusu Rab onların sözü üzerinden onların bazı hususiyetlerini bizlere haber vermektedir. Söz konusu ortamda melekler, *"Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz"*[208]demektedirler. Yani onlar sürekli Allah'ı hamd ile tesbih ve takdis ettiklerini, asla O'na isyan etmediklerini, O'nun her emrini yerine getirdiklerini ifade ediyorlar. Başka bir ayet-i kerimede de Cenab-ı Hak, *"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır."*[209] Buyurarak onların bu özelliğine dikkat çekmiştir. Bu yüzdendir ki Âdem'e secde edin emrini hiç itirazsız yerine getirmişlerdir. İşte Hz. Âdem kıssasındaki bu sahne insanın hayatında yeri olan melekler hakkında bize bilgiler aktarmaktadır.

Keza İblis'in, Hz. Âdem ve Hz. Havva'ya yasak ağaçtan yedirmek, yani onu Allah'ın emrine isyan ettirmek için ileri sürdüğü gerekçelerden biri de, o ağaçtan yedikleri takdirde "melekleşecekleri" yalanını söylemektedir. Bu ifade de meleklerin Allah katındaki değerini göstermesi açısından önemlidir.

3.1.3-Cinler

Rab, cinlerin hem yaratıldığı maddeyi ve hem de özelliklerini oldukça geniş açıklamaktadır. Rahman suresindeki, *"Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık. Cinleri de daha önce dumansız ateşten yaratmıştık."*[210]ayete göre cinler, hem insanlardan önce yaratılmış hem de farklı

---

[207] Rahman Suresi, 55/14-15.
[208] Bakara Suresi, 2/30.
[209]Tahrim Suresi, 66/6.
[210]Hicr Suresi, 15/26-27.

bir maddeden (zehirli, yalın ateş) yaratılmıştır. Dikkat çeken bir husus ise, cinlerin de insanlara benzer bazı özellikler taşımaları ve bu imtihandan sonra da insana düşman olmalarıdır. Kehf suresindeki, *“Hani biz meleklere, "Âdem için saygı ile eğilin" demiştik de İblis'ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da İblis'i ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir!”*[211]ayeti hem İblis’in cinlerden olduğunu, hem isyan ettiğini ve hem de insana düşman olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

İblis’in en önemli özelliği insan karşısında kendini üstün ve büyük görmesi. Bunu ise kendi kazandığı herhangi bir meziyet sayesinde değil de, Allah’ın onu yarattığı maddeye bağlamıştır. Bu bağlamda birkaç ayet meali verebiliriz:

*“Hani meleklere, “**Âdem** için saygı ile eğilin" demiştik de **İblis** hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis* (bundan) *kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.”*[212]

“Allah, "Sana emrettiğim zaman seni saygı ile eğilmekten ne alıkoydu?" dedi. (O da) *"Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın" dedi.”*[213]

“Allah, "Ey İblis! Saygı ile eğilenlerle beraber olmamandaki maksadın ne?" dedi. İblis dedi ki: "Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş balçıktan yarattığın insan için saygı ile eğilemem."[214]

İblis bir yandan isyanında suçu Rabbine attı, diğer yandan da her yolu deneyerek, sağdan soldan önden arkadan alttan üsten gelerek, yeminler edip yalanlar söyleyerek insanı Rabbine isyan ettirmeye çalıştı. Aşağıdaki ayet-i kerimeler bu durumu anlatmaktadırlar:

*“Şeytan dedi ki: " (*Öyle ise) *beni azdırmana karşılık, yemin ederim ki, ben de onları saptırmak için senin dosdoğru yolunun üzerinde elbette oturacağım”. "Sonra* (pusu kurup) *onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım ve sen onların çoğunu şükreden (*kimse)*ler bulamayacaksın."*[215]

“Derken şeytan, kendilerinden gizlenmiş olan avret yerlerini onlara açmak için kendilerine vesvese verdi ve dedi ki:(Öyle ise, yasak ağacın meyvesinden yiyin ki melek olasınız yahut Cennet’te ebediyyen kalasınız)" *Rabbiniz size bu ağacı ancak, melek olmayasınız, ya da* (cennette) *ebedi kalacaklardan*

---

[211]Kehf Suresi, 18/50.
[212]Bakara Suresi, 2/34; Araf, 7/11.
[213] Araf Suresi, 7/12;
[214]Hicr Suresi, 15/32.
[215] Araf Suresi, 7/16-17.

olmayasınız diye yasakladı.""Şüphesiz ben size öğüt verenlerdenim" diye de onlara yemin etti."[216]

"Nihayet şeytan ona vesvese verip şöyle dedi: "Ey Âdem! Sana ebedilik ağacını ve yok olmayan bir saltanatı göstereyim mi?"[217]

"Rabbiniz size bu ağacı ancak, melek olmayasınız, ya da (cennette) *ebedi kalacaklardan olmayasınız diye yasakladı."*[218]

Şeytan yaptıklarından pişmanlık duymadı, tövbe etmeye yanaşmadı. Kıyamete kadar aldığı süreyi de hem isyan etmek ve hem de insanı isyana sürüklemekle geçirmeye çalıştı. Tüm bu tavırları sonucu İblis kâfirlerden oldu ve lanetlendi. Ona tâbi olan insanlar da şeytanlaşmış olarak kabul edildi ve Rab cehennemi İblis ve onun yolundan gideceklerle dolduracağını söyledi.

3.1.4-İnsan

İlk insan Hz. Âdem hayat alanı olan yeryüzünün hammaddesi olan topraktan yaratılmış ve yeryüzüne halife tayin edilmiştir. Bir bakıma yeryüzü insan için yaratılmışken insan da yeryüzü için yaratılmıştır. Oranın halifesi yani hem istifade edicisi hem de imar ve inşa edicisi olarak vazifelendirildi.

*"Hani, Rabbin meleklere, "Ben **yeryüzünde** bir **halife** yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler, Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti."*[219]

Ancak ayet-i kerimede meleklerin ifadesinden anlaşıldığına göre insan fesat çıkaran, kan döken yani Rabbinin emirlerine isyan eden bir varlık olacaktır. Zira insan bunu ilk adımda ispat etti. Hz. Âdem ve Hz. Havva Rabbinin yasak ağaç konusundaki emrini ihlal ettiler ve Rablerinin "apaçık düşmanınız, dikkat edin" dediği İblis'in emir ve tavsiyelerine uydular. Ancak insanı bu hususta İblis'ten ayıran önemli bir özellik ortaya çıkmıştır ki bu, insanın hem yaratılış fıtratını ortaya koymuş hem de insanı lanetlenen İblis'in durumuna düşmekten kurtarmıştır.

Zikredilen ayetlerden anlıyoruz ki insan günah işleyebilen, zaman zaman Rabbine isyan edebilen bir varlıktır. Hatta öyle ki, cennet nimetleri içerisinde mahrum kaldığı bir meyve dahi onu günaha isyana sürükleyebilmektedir.[220]

---

[216] Araf Suresi, 7/20-21.
[217] Taha Suresi, 20/120.
[218] Araf Suresi, 7/20.
[219] Bakara Suresi, 2/30.
[220] Zira Rab insana, *"Ey Âdem! Sen ve eşin cennette kalın. Dilediğiniz yerden yiyin. Fakat şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz."* (Araf Suresi, 7/19) buyurarak bir ağaç hariç her türlü yiyeceği ve içeceği emrine vermiştir.

Ancak insan olarak kalabilmesi için bu hatalarının farkına varması, suçu kendinde araması ve hemen Rabbinden özür dilemesi gerekir. Tıpkı Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın yaptığı gibi:

“Dediler ki: "Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."[221]

Aslında Rab Hz. Âdem'e “esma”yı (her şeyin isimlerini) öğretmiştir. *“Allah Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti.”* Yani insana hem bilgi hem de yetenek vermiştir. Ancak bilgi insanı yanlışa düşmekten alıkoyamamıştır.

Hz. Âdem ve Hz. Havva isyan edince çıplak bir halde kaldılar ve bu zor ve rezil durumdan kendilerini kurtarabilmek için de cennetteki yapraklarla örtünmeye çalıştılar. Ancak Rab, *“takva elbisesi daha hayırlıdır”*[222] buyurarak insanın kusurlarını yaprakların veya elbisenin değil de “takva elbisesinin”. yani onun Allah karşısındaki sorumluluk bilincinin örteceğini söylemiştir.

Maide suresinde anlatılan Hz. Âdem'in iki oğluna dair kıssayı dikkate aldığımızda ise, insanın her türlü bilgi ve yeteneğine rağmen çok aciz, bilgisiz kalabileceğine işaret etmektedir. Burada ayrıca insanın nefis diye İblis haricinde bir güçlü düşmanının daha olduğunu görüyoruz:

“Onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldüreceğim" demişti. Öteki, "Allah ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti. "Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım." "Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır." Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyarak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu. Nihayet Allah, ona kardeşinin ölmüş cesedini nasıl örtüp gizleyeceğini göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten aciz miyim ben?" dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu.”[223]

Son olarak diyebiliriz ki, insan yanlış yaptığı zaman, şeytana veya nefsine uyduğu zaman sonunda pişman olmalı ve Allah'tan bağışlanma dilemelidir. Allah'ın hiddet ve gazabından yine O'na sığınıp yalvarmalıdır. Zaten kulluğunun gereği de budur.

---

[221] Araf Suresi, 7/23.
[222] Araf Suresi, 7/26.
[223] Maide Suresi, 5/27-31.

4-Yaratılış ve Gayesi

Rab yeryüzünü ve gökleri insan için yaratmıştır. İnsana çeşitli yetenekler vererek onu yeryüzünde halifelikle görevlendirmiştir. İlk insan yaratılırken Allah tarafından bu husus açık bir şekilde ifade edilmişti. Bu husustaki bazı ayet mealleri:

"O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök halinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir."[224]

*"Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir **halife** yaratacağım" demişti."*[225]

"O, sizi yeryüzünde halifeler (oraya hâkim kimseler) *yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi imtihan etmek için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır."*[226]

Burada başka ayet-i kerimeler ışığında belirtelim ki Cenab-ı Hak insandan sadece kendisine kulluk beklemektedir. Yani insan, Hz. Âdem'in yaptığı gibi İblis'in ya da onun yolunda gidenlerin değil de, yalnızca Rabbinin emir ve yasaklarına uymalıdır. Bu durum sadece insan için değil de cinler, görünür görünmez tüm varlıklar için geçerlidir. Zira Rab,*"Ben cinleri ve insanları, ancak bana **kulluk** etsinler diye yarattım."* [227] buyurmaktadır.

4.1-Bilgi ve Kaynağı

İnsanın yeryüzünü tanıması, halifelik vazifesini yerine getirebilmesi hatta hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan en önemli unsurlardan birisi de bilgidir. Bu bağlamda Hz. Âdem kıssasında geçen bazı ifadeler bizlere bilginin kaynağı ve çeşitleri hakkında bilgi vermektedir.

"Allah Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklere göstererek, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin" dedi. Melekler, "Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin" dediler. Allah şöyle dedi: "Ey Âdem! Onlara bunların isimlerini söyle." Hz. Âdem, meleklere onların isimlerini bildirince Allah, "Size, göklerin ve yerin gaybını şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?" dedi."[228]

Söz konusu ayet-i kerimelerde Rab, Hz. Âdem tüm varlıkların isimlerini öğrettiğinden bahsetmektedir. Meleklere verilmeyen bu bilginin ne ifade ettiğine dair yukarıda bazı bilgiler sunmuştuk. Bu husus, Hz. Âdem'e bütün eşyanın isimlerinin ya da eşyadan nasıl istifade edileceği bilgisinin yahut da tüm bunları keşfetmesine yarayacak özel bir yeteneğin verilmesi olabilir

Ayet-i kerimelerde dikkat çeken önemli hususlardan birisi de, bu bilginin kaynağının Allah olmasıdır ki, melekler de aynı hususu ifade ediyorlar. Muhtemeldir ki bu yetenek, insanın akıl yeteneği ile elde ettiği/edeceği bilgi türünden bahsetmektedir. Ancak Cenab-ı

---

224 Bakara Suresi, 2/29.
225 Bakara Suresi, 2/30.
226 Enam Suresi, 6/165.
227Zariyat Suresi, 51/56.
228 Bakara Suresi, 2/31-33.

Hak bir başka bilgi türünden bahsediyor ki o da peygamberler aracılığıyla insanlara ulaştırdığı vahiydir. Bu, Taha suresinde olduğu gibi bazen zikir ismini de almaktadır.

"Derken, Âdem (vahiy yoluyla) *Rabbinden birtakım kelimeler aldı,* (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da) *bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz o, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır."*[229]

"Sonra Rabbi onu seçti, tövbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi. Allah şöyle dedi: "Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan inin. Eğer tarafımdan size bir ***yol gösterici*** (kitap) *gelir de, kim benim yol göstericime uyarsa artık o, ne* (dünyada) *sapar ne de* (ahirette) *sıkıntı çeker." "Her kim de benim* **zikrimden** (Kur'an'dan) *yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz.""*[230]

Dikkat çeken bir nokta ise, insanın hem dünyada ve hem de ahirette sıkıntıya, dalalete düşmemesinin de bu bilgiye tâbi olmasına bağlanmasıdır. Birinci bilgi türünü akıl ikincisini de nakil olarak nitelendirirsek, insanın her iki bilgi türüne ihtiyacının olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Yaratılan ilk insanın kıssası aslında her bir insanın kıssasıdır. Öyle ki, insanların düşünüp dile getirdiği birçok sorunun cevabı bu kıssada dile getirilmektedir. Bu şekilde bizleri zihnen ve kalben rahatlatan birçok husus söz konusu kıssada anlatılmıştır. Bununla birlikte Kur'an her detayı açıklamamakta ve onları, her şeyin isimlerini öğrettiği insana bırakmaktadır. Bu yüzden insan bir yandan kendisine verilen yetenekleri kullanarak bilgi üretmeli, bir yandan da kendisine gönderilen vahye tâbi olarak kalbini tatmin etmelidir. Bu iki bilgi türü biri diğerinin alternatifi değil, birbirlerinin tamamlayıcısıdır. İnsan bunlar birlikte olduğu zaman ancak kalben ve zihnen mutmain olabilir.

Rab, Hz. Âdem'in kıssası üzerinden tüm insanlara hem muhatap olacakları varlıklar ve özellikleri hakkında bilgiler vermiş ve hem de insanın yaratılış aşamaları, sorumluluğu, bilgi kaynakları, fıtrî özellikleri gibi hususlar hakkında açıklamalar yapmıştır. Kısacası bu kıssa her insanın kendinde bir şeyler bulacağı bir "ilk insan" kıssasıdır.

[229] Bakara Suresi, 2/37.
[230] Taha Suresi, 20/122-124.

AYETLER IŞIĞINDA İNSANIN YARATILIŞI

Dr. Öğr. Üyesi Zeki KESKİN
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi, Burdur.
zekikeskin1974@hotmail.com

Özet

Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışıyla ilgili ayetlere baktığımızda; "*O, insanı ateşte pişirilmiş toprak kaplar gibi kurutulmuş çamurdan yarattı*"(Rahman/14). "*Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık*" (Hicr/26). İnsanı toprak maddesinden yaratan yüce bir yaratıcı olduğunu müşahede etmekteyiz. "*Gerçek şu ki biz insanı çamurdan alınmış bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir korunakta nutfe haline getiriyoruz. Ardından nutfeyi alakaya çeviriyor, alakayı şekilsiz et yapıyor, bu şekilsiz etten kemikler yaratıyor daha sonra da kemiklere et giydiriyoruz; nihayet onu bambaşka bir yaratık halinde inşa ediyoruz. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir*" (Müminun/12-13-14).

İnsanın ilk atası topraktan yaratıldı ve O da Hz. Âdem (A.S.) idi hem de ilk peygamber idi. Şerefli bir varlık olarak yaratılan insanlığın ilk atası Hz. Âdem (A.S.) bir maymunumsu varlık olmayıp akıllı zeki, Allah (c.c.) tarafından eşyanın bütün isimleri kendisine öğretilmiş olan bir peygamberdi. "*Seni topraktan, sonra bir damla suyundan yaratan, sonra da seni* (eksiksiz) *bir insan şeklinde düzenleyen Allah'ı inkâr mı ediyorsun?"*(Kehf/37) ayetten de anlaşıldığı üzere ilk İnsanın maymunumsu bir varlık olması mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler: Yaratılış, Hz. Âdem (A.S.), Evrim.

The Creation of The Man (Adam) In The Light of The Qur'an

Abstract

When we look at the verses in the Qur'an about the creation of man, said, "people are created out of fired earthenware pots, such as dried mud"(Rahman/14). "And certainly we created man of potter's clay of the mud people" (Al-hijr/26). There was a supreme Creator who created people from the substance of the soil, we would like to observe that. The truth of an extract taken from the clay we humans we created. Then we make him a solid bunker walks in semen. The relevance is up to nutfe then, the amorphous meat is doing, this is creating the bones of shapeless flesh, to clothe the bones then the meat; and

finally, we are building him into a completely different creature. And, the best of creators Allah, the Almighty." (You/12-13-14).
The first human was created from the dust of the ancestors, and that Hz. Adam (A. S.) was the first prophet and he was. An entity created as the first ancestors of mankind honorable Hz. Adam (A. S.) an entity is not maymunumsu, but smart, intelligent, God.c.) to him who has been taught by all the names of things was a prophet. "From the soil, then the water created a drop of cum, and then you (and thorough) in the form of regulating a human Allah do you deny?"(Al-kahf/37) as we can understand from the verse, it is not possible for an entity to be the first person descended from apes.

Keywords: Creation, Hz. Adam (A. S.), Evolution.

1-İlk İnsan Hz. Âdem'in Yaratılışı

Cenab-ı Hakk'ın, melekleri, cinleri ve insanları akıllı varlıklar olarak yarattığını ayet ve hadislerden öğreniyoruz. Önce meleklerin sonra cinlerin akabinde akıllı varlıkların en son halkası olan insanlar yaratılmıştır. Meleklerin nurdan yaratıldığını hadislerden[231], cinlerin ise dumansız ateşten[232], ilk insanın da topraktan yaratıldığını ayetlerden öğreniyoruz. Bu ayetleri aşağıda inceleyeceğiz.

İlk insanın; melek, cin, bitki, hayvanlardan sonra yaratılmasının da bir hikmeti ve sebebi vardır. İnsandan önce yaratılan bütün varlıklar insanı özel yapıyor. İnsandan önce yaratılan bütün bitkiler, hayvanlar sadece insanın faydasına hizmet etmek için yaratılmıştır. Yaratılan varlıklar içinde insan gibi şerefli varlığın yaratılmadan önce yeryüzü insanın yaşaması için rahat ve bayındır hale getirilmiştir. Ev sahibi gelmeden ev, sahibine uygun hale getirilmiştir. Kâinatta Allah (c.c.) yarattığı varlıklar eşeyli ve eşeysiz olarak çoğalırlar. Döllenme olmadan meydana gelen üreme şekli olan eşeysiz üreme; bakteriler, yosunlar, tek hücreli hayvanlarda görülür. Bu tür üreme şekli karşı cinslerin birbirine ihtiyaç duymadığı bir üremedir. Eşeyli üremede ise erkek ve dişinin olması gerekir.

Hz. Âdem (a.s.)'ın neslinden gelenler eşeyli şekilde üremişlerdir. Yani bir erkek ve dişinin bir araya gelmesinden teşekkül eden bir üreme şeklidir. Bu üreme de bir vasıtaya ihtiyaç duyulmaktadır. Anne ve baba olmadan neslin devam etmesi mümkün değildir. Hz. Âdem (a.s.) ise ilk yaratmada başlangıç olduğu için eşeysiz bir üreme olduğu ortaya çıkıyor. Yani bir erkek ve dişiye ihtiyaç duymadan Hz. Âdem (a.s.) ve eşi bu şekilde anne ve babaya ihtiyaç duymadan varlık âleminde yoktan var edilerek Allah c.c. tarafından yaratılmışlardır.

[231] Müslim, Zühd, 60.
[232] Hicr Suresi, 15/27; Rahman Suresi, 55/15.

Yeryüzünde yaratılmış olan bütün mahlûkatın onun faydasına ve menfaatine hizmet etmek amacıyla var olduğu bir dünyada, yerkürenin beklenen halifesi efendisi olan insanın varlığı kutsal kitaplarda ve Kur'an-ı Kerim'de mevcuttur: *"Hani Rabbin Meleklere, 'Ben Yeryüzünde bir halife yaratacağım' demişti. Melekler: 'yeryüzünde bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz' demişler. Allah da, 'Ben sizin bilmediğinizi bilirim' demişti*"(Bakara: 30).

Ayetin genel çerçevesine baktığımızda sanki Allah (c.c.)'ın insanı yaratmadan önce meleklere danışıyor gibi izlenim verebilir, fakat burada böyle bir niyet olmayıp yerüzüne gelecek olan misafirden haberleri olsun babında bir söyleyiştir. Yoksa yüce yaratıcının bir şeyi yaratırken kimseye danışması gibi, izin alması gibi bir durum söz konusu değildir.

Meleklerin, yaratılacak olan insanın yeryüzünde kan dökecek, bozgunculuk yapacak bir varlık olacağı bilgisi ise, ayette belirtilmeyen fakat özelde meleklerin Allah (c.c.) suallerinin karşılığında aldığı cevapların sonuçlarından çıkardıkları bir tedirginlik olabilir. Bir başka görüş ise, Allah (c.c.) insanı yaratmadan önce yeryüzünün imarı ve düzenlenmesi için cinleri yarattığı ve bu cinler asli görevleri yerine getirmek yerine birbirleriyle didişip kan dökerek fesatlık çıkarınca Allah (c.c.) onları helak etmiş[233] meleklerde insanın cinler gibi yeryüzünde kan dökecek bozgunculuk yapacak bir varlık olarak görmüşlerdir.[234]

Bir başka görüş ise, meleklerin bu bilgiyi kâinatın başlangıcından kıyamete kadar herşeyin yazılı olduğu Levh-i mahfuzdan almışlardı.[235] Bu konuda yine başka bir görüş ise, günahsız olan meleklerin kendi dışında yaratılan varlıkların günah işleyebileceği öngörüsüydü.[236] Bütün bu farklı görüşler düşünüldüğünde, meleklerin böyle bir düşünceye sahip olmaları *"halife"* kavramının ayetlerde de belirtildiği gibi; *"Sonra biz sizi yeryüzüne halifeler yaptık*"(Yunus: 14), ve *"Hatırlayınız, sizi halifeler yapmıştık*"(Araf: 69), *"Muhakkak ki biz seni yeryüzünde halife yaptık; öyleyse sen, insanlar arasında hak ile hükmet*"(Sad: 26), *"Sizi yeryüzünün halifeleri yapan, O Allah'tır*" (Enam: 165) *"halife"* anlamını öğrenmiş olmalarından da kaynaklanabilir.[237] Aslında meleklerin yüce yaratıcıyla lafzi olarak konuşmalarından kasıt, meleklerin bu ifadeleri direk belirtmek yerine bir anlık böyle bir düşünceye dalmalarından olabilir. Bu düşüncelerini okuyan yüce yaratıcı ayetlerde de belirtildiği gibi, karşılıklı konuşma şeklinde cevaplar vermiş ve bu tedirğinliklerini izale etmiştir.

---

[233] Razi, Fahruddin, Tefsir-i Kebir, Huzur Yay., İstanbul, 2013, c. II, s. 243.
[234] Taberi, Muhammed b. Cerir, Taberi Tefsiri, Hisar Yay., 2012, İstanbul, c. 1, s. 164-167.
[235] Zemahşeri, Keşşaf, Beyrut, ts, c. I, s. 271.
[236] Taberi, c. 1, s. 170-176.
[237] Kurtubi, Muhammed, El-Camiu li-Ahkami'l-Kur'an, Buruç Yay., 1997, İstanbul, c. 1, s. 536-538.

Hz. Âdem'in yaratılması ile ilgili ayetlere baktığımızda Allah (c.c.) sonsuz irade, ilim ve kudretiyle ilk insanı yaratmıştır. Hz. Âdem'in tabii seleksiyon yoluyla tesadüfen ya da bir başka canlıdan tekâmül süretiyle değil, topraktan ve tamamen bağımsız bir canlı türün ilk atası, yeryüzünde öteki bütün canlı ve cansız varlıkların aksine, yükümlü ve sorumlu tutulan ve bunun için gerekli manevî, ahlakî, zihnî ve psikolojik kabiliyetlerle donatılmış bir varlık olarak yaratıldığı, tartışmaya yer vermeyecek şekilde açıktır[238].

İlk insanın yaratıltığı toprağın özelliği Kur'an'da şöyle buyrulur:

"O, insanı ateşte pişirilmiş toprak kaplar gibi kurutulmuş çamurdan yarattı" (Rahman/14). Allah (c.c.) insanlığın ilk atası olan Hz. Âdem'i güneşte kurutulmuş, ateşte pişirilmiş testiler gibi vurulduğunda çin çin ses çıkaran bir balçıktan yaratmıştır. İnsanın ilk menşei olan arz, hayat belirtisinden uzak iken Allah (c.c.) ondan süze süze insanı yaratmıştır. Fakat bu balçık kurutulmadığı halde böyle ses çıkaran kuru bir balçıktır. Bu konuda Sahabeden Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demiştir:

"Âdem yaratıldığı yerde kırkgün bir ceset olarak kaldı, İblis gelip ayağıyla O'na vuruyordu. Âdem'in vücudu ise ses çıkarıyordu. İşte Allah c.c. "Testi gibi" buyurmasından maksat budur. Yani, vurulduğunda ses çıkaran içi boş bir cisimdi."[239]

Ku'an'da ilk insanın topraktan, tin'den, tin'i lazib'den, hame-i mesnun'dan, ma-i mehin'den yaratıldığı bildirilmektedir. İlk insan olarak yaratılan Hz. Âdem'in topraktan O'nun neslinin ise, ma-i mehin'den yaratıldığını belirtmektedir.[240] Hz. Âdem'in yaratıldığı maddeler Kur'an'da farklı ayetlerde değişik zikredilir. Bunlar toprağın farklı şekillerdeki halini, değişikliğini gösterir. Toprağın farklı cinslerdeki halinin değişik katılımlarıyla oluştuğu gibi, yaratılma aşamasında önce topraktan yaratılmaya başlanmış, sonra bu toprak çamur haline gelmiş, sonra yapışkan-kokuşmuş bir durum almış, böylece aşamadan aşamaya geçirilerek Âdem yaratılmıştır.[241]

Yine bir başka ayette; "*Muhakkak ki, Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık*"(Tin: 4). Bazıları bu ayetlerdeki kastedilen Âdem'in aslında insanı ifade ettiğini belirtmektedirler. Önce çamurdan seçerek bir sülale çıkarmış ve insanı ilk defa o sülaleden yaratmıştır. Ayrıca sülale nutfenin meydana geldiği gıda maddeleri ile de yorumlanmıştır. Böylece yukarıdaki ayetle yalnız Âdem'e veya

[238] Bolay, Süleyman Hayri, "Adem", DİA, İstanbul, 1989, c. I, s. 358-359.
[239] Taberi: c. 2, s. 98.
[240] Ateş, S. Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, Yeni Ufuklar Neşr., 2007, İstanbul. c.9, s.187.
[241] Razi, c. 29, s. 97.

Âdem manasında insan cinsine ait her ferdi de doğrudan doğruya kastettiğini belirtmek uygun olur.[242]

1.1-İlk İnsana Ruhun Verilişi

Yüce yaratıcı Hz. Âdem'in fiziksel vucudunu yarattıktan sonra bütün canlıların hayat kaynağı olan, canlı bedenin oluşması için kendi *ruh*'undan üflemiştir: *"Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın"*(Hicr: 29) buyurmasından, Âdem'in canlı bir ruh taşıyan ilk insan olduğunu anlıyoruz.

"Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balçıktan yarattık"(Hicr/26).

İlk insanın yaratılış özü topraktır ve toprağın çeşitli aşamalardan geçerek ona insani özellik ve şeklini veren yüce yaratıcıdır. Toprak, insanın teşekkülünde yer alan elementlerin büyük bir kısmını bünyesinde barındırmaktadır. Öyleki topraktan çıkan bitkiler ve bitkileri yiyip gıdasıyla insana faydası olan hayvanlar da topraktaki maddeleri besin yoluyla almaktadırlar. Toprağın ve suyun içindeki mineraller ve maddeler insan vücuduyla uyum içindedir. Bu da insanın çamurun özünden meydana geldiğini göstermektedir.[243]

2-İnsan Neslinin Yaratılışı

Yüce yaratıcı, ilk insanın ve onun neslinin yaratılışı ile ilgili olarak şöyle buyurur:

"Yarattığı her şeyi güzel yaratan, insanı başlangıçta ilk olarak çamurdan yaratan, sonra onun soyunu, bayağı bir suyun özünden yapan, sonra onu şekillendirip ruhundan ona üfleyen Allah'tır. Size kulaklar, gözler, kalbler verilmiştir. Öyleyken, pek az şükrediyorsunuz"(Secde: 32/7-9).

"İnsanı yaratmaya çamurdan başlayandır. Sonra O, bunun zürriyetini hakir bir sudan meydana gelen nutfeden yaratmıştır"(Secde: 7-8).

Yani Âdem çamurdan, onun nesli nutfeden, nutfe de yenen besinlerden meydana gelir. Böylece insan gıdalardan neşet etmiştir. Katade bu ayeti şu şekilde izah etmiştir:

"*Şüphesiz ki biz, insanların atası Âdem'i, süzülmüş bir balçıktan yarattık.*"

Mücahid ve İbni Abbas ise şöyle izah etmiştir:

"*Şüphesiz ki biz, Âdem'in evlatları olan insanları, topraktan yaratılan Âdem'in sülbünden süzülen sudan yarattık*"[244].

---

[242] Yazır, Elmalılı M. Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, Azim Dağıtım, 2003, İstanbul, c. 5, s. 511-12.
[243] Razi, c. 16, s. 399.
[244] Taberi, c. 6, s. 63-64. ; Razi, c. 16, s. 398-399.

Bu ayet aynı zamanda yaratıcının ilk insanı yaratırken bizzat kendisinin yarattığını ifade etmektedir. Aynı zaman da bu ayet insanın yaratılışındaki yavaş yavaş gelişim safhalarını anlatmaktadır. Allah (c.c.) çamuru süze süze İnsan tohumunu yaratır. Toprağa ekilen her bitki su ile sulanır. Sulanmış çamurdan gıdasını alır. Bu bitkiler yetişir, büyür sonra onu insan yer, ana maddesi toprak olan toprağın ürünü olan bitkiler, sebzeler, meyveler ve gıdalar insan vücudunda aşamalardan geçerek kan ve insan spermine dönüşür. İşte bu topraktan süzülerek meni hayvancığı *"meniyyin yumna"* haline gelen insanın aslıdır. Bu menideki hayvancığın (spermin) annedeki yumurta ile birleşmesinden zigot hâsıl edilir. Bu zigot kısa bir süre içerisinde korunaklı olan ana rahmine alaka (yapışkan şey) olarak yerleştirilir.

Böylece o rahim, bu nutfenin *"sarp ve metin bir karargâhı"* olmuştur. Allah c.c burada "karar" kelimesiyle, karar kılınacak yer anlamında *'müstekarr'* kelimesi kastedilmiştir. Bu da yüce yaratıcının karar kılınacak yeri, masdar ile ifade etmiştir. Böylece Allah c.c. ana rahmini yaratmada karar kılınacak yerin vasfı olan, sarplık ve sağlamlıkla nitelemiş ve o nutfeyi korumuştur.

"Sonra o nutfeyi bir alaka haline getirdik" (Müminun: 23/14). Bu ayette yüce yaratıcı, "Yani Biz, o nutfeyi, üzerinde bulunduğu halden, yapışkan şey olan, *"alaka"* haline çevirdik" demektedir. *"Sonra o alakayı, bir çiğnem et yaptık"* ayetiyle de "Biz, o alakayı mudğaya, yani bir çiğnem miktarı olan et parçası yaptık" buyurmaktadır. Bu da tıpkı, *"bir avuç"* anlamına gelen *"gurfe"* kelimesi gibidir. Allah c.c. bu çevirme işine *"halk, yaratma"* demiştir. Çünkü o *"alaka"*nın bazı vasıflarını yok edip, onların yerine diğer başka vasıflar yaratmıştır. Böylece de, vasıfları yaratma işini, (cevheri) yaratma olarak adlandırmıştır. Böylece o "mudğa" da, yeni cüzler, yeni unsurlar yaratmış gibidir.

"O bir çiğnem eti de, kemikler haline getirdik ve o kemiklere et giydirdik" Zira et, kemikleri örtmektedir. Bundan dolayı, o eti, kemiklerin kisvesi ve giysisi gibi addetmiştir. *"Sonra onu bir başka yaratılışla inşa ettik"* ayetiyle de ilk yaratılıştan çok farklı olan bir başka yaratılışla yarattık inşa ettiğini anlıyoruz. Bu da Allah c.c.'ın insanı cansız iken canlı, konuşmazken konuşur, duymazken duyar ve görmezken görür, hale getirmiştir. Onun hem içini hem de dışını, güzelce yapmıştır. Hatta onun her uzvu ve her parçasını vasfedenlerin nitelemelerinin ve şerh edenlerin de açıklamalarının tam olarak kuşatamıyacağı, bir yaratış harikası ve hikmetin eşsiz bir eseridir.

Sahabeden ibni Abbas'ın (r.a.), bu ayet ile ilgili olarak, insanın doğumuna müteakib, çocukluk çağından delikanlılık çağına kadar gelişim aşamasından geçirmesi, bu dönemden sonra olğun yaşından ölümüne kadar geçen süreçte onda akıl anlayış gücünü yaratmasını, tekevvün etmesini kastediyor demektedir.

İnsanın bu olgunlaşma ve gelişim sürecini, yani insanın tekevvününü tedevvününü ısrarla yeni aydın ve ilâhîyatçılar evrim diye ifade etmelerinin anlamsız olduğunu belirtmek isteriz.

Ayette, insanın alaktan rahim duvarına yapışan embryo'dan yaratıldığını şu ilâhî sözlerle anlıyoruz*:*

"O, insanı alaktan (yapışkan bir şeyden) *yarattı*"(Alak, 2). Bu ayetler ışında dikkat ettiğimizde nutfenin sperm hayvancığı olarak kastedildiğini anlamaktayız. Ana rahmindeki yumurtayı bu sperm hayvancığı aşılar ve onunla birleşerek zigot adı verilen tek hücre olur. Rahme yerleşen bu tohum döllenmeden itibaren altı gün içinde rahmin duvarına asılıp filizlenmeye başlayan bu tek hücre zigot bölünerek çoğalır ve çok hücreli yapışkan bir hal alır. Bu şekil yavaş yavaş çiğnenmiş ve atılmış sakız görünümüne benzer bir çiğnem et şekline girer. Bu bir nevi içinde bütün proğramı barındıran büyük bir uygulama hafızası gibi yavaş yavaş teşekkül aşamasından geçirilerek kıkırdak meydana getirilir. Sonra bu kıkırdak kemiklerinin üzeri kaslarla kaplanır. Sonra Allah (c.c.) sonsuz kudretiyle onu bağımsız bir birey olarak, mükemmel yaratılmış bir insan şekline koyar:

"Sonra onu bambaşka bir yaratık olarak inşa ettik" (Müminün: 14).

Bu ayetle de teyit edildiği gibi, insanın bağımsız, kâmil, farklı olarak yaratıldığını öğreniyoruz.

Burada şunu ifade etmekte fayda var, insan ve onun dışındaki bütün hayvanlarda döllenme ve zigot aşaması birbirine çok benzemektedir. Bu yaratılma safhasındaki alaka aşamasından sonra gelişen embriyo bir çiğnem et haline bürünmesiyle beraber şekillenen kıkırdak kemiklerin teşekkülü esnasında 40-42 gün içinde insan diğer canlılardan ayrılarak bağımsız bir kimliğe büründürülür. Bu kemik teşekkülü ve kemiklere giydirilen adaleler ve kaslar insanı diğer bütün canlılardan ayrı bir şekle dönüştürmüştür. *"Sonra onu bambaşka bir yaratık olarak inşa ettik"* (Müminün: 14). İlahi sözünde ifade edilen insanın anne karnındaki bu yaratılış safhaları, gözlenmekte ve Kur'an'ın 14 asır önce beyan buyurduğu gelişim safhaları aynen tespit edilmektedir.

2.1-Üç Karanlık Bölge

Kur'an, insan embriyosunun üç karanlık bölge içinde büyüdüğünü söyler. Günümüzde ilmin tesbiti de bu yöndedir. Bunlar dış karın cidarı *"maternal anterior duvarı"*, rahim cidarı, *"uterus duvarı"*, iç rahim zarı, *"amnio chorionic membrane"*[245] olarak ifade edilmiştir. Ayrıca şunu belirtmekte fayda var, anne karnındaki bütün canlıların kemik yapısı kıkırdak şeklinde olarak kalır. Cenin

[245] Keith L. Moore, The Devoloping Human Clinically Oriented Embryology, London, 1982. s. 8,

anne karnından dünyaya geldiğinde bu kıkırdak sert bir kemik pozisyonuna girer. Bu da ceninin anne karnında iken sert kemik yapısının anne zarına ve karnına zarar vermemesi olarak ifade edilmiştir.[246]

3-Kalbi Yaratan, Bilerek ve Görerek Yaratıyor

Kur'an'da insanın anne karnında bulunduğu esnada gelişim safhaları öyle açıklayıcı ve tatmin edici bir şekilde anlatılır ki, buna hiç kimse itiraz edemez. Bunların birkaçından bahsedelim; İnsan kalbi dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Sağ kulakçık, sol kulakçık, sağ karıncık, sol karıncıkdır. Kalbin sağ ve sol kısmı bir bölme ile birbirinden ayrıldığı gibi, kulakçıklar ve karıncıklar da birbirinden ayrılmıştır. Kalpten bir tulumba gibi sol karıncıktaki temiz kan aort atardamarıyle vücuda pompalanır. Bu kan vücut hücrelerini dolaşarak onlara gıda taşır, muhtaç oldukları enerji verilir. Onlardaki zararlı maddeler ve karbondioksit alınır, böylece kan kirlenir. Kirlenen kan, toplardamarla kalbin sağ kulakçığına getirilir. Oradan açılan bir kapakla sağ karıncığa iner. Sağ karıncıktaki kirli kan, akciğer atardamarıyla akciğere gönderilir. Akciğerdeki hava keseciklerini dolaşarak, keseciklerdeki havaya karbon dioksidini verir ve havadan oksijen alır. Böylece temizlenir, akciğer toplardamarı vasıtasıyla kalbin sol kulakçığına, oradan da sol karıncığına iner. Sol karıncıktan tekrar vücuda pompalanır. Kan dolaşımı denen bu olay, Cenab-ı Hak tarafından bir dakikada 70-80 defa tekrarlanır.

İnsanın bu kalb fonksiyonlarının anne karnında iken sağ ve sol kulakçıklar arasındaki perde açıktır. Çünkü anne karnında cenin teneffüs etmez. Onun kanı, annenin akciğerinde temizlenen kandır. Anne akciğerinde temizlenen kan, göbek bağı vasıtasıyla ceninin kalbinin sağ kulakçığına gelir, oradan hemen sol kulakçığa geçer, sol kulakçıktan sol karıncığa iner, oradan da vücuduna pompalanır. Ceninin kanı, akciğerine gitmez, onda küçük kan dolaşımı olmaz. Bu iş, anne akciğeri tarafından yapılır. Bundan dolayı ceninin kalbinin sağ kulakçığına gelen kan, sağ karıncığa inmeden, doğrudan sol kulakçığa geçer.

Fakat çocuk doğup burnu ve ciğerleri hava ile temasa gelir gelmez iki kulakçık arasındaki perde derhal kapanır. Kapanır ki sağ kulakçıktaki kan, sağ karıncığa insin, oradan akciğere giderek temizlensin, sol kulakçığa gelsin, sol karıncığa insin ve vücuda pompalansın. Anne karnında kalbin bu iki bölümü arasındaki perde açık iken çocuk doğar doğmaz bunun kapanması gerekir. Yoksa çocuk kanı temizlenmediği için kısa süre içerisinde içinde ölür. Önce açık iken çocuk doğunca yaşaması için bu perdeyi kapatan, hiç şüphesiz o yüce yaratıcının hikmeti, tedbiri ve düzenidir.

Evrimcilerin ifade ettiği gibi insan tesadüfen tabii seleksiyon sonucu meydana gelmiş değildir. Bütün bu hikmetli, planlı ve programlı ve pek çok maksat ve gayeye göre tanzim edilmiş ve düzenlenmiş hadiseler tesadüfün veya akılsız, şuursuz, ilimsiz tabiatın eseri olabilir mi? Herşeyi mükemmel ve kusursuz yaratan Yüce Allah'ın (c.c.) işinde tesadüf olabilir mi? Elbetteki tesadüfte böyle düzen olamaz.

---

[246] Elmalılı, c. 5, s. 514.

Bu hayretşinaz yaratılış karşısında insanın dili tutulup beden ve ruh diliyle *“fe tebarek Allahu ehsenülhalikin”*(Yaratanların en güzeli Allah ne yücedir) (Müminün: 14). Demeye mecburdur. Çünkü bütün bereketlerin içinde rahmetin imzası vardır. Bütün hareketlerin, hayırların sahibi Allah’dır (c.c.). Bu sebeple bu kadar insanı mükemmel yaratan Allah (c.c.) en dikkat edilecek saygıya ve en büyük övgüye layıktır.

4-Allah Her Şeyi En Güzel Tarzda Yaratmıştır

“Yapıp yaratan ve yaratıcıların en güzeli olan Allah çok yücedir” (Müminun: 23/14). Bu ayetle “Allah (c.c.) takdir edenlerin en güzelidir.” buyrulmaktadır. Allah (c.c.) çok yücedir. Bütün bereketler ve hayırlar Allah’tandır. Yarattığını mükemmel şekilde eşsiz yaratandır. Yarattığı bütün varlıklarda renk uyumu ve simetrik uyumu eşsiz ve mükemmeldir. Özellikle insan, hayvan, bitki ve kâinatta yaratılan herşey ölçü, boyut, simetriği ve renklerdeki altın oran[247] dengesi eşsizdir. Yarattığı bütün varlıklarda belirli ölçü ve simetrik boyutlarındaki bu altın oran dengesi olarak da bilinen, denge mükemmeldir, kusursuzdur.

İnsan vücudunun bir parçası olan kolları dirsekle iki bölüme ayrılır (Büyük-üst bölüm ve küçük-alt bölüm olarak). Kolumuzun üst bölümünün alt bölüme oranı altın oranı verceği gibi, kolumuzun tamamının üst bölüme oranı yine altın oranı verir. Bildiğiniz gibi her insanın kafasında bir ya da birden fazla saçların çıktığı düğüm noktası denilen bir nokta vardır. İşte bu noktadan çıkan saçlar doğrusal yani dik değil, bir spiral, bir eğri yaparak çıkmaktadır. İşte bu spiralin ya da eğrinin tanjantı, yani eğrilik açısı bize altın oranı verecektir. Ellerimizdeki parmaklarla altın oranın ne alakası var diyebilirsiniz. İşte size alaka… Parmaklarınızın üst boğumunun alt boğuma oranı altın oranı vereceği gibi, parmağınızın tamamının üst boğuma oranı, yine altın oranı verir.[248] Bunun gibi örnekleri sıralayabiliriz.

Yoktan var eden, vardan yok eden O’dur. Cansız iken ona can veren, canlı iken onu cansız yapan elbette Allah’dır (c.c.). *“Allah her şeyin yaratıcısıdır*” (Rad: 16). Ve bu yaratma işi Allah’a (c.c.) *“Bu, O’na göre pek kolaydır*” (Rum: 27).

Yarattıklarını en güzel yaratan ve kendisinden başka yaratıcı olmayan Allah (c.c.) şanı ne yücedir ve övülmeye en layık olandır.

5-Allah’ın İlmi Yazmakla Bitmez

“De ki: Rabbimin (ilim ve hikmetinin) *kelimeleri(*ni yazmak*) için deniz(*ler)*ve okyanuslar mürekkeb olsaydı ve ek olarak bir o kadar denizler ve okyanuuslar daha getirmiş olsaydık, Rabbimin sözleri tükenmeden elbette o deniz(*ler) *ve okyanuslar tükenir*(di)*!”* (Kehf: 109).

---

[247] **Altın oran:** Yüce yaratıcı, âlemleri hatasız bir sistem üzere yaratmıştır. Fersah da, dünyada, canlı ve cansız varlıklarda, ibret verici bir düzen, iltizam, insanoğlunu hayran harikalıklar bulunur. Dünyanın, dünya üzerinde ki canlı ve cansız varlıkların yani tüm kâinat düzeninin oluşumunda yüce yaratıcının kullandığı orandır. Altın oran, matematik ve sanatta, bir bütünün parçaları arasında gözlemlenen, uyum açısından en yetkin boyutları verdiği geometrik ve sayısal bir oran bağıntısıdır. http://www.tech-worm.com.

[248] www.tech-worm.com.

İnsanın yaratılışında en ince noktasına kadar noksansız yaratarak bütün insanlığı hayret içinde bırakan eşsiz yaratıcı, hiçbir işini tesadüfe bırakmaz. Çocuğun yaratılma esnasındaki harikulade gelişim aşamalarını incelediğimizde karşımıza yeni yeni öğrendiğimiz birçok şey çıkmaktadır. Yukarıda da örneklerini sıraladığımız hayretşinaz durumlara bir başka örnekle devam edelim; dokuz aylık süreyi tamamlamadan doğan çocukların anne sütünde, normal doğanların anne sütlerine oranla iki katı fazla besleyici maddeler vardır. Bu da erken doğan çocuğun normal zamanda doğan çocuğa göre daha fazla olan beslenme ihtiyacını karşılamak içindir. Erken doğan yavru, anne karnında alacağı gıdayı alamayıp organları ve hücreleri gerekli tekâmülü tamamlamadığından bu eksikliği gidermek için Allah (c.c.), erken dünyaya gelen çocuğun annesinin sütüne diğer normal doğanlarından iki kat besleyici gıdalar ve maddeler katmaktadır ki bu eksik günlü doğan çocuk tekâmülünü tamamlasın. İşte bu kadar hikmetli ve eşsiz yaratan her şeyi bilen yüce Allah'dır.

Anne karnındaki yavrunun böyle mükemmel yaratıp bir düzen içinde varlığa getirmekte ve çocuğun gelişimini tamamlaması için gerekli ortamı sağlamaktadır.[249] İşte bütün bunların hepsi; *"Fe tebarek Allahu ehsenülhalikin"* yani; *"Yarattıklarını en güzel yaratan Allah ne yücedir*" (Müminün: 14). Kâinatta yarattığı herşey de denge ve düzen kuran, bir ölçü üzere takdir eden Allah (c.c.) övülmeye layık en yüce yaratıcıdır.

Kaynaklar

Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, Yeni Ufuklar Neşr., İstanbul, 2007.
Bolay, Süleyman Hayri, *"Adem",* DİA, İstanbul, 1989,
Razi, Fahruddin, Tefsir-i Kebir, Huzur Yay., İstanbul 2013.
Taberi, Muhammed b. Cerir, *Taberi Tefsiri*, Hisar Yay., İstanbul 2012
Keith L. Moore, The Devoloping Human Clinically Oriented Embryology, London, 1982
Kurtubi, Muhammed, *El-Camiu li-Ahkami'l-Kur'an,* Buruç Yay., İstanbul, 1997,
Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili,* Azim Dağıtım, İstanbul, 2003,
Yahya, Harun, *Evrim Aldatmacası,* Vural Yay., İstanbul, 1999.
www.tech-worm.com.
Zemahşeri, *Keşşaf,* Beyrut, ts,

[249] Ateş, c. 6, s. 93-94.

SAİD NURSİ'DE DİN-BİLİM İLİŞKİSİ[250]

Prof. Dr. İbrahim ÖZDEMİR
Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
ibrahim.ozdemir@uskudar.edu.tr

"İslâm imiş devlete pâ-bend-i terakki
Evvel yoğ idi işbu rivayet yeni çıktı".
Ziya Paşa

"Ararsan Bulursun"…
Said Nursi

Özet

Said Nursi daha 19. Yüzyılın sonlarında "din-bilim" veya "vahiy-akıl" arasında açılmakta olan uçurumun ve bunun genelde dinler, özelde ise İslam için oluşturacağı tehlikenin farkındadır. Bundan hareketle Molla Said ve Yeni Said dönemlerinde farklı tarzlarda da olsa, din-bilim arasındaki uçurumu giderme; dinle bilim arsında bir uyum olduğunu göstermeye çalışmıştır. Bunu yaparken yeri geldiğinde geleneği şiddetle tenkit etmiş; bilimin ulaştığı sonuçları dini gerekçelerle reddedenleri "hıyanetle" suçlamıştır.

Din-bilim arsındaki çatışmanın İslam'ın toplum hayatındaki etkilerinin farkında olan Nursi, "Müslüman" nesillerin imanını muhafaza etmek ve bu çatışmayı önlemek için çareler ve öneriler sunmuş; Kur'an'ın ruhunun bilimi teşvik ettiğini bundan hareketle İslamiyet'in bilim pederi ve efendisi olduğunu felsefi olarak ortaya koymuştur.

Said Nursi bugün Müslümanlar kadar, Hıristiyan ve Yahudi bilim insanları dâhil geniş kesimler tarafından okunuyorsa, eserlerindeki bu boyutun etkili olduğunu düşünüyorum. Bu çalışmada, Said Nursi'nin hayatında din-bilim ilişkisiyle ilgili görüşleri tahlil edilerek, modern dünyada dinin yeri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Akıl, Bilim, Din, Epistemoloji, Felsefe, İslam, Said Nursi, Vahiy,

---

[250] [Bu çalışmanın ilk hali **Din, Bilim ve Felsefe İlişkisi: Risale-i Nur Yaklaşımı Sempozyumun'da sunuldu ve** Tebliğler Kitabı,Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2016, ss. 271-295 yayınlandı].

1-Giriş

Bilim-din ilişkisinin tarihi seyrine bakıldığında, bu tartışmaların Batı'da XVII. Yüzyılda bilimsel devrimlerle ortaya çıktığı ve XX. Yüzyılın başlarında hâkim olmaya başladığı görülür. Bundan hareketle bilim-din ayrımının tüm zamanlar için geçerli olmadığı gibi; dahası kadim medeniyetlerde çoğunlukla bilim adamıyla din adamının aynı kişi/kişiler idi. Din ve bilim arasındaki gerilim ve çatışma modern zamanlarda öncelikle Batı toplumlarında ortaya çıktı. Zamanla güçlenen bu anlayış "son birkaç yüzyıl boyunca filozof, teolog, bilim adamı ve diğer araştırmacılar" arasında çeşitli tartışmalara sebep oldu ve olmaya da devam etmektedir (Stenmark, 19).

Klasik İslam kültüründe din-bilim tartışmalarının olmadığını; bunun yerine din-felsefe/ vahiy-akıl tartışmalarının olduğunu görüyoruz. Bu tartışmaların bir tarafında İslam'ın Doğusunu temsil eden Gazalî (1058–1111) diğer tarafında ise İslam'ın Batısını temsil eden Kurtuba'lı İbn Rüşd (1126-1198) yer almaktaydı. Batıda çıkan din-bilim tartışmaları XIX. Yüzyıldan bu yana İslam toplumlarını da etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir.

Bu tartışmaların bizi getirdiği nokta birbirinden farklı görüş ve öneriler olsa da Max Weber'in (1864-1920) ifadesi ile "*modern toplumda dinî tecrübeye artık yer*" yoktur (Auletta, 167). Weber'in "*dünyanın büyüsünün bozulması*" (disenchantment of the world) kavramlaştırdığı tezinin özü modern toplumlarda dinin geleneksel gücünü ve rolünü yitireceği; bunun yerini ise akla/rasyonaliteye dayanan bilimin dolduracağıdır. Bunun anlamını analiz eden Max Horkheimer ve Theodore Adorno "büyünün bozulması"nın "*animizmin kökünün tamamen kazınması*" anlamına geldiği yorumunu yaptılar. Pratikte ise bu yeni anlayışın tüm dinler için ciddi sonuçlar doğurduğunu; bundan sonra "hiçbir şeyin insanî olarak tanımlanmış amaçlara direnmeye muktedir herhangi bir içkin kuvvete sahip olmadığının kabul edilmesi" olarak yorumladılar. Kısaca "büyünün bozulması" hem siyasi hem de dini sistemlerin iddialarını kutsallıktan ve mistisizmden arındırmaktadır (Rubenstein, 1999).

2-Din-Bilim İlişkisi: Dört Model

Din-Bilim konusundaki çalışmaları ile çığır açan ve konuyla ilgili ciddi katkılar yapan Ian Greame Barbour (1923-2013) din-bilim ilişkisinin mahiyetiyle ilgili dört "model" ortaya koyar. Bu sınıflaması ile tarihteki din-bilim tartışmalarını daha anlamlı kılmayı hedefler. Konuyla ilgili başka

tasnifler olsa da "*efradını cami, ağyarını mani*" olması bakımından Barbour'un sınıflaması yapılan eleştirilere rağmen genel bir kabul görmüştür.

Ünlü süreç felsefesi düşünürlerinden John B. Cobb'e göre Barbour'un "bilim ve din arasında ihtiyaç duyulan bütünleşmeye yaptığı özgün, derin ve sürekli katkıyı yapan bir başka çağdaşı yoktur". Bundan dolayı bu tasnif birçok bilim adamı tarafından din-bilim ilişkisini izah etmede sık sık kullanılmaktadır. Biz de Said Nursi'nin din-bilim konusundaki görüşlerini bu model çerçevecinde incelemeye çalışacak; böylece görüşlerinin din-bilim tartışmalarının neresinde yer aldığını tespit etmek kolaylaşacaktır. Barbour'un dörtlü din-bilim ilişkisi modeli kısaca "*çatışma, ayrışma, diyalog ve uyum*"dan oluşmaktadır.

1.Çatışma. Din ve bilim aynı alana yönelik zıt ve uzlaştırılmaz iddialarda bulunur. Bu karşıt iddialar uzlaştırılamadığından din-bilim çatışması kaçınılmazdır. Hem bilimsel materyalizm hem de dinî literalizm savunucuları ilk bakışta, her ne kadar iki aşırı ucu temsil ediyor gibi görünseler de aynı safta yer almış olmaktadırlar. Çünkü her iki gruba göre de *bilim ve din birbirinin düşmanıdır*.

2.Bağımsızlık. Din ve bilimin alanları farklıdır. Bilimle din, sınırları, metotları ve amaçları açısından birbirinden tamamen bağımsızdır. Bilim nesnel, genel ve tekrarlanabilir verileri açıklamaya çalışır. Din ise, âlemdeki düzen ve güzelliğin varlığını ve iç dünyamızdaki (bir taraftan suç, endişe ve mânâsızlık, diğer taraftan da merhamet, güven ve hayırseverlik gibi) tecrübeleri araştırır. Örneğin, evrim ve yaratılış söz konusu olduğunda, bilim "Nasıl?", din ise "Niçin?" sorusuna cevap arar. Dolayısıyla, bilimle din arasında herhangi bir çatışma söz konusu olamaz.

3.Diyalog. Yapısal açıdan bilimle din arasında zıtlıklar bulunduğu gibi benzerlikler de bulunabilir. Bu da ancak diyalog ile ortaya konulabilir. Diyalogun amacı, bilimle din arasındaki zıtlıkları değil, benzerliklerin ortaya çıkarılmasıdır. Barbour, din-bilim diyalogunu iki kısımda incelemektedir: Sınır sorunu ve metodolojik paralellikler. Bu diyaloğun sonucunda "*bilimin din tarafından işaret edilen problemleri ortaya çıkaran veriyi anlayabileceğine*" işaret eder.

4.Bütünlük ve Uyum. Din ve bilim sistematik bir metafizik sentez içinde ortaklık kurabilir. Bilim ve din arasında asırlardır devam etmiş hâlen de devam eden yoğun münasebet, bu her iki alanın bir bütün olduklarını göstermektedir. Einstein, "*dinsiz bilim topal, bilimsiz din de kördür*" derken bu noktaya dikkat çekmek istemişti (Mehdi, 2002; Bigliardi, 2015).

Muhammed Abduh'un din-bilim ilişkisiyle ilgili görüşleri bunun güzel bir örneğidir.

Muhammed Abduh"akıl-bilim ile din arasında hiçbir çelişkinin mevcut olmadığını, ikisinin de aynı kaynaktan geldiğini, bilimin maddi hayatımızı temin eden ve tabiat kuvvetlerinden faydalanmayı öğreterek bu dünyada mutlu olmamızı sağlayan vasıtaları gösterdiğini, dinin ise ahlaki melekelerimizi geliştirerek ve ruhumuzu terbiye ederek bizi âhiret hayatında saadete götürdüğünü, Kur'an'ın ve aklın istediği gibi dünyanın ilim ve din kardeş olmadan sona ermeyeceğini söyle" (Abduh,1986, 55). Bu tasnifi yapan Barbour, diyaloğu ve uyum modellerini öne çıkarır. Böylece hem doğal teolojiyi hem de doğa teolojisini aşan sistematik bir sentezi destekler. Diğer bir ifade ile hem bilim hem de dinin katkı sunduğu metafizik bir sentezi hedefler.

Bir diğer önemli nokta ise din ve bilimle ilgili tartışmalara bakıldığında, din ve bilimin farklı medeniyetlerde farklı anlamlara geldiği gibi farklı anlayışlara da dayanmasıdır. Bu ayrıma dikkat edilmediğinde, kavram kargaşası ve yanlış anlamalar kaçınılmaz olmaktadır. Bundan hareketle öncelikle din ve bilim kavramlarının kısaca da olsa tanımlanması yararlı olacaktır.

2.1-Din

Dinle ilgili vurgulanması gereken ilk nokta dinin kaynağıyla ilgilidir. Dinin kaynağıyla ilgili çeşitli görüşler olsa da Müslüman âlimlere göre dinin kaynağının ilâhî olduğunda şüphe yoktur. Seyyid Şerif el-Cürcânî'nin (1340-1413) din tarifi bu konuda güzel bir örnektir. Buna göre "Din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilâhî bir kanundur" (Tümer, 1994).

Muhammed Hamdi Yazır ise dinle ilgili klasik tarifleri de dikkate alarak dini "akıl sahiplerini hüsn-i ihtiyarlarıyla bizzat hayır ve nimete sevk eden bir vaz'-ı ilâhî, şeriat ve millet, beşerin ihtiyarî fiillerinin hayır ve saadet gayesine doğru cereyanını temin eden bir yol, bir kanun, bir âmil-i ma'nevî" şeklinde tarif eder (Tümer, 1994). Açıkgenç aşağıdaki tanımı bu konudaki görüşleri kapsayıcı bir şekilde özetlemektedir:

> Kur'anî bir açıdan bakıldığında ilâhî dinlerin kaynağı Allah'tır. Din göndermeye yetkili tek otorite O'dur. Dinler insanlar tarafından uydurulmuş ve zamanla gelişerek günümüze kadar gelmiş bir insanlık ürünü değildir; aksine ilahî kaynaktan Allah tarafından seçilen ve bizim peygamber dediğimiz ancak Kur'an tarafından "elçi" (*rasûl*) ya da

"haberci" (*nebî*) diye isimlendirilen insanlar vasıtasıyla gönderilmiştir (Açıkgenç, 2006, 13).

Tanımdan da anlaşıldığı gibi, Din akıl kaynaklı olmadığı halde, akla zıt veya akıl dışı bir nitelikte de değildir. Bundan hareketle "Freud, Durkheim ve Marx gibi düşünürlerin söylediklerinin aksine din, insanların, toplumsal, psikolojik, aklî ve benzeri etkenlerin müdahalesi ile geliştirdikleri bir kurum değildir" (Açıkgenç, age, 13). Din kavramını Kur'ânî bağlamda tahlil eden Açıkgenç'e göre üç türlü "din"den söz etmek mümkündür:

Vahiy dini: saf olarak vahiyde yorumlanmamış bir şekilde bulunan din.

Kurumlaşmış din: vahiy dininin, doğru içtihatlarla yorumlanarak topluma mal edilmesi.

Bozulmuş (muharref) din: İlk iki din anlayışının yanlış yorumlanması, insanların arzularına, hevâ, heves ve menfaatlerine yönelik değişikliklerle ortaya çıkan uygulamaları (Açıkgenç, ibid, 18).

Din-Bilim ilişkisiyle ilgili çatışma ve problemler daha çok son iki şıktaki yorumlarla ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Yukarıdaki tasnifte görüldüğü gibi birinci anlamda "Din, yani sadece vahiyle geldiği şekliyle ve insanlar tarafından yorumlanmadan mevcut olan Din mutlak, tarih üstü ve ilahî olduğundan aklımızla buna müdahale edemeyiz; ancak onu *aklımızla anlamaya çalışırız*". İkinci anlamdaki din, içtihatlarla geliştiği için toplumsal bağlamı bulunmaktadır ve tarihsel özelliklere sahiptir". Bunu yorumlamakta ve gerektiğinde reddetmekte problem yoktur.

2.2-Bilim

Bilimin "tam anlamıyla bir insan etkinliği" olduğunu söyleyen Açıkgenç, bilim tarihinden elde ettiği veriler ışığında şu tanımı yapar: "Bir bilgi erbabının etkin olduğu süreç içerisinde açık ve kesin tanımlanmış bir konu etrafında belli bir yöntemle elde edilen nazariyeler bütünlüğünün bilimsel bilinç sayesinde adlandırılması ile oluşan düzenli bilgi kümesine *bilim* denir" (Açıkgenç, age, 20). Bu tanımın konumuz açısından önemi üç bakımdan açıktır:

- Din, bilimlerin oluşmasını ve doğmasını netice veren bir süreci başlatarak bilimsel bilgiye önemli katkılar sağlayabilir,
- Bilim, içinde bulunduğu toplumdan bağımsız olarak ele alınamaz (bilgi sosyolojisi),
- Bilim, tamamen izafi bir etkinlik olup mutlak değildir.

Din-Bilim tartışmalarında bu tanımların göz önünde bulundurulması önemledir. Zira daha çok Batı Medeniyetinde ortaya çıkan; daha sonra bu medeniyetin emperyalist amaçlarla dünyaya yayılması ile diğer kültürleri ve medeniyetleri de etkileyen din-bilim tartışmalarının sağlıklı olarak anlaşılması buna bağlıdır. Zira Batı Medeniyetindeki din tanımı ile bizim yukarıda yapıtlığımız tanımın aynı olmadığı açıktır (Tümer, a.g.e).

Çağdaş Müslüman düşünür Nakip el-Attas (d.1931) bilgiyi mutlaklaştırarak tek otorite olarak kabul eden Batı medeniyetinin çarpık "din anlayışına" ve sekülerleşme ile meydana getirdiği tahribata işaret ederek; sekülerizmin insanların İslâmî kimliğini ve toplumsal bütünlüğünü yitirmesine yol açtığını belirtir. Bu metodolojinin ürünü olan ve mutlak bilgi olarak sunulan bilginin de huzurdan çok bunalım getirdiğini ifade eder (Birekul, 2012, 53).

2.2.1-İslam'ın Dünya görüşü ve Bilimin Ortaya Çıkışı

Dünya görüşlerinin nasıl oluştuğunu ve özellikle görevlerini ayrıntılı olarak tahlil eden Açıkgenç "İslam dünya görüşünün doğuş sürecini" ve bunun nasıl bir bilgi geleneği oluşturduğunu ayrıntılı olarak izah eder. Molla Said'in ilim anlayışını ve ilme verdiği önemi anlamak için dünya görüşü-ilim ilişkisi şu şekilde özetlenebilir.

> Dünya görüşünün temelini âlem anlayışı oluşturur. Bu anlayışta âleme bakış açısı, âlem tasavvuru, hayatın anlamı ve insanın kendi kimliği yatmaktadır. Âlem yapısı, İslam dünya görüşünün *tevhid fikri, risalet, kıyamet, haşir* gibi en temel unsurlarını ihtiva eden yönüdür.
> Kur'an'ın Allah'ı tanıtması, her şeyden önce Allah'ı yegâne "Yaratıcı" (Hâlık) olarak bildirmesi ile başlar: "Her şeyi yaratan Allah'tır" (2/Bakara, 29; 6/En'am, 101; 7/A'raf, 185; 16/Nahl, 48; 25/Furkan, 2).
> Her şeyi Allah yarattığına göre, tek tek şeyleri; yerleri, gökleri, insanları, melekleri, cinleri ve diğer bütün canlı ve cansız varlıkları da Allah yaratmıştır.
> Allah'ın yaratıcı olmasının, Kur'an'da bu kadar vurgulanması, elbette hem yaratıcılığın hem de bu özelliğin bizzat ona has olduğunu zihinlere yerleştirmek içindir (Açıkgenç, age, 28-30).

Açıkgenç, İslam dünya görüşünün ilk Müslüman nesillerde oluşturduğu bilgi ve bilim ruhunu ayrıntılı olarak incelemiştir. Mekke'de nazil olan ilk ayetler öncelikle Müslümanların kâinata, dünyaya, topluma ve kendilerine

tevhid temelli bakmalarını sağlamış; onların bakış açılarını tevhit temelli olarak inşa etmiştir.

Müslümanların kâinata ve tabiata bakışlarını etkileyen ilk husus, herşeyin yaratılmış olduğu; ancak bu yaratılışın belli bir şekilde ve belli bir amaç (telos) için olduğudur. Allah'ın "[her şeyi] *yaratmakta ve amacına uygun* şekiller vermekte olduğunu"; dahası "[bütün mevcudatın] tabiatını belirlemekte ve onu [hedefine doğru] yöneltmekte" (Kur'an, 87:2-3) olduğunu ifade eden ayetler bunun en güzel örneklerinden birisidir. Bu ayetin ilk Müslümanlar kadar, daha sonraki nesilleri de etkilediği açıktır. En büyük Kur'an yorumcularından kabul edilen Razi (1149 -1209) "*O, yaratıp düzene koyandır; takdir eden ve yol gösterendir*" ayetini yorumlarken "Allah'ın bütün mümkinâta kadir oluşu, bütün malumatı bilişi ve yaratmak istediği şeyi sapasağlam, bozulmaktan- tutarsızlıktan uzak bir biçimde, isteğine uygun olarak yarattığını" vurgular.

Ayetteki, "*takdir etti*" ifadesini ise, "hem zatları hem de sıfatları açısından bütün mahlukatı içine aldığını ve her birinin kendilerine göre olduklarını ifade eder". Bundan hareketle, "Cenâb-ı Hak, gökleri, yıldızları, dört ana elementi, madenleri, bitkileri, hayvanları ve insanları belli bir yapıda, kütlede, cüssede ve büyüklükte takdir etmiş ve yine her birisi için, bilinen bir müddet beka (kalış) belirlemiş, çeşitli sıfatlar, renkler, tadlar, kokular, yükseklikler, alçaklıklar, güzellikler, çirkinlikler, mutluluklar, mutsuzluklar, hidayetler ve dalaletler gibi şeyler takdir etmiştir" (Razi, 1998, 23, 72-74). Görüldüğü gibi, Razî'ye göre sadece ayetteki, "Kaddera" (takdir etti) ifadesinin tafsilatı, ciltler dolusu kitaplara sığmaz. Ona göre kâinat bir bütün olarak- en yukarı tabakadan en aşağıya kadar- bu ifadenin tefsirini ve bu cümlenin ayrıntılarını teşkil eder" (Razi, a.g.y.).

Çağdaş Kur'an yorumcusu Seyyid Kutub'un (1906–1966) aynı ayetlerle ilgili yorumu yine konumuz açısından dikkat çekicidir. Kutub'a göre bu ayetler ile varlık âlemi "seslerin yankılandığı bir mabede, eşsiz sanatın eserlerini sergileyen bir galeriye dönüşmektedir". Kutub ayette geçen tesbih kavramını "*yüceltmek, tenzih etmek, Allah'ın güzel sıfatlarının anlamlarını zihinde canlandırmak; hayatı onların kalbe ve vicdana verdiği parıltılar, feyzler, ışıklar ve zevkler arasında yaşamak*" olarak yorumlar. Ancak bu Allah'ın "sıfatların manalarını gözlerimizin önüne getirmekten kaynaklanan parıltılarla beraber yaşamayı ifade etmektedir".

Burada bu âlemden hareketle her yerde hazır ve nazır olan aşkın varlığa yönelmem söz konusudur. Kur'an muhataplarını ilim ile kâinatı anlamaya teşvik eden boyutuyla ilgili olarak şu tespitleri yapar:

Her şeyi yaratan ve düzelten mükemmel şekilde yapan ve onu kemalin zirvesine çıkaran O'dur.

Her yaratığın *görevini ve amacını belirleyen; uğrunda yaratıldığı hedefe doğru yönlendiren, varlığının amacını gösteren, varlığı süresince kendisine yararlı şeyleri belirleyen ve buna doğru yol gösteren* O'dur. Bu büyük gerçek *kâinattaki her şeyde* açıkça görülmektedir.

Varlık âlemindeki her şey büyüğünden küçüğüne, mükemmelinden basitine, O'nun sanatında aynıdır; Yaratışı itibarı ile eksiksizdir; Görevini yapmaya uygundur;

Varlığının amacı belirlenmiştir. En kolay yoldan bu amacını gerçekleştirmesi sağlanmıştır. Bütün varlıklar *eksiksiz bir uyum* içindedir. Toplu hayattaki sosyal görevleri için herşey kolaylaştırılmıştır. Tıpkı ferdi görevleri yapması için herşeyi kolaylaştırdığı gibi.

Tek başına bir atom elektronları, protonları ve nötronları ile *eksiksiz bir uyum* içindedir. Atomun durumu tıpkı güneşi, gezegenleri ve uyduları ile tam bir uyum içinde bulunan güneş sistemi gibidir. O da güneş sistemi gibi, yolunu bilmekte ve onun gibi fonksiyonunu yerine getirebilmektedir. Tek olan canlı hücre tüm görevlerini yapması için mükemmel bir yapıya ve yeteneğe sahiptir.

Hücrenin durumu, en karmaşık kompleks varlıkların en mükemmelinin durumundan farksızdır. Yalnız başına bir atom ile güneş sistemi arasında bir canlı hücre ile canlı varlıkların en karmaşığı arasında pek çok düzenleme oluşum ve birleşim dereceleri vardır ve bu derecelerin hepsi *yaratılıştaki bu mükemmelliği* korumaktadır. Toplu ahengi muhafaza etmektedir (Kutub, 1991, 87: 2-3 ayetlerin yorumu).

Kutub'a göre "*bütün bir kâinat bu derin gerçeğe bizzat şahit*" olduğu gibi, insan da kâinattaki bu mesajları bir bütün olarak ele aldığında ve "*sağduyusunu kullanarak varlıklar üzerinde düşündüğünde*" bu gerçeği kavrayabilir. Kutub'a göre "duygu ile dolu bir kavrayışı hangi toplumda yaşarsa yaşasın ve hangi ilmi seviyede bulunursa bulunsun her insan zorlanmadan elde edebilir". Bunun tek şartı ise, insanın önyargılardan özgürleşerek, "*kalbe açılan pencereleri ve varlığın gönderdiği mesajları alması için alıcı cihazlarını hazır tutmasıdır*" (Kutub, a.g.e.; vurgu eklenmiştir).

Bundan dolayı, İslam dünya görüşünün temelini oluşturan Kur'an ve Sünnet'in bilgiye çok büyük önem vermesi tesadüfi olmayıp, İslam'ın özü ile ilgidir. Önem verilen bu bilginin belli bir özellikle nitelendirilmesi gerektiğine yine Kur'an özenle işlemektedir. "*Kulları içinde Allah'a en çok saygı duyan, âlimlerdir*" (35/Fâtır: 28) demekle Kur'an, sadece bilginin önemini vurgulamakla kalmayıp aynı zamanda âlimler için ulaşılması gereken en yüce mertebeyi de belirlemektedir. Bilginin değerini ise "*Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"* ayeti sergilemektedir (39/Zumer: 9). Diğer taraftan bizzat Hz. Peygamberin "*Rabbim, ilmimi* artır" (20/Tâhâ: 114) diye dua etmekle emir olunduğunu bu bağlamda hatırlamak gerekir.

Kur'an'ın zihinlerinde oluşturduğu dünya görüşü ile ilme yönelen "Müslümanlar boş durmayarak büyük bir bilgi edinme faaliyetine" girişmişlerdir. İslam Medeniyeti bu hummalı bilgi faaliyetlerinin sonucu olarak teşekkül etmiş; bu faaliyet durunca İslam Medeniyeti de duraklama dönemine girerek "*durağan bir medeniyet*" haline gelmiştir.

2.2.2-Bilimin Muharriki Olarak Din

Yukarıda dinin bilimlerin oluşmasını ve doğmasını netice veren bir süreci başlatarak bilimsel bilgiye önemli katkılar sağlayabileceğini ifade etmiştik. Bunun en tipik örneklerinden birisi Aydınlanma Felsefesinin öncülerinden Alman filozofu I. Kant'tır (1724-1804). Kant, bu fıtrî eğilimi şöyle tanımlıyor:"Üzerinde düşündükçe iki şey, aklımı gittikçe yenilenen ve artan bir hayret ve takdirle doldurmaktadır: Birincisi, üzerimdeki yıldızlarla dolu muhteşem gök kubbe; ikincisi, bizzat kendi içimdeki ahlaki vicdan (moral law) ..." (Kant, 1978, 166; Açıkgenç, 2002, 22-23).

Said Nursi'nin "*Merak ilmin hocasıdır*" diye tanımladığı bu süreçte (Nursi, 2016, 613). Kant'ın hem kendini hem de kendi etrafındaki âlemi, içindeki canlı-cansız bütün mahlûkatıyla, merak ettiği ve anlamaya çalıştığını görüyoruz. Kant'ın felsefesinin sadece kuru bir merak ve arayışın sonucu olmadığı açıktır.

Said Nursi'nin çağdaşı filozof A. N. Whitehead'a (1861–1947) göre de modern bilimin temelinde Ortaçağın Allah'a ve Allah'ın bu âlemi bizim anlayabileceğimiz bir düzen dâhilinde yarattığına olan derin inanç yatmaktadır. Ona göre böyle bir inanç olmadığı takdirde bilim adamlarının o *sonsuz, yorucu ve inanılmaz* çabalarını anlamak mümkün değildir. Buna göre bütün araştırmaların ve bilimsel çabaların temelinde tabiatta var olduğuna inanılan bir düzen ve nizam varsayımı ve inancı yatmaktadır

(Whitehead, 1926,17). Modern bilimin kurucu babalarından addedilen Newton'un şu ifadeleri bunun güzel bir delilidir:

> "Güneş, gezegenler ve kuyruklu yıldızların bu muhteşem sistemi ancak zekâ ve güç sahibi bir varlığın izni ve hâkimiyeti ile olabilir. Eğer sabit yıldızlar benzer sistemlerin merkezi iseler, bunlar da yine bir varlığın izniyledir. Hepsi O'nun hâkimiyeti altındadırlar... Bu Varlık her şeyi, dünyanın ruhu olarak değil. Belki hepsinin sahibi (Rabbi) olarak yönetir (Newton, 1965,9).

2.2.3-Din-Bilim İlişkisinde Kırılma

XIX. yüzyılda ortaya çıkan pozitivist bilim anlayışı ile din-bilim arasındaki ilişki din aleyhinde bozulmaya başladı. Bilim adına, din ve dine ait her şey hurafe olarak damgalanarak reddedildi. Pozitivist anlayışın bir sonucu olarak "akıl (rasyonalite), bilimselliğin en temel özelliği olarak algılandı; bunun dışındaki bilgi edinme faaliyetleri sadece yorum veya akıl dışı söylemler" olarak değerlendirildi (Açıkgenç, a.g.e., 21).

2.2.4-Dar'ul İslam'da Pozitivist Rüzgârlar

Said Nursi'nin din-bilim konusundaki görüşlerini daha iyi anlamak için bu görüşlerin ifade edildiği dönemin fikir ve kültür hayatını bilmek elzemdir. Bizzat kendisi "*zamanın cereyanı*" diyerek, Hegel'in "*zamanın ruhu*" olarak kavramlaştırdığı olgunun farkında olduğunu görüyoruz. Ülkemizde bilimin pozitivist yorumunun tarihi Tanzimat döneminin başlangıcına (1839) kadar gider. Tanzimat Fermanı'nın getirdiği sonuçlardan biri de mektep-medrese ayrımının ortaya çıkması ve devletin ağırlığını mektepten yana koymasıdır. Şerif Mardin'in çok veciz bir şekilde tanımladığı gibi,1860'lı yıllardan itibaren iyice kendini hissettiren bu ikilik, mektebin medrese karşısında güçlenmesiyle devam etmiştir.

Modern bilimlerin ve teknolojinin öğretildiği mektepler çağdaş ruhu yakaladıklarını, ülkenin tüm problemlerini müspet bilimle çözeceklerine inanarak istikbale bakarken; medrese, çözümü bir türlü yenileyemediği ve "yaşanan güne" taşıyamadığı özlem dolu bir mazide aramıştır (Mardin, 1992,21-40).

Bu tartışmalara baktığımızda farklı kesimleri görüyoruz. Devletin kurtuluşunu İslâm ahlâkı ile Batı kültür ve medeniyetinin birleştirilip, bütünleştirilmesinde gören Hüseyin Hilmî, Said Halim Paşa vb. münevverler bir tarafta; Ziya Gökalp'ın (1875-1924) etrafında kümelenen ve çareyi "İslâm ahlâkı ile Türk törelerini uzlaştırma, Avrupa'nın ilim ve tekniğini alarak kalkınmada bulanlar" diğer tarafta yer alıyordu. Ancak bu

ikinci gruptan Baha Tevfik (1884-1914), Ahmet Nebil, Süleyman Sırrı, Abdullah Cevdet (1869-1931) ve Tevfik Fikret (1870-1915) gibi “materyalist” [pozitivist] düşünürler, memleketin kurtuluşunda “Din”e ihtiyaç olmadığı düşüncesini savunuyorlardı (Çetinkaya, 2002: 68). Bunlara göre yapılması gereken Batıyı bir bütün olarak kabul etmekti. Dr. Abdullah Cevdet ve arkadaşlarına göre “imparatorluğun çöküntüden kurtarılması için yapılması gereken Avrupalı olmaktı” (Hanioğlu, 1985, 138).

Ali Süavi, Namık Kemal ve Şinasi’nin “İslâmî inançlarından hiçbir şey kaybetmeden fikirlerini temellendirme” çalışmalarına Müslüman Doğudan Cemalettin Afganî (1838-1897) de katıldı. Afganî’yi Muhammed Abduh (1845-1905), Abdulaziz Çaviş (1876-1929) ve Musa Carullah (1875- 1949) gibi âlimler takip etti (Çetinkaya, a.g.e.).

Mektep-medrese arasındaki gerginlik ve sürtüşme Osmanlı'nın son dönemlerinde mektepliler lehinde gelişirken, Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte yeni bir safhaya girdi. Cumhuriyeti kuran mektepli kadrolar, kendi içlerinde bulunan ve gerek memleketin kurtarılmasında, gerekse cumhuriyetin kuruluşunda güç birliği ettikleri ve beraber çalıştıkları medreselileri tasfiye ettiler.

Yeni dönemin “ilerleme ve uygarlık yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale, pozitif bilimdir." M. Kemal’in 22 Eylül 1924 gibi erken bir tarihte Samsun İstiklâl Ticaret Mektebinde öğretmenlere yaptığı konuşmada dile getirdiği huşulara yeni dönemin şifrelerini ortaya koymaktadır:

“Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakikî mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalâlettir. Yalnız; ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve terakkiyatını zamanla takip eylemek şarttır (Atatürk, 1959, 16).

Bu sözler 1935 yılında özel bir misyonla kurulan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin ön cephesine yeni dönemin bir simgesi olarak “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” olarak kazınmıştır.

Pozitivizmi ve tabiat bilimlerini putlaştıran ve âdeta yeni bir din haline getiren bu anlayışın “felsefî” eleştirisini yapanların başında bilim felsefecisi Karl Popper (1902-1994) gelir. 1923’te yayınlanan bir yazısında modern bilimin kurucu babalarından sayılan Francis Bacon (1561-1626) tarafından başlatılan bilimsel hareket temelde“ dinî veya yarı dinî bir nitelikteydi”.

Popper, dinî doğmalardan kurtulmak için yola çıkanların, bilimi din haline getirdiklerine dikkat çekiyor ve ciddî olarak eleştiriyordu. Ona göre bu yeni dinin peygamberi de F. Bacon'ın ta kendisidir:

> [Bacon] "Tanrı"nın adını "Tabiat" ile değiştirdi. Bunun dışında hemen hemen herşeyi olduğu gibi bıraktı. Tanrı bilim olan Teoloji, Tabiat bilimi olarak değiştirildi. Tanrının kanunları, Tabiat kanunları; Tanrının kudreti ise Tabiatın kuvvetleri olarak değiştirildi. Daha sonraki bir tarihte ise Tanrının tasarımı ve Tanrının yargısı tabii ayıklama ile değiştirildi. Kısaca, mutlak kudret sahibi ve her şeyi bilen Tanrı anlayışı, mutlak güç sahibi tabiat ve sanal olarak mutlak güç sahibi olan tabiat bilimi ile değiştirildi. … Bacon yeni tabiat bilimi dinin en büyük ilham edicisi olarak bir peygamberdi fakat bir bilim insanı değildi (Popper, 1994, 82-83).

Popper, Bacon "modern bilimim manevi babası" olduğunu kabul eder. Ancak bu babalık onun "Bilim felsefesinden ve indüksiyon kuramından dolayı değil, kilise karşıtı bir kilise olan akılcı kilisenin kurucusu ve peygamberi olduğu içindi" (Popper, age, 195)

Bu girişten sonra Nursi'nin din ve bilimle ilgili görüşlerini incelmeye geçebiliriz. Bu uzun girişten amacımız, Nursi'nin kendisinin de ifade ettiği gibi skolastik bir medrese hocası olmadığı; dönemindeki felsefî tartışmaların farkında olduğu, eserlerini teliften asıl amacının da"fen [bilim] ve felsefeden" gelen saldırılara"Din" [İslamiyet] adına ikna edici cevaplar vermek olduğunu göstermektir (Nursi, 2002, 15. Şua).

2.2.5-Molla Said ve Din- Bilim Tartışmaları

Said Nursi'nin din ve bilimle ilgili görüşlerini incelerken onun "Eski Said" ve "Yeni Said" olarak tanımladığı hayatındaki iki dönemi dikkate almak gerekmektedir. Zira her iki dönemde üslubu kadar, hedef kitlesi de farklıdır. Bir medrese hocası olarak 1907 yılında ilk kez geldiği İstanbul'da katıldığı bu tartışmalar, Cumhuriyetin kurulması ile sonlanmış; böylece Molla Said ve benzeri Müslüman âlimler bu tartışmadan yenik çıkmışlardır. Bunun üzerine Van'a dönen Molla Said 1926'da Barla'ya sürgün edilmesiyle yeni bir dönem başlamıştır. Aşağıda açıklayacağımız gibi, bu yeni dönemde Nursi'nin muhatabı öncelikle siyasiler değildir. Nursi, yönünü genç nesillere ve topluma yöneltmiş; İslamiyet ve bilim arasında bir çelişki olmadığını yeni bir dile ile ortaya koymuştur.

O günlerde İstanbul sadece hürriyet ve meşrutiyet fikirleri ile çalkalanmıyor; aynı zamanda başta din-bilim ilişkisi olmak üzere yeniyi ve eskiyi temsil eden tüm değerler tartışılıyordu. Bu dönemin hararetli tartışmalarının ve farklı bakış açılarının Molla Said'in zihnini işgal ettiğini; bu tartışmalara tereddüt etmeden büyük bir özgüvenle katıldığını görüyoruz.Ancak Molla Said'in İstanbul'a gelmeden önce Cemalettin Afganî ve Namık Kemal'in isimlerini 1892/1893 gibi erken bir dönemde Mardin'de iken duyduğunu ve bunlardan etkilenildiğini biliyoruz (Badıllı, 1998, 113, 121).

Molla Said İstanbul'a geldiğinde fikir dünyasındaki tartışmalara âşina olduğu anlaşılıyor. Ahmed Ramiz'in ifadesi ile "Şark'ın yalçın, sarp, âhenîn mavera-i şevahik-ı cibalinde tulû' etmiş Said Nursî isminde nevadir-i hilkatten ma'dud bir ateşpare-i zekânın İstanbul âfâkında rü'yet etmiş" ve dönemindeki felsefî, dinî, siyasî, sosyal ve kültürel tartışmalarda yerini almıştır. (Nursi, 2009, 347-350).

Molla Said 1911 yılında telif ettiği *Muhâkemât* adlı eserinde din-bilim arasındaki çatışmaların bir sonucu olarak İslam güneşinin tutulduğunu; Müslümanların geri kalarak "dünya rahatından" olduklarını; ecnebilerin [Batılıların] ise İslam'dan uzak durarak "âhiret saadetinden" mahrum kaldıklarını belirtir. Bu duraklama ve gerilemenin ana sebebi ise "yanlış anlama (su-i tefehhüm)" sonucu din-bilim arasında çatışma olduğunu sanarak dine karşı "muhalefet" etmektir. Molla Said'in hayretle sorduğu şu soruda onun bilgi üzerinde vücuda gelen ve gelişen İslam Medeniyetinin köklerine ve ruhuna aşina olduğunu görüyoruz:

"*Köle efendisine, hizmetkâr reisine ve veled pederine nasıl düşman ve muarız olabilir?*" diye sorgulayan Molla Said'e göre "*İslâmiyet fününun [ilimlerin] seyyidi, mürşidi ve ulûm-u hakikiyenin reis ve pederidir*" (Nursi, 1995, 8).

Ona göre bu yanlış anlama ve geçersiz vehim (tevehhüm-ü bâtıl) şimdiye kadar (1910/1911) hükmünü icra etmiş; Müslüman topluma ye'si (umutsuzluğu) aşılayıp başta Kürtler olmak üzere Müslüman toplumlara medeniyet ve [modern] eğitimin kapısını kapatmıştır. Din-Bilim tartışmalarının görünürdeki bir sebebi din ulemasının "bazı zevahir-i diniyeyi fününun bazı mesailine muarız tahayyül ederek ürkmesidir." (Nursî, age, 10).

Molla Said'i doğru olarak anlayabilmek için yukarıda yapılan din tanımı hatırlanmalıdır. Molla Said'in Din olarak "İslam" ile dinin yorumu olan bilgi birikimini ve geleneği birbirine karıştırmamaktadır:

> “İslamiyet’in mağz ve lübbünü terk ederek kışrına ve zahirine vakf-ı nazar ettik ve aldandık. Sü-i fehm ve sûi edep ile İslamiyet’in hakkını ve müstehak olduğu hürmeti ifa edemedik ta ki o bizden nefret ederek evham ve hayalatın bulutlarıyla sarılıp tesettür eyledi…”
>
> “Hem de hakkı var zira biz israiliyyatı usulüne ve hikayatı akaidine ve mecazatı hakikatına karıştırarak kıymetini takdir edemedik. O da ceza olarak bizi dünyada tedip için zillet ve sefalat içinde bıraktı. Bizi kurtaracak onun merhametidir” (Nursî, 1995, 9).

Molla Said’in “İslamiyet’i” bilim ve medeniyetin pederi olarak görmesinin felsefi temeline baktığımızda Kur’an’ın ana kavramı olan tevhid’i görüyoruz. Molla Said’e göre Kur'an'a müracaat edildiğinde inayet delilinin mümkün olan şekillerinin en mükemmel şekli ile bulabilmek mümkündür. Kur'an, bir yandan ısrarla kâinatta tefekküre emr ederken, diğer yandan Allah’ı anma (fevaidi tezkâr) ve nimetleri sık sık tekrarlanması; Allah’ın varlığına işaret eden “âfâk” ve “enfüsteki” ayetler ferdin kâinatı araştırması ve anlaması için bilimsel çerçeveyi sunar. Bir bütün olarak bakıldığında, kâinat yaratılmış olmak bakımından Allah’ı gösterdiği gibi, Allah’ın yarattığı bir varlık olarak bilimin nesnesidir (Nursi, a.g.e., 122).

Yine Kur’ânî bir delil olan "delil-i ihtira”nın özü “Mahlûkatın her nev'ine, her ferdine ve o nev'e ve o ferde müretteb olan âsâr-ı mahsusasını müntic ve istidad-ı kemaline münasib bir vücudun verilmesidir” (Nursi, a.g.e., 123). Molla Said’e göre Müslümanları ilme teşvik eden diğer bir unsur ise bazı Kur'an ayetlerinin “*başlarında ve âhirlerinde beşerî aklına havale eden*” açık ve net ifadeler, daha doğrusu emirlerdir:

> "Aklına bak"; "Fikrine, kalbine müracaat et, meşveret et, onunla görüş ki, bu hakikati bilesin" diyor.
>
> "*Neden bakmıyorsunuz? İbret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikati bilesiniz*." "Biliniz" ve "Bil" hakikatine dikkat et.
>
> "Acaba neden beşer bilemiyorlar, cehl-i mürekkebe düşüyorlar? Neden taakkul etmiyorlar, divaneliğe düşerler? Neden bakmıyorlar, hakkı görmeye kör olmuşlar? Neden insan sergüzeşt-i hayatında, hâdisat-ı âlemden tahattur ve tefekkür etmiyor ki, istikamet yolunu bulsun.
>
> Neden tefekkür ve tedebbür ve aklen muhakeme etmiyorlar, dalalete düşüyorlar. Ey insanlar ibret alınız! Geçmiş kurûnlardan ibret alıp gelecek manevî belalardan kurtulmağa çalışınız!" manasında gelen âyetlerin bu cümlelerine kıyasen çok âyetlerde

beşerî aklına, fikriyle meşverete havale ediyor (Nursi,2009, 308-309)

Yeni Said döneminde yazdığı bir eserde aynı ayetlerle ilgili yaptığı yorumda Kur'ân-ı Hakîm'in bu gibi "*kudsî havaleler ile aklı istişhad*" ederek ikaz ettiğini; problemleri çözmede akla havale ederek muhatabını tahkike [bilimsel araştırmaya] sevk ettiğini vurgular. Kur'an'ın bu yaklaşımı ile "*ehl-i ilim ve ashab-ı akla, din namına makam*" ve "ehemmiyet verdiğini" belirterek; "Katolik mezhebi gibi aklı azletmiyor, ehl-i tefekkürü susturmuyor, körü körüne taklit istemiyor" der (Nursi, 2016b, 560).

Kur'an ve Hadis-i Şeriflerde ilim kavramına vurgu yapılması, "ilk devir Müslümanlarını bilgi edinme yönünde harekete geçirmiş"; ilk Müslüman toplumunda muazzam bir bilgi edinme faaliyeti başlamıştır". Açıkgenç'e göre "İslam medeniyetinde her şeyin başlangıcı" bu ilmi faaliyetler sonucu oluşmaya başlamış; bu da Müslüman toplumlarda "çok cevval bir bilgi geleneğini doğurmuştur" (Açıkgenç, 2006, 26-26). Molla Said'in İslamiyet'in ilimin "*Seyyidi, mürşidi, reis ve pederidir*" sözünü bu bağlamda yeniden düşünmek durumundayız. Klasik Müslüman âlimler gibi, Molla Said'e göre bilginin kaynağı kâinatın yapısındaki düzen ve intizamdır. Bu nedenle kâinatı bir kitaba benzetir ve bu metaforu sıklıkla kullanır. Nursi'ye göre kâinat büyük bir kitap olup "akl-ı beşer, hakikî fenn-i hikmet kütüphanesini ondan aldı ve ona göre yazdı" (Nursi, 2016b, 296).

1914-16 gibi erken bir dönemde yazdığı tefsirinde Kur'an'da Peygamberler'in mu'cizelerinin zikredilmesinde bile, bunların benzerlerinin yapılması ve ortaya konması için insanları ve özellikle bilim adamlarına teşvik vardır. Buradaki teşvikin mahiyetini araştıran sosyologlar bunun farklı kategorilerini ortaya koymuşlardır (Evans&Evans, 2008). Bu mu'cizeler insanların ulaşabileceği nihai hedefleri gösterdiğinden bilim adamlarına büyük bir teşvik ve motivasyon sağlamaktadır (Nursi,2016a, 299; vd., 2014, 655-662vd). Bundan dolayı Said Nursi için bilim ve din arasında bir çatışmadan çok uyum ve diyalog olduğunu görüyoruz.

2.2.6-İslâmiyet, "İlimlerin Efendisi, Mürşidi; Hakiki İlimlerin Reis ve Pederi" Midir?

Molla Said'in *Muhâkemât* adlı kitabıyla yapmak istediği din-bilim ilişkisini yeniden inşa ederek "İslâmiyet'te olan tarîk-ı müstakimi

göstermek”tir. Bunu yapmakla bir yandan İslam düşmanlığı yapan din düşmanlarının tezlerini reddederek “yüzlerine vurmak”; diğer yandan ise “sadîk-ı ahmak” olarak tanımlanmaya lâyık olarak gördüğü “zahirperestlerin”vehim ve zanlarını reddederek; din-bilim arasında var olduğunu sandıkları görüşlerinin “asılsızlığını göstermek”tir. Bunu yapmaktaki amacı ise, din-bilim arasında çatışma olmadığıyla ilgili projesini emanet edeceği “rehber-i hakikat ve âlem-i İslâmiyetin ikbal ve istikbaline yol açan ve sırat-ı müstakimde kemal-i ümid-i zafer ile çalışan muhakkikîn-i İslâm ve âkıl sıddıklara yardım etmek ve kuvvet vermektir” (Nursi, 1995, 10- 11).

2.2.7-Yeni Said’e Göre Din ve Bilim

Molla Said’in ortaya koyduğu bu proje Yeni Said’in Nur Risalelerinde farklı bir şekilde yeniden ifade edilmiştir. Bu dönemde Risalelerin okuyucuları için yine Alparslan Açıkgenç’in “zihniyet” olarak tanımladığı yeni bir süreç başlamıştır. Zira laik Cumhuriyet rejimi tercihini pozitivist ve materyalist bilim anlayışı yönünde yapmış; İslam ve dine ait herşey “çağdışı” ve “hurafe” olarak telakki edilmiştir. Dinî kurumlar kaldırılmış, medrese ve tekkeler kapatılmış, alfabe değiştirilmiş; böylece dinin öğrenilmesi ve anlaşılmasını sağlayacak tüm yollar fiilî olarak kapatılmıştır. Molla Said’in 1907’den bu yana sürdürdüğü din ve bilimi tevhid temelinde uzlaştırama projesini sürdürmenin anlamı da kalmamıştır.

Her şeyin yenilendiği bu dönemde Molla Said’de fikrî ve ruhî bir değişim ve dönüşüm yaşamış; Yeni Said olarak yeniden doğmuş ve yeni bir anlayışla hizmetine devam etmiş; 1926’dan başlayarak 1949'a kadar süren yaklaşık 22-23 yıllık bir zaman diliminde yeni eserlerini bu yeni anlayışla telif etmiştir. Her iki dönem arasında muhteva olarak devamlılık olsa da eserlerin telifinde hem üslup hem de dil değişmiştir. Molla Said’in üslubunda bir medrese hocasının üslubu hâkimken, yeni dönemde toplumun tüm kesimlerine hitap eden daha anlaşılır ve sade bir dil kullanan Kur’an şakirdi Yeni Said’in üslubu hâkimdir. Bunun en güzel örneklerinden birisi Kastamonu’da sürgünde bulunduğu yıllarda (1936-1943) ortaokul öğrencilerinin soruları üzerine yazdığı bir risaledir. Söz konusu risale din-bilim bağlamında da ilginç ve önemlidir (Bkz.:Nursi, 2002, *Meyve Risalesi*, Altıncı Mesele).

Yine bu dönemde yazılan bir eserinde her ilmi Allah’ın bir ismine dayandırarak, İslam’ın ilmin seyyidi ve efendisi olduğunu farklı bir şeklide ortaya koyar. Platon’un idealar anlayışının Neo-Platoncu yorumlarını

çağrıştıran bir üslupla Nursi "her bir kemâlin, her bir ilmin, her bir terakkiyâtın, her bir fennin bir hakikat-i âliyesi var ki, o hakikat, bir ism-i İlâhîye dayanıyor" (Nursi, 2016a, 20. Söz, 2. Makam) der.

Hz. Âdem'in en büyük mu'cizesi "tâlîm-i esmâ", eşyanın isimlerinin öğretilmesidir. Hz. Âdem için bir mu'cize olan bu nitelik, onun evlatlarına "istidat" ve "imkân" olarak verilmiştir. İnsan, Allah'ın belli bir düzen ve takdirle yarattığı kâinatı anlayabilecek melekelere (akıl dâhil) sahiptir. Başka bir ifade ile Allah'ın en güzel şekilde (ahsen-i takvim) olarak yarattığı; sonsuz ve sınırsız meleke ve kuvvelerle donattığı insan bu "meleke ve kuvveleri" ile kâinat kitabını ve yaratıcısını bulabilir ve anlayabilir (Nursi, 2016a, 20. Söz; 23. Söz).

İnsanın bilgisi, isimlendirme ve varlıkları temyiz etme ile başlamaktadır. İsimlendirmeden hareketle tek tek varlıkları ve onların cins ve türlerini öğrenecek ve tabiatın sırlarına vakıf olacaktır. Böylece, tabiatı ve içindeki her şeyi kendi emrinde kullanabilecek; maddî kalkınmayı ve gelişmeyi sağlayacaktır. Bu bilme insana Batı Medeniyetinde olduğu gibi, sadece maddî güç ve tabiata hâkim olma hakkını vermeyecek; aynı zamanda manevî ve ahlâkî sorumluk da yükleyecektir. Tabiatın bize sunduğu nimetleri kullanırken keyfi davranmayacak; sürekli olarak sorumluluğunu hatırlayacaktır.

Buradaki ince nokta, bir yandan tevhid kavramı, diğer yandan ise Peygamberlerin aynı zamanda ahlâkî değerleri de öğretmesidir. Bu değerler insanın elde ettiği bilgiyi sınırlar. Kur'an bu sınıra ve bilgili insanın sorumluluğuna özenle dikkat çeker: "*Kulları içinde Allah'a en çok saygı duyan, âlimlerdir*" (35/Fâtır: 28). Kur'an, sadece bilginin önemini vurgulamakla kalmayıp aynı zamanda âlimler için ulaşılması gereken en yüce mertebeyi de belirler. Bilginin değerini ise "*Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"* ayeti sergilemektedir (39/Zumer: 9). Hz. Peygamberin "Rabbim, *ilmimi* artır" (20/Tâhâ: 114) diye dua etmekle emir olunduğunu da bu bağlamda hatırlamak gerekir.

Yeni Said'in "din-bilim" ilişkisiyle ilgili görüşlerinde bir devamlılık olduğunu ifade etmiştik. İlk kez 1911'de dile getirdiği Kur'ân'da zikredilen Peygamber mu'cizelerinin bilimle olan ilişkisi konusu bu bağlamda güzel bir örnektir. Kur'an bilim ilişkisi ile ilgi birçok görüş olmasına rağmen, Kur'an'daki mu'cizlerden hareketle ilim ve teknoloji arasında ilişki kurmanın yeni olduğunu düşünüyoruz.

Molla Said'e göre gelecekte meydana gelecek hiçbir şey "boşlukta" meydana gelmez. Bunun bir altyapısı ve öncülü olmalıdır. Bunu da "*mazi,*

istikbalin âyinesidir; istikbalde vücuda gelecek icadlar, mazide kurulan esas ve temeller üzerine bina edilir” sözü ile ifade eder (Nursi, 2014, 656). Molla Said’in bu sözü daha sonra bir kitabın başlı başına konusu olmuş, Amerikalı sıra dışı bilim tarihçisi ve düşünür E. A. Burtt’ta modern biliminin köklerini semavî dinlerdeki başta Allah’ın varlığı ve birliği kavramı ile izah etmiştir (Burtt, 1924).

Molla Said, Osmanlı toplumunun 2. Meşrutiyet sonrası büyük bir travma yaşadığı, modern bilimin yeni bir din olarak benimsendiği bir süreçte açık ve net olarak; “*Şu terakkiyat-ı hazıra tamamıyla dinlerden alınan işaretlerden, vecizelerden hasıl olan ilhamlar üzerine vücuda gelmişlerdir*” diyerek, pozitivizmin temel tezlerini eleştiriyor, diğer yandan da din-bilim ilişkisini Kur’an temelli ortaya koymaya çalışıyordu (Nursi, 2014, 656).

Burada iki varsayım var: Birincisi, "*Kuru yaş, her şey Kur’ân’da mevcuttur*" (En'am: 59) ayetinden hareketle insanlık tarihindeki bilimsel başarıların ve teknolojik gelişimlerin de Kur’ân’da olması gerektiğiyle ilgili teolojik bir var sayımdır. İkincisi, aynı mantıktan hareketle Kur’ân’da zikredilen Peygamber mu’cizelerinin bizler için farklı anlamlarının olabileceğidir. Ona göre insanlığa umumi bir hitap olan Kur'ân insanlık tarihindeki bu önemli gelişmeleri "ihmal etmez". Bu varsayımdan sonra Molla Said’in ortaya koyduğu ve Yeni Said’in geliştirdiği yorumu din-bilim arasında nasıl bir uyum olduğunu göstermesi açısında önemlidir. Peygamber mu'cizeleriyle ilgili dikkat çektiği nokta, onun Kur’an’a nasıl bütüncül ve derin bir anlayışla muhatap olduğunu da göstermektdedir.

Muhakemat’tan yaklaşık 30 yıl sonra yazdığı *Sözler* kitabında bir kez daha aynı konuya değinir. Burada Kur’an’a derinlemesine bir bakış ve vukuf hemen dikkati çeker. Bunun bir şartı Kur’an’a muhatap olanın netliğidir. Nursi’ye göre “muhakkikin şe'ni; gavvas olmak, zamanın tesiratından tecerrüd etmek, mazinin a'makına girmek, mantığın terazisiyle tartmak, her şeyin menbaını bulmaktır” (Nursi, 1995, 26).

Bu ifadeler Gazali’nin Kur’an’ı anlama bağlamında "*bir gavvas gibi okyanusa dalıp, incileri çıkarma*" ifadelerini hatırlatmaktadır (Gazali, 2011). Nursi, aynı anlayıştan hareketle Peygamber mu’cizelerinden farklı bir yorum çıkarır. Birincisi, Peygamberler, insan topluluklarına “*terakkiyat-ı mâneviye cihetinde*” birer öncü ve lider olarak gönderilmişlerdir. İkincisi ise, Peygamberlere verilen mu’cizeler insanların maddî olarak gelişmesi ve yükselmesi için birer örnektir. Onun bundan çıkardığı sonuç, Kur’an “enbiyaların mânevî Kemâlâtını bahsetmekle

insanları onlardan istifadeye teşvik ettiği gibi", mu'cizelerinden bahsetmekle de onların *benzerlerini ve taklidlerini* yapmaya bir teşviki hissettiriyor.

Böylece, Kur'an'daki kıssalar birer hikâye olmaktan çıktığı gibi, mu'cizlere de farklı bir anlam veriliyor. İnsana düşen ise, Allah'ın kendi tabiatında (nefsinde) yarattığı sınırsız melekeleri öğrenme ile geliştirerek ve kullanarak;bu mu'cizlerin benzerlerini yapma arayışına girmesidir. Bu bağlamda Nursi'ye göre evrensel mânevî [ahlâkî] kemâlât gibi maddî kemâlâtı ve hârikaları dahi en evvel mu'cize eli nev'-i beşere hediye etmiştir". Bunun örneği ise Hz.Nuh'un (a.s.) bir mu'cizesi olan gemisi, Hz. Yusuf'un (a.s.) bir mu'cizesi olan saatidir (Nursi, 2016a, 299 vd.).

Nursi'ye göre bütün büyük Kur'an yorumcuları ve bilginleri Kur'an'ın her bir âyetinin, dinin amaçları doğrultusunda "irşad" ve "hidâyet" anlamında da çok çeşitli ve farklı anlamlarının olduğunda görüş birliğindedirler. Durum bu olunca "Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın en parlak âyetleri olan mu'cizât-ı Enbiyâ âyetleri";birer tarihi hikâye olamaz. Dahası bu ayetler yine Kur'an amaçları çerçevesinde bir çok anlamı ifade etmektedirler. Hermenötik bir kavramla, burada "*anlamın katmanları*" (layer of meaning) söz konusudur. Konumuzla ilgili boyut ise, "*fen ve san'at-ı beşeriyenin nihayet hududunu*" çizmesidir (Nursi, 2016a, 20. Söz).

Böyle yapmakla, Kur'ân yaşayan bir kitaba dönüşmekte; tarihte olduğu gibi günümüz bilim insanlarını da teşvik etmektedir. Bir yandan bilimin "en ileri gâyelerine parmak basmakta", diğer yandan "en nihayet hedeflerini tâyin etmektedir". Dahası bu yaklaşımı ile "beşerin arkasına dest-i teşviki vurup o gayeye sevk etmesidir" (Nursi, a.g.y.).

Nursi'ye göre bu iddiasının ispat etmek için hem tarihten hem de gelecekten örnekler verir. Tarihte Kur'an'ı bu şeklide anlayan ve yorumlayan Müslüman nesiller büyük bir aşk, şevk, gayret ve adanmışlıkla ilme yönelmiş; İslam bilim geleneğini ve sonrasında da bu bilimsel mirasın zorunlu bir sonucu olarak İslam Medeniyetini inşa etmişlerdir. Tarihte bir şeyi yapmış olmak, gelecekte de yapılabileceğinin delilidir. Yeter ki Müslümanlar Kur'an'a olan bakış açılarını değiştirmesin; onu hikmet dolu ve yaşayan bir metin olarak görsünler.

Allah'ın isimlerinin varlık âleminde "*Pek çok perdeleri ve mütenevvi' tecelliyâtı ve muhtelif daireleri bulunur"*. Bundan dolayı bir fen [bilim] o isme dayandığı takdirde "*O kemâlât, o san'at, kemâlini bulur, hakikat olur. Yoksa yarım yamalak bir surette nâkıs bir gölge*" olarak kalmaya mahkûmdur. Bunu da üç örnekle açıklamaya çalışır:

> Meselâ, hendese [mühendislik] bir fendir. Onun hakikati ve nokta-i müntehâsı Cenâb-ı Hakkın ism-i Adl ve Mukaddîr'ine yetişip, hendese aynasında o ismin hakîmâne cilvelerini haşmetiyle müşâhede etmektir. Meselâ, tıp bir fendir, hem bir san'attır. Onun da nihayeti ve hakikati Hakîm-i Mutlakın Şâfî ismine dayanıp, eczahâne-i kübrâsı olan rûy-i zeminde Rahîmâne cilvelerini, edviyelerde görmekle, tıp, kemâlâtını bulur, hakikat olur. Meselâ, hakikat-i mevcudâttan bahseden hikmetü'l-eşya, Cenâb-ı Hakkın (Celle Celâlühü) ism-i Hakîm'inin tecelliyât-ı kübrâsını Müdebbirâne, Mürebbiyâne, eşyada, menfaatlerinde ve maslahatlarında görmekle ve o isme yetişmekle ve ona dayanmakla, şu hikmet, hikmet olabilir. Yoksa, ya hurâfâta inkılâb eder ve mâlâyâniyât olur veya felsefe-i tabiiye misillü, dalâlete yol açar ((Nursi, 2016a, *310-311*).

Nursi bu üç örnekten hareketle din-bilim ilişkisini sağlıklı bir şekilde tesis edilebileceğini göstermeye çalışır. Dahası Kur'an'ın "beşerî şimdiki terakkiyâtında pek çok geri kaldığı en yüksek noktalara, en ileri hududa, en nihayet mertebelere, arkasına dest-i teşviki vurup, parmağıyla o mertebeleri göstererek "Haydi, arş ileri!" diyerek teşvik ettiğini vurgular (Nursi, a.g.e.). Bundan hareketle Yeni Said'in Kur'an eksenli yazdığı eserleri ile yeni bir zihniyet oluşturmaya çalıştığını söyleyebiliriz.

Bu süreçte Nur Risalelerini dikkat, samimiyet ve ihlasla sürekli okuyanlarda bu Kur'ânî zihniyeti inşa etmiş; din-bilim arasında bir çatışmanın oluşmasını engellemiştir. Bugün dünyanın farklı yelerinden; farklı din, gelenek ve kültürlere ait bilim insanlarının Nur Risalelerini okumalarının ve Nur derslerine devam etmelerinin temelinde böyle bir boyutun olduğunu düşünüyorum.

3-Din-Bilim Çatışması

Burada cevaplandırılması gereken diğer bir soru ise, "Doğruluğu bilimsel olarak ispat edilmiş bir konu Kur'ân ve Hadisi Şeriflerle çatışırsa durum ne olacağı" konusudur. Molla Said'in 1911 gibi erken bir dönemde bu soruya İslam usulünden hareketle açık ve net bir cevap verir: "Akıl ve nakil teâruz ettikleri vakitte [çeliştiklerinde/ters düştüklerinde], akıl asıl itibar ve nakil tevil olunur. Fakat o akıl, akıl olsa gerektir" (Nursi, 1995, Mukaddime).

Burada akıldan maksat insanın akıl ve tecrübe ile ulaştığı ispatlanmış bilimsel sonuçtur. Ancak bu konuda nihaî kararı verecek aklın niteliği de önemlidir. Bu da hem dinin özünü hem de Kant'çı anlamda *kendi*

sınırlarını bilen akıldır. Açıkgenç bu aklın vahiy tarafından "aydınlatılmış" olduğunu belirtir ki, konun anlaşılması açısından önemlidir. Yoksa burada amacın salt akıl olmadığı Nursi'nin bir başka ifadesinde açıkça ifade edilmektedir. Ona göre Hz. Peygamberin *bütün dediği makul olduğu için, akıl onun getirdiği mesaja uymayı emreder* (Nursi, 2016a, 466).

İslam düşünce tarihinde Din-bilim çatışmasında akla öncelik veren diğer bir düşünür büyük Kur'ân yorumcusu Fahreddin er-Razi'dir (1148-1209). Razî'ye göre aklî deliller (bürhanlar) nakillerin [ayet ve hadislerin] zahirleriyle çatışması durumunda ne yapılması gerektiği açık ve nettir:

"Aklî kesin deliller bir şeyin sübutuna delalet eder, sonra da zahirleri bunun aksine işaret eden naklî delillerle karşılaşacak olursak, takınacağımız tavır şu *dört şıktan* başkası olamaz:

- Hem aklın hem de naklin gerektirdiklerini kabul etmek.
- Her ikisini reddetmek.
- Naklî delilleri doğrulamak ve aklî olanları yalanlamak.
- Aklın gerektirdiğini almak (Razi, 1986, 220).

Razi'ye göre birinci şıkk kabul edildiğinde "birbirine zıt iki şeyi aynı anda doğrulamış oluruz ki, bu imkânsızdır"; ikincisi kabul edildiğinde "iki zıt şeyin her ikisini de yalanlamak olur ki, bu da imkânsızdır"; üçüncü şık ise sonuç olarak batıldır [geçersizdir]. Böylece zorunlu olarak dördüncü seçenek olarak Allah'ın bize bir lütfu olan "aklın gerektirdiğini almak" durumundayız (Razi, a.g.e.).

3.1-Yöntemin Uygulanması

Said Nursi din-bilim konusunda yukarıda özetlemeye çalıştığımız görüşlerini hem eski hem de yeni Sad dönemlerinde yazdığı eserlerinde uygulamış; günümüz insanı için aklî ve bilimsel olmadığı için tenkit edilen ve kabul edilmeyen nakli bilgiler yorumlayarak izah etmiştir.

Birinci ve en önemli örnek bazı ulemanın din adına dünyanın yuvarlak oluşuyla ilgili iddialarıdır. Nursi için "muhakkikîn-i İslâm" olan âlimler için yerin yuvarlaklığı konusunda herhangi bir şüphe yoktur. Bu konuda gelenekten örnekler vererek Sadeddin Taftazânî ve Seyyid Şerif-i Cürcanî gibi âlimlerin adeta bir "top gibi küreyi ellerinde tutup" her tarafına bakıp inceldiklerini belirtir. Dahası Râzî, İbrahim Hakkı ve Gazâlî'nin de aynı görüşte olduğunu belirtir. Buna rağmen, aklın ve bilimin sonuçlarını değil de, bazı dinî metinlerin "zahirî" ve "aşırı" yorumlarından hareketle" dünyanın yuvarlaklığını "dini koruma bahanesiyle inkâr ve reddetmeyi"

dine karşı sadakat değil bilakis "*büyük bir cinayet ve hıyanet*" içerisinde olmakla suçlar (Nursi, 1995,49-50).

Sonuç olarak, Said Nursi'nin Kur'an ve tevhid ekseninde temellendirdiği din-bilim ilişkisi birbiri ile uyumlu bir anlayışı temsil etmekte; Dinin [İslam] bilimle çatışmak şöyle dursun, bilimin ortaya çıkması ve gelişmesi için en büyük muharrik ve teşvik edici olduğunu savunmaktadır. Ona göre din-bilim çatışması olarak görülen konular Dinin özünden değil, dinî yorumlayanların kendi zamanlarındaki anlayışlarından kaynaklanmaktadır. İbn Sina örneğinden hareketle, onun kadar dahi ve zeki olsa da her bilim insanın "*kendi zamanın çocuğu olduğunu*" (ibn-i zaman) söyler. Bu tarihe dayalı anlayışın bilgi ve bilincimizin içerisinde yaşadığımız zaman ve çevre tarafından şekillendirildiği ve sınırlandırıldığıdır. Thomas Kuhn bilim tarihçisi ve felsefecisi olarak geliştirdiği "paradigma" kavramıyla bilimin bu boyutunu ayrıntılı olarak göstermiştir (Kuhn, 2000).

Said Nursi'nin görüşleri bir bütün olarak ele alındığında burada aklı ve bilimi körü körüne yüceltmek değil; aklın sınırlarını bilen ancak vahiyle aydınlatılmış aklın gücünü de teslim eden bir anlayışla karşı karşıyayız. Onun büyük bir öz güven ve ısrarla kâinattaki düzen, nizam, hiyerarşi, güzellik ve estetik boyutu vurgulayarak; kâinatın akıl tarafından anlaşılabilecek ve bilim adamlarınca formüle edilebilecek olan yapısına dikkat çeker. Böylece, elde edilen tüm bilimsel sonuçlar tevhid ilkesinin bütüncüllüğü çerçevesinde meydana gelmekte ve Nursi'ye göre akıl-kalp ittifakının ortaya koyduğu bu ürün ise Kur'an tarafından hikmet olarak tanımlanmaktadır.

Nursi'nin tevhid ekseninde temellendirdiği din-bilim ilişkisi İ. R. El-Farukî (1921-1986), Nakip al-Attas, Seyyid Hüseyin Nasr gibi çağdaş Müslüman düşünürlerce de benzer delilerle savunulmuş; İslam'da Batı medeniyetinde olduğu gibi bir din-bilim çatışmasının olmadığı ayrıntılı olarak vurgulanmıştır (Bigliardi, 2015).

Kaynaklar

Açıkgenç, A. (2006). İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim, İstanbul: İSAM.

-----------------, (2002). Bilgi Felsefesi, İstanbul: İnsan Yayınları.

Alparslan, Ü. (1999). "Bir Model Olarak Medresetüzzehra Projesi", Köprü, Güz 1999, sayı: 68.

Atatürk, G. M. K., (1959).Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II. Toplayan: Nimet Unan, Ankara: Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, II. baskı.
Auletta, G. (2015). "Günümüzde Bilim, Felsefe ve Din: Bazı Düşünceler", Din-Bilim Okumaları, der&Çev: H. Aydeniz- F. Topaloğlu, Ankara: Elis, ss.167-201.
Badıllı, A. (1998). Mufassal Tarihçe-i Hayat, İstanbul: İttihad Neşriyat.
Bigliardi, S. (2015). "Barbour'un Sınıflandırması ve İslam Bilim Hakkındaki Çağdaş Tartışma", Din-Bilim Okumaları, der&çev: H. Aydeniz- F. Topaloğlu, Ankara: Elis, ss. 204-230.
Birekul, M. (2012). "Bilginin Toplumsal İnşası: Bir Sosyal Gerçeklik İnşası Olarak Bilginin İslamileştirilmesi'ni Yeniden Düşünmek", Milel ve Nihal, c.9, ss. 49-74.
Çetinkaya, B. Ali. (2002). "Modern Türkiye'nin Felsefî Kökenleri", C.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 2, Sivas, ss. 65-91.
Esed, M. (1999). Kur'an Mesajı, Çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk, İstanbul: İşaret Yay., 5. Baskı.
Evans, J. H.- Evans, M. S. (2008). "Religion and Science: Beyond the Epistemological Conflict Narrative" Annual Review of Sociology, Vol. 34, ss. 87-105.
Gazali.(2011). Kur'an Mücevherleri (Cevahir'ul Kur'an), çev.: A Duram, İstanbul: Hikmet Neşriyat.
Hanioğlu, Ş. (1981). Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi, İstanbul: Üçdal Neşriyat.
Kant, I. (1987). Critique of Pratical Reason, İngilizce Çeviri: Lewis White Beck (Indiana polis: Bobs-Merrill Educational Publishing, 14. baskı).
Kuhn, S. T., (2000).Bilimsel Devrimlerin Yapısı, çev. Nilüfer Kuyaş), İstanbul: Alan Yayınevi, (5. baskı).
Mardin, Ş. (1992). Bediüzzaman Said Nursi Olayı, Modern Türkiye'de Din ve Toplumsal Değişim, İstanbul: İletişim.
Mehdi, N. (2002). "Bilim-Din İlişkisi Problemine Süreççi Yaklaşım ve Ian G. Barbour'un Dörtlü Tipolojisi", M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi, 23/2, ss. 59-75. <http://e-dergi.marmara.edu.tr/maruifd/article/download/1012002046/1012001730>, Erişim: 23 Nisan 2015.
Merton, R. K., (1970) Science, Technology and Society in Seventeenth Century England, 1970 [1938].
Muhammed, A.Tevhit Risalesi, ter: Sabri Hizmetli, Ankara: Fecr Yay.
Nasr, S. H. (1989). İslâm ve İlim, çeviren İlhan Kutluer, İstanbul: İnsan Yayınları.

Newton, I., (1965). Principia,Kitap, III, (General Scholium), Newton's Philosophy of Nature, içinde (ed.) H.S. Thayer, New York: Hafner Publ.
Nursi, B. S. (2016a). Sözler, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
-----------------, (2016b). Mektubat, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
-----------------, (1995). Muhâkemât, İstanbul: Envar Neşriyat.
-----------------, (2009). Asar-ı Bediiyye, İstanbul: Envar Neşriyat.
-----------------, (2014). İşarat-ül İcaz, çev. A. Nursi), Ankara:Türkiye Diyanet Vakfı.
-----------------, (2002). Şualar, İstanbul: Envar Neşriyat.
Popper, K.R., (1994).The Myth of the Framework: In Defence of Science and Rationality. London: Routledge.
Râzî, F. (1988). Tefsir-i Kebir Mefatihu'l Gayb. terc. S. Yıldırım ve diğerleri. Ankara: Akçağ Yayınları.
-----------------, (1986). Esasu't-Takdîs, Tahkîk: Ahmed Hicazî as-Sakâ, Kahire: Mektebetu'l-Külliyyâti'l-Ezheriyye.
Rubenstein, Richard L., (1999). "Yirmibirinci Yüzyılda Din", Çev: Bekir Zakir Çoban, Dialogue&Alliance, vol. 13, no. 2, Fall/Winter.
http://www.enfal.de/dinlertarihi/dinler%20tarihi/dinler2/Yirmibirinci%20Yuzyilda%20Din/1.htm>. Erişim 17 Nisan 2015.
Tümer, Günay, (1994). "Din", İstanbul:TDV İslâm Ansiklopedisi, cilt: 9: 312-320.
Whitehead, A.N., (1926).Science and the Modern World, New York: The Macmillian Company.
Villemaire, D. D.(2002).E.A. Burtt: Historian and Philosopher: A Study of the author of The Metaphysical Foundations of Modern Physical Science, Boston Studies in the Philosophy of Science, Netherlands: Springer.

KURAN VE BİLİM PERSPEKTİFİNDEN KÂİNATTAKİ ÖLÇÜ VE DENGELER

Uzm. İdris TÜZÜN
Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Uzman,Tefsir A.B.D., Şanlıurfa.
idris.tuzun@gmail.com

Özet

Kur'ân'ın bazı ayetlerinde, Allah'ın her varlığı ve meydana gelen her olayı belli ölçülere göre yaratıp, takdir ettiği belirtilir. Kâinattan bahseden fen bilimleri de atomlardan yıldızlara kadar her şeyin ve her olayın belli ölçülere göre olduğunu ortaya koyarak, Kur'ân'ın ifadelerini doğrular. Bu makalede kâinatın büyük patlamayla yaratılışı esnasındaki ölçüler, yıldızlar arasındaki ölçüler, yağmurdaki ölçü, hayvan ve bitkilerdeki ölçüler, insan toplumlarındaki ölçüler ve insan vücudundaki ölçüler ele alınarak konu tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, denge, Kur'ân, ölçü.

Measuresand Balances in the Universe through the Perspective of the Qur'an and Science

Abstract

In some verses of the Qur'an, It is mentioned that Allah creates every creature and incident in measure. Science proves the severses of the Qur'an by showing that from atoms to stars every thing and every incident happen in certain measures. This article explains this topic through measures in the creation of the universe through BigBang, measures between stars, measure in rain, measures in animals and plants, measures in human societies and measure in human body.

Keywords: Balance, the Qur'an, measure, science.

Giriş

Peygamberimiz (s.a.v)'in pek çok mucizesi olmakla beraber, bu mucizeler içerisinde en büyüğü Kur'ân'dır. Peygamberimiz (s.a.v) bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Peygamberlerden her bir peygambere insanların iman etmesi için (Allah tarafından) *mutlaka mucizeler verilmiştir. Bana verilen mucize ise Allah'ın bana vahyettiği Kur'ân'dır. Bu yüzden kıyamet gününde tabi'leri en çok olanın ben*

olacağımı umuyorum."[251]

Geçmişteki peygamberlerin mucizelerine, ancak o zaman diliminde yaşayanlar şahit olmuştur. Onların vefat etmesiyle mucizeleri de son bulmuştur. Hâlbuki Peygamberimiz (s.a.v) vefat ettiği halde, Kur'ân'ın mucizeleri, kıyamete kadar baki kalacaktır. Bu yüzden onun ümmeti, diğer peygamberlerin ümmetinden daha çok olacaktır.[252]

Kur'ân, belagat ve fesahat yönünden mucizedir. Fakat Kur'ân'ın i'cazı yalnızca belâgât ve fesâhatiyle sınırlı değildir. Kur'ân pek çok yönden mucizedir.[253]

Kurân'ın mucizevî özelliklerinden biri de onun kevnî sırlardan bahsetmiş olmasıdır. Onun bu sırları fen bilimlerinin gelişmesiyle daha iyi ortaya çıkmıştır. Çünkü fen bilimleri kâinatın sırlarını çözdükçe, bu sırlar Kur'ân'ın kâinattan bahseden âyetlerinin de bir nevi açılımı olmuştur. Mesela Kur'ân'ın değişik yerlerinde Allah'ın yarattığı bütün varlıkları belli bir miktar, ölçü ve dengeye göre yarattığı ifade edilir. Bu konudaki bazı âyetlerden bazıları şöyledir:

"Onun katında her şey bir miktar (ölçü) *iledir."*[254]

"Allah her şey için bir ölçü koymuştur."[255]

"(O) *her şeyi yaratmış, ona ölçü, biçim ve düzen vermiştir."*[256]

"Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık."[257]

"Yeri uzatıp yaydık, orada sabit dağlar yerleştirdik, yine orada miktarı ve ölçüsü belirli olan şeyler bitirdik."[258]

"Allah kullarına rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde azarlardı. Fakat O, (rızkı) dilediği ölçüde indirir."[259]

Kâinattan bahseden fen bilimleri de ortaya koydukları verilerle galaksilerden, atomlara varıncaya kadar her tarafta hassas ölçü ve dengelerin varlığını ortaya koyarak Kur'ân'ın ifadelerini doğrular. Bu makalede Kur'ân âyetleriyle fen bilimleri arasındaki bu iki ortak özellik üzerinde durmak istiyoruz.

---

[251] Buhârî, Muhammed b. İsmail, Sahih-i Buhârî, KitabuFedailü'l-Kur'an,Bab, 1; Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İman, Bab, 70, Hn, 152.

[252] Suyûtî, Celâleddin Abdurrahman, el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân,Mektebetu-Nizar Mustafa, Mekke, 1998, IV/ 993.

[253] Zerkeşî, Bedreddin, el-Burhânfî Ulûmi'l-Kur'ân, el-Mektebetü'l-Asrıyye, 2009, II/63.;Suyûtî, IV/997;

[254] Ra'd Suresi, 8.

[255] Talak Suresi, 3.

[256] Furkan Suresi, 2.

[257] Kamer Suresi, 49.

[258] Hicr Suresi, 19.

[259] Şûrâ Suresi, 27.

1.Kâinatın Yaratılışı Esnasında Büyük Patlamadaki Denge

Kur'ân'ın değişik âyetlerinde semavat ve arzın yaratışına dikkat çekilir ve insanlar bu konuda tefekküre davet edilir. Örneğin bir âyette şöyle buyrulmuştur:

"Semavat ve arzın yaratılışı da onun (varlığının ve kudretinin) *delillerindendir"*[260].

Yukarıda *"Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık."*[261] Âyetini kaydetmiştik. Bu âyete göre küçük, büyük her şey hatta bir bütün olarak kâinatın belli ölçülere göre yaratıldığını söylememiz mümkündür. Bilim adamlarının bu konuda yaptıkları açıklamalarda bunu desteklemektedir. Şöyle ki:

Yirminci yüz yıla gelinceye kadar kâinat Samanyolu galaksisinden ibaret sanılıyordu. Edwin Hubble (1889-1953) Kaliforniya'da zamanın en büyük teleskopuyla yaptığı gözlemler sonucunda Samanyolu gibi pek çok galaksiler olduğunu keşfetti. Bu çok önemli keşfini 1929 yılında yayınladı. Galaksiler üzerinde uzmanlaşan Hubble, bir başka şok edici keşif daha yaptı: bu galaksiler birbirlerinden uzaklaşıyorlardı. Galaksiler birbirlerinden ne kadar uzakta ise o kadar hızlı birbirlerinden uzaklaşıyorlardı. Bu uzaklaşma gelişi güzel olmayıp, Hubble diyagramı olarak bilinen şekle uygun bir ölçüyle uzaklaşıyorlardı. Bu eğrinin eğimine *Hubble sabiti* denilmiştir.

Galaksilerin birbirinden uzaklaşması, daha önce onların birbirine yakın olduğunu, hatta daha da geçmişe doğru gidildiğinde bir zamanlar olmayıp, büyük bir patlamayla ortaya çıktığını gösterdi. Hubble'ın bu keşfi bilim adamlarının pek çok tartışma yapmalarına sebep oldu. Bazıları bu iddiaları reddediyor ve saçma buluyordu. Fakat daha sonra yapılan araştırmalar ve deneyler kâinatın büyük bir patlamayla meydana geldiği görüşünü destekledi. Bu durum ateist filozofların savunduğu durağan evren fikrini yıktı ve dinlerin kâinatın yoktan yaratıldığına dair iddialarının doğru olduğunu ortaya koydu. Günümüzde büyük patlamanın artık bir teori değil, isbatlanmış bir hakikat olduğu –Allah'ın varlığını kabul etmeseler bile- ateist bilim adamları tarafından da kabul edildi.[262]

Bilim adamları büyük patlama esnasında ve sonrasında harikulade ölçü ve dengeler olduğunu tesbit ettiler. Bu ölçü ve dengeler yukarıda bizim bahsettiğimiz yaratılan her şeyin belli bir ölçüye göre olduğuna dair Kur'ân'ın ifadelerini doğrulamaktadır. Mesela, bilim adamları büyük patlama esnasında patlamanın "***genişleme kuvveti***" ile maddeyi çekerek genişlemeye engel olan evrensel "***çekim***

---

[260] Rum Suresi, 22.
[261] Kamer Suresi, 49.
[262] Tafsilat için bkz: Steven Weinberg, İlk Üç Dakika, Tübitak, Ankara, 1996, s, 16-43; Stephen Hawking – LeonardMlodinov, Büyük Tasarım, Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2012, s, 50, 117-136.

kuvveti” arasında hassas bir denge ile oluştuğunu söylemektedirler. Kozmoloji profesörü Paul Davies’in ifadesiyle: *“Dikkatli ölçümler kâinatın genişleme hızını kritik bir değerin çok yakınında tespit etmiştir. Öyle ki kâinat kendi kütle çekim kuvvetinden kurtulacak kadardır ve sonsuza kadar genişleyebilir. Eğer patlamanın hızı biraz yavaş olsaydı çekim gücünden dolayı kâinat kendi içine çökerdi, birazcık fazla olsaydı kâinatın maddeleri tamamen dağılıp gitmiş olurdu. Şu suali sormak hayreti muciptir: kâinatın bu genişleme hızı o kadar hassas* bir *şekilde ayarlanmıştır ki: hızın değeri bu iki felaketin çok ince ayrım çizgisine düşmüştür. Eğer patlama meydana geldiğinde bu hız gerçek hızından sadece* 10^{-18} *kadar farklı olsaydı* bu, dengeyi yok etmeye *yetecekti. Kâinatın patlama gücü inanılmaz bir hassasiyetle, kütle çekim gücüne hemen hemen denk gelmiştir. Büyük patlama öyle alelade bir patlama olmayıp patlamanın şiddeti gayet zarifçe düzenlenmiştir.”*[263]

Paul Davies *The Mind of God (Tanrı’nın Zihni)* adlı kitabında başka bir noktaya şöyle dikkat çekiyor: “(Büyük patlama esnasında) *Eğer elektron ve protonun kütlelerinin toplamı normal olarak bir nötronun kütlesinden biraz daha az olmak yerine, birazcık daha fazla olsaydı, netice felâket olurdu. Kâinatta her yerde, bütün hidrojen atomları nötron ve nötrinolar oluşturmak üzere ayrışıvereceklerdi. Nükleer yakıtı kalmayan Güneş büzülüp yok olacaktı.*”

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kur’ân Allah’ın her şeyi belli bir ölçü ve miktara göre yarattığını bildirmektedir. Kâinatın yaratılışı esnasında da harikulade ölçü ve dengelerin olduğu bilim adamları tarafından ortaya konulmuştur. Dolayısıyla büyük patlama Allah’ın varlığını gösterdiği gibi, kâinatın yaratılışı esnasındaki ölçü ve dengelerin tesbiti de, Kur’ân’ın bildirdiğini teyit etmektedir.

2.Yıldızlar, Güneş ve Gezegenler

Kur’ân’da; *“Güneş ve ay hesap iledir.”*[264] buyrulur. Müfessirler ayette geçen “*hüsban*” ifadesinin çoğul manasına geldiğini söylemişlerdir.[265] Dolayısıyla bu âyet güneş ve ayın pek çok hassas hesaplara, ölçülere göre yaratıldıklarını ve hareket ettiklerini ortaya koyar. Burada bu hesap ve ölçülerden yalnızca biri üzerinde durmak istiyoruz. Şöyle ki:

Kütlelerin *kütle çekim kuvveti* denilen bir çekim gücü vardır. Bu çekim gücünden dolayı bırakılan her hangi bir nesne yeryüzüne düşer, nehirler yüksek yerlerden aşağıya doğru akarlar.

---

[263]Paul Davies, Superforce: Thesearchfor a Grand Unified Theory of Nature, A Touch Stone Book Published by Simon&Schuster, New York (1984), s. 184; Ayıca, Paul Davies, Godand the New Physics, Simonand Schuster, 1983, s, 179.

[264]En’am, 96, Rahman, 5.

[265]Beyzavî, Tefsiru Beyzavî, Daru Kütübü’l-İlmiyye, Beyrut, 1999, c, 1, s, 313.

Çekim kuvveti, kütlelerin kütlesiyle doğru, kütleler arasındaki mesafeyle ters orantılıdır. Yani kütle arttıkça çekim gücü artar, kütleler arası mesafe arttıkça çekim gücü azalır. Bu yüzden Dünyanın merkezine yakın olan deniz kenarlarında yapılan bir ağırlık ölçümüyle, yüksek bir dağda yapılan ölçüm arasında çok azda olsa farklar olduğu görülür. Veya bir ağırlık ölçümü Dünyada farklı, Ay'da farklı neticeler verir.

Dünya üzerindeki varlıkları çektiği gibi, Ay'a da bir çekim uygular. Fakat Ay ortalama 382 bin km uzakta olduğundan, çekim gücü onu Dünya'ya düşürecek kadar değildir. Aynı zamanda Ay, Dünya etrafında saatte 3660 km hızla seyahat eder. (Jet uçaklarının bir saatte 2500 kilometre mesafe kat ettiğini düşünürsek, Ay'ın bu hızı oldukça yüksektir.) Ay bu hızlı dönme sayesinde bir merkezkaç kuvveti elde eder. Dünya, Ayı çekerken, Ay bu merkezkaç kuvvet yüzünden fırlayıp uzaya kaçmak ister. Bu iki kuvvet arasında tam bir ***denge*** kurulduğundan, Ay, ne Dünya'ya düşer, ne de fırlayıp uzaya gider. Eğer Dünyanın çekim kuvveti biraz daha fazla olsaydı, Ay, Dünya üzerine düşerdi. Veya Ay'ın merkez kaç kuvveti biraz daha fazla olsaydı, Ay uzaya fırlar, giderdi.

Dünya ve Ay arasındaki –yerçekimi ve merkezkaç kuvvet- ilişkisi kâinattaki büyük, küçük bütün kürelerde vardır. Mesela, Güneş, çekim kuvvetiyle Dünyayı kendine çeker. Dünya ise merkezkaç kuvveti ile uzaya fırlamak ister. Bu iki kuvvet arasındaki denge sayesinde, Dünya Güneş'e belli bir mesafede durur ve Güneş etrafındaki yörüngesinde saniyede 30 km hızla gezer.[266] Bu iki kuvvetten birinin artması veya eksilmesi ya Dünya'nın Güneş'e çarpmasına ya da Dünya'nın yörüngesinden çıkıp uzaya fırlamasına sebep olur.

Aynı ilişki, Güneş ile diğer gezegenler arasında da vardır. Fakat her gezegenin kütlesi, dönme hızı ve Güneş'e uzaklığı farklı olduğundan, Güneş'in bunlara uyguladığı çekimle, onların merkezkaç kuvvetleri farklı farklıdır.[267]

Çekim kuvveti Güneş ve gezegenler arasında olduğu gibi, sistemdeki bütün gezegenler arasında da vardır. Tabii ki gezegenlerin birbirine uyguladıkları etki Güneş'in çekim kuvveti kadar güçlü değildir. Fakat bu çekim azda olsa birbirlerine tesir eder. Mesela, Güneş sisteminin en büyük gezegeni Jüpiter'dir. Jüpiter Dünya'dan bin defa büyüktür ve 13 adet uydusu vardır. Jüpiter uydularıyla beraber etrafındaki gezegenlere ve Dünya'ya bir çekim uygular. Ayrıca Jüpiter Dünyadaki hayatın muhafaza edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Jüpiter güçlü çekim kuvvetiyle Güneş Sistemine giren her türlü kuyruklu yıldız ve asteroiti ya yörüngesini değiştirerek fırlatır ya da kendi içerisine alarak o gök cismini yok

[266] Dünya'nın bir yılda güneş etrafında çizdiği daire ortalama 950 milyon km'dir.
[267] Paul Davies, Tanrı ve Yeni Fizik, İm Yayınları, s, 52.

eder. Eğer Jüpiter olmasaydı asteroit ve kuyruklu yıldızlar sürekli Dünya'ya çarparlar ve yeryüzündeki hayatı bitirirlerdi.[268]

Güneş ve gezegenler arasındaki çekim kuvveti Güneş sisteminde dengeli bir birlik ve bütünlük sağlamaktadır. Bazı bilim adamları Güneş sistemindeki dengenin teşekkül etmesi için sisteme bir tür dizayn yapıldığını söylemişlerdir. Bazı bilim adamları da "Güneş sistemi gerçek manada bir sistemdir. Gezegenlerin yalnızca gelişigüzel bir topluluğu değildir"[269] demişlerdir.

Güneş dengeleme faaliyeti aslında Samanyolu galaksisinin merkezi ile galaksideki bütün yıldızlar arasında da mevcuttur. Hatta feza âlemindeki bütün yıldızlar ve galaksilerde de bu özellikler müşahede edilmektedir. Kütleler arasında çekim kuvveti ile merkezkaç kuvvet arasında dengeler kurularak, uzaydaki kütleler arasında organik bir bütünlük oluşturulmuştur.

Gök cisimlerinin bu durumları açıkça Allah'ın varlığını göstermektedir. Çünkü bu devasa düzen incelendiğinde, bu düzenin harikulade bir plana göre tanzim edildiği ve bu planın arkasında da ilim, irade ve kudret sahibi bir zatın olması gerektiği açıkça anlaşılmaktadır. Bu harikulade düzenin tesadüfen oluşması mümkün değildir. Çünkü tesadüf bir kere olur, iki kere olur, milyonlarca defa olmaz. Milyonlarca defa olan ve tekrarlanan düzenli ilişkiler ise tesadüf olmaz. Bunun tesadüf olduğunu iddia etmek yalnızca bir iddia ve bir kabul olur, delil ve isbatın konusu olmaz.

Görünüşte zahiren çekim kuvveti, bütün yıldızlar arası ilişkiyi sağlayıp kâinatta bir bütünlüğün ortaya çıkmasını netice veriyorsa da, hakikatte bütün bunların arkasında Allah'ın sonsuz ilmi, iradesi, gücü ve kudreti vardır. Çekim kuvveti sebeptir, fakat asıl müessir kudret-i ilâhîdir.

3.Yağmurdaki Ölçü ve Denge

Bilindiği gibi yeryüzünde okyanuslardan, denizlerden, göllerden, akarsulardan ve topraktan sular buharlaştırılır. Havaya karışan su buharları yoğunlaşarak bulutların teşekkülüne vesile olur. Bu bulutlar da rüzgârlar sayesinde değişik bölgelere taşınır ve yağmur olarak tekrar yeryüzüne indirilirler.

Peki, buharlaşarak havaya karışan ve havada yoğunlaşarak tekrar bize yağmur olarak gönderilen suyun miktarı ne kadardır? Bu konuda Kur'ân'ın verdiği haberlerle, bilimin ortaya koyduğu bulgular birbiriyle örtüşmektedir.

Bazı âyetlerde yağan yağmurun belli bir miktara (ölçüye) göre yağdığı ifade edilir:

---

[268] http://www.umitsamimi.com/2013/01/jupiter-dunyamizi-nasil-korur/ (Erişim, 5.06.2015)
[269] Taşkın Tuna, Güneş Sistemi, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1983, s, 66

“*Gökten belli bir miktara* (ölçüye) *göre suyu* (yağmuru) *indiren O'dur. Biz onunla, ölü memlekete hayat veririz. İşte siz de böylece* (mezarlarınızdan) *çıkarılacaksınız.”*[270]

Bir başka ayette de şöyle buyrulur:

“Gökten belli bir mikdar su (yağmur) *indirip onu arzda durdurduk. Bizim onu gidermeye de elbet gücümüz yeter.”*[271]

Peygamberimiz (s.a.v)’de bu konuda şöyle buyurmuştur:

“Bir yıl diğer yıllardan daha fazla yağmur yağıyor değildir. (Her yıl aynı miktarda yağmur yağar.) *Fakat Allah o yağmurları memleketlerde dilediği gibi tasarrufta bulunur.* (Bazı memleketlere az yağar, bazılarına çok yağar.) *Gökyüzünden inen her katre veya yeryüzünde çıkan her bir rüzgâr ancak bir ölçü ve mîzâna göredir.*”[272]

Bilim adamları su döngüsü dedikleri suyun devr-i daimi esnasında ne kadar suyun buharlaştığı, ne kadar suyun atmosferde olduğu ve ne kadarının yeryüzüne indiği hakkında bazı araştırmalar yapmışlar ve neticede peygamberimizin verdiği habere uygun bir tesbitte bulunmuşlardır:

Bilim adamlarının söylediğine göre; Atmosferdeki su buharı genelde $13x10^{12}$ ton kadardır. Bu değişmeyen sabit bir miktardır. Yağmurlar yağdığında bu oran azalır, fakat buharlaşmayla eksilen miktar telafi edilir. Böylelikle oran muhafaza edilir.Bilim adamları ortalama olarak yeryüzünden ***her saniyede 16 milyon ton*** **suyun buharlaştığını** hesaplamışlardır.

Acaba yeryüzüne inen su miktarı ne kadardır? Yapılan araştırmalar ***her saniye yeryüzüne inen su miktarının da 16 milyon ton*** –yani buharlaşan miktar kadar- olduğunu göstermektedir. Bu miktar bir yılda ise 505 milyon kere milyon ton değerine ulaşmaktadır. Güneş’ten Dünya’ya gelen $13,4 \times 10^{20}$ kilokalorilik ısı enerjisinin % 22’si bu buharlaşma için harcanmaktadır.[273]

Bilim adamlarının söyledikleriyle, Kur’ân’ın ve peygamberimizin verdiği haber birbiriyle örtüşmektedir.

Buraya kadar yaptığımız izahlar hem Dünya’da tecelli eden Allah’ın *Adl* ismini, hem de 1400 sene önce Kur’ân ve sünnetin verdikleri haberle, bugünkü bilimsel araştırmalar arasındaki uygunluğu göstermektedir.

---

[270]Zuhruf Suresi, 11.
[271]Müminun Suresi, 18.
[272] İmam Suyutî, Ed-Dürrül-Mensur, Daru’l-Fikr, Beyrut, 1993, c, 5, s, 71.
[273] Taşkın Tuna, Etrafımızdaki Hava, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1984, s, 30-31.

4.Canlı Varlıklardaki Denge ve Bu Dengenin Bozulması

4.1.Canlılar Âlemindeki Denge

Bütün bitki ve hayvan türleri çoğalmaya, yayılmaya, yeryüzünü kendi cinsleriyle doldurmaya meyillidirler. Fakat hiçbir canlının aşırı derecede çoğalıp yeryüzünü istila ettiği de görülmemiştir. Mesela denizlerdeki bazı balıklar binlerce, milyonlarca yumurtlarlar.[274] Bir çift farenin yılda 500, üç yılda ise 20 milyona ulaşacağı tesbit edilmiştir. Bundan yola çıkarak çoğalan balıkların denizleri, farelerin ise karaları istila etmesi gerekirken hiçte öyle olmamıştır. Çünkü Allah, onların karşısına koyduğu başka canlılarla, onların aşırı derecede çoğalmasını önlemiş, böylelikle, balıklar denizleri, fareler de karaları dolduracak derecede çoğalmamıştır. Doğumları, yaşayışları ve ölümleri daima bir denge içinde sürüp gitmiştir. Balık ve farelerde görülen bu durum, bütün canlı varlıklar için de geçerlidir.

Yeryüzünde doğumları, sayıları, yaşayışları ve ölümleri birbirinden çok farklı, milyonlarca canlı türü birbiri içinde ve birbirine bağımlı olarak yaşar. Hepsinde bir yayılma meyli vardır. Fakat onların aşırı derecede çoğalmasını önleyen ve sınırlandıran başka canlılar da vardır.

Bilim adamları, birbirleriyle etkileşim içinde olup, birinin diğeriyle beslendiği canlıları incelemişler ve bunu ***besin zinciri*** diye isimlendirmişlerdir. Mesela, çekirge otları, kurbağa çekirgeyi, yılan kurbağayı, kartal yılanı yer. Her biri diğerinin rızkı olur. Aynı zamanda birbirlerinin aşırı derecede çoğalmasını önleyerek bir dengenin kurulmasına vesile olurlar. Bilim adamlarının ***ekolojik denge*** dedikleri bu durum, tabiî seleksiyon değil, Allah'ın canlılar arasına yerleştirdiği ilâhî bir dengedir. Eğer her an onları gören, idare eden ve dengeleyen ilmi ve kudreti sonsuz bir yaratıcı olmasaydı, yüzyıllardan beri bütün canlılarda görülen bu harikulade dengeler bozulur ve canlılar âlemi önce bir karmaşaya döner, sonrada kısa bir zamanda yok olur giderdi.

4.2-Dengenin Bozulması

Canlılar âleminde Allah tarafından oluşturulmuş *ekolojik bir denge* vardır. Fakat bu denge bazen insanların müdahalesiyle bozulmaktadır. Bu dengeyi bozmasının cezasız kalmayacağı Kur'an'da şöyle bildirilir:

---

[274] Bazı balıkların bir senedeki yumurtaları hakkındaki şunlar tesbit edilmiştir: Uskumru; 350 - 400 bin arası, Has kefal; 150 bin - 1 milyon arası, Palamut torik 400 binden birkaç milyona kadar, Orkinos; yaklaşık 1 milyona yakın, Mığrı; 3-5 milyon, Mavi kefal balığı; 150 binden 7 milyona kadar, Levrek, 500 bin - 2 milyon arası, Pervane balığı; 300 milyona yakın yumurta yumurtlar.

“İnsanların elleriyle işledikleri yüzünden kara(lar)*da ve deniz(*ler)*de fesat çıktı; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını böylece kendilerine tattırır”.*

Son yüzyılda insanların bazı hayvanları aşırı derecede öldürmeleriyle veya çevreyi kirletmeleriyle bazı canlı türleri yok olmuştur. Bu canlıların yok olmaları, onlarla etkileşim içindeki varlıklarında yok olmasına sebep olmuş, neticede denge bozulmuştur. Diğer ifadeyle insanların besin zincirinden bir halkayı yok etmeleri, canlılar arasındaki dengeyi bozmuştur.

Ekolojik dengenin bozulma sebeplerinden biri, herhangi bir canlının yerinin değiştirilmesidir. Yirminci yüzyılda ulaşım vasıtalarının gelişmesiyle Dünya genelinde bir hareketlilik oldu. İnsanlar ticaret, eğitim, eğlence gibi değişik sebeplerle seyahatler yaptılar. Bu seyahatler esnasında değişik bitki ve hayvan türlerinin başka coğrafyalara taşıdılar. Taşınan bu bitki ve hayvan türlerinin bir kısmı gittikleri yeni yerlerde *ekolojik dengeyi* bozdular. Bu konuda sayılamayacak kadar çok örnekler vardır. Onlardan iki tanesi üzerinde duralım.

4.2.1-Avustralya ve Kaktüs

1900 yıllarında bir göçmen, Avustralya’ya bir kaktüs getirmişti. Bu kaktüs ekilmesinden bir müddet sonra o kadar hızlı bir şekilde yayıldı ki, çok geçmeden 24 milyon hektar araziyi kapladı ve her yıl 4 milyon hektar araziyi de istila etti. Bu hal şehirlilerin de, köylülerin de hayatlarını zorlaştırmaya başladı, ekinleri yok etti, tarıma darbe indirdi. Avustralyalılar bu bitkinin hızlı yayılışını önleyecek bir çare bulamadılar. Bütün Avustralya hiç bir engel tanımadan yayılan, bu yabancı kaynaklı başıboş bitki ordusunun istilasına uğrama tehlikesi ile karşı karşıya kaldı.

Böcek uzmanları Dünyanın çeşitli yerlerinde yaptıkları araştırmalar sonunda 1925 yıllarında sadece bu kaktüs ile yaşayan, sırf onun yapraklarını yiyerek beslenen bir böcek buldular. Bu böcek hızla ürüyordu. Aynı zamanda Avustralya'da, düşmanı olan bir başka böcek türü yoktu. Böcek çok geçmeden söz konusu kaktüsün yayılmasını durdurdu. Arkasından kendi üremesi de yavaşladı. Günün birinde kaktüs türü bitkinin, sürekli yayılışını önlemeye yetecek kadar az bir nesli kaldı.[275]

4.2.2-Avustralya’da Tavşan Felaketi

Tavşan, her kıtada var olan bir hayvandır. Onların aşırı derecede çoğalarak tabiattaki dengeyi bozduğu da görülmemiştir. Fakat Avustralya’da durum çok farklı olmuştur. 1859 yıllarında Avustralya’ya yerleşen bir İngiliz, yanında iki düzine tavşan getirmişti. Bu tavşanlar kaçtılar ve daha sonra onları sınırlandıracak

[275]CressyMorrison, İlim İman Etmeyi Gerektirir, (Mütercim: Nureddin Boyacılar) D.İ.B. Yayınları, Ankara, 1992, s, 91

hayvanlar olmadığından hızla üremeye başladılar. Birkaç sene içinde iki düzine tavşancığın nüfusu on binlerle ifade edilmeye başlandı. İlerleme hızları senede orman içinde 10-15 kilometre, düz sahada ise 130 kilometre olarak tahmin ediliyordu. Verdikleri zarar ile baş edemeyen halk bu konuda yönetimden yardım istedi. 1900 yılına gelindiğinde sürekli avlanıp yakalanmaya çalışılmalarına rağmen tavşanlar tüm kıtayı sarmaya başladılar. Tavşanlar tarihe bir memelinin bir bölgeye en çabuk yayılışı olarak geçti. Bunlar da işe yaramayınca 1950'li yıllarda zehir kullanılmaya başlandı ve tavşan sayısı iki sene içinde 600 milyondan 100 milyona kadar düşürülebildi.

Avustralya'da tavşanlar ile süren savaş halen gündemde olan ve sürekli çözümler geliştirilmeye çalışılan bir problemdir ve tavşanları kontrol altında tutmak için çalışmalar sürdürülmektedir.[276]

Buraya kadar söylediklerimizin neticesinde şöyle diyebiliriz: Canlı varlıklar çoğalmaya ve yayılmaya meyillidirler. Fakat Allah, onların karşısına koyduğu başka canlılarla, onların sınırsız ve kontrolsüz çoğalmalarını önlemektedir. Böylelikle canlılar arasına bir denge ve düzen sağlanmaktadır. İnsanoğlu şuursuzca yaptığı faaliyetlerle bazen bu düzeni ve dengeyi bozmaktadır.

4.2.3-Toplumdaki Kadın ve Erkek Oranındaki Denge

Bu konuda Kur'ân'da şöyle buyrulur:

"(Allah) *dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder. Yahut onları, hem erkek hem de kız çocukları olmak üzere çift verir. Dilediğini de kısır kılar. O, her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir."*[277]

"Allah, her dişinin neye gebe kalacağını, rahimlerin neyi eksik, neyi ziyade edeceğini bilir. Onun katında her şey bir ölçü iledir."[278]

Bilhassa ikinci âyete dikkat edildiğinde erkek olsun kız olsun doğacak çocukların belli bir "miktar"a göre yaratıldığı ifade edilmektedir. Bugünkü bilimin ortaya koyduğu verilerde bu âyeti tasdik etmektedir. Şöyle ki:

Nüfus alanında yapılan ilmi çalışmalar, hem şehir, hem ülke, hem de bütün dünya ölçeğinde kadın-erkek oranlarında harikulade bir denge olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmalara göre, doğumlarda ortalama 105 erkeğe karşılık, 100 kız çocuk doğmaktadır. Erkek bebek ölümleri daha yüksek olduğundan 4 yaş civarında her iki cinsin sayısı dengelenmektedir.[279]

---

[276] Bkz: http://www.tavsan.org/avustralya_istilasi.php
[277] Şura Suresi, 49, 50
[278] Ra'd Suresi, 8.
[279] Erol Tümertekin-Nazmiye Özgüç, Beşeri Coğrafya, Çantay Kitabevi, 2015, s, 272.

Toplumlardaki nüfusa bakıldığında yine kadın ve erkek sayısının dengede olduğu görülmektedir. Bu durum ülkeler düzeyinde böyle olduğu gibi, Dünya genelinde de kadın ve erkek oranları yaklaşık olarak birbirine eşittir. Günümüzde Dünya nüfusu kabaca % 50,5 erkek; % 49,5 kadın şeklinde birbirine yakındır.

Savaşlar, hastalıklar ve göç gibi sebeplerle nüfustaki kadın-erkek oranındaki denge bazen bozulabilmektedir. Ancak kendi haline bırakıldığında zamanla bu oran yeniden dengeye gelmektedir.

4.2.4-Nüfusta Dengesizlik ve Sosyal Problemler

Yukarıda belirtildiği gibi şehir, ülke ve dünya çapında bütün toplumlarda kadın ve erkeklerin doğum ve ölüm oranlarında bir eşitlik tesis edildiği, her iki cins arasına bir denge kurulduğu ve bu sayede insanlık âleminin nüfus yönünden dengeli bir hayat sürdüğü görülmektedir. Bu ölçü ve denge ise ister istemez bize doğum ve ölümlerin bir plan dâhilinde olduğunu göstermektedir. Bu plan elbette tesadüfün değil, her an bütün insanları gören, bütün hadiselerden haberdar olan, ilim, irade ve kudret sahibi yüce bir yaratıcının eseri olabilir.

Toplumlarda zaman zaman sosyal ve ekonomik şartlar –örneğin savaş- yüzünden, nüfustaki kadın erkek oranında değişmeler olmakta, bu da kadın-erkek arasındaki dengeyi bozabilmektedir. Kendiliğinden meydana gelen değişiklikler genelde toplumlarda pek fazla problem oluşturmamış, zamanla bu problemler ortadan kalkmıştır. Ancak, nüfus artışından endişe duyan bazı ülkelerin nüfusa zorla müdahalesi, yüce yaratıcının insanlık âlemine koyduğu bu ölçü ve dengelerin bozulmasına ve pek çok sosyal problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Hindistan ve Çin'de uzun zamandır tek çocuk politikası izlenmiş ve evli çiftlerin birden fazla çocuğa sahip olması yasaklanmıştır. Aileler genellikle erkek çocuk istedikleri için kız çocuklarını doğumdan önce veya sonra öldürmüşlerdir. Bu hal de ister istemez iki ülkede kadın ve erkek oranlarında bir dengesizliği netice vermiştir. 1990'da UNİCEF'in yayınladığı "*The Lesser Child: The Girl in India*" "*Daha Az Çocuk: Hindistan'da Kızlar*" adlı raporda, Hindistan'da her yıl ölen kız çocukları sayısının, erkeklerinkinden 300 bin fazla olduğu belirtilmiştir.[280] Birleşmiş Milletler, Hindistan'da her 100 bekâr kadına karşılık, 133 bekâr erkek bulunduğunu rapor etmektedir. Hindistan gibi doğumdan önce cinsiyet belirlemenin yapıldığı ülkelerde erkek oranı belirgin şekilde yüksektir. Çin'de de durum farklı değildir. Çin hükümetinin yayınladığı rakamlara göre 1995'de, eş bulamadığı için evlenemeyen otuzlu yaşlarda 10 milyon insan

[280] Erol Tümertekin-Nazmiye Özgüç, a.g.e., s, 278.

bulunmakta idi. Araştırmacılar, kendine eş bulamayan erkek sayısının, 21. yüzyılın ilk on yılında iki-üç katına çıkacağını belirtmektedir.[281]

Hûlasa; buraya kadar anlattıklarımız toplumlardaki kadın erkek oranında bir denge olduğunu, fıtrata uygun olmayan müdahalelerin nüfustaki dengeyi bozarak pek çok sosyal problemlere sebep olduğunu ortaya koymaktadır.

5-İnsan Vücudunda Ölçü ve Denge

Bazı âyetlerde Allah'ın varlıkları yaratıp, onları tesviye ve takdir ettiği, yani onları belli ölçülere göre yarattığı ifade edilir. Mesela bir âyette şöyle buyrulur:

"(O Allah) *ki: yarattı ve tesviye etti,* (sonra) *takdir etti ve yol gösterdi."*[282]

Bu âyet umumî olarak bütün varlıkların bilhassa bitki ve hayvanların belli ölçülere, miktarlara göre yaratıldığını göstermektedir.[283] Bu varlıklar içinde insan eşref-i mahlûkat olarak en güzel biçimde yaratılmıştır. Onun yaratılışında pek çok harika ölçüler gözetilmiştir. Bu konuda bir âyet şöyledir:

"Ey insan! İhsanı bol Rabbine karşı seni aldatan nedir? O Allah ki seni yarattı, seni düzgün ve dengeli kılıp, ölçülü bir biçim verdi. Seni istediği her hangi bir şekilde parçalardan oluşturdu".[284]

Ayetteki "*adeleke*" (عدلك) kelimesini müfessirler "bünye ve uzuvların düzgün, ölçülü ve mutedil olması, azalar arasında uyum ve denge olması" şeklinde tefsir etmişlerdir. Bu konuda İbn Abbas "Belini doğrulttu, dik ve dengeli kıldı, eğri belli hayvanlar gibi yapmadı." demiştir.[285]

Müfessir Mukatil de "Allah tarafından insana iki göz, iki kulak, iki el ve iki ayak verilmiş ve bu azalar arasında tam bir denge ve oran gözetilmiştir. Mesela, iki elden biri diğerinden uzun veya iki gözden biri diğerinden daha büyük yaratılmamıştır."[286] Demiştir.

Müfessirlerin âyeti tefsir ederken simetriyi nazara vermeleri âyetin manasına uygundur. Fakat kanaatimizce âyetin manası yalnızca zikredilenlerle sınırlı değildir. İnsan vücudunda simetrinin de ötesinde pek çok dengeler ve ölçüler vardır. Âyetin insanın maddî veya manevî bütün cihazlarında var olan ölçü ve dengelerden bahsediyor olması daha makul görünmektedir. Aşağıda buna dair bazı örnekler üzerinde durulacaktır.

Psikologlar yaptıkları zekâ testleriyle toplumdaki zekânın belli bir ölçüye göre dağıtıldığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalara göre: İnsanların yaklaşık üçte

---

[281] Erol Tümertekin-Nazmiye Özgüç, a.g.e., s, 279.
[282] A'la, 2, 3.
[283] Mehmet Vehbi Efendi, Hülasatü'l-Beyan, Üçdal Yayınları, c, 16, s, 6417-6418
[284] İnfitar, 6-8.
[285] Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'ân Dili, Sadeleştiren: İsmail Karaçam ve arkadaşları, Azim Dağıtım, İstanbul, tsz., c, 9, s, 51.
[286] Fahrettin Razî, Tefsiru Fahri Razî, Daru'l-Fikr, 1995, c, 16, s, 81.

ikisi (%68) 85 ile 115 IQ aralığındadır. Bu alan normal zekâ olarak adlandırılır. 70 ile 85 arasında olan % 13 kadarı geri zekâlılığa yakın, 115 ile 130 arasında olan % 13 kadarı da üstün zekâlılığa yakındırlar. İnsanların %95'i ise, 70-130 IQ aralığındadır. Geri zekâlı olanlarla, üstün zekâlı olanların oranı aynıdır ve toplumda yaklaşık %2 civarındadır.[287]

Toplumda zekâ dağılımı belli bir ölçüye göre olduğu gibi, insanların boylarında da benzer bir eğilim olduğu görülmüştür. Mesela, aynı yaşta ve aynı cinsten bir grubun boyları ölçülecek olsa, bunların en kısa boyludan en uzun boyluya kadar bir sıraya girdiği görülür. Ancak ilginç olan nokta, büyük çoğunluğun orta boylu olup, bunlardan çok kısa ve çok uzun boylu olanların azınlıkta kalmasıdır.[288]

İnsan vücudundaki organlarda ve organların çalışmalarında da mükemmel bir denge hali görülmektedir. Mesela acıktığımız zaman kandaki şeker oranı düşer ve açlık hissi ortaya çıkar. Yemek yenilip de insan doyduğunda tokluk hissi ortaya çıkar ve yemeğe olan ihtiyaç hissi durdurulur. Benzer bir faaliyette alyuvarlarda görülür. Kandaki alyuvarlar azaldığında ilikler faaliyete geçer ve alyuvar üretirler. Alyuvarlar belli bir miktara ulaştığında iliklerdeki üretim durdurulur.

İnsan vücudunda ortalama her saniyede 50 milyon hücre ölmekte, ölenlerin yerine de bir o kadarı üretilmektedir. Bu yoğun trafiğin dengeli bir şekilde düzenlenmesi sayesinde hayatımız sükûnet içinde devam etmektedir. Sürekli hücre kaybına mukabil aynı oranda yeni yeni hücreler oluşmazsa veya hücre kaybına mukabil aşırı hücre üretimi olursa insan vücudunda denge bozulur, hastalıklar ortaya çıkar ve vücudun hayatı tehlikeye girer. Mesela kanser, hücrelerin aşırı, dengesiz çoğalmasından kaynaklanan en tehlikeli hastalıklardan sadece biridir.

Yeme ihtiyacı ve alyuvarların üretiminde olduğu gibi hemen hemen vücuttaki bütün faaliyetlerde benzer bir ayar yapıldığı görülmektedir. Vücutta her hangi bir eksiklik olduğunda organizma faaliyete geçmekte, ihtiyaç temin edildiğinde ise faaliyet durdurulmaktadır.

Sonuç

Makalemizin başında *"Hiçbir şey yok ki, onun hazineleri bizim katımızda olmasın. Biz ondan ancak belli bir miktar indiririz."*[289] Âyetini ve benzer âyetleri zikretmiştik. Fen bilimlerinden buraya kadar aktardığımız izahlar da, hücreden

[287]RodPlotnik, Psikolojiye Giriş, Kaknüs Yayınları, s, 288.
[288] Feriha Baymur, Genel Psikoloji, İnkılap ve Aka, İstanbul,1978, s, 243.
[289]Hicr Suresi, 21.

Samanyolu galaksisine varıncaya kadar her yerde ölçüler, dengeler olduğunu göstererek, Kurân'ı teyit etmektedir. Buraya kadar yaptığımız izahları kısaca şöyle hulasa edebiliriz:

- Kâinat büyük bir patlama ile yaratılmış, arkasından da muazzam bir hızla genişlemeye başlamıştır. Bilim adamları bu genişleme esnasında, genişleme hızı ile çekim kuvveti arasında harikulade bir ölçü ve denge olduğunu tesbit etmişlerdir.
- Çekim gücü ve merkezkaç kuvvet arasında oluşturulmuş denge sayesinde, Ay ile Dünya, Dünya ile Güneş, Güneş ile gezegenler, Güneş sistemi ve galaksi, galaksimiz ve diğer galaksiler arasında bir birliktelik oluşturulmuştur. Bu dengelerdeki az bir değişiklik bütün kâinatta devasa değişiklikleri netice verecek özelliktedir.
- Dünyada her saniye yaklaşık 16 milyon ton su buharlaşmakta, 16 milyon ton su da yağmur olarak yeryüzüne inmektedir. Böylelikle tonlarca tuzlu su, tatlı suya dönüşmekte, yeryüzündeki hayat devam edebilmektedir.
- Yeryüzündeki bütün bitki ve hayvanlara bir yayılma, çoğalma meyli verilmiş, fakat onların aşırı derecede çoğalıp yeryüzündeki dengeyi bozmaması için, önlerine başka canlılar da konularak ekolojik bir denge oluşturulmuştur. Zaman zaman insanların bilerek veya bilmeyerek bu ekolojik dengeyi bozdukları müşahede edilmektedir.
- Yapılan araştırmalar toplumdaki kadın, erkek oranlarında da bir denge olduğunu göstermektedir. İnsanların müdahale etmemesi şartıyla doğum ve ölüm hadiselerinde kadın ve erkek sayılarının birbirine eşit olduğu görülmektedir.
- Toplumu oluşturan fertlerin boyları, zekâları incelendiğinde, boy ve zekânın toplumda belli ölçülere göre dağıtıldığı görülmüştür.
- İnsan, hayvan ve bitki vücutları incelendiğinde, hepsinde simetrik bir yapı olduğu, yine bu canlı vücutlarında *altın oran'a* uygun ölçüler *olduğu* görülmektedir.
- En küçük yapı birimi hücrelerde de –örneğin, alyuvar ve akyuvarlarda- dengeli azalma ve çoğalmalar görülmektedir. Bu hücrelerin azalma ve çoğalmalarındaki denge bozulduğunda insan hayatı tehlikeye girmektedir.

Bilimlerin, bize sunduğu hücrelerden kâinatın bütününe varıncaya kadar her yerde ve her zamanda müşahede edilen bu ölçüler ve dengeler nasıl meydana gelmiştir?

Bu soruyu ateistler "tesadüfen, kendiliğinden olmuştur" diye cevaplandırmaktadırlar. Onların bu sözleri bir delil ve ispata dayanmamakta, bir iddia ve kabulden ileri gitmemektedir. Bu cevap önyargısı olmayan insanları pek de tatmin eden bir cevap değildir. Ne tesadüflerin, ne de şuursuz varlıkların bu akıl almaz devasa büyüklükteki kâinattaki ölçü ve dengeleri kurması mümkün değildir.

Bu ölçü ve dengeler ancak her an bütün kâinatı müşahede eden, kudreti her şeye yeten, bir işi yaparken, diğer işler kendisine zor gelmeyen mukaddes bir zatın işleri olabilir. Biz o mukaddes zata Allah diyoruz.

Haşr Suresi 24. Ayete Göre Yaratılış İmkânı ve Tabiatı:
EVRİMİN İMKÂNSIZLIĞI

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZDEMİR
Bitlis Eren Üniv. İslami İlimler Fakültesi TİBB. Tefsir Anabilim Dalı.
ahmetzdmr77@gmail.com.

Özet

Kur'an, ilk canlının ne zaman ve nasıl yaratıldığına dair herhangi bir bilgi sunmamaktadır. Ancak, "O, Hâlık (her şeyi yaratan), Bâri' (yoktan var eden), Müsavvir (her mahlûka sûret veren) Allah'dır. Esmâü'l-Hüsnâ (en güzel isimler) O'nundur. Göklerde ve yerde ne varsa, O'nu tesbîh eder. Çünki O, Azîz (kudreti dâimâ üstün gelen) dir, Hakîm (her işi hikmetli olan) dır" (Haşr,59/24) ayetinde genel olarak kâinatın; özel olarak da her bir varlığın yaratılışına dair üç eylem boyutunu sunmaktadır. Ayette vurgulanan husus Allah'ın, varlığı yaratıp sonra kendi başına bıraktığının aksine, onu belirli ve gerekli form haline getirmek; kademeli olarak, özellikle basitten karmaşık bir şekle dönüştürmek ve ayrıca fiziksel veya zihinsel olarak güçlendirmesi veya desteklemesidir.

El-Hâlık, yaratılışın genel bir ifadesi olarak devamlı yaratandır. el-Bâri', örneği olmadan varlıkları îcat eden, onlara belirli bir form veren, model haline getirip yaratandır. el-Musavvir, yaratıklara şekil ve özellik veren, onları birbirinden farklılaştırıp yaratandır. Murad edilen bir son için tam olarak uygun görülen belirli formu, şekli veya rengi vermektir. Bu, yaratılışın gözle görülür aşamasının tamamlanmasıdır. Artık bu aşamayla birlikte bir gayeye, hikmete ve faydaya matuf tekâmül denilen olay gerçekleşmektedir. Evrimci görüşe göre ise tekâmül, zaman içinde ve tabii şekilde sürekli olarak, ağır ağır ve kendiliğinden bir canlıyı ötekilerden ayrımlı duruma getiren niteliksel ve niceliksel değişme sürecinde aşamalı bir gelişimdir. Evrimci görüş, her ne kadar bir yönüyle basit bir hayat kuralını açıklasa da, "gökleri, yeryüzünü ve bunların içindekilerini" gayeli, hikmetli ve faydalı bir şekilde ilim, irade ve kudretiyle "Ol" emri ile yaratan Hâlık, Bari' ve Musavvir olan Yüce Allah'ın esma ve sıfatlarının tecelliyatını, kör bir tesadüfe havale etmekten başka bir şey değildir. Varlığın "ihtira' ve inşâ" denilen iki şeklinden sadece inşâ boyutunun sadece bir ucundan yakalamış olan evrimci görüşün, hayattaki hareketliliğin arka planındaki kanunlara ve sebeplere ulûhiyet vermesi, Yaratıcının varlığını kabul etmemekten veya anlayamamaktan kaynaklanan bir neticedir.

Anahtar kelimeler: Evrim, Tevhid, Varlık, Yaratılış

Surat al-Hashr 24th Place, Creation Possibility and Nature; The Impossible of Evolution

Abstract

The Qur'an does not provide any information about when and how the first creature was created. However, *“He is Allah, the Creator, the Shaper out of naught, the Fashioner. His are the most beautiful names. All that is in the heavens and the earth glorifieth Him, and He is the Mighty, the Wise”* (Hashr, 59/24), in the universe; three dimensions of action for the creation of each being. *al-Hâlik*, as a general expression of creation, constantly creates. *al-Bari'*, modeling and creating entities without them, giving them a specific form. *al-Musavvir*, differentiates and creates creatures that gives hope and character to each other. It is to give the specific form, shape or color which is deemed to be fully suitable for a given end. This is the completion of the visible phase of creation. Now, with this phase, there is a phenomenon called evam, which means a wise, wise and beneficial. According to evolutionist view, evolution is a gradual development in the process of qualitative and quantitative change, which in time and in a natural way is constantly, slowly and spontaneously bringing apart from a living other. The evolutionist view is that even though a simple rule of life can be elucidated, the Almighty Allah, who created the “heavens, the earth, and the contents of them ”with the command of “Be” by means of knowledge, wisdom and might, It is nothing more than a blind chance to refer to the transcription of the words and their adjectives.

Keywords: Being, Creation, Evolution, Tawhid.

Giriş

Kur’an, ilk canlının ne zaman ve nasıl yaratıldığına dair herhangi bir bilgi sunmamaktadır. Genel olarak kâinatın; özel olarak da her bir varlığın yaratılışına dair üç eylem boyutunu sunmaktadır (Haşr, 59/24). Söz konusu ayette vurgulanan husus Allah’ın, varlığı yaratıp sonra kendi başına bıraktığı değil, onu belli bir nizama/ölçüye göre yokluktan, hiçlikten örneksiz yaratıp belirli ve gerekli form haline getirmek; kademeli olarak, özellikle basitten karmaşık bir şekle dönüştürmek ve ayrıca fiziksel veya zihinsel olarak suret verip güçlendirmesi veya desteklemesidir. Bu üç aşamanın sonunda biyolojik ve fizyolojik tekâmül ortaya çıkmaktadır.

Evrimci görüşe göre ise tekâmül, zaman içinde ve doğal biçimde sürekli olarak, ağır ağır ve kendiliğinden bir canlıyı ötekilerden ayrımlı duruma getiren

niteliksel ve niceliksel değişme sürecindeki aşamalı bir gelişimdir (Champbell-Reece, 2008). Evrimci görüş, *“Gökleri, yeryüzünü ve bunların içindekilerini”* gayeli, hikmetli ve faydalı bir şekilde ilim, irade ve kudretiyle *“ol”* emri ile yaratan *Hâlık, Bari’* ve*Musavvir* olan Yüce Allah’ın esma ve sıfatlarının tecelliyatını, kör bir tesadüfe havale etmekten başka bir şey değildir. Aşağıda ele alacağımız ve yaratılışın sadece “inşâ” boyutunu yanlış bir bakış açısı ile ele alan ve bunun sadece bir ucundan yakalamış olan evrimci görüşün, hayattaki hareketliliğin arka planındaki kanunlara ve sebeplere ulûhiyet vermesi, Yaratıcının varlığını kabul etmemekten veya anlayamamaktan kaynaklanan bir neticedir. Dolayısıyla “tevhid”e göre yaratılış ve mahiyeti anlaşılmadan, evrimci görüşün yanlışlığı ve sunduğu deliller, kendi içerisinde ister tutarlı veya tutarsız; ister bilimsel olsun veya olmasın, anlaşılamaz.

1-Kuran’a Göre Kâinatın/Varlığın Yaratılışı

Kuran’a göre yaratılış, Vacibu’l-Vücud olan Yaratıcı tarafından bütün mümkinatı, yani canlı cansız bütün eşyayı ve varlığı kapsamaktadır. Toprak, bitkiler ve hayvanlar, melekler ve cinler gibi bütün ruhsal varlıklar ve son olarak insan, hepsi yaratılmış âlemlerdir. İnsan, aynı zamanda yaratma eyleminin doruk noktasını teşkil etmektedir. Kur’an’da ilk yaratılışın ayrıntıları hakkında bir bilgiye rastlanmadığı gibi, şu ayetlerde genel olarak kâinatın yaratılışı ve safhaları hakkında genel bir bilgiye sahip olabilmekteyiz:

"(Gök ile yer) *bitişik iken, Biz onları birbirinden koparıp ayırdık"* (Enbiyâ, 21/30).

"Sonra da yeri yayıp (düzenleyip) *döşedi"* (Nâziât, 79/30).

“Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) *yaratan, sonra da Arş’a kurulup işleri yerli yerince düzene koyan Allah’tır”* (Yunus, 10/3).

“Göğe burçlar yerleştiren, orada bir ışık kaynağı (güneş) *ve aydınlatıcı bir ay yaratanın şanı çok yücedir. O, geceyi ve gündüzü birbiri ardınca getirendir”* (Furkan, 25/61).

“O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök halinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkı ile bilendir” (Bakara, 2/29).

“İnsanı yarattı. Ona beyanı (düşünüp ifade etmeyi, konuşmayı) *öğretti. Güneş ve ay bir hesaba göre hareket etmektedir. Otlar ve ağaçlar* (Allah’a) *boyun eğerler. Göğü yükseltti ve ölçüyü koydu”* (Rahman, 55/3-7).

“Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah’ı tespih ederler. Her şey O’nu hamt ile tespih eder” (İsra, 17:44).

Âlimler tarafından boşluğu doldurmak için hem şer'i hem diğer farklı kaynaklardan birçok bilgi bir araya getirilerek yaratılışa dair bazı yorumlar geliştirilmiştir:

"*Şeriatın nakliyatına nazaran, Cenab-ı Hak bir cevhereyi, bir maddeyi yaratmıştır, sonra o maddeye tecellî etmekle bir kısmını buhar, bir kısmını da mâyi kılmıştır. Sonra mâyi kısmı da, tecellîsiyle tekâsüf edip zebed* (köpük) *kesilmiştir. Sonra arz veya yedi küre-i arziyeyi o köpükten halk etmiştir. Bu itibarla, herbir arz için hava-i nesîmîden bir sema hâsıl olmuştur. Sonra o madde-i buhariyeyi bast etmekle yedi kat semavatı tesviye edip yıldızları içine zer'etmiştir ve o yıldızlar tohumuna müştemil olan semavat, in'ikad etmiş, vücuda gelmiştir." "Hikmet-i cedidenin nazariyatı ise şu merkezdedir ki: Görmekte olduğumuz manzume-i şemsiye ile tâbir edilen güneşle ona bağlı yıldızlar cemaati, basit bir cevhere imiş. Sonra bir nevi buhara inkılâp etmiştir. Sonra o buhardan, mâyi-i nârî hâsıl olmuştur. Sonra o mâyi-i nârî, burudetle tasallûb etmiş, yani katılaşmış; sonra şiddet-i hareketiyle bazı büyük parçaları fırlatmıştır. O parçalar tekâsüf ederek seyyarat olmuşlardır*" (Nursi, İşaratü'l-İ'caz, s, 237).

Söz konusu bu iki alandan yani dini ve pozitif ilimler alanından getirilen delillerle yapılan yorumlara baktığımızda hem birbirlerini hem de yukarıda sunduğumuz ayetlerin manalarına işaret ettikleri ve destekledikleri görünmektedir.

"Sonra da Arş'a kurulup işleri yerli yerince düzene koyan Allah'tır" (Yunus, 10/3) ayetinde geçen *arş* ifadesi, Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin ve her şeyi kuşatan sınırsız egemenliğinin tecelli ettiği yer manasındadır. Bir yoruma göre Allah'ın kudretinin tecelli ettiği arş/yer su hükmünde olan esir maddesidir.

"*Cenâb-ı Hakkın arşı, su hükmünde olan şu esîr maddesi üzerinde imiş. Esîr maddesi yaratıldıktan sonra, Sâni'in ilk icadlarının tecellîsine merkez olmuştur. Yani esîri halk ettikten sonra, cevâhir-i ferde kalb etmiştir. Sonra bir kısmını kesif kılmış ve bu kesif kısımdan, meskûn olmak üzere yedi küre yaratmıştır. Arz, bunlardandır"* (Nursi, İşaratu'l-İ'caz, s. 237).

Hadislerde de Kur'an ayetlerini destekleyen rivayetlere rastlamaktayız. Hayber fethi sırasında Yemenli bir grup Peygamber efendimizin huzuruna giriyor ve *"Ey Allah'ın Resûlü! Biz dinimizi öğrenmeye ve bu yaratılış başı ne idi, onu senden sormaya geldik*!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s), mahlûkatın ve Arş'ın başlangıcını anlatmaya başladı:

*"Bidayette Allah vardı, O'ndan önce başka bir şey yoktu. O'nun Arş'ı suyun üzerinde bulunuyordu. Sonra gökleri ve yeri yarattı. Sonra zikr (*denen kader

defterinde ebede kadar cereyan edecek) *her şeyi yazdı"*(Buhârî, Megâzî, 67, 74, Bed'u'l-Halk 1, Tevhid 22; Tirmizî, Menâkıb, 3946).

Yine başka bir rivayette *"Mahlûkat yaratılmadan önce Rabbimiz nerede idi?"* sorusuna karşılık Peygamber efendimiz, *"el-Amâ'da idi. Ne altında hava, ne de üstünde hava vardı. Arşını su üzerinde yarattı"* cevabını veriyor. Ahmed İbnu Hanbel de Yezid'den rivayetle, *el-Amâ*, Allah'la birlikte başka bir şeyin olamaması, demektedir (Tirmizi, Tefsir, Hud, 3108).

1.1-Kur'an'a Göre Canlı Varlıkların Yaratılışı

Kâinatın yaratılışı ile gerek Kur'an vehadisler gerek diğer kaynaklarda yer alan bilgiler kısaca yukarıda arz ettiğimiz şekildedir. Ancak kâinatın yaratılışının ötesinde tek tek canlı varlıkların yaratılışı nasıl olmaktadır? Evrimci görüşün savunduğu gibi biyolojik evrim ve bununla birlikte türler arası geçiş söz konusu mudur? Sorularına karşılık, Kur'an'dan kesin ve açıklayıcı deliller görmekteyiz. Kur'an'da canlı varlıklardan özellikle insanın yaratılışını anlatan birçok ayet göze çarpmaktadır. *Âli- İmran, 3/59; Kehf, 18/37; Hac, 22/5 önce; Fatır, 35/11; Mü'min, 40/67; Rum, 30/20* ayet-i kerimelerinde insanın önce topraktan ve sonraki aşamaları olan *nutfe, alaka ve mudğadan* yaratıldığı belirtilir. Hicr, 15/26, 33 ve Mü'minun, 23/12 ayetlerinde de bir çeşit çamurdan (salsâl) ve toprak ya da balçıktan süzülmüş bir *"öz"*den yaratıldığı belirtilir. Bazı müfessirler ayetlerde geçen *"insanı bir nutfeden yarattık"* hükmünün, Âdem (as) için de geçerli olabileceğini ileri sürerler. Onlara göre, bu balçıktan nutfe hâsıl edilmiştir (Elmalılı, V/3058). Aşağıdaki ayette ise, yaratılış bütün safhaları ile anlatılmaktadır:

"Ey İnsanlar! Ölümden sonra dirilmede şüphedeyseniz, o zaman, [hatırlayın ki,] *Biz, gerçekten de sizi topraktan, sonra bir sudan* (meniden-döl suyu damlasından), *sonra bir 'alaka'dan* (döllenmiş hücreden), *sonra 'mudga'dan* (bütün öğeleriyle henüz tamamlanmamış bir ceninden) *yarattık ki, size* [menşeinizi böylece] *açıklayalım. Ve* [doğmasını] *dilediğimizin,* [annesinin] *rahminde* [Bizce] *belirlenmiş bir süre için kalmasını sağlarız; sonra sizi çocuk olarak dünyaya getirir ve* [yaşamanıza imkân veririz]; *böylece* [bazılarınız] *olgunluk çağına erişir; öyle ki, kiminize* [daha çocukluk çağında] *ölüm tattırılırken, kiminiz de yaşlılığın öyle düşkün çağlarına eriştirilir ki, bildiğini bilmez olur. Ve* [sen, ey insanoğlu, ölümden sonra tekrar dirilişten şüphe ediyorsan, düşün ki:] *bir bakıyorsun yeryüzü kupkuru; ama ona su indirdiğimizde,* (bir de bakıyorsun) *canlanıp kabarmış ve her türden güzel ekinler ortaya koymuş!* (Hac, 22/5).

1.1.1-İhtira /İbda ve İnşa

Canlı varlıkların yaratılışlarına dair kanunlar ve o kanunların mahiyetinin anlaşılabilmesi, öncelikle iki kavramın anlaşılmasına bağlıdır. Bunlardan birincisi, ihtira'/ibda'; ikincisi, inşa/san'at kavramlarıdır. Bu iki kavram, her şeye kadir olan Yüce Allah'ın yaratma tarzlarıdır. İhtirâ' ya da ibdâ', Yüce Allah'ın, kudretiyle bir varlığa hiçlikten, *yokluktan vücut vermek ve ona lâzım her şeyi de yokluktan var edip yaratmasıdır. Kısacası,* Allah'ın her bir şeyi, daha önce bir benzeri olamadan emsalsiz bir şekilde, hiçten ve yoktan var etmesine denir. Allah'tan başka hiçbir şeyin olmadığı bir hengâmda yarattığı ilk varlık ya da varlıklar buna örnektir. Bununla birlikte ilk defa varlık sahnesine çıkmış varlıklar ve bunlar içinde vücuda gelmiş nispi sıfat ve arazların da vücuda çıkması buna örnek teşkil eder.

İnşa ve san'at tarzı ise, var olan mevcudat ve eşyadan, yeni vücut ve eşyaların yaratılması demektir. Mesela var olan topraktan bitkilerin, bitkilerden de meyvelerin yaratılması buna örnek teşkil eder. İnşa, Yüce Allah'ın, ilim ve hikmetiyle isimlerinin tecellisini göstermek için, kâinatın unsurlarından varlıkları sanatlı bir şekilde inşa edip farklılaştırmasıdır. Kâinatta en çok icra edilen yaratma şekli inşadır ve her bahar mevsiminde milyonlarca örneklerini görmekteyiz (Nursi, Lem'alar, s. 291).

1.1.2-Yaratılışın Üç Safhası

Yüce Allah Kur'an'da, ihtira' ve inşa kapsamında yaratılışın mahiyeti ve safhalarını beliğ bir tarzda kendi isimleri üzerinden sunmaktadır. Çünkü kâinat ve bütün varlığın mahiyeti, Yüce Allah'ın isimlerine dayanır (Nursî, Sözler, s, 861).

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاء الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"O, Hâlık, Bâri' Müsavvir olan Allah'tır. En iyi/güzel isimler O'nun'dur. Göklerde ve yerde ne varsa, O'nu tesbîh eder. Çünki O, Azîz, Hakîm'dir"(Haşr, 59/24).

Bu ayette yaratılışın üç farklı safhasından bahsedilmektedir. Birincisi, varlığın belli bir ölçüye göre tanzim/takdir edilmesi, bununla birlikte örneksiz ve emsalsiz bir tarzda yokluktan varlık meydanına çıkarılması ve ardından kendisine tip ve renk vs. belli bir biçim ve şekil verilmesi safhalarıdır.

a-Birinci Safha

... هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ *"O Halik olan Allah'tır"*

H-l-k kelimesi, sözlükte“bir şeyi, ortaya çıkarmadan önce takdir etmek, ölçmek, planlamak demektir”. Bu anlamda “halekeel-edimeizakedderahukable’l-ket’i” cümlesi,“deriyi kesmeden önce ölçtü”, denilir (el-Muhtar min Luğati’s-Sıhah, c. I/146).

Başka bir görüşe göre *h-l-k* kelimesinin aslı “takdir etmek/doğru dürüst planlama”dır. Buna göre *halk* kelimesi, “ölçüp biçme, takdir etme, planlama ve bir şeyi daha önce bir benzeri olmaksızın, örneksiz, emsalsiz bir şekilde yoktan, hiçlikten planlayarak yaratma” anlamına gelmektedir. Yine Kur’an’ın, *“O, sizi tek bir nefisten yarattı”*(Nisa, 4/1) ve *“O, insanı bir nutfeden yarattı”*(Nahl, 16/4) ayetlerinde geçen*“bir şeyi başka bir şeyden yaratma eylemi”* de *halk* olarak ifade edilmiştir (İsfahani, Müfredat, s, 359).

Halk kelimesi, Kur’an’da başkası için kullanılmayan Allah’tan başkası için söz konusu olmayan *ibda’* manasındadır. Dolayısıyla ölçme, değerlendirme, takdir etme, yani “bir benzeri ve örneği olmaksızın yaratma” anlamındadır. Bu anlamların yanında “şekil verme, dönüştürme” anlamını da ihtiva ettiği Kur’an’ın ifadelerinden anlaşılmaktadır. Mesela; *“Hani iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şeyler yaratıyordun ve ona üfleyince de iznimle kuş oluveriyordu”*(Maide, 5/110).

Yüce Allah’ın ulûhiyet ve rububiyetinin ortaya çıkmasında en çok izhar edilen isim ve sıfatı, *Hâlık* olmuştur (Kubat, s, 542). Yaratma fiilinin bütün boyutlarını kapsayan en kapsayıcı ifade olarak Kur’an’da 250’den fazla geçmektedir (Abdulbaki, el-Mu’cemu’l-Mufehres, s, 241).

Hâlık ismi, halk mastarından türemiş ism-i faildir. *Hallak* ise, mübalağa ve tekerrür ifade eden ism-i faildir. Yani “çokça ve devamlı olarak mükemmel bir şekilde takdir edip yaratan” anlamına gelmektedir. Yaratılışın genel bir ifadesi olarak *el-Hâlık* ismi,“yaratanların en güzeli”(Mü’minun, 23/14), “takdir ve tasvir edenlerin en mükemmeli”(En’am, 6/1,102; Zümer, 39/6; Alak, 96/1-2;), “mukayese olmadan, benzersiz, örneksiz yaratan” (Bakara, 2/117; Nahl, 16/17), “çokça ve devamlı olarak yaratan”(Yasin, 36/81) anlamalarını tazammun eden bir isimdir (İsfahani, s, 359-360; Kubat, s, 543). Bu anlamda *Hâlık* ismi, “kendisine ibadet edilen ve kendisinden başka ibadete layık kimse olmayan ve tek yaratıcı” anlamını da taşımaktadır (Taberi, VII/269).

el-Halimi’ye göre, “Hâlık, varlıkları sınıflandıran, her sınıfa bir ölçü koyan ve buna göre büyük küçük, uzun-kısa, insan-hayvan, yerde sürünen-gökte uçan herşeyi, ölümü ve hayatı, özetle bütün varlıkları var edendir. Şüphesiz yoktan ve örneksiz var etmeyi kabul etmek, yaratmayı kabul etmektir. Çünkü yaratma, örneksiz var etmenin bir şeklidir. Bu yüzden birbirinden ayrılmazlar” (http://www.ihya.org/kavram/kavramlar-ansiklopedisi/dt-1218.html).

Klasik tefsirlere baktığımızda da birbirine benzer yorumlar görmekteyiz. Beğâvi, *“O, sizi annelerinizin rahimlerinde, üç katman karanlığın içinde, peşpeşe yaratılış safhalarından geçirerek yaratmaktadır…”*(Zümer, 39/6), ayetine dayanarak *Hâlık* isminin, Mukaddir ve Mukallib anlamında olduğunu, yani bir şeyi takdir edip değerlendirerek belli bir ölçü nispetinde düzenleyip başka bir şeye dönüştüren anlamında olduğunu söylemektedir (Beğavi,Me’alimu’t-Tenzil s, 1301).

Seyyid Kutub’a göre *Hâlık,* öze ilişkin kararı ve takdiri yapandır (Kutub, XIV/399). Elmalılı’ya göre de yaratmak tabir edilen halk fiili, iki mana ifade eder. “Birisi, takdir etmek, yani bütün açıklığı ile eşyanın miktar ve derecelerini tayin etmektir. Zira bir şeyi bütünüyle takdir etmek, onun eşyâ arasındaki miktar ve derecesini tamamıyla bilmeye bağlıdır. Bu takdir manası itibariyledir ki halk, ekseriya miktar ve sayısı bulunan şeylerde kullanılır. Diğeri ise, yok olan şeye varlık vermek, hiçbir asıl ve örneği yokken icat etmektir. Bazen bir şeyden başka bir şeyi ortaya çıkarmak manası da verilebilir. Ancak bu manaya daha çok inşâ (icat) tabir edilir. Yaratıklara nispet edilen en yüksek sanatlar, Allah Teâlâ’nın takdir buyurduğu keşf ve icat mahiyetinden ileri geçemez. Çünkü mahlûk, fiillerinin tafsilatını takdir edemez ve bir atom bile yapamaz. Böyle bir yaratma sonsuz ilim ve kudrete bağlıdır. Mahlûk ise bundan ancak sınırlı kısmını elde edebilir. Herşeyi tam anlamıyla takdir ve icad ederek yaratan Ancak Allah Teâlâ'dır. O, öyle Allah’tır ki, Hâlık’tır diğerleri ise mahlûktur” (Elmalılı, VII/527).

b-İkinci Safha

... هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ *“O Halık, Bari’ Olan Allah’tır”*

B-r-e fiili, bir şeyden kurtulmak, uzaklaşmak ve kirli işlere bulaşmamak anlamındadır. Mastar olarak da hoşlanılmayan şeyden uzak durmak manasındadır.

Bu fiilden türemiş ve ism-i fail olarak *el-Bâri’* kelimesi ise, Allah’ın sıfatıdır ve varlığı yoktan var eden anlamındadır (İsfahani, s, 138). Taberi’ye göre de“ var eden ve kudretiyle bir şeyi türeten, ortaya çıkaran, icat eden” demektir (Taberi, Tefsiru’t-Taberi, VII/268).

Beydavî’ye göre de Barî,“yapıcı/yapan, yani var eden” manasındadır. Lisanu’l-Arab’ta geçtiği kadarıyla, bu kelimede ihtisas vardır ve genel olarak canlı varlıklar için kullanılır. Cansız varlıklar için nadiren kullanılmakla birlikte, b-r-e kelimesi canlılar için kullanılmaktadır. Genel olarak yer ve gökler, yani cansız varlıklar için de *h-l-q* kelimesi kullanılır (Lisanu’l-Arab, c. I/30).

el-Bari’, Yüce Allah’ın *Hâlık* ismiyle takdir edip var olmasını istediği şeyi, fiiliyatıyla türetip var edendir. Çünkü Allah’tan başka bir şeyi takdir edip düzene koyarak infaz ve var etmeye gücü yeten başka bir yaratıcı yoktur (İbn Kesir,

VIII/107). Beğavi'ye göre de *Bari'*, görünen varlıkları yokluktan türetip ortaya çıkaran ve inşa eden demektir (Beğavi, s, 1301).

Başka bir yoruma göre el-Barî,"tenfiz edip vücuda getiren" demektir. Bu ise kararlaştırılan ve takdir edileni fiiliyata geçirmektir. Birbirlerine bağlı bu sıfatların arasındaki fark ince ve dakiktir (Kutub, XIV/399). Elmalılı ise, *el-Bari'* isminin temiz, yani yarattıklarını tertemiz ve muhkem bir ölçü ve kanun ile irade edip, birbirlerinden farklı özelliklerle yaratan anlamında olduğunu ifade etmektedir. Yine Razî'den rivayetle, Sani' ve mucit gibi olmakla beraber *Bari'* isminin, cisimlerin yaratılması manasında olduğunu söylemektedir (Elmalılı, VII/527).

Ayrıca yaratan manasında olan *Bari',* hem "cevherde hem de arazda" sağlam bir yaratış ile yaratmaktadır (Lisanu'l-Arab, c. I/30).

Cevher, "asıl, öz" demektir. Cevher, "kendi başına bulunan, değişmeyen, daima bir yüklemin konusu olup kendisi yüklem olmayan öz varlık anlamında mantık, felsefe ve kelâmda kullanılan bir terimdir". Bu kullanımıyla kelime "bir şeyin menşei, tabii teşekkülü veya yapısı, nesnelerin hâsıl edildiği madde, tabii cins ve türler" anlamına gelmektedir. Kısaca cevher, madde; araz ise maddenin özellikleri demektir. Mesela demir bir maddedir, onun sertliği ise arazdır. Gümüş bir maddedir, beyazlığı ise onun için arazdır (Kutluer, İslam Ansiklopedisi, s, 450-455).

Bu noktada Said Nursî, eğer yaratılanlara önyargılardan uzak ve insaflı bir göz ve akıl ile yaklaşırsak, atom parçacıklarının hareketlerinin bir sonucu olarak rastgele ortaya çıktığı iddia edilen kuvvet ve suretlerin türlerin cevherini/özlerini meydana getiremeyeceğini ifade eder. Zerrelerin hareketinden meydana geldiği iddia edilen kuvvet, şekil ve görünümler, sonradan ortaya çıkan a'razlar olmaları hasebiyle türlerdeki cevheri ya da öze dayalı farklılıkları veya aykırılıkları teşkil edemez. A'raz, cevher olamaz. Yani, bizzat bir varlığın özü/cevheri olmayan ve daha sonra ortaya bir özellik olarak çıkan şeyler, varlığın veya eşyanın özü, esası, fıtratı olamaz. Türleri ve türlerin alt guruplarını birbirinden ayıran bütün özelliklerin âdem-i sırf diye tabir ettiği mutlak yokluktan yani hiç yoktan var edildiklerini dile getirir (Nursî, Muhâkemat, s. 135).

c-Üçüncü Safha

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ... *"O, Halık Bari' Müsavvir olan Allah'tır"*

S-v-r kökünden türemiş olan *el-Musavvir,* ism-i fail olarak şekil, suret ve renk veren manasındadır. Yaratmanın bu üçüncü aşamasında *el-Musavvir,* varlığa belirli bir form veren, model haline getirip yaratandır. Varlığı kademeli olarak değiştirerek/geliştirerek var eden ve yaratıklara son şekli ve her birine has özellik veren, onları birbirinden farklılaştırıp yaratandır. Kısaca, murad edilen son için

uygun görülen belirli formu, şekli veya rengi verendir. Bu, yaratılışın gözle görülür aşamasının tamamlanmasıdır. Artık bu aşamayla birlikte bir gayeye, hikmete ve faydaya matuf tekâmül denilen olay gerçekleşmektedir. Taberî'ye göre *el-Musavvir,* "varlığı istediği gibi dilediği gibi var eden şekil veren"dir (Taberi, VII/268).

İbn Kesir ve Beydavî'ye göre de "bütün formlara ve görüntülere şekil veren"dir (İbn Kesir, VIII/107; Şeyh Zade, VII/178). *"O, seni yaratıp sana şekil veren, seni düzgün ve ölçülü kılan, istediği şekilde seni terkip edendir"* (İnfitâr, 82/7-8) ayetlerinde geçen *"istediği şekilde seni terkip eden"* kavli de buna işarettir. Beğavi, "önce yaratılış ortaya konuluyor sonra var ediliyor sonra da tasviri yapılıyor" diyerek, *el-Musavvir,* varlıkları birbirlerinden ayırt eden alametlerle şekillendiren manasında olduğunu ifade eder (Beğavi, s, 1301).

Yüce Allah'ın bu sıfatı konusunda farklı bir yorum getiren Seyyid Kutub'a göre, *el-Musavvir,* "şekil veren" demektir ve devamında şöyle söylemektedir; "Bu da önceki iki sıfatla ilgili/bağlantılı bir sıfattır. Her şeye özel kimliğini, kişiliğini kazandıran temel özellikleri ve belirtileri veren demektir. Birbirine bağlı olan ve aralarında ince farklar bulunan bu sıfatların art arda sıralanışı insanın kalbini harekete geçirip duyarlılık kazandırmak içindir. Böylece O'nun yaratma, var etme, icat etme ve ortaya çıkarmayı, insanın düşüncesine göre aşama şeklinde izlenmesi sağlanmak istenmiştir. Gerçek âlemde ise, aşamalar ve adımlar sözkonusu değildir. Bu sıfatların anlamlarına ilişkin bildiklerimiz ise onların sınırsız gerçekleri değildir. Bunu Allah'tan başkası bilemez. Biz sadece bunların etkilerinden bir kısmını öğrenebiliyoruz. İşte biz bu bildiklerimizle az olan gücümüz ve imkânlarımızla onları anlamaya çalışıyoruz!" (Kutub, XIV/399).

Elmalılı'ya göre de *Musavvir,* "yaratıkların suretlerini ve hallerini takdir edip, dilediği şekilde icat ederek tasvir edendir". Nitekim *"Rahîmlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur"* (Al-i İmrân, 3/6), ayetini ve yukarıda geçen İnfitar 7 ve 8. ayetleri delil olarak sunmaktadır. Rağıb'tan rivayetle de, "suret, varlığın kendisiyle nakışlanıp diğerlerinden fark edildiği şeydir. Bu da iki kısımdır. Birincisi, hissedilen surettir ki, onu hem sıradan hem seçkin insanlar, hatta hayvanlardan birçoğu da idrak eder. Mesela görülen bir hayvanın sureti gibi. Biri de makul olan surettir ki, bunu bütün insanlar değil ancak seçkinler anlar. Mesela, insana mahsus olan akıl, düşünce ve eşyanın birbirlerine nazaran hususiyetlerini ifade eden manalar gibi ki, *"Sizi yarattık, sonra size biçim verdik"* (A'râf, 7/11) şeklindeki ayetlerde iki surete de işaret edilmiştir", demektedir (Elmalılı, VII/527).

Yaratılışın üç safhası hakkında Mevdudi'nin söyledikleri bütün olayı özetler niteliktedir. "Allah'ın yaratması burada üç safhada beyan edilmiştir. Birincisi *"Halk",* yani planı çizmek, takdir etmek. Tıpkı bir mühendisin binayı yapmadan

önce binanın maksada uygun kullanılacak şekil ve özelliklerde bir modelini çizmesi gibi.

İkinci safha, *"Ber"* yani kısımlara ayırmak, parçalamak, yırtmak demektir. Hâlik olan Allah, hakkında çizdiği modeli bölüm bölüm meydana getirdiğinden dolayı, "Bari" sıfatı kullanılmıştır. Adeta bir mühendisin önce kendi zihninde bir model çizip, bu modele göre araziyi ölçmesi, üzerinde hesaplar yapması, temeller kazıp, duvarlar örmesi ve binanın inşaatını tedricen (kısım kısım) tamamlaması gibi.

Üçüncü safha ise "Tasvir", yani şekil vermektir. Burada, Allah'ın her şeye son şeklini vermesinden bahsediliyor. Musavvir, olan sadece Allah'tır. O her cinse, her cüz'e ve her ferde benzersiz şekil vermiş ve hiçbir modeli aynen tekrarlamamıştır" (Mevdudî, VI/226).

Buraya kadar söz konusu üç yaratılışın üç safhasını toparlayacak olursak, varlığın varedilmesi, yaratılması, ya yokluktan ya da terkip suretinde, yani çeşitli unsurlardan ve eşyalardan bir araya toplanır. Biz, bütün bu safhaların tek bir ilah tarafından meydana getirildiğini kabul ediyorsak zorunlu olarak o ilahın, her şeyi kuşatan bir ilmi ve her şeye yeten bir kudretinin de bulunduğunu kabul ettiğimiz anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu şekilde, onun ilminde suretleri ve ilmî varlıkları bulunan varlığa, eşyaya dış bir varlık vermek, yani "vücud-u ilmîye vücud-u haricî" vermek ve zahir bir yokluktan/ademden çıkarmak ise, bir kibrit çakar gibi veya göze görünmeyen bir yazıyla yazılan bir hattı göze göstermek için gösterici bir maddeyi üstüne geçirmek ve sürmek gibi veya fotoğrafın merceğindeki şekilleri kâğıt üstüne nakleden işlem gibi çok kolay bir şekilde, Sâni' olan Yüce Allah, ilminde plânları ve programları ve mânevî miktarları bulunan eşyayı, "ol" emri *(Cenâb-ı Hak, Bir şeyin olmasını murat ettiği zaman, Onun işi sadece 'Ol' demektir; o da oluverir"* (Yâsin, 36/82) ile zahirî yokluktan varlık sahnesine çıkarmaktadır. Bu şekilde yaratma, Yüce Allah'ın *Halık ve Bari'* sıfatlarıyla ayette belirtilen ilk iki safhada varlığı yaratmasıdır, yani ihtira' ya da ibda'dır.

Bir diğer boyut olan inşa ya da terkip suretindeki Allah'ın yaratması ise, hiçlikten, yokluktan, yokluktan/ademden yaratmayıp unsurlardan ve etraftaki diğer eşyalardan toplamak şeklindedir. Bu ise, ayette belirtilen yaratmanın üçüncü safhasına işaret etmektedir. Bütün kâinatın Sultanı olan Yüce Allah'ın emrindeki zerreler, O'nun takdir ettiği ölçü ve ilmî düsturlarıyla ve her şeyi kapsayan kudretinin kanunlarıyla ve ayrıca temas ettikleri diğer çeşitli varlıklar, Allah'ın kuvveti, kanunu ve memurları olarak sevk olunup bir araya gelerek varlığı şekillendirirler. Bu zerreler, bir canlının vücudunu teşkiletmek için, ilmî olarak ve

takdir edilen bir ölçü nispetinde birer mânevî kalıp hükmünde belirlenmiş bir miktarın ve şeklin içine girer ve dururlar (Nursi, Şualar, s, 49).

Kısaca ihtira'/ibda' varlığın her türüne ve ferdine ve o tür ve o fert için tertip ve takdir edilmiş, onlara has özelliklerini ortaya çıkaran ve o türe ve ferde özel kabiliyet, yetenek ve ruhi özelliklerine uygun bir vücudun verilmesidir. İnşa ise, takdir edilmiş miktar ve ölçüde uygun bir şeklin, rengin ve kokunun verilmesidir. Dolayısıyla aklî açıdan zahiri olarak üç safhada meydana getirilen bütün varlıklarda, yaratmanın her iki boyutu da söz konusudur: Mesela; bir insan suretinin ana hatları, yani yüzündeki aza ve organları bir kalıp ve model olarak öncekilere ve sonrakilere benzer; bu yüzden ana hatları ile insanın yaratılışı ihtira' değil inşadır. Ama diğer insanlara hiç benzemeyen kendine mahsus yüz kimliği, sesi, kokusu ve parmak izi itibari ile insanın yaratılışı ihtira'dır. Yani benzersiz ve modelsiz olarak hiçten yaratılıyor. Öyle ise inşa tarzı yaratma gibi, ihtira' tarzı yaratma da hâlihazırda sürekli olarak devam ediyor. İlk varlıkların yaratılması ile son bulmuş ve bitmiş bir yaratma şekli değildir (http://www.sorularlarisale.com/makale/21873/).

En Güzel İsimler O'nundur

لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

Yüce Allah'ın üç ismi üzerinden yaratılışın üç safhası ifade edildikten sonra ayetin "*en güzel isimler O'nundur"*ile devam edilmesi, zerreden güneşe kadar her bir eşyanın ve kâinattaki her bir canlının ancak O'nun isimlerinin mührünü taşıdığının ifadesidir. *"En güzel isimler"* ifadesinden kasıt, Yüce Allah'ın onlarla kendisini ve fiillerinin birer unvanı olarak isimlendirdiği isimlerdir (Taberi, VIII/269). "En güzel isimler O'nundur" derken, aynı zamanda güzellikleri kendilerindendir. *"Hüsna", "*kalplere güzellik mesajı veren ve üzerine güzellik bahşeden demektir. Bunlar, müminlerin üzerinde düşünüp kendilerini onların mesajlarına ve yönlendirmelerine göre şekillendirmeyi planladıkları sıfatlardır" (Kutub, XIV/399).

Şüphesiz bütün güzel isim ve sıfatlar Allah'a aittir. Ancak ayetin bu kısmını, öncesinde zikredilen *"Halık, Bari' ve Musavvir"* isimlerinin ünvanı olduğu Yüce Allah'ın fiilleri doğrultusunda anlamak gerekmektedir. Yaratma eyleminin üç safhadan meydana geldiği ve bu üç safhanın da kâinatın yaratıcısı olan Allah'ın ilmi, takdiri ve kudreti çerçevesinde tesadüften uzak olarak belirli bir ölçü ve miktarda ve bir gayeye matuf olarak yaratıldığı; dolayısıyla burada tecelli eden isimlerin en güzel unvanlar olduğu vurgulanmaktadır.

Kur'an'ın geneline baktığımızda Yüce Allah, zatından bahsetmemektedir. *"Allah'ın benzeri hiçbir şey yoktur"* (Şura, 42/11) ayetinden, Allah'ın zatının

bizim anlayabileceğimiz hiçbir şeye benzemediği ve benzerinin de olmadığını; *"Sizin elinizdekiler tükenir, ama Allah'ın elinde olanlar bakidir"* (Nahl, 16/96) ayetten Allah'ın bekasını, ebediliğini; *"Yerin üstünde olan herkes fanidir. Ancak senin azamet ve kerem sahibi Rabbinin Zatı baki kalır"* (Rahman, 55/26-27) mealindeki ayetten de Allah'ın zatının ebediliğine/sonsuzluğunu anlıyoruz. Kur'an'da daha çok Allah, fiillerini nazara vererek, mülkün tek sahibinin kendisi olduğunu; mülkünde de onun dilediğinin dışından hiçbir şeyin meydana gelmediğini, isimleri üzerinden bizlere hatırlatmaktadır. Bu gerçeği belirtmek için şöyle denilmiştir: "*Allah'ın halk ettiklerini, san'atını tefekkür edin, ancak onun zatını düşünmeyin, çünkü onu tam anlamıyla değerlendirip anlayamazsınız*" (Aclûnî, 1/311).

2-Canlı Varlıkların Yaratılışını Sebeplere Vermek Akıl Dışıdır

Kâinattaki bütün faaliyet ve eylemlerin her birisi, Yüce Allah'ın birer isim ve sıfatlarına dayanırken canlı varlıkları, sahip oldukları eşsiz güzellik ve inceliğe rağmen tesadüfe havale etmek, gerçek olarak sunulan tezlerdeki çelişkilere işaret ettiği gibi insanların insaf, akıl ve mantıklarını kullanmaktan ve fikirlerinin gerçekliğini sorgulamaktan ne kadar uzak olduklarını göstermektedir. Tüm bilim dalları, her şeyin ilim ile yapıldığını ilan ederken yeni var oluşların arkasındaki gerçek itici gücün şuursuz sebepler olabileceğini ve gerçek bir varlığı olmayıp hayalde cisimleştirilmiş bir fikirden ibaret olan tabiatın, varlıkların kaynağı olabileceğini söylemek ya da varlıklardaki akılları hayrette bırakan eşsiz sanat ve güzelliği kör tesadüfle bağdaştırmak, gerçeklikten uzak bir iddiadır (Nursî, Muhakemat, s, 135). Çünkü her bir varlığa Yüce Allah, hikmetiyle sanatlı bir şekilde yokluktan icat etmekte, ilmi ve iradesiyle yaratıp şekil vermektedir. Ayrıca, "*Birbirinin misli ve aynı veya az farklı ve birbirine benzeyen mahsur ve mahdut yumurta ve yumurtacıklardan ve nutfe denilen su katrelerinden o hadsiz hayvanların yüz binler çeşit tarzlarda ve birer mu'cize-i hikmet mâhiyetinde bulunan suretlerini, gayet muntazam ve muvazeneli ve hatasız bir hey'ette açmak ve fethetmek öyle parlak bir hakikattir ki, hayvanlar adedince senetler, deliller o hakikati tenvir eder*"(Nursî, Tarihçe-i Hayat, s, 423).

"Göklerde ve Yerde Olan Her Şey O'nu Tesbih Eder"

يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

"*Semavat ve arzda bulunan her şey onu över, onu tesbih ve her türlü noksan sıfatlardan tenzih eder. Yerde ve göklerde var olan her şey O'nu tespih eder ve isteyerek veya istemeyerek secde ederler*" (Taberi). Çünkü "her bir şey, O'nun tarafından yaratılmış, var edilmiş ve şekil verilmiştir ve O'nun mülkü ve O'nun

mülkündedirler. Yine *"Göklerde ve yerde olanlar O'nun şanını yüceltmektedirler. İzzet sahibidir O. İşlerini hikmetle düzenleyendir"* cümlesinde sergilenen sahne, yukarıda geçen isimlerin sıralanmasından sonra kalbin beklediği bir manzaradır.

Bazı hadis rivayetlerinde, *"Her şey sahibini, kendini terbiye edeni bilir* (Buharî, 67). *"Yüce Allah, zatının tanınmasını ve bilinmesini istedi. İsim ve sıfatlarının tecellisi olarak kâinatı yarattı".* Kutsi bir hadiste de Yüce Allah: *"Ben gizli bir hazine idim, bilinmek ve tanınmak istedim mahlûkatı yarattım"* buyurmuşlardır (Acluni, II, 132).

Bu rivayetlerden çıkan sonuç, kâinatın yaratılması Yüce Allah'ın kendisi içindir. İnsanın yaratılmasındaki amaç ve gaye de Allah'a iman vasıtasıyla tanımak ve ibadet yoluyla ona kulluk etmektir. Said Nursî'nin ifade ettiği gibi, "Allah'ı tanımayanlar ve eşyanın ardındaki olağanüstü varlığı göremeyenler, olağanüstü bir varlığı kabul etmemekten doğan zorunluluk ve çaresizlikten dolayı parçacıkların hareketinin arka planındaki kanunlara ve sebeplere olağanüstülük vermektedirler" (Nursî, Muhakemat, s, 135).

"O Aziz ve Hakîm'dir"

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O azizdir, izzet ve azamet sahibidir. Her işi, bir hikmete binaen yapar ve her yaptığı şey de ilim ve hikmetin bir gereğidir. Genel olarak surenin; özel olarak da ayetin bu fezlekeyle bitmiş olması, ayetin ve surenin bağlamıyla ilgilidir. Sure, Yahudi kabilesinin, Müslümanlar ve münafıkların davranışlarını konu edinirken, son ayette bir nevi Yüce Allah'ın bazı isim ve sıfatlarına dikkat çekerek buna rağmen onların o olumsuz davranışları nasıl sergileyebildiklerini vurgular mahiyettedir.

"Aziz", düşmanlarından şiddetli bir şekilde intikam alan; "Hakîm", varlığı uygun bir şekilde idare eden ve yerli yerinde tasarrufta bulunan manasındadır. Ayrıca bu iki isim, "her şeye galip ve hüküm ve hikmet sahibi" olarak da tefsir edilmektedir (Taberi, VIII/268). Dolayısıyla Yüce Allah, *el-Halik* ismiyle, eşyayı hikmetin iktizasına binaen takdir eder; *el-Bari'* ismiyle eşyanın gerektirdiği eksiklik ve fazlalıktan beri olarak meydana getirir veya eşyanın bir kısmını diğerinden değişik şekillerle ayırt eder; *el-Musavvir* ismiyle de dilediği gibi eşyanın suret ve keyfiyetlerini varedendir. *En güzel isimler O'nundur* ifadesiyle, güzel mânâlara delâlet eden isimlerin hepsi O'na aittir. Bu durumda *Göklerde ve yerde bulunan her şey O'nu teşbih eder*, yani mevcudatın tamamı lisanı hal ile O'nu tesbih eder. Çünkü mevcudatın içinde hikmet ve maslahatlar vardır ki dille onları saymaya imkân yoktur. Veya Cenab-ı Hak onlara konuşan dil verir. Herkese kendisine uygun olduğu şekilde lisan verir. *O aziz ve hâkimdir*,

ifadesinden, Aziz ismiyle Yüce Allah, bütün kemâlatı derleyendir. Zira kemalatın çokluğuna rağmen hepsi kudretin kemâline dönüşür. Ayrıca Hakîm ismiyle de her şey ilmin kemâline dönüşür. Çünkü Hakîm'in manası hikmetin gereğini yapan demektir (Arslan, 15/73-76). Bu durumda, yaratılışın kanun ve prensiplerine uygun hareket edilmemesi izzet sahibi olan Allah'ın azametine ters düşer ve O da azametin gereği olarak, herkese ve her şeye galip gelir; hikmet sahibi olarak hükmünü verir.

Yaratılışın kanun ve prensiplerine uygun hareket edilmesi gerektiği gibi, varlık ve eşyayı da yaratılışa uygun bir şekilde ele almak gerekmektedir. Çünkü "halk etmek, icat etmek yalnızca Allah'a mahsustur. Sebepler ise yalnız birer perdedir. Melekler gibi şuur sahibi olanların bile yalnız cüzi ihtiyarıyla, cüz'î, icadsız, kesb denilen fıtri bir hizmet ve amelî bir çeşit ubudiyetten/kulluktan başka bir rolleri yoktur". Bunu şu ifadeler veciz bir tarzda ortaya koymaktadır: "Evet, izzet ve azamet isterler ki, esbab, perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında. Tevhid ve ehadiyet isterler ki, esbab ellerini çeksinler tesir-i hakikîden"(Nursî, Şualar, s, 235).

Sonuç

İnsan vücudundaki elementlerin büyük bir kısmı toprakta mevcuttur. Özellikle balçık ve yapışkan çamurda karbon (C-4 ve N-3) molekülleri eksi değerlidir. Bunlar, topraktaki oksijen, fosfor ve hidrojenle kolaylıkla birleşerek insan vücudunun teşkilinde önemli görev almış olabilir. Ama bütün bunlar, bir kudret olmadan nasıl şekilden şekle girecektir? Burada önemli olan kâinatta cari olan kanun ile o kanunun mahiyetini birbirine karıştırılmamasıdır. Çevremizi gözlemlediğimizde sürekli bir şekilde düzenli olarak birbirine benzer formlarla yaratılışın meydana geldiğini görmekteyiz. Ancak yaratılışın meydana gelmesini sağlayan şey, kanunlar değil; onların mahiyetini oluşturan tek bir yaratıcının ilmi, iradesi ve kudretidir. Örneğin, tek hücreden insan yaratılan insanı ele aldığımızda onun tek bir hücreden yaratılması, çamurdan insan yaratılmasından daha kolay değildir. Gözle görülemeyecek kadar küçük bir hücreden, dokuz ayda şuur ve akıl sahibi bir insan süzülüyor. Zigotun bebek hâline gelinceye kadar geçirdiği değişiklikleri adım adım takip etmek mümkündür. *Ama hadisenin izahını nasıl yapacağız?* Hangi kudret kalbi tanzim ediyor; baştan gözü, ağızdan dişi çıkarıyor? Hem de, Âdem (as)'den beri bütün insanlarda aynı kanunlar icra ediliyor. Meselenin anlaşılmasındaki güçlük, ileri sürülen yanlış kıyastan ileri gelmektedir. Kâinattaki hadiselerin cereyan tarzını devamlı kendi güç, kuvvet ve ilmimizle mukayese ettiğimizden işin içinden çıkamamaktayız. Hâlbuki bu hadiselere Cenab-ı Hakk'ın kuvvet, kudret ve ilmi noktasından bakmak gerekmektedir. O zaman, her şeyin gerek vücuda gelmesi, gerekse ortadan kalkması o kadar kolay olur ki, şüpheye mahal kalmaz.

Evrimciler, varlığın benzersiz, örneksiz olarak ve hiçlikten yaratılma aşamalarını açıklama ve bu safhaların arka planında yer alan işleyişi atlayıp varlığı, yaratıldıktan

sonra maruz kaldığı şartlara göre değerlendirip ele almaktadır. Dolayısıyla evrim dedikleri olay, Lamarck'ın "ihtiyaçlar" dediği dış faktörler; Darwin'in "Tabii seleksiyon" dediği unsurlarla açıklamaya çalışmaktadır. Oysa canlı varlık hudus, yani sonradan imkân dairesine çıkmış olması itibariyle Allah'ın binler hikmetlerle ilim, irade ve kudretiyle yine onların yaşayacakları ortam ve maruz kalacakları dış şartlar çerçevesinde *Halik, Bari' ve Musavvir*vd. isimlerinin tecellisi ile yaratılmışlardır.

Kaynaklar

Abdulbâkî, Muhammed Fuâd, el-Mu'cemu'l-MufehresliElfazi'l-Kur'ani'l-Kerim, Daru'l-Hadîs, Kahire 1364/1945.

Arslan, Ali, Büyük Kur'an Tefsiri, 14 Cilt, Arslan Yayınları, İstanbul 1984.

Beğavi, Ebu Muhammed el-Huseyn b. Mesûd (v. 516/1122), Me'alimu't-Tenzil, DaruİbnuHazm, Beyrut 2002.

el-Hanefî, Muhammed b. Muslihiddin Mustafa el- Kavcevi, HaşiyetuMuhyiddin Şeyh Zade a'la Tefsiri'l-Beydavi, c. VIII, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.

Kubat, Mehmet, Kur'an'da Tevhid, Beka Yayınları, İstanbul 2014.

Kutub, Seyyid, Fizilali'l-Kur'an, Ter: M. Emin SARAÇ-İ. Hakkı ŞENGÜLER- Bekir Karlığa, Birleşik Yayıncılık, İstanbul 2012.

Kutluer, "Cevher", TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), 1993.

Mevdudî, Ebu'l-A'la, Tefhimü'l-Kur'an, c. VII, Trc: M.H. Kayani-Y. Karaca-N. Şişman-İ. Bosnalı-A. Ünal-H. Aktaş, İnsan Yayınları 1997.

Nasr, Seyyid Hüseyin, İslâm ve İlim, çev. İ. Kutluer, İnsan Yayınları, İstanbul 1989.

Neil A. Champbell-Jane B. Reece, Biyoloji, (çev: Ertunç Gündüz-İsmail Türkan), 2. Baskı, Palme Yayıncılık, Ankara 2008.

Nursî, Said, İşârâtü'l-İ'caz, rnk Yayınları, İstanbul 2008.

-----, Tarihçe-i Hayat, rnk Yayınları, İstanbul 2008.

-----, Muhakemat, rnk Yayınları, İstanbul 2008.

-----, Lem'alar, rnk Yayınları, İstanbul 2008.

-----, Sözler, rnk Yayınları, İstanbul 2008.

el-İsfahânî, Râgıb, Müfredât: Kur'ân Istılahları Sözlüğü, çev. Abdulbaki Güneş-Mehmet Yolcu, Çıra Yay. İstanbul 2006, I/28.

Taberi, Tefsiru't-Taberi, minKitabihiCami'l-Beyan 'an-Te'vil-i Ayi'l-Kur'an, Daru-Risale, Beyrut 1994.

Yazır, Elmalılı Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, c. X, Azim Dağıtım, İstanbul 1992.

http://www.sorularlarisale.com.

http://www.allahibilmek.com/esma-ul-husna/?

KUR'AN-I KERİM VE İNSANIN YARATILIŞ DEVRELERİ

Dr. İhsan ŞENOCAK,[1] Dr. Ahmet YAZICI[2]
[1,2]DİB Aşıkkutlu Eğitim Merkezi,
ihsansenocak2001@yahoo.com, ahmethamzat@gmail.com

Özet

Kur'an-ı Kerîm'in insana, neden ve nasıl yaratıldığını incelemeyi emretmesi (Târık, 86/5), Müslüman âlimleri tarihi süreç içerisinde Tefsir, Fıkıh, Hadis gibi Temel İslami İlimler yanında Tıp ilmiyle de ilgilenmeye sevk etmiştir. Bu yüzden münderecatında insanın yaratılış süreci de olan Tıp, hem ilahî bir emri îfâ, hem de insanların daha sağlıklı bir hayat yaşaması için tahsili gereklilik arz eden bir ilim dalı olarak mülahaza edilmiştir.

Müfessirler de yaratılışla alakalı ayetleri kendi zamanlarındaki tıbbî malumat çerçevesinde tefsir ederek insanı, Kur'an'ın gölgesinde anlama gayreti içerisinde olmuşlardır. Ne var ki günümüzde bazı araştırmacılar evrim teorisini esas alarak yaratılışla alakalı ayetleri tevil etmekte, bilime sürekli yeni ufuklar gösteren Kur'an-ı Kerîm'i, bilim zarfı içerisinde sunulan ateist bir ideolojiye -bilerek ya da bilmeyerek- mahkûm etmektedirler.

Müslüman evrimcilerin, insanın bir başka türden evrim yoluyla dönüştüğünü iddia eden Darwin'in teorisi üzerinden yaratılış gerçeğini ifade etme çabası, ilgili ayetleri bağlamından koparmalarına ve Kur'an'la evrimin çatışmadığını savunarak ateist bir ideolojinin önünü açmalarına yol açmaktadır.

Kur'an'ı Kerim ve tıb ilmi bağlamında insanın yaratılış sürecini inceleyen, bunu yaparken de Evrim'in bir masaldan ibaret olduğunu; hakikatin izharı, batılın iptali anlamına da gelir, düsturu çerçevesinde ifade eden bu makalenin amacı, modern bilimin ulaştığı sonuçların Kur'an-ı Kerim'in asırlar önce haber verdiği hakikatlerden başka bir şey olmadığını ortaya koymaktır.

Buna göre evrim, inkarcı ideolojilerin koruduğu bir teori, Kur'an'ın haber verdiği yaratılış ve evreleri ise Hz. Âdem'in çocuklarından itibaren değişmeyen bir hakikattir. İnsan keşfedilince Kur'an-ı Kerim daha iyi anlaşılmakta, Kur'an anlaşılınca da insan yaratılış gayesini idrak etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evrim, İnsan, Kur'an'ı Kerim, Yaratılış.

The Qur'an and the Human Creation Phases

Abstract

The Qur'an is ordering the human to study why and how he was created (Târık, 86/5) which referred Muslim scholars to care more about medical sciences along with the known islamic sciences like tefsîr, fıqh and hadîs. Therefore, medical science is important for muslims which examines also the human creation phases and is hereby indirect a command by Allah, and helps human to have a healthier life. Qur'an exegetes have analysed the human according to the medical equipments in their times and have analysed the human in the shadow of the Qur'an. Nevertheless, some researchers today are re-commenting the verses referring to human based on the evoluation theory. They are -knowingly or unknowingly- putting the Qur'an (which is still updating the world with new information) under the control of atheism.

Muslim evolutionists, are opening the doors infront of the supporters of the human creation phases based on the darwinizm theory and are trying to proove that the Qur'an is not contradicting the evaluation theory and are by doing so helping the ateism theory.

The aim of this work is, to proove that the results modern science keeps coming with is nothing but prooving the realities Qur'an already said centuries ago. This work examines the human creation phases through a comparison between the Qur'an and the modern medical sciences. While doing this, it is prooving that the evaluation theory is nothing but a 'funny story'. According to this, the evaluation theory is only trying to be protected by the denier ideologies. Whereby, the human creation phases which is reported in the Qur'an is the same reality since Prophet Adam (PbuH). The Qur'an will be better understood while discovering the human, and the human will understand the purpose of life better while understanding the Qur'an.

Keywords: Creation, Evaluation, Human, Qur'an. Theory.

Giriş

Kur'an-ı Kerîm'e göre Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi, Tıp, Kozmoloji, Tarih, Coğrafya vb. de ilimdir. Müslümanlar insanlığın maslahatına olan bütün ilimleri tahsil etmekle mükelleftirler. Fakih, müfessir ve muhaddis alim kabul edildiği gibi, fizikçi, tıpçı da bu manada alim addedilir. Nitekim Kozmoloji, Botanik ve Zooloji'den bahseden ayetlerin siyakında Allah Azze ve Celle, *"Muhakkak, kulları içinden ancak alimler, Allah'ın büyüklüğü karşısında heyecan*

duyarlar."[290] buyurmaktadır.

İnsanı, neden ve nasıl yaratıldığına dair tefekküre davet eden Kur'an-ı Kerim, bunun nereden başlayacağını tayin noktasında Hz. Âdem'in topraktan yaratılması, neslinin anne karnında teşekkülü ve merhaleleri itibariyle iki boyuttan bahseder.

I. Yaratılış

1.1. Topraktan Yaratılma

Bütün canlıların tek bir kökten türeyip geliştiğini savunan Evrim Teorisiyle Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği yaratılış merhaleleri her yönüyle birbirinden farklıdır. Zira Evrim, yaratılışı inkâr etmek için ortaya atılan, bu yüzden ispat edilemeyen bir teori, yaratılış ise binlerce yıldır milyarlarca defa gözler önünde cereyan eden bir hakikattir. Ne var ki bazı müslümanlar aşağıdaki ayeti esas alarak insanlarla maymunların müşterek bir kökten türemiş olabileceğini söylemiştir;[291]

"Şüphesiz siz, içinizden Cumartesi yasağını çiğneyenleri bilirsiniz. Biz onlara, 'Aşağılık maymunlar olun!' demiştik."[292]

Kur'an'ın Evrim'i reddetmediğini savunanların istidlal ettiği bu ayet-i kerime, Cumartesi gününü ibadete tahsis etmekten imtina eden, deniz kenarına açtığı havuzda toplanan balıkları pazar günü avlayarak Cumartesi'yi ibadete hasretme emrini dolayısıyla da avlama yasağını delmediğini düşünen Yahudileri uyarmakta ve onları istiğfara çağırmaktadır.

Allah'ın (c.c.) emrine uymayan Yahudiler bir anda aşağılık maymuna çevrildi. Fakat bu, Evrimcilerin iddia ettiği gibi uzun bir zaman içerisinde değil, bir anda oldu ve maymuna dönen insanlar üç gün sonra öldü, hiç biri maymun olarak üreyemedi.[293] Ayrıca Evrim'de tekâmül esastır. Bu hadisede ise insanın hayvan olması yani inhitatı söz konusudur.

İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem insan olarak yaratıldı, çocukları da nesiller boyu insan olarak evlendi ve çoğaldı. Kur'an-ı Kerim de sarih bir ifadeyle Hz. Âdem'in tek olduğunu ve topraktan yaratıldığını beyan eder. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini var eden; ikisinden birçok erkek ve kadın meydana getirip yayan Rabbinize karşı kulluk

---

290 Fâtır, 35/28.

291 Süleyman Ateş, Kur'an-ı Kerim'e Göre Evrim Teorisi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1972, c. 20, sy. 1, s. 131.

292 Bakara, 2/65.

293 Muhammed el-Emîn el-Hererî, Hadâiku'r-Ravhi ve'r-Rayhan, Dâru'l-Minhac, Cidde, 2009, I, 466.

vazifenizi yerine getirememekten sakının."[294].

Ayette geçen (خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ) *"Sizi tek bir nefisten yarattı"* ifadesiyle Hz. Âdem'in; (وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا) "*Ondan da eşini yarattı*" terkibi ile Hz. Havva'nın Hz. Âdem'den yaratıldığına, (وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء) "*İkisinden birçok erkek ve kadın meydana getirip yayması*" ise bütün bir beşeriyetin Hz. Âdem ve Havva'dan geldiğini işaret etmektedir. Yine Zümer Suresi'nde yaratılışın iki boyutu nazara verilerek, *"Allah sizi bir tek nefisten* (Âdem'den), *sonra da o tek nefisten eşini yarattı."* denmekte ve ardından, *"Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık içinde çeşitli safhalardan geçirerek yaratıyor."*[295] buyrularak topraktan yaratılan Hz. Âdem'in çocuklarının rahimlerde yaratıldığına dikkat çekilmektedir.

Kur'an-ı Kerim eşi kendinden yaratılan Hz. Âdem'in topraktan yaratıldığını sarahaten ifade etmektedir. Buna göre ilgili ayetlerde Hz. Âdem'in -insan olana kadar- geçirdiği evrelere işaret edilmekte ve yaratılış o evrelere isnat edilmektedir.

Allah Teâlâ, Hz. Âdem'i turâb/toprak[296], tîn-i lâzib/yapışkan çamur,[297] sülâle min tîn/çamurdan öz,[298] hame-i mesnûn/değişime uğramış kara çamur[299] ve salsal/kuru çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan[300] yarattığını haber vermektedir.

Ayetlerde zikredilen beş kelimenin her biri, yaratılışın bir evresine tekabül etmektedir. Bu durum kişinin evinin; "Topraktan, çamurdan veya tuğladan bina edilmiştir" demesinden farksızdır. Bu ifadede evin inşaatında kullanılan malzemenin oluşum süreci ile ilgili bilgi verilmektedir. Evde kullanılan malzemenin cinsi topraktır. Toprak, tuğla olabilmek için çamura dönüşmüştür. Tuğla da çamurun pişirilmiş halidir. Misalde de görüldüğü gibi, topraktan tuğlaya doğru bir tekâmül söz konusudur. Bu durumda toprağın evrelerinden her hangi birini esas alarak; "Ev topraktan ya da tuğladan yapılmıştır" demek yanlış olmadığı gibi, teşekkül süreci ile alakalı hususi bilgi verdiğinden hakimane bir izah olur.

Hz. Âdem'in topraktan yaratılmasından bahseden ayet-i kerimeler de böyledir. Allah Teâlâ ayetin siyak ve sibakına göre toprak, yapışkan çamur, çamur özü, kara çamur ya da kuru çamuru murad etmiştir.

---

[294] Nisa Suresi, 4/1.
[295] Zümer Suresi, 39/6.
[296] Rûm Suresi, 30/20. Diğer ayetler için bkz. Tâhâ Suresi, 20/55; Hacc Suresi, 22/5; Fâtır Suresi, 35/11; Mü'min Suresi, 40/67; Rahmân Suresi, 55/14.
[297] Sâffât Suresi, 37/11. Şu ayetlerde de, insanın çamurdan yaratıldığı bildirilmektedir: En'am Suresi, 6/2; A'raf Suresi, 7/12; Secde Suresi, 32/7; Sâd Suresi, 38/71,76.
[298] Mü'minûn Suresi, 23/12.
[299] Hicr Suresi, 15/26
[300]Rahmân Suresi, 55/14. Ayrıca, Hicr Suresi, 15/26, 28, 33.

1.2. Kur'an'a ve Sünnet'e Göre Anne Karnında Yaratılma

Kur'an-ı Kerim pek çok yerde farklı açılardan yaratılışa dikkat çeker ve cenînin anne karnında geçirdiği evrelerle alakalı ayrıntılı bilgi verir. Mü'minûn Suresi'ndeki ayetler ise, Hz. Âdem'in topraktan yaratılması, cenînin anne karnındaki merhaleleri, ölüm ve diriliş fasıllarını da bir arada zikrederek insanın nereden ve nasıl gelip, nereye gittiğini şu şekilde tasvir eder:

"Gerçek şu ki biz insanı çamurdan süzülüp çıkarılmış bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe haline getirdik. Sonra nutfeyi 'alaka'ya (aşılanmış yumurta/zigot) *dönüştürdük. Peşinden alakayı, bir parçacık et haline* (mudğa) *soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere* (iskelete) *çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik. Sonra* (Ey insanlar) *siz bunun ardından muhakkak öleceksiniz. Sonra da kıyamet gününde tekrar diriltileceksiniz."*[301]

İnsanın yaratılışı ve cenînin anne karnında geçirdiği devrelerle alakalı pek çok hadis rivayet edilmektedir. Abdullah b. Mes'ud'un rivayet ettiği hadis, yaratılışla alakalı detay bilgi veren ayetin[302] tefsiri konumundadır:

"Sizden birinin yaratılışı, annesinin karnında kırk günde toplanıp teşekkül eder. Sonraki kırk günde 'alaka'; bu kadar müddet geçince de 'mudğa' olur. Sonra Allah bir meleği dört kelime ile gönderir. Bu melek onun rızkını, ecelini, amelini, kötü biri mi yoksa iyi biri mi olacağını yazar. Sonra ona ruh üflenir.[303]

Bu hadiste insanın yaratılışının başlangıcı belirtilmekte, ayrıca cenînin rahimde geçirdiği evreler ve ruhun üflenme zamanı bildirilmektedir.

Hadiste üç defa tekrar edilen *"kırk gün"* ifadesiyle bir şeyin ardı sıra olma hali mi, iç içelik mi kastedildiği, kırklar arasında zikredilen "sümme/sonra" kelimesi ile zamanda mı yoksa ifadede mi tertibin amaçlandığı ictihadî bir mevzudur.

Ayrıca "insan hayatının başlangıcı" terkibi ile döllenme, sinir sisteminin yaratılması, isteğe bağlı hareketlerin olması ya da ruh üflenmesi hadiselerinden hangisinin kastedildiği farklı görüşlerin oluşmasına yol açmıştır. Buna göre cumhur, yumurtanın spermle döllenip rahme yerleştiği zamanı, insan hayatının başlangıcı olarak kabul etmiş, çoğunluğun dışında kalanların takdirleri ise, dört

[301]Mü'minun, 23/12-14. İbn Abbas, Şa'bî, Ebû'l-Âliye, Dahhak, İbn Zeyd gibi sahabe ve tabiun kuşağından pek çok müfessir, ayetin, 'Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik.' kısmıyla yaratılışın tamamlanmasının ardından gerçekleşen ruh üflemesinin kastedildiğini belirtmektedir. Bkz. Ebû Ca'fer Muhammed İbn Cerîr et-Teberî, Camiu'l-Beyân an Te'vîli'l-Kur'an, Dâru's-Selam, Beyrut, 2007, VII, 5910; Ebû Muhammed Abdulhakk İbn Atıyye, el- Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitabi'l-Azîz,Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2007, IV, 138; Ebû Abdullah uhammed b. Ahmed el-Kurtubî, el-Cami'u li Ahkâmi'l-Kur'an, Dâr-u İhya-i't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 2002, XII, 75.

[302] Mü'minun Suresi, 23/12-14.

[303]Buhari, Kader, 1; Bed'ül-Halk, 6; Enbiya, 2; Tevhid, 28; Müslim, Kader, 1; Ebu Davud, Sünnet, 17; Tirmizi, Kader, 4.

ayın bitip beşinci ayın girmesi[304], döllenmeden sonra yüz yirmi günün geçmesi, seksen dördüncü gün, üç ay, on iki hafta ve bir küsur ay şeklindedir.[305]

Allah Rasûlü (s.a.v.) mevzuyla alakalı bir başka hadiste ise sadece döllenmenin başlangıcından bahsetmektedir:

"Nutfe üzerinden kırk iki gece geçince, Allah ona bir melek gönderir (ve onun vasıtasıyla) *nutfeyi şekillendirir; işitmesini, görmesini, derisini, etini ve kemiğini yaratır.*[306]

Bu iki hadis birlikte değerlendirildiğinde ortaya şu hakikat çıkmaktadır: Birinci hadis, üçüncü dönemin sonunda yani cenînin üzerinden yüz yirmi gün geçince ruhun üflendiğini, ikincisi ise kırk ikinci günde organların yaratıldığını ifade etmektedir.[307]

Gerek yaratılışla ilgili nasslar, gerekse de tıbbi veriler cumhurun görüşünü desteklemektedir. Nitekim ikinci hadiste kırk ikinci günde yaratılışın pek çok aşamasının tamamlandığı ifade edilmekte, sadece ruhun üflenmesi zikredilmemektedir.[308]

Buna göre ruhun üflenmesi ile insanın yaratılması birbirinden farklı hadiselerdir.

Hadise, meleklerin görevleri bağlamında değerlendirildiğinde ikinci hadisi birinciye hamlederek anlamak pekâlâ mümkündür. Buna göre ikinci hadiste geçen "nutfe" kelimesi "mudğa" yerinde kullanılmıştır. Bu tesbit dikkate alındığında anlam, "mudğa üzerinden kırk iki gün geçince, yani cenîn; nutfe, 'alaka ve mudğa'dan oluşan kırkar günlük üç dönemi tamamlayınca, Yüce Allah mudğaya dönüşen nutfeye rahim işleriyle görevli meleğin dışında başka bir melek gönderir ve ona tam bir insan sureti verir." şeklinde olur.[309]

Bu bahsin hülasası şudur ki, Allah Rasûlü (s.a.v.) kırkar günlük ilk üç dönemin ilk merhalesi olan "nutfe"yi zikredip sonuncusu olan "mudğa"yı kastetmiştir.

Nasslardan anlaşıldığına göre cenînin gelişimi iki alanda gerçekleşmektedir. Birincisi hissedilebilir, maddi gelişmedir. Bu alanda bedende peşi sıra gerçekleşen yaratılış halleri görülür.

İkincisi ise gelişmekte olan bedene izafe edilen fakat hissedilemeyen bir terakkidir ki onunla hayat, akletme, irade, tefekkür gibi yetenekler ortaya çıkar.

[304]130 günlük bir zaman kastedilmektedir.

[305] Vefa Guneymî, ed-Devâbidu'ş-Şer'iyye li'l-Mumaresâti't-Tıbbıyyeti'l-Muteallika bi'l-Mer'a, Dâru's-Sumey'î, Riyat, 2009, 266.

[306] Müslim, Kader 1.

[307]Muhammed el-Emin b. Abdullah el-Hererî, el-Kevkebu'l-Vehhâc ve'r-Ravdu'l-Behhâc fî Şerh-i Sahihi'l-Müslim b. el-Haccâc, Dâru'l-Minhâc, Cidde, 2009, XXIV, 517-8.

[308] Müslim, Kader 1.

[309]el-Hererî, el-Kevkebu'l-Vehhâc, XXIV, 517-8.

Bu ikinci gelişme ruhun cesede üflenmesiyle başlar.[310]

Dolayısıyla cenînde hayatın başlaması ile ona ruhun üflenmesi birbirinden farklı hadiselerdir. Bu yüzden insan öldükten sonra da hücrelerde hayat bir müddet daha devam etmektedir.[311]

Kur'an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyye'de zikredilen cenînin merhaleleri modern tıbbın uzun araştırmalar neticesinde ulaştığı verilerle pek farklılık göstermemektedir. Nitekim Toronto Üniversitesi Anatomi bölümü hocası Keith Leon Moore, çocuğun anne karnında geçirdiği devrelere dair Kur'an'ın yaptığı sınıflandırmanın XX. Yüzyılda emriyologların yaptığı tarif ve taksimlerden daha üstün ve daha isabetli olduğunu söylemektedir.[312]

Buna göre Modern Tıpla Kur'an-ı Kerim arasında bir kaç mevzuda fark varsa bu, tıbbın yapacağı yeni keşiflerle Allah kelamı olan Kur'an'ın asırlar öncesinden bildirdiği hakikatlere ulaşacağına işaret eder.

1.3. Cenîne Ruh Üflenmesi

Ulema cenîne ruhun üflenme zamanı noktasında ihtilaf etmiş ve bu noktada iki farklı görüş ortaya çıkmıştır:

Hanefî, Şafiî, Hanbelî ve Zahirî hukukçuların da içerisinde yer aldığı cumhur, ruhun üflemesinin dört ayın sonunda ya da yüz yirminci günde gerçekleştiğini ifade etmektedir. İbn Hacer bu konuda fukahanın fikir birlikteliği içerisinde olduğunu zikretmektedir.[313]

Bu görüşü benimseyen âlimler aşağıdaki delillerle istidlal etmektedirler:

-Bir önceki bölümde de zikredildiği gibi- İbn Mes'ud'un rivayet ettiği hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Sizden birinin yaratılışı, annesinin karnında kırk günde toplanıp teşekkül eder. Sonra kırk günde 'alaka'; bu kadar müddet geçince de 'mudğa' olur. Sonra Allah bir meleği dört kelime ile gönderir. Bu melek onun rızkını, ecelini, amelini, kötü biri mi yoksa iyi biri mi olacağını yazar. Sonra ona ruh üflenir.[314]

Cenîn ilk üç aşaması olan "nutfe, alaka ve mudğa"nın her birinin kırk gün olduğu, ruhun üflenmesinin de bunların nihayetinde gerçekleştiği dikkate alındığında söz konusu hadise yüz yirminci güne ya da dört ayın sonuna tekabül etmektedir.

---

[310] Müsfir b. Ali b. Muhammed el-Kahtânî, İchazu'l-Cenîni'l-Müşevveh ve Hukmuhu fî'ş-Şeriati'l-İslamiyye, Mecelletu'ş-Şeria ve'd-Dirâsâti'l-İslamiyye, Kuveyt, yıl: 18, sy. 54, 2003, 166.

[311] Ahmed Şevki İbrahim, Metâ Bedet Hayatu'l-İnsan, 76;Guneymi, a.g.e, 272.

[312] el-Kahtânî, a.g.m., 166.

[313] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, XI, 490; Guneymî, a.g.e., 273.

[314] Buhari, Kader, 1; Bed'ül-Halk, 6; Enbiya, 2; Tevhid, 28;Müslim, Kader, 1; Ebu Davud, Sünnet, 17; Tirmizi, Kader, 4, 8.

Ebû Hatim de, *"Sonra onu başka bir yaratılışla insan haline getirdik."*[315] ayetiyle, nutfe üzerinden dört ay geçince ona meleğin gönderilip ruh üflenmesinin kastedildiğini ifade etmektedir.[316]

Kurtubî'nin de içinde yer aldığı ulemaya göre ruh üflenmesi dört ay on gün geçtikten sonra yani yüz otuz günün bitiminde olur.[317]

Bu görüşü benimseyen alimler görüşlerini şu şekilde delillendirmişlerdir:

İbn Abbas cenîn üzerinden dört ay on gün geçince ona ruh üfleneceğini bunun da eşi vefat eden kadının iddeti olduğunu belirtmektedir.[318]

Ayrıca Kurtubî, ruhun dört ayın bitimi beşinci ayın girmesiyle üflendiğine, anne karnında cenînin bu tarihten sonra hareket etmesinin de buna delalet ettiğini belirtmektedir.[319]

Ne var ki, İbn Abbas'tan nakledilen bu rivayetin senedinde yer alan Muhammed b. Humeyd er-Razî, Buharî ve Nesâî başta olmak üzere pek çok muhaddis tarafından cerh edilmiştir.[320] Bu yüzden söz konusu rivayet zayıftır. Ayrıca günümüzdeki çeşitli tıbbi aletler de cenînin hareketlerinin daha önceki dönemlerde başladığını tespit etmektedir.

Söz konusu rivayetleri birinciyi esas alarak şu şekilde birleştirmek de mümkündür:

Ruhun yüz yirmi gün geçtikten sonra üflenmesi, döllenmeden itibaren hesaplanırsa yüz otuz güne ulaşır. Ayrıca ruh üflemenin yüz yirminci günde başlayıp yüz otuza kadar devam ettiği yani birinci rivayetin hadisenin başlangıç, diğerinin ise son tarihini bildirdiği kabul edilebilir.

Ayet, hadis ve günümüz tıbbi verilerinden hareketle cenîne dair şunlar söylenebilir:

1. Cenînin yaratılması birinci kırk günün erken döneminde başlar ikinci kırkın başlangıcında tamamlanır. Beyin ve sinir sisteminin teşekkülüyle ceninin, tam bir insan görünümüne kavuşması üçüncü kırk günün sonu ve dördüncünün başında olur. Bu dönemden doğuma kadar olan süreç cenînin normal gelişim gösterdiği aşamadır.[321]

---

[315] Mü'minun Suresi, 23/14.
[316] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, XI, 490.
[317] Kurtubî, , a.g.e., VIII, 12.
[318] Kurtubî, a.g.e., VIII, 12; İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, XI, 494.
[319] Kurtubî, a.g.e., VIII, 12.
[320] İbn Hacer, Tehzîbu't-Tehzîb fî Ricâli'l-Hadîs, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2004, V, 548-50.
[321] Bu terkip, hadisleri 40, 45, 42 rakamlarından dolayı muzdarip gören Hayreddin Karaman'ın işkalini de gidermektedir. Farklı rakamlar alt ve üst sınırı belirtmektedir. (Hayrettin Karaman ruh üflemeyle alakalı hadislerde ızdırab olduğunu, "cenini öldürme, cenîn üzerinde tasarrufta bulunma" konusu ile hiçbir ilgisinin bulunmadığını bu yüzden insanın yaratılması ve kaderinin belirlenmesi ile alakalı açıklamalar bağlamında zikredildiğini söylemesi isabetli bir yaklaşım değildir. Karaman, ruh üflemeyi yaratılışın başlangıcı olarak aldığından hadisleri modern tıbbın yaratılışla alakalı ulaştığı verilere de aykırı bulur. Gerçekte ise

2. Fukahanın çoğunluğuna göre cenînin insanî hayatı, ruhun üflenmesiyle başlar. Zira cenînin insan olarak hukuki kimlik kazanması beyinle değil ruhla gerçekleşir.

3. Yukarıdaki hadisten de anlaşıldığı gibi, ruhun üflenmesi yüz yirminci günden sonra gerçekleşir. Nitekim Nevevî, Kurtubî, İbn Hacer, İbn Receb el-Hanbelî ve İbn Âbidîn başta olmak üzere pek çok âlim de bu görüştedir.[322]

II. Kur'an'ı Kerim'deki Yaratılış Mucizesi

Tıp tarihinde cenînin gelişmesiyle alakalı ilmi nazariyelerinin en güçlüsü "bodur cenîn" nazariyesidir.[323] XVII. yüzyılda bulunan mikroskop 1940'larda gelişmiş haline kavuşana kadar cenînin bir tohumdan çıkan küçük bir ağaç suretinde geliştiği, ilk haliyle son hali arasında yalnızca büyüme noktasında bir farklılık olduğu zannedilmekteydi.[324]

Döllenmiş yumurtanın oluşum ve gelişim merhalelerini görüntüleyen cihazların keşfinden önce tıp otoritelerinin önemli ihtilaf mevzularından biri, insanın erkeğin sperminden mi yoksa kadının hayız kanından mı yaratıldığı idi.

Modern Tıp ise cenînin anne karnındaki gelişiminin bir defada olup bitmediğini farklı devrelerden geçerek doğum safhasına geldiğini söylemektedir. Buna göre cenîn hayız kanından yaratılmıştır. Sperm ise, mayanın sütü dönüştürüp peynir yapması gibi bir işleve sahiptir. Sütü dönüştürüp peynir yapan maya gibi, sperm de cenîn üzerinde döllenme dışında başka bir tasarrufa malik değildir. Ne var ki 1775 yılına kadar Batı'da ilmine güvenilen hiçbir tıpçı cenînin, erkeğin sperminin kadının yumurtasıyla karşılaşmasının bir sonucu olduğunu söylememiştir.[325]

Mikroskop geliştirilip, cenînin yaratılma ve gelişme safhaları tesbit edilene kadar Kur'an-ı Kerim dışında hiçbir eser döllenmeden modern tıbbın anlattığı şekil ve muhtevada bahsetmemiştir.

Yaratılmayla alakalı her iki görüşü de reddeden Kur'an-ı Kerim on dört asır önce insanın, erkeğin spermi ile kadının yumurtasının karışımıyla oluşan bir nutfeden yaratıldığını bildirmiştir.[326]

İnsanın kadının rahminde "bodur ağaç" gibi değişmeden büyüdüğünün kabul edildiği bir zamanda Kur'an-ı Kerîm, cenînin bir merhaleden başka bir merhaleye

---

yaratılış ve ruh üflemesi birbirinden farklı hadiselerdir. Bkz: http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat/0077.htm

322 el-Kahtânî, a.g.m., 171-2.

323 Abdurrahim Hayrullah eş-Şerif, Şubuhat Havle Merâhili'l-Cenîn,http://quran-.com/quran/article/2309/

324 Bkz. Nayif Munir Faris, el-I'cazu'l-Ilmî fi'l-Kur'an-ı ve's-Sunne, Mektebet-u İbn Kesîr, Kuveyt, 2011, I, 212.

325 Bkz. http://quran-m.com/quran/article/2309.

326 İnsan Suresi, 76/2.

intikal ederek yaratıldığını haber verdi.[327]

Bir oturumda Abdulmecid Zindani, ABD'li Anatomi Profesörü E. Marshall Johnson'a, Kur'an-ı Kerîm'in cenînin anne karnında bir anda değil, belli merhalelerden geçerek yaratıldığını ifade ettiğini söyleyince, ABD'li bilim adamı "Bu doğru olamaz." der. Daha sonra ise ikili arasında şu çerçevede bir konuşma geçer; Zindani:

- Kur'an-ı Kerîm'in Miladi 7. asırda insanın anne karnında farklı merhalelerden geçerek yaratıldığını haber vermesi ayetlerle sabit bir mevzudur.

- Hayır! Bu doğru olamaz.

- Niçin bu hükmü veriyor, imkânsız olduğunu söylüyorsunuz? Kur'an-ı Kerîm'in bu mevzudaki ayetleri son derece açıktır; "Sizi annelerinizin karnında, bir yaratılıştan sonra başka bir yaratılışla (halden hale geliştirip, dönüştürerek) üç karanlık içinde yaratır." [328] ; "Ne oluyorsunuz ki Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz. Hâlbuki O, sizi devrelerden geçirerek yaratmıştır."[329]

Bu ayetleri duyunca sarsılan ABD'li bilim adamı biraz düşündükten sonra, "burada üç ihtimal var." der ve şu hususları sıralar;

1. Ceninin merhale merhale yaratıldığını söyleyen Muhammed'in yanında yüksek teknolojiyle üretilmiş bir mikroskop ya da görüntüleme cihazı olmalı. Ondan istifade ederek cenîn üzerinde araştırma yaptı, kimsenin bilmediği sonuçlara ulaştı ve bize bu bilgileri verdi.

2.Kur'an'da bu bilgiler tesadüfen yer almıştır.

3.Muhammed, Allah'ın Rasûlü'dür.

Abdulmecîd Zindani, ABD'li bilim adamıyla ihtimalleri teker teker münakaşa eder ve nihayet ABD'li, Kur'an'ın i'cazını kabul etmek zorunda kalır.

Birinci ihtimale dair şunlar söylenebilir:

Allah Rasûlü'nün (s.a.v.) yaşadığı asırda insanlar ne büyüteçin, ne de mikroskobun yapımı için gerekli olan sınaî alt yapıya sahipti. Ne Roma'da, ne de İran'da mikroskop yapabilecek teknolojik bir alt yapı vardı. Buna göre Allah Rasûlü'nün (s.a.v.) bir laboratuvar ortamında cenînin anne karnındaki evrelerini inceleyip merhaleleri tesbit etmesi daha sonra da bunları insanlarla paylaşması imkansızdır.

Kur'an-ı Kerîm'in cenînin devrelerinden bahsetmesi tesadüf olamaz. Zira Kur'an-ı Kerim bir değil, birden çok ayette cenînin devrelerinden mücmel ya da mufassal olarak bahsetmektedir. Mevzunun çok sayıda ayette tafsîl edilmesi tesadüfî bir durum olamaz.

---

[327] Nuh Suresi, 71/13-14.

[328] Zümer Suresi, 39/6.

[329] Nuh Suresi, 71/13-14.

Zindanî cenînin rahimde geçirdiği devrelerden bahseden ayetleri okuyup izah edince ABD'li bilim adamı Kur'an-ı Kerim'deki malumatın tesadüfen olabileceği yönündeki iddiasının gerçeğe aykırı olduğunu itiraf etmek zorunda kalır. ABD'li Johnson, Kur'an-ı Kerim'deki yaratılışla alakalı bilgilerin tek isnat noktasının semadan gelen vahiy olduğu yönündeki üçüncü ihtimali kabul eder.[330]

III. Modern Tıbba ve İslam'a Göre Yaratılış

Modern tıbba göre hamilelik, kadının son hayzı üzerinden on dört gün geçince başlar. Döllenmeden sonra geçen yirmi bir ile otuzuncu günler arasında "alaka", "mudğa"ya dönüşür. Yirmi bir ve yirmi sekizinci günler arasında ise sinir sisteminin teşekkülü başlatılır. Otuz beşinci günde üst bölgeler, kırk ikide ise alt taraflar meydana getirilir. Bir hafta sonra sırasıyla üst ve alt kaslar şekillenir ve kan dolaşımı başlatılır. Altıncı haftanın sonu, yedinci haftanın başı itibariyle çalışmaya başlatılan kalp, insan hayatının sonuna kadar faaliyetine devam eder. Yüzün şekillenmesi sekizinci haftada tamamlanır. Cenînin gelişim süreci ise devam eder. On altıncı haftada (yüz yirminci günde) yeni bir yaratılış başlar. Bu da yirminci haftaya kadar sürdürülür. Bu dönemde beyin, beynin üst bölgeleri ve sinir hücreleri hâsıl edilir. Cenîn bu dönemde hayatta ihtiyaç duyacağı ve insanî fiilleriyle iradî tasarruflarını yerine getireceği bütün organlara sahip kılınmıştır. Bunlarla da duygu, düşünme, hatırlama ve hayal gibi soyut ameliyeleri gerçekleştirir.[331]

3.1. Birinci Merhale

3.1.1. Sağlam Karargah

Nutfe, lügatta az ya da çok saf su demektir.[332] Istılahta ise erkeğin üreme hücreleri (sperm), kadının üreme hücresi (yumurtacık) ve aşılanmış yumurta (zigot) anlamlarına gelmektedir.[333] Kur'an'daki kullanımda ise "nutfe"nin "zigot (döllenmiş yumurta)" anlamı öne çıkmaktadır.[334]

Kadınla erkeğin birleşmesinde, erkekten ayrılan 200-300 milyon spermden ancak birkaç yüz tanesi yumurtaya kadar ulaşabilir. İlk temasa geçen hücre ise

---

[330] Nayif Munir, a.g.e., I, 213.

[331] Muhammed el-Barr, el-Cenînu'l-Müşevveh ve'l-Emradu'l-Verâsiyye, Dâru'l-Kalem-Dâru'l-Menâr, 1411, 35-48; el-Kahtânî, a.g.m., 168-170.

[332] Ebü'l-Fadl Cemalüddin Muhammed b. Mükrem İbnü'l-Manzûr, Lisânü'l-Arab, Beyrut ts., IX, 334.

[333] el-Mevsûâtü'l-Fıkhiyye'de şöyle denmektedir; "Bazı müfessirler, nutfenin yalnızca erkeğin spermi olduğu görüşünü benimsemiştir. Gerekçe olarak da insanın,"Tazyikle atılan bir su"dan" (et-Târık 86/6) yaratıldığını bildiren ayeti göstermiş bunun da erkeğe ait sperm olduğunu ifade etmişlerdir. Bazıları da bunun erkeğin spermi ile kadının suyundan oluşan nutfe olduğunu belirtmiştir. Ulema ve müfessirlerin çoğunun kanaati de budur." Bkz. Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, el-Mesvûatu'l-Fıkhıyye, Kuveyt 1409/1989, "Cenin" maddesi, XVI, 117, 118.

[334] İnsan Suresi, 76/2.

yumurtayı döller ve yumurta hücresi zarına tutunur. Bir kaç dakika sonra dış zar birbirine kaynar. Bu sırada yumurta diğer spermlerin tutunmasına mani olabilmek için spermi içine çeker ve dışarıdaki spermleri uzağa iten bir kimyevî madde salgılanır. Sonuçta içine başka spermlerin giremeyeceği bir zar meydana getirilir ve bu zar gittikçe sertleşir. Sperm ve yumurta hücresinin tüp içerisinde birleşmesi yani döllenmesi sonrası teşekkül eden yeni tek hücreye zigot (nutfe) adı verilir. Zigot bölünerek rahim içerisine doğru ilerler ve rahme yapışarak yerleşir.[335]

İnsanın bir ağaç gibi rahimde büyüdüğünün farz edildiği bir zamanda yaratılmanın bütün safhalarını ayrıntısıyla anlatan Kur'an-ı Kerim, spermin içeriye, ondan başka hiçbir şeyin giremeyeceği korunaklı bir yerde zigota dönüştürüldüğü şöyle haber verilmiştir:

"Sonra onu (spermi) *sağlam bir karargâhta yumurtanın içine girerek nutfe/zigot haline getirdik."*[336]

Zigotun sağlam bir karargahta geliştiğini Ümmi olan Hz. Muhammed'e (s.a.v.) Allah Azze ve Celle'den başka kim bildirebilirdi?

3.1.2. Nutfe İçerisinde Şekillenen Varlık

İnsanın saç ve göz rengi dâhil olmak üzere yüzlerce karakteristik özelliği, yumurtayla birleşen spermin içerisinde "nutfe" halinde iken vardır. Bilim adamları bu durumu ancak asırlar sonra tesbit edebilmiştir. Cenînin nutfe içerisinde ilk buluşmada insan olarak şekillendiğini bildiren şu ayetin, insanı yaratan ve ona şekil veren Allah'tan başka bir güce isnadı söz konusu olabilir mi?!

"Kahrolası (inkârcı) *insan! Ne nankördür o! Allah onu neden yarattı? Bir nutfeden* (bir damla sudan) *yarattı da ona insan şeklini verdi."*[337]

Ayete göre sperm cenîne dönüşürken insan olmanın pek çok özelliğini taşımaktaydı. İğne ucundan daha küçük olan cenîndeki özellikleri bir insanın Miladi 7. asırda vahiy olmadan bilmesi tahayyül edilebilir mi?!

3.1.3. Cinsiyetin Belirlenmesi

Kur'an-ı Kerim, cenîn nutfe halindeyken cinsiyetin belirlendiğini şöyle haber vermektedir:

"Şüphesiz O, iki cinsi erkeği ve dişiyi, (rahme) *atıldığında az bir sudan* (meniden) *yaratmıştır."*[338]

Ayet, nutfenin (döllemiş hücre) spermin, yumurtanın içine girmesiyle hâsıl

---

[335]http://www.jinekolojivegebelik.com/2012/05/sperm-ve-yumurtanin-birlesmesi-dollenme.html ;https://www.youtube.com/watch?v=iKNPyJi-ouU
[336] Mü'minun Suresi, 23/13.
[337] Abese Suresi, 80/17- 19.
[338] Necm Suresi, 53/45-46.

olduğunu bildiriyor. Bilim adamları -nutfenin bu döneminde- cinsiyetinin erkek mi, kız mı olduğunu ancak 1932'de icad edilen elektron mikroskobun gelişmiş modelleriyle belirleyebildi. Kur'an-ı Kerim ise Miladi 7. asırda sperm yumurtanın içine girdiğinde cinsiyetin belirlendiğini haber veriyor. Bununla alakalı yarım asır öncesinde yazılan tıp kitaplarıyla asırlar önce telif edilen tefsirler mukayese edildiğinde görülecektir ki, pek çok müfessir cinsiyetin nutfe aşamasında şekillendiğini söylemiştir.[339]

3.1.4. Nutfe'nin Yürüyüşü

Erkeğin spermi, kadın yumurtasıyla birleştikten sonra nutfenin (döllenmiş hücre) rahme yerleştirilene kadar seyri devam eder. Bu konuda Allah Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Nutfe, rahimde kırk yahut kırk beş gecede yerleştikten sonra, ona görevli melek gelir ve 'Ya Rabbi, şu mahluk şaki mi olacak, said mi olacak?' diye sorar. Bu iki halden biri yazılır. Melek tekrar, 'Ey Rabbim, erkek mi olacak yoksa dişi mi?' diye sorar. Yine bu ikisinden biri yazılır. Ameli, yaşadığı müddet içinde yeryüzündeki ayak izleri, eceli ve rızkı hep yazılır. Sonra bunların yazıldığı sayfalar dürülür. Artık o sayfalara ne bir ekleme yapılır ne de onlardan bir şey eksiltilir."[340]

Bilim adamları, spermin, yumurtanın içerisine girdikten sonra nutfe olarak rahme doğru ilerlemesinin belli bir zaman devam ettiğini, rahme ulaştığında ilerlemenin durup, nutfenin oraya yerleştiğini söylemektedir. Allah Rasûlu de (s.a.v.), spermin döllenmeden sonra rahme yerleşene kadar sabit olarak bir yerde durmadığını, cinsiyetin de bu süreçte yaratılıp, melek tarafından yazıldığını belirtmektedir. Görüntüleme cihazlarının olmadığı bir zamanda Allah Rasûlü'nün (s.a.v.) rahimlerdeki seyir ve istikrardan bahsetmesinin vahiyden başka bir dayanağı olabilir mi?

3.1.5. Kadınlar Sizin İçin Bir Tarladır

Nutfe rahim duvarını yarar ve açılan toprağın içine giren tohum gibi rahme dahil olur, daha sonra içeriye doğru çekilir ve üzeri örtülür. Bu yüzden Tıp ve Anatomi kitapları bu dönemi "ekim dönemi" olarak isimlendirir. Embriyoloji uzmanları rahmin bu halini içerisine tohum ekilen toprağa benzetmektedirler. Kuran-ı Kerim bilim adamlarının yakın bir zaman önce gözlemleyebildiği bu ilişkiyi asırlar önce haber verdi ve *"Kadınlarınız sizin için bir tarladır."*

[339] Taberi, a.g.e., IX, 7715.
[340] Müslim, Kader, 2.

buyurdu.[341]

3.1.6. "Men" yerinde "Ma"nın Kullanılması

Yaratılışla ilgili olarak bir ayette şöyle buyrulmaktadır:

"Allah her dişinin karnında ne taşıdığını, rahimlerin neyi eksiltip neyi artırdığını bilir. O'nun katında her şey bir ölçü iledir."[342]

Sperm yumurtanın içine girdiğinde ceninin cinsiyeti belli olmasına rağmen ayette akıllı varlıklar için kullanılan "من " yerine akılsızlar için olan "ما" kullanılmış ve "اللّهُ يَعْلَمُ من تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَى" denilmemiştir. Bu kullanımdaki nükte ise "saç renginden göz şekline kadar nutfe"de yaratılan sayısız özelliklerin yanında cinsiyetin sıradan bir hadise olduğunu vurgulamaktır.

3.1.7. Rahimde Eksilme ve Artma

Annenin yumurta ve babanın sperm hücresi döllenip birleştikten sonra bölünerek çoğalır. Daha sonra bir kısım hücrelerden plasenta (bebek eşi), geri kalanlardan da farklılaştırılarak bebek hâsıl edilir.[343]

Ayette zikredilen "eksiltme" bebek eşinin teşekkülü sürecindeki bölünmeyi ve buna bağlı olarak "nutfe"deki ayrılmayı; "وَمَا تَزْدَادُ" artırmak ise geride kalan nutfenin büyüyerek çocuğun oluşmasını sağladığı anlatılmaktadır. Nitekim "nutfeden" ayrılan "bebek eşi" yarım kilo ağırlığında kalırken nutfe büyütülüp çocuk şekline çevrilir.

Kur'an'ın, nutfeden ayrılıp "bebek eşine" dönüştürülen hücrelerin kopmasıyla yaşanan küçülmeyi, geri kalan kısmın ise büyütülerek bebek olmasını haber vermesi mucizeden başka bir şekilde izah edilemez.

3.2. İkinci Merhale

Nutfe belli bir zaman sonra "alaka"ya dönüştürülür. Nitekim Allah Teala, *"Sonra o nutfeyi alaka* (yapışan şey) *hâline getirdik."*[344] buyurmaktadır. Bu, cenînde yaşanan ikinci büyük dönüşümdür.

3.2.1. Alaka Mucizesi

Lügatte "alaka" bir şeye tutunmak ve yapışmak anlamına gelir. Her çeşit kana "alaka" dendiği gibi, kelimeyi "donmuş kan" olarak anlayan müfessirler de vardır.[345]

---

[341] Bakara Suresi, 2/233.
[342] Ra'd Suresi, 13/8.
[343] http://www.jinekolojivegebelik.com/2010/07/plasenta-bebegin-esi.html
[344] Mü'minun Suresi, 23/14.
[345] Bkz. Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, a.g.e., "Cenin" maddesi, XVI, 118.

Alak Suresi'nde yaratılma, bu ikinci merhaleye isnat edilerek insanın "alak"tan yaratıldığı haber verilmiştir.[346] Arapça'da sülüğe de "alaka" denir. Bir "alaka" olan cenînle, sülük arasında şöyle bir münasebet vardır. Göletlerde yaşayan sülükler su içerken koyunların ve sığırların ağzına yapışarak kan emerler. Suyun içindeki "alaka"nın konumu ne ise, nutfeden "alaka"ya dönüşen ceninin durumu da o dur. Cenîn de alaka da su ile kuşatılmıştır.

Sudaki "alaka" ineklerin ağzına yapışarak, kadındaki "alaka" da rahme yapışarak kan emer. Nutfe'nin "alaka"ya dönüşüp rahme yapışmasını ve sudaki "alaka" gibi kanla beslenmesini, bu yüzden de "alaka"ya benzetilerek muşahhas hale getirilmesini, Allah Rasûlü(s.a.v.)'nün Allah'tan başka bir kaynaktan almış olması mümkün değildir.

3.2.2. Mudğa

"*Çiğnenmiş bir parça et*"[347] anlamına gelen "mudğa", cenînin "alaka"dan sonraki merhalesine verilen addır. Bu dönemde "alaka" üzerinde, sanki dişlenmiş gibi bir görüntü teşekkül eder. Amerikalı emriyolog Keith Leon Moore, mudğa ile çiğnenen bir şey arasındaki benzerliği gösterebilmek için yerden bir parça toprak alır, dişleriyle çiğner sonra da onu, mudğanın yanına koyar ve şöyle der, "Bu, cenînin 'mudğa hali', diğeri ise dişlerle çiğnenerek yapılan mudğa."[348]

Mudğa ağızda çevrilen bir çiğnem gibi bir şekilden başka şekle girer, lakin üzerinde diş izlerine benzeyen işaretleri hep muhafaza eder. Bir pirinç tanesinden çok daha küçük olan cenînin çiğnem şeklinde olduğunu Allah Rasûlü (s.a.v.) vahiyden başka bir yolla öğrenip aktarması mümkün değildir.

Cenînin kemikleri bu "mudğa"dan neşet eder. Kur'an-ı Kerîm bu durumu şu şekilde anlatmaktadır:

"Sonra nutfeyi alaka yaptık. Peşinden alakayı mudğa (bir çiğnem et) *yaptık, bir çiğnem eti kemik*(lere) *çevirdik* (ve) *o kemiklere de et* (kaslar) *giydirdik."*[349]

Mudğa bir anda kemiğe dönüştürülmez. Bir kısmında hücreler tam olarak şekillenmezken, diğer bölümünde insan cisminin esasını teşkil eden mudğa, ancak nihaî aşamaya yaklaşır. Kur'an-ı Kerim bu durumu şöyle izah etmektedir:

*"Biz, gerçekten de sizi(*n her birinizi) *topraktan, sonra zigottan, sonra alakadan, sonra (*temel özellikleriyle) *teşekkülü tamamlanmış ama* (bütün unsurlarıyla) *henüz tamamlanmamış bir ceninden yarattık."*[350]

Cenîn bu haldeyken onda organların bir kısmının teşekkül ettiğini, diğerlerinin

---

[346] Alâk Suresi, 96/2.
[347] Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, a.g.e., "Cenin" maddesi, XVI, 118.
[348] Nayif Munir, a.g.e., I, 223.
[349] Mü'minun Suresi, 23/14.
[350] Hac Suresi, 22/5.

ise henüz ortaya çıkmadığını Ümmi bir Peygamber'in haber vermesi mucizeden başka nasıl izah edilebilir?!

3.2.3.Kırk İki Gün Hadisi

Altıncı haftanın sonuna geldiğinde pirinç tanesinden daha küçük olan cenînde beyin, gözler, ağız, iç kulaklar, kalp, akciğerler ve sindirim sistemi şekillenmeye başlar. Bu dönemde cenînin kulakları küçük nokta şeklindedir. Kol ve bacakları da şekillenmeye başlamıştır. Mikroskopla on binlerce defa büyüterek gözlenebilen bu evreler hakkında Allah Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Nutfenin anne rahmine düşmesinin üzerinden kırk iki gün geçince Allah Azze ve Celle ona bir melek gönderir, "mudğa"ya insan şekli verir, kulağını, gözünü yarıp ortaya çıkarır, cildini, etini ve kemiğini meydana getirir."[351]

3.2.4. Kemik Önce Yaratıldı

Yakın zamana kadarki eserlerde cenînde önce etin sonra kemiğin yaratıldığı belirtilirdi. Lakin Kur'an-ı Kerîm'de Cenab-ı Hak şöyle; *"Mudga'yı kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik."*[352] buyurarak kemiğin etten önce olduğunu haber vermiştir. Allah Teâlâ daha sonra bu kemiklere adale giydirdi.

Bir İngiliz üniversitesinde hoca, önce etin sonra kemiğin yaratıldığını anlatmış, yıllar sonra kemiğin önce yaratıldığını keşfedince, derste öğrencilerine önemli bir buluşa imza attığını, kemiğin önce yaratıldığını söyleyince, talebeler arasında bulunan bir Müslüman; "Hocam! Kur'an Kerim bunu on dört asır önce haber verdi." deyince, hoca bunun imkânsız olduğunu söyler, nihayet talebe İngilizce bir mealden okuyunca hoca önceliğin Kur'an'a ait olduğunu kabul eder.

3.3. Üçüncü Merhale

Kemiklere adale giydirildikten sonra cenînde üçüncü merhale başlar. Bu merhalede cenin gelişmeye, beden de büyümeye devam eder ve nihayet ruhu taşıyacak bir yapıya ulaşır. Ayette geçen "أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ" terkibi, Allah Teâlâ'nın cenîni başka bir şekilde inşa edip ruhu ona yerleştirmesi anlamındadır.

Bu merhalenin iki önemli hadisesi, cenînin maddî manada gelişiminin devam etmesi ve ona ruh üflenmesidir. Bu yüzden Allah Teala bu hadiseyi şöyle ifade buyurmuştur, *"Nihayet onu bambaşka bir yaratık halinde inşa ettik."*[353]

Kâinat'ta hiçbir şey maddeden ve ruhtan yaratılan insana benzemez. O, Kur'an'ın haber verdiği gibi bambaşka bir varlıktır; Hayvan doğar, büyür, gelişir, hayvan olarak yaşar ve hayvan olarak ölür. İnsansa büyür, dahi, âlim, mütefekkir, muslih,

---

[351] Müslim, Kader 3.
[352] Mü'minun Suresi, 23/14.
[353] Mü'minun Suresi, 23/14.

kaşif ve mucid olur. Çünkü o ruhuyla bambaşka bir varlıktır.

Bugün bilim, cenînin maddî oluşum safhalarının hangisinde his ve duyguların devreye girdiğini, ruhla bedenin ne zaman ve nasıl birleştiğini bilmekten acizdir. Bu yüzden yaratılışa dair tasnif ve tayinler yapılırken hâlâ pek çok meselede susan Tıp ve Biyoloji, Kur'an-ı Kerim'in Allah Tela'nın "cenini bambaşka bir yaratık olarak inşa ettiğini" haber verdiği ayetlerle ruhun dördüncü ayın sonunda üflendiğini haber veren hadisleri dikkate alırsa, keşif yolculuğunda daha hızlı mesafeler kat edebilir.

Sonuç

Allah (c.c.), *"Sizi annelerinizin karınlarında, üç karanlık içinde, bir yaratılıştan sonra* (bir başka) *yaratılışa* (dönüştürüp) *yaratmaktadır."*[354] ayetiyle insanları üç karanlık içerisinde, üç aşamada yarattığını haber vermektedir.

Emriyologlar da cenînin anne karnındaki gelişiminin üç embriyolojik aşamadan geçerek tamamladığını söylemektedir.[355] Buna göre yaratılış merhalelerini "nutfe", "mudğa" ve ruhun üflenmesiyle başlayan ve insanı bütün canlılardan ayıran ruh aşaması olarak tasnif edebiliriz.

Evrim yaratılışı inkâr etmek için uydurulan bir teori, zigotun yumurtayla buluşması sonucu başlayan yaratılış süreci ise, Allah Teala'nın kanunlara bağladığı bir hakikattir.

Bir mucize olan yaratılışı daha iyi anlayabilmek için mucez ve mu'ciz bir kelam olan Kur'an-ı Kerim üzerinde daha derin okumalar yapma mecburiyetimiz vardır. İslami İlimler okuyan öğrencilerin bir kısmı Tıp Fakültelerinde alanında uzman hocalar riyasetinde master ve doktora yaparsa Kur'an-ı Kerim'in yaratılışla alakalı mucizevî beyanları daha derinlikli anlaşılacaktır.

Olmayan, olma ihtimali de olmayan Evrim masal, Yaratılış ise hakikattir. Yaratılış, binlerce yıldır milyarlarca defa tekrar ederken, yazılı hiçbir kaynakta Evrim'in olduğuna dair kayda değer tek bir malumat yoktur.

Malum olduğunu zannettiğimiz büyük meçhul olan insanı, vahyin gölgesinde anlama ameliyemiz terakki ettikçe insanlık Evrim Masalından bütünüyle kurtulacak ve Yaratılış hakikatiyle yüzleşecektir.

Kaynaklar

Ateş, Süleyman, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Evrim Teorisi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1972, c. 20, sy. 1, s. 131.

Buhârî, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, , tah. Şuayb el-Arnaût-Âdil Mürşid, er-Risâletü'l-Âlemiyye, Dimeşk, 2011.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistani, *Sünen,* Mektebetu Terbiyeti'l-Arabi, Beyrut 1989.

[354] Zümer Suresi, 39/6.

[355] Williams P.L, Basic Human Embryology, 1984, s. 64.

el-Barr, Muhammed, *el-Cenînu'l-Müşevveh ve'l-Emradu'l-Verâsiyye*, Dâru'l-Kalem-Dâru'l-Menâr, 1411.

el-Hererî, Muhammed el-Emîn b. Abdullah, *Hadâiku'r-Ravhi ve'r-Rayhan*, Dâru'l-Minhac, Cidde, 2009, I-XXXI.

_______, *el-Kevkebu'l-Vehhâc ve'r-Ravdu'l-Behhâc fî Şerh-i Sahihi'l-Müslim b. el-Haccâc*, Dâru'l-Minhâc, Cidde, 2009.

İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdulhakk, *el- Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitabi'l-Azîz*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2007, IV, 138;

İbn Hacer, El-Askalânî, *Fethu'l-Bârî Bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî,* thk: M. Fuâd Abdülbâkî, Dâru'l-Meârif, Beyrut, trsz.

________, *Tehzîbu't-Tehzîb fî Ricâli'l-Hadîs,* Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2004.

İbnü'l-Manzûr, Ebü'l-Fadl Cemalüddin Muhammed b. Mükrem, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut ts.

Guneymî, Vefa, *ed-Devâbidu'ş-Şer'iyye li'l-Mumaresâti't-Tıbbıyyeti'l-Muteallika bi'l-Mer'a*, Dâru's-Sumey'î, Riyat, 2009.

el-Kahtânî, Müsfir b. Ali b. Muhammed, *İchazu'l-Cenîni'l-Müşevveh ve Hukmuhu fî'ş-Şeriati'l-İslamiyye,* Mecelletu'ş-Şeria ve'd-Dirâsâti'l-İslamiyye, Kuveyt, yıl: 18, sy. 54, 2003.

Kur'an'ı Kerim.

el-Kurtubî, Ebû Abdullah uhammed b. Ahmed, *el-Cami'u li Ahkâmi'l-Kur'an*, Dâr-u İhya-i't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 2002, XII, 75.

Müslim, ebu'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı yay., 2. baskı, İstanbul, 1992.

Nayif Munir Faris, *el-I'cazu'l-Ilmî fi'l-Kur'an-ı ve's-Sunne*, Mektebet-u İbn Kesîr, Kuveyt, 2011.

eş-Şerif, Abdurrahim Hayrullah, *Şubuhat Havle Merâhili'l-Cenîn*, http://quran.com/quran/article/2309/

et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed İbn Cerîr, *Camiu'l-Beyân an Te'vîli'l-Kur'an*, Dâru's-Selam, Beyrut, 2007.

Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed B. Îsâ, *Es-Sünen*, Çağrı yay., 2. baskı, İstanbul, 1992.

Williams Peter. Llewelyn, *Basic Human Embryology*, 1984.

el-Mesvûatu'l-Fıkhıyye, Vizâretü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, Kuveyt 1409/1989.

Bkz. http://quran-m.com/quran/article/2309.

http://www.jinekolojivegebelik.com/2012/05/sperm-ve-yumurtanin-birlesmesi-dollenme.html

https://www.youtube.com/watch?v=iKNPyJi-ouU

http://www.jinekolojivegebelik.com/2010/07/plasenta-bebegin-esi.html

Hz. ÂDEM'DEN ÖNCE YERYÜZÜNDE YAŞAYAN KAN DÖKÜCÜ AKILLI VARLIKLARIN KİMLİĞİ ÜZERİNE

Prof. Dr. Ali BAKKAL
Akdeniz Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü, Antalya.
alibakkal52@gmail.com

Özet

Kur'an'da Bakara Suresi'nin 30. âyetinde beyan edildiği üzere, Hz. Âdem yaratılmadan önce Cenab-ı Allah meleklere "*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım*" buyurmuştu. Melekler ise, "Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın?" demişlerdi. Müfessirler çoğunlukla insanlardan önce yeryüzünde yaşayan bu varlıkların cinlerden bir taife olduğunu ifade etmekle birlikte, âyetin bağlamı dikkate alındığında bunların insanlara benzer biyolojik varlıklar oldukları anlaşılmaktadır. Meleklerin tecrübesi de bunu işaret etmektedir. Bu âyetten hareket ederek, insana benzer çok eski fosiller bulunması halinde bunların insanların atası olan bir varlığa değil, Hz. Adem'den önce yeryüzünde yaşayan kan dökücü varlıklara ait olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu tür fosiller evrim teorisini desteklemek için bir delil olarak kullanılamaz.

Anahtar Kelimeler: Âdem, Evrim, Fosil, Kur'an, Yaratılış

On The Identity Of Intelligent Assets Of Blood Shedding Creatures Living On Earth Before Adam

Abstract

In the Qur'an, on the 30th ayat of the surah Baqarah, Allah has said to the angels, "I will create a vicegerent (khalif) on earth" before Âdam was created. They said: "Wilt Thou place therein one who will make mischief there in and shed blood?"

Most of commentators say that the sebeing sliving on earth before humans are a group of jinns. However, when the context of the ayat is taken into consideration, it is under stood that the seare biological beings similar to human beings. The experience of the angels also pointstot his. Acting from this ayat, the existence of very old fossils similar tohuman beings is not a being of human beings, It can be said that before Adam it refers to the blood-dwelling beings

living on the earth. The refore, such fossils can not be used as evidence to support the theory of evolution.

Keywords: Adam, Creation, Evolution, Fossil, Qur'an.

Giriş

Müfessirlerin genel kanaatine göre Hz. Âdem'den önce yeryüzünde yaşayan ve imtihana tabi tutulan varlıklar cinlerden bir topluluktu. Cenâb-ı Hak meleklere "*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım"* deyince, bu varlıklar hakkındaki tecrübelerine dayanarak, "Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz" demişlerdi. Yani melekler, "bunların yaratılmasından maksat Allah Teâlâ'yı tesbih ve takdis etmek ise, biz hiç isyana girmeden, O'nu layıkıyla tesbih ve tenzih ediyoruz. Ayrıca çoğu isyankâr olan varlıkları yaratmaya ne gerek var!" diye düşünmüşlerdi. Oysa Cenâb-ı Hak, "*Ben sizin bilmediklerinizi bilirim*" buyurarak, onlara kendilerinin her şeyi bilmediklerini ve yaratacağı varlıkların da genel olarak kendilerinden üstün olacağını bildirmek istemişti. Sonra Cenâb-ı Allah Hz. Âdem'i yaratmış, onun kendilerinden daha üstün olduğunu göstermek için meleklere "*Doğru söyleyenlerden iseniz, haydi bunların isimlerini bildirin*" demiş, onlar aciz kalınca Hz. Âdem'e "*Onlara bunların isimleri söyle!"* buyurmuş, o da bunların isimlerini söylemişti.[356] Böylece melekler anlama ve bilme kabiliyeti bakımından Hz.Âdem'in kendilerinden üstün olduğunu anlamışlar ve Allah'ın emrini yerine getirmek üzere ona secde etmişlerdi.

Çoğu müfessirler Hz. Âdem'den önce yeryüzünde fesat çıkaran bir kavim cinler cinsinden oldukları kanaatinde olsalar da, meleklerin tecrübelerine ve halife kavramının aslî anlamına bakıldığında bunların da insanlar gibi biyolojik birer varlık olduklarını söylemek mümkündür. Kur'an'da konunun anlatım biçimi ve halife kavramı böyle bir yorum yapma imkânı vermektedir.

1. Halîfe Kelimesinin Sözlük Anlamı

Halîfe kelimesi "**half**" kökünden türetilmiş bir isimdir. Sözlükte "**half**", isim ve zarf olarak "ön"ün zıddı anlamında kullanılır; yani "arka, arkada olan" anlamına gelir. Bir kişi diğerinin arkasından gittiği zaman "Halefe fülânün fülânen" denilir. Kelime tef'îl babına geçirilerek "Halleftü fülânen" denildiğinde bu söz "Filanı kendime halîfe (benden sonra benim yerime geçmesini vasiyet ettiğim kişi) kıldım" anlamına gelir. Bir kişi, kendisinden önceki kişi tarafından istihlâf edilir, yani onun kendi yerine geçmesi istenirse, o kişiye de "halîfe"

[356] Konuyla ilgili âyetler için bk. el-Bakara 2/30-34.

denir.[357] Ayrıca "half", nesil anlamına da gelmektedir. Bu anlamda da half, önceki neslin yerine, sonrakilerin gelmiş olması manâsına gelir.

"**Hilâfet"**, "Halefe – Yahlufu – Halefen ve Hilâfeten" şeklinde gelen bir mastardır. Halîf ve Halîfe, bu kökten ism-i fâil olarak gelir. Çoğulu Hulefâ' ve Halâif şeklindedir.[358]

"**Halef**", bedel anlamına gelir. Bir insanın başka bir insana halef olması, ondan sonra onun yerine geçmiş olması demektir. Half ise, sadece sonradan gelen anlamında kullanılmaktadır; bedel anlamı yoktur. İbn Abbas'tan rivâyet edildiğine göre bir Arap, Ebû Bekir'e "Sen, Allah Rasûlü'nün halîfesi misin?" diye sorunca, ona, " Hayır" diye cevap vermişti. Arap "Peki o zaman sen nesin?" demiş, Ebû Bekir de "Ben 'Ondan sonra gelenim (Ene'l-hâlifetü ba'dehû)" demiştir.[359] Ebû Bekir bu sözüyle kendisinin Hz. Peygamber'den sonra geldiğini, fakat onun bedeli olmadığını kastetmiştir. Nitekim bir topluluk diğer bir topluluktan, bir sultan da diğer bir sultandan sonra geldiğinde Araplar "Halefe kavmün ba'de kavmin" ve "Halefe sultânün ba'de sultânin" derlerdi. Ebû Bekir'in ifade ettiği anlamda halîfe kelimesi, aslında devlet başkanlığı ve reislik anlamını ifade etmemektedir. Ancak o, "peygamberlik" değil de "devlet başkanlığı" sıfatıyla Hz. Peygamber'in halefi (bedeli) olduğu için, daha sonra bu kelime "sonradan gelen" anlamından çıkarılarak, "Müslümanların devlet başkanı" anlamında istılahî bir anlam kazanmıştır.

Halef kelimesi mastar olmakla beraber, halefu sıdkın, halefu sev'in, halefun sâlihun sözlerinde olduğu gibi, Halîfe anlamında da kullanılmaktadır.[360]

Bütün bu açıklamalara göre Halîfe kelimesinin, "bir öncekinden sonra gelen", "bir öncekinin yerine ve makamına bedel olarak gelen" anlamında kullanıldığı görülmektedir. Birinci anlamda kelime "bedel" anlamını taşımazken, ikinci anlamda bu anlamı da ihtiva etmektedir.

Halîfe kelimesi bedel anlamını ifade edince, sonradan gelenin öncekinin sahip olduğu şeylere sahip olması anlamını da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu kelime, öncekilerin sahip olduğu makam, mevki, imkân vb. şeyler için de kullanılmaya müsaittir. "Halîfe" kelimesinin "devlet başkanı" anlamında kullanılması da bu kabildendir.

---

357 İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, IX, 82-85; Fîrûzâbadî, el-Kâmûsu'l-Muhît, III, 140-141.
358 İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, IX, 89.
359 İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, IX, 89.
360 İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, IX, 89.

2. Kur'ân'da Halîfe Kavramı

Kur'ân-ı Kerim'de bu kelime, iki yerde *halîfe*, üç yerde *hulefâ*, yine üç yerde *halâif* şeklinde geçer.

a. "*Rabbin meleklere: 'Ben yeryüzünde* (önceden yeryüzünde bulunan mahlukatın yerine kaim olmak üzere) *bir **halîfe** yaratacağım', dediği vakit, onlar: "Oradaki nizamı bozacak yeryüzünü kana bulayacak bir mahluk mu yaratacaksın?*[361] *Oysa biz, devamlı hamd, ibadet ve tenzih etmekteyiz' dediler. Allah da onlara: 'Ben sizin bilmediğiniz pek çok şeyi bilirim,*[362] *dedi*."[363]

Siyak-sibaka bakıldığında buradaki halîfe kelimesinin, "öncekilerin yerine sonradan bedel olarak gelenler" anlamında olduğu anlaşılmaktadır. Allah'ın yeryüzünde bir halîfe yaratmak istemesi üzerine meleklerin itiraza kalkışmaları da bunu göstermektedir.

Bizim tercihimize göre burada halife kavramıyla Hz. Âdem ve zürriyetinin kendisinden önceki varlıkların yerine geçmesi kastedilmiştir. Diğer insanların halife olması Hz. Âdem'in çocukları olmasından dolayıdır. Yani insan cinsi kendilerinden önceki varlık cinsinin halifesi olmuştur.

b. "*Biz onlardan (*Hz. Muhammed dönemindeki müşriklerden) *önce nice nesilleri helak ettik. Onlar da feryad ettiler, ama artık kurtuluş zamanı değildi*."[364] "*Ey Muhammed! Onların söylediklerine karşı sabret. Güçlü kulumuz Dâvûd'u hatırla. O Allah'a çok yönelen bir kimse idi*."[365] "*Biz Dâvûd'un mülkünü güçlendirdik, ona hikmet ve hakla batılı ayıran bir söz (hüküm verme) yeteneği verdik*."[366]"*...Kuşkusuz yanımızda onun yüksek bir makamı ve güzel bir geleceği vardır." " Ey Dâvud! Biz seni yeryüzünde **halîfe** yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet. Hevâ ve hevese uyma...*"[367]

Hûd suresinin ana konusu, müşriklerin Hz. Peygamber için, "*Bu yalancı bir sihirbazdır*"[368] demeleri karşısında, bir taraftan Hz. Peygamber'i teskin, diğer taraftan müşrikleri korkutup iyice düşünmelerini sağlamak için, Cenab-ı Allah'ın

---

[361] Müfessirlerin yorumuna göre insanlardan önce yeryüzünde cinlerden bir taife bulunuyordu ve bunlar birbirlerinin kanlarını döküyor ve fesat çıkarıyorlardı. Allah da onları ortadan kaldırdı ve insanı onların yerine insanı getirdi. Melekler, yeryüzünün eski sâkinleri hakkındaki tecrübelerinden yola çıkarak, insanlar onların halîfesi olacaklarına göre, onların da yeryüzünde fesat çıkaracaklarını ifade etmişlerdi. Meleklerin bu tavrı iyi değerlendirildiğinde, insanların Allah'ın halîfesi değil, yeryüzünde yaşayan önceki varlıkların halîfesi oldukları anlaşılır.

[362] Allah, meleklerin insanların yeryüzünde fesat çıkaracakları şeklindeki sözlerini yalanlamamıştır. Ancak insanla başka özellikle bulunduğu için, onların yaratılmasının iyi bir şey olduğunu meleklere işaret etmiştir.

[363] el-Bakara Suresi, 2/30.

[364] Sâd Suresi, 38/ 3.

[365] Sâd Suresi, 38/ 17.

[366] Sâd Suresi, 38/ 20.

[367] Sâd Suresi, 38/ 25-26.

[368] Sâd Suresi, 38/ 4.

kendisinden önce nice azgın kavimleri helak ettiğini,[369] böylesi azgın topluluklardan sonra Dâvûd ve Süleyman,[370] Eyyûb,[371] İbrahim, İshâk ve Ya'kûb,[372] İsmail, el-Yesa' ve Zülkifl[373] gibi insanların/peygamberlerin o topluluklara hâkim gelip Allah'ın hükmüyle hükmettiklerini ve dolayısıyla bu insanlardan her birinin Allah nezdinde "iyi kimseler" olduklarını hatırlatmasından ibarettir.[374]

Konuyu Hz. Dâvûd bağlamında değerlendirdiğimiz zaman şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: Önce Allah batıl peşinde olan kavmine karşı Dâvûd'un mülkünü güçlendirmiş, sonra da bir devlet başkanı ve bir hâkim olarak nasıl hüküm vereceği konusunda kendisine hikmet ve hakla batılı ayıracak bir hüküm verme yeteneği verilmiştir (Sâd, 38/20). Sonraki âyetlerde (Sâd, 38/2) birinci husus (mülkünün güçlendirilmesi) halifelik olarak nitelendirilmiş ve bunun neticesi olarak da hak ile hüküm vermesi istenmiştir. Yani bu âyette Dâvûd'un halife olması öncekilerin yerine hakimiyet tesis etmesi anlamındadır. Allah adına hüküm vermesi bunun bir neticesi olarak görülmektedir.

c. Hûd Peygamber, uyarmak için gönderildiği Âd kavmine âyetin ifadesiyle şöyle diyor: "*Sizi uyarması için içinizden bir adam vasıtasıyla Rabbinizden size bir zikir* (vahiy ve öğüt) *gelmesine şaştınız mı? Düşünün ki, O sizi, Nuh kavminden sonra **hulefâ** (=halîfeler) yaptı,* (sizi onların yerine getirdi) *ve yaratılış itibarıyla sizi onlardan daha güçlü kıldı. O halde Allah'ın nimetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz*."[375]

Bu âyette geçen ***hulefa*** (=*halifeler*) lafzı, açık bir şekilde Hûd kavminin, kendilerinden önceki Nûh kavminin yerine geldiğini ifade etmektedir. Buradan Hûd kavminin Allah'ın halifesi olduğu anlamını çıkarmak mümkün değildir; onlar Nûh kavminin halifesiydi.

d. Şuayb Peygamber âyetin ifadesiyle kendi kavmine şöyle diyor: *"Hatırlayın ki Allah Âd kavminden sonra, sizi **hulefâ** yaptı* (sizi onların yerine getirdi) *ve sizi yeryüzünde yerleşterdi…"*[376]

Bu âyette geçen ***hulefâ*** (=*halifeler*) lafzı, açık bir şekilde Şuayb kavminin, kendilerinden önceki Âd kavminin yerine geldiğini ifade etmektedir. Buradan

---

[369] Nûh kavmi, Âd kavmi, kazıklar sahibi Firavun, Semûd kavmi, Lût kavmi, Eyke halkı gibi. (Bkz. Sâd 38/ 12-14).
[370] Sâd Suresi, 38/ 17-40.
[371] Sâd Suresi, 38/ 41-44.
[372] Sâd Suresi, 38/ 45-47.
[373] Sâd Suresi, 38/ 48.
[374] Sure hakkında geniş bilgi için bkz. Bekir Topaloğlu, "Sâd Suresi", *DİA*, XXXV, 376-377.
[375] el-A'râf Suresi, 7/ 69.
[376] el-A'râf Suresi, 7/ 74.

Şuayb kavminin Allah'ın halifesi olduğu anlamını çıkarmak mümkün değildir; onlar Âd kavminin halifesiydi.

e. *"(Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren,* (başındaki) *sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün **halîfeleri** (=hulefâ – sizden öncekilerin yerine sizi hakim) kılan mı? ...*"[377]

Bundan önceki âyetlerde Süleyman'ın Dâvûd'a varis olmasından (onun yerine geçmesinden),[378] Süleyman'ın hakimiyetinden Belkıs ile münasebetlerinden,[379] Sâlih[380] ve Lût[381] peygamberlerin kavimleriyle mücadelelerinden, Allah'ın sayısız nimetlerinden[382] bahsedilmekte ve bu nimetler çerçevesinde Cenâb-ı Allah'ın Mekkelileri yeryüzünün halifeleri yapmasından söz edilmektedir. Âyetteki "siz" ile özelde Mekkeliler kastedilmektedir. Çünkü bunlar, en-Neml 59. Âyetteki, "(Ey Muhammed!) *De ki*:" ifadesinin muhataplarıdır.

f. "*O, sizi yeryüzünde halifeler (**halâif**) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır. Şüphe yok ki O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir*."[383]

Meallerde âyetteki halifeler tabiri genellikle "Allah'ın yeryüzüne hakim kıldığı kimseler" şeklinde tercüme edilmiştir. Ancak âyette mutlak olarak geçen bu kelimeyi Kur'an'da geçen diğer kelimelerle birlikte değerlendirdiğimiz zaman, buradaki halîfe kelimesini de "önceden gelenlerine yerine geçen" mânasında anlamamız gerekir. Ayrıca Cenâb-ı Allah bu kelimeyi insanlara sonsuz nimetlerini sayarken zikretmiştir. Diğer yerlerde geçen Halife kelimesi de genellikle bu bağlamda zikredilmiştir. Bundan halife olmanın büyük bir nimet olduğu anlaşılmalıdır.

g. "*Onu* (Nûh'u) *yine de yalanladılar. Biz de hem onu hem onunla beraber gemide bulunanları kurtardık ve onları (yeryüzünde) halîfeler (**halâif**) kıldık (ötekilerin yerine geçirdik). Âyetlerimizi yalanlayanları da (suda) boğduk...*"[384] Âyette Nuh (as) ve kavminden bahsedilmektedir. Gemide bulunanlar, inkârları sebebiyle gemiye binmeyip helak olanların yerine geçirilmiş ve onlar gibi hakim konuma getirilmişlerdir.

h. Cenab-ı Allah Fâtır suresinin başından itibaren verdiği sonsuz nimetlerden bahsettikten sonra, "*Hüvellezî ce'aleküm halâife fi'l-ardı = O, sizi yeryüzünde*

---

[377] en-Neml Suresi, 27/ 62.
[378] en-Neml Suresi, 27/ 16.
[379] en-Neml Suresi, 27/ 17-45.
[380] en-Neml Suresi, 27/46-53.
[381] en-Neml Suresi, 27/54-58.
[382] en-Neml Suresi, 27/59-62.
[383] el-En'âm Suresi, 6/165.
[384] Yunus Suresi, 10/ 73.

*halîfeler (**halâif**) kılandır (sizden öncekilerin yerine getirip yeryüzünde size hakimiyet verendir). Artık kim inkâr ederse, inkârı kendi aleyhinedir...*"[385] Bu âyette "Siz"den kasıt Mekke müşrikleridir. *Halâif* kelimesiyle de Mekke müşriklerinin kendilerinden önceki nesillerinin yerine getirilip onlara yeryüzünde gezip dolaşma imkânının verilmesi kastedilmektedir. Nitekim surenin devamındaki, "*Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmadılar mı?*"[386] bu anlamı desteklemektedir.

Sonuç olarak halîfe tabiriyle birinci âyette Hz. Âdem, ikinci âyette Hz. Dâvûd, üçüncü ayette müslüman olanı ve olmayanıyla Hûd kavmi (hulefâ), dördüncü âyette müslüman olanı ve olmayanıyla Şuayb kavmi (hulefâ), beşinci Mekke müşrikleri (hulefâ), altıncı âyette Nûh peygamberle birlikte gemiye binenleri (halâif), yedinci âyette ticaret için birçok memlekete gidip gelen Mekke müşrikleri kastedilmiştir.

Bütün âyetlerde geçen Halîfe kavramının en temel anlamı "öncekilerin yerine gelme"dir. Bu anlamın gerektirdiği iki anlam daha vardır: Birincisi öncekiler gibi yeryüzünde hâkim olmak, ikincisi ise vekile benzer şekilde başkasının yerine geçmek. Hâkimiyet anlamı otomatik olarak sonrakilerin öncekilerin yerine geçmesiyle gerçekleşmektedir. Vekâlet anlamı ise bir nevi hâkimiyetin bir gereği gibi görülmektedir. Sonrakiler öncekilerin yerine geçince, sanki onların vekili olarak ellerine geçen hâkimiyetlerini sürdürmektedirler. Ancak buradan "Allah'ın onları öncekilerin vekili yapması" gibi bir anlam da çıkarılabilir.

Bu sekiz âyetin beşinde (a, b, e, f, h) halife kavramı "fi'l-ard (=yeryüzünde)" ifadesiyle gelmiştir. "Yeryüzünde" kaydı geçsin veya geçmesin, "yeryüzünde halife olma"nın anlamı, hakimiyet bölgesine hâkim olmak veya yeryüzünde bazı yerlerde güvenlik içinde gezip dolaşmak anlamındadır. Halife tabiri genellikle diğer nimetlerle birlikte zikredildiği için, o nimetlere sahip olmak ve onlardan meşru dairede yararlanmak anlamını da ihtiva etmektedir.

3. Halife Kavramının Çeşitli Anlamları

a. Öncekilerin Yerine Gelen

Bazı âlimler, "*Yeryüzünde bir halife yaratacağım*"[387] ve "*Sizi yeryüzünün halifeleri kılan...*"[388] âyetlerine dayanarak, halife kelimesinin insandan önce yeryüzünde hâkim olan cinlerin yerine getirilmesi anlamına geldiğini kabul ederler. "Bu varlık türünün ardından gelenler" anlamında Hz. Âdem ve soyuna halife denmiştir. İbn Abbas'ın bu görüşte

---

[385] el-Fâtır Suresi, 35/ 39.
[386] el-Fâtır Suresi, 35/ 43.
[387] el-Bakara Suresi, 2/30.
[388] el-En'âm Suresi, 6/165; en-Neml Suresi, 27/62.

olduğu rivayet edilir. Bu görüş sahipleri Raşid Halifeler için "Allah resulünün halifesi" ifadesini kullanır, "Allah'ın halifesi" tabirini kullanmayı uygun bulmazlar.[389]
Bu anlam hem kelimenin sözlük anlamına hem de halife kelimesinin geçtiği âyetlerin siyak-sibakına uygundur. Biz bu anlamı tercih ediyoruz.

b. Halîfetullah ve Halîfe-i Arz

Halifetullah, Allah'ın halifesi; Halîfe-i arz ise yeryüzünün halifesi anlamına gelir.
Bazı âlimlere göre "*Yeryüzünde bir halife yaratacağım*"[390]ve "*Sizi yeryüzünün halifeleri kılan...*"[391] âyetlerinde geçen halife kelimesi, yeryüzüne hükmetmeleri sebebiyle Hz. Âdem'i ve zürriyetinden gelen diğer insanları işaret eder. Bu anlamda insan "Allah'ın halifesi"dir. İbn Mes'ûd'un da bu görüşte olduğu nakledilmektedir. Bu görüşte olanlar, "*Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet*"[392] mealindeki âyetin de kendi görüşlerini desteklediğini ileri sürerler.[393]

Fahreddin Râzî'nin naklettiği bir görüşe göre, Allah'ın yarattığı mükellefler arasında hüküm verme konusunda Hz. Âdem, Allah'ın halefi (O'nun adına hüküm veren kişi) olduğu için, kendisine Halîfe ismi verilmiştir. İbn Mes'ûd, İbn Abbas ve Süddî'den de böyle rivâyet edilmiştir. Bu görüş "*Biz seni yeryüzünde halîfe yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet*"[394] âyetiyle de tekid edilmektedir.[395]

Mutasavvıflar, halife konusundaki görüşlerini geliştirirken terimin "insanlar arasında Allah adına hükmetme" şeklindeki ikinci anlamını esas almışlardır. Hasan-ı Basrî, takva sahibi temiz ve seçkin kullar için "Allah'ın halifesi" tabirini kullanmış olmakla beraber[396] ilk sûfîler arasında bu konu üzerinde durulmamış, halife ve hilâfet bir tasavvuf kavramı olarak insân-ı kâmil ve kutub fikrinin gelişmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Halife kelimesine ilk defa tasavvufî anlam yükleyen Gazzâlî olmuştur. İnsanın Allah tarafından üflenen bir ruh taşıdığına[397] ve Allah'ın Hz. Âdem'i kendi suretinde yarattığına dikkat çeken Gazzâlî, Allah ile insan arasında manevî mahiyette özel bir münasebetin bulunduğunu, bu münasebetin yazıyla anlatılmasının mümkün olmadığını ifade eder ve insanın Allah'ın halifesi olmasını bu münasebete bağlar.[398] Gazzâlî, Allah'ın kendisine isimleri öğretmiş olması sebebiyle Hz. Âdem'in O'nun halifesi olmaya hak kazandığını da belirtir.[399]
"*…Hatırlayın ki, Allah sizi Nuh kavminden sonra onların yerine getirdi ve sizi yaratılış itibariyle daha güçlü kıldı…*"[400], "*Hatırlayın ki Allah Âd kavminden sonra sizi sizi*

[389] Mâverdî, el-Ahkâmü's-sultâniyye, Kahire, 1960, s. 15.
[390] el-Bakara 2/30.
[391] el-En'âm Suresi, 6/165; en-Neml Suresi, 27/62.
[392] Sâd Suresi, 38/26.
[393] Uludağ, "Halife", DİA, XV, 299.
[394] Sâd Suresi, 38/26.
[395] Razî, et-Tefsîru'l-kebîr, Mısır, ty., II, 165.
[396] Taberî, Câmi'u'l-beyân fî te'vîl-i âyi'l-Kur'ân, Kahire 1373, XXIV, 117.
[397] Bk. el-Hicr Suresi, 15/29
[398] Gazzâlî, İhyâü Ulûmi'ddîn, Kahire 1939, III, 315.
[399] Gazzâlî, İhyâ, I, 20; Uludağ, "Halife", DİA, XV, 299.
[400] el-A'râf Suresi, 7/69.

onların yerine getirdi ve sizi yeryüzüne yerleştirdi. Yerin ovalarında köşkler kuruyor, dağları oyup evler yapıyorsunuz. Artık Allah'ın nimetlerini anın da yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın."[401] ve "*Sonra, nasıl davranacağınızı görelim diye, onların ardından yeryüzünde sizi onların yerine getirdik*."[402] gibi âyetlerin anlatımından insanın hak ve adaleti gerçekleştirmek, yararlı ve iyi işler yapmak üzere ağır bir sorumluluk yüklenerek, bir bakıma Allah'ın güvenine de mazhar olarak yeryüzüne gönderildiği anlaşılmaktadır. İnsanın yeryüzünde en şerefli varlık sayılması da bununla ilgilidir.[403] İşarî delâleti esas alarak âyetlerden böyle bir anlam çıkarılabilir. Ancak kelimenin asıl anlamının "birinin ardından onun yerine geçmek" olduğunu göz ardı etmemek gerekir.

Diğer taraftan halife-i arz ile halifetullah tabirleri yaklaşık aynı anlamda kullanılsa bile halifetullah tabirini kullanmak çok daha sorunlu bir durumdur. Çünkü halife-i arz ifadesinde daha çok "Allah'ın görevlendirmesi ve sorumluluk yüklemesi", halifetullah ifadesinde ise "vekâlet" anlamları öne çıkmaktadır. Allah insana sorumluluk yükler, fakat insan hiçbir şekilde Allah'ın vekili olamaz. Çünkü insan O'nun yerine geçemez ve O'nu temsil edemez. Bazı araştırmacılar bu açmazı şöyle çözmeye çalışırlar: "Hilâfet, "vekâlet" yani başkasına vekil olmak manasına gelir. Bu vekâlet, ya aslın kaybolmasından veya bir ihtiyaçtan veya aczden; yahut da sırf asîlin vekiline bir şeref bahşetmek lütfunda bulunmasından ileri gelir. Ve işte Cenâb-ı Allah'ın yeryüzünde velîlerini halîfe seçmesi bu kabildendir."

Kur'an'da halife kavramının genellikle "öncekilerin yerine gelen" anlamına gelmiş olması, insanın "Halîfe-i Arz" olmasına engel değildir. İnsandan önce yeryüzünde yaşayan kan dökücü varlıklar da Allah'ın görevlendirdiği ve kendilerine sorumluluk yüklediği mahluklardı ve bu özellikleri sebebiyle yeryüzünün hakimi durumundaydılar. Bun anlamda önceki varlıklara da halife demek mümkündür. Ancak onlar için "öncekilerin yerine gelen" anlamında halife tabirini kullan mümkün değildir.

Bediüzzaman Said Nursî'ye göre insanın halife-i arz olması "*İmanın yümniyle (bereketiyle) emanete lâyık"*[404], *"hâmil-i emanet"*[405], *"kâinat ülkesinin arz memleketinde Padişah-ı Ezel ve Ebedin gayet dikkat altında bir müfettişi*"[406], Cenâb-ı Hakkın "*Bütün esmâsına câmi bir âyine ve bütün rahmetinin hazinelirinin müddeharâtını tartacak, tanıyacak cihazata malik bir mu'cize-i kudret ve bütün esmâsının cilvelerinin vaziyetlerini mizana çekecek âletleri hâvi"*[407], dağ, gök ve yerin yüklenmekten çekindikleri büyük emaneti kendisine verdiği ve sair hayat sahiplerine karşı ona zabitlik mertebesi vermesi sebebiyle mertebesini mükerrem kıldığı, ilâhî hitabına ve sohbetine müşerref eylemesiyle kendisine fevkalade bir makam verdiği[408] zat demektir.

---

[401] el-A'râf Suresi, 7/74.
[402] Yunus Suresi, 10/14.
[403] Casim Avcı, "Hilâfet", DİA, XVII. 539.
[404] Nursî, Sözler (23. Söz, 2. Mebhas, 5. Nükte), s. 442.
[405] Nursî, Mesnevi-i Nuriye (Şemme), s.353.
[406] Nursî, Şualar, (11. Şua, Meyve Risalesi, 7. Mesele), s. 288.
[407] Nursî, Mektubât (28. Mektup, 5. Risale, 5. Mesele), s. 510.
[408] Nursî, Şualar (11. Şua, Meyve Risalesi, 7. Mesele), s. 281.

c. Devlet Başkanı

İslâm toplumlarında devlet başkanına halîfe denir. Devlet başkanına halife denmesi, halifenin risâlet görevi hariç Hz. Peygamber'in yerine geçerek onun dünyevî otoritesini temsil etmesi, yeryüzünde dinin hükümlerini uygulamak, dünya işlerini düzene sokmak üzere Allah'ın yeryüzündeki hâkimiyetini veya bütün müminlere ait olan hilâfet ve yetkiyi temsil etmesi gibi sebeplerle açıklanır. Dolayısıyla bu makamdaki kişiye "halîfetü Resûlillâh (=Allah Resûlunun halifesi" de denilmiştir. İlk dönemlerden itibaren halifenin "halîfetullah (=Allah'ın halifesi)" tabiriyle anılması temayüllerine rastlanırsa da bu söyle yaygın bir kullanım değildi. Kaynaklarda. Hz. Ebû Bekir'in kendisine "Allah'ın halifesi" diye hitap eden bir kişiye tepki göstererek "Allah'ın değil Resûlullah'ın halifesi" olduğunu ve buna da rızâ gösterdiğini söylediği,[409] Hz. Ömer ile Ömer b. Abdülazîz'in de aynı şekilde buna karşı çıktıkları temel tarih kitaplarında kaydedilmektedir.[410]

4. Yeryüzünde Kan Döken Varlıklar

Bakara 30. âyette sözü edilen "yeryüzünde bozgunculuk yapacak, kan dökecek" olan varlığın kimliği konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştır. Şöyle ki:

a. Hz. Âdem'in Zürriyeti

Fahreddin Râzî'ye göre halîfe, başkasından sonra gelip onun makamına oturan kimse demektir. Ona göre birinci âyette[411] geçen halîfeden maksadın ne olduğu hususunda iki görüş vardır. Bunlardan birincisine göre halîfe, Hz. Âdem aleyhisselamdır; "Oradaki nizamı bozup yeryüzünü kana bulayacak olan mahlûk" da, Âdem değil, onun zürriyetidir.[412] Bu görüş kanaatimizce zorlamalı bir yorumdur. Kendilerine bildirilmediği, hatta Hz. Âdem'i bile tanımayan meleklerin, yukarıda geçen sözleriyle Âdem'in zürriyetini kastetmiş olmaları çok uzak bir ihtimaldir. Bu yorum siyak-sibaka da aykırıdır.

b. Cin ve Benzeri Varlıklar

Bazı âlimler halife kelimesinden Hz. Âdem ve soyunun daha önce yeryüzünde yaşamış olan cinlerin veya meleklerin halefleri olduğu mânasını çıkarmışlardır. Nitekim İbn Abbas'tan nakledilen bir rivayete göre de yeryüzünde daha önce cinler yaşamaktaydı; Allah bunları oradan uzaklaştırdı ve yerlerine Hz. Âdem ile soyunu yarattı.[413] Fahreddin Râzî'nin naklettiği bir görüşe göre, Allah cinleri yeryüzünden nefyedip, yerine Hz. Âdem'i iskân edince, Hz. Âdem, önceki cinlerin yerine halîfe oldu. İbn Abbas'tan da böyle rivâyet edilmiştir.[414]

Tefsirlerde yer alan bazı rivayetlere göre, Hz. Âdem''den önce yeryüzünde Hin ve Bin veya Tim ve Rim diye adlandırılan bazı varlıklar mevcuttu. Bunlar cinlerden önce vardı.

---

409 Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 11.
410 Casim Avcı, "Hilâfet", DİA, XVII. 539.
411 el-Bakara Suresi, 2/30.
412 Razî, et-Tefsîru'l-kebîr, II, 165.
413 Süleyman Hayri Bolay, "Âdem", DİA, I, 359.
414 Razî, et-Tefsîru'l-kebîr, II, 165-166.

Dünyada fesat çıkardıkları ve kan döktükleri için Alla bunları helak etmiştir. Bu rivayetler İsrailiyat'tan veya eski İran folklorundan geçmiş hikâyeler olup İslâmî bir temele dayanmamaktadır. İbn Haldun bu tür rivayetleri asılsız bulmakta, Hz. Âdem ve soyu hakkında Kur'an'da bildirilenlerden başka güvenilir bilgiye sahip olmadığımızı belirtmektedir.[415]

c. İnsana Benzer Biyolojik Varlıklar

İslâmî kaynaklarda. Hz. Âdem'in yaratılmasından önce yeryüzünde insan veya ona benzer akıllı ve şuurlu bir varlık bulunup bulunmadığı konusu tartışılmıştır. Bu tartışmanın sebebi, Hz. Âdem'in yaratılışıyla ilgili âyetlerde geçen halîfe kelimesiyle, Bakara sûresinde meleklere atfedilen, "*Yeryüzünde orayı fesada verecek ve kan dökecek birini mi yaratacaksın?*" anlamındaki ifadedir. Bir görüşe göre, Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Âdem'e ve onun soyuna halife denildiğine bakılırsa yeryüzünde Hz. Âdem'den önce başka bir insan türü yaşamış olmalıdır. Bunlar orayı fesada verdikleri ve kan döktükleri için helak edilmişlerdir. Bu sebeple Hz. Âdem ve soyu halife yani bu eski insanların halefi olmuş, onların yerine geçmiştir. Melekler Hz. Âdem'in neslinin fesat çıkaran ve kan döken varlıklar olacağını bu eski insanlarla kıyaslayarak ileri sürüyorlardı.[416] Nitekim Hasan-ı Basrî de En'âm sûresinin 165. âyetini delil göstererek insanların, tarihin akışı içinde birbirlerinin yerine geçtikleri için halife diye nitelendirildiklerini söyler.[417]

d. Hz. Âdem'in Halîfe Diye Nitelendirilmesi Ondan Önce Başka Varlıkların Mevcudiyetini Gerektirmez

Bazı âlimlere göre, Hz. Âdem ve soyunun halife diye tanıtılması Hz. Âdem'den önce bir insan türünün yaşamış olduğu sonucuna götürmez. Zira halîfe kelimesi, "Daha önceki bir insan topluluğunun halefi, onların yerini alan" mânasında değil, "Allah'ın vekili, yeryüzünde O'nun hükümlerini yaşatan, uygulayan, dünyayı imar, insanları idare ve terbiye eden, dünyadaki diğer bütün canlılardan üstün olan, onları emri altına alan' anlamında kullanılmıştır. [418]

5. Kur'an'da Hz. Âdem'in Yaratılmış Olduğunun Açıkça Beyan Edilmesi

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Âdem'in yaratılmasıyla ilgili âyetler onun başka bir canlıdan evrildiğini değil, doğrudan Cenâb-ı Allah tarafından yaratıldığını göstermektedir. Bu konudaki âyetler beş açıdan Hz. Âdem'in ilkten yaratıldığına işaret eder:

a. Hz. Âdem'in toprak cinsinden yaratılmış olduğunu açıklayan âyetler, açık ve net olarak onun doğrudan Cenâb-ı Allah tarafından yaratıldığını gösterir. Bu âyetleri şöyle sıralayabiliriz:

---

[415] Bolay, "Âdem", DİA, I, 359.
[416] Bolay, "Âdem", DİA, I, 359.
[417] Bolay, "Âdem", DİA, I, 359.
[418] Bolay, "Âdem", DİA, I, 359.

“Ki o, yarattığı her şeyi güzel yapan, insanı (Âdemi) yaratmaya da çamurdan başlayandır.”[419]

“And olsun biz insanı (Âdem’i) kuru bir çamurdan, suretlenmîş balçıktan yarattık.”[420]

“O (Allah) insanı (Âdemi) bardak gibi (çınlayan) kupkuru bir balçıktan yarattı.”[421]

“Yaratılışta kendileri mi daha kuvvetli yoksa bizim yarattıklarımız mı? Hakikat biz onları cıvık bir çamurdan yarattık.”[422]

“And olsun biz insanı (Âdemi) çamurdan (süzülmüş) bir hulâsadan yarattık."”[423]

“O, sîzi çamurdan yaratan, sonra ölüm zamanını takdir edendir.”[424]

“Sizi (aslınızı) ondan (topraktan) yarattık.”[425]

b. Cenâb-ı Allah, İblis’e Âdem’e secde etme emrini verdiği zaman **“... Ben topraktan yarattığın kişiye secde eder miyim?”**[426] diyerek, Hz. Âdem’e secde etmek istememiştir. Eğer insan maymundan evrimleşerek meydana gelen bir varlık olsaydı, şüphesiz İblis Hz. Âdem’i küçültmek için önce bunu söylerdi. İblis’in Hz. Âdem’in topraktan yaratılmış olduğunu söylemesi, onun Allah tarafından daha ilkten topraktan yaratılmış olduğunu gösteridir.

c. Cenâb-ı Allah’ın meleklere “*Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım”* buyurması, daha önce insan cinsinin bulunmadığına işaret eder. Eğer Allah maymundan insan yapacak olsaydı, o zaman “Ben maymundan bir halife yaratacağım” derdi. İnsanın halife oluşuyla ilgili olarak hiçbir âyette hayvandan geldiği hususunda en küçük bir işaret yoktur.

d. Cenâb-ı Allah Âdem’i yaratırken kendi ruhundan üflemek suretiyle onun canlılık kazanması, onun ilkten yaratılışına işarettir. Şu âyet bu hususa açıkça delalet eder:

“Sonra onu (Âdem’i) düzenli bir şekle sokup, içine kendi ruhundan üfürdü; sizin için kulaklar, gözler, gönüller yarattı…”[427]

Eğer Hz. Âdem, maymundan evrilerek yaratılmış olsaydı, Cenâb-ı Allah’ın ona ruhundan üfürmesine gerek kalmazdı. Çünkü önceden canlı olduğuna göre onun ruhu vardı ve yeni bir ruh üflenmesine gerek yoktu.

Ayrıca aynı âyete göre insanın göz, kulak, gönül gibi şeylere sahip olması da bu yaratılışla birlikte olmuştur. Eğer insan maymundan gelmiş olsaydı, Cenâb-ı Allah’ın bunu zikretmesi uygun düşmezdi. Çünkü önceden de maymunun göz, kulak gibi azaları bulunuyordu.

---

[419] es-Secde Suresi, 32/7.
[420] el-Hicr Suresi, 15/26.
[421] er-Rahmân Suresi, 55/14. Bu âyet şöyle de tercüme edilmektedir: “O (Allah) insanı (Âdem’i) pişmiş bir çamura benzeyen bir balçıktan yarattı.”
[422] es-Sâffât Suresi, 37/11.
[423] el-Mü’minûn Suresi, 23/12.
[424] el-En‘âm Suresi, 6/22.
[425] Tâhâ Suresi, 20/55.
[426] *el-İsrâ* Suresi, *17/61; el-A‘râf* Suresi, *7/12; Sâd* Suresi, *38/76.*
[427] es-Secde Suresi, 32/9.

e. İnsanın türeyişiyle ilgili âyetler, açık bir şekilde ilk yaratılanın Hz. Âdem, Hz. Havvâ'nın ondan, diğer insanların da bu ikisinden türeyerek yaratıldığını ortaya koymaktadır:

"*Ey insanlar! Sizi bir nefisten* (min nefsin vâhidetin) *yaratan ve ondan da eşini yaratıp* (haleka minhâ zevcehâ), *ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun…*"[428]

Sözlükte nefis kelimesi, "ruh, can, hayat, hayatın ilkesi, nefes, varlık, zat, insan, kişi, hevâ ve heves, kan, beden, bedenden kaynaklanan süflî arzular" gibi mânalara gelir. Bu âyetteki anlamı ise "canlı" demek olup, Hz. Âdem kastedilmiştir. Hz. Âdem'den Havvâ validemiz yaratılmış, bu ikisinden de insan nesli türemiştir. Âyette önce Hz. Âdem'in yaratıldığı vurgulandığı için bu yaratılışın ilk yaratılış olduğu anlaşılmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Kur'ân-ı Kerim'de ***halîfe*** kavramının tekil ve çoğul olarak geçtiği âyetler dikkatlice incelendiğinde bu kelimenin birinci derecede "öncekilerin yerine sonradan bedel olarak gelen" anlamına geldiği görülecektir. Kelimedeki vekâlet ve hâkimiyet anlamı da bu manaya tabi olan ikincil bir anlamdır. Sonradan gelenler öncekilerin yerine geldikleri için bir bakıma onların vekili gibidirler, aynı zamanda onların sahip oldukları hâkimiyete de sahip bulunmaktadırlar. Buna göre Hz. Âdem'den önce yeryüzünde akıllı bazı varlıklar vardı. Müfessirler bunların genellikle cinler cinsinden olduğunu ileri sürmüşlerdir. Hatta bazı rivayetlere göre cinlerden önce Hin ve Bin veya Tim ve Rim diye isimlendirilen bazı varlıklar mevcuttu. Ancak bu rivayetler güvenilemeyecek kadar zayıftır.

Halife kavramının geçtiği âyetler siyak-sibak itibariyle incelendiğinde, buna bir de meleklerin tecrübesi eklendiğinde Hz. Âdem'den önce yeryüzünde var olan varlıkların insana benzer özelliklere sahip biyolojik varlıklar olması gerekir.

Bunlar genel yapısı itibariyle insana benzeyebilir, belki de birkaçının kemiklerine ve kafataslarına ulaşılabilir. Hemen buradan kafatasları insana benziyor diye bunların insanların atası olduğuna dair bir bilgi üretmek doğru değildir. Allah Hz. Âdem aleyhisselâmı müstakil olarak yaratmış ve insan nesli onun soyundan türemiştir

Allah sonsuz güç sahibidir. Hiçten ve yoktan bir varlığı yarattığı gibi, zaman içinde topraktan ve çamurdan da başka varlıklar yaratabilir. Nitekim Hz. Âdem ve eşi Havva bu şekilde yaratılmış ve insanlar bu ikisinden türeyip çoğalmışlardır.

Kaynaklar

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.

Avcı, Casim, "Hilâfet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XVII. 539.

Bolay, Süleyman Hayri, "Âdem", *DİA*, I, 359.

Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb, *el-Kâmûsu'l-Muhît*, I-IV, 2. Baskı, Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1381/1952.

[428] en-Nisâ Suresi, 4/1.

Gazzâlî, **Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî,** *İhyâü Ulûmi'ddîn*, Kahire 1939.

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükrim, *Lisânü'l-Arab*, I-XV, Dâru Sâdır, Beyrut ty.

Mâverdî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *el-Ahkâmü's-sultâniyye*, Kahire, 1960.

Nursî, Bediüzzaman Said, *Mektubât,* Söz Basım Yayın, İstanbul 2012.

Nursî, *Mesnevi-i Nuriye,* Söz Basım Yayın, İstanbul 2012.

Nursî, *Sözler*, Söz Basım Yayın, İstanbul 2012.

Nursî, *Şualar*, Söz Basım Yayın, İstanbul 2012.

Râzî, Fahruddin, *et-Tefsîru'l-kebîr*, el-Matbaatü'l-Behiyye el-Mısriyye, Mısır, ty.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Câmi'u'l-beyân fî te'vîl-i âyi'l-Kur'ân*, Kahire 1373.

Topaloğlu, Bekir, "Sâd Suresi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXXV, 376-377.

Uludağ, Süleyman, "Halife", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* XV, 299.

KUR’AN’IN IŞIĞINDA TAHIL BİTKİLERİ

Prof. Dr. Hasan KILIÇ
Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, Bingöl/TÜRKİYE,
kilichasan@yahoo.com.

Özet

Tahıllar, buğdaygiller (*Poaceae*) familyasına mensup başta buğday olmak üzere arpa, çavdar, yulaf gibi serin iklim tahılları ile çeltik, mısır ve darılar gibi sıcak iklim tahıllarını ihtiva eder. Dünyada en fazla ekim alanına sahip (221 milyon hektar) ve insanların %20’sinin enerji ihtiyacını karşılayan bir tahıl olan buğday, kâinat kitabının kıraati olan Kur’an’ın nazarında ne suretle yer almaktadır? Hâlık-ı kâinatın birliğini ilân eden Kur’an, sair kemâlat ve fenlere teşvik edip ileri hudutlarına işaret ettiği gibi insanlığın esas gıdası olan tahılları elbette mühmel bırakmaz. Nitekim “*Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, her başağında yüz dâne olmak üzere yedi başak veren dânenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir, Allah’ın lütfü geniştir o her şeyi bilendir*” (Bakara 261) ayeti işari manada buğday gibi bir tahıl bitkisinden bire yedi yüz gibi tane veriminin alınabileceğini ihtar etmekle nihayet hududunu çiziyor. Öyle ise haydi çalış bul demekle tahıl araştırmalarında ikinci bir *yeşil devrime* remzen işaret eder. Temel kromozom sayısının da 7 (yedi) olduğu bu gruba dâhil tahıl (buğday, arpa, çavdar ve yulaf) türlerinde bitki başına fertil başak sayısı, başakta tane sayısı ve ağırlığı gibi verim unsurları yönünden araştırıcıları teşvik etmektedir. Bu hedefi yakalamada genetik ilminin esas alındığı ıslah çalışmalarında fıtrata muvafık teknolojilerin kullanılması ile nihayet hududu çizilen verim potansiyeline ulaşmanın mümkün olduğu ayetin işaretinden anlaşılmaktadır.

Anahtara Kelimeler: Ayet 261, Bakara süresi, buğday, başak sayısı, Kur’an, tane verimi, tahıllar.

Cereal Crops in the Light of the Qur'an

Abstract

Belonging to *Graminea* (*Poaceae)* family, Cereal crops contain especially wheat and other cool season cereals such as barley, rye and oats and also warm

season cereal such as rice, corn and sorghum. As a grain with the highest sowing area (221 million hectares) in the world and meeting 20% of the energy people need, how wheat appears within the context of the universe recitation, Qur'an? Announcing the unity of the creator of universe, promoting other sciences and attainments besides pointing to their final boundaries, Qur’an of course does not neglect the cereals as the main food of humankind. *The example of those who spend their wealth in the way of Allah is like a seed [of grain] which grows seven spikes; in each spike is a hundred grains. And Allah multiplies [His reward] for whom He wills. And Allah is all-Encompassing and Knowing.* (Al Baqarah, 261). This verse points that from the wheat as a cereal, the ultimate rate can be seven hundred from one wheat kernel. If this is the case, the verse points to a second green revolution in cereal research by promoting studying and finding. Verse encourages researchers in terms of yield components such as number of fertile spikes, grain number and weight per spike in cereal species in this group basic chromosome number of which is seven. In order to achieve this goal, it is understood from the sign of verse that it is possible to reach the yield potency which is finally drawn by the use of compatible technologies in breeding studies, mainly genetic. In order to achieve this goal, it is understood from the sign that it is possible to reach the yield potency which is finally drawn by the Qur’an using of technologies suitable for creation in breeding studies, especially genetic.

Keywords: Al-Baqarah, cereal, grain yield, spike, *Qur'an***,** verse 261 and wheat.

Giriş

Kur'an-ı Hakîm’in **asıl gayesi** *fenni, tarihi vb malumatları vermek değildir. Kâ*inattan manayı harfi ile yani mevcudata mevcudat hesabına değil hâlıkları namına bahseder. İnsanların nazarını imana dair saadeti ebediyenin ve haşrin vukuuna ve netice olarak ehadiyet ve vahdaniyete çevirir. *Kur’an-ı Kerim’de takib edilen maksad-ı aslî; isbat-ı Sâni, nübüvvet, haşir adalet ile ibadet esaslarına cumhur’u nâsı irşad ve îsal etmektir* (İşarat-ül İ’caz, 118).

Kur’an-ı Kerim Allah’ın varlığına, vahdetine ve büyüklüğüne delil olması cihetiyle mevcudattan bahsetmiştir. Külli olan her bir ayetin müteaddit manaları ve her asra bakan yönleri vardır. Yanı sıra birkaç maksat değil belki mahiyeti ve camiiyeti itibariyle çok maksatları tazammun eden Kur’an’ı Hakim, her şeye kıymeti nispetinde bir makam verir. *Kur’an’ı Hakim’de çok hadisat-ı cüz’iye vardır ki, her birisinin arkasında bir düstur-u külli saklanmış ve bir kanun-u umuminin ucu olarak gösteriliyor* (Sözler 247). Müfessirler ayetlerin bedihi olan asli manalarını vermenin yanında remzi ve işari haberlere de ehemmiyet

vermişlerdir. İlim mütehassısları bu nevi ayetlerden sahalarıyla alakadar çok sayıda keşiflerden işaretler çıkarmışlardır.

Kur'anın ekser ayetleri, her biri birer hazine-i kemalatın anahtarı ve birer define-i ilmin miftahıdır (Sözler, 264). Mesela, insanlığın terakkiyatında önemli bir yer tutan elektrik (Furkan, 35), uçak (Enbiya, 81), ses, görüntü ve cisimlerin nakli (Neml, 41) gibi harikalar ile nihai hudutlarından enbiyaların mucizeleri ile işaretler nev'inden; nebatatın erkek-dişi olma hususiyetleri (Rahman, 52) ve nebatatın telkihinde vazife alan rüzgar (Hicr, 22) vb birçok ilmî düstur ve kanunlardan da sarihan bahseden Kur'an'ın, ekser insanların esas gıdası hükmünde olan tahıllara ne suretle bakmıştır? Birleşmiş Milletler dünya nüfus tahmin raporuna göre 2050 yılına kadar dünya nüfusunun 9.8 milyar olacağı tahmin edilmektedir (BM, 2017). Denge üzerine kurulan tabiatın beşer eliyle fıtrata uygun olmayan faaliyetleri sonucu iklimde meydana gelen değişimler, artan sıcaklık ve kuraklık gibi faktörler göz önüne alındığında tahıllara olan ihtiyacın giderek artacağı beklenmektedir. Mevcut üretimin gelecek 30 yılda artırılması gereği aşikârdır. Öte yandan artan refah seviyesi neticesi olarak sanayici ve tüketici istekleri ıslahçıları tane veriminden ziyade izafi bir kavram olan kaliteye sevk ettiğinden 2000'li yıllardan sonra buğday veriminde bir yavaşlama söz konusu olmuştur. Bu gaye ile tahıllarda özellikle buğdayda verimi artırmaya yönelik ikinci bir "Yeşil Devrim'in gerekli olacağını tahmin etmek zor görülmemelidir. Acaba bu mümkün müdür? Bu gün varılan verim seviyelerinin hibrid mısır üretimi hariç tutulduğunda diğer tahıl türlerinde Bakara süresi 261. Ayette işaret edilen bire yedi yüz hedefinin gerisinde olduğumuzu göstermektedir. (Tablo 2). Zira kültür bitkileri içinde en fazla ekim alanına sahip olması, ziraat ile iştigal eden toplumların geçim kaynağı olması ile verimi artırmaya yönelik yeşil devrim olarak vasıflandırılan çalışmalara Nobel ödülünü kazandıracak kadar önemli hususiyetlere sahip tahıllara işaret eden Bakara 261. Ayetinin manayı sarihinden başka manayı işari cihetinden bazı mesajları yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayette tahıl bitkilerinin verim cihetinden ileri hududunu tayin eden bire yedi yüz gibi bir hedefin işaretinden bahsedilebilir. Gen teknolojisi, moleküler seviyedeki QTL gen haritalarının çıkarılması, markör destekli seleksiyon gibi biyoteknolojide sağlanan ilerlemeler, bitki ıslahçılarına büyük kolaylıklar temin etmiştir. Genetik olarak sağlanan tane verimi artışlarına, uygulanan yetiştirme tekniklerinin katkısı da az değildir. Gelecekte, hastalık-zararlı, yüksek ve düşük sıcaklık stresleri gibi verimi sınırlayan faktörler ile bu faktörlere karşı mukavemet mekanizmalarının keşfedilmesi ve uygun yetiştirme paketlerinin tatbikata konulması ile belirtilen verim hedeflerinin yakalanması ümit edilmektedir. Geçmişten günümüze tahıllarla bilhassa buğday ile alakalı başta

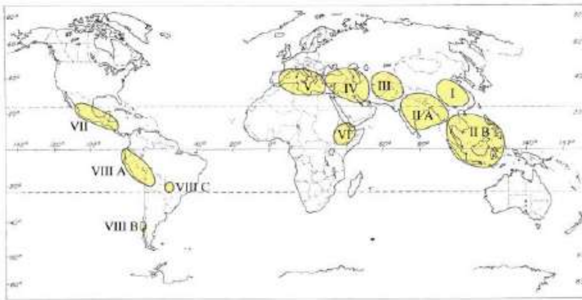
bitki başına başak ve başakta tane sayısı ile alakalı yapılmış araştırmalar esas alınarak tane veriminin nihai sınırı ile ıslah stratejisi vb hususlar bu ayetin ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1-Tahılların Önemi

Yeryüzünde insanoğlunun gıda maddesi olarak istifade edebileceği yaklaşık 50.000 bitki türü olmakla birlikte, beslenme amaçlı dünya enerji ihtiyacının %60'ı buğday, mısır ve çeltik türlerinin oluşturduğu tahıl mahsullerinden temin edilmektedir (FAO, 2011). Öte yandan, dünya nüfusunun enerji ihtiyacının %20'si ve dünyada tüketilen tahıl kökenli proteinin %40'ı buğdaydan temin edilmektedir (Anonim 2011; Elgün 2017). Bu derece önemli bir ürünün insanlığın tarihi gelişimi içerisinde önemli bir yer tutması kaçınılmaz olmuştur. Beşeriyetin ilk yıllarında buğdayın temel besin maddesi olarak kullanıldığı arkeolojik kazılardan da anlaşılmaktadır. Nitekim Fırat ile Dicle arasını oluşturan ve ilk tarım yapıldığına inanılan "*Verimli Hilal*" olarak tabir edilen bölgede yapılan kazılarda 10-12 bin yıllık buğday örneklerine rastlanmıştır.

2-Bitki Gen Merkezleri

Araştırıcılar bitki gen kaynakları yönünden dünyayı önce 8 (Vavilov, 1935) sonraları ise 9 bölgeye ayırıp, bir türün kendi gen merkezinden dünyanın diğer kıta ve bölgelerine yayılma gösterdiği konusunda hem fikir olmalarına rağmen, gen merkezlerinin bir bitki veya bitki grubunun ilk yaratılma bölgesi olduğu gerçeğini ifade etmekten içtinap etmişlerdir (Şekil 1).

Şekil 1. Kültürü yapılan bitkilere ait gen merkezleri (Vavilov, 1935; Harlan 1971).

Failsiz bir fiil ve müsemmasız bir isim mümkün olmadığı gibi, mevsufsuz bir sıfat, san'atkarsız bir sanat dahi mümkün değildir (Asa-yı Musa, 139). Harika teçhizatlarla donatılmış sanat eseri canlıların meydana gelmelerini sonsuz bir kudret ve muhit bir ilim sahibine vermeyip şuursuz tabiat ve serseri tesadüfün eseri olarak kabul etmek muhaldir. Tabiatta cereyan eden hadiseleri doğal ve kendi kendine olduğunu savunmak adeta özel tasarlanmış canlı bir halı desenini "tesadüf sonucu ortaya çıkmıştır" ihtimalini kabul etmeye benzer. *Kâinatta iki türlü yaratmadan söz edilebilir. Evet kâdir-i Mutlak'ın iki tarzda, hem ibda' hem inşa suretinde icadı var* (Asa-yı Musa 176). Hiçten yaratma olarak tarif edilen ibda ile binlerce bitki türü aniden yaratılmışlardır. Fosil keşiflerinde de türlerin mükemmel ve günümüz bitki türlerinin organizma yapılarıyla benzer olması (Derek, 1976; Andrews, 1982; Gould, 1984; Wells 2000) ve türlerin birden bire yeryüzünde görülmeleri Allah'ın ibda suretinde yoktan var etmesinin bir delilidir. Nobel ödüllü Crick (1981) bir anlamda hayat mucizevi bir şekilde ortaya çıkmış olup, bunun gerçekleşmesi çok fazla şartın bir araya getirilmesi ile mümkündür ifadesini kullanmıştır. Türlerin yaratılması ve ortaya çıkmasına sonsuz ilim ve kudret sahibi bir sanatkârdan başka kimin haddi var ki karışsın. Nitekim Ulukan (2007), günümüz bitkilerinin, yabani atalarından kültür formlarına ulaşana kadar geçirdiği aşamaları tam olarak aydınlatabilecek özellikteki agro-arkeolojik delillerin yeterli olmadığını bildirmiştir.

Canlıların bulundukları yerde aniden ve kademeli olarak ortaya çıkmış oldukları, gerek ayet-i kerimelerde ve gerekse fosil kayıtlarından açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

"O (Allah)*'dur. Gökleri, yeri ve aralarında olanları altı günde yarattı*" (Furkan/59).

Öte yandan, ilkbaharın başlangıcında yaklaşık 1.8 milyon farklı türün atomlarından başka batini ve zahiri özelliklerini hiçten var edip genetik yapılarında derceden bir kudretin tezahürü her an işlemektedir. Bazı türler (poliploidy vb) terkip suretiyle yaratma olarak tarif edilen inşa ile meyana getirilmiştir. Belirli bir kromozom yapı ve sayısına sahip bir türün yakın akraba bir tür veya türlerle melezlenmesi ve kromozom katlamalarıyla yeni bir türün ortaya çıkması inşa suretiyle yaratmaya örnek verilebilir. Kültür buğdaylarındaki poliploidleşme bunun en bariz örneğidir. Canlı türlerinin meydana gelmesini izah etmeye esas geçmişe dönük fosil ve agro-arkeolojik buluntular ile günümüz sitogenetik incelemeleri vb her türlü ilmi araştırmaların ayrı ayrı değerleri vardır.

Her ne suretle olursa olsun varyasyonun kaynağı olarak gösterilen melezleme, poliploidy, mutasyon ve seleksiyonların kâinatta hükümferma bir kudrettin tasarrufundan ayrı düşünülemez. Gerek kâinatın umumunda ve gerekse dünyamız içinde bulunan unsurlar arasında muazzam bir yardımlaşma, dayanışma, kenetlenme, cevaplaşma hakikati vardır. Kâinattaki dayanışma ve yardımlaşmanın her şeyi gören, bilen ve her şeye kudreti yeten bir Allah'ın yaratması ile olduğunu kabul etmek en suhuletli yoldur. Örneğin canlılar ile onlara enerji temin eden güneş ayrı düşünülemez. Bir bitki türünü kim yaratmış ise güneşi ve bitkiyle alakadar tüm unsurları da yaratan aynı zattır.

3-Dünya Tahıl Üretimi ve Rekor Verimler

Birinci dünya harbi sonrası zirai araştırmalara daha fazla eğilen araştırıcılar tarım ürünlerinde bilhassa verim artışında önemli rol oynamışlardır. Genetik ilimlerindeki hızlı gelişmeler ve hibrid teknolojisinin kullanımı ile mısır bitkisinde beş katına varan verim artışları sağlanmıştır (Gummadov, 2012). Kanada da 1940-2000 yılları arasında 250 kg/da olan mısır verimi 750 kg/da'a (Bruulsema et al., 2000), Fransa'da 1950–1984 yılları arasında 150 kg/da olan tane verimi 600 kg/da'a çıkarılmıştır (Derieux et al., 1987).

Günümüzde ise hibrid mısır tane veriminde dekara 3 ton gibi rekor verimler alınabilmektedir (Hula 2015). Dekara atılan 3.5 kg gibi bir tohumluktan yaklaşık 900 katı tane ürünü alınmış olmaktadır. Hibrid mısırdaki bu artışlardan sonra II. Dünya harbini takiben merkezi Meksika olan Uluslararası buğday mısır araştırma merkezi (CIMMYT)'nin 1943 yılında kurulmasından sonra 1960'lı yıllarda CIMMYT araştırıcılarından Dr. Norman Borlaug uygun melezleme programı çerçevesinde kısa boylu, gün uzunluğuna hassas olmayan yüksek verimli buğday çeşitleri geliştirmiştir. "*Yeşil Devrim*" olarak vasıflandırılan bu hadise araştırıcıya 1970 Nobel barış ödülünü kazandırmıştır. Beş yıllık bir periyod içerisinde tane veriminde 2 kat bir artış sağlanmıştır (Evans, 1998).

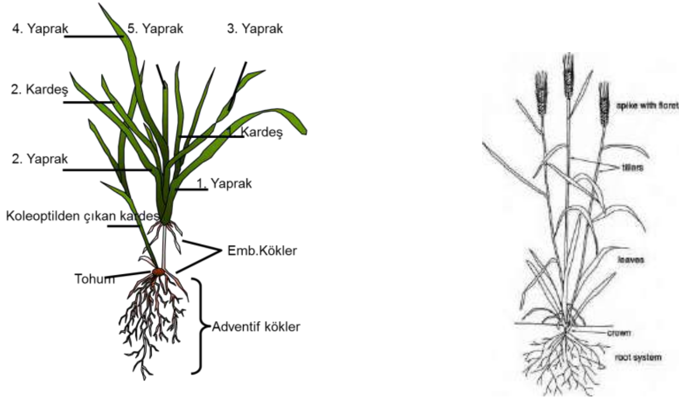
Günümüzde ise uygulanan melez programları ve uygun yetiştirme teknikleri ile İskoçya'da 1981 yılında elde edilen rekor verim 1399 kg/da iken, 2010 yılında Yeni Zelanda'da elden edilen rekor verim 1564 kg/da olarak rapor edilmiştir (Guinness World Records, 2013). Ancak söz konusu verim rakamlarını her yerde elde etmek mümkün görülmemektedir.

Benzer bir verim patlaması da çavdarda kaydedilmiştir. Kurağa ve soğuğa mukavemeti ile dikkat çeken çavdarda hibrid teknolojisinin uygulanması ile verimde %140'lara varan artışlar kaydedilmiştir (Rolf 2013).

4-Tahılların Taksonomisi

Poaceae (Buğdaygiller) familyası 777 cins altında 11.461 kadar türe sahip en büyük 5. familyadır (Anonim, 2017). Dünyada insanların esas besinini oluşturan çeltik (*Oryza*), mısır (*Zea*), buğday (*Triticum* L), arpa (*Hordeum* L.), yulaf (*Avena* L.), çavdar (*Secale* L.) ve darılar (*Saccharum L.)* gibi önemli türler bu familyaya dâhildir. Bu familyaya dahil türler çiçekli bitkiler formunda olup tek veya çok yıllık olabilir (Cabi ve ark., 2014). Tohum kabuğu meyve kabuğu ile bitişik karyopsis durumunda olup, sapları boğumlu ve ekseriya içi boştur. Saçak köke sahip bitkiler kardeşlenir ancak dallanmazlar (Şekil 2).

Serin iklim tahıllarında çiçek topluluğu (Şekil 3) başak (spica) veya karışık salkım (Panicula) şeklindedir. Çiçekler başakçık denilen azaların içindedir. Başak, başak eksenindeki (rachis) boğumlara dizilmiş başakçıkları taşır (Kün, 1983).

Şekil 2. Kardeşlenme ve başaklanma safhalarındaki buğday bitkileri

Şekil 3. Serin iklim tahıllarının bazı türlerine ait başak yapıları

Başta buğday ve yabanileri olmak üzere tüm serin iklim tahıllarında temel kromozom sayısının 7 ve türlere göre farklılık göstermekle birlikte somatik kromozom sayılarının 7'nin katları şeklinde olması dikkate değerdir (Tablo 1). Zira genetik materyal ifade edildiğinde başta kromozom terimi akla gelmektedir. Ebeveyne ait irsi karakterlerin bir sonraki döle aktarılmasında kromozomlara vazife verilmiştir. Kromozomlar ilk kez hücre bölünmesi araştırmaları sırasında 1880‟li yıllarda Waldeyer tarafından keşfedilmiştir (Cremer ve Cremer 1988). Serin iklim tahılları grubuna dâhil buğday, arpa çavdar ve yulafta temel kromozom sayısı 7'dir. Bunlardan buğday kromozomları daha komplike bir yapıya sahiptir. DNA'sı 17 milyar baz çiftinden oluşan 2n=42 kromozoma sahip bir ekmeklik buğdaydaki gen sayısı da 94.000-96.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Brenchley, 2012). Bu tür kompleks genetik yapıya sahip bir üründe başta tane verimi olmak üzere stres şartlarına, hastalık ve zararlılara mukavemet gibi kalite özellikleri yönünden geniş bir varyasyon yakalama imkânı da yüksektir.

Buğdayda temel kromozom sayısının 7 olduğunun tespit edilmesi ve tabiatta buğdayların 2n=14, 28 ve 42 kromozom sayıları gösteren üç grup oluşturmaları (Kihara 1954) Ayet-i Kerim'de (Bakara 261) belirtilen 7 sayısının üzerinde durulmasının önemini artırmaktadır. Beşeriyetin ilk mekânlarından olduğu kabul edilen Mezopotamya'nın, en önemli tahıl bitkisi olarak görülen buğdayın da ilk yaratılış bölgesi olması, bu bitkinin önemini teyid etmekle birlikte Allah'ın kelam sıfatından gelen Kuran'da bir yer tutması da aynı hikmettir.

"Allah yolunda mallarını harcayanların durumu, o bir danenin durumu gibidir ki, yedi başak bitirmiş ve her başakta yüz dane bulunmuş olur. Ve Allah Teâlâ dilediğine kat kat artırır. Ve Allah Teâlâ geniştir, her şeyi bilir. (Bakara 261).

Ayette bitki türü sarihan belirtilmemiştir. Bölgede insanların yakından tanıdığı ve temel gıda maddeleri hükmünde olan buğday, arpa ve çavdarın dâhil olduğu tahıllardan dane diye bahsetmesi Kuran'ın *Câmiiyet-i harikulâdesindendir*. Söz konusu bitkiler morfolojik olarak ayette de bahsedilen manalara muvafık olarak kardeşlenme ve başak yapıları itibariyle ortak özelliklere sahiptir. Ayette yedi başaktan bahsedilmiştir. Kur'an-ı Hakim'de yedi, yetmiş, yedi yüz gibi tabiratlar, üslubu arabîde kesreti ifade ettiği gibi mutlak manada da kullanılabilmektedir. Ancak ayetin devamında; "***Ve*** *Allah Teâlâ dilediğine kat kat artırır, Allah her şeyi kuşatandır, alimdir*" denmesi başak sayısının kesreti ifade için değil de muayyen bir miktar için kullanıldığını söyleyebiliriz.

Buraya kadar, ayet-i kerimelerde geçen başağın tahıllar için kullanıldığını, yedi sayısının da kesreti ifade etmekten ziyade muayyen bir rakamı ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere kantitatif özelliklerin gen bölgeleri QTL (quantitative trait loci) olarak adlandırılmaktadırlar.

5-**QTL Gen Haritalamaları**

Günümüzde DNA ya da moleküler markörler kullanarak QTL'lerin yerlerini tespit etmek ve genom içinde dağılımını ortaya çıkarmak ve haritalamak mümkündür. Bu genlerin genom içerisinde nerede olduklarını bilmek bitki ıslahı çalışmaları açısından oldukça önemlidir. Tarım önemi olan kalıtıma bağlı özellikler için QTL'lerin yerlerinin tayini, gelecekteki genetik manipülasyonlara (yönlü değişikliklere) ve organizmalar arasında gen transferlerine imkân tanıması açısından önemlidir (İşçi, 2008). Tahıl genomlarındaki kromozomlar numaralandırılarak her bir kromozomun kontrol ettiği kantitatif karakterler QTL gen haritalamaları ile belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu itibarla 7 rakamının tahıllarda 7 kromozom sayısına tevafuk ettiği gibi, hangi kromozomun hangi özelliği tayin ettiği konusunda bilgilere ulaşmak ve 7 rakamı ile olan ilişkilerine bakmak önemli görülmektedir. Bununla alakalı çalışmalardan bir kaçını özetlemeye çalışacağız.

Tablo 1. Serin iklim tahılları cins ve türlerinden bazılarının Türkçe ve Latince isimleri ile sahip oldukları kromozom sayıları.

Türkçe	Latince	Kromozom sayısı			Genom
		Temel	Gametik (haploid)	Somatik (diploid)	

Siyez (Kaplıca) buğdayı	*Triticum monococcum* L	X=7	x=n=7	2n=2x=14	AA
Gernik	*Triticum dicoccum* L	X=7	x=n=14	2n=4x=28	AABB
Durum (sert) buğdayı	*Triticum turgidum ssp.durum*	X=7	x=n= 14	2n=4x=28	AABB
Ekmeklik (yumuşak) buğday	*Triticum aestivum* L	X=7	x=n=21	2n=6x=42	AABBDD
Arpa	*Hordeum vulgare* L	X=7	x=n=7	2n=2x=14	HH
Diploid çavdar	*Secale cereale* L	X=7	x=n=7	2n=2x=14	RR
Tetraploid çavdar	*Secale cereale* L	X=7	x=n=14	2n=4x=28	RRRR
Sorguçlu (diploid) yulaf	*Avena hirtula* L	X=7	n=7	2n=2x=14	AA
Sorguçlu (tetraploid) yulaf	*Avena barbata*	X=7	n=14	2n=4x=28	AABB
Dişli (hexaploid) yulaf	*Avena sativa* *Avena fatua*	X=7	n=21	2n=6x=42	AACCDD

Kaynak: Sakamura (1918): Kün, (1983); Apolinarska, 2008; Poehlman (2013),

Röder ve ark. (2008), buğdayda 7D kromozomunun tane ağırlığını kontrol ettiğini; Tian ve ark (2015) QTL haritalamada buğdayda başakta tane adedini 2D, 2B,3A,3B, 4A, 6A ve 7D numaralı kromozomların eklemeli olarak belirlediğini; Okamoto ve ark. (2012) sentetik hekzaploid buğdayda QTL haritalamada dane ve başakçık şekli ile başakçık yoğunluğunun 7D kromozomunun aynı bölgesinde olduğunu; Shahinnia ve ark.(2012) arpada da başak yoğunluğunun 7H koromozomun sentromerik bölgesi tarafından kontrol edildiğini, Okamoto ve ark. (2013) bu gözlemler gerek 7D ve gerekse 7H sentromerik bölgelerin hem arpa hem de buğdayda başak, başakçık ve tane morfolojisi bakımından tür içi varyasyonun kaynağı olabileceğini belirtmişlerdir.

Tohumun embriyo kısmının bir hücresinin bir çekirdeğinde cereyan eden bu hadiselerin kör, serseri ve sağır tabiata havalesi mümkün müdür? Zahirde basit görünen tohumlar batını fabrikalardan müteşekkil bir cihazat ambarı olduğu anlaşılmaktadır. *Zira, herşeyin bâtını zâhirinden daha âlî, daha kâmil, daha latif, daha güzel, daha müzeyyen olduğu gibi; hayatça daha kavî, şuurca daha tamdır (Mesnev-i Nuriye, 62).*

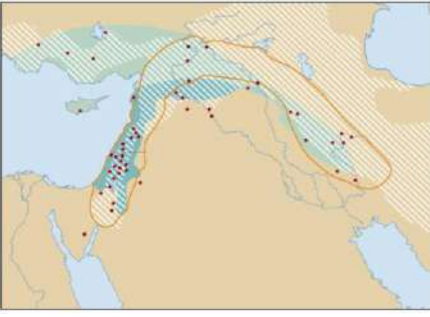
Tesadüfe havalesi hiçbir cihet-i imkânı olmayan kastî ve hakîmâne bir temyiz ve tefrik, ihtiyarî ve rahîmâne bir tezyin ve tasvir mânâsı ve hakikati, o hadsiz

envâ ve efratta gündüz gibi âşikâre görünüyor ve bir Sâni-i Hakîmin eserleri ve nakışları olduklarını gösterir (Şualar, 115).

6-Buğday Taksonomisi ve İlk Tarımı

Beşeriyetin de ilk mekânlarından olduğu kabul edilen Mezopotamya'nın, buğdayın da ilk yaratılış bölgesi olması bu bitkinin önemini teyid etmektedir. Buğday, Mezopotamya'da 10-12 bin yıldan beri (Şekil 5), günümüzde ise dünyanın hemen her kıtasında yaygın bir şekilde yetiştirilen ve tüm medeniyetler tarafından tercih edilen bir tahıl türüdür. Kültüre alınmış buğdaylar çiçekleri başak formunda olan *Poaceae* familyasının *Triticum* cinsine dâhil olup çiçekleri başakçık ismi verilen özel bir yapı içindedirler. Buğday, kültürü yapılan tarla bitkileri içinde en fazla yayılma kapasitesine sahip bir bitkidir. Gerek Akdeniz ve gerekse subtropikal bölgeler olmak üzere Norveç, Finlandiya ve Rusya'nın içinde olduğu 67. Paralelden Arjantin'in içinde yer aldığı 45. Paralele kadar her iki yarım kürede yayılma alanı bulmuştur (Nevo ve arkd., 2013).

İlk tarımın başka bir ifade ile insanların tabiattan topladıkları ve besin olarak tüketebilecekleri bitkileri ilk defa kültüre aldıkları yerin Fırat-Dicle havzası, Irak ve İran'ın güneydoğusunu içine alan Ortadoğu bölgesinde bundan yaklaşık 10-13 bin yıl önce başladığı çok sayıda araştırıcı tarafından bildirilmektedir. Bu bölgede keşfedilen mezar ve höyüklerde yapılan arkeolojik kazılarda bulunan tohumların çoğunun farklı buğday türleri olması konunun önemini artırmaktadır. Siyez denilen Kaplıca buğdayının bundan yaklaşık 12.000 yıl önce Karacadağ bölgesinde ilk kültüre alındığı, geçmişi 12.000 yıl olarak tahmin edilen Şanlıurfa Göbeklitepe'deki kazılarda Einkorn olarak bilinen Siyez buğdayı tohumlarının tespit edilmiş olması ve şu anda bölge mer'alarında *Aegilops speldoides, Triticum monococcum* ve *Triticum dicoccum*'un yabanilerinin yoğun bir şekilde bulunması delil olarak gösterilmektedir. Yapılan DNA testlerinde şu anda Karacadağ'da yetişen kaplıca buğdayları kazılarda bulunan kaplıcalarla aynı genetik yapıya sahip olduğu bildirilmektedir (Wilford 1997). Buğdayın gen merkezinin Anadolu'nun Güneydoğu'sunda yer alan Karacadağ olduğu bir çok araştırıcı tarafından da teyid edilmiştir (Diamond, 1997; Özkan ve ark., 2007; Karagöz ve ark., 2009; Peng et al., 2011).

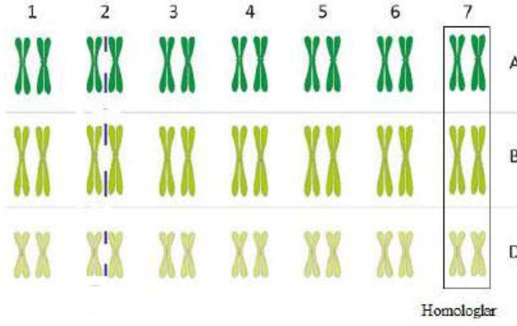
Şekil 3. Buğday yabani formlarının yoğun görüldüğü Mezopotamya bölgesi.

Şekil 6. Buğday tarımını temsil eden tarihi figürler.

Tetraploid ve hekzaploid buğdayların meydana geliş şeklini ortaya çıkarmak üzere çok sayıda araştırmacı tarafından yapılan sitogenetik incelemelerde B genomu konusunda bazı tartışmalar olmakla birlikte 2n=14 kromozoma sahip türlerden *Triticum urartu* (AA genomu) ve *Aegilops speltoides* (BB genomu)'in melezlenmesi sonucu *Triticum dicoccoides* (AABB), bunun da *Aegilops tauschi* (DD) ile melezlenmesi sonucu da kromozom katlanmasıyla AABBDD genomuna sahip günümüzdeki ekmeklik buğday olarak bildiğimiz hekzaploid 2n=42 kromozoma sahip *Triticum aestivum* türünün ortaya çıktığı bildirilmektedir (Kerby ve Kuspira, 1987; Feldman ve Levy, 2005; Haider 2013; Özberk ve ark., 2016). *Triticum aestivum*'daki genomların DNA analizleri sonucu yukarıda belirtilen türlerin genom kaynaklarıyla benzerlik gösterdiği, çok sayıda araştırıcı tarafından bildirilmiştir. Bu tür poliploidleşme ile ekmeklik buğdayın ortaya çıkması nihayetsiz bir kudret ve muhit bir ilim sahibinin inşa suretiyle bir yaratmasının sonucudur.

"Tabiî melezleme" tabirinin sonsuz kudret ve ilim sahibi bir sanatkârın müdahalesi ve yönetimi şeklinde izah ve tarif edilmesi hadiselerin izahını daha da kolaylaştıracaktır. Yaklaşık 17 milyar baz çiftinden oluşan buğday DNA'sının doğal yollarla bir araya gelip aralarında şuurlu bir entegrasyon meydana getirmelerini kabul etmek, elektronik bir cihazın çalışmasında rol alan ve yüzlerce elemandan oluşan bir entegrenin oluşumunu şuursuz tellere isnad etmek ve mükemmel bir fiili failsiz kabul etmek kadar uzak bir ihtimaldir. Dolayısıyla sonsuz bir ilim ve kudrete sahip bir sanatkâr tarafından inşa suretinde 2n=42 kromozoma sahip ekmeklik buğdayın yukarıda sayılan hadiseler neticesinde meydana gelmesini kabul etmek en akılcı yoldur.

Şekil 4. Temel kromozom sayısı 7 olan buğdayın A, B ve D genomları

Şekil 5. Tahıllarda tane verimi ve başlıca üç verim unsuru.

6.1-Buğday Araştırmaları

Rezzakiyet (rızık verme) hakikati ile Rezzak-ı Kerim; "*Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın*" (Hud 6) **âyet-i kerimesiyle, rızkı taahhüt altına almıştır.** Dünya yüzeyinin yaklaşık 13 milyar hektarı karalarla kaplı olup, bunun yüzde 37'sine tekabül eden yaklaşık 4.91 milyar hektarını tarım arazileri teşkil etmektedir. Yapılan tahminlere göre, önümüzdeki 75 yıl içinde dünya nüfusunun iki katına çıkacak olmasına karşın dünya genelinde tarım arazisi varlığı sadece yüzde 10 oranında artabilecektir. Çoğu ülkede sona gelinen dünya tarım alanlarının artırılması ile gıda ihtiyacını karşılamanın yeterli olamayacağı aşikârdır.

Hâlbuki bitki türlerindeki genetik potansiyele ve tarım tekniklerinin kombine edilmesi ile dünya tarımının yalnız bitkisel besinle beslenen 15 milyar insanı besleyebileceği bildirilmektedir (Hatipoğlu, 1997). Yeşil devrimin esası olarak kabul edilen 1970'li yıllarda buğdayda yakalanılan verim potansiyeli sonrası buğday ile alakalı araştırma merkezleri dünyanın birçok yerinde kurulmaya başlanmış ve verimi artırmaya yönelik ilmi araştırmalar hız kazanmıştır. Tane verimi ile alakalı parametreler belirlenmiş ve bu konuda araştırmalar yoğunluk kazanmıştır.

Türkiye'de de buğdayda üretim patlaması 1970'li yıllarda Meksika orijinli çeşitlerin yetiştirilmesi ile mümkün olmuştur. Türkiye'de 1931-1991 yılları arasında buğday veriminde sağlanan genetik ilerleme %74 olarak tespit edilmiştir (Zencirci ve Baran 2015). Bu günkü rakamlara baktığımızda dünya buğday arzında bir fazlalık olduğunu görüyoruz. Dünyada 221 milyon hektar ile en fazla ekim alanına sahip buğdayın üretimi 752 milyon ton, tüketim 738 milyon, dünya stoklarında arz fazlası da 252 milyon ton olarak tespit edilmiştir (TMO, 2016).

Dünyanın farklı bölgelerinde gıda arzında yaşanan problemler, rakamlardan da anlaşılacağı üzere ürünlerin yetersizliğinden ziyade dengesiz (Erbası ve Arslan, 2012) ve adil olmayan dağılımdan (Güneş, 2017) kaynaklanmaktadır. Dünyada kişi başına buğday tüketiminin yaklaşık 100 kg civarında olması bu sahada çalışan ilim adamlarını daha çok araştırmaya sevk etmiştir. Islahçılar, uygun yetiştirme tekniği paketleri ile birlikte biyoteknolojik yöntemleri kullanarak kısa boylu, yatmaya, hastalıklara, kurağa ve soğuğa mukavim; fertil kardeş kapasitesi yüksek, başakta tane sayısı fazla vb verime direk etkili unsurların kombine edilmesi ile yüksek verimli çeşitleri geliştirmeye çalışmaktadırlar. Şimdiye kadar buğdayda temel verim parametreleri olan birim alanda başak sayısı, başakta tane sayısı ve tane ağırlığı esas alınarak seleksiyonlar yapılmıştır.

Günümüze ıslah programlarında da söz konusu 3 verim unsuru seleksiyonda hala esas parametre olarak göz önünde bulundurulmaktadır. Dolayısıyla sağlanan verim artışlarının temelinde bu 3 verim unsurunun payı büyüktür. Perry ve D'Antuono (1989), Avustralya da 1860 ile 1982 yılları arasında geliştirilmiş 28 yazlık buğday çeşidi üzerinde, genetik ilerlemeyi belirlemek amacıyla 20 farklı lokasyonda yürüttükleri denemelerde, yıllar itibariyle buğdayda verimin arttığını, buna en fazla metrekarede başak sayısı ve hasat indeksindeki artışların sebep olduğu bildirmişlerdir. Austin ve ark. (1989).

İngiltere'de çok eski, eski, orta ve modern grupları temsil eden 13 kışlık ekmeklik buğday çeşidiyle yürüttükleri çalışmalarda çok eski çeşitler ile karşılaştırıldığında; modern çeşitlerin tane veriminde %58, metrekarede başak sayısı bakımından %14, başakta tane sayısı bakımından ise %30 daha fazla artış gösterdikleri ve aynı zamanda yeni çeşitlerin, eski çeşitlere göre 6 gün erken başaklandığı ve daha fazla biyokütle verdiklerini bildirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere Bakara 261. ayette de verimi artırmada veya nihai verimi elde etmede vurgusu yapılan bitki başına fertil başak sayısı ve başakta tane sayısının esas verim parametreleri olduğu işarı olarak anlaşılmaktadır.

Günümüzde dünyada buğdaya olan talep artışı yıllık %1'in üzerinde seyrederken, yıllık verim artışı ise %1'in altına düşmüştür (Reynolds ve ark., 1999). Artan nüfus kesafeti ile birlikte atmosferdeki sıcaklık artışı ve buna bağlı olarak bitkiler için stres şartlarının artması ile mevcut geliştirilen çeşitlerin verimlerini sürdürülebilir olmayacağı dikkate alındığında ikinci bir yeşil devrimin ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

6.1.1.Bire Yedi Yüz Gibi Bir Verime Ulaşmak Mümkün Mü?

Genetik yapılarında Allah tarafından derc edilen verim potansiyelinin âdetullah kanunlarına riayet edilerek keşf edilip ortaya çıkarılması araştırıcıların vazifesidir. Ayeti kerime ile nihai hudutlarına işaret edilen söz konusu bire yedi yüz gibi bir verime ulaşmak mümkün mü? Bu çalışmamızda yalnızca buğday bitkisi esas alınarak ayeti kerimeden işari mesajlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Bakara 261. ayetinden potansiyel hedefleri yakalamak için arayınız bulunuz ikazı remzen anlaşılmaktadır. Son yıllarda genetik ilmindeki biyoteknolojik gelişmeler söz konusu gayeye ulaşmada kolaylık sağlamıştır. Fıtrata uygun kullanılması, insan ve hayvan sağlığına menfi bir etkisi olmaması kaydıyla gen teknolojisi verimi artırmada mühim bir rol oynayabilir. Moleküler tekniklerin ıslah programlarına entegre edilmesi, yetiştirme tekniğindeki yeni teknolojiler hedefe ulaşmada önemli vasıtalar olacağı beklenilmektedir. Yüksek verim hedefine ulaşmada araştırıcıların üzerinde önemle durduğu birim alanda başak ve başakta tane sayısının artırılmasının önemli bir unsur olduğu, söz konusu iki unsurun artırılmasına etkili diğer karakterlerin üzerinde durulması gerektiğini Bakara süresi 261. ayet müjdelemektedir. Bu ayet ayrıca ulaşılabilecek en nihai hedefi de tayin ediyor.

Burada سَنَابِلَ taneye ait başağı (sümbül) nazara vermesi çiçeği başak şeklinde olan başta buğday olmak üzere yakından tanıdığımız arpa, çavdar vb başak yapısına sahip bitkilerin dahil olduğu grubu ifade etmektedir (Şekil 3). Arapça'da buğday (Hınta) (حنطه) veya Kamah (قمح) olarak isimlendirilmektedir. Ancak müfessirlerin (Hak Dini Kur'an Dili), binlerce yıldır insanlığın temel besin maddesini oluşturan buğdayı nazara vermelerinde haklılık payı vardır. Nitekim Kur'an'da bununla ilgili olarak şöyle buyrulmaktadır:

"Yedi sene bermu'tad ekeceksiniz, biçtiklerinizi başağında bırakınız, biraz yiyeceğinizden ma'ada" (Yusuf süresi 47. ayet).

Olayın geçtiği Mısır'da eski imparatorluk zamanından kalma buğday silolarındaki zahire artıkları ile duvarlarda buğday kabartmalarını bulunması (Gürbüz, 1992) *sümbül* kelimesinin buğday için kullanılmış olduğu tezini kuvvetlendirmektedir.

Ayette ektiklerinizden (bermu'tad) denmesi ve yalnızca buğday ile tâhdit edilmemesi buğday ve buğday grubunun dahil olduğu (tahıllar) ürünler için de bu tavsiyenin cari olduğunun manası da çıkmaktadır. Zira, başta buğday olmak üzere başağında kavuzuyla birlikte saklanabilen ürünlerden çavdar, arpa, yulaf gibi serin iklim tahılları da murad edilmiş olduğu önceki başlıkta bahsedilmişti. Nhira ve ark (2008), 40 farklı ekmeklik buğday genotipi ile ilgili yaptıkları denemelerde, bitki başına en az 3 en fazla 9 kardeş başak tespit ettiklerini bildirmişlerdir. Elmalı, Hak Dini Kur'an Dili tefsirinde; "*Dane dendiğinde daha çok buğday anlaşıldığını,*

*modern tarım teknikleri ile bire yedi yüz mahsul elde etmenin mümkün olduğu müjdesinin yer aldığına" i*şaret etmektedir. Nitekim buğday veriminin artırılmasına yönelik ıslah çalışmalarında çok sayıda araştırıcı da hedeflenen verim potansiyeline henüz ulaşılamadığını belirtmektedirler. Günümüz tahıl çalışmalarında başak sayısı ile alakalı olarak Puckride and Donald (1967), buğdayda farklı ekim sıklıkları ile yaptıkları bir çalışmada m^2 de 7 tane ekildiğinde m^2 de başak sayısının 130, başakta tane sayısının 38 ve başakta tane ağırlığını 35 olarak tespit ettiklerini, m^2 de 7 den daha düşük ve daha fazla tane ekilmesinin söz konusu değerleri düşürdüğünü ancak bitki başına en yüksek tane veriminin m^2 de 35 taneden elde edildiğini; CIMMYT araştırma merkezinin tecrübelerine göre en uygun verimin 3 kardeşli bitkilerden elde edildiği, daha fazla veya daha az kardeş sayısına sahip bitkilerin uygun olmadığı bildirilmektedir (Anonim 2018).

Nikolaev (1971), kışlık çavdarda m^2 de 1 tane olacak şekilde yapmış olduğu ekimde bitkilerin yaklaşık 9 kardeş oluşturduklarını bildirmişlerdir. Ancak çok gen tarafından etkilenen bu tür kantitatif özelliklerde genotip çevre interaksiyonuna göre farklı sonuçlar alınabilmektedir (Shi ve ark.2009).

Knezevic ve ark. (2012) 20 farklı buğday genotpi ile alakalı yaptığı çalışmada en yüksek başakta tane sayısını 77.83 olarak bulduklarını, geniş anlamda kalıtım derecesini de %9.13 olarak tespit ettiklerini bildirmişlerdir. Novoselovic ve ark. (2004), bazı kantitatif karakterlerin dar anlamda kalıtım derecelerini belirlemek üzere kışlık 2 ekmeklik buğday ile yaptıkları melezlemelerde kalıtım derecesini (h^2) bitkide başak sayısı için %9-76; başakta tane sayısı için %11-99.8; başakta tane ağırlığı için ise %23-73 olarak tespit ettiklerini bildirmektedirler. Çok sayıda gen tarafından idare edilen 3 verim komponenti için kalıtım derecelerindeki varyasyonun geniş olması ıslahçıları farklı çevrelerde çok sayıda genotip ile çalışmalarını gerekli kılmaktadır.

Ayet-i kerimede belirtildiği üzere araştırıcılar da verimi artırmada ele alınması gereken temel unsurların birim alanda başak ve başakta tane sayısı olması gerektiği üzerinde hemfikirdirler (Şekil 5). Bitki başına fertil başak sayısı, başakta tane sayısı ve ağırlığı gibi ana komponentler ile besin elementleri, sulama, ekim sıklığı vb agronomik yöntemlerle bir dereceye kadar artırılması mümkündür. Önemli olan genotiplerin genetik yapılarında var olan potansiyeli yakalamaktır. Hz. Muhammed (sav)'ın bir hadisi şerifi de Bakara 261. ayeti teyid etmektedir.

"*Kişi bir ölçek buğdayı alıp öküzsüz ve sapansız ekecek, karşılığında yedi yüz ölçek buğday alacak* (İmam Suyuti, 184).

Hadisi şerifi hedef gösterilen verim potansiyelini yakalamaya yönelik yetiştirme tekniklerine işaretler olarak anlamak gerekir.

Geçmişte beşeriyet birim alandan alınan mahsul verimi yerine, hasat esnasında aldığı mahsulün miktarını birim tarlaya attığı tohum miktarı ile kıyas ederek ölçüyordu. Günümüz akademik çalışmalarda ise ekilen tohum miktarı mukayese edilmeden birim alandan elde edilen mahsul miktarı esas alınmaktadır. Bununla birlikte her iki hesaplama türü de konuyu açıklamaya engel değildir. Kılıç ve Gürsoy (2010), hadis-i şerifte belirtilen sisteme uygun toprak işlemeden doğrudan ekim sistemi ile buğdayın ekim normu verim ilişkisini belirlemeye yönelik Diyarbakır'da yürüttükleri bir çalışmada 2.3 kg/da tohum normundan, 2004-2005 üretim sezonu sulanır şartlarında 486 kg/da verim aldıklarını bildirmektedirler. Atılan tohumluk miktarı ile mukayese edildiğinde 486/2.3= 211 katı bir ürün elde ettikleri anlaşılmaktadır. Bire 700 gibi bir verimin Kuran-ı kerimde ulaşılabilecek bir verim potansiyeline işaret ettiği anlaşılabilir. Bununla birlikte gerek ülkemizde ve gerekse dünyanın farklı ülkelerinde yapılan gerek ıslah ve gerekse yetiştirme tekniği çalışmalarında belirtilen rakama henüz ulaşılmadığı anlaşılmaktadır.

Bu gaye ile araştırıcılar verim üzerinde etkili olan birim alanda fertil başak ve başakta tane sayısı yüksek çeşitleri geliştirip üretime kazandırma gayreti içerisinde olmalıdırlar. Başakta tane sayısını azaltmadan birim alanda başak sayısının artırılmasına yönelik ıslah çalışmaları yoğunluk kazanmalıdır. Söz konusu hedefe ulaşmak, bitki moleküler genetiğinde elde edilen bilgiler ile birlikte moleküler markör teknolojisine dayalı uygun ıslah stratejileri mümkündür. Ulaşılan hedefi uygun yetiştirme teknikleri (sulama, bitki besin element takviyesi, uygun ekim yöntemleri vb) ile sürdürülebilir hale getirilmelidir.

Kaynaklar

Andrews E.H, 1982. Is Evolution Scientific: Amazon.ISBN-13:978-0852341292

Anonim (2011). Buğdayla ilgili Genel Bilgiler. Tarım Bakanlığı Resmi internet Sitesi (Erişim tarihi, 11.12.2011).

Anonim, 2014.Tarım arazilerinin sürdürülebilir kullanımı çalışma grubu raporu. 10. Kalkınma Planı (2014-2018).TC. Kalkınma Bakanlığı yayın no: KB: 2860-ÖİK: 714. Erişim Tarihi: 23.11.2017. http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Tarim_Arazilerinin_ Surdurulebilir_ Kullanimi_Calisma_Grubu_Raporu.pdf

Anonim 2015. World Record Academy, www.worldrecordacademy.com/.Erişim Tarihi 12.11.2017.

Anonim, 2017. The Plant List, Erişim tarihi. 16.11.2017. http://www.theplantlist.org/1.1/browse/A/Poaceae/

Anonim. 2018. Control of tillers and spikes wheat doctor. CIMMYT. http://wheatdoctor.org/control-of-tillers-and-spikes

Apolinarska B. 2008.Introgression of wheat chromosomes into diploid rye by use of a hexaploid triticale with an ABRRRR genome. Cereal Research Communications 36(1):33-42

Asa-yı Musa Müellifi Bedizüzzaman Said Nursi. Risale-i Nur Külliyatından RNK yayınları, s. 139.

Austin, R. B, Margaret A. F and Morgan C. L., 1989, Genetic improvement in the yield of winter wheat: a further evaluation, *The Journal of Agricultural Science* (1989), 112: 295-301.

BM (Unıted Natıons) 2017. World Population Prospects https://esa.un.org/unpd/wpp/Graphs/ Probabilistic/POP/TOT/ Erişim Tarihi. 11.11.2017

Brenchley R, Spannagl M, Hall N. 2012 Analysis of the bread wheat genome using whole-genome shotgun sequencing. *Nature*.**491:**705–710.

Bruulsema, T. W., Tollenaar, M., and Heckman, J. R. (2000). Boosting crop yields in the next century. Better Crops 84, 9–13.

Cabi E., Çıngay B. ve Karabacak E. 2014. Tekirdağ ilinde doğal olarak yetişen buğdaygiller (*poaceae barn*.) familyası üzerine floristik. 22. Ulusal Biyoloji Kongresi, 23-27 Haziran 2014, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye Bildiri özet Kitabı.

Cremer T. ve Cremer C. 1988. Centennial of Wilhelm Waldeyer's introduction of the term "chromosome" in 1888 Cytogenet Cell Genet 48:66-67.

Crick F. 1981. Life Itself: It's Origin and Nature, New York, Simon & Schuster, , s. 192. **ISBN**0671255622 / 9780671255626.

Derek A.1976. The natüre of fossil record. Proceeding of British geological Association Vol:8, s. 133.

Derieux, M., Darrigrand, M., Gallais, A., Barriere, Y., Bloc, D., and Montalant, Y. (1987). Estimation du progre`s gene´tique re´alise´ chez le maı¨s grain en France entre 1950 et 1985. Agronomie 7, 1–11.

Erbas M. ve Arslan S.2012. Açlığın Önlenmesi ve Gıda Güvencesinin Sağlanması Gıda Mühendisliği Dergisi 36:5059 http://www.gidamo.org.tr/resimler/ekler/b7f6b8b9100cc96_ek.pdf?dergi=72

Evans LT.1998. Feeding the Ten Billion: Plant and Population Growth.Cambridge, UK: Cambridge University Press; .

FAO, 2011. FAOSTAT. Food and Agriculture Organization of the United Nations. http://faostat.fao.org/default.aspx

FAO, 2013. Birleşmiş milletler gıda ve tarım örgütü istatistikleri. http://www.fao.org/nr/water/aquastat/data/query/data/query/html.

Feldman M. and Levy A.A. 2005. Allopolyploidy – a shaping force in theevolution of wheat genomes Cytogenet Genome Res 109:250–258.

Folger T. (2014) Source: The Next Green Revolution National Geographic (October 2014). http://www.merid.org/en/Content/News_Services/Food_Security_and_AgBiotech_News/Articles/2014/Sep/22/future_of_food.aspx Erişim Tarihi: 06.11.2017.

Fageria N. K. 1992. Crop yield Problems and perspectives. Maximizing Crop Yields CRC Press.288 sayfa https://books.google.com.tr/books?id=NbPMD99XIkEC&pg=PA4&lpg=PA4&dq= world+record+ highest+yield+of+rye &source =bl&ots=f9m_mYyuCM&sig=fgAn1_tQbQJy-2mLjGoNiw601Gc&hl=tr&sa=X&ved= 0ahUKEwj267eCyLjXAh VL2hoKHe80BL 84ChDoAQg2MAI#v=onepage&q=world%20record%20highest%20yield%20of%20rye&f=false Erişim tarihi.12.11.1027.

Elgün A. 2017 **B**uğday genomu ve kalitesine endüstriyel yaklaşım http://www.millermagazine.com/bugday-genomu-ve-kalitesine-endustriyel-yaklasim/.html

Elke K A. ve Zannini E. 2013. Rye. Cereal Grains for the Food and Beverage Industries Elsevier, 9 Nis 2013-512 sayfa.

Elmalı M.H. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili. Azim Dağıtım.

Gould S.J. 1984. The Ediacaran Experiment," Natural History, sayı 93, Şubat, s. 23 - http://www.trueorigin.org/0105.asp

Guinness World Records. (2013) Highest wheat yield. URL http://www.guinnessworldrecords.com/world-records/1/highest-wheat-yield [accessed on 1 October 2013].

Gummadov N.2012. kışlık ekmeklik buğdayda verim ve kalite özellikleri yönünden genetik ilerlemenin belirlenmesi doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri Anabilim Dalı Konya.196 sayfa.

Güneş E. 2017. Gıda sanayii ve açlık sorunsalı. Dünya Gıda. E dergi. Dünya Süper Veb Ofset "Globus" Dünya Basınevi Sayı 10. http://www.dunyagida.com.tr/kose-yazisi/gida-sanayii-ve-aclik-sorunsali/1094

Gürbüz, A. 1992. Hz. Yusuf Mısır'da. Zafer İlim Araştırma Dergisi sayı 187

Kün, E., 1983. Serin İklim Tahılları). Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 875, 241, Ankara.

Folger T. ve Cutler C. 2017. Yeni Yeşil Devrim: https://www.amerikaninsesi.com/a/d%C3%BCnya-n%C3%BCfusu-ayn%C4%B1-g%C4%B1dalarla-besleniyor/1868618.html

Hatipoğlu, R., 1997. Bitki Biyoteknolojisi. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:190, Dres Kitapları yayın No: A-58

Haider N 2013. The origin of the B-genome of bread wheat (*Triticum aestivum* L.) Genetika 49(3):303-14

Harlan JR.1971. Agricultural Origins.Centers and non centers. Science 174:468-74

Hula D. 2015. National corn grovers assoiciation. NCGA announces 2015 yıeld contest winners http://www.ncga.com/news-and-resources/news-stories/article/2015/12/ncga-announces-2015-yield-contest-winners Erişim tarihi:11.11.2017.

İmam Suyuti,. Kıyamet Alametleri, Ölüm ve Diriliş, Seda yayınları, s. 184

İşarat-ül İ'caz. Müellifi Bedizüzzaman Said Nursi. Risale-i Nur Külliyatından RNK yayınları, s.118

İşçi B. 2008. Asmada QTL (kantitatif karakter lokus) analizi. Anadolu journal of AARİ, 18 (2):11–37.

Kerby K. and Kuspira J. 1987. The phylogeny of the polyploid wheats *Triticum aestivum* (bread wheat) and *Triticum turgidum* (macaroni wheat) *Genome*, 1987, 29(5): 722-737

Kihara H. 1944.Discovery of the DD-analyser, one of the ancestors of *Triticum vulgare*. Agric Hort 19:889–890

Kılıç H ve Gürsoy S. 2010. Effect of seeding rate on yield and yield components of durum wheat cultivars in cotton-wheat cropping system Scientific Research and Essays, 5(15):2078-2084.

Kılıç H. Ve Yağbasanlar T. 2010. The effect of drought stress on grain yield, yield components and some quality traits of durum wheat (*Triticum turgidum* ssp. *durum*) cultivars Not. Bot. Hort. Agrobot. Cluj 38 (1) 2010, 164-170

Knezevıc D., Zecevıc V., Stamenkovıc S., Atanasıjevıc S., Mılosevıc B.2012. Variability of number of kernels per spike in wheat cultivars (*Triticum aestivum* L.) Journal of Central European Agriculture, 2012, 13(3):617-623

Mesnev-i Nuriye Müellifi Bedizüzzaman Said Nursi. Risale-i Nur Külliyatından RNK yayınları s. *62*

Nass, H.G., 1973. Determination of caharacters for yield selection in spring wheat. Canadian J. Of plant Sci. 53 (4):755-762

Nevo E., Korol A.B., Beiles A., Fahima T. 2013. Evolution of Wild Emmer and Wheat Improvement Population Genetics, Genetic Resources, and Genome Organization of Wheat's Progenitor, Triticum dicoccoides. Springer Science & Business 364. sayfa

Nhira C., Mapiki A.,Rankhumise P. 2008.Wheat productivity in Swaziland. Land and Water Management in Southern Africa:Towards Sustainable Agriculture. proceedings of the inaugural scientific symposium of the SADC Land and Water Management Applied Research and Training Programme, held in Lilongwe, Malawi, on 14-16 February 2006 668.p

Nikolaev, M.E., 1971. Effect of tillering on prıductivity of ears on stems of different orders. Field crop Abast. Vol. 24(3):427.

Novoselovic D., Baric M., Drezner G., Gunjaca J. and Lalic A. 2004. Quantitative inheritance of some wheat plant traits Genetics and Molecular Biology, 27(1): 92-98.

Okamoto Y. and Takumi S. 2013. Pleiotropic effects of the elongated glume gene *P1* on grain and spikelet shape-related traits in tetraploid wheat. Euphytica 194: 207–218

Okamoto Y, Nguyen AT,Yoshioka M, Iehisa JCM, and Takumi S. 2013. Identification of quantitative trait loci controlling grain size and shape in the D genome of synthetic hexaploid wheat lines Breed Sci. 2013 Dec; 63(4): 423–429

Özberk İ., Atay S., Altay A., Cabi E., Özkan H., Atl A.2016 Türkiye'nin Buğday Atlası / Wheat Atlas of Turkey (Edit. Kalem S ve Dural B) WWF-Türkiye ISBN: 978-605-9903-07-3. Sayfa 85.

Perry, M. W. and D'antuono, M. F., 1989. Yield ımprovement and associatedç characteristics of some australian spring wheat cultivars ıntroduced between 1860 and 1982. *Australian Journal of Agricultural Research*, (Australia), 40 (3): 457-472.

Pioneer, 2015. A New World Record in 2015**.** https://www.pioneer.com/home/site/us/products/corn/hula-world-record/ Erişim Tarihi 12.11.2017

Poehlman J.M. 2013. Variation in chromozome number..Breeding Field Crops Springer Science & Business Media, 17 Nis 2013 - 724 sayfaSayfa.87

Puckride D.W.and Donald C.M. 1967, Competiton among wheat plants sown and wide range of densities Aust J.Agric res. 18:193-211.

Reynolds, M. P., Rjaram, S. and Sayre, K.D., 1999, Physiological and genetic changes of irrigated wheat in post-green revolution period and approaches for meeting projected global demand. *Crop Sci.*, 39, 1611-1621.

Rolf H. J. Schlegel. 2013. Rye:Genetics, Breeding, and Cultivation CRC Pres s:387

Röder MS, Huang XQ, Börner A 2008**.** Fine mapping of the region on wheat chromosome 7D controlling grain weight. Funct Integr Genomics. 2008 Feb;8(1):79-86. Epub 2007 Jun 7

Sakamura, T. 1918 Kurze Mitteilung caber die Chromosomenzahlen and die Ver - wandtschaftsverhaltnisse der Triticum-Arten. Bot. Mag. (Tokyo) 32: 150-153.

Sandhu, B.S., Mangat, N.S., 1986. Interreklationship in some quantitative traits in wheat. Indian J. Agr. Res., 19(2):98-102

Shahinnia F., Druka A., Franckowiak J., Morgante M., Waugh R. and Stein N. (2012) High resolution mapping of Dense spike-ar (*dsp.ar*) to the genetic centromere of barley chromosome 7H. Theor. Appl. Genet.124: 373–384.

Shi J, Li R, Qiu D, Jiang C, Long Y, Morgan C, Bancroft I, Zhao J, Meng J. 2009. Genetics. 182(3):851-61.

Sözler Müellifi Bedizüzzaman Said Nursi. Risale-i Nur Külliyatından RNK yayınları, s. 264

Şualar Müellifi Bedizüzzaman Said Nursi. Risale-i Nur Külliyatından RNK yayınları, s.115

Tian J, Chen J, Chen G, Wu P, Zhang H, Zhao Y 2015. Conditional QTL mapping of wheat main yiedl traits. Genetic Analyses of Wheat and Molecular Marker-Assisted Breeding. Volume 2 Springer, 25 Kas 2015. 321 sayfa

TMO, 2016. 2016 Yılı hububat raporu. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü. http://www.tmo.gov.tr.

Ulukan H. 2007. Klasik Bitki Islahı ve Genetik Mühendisliği ile Oluşturulan Değişimlere Genel Bakış. U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 21(2): 27-40

Vavilov, N.I. 1935. The phytogeographical basis for plant breeding. Pages 17-75 *in* Theoretical Basis for Plant Breeding, Vol. I. Moscow, USSR [in Russian].

Wagner, M., 1971. The yield structure of winter wheat over a period of two decades during different environmental conditione. Zeitschrift für Acker-Und Pflanzenbau. J. 49:549-551

Vavilov, N.I. 1935. The phytogeographical basis for plant breeding. Theor. Basis Plant Breeding, Moscow (in Russian). 1: 17–75.

Wells J. 2000. Icons of Evolution (Science or Myth, Why Much of What We Teach About Evolution is Wrong?), Regnery Publishing, s. 37.

Wilford J. N., 1997. New York Times, November 20, 1997.

Yağbasanlar, T., 1996. Makarnalık Buğdayda (*Triticum durum*) Verim ve Verim Ögeleri Üzerinde Path Katsayısı Analizi. Başlıca Eser Adana.

Zencirci N ve Baran İ. 2015. Kuru tarım alanları için geliştirilen ekmeklik buğday çeşitleri ile sağlanan genetik ilerleme üzerine bir araştırma Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü, 1 (1), Ankara.

TEVHÎD ŞİİRLERİ IŞIĞINDA YARATILIŞ GERÇEĞİ

Prof. Dr. İdris KADIOĞLU
Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Diyarbakır/Türkiye.
ikadoglu@gmail.com

Özet

Tevhid, Türk-İslâm edebiyatında Allah'ın varlığını, birliğini, kudretini, esmâ ve sıfatı ile bunların kâinattaki tezahürlerini ele alan manzum-mensur edebî bir türdür. *Tevhidler*, genellikle kaside nazım şekliyle yazılır. Şair ve yazarlar, Allah'a duydukları minnet ve şükran hislerini, övgü ve hamdlerini, tevhid türündeki şiirlerde dile getirmişlerdir. *Tevhid*, İslamiyet'in kabulünden sonra, klasik Türk edebiyatı manzum eserlerinin vazgeçilmez konularından biri

olmuştur. *Tevhid* türündeki şiirler; hem şairin inanç ve itikat dünyasını, hem de yazıldığı dönemin zihniyet ve değer hükümlerini yansıtmaktadır. Bu çalışmada, Divan edebiyatının kurucularından olan ve tevhit konulu çok sayıda şiir yazan Ahmedi'nin bir şiiri, tekke tasavvuf edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan Niyazi-i Mısri'nin bir kasidesi, hakimane üslubun üstat şairi Urfalı Nabi'nin tevhid kasidesi incelenmiştir.

Ayrıca bu bağlamda 20.yy'ın önemli düşünürlerinden Bediüzzaman'ın mensur "*Âyetü'l-Kübra*" risalesindeki iki manzumesi üzerinde durulmuştur. İncelenen bu şiirler ışığında, kâinatın yaratıcısını tarif eden âfâkî ve enfüsî delillerden örnekler sunulmuştur. Şimdi, uzaklardan gelen bu seslere kulak verip yaratılış mucizesindeki hikmeti anlamaya ve anlatmaya çalışalım.

Anahtar Kelimeler: ~~Yaratılış,~~ Hikmet, karşıtlık, tecelli, tevhid, yaratılış.

The Truth of Creation in the Light of *Tevhid* Poetry

Abstract

Tevhid (unity) is a verse-authoritative literary genre in the Turkish-Islamic literature that deals with the existence, unity, power, essence and adjective of Allah and their manifestations in the universe. Tevhid-type poems are usually written in the form of ode. Poets and writers have expressed their thankfulness and gratitude, praise and thanks to God in poems in the type of tevhid. Tevhid became one of the indispensable subjects of the works of classical Turkish literature after the adoption of Islam. Poems in Tevhid type are reflect both the poet's world of faith and creed as well as the mentality and value provisions of the period. In this study, a poem of Ahmadi who was a founder of Divan literature and wrote a number of poems on tevhids, was examined. Later, the praise of Mıisri, one of the most important personalities of Tekke Sufi Literature, was examined. Than a tevhid eulogy of the master poet Nabi of the Hikmet style was studied. Also, in this context, Nursi one of the important philosophers of the 20th century, focused on two poems in the "Ayetü'l-Kubra". In the light of these poems examined, internal and external evidence incredible examples of the creator of the universe are presented. Now, let us listen to these voices coming from afar and try to understand and explain the wisdom of the miracle of creation.

Keywords: Creation, manifestation, opposition, unity, wisdom.

1-Tevhîd nedir?

Tevhid, Türk-İslâm edebiyatında Allah’ın varlığını, birliğini, kudretini, esmâ ve sıfatı ile bunların kâinattaki tezahürlerini ele alan manzum-mensur edebî türdür. Edebiyatta tevhid Allah’ın zâtı, sıfatı ve fiillerinden söz ederek O’nun birliğini, tek ve eşsiz oluşunu, kudretinin sonsuzluğunu, zâtının yüceliğini, bütün kâinatın ve mahlûkatın, özellikle insanın aczini, yaratıcısına, O’nun lutfuna olan ihtiyacını ve yalnız O’na sığınması gerektiğini anlatan eserlere verilen addır (Uzun 2012/41: 24).

Kelime anlamı, ‘birlik’, ‘birlemek’tir. Allah’ın varlığını, birliğini, tüm yetkin niteliklerin kendisinde toplandığını, eşi ve benzeri bulunmadığını bilmek ve buna inanmak demek olan tevhid, en özlü biçimde “Lâ ilâhe illallâh” (Allah’tan başka ilah yoktur) cümlesiyle ifade edilir. Bu nedenle bu cümleye tevhid kelimesi (kelime-i tevhid) denir. Kelime-i tevhid; “Tek ilahtan başka kulluk edilecek başka bir ilah yoktur. O tek olan ilah da, şeriki olmayan yüce Allah’tır. Çünkü ibadete layık olan, ancak odur.” manasındadır.

Bir edebiyat terimi olarak, yaratıcının birliğini ve ululuğunu anlatan şiirlere **tevhid** denir. Genellikle kaside biçiminde yazılırlar. Tevhidde yaratıcının büyüklüğü, sıfatları, kudretinin sonsuzluğu, tasvir ve hayal edilebilen şeylerden soyutlanması, hiçbir şeyin ona eş ve benzer olamayışı, bütün kudret ve ilimlerin ona ait oluşu gibi özellikler sanatlı bir dille anlatılır. İsim, sıfat, fiil ve şe’nleriyle tecelli eden yaratıcı karşısında kulun acizliği vurgulanır.

Mutasavvıfların tevhid anlayışına göre; *tevhîd-i ef‘âl, tevhîd-i sıfat, tevhîd-i zât* olmak üzere tevhidin üç mertebesi vardır.

Tevhîd-i ef‘âl, kâinatta Allah’tan başka gerçek bir müessirin olmadığı hakikatine ulaşarak bütün hareketlerin kaynağı olarak onu bilmek ve ona tevekkül etmektir.

Tevhid-i sıfat, küllî ilim, irade ve kudret sahibi olarak Allah’ı bilmek, cüzî ilim, irade ve kudretleri Allah’ın mutlak kudreti içinde yok etmek, her kemâli onun nurunun cilvesi, yansıması olarak kabul etmektir.

Tevhid-i zât, Allah’ta fâni olmak, yok olmak demektir. Mutasavvıfların *fenâfillâh, bekâ billah* terimleriyle açıklanabilecek bir mertebedir. Bu mertebede bütün ibare ve işaretler yok olmuştur.

Allah’ın zât, sıfat ve fiillerinden bahseden tevhid, bu yönüyle kelâm ilminin en önemli konularından biridir. İslâm’ın kabulünden sonra, tevhid yazma geleneği Türk edebiyatında da görülmektedir. Özellikle övgü şiirleri olarak bilinen kasîde şeklindeki şiirlerin başında tevhitler yer alır. Allah’ın varlığına ve birliğine inanan sanatkâr, kulluk bilinciyle ilk önce methedilmesi gereken en büyük zât olarak

Allah'ı görür. Bu, şairlerdeki dinî hassasiyetin ve estetik anlayışın bir göstergesidir.

1.1.Türk Edebiyatındaki Tevhidler

Türk edebiyatında tevhidler konusunda en kapsamlı çalışma, Ali Nihat Tarlan tarafından yapılmıştır. Tarlan'ın "*Divan Edebiyatında Tevhidler*" (Tarlan, 1936) adlı çalışması dört fasikülden oluşmaktadır. İlk iki fasikülde zahiri şeriata uygun olarak yazıldığı ifade edilen altı tevhid manzumesi kısmen tahlil edilmiştir. Üçüncü fasikülde şekil ve mevzuya göre tevhid tasnifi yapılmıştır. Buna göre; tevhidler önce şekil bakımından *nazım* ve *nesir* olarak iki gruba ayrılmış, manzum olan tevhitlerin genelde kasîde şeklinde yazıldığına dikkat çekildikten sonra, mesnevi, terci ve terkib-bend, gazel, kıta, rubai şekillerinde de tevhid yazıldığı belirtilmiştir. Konu bakımından da bir tasnife tabi tutulan tevhidler, şeriat esaslarına göre yazılanlar ve tasavvufî esaslara göre yazılanlar olarak önce iki gruba ayrılmış, tasavvufî tevhidler de umûmî ve husûsî olarak iki grupta incelenmiştir.

Ahmedî, Şeyhî, Fuzulî, Cem, Mihrî, Lamii ve Nabi'nin tevhid kasideleri birinci grupta;

Niyazî-i Mısrî ve diğer tekke, tasavvuf erbabının şiirleri ikinci grupta değerlendirilmiştir.

Bu tasnife göre Mısrî'nin tevhidi, *umumî tasavvuf tevhidleri* arasında mütalaa edilebilir. Bunun yanında Tarlan'ın belirttiği gibi, belli tarikatların hususî terminolojilerini ifade eden tevhidler de vardır ki, Nesimi'nin tevhidi bunlardan biridir.

Türk Edebiyatında Tevhidler adlı antoloji türündeki çalışmada İsen ve Macit (İsen 1992:14) şekil açısından tevhitlerdeki müştereklik konusunda şu tespitlerde bulunur:

- "Kelime-i tevhîd"in redif olarak kullanıldığı şiirler: Ahmedî, Cem ve Mihrî Hatun'un,
- "Peydâ" redifli şiirler: Usûlî ve Niyazî-i Mısrî'nin,
- "Eyledin" redifli şiirler: Muhibbî, Zâtî ve Yenişehirli Avnî'nin,
- "â" sesinin kafiyeyi teşkil ettiği şiirler: Nâbî ve Fuzûlî'nin şiirleri.

Tevhidlerde genelde konu üç bölümde ele alınır. Birinci kısımda yaratıcının selbî ve subûtî sıfatlarından bahseden şair, ikinci kısımda yaratıcının kâinattaki tecellilerini şiire yansıtır. Beşeri aczin ve korkunun heyecanının dile getirildiği üçüncü kısım ise münacattır. Tasavvuf felsefesinin terennüm edildiği tevhidlerde

bu tasnife pek riayet edilmediğini söyleyebiliriz. Mısrî'nin tevhidi bunun tipik örneklerinden biridir.

1.1.1-Ahmedi'nin (14.Yy) Tevhidinde "*Kim Yarattı?*" Sorusu

Etrafta gördüğü değişim, hareket, ölüm, diriliş karşısında hayret eden insan, bunun sebebi ve failini araştırma ihtiyacı duymuştur. Meraklı, mütefekkir bir gözlemci olan 14.yy şairlerimizden divan şairi Ahmedî de yazdığı birçok tevhid türü kasidelerden birinde *istifhâm-ı lafzî* ile*"Bunu kim yarattı?"*anlamında,"*Kim etti?*" sorusunu sormak suretiyle varlığın sahibini araştırmaktadır. Bunu yapan ya tabiat, ya sebeplerdir. Ya da her şey kendi kendine olmaktadır. Veya Allah tarafından yaratılmıştır. Şair gözlem yoluyla, akli delillere dayanarak yaratılan her şeyin O'nun birliğine şehadet ettiğini görmekte, düşünmekte ve Vahdet gerçeğini dile getirmektedir.

Şair, cevabını çok iyi bildiği "*Kim etti?*" sorusunu defalarca sorarak, okuyucu ve dinleyicilerin dikkatini kâinattaki hadiselere çevirmekte, yaratılış hakikatini, yaratıcının varlığı ve birliğini keşfederek bulmalarını sağlamaktadır.

- Yeryüzüne **rüzgârı** hizmetkâr, bahçeye **bulutu** sucu yapan kimdir?
- Kamıştan tiryak olan **şekeri** çıkaran, dikenden taze **hurma** bitiren kimdir?
- **Nergisin** gözünü sürmeli, **lalenin** yüzünü kırmızı eden kimdir?
- **Menekşenin** saçını misk kokulu, **gülün** yanağını ra'na (güzel) kılan kimdir?
- Yeryüzünü türlü **renklerle** süsleyen, ağaçlara **yeşil cennet elbisesi** giydiren kimdir?
- **Diriden** ölüyü, **ölüden** diriyi ortaya çıkaran kimdir?
- Gündüzü geceden daha aydınlık yapan, mevsimleri yaratıp yazı kıştan ayıran kimdir?
- Sahradan kıymetli **kızıl yakut** çıkaran, bir damla sudan **parlak inci** yapan kimdir?
- Âlemi yoktan var eden, Âdemi insan suretinde inşa edip yaratan kimdir?

Ahmedi'ninTevhid Şiirinden Beyitler[429]

…	*Baştanbaşa yaratılış, yerdeki ve*

[429] Buradaki beyitler "Ahmedî, *Dîvân*, (Haz.) Yaşar Akdoğan, www.kulturturizm.gov.tr (Erişim:Kasım 2017)" adlı çalışmadan alınmış, nesre çeviri ve dil içi çevirisi eklenmiştir.

Anuñ birliğine virür şehâdet (IV/8) Ser-â-ser âfer îniş zîr ü bâlâ	*gökteki her şey, tamamen O'nun birliğine şahitlik eder.*
Kim itdi **yili** yiryüzine ferrâş (IV/9) Kim itdi bâga **bulutları** sakkâ	*Yeryüzüne rüzgârı hizmetkâr, bahçeye bulutu sucu yapan kimdir?*
Kamışdan kim düzetdi nûş-ı dârû (IV/10) Dikenden kim bitürdi tâze **hurmâ**	*Kamıştan tiryak olan şekeri çıkaran, dikenden taze hurma bitiren kimdir?*
Kim itdi **nergisüñ** gözin mükahhal (IV/11) Kim itdi **lâlenüñ** yüzini hamrâ	*Nergisin gözünü sürmeli, lalenin yüzünü kırmızı eden kimdir?*
Benefşe zülfini kim itdi müşgîn (IV/12) **Gülüñ** ruhsârını kim kıldı raʿnâ	*Menekşenin saçını misk kokulu, gülün yanağını ra'na (güzel) kılan kimdir?*
Çemen ferşini kim itdi mutavves (IV/13) **Agaçlar** hullesin kim kıldı hadrâ	*Yeryüzünü türlü renklerle süsleyen, ağaçlara yeşil cennet elbisesi giydiren kimdir?*
Diriden ölüyi kim itdi zâhir (IV/14) **Ölüden** diriyi kim kıldı peydâ	*Diriden ölüyü, ölüden diriyi ortaya çıkaran kimdir?*
Giceden gündüzi kim itdi rûşen (IV/15) **Yazı kışdan** kim eyledi hüveydâ	*Gündüzü geceden daha aydınlık yapan, mevsimleri yaratıp yazı kıştan ayıran kimdir?*
Kim ider sahradan **yâkût-**ı ahmer (IV/16) Kim ider katreden **lü'lü-**yilâlâ	*Sahradan kıymetli kızıl yakut çıkaran, bir damla sudan parlak inci yapan kimdir?*
Kim itdiʿâlemüñ tertîbin ibdâʿ (IV/17) **Kim itdi âdemüñ terkîbin inşâ**	*Âlemi yoktan var eden, Âdemi insan suretinde inşa eden kimdir?*
Hudâvendâ cihân kim kudretinden (IV/18) Yir ü gök oldı vüʿarş-ı muʿallâ (Akdoğan, 10)	*Ey yüce Allah! Yer ve gök, bu cihan ve bütün kâinat senin kudretinin eserleridir.*

1.1.2-Niyazi-i Mısrî'nin (17.yy) Tevhidinde Kenz-i Hafî ve Tecelli[430]

Mısrî, 17 beyitlik tevhit kasidesinde kudretin kâinattaki tecellileri karşısında hayretini ifade etmekten başka çaresinin olmadığını haykırmak ister. O, her şeyin

[430] Bu bölüm hazırlanırken, İdris Kadıoğlu'nun "**Niyâzî-i Mısrî'nin Tevhîdindeki Tasavvufî Kelime Örüntüsünün Yorumu ve Şiirin Tahlili" (Bk. Kaynakça)** adlı makalesinden istifade edildi.

canlı olduğunu müşahede eder. Her şey adeta umumî bir bestenin perde perde yükselen veya alçalan bir nağmesidir. Mısrî'ye göre;

- Mevcudat, perde arkasındaki *kenz-i hafî*'nin bir yansımasıdır. Aşk-ı hakikîyi bilmeyen perde arkasını göremez.
- Keşif, aşkın verdiği bir güçtür ve insanı gerçeğe eriştirir.
- Âşık, ilâhiyetin kalbe tecelli etmesiyle kâinatın manasını keşfeder.
- Kâinatın dış görünüşü *kesret*tir. Perdenin arkasında *vahdet* hazineleri gizlidir.
- Kâinat, bir olan Allah'ın *celâl* ve *cemâl* tecellîsinden ibarettir.
- Marifetullaha erişen kişi *birliğin* zevkini alır, *ikilikten* kurtulur.

Mısrî tevhidinde, vahdet âleminden kesret âlemine yansıyan celâlî, cemâlî tecellileri aklî, kalbî, rûhî gözlemlerine dayanarak anlatır. Bunu yaparken seçtiği kelimelerde karşıtlıklar dikkat çekicidir. "Vahdet-kesret", "iç-dış", "celâl-cemâl", "cennet-nâr", "mümin-kafir", "gül-hâr", "birlik-ikilik" gibi.

Mutasavvıfın bu dünya, öteki dünya bağlamındaki gözlemleri; görünen âlemin görünmeyen âlemle ilişkisi, onu varlığın birliği fikrine ulaştırmıştır. Mısrî'yi bu düşünceye sevk eden mevcudâttaki mütenâsip zıtlıklardır.

a. Şiirdeki Fiiller

Peydâ ol-, Zuhûr et-, Tecellî eyle-, Doğ-, Görün-, Gel-, Taşın-. Bu fiillerin ortak özelliği tecellî'dir. Tecellî süreklilik arz ettikçe gizli sırlar dünyası değişik şekillerde tezahür eder.

Tecellî eyledükçe ol sarây-ı sırr-ı ahfâda

Bu sûret âlemi içre satu bâzâr olur peydâ

Mısralarından sonra bu tezahürleri kavrayacak gözlemleri ifade ederken; özellikle **nazar eyle-, gör-, bak-** fiillerinin emir kiplerini kullanmış, bu gizli sırlar dünyasını diğer bir ifadeyle gerçeği âriflerin, velîlerin, kâmil zatların keşfedebileceğini ima etmiştir.

b.Mülk (Görüntü/Kesret) Âlemi

Vahdetin tecellî aynası olan bu âlem, mutasavvıflarca kesret âlemi olarak anılmaktadır. "Zulmet, envâr, kesret âlemi, agyâr, edvâr, can, a'mâr (ömürler), dış, zuhûrât, mü'min, küffâr, sûret âlemi, satubâzâr, sun', kâr, Cennet, nâr, gül, hâr, ikrâr, inkâr, hâristân, gülzâr, dâr, deyyâr, ekvân, yüz, sahrâ-yı kesret, agyâr, nakş-ı sûret, eşya, **ikilik**" terimleri bu âlemi yansıtır.

“**Kesret âlemi, sûret âlemi, sahrâ-yı kesret, dış”**gibi kelime ve kelime gruplarını görünen âlemin mekân boyutunun kelime kadrosu olarak tasnif edebiliriz. Şair, kesret âlemindeki karşıtlıkları ifade etmek için şu kelimeleri özellikle seçmiştir:

envâr	↔	zulmet
mü’min	↔	küffâr
cennet*	↔	nâr*
gül	↔	hâr
ikrâr	↔	inkâr
gülzâr	↔	hâristân
dâr	↔	deyyâr

(*Kesret âleminin ahiret boyutundaki iki zıt tecellîyi ifade eder.)

c.Melekût (Birlik/Vahdet) Âlemi

Birliğin kaynağı olarak nitelendirilen öteki âlem mutasavvıflara göre vahdet âlemidir. Şair, bu yüze yansıyan tecellinin kaynağıyla ilgili birliği ifade eden terimleri kullanmıştır. “Kenz-i hafî, deryâ-yı vahdet, dildâr, şem’-i cemâl, adem iklîmi, iç, hayâlât, enbiyâ, mürsel sarây-ı sırr-ı ahfâ, zât, isim, celâl, cemâl, kâmil, velî ‘ârif, sır, ummân-ı vahdet, yâr, dîdâr, lezzât, kenz-i mahfî, esrâr, birlik” terimleri öteki âlemi yansıtır. Şiirde vahdeti, birliği ifade eden kelimeler öteki yüzle ilgilidir.

“**Kenz-i hafî, deryâ-yı vahdet, adem iklîmi, iç, sarây-ı sırr-ı ahfâ, ummân-ı vahdet”** gibi kelimeleri öteki alemin mekan boyutunun kelime kadrosu olarak tasnif edebiliriz.

Niyazî-i Mısrî mutasavvıf bir şairdir. Vahdet-i vücut nazarıyla kâinata ve mevcudata bakmaktadır. Bu bakışta, her şey şairi vahdete yani birliğe ulaştırmaktadır. Şair, mülk ve melekût âlemini mütalaa; celâlî ve cemâlî tecellileri müşâhede ederek ikilikten kurtulur, birlikteki lezzet ve nimeti tadar

“Alan lezzâtı birlikden, halâs olur ikilikden”

Şair, düşüncesini beyitlere yansıtırken ispatlayıcı anlatım tekniğini başarıyla kullanmıştır. Muhatabı inanmaya, aydınlatmaya, iknâ etmeye çalışmaktadır. Zihî, (ne güzel) kelimesiyle söze başlaması, kendi düşüncelerinin kabul edilmesi için içselleştirdiği anlamları ifade ederek karşıdakine açılması, şairin içten bir anlatımı benimsediğini gösterir. Sözü fazla uzatmadan, evrenle ilgili tüm mütalaa ve müşahedesini bir çırpıda, veciz bir şekilde ifade etmektedir.

d-Mısri'nin Tevhidi:[431]

Zihî kenz-i hafîk'andan gelür her var olur peydâ (1)

Kimi zulmet zuhûrider kimi envâr olur peydâ

1.(Var olan her şeyin ondan geldiği gizli hazine ne güzel. Bazen zulmet, bazen nûr olarak tezâhür eden her şeyin kaynağı odur.)

Zihî deryâ-yı vahdet kim kesilmez hergiz emvâcı (2)

Bu kesret âlemi andan dogup nâçâr olur peydâ

2.(Kesret âlemi, vahdet denizinin dalgalanmasıyla tezâhür eden perdelerdir. Vahdet denizinin asla kesilmeyen dalgalarıyla bu kesret âlemi vücut bulmuştur.)

Ne sihr-i bü'l- 'acebdür kim bu yüzden görünür agyâr (3)

O yüzden gayrı yok tenhâ gelür dildâr olur peydâ

3.(Bu ne tuhaf bir sihirdir ki, bu yüzden bakıldığında ağyar, o yüzden bakıldığında sevgili görünür.)

O yüzden görülen agyâr döner şem'-i cemâlinden (4)

Felekler de görüp anı döner edvâr olur peydâ

4.(Kesret âlemi, mâsivâ, Allah'tan gayrı her şey, O'nun nûru etrafında döner. Felekler de o ilâhî nûru görüp dönmeye başlar ve böylece devirler meydana gelir.)

Taşınır günde yüz biñcân 'adem iklîmine her dem (5)

Gelür yüz biñ dahi andan bulur a'mâr olur peydâ

5.(Her an binlerce hayat, adem ülkesine gider ve binlercesi adem memleketinden varlık âlemine çıkar.)

Dışın içe hayâlâtı için dışa zuhûrâtı (6)

Birinden ol birine tuhfeler her bâr olur peydâ

6.(Dıştan içe hayaller, içten dışa feyizler her defasında birbirine hediyeler sunmaktadır. Salik, mülk âleminde olduğu halde melekût âlemiyle de irtibatlıdır.)

O devr ile gelüptür enbiyâ mürsel merâtibce (7)

Gehî mü'min zuhûr ider gehî küffâr olur peydâ

7.(Derecelerine göre peygamberler gönderilmiştir. Buna rağmen îman edenlerin yanı sıra Allah'ı inkâr edenler de ortaya çıkmıştır.)

Tecellî eyledükçe ol sarây-ı sırr-ı ahfada (8)

Bu sûret âlemi içre satu bâzâr olur peydâ

---

[431] Buradaki metin "Tarlan Ali Nihat (1936). Divan Edebiyatında Tevhidler, Fasikül IV. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayımlarından No: 24, Burhaneddin Matbaası." Adlı yayından alınmış, beyitlerin nesre çeviri ve dil içi çevirileri eklenmiştir.

8.(Gizli sırların sarayı olan âlem-i melekûttaki tecelliler neticesinde mülk âleminde alış veriş meydana gelir.)

Anuñ zâtına gâyet sun'una hergiz nihâyet yok (9)

Anuñ çün her bir isminden gelür bir kâr olur peydâ

9.(Onun zât ve sıfât hazinesinin tecellileri sonsuzdur. Bütün tezahürler onun cilve-i esmasıdır.)

Tecellî eyler ol dâ'im celâl ü geh cemâlinden (10)

Birinin hâsılı Cennet birinden nâr olur peydâ

10. (O, ya celâli ya da cemâliyle tecelli eder. Cemâl tecellisiyle cennet, celâl tecellisiyle cehennem olur.)

Cemâli zâhir olsa tiz celâli yakalar anı (11)

Görürsün bir gül açılsa yanında hâr olur peydâ

11. (Onun cemali görünse hemen arkasından kahr ve heybeti zâhir olur. Bir gül açılınca yanında dikenlerin peyda olmasını görürsün.)

Bu sırdandur ki bir kâmil zuhûr itse bu 'âlemde (12)

Kimi ikrâr ider anı kime inkâr olur peydâ

12.(Cemâl ve celâlin beraber görünmesi sırrıyla, bir kâmil ortaya çıksa, kimileri onu tasdik ederken kimisi de inkâr eder.)

Velî 'ârif celâl içre cemâlini görür dâ'im (13)

Bu hâristânın içinde añagülzâr olur peydâ

13.(Ârif, daima celal içinde cemali müşahede eder. Dikenlerle dolu bu âlem, ona her zaman gül bahçesi görünür.)

Ne sırdur ki iki kimse nazâr eyler bu ekvâna (14)

Biri ancak görür dârı bire deyyâr olur peydâ

14. (Ne sırdır ki, bu âleme bakan iki kimseden birisi sadece mülkü, diğeri mülkün sahibini görür.)

İçi 'ummân-ı vahdetdür yüzi sahrâ-yı kesretdür (15)

Yüzin gören görür agyâr içinde yâr olur peydâ

15.(İçi vahdet denizi, dışı kesret çölüdür. Surete bakana ağyar, öze bakana sadece sevgili görünür.)

Alan lezzâtı birlikden halâs olur ikilikden (16)

Niyâzî kanda baksa ol hemândîdâr olur peydâ

16.(Birliğin lezzetini alan ikilikten, şirkten kurtulur. Niyazi nereye baksa, orada Hakkın yüzünü görür.)

Görür ol kenz-i mahfîden nice zâhir olur eşyâ (17)

Bilür her nakş-ı sûretden nice esrâr olur peydâ (Tarlan 1936/4:32-33)

17. (O gizli hazineden eşyanın nasıl çıktığını görür. Görüntülerin arkasındaki sırları anlar).

1.1.3-Nâbî'nin Tevhidinde (17.Yy) Yaratılış Gerçeği ve Tekvini Ayetler

Nabi'nin tevhidi yüz beyitlik müzeyyel bir kasidedir. Şer'î (Kelami) tevhidler sınıfına dâhil edebileceğimiz Nabi Tevhidi, muhteva bakımından dört bölüme ayrılabilir. Birinci bölümde Allah'ın **selbî ve sübûtî** sıfatlarından bahsedilmiş, ikinci bölümde Cenab-ı Hakk'ın **kudretinin kâinattaki tecellileri** ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümü teşkil eden **münâcâtta** ise Allah'ın yüceliği, kâinatı idare etmesi, bunun karşısında aczini anlayan insanın O'na sığınması anlatılmıştır. Son bölüm zeyl olup kasidenin **yazılış sebebi** ve dönemin sadrazamı İbrahim Paşa'nın övgüsünü ihtiva eder.

Kaside:

Ta'âlallâh zihî dîvân-tırâz-ı sûret ü ma'nâ (1)
Ki cism-i lafz ile rûh-ı me'âli eylemiş peydâ

1."Lafız cismiyle mana ruhunu ortaya çıkarmak suretiyle, şekil ve mana divanını şaşılacak kadar güzel süsleyen Allah ne yücedir." anlamına gelebilecek bir beytle başlar. Şair bu beyitte; kâinatı şekil ve muhteva bakımından muazzam çizilmiş ve mükemmel yazılmış bir kitaba benzetmektedir. Şiirin ilerleyen bölümlerinde şair, kâinat kitabını müşahede, okuma ve dinleme yoluyla yaratılış hakikatlerini, âlemin yaratıcısını tarif eden âfâkî ve enfüsî delilleri biraya getirerek O'nun sonsuz kudretini anlatır.

*Kurup bir bârgâh-ı sun' **lutf u kahrdan** memzûc (6)*
*Virüp **ezdâda** amîz iş komış nâmına nuñ dünyâ*

6. "(Allah), Lütuf ve kahrını karıştırıp büyük bir otağ kurmuş ve orada zıtları birbiriyle uyuşturarak (anlaştırarak) bu otağın adını **Dünya** koymuş."

*Zihî zât-ı **Ulûhiyyet** mühim-sâz-ı **Rubûbiyyet** (10)*
Ki şehristân-ı sun'ında degül bir zerre nâ-ber-câ

10."Şaşılacak bir şekilde, nasıl bir Uluhiyyet ve nasıl bir mühim şeyleri meydana getiren Rububiyyet ki, sanatının şehrinde her şey yerli yerindedir bir zerre bile yersiz değildir."

Zihî **Mübdi'** ki, Zihî **Hâlık** ki, Zihî **Vâcib** ki, Zihî **Râzık** ki, Zihî **Fâtih** ki, Zihî **Bârî** ki, Zihî **Sâni'** ki, Zihî **Kâdir** ki, Zihî '**Âdil** ki, Zihî **Kâbız** ki, Zihî **Bâsıt** ki …İfadeleriyle başlayan beyitlerde Nabi, efâliyle beraber şuunât-ı İlahiyyenin kâinattaki tezahürlerini hayretle izler, "Yapan/yaratan kim?" sorularına karşı hissiyatını şöylece şiire döker:

*Zihî **Mübdi‘** ki bî-reng-i ‘amâdan eylemiş tasvîr (11)*
Hezârân çihre-i rengîn hezârân dîde-i bînâ

11. “(Allah), nasıl hayret veren bir ibda (icâd, yaratma) sahibidir ki, Amâ'nın renksizliğinden, binlerce renkli yüz, binlerce gören göz resmetmiştir”.

*Zihî **Vâcib** ki, itmiş mümkinüñ îcâdını îcâb (12)*
***Kemâl-i rahmetinden** eylemiş ma‘dûm iken ihyâ*

12. “O, Mümkin"in icâdını gerektiren ne güzel Vâcîb'dir ki, Kâinat "yok" iken rahmetinin, bağışının mükemmelliği ile onu diriltmiştir”.

*Zihî **Hâlık** ki, kemter nutfe-i nâ-çîzden itmiş (13)*
Kıbâb-ı bârgâh-ı çarha sıgmaz kimseler peydâ

13. “Ne güzel bir Hâlık ki, Değersiz bir nutfeden (damladan), çarhın (göklerin) şâhâne otağına sığmaz insanlar vücûda getirmiştir”.

*Zihî **Râzık** ki, enbân-ı ‘ademden itmede ihsân* (14)
Hezârân tûşe-i şîrîn hezârân ni‘met-i ahlâ

14. “(Allah), ne güzel bir Râzık ki "yokluk" heybesinden binlerce tatlı yiyecek, binlerce çok lezzetli nimet bağışlamaktadır”.

*Zihî **Fâtih** ki, agsân-ı hafâdan itmede ibrâz (15)*
*Nikâb-ı berge pîçîde hezârân mîve-i eşh*â

15. “(Allah) ne güzel bir Fâtih’dir ki, gizlilik perdesi dallarından yaprak örtüsüne sarılmış binlerce pek leziz meyve ortaya çıkarmıştır”.

*Zihî **Bârî** ki, hikmet-hâne-i sun‘ında halk eyler (16)*
Hezârân dilber-i mevzûn hezârân duhter-i hasnâ

16. “(O) ne güzel bir "Bâri"dir ki, sanatının hikmet evinde binlerce ölçülü, düzgün dilber ve binlerce güzel yaratır”.

*Zihî **Sâni‘** ki, eyler berg-i tut u kirm-i bed-bûdan (17)*
Libâs-ı iftihâr-ı şehriyârân atlas u dîbâ

17. “(O) ne güzel bir Sâni’dir (sanatkâr) ki, dut yaprağı ile pis kokan bir kurtçuktan, hükümdârların övünme elbisesi olan atlas ve dîbâ (gibi ipekli kumaşlar) yapar”.

*Zihî **Kâdir** ki, hâk-i tîre-tıynetden ider îcâd (18)*
Sefîd ü zerdma‘den sebz ü sürhin cevher-i garrâ

18. “(O) ne kadar şaşılacak bir güç sahibidir ki, bulanık tabiatlı (kara) topraktan, beyaz ve sarı renkli (gümüş ve altın gibi) madenler, yeşil ve kırmızı renkte (zümrüt ve yakut gibi) parlak cevherler icâd eder.

*Zihî **‘Âdil** ki, eyler çâr-sû-yı çâr faslında (19)*
Terâzû-yı dü-keffe hidmetin sermâ ile germâ

19. “(Allah), ne kadar şaşılacak derecede bir "Adalet Sahibi"dir ki, bir çarşıyı (andıran) dört mevsiminde kış ve yaz, iki gözlü bir terazi hizmetini görür”.

*Zihî **Kâbız** ki ʻâlem kabza-i hükminde muztardur (20)*
*Zihî **Bâsıt** ki, çekmiş kâʼinâta sufra-i yağmâ*

20. "(O) ne kadar haşmetli bir Kâbız (kavrayan)'dır ki, âlem, hükmünün pençesinde çaresizdir. Ne kadar hayret verici bir (Döşeyen ve Genişleten)'dir ki kâinâta "yağma sofrası" sermiştir…

Kâinat kitabının hikmetli sayfalarını çevirdikçe şairin hayreti artar. Kâinatın, ilâhî isimlerin yansımasından ibaret bir levha olduğu hakikatini idrak eden şair, yaratılış hakikatini mealen şöyle dile getirir:

56. "Bu âlem, hakikatlerin hikmetini biriktiren bir kitaptır. (O'nun muamma gibi gizlenmiş) manasını, kim bulup çıkarırsa aferin(ler) olsun".

57. "(O Allah), hikmetle karışık bu iş yerini öyle şaşılacak bir şekilde tanzim etmiştir ki, en ufak bir sanatının eserini, işini anlayıncaya kadar (bir) genç ihtiyar olur".

58. "Cihânın, zâhirde (görünüşte) de, bâtını da (iç yüzü itibariyle de) (Allah'ın) isimlerinin hükümet sarayı olduğunu, ancak hakikati görenler anlar.

Kâinat kitabının insan sayfasını okumaya başlayan şairin hayreti daha da artar. Büyük kâinat kitabının küçük bir örneğini insan sayfasından okuyan şairin beyitleri şu manaları ihtiva eder:

59. "İnsan cinsinin vücudunun terkibine **organlar**, **hasseler** (beş duyu), yerleştirerek her birinin eline uygun bir alet vermiştir".

60. "**Beyni**, tasvir (resim yapma) kuvvetinin halvet-sarayı (yalnız kalma sarayı) yaparak **hayâl** şâhını o yüce kasra yerleştirmiştir".

61. "Dile **konuşma**, kulağa **duyma** kabiliyeti verip bunları din ve dünya düzeninin binası için âlet yapmıştır".

62. "**Seyretmek** zevkinin hizmetini göze havale etmiş, güzelliği ve gözü birbirine deli divane eylemiştir".

63. "Yumuşaklığı ve sertliği biçare **dokunma** duygusuna tayin etmiş, burna **koklama**, damağa da **lezzet alma** özelliği vermiştir".

64. "Yazı, resim, kumaş ve işi; sanatının ırmağından oluğa benzeyen **parmakların** borularının ucuyla sulamıştır".

65."Allah'ın sanatını anlamakta **akıl** aciz, **gönül** ise hayrandır. Yüce Allah, ne güzel bir sanatkârdır, Yüce Allah, ne güzel bilendir".

Kasidede, evrenin yaratılışındaki hikmetleri anlatan çok sayıda veciz beyit vardır. Beyitler şu anlamları ihtiva etmektedir:

66. "Âlemin yükseği ve alçağı birbiriyle bağlanmıştır. En yücesi ve en aşağısı birbirine muhtaçtır".

67.”Güneş, yörüngesinde yukarı ya da aşağı doğru hareket etse, hayat iksir olurdu, sağlık da Anka kuşunun kanadında olurdu”.

68. “Dört mevsim, kendi pergelinin sınırını geçse bu yükseliş, kâinatın düzenini bozardı”.

69. “Eğer gece ve gündüz, geliş gidişlerinde kendilerine ayrılmış olan zamanı bir miktar geçseler, kâinatın hayatına bozulmalar yayılırdı”.

70. “Can bağışlayan **hava**, rahmetinin tecellisi olarak ortaya çıkmasaydı, dünyadaki canlılar bir nefeste tümden yok olurlardı”.

71. “**Su**, gönül süsleyen akışından ayak çekseydi; göğüs yanması, susamışların sağlığını talan ederdi”.

72. “**Ateş**, taş ve demirin gelin odasından çıkmazsa büyük nimet evi (dünya), iş bırakmadan ötürü donardı”.

73. “Eğer kara **toprak** bağış sofrasını sermezse dünyadaki boğazına düşkünlerin işi feryat figan olurdu”.

1.1.4-Yirminci Yüzyılda Yazılmış Mensur Tevhid-Nâme: Âyetü’l-Kübrâ

Bediüzzaman Said-i Nursî (ö.1960), tevhide dair yazdığı mensur Âyetü’l-Kübrâ risalesinde, tüm evreni hayalen gezerek müşahede eder ve kâinat kitabının tekvini ayetlerini mütalaa eder.

Müellif, “*Kâinattan hâlikını soran bir seyyâhın müşahedâtıdır*.” veciz ifadesiyle başlayan bu risalenin sonunda (Yedinci Şua - İkinci Menzil), biri birinci talebesi Hulusi Efendi (ö.1986), diğeri son dönem Osmanlı astronomi bilgini ve düşünürü Hoca Tahsin Efendi (ö.1881)’ye ait olan tevhide dâir iki şiir aktarır. Dörder mısralık iki dörtlük halindeki bu şiirler aruz ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Şiirler, şair olmayan Bediüzzaman’ın Âyetü’l-Kübrâ risalesindeki tevhid hakikatlerinden aldığı iman feyzi ve tevhid zevkinin özetini ihtiva eder:

Bak kitâb-ı kâinatın safha-i rengînine,
Hâme-i zerrîn-i kudret, gör ne tasvîr eylemiş.
Kalmamış bir nokta muzlim[*]*, çeşm-i dil erbâbına,*
Sanki âyâtın Hudâ, nûr ile tahrîr eylemiş.[432]

(“Kâinat kitabının renkli ve parlak sayfasına bak! Kudretin altın kalemi, neler yazmış, gör! Kalp gözü açık olanlara, bir nokta karanlık kalmamış. Allah delillerini sanki nur ile yazmış.”)

---

[*] **Not**: Risale-i Nur’untüm Latince neşrinde bu kelimeler “**nokta-i muzlim**” şeklinde terkipli okunmuş ve yazılmıştır. Şiir, aruz vezni ve “**—•——/—•——/—•——/—•—**” ölçüsüyle olduğu için terkipli okunuş, vezni ihlal etmektedir. Mısra, vezin ve anlam gereği “**Kalmamış bir nokta muzlim, çeşm-i dil erbâbına**” şeklinde okunmalıdır.

[432] Bu kıta Hulusu Bey’indir. Aruzun “**—•——/ —•——/—•——/—•—**” vezniyle yazılmıştır.

Kitâb-ı âlemin evrâkı dıreb'âd-ı nâ-mahdûd,
Sütûr-ı hâdisât-ı dehrdir âsâr-ı nâ-ma'dûd
Yazılmış destgâh-ı levh-i mahfûz-ı hakîkatte
Mücessem lâfz-ı mânidârdır, âlemde her mevcûd[433]

"(Sınırsız uzaklıklar, kâinatın yapraklarıdır. Sayısız eserler, dehrin olaylarının satırlarıdır. Gerçekte her şeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı kader levhasının tezgâhında yazılmıştır. Âlemdeki her mevcut, cisme bürünmüş anlamlı sözlerdir.")

İşte, dünya misafiri ve kâinat seyyahının ikinci menzilde müşahede ettiği beş hakikat-i tevhidiyeye kısa bir işaret olarak, Birinci Makamın İkinci Babında, ikinci menzile ait böyle denilmiş:… (Nursi, 7.Şua).

Sonuç

Türk edebiyatında en çok "Tevhid" yazan şairlerden biri olan Ahmedî, *"Yeryüzüne rüzgârı hizmetkâr, bahçeye bulutu sucu yapan kimdir?"* anlamına gelebilecek beyitlerinde "*Kim itdi?*" sorusunu sormak suretiyle varlığın sahibini araştırmakta ve her şeyin Allah tarafından yaratıldığını dile getirmektedir.

On yedinci yy'ın mutasavvıf şairi Mısrî,*"Zihî kenz-i hafîk'andan gelür her var olur peydâ / Kimi zulmet zuhûrider kimi envâr olur peydâ"* beytiyle başlayan kasidede, tasavvuf felsefesinin temelini teşkil eden *"Vahdet-i Vücud"* nazariyesi ve âfâkî / enfüsi tefekkür yoluyla, mülk ve melekût âlemini *müşahede* ediyor. Evrendeki *celâlî* ve *cemâlî* tecellileri mütalaa ederek gizli hazineyi keşfetmenin yollarını tarif ediyor.

Hikemî üslûbun Türk edebiyatındaki en büyük temsilcilerinden biri olan 17.yy Divan şairi Urfalı Nâbî; *"Ta'âlallâh zihî dîvân-tırâz-ı sûret ü ma'nâ / Ki cism-i lafz ile rûh-ı me'âli eylemiş peydâ"* beytiyle başlayan yüz beyitlik kasidede, kâinattaki suret ve manaların yaratılış hikmetlerini sorguluyor. İlahî sırları ve yaratıcının evsafını, kendine has üslubuyla anlatıyor.

Kendine has bir üslupla mensur tevhid türünün en önemli örneklerinden birini kaleme alan Bediüzzaman ise, bir talebesinin söylediği; *"Bak kitâb-ı kâinâtın safha-i rengînine / Hâme-i zerrîn-i kudret, gör ne tasvîr eylemiş. / Kalmamış bir nokta muzlim, çeşm-i dil erbâbına, / Sanki âyâtın Hudâ, nûr ile tahrîr eylemiş."* Mısralarından ve *Ayetü'l-Kübra* risalesindeki hakikatlerden aldığı imanî feyz ve

[433] Bu manzume Hoca Tahsin Efendi'ye aittir. Aruzun "•———/•———/•———/•———" vezniyle yazılmıştır.

tevhidî zevkin neş'esiyle müşâhedâtını hülâsa ve hissiyâtını tercüme ediyor. Önce kalbine, sonra herkese sesleniyor.

Kaynaklar

Ahmedî, *Dîvân*. (Haz.) Yaşar Akdoğan, www.kulturturizm.gov.tr (Erişim: Kasım 2017)

Aşkar, Mustafa (1998). **Niyazî-i Mısrî ve Tasavvuf Anlayışı.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Bediüzzaman Said-i Nursî. *Şualar- 7. Şua.* İstanbul: RNK Neşriyat.

Bilkan, Ali Fuat (2011). *Nâbî Divânı-1*. Ankara: Akçağ Yay.

Cebecioğlu, Ethem (1997). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü,* Ankara,.

Diriöz, Meserret, Nabi Divanı, Fey Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.

Erdoğan, Kenan, (1988). **Niyazî-i Mısrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı.** Ankara Akçağ Yayınları.

İsen Mustafa, Macit Muhsin, (1992). **Türk Edebiyatında Tevhidler,** Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Kadıoğlu, İdris (2008). **Niyâzî-i Mısrî'nin Tevhîdindeki Tasavvufî Kelime Örüntüsünün Yorumu ve Şiirin Tahlili,** Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, (Esosder). S. 24, s. 152-170.

Kara, Mustafa, (1994). **Niyazî-i Mısrî.** Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Kavruk, Hasan, (2004). **Niyazî-i Mısrî Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Türkçe Şiirleri.** Malatya: Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.

NâbîYûsuf b. Abd-Allâh Ruhâvî (1052-1124/1642-1712), *Divan*. Ankara: Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu (Arşiv No: 06 Mil Yz A 8176.)

Pala, İskender, (1990). **Divan Şiiri Sözlüğü**. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tarlan, Ali Nihat, (1936). **Divan Edebiyatında Tevhidler,** Fasikül I. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayımlarından No: 24, Burhaneddin Matbaası.

Tarlan, Ali Nihat, (1936). **Divan Edebiyatında Tevhidler,** Fasikül II. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayımlarından No: 24, Burhaneddin Matbaası.

Tarlan, Ali Nihat, (1936). **Divan Edebiyatında Tevhidler,** Fasikül III. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayımlarından No: 24, Burhaneddin Matbaası.

Tarlan, Ali Nihat, (1936). **Divan Edebiyatında Tevhidler,** Fasikül IV. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayımlarından No: 24, Burhaneddin Matbaası.

Uzun, Mustafa (2012). “Tevhid”. **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** C.41, s.24-26, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

KUR’AN’A GÖRE İNSANIN YARATILIŞ MU’CİZESİ

Prof. Dr. Musa Kazım YILMAZ
Harran Üniv., İlahiyat Fakültesi, Tefsir Bilim Dalı, Şanlıurfa.
musakazimyilmaz@gmail.com

Özet

Allah, basit ve hakir olan elementler gibi şuursuz ve camit sebeplerden insan gibi çok mükemmel bir varlık yaratıyor. Kur’an-ı Kerim, insanın balçıktan yaratıldığını tekrar ile beyan ederek böyle basit bir maddeden bu kadar harika ve donanımlı bir varlığı yaratmanın bir mu’cize olduğuna dikkatleri çekiyor. Gerçekten insan yaratılış itibariyle mucizevî bir varlıktır. İnsan donanımın bir parçası olan ve yüz binlerce kitabı ve insanın tüm serüvenini içine alan insan hafızası doğrudan doğruya bir kudret mucizesi olduğu halde, bu mucizenin arkasında duracak ve ona kaynaklık edecek hiçbir maddi sebep görünmüyor. Bütün yumurtaları, çekirdekleri, insan ve hayvan tohumlarını insan hafızasına kıyaslamak mümkündür. Dolayısıyla basit ve dağınık sebeplerin birleşmesiyle meydana gelen her mahlûk, aslında birer mucizeden başka bir şey değildir.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Kur’an, Yaratılış.

The Miracle of Man's Creation According to the Qur'an

Abstract

Allah creates an excellent being from unconscious and camitic elements, like human beings, from simple and despotic elements. The Qur'an declares again that a person is created from a clay. It is a miracle that creating such a wonderful and well-equipped entity from such a simple substance is remarkable. Indeed, man is a miraculous being as of creation. Even though human memory, which is a part of human equipment and has hundreds of thousands of books and human's entire adventure, is a direct miracle of power, there is no material reason to stand behind this miracle and to source it. It is possible to compare whole eggs, seeds, human and animal seeds to human memory. Hence, every creature that comes into being by the union of simple and dispersed causes is, in fact, nothing more than miraculous.

Keywords: Creation, Human. Qur'an.

Giriş

Allah, insanı annelerinin karnında üç kat karanlığın ortasında birbirini izleyen yaratma aşamalarından geçirerek yarattığını ifade ediyor.[434] İnsanın, üç karanlığın ortasında mükemmel bir varlık olarak dünyaya getirilmesi, Kur'an'ın 1400 yıl önce haber verdiği yaratılış mu'cizelerinden sadece bir tanesidir. Nitekim günümüz tıp bilginlerinin ortaya koydukları verilere baktığımız zaman, anne karnındaki ceninin tam da üç ayrı zarın içinde büyüdüğünü görüyoruz. Bunlardan birisi ***Amniyon*** zarıdır ki, cenin bunun içinde yer alır. İkincisi eş dediğimiz ***Koriyon*** zarıdır. Üçüncüsü de düşen eş dediğimiz ***Decidua*** geçici zarıdır.[435]

Kur'an bununla da kalmayarak, sürekli bir şekilde insanın dikkatini kendi yaratılışına çekiyor ve nasıl yaratıldığı konusunda düşünmesini emrederek şöyle diyor:

"*İnsanoğlu neden yaratılmış olduğuna bir baksın. O,* (üreme organlarından) *fışkıran ve omurga ile kaburga arasındaki bölgeden çıkan ve hayat tohumları içeren basit bir sudan yaratıldı*."[436].

Bir diğer ayette:

---

[434] Zumer Suresi, 6.ayet.
[435] Muhammed Ali el-Bar. İnsanın Yaratılışı (Terc. Abdulvahhap Öztürk), s. 161 vd., Ankara, 1991.
[436] Tarık Suresi, 86/5-7.

"İnsan görmez mi ki, biz kendisini bir damlacık hayat suyundan yarattık (ve akıl fikir bahşettik), *fakat o apaçık bir hasım oluverdi*" buyuruyor.[437]

Diğer taraftan, insanın yaratılışıyla ilgili olarak nazil olan yetmişten fazla ayette, yaratılış mu'cizesinin bir yasaya dönüştüğüne işaret ederek "**Yarattık**" (***Halakna***), "**Yarattı**" (***Halaka)***, "**Sizi yarattık**" (***Halaknakum***) gibi geçmiş zamana ait ifadeler kullanılmıştır. Özellikle Hac (22. Sure) ve Muminûn (23. Sure) surelerinin başlarında yer alan ayetler, bu konuda çok dikkat çekici ifadeler ihtiva etmektedir. Biz Muminûn Suresinin 12.13.14.15.ve16. ayetlerinin mealini buraya alarak açıklamaya çalışalım:

"*Doğrusu biz insan türünü bir nevi yoğunlaştırılmış balçıktan yarattık. Epey sonra onu karar kılacağı* (rahimde) *yer tutan bir hayat tohumu kıldık. Daha sonra, o hayat tohumundan döllenmiş hücreyi yarattık; hemen sonra döllenmiş hücreden cenini yarattık ve ceninden de kemikleri yarattık. En sonunda kemiklere kas giydirdik; sonuçta onu bağımsız bir varlık olarak inşa ettik. İşte her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah'ın şanı böyle yücedir. Ve kuşku yok siz, bu sürecin ardından elbette öleceksiniz. Yine kuşku yoktur ki siz, kıyamet günü tekrar dirileceksiniz.*"

Bu ayette görüldüğü gibi, insanın yoğunlaştırılmış balçıktan yahut balçığın özünden yaratılmış olduğunu gösteren çok sayıda ayet vardır. Fakat en kapsamlı ve detaylı anlatım, meallerini yukarıya aldığımız Muminun Suresinde yer almıştır. İnsanın yaratılışı ile ilgili olarak Kur'an'da yer alan çok sayıdaki bu atıflar, insan bedeninin toprakta yetişen, ya da toprağın birleşiminde var olan çeşitli organik ve inorganik unsurlardan meydana gelmiş olduğunu gösterir. Ayrıca bu ayetler, toprakta yetişmekte olan besinlerin özümlenmesi yoluyla bu unsurların, sürekli olarak canlı ve üretken hücrelere dönüştüğüne de işaret etmektedir. Böylece insanın bedensel menşeinin özünün basitliğini ve buna bağlı olarak da, ona akıl ve duygu donanımını bahşeden Allah'a karşı, insanın ödemesi gereken şükran borcunun bulunduğunu dile getirmektedir.[438]

İnsanın embriyolojik yaratılış sürecini de dile getiren bu ayetler, insan var oldukça sürecek olan bir "***Yaratılış Yasası***"na dikkat çekmektedir. Çünkü yaratmak, Allah'a mahsus olan bir yasa şeklinde takdir edilmiştir. Yaratıcı, bu yasayı istediği zaman işleterek yeniden ve hiç yoktan eşyayı var etmektedir.

Kur'an'da"**Yarattık**" (***Halakna***) şeklinde ifadesini bulan geçmiş zaman sığası, "***Yaratılış Yasasını takdir ettik***" anlamındadır. Başka bir ifadeyle, "**Yarattık**" kelimesi, yaratılış devrelerinin hepsinin Allah tarafından öngörülüp

---

437 Yasin Suresi,, 36/77.

438 Alusi, Ruhu'l-Ma'anî, XVIII, 13 vd.,Beyrut, Tarihsiz. Ayrıca bkz. Muhammed Esed, Kur'an Mesajı, II, 690,İst., 1999.

gerçekleştirildiğine ve bu sürecin, insanın ilk yaratılışından bu yana aynı şekilde hep tekrarlanıp durduğuna işaret etmektedir. Şu halde insanın ilk yaratılışı bağımsız bir şekilde gerçekleştirilmiş ve bu süreç, Hz. Âdem'in yaratılışından sonra "*bir erkek ile bir dişiden*" günümüze kadar tekrarlanarak devam etmektedir.

Ayetlerde yer alan "***İnsan balçıktan yaratılması***" şeklindeki ifadeler, insan ile toprak arasındaki sıkı ilişkiye de vurgu yapmaktadır. Zira insan hem element halinde, hem embriyolojik hem de doğduktan sonraki biyolojik varlık süreçlerinin tamamında toprağa borçludur. Diğer taraftan, insanın yaratıldığı çamur, toprakla suyun birleşmesini temsil eder. Nitekim insanı besleyen tüm bitkisel ve hayvanî besinler toprak ve suyun birleşmesinden elde edilir. Toprakta mevcut olan element ve minerallerin yaklaşık olarak insanda da bulunduğu gerçeği bunu doğrulamaktadır. Bu ayet aynı zamanda, insanın ilk canlıdan son canlıya kadar yeryüzündeki serüveniyle, anne karnındaki spermadan doğuma kadarki serüveni arasında bir paralellik bulunduğunu da göstermektedir.

Kur'an-ı Kerim'in diğer bir ayetinde Allah;
(إنا خلقنا الإنسان من نطفة امشاج نبتليه) *"İnsanoğlunu katmerli bir karışım olan hayat tohumundan biz yarattık"*[439] buyuruyor.

Bazı müfessirler bu ayete mana verirken "امشاج" kelimesinin "**karışım**" manasında olduğunu söylüyorlar.[440] Bazıları "**halden hale dönüşebilen" karışık bir su damlası**" olduğunu söylemişlerdir. Seyit Kutup gibi çağdaş müfessirler ise, "امشاج"ın, erkeğin suyunda yer alan sperma ile kadının rahminde yer alan yumurta olduğunu söylemişlerdir. Seyit Kutup, aynı kelimenin nutfede saklı bulunan ve insanın ailevi özelliklerini ve temel vasıflarını taşıyan genlere de işaret ettiğini belirtmiştir.[441]

Şüphesiz insanın, şekilden şekle girebilen bir nutfeden yaratılması, sonra yaratılma sürecinde çeşitli merhaleler geçirmesi üzerinde dikkatle durulması gereken düşündürücü olduğu kadar mucizevî bir olaydır. Asıl dikkati çeken nokta ise, ancak binlerce defa büyütülerek görülebilen insan tohumunu evirip çevirerek mükemmel yaratılışta bir insan haline getiren eşsiz yaratıcının kudretidir.

---

439 İnsan Suresi, 76/2.
440 İbnu Kesir, Tefsr, IV, 483; Beyrut, 1987M.
441 Kutub, S. Fi Zilali'l-Kur'an, VI, 3779, Beyrut, tarihsiz.

1-Yaratma Sanatının Düşündürdükleri

Bu girişten sonra, her şeyin Allah tarafından bağımsız bir şekilde yaratıldığını, hiç bir şeyin kendi kendine oluşmadığını, başka bir deyimle, hiçbir türün başka bir türe dönüşmediğini görelim. Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor:

"*İşte Rabbiniz Allah budur; O'ndan başka bir ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. O halde yalnızca O'na kulluk edin. Çünkü her şeyi koruyup gözeten o'dur.*"[442]

Kur'an'da, Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu ifade eden çok sayıda ayet bulunmaktadır.[443] Bu ayetler yaratma sanatının Allah'a mahsus olduğunu gösteriyor. Kur'an, Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu vurgulamadan önce göklerin, yerlerin, güneşin, yıldızların, bulutların, şimşeklerin, yıldırımların, yağmurun, karın, ağaçların, hayvanların ve insanların birer varlık olduklarını ve bu varlıkları ve fiillerini yaratanın da fail-i hakiki olan Allah olduğunu bildiriyor. Nitekim Allah bazı ayetlerde eşyanın ortaya koyduğu fiil ve eserlerin de Allah'ın sanatının eseri olduğunu vurguluyor. Mesela, insanın yürümesi, balıkların yüzmesi, kuşların uçması v.s…Bu mealdeki ayetler aynı zamanda dikkatleri insanın yaratılış mucizesine de çekiyor. Yani, bir insanın bir damla sudan meydana gelmiş olması insanı düşünmeye davet eden müthiş bir olaydır.

2-Kur'an'da Her Canlı Grubunun Ayrı Yaratılması

Bununla ilgili olarak Allah şöyle buyuruyor:

"*Yine her türlü canlıyı sudan yaratan Allah'tır. Onlardan bazıları karnı üzerinde sürünmektedir; kimi iki ayağı üzerinde, kimi de dört ayağı üzerinde yürümektedir. Allah dilediğini yaratır; şundan emin olun ki, Allah her şeye gücü yetendir.*"[444]

Bu ayet, insanın balık, kuş, sürüngen ve maymun yoluyla evrim geçirerek mükemmelleştiğini iddia edenlere bir cevap niteliğindedir. Zira bu ayete göre Allah insana, sürüngenlere ve kuşlara ayrı ayrı ve birbirinden bağımsız birer yaratma bahşetmiş ve her bir türü kendi içinde mükemmel bir şekilde yaratmıştır. Nitekim "***O yarattığı her şeyi en mükemmel şekilde yapandır***"[445] ayetinde her şeyin aslında ilk defa mükemmel yaratıldığı, tekâmülün ve

---

442 Enam Suresi,, 6/102.
443 Bkz. Rad, 13/16; Zumer Suresi,, 39/62; Mumin Suresi,, 40/62.

444 Nur Suresi,, 24/45.
445 Secde Suresi,, 32/7.

zamanla mükemmelleşmenin, sadece yaratma merhalelerinde söz konusu olduğu vurgulanmıştır. Bunu en büyük delili de ayetin devamında yer alan diğer iki ayettir. O ayetlerde Allah şöyle buyuruyor:

"*Öyle ki, Allah insanı yaratmaya, balçıktan başlamıştır. Sonra onun neslini basit bir sıvı özünden sürdürmektedir. Daha sonra onu, yaratılış amacını gerçekleştirecek bir donanıma sahip kılarak kendi ruhundan ona üflemiştir. Derken sizi* (Ey İnsanoğlu), *hem işitme, hem görme, hem de duygu ve düşünce yetenekleriyle donatmıştır. Buna rağmen ne kadar da az şükrediyorsunuz!*"[446]

Şu halde tekâmül (evrim) ve zamana bağlı olarak mükemmelleşme türler arasında değil, her türün yaratılış merhalelerinde söz konudur.

Ayetin sonunda yer alan "***Buna rağmen ne kadar da az şükrediyorsunuz***" kısmı, Allah'ın yaratmasını inkâr ederek her şeyi sebeplere bağlayan ve insanın kendiliğinden, ya da bir hayvan türünden meydana geldiğini iddia edenlerin nankörlüğüne bir işarettir. Eski zamanlardan beri, yaratılış ve hayat mucizelerini gözleriyle gördükleri halde akıllarına sığıştıramayan insanlar, sebeplere müracaat etmişler ve gerçek tesiri camid ve şuursuz sebeplere vererek yaratıcının varlığından gaflet etmişlerdir. Bediüzzaman, eşyayı sebeplere bağlayan ve Allah'ın yaratmasını inkâr edenlere verdiği cevapta özetle şöyle der:

Kudret-i ilâhîyenin zahiri kusurlara, merhametsizliklere ve noksanlıklara kaynaklık etmemesi için Allah sebep ile müsebbebi (sebep olunan şeyi, sonucu) birlikte yaratmış, sebepleri ve tabiatı kudretine perde yapmış ve izzetini bu şekilde muhafaza etmiştir. Tıpkı bir saatçinin saat yapması gibi… Eğer saatçi önce saatin çarklarını yapıp sonra saati çalıştırmaya başlarsa bu son derece kolay bir yoldur. Ama eğer saatin çarklarını yaptıktan sonra bu çarkları çalıştırabilmek için mükemmel bir makine icat edip satın içine yerleştirirse işi zorlaştırmış olur. Tıpkı bu misal gibi Allah sebepleri yaratmış, müsebbebatı da yaratarak ikisini bir birine bağlamış ve eşyanın tabiatını iradesiyle tayin etmiştir. Tabiatın dışa bakan yüzünü kudretiyle icat etmiş ve eşyayı o tabiat üzerinde yaratmıştır[447].

3-İhtira ve İbda Şeklinde Yaratma

İnsanın yaratılmasından söz eden ayetler, aynı zamanda her şeyin Allah'ın yaratmasıyla meydana geldiğini ve hiçbir şeyin yaratma sanatının haricinde tutulamayacağını ifade ediyor. Demek ki, ister insan, ister hayvan, ister bitki, ya da cemadat (cansız varlıklar) olsun, yaratılan her şeyin fiilleri, hareketleri,

---

[446] Secde Suresi,, 32/8-9.
[447] Nursi, B.S. Lem'alar, 23. Lem'a, Üçüncü Muhal, s.176-177, Sözler Yayınevi, 1976.

gayeleri ve kaderleri Allah'ın elindedir. Ancak Allah'ın yaratması iki türlüdür. Bu iki farklı yaratılışı Bediüzzaman şöyle ifade eder:
"*Birincisi ihtira ve ibda şeklindedir; yani Allah her şeye hiçten ve yoktan vücut veriyor ve o şeye lazım olan her şeyi de hiçten icat edip eline veriyor. Allah'ın diğer yaratması inşa ve sanat yoluyladır. Yani kemal-i hikmetini ve isimlerinin cilvelerini göstermek için bir kısım mahlûkatı, kâinatın unsurlarından inşa ediyor. Her emrine musahhar olan zerreleri ve maddeleri razzakiyet kanunuyla o eşyaya gönderir ve onları çalıştırır. Evet, Allah'ın hem ibda hem inşa suretinde yaratması vardır. Var olanı yok etmek ve yok olanı var etmek Onun için çok kolay ve sürekli, hatta Onun için genel bir kanundur.*"[448]

Görülüyor ki, kâinatta var olan bütün eşya ve mahlûkat, özünde, kendisi için takdir edilen yaşama süresinde, hedef ve gidişatında Allah'ın yaratmasına dayanıyor. Her tür, basit bir sudan yaratıldıktan sonra, yaratılış merhalelerinden geçerek gittikçe olgunlaşır ve nihayet yaratıcının takdir ettiği en mükemmel hale ulaşır. Hayvanlar ve canlılar arasında rüştünü (kemale erme sürecini) en geç tamamlayan yaratık insandır. Bir yaşında ancak ayağa kalkabiliyor; beş yaşında ancak kendi başına yemek yiyebiliyor; on beş yaşında ancak zararı ve menfaati birbirinden ayırabiliyor ve ancak 20 yaşında sosyal hayata ilk adımı atabiliyor. Bu da insana verilen değerin büyük olmasından kaynaklanıyor. Çünkü insan kâinat ağacının en son ve en kapsamlı meyvesi olduğu gibi, Hz. Peygamber'in (s.a.v) zat-ı akdesini göz önünde bulundurduğumuz zaman, aynı zamanda kâinatın çekirdeği konumundadır.[449] Şöyle ki:

Kâinata hikmet nazarıyla bakılırsa büyük bir ağaç mahiyetinde görülür. Bu ağacın ana gövdesinden çıkan iki büyük ana dal vardır. Yaşadığımız şahadet âlemi (gözle görülen âlem) bu ağacın bir büyük dalını oluşturur. Diğer büyük dalı da gayb (melekût) âlemidir. Şahadet âlemindeki unsurlar (toprak, hava, su, ateş) bu ağacın küçük dalları hükmündedir. Bitkiler ve ağaçlar, kâinat ağacının yapraklarıdırlar. Hayvanlar kâinat ağacının çiçeklerini oluşturur; insan ise o ağacın meyvesi hükmündedir.

Bilindiği gibi çekirdek, ağacın plan ve programını içinde saklar. Nasıl ki bir bina mimarlar ve mühendisler tarafından çizilen plana göre yapılır; bunun gibi her ağaç da çekirdeğin içindeki plana göre şekillenir. Allah'ın dünyadaki ağaçlar için geçerli olan kanunu, büyük kâinat ağacı için de geçerlidir. Zira bu durum, Hakîm isminin bir gereğidir. Öyle ise nasıl ki ağaçlar bir çekirdekten yapılıyorsa; kâinat ağacının da bir çekirdeği vardır. İşte o çekirdek Hz. Peygamber'in (s.a.v) nurudur.

---

448 Nursi, B.S. Lem'alar, 23.Lem'a, s. 183.
449 Nursi, B.S. Şualar, 11. Şua, s. 223; Zehra yayıncılık, İst., 2001.

Hz. Peygamber (s.a.v) kâinatın çekirdeği olduğuna göre o çekirdekte hem kâinat ağacının şahadet âlemiyle ilgili özellikleri hem de gayb âleminin âlemlerin manevî özellikleri ve numuneleri vardır.

Kâinat ağacının çekirdeği olduğu gibi meyvesi de olması yine Hakîm isminin gereğidir. Çünkü çekirdek meyvede bulunur. İşte o meyve insandır. Bütün insanlığın ittifakıyla, insanların içinde en seçkin varlık Zât-ı Muhammediyye 'dır (s.a.v). Kısacası; kâinatın var olmasına çekirdek olan nur Hz. Peygamber'in (s.a.v) zatında tecessüm ederek (cisim haline gelerek) kâinatın en son meyvesi suretinde ortaya çıkmıştır. Şu halde insan hem kâinatın meyvesi hem de çekirdeği hükmündedir.

4-İnsanın Yaratılıştaki Bağımsızlığı

Kur'an-ı Kerim, İnsanlığın atası olan Hz. Âdem'in yaratılış kökeniyle ilgili olarak "***topraktan, çamurdan, kurutulmuş balçıktan, yoğunlaştırılmış süzülmüş balçıktan, pişirilmiş ses veren balçıktan***…" gibi farklı ibareler kullanır. Bu farklılıklar insanın ilk yaratılışının aşamalı olduğuna delalet etmektedir. Üstelik insanın ilk yaratılışını ifade eden ibarelerin tümünün belirsiz (Nekire) gelmiş olması dikkat çekicidir. Bunun anlamı, insanoğlunun yaratılışıyla ilgili bu tür nitelemelerin, birebir bilinen toprak v.b. şeylerin ötesinde bir mananın varlığına işarettir. Çünkü Allah (c.c), yaratırken dahi her şeyi belli bir sebebe bağlamıştır. Yani, aslında "***Kün***" (***Ol***) fabrikasından çıkan yaratıklar, istenilen seviyeye gelebilmek için sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak yaratılışın muhtelif merhalelerinden geçmeleri gerekmektedir.

Üç tanesi Hicr Suresinde (15/26, 28, 33), birisi de Rahman Suresinde (55/14) olmak üzere Kur'an'da dört ayette insanın ilk menşei olarak "***ses veren çamur***" (من صلصال كالفخار) ifadesi yer almaktadır. Kuşkusuz bu ifade "***düşünen ve konuşan, yani akıl sahibi bir varlık***" anlamına gelmektedir. Ayetlerde yer alan toprak, balçık, ses veren çamur v.b. gibi ifadeler, karmaşık ve muhteşem bir inşanın eseri olan insanoğlunun biyolojik kökeninin basitliğine dikkat çekmektedir. Böylece sebeplere gerçek tesiri verme istidadında olan inkârcıların nazarlarını sebeplerin hakirliğine çevirmektedir. Yani Allah'ın emri ve müdahalesiyle, bu değersiz, yetersiz ve hakir sebeplerden, (elementlerden) insan gibi bir şaheser yaratılmıştır.

Şüphesiz ki her bir canlı, hassas ölçülerle alınan muhtelif maddelerden yapılmıştır. Üstelik bu maddeler de mahlûktur (yaratılmıştır). Bediüzzaman bu hususta özetle şöyle der:

Bir eczanede muhtelif maddelerle dolu yüzlerce şişeden hayat sahibi bir karışım yapılmak istendiği takdirde her birinden hassas ölçülerle bir miktar

madde alınarak yapılabilir. Eğer birinden bir dirhem az veya fazla olsa o karışım hayat sahibi olamaz. Hiç mümkün müdür ki, şişelerin garip bir tesadüf ya da bir rüzgârın çarpmasıyla devrilmesi sonucu, her bir şişeden istenilen miktarda madde aksın ve bir araya gelip o organik ilacı oluşturabilsin? Aynen öyle de, Kâinatın büyük eczanesinde, yaratıcının kaza ve kader mizanıyla (hassas ölçüsüyle) alınan hayatî maddeler, ancak sonsuz bir hikmet ve ilim ve her şeyi kuşatan bir irade ile canlılara vücut verebilir. Yoktan var etmek, ya da unsurlardan (elementlerden) canlı inşa etmek, kör, sağır, sınırsız ve sel gibi akan unsurların (elementlerin) ve sebeplerin işi değildir. 'Canlılar, sebeplerin bir araya gelmesiyle oluşuyor' diyen adam, tıpkı 'O acayip organik ilaç, şişelerin devrilmesi sonucu bir araya gelen maddelerden oluşmuştur" diyen adama benzer.[450]

Kur'an'ın insanın yaratılışını toprak ve toprak cinsinden olan sebeplerle irtibatlandırmasının bir başka sebebi ise, insanın yeryüzündeki hayatını ve gelişimini toprak ve onun üzerindeki organik ve inorganik elementlere bağımlı olarak sürdürmek zorunda olduğunu açıklamak içindir.

Diğer taraftan Kur'an-ı Kerim'de sadece dört yerde kullanılan "***Başkalaşabilen kara balçık***" (من حمإ مسنون) ifadesi kullanılmıştır (Hicr, 15/26, 28, 33). Bu durumda "***Kokuşup başkalaşarak hüviyetini değiştiren kara balçık***" anlamına gelen (من حمإ مسنون) ibaresi, insanın Allah tarafından belirlenen ideal sureti alması için, hem ilk yaratılıştaki biyolojik gelişme sürecine, hem de anne karnındaki embriyolojik sürece işaret etmektedir. Yani, insanın anne karnında yaratılışı dokuz ay, on gün gibi uzun bir süreye yayıldığı gibi, balçıktan ilk yaratılışı da uzun bir süreçte olmuştur. Nitekim şu ayet de bu manayı desteklemektedir:

"*Size ne oluyor ki, Allah için vakarlı bir tavır takınmıyorsunuz? Hâlbuki sizi uzun süreçler içinde halden hale geçirerek yaratan odur*"[451].

Kaldı ki, giriş bölümünde ele aldığımız Muminun Suresi 12 ve 14. ayetlerinde insanın hem ilk yaratılış süreci ve hem de embriyolojik süreci birlikte ele alınmıştır.

Diğer taraftan Kur'an-ı kerim'de "ياآيهاالناس" (Ey İnsanlık Ailesi!) ile başlayan Nisa Suresinin başında şöyle buyrulur:

"*Ey İnsanlık Ailesi! Sizi bir tek canlı varlıktan yaratan, ondan da eşini var eden ve her ikisinden de birçok erkek ve kadın üreten Rabbinize karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun.*"[452]

---

[450] Nursi, B.S. Lemalar, s. 168.
[451] Nuh Suresi,, 71/13-14.
[452] Nisa Suresi,, 4/1.

Şüphesiz "***Bir tek canlı varlık***" tan maksat Hz. Âdem'dir. Çünkü Hz. Âdem hem ilk insan aynı zamanda kendi nesline yol gösteren ilk peygamberdir. Onun eşinden maksat da Hz. Havva'dır. Bu iki insan, bugün yeryüzünde varlıklarını sürdüren insan neslinin ebeveynleridirler. Bunu destekleyen diğer ayetler şöyledir:

"*O sizi de bir tek canlı varlıktan yaratmış, ondan da eşini meydana getirmiştir*."[453]

"*Ey Âdemoğulları! Tıpkı atalarınızın cennetten çıkışına sebep olduğu gibi, şeytanın sizi şaşırtmasına fırsat vermeyiniz*."[454]

"(İblis itirazına devamla dedi ki): *Benden üstün tuttuğun şu* (aptal) *şeye bak! Eğer bana kıyamet gününe kadar izin verecek olursan, çok azı dışında onun soyunun ağzına gem vurup tümünün ipini elime geçireceğim*."[455]

Havva annemizin, insanlığın ilk babası Hz. Âdem'den yaratılmış olması, türlerinin aynı olduğunu ifade etmek içindir. Ayet demek istiyor ki, bugün yeryüzünde olan bütün insanlar, birbirilerine benzeyen iki ayrı şahsiyetten neşet etmişlerdir.

"*Allah sizin için, sizin cinsinizden eşler var etti ve eşlerinizden sizin için çocuklar ve torunlar takdir etti*."[456] ayeti ile "*Yine sizin için, kendileriyle huzur bulasınız diye kendi türünüzden eşler yaratması onun mucizevî ayetlerinden biridir*"[457] ayeti, Hz. Âdem ile eşi Hz. Havva'nın aynı türden şahsiyetler olduklarını açıkça ifade ediyor.

Hz. Havva'nın yaratılışı ile ilgili Kur'an'da bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak müfessirler üç surede geçen, "***Nefs-i vahide***"(tek bir canlı varlık) ibaresinin tefsirini yaparken, o tek nefsin Hz. Âdem (a.s.) olduğunu ve ondan (kaburgasından) yaratılanın da, zevcesi Havva olduğuna hükmetmişlerdir. Ancak Kur'an-ı Kerim'de, Hz. Havva'nın kaburga kemiğinden yaratıldığına dair hiçbir bilgi verilmemektedir. Hz. Âdem'in yaratılmasından sonra Allah'ın yaratma kanunu, bir erkekle bir dişinin birleşmesi şeklinde tecelli etmektedir. Fakat bu ilahî kanunda bazen değişiklikler yapılmaktadır. Şüphesiz farklı yaratılışlar Allah'ın kudretini gösteren açık delillerdir. Nitekim Allah Hz. Âdem'i anasız ve babasız olarak topraktan, Hz. Havva'yı anasız ve babasız olarak Hz. Âdem'den, Hz. İsa'yı da babasız olarak Hz. Meryem'den yarattığı beyan edilmiştir. Böylece, yaratma sanatının birkaç şekilde tecelli ettiği anlaşılmaktadır.

---

[453] Zumer Suresi,, 39/6.
[454] Araf Suresi,, 7/27.
[455] İsra Suresi,, 17/62.
[456] Nahl Suresi,, 16/72.
[457] Rum Suresi,, 30/21.

İnsan neslinin sadece Hz. Âdem ve Hz. Havva'dan yaratılarak devam ettiğini gösteren en büyük delil, Nisa Suresinin 1. ayetinde yer alan:

"*Ve her ikisinden de birçok erkek ve kadın üreten Rabbinize karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun"* kısmıdır.

Eğer insanlık Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın dışında bir varlıktan türemiş olsaydı ayette "***Ve o ikisinden***" ifadesi yer almaz, onun yerine "***Onlardan ve diğerlerinden…***" şeklinde bir ifade yer alabilirdi.

Diğer taraftan Allah mahlûkatın her türüne ve her ferdine, o türe ve o ferde özel kabiliyetler taşıyan birer vücut vermiştir. Buna göre kâinatta hiçbir yaratık ezelden beri var değildir; her şey sonradan yaratılmıştır. Allah bir ayette şöyle buyuruyor:

"*Musa: Bizim Rabbimiz her şeyin yaratılışını takdir eden, sonra da onu yaratılış amacına yöneltendir, dedi*"[458]

Bir diğer ayette:

"*Şimdi sen kalkmış, seni toz-topraktan ve ardından bir damla sudan yaratan, sonra da seni yarattığı amacı gerçekleştirecek bir donanıma sahip kılarak adam eden Allah'ı inkâr ediyorsun öyle mi?*"[459] buyuruyor.

Bediüzzaman bu konuda özetle şöyle der:

Kur'an-ı Kerim, ihtira delilini (Allah'ın her şeyi yoktan var ettiğini ifade eden delili), yaratılışla ilgili ayetleriyle insanların zihnine yerleştiriyor. Demek istiyor ki: Müessir-i hakiki Allah'tır. Sebeplerde hakiki tesir yoktur. Sebepler, izzet ve azamet-i İlahiye'nin perdesidir. Ta ki, kudret elinin sıradan şeylerle irtibatı görünmesin. Çünkü her şeyde iki cihet vardır. Birisi mülk cihetidir; aynanın renkli yüzüne benzer. Bu yüzde zıtlıklar birleşebilir; çirkin olur, şer olur, hakir olur v.s. Sebepler bu yüzde vardır. İzhar-i azamet ve izzet-i kudret böyle ister. Diğeri melekût cihetidir; aynanın şeffaf yüzü gibidir. Bu yüzde her şey güzeldir ve burada sebeplerin tesiri yoktur. Allah'ın birliği bunu ister.[460]

5-İnsan Türünün Devam Etmesi

Şimdiye kadar gördüğümüz ayetler, insan türünün nesil itibariyle Hz. Âdem'e dayandığını ve topraktan yaratıldığını ifade etmektedir. Başka bir deyimle, insanlık Hz. Âdem ve Hz. Havva'ya dayanmaktadır ve insanın başka türle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

Kur'an-ı Kerim insanın müstakil bir varlık olarak Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın neslinden geldiğini ve onların da topraktan yaratıldıklarını dile

---

458 Taha Suresi,, 20/50.
459 Kehf Suresi,, 18/37.
460 Nursi, B.S. Mesnevi-i Nuriye, s. 231, İstanbul, tarihsiz.

getirmektedir. Hiç şüphe yoktur ki, bugün dünyada hayatiyetlerini devam ettiren insanların nesli Hz. Âdem ve Hz. Havva'ya dayanıyor. Her insan müstakil birer varlıktır ve hiçbir tür insanlara kaynaklık etmemiştir. Ancak Hz. Âdem'in evlatları arasındaki ilk evlilik, kız kardeşlerle erkek kardeşler arasında yapılmıştır. Çünkü o gün için başka çare yoktu. Bu yüzden bugün için şer'an haram olan bir hüküm, o gün uygulama sahasına konmuştur. Çünkü kardeşler arasında yapılan nikâh akdi tekvinî değil, teşri'î bir hükümdür ve zamanla değişebilen bir karakterdedir. Yani o gün için bu hükmü koyan Allah'tır ve Allah isterse bu hükmü yeniden kaldırabilir.

Bugün kardeşler arasında evlenmenin yasaklanmasının en büyük hikmeti, toplumda fuhşun ve ahlaksızlığın yayılmasını önlemektir. Oysa o gün henüz insan toplumu oluşmamıştı ve insanlık yeni üretilmekteydi. Dolayısıyla o gün için kardeşlerin evlenmesinde ahlakî bir engel de bulunmamaktaydı. Üstelik Allah'ın ortağı yoktur ve o istediği gibi hüküm vermekte serbesttir. Allah şöyle buyuruyor:

"(Şu kesindir ki,) ***Allah yasa koyar ve Onun yayasını kimse bozamaz***."[461]

"***Nihaî yargı yalnızca ve yalnızca Allah'a aittir***."[462]

"***O egemenlik ve otoritesine kimseyi müdahil etmez.***"[463]

6-Hz. İsa'nın Babasız Yaratılışı

Kur'an-ı Kerim İsa'nın yaratılış serüvenini anlattıktan sonra, babasız dünyaya gelen Hz. İsa ile topraktan yaratılan Hz. Âdem arasında bir benzetme yaparak şöyle buyurur:

"*Allah katında İsa'nın durumu Âdem'in durumu gibidir. Allah onu toprak türünden yarattı; ardından ona: "*Ol*" dedi; o da oluş sürecine girdi. İşte bu gerçek sana Rabbin tarafından bildirildi; öyleyse tereddüt edenlerden olma*."[464]

Yani Hz. İsa'nın babasız bir şekilde dünyaya gelmiş olması, Hz. Âdem'in topraktan yaratılmasına benzemektedir. Allah her ikisini de yaratmak istediği zaman "***Ol***" demiş ve onlar da oluş sürecine girmişlerdir. "***Bizim emrimiz göz açıp kapamak gibi bir anlık iştir***"[465]ayetine rağmen bu ayette yer alan "***Ol***" emri, tedriciliği kaldıran bir emir değildir. Çünkü Allah'ın "***Ol***" emrinden sonra onlar da oluşma sürecine girmişlerdir. Hz. Âdem toprağın muhtelif süreçlerinden, Hz. İsa da annesinin vücudundan yaratılmıştır. Buna Hz.

---

461 Rad Suresi, 13/41.
462 Yusuf Suresi, 12/41
463 Kehf Suresi, 18/26.
464 Al-i İmran Suresi,, 3/60-61.
465 Kamer Suresi,, 54/50.

Havva'nın, Hz.Âdem'in (a.s) vücudundan yaratılmış olmasını da ilave edebiliriz. Bu ayet insanlığa iki temel mesaj da getirmektedir. Birincisi, ayet, Hz. İsa'yı tanrılaştıranlara zımnî bir cevap taşıyor. Çünkü madem Hz. İsa Allah tarafından yaratılmıştır; o halde yaratılmış olan bir mahlûk elbette ki ilah olamaz. İkincisi, Hz. İsa'nın babasız dünyaya gelmesini akıllarına sığıştıramayanlara cevap veriyor. Yani, Hz. İsa'nın yaratılışı, egemen olan neslin devamı sürecine aykırı olmakla birlikte Hz. Âdem'in yaratılışından farklı değildir. Başka bir deyimle ayet, sebepleri gözünde büyüten ve onlara gerçek tesiri verenlere diyor ki:

"*Görüyorsunuz ki, Allah istediği zaman taptığınız sebepleri ortadan kaldırabiliyor. İşte Hz. Âdem ile Hz. İsa'nın yaratılışı böyledir. Hep bir anne ile bir babadan meydana gelenlerden farklı olarak bu iki insan babasız dünyaya gelmişlerdir*."

Sonuç

Allah (c.c) kâinatta yarattığı mahlûkları iki türlü yaratıyor. Bir kısmı anidir; bir anda ve hiçbir sebep yok iken var ediliyorlar. Yeryüzündeki bütün hayatlar ve ruhlar böyledir. Allah her gün milyonlarca yeni hayatları ve ruhları yaratıyor. Şüphesiz yaratılan bu hayatlar kusursuz ve mucize sahibi bir yaratıcıyı göstermektedir. Tıpkı dünyaya hâkim olan ışığın güneşin varlığını açıkça gösterdiği gibi…

Diğer taraftan, yeni yeni hayatlar yaratıcının varlığına delil oldukları gibi, hayattan terhis anlamına gelen ölümler de yaratıcının varlığını gösteriyorlar. Çünkü ölenler, yeni gelecek hayatlara yer veriyorlar.[466]

Allah basit ve hakir olan elementler gibi şuursuz ve camit sebeplerden insan gibi çok mükemmel bir varlık yaratıyor. Kur'an-ı Kerim, insanın balçıktan yaratıldığını tekrar ile beyan ederek böyle basit bir maddeden bu kadar harika donanımlı bir varlığı yaratmanın bir mu'cize olduğuna dikkatleri çekiyor. Evet, insanın yaratılış itibariyle mucizevî bir varlıktır. İnsanın donanımı içinde yer alan ve mercimek büyüklüğünde olan insan hafızasına bakalım: Yüz binlerce kitabı ve insanın tüm serüvenini içine alan insan hafızası doğrudan doğruya bir kudret mucizesi olduğu halde, bu mucizenin arkasında duracak ve ona kaynaklık edecek hiçbir maddi sebep görünmüyor. Bir sanat mucizesi olan insan hafızası bile, insanın doğrudan doğruya Allah'ın sanat eseri olduğunu akil sahiplerine ihtar ediyor. Bütün yumurtaları, çekirdekleri, insan ve hayvan tohumlarını insan hafızasına kıyaslamak mümkündür. Kısacası, basit ve dağınık sebeplerin birleşmesiyle meydana gelen her mahlûk aslında birer mucizeden başka bir şey değildir.[467]

Ancak Allah bir varlığı (bir şeyi) ilk olarak yarattığı zaman basit bir maddeyi o varlık için bir tohum yapmış, sonra diğer fertlerini o tohumdan üretmeye başlamıştır. Nitekim insanı bir balçıktan yarattıktan sonra, insan neslinin bir erkek ve bir dişiden

---

[466] Nursi, B.S. Sözler, Zehra Yayıncılık, s. 716 vd.
[467] Nursi, B.S. Sözler, s. 720.

devam etmesini takdir etmiş ve yaratma yasası artık bu şekilde devam etmiştir. Eğer Allah isterse, hiçbir sebep olmadan da hiçten ve yoktan en mükemmel bir mahlûku yaratabilir.

Ayrıca Allah her mahlûku müstakil birer varlık olarak yaratmıştır. Ancak her mahlûk, mükemmel oluncaya dek yaratma sürecinde bir takım olgunlaşma merhaleleri geçirmektedir. Yaratma sürecinde takip edilen merhalelere bakan inkârcılar, canlı türler arasında da geçişler olabileceğini iddia ederek insanın maymundan geldiğini ileri sürmüşlerdir. Kur'an bu iddianın asılsızlığını nazara vererek eşyayı ve eşyanın hareketlerini yaratanın Allah olduğunu vurgulamıştır.

Kutsal Kitaplar Bağlamında;

İLAHİ DİNLERDE GÜNCEL YARATILIŞ-EVRİM TARTIŞMALARI

Prof. Dr. Mustafa ALICI
Erzincan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi.
malici@erzincan.edu.tr

Özet

Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam gibi İlahi dinler, ruhani yaratılışa vurgu yapan ve maddi âlemin yaratılışını ihmal eden Hint geleneklerinin aksine, ruhun yanında maddî kâinatın yaratılışına da özel vurgu yapan dinlerdir.

Yahudi kutsal kitap külliyatı içinde Yaratılış Kitabı, genel anlamda kâinatın yaratılışı özel anlamda ise ilk insan Hz. Âdem'in yaratılışı konusunda teolojik bilgiler vermektedir. Yeni Ahit Külliyatı içinde ise Yuhanna kitabı yaratılış konusunda önemli ipuçlarına sahiptir. Ancak söz konusu referansların genel olarak modern dönemdeki evrimci seküler görüşlerin gelişmesine ve revaç bulmasına meydan verdiğini söylemek de mümkündür.

İslam geleneği içindeki güncel evrim tartışmaları modern Kelam ilminin temel meseleleri arasında yer alır. Yaratılışı merhale merhale anlatan Kur'an-ı Kerim, din ile bilimin, akıl ile vahyin uzlaşısını öne çıkarmakta bir anlamda orta yol izlemektedir. Bu bağlamda Kur'an, yaratma eylemindeki teferruat ve karmaşıklığa vurgu yaparken aynı zamanda modern biyolojik evrimcilerin görüşlerini değerlendirecek ipuçlarını da sunmaktadır.

Bu çalışmamızda Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dininde evrim ve yaratılış hakkındaki güncel tartışmalara değinilecek ve tarihsel fenomenolojik yöntemle mukayese yapılacak aynı zamanda modern teorisyenlerin bu konudaki görüşleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Evrimcilik, İlahi Dinler, Katolik Teolojisi, Protestan Teolojisi, Yaratışçılık.

Current Discussions On Creation - Evulution In Monotheistic Religions

Abstract

Divine religions such as Judaism, Christianity and Islam are traditions that emphasize spiritual creations as well as on the creation of the material universe, as opposed to Indian traditions that neglect the creation of the material world.

The Book of Genesis in the Jewish holy book collection, gives some important clues about the first person, Adam as well as the creation of mankind. In the New Testament, the book of John has important clues about creation too. However, it is also possible to say that the references in question generally lead to the development of modern evolutionist secular ideas and in the Modern age.

Contemporary evolutionary debates within the Islamic tradition are among the main issues of modern Muslim Theology. The Qur'an tells the story of creation to the stage, emphasizing on the reconciliation on "religion and science", "reason and revelation", having followed a medium way in a sense. In this context, the Qur'an offers clues to evaluate the views of modern biological evolutionists at the same time, emphasizing the complexity of creation.

In this paper, we will touch on the current debates about the evolution and creationist views of Judaism, Christianity and Islamic traditions and will compare the views of modern theorists at the same time within the historical phenomenological approach.

Keywords: Catholic Theology, Creationism, Evolutionism, Monotheistic Religions, Protestant Theology

Giriş

İlahi dinler dediğimiz Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da "hayatın kaynağı", özellikle insanın yaratılışı ve kâinatın kökeni gibi meseleler doğrudan vahiyle bildirilen ve ulvi bir amaca bağlı olarak Allah tarafından tasarlanmış (hikmete dayalı) eylemlerin sonucudur. Tabii olarak ilâhî dinler, günümüzde büyük meydan okumalara ve saldırılara maruz kalmaktadır. Öyle ki modern bilim, dinin karşısında yeni bir rakip veya yeni bir dünya görüşü olarak, bilhassa âlemin yaratılışı, insanın dünyadaki yeri ve Yaratıcı-âlem ilişkisi gibi konularda ilâhî dinlerin temel inançlarıyla çatışıyor görünmektedir.

Aslında bilimsel bilgi dogmatikleştirilip tek bilgi türü olduğuna "inanıldığı" zaman dinle çatışması kaçınılmaz hâle gelebilir. Çözüm olarak dinî inançlardan "vazgeçilmesi" gerektiği düşünülebilir. Bu durumda bilimsel bilgi, âlemin yaratılışı konusunda dinî yolla anlama çabasının yerine geçmiş olur. Bu bağlamda üç yol karşımıza çıkar: Birincisi bilimle dinin sürekli olarak *birbirine muhalif, hatta düşman olduğu* anlayışıdır. İkincisi bilim ve dinin tamamen *birbirinden farklı veya birbirinden bağımsız (otonom)* olduğunu savunan anlayış iken üçüncüsü, bilim ve dinin *uyuşabilir ve birbirini etkileyebilir* olduğu fikridir (Tokat, 2006: 49).

Din bilim ilişkileri bağlamında ilâhî dinlerde evrim ve yaratılış konusundaki temel tartışma konularına baktığımızda âlemin yaratılış yaşı, ilk insanın kökeni

veya yaratılışı, Nuh tufanı ve meydana geldiği tarih, maymun-insan ilişkisi konusundaki görüşler sayılabilir. Bu gibi doğrudan konuların yanı sıra evrime inanan din adamlarının uzlaşıcı görüşleri, katı yaratılışçı öğretiler ile sert evrimci görüşler arasındaki gerilimler, evrimci görüş-ateizm ilişkisi, evrimcilerin kutsal metinlerden buldukları kendilerini destekleyici referanslar, bilhassa Hıristiyan teolojisi açısından ilâhî cevherden insan hâline bürünen İsa Mesih hakkındaki teolojik görüşlerin evrimle ilgisi, son olarak evrim teorisiyle uyumlu bir teolojinin imkânı gibi temel meseleler bulunmaktadır.

Batı toplumlarında hiç bir konu, evrimci teorilerinki kadar bilimsel ve dini çevrelerde öze ait tepkiler bırakmadı. Fenciler, bu konunun canlılar dünyasının kendini ispatlayan önemli meselelerinden biri olduğunu savunurken özellikle medyatik araçlar, evrim görüşünün dolayısıyla tüm modern fennin dinle bir savaş hâlinde olduğunu iddia ederler. Dolayısıyla konu her iki kesim tarafından zaman zaman suistimal edilebilmektedir.

Charles Darwin'in önayak olduğu evrimci modelde özetle şunlar öne çıkmaktaydı:

1. Evrimi oluşturan birimler (canlı varlık âleminin nüfusu), üç özelliktedir: a. Katlama (bir ikiye çıkar), b. Farklılaşma (tüm varlıklar aynı değildir), c. Kalıtım (benzer olan kaçınılmaz olarak katlama esnasında benzerini doğurur).

2. Canlı varlıklar arasındaki farklılıklar, ayakta kalan veya çoğalanların benzerliğine tesir eder. Bir başka ifadeyle varlıkların farklılıkları uygunluklarını etkiler.

3. Canlıların nüfusu, zamanla değişir yani selektif güçlerin varlığıyla evrim geçirir.

4. Canlılar, zaman içinde kendi uygunluklarını artıran özelliklere sahip olagelirler. Özellikle bu son madde tabii seleksiyon şeklinde Herber Spencer tarafından vurgulanmıştır (Hewlett, 2005: 2908).

Bu neticelerin teolojik açıdan teodise problemleri meydana getirdiği açıktır. Darwin bile kendi fiziksel yorumlamalarının teolojik açıdan infiale yol açacağını bilmektedir. Bizzat kendisi 1860'ta bir arkadaşına yazdığı mektupta, "Hıristiyanların her şeyi seven Tanrı anlayışıyla kainatta gözlemlenenler arasında bir uzlaşı bulamamaktan" şikayet etmekteydi. Sonuçta bu gibi teolojiye yönelik meydan okumalar, bilhassa Amerika'daki Hıristiyan çevrelerde derin rahatsızlıklara yol açmaktaydı. Daha genel tartışmalar ise dini dışlayan ve Darwin'in bilimsel takipçileri tarafından sürdürülen kâinatın tamamen materyalist yorumlanması konusunda yaşanmaktaydı.

Nitekim modern düşünce sistemindeki baskın evrimci görüşün dindar/subjektif yaratılış görüşüyle çelişip çelişmediği konusu daima tartışılmaktadır. Dahası evrimci görüşü savunanların ateist, yaratılışı savunanların ise teist oldukları da yaygın bir kanaattir. Oysa evrime inanan dindar bilim adamları bulunduğu gibi yaratılış veya evrime kayıtsız kalan ateistler de bulunmaktadır.

Bu yüklü gündemlerin ışığında çalışmamızda çağdaş dönemde ilâhî dinlerdeki evrim ve yaratılış hakkındaki teolojik tartışmalara değinecek ve ortaya çıkan sonuçları tarihsel fenomenolojik yöntemle değerlendireceğiz.

1.Yahudilikte Yaratılış –Evrim Tartışmaları

Her Devrin Bilimiyle Uzlaşı İçindeki Rabbani Geleneği

Yahudilikteki din-bilim tartışmaları, şeriat (Torah) ile seküler âlem ilişkisinin (*Torah u Madda*) bir alt bölümüdür. Modern Ortodoks Yahudilik, bu tartışmalar konusunda olumlu ve iyimserdir. Yahudi düşüncesine göre Yahudi cemaatinin modern bilim olmadan ilerlemesi mümkün değildir (Sterman, 1994: 48-49).

Yahudi düşüncesinin önde gelenlerinden olan Maymonides'e göre "Tanrı bilgisi" ile "Tanrı sevgisi" eşit orantılıdır. Bu yüzden Tanrı'yı sevip onun hakkında huşu duymak gibi ikiz yükümlülük ancak bilimsel araştırmalar ve bilimsel bilgiyi toplamakla elde edilebilir. Dolayısıyla ona göre ilâhî hikmetin elde edilmesi ancak kâinat ve beşer hakkında ilmi araştırmalar ile mümkündür (Loike- Tendler, 2006-2007: 173).

Sonuçta modern öncesi Yahudi düşüncesine göre insanlığın tarih boyunca ulaşmış olduğu bütün bilimler Torah'ın ayrıntılarında gizlidir. Dolayısıyla ancak kutsal metinleri ciddi bir şekilde araştırmakla bu gizli bilimler ortaya çıkabilecektir (Idel, 2000: 252).

Netice olarak denebilir ki, bilim ve din arasındaki ihtilafları çözmek için Yahudi Talmud/Rabbani geleneği her dönemdeki bilimin verilerini yaratılış konusundaki teolojik yorumlamaları içinde çoğu kez eriterek uzlaşı ve kabulü sağlamakta ve böylece din-bilim çelişkisini ortadan kaldırmaktadır. Bu konulardan biri de hiç şüphesiz âlemin yaratılışı meselesine yönelik ilgi çekici Rabbani yorumlamalarıdır.

1.1.Birinci Safha

Klasik Bilimin Işığında Evrilen Yaratılışçı Rabbani Literatürü

Evrimin Yahudi Rabbani geleneği Midraş'ta (bilhassa Aggadah'da) yansımaları oldukça çoktur. Bu iki Yahudi kaynağında "yabancı kaynaklı" evrime doğrudan değil işaret veya imalar yoluyla atıflar olduğu açıktır. Yahudi Rabbani geleneğini sistematize eden Moşe b. Maimonides, *Delalet'ül- Hairin* adlı eserinde kâinatın yaratılışının rasyonel delilleri yerine, Yunan filozofların âlemin ezeli oluşuyla ilgili görüşleriyle uzlaşı içine girmektedir; o, Yahudi düşüncesinin bu konuyu inkâr etmediğini, zira bu konuda kesin kutsal veri bulunmadığını dolayısıyla onu inkâr etmeye bir engelin de olmadığını açıklar. Son tahlilde âlemin ezeli oluşu konusunda Yahudi kutsal metinlerinin lafzi (literal) açıdan böyle bir veriye sahip olmadığını belirtir (Robinson, 2007: 178; Feliks, 2007: 586).

Maymonides sonrası Yahudi Rabbani geleneğinden Yahuda Halevi, bu meseleyi oldukça yumuşatır. Halevi, Torah'a inanan birinin maddenin ezeli olduğuna inanmasında bir sakınca olmadığını hatta bu âlemden önce başka âlemlerin de olabileceğini kabul edebileceği bunun inancını batıl etmeyeceğini iddia eder. Hatta o, Tekvin, 3/7'yi yorumlarken Tanrı'nın daha öncede pek çok

âlem yarattığını sonra onları tamamen yok ettiğini belirtir. Bir diğer Rabbani Judah b. Simon ise bundan önce yani Tanrı'nın bu âlemi yaratmasından önce de günler ve gecelerden ibaret olan bir zaman silsilesinin varlığını kabul eder. Bir diğer Rabbi Simon b. Marta'ya göre dikkatten kaçmaması gereken önemli bir husus da bu âlemin nihai olarak yaratılmasından önce bir nisbi zaman ardışıllığı olmasıdır. Dolayısıyla ona göre Tekvin, 19/8 gösterir ki, beşerin gün anlayışı Tanrı'nın gün anlayışı birbirinden farklıdır; Mezmurlar, 90/4 açık bir şekilde Tanrı katındaki bir günün beşer için bin gün ettiğini beyan eder.

Yahudi geleneğindeki söz konusu bilimsel alanla ilgili bölüm (tannaim ve amoraim literatürü), o dönemde cari olan Greko-Romen bilimi dâhil folklor, yaratılış veya varoluş konusunda mevcut efsaneleri özümseyip sentezlemişti. Söz gelişi bu gelenek külliyatında canlı olmayan cevherlerden canlı organizmaların ortaya çıktığına dair bilgiler mevcuttu ve bu bilgiler XIX. yüzyıla kadar korunmuştu. Hatta Talmud' ta bir farenin doğurmadığı kanısı bile vardı (Şab. 107b).

Ayrıca, haşerelerin terleme veya kir yoluyla ortaya çıktığını söyleyen din adamları dahi görülmüştür. Sonuçta Yahudilikte bazı organizmaların bizzat gıda ile geliştiği inancından yola çıkarak kurtçukların geliştiği bazı gıdaları yemeye ruhsat verilmişti. Yine Kudüs Talmud'u (Kil, 8/5, 31c) öğretir ki şempanze insan gibidir ve göbekten beslenir eğer göbek bağları koparsa yaşayamazlar. Bunlara ilave olarak denizlerde yaşayan denizkızları Yahudi hukuk sistemi Halakah'a göre temiz değildi. Neticede Yahudi bilginleri, bilim alanında kendi dönemlerinde geçerli olan, ama şimdi temelsiz oldukları ispatlanmış bilimsel verileri kutsal metinlerle uzlaştırıp içtihatta bulunmuşlardı (Feliks, 2007: 586).

Bütün bunlara ilave olarak Yahudi kutsal kitabı, tüm organizmaların altı gün içinde yaratıldığını söylemesine rağmen aggadah ve halakah gibi Yahudi dinî düşüncesi, melezlenme yoluyla yeni türlerin ortaya çıkabileceğini kabul eder. Söz gelişi karpuz tohumuyla elma tohumu yan yana ekilirse kavun elde edileceği açıkça belirtilmiştir. Hatta arvad isimli tehlikeli bir hayvanın aslında yılan ile kertenkelenin çiftleşmesiyle meydana geldiği yazılıdır. Rabbi Yose şu neticeye varmıştır:

Melezleme işlemi insana bahşedilmiş bir nimet olarak İlahi yaratıcının yaptığı gibi yeni organizmalar üretsin diye bizzat Tanrı tarafından hibe edilmiş beşeri bir eylemdir. Bir diğer aggadah kaynağına göre Tanrı bizzat kendi âlemini her yedi senede bir değiştirir ve bütün canlıların yerini yenileri alır (Feliks, 2007: 587). Söz gelişi kutsal metinlerde geçen sudaki ejderhalar (mesela Eyüp, 41/1; İşaya, 27/1) gibi nesli tükenmiş tarih öncesi devasa hayvanların varlığı veya arkeolojik kazılarda ortaya çıkan tarih öncesi sürüngenlerin iskeletleri veya izleri, Yahudi geleneği içinde Tanrı eliyle bu gibi korkunç hayvanların nesillerinin ortadan kaldırıldığı şeklinde yorumlanmıştır.

Yahudi Rabbani literatürü en başından itibaren evrim anlayışıyla uyumlu teolojiler geliştirmiştir. Maymundan insana geçiş sorunu Yahudi Rabbani literatüründe irdelenmiş ve bu iki varlık arasındaki bağlantıya dair imalı yorumlar yapılmıştır. Söz gelişi MS, 200-500 yılları arasında tedvin edilen amoraim adlı

sözlü Torah geleneğinin yorumcularından Rav ve Samuel gibi bilgeler, kadının yaratıldığı eğe kemiğinin aslında kuyruk şeklinde olduğu gibi farklı görüşler ortaya koyarken Rabbi Judah ise Tanrı'nın başlangıçta insanı bir hayvan gibi kuyruklu yarattığını kendi şerefi hakkı için daha sonra bu kuyruğu ortadan kaldırarak insanı taltif ettiğini iddia eder (Tekvin. R. 14/12).

Rabbani gelenek, zaten Hz. Adem (as.)'ın ilk insan olmadığını ondan önce 974 farklı neslin yaratıldığını ve kötülüğe saptıklarından üç kez yok edildiklerine kanidir. Tekvin 8/1 pasajının yorumunda Talmud yazarları, Hz. Âdem'in başlangıçta mükemmel olarak yaratılmadığını aksine çift cinsiyetli olduğunu, ellerindeki parmaklarının birbirine yapışık olduğunu, Tekvin, 8/1'i yorumlarken ise Nuh Peygamber'den sonra insanların parmaklarının birbirinden ayrık olarak doğduklarını açıklarlar. Hatta Tekvin, 23/6'yı yorumlayan Talmud'a göre Enoş Peygamber (Hz. İdris) Dönemi'nde insanlar arasında ahlaki yozlaşmalar baş gösterince o dönemin insanlarının tamamı "değişmiş ve yüzleri maymuna dönüşmüştü".

Son olarak Amoraim geleneğinden Kapadokyalı Rabbi Samuel, balıklar ile kuşlar arasında ortak özellikler bulunduğunu ve bilhassa kuşların alüvyonlu çamurdan yaratıldığını; kuşların ayaklarında balıklardakine benzer terazilerin bulunmasının bu durumu ispatladığını savunur (Feliks, 2007: 587).

1.2.İkinci Safha: Darwinci Evrim ile Uzlaşı İçindeki Kabalist Rabbani Geleneği

XIX. yüzyılın başından itibaren Yahudilik, modern akımların ve bilimsel gelişmelerin meydan okuması altına girdiğinde halihazırda Ortodoks veya Reformist karakterli Yahudiler arasında kendi geleneklerinin modern dünyaya uygunluğu konusunda ortak bir kanaat vardı. Dolayısıyla Darwinci teorilerin en hararetli olduğu dönemde bilimsel reaksiyonların genel olarak Tekvin'deki yaratılışla ilgili pasajları şöyle böyle literal okuyan Hıristiyan teologlardan geldiği bilinmektedir. Hatta denebilir ki, Darwinci teorilere karşı ilk Yahudi reaksiyonları oldukça olumlu idi. Bunlar arasında Darwin'in fikirlerinin Yahudi kutsal metinlerindeki yansımalarını göstermek üzere teolojik bir risale yazan Naftali Levy adlı bir Polonyalı Yahudi bile vardı. Bu dönemde Darwinci görüşlere muhalif olan Yahudiler de bulunuyordu, ama o dönemdeki çoğu Yahudi entelektüel bu konuda pozitif görüş içindeydi. Olumsuz görüşte olanların çoğunluğu ise Hıristiyanlarla tartışma içine girmek istemeyenlerden oluşuyordu.

Aydınlanma sonrası dönemde pek çok Yahudi, kendi geleneklerinin Hıristiyan teolojisinden fazla bilimsel gelişmelerle uyumlu olduğunu düşünüyordu (Robinson, 2007: 178- 180.). Söz gelişi XX. yüzyılın başında Yahudi natüralist bilimci De Vries (ö. 1935), bazı flora ve fauna karakteristiklerin kendi ön atalarında gözükmemesine rağmen kalıtım yoluyla aktarılarak aniden ortaya çıktığını ve bu tesadüfi değişimlerin mutasyonlar olarak evrimci süreçlere işaret ettiğini iddia etti. Yeni Darwinci görüşleri değerlendiren cümle ise Rabbani

gelenekten gelir: “Hiçbir bitki yoktur ki, gökteki bir melek onu muhafaza etmesin ve ona ‘büyü’ demiş olmasın!” (Tekvin, R. 10/6).

Modern Dönem’in (bilhassa XX. yüzyılın ilk yarısı) etkin Rabbilerinden olan Avraham Yitzchak Kook (1865-1935), bu devirdeki evrim tartışmalarına dayanarak evrim teorisi konusunda günümüz Yahudi geleneği adına şu uzlaşıcı neticeye varmıştır; “günümüzün her şeyi fethedici varoluş yaklaşımı olan evrim teorisi (İbranicesi *hitpattehut*), diğer tüm felsefi teorilerden daha fazla Yahudi şeriatının gizemli yorumu olan Kabbala geleneği ile uyum içindedir. Çünkü Torah’ın gizemli yorumu olan Kabbala geleneğine göre yaratma eylemi sürekli yenilenme içinde devamlı bir süreçtir (*creatio continua*)”. Sonuçta ona göre tıpkı insanın hayvandan türemesinin hayatın ilâhî birliğine işaret etmesi gibi insanın entelektüel ve ahlaki açıdan hayvanlardan gelişerek gelmesi de temelde tabiatın genel ilerlemeci yönünü gösterir. Bu noktada Kabbala geleneğinin yorumladığı ilâhî gizemlerden biri de her gelişmenin olumlu açıdan mükemmelliğe doğru ilerlemesidir. İnsanlık tarihi, tabii bir tarih olarak ilerleme kanunlarına sahiptir. Bu yüzden insanlığın türeyişi hakkında en gerçekçi bilgiler sunan evrimci teori, bu âlem adına en iyimser temeller sağlar. Buradan hareketle ona göre her şeyin evrim içinde türediğini gördüğümüz bu âlemi daha yakından tanıdığımızda her evrimdeki ilâhî kudreti bütün ihtişamıyla görebiliriz. Dolayısıyla Yahudi şeriatındaki hiçbir şey, insanların en son geliştirdiği bilimsel araştırmalarla çelişki içinde olamaz. Ancak evrimle ilgili hipotezler hakkında geniş bir mutabakat olsa bile onları kesinlik olarak kabul etmemeli onları iyice araştırmalıyız (Cherry, 2003: 250- 254).

Son dönemlerde evrim hakkında etkin görüşlerde bulunanlardan biri de Ortodoks olmayan Amerikan Rabbani geleneğinde yeniden yapılanmacı akımın kurucularından Mordecai M. Kaplan (1881-1983)’dır Onun en ilgi çekici yönlerinden biri de evrimci düşünceye yönelik teolojik yaklaşımıdır. Kaplan, biyolojik evrim hakkında küçük bir kitap bile yazmıştır. O, söz konusu eserinde tıpkı Kook gibi din (Yahudilik) ile bilim arasında bir uzlaşı olduğunu ispat etmek istemiştir. Ona göre bilimin temel işlevi fenomenlerdeki ardışıllığı araştırmak ve din ile uzlaşı içinde olarak varlık âlemini doğru bir şekilde yorumlamaktır. Ona göre ilerlemenin kaynağı olarak ilâhî inisiyatifi kabul ettiğimiz sürece Darwinci evrim teorisini hiçbir rezerv koymadan rahatlıkla kabul edebiliriz. Dolayısıyla Torah’ın yaratılış kıssası ile Darwin’in türlerin trans-mutasyon fikri arasındaki temel gerilimdeki ana nokta evrimin metafizik boyutu ihmal etmesidir. Zira Yahudi dini öğretir ki yaratılışın ahlaki amacı temel faktördür. Evrim bilimsel bir teori olarak kaldığı müddetçe problem olmaz ancak bu teori metafizik olmaktan şimdilik uzaktır. Son tahlilde âlemdeki ve insandaki iyi güçler, ilerlemeci evrimin mahiyetinin varlığını ispat ederken katı tabiatçı olmaya mani olurlar. Bu yüzden biyolojik ilerleme fikri Tanrı’nın yaratıcı güçlerinin ilerlemesi ile özdeş olup din

ile bilimi uzlaştıran yegane illet olarak karşımızda bulunmaktadır (Cherry, 2003: 262-278).

Bunlara ilave olarak Kaplan ve Kook'un aksine Yeshayahud Leibowitz (1903-1994) fen eğitimi (biyokimya) almış bir Yahudi düşünür olarak evrim ve Yahudi teoloji arasında uzlaşı meydana getirmede daha usta görünmektedir. Darwin ve teorisi hakkında çok fazla çalışması bulunan Leibowitz, yaratıcı görüşlere sahip din ile evrimci bilim arasında diyalog modelini geliştirmiştir. O, din ve bilim arasındaki ilişkiyi açıklarken Alman düşünür Kant ve Yahudi düşünür Maymonides'ten faydalanır (Cherry, 2003: 279-280).

Neo-Protestan Hıristiyan teologları gibi bir konumda olan Leibowitz, çağdaş bilimin özgün Yahudi uygulamaları üzerinde herhangi bir yargılamada bulunmasının söz konusu olamayacağını iddia eder. Çünkü ona göre bilimin hiçbir dinî ve ahlaki anlamı yoktur. Dolayısıyla dinî ve ahlaki değerlerin kökü âlemde değil teolojidedir. Bir başka ifadeyle din ile bilimin alanları birbirinden farklıdır bu yüzden özdeş görülüp aynı kabul edilemez, bunun yerine iki alan arasında bir diyalogdan söz edilebilir. İki alanı birleştirip natural teoloji meydana getirmek politeizme veyahut deizme götürür (Cherry, 2003: 280).

Leibowitz'e göre Kitab-ı Mukaddes, bilimsel bilgiler ifade etmesine rağmen kâinatı anlatırken dinin alanını güçlendirecek şekilde yorumlarda bulunur. Bilimin kutsal metinleri bilimsel açıdan doğru bulmamasının sebebi budur. Teologlar ise buna tepki olarak bilimsel gerçeklerle dini değerler arasına kalın duvarlar örerler. Bu yüzden bilimsel ilerlemeler bir dindarın geleneksel değerlere ve dini metinlere nasıl bakması konusunda değişiklik yapmak zorundadır. Bu bağlamda ona göre bilimsel olgular dine doğru gelişme gösterip onu etkilerken dini alan için benzer şeyi söylemek ne yazık ki zordur (Cherry, 2003: 280-281).

Leibowitz, Encyclopedia Hebreica (İbrani Ansiklopedisi)'ne yazdığı "Gelişme" maddesinde Neo-Darwinci görüşlerin etkisinde modern sentezler yapmaktadır. O, biyo-kimya açısından yeni bir bakış açışı geliştirip ontogeni ile filogeni arasında uzlaşıya varmak ister. Ona göre Neo-Darwinci teoriler, genetik faktörlere aşırı vurgu yapmasına rağmen embriyolojinin temel bulgularını kulakardı etmekte ve ontogeni ile filogeni arasındaki ilişkiyi anlamada boşluk yaratmaktadır (Cherry, 2003: 282-283).

Son tahlilde Maymonides'in yöntemini benimseyen Liebowitz'e göre Kitab-ı Mukaddes kesinlikle literal okunamaz; zira çağdaş bilim gösterir ki Tevrat'ta zikredilen bilimsel temsiller görünüşte doğru olmayabilir ve başka bir şeyi anlamlı hâle getirmiş olabilirler. Böylece o da tıpkı Bultmann gibi kutsal metinleri mitlerden arındırmaya teşebbüs etmektedir. Bunun yerine o, tıpkı Maymonides gibi kutsal metinlerin ezoterik (batıni ve işari) ve Kabbalacı yorumlarına ilgi duymaktadır. O, bu noktada Maymonides'in şu yöntemini kendi yaklaşımı için model görür: "Aklın meseleyi çözemediği yerlerde, dinin menfaati meseleye karar verir."

Günümüzde Amerika'da özellikle Ultra-Ortodoks Yahudi mezhebine bağlı olarak faaliyet gösteren genç dünya yaratılış anlayışı ile Kabbalacı öğretilerini

karıştırıp Tevrat'ın bilimsel yorumlarında yaratılış anlayışını baskın olarak işleyen kuruluşların yanı sıra genel Yahudi çoğunluğu evrim teorilerini Ortodoks mezhebinin temel çatısına uygun bir dille kabul etmektedirler. Zira Yahudilere göre Tevrat'ın dünya görüşü (haşkafa) ile modern bilim arasında bir ihtilaf olamaz. Bu konuda meydana gelebilecek her türlü tartışma, iki taraf açısından sığ bilgiye yani hikmetli bilgiden yoksunluğa işaret edecektir (Numbers, 2011: Robinson, 2007: 180- 181).

2.Hıristiyanlık'ta Yaratılış- Evrim Tartışmaları

Hıristiyanlığın âlemin yaratılışı konusundaki yaklaşımı, teslisçi bir anlayışa uygundur. Söz gelişi Eski Ahit'in Tekvin kitabında yer alan "Başlangıçta Tanrı gökleri ve yeri yarattı" "Tanrı'nın Ruhu suların üzerinde dolaşıyordu" (Tekvin, 1/1- 2) ifadelerini Protestan teolojisi, Baba Tanrı'ya ve Kutsal Ruh'a doğrudan atfederek genel teoloji içinde değerlendirirken Kristolojik bir yaklaşımla İsa Mesih'i, Oğul Tanrı olarak yaratılıştaki temel vasıta ve hedef oluşuna özel vurgu yapar: "Âlemdeki her şey İsa Mesih tarafından ve O'nun için yaratılmıştır" (Kolesselilere, 1/16).

Böylece genel Protestan teolojisi için yaratma, Teslis' in tüm unsurlarının ortak ve hükmedici bir eylemi olarak kutsanır (Barclay, 2005: 177). Bu yüzden yaratılıştaki mutlak rol, ajanlık ve temel hedef, İsa Mesih olduğundan bu konudaki aksi yaklaşımların sert bir cevap alması beklenen bir tavırdır.

Hıristiyan dünyası içinde geçen asırda ve günümüzde evrim teorileri ile teolojiler arasındaki karşılaşmalar daha sıkça gözlemlenmeye başladı. Darwin'in Türler hakkındaki kitabının yayınlanmasından hemen sonra İbrahimî gelenek içinde teolojik ilk tepki Hıristiyanlardan (özellikle Protestan kiliselerinden) gelmişti. İlk bakışta temel problem Tevrat'ın Yaratılış kitabında anlatılan kıssaya meydan okuma şeklinde algılandı. Zira o dönemde türlerin sabit olduğu fikrinin tüm bilim tarafından da ispatlandığı düşünüldü.

Hıristiyan dünyasında Protestan Kiliseler başta olmak üzere tartışmaların temel seyri üç önemli safhada gelişti:

Birinci safhada, Darwin ve onun izinden gidenlerin dinle doğrudan karşılaşmak yerine dolaylı olarak yaratılış konusunu ortadan kaldırmak, aynı tonda Kilise çevrelerinden verilen ilk tepki yine dolaylı olarak evrimi reddedip Kutsal Kitap metinlerinin kusursuzluğu üzerinden evrim inancını ortadan kaldırmak.

İkinci safha ise doğrudan evrimi hedef alacak şekilde yaratılışçılık konusunda kurumsal cevaplar verip bizzat bilimsel düzlemde delillerle yaratılışı savunmak.

Üçüncü safha bilimin açıkladığı yaratılışçı görüşleri ihtiva ederken dördüncü ve son safhada ise evrimci teoriler ile kutsal metinlerdeki yaratılış anlayışlarını uzlaştıran teistik evrimci görüşleri içine alan yeni Darwinci görüşlerle barışık evrim teolojileri bulunur.

2.1. Birinci Safha: Dolaylı Cevaplar ve Kayıtsız Tavırlar

1650 yılında İrlanda Anglikan Başpiskopusu James Ussher (1581-1656), dünya tarihiyle ilgili eserinde âlemin yaratılışının MÖ, 23 Eylül 4004 yılında meydana geldiğini iddia etti (Ross, 1994: 26-27).

Darwin, diğer teorilerden mesela 1802 tarihli natüralist bilimci Peder William Paley'in çalışmalarından haberdar olarak kendi eserini kaleme almıştı. Bu din adamı hayatın kökeni konusunda tek cilt hâlinde *Natural Theology: or Evidences for the Existence and the Attributes for the Deity, Collected from the Appearences of the Nature* (Tabii Teoloji:

yani Tanrı'nın Varlığı ve Sıfatlarının Delilleri, Tabiat'an Tezahürler) adıyla bir teistik yaratılış nazariyesi meydana getirmişti. Darwin, eserinde Paley'in tarihin başlangıcında her şeye müdahale eden tek bir yaratıcı modeline verdiği cevapta, her şeyi tabiata ve materyalist bakış açısına indirgeyen bir açıklama benimsemişti: Tabii seleksiyon gibi fevkalade olmayan bir güç vasıtasıyla tek ve müşterek bir atadan gelen bir nesil. Bu açıklama, agnostik bir tarza sahip olarak, Tanrı'nın yokluğunu iddia etmese de doğrudan ilâhî bir eylemi de çağrıştırmıyordu. Zaten Darwin de kendi görüşlerinin teolojik çevrelerde büyük etki bırakacağından habersiz değildi.

Darwin, kitabının ikinci baskısında kendi görüşlerinin bir kişinin dinî duygularında neden bu kadar büyük şoklar yarattığı konusuna açıklama yapma gereği duymadığını açıklar. Bu gibi izlenimlerin geçici olacağı konusunda yeterince ikna olmuştur. Ona göre bu zamana kadar insanın keşfettiği en büyük şey olan yerçekimi kanunu konusunda bile filozof Leibnitz şöyle demişti: *Bu kanun, tabiatı yıkıcı, vahyolunan dini ise imalı bir şekilde mahvedici* (Darwin, 239). Darwin'in bu ifadelerine gizli iki fikri ortaya çıkarmamız lazım; bunlar, dinle çelişmeyen aksine onunla uzlaşı içinde olan yeni bir din ihtiyacı ve en son bilimsel ilerlemeleri hesaba katan yeni bir teoloji ihtiyacıdır.

Darwin, kendi görüşünün dine bir tehdit oluşturmadığını düşünse de onun takipçileri (özellikle *Evolution* adlı bir eser kaleme alan Thomas Huxley), evrimci modelin betimlediği biyolojinin de ötesine gittiğini iddia ediyorlardı. Huxley, daha da ileri giderek din yerine geçecek ve Darwin'in evrimci görüşlerini temel alan yeni bir sosyal felsefe alanının gelişmesi için çağrıda bulundu. Ona göre insanlığın en yüce hedefleri ve değerleri farklı insan ırklarının devam eden evriminde görülebilecektir.

Bütün bunların yanında Tekvin kitabında anlatılan yaratılış izahına katı bir şekilde yapışan o dönemin bazı önemli figürleri söz gelişi başka canlılar hakkında yeni fikirlere açık olan liberal teologlar da bulunuyordu. Bu teologlar, yeni teorilerden yola çıkarak güncel teolojik yaklaşımlar üretmek istiyorlardı. Bu liberal teologlar, Kutsal Kitap metin tenkitlerine açık olan ve literal metin okumaları yerine mecazi yorumlamalara kapı aralayan insanlardı. Darwin'den ziyade bu gibi insanlar fundamentalist Hıristiyan çevrelerinde tepkiye sebep oluyordu.

Genel bir kanaat olarak evrim karşıtlarının bu dönemde fundamentalist olarak betimlendiği açıktır. 1910 tarihli Protestan ana akımına ait Presbiteryen Kilise Konseyi, bir kişinin Hıristiyan sayılması için gerekli ön şartları şöyle belirlemişti:

a. Kutsal kitabın hatasız oluşu.
b. Bakire doğum ve İsa Mesih'in uluhiyeti.
c. Fidyeye dayalı kurtuluş öğretisi.
d. Mesih'in fiziksel yeniden dirilişi.
e. İsa Mesih'in mucizevi işleri.

Bu esaslar içinde görüldüğü gibi herhangi bir şekilde evrim karşıtı bir anlayış bulunmamaktadır. Dahası bu temel esasları hazırlayan bazı teologların bizzat kendileri devrin önemli yaklaşımı sayılan evrime inanıyorlardı. İlk temel esas olan kutsal metinlerin hatasız ve değişmez olduğuna inanç, aslında doğrudan evrimi kabul etmeye meyilli liberal Protestan Hıristiyan teologlara yönelikti. Zira bu liberal teologlar gittikçe daha fazla kutsal kitap yorum biliminde sorgulayıcı olmakta ve kutsal metinlerin tarihsel tenkitçiliğinde ileri gitmektedirler. Dolayısıyla teolojiden gelen ilk tepkiler, doğrudan evrimci bilimsel çabalara değildi. Buradaki temel niyet, Hıristiyan toplum içindeki huzursuzlukları gidermek ve bilimden gelen direk meydan okumalara cevap vermek değildi (Hewlett, 2910).

Roma Katolik Kilisesi'ne gelince; Kilise'nin buradaki sessiz konumu, Darwin'in olduğu dönemdeki genel tavrı birinci safhaya uygun olarak *ad rem* yani Klasik Dönem'den beri gelen insan yaratılışı hakkındaki teolojik görüşleri devam ettirmekti. Kilise içinde dolaylı açıdan evrime dokunan yazılar mevcuttu. İlk Dönem kilise babaları, söz gelişi John Chrysostom, Hz. Âdem'in bir ruha sahip olmadan önce cansız bir bedene sahip olduğunu iddia ederken, Aziz Augustine, başlangıçta Tanrı'nın her şeyin tohumunu zaman içinde geliştirerek veya özünü meydana getirecek şekilde *öz parçacık* (*rationes seminales*) yarattığını öğretmişti (Garrigan, 2003: 496).

Netice evrim tartışmalarının en hararetli olduğu dönemlerde Roma Katolik Kilisesi evrimden hiç bahsetmeden Tekvin Kitabı, 1/3'te yer alan insanın Tanrı'nın imgesinde ve ona benzeyerek yaratıldığını anlatan bölümleri bol bol kullandı. 19. yüzyıldaki evrim tartışmalarına hiç değinmeden insanın kökeni hakkındaki Katolik Kilisesi'nin öğretisini aktaran H. Denzinger, Tekvin Kitab'ındaki kıssada insan ırkının kökeni hakkında teknolojik olmayan bir çağda avamdan insanların zihnine uygunlukta ve sadelikte betimlemeler bulunduğunu açıkladı. Ona göre Tekvin yazarı, ilâhî ilham ile kutsal kitaptan olmayan kıssa malzemeleri de kullanarak yaratılışla ilgili bu bölümü kaleme almış olabilir (Denzinger, 3898).

2.2.İkinci Safha: Doğrudan Evrimi Reddeden ve Yaratılışı Savunan Teolojik Öğretiler

1860'lardan itibaren Yaratılış Kitabı'nı literal anlamla yorumlamaya karşı çıkma fikrine yönelmek için Hıristiyan teologları çok uzun zaman beklemedi. Bu amaçla evrim teorilerine tepki göstermek üzere bir teolojik duruş noktası olarak yaratılış teorileri ortaya çıktı. Bu teorilerin ortak yanı, bilimsel herhangi bir evrimci görüşü reddetmek ve kutsal metinleri fiziksel âlemin nasıl oluştuğuna dair tek otorite kabul etmekti.

Özellikle Roma Katolik Kilisesi'ne içinde 19. yüzyıldaki Katolik teologlar ve diğer kilise adamları ikinci safhada evrimci anlayışları "münasebetsiz" ve kilise açısından "tehlikeli" değerlendirmesine rağmen, Roma'dan yayımlanan hiç bir Papalık resmi belgesi, Darwinci görüşler hakkında bir kınama veya cevap verme gereği duymadı ve evrim hakkındaki hiçbir kitabı yasaklanan kitaplar listesine almadı. Ancak 1860 yılında Köln'de toplanan bölgesel Katolik Konsili, daha düşük maddi formların insan vücudunu meydana getirdiğini söyleyen transformizm görüşlerinin doğrudan kutsal metinlerdeki yaratılış öğretilerine ve Hıristiyan imanına zıt olduğunu açıkladı (Garrigan, 2003: 496).

Bu safhada Roma Katolik Kilisesi kendi içinde tartışırken iki noktada Hıristiyan yaratma öğretisine meydan okuduğu için Klasik Darwinci görüşe karşı çıkmıştı: Birincisi bu görüşün kesinlikle literal açıdan Kutsal Kitap'ta anlatılan yaratma kıssasıyla çelişki içinde olduğudur. İkincisi, Tanrı'nın sabit türler yarattığına dair klasik Kilise görüşüne zıt fikirler taşımaktadır. Katoliklere göre birincisi Hıristiyan (Katolik) teolojisinin daha güncel kutsal metin okumaları anlayışı geliştirmesini teşvik etmektedir. Zaten Papa XII. Pius, *Humani generis* (İnsanın Yaratılışı) adlı papalık dokümanında Darwin'in özellikle ikinci meydan okumasına cevaplar vermiştir. O, bilhassa insanın yaratılışına bilhassa daha önceden var olan ve başka bir canlı maddeden ortaya çıktığına dair insanın kökeni konusuna yoğunlaştı. Ona göre maddi bağlamda insan, maddi olarak (bedeni açısından) hayvanlardakine benzeyen daha düşük formlarda öncüllere sahip olabilir. Ancak insan ruhu, böyle öncüllerle maddi açıdan açıklanamayacak kadar ulvi olup ruhani ve ölümsüz bir özelliktedir. Dolayısıyla insan ile diğer canlılar arasında en azından psişik ve ahlaki bir kopukluk mevcuttur. Son tahlilde Papa'ya göre insan ırkı, evrimcilerin düşündüğünün

aksine, orijinal bir ebeveynden türemiş olduğundan monogenizm esastır (Denzinger, 1963: 3896; Ehr, 2003; 345, Garrigan, 2003: 497).

2.3.Üçüncü Safha: Bilimin Açıkladığı Yaratılış Anlayışları

Bu sentezci bilimsel yaratılış anlayışı 20. yüzyıldan itibaren Amerika'daki Protestan Kiliselerinin finanse ettiği bilimsel kuruluşlarca öne çıkarılmaktadır. Bunlardan biri olan ve California, San Diego'da bulunan Yaratılış Araştırmaları Enstitüsü (Institute for Creation Research bu konuda daha çok dindarları eğitici faaliyetler yürütmektedir. Bu kurumun ana amacı, bilimi inkâr etmek yerine dine olumlu yönde katkı sağladığı için kutlamak ve kutsamaktır. Bu bağlamda kurumun araştırmaları tek bir yöne sahiptir. Yaratılış Kitabı'nda sergilenen ilâhî yaratma eylemine bilimsel deliller bulmak. Enstitü'ye göre hatalı evrim düşüncesi her alanda yıkıcı sonuçlar doğurduğundan bilimi kendi tabii mecrası olan ilâhî takdis edici konumuna sokarak kutsal kitabı desteklemek, ortaya çıkan soruları ve şüpheleri giderecek bilimsel cevaplar vermek ve İncil'e giden yolların önündeki engelleri kaldırmaktır. Bu doğrultuda enstitü, öğrencileri bilimsel araştırmalara sevk-etmekte, Hıristiyan inancını etkili bir şekilde savunacak şekilde onları eğitmektedir.

Enstitü, genç yeryüzü yaratılışçılığı adını verdiği şu prensipleri benimsemektedir;

a. Yoktan var etme ilâhî bir eylemdir ve herhangi bir şeyin silsile halinde gelişmesi sonucu değildir. Dolayısıyla şimdi var olan her şey Tanrı tarafından yaratılmıştır.

b. Mutasyon ve tabii seleksiyon gibi evrimci görüşler canlıların silsile halinde gelişmesini izah edemez.

c. Özelleşme asla meydana gelemez. Yani bir çeşit içindeki değişimler meydana gelebilir, ama yeni türler önceden var olan türlerden gelişme gösteremez.

d. Ortak bir atadan gelen özellikle insanlarla hayvanları aynı ortak kökten gösteren herhangi bir genetik primat bağ yoktur.

e. Yeryüzünün jenolojisi evrimin değil, tufan gibi felaketlerin sonucudur.

f. Yeryüzünün yaşı on bin seneden daha azdır. Bu yüzden evrimcilerin iddia ettiği gibi milyonlarca sene önce değil çok genç bir yaratılış ile ortaya çıkmıştır (Hewlett, 2910-2911).

Bu prensipler özellikle de tüm modern evrim görüşlerinin kusurlu olacağını savunan sonuncusuna göre bilimsel yaratılış teorisyenleri, tabii evrimcilerden hatta pek çok teologdan tamamen farklı görüş içinde olmalıdır. Dolayısıyla bilimsel yaratılışı savunanlar, burada derin bir ironi içindedir; onlar modern bilimin yöntemlerini kabul ederken onların sonuçlarının standart yorumlarını reddetmektedirler. Onların verdiği cevap, çalıştıkları bilimin dinî inançlarından etkilendiği yerine vardıkları bilimsel araştırmaların bizzat din için deliller olduğu şeklindedir. Ancak dikkatli bir okumayla onların aslında tam bir fenci oldukları ve evrimci fencilerin verilerini batıl gördüklerini anlayabiliriz. Söz gelişi yeryüzünün geç bir dönemde yaratıldığını savunan yaratılışçılar bile dünyanın en erken 4.5 milyar yıl önce yaratıldığını inkâr edemezler. Bunun yerine onlar bir orta yol bularak Tanrı'nın yaşlı görünümlü bir dünya yarattığını, ancak gerçekte onun kutsal metinlerin de dediği gibi sadece on bin yaşında olduğunu iddia ederler. Ancak hücre biyolojisi üzerine çalışan ve evrimci yaklaşımın temsilcilerinden olan Kenneth Miller, onların bu yaklaşımlarının hem bilim hem de teoloji açısından hatalı olduğunu evrimi inkâr etmekle Tanrı'yı düzenbaz, hilekâr ve şarlatan olarak karakterize ettiklerini iddia eder (Miller, 1999: 80).

Bu yönde (yani bilimin çıkmasıyla kutsal kitaplardaki yaratılış öğretilerinin güçleneceği görüşüne yönelik) bir diğer gelişme olarak özellikle 1920'li ve 1990'lı

yıllarda *Akıllı Tasarım/ Intellegent Designer* adlı bir akımla ortaya çıktı. Tanrı'nın tabii seleksiyondan daha çok seçeneklerle canlıları meydana getirdiğini savunan Akıllı Tasarım yaklaşımı, kâinatın sadece akıllı bir tasarımcının faaliyetleriyle izah edilebilecek özelliklere sahip olduğunu savunur.

Bir biyo-kimyacı olan Michelle Behe, 1996 yılında kaleme aldığı *The Bio-chemical Challenge to Evolution* canlılar sisteminde indirgenemez bir karmaşıkta olduğunu ve akıllı bir tasarımcının icatlarına ihtiyaç duyduğunu açıklar. Ona göre bazı hücre fonksiyonlarından örnekler vardır ki bunlar, tabii seleksiyonun baskısı altındaki tedrici mutasyona bağlı değişim olarak ortaya çıkmamışlardır.

Bir matematikçi ve felsefeci olan William Dembiski ise *Intelligent Design* (1999) ve *No Free Lunch* (2002) adlı eserinde kâinattaki akıllı tasarımdan bahseden bir diğer bilim adamıdır. Ona göre bilim yöntemleri yetersiz olduğundan kâinattaki mükemmel tasarımı açıklamada donuk kalmaktadır. Kâinattaki mükemmellik boşa değildir ve belli bir amaç doğrultusunda her şey yaratılmıştır.

Sonuçta bilinenin aksine Mükemmel Tasarım yaklaşımını savunanlara göre onların yöntemi gizli bir yaratılışçılık anlayışı değildir. Bu yaklaşım Kutsal Metinlere dayanmadan modern bilimsel yöntemlerle hareket eder. Bir başka deyişle bu yaklaşımı savunanlar, biyolojik verilerden hareket ederler teolojik otoriteye dayanmazlar (Myer, 2005: 18).

Roma Katolik Kilisesi, gittikçe artan modern pozitif ve evrimci akımlara karşı Kilise'nin duracağı konumu ve vereceği cevapları tesbit etmek hatta dinin hizmetindeki bilimin prensiplerini açıklamak üzere 1870 yılında topladığı I. Vatikan Konsili'nde ruhbanların ortak görüşünü şöyle açıklar:

Aynı Tanrı hem vahyi hem de aklı insana bahşetmiştir. Dolayısıyla Roma Katolik Kilisesi'nin bu noktadaki konumu şuydu: Bir hakikat (vahiy), asla diğer hakikat (aklı) ile çelişkiye düşmez aksine uzlaşı içinde olur (Denzinger, 1963: 3017).

1893 yılında Papa XIII. Leo, Aziz Augustine'e atıflar yaparak bilim ile fen arasındaki mevcut yüzeysel ihtilaflara işaret etmiş ve "Fencilerin fiziksel tabiat hakkında doğru olduğunu iddia ettikleri ne olursa olsun bulduklarının Kutsal Kitap ile uzlaşı içinde olduğunu göstermeliyiz." diye açıklamıştı (Denzinger, 1963: 3288).

Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı Kitab-ı Mukaddes Komisyonu, 1909 yılındaki toplantısında Tekvin Kitabı'ndaki yaratılış kıssasının tartışmaya açılmasını reddetmiş ve böyle bir tavrın "Hıristiyanlığın temel öğretilerine dokunmak anlamına geleceği" kanaatine varmıştı. Dahası komisyon, bir Hıristiyan dindarın yaratılış hakkındaki kutsal verilerin doğruluğunu bilimsel açıdan ortaya çıkarmakla yükümlü olmamakla beraber -bilimsel olma kaydıyla- bu konudaki tartışmalara özgürce katılabileceğini savunmuştu (Denzinger, 1963: 3512-3519). Aynı komisyonun sekreteryasından 1948 yılında Kardinal E. Suhard'a gönderilen bir mektupta 1909 yılındaki kararın aslında son 40 yıl içinde yapılacak ileri ve gerçek bilimsel çalışmaların önünü açtığı açıkça itiraf edilmişti (Denzinger, 1963: 3862).

Neticede bu safhada Hıristiyan teolojisinde ortaya çıkan anlayışa göre yaratılış ve evrim arasındaki gerçek ihtilaf, gerçekte bilim ile din arasında değil, belli bir tür bilim ile belli bir tür dogmatik inanç arasındadır. Gerçek bilimin yaratılış hakkındaki görüşü, Tekvin'deki yaratılış hikâyesinin, aslında tabii âlemin kökenine dair literal bir izah olmalıdır.

2.4.Dördüncü Safha: Neo-Darwinci Teolojiler ve Teistik Evrimci Teorileri

Bu son safha, aynı zamanda bir yöntem olarak Hıristiyan dünyası için bir uzlaşıyı ve orta yolu da temsil etmektedir. Ya hep ya hiç yerine hem Hıristiyan (dolayısıyla yaratılışçı) hem de evrimci kalmak istemeyi anlatan bu yaklaşım, gerçeğin, aslında bu iki aşırı uç arasında bulunduğunu savunur. Bu orta yolu daha iyi anlamak için bilimsel çabaların tabiatını öncelikle bilmek gerekir. Onlara göre tabiat bilimcisi için Yeni-Darwinci teorilerle uyumlu teolojiyle meşgul olmak normal bir konumdur.

"Hıristiyan teistik evrim anlayışı" da denen bu anlayışa göre yaratılışa iman etmek ile evrimci bilimi savunmak arasında bir çelişki yoktur. Modern bilimin kazanımlarını ilâhî bir hediye olarak gören bu yaklaşım, yaratılış öğretisi ile evrim arasında bir uzlaşının olduğunu savunur. Daha açık bir ifadeyle onlara göre Tanrı bu âlemi tabiatta göründüğü üzere evrimci bir süreç içinde meydana getirmiştir. Dolayısıyla Tanrı, âlemi ve insanı yaratma eyleminde tesadüfi çeşitlilik ve tabii seleksiyon gibi zorunlu ilâhî evrimci fiziksel kanunları ve prensipleri icra etmiştir (Scott, 2000: 30-100).

Bu anlayışa sahip olan Ukraynalı Ortodoks bilim adamı Theodosius Dobzhansky, kendi teistik evrim teorisini genetik bilimi ile sentezler. Ona göre ilâhî yaratılış eylemi ile evrim birbirini nakzeden iki alternatif görüş değildir. Tabiatın yaratma yöntemi olan evrim eylemi Tanrı'nındır. Yaratma, MÖ, 4004 sene önce meydana gelmiş bir olay değil 10 milyon sene önce başlayan ve hâlâ devam eden ilâhî bir süreçtir (Dobzhansky, 1973: 126-129).

Bu anlamda nispeten uzlaşmacı bir karakterde olan ve "Teistik Darwinciler" de denen bu yaklaşımı savunanlar, Tanrı'nın âlemi yarattığını ve âlemin her eyleminde faal olarak bulunduğunu açıklarken aynı zamanda Darwin'in evrimci görüşlerinin bilhassa Tanrı'nın (tahminen çok nadir olan) doğrudan müdahale etmediği kozmostaki gizemli işlerin açıklanması için doğru olabileceğini iddia eder.

Dolayısıyla denebilir ki, Yeni-Darwinci teoriler, çoğunlukla Tanrı'nın var olmadığını söylemesine rağmen çağdaş liberal (Protestan) ve ruhban olmayan dindar bilim adamları, teist bir evrimci anlayışı geliştirdiler. Bu yaklaşımı savunanlardan Ruse, Darwin'in varoluş modelini benimseyerek tabiattaki olguların en muhtemel yaratılış teorisine sahip olduğunu iddia eder. O ve onun gibi inanan evrimci teistler, tüm yaratma eyleminde ilâhî bir müdahalenin varlığına inanırken aynı zamanda Darwinci evrim anlayışını da ilâhî faaliyetin icra olduğu bir yöntem olarak kabul eder (Ruse, 2001: 30-60).

Evrimci teolojiyi savunanlardan Amerikalı Protestan teolog John F. Haught, 2000 yılında kaleme aldığı *Evrim Teolojisi (A Theology of Evolution)* adını verdiği eserinde böyle bir yaklaşımın aslında genel Hıristiyan teolojisiyle tutarsız olmadığını savunur. Aksine ona göre bu duruş noktası, "bilimsel bir felsefi anlayış" ile "bilime uygun bir inancın" mükemmel bir uzlaşısıdır. Dolayısıyla Darwin'in ardından gitmesi gereken teolojinin, evrimle çelişen noktalarda iç bakış ve öz eleştiri yaparak evrimin değişmez yasa olarak kaçınılmaz olgularına cevaplar vermelidir. Son tahlilde Haught'e göre Darwin'in bile kısmen kendi modelinde kullandığı Hıristiyan öğretisi, kaçınılmaz olarak insanı âlemin evrimci tarihiyle yüz yüze bırakmaktadır (Haught: 2000, 45- 80).

Hatta Protestan ana akımı içinde hermönetik açıdan en fazla literal okumalar yapan sert Evanjelik Hıristiyan teolojisi, 2005 yılında yayımladığı teoloji sözlüğünde evrim teolojisinin daha da gelişebileceğinin sinyalini vermektedir. Bu teolojiye göre Yeni-Darwinci yaklaşımların savunduğu canlılar âleminde yeni çeşitliliklerin zaman içinde modifikasyonlardan geçerek yeni nesillere, yeni tür hayvanlara, bitkilere hatta biyolojik bölümlemelere (phylum/filum) tabi olduğu görüşü, genel Hıristiyan teolojisiyle çelişmez. Buna makro evrim denebilir (Barclay, 2005: 178).

Bilimsel tüm teorilerin ve özel yaratılış teorisinin kendi içinde problemleri olduğunu ve bu sorunun devam edeceğini bildiren dokümana göre gene de evrimci mekanizma normal bir süreçtir. Zira Tanrı, kendi katı olmayan şekilde çevreye uyum gösteren ve böylelikle ayakta kalmayı başaran organizmalar vücuda getirmiştir. Protestan vesikaya göre Kutsal Metinler, insanın Tanrı'ya benzeyen ruhani eşsizliğine ve tabiata hakimiyetine vurgu yaparken (Mezmurlar, 8) aynı zamanda onun yaratılmış oluşuna, yaratıcısını ihmal etmesi ve emirlerine uymamasındaki kötülüğüne işaret eder. Tanrı tarafından yaratılmış düzen yine Tanrı'ya aittir ve insan onun koruyucu ve kollayıcısı olarak çevrenin kontrolünü sağlar (Barclay, 2005: 178-179).

Son tahlilde bu Protestan teolojik yaklaşımına göre yaratma eylemi temel bir hakikat olmasına rağmen Hıristiyan akidesinde merkezi role sahip değildir. Ancak Tanrı bile evrimle anlaşılabilir. Darwin, türlerin katı ve değişmeyen varlıklar olmadığını, birkaç orijinal tipten uzun bir süreç sonunda bir takım değişimlerle meydana geldiğini insanlara öğretmiştir. Zira ona göre "bizi asıl şaşırtan şey Tanrı'nın Mesih'te kendini, göksel Baba olarak ve kurtarıcımız olarak vahyetmesidir (Barclay, 2005: 179). Sonuçta vesika, Tanrı'nın bile daha önce ruhani bir varlıkken İsa Mesih'te ete-kemiğe bürünerek maddi bir boyut daha kazanmasını büyük bir evrim teorisi olarak anlamaktadır.

Ancak Protestan teolojisi, yeni Darwinci teorilerin etkisiyle Hıristiyanlığa ait bazı öğretilerin (söz gelişi insanın Tanrı imgesinde yaratılışı, asli günah kavramı, günah ve kurtuluş ilişkisi, Cennet'ten kovulma gibi) geçerliliğini yitireceği endişesini duymaktadır (Spanner, 1995: 279). Protestanlara göre liberal bazı teologlar, evrimci etikten destek ummaya hazır olsalar da dindarların Tanrı'yı ve onun faaliyetlerini tabiat olaylarından koparan her türlü görüşten uzak kalmalıdırlar (Cook, 1995: 364).

Roma Katolik Kilisesi de bu son aşamada Protestan teolojisinden farklı noktada değildir. Yeni Katolik Ansiklopedisi'ne göre Tanrı'nın bir konuda açıkladığı hakikatler, kesinlikle aklın geliştirdiği bilimle ihtilaf içinde olamaz. Bu bağlamda modern biyolojiyle uzlaşı içinde olması gereken Katolik teologlara düşen, Yaratılış Kitabı'nda zikredilen kıssanın tarihsel sıhhatinden ziyade onun manevi ve ruhani anlamını ortaya çıkarmaktır. Hatta Papa II. John Paul, 22 Eylül 1996 tarihinde Papalık Bilimler Akademisi'nde yaptığı konuşmada Roma Katolik Kilisesi'nin evrim fikrine karşı çıkmadığını ama insanı maddi terimlerle izah etmeye teşebbüs eden evrimci teorilere karşı çıktığını ilan etti (Ehr, 2003; 345).

Papa, evrim konusunun Hıristiyan antropolojisi içinde değerlendirilmesini ve hem teolojinin hem de bilimin özeleştiriler ve kendi içinde yargılamalar yaparak Hıristiyan inancının insan mahiyeti hakkındaki gerçek teolojisinin ortaya çıkarılmasını dolayısıyla bir evrim teolojisi inşa edilmesi talimatını verdi. Ona göre Hıristiyan inancı özü itibariyle (*in se*) evrime ve teorilerine değil, insanın kim olduğuna dair hakkaniyetli yargılardan yoksun olan bu teorilerin felsefelerine karşı çıkar. Dolayısıyla Papa II. John Paul'a göre evrim teorileri ilham aldıkları felsefi akımların etkisiyle ruh olgusunu canlı maddenin kuvvetleri olarak kabul etmekte veya maddi bedenin tezahürü olarak anlamaktadır ki bu insan hakkındaki (teolojik) hakikatle çelişmektedir. Son tahlilde ona göre mevcut dinsiz evrimci teoriler, mutlak anlamda insan onuruna hizmet etmekte acizdirler (Garrigan, 2003: 496).

Böylece Papa, agnostik evrim teorilerine rezerv koymakta ve tüm canlıların filogenetik açıdan gelişme gösterebileceğini, ama bunun beden için geçerli olduğunu ruh açısından söz konusu olmadığını zira Tanrı'nın beşeri ruhu doğrudan yaratıp onu bedene koyduğunu ileri sürmektedir (Klapwijk, 2011:14).

Papa Francis ise 2014 yılında ziyaret ettiği Papalık Bilimler Akademisi'nde yaptığı konuşmada seleflerinin izinden giderek evrim ve big bang gibi önemli teorilerin gerçek olduğunu Tanrı'nın büyücü değneğine sahip bir büyücü olmadığını belirtmiştir. Ona göre tabiattaki evrim, kutsal metinlerdeki yaratma fikriyle çelişmez. Çünkü evrim kavramı evrilen canlıların yaratılmasını talep eder. Dolayısıyla evrim, ortak ata anlamında doğru, ama Yeni Darwinci teorilerin öne sürdüğü güdümsüz ve plansız bir süreç olduğu anlamında batıldır (www. indipendent.co. uk).

Sonuçta Roma Katolik Kilisesi'nin resmî belgelerinde Darwinci evrim teorilerine karşı temkinli bir hoşgörünün olduğu açıktır. Roma Katolik Kilisesi yayımladığı resmî belgelerle kendi teologlarının evrimci fikirleri kolayca benimsemelerine açık kapılar bırakmaktadır. Nitekim çağdaş Katolik teologlar, Teilhard, Whitehead ve benzeri evrimci şemalar üzerinde rahatça çalışabilecek hatta onları kendi Katolik gelenekleri içinde yeniden uzlaştırabilecek yorumlar yapmasına yardımcı olmaktadır. Bu noktada Roma Katolik Kilisesi'nin temel rezervleri insan ruhunun bizzat Tanrı tarafından yaratılması ve asli günah kavramının korunması konularındadır (M. Barnes, 2003: 347).

Son olarak Amerika'da Protestan Hıristiyan çevrelerde evrim teorisinin yerine geçecek olan kutsal metinlere bağlı yaratılışçılığı ispat etmek isteyen, ama evrim teorisinin argümanlarını kullanan yeni bir bilimsel yaklaşım ortaya çıktı. 1930'lardan itibaren yaşlı yeryüzü yaratılışçı akımına mensup insanlar, (mesela kimyacı L. Allen Higley) Bilim-Din Derneği adlı bir kuruluş yoluyla fosil kayıtlarının Âdem'in Aden Cenneti'nde yaratılmadan önceki şeytani faaliyetler olduğunu ispat etmeye girişti. Higley'e göre Yaratılış kitabında zikredilen başlangıç noktası ile çok sonraki yaratılışlar arasındaki ara döneme "Şeytan ve yandaşlarının Cennetten kovulduğu zaman dilimi" diyebiliriz. Dolayısıyla Şeytan Lucifer bu dünyada yaratılan ilk kişidir ve birkaç milyon yıl önce yere konulduğu için yarattığı kaos sebebiyle yeryüzü şekilsiz ve ıssız idi.

1990'ların başında mikro evrim ve tabii seleksiyon kavramlarını genç-yeryüzü yaratılışçılığı için de ölçüt kabul eden bir bilimsel yaklaşım ortaya çıktı (Numbers, 2011: 131-132).

3.İslam'da Yaratılış- Evrim Tartışmaları

Kur'an-ı Kerim, insanın inandıklarıyla bildiklerinin uzlaşı içinde olmasını ister. O, bilimsel çabaları ve felsefî düşünceyi teşvik eden bir kitaptır. İnsan, olgunlaştıkça ve irfanı arttıkça Kur'an'ın onunla konuştuğunu daha fazla anlar. O aynı zamanda her asrın ortak insanî değer ve hikmetine hitap edebilecek güçtedir. Bunun tam tersi de doğrudur; insan kendini ve kâinatı tanıdıkça Kur'an'ı anlayacaktır, kendi kültür düzeyine göre ondan başka şeyler öğrenecektir.

Kur'an-ı Kerim, pek çok ayette âlemin, insanların, hayvanların ve bitkilerin Allah tarafından yaratılışını açık bir dille dile getirir:

"İnkâr edenler, gökler ve yer yapışıkken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?"(Enbiya, 21/30).

"Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Kimi karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayakla yürür, kimi dört ayakla yürür. Allah dilediğini yaratır, Allah şüphesiz her şeye Kadir'dir."(Nur, 24/45).

"Yeryüzünü sizin için bir döşek yapan, oradan sizin için yollar açan ve gökten bir su indiren O'dur." İşte biz o su ile türlü türlü bitki-lerden çiftler çıkardık." (Tâhâ, 20/53.)

"Ey insanlar! Sizin yaratılmanız ve tekrar dirilmeniz tek bir nefsin yaratılması ve tekrar diriltilmesi gibidir. Şüphesiz Allah işitendir, görendir." (Lokmân, 31/28).

Bu gibi kevni ayetlerin varlığıyla yoğrulan İslam dünyasında tarih boyunca kâinatın Allah tarafından yaratılması, yaşının büyük veya küçük olması hiç bir zaman bir problem olmadı. Kur'an, üstelik bu konunun bilgi sahibi kişilere sorulmasını ister:

"O, gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde yaratan ve sonra arşı istiva edendir. Rahmandır. Bunu haberi olanlara sor. (Furkan, 25/59).

İslam düşüncesinde Kur'an bağlamında ortaya çıkan evrim –yaratılış tartışmaları İslam irfanının zirve yaptığı bilim- din uzlaşısının öne çıkmaya başladığı IX. yüzyıla kadar gider.

Modern dönemde Müslümanlar, herhangi bir safhalaşma olmadan iki önemli görüş içine girmişlerdir; evrimi yaratılışın bir şekli olarak anlayan evrimci yaratılış anlayışları ve evrim karşıtı yaratılışçı görüşler.

3.1.Evrimci Görüşler Karşısında Yaratılışı Savunan Yaklaşımlar

20. yüzyılın başından itibaren İslam âlimleri Kur'an-ı Kerim'in açıkladığı yaratılışçı anlayışı bilimin ışığında yorumlamaya giriştiler. Geçen asrın en büyük İslam âlimlerinden olan Elmalılı Hamdi Yazır, Klasik Dönem yaratılış anlayışını modern düşünce ile uzlaştırarak evrim görüşlerini açık bir dille eleştirip yaratılışçı görüşü savunur. Ona göre bütün canlılar, mükemmel bir tasnif, tertip ile kendi aralarında eksikten mükemmele giden bir derecelendirme zinciri içindedirler. O, canlılar arasında büyük yaratılış farklılıkları olmasına rağmen hiçbir türün diğer türden ürediğine dair bir tecrübeye, bir şahide veya delile rastlanamayacağını açıklar. Nitekim ona göre insan insandan, maymun maymundan köpek köpekten türemiştir. Dolasıyla o, evrimcilerin savunduğu eksik olandan başkalaşarak (istihale/mutasyon yoluyla) veya gelişerek (tekamül/progress) ortaya çıkmasına, insanın da maymundan bu şekilde türediğine inanan görüşü reddeder. O, insanlar arasındaki asli birliğin yani tüm insanlığın Hz. Âdem'in çocukları olduğu fikrinin esas olduğunu, hayvanların ise başka bir tek asıl bir maddeden meydana geldiğini savunur. Son tahlilde Elmalılı, kurbağaların balıktan türediğini savunmak için görülmüş bir örneğe ihtiyaç olduğunu, ayrıca gözlenmiş bir örnek olmadığı ve mantıken bir zaruret bulunmadığı hâlde bu hükmün hem fenne hem de felsefeye aykırı olduğunu açıklar (Elmalılı, trz: I, 330-331).

Yaratılış–evrim tartışmaları konusu uzun yıllar çoğunlukla Hıristiyan çevrelerde kısmen Yahudi geleneğinde tartışılmasına rağmen 19.yüzyılın başından itibaren Müslüman dünyasında da bilimsel olarak ele alınmaya başladı. Aynı yıllarda bir grup tarafından ilâhî dinlerdeki yaratılış gerçeğini evrim karşıtlığı temeline oturtarak Mükemmel Tasarım bağlamında önemli çalışmalar yapıldı.

Netice olarak Müslümanlar arasındaki evrim karşıtı yaklaşımın ortaya çıkmasında iki temel anlayışın etkili olduğu söylenebilir:

a. Kur'an-ı Kerim'de genel olarak canlıların yaratılışı özel olarak Hz. Âdem'in (as.) yaratılışıyla ilgili anlatıların harfi (literal) okunması sonucu meydana gelen katı yaratılışçı görüş.

b. Evrim hakkındaki bilimsel gelişmelerden habersiz ve bilinçsiz bir şekilde bu konuya karşı çıkanların oluşturduğu yaklaşımlar.

Yaratılışı savunanlara göre evrimcilerin tefsirlerden yola çıkarak evrime Kur'an'dan deliller getirmeleri mümkün değildir. Zira Kur'an evrimi değil gelişmeyi ilerlemeyi savunmaktadır. Evrimcilerin ayetler hakkındaki yorumlar ise kişisel izahlardan ibarettir (Okçu, 2013: 167).

3.2.Evrimi Yaratılışın Bir Yansıması veya İlahi Bir Kanun Gören Yaklaşımlar

Müslümanlar, her zaman evrimi reddetmemişlerdir. İslam tarihinde tekâmül başlığı altında ateşli bir şekilde biyolojik evrimi kabul edenler veya en azından onu hoş görenler olmuştur. Müslümanlar, biyolojideki tekâmül anlayışını IX. asırdan itibaren ele almaya başladılar (Tatlı, 2008: 278-284).

İslam bilim tarihinin seyri içinde Müslüman âlimlerin varlıklar âlemini toprak, maden, bitki, hayvan, insan gibi basitten mükemmele doğru bir tekâmülcü seyir izleyerek geliştiklerini savunduklarını görürüz. Tekâmülü savunan bu âlimlerin ortak noktası, hiçbir türün başka bir türe dönüşmediği ve hiçbir türün başka bir türden meydana gelmediği fikrini esas almalarıdır. Söz gelişi Birûnî, (ö.1061), "*İnsan, köpeklikten domuzluğa, sonra maymunluğa yükselerek insanlığa ulaşmadı*." diyerek o dönemdeki Hint yarımadasındaki cari görüşü nakzeder (Okçu, 2013: 162).

Yine İbnu Türk el-İsfahânî ise *Füsûs* şerhinde şöyle demiştir: "*Yeryüzünde ilk meydana gelen madenler, sonra bitkiler, sonra hayvanlardır. Allah bu varlıkların cinslerinden her sınıfının sonunu, takip edenin başlangıcı kıldı da madenlerin sonunu ve bitkilerin evvelini mantar, bitkilerin sonunu ve hayvanların evvelini hurma, hayvanların sonunu ve insanın evvelini maymun kıldı ki, birbirine ulanma birliği bozulmadan, değişmeden, aralanmadan, kesilmeden korunsun ve birbirine bağlansın.*" (http://www.hakveadalet.com/wp-content/uploads/ Evrim-Tarihi.pdf)

Modern dönemde bazı Müslüman düşünürler, insan dahil canlılarda biyolojik bir evrimin olduğunu kabul etmektedirler. Bu bilim adamları arasında Muhammed Abduh (ö. 1905), Süleyman Ateş, İsmail Yakıt, Hüseyin Atay sayılabilir. Bu bilim adamları, evrimi ilâhî bir kanun veya yaratılışın meydana geldiği bir yöntem olarak kabul etmektedirler. Onlar, bir damla sudan yaratılan insanın organik veya inorganik açıdan tekâmül ettiğini bunun yanında kültürü, eğitimi ve irfanı arttıkça ruhî bir gelişme gösterdiğini söyleyerek hem biyolojik evrimi savunan Lamarck ve Darwin'i, hem insanlığın kültürel evrimini savunan Spencer'i kendi bağlamlarında uzlaştırmaya çabalarlar.

Bu bağlamda söz konusu bilim adamları, yeryüzündeki ilk insanın Hz. Âdem (as.) olmadığını, onun neslinden gelenlerin babası olduğunu Hz. Âdem ve onun neslinden gelenler, ilkel bir canlı olan hücrenin evrim geçirerek bu günkü şeklini aldığını belirtirler (Okçu, 2013: 163-164.).

Günümüzün etkili kelamcılarından Hüseyin Atay, evrim –yaratılış tartışmalarında önemli sayılacak görüşlere sahip olan bir bilim adamıdır. *Bilim, Evrim ve Kur'an* adıyla yayımladığı uzun bir metinde Atay, evrimcilerin tabiata yükledikleri anlam ile yaratılışı savunanların Alllah'a yükledikleri anlamın aynı olduğunu savunur. Bu tezini savunmak için Atay, öncelikle bir takım öncüller öne sürmektedir.

Öncelikle ona göre Kur'an, her zaman akla gitmeyi, düşünmeyi vurgular. Kur'an akla tabidir ve akla ve ilme göre anlaşılabilen bir kitaptır. Dolayısıyla akıl Kur'an'a tabi değildir. O, bilimde ikiliğin olamayacağını; bilimin hükmünün ayrı, dinin hükmünün ayrı olmayacağını din ile bilimin özdeşliğini vurgular. Bir başka ifadeyle o, insanın akılla bir bilgiye ulaştığında dinin onu kabul edeceğini zira dinin rasyonel bilgi üretmediğini, her zaman doğruyu söyleyen aklın ürettiği bilgiyi kullandığını savunur.

Ona göre evrimciler ile yaratılışçılar arasındaki çekişme, üç noktada ortaya çıkar;

1. Bilim kuramının iyi tespit edilememesi.
2. Bilime karşı geleneksel rivayetçi din adamlarının rivayetleri literal olarak kutsal kabul etmeleri ve bu deyimleri dogmatik hale dönüştürmeleri.

3. İnsanlığın kişiliğine ve özgür düşünmesine olan baskı ve kısıtlamaların olması.

Atay, Charles Darwin'in Türlerin Kökeni adlı eserinin Arapçasını okuduğunu bu eserden hareketle yaratıkların kökenini, nasıl var olmaya başladığını kitap sayesinde öğrenmeye koyulduğunu ancak kitabı bitirdiğinde hayal kırıklığını yaşadığını anlatır. O, son tahlilde Darwin'in teorisinin varmak istediği amaçlarla canlılar dünyasındaki ilâhî amacın ilişkisi arasında bir bağın olmadığı sonucuna varır. Dolayısıyla o, evrimcilerin görüşlerinin Kur'an'a uygunluğundan çok bir tavsiyesi olabileceğini ileri sürer.

Atay, evrimciler ile yaratılışı savunanların karşı karşıya gelmesinin temel sebebinin her iki tarafın Tanrı'yı yanlış anlamaları olduğunu iddia eder. Ona göre evrimci teorilerin tabiat dediği ile yaratılışçıların Tanrı veya Allah dediği şey aynıdır. Zira kâinatın yaptığı şey ile Allah'ın yaptıkları aynı şeylerdir. Bir başka ifadeyle tabiatın kendi isteği ve seçeneğiyle her şeyi yaptığına göre tabiat Allah hükmündedir. Evrimciler tabiata açıkça Allah demekten kaçınarak aslında dogmatik Allah anlayışıyla örtüşmek istememektedirler. Hâlbuki Allah'ın yaratıcı kelamı ile tabiat kanunları aynı şeylerdir. Ona göre evrimciler sadece canlı varlıklardaki olayları tabiata yaptırmaktadırlar. Hâlbuki kâinat sadece canlılardan oluşmamaktadır. Atay, yaratılışı savunanların Allah kavramını yanlış anladıklarını buna karşılık evrimcilerin de evrime verdikleri gücü çok aşırılığa taşıdıklarını ve ona uluhiyet rütbesi yüklediklerini ileri sürer.

Son tahlilde Atay'a göre bu noktada çözüm şudur: kâinatın şaşmaz, bozulmaz, durmaz, kesintiye uğramaz kâinat kanunları ve tasarımları bulunur. Allah bu kâinat kanunları kesip arızaya yol açmaz. Olağanüstü değişimlerin kökenini din adamları mucizelere bağlarken bu değişimlerin niçin ve nasıl olduğuna cevap veremeyen Darwin, değişimlerin kökeninin nasıl evrimleştiği sorusuna akıllıca bilinemezlik sözü ile karşılık verir (http://huseyinatay.com/images/dosya/998614 . pdf).

Evrim'in yaratılış sürecinde "ilâhî bir kanun" olduğunu savunanların başında İslam Felsefesi alanında çalışan İsmail Yakıt gelir. Yakıt, Paris'te sunduğu Hıristiyanlık ve İslam'ın Darwinizm'e bakışı konusunda bir doktora tezine sahiptir (Yakıt, 1979). O, her şeyden önce kâinatın yaratılış kanunu ve insanın yaratılış yasasının aynı olması gerektiğini düşünür. Ona göre bunu Kur'an da açık bir şekil de dile getirir:

"Ey insanlar! Sizin yaratılmanız ve tekrar dirilmeniz tek bir nefsin yaratılması ve tekrar diriltilmesi gibidir. Şüphesiz Allah işitendir, görendir." (Lokmân, 31/28)

Yakıt, Kur'an'da insanın yaratılışı konusunda inorganik, organik ve ruhî olmak üzere üç aşamalı bir evrimin olduğunu iddia eder. O, inorganik ve ruhî evrimi bir tarafa bırakarak biyolojik evrime/organik evrime yoğunlaştığını açıklar. Ona göre biyolojik açıdan insan "topraktan gelerek tedricen gelişen varlık" ve "nutfeden (sperm) itibaren tedricen gelişen varlık" olarak iki aşamalı bir yaratılış içindedir (Yakıt, 1998: 5).

Yakıt'a göre insanın evrimi "*Oysa, sizi türlü merhalelerden geçirerek (atvaran-merhaleler) O yaratmıştır"* (Nuh, 71/14) ayetiyle Kur'an'da ilâhî bir kanun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ona göre bu ayetteki anahtar kelime olan *atvaran* "bir hâlden diğer bir hâle geçişi", "bir merhaleden diğerine dönüşme" anlamına gelen *tavr* kökünden gelir. Mastar hâli olan *tatavvur* modern Arapçada "evrim" (evolution) kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla Yakıt, literal anlamında kullanarak *atvaran* kelimesinin "evrim sürecinde art arda meydana gelen biyolojik merhaleleri ifade ettiğini iddia eder (Yakıt, 1998: 5-6).

Yakıt, Kur'an'da literal anlama yoğunlaşarak evrimin kanun olduğunu başka ayetlerden yola çıkarak ispatlamaya çalışır. Söz gelişi ona göre; "*Allah sizi yerden bir bitki bitirir gibi bitirdi"* (Nuh, 71/17). ayetinde geçen *bitki(nebaten)* kelimesinin harfi anlaşılmasını savunarak insanın yerden bir bitki olarak çıktığını, dolayısıyla bir nebatî

hayata sahip bir dönem geçirdiğini neticede insanın bitkiler âlemiyle bir akrabalığının söz konusu olduğunu anlamamızın mümkün olduğunu, “Ol!”ilâhî emriyle Allah’ın insanı nebati ve hayvani etaplardan geçirerek sonunda bir insan şekli verdiğini iddia eder (Yakıt, 1998: 8).

Son tahlilde Yakıt, “*İçinizden cumartesi günü yasağını çiğneyenleri elbette bilirsiniz. İşte bundan dolayı onlara "sefil maymunlar olun!" dedik”* (Bakara, 2/65) ayetinde geçen maymunlar (qiradetun) kelimesini de literal anlayarak J. Huxley’in savunduğu insanın maymundan evrimle geldiği teorisinden ziyade biyolojik açıdan geriye doğru bir evrimin olabileceğini yani insanla maymunun ortak bir atadan gelmiş olabileceklerini düşünür (Yakıt, 1998: 14-15).

Aslında İslam, âlemin ve insanın yaratılışı konusundaki hayati ve varoluş sorularına cevap verme amacındadır. Bir başka ifadeyle son ilâhî gelenek, hem bu konuda ortaya çıkan belirsizlikleri gidererek insanın “güvende hissetmesini” sağlamak, hem de yaratılışla ilgili güncel problemlerin doğurduğu güvensizlik durumunu “iman” yoluyla ortadan kaldırmak niyetindedir. Bütüncül bir inanç sistemine sahip “Müslüman” ise kendisine bahşedilen akıl nimetiyle bir taraftan geçmişe (yani kendi kökenine ve varlık içindeki yerine) dair “makul açıklamalar” ararken diğer taraftan geleceği ve ölümden sonrası hakkında kendini“güvende hissetmek” ister. İşte tam bu noktada köken konusunda makul açıklama yapmak zorunda olan bilim ile gelecek konusundaki endişeleri giderecek sağlam bir iman bahşetmesi beklenen dinin birbiriyle omuz omuza çaba göstermesi, birlikte çalışması beklenir. Böylece sağlam güvence ve kuşkuları giderici iman vasıtasıyla “belirsizlik içinde olmayan” ve “kendini güvende hisseden” Müslüman, âlemin mahiyetine dair oluşabilecek her türlü parçalanmışlığı, tutarsızlıkları ve dağınıklıkları bertaraf edebilecek bütüncül bir bakış açısına sahip olabilecektir. Bu noktadaki bilimsel çabalar, bizzat Allah tarafından tüm müslümanlara verilen bir emirdir:

“De ki:Yeryüzünde gezip dolaşın (araştırın) *da Allah’ın, yaratmayı nasıl başlattığını inceleyin. Allah sonraki oluşumu da böyle inşa edecektir. Kuşkusuz Allah, her şeye kadirdir*.” (Ankebut, 29/20).

Neticede son ilâhî dinin mensupları olan Müslümanlar, her zaman evrimi reddetmemişlerdir; söz gelişi tekamül başlığı altında ateşli bir şekilde biyolojik evrimi kabul edenler veya en azından onu hoş görenler İslam tarihinde olmuştur. Günümüz Müslüman düşüncesinde insanların ve diğer canlıların daha önceki düşük türlerden evrim fikri ele alınmış ve bu konuda iki temel yaklaşım ortaya çıkmıştır;

a. Kur’an-ı Kerim ayetlerindeki Hz. Âdem’in yaratılışıyla ilgili ayetlerin lafzî (literal olarak) okunup yorumlanması sonucu ortaya çıkan evrim kavramını reddeden geleneksel yaratılışçı yaklaşım.

b. Evrimi yaratılışın bir modu, ilâhî bir kanun veya yaratmanın hayati bir boyutu olarak gören anlayış.

Sonuç

Yaratılış görüşü, âlemin tüm içindekilerle beraber, aşkın, yetkin, yaratıcı, bağışlayıcı, yetiştirici, koruyucu ve cezalandırıcı bir Yüce Varlık tarafından meydana getirildiği fikrini esas alır. Bu doğrultuda din -bilim ilişkisindeki ihtilafları besleyen iki önemli mesele bulunur: Realiteyi gösterdiği iddiasındaki bilimsel delililler ve aklı öne çıkarmadan geniş otoriteyle donatılmış dogmatik din anlayışı.

Yahudilik ve Hıristiyanlık, ruhani yaratılışa vurgu yapan ve maddi âlemin yaratılışını ihmal eden Hint geleneklerinin aksine, maddî kâinatın yaratılışına özel vurgu yapan inanç sistemleridir. Yahudi Rabbanileri gelenek içinde daha özel yorumları ihtiva eden gizemli

Kabbalacı tefsir geleneğinin, evrimle ilgili bilimsel görüşlerle uyum içinde olduğunu savunur. Yaratılışçı görüşleri savunan literal kutsal metin yorumcularının aksine bilimdin uzlaşısını savunan Yahudi teologları, evrimci (Darwinci) teorileri tamamen reddetmemesine rağmen onların bilimsel indirgemeci yaklaşımını beğenmezler ve yaratılış konusundaki kutsal metinlerinin kabalist (yani iş'ari ve ve batıni anlamlarına) yoğunlaşırlar. Dolayısıyla Kabbala geleneği ışığında geliştirilen çağdaş evrimci Yahudi teolojisine göre "âlemin yaratıcısı" Yüce Allah, evrimin genetik prensip ve temellerini de yaratandır. Ancak onlara göre şu rezerv hiçbir zaman unutulmamalıdır: Bilimsel bulgular, dini açıdan bir anlam ifade etmez; din ise tam tersi olarak doğrudan beşeri fiilleri hakkında olup tabiat kanunlarıyla doğrudan ilintili değildir.

Hıristiyan âlemindeki evrim-yaratılış tartışmalarının seyrine baktığımızda modern biyolojinin günümüzde Yeni-Darwinci modeli disiplinin merkezi yaklaşımı olarak benimsediğini görürüz. Bu noktada yapılan Darwinci yaklaşımlar, günümüze kadar sürmüş ve XX. yüzyıldan itibaren evrimci teorilerle bütünleşen yaratılışçı teolojiler ortaya çıkmıştır. Anlaşılan gelecekteki ana odağı, bu iki alan arasındaki sürtüşmeler ve derin ihtilafları giderecek çabalar olacaktır.

Zaten Hıristiyan dünyasında gözlemlenen evrimci teorileri ile yaratılışı savunan teolojik görüşler arasındaki tartışmaların tarihi seyrine baktığımızda birinci safhada evrim teorilerine karşı bir kayıtsızlık olduğunu daha sonra karşıtlığın ve reddetmelerin meydana geldiğini son safhada ise evrim teolojisini oluşturma gibi önemli bir dönüşümün baş gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu son safha bilhassa önemlidir; zira Hıristiyan âleminde son dönemde ortaya çıkan teistik (yaratılışta ilâhî müdahaleyi savunan) evrimci bilim, hem yaratılışı hem de evrimi uzlaştırmaya girişmiştir. Bu konum bilhassa sosyal alanda ve eğitimde öne çıkarılmaktadır. Batı'da uzlaşıcı tavrın, bu konudaki hararetli tartışmaları ve sosyal gerilimleri düşürmek için sürekli revize edici bir faydası olması sebebiyle önemsenmesi gerektiğini savunanlar azımsanmayacak kadar çoktur.

Ancak şunu hemen belirtelim ki, Yahudilik ve Hıristiyanlıkta katı yaratılışı savunanlar kutsal metinlerin lafzını (literal) okuyarak yorumlarken, evrimi savunanlar ise metinlerin metaforik (iş'ari) ve ezoterik (batınî) anlamlarına yoğunlaşırlar.

İslam dünyasında ise durum tam tersidir; evrimin bir kanun olması gerektiğini savunanlar, genel olarak Kur'an ayetlerinin lafzî (literal) anlamlarına (söz gelişi *advar/merhaleler* kelimesi, *nebat/ bitki* kelimesi veya *nefsin vahidetün/ tek bir nefis* gibi) yoğunlaşırken, katı yaratılışı savunanlar ise iş'ari ve batınî anlamlara yönelmektedirler.

Yine şunu unutmamalıyız ki, din ile bilimi iki ayrı ve bağımsız alan gören Yahudiliğin ve ikisini birbirine dönüştürme niyetindeki Hıristiyanlığın aksine İslam geleneği içindeki güncel yaratılış- evrim tartışmaları, din ile bilimi birbirinin süt kardeşi gören bir anlayışla modern Kelam ilminin (dolayısıyla fıkıh usulünün de) temel meseleleri içinde yer alır. İki dinin kutsal metinlerinin aksine âlemin yaratılışını ve insanın yaratılışını merhale merhale anlatan Kur'an-ı Kerim, en başından katı yaratılışçı anlayışlar ile salt materyalist ateist evrimci anlayışlar arasında orta yol izlemektedir. Bu bağlamda Kur'an, bir tarafta yaratma eylemindeki teferruat ve karmaşıklığa vurgu yaparak imanı sağlamlaştırırken diğer taraftan bilimle fenle uğraşan kendi dindarına, modern evrimci biyolojinin verilerini sağlıklı değerlendirebilecek ipuçlarını sunmaktadır.

Kaynaklar

Barclay, O. R. (2005), "Creation", *New Dictionary of Theology,* ed. Sinclair B. Ferguson-David F. Wright, Leicester: Intervarsity Press, 177-179.

Barnes, M. (2003), “Creationism”, *New Catholic Encyclopedia*, ed. Berard L. Marthaler, Washington D.C.: Gale, 346- 347.
Behe, J. Michael (1996), *Darwin’s Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution*, Newyork:
Cherry, Shai (2003), “Three Twentieth –Century Jewish Responses to Evolutionary Theory”, *Aleph*, no. 3, 247- 290.
Cook, E.D. (1995), *New Dictionary Christian Ethics and Pastoral Theology*, ed. David Atkinson- David H. Field, Leicester: Intervarsity Press, 363- 364.
Dobzhansky, T. G. (1973), “Nothing in biology makes sense except in the light of evolution”, The American Biology Teacher, 35/3 (March), 125-129.
Denzinger, H. (1963, *Enchiridion Symbolorum*, ed. A. Schönmetzer, Freiburg: 32.nd Publication.
Dembski, William A. (1999), *Intelligent Design*, Illinois: Downer’s Grove.
Ehr, D. J. (2003), “Creation”, *New Catholic Encyclopedia*, ed. Berard L. Marthaler, Washington D.C.: Gale, 336-345.
Feliks, Yahuda (2007), “ Evolution”, *Encyclopeadia of Judaica (Second Edition)*, ed. Fred Skolnik, USA: Macmillan, 585- 588.
Haught, F. John, *God After Darwin- A Theology of Evolution*, Boulder: Colo.
Garrigan, O. W. (2003), “Catholic Teaching(Evolution)”, *New Catholic Encyclopedia*, ed. Berard L. Marthaler, Washington D.C.: Gale, 495-496.
Idel, Moshe (2000), *Absorbing Perfections:Kabbalah and Interpretation*, New Haven.
Klapwijk, Jacop (2011), “Creation Belief and Paradigm of Emergent Evolution”, *Philosophia Riformata*, 76/1, 11-31.
Loike, John D. – Tendler, Moshe D. (2006-2007), “Moleculer Genetics, Evolution and Torah Principles”, *The Torah U- Madda Journal*, vol. 14, 173- 192.
Miller, Kenneth (1999), *Finding Darwin’s God*:*A Scientist’s Search for Common Ground between God and Evolution*, Newyork:
Myer, Stephen C. (2001), “Not By Chance”, *National Post* (Toronto), December 1, 18-19.
Numbers, Ronald, L. (2011), “ Clarfiying Creation: Five Common Myths”, *History and Philosophy of the Life Sciences*, 33/1, 129- 139.
Robinson, Ira (2007), “American Jewish Views of Evolution and Intelligent Design”, *Modern Judaism*, 27 /2 (May, 2007), 173- 192.
Ross, H. (1994), *Creation and Time*, Colorado: Navpress.
Ruse, Michael (2001), *Can Darwinian Be a Christian?: The Relationship between Science and Religion*, Cambridge: U.K.
Okçu, Abdulmecit (2013), “Kur’ân ve Evrim Açısından Canlıların Oluşumu”, *EKEV Akademi Dergisi*, 17/56, 151- 177.
Scott, Eugenie C. (2000), “The Creation-Evolution Continiuum”, (www.ncse.com/creation/general/creation-continiuum).
Sterman, Baruch (1994), Judaism and Darwinian Evolution”, *A Journal of Orthodox Jewish Thought*, 29/1, (Fall), 48-75.
Spanner, D. C. (1995), “Darwin, Charles”, *New Dictionary Christian Ethics and Pastoral Theology*, ed. David Atkinson- David H. Field, Leicester: Intervarsity Press, 279.
Tatlı, A. (2008), *Evrim ve Yaratılış*, İstanbul: Nesil Yayınları.
Tokat, Latif (2009), “ Dünya Görüşü- Din İlişkisi”, *Hitit İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/9, 41-63.

Yakıt, İsmail (1979), *L'Attitude du Christianisme et de l'Islam en Face du Darwinisme*, Paris.
Yakıt, İsmail (1998), "Kur'an'da İnsanın Yaratılışı ve Evrimi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, (1- 16).
http://www.independent.co.uk/news/world/europe/pope-francis-declares-evolution-and-big-bang-theory-are-right-and-god-isnt-a-magician-with-a-magic-9822514.html (1.11.2017).
http://www.hakveadalet.com/wp-content/uploads/Evrim-Tarihi.pdf (22.11.2017)
Hüseyin Atay, Bilim, Evrim ve Kur'an, 11-12, 14-16, http://huseyinatay.com/images/dosya/998614.pdf (22.11.2017).

YUNUS EMRE'DE YARATILIŞ VE TEKÂMÜL FİKRİ

Öğr. Gör. Mustafa ÖZÇELİK
Dumlupınar Üniversitesi, Emekli Öğretim Görevlisi.
m.ozcelik26 @gmail.com

Özet

Yaratılış konusu hem dinin, hem ilmin hem felsefenin hatta mitolojinin ilgilendiği, görüş bildirdiği, açıklamalar yaptığı bir temel konudur. İşte bu konuda söz söyleyen bir disiplin de tasavvuftur. Biz burada tasavvufun bu konuya nasıl yaklaştığını, neler söylediğini bir mutasavvıfı şairden, Yunus Emre'den hareketle aktarmak istiyoruz. Zira Yunus Emre'nin eserleri, bir felsefe eseri yazmak kaygısıyla kaleme alınmış olmamakla beraber, bütünü dikkate alındığında, bütünlüklü bir felsefi kurguyla karşılaşılmaktadır. Onda varlık problemi/kavramı ekseninde gelişen, bilgi ve değere ilişkin konuların ve problemlerin bir bütün teşkil edecek biçimde ele alındığı görülür. Üstelik Yunus Emre eserlerinde sadece yaratılış konusunu ele almaz, ona bağlı olarak tekâmül fikrini de ele alır. Böylece hem yaratılışın nasıl gerçekleştiği hem de niçin yaratıldığımız ve bu amaca uygun tekâmülümüzün nasıl gerçekleşebileceği konusunda da açıklamalar getirir. Yaratılış ve tekâmülün bu gün de insanoğlunun cevap aradığı temel bir mesele olması sebebiyle Yunus Emre'nin söyledikleri meselenin izahında bize hayli imkân kazandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Allah, Yaratılış, Tekâmül, Tasavvuf, Yunus Emre.

The Idea of Creation and Evolution in Yunus Emre

Abstract

The issue of creation is a fundamental subject in that both religion, science, philosophy and even mythology are interested and explain. Mysticism is another discipline that comments in this topic. We want to convey how mysticism approaches to this issue, what it says with reference to a mystic poet Yunus Emre. Because the works of Yunus Emre, while not being taken with the concern of writing a philosophical piece, are encountered in a totally philosophical setting when taken into consideration the whole. It is seen that the issues and problems related knowledge and value that develop in the axis of the entity problem/concept are taken into consideration as a whole in Yunus Emre. Moreover, Yunus Emre does not only deal with the issue of creation in his works, but also treats the idea of evolution correspondingly. Thus, they explain both how creation happened and why we were created and in accordance with this purpose how our creation could occur. Since creation and evolution are fundamental issues for human beings to seek answers even in today's world, Yunus Emre's sayings will give us a lot of oppurtunity in the exploration of these issues

Keywords: Allah, Creation, Evolution, Mysticism, Yunus Emre

Giriş

Yaratılış ve tekâmül konusu hem dinin, hem ilmin hem felsefenin hatta mitolojinin ilgilendiği, görüş bildirdiği, açıklamalar yaptığı bir temel konudur. İşte bu konuda söz söyleyen bir disiplin de tasavvuftur. Biz burada tasavvufun bu konuya nasıl yaklaştığını, neler söylediğini bir mutasavvıf şairden, Yunus Emre'den hareketle aktarmak istiyoruz. Zira Yunus Emre bir filozof değildir ama bir mutasavvıftır. Eserlerinde de bu anlayışı bütün yönleriyle ele almış ve ortaya modern algıya göre bir felsefi metin sayılabilecek bir eser koymuştur. Bu eserde hem varlık hem de bilgi konusunda görüşler bulunmaktadır.

Bu konuda ilk söz olarak şunu söylemeliyiz. Yunus Emre'nin varlık telakkisi ve tekâmül fikri, inandığı dinin ve mensubu olduğu tasavvuf anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir. Konuya getirdiği yorumlar, bu anlayışı açıklayıcı mahiyette bir genişlik ve derinlik taşıdığı için bir hayli önemlidir.

Diğer felsefeciler ve ilim adamları ise en azından bir bölümü, sahip oldukları bazı ön yargıları ya da bağlı oldukları felsefî görüşleri, bilimsel bir görünüm altında topluma empoze etme gayreti içindedirler. Mesela tesadüflerin karmaşa ve

düzensizlikten başka bir şey oluşturamadığını gözleriyle gördükleri halde, kâinattaki ve canlılardaki tasarım, plan ve düzenin tesadüfler sonucu ortaya çıktığını savunurlar. Bu durum tamamen yaratılış konusunda vahyin söylediklerini geçersiz kılmak gibi bir çabanın sonucudur. Dolayısıyla evrim meselesi ilmî olmaktan öte ideolojik bir mesele olarak görülmekte, ele alınmaktadır. Bu da evrim teorisinin ilmî bir teori olma özelliğine sahip olmadığını göstermektedir. Zaten evrim, insanlar tarafından hiçbir zaman gözlemlenebilen bir olay da olmamıştır. Diğer yandan deney yöntemleri ile de incelenemez. Mesela hiç kimse bir balığın kurbağaya, bir maymunun insana değiştiğine şahit olmamıştır.

1-Yunus Emre'nin Konuya Yaklaşımı

Yunus Emre, bu önemli konuya ilim, felsefe ve mitolojiden farklı olarak dört temel soruyla yaklaşır. Bu sorular "*Nasıl, ne(y)den ve niçin ve kim tarafından yaratıldık?*" Sorularıdır. Yani yaratılma süreci, yaratılışın maddî unsurları, dünyaya neden gönderildiğimiz ve bütün bunların faili olan varlık kimdir? Sorularıdır. Diğerlerinde bu kapsayıcılık ve çeşitlilik, özellikle "*niçin ve neden* yaratıldık?" sorularına cevap yoktur. Daha çok "*nasıl?*"sorusuyla meşguldürler.

Bu soruya odaklanmak ise tamamen metafizikten uzak, kutsal olanla bağını koparmış, seküler, pozitivist bir varoluş tasavvurunu ortaya çıkarmıştır. Bu tür bir anlayışta ise "*anlam*" tamamen ortadan kalkmış olmaktadır. Böylece yaratıcının kim olduğu ve yaratılma amacını açıklamadıkları/açıklayamadıkları için söylediklerini her ne kadar ilmî kılıfa büründürmek isteseler de, söyledikleri boşlukta kalmakta ve insanı tatmin etmemektedir.

2-Yunus Emre'de Yaratılış Fikri

Yunus Emre'nin yaratılışa ilişkin söyledikleri ağırlıklı olarak "*Risalet'ün Nushiyye*" isimli eserinde yer almaktadır. Bu eserde insanın kim tarafından, nasıl ve neden yaratıldığına ve nasıl tekâmül edeceğine dair anlatımlar vardır.

a-Yunus Emre, her şeyden önce insanın tıpkı kâinat gibi yaratılmış bir varlık olduğunu ve onu yaratanın da Allah olduğu fikrini temel bir ilke olarak belirtir. O, daha bu ilk kabulüyle insanın yaratılmayıp tesadüf ve evrim sonucu meydana geldiğini söyleyerek Yaratıcı ve yaratma fikrini reddeden evrimcilerden, maddeci materyalistlerden ayrılır. Felsefeciler ve evrimci bilim adamları sadece var olanın varoluş şeklini incelerken Yunus Emre, var olanı var edenle birlikte ele almaktadır. Buna göre insan, yaratılan; Allah da yaratandır.

b-Yunus Emre "*Yaratılış nasıl gerçekleşmiştir?*" sorusunun cevabında ise, önce âlemin nasıl yaratıldığı cevabını vererek başlar. Çünkü bedene ait bir yerin olması gerekir. Bu da âlemdir. Âlem ise "*Allah'ın dışındaki bütün var olanlar*"

demektir. Ve bunlar Allah'ın varlığın delaleti ve alameti olarak var edilmişlerdir. Yunus Emre, Allah katında var olan âleme "*vahdet âlemi"* derken bu yaratılana yani kâinata da "*Kesret âlemi*" der.

Buna göre Cenab-ı Hak, kudretinden bir gevher yaratmış, bu gevhere nazar kılınca da nazarın heybetinden gevher erimiş, onun nurundan yedi kat yeri, buğusundan yedi kat göğü, damlasından yedi denizi, o denizin köpüğünden dağları yaratmıştır. Allah, bu yaratmayı "*Kün*" emriyle gerçekleştirmiştir. Yunus, bunu "*Kün'i bir kez söyledin, her nesneyi var eyledin*" şeklinde ifade eder.

Yir gök yaradılmadın Hak bir gevher eyledi
Nazar kıldı gevhere sığmadı devr eyledi
Gevherden buğ çıkardı ol buğdan gök yaratdı
Gökyüzinün bezeğin çok ılduzlar eyledi
Göke eyitdi dön didi ay ü gün yürsün didi
Suyu muallak dutup üstüni yir eyledi

Allah tarafından var edilen (yaratılan) insan biri "*can"*, diğeri "*ten"* olmak üzere iki ayrı varlık türünden yaratılmıştır. Ten onun görünen tarafı ve görünüş halidir. Can'a gelince insanda iki türlü can vardır. Biri, diğer canlılarda da bulunan ve onlara dirilik, canlılık ve hayat veren kudrettir ki buna "*hayvani can*" diyebiliriz. Fakat Kur'an'da ilâhî fıtrat şeklinde ifade edilen bir başka can daha vardır ki bu sadece insanlara mahsus bir durumdur. Ve bu Kur'an'daki muhtelif ayetlerde "*ruh-ı menfuh*" diye nitelenen ilâhî cevherdir.

3-Bu noktada âlemin nasıl yaratıldığına daha sonra da niçin yaratıldığına da bakmak gerekir. Zira bu da insanın yaratılış hikmetini açıklamada önemli bir bilgidir. Yunus, bu durumu *"Aşk ile çalındı kalem/Aşka esir duru âlem*" diyerek açıklar ve aşka bağlar. Bunu tasavvufi manada elbette bir anlamı ve yorumu vardır. Kısaca şu söylenebilir:

İnsan, yaratılışın sırrına erdiğinde var olduğunu anlar. Bu sırra ise aşk ile ulaşır. Ad ile varoluş arasındaki sıkı bağı göstermesi bakımından adının "*aşk*" tarafından verildiğini söylediği şu dizeleri dikkat çekicidir:

Bana kiriş didiler ışka giriş didiler
Benüm adum 'ışk virdi ben durmazam kolmaşda

Böylece Yunus Emre, varlığın sırrına ermesiyle kendisinin Allah'ın bir parçası olduğunu kavrar:

Adumı Yûnus dakdum sırrum âleme çakdum
Levh ü kalemden öndin dilde söylenen benem
Yunus eydür hîç şek degül ol benven ü ben olvanun

Ben ne dirisem dost tutar dost didügin ben tutaram

Dizelerinde Yunus'un kendi adını kendisinin vermesi, bu kavrayışın sonucu olarak kendisini Yaratıcı'nın bir parçası olduğunu fark etmesi anlamını taşımaktadır.

Fakat sözü uzatmamak için daha genel bir dille şöyle söyleyelim. Allah, âlemi de insanları da kendine kul olsunlar, ibadet etsinler diye yaratmıştır. Bu Kur'anı Kerim'de de açıkça şöyle belirtilir:

"*Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.*" (Zariyat/56).

Peki, Allah'ın buna ihtiyacı mı var? Elbette yoktur. Burada insana ilâhî cevherden taşıdığı nur dolayısıyla ona verilen değer söz konusudur. İnsan için bu yaratılma yani dünyaya gönderilme bir özel durumu ifade eder. İnsan böyle bir kader sırrıyla Allah'ın hem "*muhatabı hem de halifesi olma"* özelliği kazanmıştır. Buna göre kâinat, insan için yaratılmıştır ve insan bu kâinata bir "*anlam*" için gönderilmiştir.

3-İnsanın Yaratılışı ve Anasır-ı Erbaa

Yunus Emre'nin insanın yaratılışı ile ilgili olarak kullandığı temel kavram, "*toprak*", "*su*", "*ateş*" ve "*hava*"yı ifade eden "*Anasır-ı erbaa"* (dört unsur) kavramıdır. Her konuda olduğu gibi, bu konuda da Batı'yı önde göstermek isteyenler, bu görüşün Yunan felsefecilerine ait olduğunu söylerler. Antik Yunan'da antropomorfik tanrı inancı hâkim olduğu için yaratma veya yoktan var olma (ex-nihilo) fikri mevcut değildir. Bu sebeple Grekler'e göre tanrı (veya tanrılar) kâinatı yoktan var etmiş değildir; aksine o, kendisi gibi ezelî olan kâinatın ilk maddesine sadece şekil verip onu düzene sokmuştur. İşte tanrı gibi ezelî olan bu ilk maddenin ne olduğu Grek düşüncesinin kuruluş döneminde çok tartışılmıştır." Buna göre mesela Thales (M.Ö. 634-548) su; Anaximenes (M.Ö. 570-500) hava; Herakleitos (M.Ö. 540-480) ateş; Xenophanes ise (M.Ö. 570-475) toprak kavramını söylerler. Empedokles ise (M.Ö. 490-430) konuya bütüncül yaklaşarak toprak, su, hava ve ateşi bütün varlıkların temelini oluşturan aslî unsurlar olarak ele almıştır. Bu dört unsur nazariyesinin sistemleştirilip tabiat bilimlerinde hâkim görüş halini alması Aristo'yla olmuştur. Helenistik dönemde daha çok kabul görmüş ve sonradan Süryanîler aracılığıyla Arapça'ya aktarılmış olan dört unsur nazariyesi, böylece İslam felsefesinin de gündemine anasır-ı erbaa olarak girmiştir.

İslâm felsefesindeki anasır-ı erbaa anlayışının antik Yunan düşüncesinden geldiğini, İslam filozoflarında bu tür atıfların yapıldığını reddedecek değiliz. Ne

var ki durum böyle olmakla beraber, konunun Kur'an'da da bir izah şekli vardır. Bu kavram Kur'an ve hadislerde terminolojik olarak geçmemekle birlikte bu dört unsur ve faziletlerinden sıklıkla bahsedilir. Mesela sadece Vâkı'a sûresinde Allah'ın nimetleri olan bu dört unsur zikredilmiştir. Yine yaratılışla ilgili ayetlerde bu dört madde hepsi bir arada zikredilmese bile temas edilen kavramlar arasındadır. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

"İnsanı çamurdan oluşan bir özden yarattık.(Müminun/12), *"O yarattığı her şeyi güzel yaratmıştır. Ve insanın yaratılışına çamurdan başlamıştır." (Secde/7) "Sizi topraktan yaratması O'nun delillerindendir."* (Rum/20) *"Ey insanlar; eğer siz öldükten sonra dirilmek hususunda herhangi bir şüphe içinde iseniz şu muhakkaktır ki biz sizin aslınızı topraktan, sonra onun zürriyetini insan suyundan, sonra pıhtılaşmış bir kandan, daha sonra da hilkati belli belirsiz bir çiğnem etten yarattık ve bunları size kudretimizi apaçık gösterelim diye yaptık.* (Hac /5)

Buna göre Kur'an, insan yaratılırken kullanılan ham maddelerin toprak ve su olduğunu ortaya koymaktadır. Kur'an, bazen bu ham maddeleri ayrı ayrı vurgulamakta, bazen de insanın çamurdan yaratıldığını söyleyip; toprak ve suyun bileşiminden insanın yaratıldığını açıklamaktadır. Bundan dolayıdır ki tasavvufun yaratılış anlayışı Kur'an temellidir. Özellikle Yunus Emre, "*Risâletü'n-Nushiyye*", Erzurumlu İbrahim Hakkı "*Marifetnâme"* ve İbn Arabî "*Fütuhat-ı Mekkiyye*" eserlerinde bu konuya müstakil manzume ve bölümler ayırmışlardır. İşte Yunus'un söyledikleri bu ayetlerden mülhemdir. Bu yüzden bu fikrin Yunan filozoflarında olması aynı hakikatin iki inanç ve kültür coğrafyasında da benimsendiğini gösterir. Dolayısıyla Yunus Emre, yaratılışa ilişkin anlatımını işte bu dört unsurdan hareketle başlar:

Padişah'ın hikmeti gör neyledi
Ateş su toprak ve yele söyledi
Getirdi toprağı çekip besmele
Kendi de hazırdı orda heybetle
Toprakla sudan yaratıp bir cisim
Verdi bu cisme Âdem diye isim
Sonra rüzgâr gelip kuruttu onu
Âdem'in cismi ondandır, bil bunu
En son ateş gelerek ısıttı onu
Isınınca girdi bedene canı
"Can tene girsin!" diye ferman oldu
Padişah emri ona derman oldu
Can girdi bedeni aydınlattı
Ten de canın canına neşe kattı

Şükürler edip dedi ki: "Ey Rahman
Şaşılmaz benim gibi bin yaratsan!"

Yunus Emre, burada sadece insanın Allah tarafından yaratıldığına değil, yaratılış aşamasına da temas etmektedir. Bu bir tür, yaratılış devrelerinin biyo-fizik açıklamasıdır. Kaynağı da Kur'an'dır:

"O (Allah) *ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı ve insanı yaratmaya çamurdan başladı. Sonra onun neslini, hakir bir sudan* (süzülmüş) *bir hulâsadan* (nutfeden) *kıldı. Sonra onu* (insan sûretinde) *düzeltip içine kendi* (yarattığı) *rûhundan üfledi; hem sizin için kulaklar, gözler ve kalbler yaptı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!"* (Secde/ 7-8-9)

Buna göre tekrar belirtecek olursak, Allah, insanı "*toprak, su, hava ve ateş"*ten yaratmıştır. Yaratılışın ilk aşamasında bu dört unsur, Allah'ın emriyle bir araya gelmiş ve onlardan "*insan*" yaratılmış Allah da ona "*Âdem*" adını vermiştir. Daha sonra ise bu varlığa "*can* (ruh) üfürülmüş, böylece beden canlılık kazanmıştır. Burada ruhun bu yaratmadan önce mi var olduğu sorusu akla gelebilir. Yunus Emre buna da bir açıklık getirir. Ona göre "*ruh*" Allah katında var olandır.

Öyleyse insan, ruh yönüyle bedeni yaratılışından önce de var olan bir "*nur*" idi.

"Sizin önce insan olarak maddenizi yarattık, sonra (teşekkül devresinde insan olarak) *şekil verdik."* (A'râf 7/11) âyeti bizi insanın kimyasal karışımında rol oynayan toprak, su, hava ve ateş maddelerine götürür.

4-Yunus Emre'de Tekâmül fikri

Tekâmül, kelime anlamı olarak "*olgunlaşma, gelişme, evrim"* gibi anlamlara gelmektedir. Ama bu durumu sadece fiziksel manada anlamak doğru olmaz. Buna göre iki hatta üç tür tekâmülden yahut evrimden söz edilmelidir.

a-İlki "*biyolojik tekâmül*"dür ki, bu insanın Allah'ın dilemesiyle topraktan yaratılması, sonra ona can üfürülmesi ve insan olarak dünya hayatından ortaya çıkması sürecidir. Buna biraz önce değinmiştik. Buna göre insan ham maddesi olan dört unsurdan insan olarak yaratıldı. Evrimcilerin iddia ettikleri gibi başka bir türden insana dönüşmedi. İnsan olduktan sonra da başka türe dönüşmesi söz konusu değildir.

b-İkincisi "*sosyal tekâmül*"dür ve daha çok medeniyetlerin değişimi, gelişimi olarak ele alınır. Mesela Auguste Comte evrimci bir sosyolog olarak, tüm toplumların önce teolojik daha sonra metafizik ve en nihayetinde pozitivist aşamaya ulaşacaklarını söyler. Teolojik aşamada toplumlar çevrelerinde olup bitenleri açıklamak için Tanrıları kullanmışlardır. Metafizik aşamada ise ruh gibi kavramlar geniş yer bulmaktadır. Metafizik, pozitivizme geçmek için bir basamak taşıdır. En nihayetinde tüm modern toplumlar pozitivist aşamaya ulaşacaklardır.

Böylece evrimlerini tamamlayacaklardır. Pozitivist aşamada insanlar deney ve gözlem ile olguları açıklayacaklardır. Bu anlayışa sosyal Darvinizm demek elbette mümkündür. Yine medeniyetlerin doğma, büyüme ve ölme süreçleri de bu manada ele alınabilir.

c-Konumuz açısından bizi ilgilendiren ise "*psikolojik tekâmül*" yahut "*ruhi tekâmül"* olup ahlaki ve manevi gelişimi ifade eder. Asıl evrim budur. Zira fiziksel evrim yaratılış sürecinde başlayıp neticeye ulaşmıştır. Bu kavrama felsefe, sosyoloji ve psikoloji belli şekillerde anlamlar yüklemektedir. Tasavvuf ya da İslam'da bu kelimeden anlaşılan insanın dünya hayatındaki ruhsal gelişimi, değişimi, dönüşümü kastedilmektedir. Tasavvufun önüne koyduğu hedef, insan-ı kâmil olmaktır. Bu ise ruhun bu seviyeye ulaşması için geçirdiği aşamaları ve olgunlaşma sürecini ifade eder. Bunun gerçekleşmesi insanın kendi iç dünyasında davranışlarına yön veren müspet özelliklerini artırması ve menfileri yok etmesiyle sağlanır. Buna tasavvufta "*seyr ü sülûk*" denir. Yunus Emre kendi serüvenini anlatırken bu süreci ve neticesini şöyle açıklar:

Taptuğun tapısında kul olduk kapısında
Yunus miskin çiğ idik piştik elhamdülillah

5-Ruhî tekamülün süreçleri

Yunus Emre, kâinatı da kâinatın bir özü özeti olan insanı da sadece maddî veya fizikî bir gerçeklik olarak anlamaz ve anlatmaz. İnsan, bedenle birlikte *nefs, akıl, aşk"* veya *"gönül"*le özel bir tecrübe yaşar. Dolayısıyla insanoğlunun bu bedenli varoluş macerası içerisinde, kendi şuuru ve iradesi ile şekillendireceği ve yaşayacağı bir imkân sahası bulunmaktadır. Burada insan, eksiklikten tamlığa ve kemale doğru bir varoluş tecrübesi geçirir. Bu tecrübe onu bilen bir varlık olmanın yanı sıra, özgür ve sorumlu olan bir değer varlığı haline getirir.

Şimdi biraz geriye gidelim. İnsanın dört unsurdan yaratıldığını söylemiştik. Buna göre hava, su, toprak ve ateşten yaratılan varlığa can üflenmiş ve insan olmuştu. Cana ek olarak ona bir de akıl verilmiştir. İşte insan aklın da yardımıyla hamlıktan olgunluğa doğru tekâmül meydana gelir. Bu bir mücadele sürecidir ve bu dört unsurdan insana geçen müspet ve menfi özellikler arasında gerçekleşir. Bunu anlamak için Yunus'un bu dört unsurla insana geçen huylar için ne söylediğine bakalım.

Toprakla geldi bize dört nitelik
Sabır, hoş huy tevekkül ve yücelik

Suyla beraber geldi dört türlü hâl
Temizlik, cömertlik, lütuf ve visal

Rüzgârla beraber geldi dört heves

Yalan, riya, sabırsızlık ve nefes
Ateşle geldi dört türlü felâket
Şehvet kibir açgözlülük ve haset
Canla birlikte geldi dört özellik
Utanma ahlâk üstünlük ve birlik

İşte insan varlığında yer alan bu iyi ve kötü huylar, tekâmül noktasında bir rol alırlar ve insan gönlüne egemen olmak isterler. Sonuçta hangisi galip gelirse kalp, ona göre hükmeder. İşte acelecilikten sabra, basitlikten yüceliğe, kirlilikten temizliğe, ayrılıktan birliğe… yönelme bahsedilen tekamülün merhalelerdir.

Şu nefs şehrinden vereyim de haber
Ondan ümit ve beklentini gider
Sana gönderilmiş iki sultan var
Ten mülkünü zaptetmek ister bunlar
Biri Rahmanî can katından gelir
Biri şeytanî, kin katından gelir
Gör şimdi kendini kime taparsın
Kime kapı açıp kime kaparsın

....

Her neyi seversen imanın odur
Nasıl sevmezsin ki sultanın odur

Tasavvufta ruhi tekâmülün devrelerini daha geniş manada nefsin mertebeleri bağlamında da açılamak mümkündür. Buna göre nefs, yedi basamakta ele alınır.

1-Bunlardan ilki insan bedeninin istek ve arzularına dönük, zevk ve şehveti tanrı edinen, kötü bir yaşam tarzını tercih eden nefistir ki buna "*Nefs-i Emmare*" denir.

2-İkinci basamakta kendisini kınayan, işlediklerinden dolayı pişmanlık duyan ve kendini hesaba çeken nefis gelir ki, buna da "*Nefs-i Levvâme*" adı verilir.

3-Kendi iç hesaplaşmasını başarıyla gerçekleştiren nefs ise, "*Nefs-i Mülhime*" adını alır. Bu iç arınmayla ilham ve keşfe mazhar olmaya başlar. Neyin hayır, neyin şer olduğunu idrak edebilme melekesine sahip olur. Kötülüklere karşı direnme gücünü elde eder.

4- İç hesaplaşmada nihai amaç güzel ahlak sahibi olmaktır. "*Nefs-i Mutmainne"* adı verilen nefs ise, kötü ve çirkin sıfatlardan kurtulup güzel ahlak ile hemhâl olan nefs demektir.

5-Bu aşamada en önemli kavram teslimiyettir. İşte “*Nefs-i Râdiye”* adı verilen nefs basamağında kişi, kendisi hakkında tecellî eden kaza ve kader hükümlerine tereddütsüz teslim olup rıza gösterir.

6- “*Nefs-i Marziyye*” basamağında ise, Allah ile kul arasında rızanın müşterek hale geldiği görülür.

7- Son basamak olan “*Nefs-i Kâmile*”de kişi, artık olgunlaşma sürecini tamamlamış duruma gelir ve böylece bütün marifet makamlarını kazanarak irşat mevkiine yükselir.

Bu basamakları/makamları insanın kendi başına aşması mümkün değildir. Nasıl bir hastalığın tedavisi doktor olmadan mümkün değilse, ruhîl hastalıklardan arınıp manevî sağlığa kavuşmak, yani kemal noktasına gelmek de bir manevî doktorla olabilecek bir iştir. Bu doktor, tasavvuf literatüründe “*mürşid”* olarak adlandırılır. Mürşid, daha önce bu mertebeleri geçmiş, tekâmülü tamamlamış rehber demektir. Onu bir tür, “*dönüştürücü*” olarak da düşünebiliriz. Dönüşmek ise bulunduğu halden Peygamber Efendimiz’in (sav) istediği güzel hale sahip olur duruma gelmektir. Onun ahlakıyla ahlaklanmaktır. Şunu da söyleyelim ki, mutasavvıfların bu derecelendirmesi de yine Kur’an’a dayanır. Pek çok ayet, bu tekâmül aşamalarına kaynaklık teşkil eder.

Bu süreç fıtrata uygun bir değişim halini ifade eder. Fakat bahsettiğimiz bu ruhî gelişim ve değişim süreçleri modern zamanlarda farklı algılanmış, vahyin söylediklerinin üzerini örtmek için kişisel gelişim teorileri ortaya çıkarılmıştır. Bu yeni anlayışta fizikî sağlık ve gelişim, yetenek keşfine dayalı mental gelişim, duygusal gelişim gibi süreçler insan gerçekliği, yani “*fıtrat”* esas alınmadığı için sonuçsuz kalmakta ve “olgun insan” diyebileceğimiz bir misali ortaya çıkaramamaktadır. Bu yüzden tasavvuf anlayışındaki gelişim ilkelerinin yeni bir dil ve yorumla modern kültüre kazandırılması gerekmektedir.

6-İnsan Niçin Yaratıldı?

Yunus Emre’ye göre yaratılış konusunda temel soru sadece “*nasıl?”* sorusu değildir. Daha çok önemsediği konu, “*niçin?”* yaratıldığımızdır. Zira bu sorunun cevabı nasıl yaratıldığımız sorusunu da bir temel anlayışa oturmak için zorunludur. Mesela günümüzdeki seküler hayatın inşası büyük ölçüde “*niçin?”* sorusu unutulmasıyla /unutturulmasıyla mümkün olabilmiştir. Oysa bu soru önemlidir. Bu soru, nasıl ve neyden yaratıldık? sorusu ile sorulup cevabı bulunduğunda yaratanın Allah olduğu fikrinin kabulü gerçekleşecek ve insan için bundan sonrasını açıklamak hayli kolaylaşacaktır. Çünkü niye yaratıldığı sorusunu sormayanın yaratılışın ne şekilde gerçekleştiğini sormasının da bir manası kalmaz.

İnsan Kur'ana göre kulluk için yaratılmıştır. *"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım*." (Zariyat 56) ayeti bunu söyler.

Tasavvufçular "*Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim. Bu sebeple bilinmek için mahlûkatı yarattım. Onlara nimetleri sevdirdim. Bu vesileyle beni bildiler."* hadîs-i kudsîsi ile konuya yaklaşarak kulluk kavramına zengin bir mana yüklerler. Kul, Allah'ın hem halifesi hem de muhatabıdır. Bu durum onu dünyada sorumlu aynı zamanda sorunlu kılar. Sorun nefs mücadelesinden kaynaklanır. İşte ruhî tekâmülde bu problemleri aşarak hem hayatı hem de öncesi ve sonrasını anlamlı hale getirmektir.

Sonuç

Sonuç olarak Yunus Emre, hem kâinatı hem de insanın yaratılışını öncelikle bir yaratıcının (Allah) varlığına bağlı olarak açıklar. İnsan Allah'ın dilemesiyle toprak ve sudan yaratılmış buna ateş ve yel de eklenmiştir. Sonra ona kendi ruhundan üflemiş ve insan adıyla halifesi ve muhatabı olarak yeryüzüne göndermiştir. Yunus, tekâmülü ise fiziksel olarak açıkladığı gibi, daha çok ruhî tekâmül boyutunda ele almıştır. Bunu yaparken yaratılış konusunda ilim adamlarından ve felsefecilerden farklı olarak sadece yaratılış süreci üzerinde durmamış, kim yarattı?, Neyden, nasıl ve niçin yarattı? Sorularına da cevap vermiştir. Bu da hem yaratılışımızı ve hem de dünyada bulunma amacımızı manalı hale getirmiştir..

Kaynaklar

Ahmet Yüksel Özemre, İslam'da Aklın Önemi ve Sınırı, Denge y., İstanbul, 1996
Bayram Dalkılıç, Yunus Emre'de Allah, Âlem ve İnsan Münasebeti, Kendözü y., Konya, 2004.
Caner Taslaman, Evrim Teorisi, Felsefe ve Tanrı, İstanbul y., İstanbul, 2007.
Erkan Yar, Ruh-Beden İlişkisi Açısından İnsanın Bütünlüğü Sorunu, Ankara Okulu y., Ankara, 2000.
Faruk Yılmaz, Yunus Emre, Hayatı, Düşüncesi, Etkisi, Marifet y., İstanbul, 1992.
İbrahim Hakkı E. (nşr. D. Yılmaz; H. Kılıç), Marifetname, Çelik y., İstanbul, 2011
Mehmet Bayraktar, Yunus Emre ve Aşk Felsefesi, İş Bankası y., Ankara, 1994
Metin Yaşa, Din Felsefesi Açısından Yunus Emre'de Aşk, Yaratılış ve Ölüm, Ankara Okulu y., Ankara, 2002.
Necip Taylan, Düşünce Tarihinde Tanrı Sorunu, Ay Işığı Kitapları, İstanbul, 1998
Süleyman Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet y.,İstanbul, 1991.
Yunus Emre, Risalet'ün-Nushiyye, Haz. Erdoğan Boz, Gazi Kitabevi y., Ankara, 2012.

Yunus Emre, Hayatı ve Açıklamalı Divanı, Ahmet Eğilmez, Gelenek y., İstanbul, 2017.

Makaleler

Bekir Karlığa, "Anasır-ı Erbaa", İslam Ansiklopedisi TDV. İstanbul, c. 3, İstanbul, 1991. s. 149-151.

İbrahim Ethem Karataş, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Marifetname'sinde Anasırı-I Erbaa (Dört Unsur) Görüşü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 33, 2014 Güz, 104-122.

İsmail Yakıt, Darwin'den Önce İslam Düşünürlerinde Evrimle İlgili Fikirler, Felsefe Arşivi, Sayı: 24, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi y., İstanbul (1984).

Musa Kaval, Yunus Emre ve Mevlâna'nin Eserlerinde İnsan ve Tekâmülü, *Uşak* Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Uşak, 2013.

Mustafa Ergün, *Tasavvuf Eğitimi Açısından Yunus Emre,* X.Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni (6-8 Mayıs 2010), Eskişehir, 2011. 6/2, 101-122.

Bilimsel Veriler Işığında:

KUR'AN-I KERİM'DE ADI GEÇEN TIBBİ BİTKİLERİN FARMAKOLOJİK ETKİLERİ

Prof. Dr. İlkay Erdoğan ORHAN

Gazi Üniv., Eczacılık Fakültesi, Farmakognozi Anabilim dalı, 06330 Ankara.

iorhan@gazi.edu.tr

Özet

Bitkiler, en kadim çağlardan beri insanoğlu için hem besin, hem de hastalıklar için şifa kaynağı olagelmiştir. Şu anda yeni ilaç adayı moleküllerin araştırılma ve geliştirilme çalışmalarında da, özellikle tıbbî bitkiler en önemli tabiî kaynaklardan biridir. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de hem besin, hem de şifa amacıyla kullanılan bitkilerden bahsedilen birçok ayet bulunmaktadır. Bu şekilde bahsi geçen bitkilerin başında hurma (*Phoenix dactylifera* L.) ve zeytin (*Olea europaea* L.) gelmekte olup, çörekotu (*Nigella sativa* L.), nar (*Punica granatum* L.), üzüm (*Vitis vinifera* L.), incir (*Ficus carica* L.), sarımsak (*Allium sativum* L.), soğan (*Allium cepa* L.), reyhan (*Ocimum basilicum* L.) ve zencefil (*Zingiber officinalis* Roscoe) de Kuran'da adı geçen bitkiler arasındadır. Örneğin zeytin (zeytûn) kelimesi hem meyvesini, hem de ağacın kendisini kasteden şekilde, Kur'ân-ı Kerîm'de altı yerde ifade edilmektedir. Bu sunumda, Kur'an'da adı geçen tıbbî bitkilerin farmakolojik etkileri hakkında bilimsel veriler ışığında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tıbbî bitkiler, şifa, Kur'an-ı Kerim, bilimsel veri.

Pharmacological Effects Of Medicinal Plants Mentioned In Holy Qur'an In The Light Of Scientific Data

Abstract

Since the most ancient times, plants have been the source of both food and cure for diseases. At the moment, medicinal plants in particular are one of the most important natural sources in research and development of novel drug candidate molecules. Our Holy Qur'an contains many verses in which a lot of plants used both for food and healing purposes are mentioned. In this regard, the mostly mentioned plants are date (*Phoenix dactylifera* L.) and olive (*Olea europaea* L.), while black seed (*Nigella sativa* L.), pomegranate (*Punica granatum* L.), grape (*Vitis vinifera* L.), fig (*Ficus carica* L.), garlic (*Allium sativum* L.), onion (*Allium cepa* L.), basil (*Ocimum basilicum* L.), and ginger (*Zingiber officinalis* Roscoe) are among the plants referred in Holy Qur'an. For instance; the word "olive", which points out to both the fruits and tree itself, is expressed six times in Qur'an. In this presentation, information will be given about pharmacological effects of the medicinal plants cited in Holy Qur'an.

Keywords: Medicinal plants, healing, Holy Qur'an, scientific data.

Giriş

Tüm semavî dinlerde adı geçen 5 meyve vardır. Bunlar; zeytin, incir, hurma, üzüm ve nardır. Ancak Kuran-ı Kerim'de de bu bitkiler ve yanısıra başka bitki türlerinden de bahsedilmektedir. Kuran-ı Kerim'de bitkilerden bahseden surelere örnek vermek gerekirse, bunlar arasında;

- "*Bitkilerin her birinde düşünen bir insan ve toplum için ibretler vardır*." (Şuara / 7-9).
- "*Veya senin bir hurma bahçen ve üzüm bağın olmalı; öyle ki, içlerinden gürül gürül ırmaklar akıtmalısın*." (İsra sûresi / 91).
- "*Andolsun incire ve zeytine*" (Tin sûresi / 1).
- "*Yapraklı daneler ve hoş kokulu reyhan vardır*" (Rahman sûresi / 12).
- "*Ona rahatlık, güzel kokulu reyhan ve Naîm cenneti vardır*" (Vâkıa sûresi / 89)

bulunmaktadır.

Ayrıca Kuran-ı Kerim'de de gıda olarak tüketilen diğer bitkilerden de bahsedilmektedir:

- "*Hani bir zamanlar, "Ey Musa, biz tek çeşit yemeğe asla katlanamayacağız, yeter artık bizim için Rabbine dua et de bize yerin yetiştirdiği şeylerden; sebzesinden, acurundan, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarsın." dediniz. O da size "O üstün olanı daha aşağı olanla değiştirmek mi istiyorsunuz?*"(Bakara sûresi / 61).
- "(Allah) *su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır.*" (Nahlsûresi / 11)
- "*Biz, yeryüzünde nice nice hurma bahçeleri, üzüm bağları yarattık ve oralarda birçok pınarlar fışkırttık*." (Yasin sûresi / 34).

- “*Gökten suyu indiren O'dur. Onunla her çeşit bitkiyi çıkardık, o bitkiden bir yeşillik çıkardık, ondan da birbiri üzerine binmiş taneler; hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar* (bahçeleri) *çıkarıyoruz.* (Bunların) *kimi birbirine benzer, kimi benzemez. Bunlar meyvelendikleri zaman meyvelerinin olgunlaşmasına bakın! Bunlarda inanan bir toplum için ibretler vardır*.” (En’amsûresi / 99).
- “Çardaklı ve çardaksız (üzüm) bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmaları, ekinleri, birbirine benzer ve benzemez biçimde zeytin ve narları yaratan O'dur. Her biri meyve verdiği zaman meyvesinden yiyin. Devşirilip toplandığı gün de hakkını (zekât ve sadakasını) verin, fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez.”(En’am sûresi / 141)
- “Meyveleri salkım salkım dizili muz ağaçları” (Vâkıa sûresi / 29).

Kuran-ı Kerim’de bahsi geçen bu bitkilerden tıbbî olanlardan bazılarının bilimsel veriler ışığında daha yakından inceleyelim:

1-Hurma (*Phoenix dactylifera* L.)

Ortadoğu bölgesine özgü bir bitki olan hurma, Avustralya, Meksika, Güney Amerika, Güney Afrika ve Amerika Birleşik Devletlerinde (güney California, Arizona, Texas) de yetişmektedir. Dünyada en fazla hurma üreten 10 ülke arasında ise Mısır, İran, Cezayir, Suudi Arabistan, Irak, Pakistan, Sudan, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Tunus’tur.

Peygamberimiz (sav) orucun hurma ile açılmasını tavsiye etmiştir. Resulullah (sav), namaz kılmadan önce birkaç taze hurma ile orucunu açardı. Eğer taze hurma yoksa, kuru hurma ile açardı. Eğer kuru hurma da bulamazsa, birkaç yudum su yudumlardı (Câmiü's-Sağîr, No: 272).

Efendimiz Aleyhissalâtu Vesselâm, hurma ile süte "atyabân" derdi yani "iki en güzel şey" (Hakim, el-Müstedrek 4/119).

Kadim Mısır medeniyetinde de duvar resimlerine hurma ağaçları resmedilmiştir.

Hurmanın içindeki besleyici öğeler arasında karbonhidratlar (%70 oranında; glukoz ve fruktoz eşit oranda), protein, yağ, lifler, vitaminler [tiyamin (B_1), riboflavin (B_2), niasin (B_3), pantotenik asit (B_5), piridoksin (B_6) ve folat (B_9)] ve mineraller (kalsiyum, demir, magnezyum, selenyum, bakır, fosfor, potasyum, çinko, sülfür, kobalt, flor, manganez ve boron) bulunduğu tespit edilmiştir (Al Alawi et al., 2017).

Hurmada bulunan sekonder metabolitler arasında karotenoitler önemli bir yer tutmaktadır. Karotenoit miktarları (100 mg’da) mukayese edildiğinde, kuru hurmada 0.97 mg, incirde 0.032 mg, kayısıda ise 2.20 mg civarındadır (Al Alawi et al., 2017). Bitkideki majör flavonoitler lutein ve β-karoten, minör olanlar ise neoksantin, violaksantin ve anteraksantindir. Hurmada, fitosteroller (β-sitosterol, stigmasterol, kampesterol, izofukosterol, vs), fitoöstrojenler (formononetin, daidzein, genistein, glisitein, matairesinol, larisiresinol, pinoresinol, sekoisolarisiresinol, kumestrol, vs), fenolik asitler (*p*-kumarik asit, ferulik asit, sinapik asit, vanillik asit, gallik asit, kumaroilkinik asit, protokateşuik asit, siringik asit, kaffeik asit, ferulik asit, klorojenik asit, salisilik asit, vs) ve flavonoitler (apigenin, luteolin, kersetin, diosmetin, kemferol, rutin, vs) gibi diğer

sekonder metabolit grupları da mevcuttur (Al-Farsi et al., 2005; Al-Shahib & Marshall, 2003).

Hurma üzerinde yapılan çalışmalar, bitkinin antioksidan, anviral, antifungal ve antibakteriyel, antienflamatuvar, antitoksik (kurşun asetat, okratoksin), antitümör (gastrik, prostat, kolon, meme ve akciğer), hipolipidemik, antidiyabetik ve hepatoprotektif aktivitelere sahip olduğuna işaret etmektedir (Al-Farsi et al., 2005;Al-Farsi& Lee, 2008; Vayalil, 2012).

Ayrıca 18-55 yaş arasındaki 22 deneği kapsayan randomize, kontrollü, çapraz geçişli, 3 hafta süren bir klinik çalışmada, günde 7 hurma (yaklaşık 50 g) tüketiminin bağırsak mikrobiyotasına ve kolon kanseri üzerine etkileri incelenmiş; günlük hurma tüketiminin genotoksisiteyi anlamlı derecede azalttığı ve bağırsak mikrobiyotasını hiç değiştirmeden kolon kanser riskini azalttığı tespit edilmiştir.

2- Zeytin (*Olea europaea* L.)

Zeytin bitkisi hem yağı, hem de yaprakları açısından tıbbî öneme sahiptir. Tipik bir Akdeniz bitkisi olup, zeytin yetiştiriciliğinin ilk insanlarla birlikte başladığı kabul edilmekte ve “zeytin bütün ağaçların ilkidir” denilmektedir. Eski Mısır'da zeytin, tanrısal erdemlere eşlik ederdi. Firavun Tutankamon'un başındaki zeytin yapraklarıyla örülü taç, adaletin tacıydı. Tıp biliminin kurucusu sayılan Hipokrat, yıkanamayanlara, hiç olmazsa zeytin yağıyla vücutlarını ovmalarını önermiştir. Tarihte bilinen ilk zeytin koruma kanunu olarak, Antik Yunan'da yedi bilgeden biri kabul edilen Solon'un koyduğu kanunlarla zeytin ağacı kesenlere ağır cezalar uygulanmıştır. Hiçbir ağaç, insanlık tarafından zeytin ağacı kadar kutsi kabul edilmemiş, hiçbir ağacın üstüne bu kadar çok efsane söylenmemiştir. Uzun ömürlü ve dayanıklı olması nedeniyle Anadolu'da 'ölmez ağacı' olarak da anılan zeytin ağaçları binlerce yıl yaşayabilmektedir. Zeytin ağacının anavatanı Ön Asya olarak bilinmekte olup, M.Ö. 5000 yıllarında yabani zeytin ağacı ilk kez yaklaşık Anadolu coğrafyasında ehlileştirilmiştir (Besnard et al., baskıda).

Bitki doymamış yağ asitleri, zeytin biyofenolleri, 3,4-dihidroksifenil etanol, 4-hidroksifenil etanol (tirozol), 4-hidroksifenilasetik asit, protokateşinik asit, siringik asit, vanillik asit, kaffeik asit, kumarik asit, sekoiridoitler (oleuropein & ligustrozitaglikon), lignanlar (pinorezinoller) ve alfa-tokoferol (E vitamini) taşımaktadır (Gouvinhas et al., 2017).

Bitkinin yaprak ekstreleri ve zeytinyağının antihipertansif, antihiperglisemik, antioksidan, antimikrobiyal, antitümör, antienflamatuvar ve kardiyoprotektif gibi etkilere sahip olduğu bildirilmiştir (Elias et al., 2017; Gouvinhas et al., 2017; Yarla et al., 2018; Yatoo et al., baskıda).

3-Nar - (*Punica granatum* L.)

Binlerce yıldan beri birçok kültürde nar, bolluk ve bereket simgesi olan narın, yaklaşık M.Ö. 3500 yıllarından itibaren yetiştirildiği bilinir.Tüm Akdeniz bölgesinde yetişmektedir.Antik Mısır’da ölüler, ikinci yaşamın umuduyla, narla birlikte

gömülmüşlerdir. Kur’an-ı Kerim’de 3 ayrı ayet-i kerime’de (Enam Suresi 99 ve 141. Sureler ve Rahman Suresi 68. ayetinde) geçen nardan, “Allah’ın yarattığı güzelliklerin bir örneği” olarak ve ‘cennet meyvesi’ olarak bahsedilmektedir. Bilim adamlarına göre narın vatanı Azerbaycan’dır, dünyaya buradan yayılmıştır. Nar, bahardan başlayarak güze kadar çiçek açmaya devam eden ve meyve veren yegâne bitkidir. Türkiye, narın anavatanı sınırları içerisinde olup, binlerce yıldır bu meyveyi üretmekte ve tüketmektedir.

Narın kimyasal bileşiminde gövde kabuklarında %0.35-0.60 oranında, kök kabuklarında ise % 3’ün üzerinde alkaloit, meyve, çiçek ve tanenlerde yoğun miktarda antosiyaninler ve flavonoitler, meyva kabuklarının % 2.58 oranında poliholozitile nar suyunda, hemen hemen bütün aminoasitler (valin ile metiyoninin ise çok yüksek konsantrasyonda) bulunmaktadır (Wu&Tian, 2017).

Meyvenin yenen kısmında ise %14.31karotenoit ve % 4.68 beta-karoten, tohumların yağ asidi bileşimi incelendiğinde; serbest yağ asitleriyle birlikte punisik asit (%63.5), C vit (10.20 mg/100 g), protein (1.67 g/100 g), kalsiyum (10 mg/100 g), potasyum (236 mg/100 g) olduğu bildirilmiştir. Narın farmakolojik etkileri arasında antihelmentik, antikanser (kolon, meme, prostat), antioksidan, antidiyabetik, nöroprotektif, antiobezite, kıkırdak koruyucu (osteoartrit) ve gastroprotektif etki bulunmaktadır (Zarfeshani et al., 2014; Shaygannia et al., 2016; Panth et al., 2017;Wu&Tian, 2017).

4-İncir (*Ficus carica* L.)

Tüm dinlerde kutsal meyve, cennet meyvesi olarak kabul edilen incir, üzüm (asma) ve zeytinle beraber kutsal toprakların bitki örtüsünde de bulunmaktadır. Kur’an-ı Kerim’in 95. suresi olan Tin (incir) suresinde «*İncir ve zeytine yemin olsun ki*» denilmektedir. Türkiye yaklaşık 1.1 milyon ton olan dünya incir üretiminin %24.9’unu, dünya kuru incir üretiminin ise yaklaşık % 54.3’ünü tek başına karşılamaktadır. Arkeolojik çalışmalarda Neolitik ve geç Neolitik çağa ve Bronz çağına (M.Ö. 4000) ait incir kalıntılarına rastlanmıştır. Sümer kralı Urukagina’nın M.Ö. 2900 yıllarındaki yazıtlarında incirden söz ettiği bilinmektedir. Asurlularca incir, M.Ö. 2000’li yıllarda dahi bilinmektedir. Finikeliler ve eski Yunanlılarda incir kuru meyve olarak denizciler için zengin besin kaynağı olmuştur. Girit’te M.Ö. 1600 yıllarında incir yetiştirildiği belirtilmektedir. Taze ve kuru incirdeki besleyici öğelerin muhtevası değişmektedir. Mukayese edildiğinde taze incirde (100 g) protein %1.3, yağ %0.3, karbonhidrat %9.5, lif %2.3, karoten 150 µg, B1 vit 0.03 mg, B6 vit 0.08 mg, C vit 2 mg, potasyum 200 mg, kalsiyum 38 mg, magnezyum 15 mg, fosfor 15 mg, demir 0.3 mg ve çinko 0.3 mg iken, kuru incirde (100 g) protein %3.6, yağ %1.6, karbonhidrat %52.9, lif %12.4, karoten 64 µg, B1 vit 0.08 mg, B6 vit 0.26 mg, C vit 1 mg, potasyum 970 mg, kalsiyum 250 mg, magnezyum 80 mg, fosfor 89 mg, demir 4.2 mg ve çinko 0.7 mg olarak tespit edilmiştir (Vinson et al., 2005; Badgujar et al., 2014).

İncirin farmakolojik aktiviteleri arasında antienflamatuvar, antikanser, hepatoprotektif, hipoglisemik, antihelmentik, anti-konstipasyon (kabızlığa karşı), antiviral/antimikrobiyal,

immünstimülan gibi etkiler bulunmaktadır (Mawa et al., 2013; Badgujar et al., 2014; Barolo et al., 2014).

5-Üzüm (*Vitis vinifera* L.)

Üzüm geçmişten bu yana çok fazla tüketilen ve sağlığımıza faydalı olarak bilinen bir meyvedir. Diğer meyvelerle kıyaslandığında en fazla çeşide sahip olan türlerden biri olan üzümün 15.000'nin üzerinde çeşidi bulunduğu tahmin edilmektedir. Anavatanı Anadolu olan çeşit sayısı ise 1200'ün üzerindedir. Bitkinin dünyanın birçok yöresinde aynı dönemde bulunduğu ispatlanmıştır. Türkiye, kültür asması (*Vitis vinifera L.*) ve bağcılık kültürünün anavatanı olması nedeniyle zengin bir gen potansiyeline sahiptir. M.Ö. 6000'den sonra kültüre alındığı tahmin edilmekte, M.Ö. 2400'lerden kalan Mısır hiyerogliflerinde üzüm yetiştiriciliği tasvir edilmektedir. Selçuklu ve Osmanlı Döneminde cami ve sarayların duvar çinilerinde asmanın ve üzümün kullanıldığı görülmektedir.

Üzümün antioksidan, antikanser, hepatoprotektif, hipoglisemik, antiviral/antimikrobiyal, kardiyoprotektif, anti-aging, menopoz/osteoporozda koruyucu etki gibi çok çeşitli farmakolojik etkileri tespit edilmiştir (Pasinetti et al., 2015; Singh et al., 2016; Rasines-Perea&Teissedre, 2017; Natarajan et al., 2017).

Ayrıca üzüm kabuğunda yüksek oranda bulunan resveratrol adlı molekülün çağımızın en popüler bitkisel kökenli molekülleri arasında olup, farmakolojik aktiviteleri ve dolayısıyla insan sağlığına yönelik faydalı etkileri çok çeşitlidir (Rauf et al., 2016; Zhu et al., 2017; Fogacci et al., 2018). Resveratrolün yanısıra, üzüm (özellikle çekirdeği) polifenoller açısından çok zengindir (Woerdeman et al., 2017; Rasines-Perea&Teissedre, 2017).

Sonuç

Bu bildiride Kur'an-ı Kerim'de çok bahsi geçen bitki türlerinden özellikle tıbbî amaçla kullanılanlar arasında bulunan hurma, zeytin, nar, incir ve üzümün fitokimyasal muhtevaları ve farmakolojik etkileri hakkında son yıllardaki bilimsel literatür ile desteklenerek bilgi verilmiştir. Tarihin en kadim bitkilerinden olan ve Kur'an-ı Kerim'de de sağlığa faydalı özelliklerine atıfta bulunulan bu bitki türleri tıbbî özelliklerinin yansıra, aynı zamanda insan sağlığı için çok faydalı besinlerdir.

İşte insanı yaratan kim ise, insanın sıhhat ve sağlığına uygun bitkileri de yaratan O'dur.

Cenab-ı Hak yeryüzünü adeta bir eczane gibi yapmış ve her derde deva olacak ilaçları da o büyük eczanede istif etmiş ve insanlığın hizmetine sunmuştur.

Demek ki, insanı yaratan da O'dur. İnsana dermanı ve şifayı veren de O'dur. O'nu bulsan bütün dertlerden kurtuldun. Cenâb-ı Hakkı bulan neyi kaybeder? Ve O'nu kaybeden neyi kazanır? Yani, O'nu bulan herşeyi bulur. O'nu bulmayan hiçbir şey bulmaz, bulsa da başına belâ bulur (Nursi, 2016).

Kaynaklar

Al-Alawi, R.A., Al-Mashiqri, J.H., Al-Nadabi,J.S.M., Al-Shihi, B.I., Baqi, Y. Datepalmtree (*Phoenix dactylifera* L.): Natural products and the rapeuticoptions. *Frontiers in PlantScience*, 8: Articlenumber 845, 2017.
Al-Farsi, M., Alaşalvar, C., Morris, A., Baron, M., Shahidi, F. Comparison of antioxidantactivity, anthocyanins, carotenoids, andphenolics of thre enative fresh and sun-dried date (*Phoenix dactylifera* L.) varieties grown in Oman. *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, 53, 7592-7599, 2005.
Al-Farsi, M.A., Lee, C.Y. Nutritional and functional properties of dates: a review.*Critical Reviewsin Food Science and Nutrition*, 48(10):877-887, 2008.
Al-Shahib, W., Marshall, R.J. Thefruit of the date palm: its possibleuse as the best food for the future? *International Journal of Food Science and Nutrition*, 54(4):247-259, 2003.
Badgujar, S.B., Patel, V.V., Bandivdekar, A.H., Mahajan, R.T. Traditionaluses, phytochemistry and pharmacology of *Ficuscarica*: a review.*Pharmaceutical Biology*, 52(11):1487-1503, 2014.
Barolo, M.I., RuizMostacero, N., López, S.N. *Ficus carica* L. (Moraceae): an ancientsource of foodandhealth.*Food Chemistry*, 164:119-127, 2014.
Besnard, G., Terral, J.F., Cornille, A. On the origins and domestication of the olive: a review and perspectives. *Annals of Botany* (baskıda).
Eid, N., Osmanova, H., Natchez, C., Walton, G., Costabile, A., Gibson, G., Rowland, I., Spencer, J.P. Impact of palm date consumption on microbiota growth and largeint estinal health: a randomised, controlled, cross-over, human intervention study. *British Journal of Nutrition*, 114(8):1226-1236, 2015.
Elias, S., Wisam, S., Luai, A., Massad, B., Nimer, A. Lipotoxicity in obesity: benefit of oliveoil. *Advance Experimental and Medical Biology*, 960:607-617, 2017.
Fogacci, F., Tocci, G., Presta, V., Fratter, A., Borghi, C., Cicero, A.F.G. Effect of resveratrol on blood pressure: A systematic review and meta-analysis of randomized, controlled, clinical trials. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*, 23:1-14, 2018.
Gouvinhas, I., Machado, N., Sobreira, C., Domínguez-Perles, R., Gomes, S., Rosa, E., Barros, A. Critical review on the significance of olive phytochemicals in plant physiology and human health. *Molecules*, 22(11),pii: E1986, 2017.
Mawa, S., Husain, K., Jantan, I. *Ficus carica* L. (Moraceae): phytochemistry, traditional uses and biological activities. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2013, 974256, 2013.
Natarajan, S.B., Hwang, J.W., Kim, Y.S., Kim, E.K., Park, P.J. Ocular promoting activity of grape polyphenols-A review. *Environmental Toxicology and Pharmacology*, 50:83-90, 2017.
Panth, N., Manandhar, B., Paudel, K.R. Antican ceractivity of *Punica granatum* (pome granate): a review. *Phyto therapy Research*, 31(4):568-578, 2017.
Nursi, B. S. Mektubat. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları-605, 2. baskı, Ankara, 2016.

Pasinetti, G.M., Wang, J., Ho, L., Zhao, W., Dubner, L.Roles of resveratrol and other grape-derived polyphenols in Alzheimer's disease prevention and treatment. *Biochimica & Biophysics Acta*, 1852(6):1202-1208, 2015.

Rasines-Perea, Z., Teissedre, P.L. Grape polyphenols' effects in human cardiovascular diseases and diabetes. *Molecules*, 22(1),pii: E68, 2017.

Rauf, A., Imran, M., Butt, M.S., Nadeem, M., Peters, D.G., Mubarak, M.S. Resveratrol as an anti-cancer agent: a review. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*, 21:1-20, 2016.

Shaygannia, E., Bahmani, M., Zamanzad, B., Rafieian-Kopaei, M. A review study on *Punica granatum* L. *Journal of Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 21(3):221-227, 2016.

Singh, C.K., Siddiqui, I.A., El-Abd, S., Mukhtar, H., Ahmad, N. Combination chemoprevention with grape antioxidants. *Molecular Nutrition and Food Research*, 60(6):1406-1415, 2016.

Vayalil, P.K. Datefruits (*Phoenix dactylifera* Linn): an emerging medicinal food. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*, 52(3):249-271, 2012.

Vinson, J.A., Zubik, L., Bose, P., Samman, N., Proch, J. Dried fruits: excellent *in vitro* and *in vivo*a ntioxidants. *Journal of the American College of Nutrition*, 24(1):44-50, 2005.

Woerdeman, J., van Poelgeest, E., Ket, J.C.F., Eringa, E.C., Serné, E.H., Smulders, Y.M. Do grape polyphenols improve metabolic syndrome components? A systematic review.*European Journal of Clinical Nutrition*, 71(12):1381-1392, 2017.

Wu, S., Tian, L. Diverse phytochemical sand bioactivities in the ancient fruit and modern functional food pome granate (*Punica granatum*). *Molecules*, 22(10),pii: E1606, 2017.

Yarla, N.S., Polito, A., Peluso, I. Effects of oliveoil on TNF-α and IL-6 in humans: implication in obesity and frailty. *Endocrine Metabolism and Immune Disorders Drug Targets*, 18(1):63-74, 2018.

Yatoo, M.I., Gopalakrishnan, A., Saxena, A., Parray, O.R., Tufani, N.A., Chakraborty, S., Tiwari, R., Dhama, K., Iqbal, H.M.N. Anti-Inflammatory drugs and herbs with special emphasis on herbal medicines for countering inflammatory diseases and disorders - a review. *Recent Patents in Inflammatory and Allergy Drug Discovery* (baskıda).

Zarfeshany, A., Asgary, S., Javanmard, S.H. Potent health effects of pomegranate. *Advances in Biomedical Research*, 3:100, 2014.

Zhu, X.D., Lei, X.P., Dong, W.B. Resveratrol as a potential the rapeutic drug forrespiratory system diseases.*Drug Design Development and Therapy*, 11:3591-3598, 2017.

KUTSAL KİTAPLARDA İNSANIN YARATILIŞI

Dr. Öğr. Üyesi Selahattin ÇELİK
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Coğrafya Bölümü
selahattincelik@kilis.edu.tr

Özet

İlk insanın ne zaman, nerede ve nasıl ortaya çıktığı, günümüze gelinceye kadar geçirdiği gelişim aşamaları ile cin, şeytan, ahiret, cennet, cehennem gibi kelime ve kavramlar her zaman merak konusu olmuştur. Yazılı tarihten önceki devirler hakkında hala pek az bilgi mevcuttur. İnsan ve tabiî hayatla ilgili mevcut olan bilgiler, yeraltından çıkarılan fosillerin incelenmesi sonucu ileri sürülen tahmin ve teorilerden ibaret kalmıştır. Bütün çabalara rağmen ilk insanın ne zamandan beri dünya hayatına başladığına dair hiçbir kesin ve net bilgi elde edilememiş ve ilk dönemlerin karanlığı tam olarak aydınlanamamıştır. Bu konularda aslı değiştirilmemiş kutsal kaynaklarda verilen bilgilerin dışında, bu devirler hakkında pek az bilgilere sahibiz.

Yaratılış hakkında insanlar iki farklı görüşe sahiptir. Bunlardan biri maddeyi esas alan materyalist görüş, diğeri yaratılışın var olduğunu savunan maneviyatçı görüştür. Materyalist görüş, kâinat ve insanın tesadüfler sonucu oluştuğunu iddia ederek manevî değerleri yok sayar ve her şeyin maddeden ibaret olduğunu kabul

eder. Maneviyatçı görüş ise kâinatın ve insanın bir yaratıcısı olduğuna inanarak madde ve manayı iç içe ahenkli bir bütünlük teşkil ettiğini savunur.

Kutsal kitaplarda ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'dir. İnsanının, yaratıkların en güzeli olarak yaratıldığı asla değişikliğe uğramayan son kutsal kitabın birçok yerinde açıkça ifade edilmektedir. Yaratıcı, yarattığı insanın önüne iki yol açmıştır: Birisi kendi emir ve tavsiyelerini, gönderdiği kitap ve görevlendirdiği peygamberler vasıtasıyla bildirdiği ve hiçbir kötülüğün oluşmasına izin vermediği, insanların birbirlerine zarar vermeden kardeşçe yaşadığı hidayet yoludur.

Öbürü ise insanların tamamen kendi düşünce ve isteklerinin ön planda olduğu, bencilliğin sınır tanımadığı, "insan insanın kurdu olduğu" dalalet yolu. Bu yolların tercihinde seçim tamamen insana bırakılmıştır. Ancak burada apaçık bir gerçek vardır ki; Yaratıcının, insanın insana zarar verdiği kötü yolu seçmesine asla ve asla rızası yoktur. O'nun net olarak istediği, özetle insanların iki âlem (dünya ve ahiret) saadetidir. İnsanın gerçek kurtuluşa ve huzura erebilmesi, bizzat kendi iradesini iyi, doğru güzel, adil ve faydalı olandan yana kullanarak hidayet yolunu tercih etmesine bağlıdır.

Bu çalışmada ilk insan ve ilk kadının yaratılışı ve yaratılış gerçeği hakkında kutsal kitaplarda geçen bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda söz konusu kaynakların çeşitli meal, tefsir ve yorumları ile peygamberler tarihi, Kur'an atlasları gibi kaynaklar taranarak konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer Aktarımı, İnsan, Kutsal Kitap, Yaratılış.

The Creation Of People In The Sacred Books

Abstract

Words and concepts such as when, where and how the first person emerged, the stages of development that he had until the day he arrived, and gin, devil, hereafter, heaven, hell have always been a matter of curiosity. There is still title information about the previous periods from the written date. The information available on human and natural life is only the estimation and the oriels that have been put forward as a result of examining the fossils extracted from underground. Despite all the struggle, no precise and clearing formation has ever been obtained as to how the first human has ever begun the world's life, and the darkness of his early periods has not been fully enlightened. We have little knowledge of these periods, except for the facts given in the original unchanged sacred sources.

People about Creation have two different views. One of these is a materialist view based on matter, a view of the spiritualist who argues that there is another

creation. The materialist view ignores spiritual values by claiming that the universe and man are the result of coincidences and accepts that everything is composed of material. The spiritual view, on the other hand, argues that the universe and the human being are creators, constituting a harmonious whole within matter and meaning.

The first man and the first prophet of the Holy Book are mentioned. It is emphasized that it is Adam. It is manifested in many places in the last sacred book, in which the human being was created the most beautiful of the creatures and never underwent any change. It is mentioned here that the Creator has created two ways in which the person he has created has clearly and precisely defined his boundaries: one is the guidance path in which his own order sand recommendations are conveyed through the book he sent and the prophets he has appointed and he does not allow any evil to occur; On the other hand, the way of the path of "the human being is set by man" is the way that people hold their own thoughts and wishes on the front line and do not know the limits of their selfishness. The choice is entirely human. But here is the obvious truth; The Creator never and never has the opportunity to choose the bad way that man hurt man. What He wants is to choose the right way for the two worlds (the world and the hereafter) to provide happiness. It depends on the person choosing the right way of guidance by using his own will in good, proper, fair, and useful way.

In his work, the information about the creation of the first human and the first woman the adventurous adventure of the first human being and the fact of creation are mentioned. In this context, it was tried to explain the subject with various meanings, interpretations and interpretations of the sources, history of the prophets, sources such as the atlas of the Qur'an.

Keywords: Felicity, Human Creation, the Bible Value Transfer.

1-Giriş

Bu sonsuz kâinatta sayısız varlık yaratılmıştır. Hiç biri çirkin ve bozuk bir biçimde değildir. Her varlığın kendine has güzelliği vardır ve kendi yaratılış tarzı ile uyumludur. Belli bir hikmete göre yaratılan varlıklara en uygun biçim verilmiş ve en uygun keyfiyetlerle donatılmışlardır. İnsanda görmek ve işitmek için yaratılmış olan göz ve kulağın daha iyi, daha uygun bir yapıda düşünülmesi mümkün değildir. Aynı şekilde hava, su ve toprak da yaratılmış oldukları hikmetlere en uygun özelliklere sahip olarak yaratılmışlardır. Hiçbir kimse, herhangi bir yaratığın biçiminde ne bir kusur, ne de bir çatlak gösterebilir ve ne de o biçiminde herhangi bir değişiklik yapabilir. Yaparsa, fıtrata uymayan bu değişikliğin hemen sırıttığı ve yapanı aciz bıraktığı görülür.

İlk insanın yaratılışı ya da insanların ne zamandan beri yeryüzüne teşrif ettikleri hep merak konusu olmuştur. Bu konuda çok sayıda görüş ve teori ileri sürülmüş, hararetli tartışmalar yaşanmıştır. Özellikle kutsal kitaplardaki bilgileri esas alan ve maneviyatı önemseyenlerle varsayımlar (teoriler) ileri süren evrimciler bu meselenin odağına oturmuşlardır. Kutsal kitaplarda ilk insan Hz. Âdem olduğu, kâinatta yer alan sayısız varlık gibi Allah tarafından var edildiği ve ilk kadın olan eşi Hz. Havva'nın da kendisinden yaratıldığı açık ve net bir şekilde belirtilmektedir. Yani ilk insan olan Hz. Âdem'den, İlk kadın olan Hz. Havva yaratılmış ve bu ilk çiftten de diğer insanlar türemiştir. Böylece insanlar günümüze kadar gelmiştir.

Kuran'da Hz. Âdem'in yaratılış ile ilgili ayetlerde, Allah'ın irade ve kudretine özellikle dikkat çekilip, Hz. Âdem'in topraktan yaratıldığı ve evrimle bir ilgisinin olmadığı belirtilmektedir. İnsanlık tarihi de evrimcilerin ileri sürdüğü kadar çok eskilere gitmemektedir. İnsanlığın ilk yayılış noktası Ortadoğu ve özellikle Mezopotamya ve Şam civarıdır. Yahudiler, apokrif kitaplarında Hz. Âdem'in İ.Ö. 3761-3760'ta yaratıldığını kabul ederler.[468] Ancak tahrif edilen kaynakları ve çeşitli varsayımları reddeden bazı bilim insanları, ilk insanın yaratılışı ile ilgili olarak 1400 küsur senedir bir harfi bile değişmeyen Kuran'da bildirilenlerden başka güvenilir bilgiye sahip olmadıklarını[469]belirtirler.

İnsan, Allah'ın kâinatta yarattığı sayısız varlıklardan sadece birisidir ve yaratılmışların en şereflisidir. İnsanı yaratılmışların en şereflisi kılan ise, Allah'ın insana diğer varlıklardan farklı olarak verdiği nimetlerdir. Gerçekten de kendisine verilen akıl, irade, his ve sevgi, düşünce ve muhakeme, irade ve istek, ünsiyet (adaleti zulümden ayırabilme) ve bunların yanında şereflendiği İslam nimetiyle, insan yeryüzünde canlı ve cansız bütün varlıklar üzerinde kesin bir üstünlüğe sahiptir.

İnsanın en güzel bir şekilde yaratılışı ile ilgili olarak Kur'an'da birçok ayet vardır. Bunları bazıları şöyledir:

"*İncire, zeytine, Sina Dağı'na ve şu emin beldeye yemin ederim ki, biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik*.[470]

Bu ayetlerde Allah, insanı ruh ve beden kabiliyetleri bakımından canlıların en mükemmeli olarak yarattığını belirtmektedir. İnsan serbest iradesi ile ya bu kabiliyetlerini en güzel bir şekilde kullanarak, meleklerden bile üstün 'kâmil insan' olacak ya da en kötü bir şekilde kullanarak yaratıkların en aşağı mertebesinde yani Kur'an'da geçen ifade ile 'esfel-i safilin' olarak yer alacaktır.

---

[468] James Barr, p. 380.
[469] Ahmet Bedir, Kur'an-Kerim Atlası, 28.
[470] Tin Suresi, 95, 1-5.

"*O, O'dur ki: Sizi yaratmıştır, öyle iken sizden kâfir de vardır ve sizden mümin de vardır ve Allah, ne yapar olduğunuzu hakkıyla görendir. Gökleri ve yeri hak ile yarattı ve size suret verdi de suretinizi güzel yaptı ve dönüş de ancak onadır.*"[471]

Buradan, Allah'ın insanı her yönüyle üstün meziyetlere sahip olarak yarattığı halde bir kısmının kendi akıl ve hür iradesiyle fıtratlarına uygun olmayan küfrü, bir kısmının da imanı seçtiği anlaşılmaktadır.

2. İlk İnsanın Yaratılışı

Kutsal kitaplara göre ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'dir. O, insanoğlunun atasıdır. Lakabı Ebul Beşer ve Ebu Muhammed'dir. Kur'an'da Allah'ın seçtiği kişiler arasında zikredilerek 'Safiyullah' (seçkin, temiz kul) unvanıyla anılmaktadır.[472]

Sahih olarak kabul edilen bir rivayette de Allah, Âdem'i yeryüzünün her tarafından alınan toprak örneklerinin birleşiminden yaratmıştır. Bu toprağın çeşitliliğinden dolayı da Âdem'in nesli değişik karakterler taşır.[473]

İlk insan olan Hz. Âdem'in yaratılışı Kuran ve Tevrat'ta geçer. Her iki kaynakta da topraktan yaratılarak ruh üflendiği ve böylece canlı bir varlık olduğu açıklanmaktadır. Kuran'da İlk yaratılışla ilgili ayetler şöyle geçer:

"*Hani Rabbin meleklere demişti: 'Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan bir beşer yaratacağım*"[474].

"*Sizi çamurdan yaratan, sonra bir ecel belirleyen O'dur. Adı konulmuş ecel O'nun katındadır. Sonra siz yine kuşkuya kapılıyorsunuz.*"[475].

"*Yaratmaya başlayan, sonra onu tekrarlayan O'dur ki bu, O'nun için pek kolaydır. Göklerde ve yerde* (tecelli eden) *en yüce sıfat O'nundur. O, mutlak güç ve hikmet sahibidir. Allah,* (o yüce varlıktır) *ki sizi yaratmış, sonra rızıklandırmıştır; sonra O, hayatınızı sona erdirecek, daha sonra da sizi* (tekrar) *diriltecektir. Peki, sizin (*Allah'a eş tuttuğunuz) *ortaklarınız içinde bunlardan birini yapabilecek var mı? Allah onların ortak koştuklarından münezzehtir ve yücedir. Sizi güçsüz yaratan, sonra güçsüzlüğün ardından kuvvet veren ve sonra kuvvetin ardından güçsüzlük ve ihtiyarlık veren, Allah'tır. O, dilediğini yaratır. O, hakkıyla bilendir, üstün kudret sahibidir.*"[476]

---

[471]Tegabün Suresi, 64, 2-3.
[472]Ali İmran Suresi, 3, 33.
[473]Ebu Davud, 'Sünnet', 16; Tirmizi, 'Tefsir', 2/1; Müsned, IV, 400.
[474]Hicr Suresi, 15, 28.
[475] Enam Suresi, 6, 2.
[476] Rum Suresi, 30; 27, 40, 54.

Rabbimiz bu ayetlerde insanın yoktan var ettiğini, bunu yapmanın ise ona hiç zor gelmediğini, insanın cenin ve çocukluk döneminde nasıl zayıf ve çaresiz olduğuna, sonra gelişip gücünün zirvesine ulaştığına, daha sonra da nasıl ihtiyarlayıp tekrar güçsüz duruma düştüğüne dikkat çekerek, insanın yalnızca Allah'a kulluk etmesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

"Allah, yaratmayı başlatır ki O, yarattığı her şeyi en güzel yapan ve insanı yaratmaya bir çamurdan başlayandır. Sonra onu iade eder, sonra da siz O'na döndürülürsünüz".[477]

Bir ayette de; "*Allah nezdinde İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir. Allah onu topraktan yarattı. Sonra ona 'ol!' dedi ve oluverdi*"[478] denilerek bu iki peygamberin yaratılışlarındaki olağanüstü duruma işaret edilmektedir. Hz. Âdem'i topraktan, anasız ve babasız olarak yaratan Allah, Hz. İsa'yı da babasız olarak yaratmıştır. Bu ayet, Allah'ın kudretinin sonsuzluğu yanında, Hz. Meryem'in de iffetli olduğunu ifade etmektedir. Allah, yaratıp da bırakan değil devamlı olarak yaratıp kontrol edendir:

"(Allah) *İnsanı yarattı. Göklerde ve yerde bulunan herkes, O'ndan ister. O, her an yaratma halindedir*."[479]

Yaratılış şekli de şöyle belirtilmektedir:

"*Andolsun ki biz insanı kuru bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattık. Yani insan cinsini başlangıçta biz vurulduğunda ses çıkaran kuru bir çiğ çamurdan, değiştirip dönüştürme ile özel bir şekilde yoluna konmuş kokar bir balçıktan yarattık*"[480]

Ayette geçen salsâl, su ile karıştırıldıktan sonra süzülüp kuru çamur haline gelmiş bulunan, yeryüzünün rutubetsiz olan tamtakır durumunu gösteriyor ki, tabiatı itibariyle bunda hayat düşünülemez. Bunun özellikle "salsâl" deyimi ile anlatılması, insanın, yeryüzünden bir tabiat eseri olarak ortaya çıkmasının mümkün olamayacağını tam bir açıklıkla anlatmak içindir. Öyle ya, tamtakır bir kuru çamurun tabiatı, hayata ne kadar zıttır. Tabiata kalsa bunda, insan veya hayvan şöyle dursun, bir otun bitme imkânı bile yoktur. Fakat şu bir gerçektir ki, bundan insan yaratılmıştır. Bu ise doğrudan doğruya Allah Teâlâ'nın kudretinin sanatına, ilim ve hikmetine apaçık bir delildir. Tabiat, kendine bırakılınca hiç değişmemesi gerekirken Allah Teâlâ onu yumuşatıp değiştirerek bir balçık haline çevirmiş ve o balçığa sanat ve hikmeti ile öyle bir sünnet (ilâhî kanun) vermiştir ki

---

[477] Rum Suresi, 30, 11; Secde, 32, 7.
[478] Ali İmran Suresi, 3; 3
[479]Rahman Suresi, 3, 29.
[480]Hicr Suresi, 15, 26

bununla insan yaratılışı için ilâhî kanunun meydana geldiği maya ortaya çıkmıştır.[481]

"*Gerçek şu ki, biz insanı katışık bir nutfeden* (erkek ve kadının dölünden) *yarattık; onu imtihan edelim diye, kendisini işitir ve görür kıldık. Şüphesiz biz ona* (doğru) *yolu gösterdik. İster şükredici olsun, ister nankör. Onları* (İnsanları) *biz yarattık; onların yaratılışını sapasağlam yaptık. Dilediğimizde* (kendilerini yok eder) *yerlerine benzerlerini getiririz*."[482]

Yaratılış şekli Kuran'ın daha birçok yerinde detaylarıyla açıklanmaktadır:

"*Ey insanlar, sizi tek bir nefisten yaratan, ondan eşini yaratan ve her ikisinden birçok erkek ve kadın türetip yayan Rabbiniz'den korkup sakının*."[483]

Bu ayet açık bir şekilde bütün insanların bir tek ana-babadan yaratıldığını belirtmektedir. İlk önce bir tek insanın (Hz. Âdem'in) yaratıldığı ve sonra bütün insanların birbirinden türeyip yeryüzüne yayıldığı açıklanmaktadır. Diğer bir ayette "*Andolsun, biz sizi yarattık, sonra size suret* (biçim, şekil) *verdik'*"[484]denmektedir.

İlk insan Hz. Âdem'in süzülmüş yapışkan, siyah sert balçıktan yaratıldığı Kuran'ın dört ayrı yerinde nüans farklarıyla açıklanmıştır. Bu ilk yaratılış ayetinde insanın yaratılışında iki ayrı kanuna işaret ediliyor. Hz. Âdem'in süzülmüş çamurdan, fakat bizim bilmediğimiz bir kanunla yaratıldığı, O'ndan üreyen insanların ise bizim bildiğimiz biyolojik kanunlarla vücut bulduğu hatırlatılıyor. Yani insanın yaratılış safhaları, bilinen biyolojik ölçülere göre açıklanıyor, böylece yaratan yüce kudretin (Allah'ın) her şeyi belli plan ve kanunlara göre var kıldığı ana fikir mahiyetinde bildiriliyor.[485]

Yaratılıştan sonraki tekâmüle Kur'an'da şöyle işaret buyrulur:

"*Ey insanlar eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan* (aşılanmış yumurtadan), *sonra uzuvları* (önce) *belirsiz,* (sonra) *belirlenmiş canlı et parçasından* (uzuvları zamanla oluşan ceninden) *yarattık ki size* (kudretimizi) *gösterelim. Ve dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için* (sizi büyütürüz). *İçinizden kimi vefat eder; yine içinizden kimi de ömrün en verimsiz çağına kadar götürülür; ta ki bilen bir kimse olduktan sonra bir şey bilmez hale gelsin.*"[486]

---

481 Elmalılı Hicr, 15; 26.
482 İnsan Suresi, 76; 2, 3, 28.
483 Nisa Suresi, 4, 1.
484 Bakara Suresi, 2, 34.
485 Celal Yıldırım, Kuran Tefsiri, Müminun, 23, 12.
486 Hac Suresi, 22, 5.

Allah Teâlâ bu ayette, öldükten sonra tekrar dirilmeyi inkâr edenlere karşı, önce, insanın yaratılışının seyrini veciz bir şekilde ifade buyuruyor. Burada insanın nutfe, yani sperma halinden başlayarak dünyaya gelişine kadarki bu oluşumu açıklanmıştır. 'Alaka' kelimesi Arapçada ilişik, ilişki, kulp, sülük, tutunmak, yakalanmak, donmuş kan gibi manalarda kullanılmaktadır. İnsanın oluşumunda kullanılan 'alaka' kadının, sperm tarafından aşılanmış ve rahme yerleşmiş yumurtasıdır.[487]

"*Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir aşılanmış yumurtadan yarattı.*"[488]

Şunu önemle belirtmek gerekir ki, yaratılış belli bir gelişme süreci takip edebilir. Ancak bu gelişme hiçbir zaman ilâhî irade ve kudretin tesiri olmaksızın tabii bir tekâmül şeklinde olmamıştır. Yaratılış ile ilgili olan bütün Kur'an ayetlerinde Allah'ın irade ve kudretinin etkisine özellikle dikkat çekilmiştir:

"*Andolsun sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra da meleklere, 'Âdem'e secde edin' diye emrettik. İblis'in dışındakiler secde ettiler. O secde edenlerden olmadı.*"[489]

Bu ayette, "*sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra meleklere, "Âdem'e secde edin dedik*" ifadesiyle Hz. Âdem'in birdenbire değil, bir süreç içerisinde yaratılmış olduğunu hatırlatmaktadır. Çünkü önce insanın esas maddesi yaratılmış, sonra ona insan şekli verilmiş, sonra duyularını kazanıp Âdem durumuna gelince, meleklere O'na boyun eğmeleri emredilmiştir. Hz. Âdem'in, Allah'ın "Kün!" emriyle bir anda yaratılmış olması da Allah'ın kudreti dâhilindedir.[490]

Bu ayetlerden kesin olarak anlaşıldığı gibi insan yoktan var edilmiştir. Dolayısıyla bir dizi genetik adaptasyonlardan geçerek tekâmül etiğini iddia eden Darwin'in Evrim Teorisi reddedilmektedir.

İnsanın yaratılmasında şüphesi olanlara bir ayette şöyle seslenilmektedir:

"*Sizi yaratmak mı daha güç, yoksa gökyüzünü yaratmak mı ki, onu Allah bina etti, onu yükseltip düzene koydu. Gecesini kararttı, gündüzünü ağarttı. Kahrolası insan! Ne inkârcıdır! Allah onu neden yarattı? Bir nutfeden* (spermadan) *yarattı da ona şekil verdi. Sonra ona yolu kolaylaştırdı.* (Ana karnından çıkmayı veya hayır ve şer yolunu seçmeyi kolaylaştırdı.) *sonra onun canını aldı ve kabre soktu. Sonra dilediği bir vakitte onu yeniden diriltir.*"[491]

---

[487] Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, TDVY, 321.
[488] Alak Suresi, 96, 1-2.
[489] Araf Suresi, 7, 11.
[490] TDVY, Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, 143.
[491] Naziat Suresi, 79, 27-29.

Bu muazzam kâinatı yaratan, insanı yaratmadan aciz olamaz. "*İlk yaratmada acizlik mi gösterdik? Hayır, onlar yeni bir yaratma hususunda şüphe içindedirler. Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız*."[492]

Yaratılış ile ilgili olarak yapılan bütün bu uyarılara rağmen küfürde inat ederek böbürlenen, yeniden dirilmeyi inkâr edenlere şöyle seslenilmektedir:

"*İnsan görmez mi ki, biz onu meniden yarattık. Bir de bakıyorsun ki, apaçık düşman kesilmiş. Kendi yaratılışını unutarak bize karşı misal getirmeye kalkışıyor ve: 'Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?' diyor. De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. Çünkü O, her türlü yaratmayı iyi bilir. Yeşil ağaçtan sizin için ateş çıkaran O'dur. İşte siz ateşi ondan yakıyorsunuz. Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerlerini yaratmaya kadir değil midir? Evet! Elbette kadirdir. O, her şeyi hakkıyla bilen yaratıcıdır. Bir şey yaratmak istediği zaman O'nun yaptığı 'ol' demekten ibarettir. Hemen oluverir. Her şeyin mülkü kendi elinde olan Allah'ın şanı ne kadar yücedir! Siz de O'na döneceksiniz*."[493]

Bir insanın yaratılması ile bütün insanların yaratılması veya bir varlığın yaratılması ile bütün varlıkların yaratılması arasında, Yaratıcı açısından güçlük bakımından da bir fark yoktur:

"(İnsanlar!) *Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz, ancak tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir. Unutulmasın ki, Allah her şeyi bilen ve görendir.*[494] Yani Yaratıcı kâinattaki bütün sesleri bir veya aynı zamanda işitir; hiçbir ses, bir diğer sesi duymasını engelleyecek kadar O'nun işitmesini sekteye uğratamaz. Aynı şekilde O, bütün kâinatı, içindeki bütün ayrıntısına varıncaya kadar, nesne olsun, olay olsun bir ve aynı zamanda görür ve hiçbir şey, başka bir şeyi görmesini engelleyecek kadar O'nun görüşünü sekteye uğratamaz. Aynı mükemmellik insanın yaratılışı ve yeniden yaratılışı için de söz konusudur. O, yaratılışın başlangıcından beri doğmuş ve kıyamete kadar da doğacak olan insanları aynı anda yeniden yaratmaya muktedirdir. Hiçbir insanın yaratılışı, O'nun aynı anda diğer insanları yaratmasını engelleyecek kadar O'nun yaratıcı gücünü sekteye uğratmaz. Çünkü O'nun için bir tek insanın yaratılışıyla milyarlarca insanın yaratılışı denktir, bir ve aynı şeydir.[495]

Hz. Âdem'in ilk insan olması esas olmakla birlikte, O'nun yaratılışıyla ilgili '*Yeryüzünde orayı fesada verip kan dökecek birini mi yaratacaksın?*' [496] Mealindeki ayette geçen 'halife' kelimesine bakılarak, yeryüzünde Âdem'den

---

[492] Kaf Suresi, 50, 15-16.
[493] Yasin Suresi, 36, 77-83.
[494] Lokman Suresi, 31, 28.
[495]Mevdudi, Tefhimü'l Kur'an, IV, 337.
[496]Bakara Suresi, 2; 31.

önce başka bir insan türü yaşamış olduğunu düşünmek yanlıştır. Çünkü bu kelime daha önceki bir insan topluluğunun yerini alma anlamına gelmeyip, Allah'ın vekili, yani yeryüzünde O'nun hükümlerini yaşatan, uygulayan, dünyayı imar eden ve eşyaya müessir olup, dünyadaki diğer canlı ve cansız her şeyi etki ve tesiri altına alan üstün varlık anlamındadır. Meleklerin, O'nun yaratılması konusundaki endişesi ise, kendileri masum sayıldığından, diğerlerinin günah işleyebileceklerini, bu fiilleri yapmadan önce 'ilmi İlahi'den öğrenmiş olmalarından kaynaklanmaktadır.[497]

Gerçekten sağlıklı düşünen bir insan, göklerin ve yerlerin de içinde bulunduğu bu sonsuz kâinatı yaratan ve bu kadar uzun süredir kusursuz, mükemmel bir şekilde idare eden yaratıcı için insanı yaratmak çok daha basit bir olay olduğunu hemen anlar.

"*Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler*.[498]

"*Şimdi sor onlara! Yaratma bakımından onlar mı daha zor, yoksa bizim yarattığımız (insanlar) mı? Şüphesiz biz kendilerini yapışkan bir çamurdan yarattık*.[499]

İşte Allah (başlangıçta bu şekilde yarattığı) insanı tekrar yaratmaya da kadirdir.

3. En Üstün Yaratık

İnsanın yaratıklar içinde çok özel bir yere sahip olduğunu belirten birçok ayet vardır.

"*Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık*"[500]ayetinde Yüce Allah, insanı ruh ve beden kabiliyetleri bakımından canlıların en mükemmeli olarak yarattığını belirtmektedir. İnsan, serbest iradesi ile ya bu kabiliyetlerini iyi kullanarak 'kâmil insan' olmakla meleklerden bile üstün olabilecek, ya da aksine yönelerek şuurlu varlıkların ve hatta diğer canlıların en aşağı mertebesinde 'esfel-i safilin' olarak yer alacaktır.

"*Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtalarıyla) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık*"[501]

Ayetinde de Allah Teâlâ, insanoğluna lütuf ve ikramının bir özetini vermekte ve onun âlemdeki özel yerine işaret etmektedir. Müfessirlere göre insanın şan ve

---

[497]İbni Kesir, Tefsir, I, 6, 454.
[498] Mümin Suresi, 40, 57.
[499]Saffat Suresi, 37, 11.
[500] Tin Suresi, 95, 4.
[501]İsra Suresi, 17, 70.

şerefi ve diğer varlıklardan üstünlüğü; Allah'ın ona verdiği beden güzelliği, el, göz, kulak, burun gibi organlarını daha becerikli bir şekilde kullanması, konuşabilmesi, gülüp ağlayabilmesi, okuyup yazmasıdır. Bunun yanında başka birtakım varlıkları kendi hizmetinde kullanması, âletleri icat etmesi, olaylar arasındaki sebep sonuç alakasını görmesi ve bu sayede geleceğe yönelik programlar ve hazırlıklar yapması, iyi kötü, doğru yanlış, güzel çirkin, faydalı zararlı, adalet ve zulüm kavramlarının anlamlarını kavrayabilmesi; kısaca, maddî, bedenî, ahlakî ve ruhî meziyetleri haiz olmasıdır.[502]

"*O, insanı bir damla sudan yarattı. Fakat bakarsın ki, (insan) Rabbine apaçık bir hasım oluvermiştir*.[503]

"*Sonra onun soyunu dayanıksız bir suyun özünden (sülaleden), basbayağı bir sudan üretmiştir. Sonra O'nu tamamlayıp ve düzeltip şekillendirip 'bir biçime soktu' ve O'na kendi ruhundan üflemiştir. Ve sizin için kulaklar, gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar az şükrediyorsunuz*!"[504]

O, insanı bir meniden yarattı. Düşünmeli ki bir nutfe, bir sperma damlası ne kadar değersiz bir sıvı, ne güçsüz ve zayıf bir şeydir? Ondan bir insan yaratmak ne büyük bir kudrettir. Maddesine bakınca böyle bir damla sümükten oluşan insan, yalnız yüce Allah'ın kudretiyle, Allah'ın ona üfürdüğü ruh ile duyu ve irade, konuşma ve fikirlerini açıklamaya sahip kuvvetli bir insan kılığına girer de bir de bakarsın o, bir damla spermadan yaratılan mahlûk apaçık bir mücadeleci kesilir. Kendini savunma yolunda çok konuşan bir tartışmacı ve mücadeleci haline gelir. Veya aslını unutur da yaratıcısına karşı açık bir düşman olur. Ona karşı ortak koşmaya, mantık ve felsefeden bahsetmeye kalkışır. Bundan için bütün bu âlemde haksızlık yalnız insanlarda bulunur. Ve onun içindir ki, uyarı emri de insanlara yönelir.[505]

"*Sizi topraktan yaratması, O'nun varlığının delillerindendir. Sonra siz, (her tarafa) yayılan insanlar oluverdiniz. Kaynaşmanız için size kendi cinsinizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır. O'nun delillerinden biri de, gökleri ve yeri yaratması, lisanlarınızın ve renklerinizin değişik olmasıdır. Şüphesiz bunda bilenler için (alınacak) dersler vardır*."[506]

Ayetlerde insanların bir erkek ve bir kadından yaratılmakla beraber farklı özelliklere sahip topluluklara ayrılmış olmaları konusuna da dikkat çekilmektedir.

---

502 TDVY, Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, 273.
503 Nahl Suresi, 16, 4.
504 Secde Suresi, 32, 8-9.
505 Elmalılı, Nahl, 16, 4.
506 Rum Suresi, 30, 20-22.

“*Yeri sizin için yerleşim alanı, göğü de bir bina kılan, size şekil verip te şeklinizi güzel yapan ve sizi temiz besinlerle rızıklandıran Allah'tır. İşte Allah, sizin Rabbinizdir. Âlemlerin Rabbi Allah, yücelerden yücedir. Sizi topraktan, sonra meniden, sonra alakadan* (aşılanmış yumurtadan) *yaratan, sonra bebek olarak çıkaran, sonra sizi güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyarlamanız -ki içinizden daha önce vefat edenler de vardır- ve belli bir vakte ulaşmanız için sizi yaşatan O'dur. Umulur ki düşünürsünüz*.[507]

“Böylesi mükemmel nitelikleriyle bu harika insan ruhu, “dünyada hayvanlar gibi yaşayın” yahut “hayatı hayvanlar gibi orman yasalarına göre düzenleyin” diye bahşedilmedi size. Gözler verildi sizlere ki, nesneleri apaçık göresiniz, körler gibi yaşamayasınız. Kulaklar verildi sizlere ki, nesneleri dikkatle işitesiniz, sağırlar gibi yaşamayasınız! Kalpler verildi sizlere ki, hakikati anlayasınız, düşünce ve eylemde doğru yolu bulasınız. Hayvani yönünüzü besleyip azdıracak şeyleri biriktirmek için tüm kabiliyetlerinizi seferber etmek yahut yaratanınıza karşı isyan programları, isyan felsefeleri hazırlamak için bahşedilmedi size bu kalpler. Bütün bu değeri takdir edilemez nimetlere mazhar olduktan sonra şirk ve ilhadı benimsediğinizde, kendinizde ilahlık vehmettiğinizde yahut düzmece tanrıların kulu haline geldiğinizde, şehvetinizin esiri olduğunuzda, Aslında Allah'a şunu demiş oluyorsunuz:

“Biz bu nimetlere layık değiliz. Sen bizi insan yerine bir maymun yahut bir kurt, bir timsah, bir karga olarak yaratsaydın yeriydi.”[508]

4. İlk Kadının Yaratılışı

Hz. Âdem'in topraktan olan ilk yaratılışından sonra, Hz. Havva'yı da kendisinden yaratarak onları birbirlerine eş yaptı ve onları, diğer insanların yaratılışının müsebbibi kıldı. “*Sizi çifter çifter yarattık*.[509]

“*Allah sizi topraktan yarattı, sonra bir damla sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi çiftler* (erkek ve dişi) *kıldı. O'nun bilgisi olmadan hiçbir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Bir canlıya ömür verilmesi de, onun ömrünün uzatılması da mutlaka bir kitaptadır. Şüphesiz bunlar, Allah'a kolaydır*.”[510]

Ayetten anlaşılan, önce topraktan yaratılan kişinin Hz. Âdem olduğu, daha sonra meniden yaratılanların da diğer insanlar olduğudur. Her şeyin yazılı olduğu kitap ise, Allah'ın bilgisinin ve yapacağı işlerin tespit edildiği Levh-i Mahfuz'dur.[511]

---

[507] Mümin Suresi, 40, 64-67.
[508] Mevdudi, Tefhimü'l Kur'an, IV, 357-358.
[509] Nebe Suresi, 78, 8.
[510] Fatır Suresi, 35, 11.
[511] TDVY, Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, 426.

Âdem Aleyhisselam cennette tek başına yaşarken, Yüce Allah O'na bir uyku verdi. Sol eğe kemiklerinden birini alıp yerine et doldurdu. O daha uykudan uyanmadan Hz. Havva'yı ondan yarattı, Hz. Âdem kendisine verilen uykudan uyanınca başucunda bir kadının oturduğunu gördü. O'na kim ve ne olduğunu, niçin yaratıldığını sorduğunda, Hz. Havva, bir kadın olduğunu ve isminin Havva olduğunu ve onun kendisinden sükûnet bulması için yaratıldığını söyledi. Böylece Allah, Hz. Havva'yı Âdem Aleyhisselam'a eş yaptı ve onlardan insanlar yaratılmaya başlandı.[512]

Bu konudaki ayetler şöyledir:

"*Sizi tek bir nefisten yarattı, sonra ondan kendi eşini var etti ve sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karınlarında, üç karanlık içinde, bir yaratılıştan sonra* (bir başka) *yaratılışa* (dönüştürüp) *yaratmaktadır. İşte Rabbiniz olan Allah budur, mülk O'nundur. O'ndan başka ilah yoktur. Buna rağmen nasıl çevriliyorsunuz?*"[513]

"*Onda 'sükûn bulup durulmanız' için, size kendi nefislerinizden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet kılması da, O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz bunda, düşünebilen bir kavim için gerçekten ayetler vardır*.[514]

Kitab-ı Mukaddes'te ise ilk kadının yaratılışı şöyle anlatılmaktadır:

'*Ve Rab Allah, yerin toprağından Âdem'i yaptı ve O'nun burnuna hayat nefesini üfledi, Âdem yaşayan bir canlı oldu… Ve Rab Allah, Âdem'den aldığı kaburga kemiğinden kadını yarattı ve onu Âdem'e getirdi… Ve Âdem ve karısı ikisi de çıplaktılar ve utançları yoktu*.[515]

Prof. Dr. Ahmet Bedir ilk kadın Hz. Havva'nın yaratılmasıyla ilgili olarak şu bilgileri vermektedir:

İlk kadın, Hz. Âdem'in zevcesi ve insan neslinin annesi olan Havva, Tevrat'ta Havvâh, Eva, Heva ve Eve olarak geçer. Rivayetlerde Âdem, O'nu ilk gördüğünde Havva adını vermiştir. 'Havva' ismi Kuran'da doğrudan geçmeyip 'Âdem'in zevcesi' olarak tanıtılır. Nisa Suresi birinci ayetinde belirtildiği gibi, ilk merhalede insanın eşi müstakil yaratılmayıp, insanın kendisinden yaratılmıştır. Böylece insanın ilk çoğalması mucizevî bir şekilde meydana gelmiştir. Bir mucize olarak gerçekleşirken bu vaka, günümüzde Genom projelerine ciddi bir ilham kaynağıdır. Diğer semavi kitaplar da Havva'nın eşinden yaratıldığı hususunu kabul ederler.[516,517]

---

[512] M. Asım Köksal, Peygamberler Tarihi, 34.
[513]Zümer Suresi, 39, 6.
[514] Rum Suresi, 30, 21.
[515]Kitab-ı Mukaddes, Yaratılış-Tekvin, 2: 7-25.
[516] Tekvin Suresi, 2/18-23.
[517] Ahmet Bedir, Tevhidin Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası, 28, 560.

Bütün âlimlerin ittifakıyla, Hz. Âdem'in eşi Havva, Hz. Âdem'den yaratıldı. Hz. Âdem'de olduğu gibi, Havva'nın da yeryüzünde mi, yoksa cennette mi yaratıldığı ihtilaflıdır. O'ndan yaratılış keyfiyeti ise değişik yorumlara yol açmıştır.

Âdem Aleyhisselam, cennette uykuda iken Havva, Âdem'in nefsinden,[518] O'nun tabiatından veya O'nun eğe kemiğinden yaratıldı. Uyanınca başı ucunda Havva'yı gördü. Havva, bir canlıdan yaratıldığı için bu adı almıştır.[519]

Hz. Âdem ve Havva'nın Cennet'te ne kadar süre kaldığı da bilinmemektedir. Kimi öğle ile ikindi arası bir süre kaldığını söylerken, kimileri de farklı zaman dilimlerini ileri sürmüşlerdir. Bir rivayete ise, dünyadaki zamana göre 130 veya 250 yıl kalmıştır.[520] Yasaklı meyveyi yedikten sonra cennette ne kadar kaldığı ise bilinmemektedir.

Eşinin Hz. Âdem'den nasıl yaratıldığı konusunda kesin ve ayrıntılı bir bilgiye sahip değiliz. Müfessirler, genellikle Hz. Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığını söylerler. Kitab-ı Mukaddes'te de aynı bilgi vardır. Hatta Talmud O'nun Hz. Âdem'in 13. kaburga kemiğinden yaratıldığını belirtir. Kaburga kemiğinden yaratıldığı semavi dinlerle beraber, birçok kültürde de mevcut olmasına rağmen, Kuran'da net bir bilgi yoktur.

Cennetten indirildikten sonraki hayatı hakkında Kuran ve Kitab-ı Mukaddes dışındaki kitaplarda geniş malumat vardır. Bunlara göre, Havva Dicle sularında 37 gün, Âdem ise Eden ırmağında 40 gün kalır. Eden ile Fırat ve Dicle havzası yani Mezopotamya kastedilmektedir. İslami kaynakların çoğunluğuna göre Âdem, Hindistan'a, Havva'da Cidde'ye iner, Müzdelife ve Arafat'ta buluşup bir araya gelirler. Hz. Âdem ve Hz. Havva bir rivayete göre cennette evlenir, bir rivayete göre de cennetten ayrılışlarının 223. gününde evlenirler. Hz. Havva ağrılı bir doğum ile Kabil'i (Kain) ve aynı batından olan kız kardeşi Aklima'yı (Luva), ardından Habil ve Lebuda'yı (Aklejan) dünyaya getirir. Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın her hamilelikte iki çocuk olmak üzere birçok nesilleri olur. Şit Aleyhisselam ise, Habil'in öldürülmesinden sonra tek olarak dünyaya gelir. Hz. Âdem ile Hz. Havva Habil'in öldürülmesinden dolayı 100 yıl yas tutarlar.

Hz. Havva, Hz. Âdem'den bir yıl sonra vefat etmiş ve vefat ettiğinde El-Halil (Hebron) Harem-i Şerif'e (Makpela Mağarası) gömülmüşlerdir.

İslami kaynakların dışındaki bilgilere göre, Nuh tufanında, Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın cesetleri gemiye alınarak, Âdem'inki, bugün Kudüs'te Kıyam Kilisesi'nin yerine defnedilir. Hz. Havva'nınki ise Beytüllahim'e, Mesih'in

---

[518] Nisa Suresi, 4, 1.
[519] İbn-i Asakir, VII, 402; Taberi, Tefsir, I, 513.
[520] Dürrül-Mensur, 1, 127.

doğduğu mağaraya götürülür. Gerçek olan şu ki, bunların metfun bulundukları yer kesin olarak bilinmemektedir. Cidde'de 1928'e kadar, boyu 400, eni 7 ayak genişliğinde Havva'nın mezarı olduğu söylenen bir türbe mevcuttu. Suudi idaresi bunu kaldırttı. Şimdi bu kabrin yerinde Makbaratü Ümmüna Havva (Annemiz Havva Kabristanı) mevcuttur. Hz. Peygamber'in, 'kadınlardan Havva, Asiye, Musa'nın Annesi ve Hz. Meryem olmak üzere dört kadın peygamber vardır' sözüne dayanarak Eş'ari, Hz. Havva'nın da bir peygamber olduğunu beyan etmiştir.[521]

5. Hz. Âdem ve Yaratılış Gerçeği

Canlılık, tesadüfen oluşmamıştır, bilinçli bir biçimde var edilmiştir. Diğer bir deyişle yaratılmıştır. Yani tüm canlı varlıklar, üstün bir güç, bilgi ve akıl sahibi Yaratıcının tasarlamasıyla var olmuşlardır. Yaratıcı yarattığı her şeyi bir hikmet ve sebep ile yaratmıştır. Yani öylesine, iş olsun diye, boşu boşuna bir yaratma söz konusu değildir. İnsan da yaratılmış bir varlıktır. İnsanın fiziki ve ruhi yapısı kusursuz bir yaratıcı tarafından tasarlanıp yaratıldığının delillerindendir.

Ölüm ise bu yaratılışın başka bir delilidir. Son kutsal kitap Kur'an'da bu görüşü destekleyen çok sayıda ayet vardır. Bu gerçek yalnızca bir inanç biçimi değil; akıl, mantık ve bilimin vardığı ortak bir sonuçtur. Halik (Yaratıcı) olan Allah, yaratıp bırakan da değildir. O, sürekli olarak yaratma özelliğine sahiptir:

"*Halkı sürekli yaratmakta olan, sonra onunla iade edecek ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile beraber başka bir ilah mı? De ki: Eğer doğru söyleyenler iseniz, kesin kanıtınızı getiriniz*."[522]

Evrimcilerin ortaya attığı iddialardan biri de insanın maymundan geldiğini ileri sürerek yaratılış gerçeğini insanlardan gizlemeleridir. Yaratılan kâinatta bir tekâmül ve gelişme şüphesiz ki vardır. Ancak bu tekâmül ve gelişme inkârcıların sandığı gibi veya olmasını istediği gibi, bir türden diğer bir türe geçiş şeklinde değildir. Aynı türler arasında bir değişme ve gelişme söz konusudur. Yaratıcının onları birbirinden yaratmaktadır. Her çeşit hayvan ve bitki türünün yapısı ve düzeninde mükemmel bir mekanizma yerleştirilmiştir. Hayvan ve bitki türleri bu özellikleriyle, tamamen kendi türünün yapı, şekil ve karakterine sahip fertlerini sonsuz bir akış ile üretmeye devam ederler.

Modern genetik bilimcilerin bu konudaki gözlemleri, önümüze gerçekleri sunuyor. Bunlara göre her bitkiye, sadece kendi türünü üretme yeteneği verilmiştir. Öyle ki, her nesil kendi türünün tüm farklı özelliklerine sahip olur. Özel yapıları bakımından her türün fertleri, diğer bütün fertlerden ayrılır, farklı olur. Türlerin bekası için gerekli olan bu unsur ve üreticilik, bütün canlı ve bitkilerin her hücresinde ayrı ayrı vardır. Harikalara

---

[521]Ahmet Bedir, Tevhidin Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası, 28, 560.
[522]Neml Suresi, 27, 64.

vesile olan bu genler, ancak güçlü mikroskoplarla görülebilir. Bu ufacık harika mühendis, bitkinin gelişmesini özellikle kendi farklı türü istikametinde olmasını temin eder. Dünyanın her yanında, buğday tanesinden elde edilenin yine buğday tanesi olması bundandır. Nitekim dünyanın hiçbir ikliminde ve hiçbir yerinde bir buğday tohumunun cinsinden, bir fasulye veya patates elde edildiği görülmemiştir. İnsan ve hayvan türleri için de durum aynıdır.

Yaratma işinin bizatihi kendisi bile başlı başına cevaplanması gereken bir sorudur diyen Mevdudi bu konuda şunları söyler:

Hayatın ne olduğunu, nasıl ve nereden geldiğini, insan kendi bilgisi ile keşfedemez. Cansız maddenin sadece bir araya getirilip düzenlenmesiyle bizatihi hayat denilen gerçek ortaya konamaz. Bilimsel olmamasına rağmen İlah tanımazlar, varlık için gerekli temel maddelerin, rastgele uygun oranlarda bir araya geldiği zaman, hayat denilen olgunun varlık olarak ortaya çıkacağını sanırlar, yeter ki, şansın matematiksel kanunu buna el vermiş olsun. Yine de böyle bir şeyin meydana geliş imkânı sıfırdır. Laboratuvarlarda cansız bir maddeden deneme yolu ile canlı bir varlık meydana getirmek üzere şu ana kadar yapılan bütün teşebbüsler, mümkün olan her türlü ihtimamın da gösterilmesine rağmen tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Neticede meydana getirilen şey, sadece canlı hücrenin temel yapısını teşkil eden DNA'dır. Bu ise hayatın özü ve fakat hayatın bizatihi kendisi değildir. Hayat olayı bugün bile, bilimsel olarak izah edilemeyen bir mucizedir. Bu noktada yaratılışın, ancak Yaratıcı'nın iradesi, emri ve tasvirinin bir sonucu olduğunu söylemenin ötesinde bir şey denilemez.

Hayat da sadece bir şekilde değil, sayısız farklı şekillerde bulunur. İnsanoğlu şu ana kadar yeryüzünde, yüz binlerce bitki ve hayvan türü keşfetmiş bulunuyor. Bunların tümü, yapısı ve özel karakterleri bakımından son derece açık ve kesin olarak birbirinden tamamen farklıdır. Ayrıca sahip oldukları farklı yapılarını, bilinen ilk zamandan beri öyle ısrarla sürdürmektedirler ki, hiçbir Darwin taraftarı buna, bir olan 'Allah'ın yaratıcı planının bir neticesi' olduğu şeklindeki itiraf dışında herhangi bir akli izah getiremez. Bir türün yapısı ve şeklini değiştiren ve başka bir türün yapı ve özelliklerini ona kazandırmış olan bir bağ, şu ana kadar keşfedilmemiştir. Varolan hiçbir türün hiçbir mensubu, kendi türünden farklı özellikler taşımaz. Yaratma işini yapan, sayısız farklı şekilleri ile hayatı ihsan eden hakimane düzenleyici, yaratma eylemini planlayıcı olan, üstün bir varlık vardır.[523]

İnkârcılar, insanları: 'Nasıl olsa hayvandan gelmişiz. Ölünce de toprak olacağız. O halde bu dünyada yiyelim, içelim, eğlenelim. Hakkımız olsun veya olmasın, her şeyden gönlümüzce yararlanalım, hiçbir hak ve hukuk kuralı, ahlaki ve insani değeri tanımayıp hep kendi menfaatimizi ön planda tutalım' düşüncesine sevk etmektedirler. Kuran'da bu konuda şöyle denilmektedir:

"O, sizi tek bir nefisten yaratandır. (Sizin için) *Bir karar* (kalış) *ve emanet* (olarak konuluş) *yeri vardır. Kavrayabilen bir topluluk için ayetleri birer birer açıkladık.*"[524]

---

[523]Mevdudi, Tefhimü'l Kur'an, IV, 133-134.
[524] Enam Suresi, 6, 98.

Yani anlayış sahibi olanlar, insanlığın yaratılışında ve doğumundan ölümüne kadar, insan hayatının çeşitli aşamalarında erkeğe ve kadına biçilen farklı fonksiyonlarda gerçekliğin hikmetlerini bulabilirler. Fakat hayvanlar gibi yaşayıp, bedensel tutkuları peşinde koşanlar bu ayetlerde (hikmetlerde) görmeye değer bir şey bulamazlar.

Yaratıldıklarından bugüne kadar hiçbir hayvan ve bitkinin, fiziksel benzerlikleri mümkün olmasına rağmen, gelişerek kendi cinsinden başka bir hayvan veya bitkiye dönüşmemiştir. Kedi, köpek, at, eşek, deve, maymun v.b. gibi bütün çeşitleriyle hayvanlar ancak kendi cinslerini devam ettirdiği gibi, buğday, arpa, pirinç, nohut, fasulye gibi bütün çeşitleriyle bitkiler de ancak kendi cinslerini devam ettirmişlerdir. Yani hiçbir zaman kediden köpek doğduğu veya buğday ekilen yerden pirinç biçildiği görülmemiş ve duyulmamıştır. Her çekirdek, her tohum, her tür ancak ve ancak kendi cinsinin özelliğini sürdürdüğü gibi, insan da ancak kendi türü olan insanın özelliklerini taşır. Hiçbir zaman bir insan kurt veya maymun doğurmadığı gibi, kendisinin de bir kurda veya maymuna dönüştüğü görülmemiştir. Ancak Yüce Allah istediğinde, gazabını hak eden bazı kavimleri aşağılık mahlûklara dönüştürerek cezalandırabilir:

"*Onlar, sakındırıldıkları şeyi yapmada ısrar edip başkaldırınca, onlara: 'Aşağılık maymunlar olunuz' dedik.*"[525]

Kur'an'ın "*Aşağılık maymunlar olun*" ifadesi, bunun fiziksel bir değişme olduğuna işaret eder.

Yasağı çiğnedikleri için aşağılık maymunlara çevrilmelerine sebep olan meşhur 'Cumartesi Yasağı'nı biraz daha açmakta fayda vardır. "Yahudi kabilelerinden bir grup, Cumartesi Günü'ne saygı göstermediği için dejenere edilip domuz ve maymun şekline konulmuşlardır. Olayın ne olduğu konusunda görüş ayrılıkları vardır. Bazıları onların fiziksel olarak maymuna çevrildikleri görüşündedirler; bazıları ise onları o zamandan itibaren maymun gibi davranmaya başladıklarını söylerler. Maymuna çevrilme keyfiyeti, yaygın görüşe güre tam bir maymuna dönüşmedir. Kimi de bu dönüşümü, mesh olmaktan (dönüşmekten) kinaye yolu bir dönüşüm kabul edip, Yahudilerin ahlaki yozlaşma ve deformasyona uğramak suretiyle maymuna dönüştüklerini savunmuştur.[526]

Kimine göre onların vücutları maymuna çevrilmiş, azabın en şiddetlisini çekmeleri için zihinleri insan olarak bırakılmıştır.[527]

Bir başka görüş ise şöyledir:

"Bir insanın şeklinin değiştirilip hayvan şekline konmasına 'mesh' denir. Eski milletlerde bu değişme olurdu. Bu, insanların bozulması sonucu Allah tarafından verilen bir ceza idi. Ancak bunun hakiki olarak insanın maymun biçimine sokulması mı, yoksa ahlaken bozulup maymun gibi taklitçilik ve aç gözlülük durumuna düşürülmesi mi olduğu hakkında görüş ayrılığı vardır. Eğer ayet, ahlaki bir bozulmaya işaret ise, bu her zaman

---

[525] Araf Suresi, 7, 166.
[526] Taberi, Tefsir, I, 333.
[527] Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an, I, 73.

her millette olabilir. İnsanlar nefislerinin zebunu oldukları zaman şeklen değil huy itibariyle herhangi bir hayvanın kılığına girmiş olurlar."[528]

Bir başka ayette de yine Allah'ın emirlerine karşı gelenlerin akıbeti ve kendilerinden sonra gelenlere bir ibret vesikası oluşları şöylece belirtilmektedir:

"*Andolsun, sizden Cumartesi* (günü) *yasağı çiğneyenleri elbette biliyorsunuz. İşte biz, onlara: 'Aşağılık maymunlar olun' dedik. Bunu, hem çağdaşlarına, hem sonra gelecek olanlara 'ibret verici bir ceza', takva sahipleri için de bir öğüt kıldık."*[529]

Ayetlerde, İsrail oğullarından sürekli bir ahit ve "*Benimle sizin aranızda nesiller boyu sürecek bir işaret' olmak üzere Sebt'e* (Cumartesi Yasağı) *uymaları istenmişti. Buna göre, "altı gün iş yapılabilir; fakat yedinci gün Rab'ba mahsustur ve Sebt günüdür. Kim Sebt Günü iş yaparsa, mutlaka öldürülecektir*"[530].

Fakat İsrailoğulları dini ve ahlaki yönden bozulunca bu yasağı açıkça çiğnemeye ve cumartesi günü iş yapmaya başladılar. Allah, Beni İsrail'den kötülükte şuurlu olarak ısrar edenleri önce maymun kılığına sokmuş, sonra da onları helak etmiştir. Bunun, insanların aslının maymun olduğu iddiasıyla bir ilgisi yoktur.

Araf Suresi 163. ayette de Cumartesi Yasağı ve buna uymayanların domuza çevrildiklerinden şöyle bahsedilmektedir:

"*Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi. Cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk.*[531]

Daha sonraki ayetlerde de:

"*Onlar kendilerine yapılan uyarıları unutunca, biz de kötülükten men edenleri kurtardık, zulmedenleri de yapmakta oldukları kötülüklerden ötürü şiddetli bir azapla yakaladık. Kibirlenip te kendilerine yasak edilen şeylerden vazgeçmeyince onlara: 'Aşağılık maymunlar olun' dedik*."[532]

Yahudi şeriatında cumartesi haftalık tatil günü olup o gün çalışmak ve dolayısıyla avlanmak yasaklanmıştır.[533]

Ashab-ı Sebt ise, Sebt gününün icaplarını ihlal ettikleri için gençleri maymun, ihtiyarları ise domuz suretine çevrilerek cezalandırılmış olan Yahudilerdir. Ashab-ı Sebt ile ilgili; "*Ey ehli kitap! Biz, birtakım yüzleri silip dümdüz ederek arkalarına çevirmeden yahut onları, Cumartesi Adamları gibi lanetlemeden önce* (davranarak), *size gelenleri doğrulamak üzere indirdiğimize* (kitaba) *iman edin; Allah'ın emri mutlaka yerine gelecektir*"[534] ayetinde geçen 'Sebt', Yahudilerce mukaddes olan cumartesi günüdür.[535]

---

[528] Komisyon, Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali, 160.
[529] Bakara Suresi, 65–66.
[530] Çıkış, 31/ 12–17.
[531] Araf Suresi, 7, 163.
[532] Araf Suresi, 165-166.
[533] Çıkış, 20/ 8–11.
[534] Nisa Suresi, 4, 47.
[535]Taberi, Tefsir, XI, 91.

Âlimler, maymun haline getirilen bu kimselerin bu halde kalıp kalmadığı, maymunların bunların neslinden olup olmadığı ve bunların helak olup, nesillerinin sona erip ermediği gibi konularda ihtilaf etmişlerdir.[536]

Ne Kur'an'ı Kerim, ne de hadisi şerifler insan suretinden maymuna dönüşenlerin neslinin devam edip etmediğine dair bir açıklama yapmaz.[537]

Kuran Kerim ayetlerinde görüldüğü gibi, evrimcilerin ısrarla iddia ettiği, 'maymunun zamanla evrimleşerek insanlaştığı tezi' tamamen gerçek dışı bir hayal ürünüdür ve tüm zorlamalara rağmen havada kalmış bir iddiadır. Maymunun insanlaştığına dair, insanlık tarihi boyunca hiçbir ize rastlanmadığı gibi, herhangi bir hayvan cinsinden başka bir hayvan cinsinin, herhangi bir bitki cinsinden de başka bir bitki cinsinin türediğine dair hiç bir örneğe de rastlanmamıştır. İnsanın aşağılık maymunlara dönüştürüldüğü ise şeklen mi yoksa davranış özellikleri bakımından mı olduğu tartışma konusu olmuştur.

Sonuç

İlk insan olan Hz. Âdem herhangi bir canlıdan tekâmül suretiyle değil, topraktan ve tamamıyla bağımsız insanın ilk atası olarak yaratılmıştır. Yeryüzünde öteki bütün canlı cansız varlıkların aksine, yükümlü ve sorumlu tutulan ve bunun için gerekli olan manevî, ahlakî, zihnî ve psikolojik yeteneklerle donatılmış bir varlık olduğu kutsal kitaplarda tartışmaya yer vermeyecek şekilde kesin ve net olarak açıklanmıştır. Bundan dolayı insanın yaratılışının bu müstesna özelliğini reddederek onu bayağı canlılar seviyesine indiren teorileri gerçeklerle bağdaştırmak asla mümkün değildir.

Aslı bozulmamış tek kutsal kitap olan Kur'an'da insanın ilk suretinin çürümüş topraktan yaratıldığı ve kuruduktan sonra ona ruh üflendiği anlaşılmaktadır. Bu şekilde Kur'an: insanın bir dizi genetik adaptasyonlardan geçtiğini iddia eden Darwin'in Evrim Teorisini reddetmektedir. Bu sebeple, bazı çağdaşlaşmış tefsircilerin yaptığı gibi, bu teoriyi Kur'an'a dayandırmak saçma olacaktır.

Ayrıca Kuran'da birçok yerde insanlara: '*Ey Âdemoğulları'* diye hitap edilmektedir. Bu ifade ile bütün insanların Hz. Âdem'den geldiği açık bir şekilde belirtilmektedir. Yine Kuran ayetlerinde Hz. Âdem'in ilk insan, yani Ebul Beşer (İnsanların Babası), Hz. Havva'nın ise Ümmül Beşer (İnsanların Anası) olduğu ayrıntılarıyla açıklanmaktadır. İnanç cephesinde, bu konuda bazı düşünürler zaman zaman şüphelere düşmüş ancak gayet açık ve kesin ayet ve hadisler karşısında kendilerini derhal frenlemişlerdir. İnkâr cephesinde ise, insanın kökenini insandan başka nesnelerde arama gayretleri her zaman sonuçsuz kalmıştır.

Başlangıcından bugüne kadar hiçbir hayvan ve bitkinin, fiziksel benzerlikleri mümkün olmasına rağmen, gelişerek kendi cinsinden başka bir hayvan veya bitkiye

[536] Razi, Tefsir, XI, 126-127.
[537] Ahmet Bedir, Tevhidin Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası, 89-90.

dönüşmemiştir. Kedi, köpek, at, eşek, deve, maymun gibi bütün çeşitleriyle hayvanlar ancak kendi cinslerini devam ettirdiği gibi, buğday, arpa, pirinç, nohut, fasulye gibi bütün çeşitleriyle bitkiler de ancak kendi cinslerini devam ettirmişlerdir. Yani hiçbir zaman kediden köpek doğduğu veya buğday ekilen yerden mısır biçildiği görülmemiş ve duyulmamıştır. Her çekirdek, her tohum, her tür ancak ve ancak kendi cinsinin özelliğini sürdürdüğü gibi, insan da ancak kendi türü olan insanın özelliklerini taşır. Hiçbir zaman bir kurt veya maymunun insan doğurmadığı gibi, insandan da bir hayvanın doğduğu görülmemiştir.

Aslı değişmemiş kutsal kitap Kur'an, insanın yaratılışı ile ilgili olarak verdiği bilgilerle insanlık tarihinin bir bölümüne, başka türlü ispatlanması mümkün olmayan, insanın yaratılışına ışık tutmaktadır. Şüphesiz bu, daha güvenilir bir bilgi olup, sadece tahmine ve yerin altından çıkarılan kemiklere dayanan bilgiden çok daha önemlidir. Her şeyin ötesinde bu bilgi insanı, zavallı bir evrim yaratığı seviyesinden, Allah'ın en şerefli yaratığı, melekler ve her şeyin secde ettiği, Allah'ın yeryüzündeki halifesi seviyesine çıkarmaktadır.

Eğer yaratılış kabul edilmezse, bu durumda insan hayatı yalnızca tesadüf eseri meydana geldiği şeklinde tamamen saçma bir fikri kabul etmek zorunluluğu doğar. Oysa bir tek hücreli organizmada var olan en basit hayat biçimi bile öylesine karmaşık ve inceliklerle doludur ki, onu bir tesadüf eseri saymak akıl dışıdır. İlk tohumu doğrudan yaratılış eseri olarak kabul etmekten başka çıkış yolu yoktur. Canlılar ailesinin her türüne ait ilk üyenin Allah'ın yaratmasıyla var olduğunu ve soy sürmenin çeşitli üreme şekilleriyle başladığını kabul edilmesi insanı çıkmazdan kurtarır. Aksi halde kendileri de birer yaratık olan Darwin ve yandaşları tarafından geliştirilen ve tüm bilimsel görüşlere rağmen çıkmazdan kurtulamayan Evrim Teorisi'nde çözülmeden kalmış problem ve karmaşıklıklar devam eder.

Kaynaklar

Bedir, A. *Tevhidin Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası*", Kaynak Yayınları, İstanbul. 2010.

Bulaç, A. *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı*, Bakış Yayınları, İstanbul 2000.

Dirasat. Beyyumi Mehran. *Dirasatüntarihiyetünmine'l-Kur'ani'l Kerim.* 2. Bask, Beyrut: 1993.

Ebu Halil, Ş. *Kur'an Atlası Yerler, Kavimler, Peygamberler*, Fecr Yay., Tercüme: Dr. Enver Arpa, Ankara, 2007.

İbn-i Kesir, *Kasasü'l Enbiya*, I. Baskı: Darü Nehr-i Nil 1999.

İbn-i Kesir, *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*", Tah. Sami Muhammed Selame. 2. Baskı, DaruTaybe 1999.

İslam Ansiklopedisi Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 2015.

Farndon, J.; Mellars, P. *The Hunter-Gatherers of Leicestershire and Rutland,* 2001.

Komisyon, *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali,* TDVY, Ankara 2012.

Kitab-ı Mukaddes. *"Eski ve Yeni Ahit",* Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1995.

Komisyon, *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali*, TDVY, Ankara, 2014.

Köksal, M. A. *Peygamberler Tarihi*, TDVY, Ankara 1990.
Mevdudi, E.A. *Tefhimü'l Kur'an,* İnsan Yayınları, İstanbul 1991.
Şakir, A. *Müessesetü'r-Risale*, 1. Baskı: Beyrut1420/2000.
Taberi-Tefsir, Muhammed b. Cerir et-Taberi. (2000). *Camiü'l Beyan an Tefsir-i Ayi'l-Kur'an,*
Yazır, M. H. *Hak Dini Kur'an Dili,* Azim Yayınları, İstanbul 1990.
Yıldırım, M. H. 2016, *Muhtasar Cihat İlmihali,*2015.

Risale-İ Nur Bakış Açısıyla;

KÂİNAT KİTABINDAN YARATICI'YI VE YARATILIŞI ANLAMAK

Dr. İdris GÖRMEZ[538]
Ahievren Üniveristesi, Kırşehir, Emekli Öğretim Görevlisi.

Özet

Kâinat büyük bir kitap gibidir. Kâinat kitabının noktasına virgülüne varıncaya kadar her harfi kâinatın yaratıcısının varlığını ve birliğini göstermektedir. Bu bürhan mahlûkatın nefesleri adedince Allah'a giden yolların varlığını bildirmektedir. Bu yolla kâinatta parçalanamaz bir bütünlük olduğu "*Sivrisineğin gözünü halk eden, güneşi dahi o halk etmiştir"* diyerek tek bir yaratıcının varlığı ispat edilmektedir. Burada aynı zamanda şu esrarlı sorulara da cevap verilmektedir.

- "Neden aklıyla herkes (Allah'ı) göremiyor?"

538 Dr. İdris GÖRMEZ.
Cumhuriyet Mah. 622 Sok. no: 25. Muratpaşa/ANTALYA
05052554133. idrisgormez@hotmail.com

- "Ezeliyet-i madde ve harekât-ı zerrattan teşekkül-ü envâ gibi umûr-u bâtılaya neden ihtimal veriliyor?"
- "Nedir şu tabiat, kavânin, kuva ki, onlar ile kendilerini aldatıyorlar?"
- "Nazm ve nizam-ı tâmme ne ile sabittir?"

İşte bu kâinat delili ile; kâinatı ve mevcudatı yaratan ancak sonsuz bir kudret, nihayetsiz bir ilim, ezeli bir irade sahibi olan zatın varlığı ve birliği apaçık ispat edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Allah'ın varlığı, kâinat kitabı, tabiat, tesadüf.

From Risale-i Nur Perspective, Understand the Creator and the Creation from the Universe Book

Abstract

The universe is like a great book. Each letter represents the existence and unity of the creator of the universe until it reaches the point of the Universe book. This evidence tells the existence of the ways to God in the breath of the creature.
The existence of a single creator and an indestructible uniqness in whole universe is proved by saying "*She created the sun, which created the eye of mosquito*".

At the same time, the following mysterious questions are also answered here:

- Why can not everyone see God in his own wisdom?
- Why is it possible to cause superstitions such as the kindness of the material and the movement of particles?
- What is the nature, the laws, the forces, are they deceiving themselves with them?
- How stable is the sequence and completeness?

With this evidence; the existence and unity of an eternal person, who has created the universe and presence but has a will of infinite power and a will of science, is clearly proved.

With this evidence; it is proved by the fact that the existence and uniqueness of an eternal person who creates the universe and presence has only infinite power, infinite knowledge and will.

The human being as a small example of the universe is a mirror of the existence and names of Allah with his own being.

All creatures were created later and individually.

How like the beginning of mankind and animals are cut off in a father, the end will be cut off in a son.

Keywords: coincidence, nature, The existence of Allah, universe book.

Giriş

Varlıkların yaratılışını anlamak; yaratıcısını iyi tanımak ve doğru anlamakla mümkündür.

Varlıkların yaratıcısı Allah nasıl bilinecektir? Allah'ı doğru bilmenin ölçüsü nedir? Allah'ı bütün sıfatlarıyla anlamak ve bilmek, Kur'an'ın bildirdiği şekliyle tanımakla mümkündür. Allah'ın sıfatları doğru bilinemezse, herkes kendi âleminde bir İlah modeli hayal edecektir. Fertlerin âlemindeki o modelle kâinattaki varlıkların yaratılışlarını anlamak mümkün olmayacaktır.

Allah'ın varlığının ve birliğinin delilleri bir değil, bin değil, âlemdeki zerreler adedince hadsizdirler. Kur'an'ın bu asrın insanlarının anlayışına taze bir tefsiri olan ve zihinleri meşgul eden sorulara ilimler ışığında ispatlı ve ikna edici cevaplar veren Risale-i Nur Külliyatı; Allah'ın varlığı ve birliği ile ilgili susturulması ve karşı konulması imkânsız deliller ile doludur. Bunlardan dört tanesine Mesnevî-i Nuriye adlı eserde şu şekilde işaret edilmektedir.

Birincisi: Âlemlere rahmet olarak gönderilen Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

İkincisi: Kâinat kitabıdır.

Üçüncüsü: Mu'cize ve ilâhî bir kelâm olan Kur'an-ı Kerîm'dir.

Dördüncüsü: Hiç yalan söylemeyen fıtrat ve vicdandır.

Yukarıda sayılan bu delillerden biz ikinci delil olan kâinat kitabını nazara alacağız.

1-Allah'ın Varlığını Anlatan Kâinat Kitabı

Kâinatın iç içe yazılmış kitaplardan meydana geldiği ve insana hayretinden parmak ısırtacak derecede bir yazıya sahip olduğu ve yazarını gösterdiği Risale-i Nur'da şu şekilde izah edilmektedir:

"*İsm-i Hakem'in tecelli-i a'zamı şu kâinatı öyle bir kitap hükmüne getirmiş ki her sahifesinde yüzer kitap yazılmış ve her satırında yüzer sahife dercedilmiş ve her kelimesinde yüzer satır mevcuddur ve her harfinde yüzer kelime var ve her noktasında kitabın muhtasar bir fihristeciği bulunur bir tarza getirmiştir. O kitabın sahifeleri, satırları, tâ noktalarına kadar yüzer cihette nakkaşını, kâtibini öyle vuzuhla* (açık şekilde) *gösteriyor ki, o kitab-ı kâinatın müşahedesi, kendi vücudundan yüz derece daha ziyade kâtibinin vücudunu ve vahdetini ispat eder. Çünkü bir harf, kendi vücudunu bir harf kadar ifade ettiği halde, kâtibini bir satır kadar ifade ediyor*"[539].

---

[539] Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, s.311.

İşte kâinat öyle bir kitaptır ki, her sahifesinde, her satırında, her kelimesinde, her harfinde, her noktasında binlerce kitap yazılmıştır. Nasıl bir harf kâtipsiz olamazsa, bu kadar harika yazılan bir kitabın da kâtipsiz olması asla düşünülemez. Benzersiz olan böyle bir kitabın tesadüflere, tabiata ve sebeplere verilmesi ve kendi kendine olması imkânsızdır. Aklı olan bunu kabul edemez. Kitap ne kadar harika ise o derece ilmi, iradesi ve kudreti sonsuz bir harika Zat'ın eseri olduğunu gösterir.

Demek bir kitabın sahifeleri, satırları, ta noktalarına kadar yüzer cihette o kitabın yazarını çok açık bir şekilde gösterir. Mesela o kitabın bir harfi kendi varlığını bir harf kadar gösterdiği halde yazarını bir satır kadar ifade eder. Bunun bir 'A' harfi olduğunu kabul edelim. Bu harf kendisini bir 'A' kadar gösterdiği halde; yazarına birçok cihette şahitlik yapar. Mesela der; "*Benim yazarımın ilmi var, iradesi var, kudreti var, benim yazarım sanatkârdır*" gibi cihetlerle yazarının varlığını gösterir.

İşte aynen bunun gibi, kâinatta her bir varlık bir 'A' harfi gibidir. Kendi varlığını bir cihette gösterirken onu yaratan yaratıcının varlığını, birliğini, isimlerini ve sıfatlarını çok cihetlerle ispat eder. "*Ne güzel yapılmış, ne güzel yazılmış*." dedirtir.

1.2-Kâinat Kitabının Bir Sahifesi Yeryüzüdür

Yeryüzü sahifesinde yaratılan her bir bitki, her bir hayvan adeta birer kitap gibi yazılmışlardır. Bu kitaplar her bahar mevsiminde bir anda yanlışsız çok mükemmel bir şekilde yazıldığını dikkat eden herkes görür. Bu yazılan hadsiz kitaplar bir yazarının varlığını göstermektedir.

Bu konu Risale-i Nur'da şu şekilde ifade edilmiştir:

"Evet, bu kitab-ı kebirin bir sahifesi, zemin yüzüdür. O sahifede nebatat, hayvanat taifeleri adedince kitaplar, birbiri içinde, beraber, bir vakitte, yanlışsız, gayet mükemmel bir surette bahar mevsiminde yazıldığı gözle görünüyor"[540].

1.3-Kâinat Kitabının Bir Satırı Bir Bahçedir

Kâinat kitabının satırı hükmündeki bir bahçede bulunan bütün çiçeklerin, bitkilerin, ağaçların her biri son derece düzenli, tertipli, nizamlı yazılmış yazarlarını öven kasideler ve şiirler gibidir. Ve bu şiirler yanlışsız bir şekilde yazıldığı gözümüz önünde görüldüğü şöyle ifade edilmiştir:

"Bu sahifenin bir satırı, bir bahçedir. O bahçede bulunan çiçekler, ağaçlar, nebatlar adedince manzum kasideler; beraber, birbiri içinde, yanlışsız yazıldığını gözümüzle görüyoruz"[541].

---

[540] Nursi, B., S. Lemalar. s.311.
[541] Nursi, B., S. Lemalar. s.311.

1.4-Kâinat Kitabının Bir Kelimesi Bir Ağaçtır

Yeryüzünde muntazam, ölçülü, süslü yaratılan her bir ağaç; çiçekleri, meyveleri, yaprakları sayısınca sonsuz büyüklük sahibi bir yaratıcının varlığına şahitlik yaptığı şöyle dile getirilir:

"O satırın bir kelimesi, çiçek açmış, meyve vermek üzere yaprağını vermiş bir ağaçtır. İşte bu kelime; muntazam, mevzun, süslü yaprak, çiçek ve meyveleri adedince Hakem-i Zülcelal'in medh-ü senasına dair manidar kısa yazılardır.

Güya çiçek açmış her ağaç gibi o ağaç dahi nakkaşının güzel süslerle süsleyen sanatkârının medîhelerini teganni eden manzum bir kasidedir.

Hem güya Hakem-i Zülcelal, zeminin meşherinde teşhir ettiği antika ve acib eserlerine binler gözle bakmak istiyor.

Hem güya o Sultan-ı Ezelî'nin o ağaca verdiği murassa (süslü) *hediye ve nişanları ve formaları, hususi bayramı ve resm-i küşadı olan baharda padişahının nazarına arz etmek için öyle müzeyyen, mevzun, muntazam, manidar bir şekil almış ve öyle hikmetli bir şekil verilmiştir ki, her bir çiçeğinde, her bir meyvesinde birbiri içinde çok vecihler ve deliller ile nakkaşının vücuduna ve esmasına şehadet ederler.*

Mesela, her bir çiçekte, her bir meyvede bir mizan (ölçü) *var. Ve o mizan, bir intizam içinde ve o intizam, tazelenen bir tanzim ve tevzin içinde ve o tevzin ve tanzim, bir ziynet ve sanat içinde ve o ziynet ve sanat, manidar kokular ve hikmetli tatlar içinde bulunduğundan her bir çiçek, o ağacın çiçekleri adedince Hakem-i Zülcelal'e işaretler ediyor"*[542].

Demek kâinatta ve bütün varlıklarda en kolay şekli ve en kısa yolu en faydalı biçimi uygulayan ve varlıkları düzenli ve faydalı şekilde karıştırmadan birlikte idare eden Allah Celle Celaluhü' den başkası olamaz. Sonsuz ilim, irade, kudret gibi sıfatlara sahip olan Allah; yeryüzünde sergilediği bütün bu antika eserleriyle akıl sahiplerine kendisini göstermektedir.

1.5-Kâinat Kitabının Bir Harfi Bir Meyvedir

Kâinat kitabının bir harfi hükmünde yaratılan her bir meyvede daima tazelenip yenilenen harika bir mizan ve intizam bulunmaktadır. Bu ölçülü, tartılı, dengeli, düzenli, tertipli, faydalı, sanatlı yaratılış; kâinatta yaratılan hoş kokulu ve tatlı meyveler sayısınca bir sanatkârın ve onları öyle yapan bir ustanın varlığına, birliğine açıkça şahitlik yapmaktadırlar.

---

[542] Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. s.312.

1.6-Kâinat Kitabının Bir Noktası Bir Çekirdektir

Kâinat kitabının bir kelimesi olan bir ağacın bir harf hükmünde olan meyvede bulunan bir çekirdek noktası bütün bir ağacın programını içinde taşımaktadır. Bu öyle bir noktadır ki, bir ağacı yapamayan bu noktayı yapamaz. Bu nokta hükmünde çekirdeği yapan ancak bir ağacı yapabileceği şöyle ifade edilmiştir:

"Ve bu bir kelime olan bu ağaçta, bir harf hükmünde olan bir meyvede bulunan bir çekirdek noktası, bütün ağacın fihristesini, programını taşıyan küçük bir sandukçadır. Ve hâkeza…

Buna kıyasen kâinat kitabının bütün satırları, sahifeleri böyle ism-i Hakem ve Hakîm'in cilvesiyle yalnız her bir sahifesi değil, belki her bir satırı ve her bir kelimesi ve her bir harfi ve her bir noktası, birer mu'cize hükmüne getirilmiştir ki bütün esbab (sebepler) *toplansa bir noktasının nazirini getiremezler, muaraza edemezler"*[543].

Sonuç olarak; kâinat kitabının bütün sahifeleri, satırları, kelimeleri, harfleri, noktaları birer mucize hükmüne getirilmiştir. Bütün sebepler toplansa bu kitabın bir harfinin, bir noktasının benzerini yapamazlar. Kâinat adeta yazılmış büyük bir Kuran gibidir. Her bir varlık o Kuran'ın tekvini bir ayetidir. Allah'ın varlığına, birliğine bu varlıkların her biri delil ve işaret olarak yaratılmışlardır. Bu yaratılış serseri tesadüfe, kör kuvvete, ne yaptığını bilmeyen şuursuz mevhum tabiata havale edilemez. Bu iş ancak her şeyi gören, bilen, her şeye gücü yeten, her şeyde bir fayda gözeten, her şeyi mizanlı, ölçülü, intizamlı, tertipli, düzenli yaratan Allah'ın işi olabilir.

Bu işlerin tesadüfün ve tabiatın olmadığı şu şekilde ifade edilmiştir:

"Evet, bu Kur'an-ı Azîm-i Kâinat'ın her bir âyet-i tekviniyesi, o âyetin noktaları ve hurufu adedince mu'cizeler gösterdiklerinden elbette serseri tesadüf, kör kuvvet, gayesiz, mizansız, şuursuz tabiat hiçbir cihetle o hakîmane, basîrane olan has mizana ve gayet ince intizama karışamazlar. Eğer karışsaydılar elbette karışık eseri görünecekti. Hâlbuki hiçbir cihette intizamsızlık müşahede olunmuyor"[544].

1.7-Kâinat Kitabının Ezeli Yazarı Kendisini Tanıttırmak ve Sevdirmek İstiyor

Her cemal ve kemal sahibi; cemal ve kemalini görmek ve göstermek istemesi değişmez bir kaidedir. İşte bu esaslı kaideye binaen sonsuz kemal ve cemal sahibi olan kâinat kitabının ezelî ve ebedî yaratıcısı da bu kâinat kitabının her bir sahifesi ile ve her bir satırıyla, bütün harfleri ve noktalarıyla kendini tanıttırmak ve

[543] Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. s.312.
[544] Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. s. 312.

kemalatını bildirmek ve güzelliklerini göstermek ve kendini sevdirmek için küçük büyük her bir varlığın dilleri adedince kemalini ve cemalini tanıttırıyor ve sevdiriyor. İnsandan da hadsiz dillerle kendisini tanıttırmasına mukabil imanla tanımasını ve sevdirmesine mukabil ubudiyetle, kullukla kendisini sevdirmesini istediği şöyle ifade edilmiştir:

"*Nihayet kemalde bir cemal ve nihayet cemalde bir kemal, elbette kendini görmek ve göstermek, teşhir etmek istemesi, en esaslı bir kaidedir. İşte bu esaslı düstur-u umumîye binaendir ki, bu kitab-ı kebîr-i kâinatın Nakkaş-ı Ezelîsi, bu kâinatla ve bu kâinatın herbir sahifesiyle ve herbir satırıyla, hattâ harfleri ve noktalarıyla kendini tanıttırmak ve kemâlâtını bildirmek ve cemâlini göstermek ve kendisini sevdirmek için, en cüz'îden en küllîye kadar herbir mevcudun müteaddit lisanlarıyla cemâl-i kemâlini* (kemalinin güzelliğini) *ve kemâl-i cemâlini (*güzelliğinin mükemmelliğini) *tanıttırıyor ve sevdiriyor*"[545].

2-İnsana Yüklenen İman ve Kulluk Sorumluluğu

Her şeyi gayeli ve faydalı olarak karıştırmadan ve birbirine zarar verdirmeden beraberce emir ve iradesi altına alan yüce Allah kendini bütün yaratıklarıyla tanıttırmak ve sevdirmek istemektedir. Ve insandan da iman ile tanımasını, emir ve yasaklarına uymakla sevdirmesini istemektedir. Bunu yapmayan insanın büyük bir cehalet ve vurdumduymazlık içerisinde zarar edeceği şöyle ifade edilmiştir:

"*İşte, ey gafil insan! Bu Hâkim-i Hakem-i Hakîm-i Zülcelâli ve'l-Cemal* (Cemal ve kemal sahibi her şeyin hakimi Cenab-ı Hak)*, sana karşı kendisini her bir mahlûkuyla böyle hadsiz ve parlak tarzlarda tanıttırmak ve sevdirmek istediği halde, sen Onun tanıttırmasına karşı imanla tanımazsan ve Onun sevdirmesine mukabil ubudiyetinle* (kulluğunla ve ibadetlerinle) *kendini Ona sevdirmezsen, ne derece hadsiz muzaaf* (kat kat) *bir cehalet, bir hasâret* (zarar) *olduğunu bil, ayıl*"[546].

3-Kâinat Kitabı Allah'ın Varlığını ve Birliğini Okuyor ve Okutuyor

Kâinat adeta kitap gibi son derece güzel bir şekilde tanzim ve tertip edilmiştir. İçerisinde en küçük bir karışıklık ve gelişigüzellik yoktur. Bu kitabın okunması bilinirse, hem yaratılışı anlamak ve hem de Yaratıcıyı tanımak mümkün olacaktır.

Bu konu Risale-i Nur'da şöyle dile getirilir:

"Evet, şu kitabın bütün hurufu ve bütün noktaları, efrâden ve terekküben (ferd ve birleşik olarak) *Zât-ı Zülcelâlin vücud ve vahdetini, elsine-i mahsusaları* (hususi lisanlarla) *kıraat ile* وان من شيء الا يسبح بحمده *'yi tilâvet ediyorlar."*

---

545 Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. s. 312.

546 Nursi, Bediüzzaman, S. Lemalar. s.312.

Demek Kâinat Kitabı bütün harfleri ve noktalarına varıncaya kadar her şeyi ile kâinatın yaratıcısının varlığına ve birliğine işaret etmektedir. İşte yukarıdaki ifadelerde denildiği gibi, kâinattaki bütün mevcudatın muntazam suretleri, ölçülü yaratılışları, mükemmel hayatları her biri ayrı ayrı birer dildir. Varlıkların bu dilleri çok açık bir şekilde hususi tesbihatları ile bir tek mukaddes Zata şehadet etmektedirler. Işık güneşi gösterdiği gibi bütün bu diller Allah'ın varlığını ve birliğini açık bir şekilde okumakta ve okutturmaktadırlar. İşte ayette ifade edildiği gibi;

"***Hiçbir şey yoktur ki Onu övüp, Onu tesbih etmesin*** (Kusursuzluğunu bilip kemâlâtını göstermesin)"[547] .

3.1-Kâinatta Bütün Zerreler Bir Yaratıcının Varlığına ve Birliğine Şahitlik Yapmaktadırlar

Kâinat bütün zerreleri ile Yaratıcısının varlığına şehadeti Risale-i Nur'da şöyle denilmektedir.

"Cemî zerrat-ı kâinat (Kâinat atomlarının tamamı), *birer birer, zât ve sıfât ve saire vücuh ile hadsiz imkânat mabeyninde mütereddit iken, birden bire bir ciheti takip, muayyen bir sıfatla ittisaf* (sıfatlanma), *mahsus bir keyfiyetle tekeyyüf ederek* (belirli bir özellik kazanarak) *hayret-bahşâ hikemi* (hayret veren faydaları) *intaç* (hasıl) *ettiğinden, Sâniin vücub-u vücuduna* (Yaratıcı'nın varlığına) *şehadetle, avâlim-i gaybiyenin enmuzeci* (bilinmeyen âlemlerin numunesi) *olan lâtife-i Rabbâniye içinde ilân-ı Sâni* (her şeyi san'atlı bir şekilde yaratan Allah'ı ilan) *eden misbah-ı imanı(iman lambasını) ışıklandırıyorlar. Evet, bir nefer, nefsinde ve takımda ve bölükte, taburda ve orduda gibi; her bir zerre de, kendi başıyla zât, sıfât, keyfiyetindeki imkânat cihetiyle Sânii ilân ettiği gibi, tesâvir-i mütedahileye (*iç içe geçmiş tasvirlere) *benzeyen mürekkebat-ı müteşâbike-i mütesâide-i kâinatın* (kâinatta bir ağ gibi birbirine bağlanarak genişleyen terkiplerin) *her bir makamında ve her bir nisbetinde ve her bir dairesinde, her bir zerre, muvâzene-i cereyan-ı umumîyi muhafaza; ve her nisbetinde ve her takımında ayrı ayrı vazifeyi ifa* (yapma) *ve hikmeti intaç ettiklerinden, Sâniin kast ve hikmetini izhar ve vücut ve vahdetinin âyâtını kıraat ettikleri için, Sâni-i Zülcelâlin berâhini (*güçlü delilleri), *zerrattan kat kat ziyade olur. Demek* الطرق إلى الله بعدد أنفاس الخلائق *hakikattir, mübalâğa değil; belki nâkıstır.*[548] *"*

İşte; kâinattaki bütün zerrelerin hadsiz şekiller alabilme imkânı varken bir tek şekil almaları ve en faydalı bir tarzda en isabetli yerde yerleştirilmeleri ve aynı

---

[547] İsrâ Sûresi, 17:44.

[548] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları- 1182, İstanbul, 2016, s. 342.

zamanda bulunduğu yerde bütün zerrelere nispetle farklılık göstermeleri, başıboş olmadıklarını, onları yaratan zatın memuru olduklarını ve onun emri ile hareket ettiklerini apaçık bir şekilde göstermektedirler. Çünkü; bir insanın parmak izinde yer alacak bir zerre, bugüne kadar yaratılmış ve kıyamete kadar yaratılacak olan bütün parmaklarda yer alan zerreleri bilerek onlardan farklı bir şekil alması gerekmektedir. Ta ki dünyada hiçbir insanın parmak izi diğer bir insanın parmak izine benzememiş olsun. Parmak izindeki zerre böyle olduğu gibi göz retinası gibi bütün azalardaki vazife alan zerreler için de böyledir. Mesela insanın yediği bir besinin içerisindeki zerrelerin trilyonlarca hücrede hiç şaşırmadan göz hücresi, beyin hücresi gibi bedende sevk edilen yere gitmesi ve o uzuvda dünyada hiçbir uzva benzemeyecek şekilde yer alması düşünen insanı hayretler içerisinde bırakacaktır. Bunun gibi kâinatta hadsiz misaller vardır.

İşte eğitimli bir neferin bir komutanın emriyle takımda bölükte taburda ve orduda vazifelendirildiği gibi, akılsız şuursuz bu zerrelerin bulunduğu yere göre ayrı ayrı vazife almaları, bir fayda gözeterek hareket etmeleri, bütün kâinattaki varlıklardan farklı bir şekil göstermeleri onları o vazifeye kast ve hikmet ile sevk eden bir zatın varlığına ve birliğine zerreler sayısınca şahitlik yapmaktadırlar. Kendileri de o zatın emri altında çalıştırılan birer memuru, birer askeri olduklarını göstermektedirler. Bunun böyle olduğu kendilerinden beklenmeyen büyük işleri yaptıklarından anlaşılmaktadır.

"*Nasıl ki görsen; bir tek adam geldi. Bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevketti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakinen bilirsin; o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki, o bir askerdir. Devlet namına hareket eder, bir padişah kuvvetine istinad eder. Öyle de: Herşey Cenab-ı Hakkın namına hareket eder ki; zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar*"[549] .

Çünkü bu iş nihayetsiz bir kudret, her şeyi ihata eden bir ilim ve irade ile olabilir. Onun için bu harika işler ilimsiz, iradesiz, kudretsiz, aciz, akılsız, şuursuz zerrelerin işi olamaz; akıl sahipleri bunu kabul etmez. Yukarıda geçen, "*Mahlûkatın sayısınca Allah'a giden yollar vardır*" ifadesi meselemizi isbat etmek noktasında tam bir hakikattir, mübalağa değil belki noksandır.

4-Esrarlı Sorular

Yukarıdaki izahlardan sonra burada akla hemen bazı sorular gelmektedir. Şimdi bunları Risale-i Nur Işığında tek tek tahlil edelim.

---

[549] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, s. 6.

Birinci Soru

“S: Neden aklıyla herkes (Allah’ı) *göremiyor?* Bu soruya şöyle cevap verilmektedir:

C: Kemâl-i zuhurundan ve zıddın ademinden”[550].

Yani kâinatı yoktan yaratan ezelî ve ebedî bütün noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah’ın varlığı o kadar açıktır ki, akıl onu son derece açık olmasından ve gözlerin görme sınırını aşacak şiddette açık ve meydanda bulunmasından ve her şey zıddıyla bilinir kaidesince Allah’ın zıddının yokluğundan dolayı aklıyla herkes göremiyor.

Kâinat kitabına hikmet ve ibret nazarıyla bakılırsa;

“تَأَمَّلْ سُطُورَ الْكَائِنَاتِ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَلاَئِ اْلاَعْلٰى اِلَيْكَ رَسَائِلُ

Yani, *"Sahife-i âlemin eb'âd-ı vâsiasında* (geniş mesafeler, uzaklıklar) *Nakkaş-ı Ezelînin* (başlangıcı ve sonu olmayan ve her şeyi sanat incelikleri ile süsleyen Allah’ın) *yazdığı silsile-i hâdisâtın satırlarına hikmet nazarıyla bak ve fikr-i hakikatle sarıl. Tâ ki mele-i âlâdan (*Allah katında en yüksek en yakın makam, melekler âleminden) *uzanan şu selâsil-i resâil* (mektup silsileleri, mektup zincirleri)*, seni âlâ-yı illiyyîn-i tevhide* (tevhid mertebelerinin en yükseği; her şeyi bir olan Allah’a verme derecelerinin en yükseği, en zirvesine) *çıkarsın.*

Şu kitabın heyet-i mecmuasında öyle parlak bir nizam var ki, nazzâmı (en güzel düzenleyici) *güneş gibi içinde tecellî ediyor. Her kelimesi, her harfi birer mu'cize-i kudret olan bu kitab-ı kâinatın te'lifinde öyle bir i'câz var ki, bütün esbab-ı tabiye* (tabii sebepler) *, farz-ı muhal olarak muktedir birer fâil-i muhtar olsalar, yine kemâl-i acz ile o i'câza karşı secde ederek* سُبْحَانَكَ لاَ قُدْرَةَ لَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (Sen her türlü noksandan münezzeh ve uzaksın. Bizim hiç bir kudretimiz yoktur. Şüphesiz ki Sen Azîzsin, Senin kudretin her şeye galiptir; Hakîmsin, Senin her işin hikmet iledir.) *diyeceklerdir*”[551].

Demek kâinat kitabına hikmet nazarıyla bakılırsa; Sinek kanadından semanın yıldızlarına kadar kâinat kitabının bütününde öyle nizam var ki; onları en güzel şekilde tanzim eden, düzenleyen bir zatın varlığı güneş gibi içinde görünüyor. Her kelimesi, her harfi birer kudret mucizesi olan kâinat kitabının yazılışında öyle bir mucizelik var ki, bütün sebepler toplansalar bu mucize karşısında secde ederek şöyle diyeceklerdir; " *Sen her türlü noksandan münezzeh ve uzaksın. Bizim hiç bir kudretimiz yoktur. Şüphesiz ki Sen azizsin, Senin kudretin her şeye galiptir; Hâkimsin, Senin her işin hikmet iledir. Faydasız ve gayesiz işin yoktur.* " diyeceklerdir.

---

[550] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s. 343.
[551] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s.343.

5-Kâinat Kitabının Her Bir Harfi Birbiriyle Bağlantılıdır

Kâinat kitabının kelimeleri, harfleri, noktaları gibi olan bütün varlıklar bir ağ gibi birbirine bağlanıp dayanmış ve dizilmişlerdir. Bir nokta hükmünde olan bir çekirdeği icat etmek için bütün kâinatı icat edecek sonsuz bir kudrete ihtiyaç olduğu şöyle beyan edilir:

"*Her bir kelimesi bütün kelimatıyla münasebettardır ve her harfi, bâhusus zîhayat bir harfi, bütün cümlelere karşı müteveccih birer yüzü, nâzır birer gözü var olan bu kitabın öyle bir muzâaf iştibak-ı tesânüd-ü nazmı* (bir ağ gibi birbirine bağlanıp dayanmış olan nazım, dizilişi) *vardır ki, bir noktayı yerinde icad etmek için, bütün kâinatı icad edecek bir kudret-i gayr-ı mütenahi* (sonsuz bir kudret ve muktedir bir iktidar) *lâzımdır. Demek sivrisineğin gözünü halk eden, güneşi dahi o halk etmiştir. Pirenin midesini tanzim eden, manzume-i şemsiyeyi* (güneş sistemini) *de o tanzim etmiştir"*[552].

Demek bir harf, bir nokta hükmünde olan sivrisineğin gözünü yaratan, güneşi de yaratan olacaktır. Çünkü sivrisineğin gözü ile güneş arasında sımsıkı bir bağ vardır. Mesela; pirenin midesini düzene koyan, güneş sistemini de o düzene koymuştur. Çünkü pirenin midesi ile güneş sistemi bağlantılıdır. Öyle ise kâinatta her şey her şeyle bağlantılıdır. Kâinatta bir şeyin bağı kimin elinde ise bütün bağlar onun elindedir. Yukarıdaki misallerde denildiği gibi, sivrisineğin ve pirenin bağı kimin elinde ise, güneşin ve güneş sisteminin bağı da onun elindedir. Bu da kâinat kitabının her şeyini, her şeyiyle bilen, idare eden sonsuz bir ilim, irade, kudret sahibinin işi olabilir. İşte bu işler ilimsiz, iradesiz, şuursuz sebeplerin, sağır tabiatın, kör tesadüfün işi olamaz. Akıl bunu kabul etmez.

5.1-Kudret Mucizesi Olan Bal Arısı ve Mikroskobik Varlıklar

Bal arısı; kâinat kitabının bir kelimesi hükmündedir. Allah'ın sonsuz kudretinin bir mucizesi olan bal arısı, O'nun varlığına birliğine olan şehadet ballarını akıtmaktadır.

Bu konu Risale-i Nur'da şöyle dile getirilir:

"Yalnız şu kitabın küçük bir kelimesi olan balarısını gör: Nasıl şehd-i şehadet (şehadet balı) *o mu'cize-i kudretin lisanından akıyor! Veyahut şu kitabın bir noktası olan hurdebînî* (mikroskobik) *bir huveynat* (çok küçük canlılar, bakteriler ve virüsler) *ki, çok defa büyülttükten sonra görünür.*

Dikkat et! Nasıl mu'ciznümâ, hayret-fezâ bir misâl-i musağğar-ı kâinattır (âlemin küçültülmüş örneğidir). *Sûre-i Yâsin, sûret-i lâfz-ı Yâsin'de yazıldığı*

[552] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s.343.

gibi, cezâletli, mûciz bir nokta-i câmiadır. Onu yazan, bütün kâinatı da O yazmıştır.

Eğer insaf ile dikkat etsen, şu küçücük hayvanın ve huveynatın sureti altında olan makine-i dakika-i bedîa-i İlâhiyenin (Allah'ın eşi ve benzeri olmayan ince ayarlı makinası, sistemi, düzeni) *şuursuz, kör, mecrâ ve mahrekleri* (hareket yerleri) *tahdid olunmayan ve imkânâtından evleviyet olmayan* (ihtimallerindeki öncelikleri ayırt edilemeyen, teşekkül ihtimallerinde öncelik olmayan) *esbab-ı basîta-i câmide-i tabiiyeden* (tabiattaki basit cansız sebeplerin) *husulünü, muhal-ender-muhal göreceksin"*[553].

Demek mikroskopla görülebilen çok küçük canlılar, bakteriler, virüsler kâinat kitabının birer noktaları gibidirler. İyice dikkat edilirse nokta hükmündeki bu küçücük varlıklar adeta büyük kâinat kitabının küçültülmüş örnekleridir. Mesela; Yasin suresinin "*Yasin"* lafzında, kelimesinde yazıldığı gibi kâinatın her şeyine uygun çok özellikleri kendinde toplayan bir nokta gibidirler. O noktayı kim yazmışsa bütün kâinat kitabını da o yazmıştır. Yani o küçücük varlıkları kim yaratmış ise bütün kâinatı da o yaratmıştır.

Eğer insaf ile dikkat edilirse o küçücük varlıkların her birisinin Allah'ın yarattığı eserleri içerisinde, eşi ve benzeri olmayan ince ayarlı makineleri, sistemleri, düzenleri olduğu anlaşılacaktır. Bu harika eserlerin, tabiattaki basit cansız sebeplerin eseri olma ihtimalinin sıfır olduğu görülecektir. İşte kâinatın yaratılmasını, en küçüğünden en büyüğüne kadar yani zerrelerinden güneşlerine kadar sebeplere, tabiata, tesadüfe havale etmek muhal ender muhaldir; yani imkânsız içinde imkânsız, olamaz içinde olamazdır.

5.2-Zerreler; Filozof, Doktor, Hâkim Olabilir Mi?

Kâinat kitabının yazılışı, âlemin yaratılışı Allah'a verilmediği takdirde kâinatın yapıtaşı olan zerrelere verilecektir. Bu ihtimal ise imkânsızdır.

Bu konu Risale-i Nur'da şöyle dile getirilir:

"Eğer her bir zerrede hükemâ şuuru, etibbâ hikmeti, hükkâmın siyaseti bulunduğunu ve her bir zerre de sair zerratla vasıtasız muhabere ettiğini itikad edersen, belki nefsini kandırıp o muhali de itikad edebilirsin. Hâlbuki o zîhayat (canlı) *makinede öyle bir mu'cize-i kudret, öyle bir harika-i hikmet vardır ki, ancak bütün kâinatı, bütün şuûnatını icad eden, tanzim eden bir Sâniin sun'u* (yaratması) *olabilir. Yoksa kör, az, basit imkân tereddüdüyle ayak atamaz. Esbab-ı tabi'îden olamaz"*[554].

---

[553] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s.343-344.
[554] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s. 344.

Demek varlıkların kendiliğinden veya tabiatın eseri olarak meydana geldiğine nefsini kandırmak için her bir zerrenin bir filozof gibi şuur sahibi, bir doktor gibi hikmet ve ilim sahibi; bir hâkim gibi her şeye sözünü geçiren bir hüküm sahibi olduklarını kabul etmek lazımdır. Hâlbuki o yaratılan canlı makineler Allah'ın sonsuz kudretinin mucizeleridir. O'nun hadsiz fayda ve gaye gözeterek donattığı harika eşsiz eseleridir. Bu varlıkların yaratılması ancak ve ancak bütün kâinatı her şeyiyle icat eden düzenleyen, sanatlı ve güzel bir şekilde yaratan bir yaratıcının sanat sahibi birinin eseri olabilir. Yoksa tabiattaki sebeplerin işi olamaz.

5.3-Tabiatta Allah'ın Kanunları Hâkimdir

Özellikle tabiattaki sebeplerin en önemli ve en sağlam temel esası ayrılmaz bir parçası olan çekim kuvveti, itme kuvveti gibi kuvvetlerin birleşmesinin imkânsızlığı söz konusudur.

Bu konu Risale-i Nur'da şöyle dile getirilir:

"Bâhusus o esbab-ı tabiîyenin (tabii sebeplerin) *üssü'l-esası hükmünde olan cüz-ü lâyetecezzâdaki kuvve-i câzibe ve kuvve-i dâfianın içtimâlarının* (atomdaki çekme ve itme kuvvetleri toplamının) *hortumu üzerinde, bir muhaliyet damgası var. Fakat câizdir ki, her bir şeyin esası zannettikleri olan cezb, def, hareket, kuvâ gibi emirler, âdâtullahın kanunlarına birer isim olsun. Lâkin kanun, kaidelikten tabiîliğe ve zihnîlikten hâricîliğe ve itibarîden hakikata ve âletiyetten müessiriyete geçmemek şartıyla kabul* ederiz."[555]

Demek ki, her şeyin esası zannedilen tabiattaki çekme kanunu, itme kanunu, hareket kanunu, bir takım hisler, kuvveler, duygular, kuvvetler gibi işler Allah'ın kâinata koyduğu kanunlara birer isim olarak kabul edilebilir. Bu kanunlar birer kaidedir tabii değildir. Yani Allah tarafından kâinatta konulmuş prensiplerdir. Kendiliğinden olmuş değildir. Zihinle alakalıdır. Hariçte gözle görülmez. Varlıkları başka şeylere nispet edilmesi halinde bilinir, hakiki bir kıymeti olmayıp kıymeti var kabul edilir. Bu kanunlar bir sebeptirler, vesiledirler, fakat hakiki tesirleri yoktur. Kanunları koyan ve onlara hükmeden ilim, irade, kudret sahibi birisi vardır. Anayasa kanunları bir kanun koyucu ve uygulayıcı hâkimi gösterdikleri gibi kâinattaki kanunlar da bir kanun koyucu ve uygulayıcı hâkiminin olduğunu göstermektedir.

Demek kâinattaki kanunlar kendi kendine konmuş değildir. Allah'ın (c.c) bütün kâinatta varlıkların yaratılış ve idarelerinde sürekli uyguladığı kurallardır. Bunlar adetullahın kanunlarına birer isimdir. Kendilerini koyan kudret sahibini göstermektedirler.

---

[555] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s.344.

İkinci Soru

"*S: Ezeliyet-i madde ve harekât-ı zerrattan teşekkül-ü envâ gibi umûr-u bâtılaya neden ihtimal veriliyor?*" Yani; maddeye ezeliyet verilmesi ve nevlerin zerrelerin hareketinden teşekkül ettiğine inanılması gibi asılsız, uydurma işlere ihtimal verilmesinin sebebi sorulmaktadır. İşte bu sorunun cevabı hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde aşağıda nefsi, aklı ikna edici misallerle verilmektedir.

"C: Sırf başka şey ile nefsini ikna etmek sadedinde olduğu için, o umûrun esas-ı fasidesini tebeî bir nazarla derk etmediğinden neş'et ediyor. Eğer nefsini ikna etmek suretinde kasden ve bizzât ona müteveccih olursa muhaliyetine ve makul olmadığına hükmedecektir. Farazâ kabul etse de, tegafül-ü anis-Sâni' (her şeyin sanatkârı olan Allah'ı unutma veya unutur gibi yapma*) sebebiyle hasıl olan ızdırar ile kabul edilebilir. Dalalet ne kadar acibdir. Zât-ı Zülcelal'in lâzım-ı zarurîsi olan ezeliyeti ve hâssası olan icadı aklına sığıştırmayan, nasıl oluyor ki gayr-ı mütenahî zerrata ve âciz şeylere veriyor.*

Evet, meşhurdur ki: Hilâl-i îde (Ramazan Bayramı için Batıda ayın görünmesine) *bakarlardı. Kimse bir şey görmedi. İhtiyar bir zât yemin etti: "Hilâli gördüm." Hâlbuki gördüğü hilâl, kirpiğinin tekavvüs etmiş* (kavis şekline girmiş) *beyaz bir kılı idi. Kıl nerede, Kamer nerede? Harekât-ı zerrat nerede, sebeb-i teşkil-i enva' nerede?"*[556]

Yukarıdaki cevapta denildiği gibi bu asılsız, uydurma, hurafe bir kısım soruların sorulmasının en önemli sebeplerinden birisi; yapılan işlere sathi, yüzeysel ve uzaktan bakmaktır. Çünkü bir şeye uzaktan üstün körü bakış her zaman insanı aldatır. Nefsini o yanlış görüşle ikna etmeye çalışır. Eşyanın sanatkârı ve yaratıcısı olan Allah'ı inkâr gafletine düşer. Bu da iman ve İslam yolundan sapıtmanın doğru yoldan ayrılmanın ne kadar hayret edilecek bir şey olduğunu göstermektedir. Mesela Allah'ın zaruri lazımı olan ezeliyet sıfatını aklına sığıştıramayanlar sayısız zerrelere ve aciz şeylere o ezeliyeti isnad etmektedirler. Aynı zamanda nihayetsiz ilim, irade, kudret sahibi olan Allah'ın zerreleri teşekkül ettirerek meydana getirdiği eserleri o akılsız, şuursuz, ilimsiz, iradesiz zerrelere vermek ne kadar büyük bir yanlışlık olduğu açıktır. Çünkü o zaman tek bir yaratıcının varlığını ve sıfatlarını kabul etmeyen ahmaklar, hadsiz zerreler sayısınca yaratıcıyı kabul etmek zorunda kalacaklardır. Allah'ın sıfatlarını zerrelere vermeyi kabul edeceklerdir. Bunu ise dünyada en ahmak insan bile kabul etmez.

---

[556] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye. s.344-345.

İşte bu yanlışlığın sebebi yukarıdaki misalde Ramazan hilalini görmeye çalışan ihtiyarın; beyazlaşmış eğilmiş olarak gözünün önüne gelen kirpiğinin bir kılını ay zannetmesinden başka bir şey değildir. Ay nerede kıl nerede? Zerrelerin hareketi nerede, yüz binlerce çeşit çeşit varlıkların türlerini yaratma nerede?

5.4-İnsan Hakkı Aramaktadır

İnsan saygı değer, şerefli, üstün özellikler verilerek yaratılmıştır. Bu özelliklerinden dolayı hakkı aramaktadır.

Bu konu Risale-i Nur'da şöyle dile getirilir:

"İnsan fıtraten mükerrem olduğundan hakkı arıyor. Bazan bâtıl eline gelir. Hak zannederek koynunda saklar. Hakikatı kazarken ihtiyarsız dalalet başına düşer; hakikat zannederek başına giydiriyor"[557].

Ben kimim? Bu dünyaya nereden geldim? Beni kim getirdi? Nereye gideceğim? gibi sorular insanoğlunu hep meşgul etmiş, bu sorulara cevap aramıştır.

Yaratılıştan Allah'ı arayan bu insanın eline bazen asılsız, gerçekdışı, hurafe, yanlış ve yalan şeyler geçer. Bunları hak zannederek koynunda saklar. Hakikati; yani Allah'ı ve onun gösterdiği doğru yolu bulmaya çalışırken istemeyerek sapıtır, iman ve İslam yolundan ayrılır. Bulduğu yolu hakikat zannederek başına giydirir. Bütün izmlerin, batıl dinlerin, mezheplerin ortaya çıkışı böyle olmuştur. Bunun için gerçek yaratıcıyı bilmek ve yaratılışı doğru anlamak insan için en önemli meseledir.

Üçüncü Soru:

"S: Nedir şu tabiat, kavânin, kuvâ ki, onlarla kendilerini aldatıyorlar?

C: Tabiat, âlem-i şehadet denilen cesed-i hilkatin anâsır ve âzâsının ef'âlini intizam ve rapt altına alan bir şeriat-ı kübrâ-yı İlâhiyedir (Allah'ın kâinata koyduğu ve bütün varlıkların tabi olduğu büyük anayasa*). İşte şu şeriat-ı fıtriyedir ki, "sünnetullah" ve "tabiat" ile müsemmadır* (isimlenmiştir). *Hilkat-i kâinatta* (kâinatın yaratılışında) *câri olan kavânin-i itibariyesinin* (maddi olmayan kanunlar) *mecmû ve muhassalasından* (toplamından) *ibarettir. Kuvâ* (kuvvetler, güçler, hisler, enerjiler) *dedikleri şey, her biri şu şeriatın birer hükmüdür. Ve kavânin* (kanunlar) *dedikleri şey, her biri şu şeriatın birer meselesidir. Fakat o şeriattaki ahkâmın yeknesak istimrârına istinaden vehim, hayal tasallut ederek tazyik edip, şu tabiat-ı hevaiye tevazzu' ve tecessüm edip mevcud-u haricî ve hayalden hakikat suretine girmiştir. Hayali, hakikat suretinde gören, gösteren, nüfusun istidat-ı şûresinden, fâil-i müessir tavrını takmıştır. Halbuki kör, şuursuz tabiat, kat'iyen kalbi ikna edecek ve fikre kendini beğendirecek ve nazar-ı hakikat ona ünsiyet edecek hiçbir mülâyemet ve münasebet yok iken ve masdar olmaya kabiliyeti mefkud iken, sırf nefy-i Sâni* (kâinatın sanatkârı olan Allah'ı inkar etme ve yok sayma*) farazından çıkan bir*

---

[557] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye . s. 345.

ıztırar ile veleh-resan-ı efkâr olan (fikirleri düşünceleri hayrette bırakan) *kudret-i ezeliyenin âsâr-ı bâhiresinin tabiattan suduru tahayyül edilmiş"*[558].

Tabiat, kuva, kavanin, kelimelerinin iyi bilinmesi gerekir. Çünkü bu kelimeler haşa Allah (c.c) yerine yaratıcı, yaratılışta doğrudan doğruya tesir sahibi olarak takdim edilmektedir. Halbuki tabiat; kâinattaki Allah tarafından hareketlerini düzenleyen yine Allah'ın koyduğu kanunlar mecmuasıdır. Tabiat, şehadet alemi, yani görünen alem denilen elementlerin ve bedendeki uzuvların fiillerini nasıl işlediklerini, yaratılış gayesine göre birleşmelerini düzenlemek için Allah tarafından konulmuş kanunlardır. Allah (c.c.) kâinattaki bütün varlıkların yaratılış ve hareketlerini ve olayların akışını bu kanunlarla düzenlemektedir. Bu kanunlar kısaca sünnetullah ve tabiat diye isimlendirilmişlerdir. Bunlara itibari kanunlar da denilmektedir. Yani, hariçte yaratılmış varlığı bulunmayan ilim özelliğindeki kanunlardır.

Kuva ise, kuvveler, kuvvetler, hisler, duygular gibi manalara gelir. Bunların her biri Allah'ın (c.c.) kâinatta koyduğu birer hükümdür. Allah'tan (c.c.) gelen emir ve yasaklarla ilgili kurallar topluluğunun hükümlerindendir.

Kavanin ise kanunlar demektir. Bu kanunların her biri Allah'ın (c.c) kâinata koyduğu sistemin birer meselesidir.

Burada akla şöyle bir soru gelmektedir: Tabiat nasıl olmuşta yaratıcı yerine konmuş?

İşte Allah'ın kâinatta koyduğu kanunlar, hükümler hep aynı tarzda, düzenli bir şekilde tekrarlanmaktadır. Bundan dolayı insandaki vehim ve hayal yani boş kuruntu, asılsız ve gerçek dışı düşünceler insanı baskı altına alır, musallat olur, hava gibi olan tabiatı cisimleştirir. İlim durumundan hariçte maddî bir varlıkmış gibi görmeye başlar. Hayalden hakikat suretine getirir. Tabiatı tesir sahibi kendi başına iş yapan etki edici durumuna getirir. Böylece kâinatta Allah'ın yarattığı eserleri tabiata verir. Bu da inkar etmeye zorlanan insanların içine düştüğü en büyük inkar bataklığıdır. Allah'ın başlangıcı olmayan sonsuz gücü ile yarattığı eserlerini mevhum tabiata vermek, cehaletin en katmerlisi ve en gülüncüdür.

5.5-Tabiat Nedir? Ne Değildir?

Tabiat kitap ve gazete gibi yayınların basıldığı yer gibi bir basım yeridir, matbaadır. O matbaayı yapan ve eserleri basan değildir.

Tabiat, "nakkaş değil" nakıştır, yani güzel sanatlı şekillerle süslenmiştir. Nakkaş değildir, yani sanatkar, güzel şekillerle, süslerle süsleyen değildir.

Tabiat, "fâil değil" kabildir, yani varlığı başkasının varlığına bağlıdır. Tabiat olabilir de olmayabilir de bir varlıktır. Olup olmaması Allah'ın dilemesine bağlıdır. Fail değildir, yani işi yapan değildir.

Tabiat, "mastar değil" mistardır, yani cedveldir. Bir şeyin düzgün olmasına yarayan bir alettir. Kendi başına bir şey yapamaz. Masdar ise, bir şeyin çıktığı menba, bir işin kaynağı, temelidir. İşte tabiat hiç bir işin temeli değildir.

---

[558] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye . s. 344-345.

Tabiat, “nâzım değil” Nizam, kurulmuş bir düzendir, bir sistemdir. Nâzım ise düzene koyan, düzenleyen, tertipleyendir. İşte tabiat kurulmuş bir düzendir, düzenleyen başkadır.

Tabiat, “kanundur, kudret değil.” Kanun, emirler, yasaklar, kaideler ve kurallardır. Kudret ise kaideleri, kuralları koyan ve uygulayandır. Tabiat, kudret sahibi uygulayıcı değildir.

Tabiat, “ şeriat-ı iradiyedir, hakikatı-ı hariciye değil.” Şeriat-ı iradiye, Allah'ın (c.c.) irade sıfatından gelen ve kâinattaki bütün varlıkları zorunlu olarak düzenleyen kanunlar sistemidir. Hakikat-ı hariciye ise hayat gibi alem-i şehadete, görünen aleme gelmiş bir varlıktır. İşte tabiat böyle görünen harici hakikatı olan bir varlık değildir. Bu mesele Risale-i Nur’da şöyle özetlenmiştir:

“Hâlbuki tabiat misalî bir matbaadır, tâbi' değil; nakıştır, nakkâş değil; kàbildir, fâil değil; mistardır, masdar değil; nizamdır, nâzım değil; kanundur, kudret değil; şeriat-ı iradiyedir, hakikat-i hariciye değil”[559].

Bir Soru Bir Misal

Burada yine akla bir soru gelmektedir. Peki, nasıl olmuşta tabiat hariçte bir varlık olarak kabul edilmiş ve bir kısım insanlar tarafından ilah yerine konulmuş? Bu soru Risale-i Nur'da güzel bir misal verilerek cevaplandırılmıştır.

“Meselâ, yirmi yaşında bir adam birden bire dünyaya gelse, hâli (boş) *bir yerde, muhteşem ve sanayi-i nefîsenin* (çok güzel sanatlar, ileri sanayi*) âsârıyla müzeyyen bir saraya girse, hem farz etse, kat'iyen hariçten gelme hiçbir fâilin eseri değil. Sonra içindeki eşya-yı muntazamaya sebep ararken, tanziminin kavâninini câmi* (düzenleme ile ilgili kanunları içine alan) *bir kitap bulsa, onu mâkes-i şuur* (şuurun-Allah’ın gayelerinin yansıtıcısı, aksetme yeri) *olduğundan, bir fâil, bir illet-i ıztırarî kabul eder. İşte, Sâni-i Zülcelâlden tegafül sebebiyle, böyle gayr-ı mâkul, gayr-ı mülâyim bir illet-i ıztırarî olan tabiat ile kendilerini aldatmışlar”*[560].

Demek tabiatı yaratıcı yerine koymak tamamen bir gaflet eseridir. Allah'ı (c.c.) görmemezlikten geleler bir ilah arayışına zorlanmışlardır. Bu zorlanma yaratıcı arama mecburiyeti onlara kabul edilmesi aklen mümkün olmayan tabiatla kendilerini aldatmışlardır. Yani Allah’ı inkâra zorlandıkları için, O’nun eserlerini tabiata vererek kendilerini kandırmışlardır.

5.6-Allah'ın İki Çeşit Kanunu Vardır

Allah'ın kâinata koyduğu şeriat-ı ilâhîye denilen iki türlü kanunu vardır.

Bu konu Risale-i Nur’da şöyle dile getirilir:

“Şeriat-ı İlâhiye ikidir: Biri: Sıfat-ı kelâmdan gelen bir şeriattır ki, beşerin ef'âl-i ihtiyariyesini tanzim eder. İkincisi: Sıfat-ı iradeden gelen ve "evâmir-i tekviniye" tesmiye edilen şeriat-ı fıtriyedir ki, bütün kâinatta câri olan kavânin-i âdâtullahın (kâinatta işleyen İlâhî yasalar, yaratılış kanunları) *muhassalasından ibarettir. Evvelki şeriat nasıl*

---

[559] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye . s.345.
[560] Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye . s.346.

kavânîn-i akliyeden (akla uygun kanunlardan) *ibârettir; tabiat denilen ikinci şeriat dahi, mecmu-u kavânin-i itibariyeden* (varlığı bulunmayan ve ilim özelliğinde olan kanunların hepsinden) *ibarettir. Sıfat-ı kudretin hassası olan tesir ve icada mâlik değillerdir.*

Sabıkan, sırr-ı tevhid beyanında demiştik: Her şey her şeyle bağlıdır. Bir şey her şeysiz yapılmaz. Bir şeyi halk eden, her şeyi halk etmiştir. Öyleyse, bir şeyi yapan Vâhid, Ehad, Ferd, Samed olmak zarurîdir"[561].

Demek bu kanunlardan biri kelam sıfatından gelen şeriat kanunudur. Bu kanunlar insanoğlunun serbest iradesi ile yaptığı işleri tanzim eder, düzene koyar.

İkinci şeriat kanunu ise, irade sıfatından gelen tekvini emirler olarak isimlendirilen kanunlardır. Bunlar kâinattaki varlıkların yaratılış ve hareketleriyle ilgili kanunlardır. Bu kanunlara adetullah kanunları da denir. Adetullah kanunları, kâinattaki bütün olayları ve varlıkların hareketlerini birbiriyle bağlantılı olarak düzenleyen Allah'ın kanunlarıdır. Bütün canlılar bu kanunlar çerçevesinde yaratılmakta ve hareketleri, her şeyleri o yaratılışa göre tanzim edilmektedir. Bir tesadüf, bir gelişigüzellik yoktur. İnsanın yaratılışı da maymunun yaratılışı da bu kanunlara bağlıdır.

Birinci kısım şeriat akılla ilgili akla uygun olan kanunlardır. İkinci kısım şeriat ise tabiat denilen itibari kanunların toplamından ibarettir.

Bu kanunlar Allah'ın (c.c.) sonsuz kudret sıfatının özelliği olan tesir ve icada, yani yaratmaya malik değildirler. Yaratılan bütün mülkün sahibi Allah olduğu gibi yaratan, icat eden, tesir sahibi olan ve idare eden de ancak Allah'tır. Bir şeyi yaratan her şeyi yaratandır. Öyle ise kâinatta her bir şeyi yaratanın, bir ve tek olması; her şeyin her işinde daima O'na muhtaç olması fakat kendisinin hiç bir şeye hiç bir zaman hiçbir cihetle ihtiyacı olmaması zaruridir.

5.7-Sebepler Yaratıcı Olamaz

İman ve İslamiyet yolundan sapan, doğru yoldan ayrılan ehli dalaletin sebepleri yaratıcı gibi takdim etmektikleri şöyle dile getirilir:

"Şu ehl-i dalâletin gösterdikleri esbab-ı tabiiye, hem müteaddit, hem birbirinden haberi yok, hem kör, iki elinde iki kör olan tesadüf-ü a'mâ ve ittifakıyet-i avrânın (kör ittifakın, kör tesadüfün) *eline vermiştir.*

قُلِ اللّٰهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ***(Sen Allah de, sonra da onları daldıkları batakta bırak, oynaya dursunlar.)***[562]

Elhâsıl: İkinci bürhanımız olan kitab-ı kebir-i kâinattaki nazm ve nizam, intizam ve telifindeki i'câz (mu'cize, Allah'tan başkasının yapamayacağı şey*) güneş gibi gösteriyor ki, bir kudret-i gayr-ı mütenahi* (sonsuz bir kudret)*, bir ilm-i layetenâhî* (sonsuz bir ilim)*, bir irâde-i ezeliyenin* (ezelî olan Allah'ın iradesi) *eserleridir"*[563].

Demek ki sebepler ne birbirlerinden ne de yaptıkları işten haberdardır. Sebepler, onlardan hâsıl olan neticelere göre daha adi; neticeler ise daha alidirler. Mesela;

---

561 Nursî, Bediüzzaman, S. Mesnevî-i Nûriye . s.346.
562 En'âm Sûresi, 6:91.
563 Nursî, Bediüzzaman,.S. Mesnevî-i Nûriye. 346.

meyvenin sebebi ağaç, yumurtanın sebebi tavuk, sütün sebebi inektir. Bunlardan ne ağacın ne tavuğun ne de ineğin; ne yaptığından, ne yaptıklarının mahiyetinden faydasından, yapılanların neye yaradığından haberi yoktur. Hâlbuki meyveye, yumurtaya, süte ihtiyacı olan en başta insandır. İnsan akıl sahibi, ilim sahibi, şuur sahibi olduğu halde bunları yapmaya gücü yetmez. Akılsız ilimsiz şuursuz olan bu sebeplerin o neticeleri yapması ise hiç kabul edilemez. Öyle ise onları yapan başkadır. Yani; insanı bilen birisi ancak onları insanın ihtiyacına cevap verecek şekilde yapabilir. Çünkü onlar; tadıyla, kokusuyla, gıdasıyla, rengiyle insanın gözüne, diline, burnuna, midesine göre uygun yaratılmışlardır.

İşte onları yaratan ancak insanı yaratan ve o sebepleri de yaratan birisi olabilir. Çünkü o ağaç, tavuk, inek de sonradan yaratılmışlardır. Öyle ise sebepleri de neticeleri de yaratan; sebeplerin perdesi arkasında iş gören birisi vardır. Bütün bu işler onun işleridir. Sebepler birer perdedir. Her şey O'nun sanatıdır, O'nun eseridir. Sanat sanatkârsız, eser ustasız olmaz. Kâinattaki zerrelerden seyyarelere kadar harika eserlerin aciz sebeplerin, kör tesadüfün, sağır tabiatın işi olmasını hiçbir akıl kabul etmez.

Demek şu kâinat kitabındaki düzenli ölçülü yaratılış ve insanların yapmaktan aciz kaldıkları harika eserler güneş gibi gösteriyor ki; kudreti sonsuz, ilmi nihayetsiz, iradesi ezeli olan bir zatın eserleridir.

بسم الله الرحمن الرحيم

جامعة النيلين- كلية الآداب- قسم الدراسات الإسلامية

ورقة علمية بعنوان: أطوار خلق الإنسان في ظل القرآن الكريم والتوراة.

دكتور: حسن عووضة حمدكشكش

أستاذ العقيدة والفكرة الإسلامي

ورئيس قسم الدراسات الإسلامية سابقا ومدرير مدرسة العلوم الإنسانية بكلية الآداب حاليا وعضو مجلس الأساتذة بالجامعة.

صفر1439ه نوفمبر2017م.

بسم الله الرحمن الرحيم

والصلاة والسلام على سيد الأولين والآخرين محمد بن عبد الله عليه من ربه أفضل الصلاة وأزكى التسليم.

فأما بعد

فإن قضية بدأ خلق الإنسان في ظل القرآن الكريم والأديان الإلهية السابقة لٌهيجديرة بالإهتمام والبحث فيه باستقراء تام .

وترتيباً لمراحل الخلق بدأ من مادةالتخلق وختماً بنفح الروح وإكتمال الخلقة في أحسن تقويم والناظر في القرآن الكريم بتفكر وتدبر يجد مكانة الإنسان عند الله عز وجل: [وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ]، (البقرة :30). ومعنى خليفه تحقيق الغاية من خلق الجن والانس ، قال تعالى : [وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ]، (الذاريات :56). العبادة بمفهومها الشامل،إيمان راسخ وعمل صالح قائم على اليقين الذى لا يطرق إليه شك ، والإنقياد التام والاستسلام لله عز وجل وظاهراً وباطناً في أمور الدين والدنيا الذين لا انفصام بينهما ، فلا دين بدون تحقيق الخلافة في الأرض ، ولا دنيا إذا لم تكن خاضعة لمنهج اللهفاعلاً للأوامر وتاركاًللنواهي قال تعالى : [فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ]،(البقرة 38). كذلك نجد أن تكريم الله –عزوجل- للإنسان ناتج من خلقه مميزاً على كثير من المخلوقات بطاقات الروحية والعقلية والجسدية قال تعالى: [وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا]، (الإسراء: 70). والإنسان ُمكرم بإنسانيته قبل دينه بمنطوق الآية السالفة الذكر ولكن هذا التكريم العام لكل البشر ينتفع بصاحبه هنا في الحياة الدنيا أما المؤمن وإن كان داخلياً في التكريم العام ، فإن تكريمه الخاص يكونبالتقوى في الدنيا والأخرة قال تعالى : [يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ]، (الحجرات 13).

"THE STAGES OF HUMAN CREATION IN THE LIGHT OF HOLY QUR’AN AND THE TORAH"

Dr. Hassan Awadah Hamad KASHKASH
Professor of Islamic Creed and Thought - University of Neelain - College of Art - Director of the School of Humanities and the former head of the Department of Islamic Studies. Khartoum, Sudan.
ibharoon1989@gmail.com

Abstract

In the Name of Allah the Most Merciful

The creation of man in the light of the Holy Qur’an and the divine religions before it, the Torah begin by Allah - the Almighty - telling the angels that he created in the earth the vicegerent created from soil He said: (Al-Imran: 59). Then from clay, the Almighty said: (Ghafir: 67). Allah Almighty described the mud as strong adhesive attached by hand, he said: (Safat: 11). then made of altered mud(alhijr: 26), means made of dried mud after it has been leavened, until it has clang and sound, like the sound of pottery, altered mud: is the clay changed in color and smell of the long stay. Then came the stage of molding, adjustment, and

blowing the soul, the Almighty said, (Alaraf: 11), and said: (alhijr: 28). Then came the stage of creating mother Eve from Adam - peace be upon her. He said: " (alnisa’: 1).

As for Torah we find that Adam - peace be upon him - was created of mud, and that our mother Eve Was created from the rib of Adam, peace be upon him, and this consensus indicates that the Torah and the Qur’an are from one source who is Allah - the Almighty, and that the distortion that took place in the Torah did not include this case. Here ends the story of the creation of Adam and Eve, and Qur’an begins in the

process of creating the descendants of Adam. We find the first stages to determine the place where the water of man and the ovule of women firstly synthesized, he said: (Tarek 5-6), and then comes the stage of fertilization that is the pollination of man water to the ovule (almomemnon: 12-14). Then comes the stage of producing the embryos from mothers' wombs easily, Almighty said (Abes: 20)

Kur’ân ve Tevrat Işığında İnsanın Yaratılış Merhaleleri

Dr. Hasan Uvada Hamed KASHKASH

Nileyn Üniversitesi Akide ve İslam Düşüncesi Böl., Sudan.

Özet

Kur’ânveTevrat gibi diğer ilâhî kitaplarda insanın yaratılışının başlangıcı yeryüzünün halifesi kılınan Hz. Hz. Âdem’in (Bakara, 30) topraktan yaratıldığının bildirilmesiyle başlar (Al-i İmran, 59). Daha sonar çamurdan yaratıldığı bildirilir. Yüce Allah bu çamurun **lâzib** olduğunu bildirmiştir (Saffât, 11). Yani kuvvetli, yapışkan, ele tutunan demektir. Sonra **hame-i mesnun**un **salsal**a dönüştüğü bir hal almıştır (Hicr, 26). Salsal, mayalanmış çamurun sertleşmiş halidir ki, sert tuğla gibi sesi olur. Hame-i mesnûn ise, uzun süre beklediği için renk ve kokusu değişen çamurdur. Daha sonra bu haldeki çamura şekil verme (tasvîr) ve düzenleme (tesviye) safhaları gelmiştir (A’râf, 11; Hicr, 28). Hz. Âdem’in yaratılışından sonra ondan Hz. Havvâ anamızın yaratılışına sıra gelmiştir (Nisâ, 1).

Tevrat’a gelince, orada da Hz. Âdem’in çamurdan yaratıldığını ve Hz. Havvâ anamızın ise, Hz. Âdem’in kaburga kemiğinden yaratıldığını görüyoruz. Bu tevafuk (uyum) gösteriyor ki, Tevrat ve Kur’an’ın kaynağı aynıdır. İkisi de Allah tarafından gönderilmiştir. Tevrat’a arız olan tahrif bu meseleyi kapsamamıştır. Bu noktada Hz. Âdem ve Hz. Havva’nın yaratılış kıssası son bulmakta ve Kur’ân-ı Kerim Hz. Âdem (a.s)’ın zürriyetinin yaratılış keyfiyetini anlatmaya başladığını

görüyoruz. Burada insanların yaratılış merhaleleri içinde ilk merhalenin, erkeğin suyuyla kadının yumurtasının yaratıldıkları mekânın belirlenmesi olduğunu görüyoruz (Târık, 5-6). Daha sonra erkeğin suyuyla kadının yumurtasının aşılanma merhalesi geliyor (İnsan, 2). Daha sonra insanın anne rahminde gerçekleşen yaratılış merhalelerinin tafsilatlı ve şümullu bir şekilde anlatılmasına şahit oluyoruz (Mü'minûn, 12-14). Son olarak da ceninin anne rahminden kolaylıkla çıkarılması merhalesi geliyor (Abese, 20).

مستخلص البحث

إن بداء خلق الإنسان في ظل القران الكريم والأديان الإلهية السابقة كالتوراةتبدابإخبار الله –عز وجل- للملائكة بأنه جاعل في الأرض خليفة مخلوق من تراب قال تعالي : [إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ]، (آل عمران :59). ثم من طين ، قال تعالى: [هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ]، (غافر:67). ووصف الله عز وجل الطين بأنة لازب يعني قوي لاصق يعلق باليد ، قال تعالي : [فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ]، (الصافات :11). ثم من صلصال من حمأ مسنون ، قال تعالي:[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ]، (الحجر : 26)، أي من طين قد يبس بعد ما خمر حتي صار له صلصلة وصوت ، كصوت الفخار ، والحمأ المسنون: هو الطين المتغير لونه وريحه، من طول مكثه . ثم جاء مرحلة التصور والتسوية ونفخ الروح ، فال تعالي : [وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ]،(الاعراف :11)، وقال تعالي: [فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ]، (الحجر : 28)، ثم تأتي مرحلة خلق أُمنا حواء من آدم – عليها السلام ، قال تعالي:[يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ]، (النساء :1).

أما في التوراة فنجد أن آدم – عليه السلام –خُلق من طين، وأن أُمنا حواء خلقت من ضلع آدم عليه السلام، وهذا التوافق يدل علي أن التوراة والقرآن مصدرهما واحدة وهو الله – عز وجل، وأن التحريف الذي حصل في التوراةلم يشمل هذه القضية ، إلي هنا تنتهي قصة خلق أدم وحواء ، ويبدا القرآن الكريم في كيفية خلق ذريه آدم ،فنجد أول المراحل تحديد المكان الذي يخلق فيه ماء الرجل وبويضة المرأة، قال تعالي: [فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ (5) خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ (6) يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ]، (الطارق 5-6)، ثم تأتي مرحلةالإخصاب وهو تلقيح ماء الرجل لبويضةالمرأة قال تعالي: [إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا]، ثم تأتي مرحلة الخلق مرتبة ومفصلة وشاملة قال تعالي:[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ]، (المؤمنين: 12-14)، ثم تأتي مرحله إخراج الأجنة من أرحام الأمهات بسهوله وبسر قال تعالي:[ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ]،(عيس: 20).

أهمية الموضوع :-

تكمن أهمية بدء خلق الإنسان في ظل القرآن والتوراة في النقاط الآتية:

أ- إبراز علم الله الشامل وحكمته البالغة وقدراته النافذةومشيئته المستعلية على كل شيء وإرادته الواقعة بعزته بلا منازع .

ب- بيان أن القرآن الكريم هو كلام الله عز وجل الذى لا يأتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه تنزيل من حكيم حميد.

ت- سبق القرآن الكريم للحقائق العلمية الثابتة المتعلقة بخلق الإنسان وأطوارهالتي لمن يتوصل إليها العلم البشري إلا في القرن العشرين بعد إكتشاف المناظير الجوفية والصور التلفزيونية.

ث- أن التوافق بين القرآن الكريم والتوراة في قضية أصل المادة التي خلق منها آدم عليهالسلام وهو التراب وخلق حواء من آدم مما يؤكد أن مصدرهما واحد وهو الله عز وجل.

ج- إبطال نظريه داروين المسماة (النشوء والتطور) وهى قائمه على أوهام وخيالات لا تثبت أمام الحقائق التي جاء بها القران الكريم والعلم الحديث إذا يراه أن أصل الإنسان علقات (ديدان) نشأت في المستنقعات المائية العذبةوتطورات حتى وصلت إلى قرد.فإلانسان الذى كرمه الله يجعل أصلة قرداً فالحمض النووي الذى اكتشف حديثا جعل المؤمنين بنظرية داروين من الغربين يكفرون بها، و تكريم الله عز وجل للإنسان إذ خلقه بقدرته في أحسن تقويم ونفخ فيه من روحه وأسجد له ملائكته.

المبحث الاول: أطوار خلق آدم علية السلام في القرآن والتوراة:

يخبرنا الله عز وجل أنه خلق آدم عليه السلام من تراب ثم من طين لازب ثم من صلصال من حمأ مسنون ثم جاءت مرحلة التصوير والتسوية ونفخ الروح وهذا يقتضي تقسيم المبحث إلى مطالب لإعطاء كل طور من الأطوار الخلق حقه من البحث والتأصيل العلمي له.

المطلب الاول : خلق آدم عليه السلام من تراب :

جاء ذكر خلق آدم من ترابِ في الرد على النصارى الذين يزعمون أن عيسى عليه السلام ابن الله تعالى- تعالى الله عما ما يقولون علوناً كبيراًلأنه خلق من غير أب متجاهلين قدرة الله عز وجل في الخلق والتكوين قال تعالى: [إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ]، (آل عمران :59) . إن مثل عيسى في قدرة الله حيث خلقه من غير أب كمثل آدم من غير أب ولا أم بل خلقه من تراب ثم قال له كن فيكون، " وأصحاب الديانات السابقةالمؤمنون بها كانواعلى علم أن أصل خلق الإنسان من تراب فهذا الرجل المؤمن الذى نصح صاحبه الكافر الذى تفاخر علية بقوله [فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا]،(الكهف: 34) ذكره بخلقه الذى خلق أصله وهوأبونا آدم من تراب فقال ناصحا له : [قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا]، (الكهف: 37).

والذين يشكون في البعث بعد الموت ويستبعدونه تماما يذكرهم ربهم جل وعلا بخلق أصلهم وهو آدم عليه السلام من تراب فالذي قدر على خلقهم قادر على بعثهم بعد الموت، قال تعالى:[يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ]، (الحج :5) بل جعل الله عز وجل الخلق من طين آية من آياته التي تدل على سعت علمه وكمال حكمته ونفاذ مشئتيه، قال تعالى: [وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ]، (الروم: 20) ذلك بخلق أصل النسل آدم عليه السلام فالذى خلقكم من أصل واحد وبثكم في أقطار الأرض وأرجاها ففى ذلك أيات على أن الذى أنشاكم من هذا الأصل هو الرب المعبودالملك المحمود الرحيم الودود الذى سيعيدكم بالبعث بعد الموت[1]، ويرد ذكر الخلق من تراب في الإمتنان بالزوجه التي بها يتكاثر الناس

---

(1) تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان، عبد الرحمن بن ناصر السعدي،تحقيق- عبد الرحمن بن معلا، دارأصدقاء المجتمع –القصيم، بدون، ص750.

(2) تهذيب تفسير البغوبي (معالم التنزيل – للامام ابي محمد الحسين بن مسعود البغوي المتوفي 516ه حقة وخرج احاديثه محمد عبد الله النمر واخران ، دار طيبة ، الرياض ، السعودية

ويحقق المؤمنون منهم خلافة الله في الأرض فأصلها تراب، قال تعلى :[وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ]، (فاطر: 11) .وفي سورة غافر يذكر الله عز وجل أصل الخلق من تراب وفي بعض أطواره وأحواله ليكون ذلك باعثاً على معرفة الله والتفكير في قدرته ووجوب عبادته وحده لا شريك له، قال تعالى:[هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ]، (غافر: 67).

وكذلك في قوله تعالى:[مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى]، (طه:55). وقال آيضاً: [وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا]،(نوح:17). أراد مبدأ خلق آدم عليه السلام: خلقه من الأرض والناس منسله.

المطلب الثانى:خلق الإنسان من طين:

هذه هى المرحلة الثانية من خلق ادم عليه السلام وهى مرحلة الطين فمرة يذكر بدون وصف له ومرة يذكر موصوفاً أو يذكر خلاصة الطين التي خلق منه فالوصف من طين لازب – وخلاصة الطين سلالة من طين قال تعلى:[هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَى أَجَلًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ]، ((الأنعام :2)، يعنى آدم عليه السلام خاطبهم به إذا كانوا من ولده وإبليس عليه لعنة الله كان على علم تام أن آدم عليه السلام مخلوق من طين وأعلن ذلك صراحتة حين أمره الله عز وجل أن يسجد لآدم مع الملائكه سجود تحية وإعظام له فأبى واستكبر قال تعالى:[قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ]، (الأعراف :12).

كما ورد ذكر خلق الإنسان من طين في سياق صنع الله الذي أدقن كل شي قال تعالي " مدحنا نفسه العليه " [الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ]، (السجدة :7)، أما سورة المؤمنين فقد خصصت نوع الطين الذي خلق منه آدم عليه السلام قال تعالي:[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ]،(المومنين : 12)، وعناصر الطين هي التي تكون منها القشرة الأرضيه والعناصر المعروفة اليوم تبلغ 90 عنصراً 9 منها هي أكثر انتشاراً وتكون 98 % من القشره الأرضية وهي: الأوكسجين ، السليكون ، الألمونيوم ، الحديد ، الجير ، الصوديوم ، البوتاسيوم، المغنسيوم، الهايدورجين .... الخ) وباقي العناصر ويكون 2%منها إن أجسامنا لا تتكون إلا من نفس هذا العناصر والسلالة هي الخلاصة ويكون معني الآيه الكريم أن الله تعالي خلق الإنسان من خلاصة خاصة من الطين وهي المواد التي ذكرنها ويتركب منها جسم كل منا)[(1)].

وفي سورة الصفات وصف الطين بأنه لازب قال تعالي:[فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ]، (الصافات -11) ومعني لازب جيد حر قوي شديد لاصق يعلق بي اليد .

المطلب الثالث : خلق آدم من صلصال:

هذه هي المرحله الثالث لخلق أبي البشر آدم عليه السلام من صلصال حيث وصف بأنه من حمأ مسنون ووصف بأنه كا لفخار قال تعالي:[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ]، (الحجر :26) الحمأ جمع حمأة وهو الطين الأسود المنتن الذي يخالطه الماء. والمسنون هو من أسن الماء إذا تغير. وقال تعالي "

---

(3) الإعجاز الطبي قي القران الكريم د. محمد وصفي وعلقة عليه د. مدحت يوسف السبع، دار الفضيلة- القاهرة، بدون،ص15.

[(1)]الإعجاز الطبي قي القران الكريم د. محمد وصفي وعلقة عليه د. مدحت يوسف السبع، دارالفضيلة- القاهرة، بدون،ص15.

ولقد خلقنا الانسان من صلصال كفخار " (الرحمن 14) الصلصال الطين اليابس الذي تسمع له صلصة أي صوت إذا قرع بشي والفخار الطين المطبوخ(1).

المطلب الرابع : التسويه ونفخ الروح:

فالتسوية هي إكمال الخلق في أحسن تقويم وأجمل هيئة ويفسر ذلك قوله تعالي:[يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ (6) الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ]،(الإنفطار:6-7) وقال: [لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ]، (التين :4) . وقال تعالي:[إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ (71) فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ]، (ص:71-72) . وقال تعالي [وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ (28) فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ]، (الحجر: 2-.2)

(فإذا سويته) : عدلت صورته وأتممت خلقه ، (ونفخت فيه من روحي) فصار بشراً (فقعوا له ساجدين) سجود تحية وتكرمة لا سجود صلاة وعبادة (2).

أما حقيقة الروح التي أضافها الله - عز وجل –إلى نفسه (ونفخت فيه من روحي) لا يعلمها الإ الله عز وجل -وهي نفس الروح التي نفخت في ذريته،قال تعالى:[وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا]،(الاسراء :85) .

المطلب الخامس خلق حواء من ادم علية السلام:

قال تعالي:[يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا]، (النساء :1) .

إذ المراد بالنفس آدم عليه السلام ومنهما : يعني آدم وحواء ، قال مجاهد : خلقت حواء من قصيري آدم(1). وفي الحديث " خلقت المرأة من ضلع عوجاء "لم أقف علي رواية هذا الحديث ولكن جاء الحديث من رواية أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلي الله عليه وسلم " استوصوا بالنساء خيرا فإن المرأة خلقت من ضلع وإن أعوج شيء في الضلع أعلاه فإذا ذهبت تقيمه كسرته ، إن تركته لم يزال أعوج فاستوصوا بالنساء "(2). وقال تعالي[هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ]،(الاعراف :189)

لاشك أن النفس الواحده هي آدم وزوجها المخلوق منها حواء(3).

المبحث الثاني : خلق آدم وحواء في التوارة :

---

(1)المحرر الوجيز في تفسير الكتاب العزيز، أبو محمد عبد الحق بن عطية الأندلسي المحاربي (المتوفى: 542هـ)، المحقق: عبد السلام عبد الشافي محمد، الناشر: دار الكتب العلمية – بيروت،الطبعة: الأولى - 1422 هـ(126/4).

(2)الكشف والبيان، أبو إسحاق أحمد النيسابوري، دار إحياء التراث العربي- بيروت- لبنان،1422ه-2002م،ط1،(216/8).

(1) الجامع لأحكام ،القرآن أبو عبدالله القرطبي، تحقيق:سمير النجاري، دارالكتب العلمية- الرياض- السعودية، 1422ه،2002م،(1/5).

(2)الكتاب الجامع الصحيح المختصر، محمد بن إسماعيل البخاري، دار ابن كثير، اليمامة- بيروت، 1997م(12/3).

(3)التفيسرالكبير، الفخر الرازي، دار إحياء التراث العربي،(383/1). وتفسير القرآن العظيم، ابن كثير، دار إحياء التراث العربي،(2104/1).

لم تخلتف التوارة المنزلة علي موسي – عليه السلام عن القرآن الكريم في أصل خلق آدم من ترابونفخ فيه الله عز وجل من روحهوخلق حواء من أحد أضلاعهوفقد جاء في سفر التكون وجبل الربالإله آدم تراباً من الأرض ونفخ في أنفه نسمة حياة فصار آدم نفسا حية[4]. ومعني جبل خلق ونفخ في أنفه نسمة حياة فهي الروح أما خلق حواء من ضلع آدم فقد جاء ذكرها آيضاً في سفر التكوين: (وأما لنفسه فلم يجد معينا نظيره فاوقع الرب الإله سباتاً علي آدم فنام فأخذ واحدة من أضلاعه وملأ مكانها لحما وبني الرب الضلع التي أخذها من آدم امرأة واحضرها إلى آدم فقال آدم هذه الآن عظم من عظامي ولحم من لحمي هذه تدعي امرأة لأنها من امرء أخدت لذلك يترك الرجل أباه وأماه ويلتصق بامراته ويكونان جسداً واحداً[5].

وبهذا المبحث تنتهي أطوار خلق آدم عليه السلام وأمنا حواء رضي الله عنهما وننتقل إلى أطوار خلق ذريته من بعده ابتداءاً من مكان تخلق ماء الرجل وبويضة المرأةإلى خروجه إنساناً كامل الأعضاء بقدرة الله عزوجل ورحمته.

المبحث الثالث : تحديد المكان الذي يخلق فيه ماء الرجل وماء المرأة:

إن تحديد المكان الذي يخلق فية ماء الرجل ، وماء المرأة من الإعجاز العلمي للقرآن الكريم، الذي تحد به الله عز وجل الإنس والجن في إعجازه اللغوي والتشريعي والغيبي والعلمي المشتمل علي نظريات علمية وحقائق كونية لم يتوصل إليها العلم إلا في عصر النهضة العلمية ، وما زالت كثير من الحقائقة العلمية فوق مستوي علم البشر وصدق الله العظيم القائل:[وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا]، (الإسراء:85).

فتحديد المكان الذي يخلق فية ماء الرجل والذي يحتوي علي ملايين من الحيوانات المنوية وماء المرأة الذي يخلق منه البويضة ذكر في سورة الطارق وهي سورة مكية لم يخطر علي بال أحد من الناس تحديد هذا المكان بدقة متناهية ولم تتوصل أوروبا وأمريكا وغيرهما، في كليات الطب إلى هذه الحقيقة العلمية الدقيقة المذهلةإلابعد الثورة التقنية وإكتشاف المناظير الجوفية والصور التلفزيونية وغير ذلك من وسائل الكشف الطبي التي غاصت في الجسم البشري ظاهراًوباطناً، قال تعالي:[فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ (5) خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ (6) يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ]، (الطارق:5-7).

المراد بالصلب ، صلب الرجل وهو ظهره ، والمراد بالترائب ترائب المرأة وهي موضع القلادة منها ومن قول امري القيس

مهفهفة بيضاء غير مفاضة   ********** ترائبها معقولة كالسجنجل[1].

فشبه ترائبها وهو صدرها بالمرآءة المصقولة العاكسة للضوء وهوكناية عن بياض صدرها، فالترائب هي: الصدر أي أنا أصل تكون ذلك الماء وتنقله من بين الصلب والترائب ....) فيجعل الإنسان مخلوقاً من ماء الرجل لأنه لا يتكون جسم الإنسان في رحم المرأة الإبعد أن يخالطها ماء الرجل فإذا أخلط ماء الرجل بما يسمي ماء المرأة وهي شي رطب كالماء يحتوي علي بويضات دقيقة ينشأ منها ما يتكون منه الجنين ويطرح

---

(4) سفر التكوين، الإصحاح الثاني،(الآية:7).

(5) سفر التكوين، الإصحاح الثاني عشر،(الآيات 21- 25).

(1) أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن، محمد الأمين بن محمد المختار الشنقيطي ،(المتوفى : 1393هـ)، الناشر : دار الفكر للطباعة و النشر و التوزيع بيروت – لبنان،عام النشر : 1415 هـ - 1995 مـ(2/ 331).

ماعداه،وهذه مخاطبة للناس بما يعرف يومئذ بكلام مجمل مع التنبيه علي أن خلق الإنسان من ماءالرجل وماء المرأة بذكر الترائب لأن الأشهر أنها لا تطلق إلا على ما بين ثديي المرأة[1].

يقول سيد قطب رحمه الله : (فلينظر الإنسان من أى شي خلق وإلى أي شي صار ... إنه مخلوق من ماء دافق يخرج من بين الصلب والترائب ، خلق هذا الماء الذي يجمع من صلب الرجل وهو عظام ظهره الفقرية ، ومن ترائب المرأة وهى عظام صدرها العلوية يتكون ماء المرأة ، حيث يلتقيان في قرار مكين فينشأ منهما الإنسان ، والمسافة الهائلة بين المنشأ والمصير وبين الماء الدافق الذي يخرج من بين الصلب والترائب ، وبين الإنسان المدرك العاقل المعقد التركيب العضوي والعصبي والعقلي والنفسى، هذه المسافة الهائلة التى يعبرها الماء الدافق إلى الإنسان الناطق توحى بأن هنالك يدا خارج ذات الإنسان هى التي تدفع بهذا الشى المائع الذي لا قوام ولا إرادة ولا قدرة في طريق الرحلة الطويلة العجيبة، وهى تحوي من العجائب أضعاف أضعاف ما يعرض للإنسان من العجائب من مولده

إلى مماته) [2].

المبحث الرابع : مرحلة الإخصاب :

ذكرنا في المبحث السابق تحديد الله عز وجل ، للمكان الذي يخلق فيه ماء الرجل وبويضة المرأة، وسنذكر في هذا المبحث – بعون الله وتوفيقه مرحلة الإخصاب التي جاءت في صورة الدهر ، والحج والمؤمنين .

المطلب الأول : الأمشاج :

قال تعالى :[هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا (1) إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا] ، (الإنسان:1-2).

معنى الأية أنا خلقنا الإنسان أي جنس الإنسان من نطفة ، قليل من الماء ، أمشاج : أخلاط جمع مشج أي إختلاط ماء الرجل وماء المرأة وامتزاجهما [3]

والنطفه هو المنى الذى ينطف من صلب الرجل، ويختلط بماء المرأة "البويضة الأنثوية " فيتكون منها هذا المخلوق العجيب ، قال بن عباس : أمشاج : يعنى

أخلاط ، أى من ماء الرجل وماء المرأة، المختلطين إذا إجتمعا وإختلطا[1].

ويرى الدكتور: محمد وصفي: أن قوله تعالى:[مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ]، ليس معناه كما قال المفسرون: أي أخلاط، أي من ماء الرجل ، وماء المرأة المختلطين والممتزجين، أي أن النطفة ولو أنها بسيطة الشكل الظاهري لكنها مركبة تركيباً محكماً، وتحتوي على عناصر ومركبات وأخلاط خاصة،هي التي سماها الله (أمشاج)،

---

(1) التحرير والتنوير، الشيخ محمد الطاهر بن عاشور، دارسحنون للنشروالتوزيع- تونس، 1997،(263/30).

(2) في ظلال القران – سيد قطب إبراهيم ، دار الشروق القاهرة ، بدون رقم الطبعة وتاريخها (38789/6).

(3) التفسير المبين في العقيدة والشريعة والمنهج – د / وهبة بن مصطفى الزميلى ، ودار الفكر المعاصر – دمشق ،الطبقة الثانية ، 1418ه (28/29).

(1) صفوه التفاسير – الشيخ محمد على الصابونى انظر الاعجاز الطبى في القران الكريم – الدكتور محمد وصفى (ص 27 - 30).

وأطال الحديث في ذلك ليدلل على رأيه.... وختمه بقوله: فلا موضع إذاً لذكر ماء المرأة وبويضتها في هذا الموضع من الآية الكريمة[2].

فالذي ذهب إليه المفسرون هو الدلالة اللغوية إلى كلمة (أمشاج)، والقرآن نزل بلسان عربي مبين، ولا ندري هل ما قاله: الدكتور محمد وصفي هو الصواب ؟ أم ما أجمع عليه المفسرون هو الحق المبين؟ والله أعلم.

المبحث الرابع:أطوارخلق المتدرج والمتكاملة:

لقد جاءات أطوار خلق الإنسان متدرجة ومتكاملة من خلق آدم عليه السلام وانتهاء بخلق ذريته في أرحام الأمهات بعد عملية الإخصاب التي تتم بعد اتصال الذكر بألانثى.

المطلب الاول : أطوار خلق الإنسان في سورة المؤمنين:

لقد جاءات آيات خلق الإنسان في عدد من السور القرآنية المكية ولكن لم تأت بصورة مفصلة ومتدرجة مرحلة بعد مرحلة وطوربعد طور كما جاءت في سورة المؤمنين قال تعالي:[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ]، (المؤمنون :12-17).

وفي أطوار هذا النشأة،وتتابعها بهذا النظام ، وبهذا الأطراد، ما يشهد بوجود المنشئ الأول، وما يشهد بالقصد والتدبير في تلك النشأةوهي اتجاها أخيراً فما يمكن أن يكون الأمر مصادفة عابرة، ولا خبط عشوائي بدون قصد وتدبير، ثم تسير هذه السيرة التي لا تنحرف ولا تخطيء ولا تتخلف ولا تسير في طريق أخر من شتى الطرقالتي يمكن عقلاً وتصوراً أن تسير بها ، إنما تسير النشأة الإنسانية في هذه الطريق دون سواه من شتى الطرق الممكنة بناءً على قصد وتدبير، من الإرادة الخالقه المدبرة في هذا الوجود كما أن عرض تلك الأطوار بهذا التتابع الدقيق المطرد، وما يشير إلى الايمان بالخالق والمدبر،والسيرعلى نهج المؤمنين هووحده الطريق إلي بلوغ الكمال المقدر لتلك النشأة في الحالتين : الدنيا والآخرة[1].

الخلق: الإنشاء والصنع. والسلالة: الشئ المسلول. أي المنتزع من شي أخر فهذه السلالة،هي ما يفرزه جهاز الهضم من الغذاء حتي يصير دماً فدم الذكر حين يمر علي غدتي التناسل (الانثيين) تفرز منه الإنثيات ماده دهنية شحمية تحتفظ بها، وهي التي تتحول إلى المني حين حركة الجماع، فتلك السلالة مخرجة من الطين لأنها من الأغذية التي أصلها من الأرض ودم المرأة إذا مر علي قناة من الرحم ترك فيها بويضات دقيقة ومن اجتماع تلك المادة الدهنية التي في الانثيين مع البويضة من البويضات التي في قناةالرحم يتكون الجنين فلاجرم هو مخلوق من سلالة من طين .وقوله[ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةًفِي قَرَارٍ مَكِينٍ]، طور أخر للخلق وهو طور إختلاط السلالتين في الرحم وقد أثبت الطب في عصرنا هذا الترتيب الذي جاء قي القرآن هو تكوين الجنين في الرحم، وأن هذه الصفات والأشكال التي أوردها القرآن هي التي اكتشفها الطب الحديث بعد مئات السنين من نزول القرآن حتى التسمية بالنطفة والعلقة والمضغة إلى أخره لم يستطيع الطب أن يغيرها وهى المصطلحات المستعملة اليوم وستظل كذلك ماشاء الله. يقول ابن عاشور رحمه الله في تفسيره التحرير

---

[2] الإعجاز الطبى في القران الكريم – الدكتور محمد وصفى ،(ص 27 -30).

[1]في ظلال القرآن ،سيد قطب،(7542/4).

والتنوير (السلالة : الشئ المسلول ، أى المنتزع من شى أخر وهذه السلالة هى ما يفرزه جهاز الهضم من الغذاء حين يصير دماً ، فدم الذكر حين يمر على غدتى التناسل (الانثيين) تفرز منه الانثيان مادة دهنية شحمية تحتفظ بها وهى التي تتحول إلى مني حين حركة الجماع، فتلك السلالة مخرجة من الطين ، لأنها من الأغذية التي أصلها من الأرض، ودم المرأة إذا مر على قناة في الرحم ترك فيها بويضات دقيقة هى بذرالأجنة. ومن اجتماع تلك المادة الدهنية التي في الأنثيين مع البويضة من البويضات التي في قناة الرحم يتكون الجنين فلا جرم هو مخلوق من سلالة من طين[1].

وقولة:[ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةًفِي قَرَارٍ مَكِينٍ]، طور أخر للخلق وهو طور إختلاط السلالتين في الرحم، سميت سلالة الرجل نطفة، لأنها تنطف، أى تقطر في الرحم في قناة معروفه وهوالقرار المكين. والقرار في الأصل : هو مصدر قر إذا ثبت في مكانه وقد سمي به هنا المكان نفسه المكين الثابت في المكان بحيث لا يقلع من مكانه[2]، فالقرار المكين وهو رحم المرأة الحامل التي استقرت فيه البويضة الملقحة بماء الرجل.

فلقد شاء الله تعالى أن يجعل من الذكر والأنثى وسيلة لايحاد بني آدم ، وشاء أن يمر الأنسان بطور خاص من أطوار حياته الدنيا، ويكون فيه جنيناً ينمو في مكان هادٍ وآمن يتاسب بحالته الثانية، فيجعلللإنثى رحماً زوده بكل وسائل الراحة والإطمئنان ووضعه في أحسن مكان وأحاطة بأركان عظيمة، وأربطة مفصلتيه متينه حتي يصبح بعيداً عن المؤثرات الخارجية. والرحم يقع خلف المثانة، وأماالمستقيم، وهو كيس عضلي كمثري للشكل يبلغ طول 7 سنتمترات وعرضه 5 سنتمترات وسمكه نحو سنتمترين ونصف. ويقسم الرحم إلى ثلاث أقسام :

أما الأول: فيسمى بالقاع وهوالجزء العلوي منه ويتحه نحو الأمام .

وأما الثاني: هو جسيمفله سطح محدب خاصة من الناحية الخلفية، وهو ضيق من الجهة السفلية، حيث ينصل بالجزء الثالث ، وهو العنق[1]

وهذه الرحم الذي استقر فيه الحمل جاء وصفه بقرار مكين في سورة المرسلات آيضا قال تعالى : [أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ (20) فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (21) إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ]،(المرسلات : 20-21-22) .

ويأتى بعد طور الإخصاب المعبرعنها بالنطقة طور العلقة : [ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً] والتعبير القرآني يجعل النطفة طوراً من أطوار النشأة الإنسانية، تالياً في وجوده لوجود الإنسان، وهي حقيقة ولكنها حقيقة عجيبة تدعو إلى التأمل، هذا الأنسان الضخم يختصر ويلخص بكل عناصره وبكل خصائصه في تلك النطفة كما يعاد في جديد في الجنين وكي يتجدد وجوده عنصربذلك التخليق العجيب.

ومن النطفة إلى العلقة حينما تتمزج بويضة الأنثى وتعلق بجدار الرحم نطفة صغيرة في أول الأمر، وتتغذي بدم الأم .

ومن العلقة الى المضقة حينما تكبر تلك المضقة العالقة وتتحول إلى قطعة من دم غليظ مختلط. وتمضى هذه الخليقة في ذلك الخط الثابت الذى لاينحرف ولايتحول ولا تتوانى المنظمة الرتيبة.وبتلك القوة الكامنة في الخلية المستمرة من الناموس الماضي في طريقهبين التدبير والتقدير ... حتى تجئ مرحلة العظام [فَخَلَقْنَا

---

[1]التحرير والتنوير، بن عاشور،(22/18).
[2]المصدر السابق،(22/18).
[1]الاعجازا طبى في القران الكريم الدكتور / محمد وصفى (ص 31-32).

الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ]، وهنا يقف الإنسان مدهوشاً أمام ما كشف عنه القرآن من حقيقة في تكوين الجنين لم تعرف على وجه الدقة إلا أخيرا بعد تقدم علم الأجنة التشريحي . وذلك أن خلايا العظام غير خلايا اللحم . وقد ثبت أن خلايا العظام هى التى تتكون أولاً في الجنين ولا تشاهد خلية واحدة من خلايا الحم إلا بعد ظهور خلايا العظام ، وتمام الهيكل العظمى للجنين . وهى الحقيقة التي يسجلها النص القرآنى [فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا]، سبحان الله العليم الخبير -! [ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ]،هذا هو الإنسان ذو الخصائص المتميزة فجنين الإنسان يشبه جنين الحيوان في أطواره الجسدية. ولكن جنين الإنسان ينشأ خلقا آخر، ويتحول إلى تلك الخليقة المتميزه ، المستعدة لارتقاء ويبقى جنين الحيوان في مرتبة الحيوان مجرداً من خصائص الإرتقاء والكمال التى يتميز بهاء جنين الإنسان .إن الجنين الإنساني مزود بخصائص معينة هى التي تسلك به طريقه الإنسانى فيما بعد ، وهو ينشأ [خَلْقًا آخَرَ]، في أطواره الجنينية بينما يقف الجنين الحيوانى عند التطور الحيوانى لأنه غير مزود بتلك الخصائص(1).

هذه هى أطوار خلق الأنسان في بطن أمه ، وما كان لأحد علم بهذه الأدوار التكوينية،حتى جاء العلم من بعد ما بينانها، وعلم الله الذي جاء في القرآن الكريم فوق كل علم، لأنه العالم الخبير المنشئ الخالق، كما قال تعالى : [أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ]،(الملك :14)

المطلب الثانى : أطوار خلق الإنسان في سورة الحج :

هنالك تشابه في أطوار خلق الأنسان في أرحامالأمهات بين سورة الحج والمؤمنين ولكن الأولى أختصرت بعض الأطوار التي جاءت مفصلة تفصيلا دقيقا في الأخرى فسورة الحج ركزت على خلق الأنسان وهو تراب والنطفة والعلقة المخلقة وغير المخلقة وهذاالطور الأخير:غير المخلق لم تذكره سورة المؤمنين كما نجد أن سورة الحج اكتفت بقوله تعالى : [ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا] متجاوزة ما جاء في سورة المؤمنين [فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا]، قال تعالى مبينه كمال قدراته في البحث بعد الموت يخلق أصل الأنسانمن تراب :[يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا]، (الحج:5)(2).

معناها إن شككتم في البعث الأخروي فزوال ذلك الشك أن تنظروا في إبتداءِ خلقكم فتعلموا أن الذي قدر على خلقكم أول مرة قادر على أن يعيدكم ثانى مرة، وأن الذي قادر على إخراج النبات من الأرض بعد موتها قادر على أن يخرجكم من قبوركم " خلقناكم من تراب " إشارة إلى خلق آدم وأسند ذلك إلى الناس لأنه من ذريته وهو أصلهم " من علقة " العلقة: قطعة من دم جامد " من مضغه " أي قطعة من لحم مخلقة، المخلقة: التامة الخلق،وغير المخلقة أي الغير التام كالسقط للأم تتعلق بمحزوف تقديره ذكرنا ذلك لنبين لكم قدرتنا على البعث[لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ]،يعنى وضع الحمل هو مختلف وأقله سته أشهر(3)، إلى ما فوق ذلك:

---

(1)في ظلل القران – سيد قطب (ع 2457-2458).

(2)زهرة التفاسير محمد ابو زهره دار الفكر العربي بدون رقم الطبعه وتاريخها (1-4944).

(3)دليل الستة أشهر: قوله تعالى:[**وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا] (الأحقاف:15).إن ضممت إليه قوله تعالى:[وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ]، (لقمان:14). بقى من مدة الفصال من الثلاثين شهرا لمدة الحمل ستة أشهر، فدل ذلك على أنها أمد الحمل يولد فيه الجنين كاملا، أنظر: أضواء البيان، الشنقيطي،(10/14).**

[نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا]،لأنه أرا د الجنس أو أراد نخرج كل واحد منكم طفلا[1].نلاحظ أن صاحب كتاب التسهيل لعلوم التنزيل قد ذكر أن المخلقةهى التامة الخلق أو المسواة السالمة من النقصان والذى نراه من منطوق آية سورة المؤمنين " فخلقنا المضغة عظاما " أن المضغه المخلقة هي التي تتحول إلى عظاماً والقرآن الكريم يفسر بعضه بعضا.وما يشكل فهمه في موضوع يزال إشكاله في مكان آخر ، وما أطلق في مكان ما يقيد في موضع أخر، وما كان عاما يخصص في موضوع أخر ،وكذلك نلحظ أن معظم المفسرين يفسرون العلقة بالدم الجامد ولكن الدكتور محمد وصفي هو من أهل الإختصاص في علم الأجنة له رأي آخر: حيث يقول " العلقة لفظ دقيق يبين ذلك الطور الذي يمر به الإنسان عند تلقيح الحيوانات المنوية لبويضة الأنثى وليس (:العلقة دماً متجمداً كما قال جميع السادة المفسرين . قال المفسرون ذلك ونحاء نحوهم المترجمون أمثال سافري ،جورج سيل ، رودول) وغيرهم وكذلك فاعل علماء اللغة فقد جاء في المصباح المنير عن الكلام عن العلقة قوله :" والعلقة المني ينتقل بعد طوره فيصير دماً غليظاً متجمدا ثم ينتقل طوراً آخر فيصير لحماً وهو المضغة[1].

والعلقة ليست دماً متجمداً ، وما سميت علقة إلا للعلاقة بين النطفة وبويضة الأنثى عند التلقيح .

يقال في اللغة أعلقت ظفري بالشيء بالألف :انشبته وعلقت الشي بغيره وأعلقته بالتشديد فتعلق(2)، وهكذا يفعل الحيوان المنوي مع بويضة الأنثى . بحيث يندفع الى جهاز المرأة التناسلي(3).564

يقابل البويضة التامة النمو فيعلق وينشب بها ويستمسك ، وهذا هو تلقيح الرجل للمرأة ، أو إيصال الحيوان المنوي للرجل إلي بويضة الأنثى ليعلق بها وليصير علقة ، ولذلك يقال في اللغة علقت المرأة أي حبلت [4].

جاء في المعجم الوسيط حمله المرأة حملا ، حبلت ، حملت المرأة جنينها وحمله به ، علقة به فهي حامل[5].

والجدير بذكر هنا أن طور العلقة هو أول ما نزل في القرآن الكريم ، مما يؤكد أن هذا الطور هو أهم أطوار الأجنة في رحم الأمهات قال تعالي : [اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (1) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ]،(العلق:1-2). والعلق : اسم جمع علقة – فهي قطعة قدر الأنمله من الدم الغليظ الجامد الباقي رطبا لم يجف ، سمي بذلك تشبيه لها بدودة صغيرة تسمى علقة وهي حمراء داكنة وهي تكون في المياه الحلوة تمتص الدم من الحيوان إذا علق خرطومها بجلدة ، ومعنا :(خلق الإنسان من علقة) أن نطفة الذكر ونطفة المرأة بعد الإختلاط تصيران علقة وإذا صارت علقة فقد أخذت أطوار التكوين فجعلت العلقة مبداء الخلق ، ولم تجعل النطفة مبداء الخلق لأن النطفة اشتهرت في ماء الرجل فلولم تخالطه نطفة المرأة لم تصر علقة فلا يتخلق الجنين[1].

لقد تحدث القرآن الكريم الذي أنزل من لدن حكيماً حميد عن حقائق علمية ثابت لا تقبل التغير ولا التبديل ولا الزيادة ولا النقصان منذا أكثر من أربع عشر قرنا داعيا إلى التفكر في دلائل القدرة الإلهية المبثوث في الأفاق والأنفس ، قال تعالي : [سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ]، (فصلت :53)

---

[1]السهيل لعلوم التنزيل –محمد بن احمد بن محمد القرباطى الكلبي دار الكتاب العربي –لبنان -(1403-1983).

[2]) المصباح المنير في قريب الشرح الكبير للرافعي / احمد بن محمد بن علي المقري الفيرومي ، المكتبة العلمية – بيروت (2/ 426)

3) المصدر نفسة 425/2

[4]الإعجاز الطبي في القران – الدكتور محمد وطفي.

[5]ا لمعجم الوسيط – ابراهيم مصطفي . احمدالزياد ، حامد عبد القادر ، محمد النجال ، دار الدعوه ، تحديد : مجمع اللغة العربيه (199/1).

[1]التحرير والتنوير – الشيخ محمد الطاهر بن عاشور (438/30).

ومن هذه الآيات التي تتعلق بالنفس خلق الإنسان من ظلمات ثلاث قال تعالي : [خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ]، (الزمر :6)

يخلقكم في بطون أمهاتكم بيان لكيفية ،ما ذكرمن الأناسي والأنعام إظهاراً لما فيه من عجائب القدرة غير أنه غلب أولي العقل بالخطاب أو خصهم بالخطاب لأنهم المقصودون (خلقا من بعد خلق) خلقا سويا من بعد عظام مكسوة لحما من بعد عظام عارية من بعدمضغ من بعد نطف " في ظلمات ثلاث " ظلمة البطن والرحم والمشيمة أو الصلب والرحم والبطن (ذلكم) الذي هذه أفعاله (الله ربكم) هو المستخف لعبادتكم والمالك(له الملك لا اله الا هو) اذا لا يشاركه في الخلق غيره(فأني تصرفون) يعدل بكم عن عبادته الي الاشراك)[1].و دلة الأبحاث في علم الأجنة أنه وقت تكوين الأجنة في الأرحام الأمهات تنشا البويضة في إحدى مبيضي المرأة حتي اذا اكتمل نفخها انطلقت منه فيتلقفها باحد بوقي فالوب هو اسم العالم الذي اكتشف هذين البوقين ثم تمضي إلي الرحم ، وتبداء مراحل التطور، وفي الرحم بمعني الجنين بفية مره الحمل حتي يكون لنفسه إلاعلقة الثلاثة التي تحيط به ، ويقرر العلم في التفسير الظلمات الثلاث انها المبيض ، وقناة فالوب ، والرحم والمشيمة فهي تعتبر ظلمة واحدة لانها في مكان واحد ، وهكذا نري القران قد اوما الي هذه الحقائق في وقت لم يكن العلم قد عرفها(1)

•

المحبث الخامس: خلق الإنسان في أحسن تقويم:

الإنسان هو سيد المخلوقات الأرضية، حيث خلقه الله عزوجل ، خلقا متميزاً ونفخ فيه من روحه وأسجد له ملائكته وجعل ذا فطرة مزودة بكل الخصائص لقبول الحق والعمل به مالم تؤثر فيه المؤثرات الخارجية المفسدة لتلك الفطرة، قال تعالى: [فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ]، (الروم:30). وقال صلى الله عليه وسلم : (ما من مولود إلا ويولد على الفطرة، فأ بواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه)[1].

نعم الله الإنسان لا تعد و لا تحصى، وأهمها ما يتعلق بنفسه، حيث خلقه من نطفة ولم يكن شئا ، وجعله سليم الأعضاء، منتصب القامة، متناسب الأعضاء، مستعد لقبول الكلمات، بالسمع والبصر والعقل وغير ذلك، وصوره في أحسن الصور، وأحبها وأبدعها، واختار له الهيئة الجميلة ، والشكل البديع ، كما قال تعالى: [لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ]، (التين:4). أي أقسم بالأشياء الثلاثة المذكورة :(

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ (1) وَطُورِ سِينِينَ (2) وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ). على أننا خلقنا الإنسان في أحسن صورة وأجمل شكل سوياالأعضاء حسن التركيب، يأكل بيده ، يتميز بالعلم والفكر والكلام والتدبير والحكمة، فصلح بذلك أن يكون خليفته مستخلفا في الأرض كما أراد الله له[2].

ومن هنا تبدو عناية الله بخلق هذا الإنسان ، ابتداءً في أحسن تقويم والله سبحانه أحسن كل شيء خلقه. فتحصيص الإنسان هنا، وفي مواضع أخرى بحسن التركيب، وحسن التقويم، وحسن التعديل. فيه فضل عناية بهذا المخلوق، وإن عناية الله بهذا المخلوق على ما به من ضعف وعلى ما يقع منه من انحراف على الفطرة وفساد لنشير إلى أن له شأن عند الله ، ووزنا في نظام هذا الوجود. وتتجلى هذه العناية في خلقه

---

[1] القرآن وإعجازه العلمي، مصدر الكتاب موقع يعسوب،(ترقيم الكتاب موافق للمطبوع) هكذا قال الناشر،(104/1).

[1] صحيح البخاري، دارابن كثير، اليمامة- بيروت،ط2، 1407-1987 م، تحقيق د/ مصطفى ديب، (1792/4)..برقم :4497.

[2]التفسير المنير في العقيدة والشريعة والمنهج، وهبة الزهيلي، دارالفكر المعاصر- بيروت 1418ه،(227/30).

وتركيبه على هذا النحو الفائق، سواء في تكوينه الجثماني البالغ الدقة والتعقيد، أم في تكوينه العقلي الفريد ، أم في تكوينه الروحي العجيب[3].

ويتجلى هذا المعنى ، وهوخلق الإنسان في أحسن تقويم في قوله عزوجل: [يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ (6) الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (7) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ]،(الإنفطار:5-7). فالتسوية الخلقة التامة التي ليس فيها نقص مما يشترك فيه كل البشر إلا في حالات خاصة ، تعرف بالإعاقة وهي نسبة قليلة جدا بالنسبة لعدد الناس.

الخاتمة:

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات، في ختام هذا البحث أسال الله ان يتقبل، وأن ينفع قارئه، وهذه بعض النتائج والتوصيات التي توصل إليها الباحث:

أولا :أهم نتائج :

1/ تتجلي مظاهر القدرة الإلهية في خلق آدم من تراب وخلق ذريته من بعده في أطوار طور من بعد طور حتي خروجهم إلي الوجود في أحسن تقويم .

2/ إن معظم مكونات جسم الإنسان هي نفس العناصر الموجودة في الأرض، وصدق الله العظيم القائل: **(مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى)، طه:(55)**

3/ أن القرآن الكريم والتوراة متفقان في أصل خلق آدم-عليه السلام – من تراب ، وخلق حواء من ضلع من آدم مما يؤكد أن هذه حقيقة علمية لا تقبل النقاش .

4/ إبطال نظرية داروين في علم الأجناس التي تقوم على أوهام وخيالات لا تثبت أمام حقائق القرآن والعلم الحديث.

5/ أهم مراحل خلق الإنسان هي العلقةلأنها تمثل مرحلة الإخصاب لذا جاء ذكرها في أول سورة نزلت على النبي– صلى الله علية وسلم – وهى سورة العلق " اقرأ باسم ربك الذى خلق خلقالانسان من علق " .

6/ لقدذكر القرآن الكريم كثيرا من الحقائق العلمية الثابتة التي تتعلق بخلقالإنسان وخلق الأجنة في أرحام الأمهات والتي لم يتوصل إليها علم البشر إلا بعد أكثر من أربعة عشر قرنا .

7/ لم يستطيع أعداء الإسلام وهم كثر وخاصة علماء اليهود والنصارى والملاحدة والعلمانيين الذين تخصصوا في علم الإجنة أن يفندوا الحقائق العلمية التي ذكرها القرآن الكريم منذ عدة قرون ، ويأتوا بما يخالفوها .

ثانيا:التوصيات:-

1/ الإهتمام بالبحوث العلمية التي تتعلق بخلق الإنسانوالتي لم توفى حقها من البحث والتاصيل .

---

[3]في ظلال القرآن،(6/ 3932).

2/ تشجيع الأطباء والعلماء بابراز حقائق الإعجاز العلمي المتعلقة بعلم الإجنة التي جاء ذكرها في القرآن الكريم والتي توصل اليها العلم الحديث.

3/إدخال مادة الإعجاز العلمي المتعلقة بخلق الإجنة ضمن مناهج التعليم المختلفة وخاصة مادة الثقافة الاسلامية في الجامعات داخل البلاد الإسلامية

4/ تخصيص حلقات تلفزيونية يعرض فيها حقائق خلق الإنسان مصحوبة بالأدلة الشرعية والعقلية والصور التلفزيونية التي توصل إليها العلم الحديث.

5/عقدم مؤتمرات علمية خاصة بعلم الإجنة يدعي إليها كبار الأطباء والعلماء من المسلمين وغيرهم ليكون ذلك أدعى لقبول الإسلام لدي المعارضين عنه ، وزيادة إيمان المؤمنين به .

قائمة المصادر والمراجع:

1- تفسير القرآن العظيم، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقي (المتوفى: 774هـ)، المحقق: محمد حسين شمس الدين،الناشر: دار الكتب العلمية، منشورات محمد علي بيضون – بيروت، الطبعة: الأولى - 1419 هـ.
2- تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان، عبد الرحمن بن ناصر السعدي،تحقيق- عبد الرحمن بن معلا، دارأصدقاء المجتمع –القصيم، بدون، ص750.
3- تهذيب تفسير البغوبي (معالم التنزيل – للامام ابي محمد الحسين بن مسعود البغوي المتوفي 516ه حقة وخرج احاديثه محمد عبد الله النمر واخران ، دار طيبة ، الرياض ، السعودية .
4- الكشف والبيان، أبو إسحاق أحمد النيسابوري، دار إحياء التراث العربي- بيروت- لبنان،1422ه-2002م،ط1،(216/8).
5- الجامع لأحكام ،القرآن أبو عبدالله القرطبي، تحقيق:سمير النجاري، دارالكتب العلمية- الرياض- السعودية، 1422ه،2002م،(1/5).
6- التفيسرالكبير، الفخر الرازي، دار إحياء التراث العربي،(383/1). وتفسير القرآن العظيم، ابن كثير، دار إحياء التراث العربي،(2104/1).
7- في ظلال القران –سيد قطب إبراهيم ، ودار الشروق القاهرة ، بدون رقم الطبعة وتاريخها (38789/6).
8- أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن،محمد الأمين بن محمد المختار الشنقيطي ،(المتوفى : 1393هـ)،الناشر : دار الفكر للطباعة و النشر و التوزيع بيروت – لبنان،عام النشر : 1415 هـ - 1995 مـ.
9- التفسير المبين في العقيدة والشريعة والمنهج – د / وهبة بن مصطفى الزميلى ، ودار الفكر المعاصر – دمشق ،الطبقة الثانية ، 1418ه (28/29).
10- السهيل لعلوم التنزيل –محمد بن احمد بن محمد القرباطى الكلبي دار الكتاب العربي –لبنان - (1403-1983).
11- صحيح البخاري، الكتاب الجامع الصحيح المختصر، محمد بن إسماعيل البخاري، دار ابن كثير، اليمامة- بيروت، 1997م(12/3).
12- سفر التكوين، الإصحاح الثاني،(الآية:7).

سفر التكوين، الإصحاح الثاني عشر،(الآيات 21- 25).

13- المصباح المنير في قريب الشرح الكبير للرافعي / احمد بن محمد بن علي المقري الفيرومي ، المكتبة العلمية – بيروت (2/ 426)
14- الإعجاز الطبي في القران – الدكتور محمد وطفي.
15- ا لمعجم الوسيط – ابراهيم مصطفي . احمدالزياد ، حامد عبد القادر ، محمد النجال دار الدعوه ، تحديد : مجمع اللغة العربيه (199/1).
16- القرآن وإعجازه العلمي، مصدر الكتاب موقع يعسوب،(ترقيم الكتاب موافق للمطبوع) هكذا قال الناشر،(104/1).
17- الإعجاز الطبي قي القران الكريم د. محمد وصفي وصفي وعلقة علية د. مدحت يوسف السبع، دار الفضيلة- القاهرة، بدون،ص15.
18- الإعجاز الطبي قي القران الكريم د. محمد وصفي وعلقة عليه د. مدحت يوسف السبع، دار الفضيلة- القاهرة، بدون،ص15

بسم الله الرحمن الرحيم

جامعة النيلين- كلية الآداب – قسم الدراسات الإسلامية

ورقة علمية مقدمة لمؤتمر الإعجاز العلمي الأول لبدأ الخلق

بعنوان: تأملات إسلامية لقضايا خلق الإنسان في ظل القرآن الكريم(خلق الجنين- الإستنساخ).

إعداد: المحاضر: آدم هارون أحمد

صفر1439ه- نوفمبر2017م.

ملخص البحث:

كان البحث في علم الأجنة من أهم الأسباب الداعية إلى تعميق العلماء المسلمين المعاصرين في موضوع الإعجاز العلمي في القران والسنة،واتخاذه ميدان من ميادين الدعوة إلى الله تعالى، وإظهار صدق القرآن

الكريم والرسول صلى الله عليه وسلم.فقد أفادت الأيات من سورة المؤمنين حيث يقول الله تعالى:(وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ) .
أن الإنسان يخلق في أطوار. بينما كان الناس يعتقدون في زمن النبوة وبعده بأكثر من عشرة قرون عندما كان العقل لايملك من وسائل التقنية ما يمكنه من معرفة أسرار تكون الجنين من البداية، وضع نظريات عن نشأة الجنين منها أن :
الجنين يخرج من لاشيء عن طريق التولد الذاتي بالصدفة، أو أنه ينشأ من بذور تخرج من الرجل وتحمل صورة مصغرة وكاملة للطفل وما الذوجة إلا مكان ينمو فيه وغير ذللك من النظريات،وبعد اكتشاف الميكروسوب وتطور وسائل التقنية ، عرف العلماء ان النظريات السابقة لا أساس لهامن الصحة. وفي القرن التاسع عشرعرفت الأطوار الحقيقية للجنين، وكان هذا الكشف العلمي الحديث لمراحل الجنين الحقيقية أحد الأدلة على صدق القران الكريم وإعجازه وصدق الرسول صلى الله عليه وسلم ، حيث لخص القران الكريم في اعجازعلمي باهر مراحل الجنين من النطفة إلى الخلق الآخرفي الأية 12-14 من سورة المؤمنين ، مستخدما الفعل "جعل" مع النطفة، والفعل "خلق" مع كل الأطوار،لهي إشارة علمية معجزة إلى عملية التمايز التى لاحظها العلماء بعد معرفة المراحل مماجعلهم يقومون بأبحاث من تجارب وإستنساخ وتلقيح صناعي وغير ذلك،وهذا هو الذي يريد الباحث بيانه في الورقة ويأكد أن ماقام به هؤلاء العلماء ليس خلقا ولا تدخل في الخلق، وأن كل ذلك يندرج تحت الفعل "جعل" الذى يدل على نقل وتصيير من مكان إلى مكان آخر كما قال الطبري، أوبعبارة أخرى نقل مخلوق لله إلى مكان مخلوق لله معد لذلك.وتجدر الإشارة ان عملية الإستنساخ فيها رد على رجال التطور(نظرية دارون) حيث أظهر معجزة الذكر والأنثى أن الخلية الأولى كما يقولون رجال التطور فيها صفات الذكورة أو الأنوثة مثلا،فكان من المنطق أن تستمرهذه الصفة الواحدة إلى ما لا نهاية فمن الذي خلق الجنس الأخر؟ وإذا كانت الخلية الأولى لاتحمل أي جنس فمن الذى خلق الذكر والأنثى من لا شيء؟
وماجاء في حديث بن مسعود الذي بين المدة الزمنية للأطوار وما جاء في حديث عجب الذنب ، ونصوص شرعية أخرى تبين للعلماء أن كثيرا من هذه النصوص تخبرعن حقائق علمية في مجال علم الأجنة . وهذا ما اكده عالم الأجنة أد/ كث مور حيث يقول" أشهد ان هذا الكلام (عن الأجنة) الذي ذكره القرآن لابد وأن يكون قد نزل على محمد من عند الله" وعند ماسئل:لماذا؟ أجاب: لأن هذه الملعومات عن مراحل الجنين لم يعرفها العلماء إلا بعد أكثر من ألف عام من نزول القرآن ،فلابد وأن تكون هذه المعلومات من عند الله.

Islami Reflections On İssues Of Creation İn The Holy Qur'an

Adam Haroon Ahmed İBRAHİM
The Republic of The Sudan, Al Neelain University.
Academic Affairs Secretariat, SUDAN.
ibharoon1989@gmail.com

Abstract

The research in Embryology was one of the most important reasons for the deepening of moder Muslim scholars in the subject of scientific miracles in the Qur'an and Sunnah, and taking it as a field of calling to Allah and showing the truth of the Holy Qur'an and the Prophet (peace be upon him).

The verses in Almom’inon sura (12) (13) informed that man is created in phases. While people believed in the time of 5 prophecy and after more than ten centuries when the mind did not have the means of technology to be able to know the secrets of embryo development from the beginning, in several theories about the emergence of the embryo, some of them are:

The embryo comes out of nothing by accidental self-generation, or it arises from seeds that come from man and carry a complete miniature of the child, and that oman is just a place to grow it, and other such theories. Then after the discovery of microscopes and the evolution of technology, scientists knew that the previous theories have no basis of authenticity. Later in the nineteenth century, real phases of embryo emergence were discovered. This modern scientific discovery of the phases of embryo emergence is one of the real evidences of the trueness of Qur’an, its miracle, and the truthfulness of the Prophet (peace be upon him). Qur’an summarized in a great scientific miracle the phases of embryo emergence from the sperm to other creation in verses 12-14 almominon Sura, using the verb "make" with the sperm, and the verb "created" with all phases. It is a miracle scientific signal to the process of differentiation observed by the scientists after discovering the phases, making them perform researches of cloning and artificial pollination experiments and so on.

This is the subject that the researcher wants to make clear in this paper, and to assure that what scientists did was not creation or intervening into creation, and that all these classify in the verb "make", which indicates the transfer and turning from one place to another.

The process of cloning has a response to evolutionists, as the miracle of Masculinity-feminity cleared that the first cell as they say includes the infinite characteristics of masculinity or one characteristic, so who created the other sex? In addition, if the first cell does not carry any sex, who created the male and female from nothing? What is said in the hadeeth of Ibn Mas'ud, which is about the period between the phases and what is stated in other Islamic texts indicate to the scholars that many of these texts reveal scientific facts in the field of embryology. Moreover, the embryologist D. Kith Moore confirmed this, as he says, "I bear witness that this talk (about embryos) mentioned by Qur’an must have descended on Muhammad from Allah, when asked: Why? Answered: because scientists did not know this information about the phases of embryo until more than thousand years after Qur’an descent, then this information must be from Allah.

(Ceninin Yaratılışı-Kopyalama)

Âdem Harun Ahmed İBRAHİM

Nileyn Üniversitesi, EdebiyatFakültesi, İslamî Araştırmalar Bölümü SUDAN.

Özet

Embriyoloji ilmine dair araştırmalar muasır müslüman alimlerin Kur'an ve Sünnetteki bilimsel mucizeleri ortaya çıkararak Kur'an'ın ilâhî kelam olduğunu ve onun mübelliğinin de hak peygamber olduğunu ispat ederek insanları Allah'ın dinine davet etme konusunda derinleşmeye sevk eden önemli sebeplerdendir. Bu konuda Mü'minun suresi, 12-14. Ayetlerde şöyle buyrulmaktadır: (وَلَقَدْ **خَلَقْنَا** الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ **جَعَلْنَاهُ** نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ **خَلَقْنَا** النُّطْفَةَ عَلَقَةً **فَخَلَقْنَا** الْعَلَقَةَ مُضْغَةً **فَخَلَقْنَا** الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ) "Gerçek şu ki biz insanı çamurdan alınmış bir özden yaratıyoruz; Sonra onu sağlam bir korunakta nutfe haline getiriyoruz (**cealnâ**/kıldık). Ardından nutfeyi (döllenmiş yumurta) alakaya (rahimde asılıp beslenen embriyo) çeviriyor (**halaknâ**), alakayı şekilsiz et (görünümünde) yapıyor (**halaknâ**), bu etten kemikler yaratıyor (**halaknâ**), daha sonra da kemiklere adale giydiriyoruz; nihayet onu bambaşka bir yaratık halinde inşa diyoruz. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir."

Bu ayetler insanın anne rahminde çeşitli merhalelerden geçerek yaratıldığını bildiriyor. Halbuki Kur'an'ın nazil olduğu dönemden on asırdan dah fazlasına kadar –ceninin teşekkülünü tesbit edecek aletlere ulaşılamadığı için- bu konuda bir takım yanlış teoriler ileri sürülmüştü. Bunlardan birine göre, cenin anne rahminde tesadüfi olarak kendi kendine teşekkül etmektedir. Bir diğerine göre ise, cenin erkekten çıkan bir takım tohumlardan meydana geliyordu. Bu tohumlar çocuğun küçük bir suretini taşıyordu. Anne ise bu tohumun neşvünema bulduğu bir mekandan başka birşey değildi vs. Mikroskobun keşfinden ve teknolojik gelişmelerden sonra, bu teorilerin doğru olmadığı anlaşıldı. XIX asırda ceninin anne rahminde geçirdiği merhaleler tesbit edildi. Bu konudaki bilimsel keşifler Kur'an'ın ilâhî bir kelam olduğunu ve mübelliğinin de hak peygamber olduğunu gösterdi. Çünkü Kur'an-ı Kerim, yukarıda sunduğumuz ayetlerde mucizevî bir şekilde, bilimsel gerçeklere uygun olarak insanın anne rahminde geçirdiği merhaleleri özetlemektedir (Mü'minun 12-14).

Şöyleki, nutfeden bahsedilirken "ceale/kıldı" fiili (yüklemi) kullanılırken diğer merhaleler hakkında "halaka/yarattı" fiili kullanılıyor. İşte bu durum, insanın anne rahminde geçirdiği merhalelerin farklılığına dair tesbitlerden, kopyalama ve sun'i döllemeye dair araştırmalarından sonar görünen mucizevî bilimsel bir gerçeğe işaret etmektedir. İşte bu araştırmanın konusu bu gerçeğin anlatılmasıdır. Yani bu bilim adamlarının yaptıkları kopyalama ve sun'i dölleme faaliyetlerinin bir "halk/yaratma" değil, bir mekandan diğerine nakletmeyi, sayrureti ifade eden

“caale”/kıldı/yaptı” kelimesinin şumulündeki şeylerdir. Başka bir ifadeyle Allah’ın yarattığı bir şeyi yine Allah’ın yarattığı, hazırlanmış bir mekana nakletmektir. Şu hususu da vurgulamak gerekir ki, kopyalama işlemi Evrimcilere karşı bir reddiye ihtiva etmektedir. Çünkü canlıların erkekli dişili yaratılmış olma mucizesi gösteriyor ki, ilk hücre –evrimcilerin dediğine göre- ya erkeklik ya da dişilik özelliği taşıyordu. Dolayısıyla mantıki olarak, bu özelliğin sürüp gitmesi gerekirdi. Yani hücre ya dişilik özelliğiyle ya da erkeklik özelliğiyle devam edip gitmeliydi! O halde diğer cins nasıl ortaya çıktı, yaratıcısı kimdir!? Eğer ilk hücre erkeklik veya dişilik gibi hiç bir cinsiyet taşımıyor idiyse, hiç yok iken bu özellikleri (erkeklik ve dişiliği yaratan kimdir?

İnsanın anne rahminde geçirdiği merhaleler arasındaki müddeti beyan eden İbn Mes’uddan mervî olan hadis-i şerif, acbu’z-zenebe dair hadis-i şerif, keza başka şer’i nassları inceleyen pek çok bilim adamı bu nassların embriyolojiye dair bilimsel gerçekleri ortaya koyduğunu anlamışlardır. Embriyoloji alim *Keith L. Moor* bunlardan biri olup bu konuda şöylediyor: “Ben şehadet ederim ki, Kur’an’da geçen embriyolojiye dair bu bilgiler Hz. Muhammed’e mutlaka Allah tarafında indirilmiştir.” Kendisine “Niçin?” diye sorulunca da şöyle cevap vermiştir: “Çünkü ceninin uğradığı bu merhaleler ancak Kur’an’ın nüzulünden bin sene sonar bilim adamları tarafından tesbit edilebilmiştir. Dolayısıyla bu bilgiler ancak Allah tarafından bildirilmiş olabilir.

أسباب إختيار البحث:بيان صدق القرآن الكريم والسنة النبوية، والرد العلمي على الأفكار التي تشكك في صحت الرسالة المحمدية.

أهمية البحث:الأثر البالغ الذي يتركه في قلوب المسلمين الذي يترجم بزيادة اليقين عندهم لدى رؤريتهم هذه الحقائق الباهرة، لأنها وردت على لسان النبي الأمي محمد صلى الله عليه وسلم، فإنها خير دعوة للتمسك بالقرآن والسنة والاهتدا ء بهما.

منهج البحث:يتبع الباحث المنهج الإستقرائي التحليلي.

هيكل البحث:

المبحث الأول: أطوار خلق الإنسان في القرآن الكريم.

المطلب الأول: عناصر خلق الإنسان الأول.

المطلب الثاني: مراحل خلق الإنسان الأول.

المبحث الثاني: مراحل خلق الإنسان(الجنين) في بطن أمه.

المطلب الأول: النطفة والعلقة.

المطلب الثاني: المضغة المخلقة والغير مخلقة.

المطلب الثالث: كساء العظام والخلق الآخر.

المطلب الرابع : قضية الإستنساخ.

الخاتمة:

أهم النتائج والتوصيات:

المبحث الأول: أطوار خلق الإنسان في القرآن الكريم:

تمهيد:

يعد خلق الإنسان من أيات الله العظمة، خاصة إذا علمنا أن كل طور من هذه الأطوار يعد أية في ذاته، كما أن إخبار الله سبحانه عن هذه الأطوار والمراحل في القرآن الكريم يعتبر من الإعجاز العلمي، لاسيما وأن العلم الحديث لم يتوصل إلى هذه الأطوار إلا منذ سنوات قليلة. وهذا يعتبر أحد الأدلة على صدق القرآن الكريم وإعجازه ، وصدق الرسول صلى الله عليه وسلم . لأن هذه الحقائق لم تكن معروفة حتى بعد نزول القرآن بأكثر من من ألف عام، وهذا ما دفع البروفسير: كث مور وهو من أكبر علماء الأجنة في العالم بالقول في التلفيزيون الكندي " أشهد أن هذا الكلام (عن الأجنة) الذي ذكر في القرآن لابد وأن يكون قد نزل على محمد من عند الله" . وعند ما سئل : لماذا؟ ، أجاب: لأن هذه المعلومات عن مراحل الجنين" وخلق الإنسان" لم يعرفها العلماء إلا بعد أكثر من ألف عام من نزول القرآن ، فلا بد وأن تكون هذه المعلومات من عند الله[1].قال تعالى:(يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ). سورة الحج:(5).

ومن الواضح أنه قبل عملية خلق الإنسان، قد أتى على الإنسان حين من الدهرلم يكن فيه الإنسان مذكوراً قال تعالى (هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا)، سورة : الإنسان: (1).

المطلب الأول: عناصر خلق الإنسان الأول:

1/ الماء: يعتبر الماء هو العنصر الأول الذي خلق الله منه كل شيء حي، سوى الملائكة والجن مما هو حي لأن الملائكة خلقوا من النور، والجان خلق من النار، جاء في الصحيح: (حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، وَعَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ - قَالَ عَبْدٌ: أَخْبَرَنَا، وَقَالَ ابْنُ رَافِعٍ: حَدَّثَنَا - عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ»)[2]قال تعالى: (أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ) . سورة الأنبياء:(30). ويدخل في قوله تعالى:(كُلَّ شَيْءٍ) جسم الإنسان ، أو كل الإنسان يعتبر من الماء، وهذا دل عليه قوله تعالى: (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْماءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَصِهْراً وَكانَ رَبُّكَ قَدِيراً)، سورة الفرقان: (54).

2/ التراب: هو العنصر الثاني من عناصر خلق أبو البشر آدم عليه السلام، قال تعالى: (إِنَّ مَثَلَ عِيسى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرابٍ ثُمَّ قالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) ، سورة : آل عمران،(59).

و يعد التراب عنصراً أساسياً من عناصر تكوين كل إنسان ، بعد آدم عليه السلام إذ من التراب النبات، ومن النبات الغذاء، ومن الغذاء الدم، ومن الدم النطفة، ومن النطفة الجنين [3]. قال تعالى: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ). سورة الحج:(5).

وقال أيضاً: (وَمِنْ آياتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرابٍ ثُمَّ إِذا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ)، سورة الروم: (20). وقال : (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخاً وَمِنْكُمْ مَنْ

---

(1) الإعجاز العلمي في القرآن الكريم ، حسين رضوان،بدون، 1425-2004م، (42/1).

(2) أخرجه مسلم، في باب أحاديث متفرقة، برقم 2997،(2294/4).

(3) أطوار خلق الإنسان في القرآن، محمد سلامة،ص1.

يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلاً مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) ، سورة غافر: (67).وفي وجه آخر: حول خلق الله الناس من التراب ، أنه تعالى: خلق أباهم آدم من التراب، ثم خلق منه زوجه، ثم خلقهم منها عن طريق التناسل، فلما كان أصلهم الأول من التراب، أطلق عليهم أنه خلقهم من تراب، لأن الفرع تابع للأصل[4].

المطلب الثاني: مراحل خلق الإنسان الأول:

1/ الطين:

وهذا الطين ناتج من امتزاج عنصري الماء والتراب، ولذلك فالطين هو المركب الذي يتكون منه جسد الإنسان ، قال تعالى: (الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسانِ مِنْ طِينٍ (7) ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ ماءٍ مَهِينٍ (8) ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ) سورة السجدة:(6-9). وجاء وصف هذا الطين بأنه لازب [5]،قال تعالى: (فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقاً أَمْ مَنْ خَلَقْنا إِنَّا خَلَقْناهُمْ مِنْ طِينٍ لازِبٍ) ، سورة الصافات: (11)، قال مجاهد وسعيد بن جبير والضحاك: هو الجيد الذي يلتزق بعضه ببعض ، ومما هو جدير بالذكر أن سبب اختلاف البشر اختلاف البشر في صفاتهم وأشكالهم [6]، وأخلاقهم يرجع إلى المادة التي خلق الله منها آدم حيث جمعها من جميع الأرض، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : (حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، أَنَّ يَزِيدَ بْنَ زُرَيْعٍ، وَيَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، حَدَّثَاهُمْ قَالَا: حَدَّثَنَا عَوْفٌ، قَالَ: حَدَّثَنَا قَسَامَةُ بْنُ زُهَيْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ مِنْ قَبْضَةٍ قَبَضَهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَرْضِ، فَجَاءَ بَنُو آدَمَ عَلَى قَدْرِ الْأَرْضِ: جَاءَ مِنْهُمُ الْأَحْمَرُ، وَالْأَبْيَضُ، وَالْأَسْوَدُ، وَبَيْنَ ذَلِكَ، وَالسَّهْلُ، وَالْحَزْنُ، وَالْخَبِيثُ، وَالطَّيِّبُ «زَادَ فِي حَدِيثِ يَحْيَى» وَبَيْنَ ذَلِكَ ".[7]

2/ الحمأ المسنون[8]:

ترك الله هذا الطين بعد أن مزج عنصريه حتى صار حمأ مسنوناً، قال تعالى: (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسانَ مِنْ صَلْصالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ)، سورة الحجر: (26).

3/ مرحلة كونه صلصالاً[9] :

بعد أن صار الطين حمأ مسنوناً في صورة آدم حتى صار صلصالاً كالفخار، قال تعالى: (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسانَ مِنْ صَلْصالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ)، سورة الحجر: (26).

قال ابن عباس ومجاهد وقتادة: المراد بالصلصال هاهنا التراب اليابس، والظاهر أنه كقوله تعالى: خلق الإنسان من صلصال كالفخار وخلق الجان من مارج من نار سورة. الرحمن: (14).[10] والحاصل أن الله سبحانه وتعالى مزج عنصري التراب والماء صار طَيناً فلما أنتن الطين صار حمأ مسنوناً مصوراً على هيئته، فلما يبس صار صلصالاً، [11]أما بخصوص المدة الذمنية بين مرحلة وأخرى لم يأتي خبر صحيح لا في قرآن ولا في سنة يوضح ذلك.

---

(4) الموسوعة القرآنية المتخصصة، عبدالحي الفرماوي، القاهرة،(780/1).

لازب: قال ابن فارس: اللام والزاء والباء يدل على ثبوت شيء ولزومه. يقال: للازم لازب. وصار هذا الشيء ضربة لازب، أي لا يكاد **يفارق.** أنظر: معجم مقاييس اللغة، ابن فارس،دار الفكر، (245/5). والمفردات في غريب القرآن ، الراغب الأصفهاني،المكتبة التوقيفة – [5]القاهرة ، ص453.

تفسير القرآن العظيم، ابن كثيرالناشر: دار الكتب العلمية، منشورات محمد علي بيضون - بيروت [6]الطبعة: الأولى - 1419 هـ، (5/7).

[7]أخرجه أبوداود في السنن، باب في القد ، حكم الألباني بأنه صحيح - برقم4693،(222/4).

[8] الحمأ المسنون: هو الطين الأسود المنتن، يقال: حمأت البئر : أخرجت حمأتها. أنظر : المفردات في غريب القرآن،ص140.

9) الصلصال: هوالماء يقع على الأرض فتنشق فيجف ويصير له صوت.وقال: أبو إسحاق: الصلصال الطين اليابس الذي يصل من يبسه أي يصوت. وفي التنزيل العزيز: من صلصال كالفخار

قال: هو صلصال ما لم تصبه النار، فإذا مسته النار فهو حينئذ فخار. أنظر : النهاية في غريب الحديث والأثر، ابن الأثير، المكتبة العلمية - بيروت، 1399هـ - 1979م، (49/3). ولسان العرب، ابن منظور،دار صادر - بيروت

الطبعة: الثالثة - 1414 هـ، (382/11).

[10]تفسير ابن كثير،(457/4).

[11] أطوار خلق الإنسان في القرآن، أحمد سلامة، ص2.

إلا أنه جاءت بعض الأحاديث تبين هذه المرحلة منها: قال الحافظ أبو يعلى، حدثنا عقبة بن مكرم، حدثنا عمرو بن محمد، عن إسماعيل بن رافع، عن المقبري، عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:(إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ مِنْ تُرَابٍ، ثُمَّ جَعَلَهُ طِينًا، ثُمَّ تَرَكَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ حَمَأً مَسْنُونًا خَلَقَهُ اللَّهُ وَصَوَّرَهُ، ثُمَّ تَرَكَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ صَلْصَالًا كَالْفَخَّارِ قَالَ: فَكَانَ إِبْلِيسُ يَمُرُّ بِهِ فَيَقُولُ: لَقَدْ خُلِقْتَ لِأَمْرٍ عَظِيمٍ. ثُمَّ نَفَخَ اللَّهُ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ فَكَانَ أَوَّلَ مَا جَرَى فِيهِ الرُّوحُ).[12].

4/ نفخ الروح:

بعد أن سوى الله تعالى الإنسان الأول وصوره، ثم صار صلصالاً أي بيسالطين بعد تصويره ، دبت الروح في جسد آدم عليه السلام،وأما لذرية آدم عليه السلام وهي السلالة البشرية فإن نفخ الروح يكون في الجنين من الغذاء والدم، في بمرحلة النطفة الأمشاج[13].

يقول الله تعالى: (إِذْ قالَ رَبُّكَ لِلْمَلائِكَةِ إِنِّي خالِقٌ بَشَراً مِنْ طِينٍ (71) فَإِذا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ ساجِدِينَ (72) فَسَجَدَ الْمَلائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ (73) إِلاَّ إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكانَ مِنَ الْكافِرِينَ (74). سورة ص:(71-74).

يقول سيد قطب: " لقد خلق الله هذا الكائن البشري من الطين. كما أن سائر الأحياء في الأرض خلقت من طين. فمن الطين كل عناصرها. فيما عدا سر الحياة الذي لا يدري أحد من أين جاء ولا كيف جاء. ومن الطين كل عناصر ذلك الكائن البشري فيما عدا ذلك السر. وفيما عدا تلك النفخة العلوية التي جعلت منه إنسانا. من الطين كل عناصر جسده. فهو من أمه الأرض. ومن عناصرها تكون. وهو يستحيل إلى تلك العناصر حينما يفارقه ذلك السر الإلهي المجهول وتفارقه معه آثار تلك النفخة العلوية التي حددت خط سيره في الحياة.

ونحن نجهل كنه هذه النفخة ولكننا نعرف آثارها. فآثارها هي التي ميزت هذا الكائن الإنساني عن سائر الخلائق في هذه الأرض. ميزته بخاصية القابلية للرقي العقلي والروحي. هي التي جعلت عقله ينظر تجارب الماضي، ويصمم خطط المستقبل. وجعلت روحه يتجاوز المدرك بالحواس والمدرك بالعقول، ليتصل بالمجهول للحواس والعقول.

وخاصية الارتقاء العقلي والروحي خاصية إنسانية بحتة، لا يشاركه فيها سائر الأحياء في هذه الأرض.

وقد عاصر مولد الإنسان الأول أجناس وأنواع شتى من الأحياء. ولم يقع في هذا التاريخ الطويل أن ارتقى نوع أو جنس- ولا أحد أفراده- عقليا أو روحيا. حتى مع التسليم بوقوع الارتقاء العضوي.

لقد نفخ الله من روحه في هذا الكائن البشري، لأن إرادته اقتضت أن يكون خليفة في الأرض وأن يتسلم مقاليد هذا الكوكب في الحدود التي قدرها له. حدود العمارة ومقتضياتها من قوى وطاقات.

لقد أودعه القدرة على الارتقاء في المعرفة. ومن يومها وهو يرتقي كلما اتصل بمصدر تلك النفخة، واستمد من هذا المصدر في استقامة. فأما حين ينحرف عن ذلك المصدر العلوي فإن تيارات المعرفة في كيانه وفي حياته لا تتناسق، ولا تتجه الاتجاه المتكامل المتناسق المتجه إلى الأمام وتصبح هذه التيارات المتعارضة خطرا على سلامة اتجاهه. إن لم تقده إلى نكسة في خصائصه الإنسانية، تهبط به في سلم الارتقاء الحقيقي. ولو تضخمت علومه وتجاريه في جانب من جوانب الحياة.

---

(12)رواه الحافظ أبو بكر البزار، والترمذي، والنسائي في اليوم والليلة من حديث صفوان بن عيسى، عن الحارث بنعبد الرحمن بن أبي ذباب، عن سعيد المقبري، عن أبي هريرة، عن النبي صلى الله عليه وسلم.
وقال الترمذي: حديث حسن غريب من هذا الوجه. وقال النسائي: هذا حديث منكر.أنظر : البداية والنهاية،
أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير ، الناشر: دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان
الطبعة: الأولى، 1418 هـ - 1997 م،(1/ 204).

[13] الموسوعة القرآنية المتخصصة، الإنسان في القرآ ن الكريم، عبدالحي الفرماوي،ص781.

وما كان لهذا الكائن الصغير الحجم، المحدود القوة، القصير الأجل، المحدود المعرفة.. ما كان له أن ينال شيئا من هذه الكرامة لولا تلك اللطيفة الربانية الكريمة.. وإلا فمن هو؟ إنه ذلك الخلق الصغير الضئيل الهزيل الذي يحيا على هذا الكوكب الأرضي مع ملايين الأنواع والأجناس من الأحياء. وما الكوكب الأرضي إلا تابع صغير من توابع أحد النجوم. ومن هذه النجوم ملايين الملايين في ذلك الفضاء الذي لا يدري إلا الله مداه.. فماذا يبلغ هذا الإنسان لتسجد له ملائكة الرحمن إلا بهذا السر اللطيف العظيم؟ إنه بهذا السر كريم كريم. فإذا تخلى عنه أو انفصم منه ارتد إلى أصله الزهيد.. من طين!"[14].

المطلب الأول: النطفة والعلقة:

تمهيد:

عندما كان العقل لا يملك من وسائل التقنية ما يمكنه من معرفة أسرار تكون الجنين من البداية، وضع نظريات عن نشأة الجنين منها أن:

1/ الجنين يخرج من لا شيء عن طريق التولد الذاتي بالصدفة.

2/ الجنين ينشأ من بذور تخرج من الرجل وتحمل صورة مصغرة وكاملة للطفل وما الزوجة الإ مكان ينمو " بمعنى يزداد في الحجم" فيه.

3/ الجنين ينشأ من الأم وما السائل الذكري الإ خميرة تعمل كعامل مساعد فقط.[15].

4/ يعتقدون أن الجنين يخلق كقزم كامل من دم الحيض، أو في رأس الحوين المنوي [16].

بعد تطور وسائل التقنية عرف العلماء حقيقة، أطوار خلق الجنين، في القرن السابع عشر والثامن عشر، حيث أبطل العالم سبالا نزالى عام 1775م كل هذه النظريات، وأثبت أن الجنين يخلق من كل الحوين المنوي والبييضة وهو عين ما أخبر به انبي صلى الله عليه وسلم في الحديث:حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو كُدَيْنَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنِ الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: مَرَّ يَهُودِيٌّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُحَدِّثُ أَصْحَابَهُ، فَقَالَتْ قُرَيْشٌ: يَا يَهُودِيُّ إِنَّ هَذَا يَزْعُمُ أَنَّهُ نبي، فقال: لأسألته عَنْ شَيْءٍ لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا نَبِيٌّ، قَالَ: فَجَاءَهُ حَتَّى جَلَسَ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ مِمَّ يُخْلَقُ الْإِنْسَانُ؟ فَقَالَ «يَا يَهُودِيُّ مِنْ كُلٍّ يُخْلَقُ مِنْ نُطْفَةِ الرَّجُلِ وَمِنْ نُطْفَةِ الْمَرْأَةِ، فَأَمَّا نُطْفَةُ الرَّجُلِ فَنُطْفَةٌ غَلِيظَةٌ مِنْهَا الْعَظْمُ وَالْعَصَبُ، وَأَمَّا نُطْفَةُ الْمَرْأَةِ فَنُطْفَةٌ رَقِيقَةٌ مِنْهَا اللحم والدم» فَقَالَ: هَكَذَا كَانَ يَقُولُ مَنْ قَبْلَكَ أليس هذا دليلاً على صدق رسول الله صلى الله عليه وسلم ،وأنه لا ينطق عن الهوى.[17].هذا وقد ذكر القرآن أن الإنسان يخلق في أطوار قبل هؤلاء العلماء ، من وقت نزول القرآن، قال تعالى (وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا)، سورة نوح: (14). وقد بين القرآن الكريم هذه الأطوار التي توصل إليها العلماء، قبل الف عام وأكثر، قال تعالى(وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسانَ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْناهُ نُطْفَةً فِي قَرارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظاماً فَكَسَوْنَا الْعِظامَ لَحْماً ثُمَّ أَنْشَأْناهُ خَلْقاً آخَرَ فَتَبارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ (14)، سورة المؤمنين: (11-14).

أولاً: طور النطفة:

14)في ظلال القرآن، المؤلف: سيد قطب إبراهيم حسين الشاربي (المتوفى: 1385هـ)،الناشر: دار الشروق - بيروت- القاهرة،)الطبعة: السابعة عشر - 1412 هـ،(3027/5).

[15] الإ عجاز العلمي في القرآن الكريم، حسين رضوان، (41/1).

[16] الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، عبدالله بن عبدالعزيز المصلح، دار جياد للنشر والتوزيع- السعودية، ط1-1429-2008،ص**49.**

أخرجه: أحمد في المسند،برقم4438، إسناده ضعيف لضعف حسين بن الحسن، وهو الأشقر، وعطاء بن السائب اختلط بأخرة، ولم نقف على سماع أبي كدينة - وهو يحيى بن المهلب - منه، هل كان قبل الاختلاط أم بعده؟ وعبد الرحمن والد القاسم - وهو ابن عبد الله بن مسعود - لم يثبت سماعه لهذا الحديث من أبيه، فهو إنما سمع من أبيه شيئاً يسيراً. (437/7).

وأخرجه البزار (2377) "زوائد"، وأبو الشيخ في "العظمة" (1088) من طريق محمد بن الصلت، عن أبي كدينة، بهذا الإسناد.

قال البزار: لا نعلم رواه عن القاسم هكذا إلا عطاء، ولا عنه إلا أبو كدينة.

[17]وأخرجه الطبراني في "الكبير" (10360) من طريق معاوية بن هاشم، عن حمزة الزيات، عن عطاء بن السائب، به.

بيان المعنى اللغوي للنطفة وأقوال المفسرين:
تطلق النطفة في اللغة : على الماء الصافي ويعبر بها عن ماء الرجل، قال تعالى:(ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ)[18].

وقال : الفيروس آبادي: النطفة، بالضم: الماء الصافي، قل أو كثر، أو قليل ماء يبقى في دلو أو قربة[19].وقد أطلقها الشارع على مني الرجل والمرأة، جاء في الحديث: (مِنْ كُلٍّ يُخْلَقُ مِنْ نُطْفَةِ الرَّجُلِ وَمِنْ نُطْفَةِ الْمَرْأَةِ)[20].

ويبدأ تكوين الجنين باتحاد النطفة المذكرة(الحيوان المنوي) والتي تحمل نصف صفات الجنين، مع النطفة المؤنثة (البويضة) والتي تحمل النصف الآخر. ينشأ عن هذا الاتحاد نطفة أمشاج، ومن هذه الخلية الأمشاج يتكون الجنين مرحلة بعد مرحلة بتوالي الانقسامات لتكوين أعداد متزايدة من الخلايا المتشابهة في طور حر الحركة [21].

قال تعالى: (إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا)، سورة الإنسان: (2). قال: ابن كثير: يعني ماء الرجل وماء المرأة إذا اجتمعا واختلطا، ثم ينتقل بعد من طور إلى طور وحال إلى حال ولون إلى لون، وهكذا قال عكرمة ومجاهد والحسن والربيع بن أنس: الأمشاج هو اختلاط ماء الرجل بماء المرأة[22].

ثانيا: طور العلقة:

بيان المعنى اللغوي وأقوال المفسرين:

قال: ابن فارس:العين واللام والقاف أصل كبير صحيح يرجع إلى معنى واحد، وهو أن يناط الشيء بالشيء العالي،والعلق: الدم الجامد، وقياسه صحيح، لأنه يعلق بالشيء; والقطعة منه علقة[23]. وهي التي يتكون منها الولد. وقد وصف ابن كثير هذا الطور فقال:أي ثم صبرنا النطفة، وهي الماء الدافق الذي يخرج من صلب الرجل وهو ظهره، وترائب المرأة وهي عظام صدرها ما بين الترقوة إلى السرة، فصارت علقة حمراء على شكل العلقة مستطيلة[24]، كما تطلق على دودة العلقة آيضاً: وهي دودة تعيش في البرك، وتتغذى على دماء الحيوانات التي تلتصق بها[25]،إن هذه الطريقة في الحصول على المواد الغذائية وفي الإتصال بمصدر الغذاء، من دم الأم المتدفق في شعيراتها الدموية المنتشرة في القرص المشيمي، تشبة طريقة الديدان الطفيلية واشهر أنواعها هي دودة العلق" كما ذكر آنفاً" وهذه الحقائق متطابقة الفظاً ومعنى مع قوله سبحانه و تعالى: (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (1)خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ) ، سورة العلق: (1-2)[26] .

المطلب الثاني: المضغة المخلقة والغير مخلقة:.

بيان المعنى اللغوي وأقوال المفسرين:
المضغة : القطعة من اللحم قدر ما يمضغ ولم ينضج. قال الشاعر:

يلجلج مضغةً فيها أنيضُ

---

(18) المفردات في غريب القرآن ،الأصفهاني،ص498.

19) القاموس المحيط، الفيروزآبادى (المتوفى: 817هـ)تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة ،لناشر: مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت - لبنان
الطبعة: الثامنة، 1426 هـ - 2005 م، (857/1).

(20) سبق تخريجه.

(21)الإ عجاز العلمي في القرآن الكريم، حسين رضوان، (41/1)

تفسير القرآن العظيم، (292/8).
(22)

(23) معجم مقاييس اللغة، ابن فارس، (150/4).

(24)تفسير القرآن العظيم، (406/5).

(25)الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، عبدالله بن عبدالعزيز المصلح، ص54.

(26) خواطر بيولوجية من وحي آيات التكوين الجنينى، عفيفي محمود عفيفي، قنا- مصر،ص69.

أي غير منضج وجعل اسماً للحالة التي ينتهي إليها الجنين بعد العلقة[27].
وقال ابن كثير: المضغة قطعة من لحم لا شكل فيها ولا تخطيط، ثم يشرع في التشكيل والتخطيط(8[2].هذا وقد وصف الله تعالى في كتابه بصفة مذزدوجة، حيث يقول جل في علاه: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍلِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا)، سورة الحج: (5).
في هذه الآية وصف لشيء واحد – وهو المضغة- بصفتيت متناقضتين: أنها مخلقة وغير مخلقة، وكلام الله منزه عن شبهة التناقض، ولو كان المقصود مصغتين مختلفتين إذن لكان التعبير الصحيح : (ثم من مضغة مخلقة وأخرى غير مخلقة) أسوة بقوله تعالى في سورة يوسف:(وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ)، سورة يوسف:(44)، ولكننا هنا أمام نص شديد الوضوح في وصف المصغة الواحدة بأنها مخلقة وغير مخلقة في نفس الوقت،ولا تفسير لذلك إلا أن تكون هذه المضغة مخلقة في بعض أجزائها وغير مخلقة في أجزاء أخرى، لكن هذا التفسير يتناقض مع الحقيقة العلمية التي ذكرت أن الأعضاء المساعدة أو المؤقتة التي تتكون من المنطقة الداخلية للمضغة والتي اعتبرناها غير مخلقة ، هذه الأعضاء إنما تتكون آيضا بطريقة توالى الانقسام الخلوي وترتيب الخلايا الناتجة لتشكيل العضو الناتج عن هذه العمليات فهو آيضا تخليق. بعد النظر والتعامل من أجل التوفيق بين التعبير القرآني والحقيقة العلمية تبين أن تخليق المصغة ليس تخليقا
موضعيا وقد يكون جزئيا أو مرحليا في النحو التالى:
1/في الأحوال العادية يبدأ تخليق المضغة شاملا كل أجزائها، ليتكون من كل جزء ما خصص له من أعضاء ، وإذا صارت الأمور على مايرام وبلغ الحمل غايته، خرج المولود سوي الخلقة متناسق الأعضاء، وهذه هي الأحوال التي ألفها الناس فلم يعودوا يتوقعون غيرها.
2/ ولكن في بعض الأحوال يضطرب سير التكوين الجنيني نتيجة علة تصيب الأم وينتقل أثرها إلى الجنين، فتختل عملية تخليق الأعضاء في هذا الجزء أو ذلك من جسم الجنين، وبذلك يتكون عضو غير سوي. وتقل درجة التشوه كلما كانت العلة طفيفة ، أو كلما تأخر بدء حدوثها إلى وقت تزداد فيه قوة الجنين وقدرته على المقاومة.
3/ في حالات أخرى أكثر ندرة يكون الإضراب في عملية التخليق جسيما، نتيجة لعدم التوافق البيولجي بين جسم الأم وجسم الجنين أو بتأثير عوامل وراثية، وهنا قد يتوقف تخليق الجنين في مرحلة مبكرة، فيحدث الإجهاض طوعا أو كرها وتكون ثمرة الحمل مسخا شائها أو مضغة لم تتخلق إلى الحد الذي تشكل فيه الأعضاء ويظهر معالم الكيان البشري ونقول زيادة للتوضيح : أن عملية تخليق المضغة ليست موضعية بمعنى [29].
وجود جزء منها مخلق ووجود جزءآخر غيرمخلق أو أن هناك مضغتين بالرحم، إحداهما مخلقة ولأخرى غير مخلقة.
وإنما عملية التخليق تكون لمضغة وحيدة معلقة بجدار الرحم ويكون التخليق لها ككل، فأما أن تكون عملية التخليق لها كاملة فتعطي إنسانا سويا فهي إذن نطفة مخلقة، أو غير كاملة ويحدث عدم تخليق لها في مرحلة مبكرة فيحدث إجهاد للجنين أو عدم تخليق لجزء من الجنين فيأتي إنسانا مشوها، وفي كلا الحالتين فالنطفة

---

[27]المفردات في غريب القرآن ،الأصفهاني،472.
8[2] تفسير القرآن العظيم،(347/5).
29)خواطر بيولوجية من وحي آيات التكوين الجنينى، عفيفي محمود عفيفي، ص70.

غير مخلقة[30].بهذا يرفع الإشكال ويحدث التوفيق بين النص القرآني والحقيقة العلمية، سبحان من هذا كلامه، ما أعظمه تبارك الله أحسن الخالقين.

وقد ذكر الرازي نحو من هذا حيث يقول: ثم من مضغة مخلقة وغير مخلقة، لنبين لكم ونقر في الأرحام ما نشاء فالمضغة اللحمة الصغيرة قدر ما يمضغ، والمخلقة المسواة الملساء السالمة من النقصان والعيب، يقال خلق السواك والعود إذا سواه وملسه، من قولهم صخرة خلقاء إذا كانت ملساء. ثم للمفسرين فيه أقوال: أحدها: أن يكون المراد من تمت فيه أحوال الخلق ومن لم تتم، كأنه سبحانه قسم المضغة إلى قسمين: أحدهما: تامة الصور والحواس والتخاطيط وثانيهما: الناقصة في هذه الأمور فبين أن بعد أن صيره مضغة منها ما خلقه إنسانا تاما بلا نقص ومنها ما ليس كذلك وهذا قول قتادة والضحاك، فكأن الله تعالى يخلق المضغ متفاوتة منها ما هو كامل الخلقة أملس من العيوب ومنها ما هو على عكس ذلك فتبع ذلك التفاوت، تفاوت الناس في خلقهم وصورهم وطولهم وقصرهم وتمامهم ونقصانهم وثانيها: المخلقة الولد الذي يخرج حيا وغير المخلقة السقط وهو قول مجاهدو ثالثها: المخلقة المصورة وغير المخلقة أي غير المصورة وهو الذي يبقى لحما من غير تخطيط وتشكيل[31].

المطلب الثالث: كساء العظام والخلق الآخر:

قال تعالى : (عِظاماً فَكَسَوْنَا الْعِظامَ لَحْماً ثُمَّ أَنْشَأْناهُ خَلْقاً آخَر). فيه يبدأ ظهور العظام والعضلات ويظهر الهيكل العظمي، وهذا يتوافق مع ماثبت في علم الأجنة من أن العظام تخلق أولا ، ثم تكسى بالعضلات في نهاية الإسبوع السابع وخلال الأسبوع الثامن من تلقيح البويضة، وبهذا تنتهي مرحلة التخليق والتي يسميها علماء الأجنة بالمرحلة الجنينية. وبعد إنقضاء 120 يوم يظهر الشكل الآدمي لوجه الطفل[32].

وهذه المدة الزمنية التي ذكرتها الحقيقة العلمية بخصوص الشكل الآدمي، قد بينها حديث النبي صلى الله عليه وسلم: عن أبي عبد الرحمن عبدالله بن مسعود- رضى الله عنهما- قال : حدثنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو الصادق المصدوق: (إن أحدكم يجمع خلقه في بطن أمه أربعين يوما نطفة،ثم يكون علقة مثل ذلك،ثم يكون مضغة مثل ذلك، ثم يرسل الملك ،فينفخ فيه الروح، ويؤمر بأربع كلمات: بكتب رزقه، وأجله، وعمله، وشقي أو سعيد، فوالله الذي لا إله غيره إن أحدكم ليعمل بعمل أهل الجنة حتى ما يكون بينه وبينها إلا ذراع ، فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل أهل النارفيدخلها،وإن أحدكم ليعمل بعمل أهل النار حتى ما يكون بينه وبينها إلا ذراع، فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل أهل الجنة فيدخلها)[33].

كان هذا الكشف العلمي الحديث لمراحل الجنين الحقيقية أحد الأدلة على صدق القرآن الكريم وإعجازه وصدق الرسول صلى الله عليه وسلم، فقد لخص القرآن الكريم في إعجاز علمي باهر مراحل الجنين من النطفة إلى الخلق الآخر في آية واحدة من سورة المؤمنين، قال تعالى:(ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظاماً فَكَسَوْنَا الْعِظامَ لَحْماً ثُمَّ أَنْشَأْناهُ خَلْقاً آخَرَ فَتَبارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ).

المطلب الرابع: الإستنساخ:

بعد أن عرف العلماء مراحل خلق الجنين ، لاحظوا ظاهرة محيرة:هي كيف أمكن للخلية الواحدة أن تعطي خلايا مختلفة؟ كاليد والرجل والرأس والفم والعين....الخ ، مما يجعل هؤلاء العلماء يقوموا بعملية الإستنساخ، وهذا لايعتبر خلق أوتدخل في خلق الله، بل يندرج تحت النص القرآني ، في سورة المؤمنين حيث يقول الله تعالى: (ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظاماً فَكَسَوْنَا الْعِظامَ لَحْماً ثُمَّ أَنْشَأْناهُ خَلْقاً آخَرَ فَتَبارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخالِقِينَ). سورة المؤمنين: (14).

---

[30]خواطر بيولوجية من وحي آيات التكوين الجنيني، عفيفي محمود عفيفي،ص71.

[31]مفاتيح الغيب، الفخر الرازي، دار التراث العربي-بيروت، ط 3، 1420ه،(404/23).

[32]الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، عبدالله بن عبدالعزيز المصلح، ص60.

[33] أخرجه البخاري برقم(3036)، ومسلم،برقم (1/ 2643)،وأبوداود، برقم (4708)، والنسائي ، في الكبرى،برقم(11246).

هذه الآيات التي استحدم فيها الحق سبحانه الفعل " جعل" مع النطفة، والفعل "خلق" مع كل الأطوار بدءً من العلقة، لهي إشارة علمية معجزة إلى عملية التمايز، بأنها تبدأ بعد النطفة ومن مرحلة العلقة وهو تمايز لا يتم دفعة واحدة بل على دفعات متتالية تأخذ بعضها بأعناق بعض[34]. يقول : علي اليمنى دردير:ويختلف التعبير بلفظى " خلق" و" جعل" في لغة القرآن في الآية الواحدة كما في قوله تعالى: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ) سورة الأنعام،: (1). فالفعل " خلق" دل في اللغة على الإيجاد بعد العدم والتقدير والإبداع على غير مثال مسبوق، ولهذا فهو يباشر مفعوله دفعة واحدة. أما " جعل" فيفيد التضمين والتصيير والتحويل والإنتقال، ولهذا فهو فعل يباشر مفعوله حالاً بعد حال، فيتعدد فيه المفعول وتتدرج فيه الأطوار، ولما كان الشأن في خلق السموات والأرض إيجاداً بعد عدم وإبداعاً على غير مثال ، عبر عنه بالفعل" خلق" ليدل على أن ذلك مرحلة في الإنشاء قائمة بذاتها. ولما كان الشأن في الظلمات والنور أن تأتي تابعة لغيرها مترتبة عليه مسبوقة به، وأن الإيجاد فيها إيجاد وتحول وإنتقال وليس إنشاءً وإبداعاً، عبر عنه بالفعل "جعل" ليدل على أنه مرحلة في الظهور لاحقة لمرحلة في الخلق سابقة، وطور في الوجود يتجدد ويتكررحالاً بعد حال[35].

بعد هذه الجولة العلمية نقول أن " جعل" في الآية (ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ) ، بمعنى صيرناه أي تحول من صلب الذكر إلى رحم المرأة[36].

فالآية تصف مراحل جنين الإنسان بالذات، فإن استخدام " جعل" مع النطفة واستخدام "وخلق" بعد مرحلة النطفة : وهي مرحلة العلقة وما بعدها، يعني أنه في مرحلة النطفة تبقى الخلايا بلا تمايز حتى إذا انتهت مرحلة النطفة ، لتبدأ مرحلة العلقة، خلق الله أحداثا لم تكن موجودة داخل الخلايا تدفعها للتمايز إلى علقة ، فمضغة... وهكذا مرحلة بعد مرحلة وخلقا من بعد خلق. مما جعل العلماء يقوم بعملية الإستنساخ، بناءا على تمايز الخلية الواحدة إلى خلايا متعددة، فهي قضية تندرج تحت مظلة الفعل "جعل" وليس خلقاً ، أو تدخل في الخلق، فالقضية باختصار فان العملية ما هي إلا وضع نطفة أمشاج مخلوقة لله وجاهزة مسبقا في رحم مجهز لذلك، ليتم بعدها تخليق الجنين بأذن الله خلقا من بعد خلق، وهم عباد الله ، تدور حول منطقة النطفة لا تتعدها، وما هي إلا عملية تؤدي إلى تصييرنطفة أمشاج في رحم مجهزلاستقبالها، فهي عملية نقل أو تحويل لا خلق فيها وتدخل تحت مسمى " الجعل". وتجدر الإشارة أن جميع تجارب العلماء تمت في الحيوانات الدنيا(الثدييات)وليست في الإنسان [37].

بعض وجوه الإعجاز في قضية الإستساخ:

1/ أظهر معجزة الذكر والأنثى، فإذا كانت الخلية الأولى كما يقول رجال التطور فيها صفات الذكورة أو الأنوثة مثلاً،فكان من المنطق أن تستمرهذه الصفة الواحدة إلى ما لا نهاية فمن الذى خلق الجنس الآخر؟ ، وإذا كانت الخلية الأولى لا تحمل أي جنس فمن الذى خلق الذكر والأونثى من لا شيء؟.

2/ الإستنساخ بين إمكان خروج إنسان من غير أب، بمعنى أن ذلك من الممكنات العقلية، فأبطل بذلك إدعاء تأليه عيسى لأنه خلق من غير أب،وفسر خلق حواء من ضلع آدم عليه السلام.

3/ الإستنساخ قدم دعما عقلياً للحديث الصحيح الذي أشار إلى أن كل إنسان سيبلى بعد تحلله إلا جزء صغير من عظامه يسمى عجب الذنب، سيخرج منها نسخة طبق الأصل من الإنسان. ولأن الخلية المذكورة في الحديث الصحيح خلية عظم متمايزة ، بمعنى أنها تحمل صفة جزء من كل، فكيف يمكن أن يخرج منها كل إنسان؟ ، وعندما أثبت أبحاث الإستنساخ أن كل خلية في الجسم حتى خلية العظام تحمل في نواتها كل

---

(34)الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، (1/ 47).

(35) اسرار الترادف في القرآن الكريم،علي اليمني دردير، دار ابن حنظل،1985- 1405،ص74.

(36) جامع البيان في تأويل القرآن ، الطبري، مؤسسة الرسالة،ط 1، 1420ه،(16/19).

(37) الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، حسين رضوان،(48/1)ا

الصفات اللازمة لإنشاء إنسان كامل قدمت بذلك دلالة علمية ودعماً يدل على صدق الرسول صلى الله عليه وسلم[38].

الخاتمة:

الحمد لله على ما يسر لي من إتمام هذا البحث، وأساله سبحانه وتعالى أن يجعله نافعا لكاتبه،وقارئه،وفيما يلي أشير إلى أهم النتائج التي توصلت إليها، ثم بعد ذلك أذكر بعض التوصيات التي أرى جديرة بالاهتمام بها،وذلك فيما يلي:

أولاً: أهم النتائج:

1/ إظهار صدق القرآن الكريم ، والرسول صلى الله عليه وسلم، فيما ذكر بخصوص مراحل الإنسان.

2/ يعتبر الإستنساخ ليس خلقاً ولا تدخل في الخلق، بل هوعملية نقل وتصيير لنطفة مجهزة معدة لذلك.

3/ الإستنساخ رد على داروين صاحب نظرية التطور، في معجزة الذكورة والأنوثة، لماذا لم يستمر التطور للخلية إلى ما لا نهاية.

ثانياً: التوصيات:

1/ يوصي الباحث بضرورة البحث والكتابة في القرآن والسنة، ومقابلة الحقائق والنظريات العلمية، ببيان سبق القرآن والسنة العلماء في ذلك.

2/ عدم مقابلة النصوص الشريعية، بالنظريات المتغيرة .

قائمة المصادر والمراجع:

1- جامع البيان في تأويل القرآن ، الطبري، مؤسسة الرسالة،ط 1، 1420هـ.

2- مفاتيح الغيب، الفخر الرازي، دار التراث العربي-بيروت، ط 3، 1420 هـ.

3- تفسير القرآن العظيم، ابن كثير الناشر: دار الكتب العلمية، منشورات محمد علي بيضون – بيروت،ط1.

4- في ظلال القرآن، المؤلف: سيد قطب إبراهيم حسين الشاربي (المتوفى: 1385هـ)،الناشر: دار الشروق - بيروت- القاهرة،1412 هـ.

5- المفردات في غريب القرآن ، الراغب الأصفهاني،المكتبة التوقيفة – القاهرة

6- أسرار الترادف في القرآن الكريم،علي اليمني دردير، دار ابن حنظل،1985- 1405 هـ .

7- القاموس المحيط، الفيروز آبادى (المتوفى: 817هـ)تحقيق: مكتب تحقيق التراث في مؤسسة الرسالة ، لناشر: مؤسسة الرسالة للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت – لبنان،2005.

8- معجم مقاييس اللغة، ابن فارس،دار الفكر-بيروت.

9- النهاية في غريب الحديث والأثر، ابن الأثير، المكتبة العلمية - بيروت، 1399هـ - 1979م.

10- لسان العرب، ابن منظور، دار صادر – بيروت.، الطبعة: الثالثة - 1414 هـ.

11- البداية والنهاية، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير ، الناشر: دار هجر للطباعة والنشر والتوزيع والإعلان ،الطبعة: الأولى، 1418 هـ - 1997 م.

12- الإعجاز العلمي في القرآن والسنة، عبدالله بن عبدالعزيز المصلح، دار جياد للنشر والتوزيع- السعودية، ط1-1429-2008،

13- أطوار خلق الإنسان في القرآن، محمد سلامة.

14- الموسوعة القرآنية المتخصصة،(الإنسان في القرءن الكريم)،عبدالحي الفرماوي، القاهرة- بدون.

15- خواطر بيولوجية من وحي آيات التكوين الجنينى، عفيفي محمود عفيفي، قنا- مصر.

16- الإعجاز العلمي في القرآن الكريم ، حسين رضوان،بدون، 1425-2004م.

---

(38)لإعجاز العلمي في القرآن والسنة، حسين رضوان،(1/52-53).

نظرية خلق الإنسان

بين الإعجاز القرآني والإعجاز العلمي*

Dr. Sujiat Zubaidi, M. A.
Head of Doctoral Program of Aqidah and Islamic Philosophy
University of Darussalam Gontor INDONESIA.
Email: abufawwaz@unida.gontor.ac.id Phone: +6281259332364

*بحث علمي يقدّمه الباحث فى المؤتمر الدولي الأول عن بدء الخلق في ظلّ الدراسات العلمية المنعقد بشانلي أورفا تركيا (Sanliurfa, Turkey)، 30 نوفمبر - 2 ديسمبر 2017

Human's Theory of Creation in Term of Qur'anic and Scientific I'jaz

Abstract

This article sheds light on obtaining the comprehensive interrelated study about the human's theory of creation based on the Qur'an and science in seven steps, *First* step before the creation, man did creat from quintessence of clay, sperm into a clot of congealed blood; then a (foetus) lump; then bones and clothed the bones with flesh; then God developed out of it another creature. *Second*, after the creation; period of breastfeeding, baby, childhood, adolescence, elderly, old age, senility. Third after death, is death, isthmus time, insects in Hereafter, resurrection, day of reckoning, *al-shirat*, and heaven or hell. Although the Qur'an gives a various terms about the creation of man; such as fluid despied, water, sperm, clay, the clot, and mud moulded, but there is no controversy or even pseudo controversies statements at all in them with what is mentioned in the Qur'an. In the first phase, there are several terminology about human creation that complement and synergize. Dust, water, clay, and sounding clay, are term creature of man without any ambiguity in it. God was created man in several phases gradually to the perfect condition. Because God choose to create it gradually, in order to give an explanation that the best base of educating people is gradual to distinguish with other creatures. The creation of man from the dust, because it is a standard of balance and source of life. Based on the quality, that dust is cold and dry, whereas life is hot and wet. From the color, it is murky whereas the spirit is clear. Based on the material object, it is heavy, whereas the spirit of life is light. In short term, the dust is a very precise material particle as a source of life and animate.

Keywords: Theory of creation, scientific perspective, human creation, quintessence of clay

Kur'an İ'cazıyla Bilimsel İ'caz Arasında İnsanın Yaratılış Nazariyesi

Özet

Bu makale, insanın yaratılış devrelerinin Kur'an ve Modern Bilim açısından karşılaştırmalı olarak araştırılmasını hedeflemektedir. Bu konuda yedili aşamalarda tetabuk (uyum) olduğunu gözlemledik:

1. Varlık sahnesine çıkmadan önce7 aşama vardır: Çamurun hülasası, nutfe, alaka, mudğa, izam (kemikler), kemiklere et giydirilmesi, sonra halk-ı aher (başka bir yaratılışla) inşa aşaması gelir.

2. Varlık sahnesine çıktıktan sonra da 7 aşama vardır: Anne sütüyle beslenme çağı (rada'), çocukluk, gençlik, olgunluk (kuhulet), yaşlılık ve son olarak bunama çağı (herem).

3. Ölümden sonra da 7 aşama vardır: Ölüm, berzah, ba's (diriliş), haşr, hesap, sırattan geçiş, son olarak cennet ya da cehennem.

Öte yandan Kur'an insanın yaratılışından bahsederken çeşitli terimler kullanmıştır: Hakir bir sudan, sudan, nutfeden, çamurdan, alaktan, hame-i mesnundan. İnsanın yaratılışına dair bu zikredilenler hakkında en küçük bir çelişki, hatta çelişki şüphesi yoktur. İşte ilk insanın yaratılış merhalelerini ifade eden terimler: Toprak, su ve çamur, hame-i mesnun, salsal. Sülük manasına gelen *alak*a terimi embriyonun rahim duvarına yapışıp gömülen halini tasvir eder. Bu yapışma 24 saat devam eder.

Allah –def'aten yaratmaya kadir olduğu halde- insanı değişik merhalelerde tedrici olarak tavırdan tavıra geçirerek yaratmıştır. İnsanın cisim, fikir ve ahlaki terbiyesi de böyle tedricidir. Ani ve def'i değildir. İnsanın topraktan yaratılmasının izahı ise şöyledir: Toprak tevazün (ölçülü/dengeli olmanın) miyarıdır. Çünkü keyfiyet açısından toprak soğuk ve kurudur. Hayat ise, hararet ve yaş olmakladır. Renk açısından, bulanıktır. Ruh ise parlaktır. Fiil açısından ise, ağırdır. Hayata medar olan ruhlar ise hafiftir.

Anahtar Kelimeler: insanın yaratılışı, toprak, su, yaratılış merhaleleri.

ملخص البحث

تهدف هذه المقالة إلى دراسة ترابطية عن أطوار خلق الإنسان فى منظور القرآن والعلم الحديث. مما لاحظنا من خلق الإنسان هو تطابقه فى سبعة أطوار. الطور الأول قبل وجوده سبعة: سلالة من طين، نطفة، علقة، مضغة، عظام،كساء العظام باللحم، ثم نشأة خلق آخر، والثاني بعد وجوده سبعة: طور الرضاع، طور الطفولة، طور الصبا، طور الشباب، طور الكهولة، طور الشيخوخة، والأخير طور الهرم ، والثالث بعد موته سبعة أيضا وهي الموت، البرزخ، البعث، الحشر، الحساب، المرور على الصراط، وفى النهاية النار أو الجنّة.. بالرغم أن القرآن أعطى معلومات مختلفة عن خلق الإنسان فى مصطلحات عديدة: مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ، مِنَ الْمَاءِ، مِنْ نُطْفَةٍ، مِنْ طِينٍ، مِنْ عَلَقٍ، مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ، لكن ليس هناك أدنى تناقض بل ولا حتى شبهة تناقض بين ما جاء في القرآن من معلومات عن خلق الإنسان. تلك هي مراحل خلق الإنسان الأول، توالت فيها وتكاملت معاني المصطلحات: التراب والماء والطين والحمأ المسنون والصلصال دونما أية شبهة للتعارض أو التناقض. بل تطابقه بالعلم الحديث نحو علقة يطلق عليها اسم التُّوتة؛ حيث تُشبِه ثمرة، حينئذٍ تتعلَّق بجدار الرحم، وتستمر في التعلّق مدة أربع وعشرين ساعة. اتفق الأطباء بأنها مرحلة تعلق فيها النطفة الأمشاج بجدار الرحم وتنغرز فيه. خلق الله الإنسان في عدّة أطوار؛ حيث أنشأه بالتدرج طَورًا بعد طَور، مع أنه قادر على دفعة، لأنه كما أكّده الغزالي بنظرية دوام التجدد والانعدام، أضف ألى ذلك للدلالة على التدرّج فى تربية الإنسان جسما وفكرا وخلقا، وبأن عملية التربية لا تأتي دفعة واحدة. إن خلق الإنسان من تراب وتقريره هو أن التراب معيار التوازن، وذلك من حيث كيفيته فإنه بارد يابس والحياة بالحرارة والرطوبة، ومن حيث لونه فإنه كدر والروح نير، ومن حيث فعله فإنه ثقيل والأرواح التي بها الحياة خفيفة.

مقدمة

إن الإنسان يخلق من مزيج من الإفرازات من الذكر والأنثى وقد وردت عدّة إشارات بأن الإنسان يخلق من نطفة من المني وبيّن أيضاً أن النطفة الناتجة تستقرّ في المرأة كبذرة بعد ستة أيام، والمعروف أن البيضة الملقحة بعد أن تكون قد بدأت في الانقسام تبدأ في النموّ بعد ستة أيام من الإخصاب ويقول القرآن الكريم أيضاً: إن النطفة (المني) تتطور لتصبح قطعة من دم جامد (علقة) وأن البُويضة الملقحة بعد أن تكون قد بدأت في الانقسام أو أن البُويضة الملقحة التي بدأت بالإنقسام أو الحمل المجهض تلقائياً يمكن أن تشبه العلقة ويمكن رؤية مظهر الجنين في تلك المرحلة يشبه العلقة كما هو موضح الشكل فإن الرسم لا يختلف عن شكل العلقة أو ماص الدماء، ويكون مظهر الجنين في هذه المرحلة يشبه شيئاً ممضوغاً كاللبان أو الخشب ويظهر في الشكل وكأن فيها آثار الأسنان التي مضغتها، ولقد اعتبر الجنين في الشكل الإنساني بعد مضي أربعين أو اثنين وأربعين يوماً.[565] لأن الجنين البشري يبدأ باكتساب مميزات الإنسان في هذه المرحلة.

ولا يتّسع المجال لمناقشة موضوعات هامة أخرى مشوقة وردت في القرآن الكريم وتتعلق بتطور الإنسان في مرحلة ما قبل ولادته. والتقسيم الذي جاء بالقرآن لا يعتمد على الأرقام بل يعتمد على الأشكال المتميزة الجلية فكانت التقسيمات في كتاب الله "نطفة-علقة-مضغة-عظام-كساء العظام باللحم-النشأة خلقاً آخر" وهناك تفاصيل متفاوتة في كل منها. وعن هذه التقسيمات القرآنية التي تعتمد على الشكل المحدد المتميز عن الشكل الآخر قال كيث مور: هي تقسيمات علمية دقيقة، وتقسيمات سهلة ومفهومة ونافعة، ووقف يعلن هذا قائلا: "يحمي الجنين في رحم الأم ثلاث طبقات موضحة في الشريحة التالية: 1- الجدار البطني. 2- الجدار الرحمي. 3- الغشاء.[566]

إن مراحل تطور الجنين البشري معقدة وذلك بسبب التغيرات المستمرة التي تطرأ عليه فإنه يصبح بالإمكان تبني نظام جديد في التصنيف باستخدام الاصطلاحات والمفاهيم التي ورد ذكرها في القرآن والسنة، ويتميز النظام الجديد بالبساطة والشمولية إضافة إلى انسجام مع علم الأجنة الحالي.لقد كشفت الدراسات المكثفة للقرآن والحديث خلال السنوات الأربعة الأخيرة جهاز تصنيف الأجنة البشرية الذي يعتبر مدهشاً حيث إنه سجل في القرن السابع بعد الميلاد فيما يتعلق بما هو معلوم من تاريخ علم الأجنة لم يكن يعرف شيء عن تطور وتصنيف الأجنة البشرية حتى حلول القرن العشرين ولهذا السبب فإن أوصاف الأجنة البشرية في القرآن الكريم لا يمكن بناؤها على المعرفة العلمية للقرن السابع. الاستنتاج الوحيد المعقول هو أن هذه الأوصاف قد أوحيت إلى محمد صلى الله عليه وسلم من الله. إذ ما كان له أن يعرف مثل هذه التفاصيل لأنه كان أمّياً ولهذا لم يكن قد نال تدريباً علمياً.[567]

أطوار خلق الإنسان علميا

أولاً: عناصر خلق الإنسان الأول

1- الماء:

يعبر الماء هو العنصرَ الأول الذي خلق الله منه كل شيء حي سوى الملائكة والجن مما هو حي؛ لأن الملائكة خُلِقوا من النور، والجانُّ خُلِق من النار، قال - تعالى :- (أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ)[568] ويدخل في قوله - تعالى :- (كُلَّ

[565] محمد علي البار، **خلق الإنسان بين الطب والقرآن**، (الرياض: الدار السعودية للنشر والتوزيع، 1983)، 79

[566] محمد فياض، **إعجاز آيات القرآن فى بيان خلق الإنسان**، (القاهرة: دار الشروق، 1999)، 25

[567] محمد علي حسن الحلّي، **الكون والقرآن كتاب يبحث فى علم الفلك**، (لبنان: دار الكتب العلمية، 2010)، 74

[568] الأنبياء: 30

شَيْءٍ) جسم الإنسان، بل يمكن لنا أن نقول: وقد خلقه الله - تعالى - من الماء، يقول الله - تبارك وتعالى :- (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا)[569]

2- التراب:

التراب هو العنصر الثاني من عناصر خلق أبي البشر آدم - عليه السلام ، والتراب عنصر أساسي من عناصر تكوين كل إنسان بعد آدم - عليه السلام - إذ من الترابِ النبات، ومن النبات الغذاء، ومن الغذاء الدم، ومن الدم النطفة، ومن النطفة الجنين. وقال - تعالى :- (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)[570]. هناك تحقيقٌ آخر للعلماء حول خلق الله الناس من تراب، وهو أنه خلق أباهم آدم منها، ثم خلق منه زوجَه، ثم خلقهم منها عن طريق التناسل، فلما كان أصلُهم الأول من ترابٍ، أطلق عليهم أنه خلقهم من ترابٍ؛ لأن الفروع تبع الأصل، وقد توصَّل العلم الحديث إلى أن كل العناصر المكوِّنة للإنسان هي عناصر التراب.

ثانيًا: مراحل خلق الإنسان الأول

1- الطين:

وهذا الطين ناتجٌ من امتزاج عنصرَي الماء والتراب كما وضحنا آنفًا، ولذلك فالطين هو المركَّب الذي يتكوَّن منه خلق جسد الإنسان، قال - تعالى :- (ذَلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ * الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الإنسان مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ ويصف الله - سبحانه وتعالى - هذا الطين بأنه كان طينًا لازبًا؛ أي: لزج لاصقًا متماسكًا يشدُّ بعضه ببعض.

2- **الحمأ المسنون:**

ترك الله - تعالى - هذا الطين بعد أن مزج عنصريه حتى صار حمأً مسنونًا، قال - تعالى :- (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإنسان مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَأٍ مَسْنُونٍ)[571] ، والحمأ هو الطِّين الأسود المتغيِّر، كما عليه أقوال المفسرين، أما المسنون ففيه خلاف بين المفسِّرين، قيل: المصوَّر من سُنَّة الوجه وهى صورته، وقيل :المسنون المصبوب المفرغ؛ أي: أفرغ صورة الإنسان كما تفرغ الصور من الجوهر في أمثلتها .ويرجِّح الشنقيطي الرأي الأول بعد أن مزَج الخالق - تبارك وتعالى - عنصرَي التراب والماء صار المزيج طينًا لازبًا لاصقًا، ثم بعد ذلك صار هذا الطين حمأ أسودًا مسنونًا مصورًا[572].

3- **مرحلة كونه صلصالاً:**

بعد أن صار الطين حمأً مسنونًا في صورة آدم صار صلصالاً كالفخار، قال - تعالى :- (خَلَقَ الإنسان مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ * وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ)[573] ، والصلصال هو: الطين اليابس الذي له صلصلة؛ أي يصوت من يُبْسه إذا ضربه شيء، ما دام لم تمسه النار، فإذا مسَّته النار فهو حينئذٍ فخَّار، وهذا قول أكثر المفسرين.

وهذا الصلصال يشبه الفخار إلا أنه ليس بالفخَّار؛ لأن الله لم يُدخِل آدم النار، حتى يكون فخارًا والحاصل أن الله لما مزَج عنصرَي التراب والماء صار طينًا، فلمَّا أنتن الطينُ صار حمأً مسنونًا مصورًّا على هيئته، فلمَّا يبِس صار صلصالاً، وإلى هذه المرحلة لم يبدأ آدم في الحياة[574].

4- نفخ الروح:

---

[569] الفرقان: 54
[570] غافر: 67
[571] الحجر 26
[572] الشنقيطي،**تفسير القرآن بالقرآن فى أضواء البيان**، (بيروت: دار الفضيلة، 2005)، 431
[573] الرحمن: 14-15
[574] منير العلي، **التفسير العلمي للقرآن الكريم**، (بيروت: الدار العربية للعلوم، 2013)، 64

بعد أن سوَّى الله ـ تعالى ـ الإنسان الأول وصوَّره، ثم صار صلصالاً؛ أي يبِس الطين بعد تصويره دبَّت الروح في جسد آدم ـ عليه السلام، وقد أمر الله ملائكتَه قبل خلق آدمَ أنَّ عليهم أن يسجدوا لهذا المخلوق بعد أن تدبَّ الروح في جسده، قال ـ تعالى :- (إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ * فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ)[575] ، هذه الآية تدلُّ على أنه ـ تعالى ـ لما نفَخ في آدم الروح وجَب على الملائكة أن يسجدوا له؛ لأن الفاء تفيد التعقيب وتمنع التراخي.

يقول صاحب الظلال :ما كان لهذا الكائنِ الصغير الحجم، المحدود القوة، القصير الأَجَل، المحدود المعرفة، ما كان له أن ينال شيئًا من هذه الكرامة لولا تلك اللطيفة الربانية الكريمة (النفخة العلوية التي جعلت منه إنسانًا) وإلا فمَن هو؟ إنه ذلك الخلق الصغير الضئيل الهزيل الذي يحيا على هذا الكوكب الأرضي مع ملايين الأنواع والأجناس من الأحياء، وما الكوكب الأرضي إلا تابعٌ صغير من توابعِ أحدِ النجوم، ومن هذه النجوم ملايين الملايين في ذلك الفضاء الذي لا يدري إلا الله مداه... فماذا يبلغ هذا الإنسان لتسجدَ له ملائكة الرحمن إلا بهذا السر اللطيف العظيم؟! إنه بهذا السر كريم كريم، فإذا تخلَّى عنه أو اعتصم منه ارتدَّ إلى أصله الزهيد من طين.[576]"

أطوار خلق الإنسان في بطن أُمِّه

1- **سلالة من طين:**

وهذا الطين ناتجٌ من امتزاج عنصرَي الماء والتراب كما وضحنا آنفًا، ولذلك فالطين هو المركَّب الذي يتكوَّن منه خلق جسد الإنسان، قال ـ تعالى :- (ذَلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ * الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الإنسان مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ ويصف الله ـ سبحانه وتعالى ـ هذا الطين بأنه كان طينًا لازبًا؛ أي: لزج لاصقًا متماسكًا يشدُّ بعضه ببعض، قال ـ تعالى :- (فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ)[577]

فجديرٌ بالذِّكر أن سببَ اختلاف البشر في صفاتهم وأشكالهم وأخلاقهم يرجع إلى المادة التي خلق الله منها آدم؛ حيث جمعها من جميع الأرض، قال رسول الله ـ صلى الله عليه وسلم -: ((إن الله خلق آدم من قبضة قبضَها من جميع الأرض، فجاء بنو آدمَ على قدرِ الأرض، فجاء منهم الأبيض والأحمر والأسود، وبين ذلك والسهل والحزن، وبين ذلك والخبيث والطيِّب، وبين ذلك (أبو داود والترمذي)[578].

2- **النطفة:**

جاءت هذه المرحلة بعد اكتمال خلق أوَّل ذكرٍ وأوَّل أنثى من الكائن البشري، والنطفة مختلطة من ماء الرجل وماء المرأة؛ حيث يختلط بعد عملية الجِماع ماءُ الرجل مع ماء المرأة فيصير الماءان نطفة. قال ـ تعالى :- (إِنَّا خَلَقْنَا الإنسان مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا)[579]

ومن عجائبِ قدرة الله ـ سبحانه ـ أن يصلَ تَعدادُ الحيوانات المنوية التي تُفرِزُها الخصيتينِ إلى ما بين مائتين إلى ثلاثِمائة حيوان منوي في الدفعة الواحدة، بينما الأنثى تدفع بُوَيْضة واحدة عليها تاج مشع، ولا يصل من الكميات الهائلة من الحيوانات المَنَوية إلى البويضة إلا حيوان منوي واحد. وما أن يتم التحام الحيوان المنوي بالبويضة، حتى تباشر البويضة المُلقَّحة بالانقسام إلى خليتينِ، فأربع، فثمان وهكذا دون زيادة في حجم مجموع هذه الخلايا عن حجم البويضة الملقَّحة، وتتم عملية انقسام هذه البويضة في طريقها إلى الرَّحِم، ثم تأتي المرحلة الثانية؛ وهي:

3- **العَلَقَة:**

---

[575]ص: 71-72

[576]أنور الباز، **التفسير التربوي للقرآن الكريم**، (مصر: دار النشر للجامعات، 2007)، الجزء الثالث، 145

[577]الصافات: 11

[578]عبد الحي الفرماوي، **موسوعة القرآن المتخصصة**، إشراف وتقديم محمود حمدي زقزوق، (مصر: مطابع التجارية، 2003)، 721

[579]الإنسان: 2

ورد ذكر لفظ العلقة في القرآن الكريم في خمس آيات، منها: (ولَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِين)[580]

هذه الآيات الثلاث تعرض المراحل المتتالية فى خلق الإنسان بدقة فائقة، وهي مراحل متناهية الضالة فى الحجم لايتعدى طول بعضها جزءا من المليمتر إلى مليمترات قليلة، ووصفها بهذه الدقة العلمية فى تتابعها الزمني بترتيب مبهر فى زمن افتقر إلى أبسط وسائط التكبير أو الكشف لما يقطع بربانية القرآن. والإعجاز هنا ليس إعجازا علميا فحسب، بل هو إعجاز لغوي أيضا. فالتعبيرات: نطفة إلى إنشاء الجنين خلقا آخر هي تعبيرات تبلغ من الدقة والشمول والكمال ما لم يبلغه العلم المكتسب فى قمة من قممه اليوم.[581]

وبعد أن تصل البويضة المُخصَّبة إلى الرَّحِم، وبعد انقسامِها تُصبِح عبارة عن كتلةٍ من الخلايا الصغيرة، يطلق عليها اسم التُّوتة؛ حيث تُشبِه ثمرة، حينئذٍ تتعلَّق بجدار الرحم، وتستمر في التعلق مدة أربع وعشرين ساعة، وتتميز العلقة من طبقتينِ؛ هما: طبقة خارجية" آكلة ومغذية"، وطبقة داخلية، ومنها يخلق الله الجنين. اتفق الأطباء بأن العلقة هي المرحلة التى تعلق فيها النطفة الأمشاج بجدار الرحم وتنغرز فيه. وأكّد المفسّرون القدامى أن العلقة محاطة بالدم المتجمّد من كل جهاتها ولذلك كانوا يقولون بأنها دم غليظ حيث لاترى بالعين المجرّدة.[582]

4- **المضغة:**

ذُكر لفظ المضغة في القرآن الكريم ثلاث مرَّات مرتينِ في سورة المؤمنون: 14، ومرة واحدة في سورة الحج: 5، والمضغة هي القطعة الصغيرة من اللَّحم بقدر ما يُمضَغ .

وبعد عمليه العلوق تبدأ مرحلة المضغة في الأسبوع الثالث، وهذا الطور يمر بمرحلتين: غير المُخلَّقة تستمر هذه المرحلة من الأسبوع الثالث حتى الأسبوع الرابع، ولا يكون هناك أي تمايز لأي عضو أو جهاز. والمضغة المُخلَّقة يمر الحمل بعد نهاية الأسبوع الرابع بجملةٍ من التغيرات الدقيقة والمدهشة، وتنمو فيها الخلايا وتتطوَّر، ليكون الإنسان في أحسن تقويم، وتنتهي هذه المرحلة في نهاية الشهر الثالث تقريبًا[583].

وقد أشار القرآن الكريم إلى هاتينِ المرحلتين. وقد راعى القرآن الكريم الفارقَ الزمني والخلقي بين كل طَور من أطوار الخلق، فالمسافة بين النطفة والعلقة مسافة كبيرة في ميزان الخلق، وإن كانت غير بعيدة في حساب الزمان، ولذا جاء التعبير في النقلة بين النطفة والعَلقة فاصلاً بينهم بثُمَّ."

ثم خلقنا النطفة علقة، فالمسافة شاسعة بين النطفة والعلقة، سواء أكانت نطفة الذكر) الحيوان المنوي (أم نطفة الأنثى) البويضة (أوهما معًا) النطفة الأمشاج، والتي في قناة الرحم لتصل إلى القرار المَكِين فتستقر فيه، ولكن النقلةَ بين العَلَقة والمُضغَة سريعة والمسافة قريبة، فإن العَلَقة تدخُلُ إلى المُضغَة دون أن يكون هناك فارق زمني أو خلقي كبير، ومن ثَمَّ جاء التعبير عنها بالفاء، دلالة على الاتصال فيها[584] .

5- **العظام:**

في هذا الطور تتحوَّل قطعة اللحم إلى هيكل عظمي، قال - تعالى :- (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا)

6- **كساء العظام باللحم:**

قال -تعالى :- (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا)، فهذه الآية تُشِير إلى أن العظام تتشكَّل أولاً، ثم يلتفُّ حولها اللحم والعضلات كأنه كساء لها، وهذا التصوير الدقيق يشير إلى عظمة القرآن ودقته.

7- **الخلق الآخر:**

---

[580]المؤمنون: 14

[581]زغلول محمد النجار، **تفسير الآيات الكونية فى القرآن الكريم،** (القاهرة: مكتبة الشروق الدولية، 2007)، الجزء الثاني، 208

[582]محمد فياض، **إعجاز آيات القرآن فى بيان خلق الإنسان،** (القاهرة: دار الشروق، 1999)، 34

[583]زغلول محمد النجار، **تفسير الآيات الكونية فى القرآن الكريم،** (القاهرة: مكتبة الشروق الدولية، 2007)، الجزء الأول، 162

[584]أحمد عمر أبو حجر، **التفسير العلمي للقرآن فى الميزان،** (لبنان: دار قتيبة للطباعة والنشر، 1991)، 137

وفي هذه المرحلة يكون نفخ الروح، وتكون هذه النفخة بعد مرحلة العَلَقة نحو أربعة أشهر، فقد قال النبي - صلى الله عليه وسلم -: "إن أحدَكم يُجمَع خلقُه في بطنِ أُمه أربعين يومًا، ثم يكون في ذلك علقةً مثل ذلك، ثم يكون في ذلك مضغةً مثل ذلك، ثم يُرسَل المَلَكُ فينفخُ فيه الروح، ويُؤمَر بأربع كلمات: بكتب رزقه، وأجله، وعمله، وشقي أو سعيد"[585] ،

ويقول صاحب الظلال: لقد نشأ الجنس الإنساني من سلالة من طين. فأما تَكرارُ أفراده بعد ذلك وتكاثرهم، فقد جَرَت سُنَّة الله أن يكون عن طريق نقطة مائية تخرُجُ من صلب الرجل، فتستقرُّ في رحم امرأة، نطفة مائية واحدة، لا بل خلية واحدة من عشرات الألوف من الخلايا الكامنة في تلك النقطة، تستقر :(فِي قَرَارٍ مَكِينٍ) المؤمنون: 13 .".. ثابتة في الرَّحم الغائر بين عظام الحوض المحمية بها من التأثر باهتزازات الجسم، ومن كثيرٍ مما يصيب الظهر والبطن من لكمات وتأثرات! [586]

والتعبير القرآني يجعل النطفة طورًا من أطوار النشأة الإنسانية، تاليًا في وجودِه لوجود الإنسان، وهى حقيقه، ولكنها حقيقه عجيبة تدعو إلى التأمل، فهذا الإنسان الضخم يُختَصر ويُلَخَّص بكل عناصره وبكل خصائصه في تلك النطفة، كما يعاد من جديد في الجنين، وكي يتجدد وجوده عن طريق ذلك التخصيص العجيب، ومن النطفة إلى العلقة، حينما تمتزج خلية الذَّكَر ببويضة الأنثى، وتتعلق هذه بجدار الرحم نقطة صغيرة في أول الأمر، تتغذى بدم الأم، ومن العلقة إلى المضغة، حينما تكبر تلك النقطة العالقة، وتتحوَّل إلى قطعة من دم غليظ مختلط، وتمضي هذه الخليقة في ذلك الخط الثابت الذي لا ينحرف ولا يتحوَّل[587].

هل تناقض القرآن فى مادة خلق الإنسان ؟

يعطي القرآن معلومات مختلفة عن خلق الإنسان فى مصطلحات عديدة منها مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ، مِنَ الْمَاءِ، مِنْ نُطْفَةٍ، مِنْ طِينٍ، مِنْ عَلَقٍ، مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ، فكيف يكون كل ذلك صحيحًا فى نفس الوقت؟ والواقع، ليس هناك أدنى تناقض بل ولا حتى شبهة تناقض بين ما جاء في القرآن الكريم من معلومات عن خلق الإنسان، وحتى يتضح ذلك، يلزم أن يكون هناك منهج علمي في رؤية هذه المعلومات التي جاءت في عديد من آيات القرآن الكريم، وهذا المنهج العلمي يستلزم جمع هذه الآيات والنظر إليها في تكاملها مع التمييز بين مرحلة خلق الله للإنسان الأول آدم- ومرحلة الخلق لسلالة آدم، التي توالت وتكاثرت بعد خلق حواء، واقترانها بآدم، وحدوث التناسل عن طريق هذا الاقتران والزواج[588].

المراحل الخلقية لآدم

أما مراحل خلق الله لآدم، فلقد بدأت بـالتراب الذى أضيف إليه الماء فصار طينًا ثم تحول هذا الطين إلى حمأ أي أسود منتنًا، لأنه تغير والمتغير هو المسنون. فلما يبس هذا الطين من غير أن تمسه النار سمى صلصالاً لأن الصلصال هو الطين اليابس من غير أن تمسه نار، وسمى صلصالاً لأنه يصلّ، أى يُصوِّت، من يبسه أي له صوت ورنين. وبعد مراحل الخلق هذه ـ التراب.. فالماء.. فالطين.. فالحمأ المسنون.. فالصلصال ـ نفخ الله سبحانه وتعالى في " مادة " الخلق هذه من روحه، فغدا هذا المخلوق "إنسانًا " هو آدم عليه السلام.

وعن هذه المراحل تعبر الآيات القرآنية، فتصوّر تكامل المراحل ـ وليس التعارض المتوهم والموهوم ـ فتقول هذه الآية الكريمة: إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ. فبالتراب كانت البداية

---

[585] رواه البخاري

[586] سيد قطب، تفسير في ظلال القرآن:الجزء الخامس ، ص 182

[587] زغلول محمد النجار، **تفسير الآيات الكونية فى القرآن الكريم،** (القاهرة: مكتبة الشروق الدولية، 2007)، الجزء الأول، 157

[588] عبد الحي الفرماوي، **موسوعة القرآن المتخصصة،** إشراف وتقديم محمود حمدي زقزوق، (مصر: مطابع التجارية، 2003)، 732

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ. وذلك عندما أضيف الماء إلى التراب فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ, وذلك عندما زالت قوة الماء عن الطين، فأصبح " لازبًا " أى جامدًا.

وفي مرحلة تغير الطين، واسوداد لونه، ونتن رائحته، سمى حمأً مسنونًا ، لأن الحمأ هو الطين الأسود المنتن.. والمسنون هو المتغير بينما الذي (لم يَتَسَنَّه) هو الذي لم يتغير، وعن هذه المرحلة عبرت الآيات: {وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ * وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ * وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ * فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ }[589].

تلك هي مراحل خلق الإنسان الأول، توالت فيها وتتابعت وتكاملت معاني المصطلحات: التراب.. والماء.. والطين.. والحمأ المسنون.. والصلصال.. دونما أية شبهة للتعارض أو التناقض. وكذلك الحال والمنهاج مع المصطلحات التى وردت بالآيات القرآنية التى تحدثت عن خلق سلالة آدم.

فكما تدرّج خلق الإنسان الأول آدم من التراب إلى الطين إلى الحمأ المسنون إلى الصلصال حتى نفخ الله فيه من روحه، كذلك تدرج خلق السلالة والذرية بدءاً من النطفة - التي هي الماء الصافي - ويُعَبَّرُ بها عن ماء الرجل المنيّ.. إلى العَلَقَة التي هي الدم الجامد، الذي يكون منه الولد، لأنه يعلق ويتعلق بجدار الرحم إلى المضغة وهي قطعة اللحم التي لم تنضج، والمماثلة لما يمضغ بالفم.. إلى العظام.. إلى اللحم الذي يكسو العظام.. إلى الخلق الآخر الذي أصبح بقدرة الله في أحسن تقويم.

هكذا عبّر القرآن الكريم عن مراحل الخلق - خلق الإنسان الأول - وخلق سلالات وذريات هذا الإنسان..وهكذا قامت مراحل الخلق، ومصطلحات هذه المراحل، شواهد على الإعجاز العلمي للقرآن الكريم. عندما جاء العلم الحديث ليصدق على هذه المراحل ومصطلحاتها، حتى لقد انبهر بذلك علماء عظام فاهتدوا إلى الإسلام.[590]

النظرة التفسيرية: لغوية فلسفية

من عجائب ما لاحظنا من خلق الإنسان تطابقه فى سبعة أطوار. الطور الأول قبل وجوده سبع، والثاني بعد وجوده سبع ، والثالث بعد موته سبع . ولا يقال إنه قبل وجوده لم يكن مخلوقا ، فيتنافى في قوله تعالى : (خلقكم) ، لأنّا نقول : بل هو مخلوق ، ولكن بطوره الأول ، وهو أصلاب الآباء ، وما ذكره المفسرون لا يستند إلى دليل قوي لا يمكن إهمال غيره في تعيين الأطوار ، وهذا من معجزات القرآن العظيم بإتيان كلمة تحتمل معاني شتّى ، حتى تشملها الآية كلها ، ويستدلّ كلّ مفسر بما يترجّح عنده من معانيها التي لا تنافي بعضها.

هذا وقد ذكر القرآن الخلق الأول أو النشأة الأولى ، سواء أكانت نشأة آدم - أبو البشر - عليه السلام ، أو النشأة داخل الرحم لكل فرد من بنيه ، قد ورد ذكر كل ذلك بآيات محكمة واضحة في خلق الجنين داخل الرحم ، وأصبح إعجازا علميا يضاف إلى أوجه الإعجاز الأخرى ن فيقول سبحانه وتعالى : وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِين[591] في الآيات الكريمات أعلاه يتضح لنا بوضوح جلي بأن أطوار خلق الإنسان تمر بسبعة مراحل محددة وهي : سلالة من طين - ثم جعله نطفة - ثم علقة - ثم مضغة - ثم خلق العظام - ثم كسى العظام لحما - -ثم أنشاه خلقا آخر - فتبارك الله أحسن الخالقين..

[589] الحجر: 26-32

[590] زغلول النجار، **موقع الهيئة العالمية للإعجاز العلمي في القرآن والسنة**، مقالة لاتطبع، 2010

[591] المؤمنون 12-14

فهذه أدواره قبل وجوده إلى أن يولد ، وكذا له سبعة أطوار بعد ولادته وهي : طور الرضاع، طور الطفولة، طور الصبا، طور الشباب، طور الكهولة، طور الشيخوخة، طور الهرم .وقيل أدوار حياة الإنسان: دور الرضاع سنتان، دور الطفوله إلى سبع، دور الصبا إلى أربع عشرة، دور الشباب إلى أربعين، دور الكهولة إلى ما فوق الأربعين، دور الشيخوخة إلى ما فوق الخمسين ، ودور الهرم إلى آخر العمر .[592] وللإنسان سبعة أطوار بعد الموت وهي : طور الموت، طور البرزخ، طور البعث، طور الحشر، طور الحساب، طور المرور على الصراط، طور النار أو الجنّة.

فهذه هي التارات والأحوال السبع المرتّب بعضها على بعض كل تارة أشرف مما قبلها ، وحال الإنسان فيها أحسن مما تقدّمها . وقد أشار النبي صلى الله عليه وسلم إلى العقبات السبع التي بعد الموت بقوله أبو سعيد النقاش في معجمه من حديث أنس ، من طريق أبي هدبة: (بين العبد وبين الجنّة سبع عقبات ، أهونها الموت ، وأصعبها الوقوف بين يدي الله ، إذا تعلق المظلومون بالظالمين) .[593]

ومن الحقائق المعترف بها أن اكتمال نمو الجنين في بطن أمّه يتمّ في الشهر السابع ، وإذا ولد قبل ذلك لا يعيش . يقام للمولود احتفال بعد ولادته بسبعة أيام . وإن أسنان الرضيع تبدأ بالظهور بعد ولادته بسبعة أشهر . يصل الطفل إلى سنّ البلوغ في الرابعة عشر ، أي ضعف الرقم سبعة ، ويبلغ سنّ الرشد في الحادية والعشرين ، أي ثلاثة أضعاف الرقم سبعة . كما يتمّ عقل الإنسان لثمان وعشرين .[594]

وبعد هذه المراحل لا بأس أن نشير إلى بعض آراء المفسرين حول مسألة الخلق وخلاصة نظرتهم حول خلق الإنسان لا سيما مع ملاحظة الآيات القرآنية الكريمة، فالمرحلة الأولى من مراحل خلق وتكوين الإنسان: عندما كان الإنسان ترابا، وقد يراد به التراب الذي خلق منه آدم (عليه السلام). كما قد يكون إشارة إلى أن جميع البشر ـ من تراب، لأن جميع المواد الغذائية التي تكوّن النطفة وغذاءها ـ من بعد ـ من تراب. ولا شك في أن الماء يشكل جزءا ملحوظا من جسم الإنسان، والجزء الآخر من الأوكسجين والكاربون، وليس من التراب، إلا أن العنصر الأساس الذي تتشكل منه أعضاء الجسم مصدره التراب.

إذن عبارة خلق الإنسان من تراب صحيحة حتما[595]، (الله الذي خلق الإنسان مِن تراب، حيثُ امتصت جذور الأشجار المواد الغذائية الموجودة في الأرض، والأشجار بدورها أصبحت طعاماً للحيوانات، والإنسان إستفاد مِن هذا النبات ولحم الحيوان، وانعقدت نطفته مِن هذه المواد، ثمّ سلكت النطفة طريق التكامل في رحم الأُم حتى تحوَّلت إلى إنسان كامل،[596]. وفي مكان آخر قال الشيخ: الله الذي خلق الإنسان من تراب، حيث امتصت جذور الأشجار المواد الغذائية الموجودة في الأرض، والأشجار بدورها أصبحت طعاما للحيوانات، والإنسان استفاد من هذا النبات ولحم الحيوان، وانعقدت نطفته من هذه المواد، ثم سلكت النطفة طريق التكامل في رحم الأم حتى تحولت إلى إنسان كامل.[597]

وعند تطرقه لقوله تعالى {وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ * ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ}[598] قال الأستاذ محمد إبراهيم: أشارت الآية الكريمة إلى أول طور من أطوار خلق الإنسان هو طور خلق آدم أبي البشر من طين، والطين كما هو معلوم خليط من ماء وتراب، والتراب يتكون أصلا من عدّة عناصر مختلفة والعناصر في الطبيعة يبلغ عددها نحو تسعين عنصرا، والطينة التى خلق منها آدم كانت خلاصة مستخرجة من هذه العناصر، وأشارت الآية بعد ذلك إلى العلقة والنطفة

---

[592] زغلول محمد النجار، **تفسير الآيات الكونية فى القرآن الكريم**، (القاهرة: مكتبة الشروق الدولية، 2007)، الجزء الثاني، 211

[593] **ميزان الحكمة** الجزء الثاني، 171

[594] عبد الحي الفرماوي، **موسوعة القرآن المتخصصة**، إشراف وتقديم محمود حمدي زقزوق، (مصر: مطابع التجارية، 2003)، 718

[595] الشيخ ناصر مكارم الشيرازي، **الأمثل في تفسير كتاب الله المنزل**، الجزء العاشر، 287-288

[596] **نفس المصدر** الجزء التاسع، 269

[597] **نفس المصدر** الجزء التاسع، 270

[598] المؤمنون 12-14

والمضغة وما تلا ذلك من تطورات في تكوين الجنين وقد أثبتت هذه التطورات التي ذكرها القرآن الصور الفوتوغرافية التي سجّلتها آلات التصوير الدقيقة لها وهى تطابق ما جاء في القرآن عن تسلسلها حالة بعد حالة وشكلاً بعد شكل في بطن الأم، فهل كان محمد رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) على علم بكل هذه الحقائق الخفية عن العيون والتي لم يتوصل الإنسان إلى معرفتها وكشف خفاياها إلا بعد مئات السنين، أليس هذا هو كلام الله الحق الذى أعجز الناس ببلاغته ثم بأصالته في المعرفة الدقيقة التى تحيط بكل شئ علما ؟[599]

تحوّل التراب إلى المادة الحيّة

إن الباحث في كيفية السير التكاملي للتراب والتفاعلات التي تحدث في هذه المادة الجامدة حتى تصير إنسانا، يلاحظ مدى النظم والحكمة والتدبير، بالقدر الذي لو كان يتحلى بأدنى حدّ من الإنصاف فليس له إلا الاعتراف بالخالق الحكيم والإذعان للمدبر العالم القادر. فالقرآن الكريم يتضمن نظريات دقيقة تلفت النظر حول المواد الأولية التي تشكل النواة الأولى لخلق الإنسان، وقد أذعن التطور العلمي بصحتها وصحة ارتباط هذا الكتاب السماوي بمصدر الوحي الإلهي. إن التراب من وجهة النظر القرآنية عبارة عن عصارة الطين والماء والعلق والنطفة، وتلك مبادئ خلق الإنسان التي تجعل من العقل حين يتأملها ويتأمل السير التكاملي للتراب حتى يصير إنسانا كاملا، لا مناص له إلا الاعتراف بالخالق القادر الحكيم، ومما يجدر ذكره أنه قبل أربعة عشر قرنا وفي الأجواء التي كان الناس يعتقدون فيها بأن المرأة هي مجرد وعاء لخلق الإنسان وليس لها أي دور في وجوده، إن القرآن الكريم يصرح بواضح العبارة بأن النواة الأولى في خلق الإنسان مزيج من نطفة الرجل والمرأة.[600]

وخلق الإنسان من تراب وتقريره هو أن التراب أبعد الأشياء عن درجة الأحياء، وذلك من حيث كيفيته فإنه بارد يابس والحياة بالحرارة والرطوبة، ومن حيث لونه فإنه كدر والروح نير، ومن حيث فعله فإنه ثقيل والأرواح التي بها الحياة خفيفة، ومن حيث السكون فإنه بعيد عن الحركة والحيوان يتحرك يمنة ويسرة وإلى خلف وإلى قدام وإلى فوق وإلى أسفل، وفي الجملة فالتراب أبعد من قبول الحياة عن سائر الأجسام لأن العناصر أبعد من المركبات لأن المركب بالتركيب أقرب درجة من الحيوان والعناصر أبعدها التراب لأن الماء فيه الصفاء والرطوبة والحركة وكلها على طبع الأرواح والنار أقرب لأنها كالحرارة الغريزية منضجة جامعة مفرقة ثم المركبات وأول مراتبها المعدن فإنه ممتزج، وله مراتب أعلاها الذهب وهو قريب من أدنى مراتب النبات.[601]

ينشأ ذلك الخلق المعقد المركب، وهو من أعجب الكائنات الحية، الخلية هي الحجر الأساس في بناء الإنسان، ومنها يبدأ سر الحياة، هذه الخلية التي لا ترى إلا بالمجاهر الضخمة فهي على صغرها عبارة عن بحر متلاطم مليء بالحيوانات المختلفة، وهي مليئة بالعناصر فيها حوالي ثمانية عشر عنصراً من الأكسجين والفحم والكبريت والكلس والفسفور.[602]

التراب في اللغة: التراب ما نعم من أديم الأرض (ج) أتربة وتربان[603], وكذلك فإن التراب يتكون أصلا من عدة عناصر مختلفة والعناصر في الطبيعة يبلغ عددها نحو تسعين عنصرا [604] فالمادة الأولى لخق الإنسان هي التراب: و دليل ذلك أن كافة العناصر المعدنية و العضوية التي يتركب منها جسم

[599]محمد اسماعيل ابراهيم، **القرآن وإعجازه العلمي**، (القاهرة: دار الفكر العربي، 2002)، 103

[600]محمد الريشهري، **موسوعة العقائد الإسلامية**، ج 3 (بيروت: مركز بحوث دار الحديث1425) 155 – 156

[601]الرازي، **تفسير الرازي**، ج 25، (بيروت: دار الكتب العلمية، 2000) ص 606.

[602]**دروس للشيخ أبو إسحاق الحويني**،أبو إسحاق الحويني الأثري حجازي محمد شريف, 30.

[603]إبراهيم مصطفى، **المعجم الوسيط** ‚ مادة "ترب" دار النشر: دار الدعوة تحقيق: مجمع اللغة العربية، 142

[604] محمد اسماعيل ابراهيم، **القرآن وإعجازه العلمي**, (بيروت: دار الفكر العربي، 2001)، 103

الإنسان موجودة في التراب و الطين و الدليل الثاني أنه بعد مماته سيصير تراباً لا يختلف عن التراب في شيء.[605]

نكتة لغوية بلاغية

بعد أن وصلنا الى هذه المرحلة من المناسب أن نشير إلى الترابط القرآني فيما بين الآيات ولو على سبيل الاستخدام اللغوي أو البلاغي، إذ أننا ومع ملاحظة أن القران علّم الإنسان خلق الإنسان من تراب (لا من التراب) نلاحظ كيف استخدم القران الكريم المفردات عند الاشارة الى موضوع التناسل البشري، فقد يعبر بمفردة تتناسب مع كون الإنسان خلق من تراب كمفردة " حرث لكم" في قوله تعالى: «نِساؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ» أي مواضع حرث لكم شبهن بها لما بين ما يلقى في أرحامهن و بين البذور من المشابهة من حيث أن كلا منهما مادة لما يحصل منه. وهذا التشبيه بليغ.[606] و(حرث)، مصدر بمعنى الزرع أي زرع الولد، وقد أفرد الخبر لكونه مصدرا وهو بمعنى المفعول أي محروثات[607] . نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ في هذه الآية الكريمة شبّهت النساء بالمزرعة.

والاستعارة التصريحية التبعية: في قوله تعالى {وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَباتاً} أي أنشأكم منها، فاستعير الإنبات للإنشاء، لكونه أدل على الحدوث والتكون من الأرض، لكونه محسوسا.[608] هل ذكر خلق الإنسان من التراب في الكتاب المقدس؟ من أجل الجواب على هذا السؤال أن نشير إلى أن النصوص التاريخية عادة ما تشير الى المعارك او الحالات الاجتماعية ولا تهتم بالأمور الطبية او التوثيق الطبي والصحي، إلا ان بعض الحاجات قد تدفع الكاتب الى التدوين بعض الشئ من ذلك اذا بلغ درجة الاهمية. ولما كانت النصوص الدينية هي الاقدم تاريخيا وذات اغراض مقدسة ورائدة للبشرية فإنها قد تذكر بعض الشئ من ذلك اذا كان بداعي الهداية او الوعظ او التحدي او غيرها. ومن هنا اردنا ان نرى هل انفرد القرآن الكريم بذكر هذه الحقيقة العلمية أو سبقه سابق ؟

فالقرآن ذكرها – حقيقة خلق الإنسان من تراب – في ستة مواضع وبشكل صريح لا يقبل الشك أو التأويل، على خلاف النصوص الدينية الأخرى كالكتاب المقدّس بجميع محتوياته وعهوده وأسفاره، فهو وإن تطرق لذكر شئ يقاربه لكن يبقى الأمر في غاية البعد عن التصريح أو الإخبار العلمي بأن الإنسان –عامة- مخلوق من تراب.

إذا تدبَّرنا ما ورد في القرآن الكريم عن الإنسان نظرةَ تحليلٍ وحكيم، سنجد أن الله لم يضَعْ حدودًا فاصلة بين مراحل الإنسان بعد الولادة، إلا أننا نحاول في هذه الدراسة معتمدًا على الله مستدلاً بالآيات والأسماء التي وردت متعلِّقة بهذه المراحل

أولاً: مرحلة المهد:

ورد لفظ المهد في المعجم الوجيز بمعنى السريرِ يُهيَّأ للصبى، ويُوطَّأ لينامَ فيه، ومهَّد بمعنى "وطَّأ وسهل"، المهد: اسم للمضجع الذي يهيَّأ للصبي في رضاعه، وهو في مهده الأصل مصدر مهده إذا بسطه وسواه [609] ويقول ابن كثير في تفسيره لقوله - تعالى :- (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) مريم: 29؛ أي: كيف تُحِيلينا في الجواب على صبي صغير لا يعقل الخطاب، وهو مع ذلك رضيع في مهده ولا يميز بيت مخض وزبده؟[610] من خلال ذلك نرى أن مرحلة المهد تمتدُّ منذ الولادة حتى الفطام، أو هي مدة الرضاعة؛ حيث يُبسَط ويُهيَّأ للصبي فيها حتى يشد عوده ويستطيع الحركة والأكل مما على الأرض.

---

[605] علي بن نايف الشحود، **موسوعة البحوث والمقالات العلمية، ابحاث ومقالات**، جمع وإعداد الباحث في القرآن والسنة، 51

[606] صافي محمود بن عبد الرحيم، **الجدول في اعراب القران**، ، ج2 ، ص 153.

[607] **نفس المصدر**

[608] **تفسير الامثل**، ج 2، ص133.

[609] **التفسير الوسيط**، الجزء التاسع، 34

[610] ابن كثير، **البداية والنهاية**، (بيروت: مكتبة المعارف، 1990)، ج 1، 106

ثانيًا: مرحلة الصبا: من المهد إلى ما قبل البلوغ:

ورد لفظ الصبا في المعجم الوجيز بمعنى الصغر والحداثة، وهو من "صبا فلان صبوة"، بمعنى مال إلى اللهو، وإليه حنَّ وتشوَّق، أما الاسم الصَّبي فهو الصغير دون الغلام، أو مَن لم يُفطَم بعدُ، والصَّبية والصِّبيان هو الناشئ الذي يُدرَّب على المهنة بالعمل والمحاكاة،[611] قال - تعالى :- (يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا) مريم: 12 قال صاحب الوسيط في تفسيره لهذه الآية: يعني صبيًّا لم يبلُغِ الحُلم، وقد أورد القرطبي قولاً لابن عباس في تفسيره لهذه الآية: "مَن قرأ القرآن قبل أن يحتَلِم فهو ممَّن أُوتِي الحكم صبيًّا ." وقال الطبري: وأعطيناه الفهم لكتاب الله في حال صباه قبل بلوغه أسنان الرجال. وعند الفقهاء: الصبي ما دون الحُلم، لحديث عائشة - رضي الله عنها - عن النبي - صلى الله عليه وسلم - أنه قال: ((رُفِع القلم عن ثلاثٍ، عن النائم حتى يستيقظ، وعن الصبي حتى يحتلم، وعن المجنون حتى يعقِلَ.[612]

ثالثًا: مرحلة الفُتُوَّة والشباب

تمتدُّ هذه المرحلة من الاحتلام حتى مرحلة الكهولة. وقد جاء في الوجيز: "الشباب: بين المراهقة والرجولة، والفتى: الشابُّ أول شبابه بين المراهقة والرجولة - والخادم . وقد قال الله - سبحانه وتعالى :- (إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا) الكهف: 10. إذا أخذت أقوال المفسرين في الفتية ستجد أنها مرحلة الشباب، أو ما بعد الأحتلام، فقد قال ابن كثير: "الفتية جمع فتى جمع تكسير، وهو من جموع الفتية، ويدل لفظ الفتية على أنهم شباب لا شيب. وفى تفسير الجلالين: "الفتية جمع فتى وهو الشاب الكامل ."

رابعًا: الكهولة

يصير الفتى كهلاً عندما تكتملُ قوَّته البدنية والعقلية؛ أي: هي مرحلة الاكتمال والرشد. وفي المعجم: "الكهل: مَن جاوز الثلاثين إلى نحو الخمسين " قال - تعالى :- (وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ) آل عمران: 46. يقول الإمام القرطبي: الكهل: "بين حال الغلومة وحال الشيخوخة." وفي تفسير البغوي: "العرب تمدحُ الكهولة؛ لأنها الحالة الوسطى في استحكام السنّ واستحكام العقل وجودة الرأي والتجربة." وقد أورد البغوي في تفسيرِه لهذه الآية قولاً لابن عباس، قال: "أرسله الله وهو ابن ثلاثين سنة، فمكث في رسالتِه ثلاثين شهرًا ثم رفعه الله إليه."

خامسًا: الشيخوخة

تمتدُّ هذه المرحلة ما بين الكهولة والهرم. وفي الوجيز: شاخ الإنسان شيخًا وشيخوخة: أسن، والشيخ: مَن أدرك الشيخوخة، وهي غالبًا عند الخمسين، وفوق الكهل ودون الهَرِم . بعد الانتهاء من هذه مرحلة الكهولة يدخل الإنسان في مرحلة جديدة من النمو، ومن الملاحظ أن الإنسان في هذه المرحلة يضعُفُ عن القيام بما كان يقوم في المرحلة السابقة، ويستمرُّ الضعفُ حتى يصل إلى الوفاة، وهذه من حكمة الله في خلقه أن كلَّ شيء إذا تم يبدأ في الانتقاص من حيث بدأ، يقول الله - تعالى :- (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) غافر: 67. وقال أيضًا :(حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً) الأحقاف: 15؛ أي إن هذه المرحلة تبدأ بعد الأربعين.

سادسًا: الهرم

وقد ورد في الوجيز: هرم الرجل هرمًا؛ أي: بلغ أقصى الكبر وضعف، فهو هرم[613]. يقول الإمام الشنقيطي في أضواء البيان: قوله - تعالى :- (ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ)]المؤمنون: 15-

---

[611] مجمع اللغة العربية، **المعجم الوجيز**، (الرياض: مجمع اللغة العربية، 2008)، 264

[612] رواه أحمد، وأصحاب السنة، والحاكم، وقال: صحيح على شرط الشيخين، وحسَّنه الترمذي.

[613] مجمع اللغة العربية، **المعجم الوجيز**، (الرياض: مجمع اللغة العربية، 2008)، 578

16، يُبيِّن - جل وعلا - في هذه الآية الكريمة أنهم بعد أن أنشأهم خلقًا آخر فأخرج الواحد منهم من بطنِ أُمه صغيرًا، ثم يكون محتلمًا، ثم يكون شابًّا، ثم يكون كهلاً، ثم يكون شيخًا، ثم هرمًا، أنهم كلهم صائرون إلى الموت من عُمِّر منهم ومَن لم يُعَمَّر[614].

خاتمة وملاحظة

من قضايا الساعة التابعة فى صدد هذا الحديث هي إشكالات فى تمييز الحد الفاصل بين الاتجاه الديني والجانب العلمي. إن البحث فى بدء خلق الإنسان مثلما يكون الحوار عن بدء خلق الكون. الشيء الذي لا بد منه أن نتكلم بشكل متميز عن قضية التكامل المعرفى في القرآن .هذا التكامل العلمي ليس فقط مثيرا للاهتمام بمتابعة تطور الخطاب للقضايا العلمية، ولكن من الأنسب عندما ينظر إليها من وجهة نظر فلسفة العلم يمكن أن ينظر في كثير من مشاكل مختلفة من الإنسان والكون في إطار الدراسية الترابطية .والمشكلة التي تنشأ في وقت لاحق هل من المحتمل أن يصبح العلم القائم على الدين علميا؟ إن تطوير هذه الفلسفة العلمية تتطلب معايير وضوابط مختصة لتوسيع مجالها الوظيفي بمنهجيات جديدة وأنماط النشاط العلمي الجديد وحتى تقاليد علمية جديدة حيث تضع الدين جزءا لا يتجزأ من بنية العلم الحديث.

.

THE WISDOM OF CREATION AS PAIRS IN THE QUR'AN

Rahmah HASHIM[1], Salmijah SURIF[2] and Âdem KILICMAN[3]

[1]No: 27, Jalan 2/2, Bandar BaruBangi, 43650, Selangor, Malaysia.
*e-mail:*rahmah4116@gmail.com

[2]No: 6, Jalan 3/6A, Bandar BaruBangi, 43650, Selangor, Malaysia.
*e-mail:*salmijah06@yahoo.com

[614]الشنقيطي،**تفسير القرآن بالقرآن فى أضواء البيان**، (بيروت: دار الفضيلة، 2005)، 386

[3]Department of Mathematics, Universiti Putra Malaysia, 43400 UPM, Serdang, Selangor, Malaysia.
e-mail: akilicman@yahoo.com

Abstract

The first question that comes to mind is, why does Allah create mankind and every living and non-living things in this world in pairs. We look to the Qur'an for our source of wisdom and find at least 14 *surahs* that direct our attention to the fact that Allah created us in pairs, including things which we have no knowledge of. The first example is pairs that grow from soil, that plants have male and female (QS Taha:53). A second example is about pairs that are created from their own selves, that humans are created males and females (QS Al-Ghafir: 39). A third example is pairs that are created from things that we do not know. The discovery of matter in pairs was only discovered in the 1930s by Paul Dirac, a British scientist, who discovered that matter has a pair called anti-matter. By the third millennium, scientific research on the structure of the atom has revealed a more complex, delicate and perfect nature; that creation in pairs is also valid for the smallest particles of atom. This paper will discuss the wisdom and mystery of creation as pairs in the Qur'an and why Bediuzzaman Said Nursi said, "As time grows older, the Qur'an grows younger."

Kuran'da Çift Olarak Yaratılış Zenginliği

Özet

Akla gelen ilk soru, Allah neden insanlığı, dünyadaki her canlı ve cansız şeyleri çiftler halinde yaratmaktadır? Bilginin kaynağı için Kuran'a bakarız ve dikkatimizi Allah'ın çiftler halinde yarattığına dikkat çeken en az 14 sûre buluruz; bilmediğimiz şeyler de henüz var. Birinci misal topraktan yetişen çiftler, bitkilerde erkek ve dişi olan çiftlerdir (Taha: 53). İkinci bir misal, kendi canlarından yaratılan çiftler, insanlara erkekler ve kadınlar yaratılmıştır (Mümin süresi: 39). Üçüncü misal, bilmediğimiz şeylerden yaratılan çiftlerdir. Maddenin çift olarak bulunması, 1930'larda yalnızca İngiliz bilim adamı Paul Dirac tarafından keşfedilmiş ve maddenin anti-madde olarak adlandırılan bir çiftinin bulunduğu keşfedilmişti. Üçüncü binyılda, atom yapısına ilişkin bilimsel araştırmalar daha karmaşık, hassas ve kusursuz bir tabiat ortaya koymuştur; çiftler halinde oluşturulması atomun en küçük parçacıkları için de geçerlidir.

Bu makalede, yaratılış bilgeliği ve sırrının,"Kur'an'da neden çift olarak yaratıldığı" ve Bediüzzaman Said Nursi'nin "*Zaman geçtikçe Kur'an daha gençleşiyor"* dediği nazara verilecek.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحيمِ

Introduction

This paper aims to highlight the phenomenal decree of Allah in creation ; the creation 'in pairs'inplants, in man and in all things including inanimate objects such as the atom

and its wisdom. We are reminded by Allah in the Glorious Qur'an: ". . . with Him are the keys of the unseen treasures—none knows them but He; . . . There is not a grain in the darkness (or depths) of the earth, nor anything wet or dry (green or withered), but is (written) in a Clear Book (Qur'an)" (QS Al-An'am, 6: 59). Creation, therefore, cannot be by chance because Allah is the Creator who is also a Master Planner who Knows All.

Allah is indeed the Best Creator. The term "الأَزواجَ", plural for "زوج" which means "pairs, partners" and the word "زَوجَينِ" and "زوج" are mentioned many times in the Qur'an. For example, in QS Adz-Dzariat, 51: 49, Allah says:

وَمِن كُلِّ شَيءٍ خَلَقنا زَوجَينِ لَعَلَّكُم تَذَكَّرونَ

"And of everything We have created pairs that you may be mindful."

In QS Yasin,36:36 again is mentioned:

سُبحانَ الَّذي خَلَقَ الأَزواجَ كُلَّها مِمّا تُنبِتُ الأَرضُ وَمِن أَنفُسِهِم وَمِمّا لا يَعلَمونَ

"Glory be to Him Who created pairs of all things, of what the earth grows, and of their kind and what they do not know" (QS Yasin, 36: 36).

Abdullah Yusof Ali in note 5025 item (3) says, "All things are in twos: sex in animals and plants, by which one individual is complementary to another; in the subtle forces of nature. Day and Night, positive and negative electricity, forces of attraction and repulsion: and numerous other opposites, each fulfilling its purpose, and contributing to the working of God's Universe; and in the moral and spiritual world. Love and Aversion, Mercy and Justice, Striving and Rest, etc. Everything He creates balances the other. Everything has its counterpart, its pair, its complement, except Allah who is One.

وَلَم يَكُن لَهُ كُفُوًا أَحَدٌلَم يَلِد وَلَم يولَدللَّهُ الصَّمَدُقُل هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

Allah is He on Whom all depend. He begets not, nor is He begotten.

And none is like Him (QS Al-Ikhlas, 112: 1-4).

The life of human beings began with the creation of Adam and Hawwa (Eve). The Qur'an describes how Allah created Adam[عليه السلام] (Refer QS Al-Hijr, 15: 26). Although the creation of Eve is not described in as much detail, the Qur'an does make it clear that a "mate" was created with Adam, from the same nature and soul.

هُوَ الَّذي خَلَقَكُم مِن نَفسٍ واحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنها زَوجَها لِيَسكُنَ إِلَيها

"He it is Who created you from a single being, and of the same (kind) did He make his mate, that he might incline to her (QS Al-A'raf, 7: 189).

The Great Floods destroyed the community of Adam [عليه السلام] and his generations up to Noah [عليه السلام] The Qur'an describes the plight of Prophet Noah [عليه السلام] who tried for 950 years to spread Allah's wordsday and night to his people. Sadly, Noah[عليه السلام] was only able to convince a few. Consequently, Noah [عليه السلام] was commanded to build the Ark under Allah's instructions despite being jeered at by the disbelievers.

According to Qatadah, when the time came, there were 80 people in the Ark including Noah [عليه السلام] and his wife, three of his sons and their wives. Noah[عليه السلام] wasalso

said to have brought with him the remains of Prophet Adam [عليه السلام] (IbnulAsir Al-Jazari, *Al-Kamil fit Tarikhi*, Vol.1: 56-57). Noah a.s. was instructed to "Load therein two of every kind, a pair (the male and female) (QS Hud, 11: 40). According to Al-Jazari, Prophet Noah [عليه السلام] placed the birds in the lowest deck, wild animals on the second and members of his family and entourage on the topmost deck of the Ark.

After the Great Floods, generations of human beings after Prophet Noah [عليه السلام] have continued to inhabit the earth.

Wisdom of the Qur'an

Qur'an informs man sometimes directly and sometimes indirectly. Everything takes place in the Qur'an in various degrees and in terms of their values. Everything concerning man, the past and future, whole branches of the science and the wisdom; and also the whole of the civilization wonders take place in the Qur'an as seeds and abstracts. (https://askaquestionto.us/article/revealedbook/does-the-quran-contain-everything).

In Allah's first revelation to Rasulullahs.a.w., Jibraila.s. said to him, "اقرَأ!"meaning "Read" -- to know, discover, think, explore, gain knowledge. Knowledge is indeed power. As Allah emphasised:

قُل هَل يَستَوِي الَّذينَ يَعلَمونَ وَالَّذينَ لا يَعلَمونَ ..

"Are those who know equal with those who know not? But only men of understanding will pay heed" (QS Az-Zumar, 39: 9).

However, human beings (the gays, lesbians and bisexuals) who stray from Allah's straight path and look for sexual relationships between members of the same sex expose themselves to extreme risks of Sexually Transmitted Diseases (STDs), physical injuries, mental disorders (including depression and drug abuse) and even lose up to 20 years of life expectancy (http://factsaboutyouth.com/posts/health-risks-of-the-homosexual-lifestyle/) not excluding Allah's wrath on earth and the hereafter.

Pairs That Grow From Soil

Creations by Allah in pairs such as in the plant kingdom has only been reported in as late as 1694 by Rudolf Jacob. People who lived during the revelation of the Qur'an were not aware that plants too have male and female gender distinctions.

وَهُوَ الَّذي مَدَّ الأَرضَ وَجَعَلَ فيها رَواسِيَ وَأَنهارًا ۖ وَمِن كُلِّ الثَّمَراتِ جَعَلَ فيها زَوجَينِ اثنَينِ ۖ

وَفِي الأَرضِ قِطَعٌ مُتَجاوِراتٌ وَجَنّاتٌ مِن أَعنابٍ وَزَرعٌ وَنَخيلٌ صِنوانٌ وَغَيرُ صِنوانٍ يُسقىٰ بِماءٍ واحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعضَها عَلىٰ بَعضٍ فِي الأُكُلِ ۚ إِنَّ في ذٰلِكَ لَآياتٍ لِقَومٍ يَعقِلونَ

"And He it is Who spread the earth and made in it firm mountains and rivers, and of all fruits He has made in it two kinds; . . . in the earth there are tracts side by side and gardens of grapes and corn and palm trees having on root and (others) having distinct roots—they are watered with one water, and We make some of them excel others

in fruit; most surely there are signs in this for a people who understand" (QS Ar-Ra'd, 13: 3-4).

الَّذي جَعَلَ لَكُمُ الأَرضَ مَهدًا وَسَلَكَ لَكُم فيها سُبُلًا وَأَنزَلَ مِنَ السَّماءِ ماءً فَأَخرَجنا بِهِ أَزواجًا مِن نَباتٍ شَتّىٰ

"Who made the earth for you an expanse and made for you therein paths and sent down water from the cloud; then thereby We have brought forth many species of various herbs" (QS Taha, 20: 53).

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوجَينِ الذَّكَرَ وَالأُنثىٰ

"And that He created pairs, the male and the female. From a drop of [seminal] fluid when emitted" (QS An-Najm, 53: 45-46).

فيهِما مِن كُلِّ فاكِهَةٍ زَوجانِ

"In both of them are two parts of every fruit" (QS Ar-Rahman, 55: 52).

فيهِما فاكِهَةٌ وَنَخلٌ وَرُمّانٌ

"In both are fruits and palms and pomegranates" (QS Ar-Rahman, 55: 68).

The stage preceding fruit is the flower, which has stamens and ovules, the male and female organs. Once the flower is pollinated by the wind, birds, insects and other carriers, the flowers bear fruits, the end product of reproduction of the superior plants. In certain species, fruit can also come from non-fertilized flowers, such as bananas, certain types of pineapples, figs, oranges, vines and so on (http://questionsonislam.com/article/creation-pairs).

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوجَينِ الذَّكَرَ وَالأُنثىٰ

"And that He created pairs, the male and female" (QS An-Najm, 53: 45)

فَجَعَلَ مِنهُ الزَّوجَينِ الذَّكَرَ وَالأُنثىٰ

"Then He made of him two kinds, the male and the female" (QS Al-Qiyama, 75: 39).

وَما خَلَقَ الذَّكَرَ وَالأُنثى

"And the creating of the male and the female" (QS Al-Lail, 92: 3).

Pairs Created From Their Own Selves And From Things We Do Not Know

Researchers on the structure of the atom have discovered that creation in pairs is also valid for the smallest particles of atom. "A proton has its pair, anti-proton; an electron is coupled with a positron", and a neutron possesses an anti-neutron". Matter also has a pair called anti-matter. (http://www.questionsonislam.com/article/creation-pairs).

Quoting Lisa Miller, "Unlike sexual reproduction, which requires genetic material from two parent organisms in order to create an offspring, asexual reproduction occurs when a single organism reproduces without the genetic input of another. Because of this, a single individual organism is able to produce a nearly exact copy of itself. Asexual reproduction is common among living things and takes a variety of forms" (http://education.seattlepi.com/five-examples-organisms-use-asexual-reproduction-5849.html).

Miller identifies all bacteria as examples of single-celled organisms that rely on binary fission to reproduce themselves. Many species of annelids (worms) reproduce via an asexual process called fragmentation. Another example of organisms that reproduce asexually are the hydras which develop small, genetically identical polyps that break off from the parent to form a new organism in a process called "budding". Parthenogenesis, literally "virgin birth" has also been observed in several species of reptiles, birds and sharks, and is said to be common in insects. Miller also identified many plants that reproduce asexually through vegetative propagation which can occur naturally or artificially produced.

Wisdom Of The Pairing

Allah SWT has created the universe in mixed format that is: the good appears in the bad and bad appears in the good. Thus,

> "The confrontation and interpenetration of good and evil in the universe, and pain and pleasure, light and darkness, heat and cold, beauty and ugliness, and guidance and misguidance are for a vast instance of wisdom. For if there were no evil, good would not be known. If there were no pain, pleasure would not be understood. Light without darkness would lack all importance. The degrees of heat are realized through cold. Through ugliness, a single instance of beauty becomes a thousand in-stances, and thousands of varying degrees of beauty come into existence. If there were no Hell, many of the pleasures of Paradise would remain concealed. By analogy with these, in one respect everything may be known through its opposite and a single truth produce numerous shoots and become numerous truths. Since these intermingled beings pour from this transitory realm into the eternal realm, surely just as things like good, pleasure, light, beauty, and belief are poured into Paradise; so harmful matters like evil, pain, darkness, ugliness, and disbelief flow into Hell, and the floods of this continuously agitated universe are emptied into those two pools" (Bediuzzaman Said Nursi, The Rays).

If we look at the above statement we can see that Allah SWT creates universe in a unique format in order to distinguish the reality from falsehood. At the same time we can also see that Allah SWT creates the pairs but Allah is unique and only one. The question here is, what will happen if there are other Creators other than Allah. The answer as in the Qur'an:

If the Creator is Eternal and Everlasting, then His attributes must also be eternal and everlasting. He should not lose any of His attributes nor acquire new ones. If this is so, then His attributes are absolute. Can there be, for example, two absolutely powerful Creators? A moment's thought shows that this is not feasible.

The Qur'an summarizes this argument in the following verses:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِن وَلَدٍ وَما كانَ مَعَهُ مِن إِلٰهٍ ۚ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلٰهٍ بِما خَلَقَ وَلَعَلا بَعضُهُم عَلىٰ بَعضٍ ۚ سُبحانَ اللَّهِ عَمّا يَصِفونَ

God has not taken to Himself, nor is there any God with Him: For then each god would have taken of that which he created and some of them would have risen up over others" (QS Al-Mukminun, 23: 91).

Suppose that there were two different Gods, say the God of flowers and the God of sea stars. Since everything in this universe manifests most of the names of God, the Creator of a flower must share the same names with Creator of sea stars. In particular, both creators must be ultimately powerful. Thus, any simple disagreement between these creators would result in uncontrollable chaos and turmoil in this universe. Hence, the order and harmony seen in this world despite its complexity defies polytheism as well. Imagine what would happen if there were two rulers in the same country, two principles in one school, two captains in one army, and so on, (Bediuzzaman Said Nursi, The Flashes(revised)).

The following is a verse from the Noble Qur'an:

لَو كانَ فيهِما آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتا ۚ فَسُبحانَ اللَّهِ رَبِّ العَرشِ عَمّا يَصِفونَ

If there were, in the heavens and the earth, other gods besides Allah, there would have been confusion in both! But glory to Allah, the Lord of the Throne: (High is He) above what they attribute to Him! (QS Al-Anbiyaa, 21: 22).

Conclusion

As science progresses and develops, many other mysteries of the Qur'an are revealedto the thinking man. As Bediuzzaman Said Nursi said, "As time grows older, the Qur'an grows younger." In other words, with new scientific discoveries, man attains a deeper level of understanding of his environment, an enhanced knowledge of Allah's creations and an even greater love for the Qur'an.

"O people! Be careful of (your duty to) your Lord, Who created you from a single being and created its mate of the same (kind)and spread from these two, many men and women; and be careful of (your duty to) Allah, by Whom you demand one of another (your rights), and (to) the ties of relationships; surely Allah ever watches over you" (QS An-Nisaa, 4:1)

References

http://education.seattlepi.com/five-examples-organisms-use-asexual-reproduction-5849.html
http://factsaboutyouth.com/posts/health-risks-of-the-homosexual-lifestyle/
http://questionsonislam.com/article/creation-pairs.
http://www.questionsinislam.com/article/creation-pairs

http://www2.nau.edu/~gaud/bio301/content/iscrst.htm
https://askaquestionto.us/article/revealedbook/does-the-quran-contain-everything
IbnulAsir Al-Jazari, *Al-Kamil fit Tarikhi*, Vol.1: 56-57. (Note on page 450). In ***Al-Quran Amazing*** (*33 Panduan al-Quran untukhidupanda*), 4th Ed. 2015.
Miller, L. In http://education.seattlepi.com/five-examples-organisms-use-asexual-reproduction-5849.html.
Nursi, Bediuzzaman Said. The Rays / The Eleventh Rays. (Istanbul: Sozler Publications, 2002).
Nursi, Bediuzzaman Said. The Flashes / Twenty Third Flash. (Istanbul: Sozler Publications, 2009).

نشوء الشمس واصل المجموعة الشمسية في القرآن الكريم

د. عمر محمود عطية الراوي
طبيب جراح عام
مخترع حاصل على 3 براءات اختراع في امريكيا و7 أوربية و17 في العراق
نشر العديد من الكتب والبحوث في الاعجاز العلمي
مدير عام المؤسسة العالمية للإعجاز في القرآن والسنة في اسطنبول

rawisss@yahoo.com
00905399335959

الملخص
تقول كتب علم الفلك ان الشمس ابتدأت او تخلقت قبل خمسة مليارات سنة من سديم تشكل في الانفجار الاعظم الذي حدث قبل 13500 مليون سنة تقريبا , والاثبات على ذلك ضني يعتمد على مشاهدات ولادة نجوم جديدة في الكون .
الراي القرآني هو ان الله خلق الشمس من نجمين قزمين ابيضين توئمين كانت تدور على بعضها , وكانت الارض بينهما ويشكل كتلة كل نجم نصف كتلة شمسنا تقريبا , وكما هو مؤكد في علم الفلك ان احدى مآلات التوأمين هو ان يمتص احدهما الاخر او يمتص جزء منه فيتكون نجما كبيرا فيه كتلتيهما , وكانت التوأمين القزمين مظلمين تقريبا ولكن عند اجتماعهما اصبحت الكتلة كافية لان تكون شمسا مضيئة , وهذا ما وضحته الآية الكريمة في سورة الاسراء(يقولسبحانهوتعالى)وَجَعَلْنَااللَّيْلَوَالنَّهَارَآيَتَيْنِفَمَحَوْنَاآيَةَاللَّيْلِوَجَعَلْنَاآيَةَالنَّهَارِمُبْصِرَةًلِّتَبْتَغُواْفَضْلاًمِّنرَّبِّكُمْوَلِتَعْلَمُواْعَدَدَالسِّنِينَوَالْحِسَابَوَكُلَّشَيْءٍفَصَّلْنَاهُتَفْصِيلاً (12) الإسراء . وهنا يبين سبحانه وتعالى ان النهار والذي هو الجزء المقابل للشمس والليل وهو الجزء المعاكس للشمس من ارضنا كانا كليهما يواجهان نجما مظلما منذ زمن بداية الخلق , ثم محا الله آية الليل (وجمعها في آية النهار) فأصبحت آية النهار مضيئة ومبصرة لتكون الارض صالحة للعيش وليتكون حساب السنوات كما هو موجود الآن. وهذا تفسير علمي , واذا اثبت علميا يكون اعجازا قرآنيا عظيما
فبهذا نقدم للبشرية نظرية تؤكد ان اصل مجموعتنا الشمسية هو توئمين وان الارض اقدم في النشوء من الشمس

كلمات مفتاحية:
الاعجاز العلمي   التفسير العلمي   نشأة الكون   نشأة المجموعة الشمسية

THE START OF THE SUN, AND THE ORİGİN OF THE SOLAR SYSTEM IN THE HOLY QUR'AN

Dr. Omar Al - Ravvı
Faith- Istanbul- Republic of Turkey
Email :rawisss@yahoo.com
TEL: 00905399335959

Abstract

Astronomy books say that the sun began or was created five billion years ago from a nebula, formed in the grand explosion that occurred about 13500 million years ago, and the evidence for this is based on the observations of the birth of new stars in the universe .Quranic view Allah created the sun from two dwarf white stars that were rotating about each other, and the earth between them. The mass of each star form half the mass of our sun. Almost, as is confirmed in astronomy ,one of the twins is to absorb the other, or absorb part of it, a big star formed from the mass of both , the twins gloomy and almost dark, but when they met, the mass became enough to be a bright sun, and this is what the verse in Surat Al Israa explained .

يقولسبحانهوتعالى(

وَجَعَلْنَااللَّيْلَوَالنَّهَارَآيَتَيْنِفَمَحَوْنَاآيَةَاللَّيْلِوَجَعَلْنَاآيَةَالنَّهَارِمُبْصِرَةًلِتَبْتَغُواْفَضْلاًمِّنرَّبِّكُمْوَلِتَعْلَمُواْعَدَدَالسِّنِينَوَالْحِسَابَوَكُلَّشَ
يْءٍفَصَّلْنَاهُتَفْصِيلاً (12) الإسراء

Here Allah Almighty shows that the day, which is the front part of the earth to sun . and night, the opposite part of the earth to sun, were both facing a dark star since the time of the beginning of creation (Big bang), and then wiped out the night star (aayah) (and collected in the star of the day), the star became a bright sun, give a day light, viable earth and to have years account as it is now done. This is a scientific interpretation (tafsear), and if proven scientifically it is a great Quranic miracle. Thus we present to mankind a theory that confirms that the origin of our solar system is twins and that the earth is older than the sun.

Keyword: Scientific miracle, Scientific interpretation, The origin of the universe, The origin of the solar system

Kur'an-ı Kerim'de Güneşin Teşekkülü ve Güneş Sisteminin Aslı

Dr. Omar Mahmud Atiyye er-RAV

Uluslararası Kur'an ve Sünnet Mucizeleri Teşkilatı Genel Müdürü-İstanbul.

Astronomi kitapları, güneşin beş milyar yıl önce, yaklaşık 13 milyar 500 milyon yıl önce meydana gelen "Büyük patlamada"oluşan bir bulut sudan (nebula) meydana geldiğini söylüyor. Bu teorinin delili ise zannî olup kâinatta yeni yıldızların doğumlarının gözlemlenmelerine dayanıyor

Kur'anî görüş ise -bizim anlayışımıza göre-, Allah'ın güneşi birbiri etrafında dönen iki ikiz cüce beyaz yıldızdan yarattı. Arz da bu iki yıldız arasında idi. Her iki yıldızın kütlesi, güneşimizin kütlesinin yaklaşık olarak yarısı kadardı. Astronomi ilminde bilindiği üzere bu durumdaki cüce yıldızların akıbeti şudur: Ya bu yıldızlardan biri diğerini yutar, ya da diğerinin bir kısmını yutar. Böylece ikisinin kütlesinden oluşan büyük bir yıldıza dönüşür. Güneşin teşekkülünde rol

oynayan bu iki ikiz cüce yıldız kısmen karanlık idi. Fakat ikisi birleşince kütle ışık saçan bir güneş olmaya yeterli oldu. Yüce Allah'ın İsra Suresi 12. Ayetinin açıkladığı durum da budur:

وَجَعَلْنَااللَّيْلَوَالنَّهَارَآيَتَيْنِفَمَحَوْنَاآيَةَاللَّيْلِوَجَعَلْنَاآيَةَالنَّهَارِمُبْصِرَةًلِتَبْتَغُواْفَضْلاًمِّنرَّبِّكُمْوَلِتَعْلَمُواْعَدَدَالسِّنِينَوَالْحِسَابَوَكُلَّشَ
يْءٍفَصَّلْنَاهُتَفْصِيلاً“

Gece ve gündüzü (kudretimizi gösteren) **iki âyetini** (alâmet) yaptık. Rabbinizden lütuf isteyesiniz, yılların sayısını ve hesabını bilesiniz diye **gece âyetini** giderip **gündüz âyetini** aydınlatıcı kıldık. İşte biz her şeyi açıkça anlattık." Bu âyet-i kerimede Yüce Allah beyan ediyor ki: Arzımızın Güneşe yönelik olan kısmı (gündüz kesimi) ile güneşin aksi yönünde olan kısmının (gece kesimi) her ikisi de başlangıçta karanlık birer yıldıza müteveccih idiler. Daha sonra Yüce Allah gece âyeti olan yıldızı mahv etti (sildi/giderdi) ve onu gündüz ayetinde cem etti (gündüz âyeti olan yıldıza kattı). Böylece gündüz âyeti (yıldız) parlak, aydınlatıcı oldu. Ta ki, küre-i arz yaşamaya elverişli olsun ve senelerin hesabı günümüzdeki gibi olsun. Bu açıklama bilimsel bir tefsirdir. Bu durum bilimsel olarak tespit edildiğinde Kur'ân'ın büyük bir bilimsel i'câzı görünmüş olacaktır

Anahtar Kelimeler: Bilimsel İ'câz, Bilimsel Tefsir, Kâinatın Yaratılışı, Güneş Sisteminin Teşekkülü.

كانت شمسين وبقيت واحدة

يقول سبحانه وتعالى(وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُواْ فَضْلاً مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُواْ عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلاً (12) الإسراء)

مختصر أقوالالمفسرين في هذه الآية

يراد أن الليل والنهار آيتان في أنفسهما ومحو آية الليل على هذا كونه مظلما والوجه الثاني أن يراد بآية الليل القمر وآية النهار الشمس ومحو آية الليل على هذا كون القمر لم يجعل له ضوء كضوء الشمس ومعنى مبصرة تبصر فيها الأشياء ,لتبتغوا فضلا من ربكم أي لتتوصلوا بضوء النهار إلى التصرف في معايشكم .
وفي تفسير آخر , أن يكون المراد من الآيتين نفس الليل والنهار, آية الليل وهي القمر المراد من المحو منه ما يظهر في القمر من الزيادة والنقصان في النور فيبدو في أول الأمر في صورة الهلال ثم لا يزال يتزايد نوره حتى يصير بدرا كاملا ثم يأخذ في الانتقاص قليلا قليلا وذلك هو المحو إلى أن يعود إلى المحاق او المراد من محو القمر الكلف الذي يظهر في وجهه يروى أن الشمس والقمر كانا سواء في النور والضوء فأرسل الله جبريل عليه الصلاة والسلام فأمر جناحه (بتشديد الراء) على وجه القمر فطمس عنه الضوء وأخرج البيهقي في دلائل النبوة وابن عساكر عن سعيد المقبري أن عبد الله بن سلام رضي الله عنه سأل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن السواد الذي في القمر فقال كانا شمسين فمحونا آية الليل قال هو السواد بالليل.
في راي آخر , فمحونا آية الليل أي جعلنا الليل ممحو الضوء مطموسة مظلما لا يستبان فيه شيء عن بن

عباس وجعلنا الليل والنهار آيتين قال ليلا ونهارا كذلك خلقهما الله عز وجل فمحونا آية الليل طمسنا نورها بالظلام لتسكنوا فيه وقال محمد بن كعب القرظي كانت شمس بالليل وشمس بالنهار فمحيت شمس الليل

في الإعراب

قوله تعالى: {آيَتَيْنِ} : يجوز أن يكون هو المفعول الأوَّل، و «اللَّيْلَ والنَّهارَ» ظرفان في موضع الثاني، قدِّما على الأول، والتقدير: وجعلنا آيتين في اللَّيل والنَّهار، والمراد بالآيتين: إمَّا الشمسُ والقمر، وإمَّا تكوير هذا على هذا، وهذا على هذا، ويجوز أن يكون «آيَتَيْن» هو الثاني، و «اللَّيل والنَّهار» هما الأول، ثم فيه احتمالان:

أحدهما: أنه على حذف مضافٍ: إمَّا من الأول، أي: نيِّري الليل والنهار، وهما القمرُ والشمس، وإمَّا من الثاني، أي: ذوي آيتين.

والثاني: أنه لا حذف، وأنهما علامتان في أنفسهما، لهما دلالة على شيء آخر.

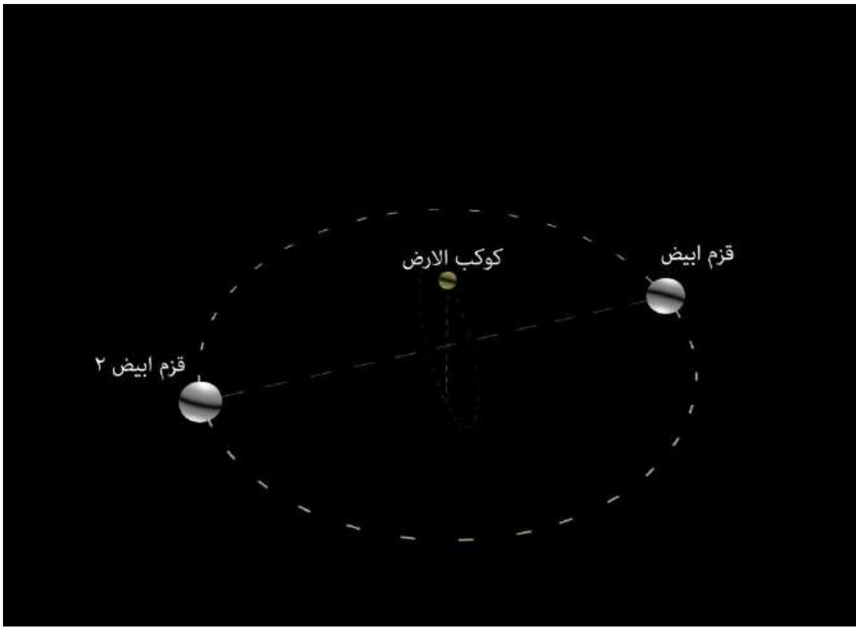
التفسير العلمي والإعجاز القرآني لهذه الآية

يقول سبحانه وتعالى(وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُواْ فَضْلاً مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُواْ عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلاً)الإسراء (12)

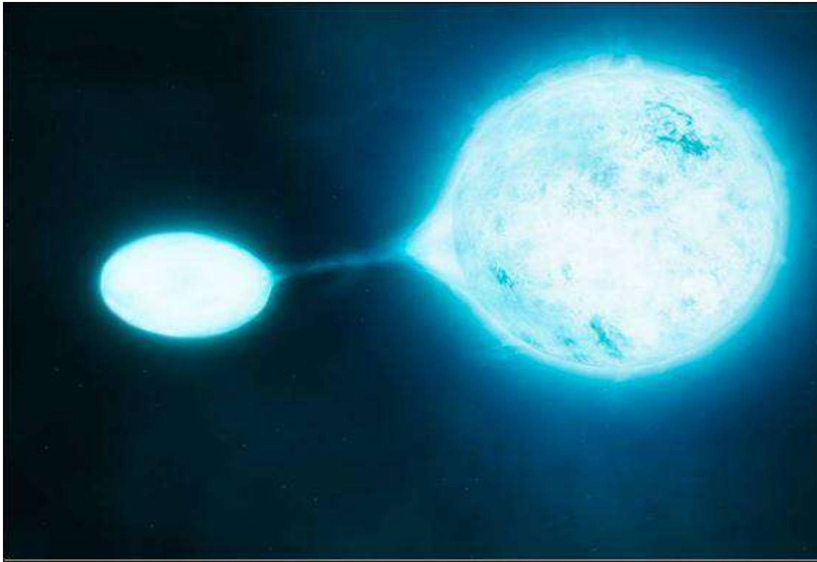
في مجموعتنا الشمسية , النجوم لها احجام وكتل مختلفة , فمنها ما هو عظيم الحجم والكتلة , ومنها ما هو عظيم الحجم متوسط الكتلة ومنها ما هو صغير الحجم والكتلة . وهناك كتلة محددة اذا تجاوزها النجم فانه سيكون الضغط والحرارة داخله كافية للتحول الذري فيكون ملتهبا متوهجا كما في شمسنا وقد تتحول شمسنا الى عملاق احمر عند زيادة حجمها وانخفاض كتلتها , ولكن لو قلت كتلتها كثيرا فإنها ستتحول الى كتلة باردة ككوكب المشتري .

هناك في مجرتنا العديد من النجوم التوائم , أي نجمين يطوفان في مدار بمسافة ليست كبيرة (المسافة بين شمسنا واقرب نجم لا تقاس بالكيلومترات بل بالسنوات الضوئية اي ملايين ملايين الكيلومترات), ونراهما كأنهما يتسابقان , وهناك توائم شوهدت وهي تطوف حول كوكب صغير كأرضنا , ومنها ما بدا ان احد النجمين يسرع وفي النهاية دخل النجم الى الآخر والتحما ليكونا نجما واحد يساوي مجموع كتلتيهما .

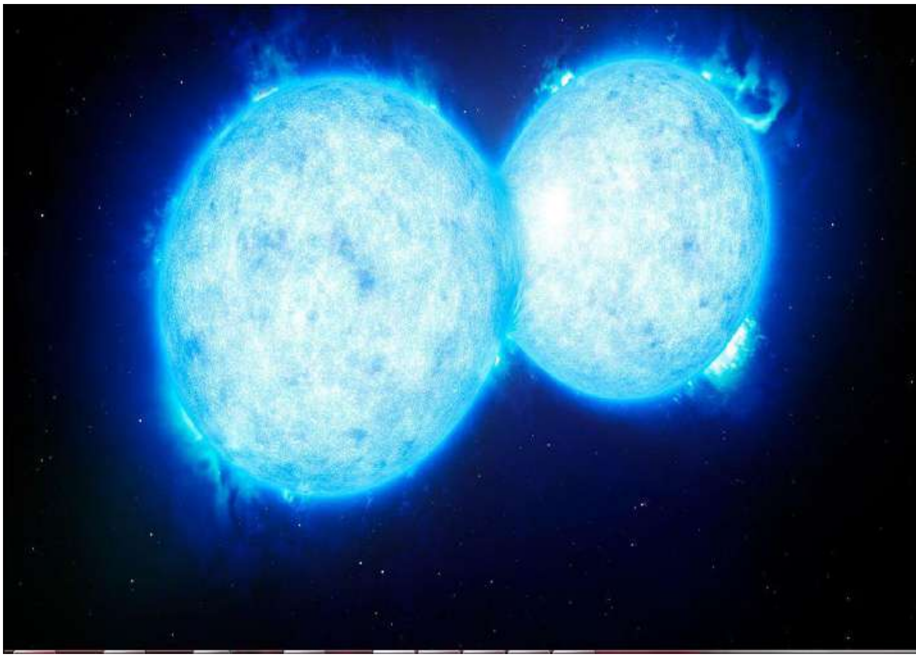
في حالة التوائم الذي يحتوي بين النجمين كوكبا فان هذا الكوكب سيكون في وسط المسافة اذا تساوت كتلتي النجمين , ويكون اقرب الى اصغرهما اذا كانا غير متساويين وبالتالي سيكون له على طرفيه نهارا , اذ كان حجم النجمين كافيا للإضاءة او على طرفيه ظلاما اذا كانت هذه النجوم كتلتها اقل من المطلوب للإضاءة , ولا تكاد الشمس تغيب حتى تشرق الاخرى, وقد يدور حول احدهما بأسلوب مترنح .

صورة تخيلية لإمكانية ان تكون الارض بين نجمين (علميا وحسابيا ذلك ممكن)

نجمين وهما على وشك الالتآم والاندماج . الصورة ليست حقيقية وانما مرسومة لما يرونه بالامواج الراديويه

النجمين في اندماج اكثر

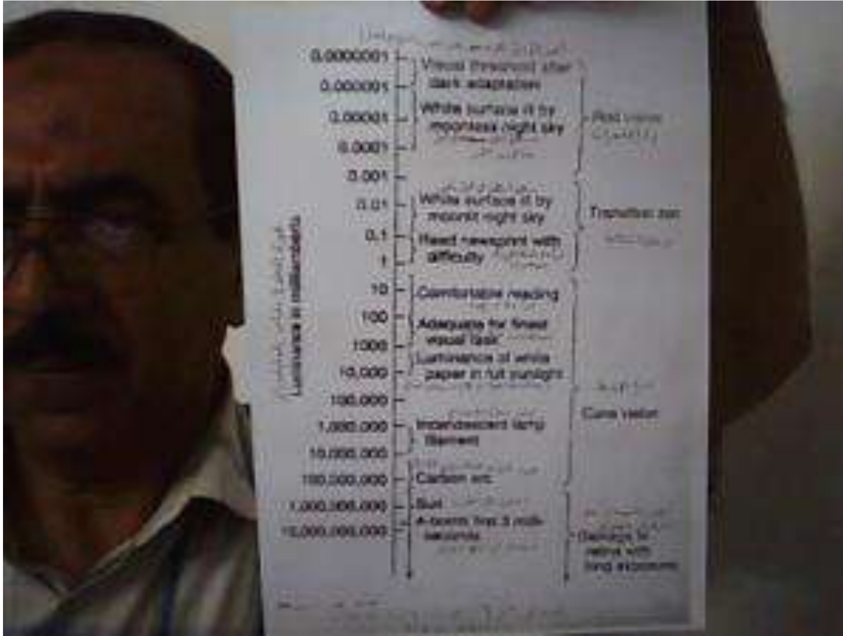
فلو تصورنا ان الارض أي كوكبنا الذي نعيش عليه قبل خمسة بلايين سنة كان بين نجمين صغيرين ,وكان يبعد عن كل نجم بمسافة 130,000,000 كم (معدل المسافة بين الارض وشمسنا 149,600,000 كم والمسافة بين الارض والمريخ (110,000,000 كم تقريبا) أي نعتبر ان النجم الثاني (الشمس الثانية) قريبا من المريخ او ان المريخ من بقاياه , وكل نجم بحجم وكتلة نصف الشمس الحالية وان هناك من يعيش على الارض, فان اهل الارض (افتراضا) سيكونون بظلام دامس ليلا ونهارا ولا ضوء لهم الا ضوء النجوم البعيدة , وسوف لن يستطيعوا معرفة السنة , اما اليوم فيمكن حسابه لدورة الارض حول نفسها , وكذلك الشهر لان الارض لها قمر يدل على الشهر , فسنفقد عدد السنين وحسابها فقط حيث ان السنة هي دورة الارض حول الشمس وهذه في حالتنا غير موجودة.

كما بينا فان بعض التوائم يتسارع فيها احد النجمين ويقترب تدريجيا بالنجم الآخر حتى يلتحما ويندمجا بنجم واحد وهذا ما حدث قبل خمسة مليارات سنة وتكونت شمسنا بمجموع حجم النجمين التوائم وبدئت بالاتقاد لان الكتلة الجديدة كافية لتكون نجما متقدا, وهنا فان الجهة المقابلة للشمس هي المسماة (النهار) والجهة الثانية هي المسماة (الليل), وستكون الشمس هي آية النهار مبصرة , بينما آية الليل تكون قد محيت (وهذا باعتبار ان الليل والنهار ضرف مكاني وليس زماني , وهذا الاسم قبل ان يضاء النهار).

لنرجع الآن للآية

يوضح سبحانه وتعالى في هذه الآية ان النهار آية وهو الجزء المقابل من الارض للشمس الحالية ,والليل آية وهو جزء الارض المعاكس للشمس والذى لاتصل اليه نور الشمس لذلك فان النهار اصبح مضاء بالشمس والليل مظلما حيث لا يوجد في الجهة الثانية مايضيئه,(والارض تحجبه عن الشمس) ووضح سبحانه وتعالى ان لليل آية وللنهار آية ,ولكن لو كان مع شمسنا تؤام (وهذا موجود كثيرا في الكون كما وضحنا) ,حيث يكون هناك شمسان تطوف كل واحدة حول الاخرى وكانت الارض بينهما ,ولكن الله محى اية الليل وابقى اية النهار مبصرة, وهنا لا يمكن ان يكون القمر هو آية الليل كما يذكره بعض المفسرين , حيث ان القمر

يمكن ان يكون موجود نهارا وهناك ليالي من غير قمر, كما ان البقع في القمر ليس هي ما امحي من اية الليل لنفس السبب , أي ان القمر يأتي ليلا ونهارا , اضافة الى اننا نعرف ما هي هذه البقع والكلف الذي في القمر , فهو ليس محوا. والإنسان وكما عرفنا في كتب الفسلجة, له عين يمكن ان تبصر وتقرأ كتابة بمستوى الكتابة التي في الجرائد وعلى نصف قمر في الليل (اقل من بدر), فلو رجعنا الى الصورة المرفقة (عن كتاب كانونك للفسلجة)

فان ضوء القمر يعطى قوة من 100/1 الى 10/1من الملي لامبرتيز ويقع ذلك ضمن المنطقة الانتقالية , التي يكون فيها القراءة ممكنة وقريبة من الاضاءة المريحة , اذا القمر مبصرا كما في الشمس بالرغم من ان قوة انارة الشمس تزيد مليون مره عن القمر اي لا يمكن ان يكون آية الليل هي القمر لانه مبصر كذلك (اي يمكن الابصار به) وهذا مخالف للمعنى المستقى من نص الآية فعندما جعل الله آية النهار مبصرة يعني ان آية الليل غير مبصرة , وهذا معلوم من السياق ، فلابد ان تكون هناك آية في الليل وهذه الآية محاها سبحانه وتعالى بقدره ولم يبقى لها اثرا , او اثرها لا قيمة له , أي قد تكون في اول مراحل تكون مجموعتنا الشمسية من اكثر من خمسة بلايين سنة وفي ذلك الوقت السحيق ذهبت هذه الآية ودليلنا الوحيد عليها هو قوله سبحانه وتعالى هذا ،ولكن قد يتقدم العلم ويكتشف هذه الحقيقة, (ونحن نقدمها هنا كفرضية علمية مستقاة من القرآن) وبالتدقيق في كل كلمة نجد انه سبحانه وتعالى ذكر انه محى اية الليل وليس الليل فالليل لا يمحى لأنه حالة . سلبية للضوء اذا اعتبرناه ظلاما وهو الجهة الثانية الغير مواجهة للشمس اذا اعتبرناه مكانا ، وكذلك لم يقل سبحانه وتعالى محونا ظلمة الليل او قال عدم الابصار في الليل لأن العلم اثبت عكس ذلك فالأبصار ممكن ليلا والانوار تضيئ الليالي في وقتنا هذا ، فكل كلمة لا بل لكل حرف معنى في مكانه , وهكذا فعندما ضرب الله مثلا لعدم امكانية الرؤيا ليلا اظهرها بدقة كما رأينا سابقا في قوله تعالى (فمثله كمثل الذى استوقد نارا) (البحث موجود في قائمة الاعجاز العلمي في العين على موقع مركز اسطنبول للإعجاز العلمي في القرآن والسنة) فكل كلمة من القرآن لها ميزانها العلمي الدقيق , كما ان الشمس كما يفهم من سياق النص انها لم تكن مضيئة اي حجمها لا يكفي لان تكون ملتهبة (وهذا ثابت علميا) لذلك بعد ان محا آية الليل مباشرة اصبحت آية النهار مبصرة (فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً) فالحجم والكتلة الجديدة

للشمس الناتجة من التحام الشمسين جعلها كافية للالتهاب ولتكون مبصرة , والجعل هنا واضح بعد محو آية الليل

وهناك اثر عن الرسول صلى الله عليه وسلم انه كان هناك شمسان أي توئم ولو حدث ذلك فان الارض ستدور حول نفسها ولا تدور حول الشمس ولن يكون هناك سنوات , وما سيبقى هو الايام والشهور على اعتبار ان القمر موجود , ولكن بليل ونهار مضيء او مظلم وسنفقد عدد السنين وحسابها قطعا ويبقى حساب الاشهر لأنه قد يبقى القمر ومن هذا يظهر لنا القرآن كم هو دقيق, المتبقي من النجم الاول والذي اندمج مع الشمس اظن انه المشتري او زحل , فتركيبهما مشابه لتركيب النجوم أي غاز هيدروجين وهليوم .

انظر يا اخي الى هذا الكتاب الكريم الذي انزل على قلب محمد صلى الله عليه وسلم في عصر بدائي متأخر وفي بيئة بدوية ساذجة الى حد البلادة ، يتحدى اقوى المعلومات في عصر الكمبيوتر والله اعلم

وهنا نحن نستنبط من القرآن نظرية جديدة لمجموعتنا الشمسية ونقدمها كسبق علمي وندعو اهل الاختصاص للبحث في هذا الموضوع

وهذا التفسير سوف يحل الاشكال في تفسير سورة الشمس (وَالشَّمْسِوَضُحَاهَا (1) وَالْقَمَرِإِذَاتَلَاهَا (2) وَالنَّهَارِإِذَاجَلَّاهَا (3) وَاللَّيْلِإِذَايَغْشَاهَا (4)) فكيف يغشى الليل الشمس , وهذا ما دعى الى خلاف بين المفسرين , ولكن اذا عرفنا ان الليل صفة مكان وهو الجزء المعاكس من الارض للشمس فهذا ان الليل سيغشى الشمس لكونه بينه وبينها الارض

والله اعلم

يوجد مقطع فلم للنجمين يدور احدهما على الاخر بينما تدور الارض بينهما في فلكها

د عمر محمود الراوي

طبيب ومخترع

انتهى البحث بعده الملاحق

احدى الروابط يوضح النجوم الثنائية او التوائم

https://nasainarabic.net/main/articles/view/discovery-intense-radio-emission-tiny

التوازن الكوني والإنقسام الذري
بين الحقائق العلمية والإشراقات القرآنية
بحث مشترك مقدم من قبل:
أ.م.د. شيماء ياسين الرفاعي
م.د. منى ياسين طه الرفاعي
الجامعة العراقية/ كلية التربية للبنات

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

قال تعالى:

{عالِمِ الْغَيْبِ ۖ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ}
سورة سبأ: آية3

BİLİMSEL GERÇEKLER VE KUR'AN AYETLERİ IŞIĞINDA KÂİNATTAKİ DENGE VE ATOMUN PARÇALANMASI

Dr. Şeyma Yasin er-RİFAÎ, Dr. Muna YASİN Taha er-RİFAÎ
Irak Üniversitesi-Kız Eğitim Fakültesi.

Özet

Muhterem sempozyum katılımcıları, muhterem hazirûn. Allah'ın selam rahmet ve bereketi üzerinize olsun. Sempozyuma katıldığımız bildirinin adı "Bilimsel Gerçekler ve Kur'ân Ayetleri Işığında Kâinâttaki Denge ve Atomun parçalanması"dır. Bu tebliği Dr. Şeyma Yasin sunmaktadır. Sözlerime Allah'a hamd, Rasulüne salat û selamla başlıyor ve diyorum ki: Yüce Allah bizim için vaz'ettiği dinini koruyup gözeteceğini taahhüd etmiştir. Ve âlemlere rahmet olarak dinini ve nimetini tamamlamıştır. Taahhüd altına aldığı şeylerden biri de Muhammed (s.a.s)'e fasih bir Arapçayla vahyettiği Rabbanî safvet ve nuranî parıltılar sahibi Kelâm-ı Mu'ciz'i olan Kur'ân'dır ki bilimsel i'câzları vardır.

Bu konunun seçilmesinin sebebi, Kur'ân'ın i'câz vecihlerinden bir vechini ve Yüce Hâlık'ın mahlûkatındaki azametinin burhanlarından birini göstermektir. Ve olmuş-olacak her şeyin Allah'ın ezeli kudret ve ilmiyle olduğunu ve hak olarak indirilmiş olan Kitabı'nın her şeyin aslı olduğunu, günümüzde keşfedilen şeylerin ancak kıyamete kadar baki kalacak olan Kur'ân'ın haber verdiği şeylerin bir tetimmesi olduğunu ortaya koymaktır. Yüce Rabb-i Kâdir'imiz "kun-feyekun" emriyle nasıl da mahlûkatı var etmiştir!

Araştırmamız "vezn", "mizan", "tevâzunu'l-kevn" kelimelerinin lügat ve modern bilimdeki anlamlarına ışık tutmaktadır. Keza, Kur'an'da zerre ve ağırlığı, Bilim ve Kur'an açısından zerre, zerreden daha küçüğü (atomun parçalanması) gibi konulara açıklık getirilmiştir.

Araştırmamız sonunda elde ettiğimiz önemli neticeleri şöyle sıralayabiliriz:

1-“Vezn” kelimesi, “vezene” fiilinden türemiş olup sözlükte çeşitli manalara gelmektedir.

2- İlmî bir mefhum olarak “vezin” Yer’in cisimleri çekme kuvvetinin miktarı manasında kullanılır.

3- Dinî manada “mizan” dili ve iki kefesi olup kulların iyi ve kötü amellerinin tartılması için kullanılan hakiki mizandır (terazi).

4- Kur’an-ı Kerim her şeyde dakik bir “tevazun” üzere mebnidir. Tevazun zıtların içtimaıdır. Cüz’de (parçada) bir dengesizlik olunca küll’de (bütün) de nizam bozulur. Böylece küll cüzden daha küçük olur. Terğib-terhib, hareket-sükûnet, nur-zulumat bu konuda birer örnektir.

5- Yüce Allah bu kâinatı dengeli olarak vaz’etmiştir. Kainâtın herhangi bir cüz’ünde bir halel (bozukluk/düzensizlik) meydana gelse bu durum kâinatın yıkılıp düzeninin bozulmasına ve böylece kıyametin kopmasına sebep olur.

6- Nobel ödülü kazanan bilim adamlarının keşfettikleri bilimsel gerçeklerin çoğu hakikatte Kur’anî hakikatlerdir. Hatta birtakım Kur’ânî bilimsel gerçekler daha vardır ki, uluslararası bilimsel çevreler gelecekte bu konuda pek çok ilmi sırları Kur’ân’ın irşatlarıyla keşfedeceklerdir.

7- Kur’an ve Sünnet zerrenin (atom) de bir ağırlığı olduğunu bildirmektedir. Zerre, en hafif ve küçük şeyden ibarettir.

8- Dolayısıyla Demokrites’in ortaya attığı zerrenin bölünemeyeceği iddiasının doğru olmadığını söyleyen ilk kaynak Kur’an sayılır.

9- Kur’an-ı Kerim’de “miskâl” (ağırlık) kelimesi “zerre”den önce geçmektedir. Kur’an atomdan küçük parçacıkların varlığına da işaret etmektedir. Kur’ân’ın nüzulü döneminde zerrenin bir ağırlığı olduğu kimsenin aklından geçmemişti ve bu ağırlık ancak XX. Asırda bilim adamlarının çeşitli elementlerin atom ağırlıklarını tespit etmeleriyle bilinebildi.

10- Zerre hakkındaki görüşlerinden hareketle Hz. Ali’nin atomların, -gezegenlerin güneş etrafında döndüğü gibi- etraflarında elektronların döndüğü zerrelerden oluştuğunu ifade eden modern atom teorisinin temellerini attığını söyleyebiliriz. Hâlbuki bu teorinin 1911 yılında Rutherford tarafından ortaya atıldığı söylenir.

11- Kur’ân-ı Kerim modern bilimden on iki asır önce atomdan daha küçük parçaların varlığını bildirerek bütün âleme karşı ilginç bir sürpriz yapmıştır.

The Concept Of Moderation In Religious Discourse And Its Impact On Reducing Intolerance In Social Life

Abstract

Dear Sirs, Dear Sirs, Peace be upon you and God's Mercy and Blessings. We discussed the conference entitled "The global balance and the atomic division between the scientific facts and the Quranic enlightenment." Received by your assistant, Dr. Shaimaa Yaseen Al-Rifai, where I start by thanking God and
prayers and peace be upon our master Muhammad.

Allah has pledged his religion, which he has prescribed for us to preserve, victory and empowerment, and completed it for us and completed his grace on us as well as him and mercy to the worlds, including his words miraculous miracle inspired to the Prophet peace be upon him an Arab tongue shown in the Lord's
purity and radiance of the light,

The choice of the subject to show the aspect of the miracle of the Holy Qur’an and proof of the greatness of the creation of the Creator blessed in the relationship and the assurance that everything was and will be the ability of God and his eternal knowledge and that his book home right is the rooting of everything, not what is discovered in our present only complement the march of the Qur’an miracle The concept of weight between language and modern science, the meaning of balance, the balance of the universe, the concept of corn and its weight in the Qur’an, and the corn between science and the Qur’an, and stand on the smaller than Corn (the division of the atom) between science and the Qur’an. And was The main results of the research are:

1-weight in the language has a variety of meanings, and some agree the meaning of this research; as in the meaning of fate, weight, justice and equality; weight of the weight, weight and weight in the weight, and what Iasdlh and Isawih of others.

2-weight in the scientific concept: it is meant by the amount of force to attract the earth to the body.

3-The balance in the Sharia is a real balance, has a tongue and Kftan weighs the acts of worship, good and evil.

4-The Holy Qur’an is based on the delicate balance in everything, and balance is a meeting of opposites and if Mazad part disrupted the whole and become all smaller than the part of the encouragement and intimidation in which movement and silence and the light and darkness..

5-Allah Almighty put this universe in its balanced form and that any defect in any of the components of this universe will lead to collapse and coup upside down and the resurrection.

6-Many of the facts reached by the Nobel Prize winners in science are in fact Qur'anic facts; indeed, there are Qur'anic scientific facts that will guide the international scientific forums by instructing the Qur'an to reveal many secrets of science in the future.

7- Qur’an and Sunnah indicate that the atom weight, which in the sentence is the least things and the smallest.

8-The Qur'an is the first source to prove that what Democrites said about the inability to divide the atom is incorrect.

9-The word "whiteness" preceded the word "atom" in the Holy Qur’an, and was not going to happen when the Qur’an, that the atom weight. This weight was known only in the twentieth century, when scientists were able to estimate the weights of atoms of different elements.

10- Imam Ali bin Abi Talib may be God's face - the first to formulate the atomic theory in its modern form, which states that the atom consists of the nucleus revolves

electrons in orbits around, as the planets revolve around the sun, a theory that is attributed to the " Rutherford, "which he drafted in 1911.

11- The Holy Qur'an was a race of modern science twelve centuries ago, to surprise the whole world that there is a weight smaller than the atom itself .Peace, mercy and blessings of Allah.

الإهـــــــداء

إلى مَنْ قال الله فيهما:

....{**وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا**}....

وإلى كُل مَنْ يطلب البرهان في كتاب الله الحقّ ...

المقـــــــدمـــــــة

الحمد لله موجد الوجود من العدم، ورافع السماء بغير عمد، وجاعل كل شيء بقدر، ووازن الأمر بالقسطاس المستقيم، وخالق الكون العظيم، ومجري السحاب بأمره، ومنزل القرآن بالحقّ، الحي القيّوم، والصلاة على الطبيب الحبيب خاتم الإنبياء محمد صلى الله عليه وسلم، وعلى آله الطيبين الطاهرين وأصحابه الغر الميامين، وبعد..

فقد تعهد الله تعالى دينه الذي شرعه لنا بالحفظ والنصر والتمكين، وأكمله لنا وأتمّ نعمته علينا فضلا منه ورحمة للعالمين، ومنها كلامه تعالى المعجز الموحى به إلى نبيه صلى الله عليه وسلم بلسان عربي مبين بصفائه الرباني وإشراقه النوراني، ومنه إعجازه العلمي؛

فكان إختيار الموضوع إظهارا لجانب من جوانب إعجاز القرآن الكريم وبرهانا من براهين عظمة خلق الخالق تبارك في علاه ومصداقا بأن كل ما كان وما سيكون بقدرة الله وعلمه الأزلي وأن كتابه المنزل بالحق هو تأصيل لكل شيء، وليس ما يكتشف في حاضرنا إلا إكمالا لمسيرة القرآن المعجز إلى يوم القيامة، فتبارك في علاه ربنا القادر كيف أوجد بسر كن فيكون ..

وكان بحثنا الموسوم بـ:(التوازن الكوني والإنقسام الذري بين الحقائق العلمية والإشراقات القرآنية)، مسلطا الضوء على توازن الكون، وإنقسام الذرة بين العلم والقرآن،

أما منهج بحثنا: فكان منهجا استقرائيا للآيات القرآنية والوقوف على فهمها ومعانيها، وإدراج ماتوصل إليه العلماء من نتائج علمية مثبتة من نظريات وتجارب، وإبراز السبق القرآني _ باعتباره الكتاب المعجز_ للتفسيرات العلمية التي أجهدت العلماء لسنوات طوال في حل رموزها وكيفيتها، معتمدين على المصادر الأصلية والتزام الأمانة العلمية في نقل الأقوال والحقائق العلمية .

أما خطة البحث: فقد قسمنا البحث على مقدمة، وخمسة مباحث، وخاتمة، وكالآتي:

المبحث التمهيدي: في بيان مفهوم الوزن بين اللغة والعلم الحديث .

المبحث الأول: معنى الميزان في اللغة والاصطلاح .

المبحث الثاني: في توازن الكون بين العلم والقرآن .

المبحث الثالث: في الذرة بين العلم والقرآن .

المطلب الأول: في مفهوم الذرة ووزنها في القرآن .

المطلب الثاني: في بيان الأصغر من الذرة(إنقسام الذرة) بين العلم والقرآن.

والخاتمة: ذكرت فيها أهم ما أسفر عنه البحث من نتائج .

وأخيرا نسأل الله تعالى أن يجعل عملنا خالصا لوجهه الكريم، وأن يغفر لنا الزيغ والزلل، ومن الله التوفيق .

وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه آجمعين .

الباحث

المبحث التمهيدي: مفهوم الوزن بين اللغة والعلم الحديث .

المطلب الأول: الوزن في اللغة

الوزن لفظ مشتق من الفعل وَزَنَ وهو في اللغة على عدة معانٍ، أذكر منها:

1-القدر: يقال، ما لفلان عندنا وزن؛ أي قدر لخسته[615].

2- العقل: يقال، إمرأة موزونة؛ أي عاقلة[616].

3- الطعام: ومنه الوزين عند العرب؛ أي الطعام من الحنظل المطحون يبلونه باللبن فيأكلونه[617].

4- التثبت: يقال، رجل وزين الرأي؛ إذا كان متثبتا[618].

5_ الوجبة: يقال،أكل فلان وزنة؛ أي: وجبة[619].

6_ المحاذي: يقال، هذا يوازن هذا؛ إذا كان محاذيه[620].

7- النجم: يقول العرب: حضار والوزن محلفان؛ أي نجمان يطلعان قبل سهيل[621].

8_ الموضع: ومنه قول الشاعر:

كأنهم قصرا مصابيح راهب بموزن روى بالسليط ذبالها[622]

أي: بموضع[623].

9- المثقال[624]: ومنه قوله تعالى: ((**إنَّ اللّه لا يظلمُ مِثْقالَ ذرَّةٍ**))[625]، أي: وزن ذرّة[626].

10_ العدل والمساواة[627]: ومنه حديث: ((لو كانت الدنيا تزن عند الله جناح بعوضة))[628]، أي تعدل وتساوي[629].

ومما تقدم نجد أن الوزن في اللغة له معاني متنوعة، وبعضها يوافق المقصود من بحثنا هذا؛ كما في معنى القدر، والمثقال والعدل والمساواة؛ فوزن الشيء قدره، والمثقال وحدته في الوزن، ومايعدله ويساويه من غيره .

المطلب الثاني: الوزن في المفهوم العلمي (weight.)

الوزن في المفهوم العلمي[630]: يراد به مقدار قوة جذب الأرض للجسم، لذلك نرى عودة الحجر إلى الأرض بعد قذفه إلى الأعلى، وزيادة طول النابض عندما يعلق في كفته كتلة معينة، ويرجع سبب ذلك إلى أن الجاذبية الأرضية تؤثر على الأجسام بقوة إلى أسفل، ويقاس الوزن بوحدة قياس تسمى (النيوتن)، فواحد نيوتن يساوي عشرة نيوتن على سطح الأرض مع ملاحظة اختلاف ذلك باختلاف الأمكنة والإرتفاعات،

ولابد من التفريق بين الوزن والكتلة ، فالكتلة تمثل مقدار ما يحتويه الجسم من مادة، فمثلا كتلة الرز في كيس معين تساوي مقدار ما يحتويه ذلك الكيس من الرز، وتقاس الكتلة بوحدة القياس (الكيلو غرام أو

---

[615] تهذيب اللغة، لمحمد بن أحمد بن الازهري الهروي، أبو منصور(ت370هـ)، تحقيق: محمد عوض مرعب، دار إحياء التراث العربين بيروت- الطبعة الأولى2001م، ج13/ ص174 .

[616] المصدر نفسه: 175

[617] الصحاحتاج اللغة وصحاح العربية، لأبي نصر إسماعيل بن حماد الجوهري الفارابي(ت393هـ)، تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار، دار العلم للملايين- بيروت، الطبعة الرابعة1407هـ=1987م، ج62213-2214 .

[618] تهذيب اللغة: (174/13) .

[619] المصدر نفسه.

[620] الصحاح:ص 2214.

[621] تهذيب اللغة: (13/ 177) .

[622] الصحاح: ص2214 .

[623] المصدر نفسه .

[624] الزاهر في معاني كلمات الناس، لأبي بكر محمد بن القاسم بن محمد بن بشار الأنباري(ت328هـ)، تحقيق: د. حاتم صالح الضامن، مؤسسة الرسالة –بيروت، الطبعة الأولى1412هـ=1992م، ج1/ 501 .

[625] النساء: 40 .

[626] الجامع لأحكام القرآن، لأبي عبد الله شمس الدين محمد بن أحمد بن أبي بكر الأنصاري الخزرجي (ت671هـ)، تحقيق: أحمد البردوني وإبراهيم أطفيش، دار الكتب المصرية- القاهرة، الطبعة الثانية1384هـ=1964م، ج5/ ص195 .

[627] مختار الصحاح، لأبي عبدالله زين الدين محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الحنفي الرازي(ت666هـ)، تحقيق: يوسف الشيخ محمد، المكتبة العصرية، الدار النموذجية، بيروت- صيدا، الطبعة الخامسة1420هـ=1999م، ج1/ 377-378) .

[628] سنن الترمذي: (560/4 رقم 2320) .

[629] مختار الصحاح: 338 .

[630] الفيزياء المبادئ والتطبيقات، دوغلاس س. جيانكولي، سلسلة الكتب الجامعية المترجمة-العلوم الأساسية، المملكة العربية السعودية، ص 97 .

الغرام)، وتستخدم عدد من أجهزة القياس لهذا الغرض: منها الميزان ذو الكفتين، والميزان الزنبركي، والميزان الألكتروني،
وبهذا فإنّ وزنك وكتلتك تختلف باختلاف موقعك على سطح الأرض .
فكتلة الجسم مقدار ثابت و لا تتغير بتغير موقعه
الوزن مقدار متغير يعتمد على قوة الجذب التي تؤثر عليه
يحسب الوزن من خلال تطبيق قانون نيوتن الثاني الذي ينص على ان الوزن يساوي حاصل ضرب كتلة الجسم في التعجيل الجاذبية .
لحساب وزن جسم على سطح الارض نقوم بضرب كتلة الجسم مع تعجيل جاذبية الارض
لحساب وزن جسم على سطح القمر نقوم بضرب كتلة الجسم مع تعجيل جاذبية القمر[631]
لحساب وزن جسم على سطح المريخ نقوم بضرب كتلة الجسم مع تعجيل جاذبية المريخ

ولقد اكتشف الإنسان أنّ الأرض هي التي تقوم بجذب الأجسام إليها، وذلك بفعل قوّة تكون مؤثّرة بجسم ما، تجذبه إلى الأسفل، فأُطلق على هذه القوّة تسمية الجاذبيّة الأرضيّة، ومن هنا كان لا بدّ للعلماء بعد أن وعَوْا هذه الحالة، أن يتّفقوا جميعاً على تسميتها بعبارة "قوّة جذب الأرض"، وتحديدها لوزن الجسم، ليُصبح الميزان الزنبركي هو المُستخدم لقياس هذه الأوزان مهما اختلفت الكتل أو الأشكال أو حتّى الأحجام[632] .
المبحث الأول: معنى الميزان في اللغة والاصطلاح
أولاً_ الميزان في اللغة: واحد الموازين، وأصله مِوْزانٌ. وقام ميزان النهار، أي انتصفَ، والعرب يسمون الأوزان التي يوزن بها التمر وغيره التي سويت من الحجارة كالأمناء وما أشبهها: الموازين، ويقال للآلة التي يوزن بها الأشياء، ميزان أيضا،
و(الميزان) جاء على وزن (مِفْعَال) كالمِيْعَاد والمِيلاد بمعنى المصدر اذ يقال للآلة التي يوزن بها الأشياء ميزان[633]، والسَّماءَ رَفَعَها وَوَضَعَ المِيْزَانَ * الا تَطْغَوا في الميزان* وأَقِيمُوا (وقد ورد تسع مرات في القرآن الكريم كقوله تعالى: الوزنَ بالقسطِ ولا تُخْسِرُوا المِيزانَ) [634]، فنلاحظ تكرار لفظ الميزان تشديداً للتوصية به ، وتقوية للأمر باستعماله والحث عليه، والميزان ذكره الله تعالى ثلاث مرات في هذه السورة كل مرة بمعنىً فالأول هو (الآلة) ، والثاني بمعنى (المصدر) أي (الوزن) والثالث للمفعول أي (الموزون) وذكر الكل بلفظ (الميزان) لأنه اشمل للفائدة[635] .
وعلى صيغة جمع التكسير وردت لفظة (المَوَازين) جمع (المِيْزَان) على وزن (مَفَاعِيل) وفي الحقيقة هو ميزان واحد عبَّر عنه بلفظ الجمع على أساس تعدد الأعمال الموزونة[636] فيه كما تقول: خرج فلان الى مكة على البغال وخرج الى البصرة في السفن وفي التنزيل: (كذبت عاد المرسلين)[637](وقوله: يا أيها الرسل) وإنما هو رسول واحد ، فجاءت[638] (لفظة (الموازين) سبع مرات في القرآن الكريم نحو قوله تعالى : ونضع الموازين القسط)[639] (وقوله تعالى: فمن ثقلت موازينه فأولئك هم المفلحون ومن خفت موازينه فأولئك الذين خسروا أنفسهم بما كانوا بآياتنا يظلمون) .[640]
وجائز أن يقال للميزان الواحد بأوزانه وجمع آلته: الموازين؛ ومنه قوله تعالى: ((**ونَضَعُ المَوَازِينَ الْقِسطَ ليومِ الْقِيامةِ**))[641] ؛ أي نضع الميزان ذا القسط .[642]

---

[631] القمر بين الحقيقة والخيال، لقدري حافظ طوقان، مجلة الرسالة، العدد 249 .
[632] ينظر مفاهيم العلوم الفيزيائية، بول ج. هويت وجون أ.سوشكوي وليسلي أ. هويت، وزارة التعليم العالي/ المملكة العربية السعودية، ص18-19 .
[633] ينظر : لسان العرب: (13/ 446).
[634] الرحمن : 7-8-9 .
[635] ينظر: التفسير الكبير:الرازي (ج29/91).
[636] ينظر: *الميزان في القرآن الكريم (دراسة لغوية)*، إعداد م.م رفاه عبد الحسين مهدي الفتلاوي/كلية الفقه/جامعة الكوفةم.م.باحث/ لمياء علي محمد علي /رئاسة جامعة الكوفة، *ص 6*.
[637] المؤمنون: 51 .
[638] الشعراء: 123 .
[639] الأنبياء : 47 .
[640] الأعراف: 8-9 .
[641] الأنبياء: 47 .

وقال الجوهري: وزن الميزان معروف وأصله موازن؛ انقلبت الواو ياءً لكسرة ما قبلها وقام ميزان النهار؛ أي انتصف[643]، وقال الأزهري: ويقال وزن فلان الدراهم وزنا بالميزان[644]، ثم يذكر – بعدما تقدم من تلك المعاني اللغوية: أن الميزان يأتي في باب اللغة مراداً به الميزان ذي الكفات, و يأتي مراداً به العدل أيضاً, كما يأتي و يراد به الكتاب الذي فيه أعمال الخلق. ثم قال: وهذا كله في باب اللغة والاحتجاج سائغ[645] .

ثانياً_ الميزان في الاصطلاحالشرعي :هو إسم للآلة التي توزن بها الأشياء[646] ، .فهو الميزان الذي أخبر الله تعالى عنه في كثير من آيات القرآن الكريم[647]
و أخبر عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم في الأحاديث الشريفة في أكثر من مناسبة, تنويها بعظم شأنه وخطورة .أمره[648]
وهو ميزان حقيقي, له لسان وكفتان توزن به أعمال العباد, خيرها وشرها[649], و قد أخبر الله تعالى عنه في القرآن الكريم إخباراً مجملاً من غير تفصيل لحقيقته, و جاءت السنة النبوية فبينته[650] .
أهل السنة والجماعة؛ والله تعالى ينصبه لكل أحد وهذا قول

الأنبياء: من الآية47)، وأن أعمال بني) ﴿ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴾ : باب قول الله تعالى : البخاري قال آدم وقولهم يوزن[651]

اختلف الناس في ذكر الميزان في القيامة فجاء في التفسير أنه ميزان له كفتان وأن الميزان أنزل في : الزجاج قال الدنيا ليتعامل الناس بالعدل وتوزن به الأعمال[652]

))[653] فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ((البيضاوي: قال

وزونات عقائده وأعماله أي: فمن كانت له عقائد وأعمال صالحة يكون لها وزن عند الله تعالى وقدر[654]

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ))[655]ابتداء وخبر، ويجوز أن يكون الحق نعته، والخبر يومئذ، قوله تعالى: ((: القرطبي وقال ويجوز نصب الحق على المصدر، والمراد بالوزن وزن أعمال العباد[656]

(وأقيموا الوزن):يريد لسان الميزان[657] . : البخاري وقال
المبحث الثاني: توازن الكون بين العلم والقرآن .
:التوازن لغة
.اتَّزن الحملُ على الدابّة: اعتدل بالآخَرِ وصار مساوياً في الثقل
."[658]ويقال فلان متزنٌ في سلوكه: معتدل. "واتَّزن الشيئان: تساويا في الوزن. (توازن) الشيئان: تساويا في الوزن قال سيبويه اتَّزَنَ يكون على الاتخاذ وعلى المُطاوعة وإنه لحَسَنُ الوِزْنَةِ أَي الوَزْنِ جاؤوا به على الأَصل ولم يُعِلُّوه

---

642. تهذيب اللغة: (13/ 176) .
643. الصحاح: (6/ 2214) .
644. تهذيب اللغة: (13/ 174) .
645. المصدر نفسه .
646. المفردات في غريب القرآن للأصفهاني: ص522 .
647. ينظر: الدر المنثور للسيوطي: (3/ 419) .
648. المصدر نفسه .
649. ينظر: لوامع الأنوار للسفاريني: (2/ 184) .
650. ينظر: مسائل الاعتقاد عند الأمير الصنعاني: ص250، وينظر:الحياة الآخرة لغالب عواجي: (2/ 1085).
651. صحيح البخاري: (6/ 274) .
652. لسان العرب: (13/ 446-447) .
653. الأعراف: 8 .
654. تفسير البيضاوي: (4/ 168) .
655. الأعراف : 8 .
656. تفسير القرطبي: (164/7) .
657. صحيح البخاري: (4/ 1846) .
658. الصحاح: (6/ 46) مادة:وزن."

لأنه ليس بمصدر[659].
واصطلاحاً:
التوازن: هو اعطاء كل شيء حقه من غير زيادة ولا نقص، وهو ينشأ عن معرفة حقائق الأشياء على ما هي عليه، ومعرفة حدودها وغاياتها ومنافعها.
فالتوازن يدل على المشاركة المتساوية ، وعلى التوسط والاعتدال ، وإعطاء كل شيء حقه من غير زيادة ولا نقصان من إفراد او تفريط ، وعلى المساواة العادلة بين شيئين.
الكون فيما بين أجزائه مبني على التوازن الدقيق في أجزائه ايضا إلا أنه بشكل عام وككل فهو ليس متوازنا؛ فهو في حالة توسع وانتفاخ دائم؛ أي في حالة حركة دائمة وليس ساكنا[660].
والتوازن قانون إلهي وناموس كوني؛ بينت كثير من الآيات عظمة صنع الله في الكون وأمرناً بالتدبر في مخلوقاته ،فقال سبحانه وتعالى((إن في خلق السموات الأرض واختلاف الليل والنهار الآيات لأولي الألباب))
ومن الآيات التي تبين وضوح قانون التوازن التي جاء العلم الحديث مؤيداً لها كقوله تعالى: ((الذي جعل لكم الأرض مهداً))، وقوله تعالى: ((والأرض وضعها للأنام))[661]والعلم الحديث يبَين لنا جملة من الحقائق التي تؤكد أن الأرض سكن مثالي جداً وفيه من التوازن العجيب ما يذهل العقول ويبهر الألباب.
ومن الآيات التي تبين قانون التوازن في العالم قوله تعالى: ((لا الشمس ينبغي أن تدرك القمر ولا الليل سابق النهار وكلٌ في فلك يسبحون))[662]؛ فالمجرات فيها توازن وتناسق عجيب يحير الأذهان ويذهل العقولفسبحان الله العظيم .
والقرآن الكريم مبني على التوازن الدقيق في كل شيء، والتوازن هو اجتماع الأضداد وإذا مازاد الجزء اختل الكل ويصبح الكل أصغر من الجزء ففيه الترغيب والترهيب وفيه الحركة والسكون وفيه النور والظلمات[663]..
ففي سورة الرحمن :
((الرَّحْمَنُ(1) عَلَّمَ الْقُرْآنَ (2) خَلَقَ الْإِنسَانَ (3) عَلَّمَهُ الْبَيَانَ (4) الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ (5) وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ (6) وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ (7) أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ (8) وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ))[664]؛ إن أقرب ما يراه الإنسان في الكون هي الشمس والقمر والكواكب والنجوم وكل من حركة الشمس وحركة القمر محسوبة .
والسماء ممثلة بالشمس والقمر والكواكب والنجوم، وأما الميزان فهو التوازن الرابط بين هذه الكتل السماوية ويضبطها من الطغيان والإنحراف على مساراتها ووظائفها المحددة، كا أن للتوازن وظيفة هامة هي الحفاظ على الوضع النسبي لهذه الأجرام السماوية على الرغم من حركتها، والتوازن هو ناتج عن مجموعة من القوى الرابطة وهذه القوى هي قوى الجذب وقوى التنافر بين الكواكب ولقد اخذنا مثال الارض والشمس ونقيس بهذا على كل ما تبقى من الأجرام السماوية. إن هاتين القوتين قوة جذب الشمس للأرض والقوة النابذة متساويتان وسطياً لذلك تبقى الأرض محافظة على البعد المقرر لها من قبل الخالق عز وجل عن الشمس وهاتان القوتان غير مرئيتين ولكنهما متوازيتين ومتساويتين وسطيا لذلك لا تفلت الأرض إلى الفضاء ولا تسقط الأرض على الشمس بسبب توازن هذه القوى .
إذاً تسيطر عليهما حالة من التوازن وهذا التوازن الذي ذكره الله تعالى في قوله (والسماء رفعها ووضع الميزان))
فلو زادت قوة عن قوة لأصبح هناك خلل وبالتالي فسد نظام الكون وانهار.
وقد تحدث القرآن الكريم بدقة عن رفع السماء وبناءها، فكلمة سماء تطلق على كل ما علا وارتفع فوقنا والذي هو بمثابة سقف لأهل الأرض حيث يرتفع آلاف الكيلومترات فوق سطح الأرض وهوالغلاف الجوي المحيط بالأرض، والذي يقسم إلى عدة مناطق وحسب الخصائص الحرارية والكيميائية للغازات المتعادلة والمتأينة التي تحتويها. فلو أخذنا على سبيل المثال إحدى هذه الطبقات وهي طبقة الأيونوسفير لأهميتها في الاتصالات ونقل الموجات الراديوية

---

[659] تهذيب اللغة"،للأزهري: (2/ 78)مادة:وزن".
[660] ينظر: كتاب موجز تاريخ الكون، د. هاني رزق، دار الفكر دمشق، ص29 .
[661] الرحن: 10 .
[662] يس: 40 .
[663] ينظر: القرآن الكريم والعلم الحديث، د. منصور محمد حسب النبي، ص243 .
[664] الرحمن : 1-9 .

وبما عهد الله لهذه الطبقة من إمكانية عكس هذه الموجات وفي قوله تعالى (والسماء ذات الرجع)، وإذا استعرضنا هذه الطبقة وما تحويه من كثافة الكترونية نجدها مقسمة الى المناطق التالية[665]:

طبقةD: تمتد من ارتفاع 50-90 كم تقريبا بأعظم كثافة الكترونية تحدث بعد الظهر ما بين (109-108) الكترون لكل متر مكعب اما في الليل فإن التأين في هذه الطبقة معدوم.

طبقةE: تمتد من ارتفاع 90-130 كم تقريبا بأعظم كثافة الكترونية تحدث تقريبًا في منتصف النهار أي ظهرًا بالتوقيت المحلي وبقيمة (1011) الكترون لكل متر مكعب وفي الليل تقريبًا التأين متدني جدًا يكاد يختفي.

طبقةF1) الكترون لكل x10112: وتقع بين ارتفاع 130-210 كم تقريبًا بأعظم كثافة الكترونية تكون في الظهر (متر مكعب وهي مثل طبقة E. تختفي ليلاً.

طبقةF2: وهي أعلى طبقة وتمتد من ارتفاع 210-500 كم تقريبًا، وتظهر أعلى كثافة الكترونية من بين كل الطبقات بحيث يصل في النهار الى (1012) الكترون لكل متر مكعب، أما في الليل فتصل الكثافة الالكترونية الى (x10105) الكترون لكل متر مكعب،

وتجدر الإشارة إلى أنه في كل طبقة من هذه الطبقات هنالك توازن مستمر بين عمليات التفكك للذرات والجزيئات الموجودة فيها والمتولدة بفعل الأشعة السينية والفوق البنفسجية ذات الطاقات العالية القادمة من الشمس والمتمثلة بالأشعة الكهرومغناطيسية وبين إعادة الاتحاد لهذه الأيونات المتولدة وإن هذا التوازن يشمل كل طبقة من طبقات الجو ويمكن أن نمثل هذا التوازن بمعادلة الاستمرارية. كما وجد أن هنالك علاقة ربط بين ما تحويه كل طبقة من كثافة الكترونية وبين درجة حرارة تلك الطبقة وبما أن درجة الحرارة ترتبط بالطاقة بعلاقة رياضية وهذا ما توصل اليه العالم ستيفان بأن كمية الطاقة تتناسب طرديًا مع الاس الرابع لدرجة الحرارة وهذا يعني أنه هنالك توازن بالطاقة لكل طبقة من الطبقات[666]، وقد نشر للباحث مارك دافيس وهو أحد علماء وكالة الفضاء الأمريكية ناسا في الأنترنيت يقول فيه أن هنالك توازن بالطاقة التي تحكم هذا الكون وبنص العبارة[667].

ولقد وضع لنا الخالق العبرة من توازن السماء على ألا نطغى في موازين الأرض فتفسد أمور الدنيا؛ قال تعالى: ((اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُم بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا ۖ وَمِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ ۖ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ))[668]؛

و هذه الأية مطابقة لما كان يراه الرجل القديم فإنه كان يشاهد عالماً قائماً بذاته في الفضاء مكوناً من الشمس و القمر و النجوم و لكنه لم يرى لها أية ساريات أو أعمدة و الرجل الحديث يجد في هذه الآية تفسيراً لمشاهداته التي تثبت أن الأجرام السماوية قائمة دون عمد في الفضاء اللانهائي ، بيد أن هنالك " عمد غير مرئي" تتمثل في قانون الجاذبية و هي التي تساعد كل هذه الأجرام على البقاء في أماكنها المحددة. قال الحافظ ابن كثير رحمه الله في تفسير هذه الآية : "و قوله (بغير عمد ترونها) روي عن ابن عباس و مجاهد و الحسن و قتادة و غير واحد أنهم قالوا لها عمد و لكن لا ترى" فأنظر إلى اتفاق ذلك التفسير مع الكشوف العلمية الحديثة[669].

فإذا سألت كيف رفع الله سبحانه السماوات والكواكب والنجوم؟ يقول رفعها بغير عمد ؛ لأن الله قادر على كل شيء، وكثيرا ما تقرأ هذه الآية على أنها أية الإعجاز، بلا شك انه تعالى على كل شيء قدير ومن لطفه ورحمته أنه يبين لنا قدرته لا أن يخفيها عنا لتكون معجزة فهو يفصل الآيات ويشرحها ويبينها لنا لتطابق مدى مفهومنا وعقولنا وتكون معجزة من حيث التكوين لا من حيث الوصف فنحن نعجز أن نصنع صنعه سبحانه ولكنه سبحانه يبين لنا ذلك ولايخفيه وإلا أصبح كل شيء معجزة عندما تختفي تفاصيل تكوينه

---

[665] إعجاز كلمة الميزان في القرآن، د. نجاة محمد رشيد العبيدي، مجلة الإعجاز العدد39.

[666] ينظر : الموسوعة العلمية، د. سمير عبد الحليم، ص12 .

[667] مقال من وكالة الفضاء الامريكية ناسا NASA, Godard Space Flight Center, February 1999, “Earth’s Energy Balance”

[668] الرعد : 2-3 .

[669] علامات النبوة: 79 .

وبالتالي لما نزل القرآن وما كان فيه تفصيلا وشرحا لأسرار الكون والمعجزة هي التي لا يستطيع الإنسان أن يصنع مثلها؛ فالأقمار الصناعية هي ليست معجزة لأنها لا تدوم ولا تتمتع بنفس التكوين للأجرام السماوية، والإنسان معجزة لأنه مخلوق لا يتمكن الانسان من خلق إنسان، والمادة معجزة لا يستطيع الإنسان من خلق مادة ..وهكذا .

والمتأمل في هندسة البناء الكوني يلاحظ بوضوح أن مجموعة الكواكب سخرت لتدور في حركة منتظمة حول الشمس ... كل منها له مدار إهليليجي الشكل .. ولو اتخذ الانسان لنفسه مكانا بعيدا في الفضاء .. فإنه يرى دوران جميع الكواكب والنجوم حول الشمس في اتجاه عكسي لحركة عقارب الساعة .. وتشبه تماما طواف المسلمين حول الكعبة .. وكذلك جميع الأقمار والتوابع تدور حول الكواكب في مدارات متسقة مع النظام العام للمجموعة الشمسية .. والمجموعة الشمسية كلها وشمسها تدور في نفس هذه الحركة عكس عقارب الساعة حول محورها ..[670]

ومن مظاهر هندسة البناء الكوني أيضا .. وضع الأجرام السماوية . فكل الدراسات وخلاصات الرصد تكشف عن حقيقة إلهية عظيمة هي لا نعرف سرها .. ولكن نلمس مظهرها .. وهي .. خاصية اتساق الترتيب للكواكب والنجوم والأفلاك في نظام يتحقق معه ثبات المسافات بين هذه الأجرام؛ لا الشمس ينبغي لها أن تدرك القمر.

قانونا صارما نهائيا مطلقا صادقا شاملا لكل شمس من شموس الكون .. يجبر كل الأجرام والأفلاك أن تحترم مواقعها التي حددت لها ..[671]

فالشمس لا يمكن أن تدرك القمر .. أي لن تستطيع أن تزيد في قدرتها الذاتية على الدوران بسرعة اكثر مما حدد لها .. ولن تستطيع أن توسع من دائرة فلكها بحيث يصطدم بفلك القمر أو الأرض .. لان القدرة الإلهية حددت لكل جرم سماوي سرعته بقدر .. فإذا دار الجسم حول نفسه بسرعة فائقة فلا بد أن تكون نصف قطر الدائرة التي يدور فيها صغيرا .. وكذلك لو دار حول نفسه بمعدل نصف السرعة السابقة فلا بد أن يكون نصف قطر الدائرة التي يدور فيها ضعف نصف قطر الدائرة السابق ....[672]

... تبارك الذي بيده ملك السموات والأرض

لو بحثنا في موسوعات الفكر والعلم وقواميس اللغة ..ما وجدنا كلمة أروع ولا أدق من "السباحة" لحركة الأجرام السماوية .. فهو القانون يقرر أن ما بين الأجرام السماوية ليس فراغا تاما .. وإلا انعدمت سباحة النجوم والكواكب والتوابع ..

يقرر القانون الإلهي .. أن ثمة مادة ما تسبح فوقها الأجرام في حركتها وسبحها .. فالفضاء الكوني سحب من الغاز الخفيف المخلخل مخلوط بالغبار الكوني يتخلل ما بين النجوم من مسافات .. ومعظم الغاز عبارة عن هيدروجين (ابسط الذرات .. إلكترون واحد + بروتون واحد لكل ذرة) وربما كان ابسط مادة في الكون كله ... وهناك أيضا بقايا السحابة السديمية الأولى .. ومن نتاج ذلك كله .. نجد أن ما بين الأجرام ليس فراغا ... وإنما مادة تسبح فوقها النجوم والكواكب والتوابع[673]

والشمس تجري فوق هذه المادة ومعها كل أسرة الكواكب والأقمار نحو مستقر لها .. أي أنها (مع كونها تدور حول نفسها) تدور بنا أيضا على حافة مجرتنا مبتعدة عنها بمقدار 12 ميلا في كل ثانية .. ومعها الأسرة كلها ... وفي الكون شموس تنطلق هي الأخرى مبتعدة بمقدار 8 أميال في الثانية ومنها ما يفوق 33 ميلا في الثانية بل منها ما يسير بسرعة 84 ميلا في الثانية ......

المعجزة هي التي تخضع لنظم وقوانين لا تعرفها البشر ولا يستطيع الإنسان اخضاعها لقوانينه أو حل رموزها، فعندما نقول سبحان الله الذي رفع السماوات بعمد لكننا لا نرى العمد أي أن هناك عمد غير مرئية،

---

[670] ينظر: المنظومة الشمسية، د.علي موسى، د. علي مخلص، ص354 .

[671] ينظر: أيات العلوم الكونية وفق أحدث الدراسات الفلكية ، الموسوعة الكونية الكبرى، د. أحمد ماهر الصوفي، المكتبة العصرية/ صيدا- بيروت، ج1 ، ص 174 .

[672] ينظر: كتاب علوم الفلك والكون، د. عواد الزحلف، ص185 .

[673] المصدر نفسه .

والعمد في هذه الحالة هي القوى الموازنة بين الكواكب كي لا يسقط بعضها على البعض ويفسد الكون ، والعمد هو جمع عماد والعماد هو العمود، ويمكن أن يكون العمد ماديا يُرى ويمكن أن لايكون ماديا ـ قوي ـ فلا يُرى . فالاعمدة هي نوعان إما أن تكون مادية كالأعمدة التي تحمل سطوح المنازل ـ مادية ـأو غير مادية لا ترى، وهي قوى مثل القوى المغناطيسية رغم أن الله سبحانه قادر على أن يجعلها بدون شيء إلا أنه فصل لنا ذلك حتى تستوعبها عقولنا؛ وهذا بمثابة درس في الصناعة وغيرها، فإذا كان الله تعالى قد خلق هذا الأمر على شكل معجزة، فكيف تستطيع تطبيق مثل ذلك على ضروراتنا ونحن أشبه ما نكون بمثال الغراب في قصة هابيل وقابيل؛ عندما احتار قابيل كيف يصنع بجثة أخيه بعدما قتله فبعث الله غرابا يحمل غرابا مقتولا فنبش الغراب الأرض ثم وضع فيه الغراب الميت ثم دفنه فعرف قابيل ذلك فوارى أخاه التراب .. وهكذا الإنسان لا بد من دليل ليعلم أما بمثال قائم ـ كحركة الأجرام ـ وإذا اعتمدنا كليا على التفكير قد يطول بنا الزمان لنتوصل إلى الحقائق ولكن بوجود القرآن فهو يدلنا ولا نحتاج إلى زمان طويل لمعرفة الظواهر[674] .

إن الله سبحانه وتعالى وضع هذا الكون بشكله المتوازن وإن أي خلل في أي نسب من مكونات هذا الكون سوف يؤدي به إلى الانهيار والانقلاب رأسًا على عقب وتقوم القيامة[675]، قال تعالى (اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ)[676] .

إن آيات التوازن في القرآن الكريم كثيرة ومتعددة علينا أن نفهمها وندرسها ونستفيد منها لتطبيقها في حياتنا اليومية، فالله خلق الكون والأرض والطبيعة وفيها الدروس والملاحظات والعبر، وخلق الإنسان واودع به عقلا مفكرا عن سائر المخلوقات أنزل عليه القرآن ليطبق دساتيره في الطبيعة ويستفيد منه، وكل هذا ليشكر الإنسان ربه الكريم ويتفكر بعظمته وقدرته وبقدره حق قدره ويقول الإنسان عندها[677]:((أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّيكُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)[678]

المبحث الثالث: الذرة بين العلم والقرآن .

المطلب الأول: مفهوم الذرة ووزنها في القرآن .

أولاً: الذرة في اللغة : أصغر النمل وجمعها ذرر الذّر[679]، وعن إبن عباس ـ رضي الله عنهما ـ الذّرة أصغر النمل، وعنه أيضا رأس النملة[680] ،

قال يزيد بن هارون : زعموا أن الذرة ليس لها وزن؛ ويقول القرطبي(ت671هـ): القرآن والسنة يدلان على أن للذرة وزنا، وهي في الجملة عبارة عن أقل الأشياء وأصغرها، وفي تفسير قوله تعالى ((إن الله لا يظلم مثقال ذرة))؛ يذكر الشيخ إسماعيل حقي البروسي(ت1137هـ) أن الذرة هي النملة الصغيرة الحمراء التي لا تكاد ترى من صغرها أو الصغير جدا من أجزاء التراب أو ما يظهر من أجزاء الهباء الذي تراه في البيت من ضوء الشمس وهو الأنسب بمقام المبالغة[681].

وهكذا نرى الذرة عند المفسرين القدامى والأواسط هي النملة الصغيرة والهباءة[682].

ونفس المعنى نجده في حاشية المنتخب في تفسير القرآن الكريم حيث يذكر أن الذرة في اللغة العربية: شيء صغير جدًا كصغار النمل أو دقيقة الغبار. ومثقال الذرة معناه وزن الذرة، وتفيد الآية وجود ماهو أصغر من الذرة، وجدير بالذكر أن العلم الحديث أثبت أن انقسام الذرة- كما سيأتي بيانه- إلى أصغر منها وهي مكوناتها المعروفة بالنواة والكهارب. وهذا لم يتحقق علميًّا إلاّ في القرن العشرين الميلادي[683].

---

[674] كتاب القرآن الكريم والفيزياء الحديثة : 59 .
[675] إعجاز كلمة الميزان في القرآن، د. نجاة محمد رشيد العبيدي، مجلة الإعجاز العدد39
[676] الشورى : 17
[677] كتاب القرآن الكريم والفيزياء الحديثة : 59
[678] الأنبياء: 78 .
[679] معجم اللغة العربية المعاصرة (مادة ذرر).
[680] ينظر: أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن، لمحمد الأمين الشنقيطي، دار الفكر-بيروت1415هـ=1995م،ج9، ص60.
[681] ينظر: فتح الباري بشرح صحيح البخاري:ص129، والمقدمة لهدي الساري: ص124 .
[682] الذرة بين القرآن والعلم، مجلة الداعي الشهيرة الصادرة عن دار العلوم ديوبند، في رجب سنة 1430هـ=2009م، العدد 7 .
[683] الذرة بين القرآن والعلم، مجلة الداعي الشهيرة الصادرة عن دار العلوم ديوبند، في رجب سنة 1430هـ=2009م، العدد 7 .

ثانياً: وزن الذرة في القرآن:
وردت كلمة "الذرّة" في القرآن ستّ مرّات. والذي يتأمّل الآيات التي جاءت فيها هذه الكلمة سوف يدهش حينما يرى أن كلمة "مثقال" سبقت كلمة "ذرة"، كما في قوله تعالى: "فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره. ومن يعمل مثقال ذرة شراً يره"[684]

فالقرآن يحدثنا عن مثقال الذرة قبل أن توزن، ويشير إلى مكوناتها قبل أن يتوصل إلى ذلك العلماء، وتأمل المواضيع الست التي ذكرت فيها كلمة "ذرة" في القرآن الكريم حيث الإشارة إلى مثقال الذرة، ووجودها في السماوات والأرض، ووجود ماهو أصغر من الذرة[685] :

يقول تعالى: ((إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا))[686]، وقال تعالى: ((وَمَا يَعْزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ))[687]، وقال تعالى: ((لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ))[688]، وقال تعالى: ((قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ))[689]، وقال تعالى: ((فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَه وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَه))[690]،

ولم يكن يدور بخلد أحد حين نزل القرآن، أنّ للذرّة وزناً. ولم يعرف هذا الوزن إلا في القرن العشرين الميلادي، حين تمكّن العلماء من تقدير أوزان ذرّات العناصر المختلفة، واتضح أنّها تتراوح بين 1 ×10-24 إلى 1×10-22 من الغ

المطلب الثاني: الأصغر من الذرة (إنقسام الذرة) بين العلم والقرآن
رسالة العلم في الإسلام باختصار أن يكون لخدمة البشر؛ ولذا نجد نبي الإسلام محمد صلى الله عليه وسلم يقول: (اللهم إني أعوذ بك من علم لا ينفع)[691]، وتكمن روعة العلم القرآني في نواحي الكون والحياة عندما تعلم أن الكثير من الحقائق التي توصل إليها الحاصلون على جائزة نوبل في العلوم هي في الأصل حقائق قرآنية؛ بل إن هناك حقائق قرآنية علمية ستشرف المحافل العلمية الدولية بهداية القرآن إلى كشف الكثير من أسرار العلم في المستقبل، ومن هنا نبدأ بذكر حقائق قرآنية كشف عنها العلم الحديث مع علمنا التام بأنها سطرت في القرآن الكريم قبل أن يكتشفها العلم بما يزيد عن ألف وأربعمائة سنة، ويمثل اكتشاف الذرة ومكوناتها أحد المجالات الهامة التي نال العلماء عليها جائزة نوبل أكثر من مرة، فقد ساد الإعتقاد بأن الذرة هي الجوهر "أتوم" (Atom) الذي لا يتجزأ[692]، وقد ظل هذا الاعتقاد قائمًا حتى عام 1789، عندما عثر العالم الألماني "مارتن كلابروث" على عنصر يصدر ومضات ضوئية في الظلام، لكنه لم يتمكن هو أو غيره من العلماء من وضع تفسير لهذه الظاهرة الغريبة. وتكريما لكوكب يورانوس أو أورانوس الذى كان قد اكتشف في نفس التوقيت أطلق عليه اسم "يورانيوم".
مضى قرن من الزمان والمادة الجديدة في عزلتها كما لو كانت أعجوبة في معامل الأبحاث، حتى استطاعت العالمة البولندية ماري كوري اكتشاف عناصر الثوريوم والبولونيوم والراديوم، وبذا تأكدت ظاهرة النشاط الإشعاعي الذاتي لبعض العناصر الموجودة في الطبيعة.
استفاد رذرفورد أبو الطاقة الذرية من هذه الظاهرة في دراسة تركيب الذرة، وقد عرف فيما بعد أن المواد المشعة تقذف بجسيمات يطلق عليها "ألفا" أو إشعاع بيتا وجاما؛ وفكر رذرفورد فيما سيحدث لو قام بتعريض رقاقة من الذهب لمصدر يقذف بجسيمات ألفا. وقد كان من المتوقع أحد احتمالين: الأول أن تنفذ جسيمات ألفا من رقاقة الذهب

[684] الزلزلة : 7-8 .
[685] ينظر: معجزات القرآن الكريم في الكون مقابلة مع التوراة والإنجيل، لعبد الوهاب ، دار العلوم الطبعة الاولى ، 1429هـ=2008م، ص94،92، 97 .
[686] النساء : 40 .
[687] يونس: 61 .
[688] سبأ: 3.
[689] سبأ: 22 .
[690] الزلزلة : 7-8 .
[691] صحيح مسلم: (4/ 2088 رقم 2722) .
[692] ينظر: رحلة إلى عالم الذرة المعجز، مقال منشور بموقع الملحدين العرب www.el7ad.com ، وينظر:تنزيها لمفردات القرآن عن الدلالات المستحدثة، مقال منشور بمنتدىملتقى أهل اللغة لعلوم اللغة العربية www.ahlalloghah.com.

مخترقة إياها، أو أن تنفذ بداخلها وتستقر بها محدثة بعض التغييرات في تركيبها. ولكن كانت المفاجأة في نتائج التجربة..

ففي الوقت الذي نفذ فيه عدد كبير من جسيمات ألفا خلال الرقاقة دون أن تغير من اتجاهها انحرف البعض بزاويا مختلفة، كما ارتد البعض الآخر عائدًا للخلف. وقد استغرب رذرفورد النتائج، وعلق عليها قائلا: "لقد كان الأمر غريبا، تمامًا كما أطلقت قذيفة من عيار 15 بوصة على ورقة رقيقة، فلم تنفذ خلالها، وإنما ارتدت إليك لتصيبك".

وبعد تفكير عميق استنتج أن الظاهرة تعود إلى أن جسيمات ألفا موجبة الشحنة قابلت في طريقها في رقاقة الذهب جسمًا آخر له نفس الشحنة؛ وهو ما يعد تطبيقًا لقاعدة علمية؛ مفادها أن "الأجسام متشابهة الشحنة تتنافر، والأجسام مختلفة الشحنة تتجاذب".

واستنتج رذرفورد أن كتلة وشحنة هذا الجسم الموجود داخل نطاق ذرات الذهب كانتا كبيرتين ومركزتين جدًا؛ لدرجة أن جسيمات ألفا قد انحرفت جانبا، بل وإلى الخلف على الرغم من سرعتها الكبيرة التي تصل لحوالي 20 ألف كم في الثانية.

وبعد سنتين من البحث تم فيهما قذف كل مكان محتمل بالذرة، تم التأكد من صحة الاستنتاج، وقد أطلق على هذا الجزء "النواة"، وتبين أنها تشغل حيزا صغيرا جدا داخل الذرة، إلا أنها تتركز فيها غالبية كتلتها، وكان هذا أول باب يفتح أعين العلماء على أن الذرة تتألف من مكونات أصغر[693].

وكانت الأبحاث العلمية المكثّفة التي جرت على الذرة في النصف الأول من القرن العشرين، وما أدّت إليه من نتائج خطيرة، تمثّلت في إلقاء قنبلتين ذريتين على هيروشيما وناغازاكي عام 1945، كانت سبباً في ارتباط الذرّة بالعصر الحديث في أذهان الناس، علماً أنّ الوثائق التاريخية تثبت أنّ المسلمين عرفوا علم الذرّة.

ولعلّ أوّل ما يلفت الانتباه عند دراسة الفكر الذرّي في التراث الإسلامي هو أن القرآن يُعَدّ أول مصدر يثبت أن ما قاله "ديموقريطس" عن عدم إمكانية انقسام الذرّة غير صحيح، وهو الأمر الذي انتظرت البشرية أكثر من 13 قرناً حتى تتحقّق من صحّته، وذلك حينما اكتشف "أوتوهان" ومساعده "شتراسمان" عام 1938 أنّه بقذف نواة عنصر اليوارنيوم-235 بنيوترون فإنها تنفلق إلى عنصرين آخرين هما: الإسترونشيوم والزينون. والأهمّ من ذلك، انبعاث نيوترونات نشطة من هذه العملية، تسمح بإجراء تفاعل متسلسل، يصاحبه انطلاق طاقة مروّعة جداً في فترة زمنية جدّ قصيرة.

ولم تمض سبع سنوات على هذا الاكتشاف حتى كانت القنابل الذرية قد صُنِعت، وقامت الولايات المتحدة الأميركية بتجريب إحداها في صحراء نيفادا، قبل أن تُسقِط القنبلتين الشهيرتين على اليابان.

إن إحدى النقاط المضيئة " :(John O. Neil) وفي كتابه "القصة الحقيقية للطاقة الذرية" كتب جون أونيل في القرون الوسطى تأتي من العالَم الإسلامي، حيث نجد ما سطره قلم علي (أبي الحسن) زوج ابنة محمد الذي قال: "إذا فلقت الذرة، أية ذرة، فسوف تجد في قلبها شمساً"، وإن هذا يدل على أن بصيرته الصافية قد استطاعت أن تلمح حقيقة النظام الشمسي الحديث في الذرة"[694].

وبناء عليه، يمكن أن يُعَدُّ الإمام علي بن أبي طالب أوّل من صاغ النظرية الذرية في صورتها الحديثة، التي تنصّ على أنّ الذرّة تتكوّن من نواة تدور الإلكترونات في مدارات حولها، كما تدور الكواكب حول الشمس، وهي النظرية التي تنسب إلى "رذرفورد"، والتي صاغها في عام 1911.

وفي القرن السادس الهجري، نجد فريد الدين العطار، يؤكد ما قاله علي بن أبي طالب، فيقول: "الذرة فيها شمس تدور حولها كواكب كشمسنا هذه، وكواكبها التي ما تني تدور حولها باستمرار! وإن شققت ذرة وجدت فيها عالَما. وكل ذرات العالم في عمل لا تعطّل فيه". وهذا يحوي عدداً من الحقائق العلمية، لا تتعلّق بالذرّة فقط، بل بترابطها في تكوين الجزيئات.

---

[693] الفيزياء والكون والذرة، بحث منشوربموقع علوم الكون، www.alkoon.alnomrosi.net مقال لحسن محمد البحر في الإثنين مايو 14, 2007 http://www.shbap.com/t47-topic.

[694] **Science Editor John O'Neill**
- في كتابه الهندسة النووية - القصة الحقيقية للطاقة الذرية
Almighty atom : the real story of atomic energy. ... . O'Neill, John J. (John Joseph), 1889.

وقد أطلق متكلمو الإسلام على الذرة تعبير: "الجوهر الفرد". وكان بعض فلاسفة الإغريق قد قالوا بوجود جسيمات متناهية في الصغر هي الذرات، تُعَدّ اللبنات الأساسية في بناء المادة جميعها. والجديد الذي أضافه أصحاب علم الكلام أنهم حاولوا البرهنة على ذلك بالمنطق الرياضي، على نحو ما نرى في كتابات إبراهيم بن سيار النظام (توفي 231هـ/ 845م) صاحب كتاب "الجزء" الذي يعدّ أقدم مرجع عملي يثبت بالمنطق الرياضي قابلية الذرة للانقسام.

يقول النظام: "وفي رأيي أنه لا جزء إلا وله جزء، ولا بعض إلا وله بعض، ولا نصف إلا وله نصف، وإن الجزء جائز تجزئته أبداً، ولا غاية له من باب التجزؤ".

وألّف الكندي كتاباً يدحض فيه مذهب من قال بأنّ الذرّة لا تنقسم، أسماه: "رسالة في بطلان من زعم أن جزءاً لا يتجزأ". وفعل مثله الفارابي في كتابيه "عيون المسائل" و"كلام في الجزء وما يتجزأ" وابن سينا في كتبه "الإشارات" و"عيون الحكمة" و"النجاة".. وكثيرون ممن قالوا قولهما كابن الهيثم وإبراهيم النظام! وصلت بنا "الكون في قشرة لوز" كتابه وقد قال ستيفن هوكينغ فى القرن الحالى فى 2001م سنة لستيفن هوكنج: أبحاثنا الحديثة عن الفيزياء النووية وفيزياء الطاقة العالية إلى مقاييس أصغر مما سبق (أى أصغر من جزء من المليون من المليمتر) بليون مرة، وربما بدا أننا نستطيع مواصلة ذلك إلى الأبد..

يقول الشيخ مصطفى العدوي: فإن قال قائل إن العلم الحديث وضح أن العلم الحديث ينقسم إلى ألكترون وبروتون ونيترون، وكل هذا لا يرى بالعين المجردة، فلماذا فسرت الذرة بهذا التفسير الذي فهمه العرب؟ قلنا إن الله عز وجل خاطب الناس على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم بأصغر شيء في أعينهم كانو يتخيلونه[695]،

ويقول صاحب الظلال: ونقف أمام لفتة في قوله تعالى ((مثقال ذرة في الأرض ولا في السماء ولا أصغر من ذلك))[696]، والذرة إلى عهد قريب كان معروفا أنها أصغر جسم، فالآن يعرف البشر-بعد تحطيم الذرة- أن هناك ما هو أصغر، وهو جزيئاتها التي لم تكن في حسبان أحد يومذاك! وتبارك الله الذي يعلم عباده ما يشاء من أسرار صفته ومن أسرار خلقه عندما يشاء[697]،

ويقول الدكتور زغلول النجار في تفسير آية سورة يونس: الآية تأتي في مقام ضرب المثل والتشبيه، إلا أنها تبقى من الناحية العلمية دقيقة دقة بالغة؛ فالذرة _دون تكليف_ هي أصغر صورة من صور المادة توجد توجد عادة في الطبيعة وقد كان يتخيل الناس في القديم أن الذرة لا تنقسم حتى جاء العلم الحديث فأثبت أن الذرة تنقسم؛ فالذرة تتكون من بناء يشبه بناء المجموعات الشمسية[698]،

ويؤكد ما سبق الدكتور أحمد شوقي إبراهيم فيقول : الإعجاز العلمي في الآية الكريمة واضح كل الوضوح؛ فقد نزلت تتحدث عن الذرة وما هو أصغر من الذرة وما هو أكبر منها، الأمر الذي لم يكتشفه العلماء إلا بعد أربعة عشر قرنا من نزول القرآن الكريم، ولقد صيغت الآية الكريمة في إسلوب بلاغي معجز ، لم يصدم أفكار الناس قديما، نزلت هذه الآية في عصر كان الناس فيه لا يعلمون شيئا عن الذرة ولا يتخيلون وجودها[699]، وعليه، فإذا كان العلم قد تمكن من اكتشاف جسيمات أصغر من الذرة ، وهي الإلكترون، والبروتون، والنيترون في القرن التاسع عشر والقرن العشرين؛ فإن القرآن الكريم كان سباقا للعلم الحديث قبل إثني عشر قرنا؛ ليفاجئ العالم أجمع ويعجبه بأن هنالك ثقل أصغر من الذرة ذاتها[700].

وهكذا نجد تراثنا العربي والإسلامي يحتوي على العديد من النصوص التي تتحدّث عن الذرة وقابليتها للانقسام وعن تركيبها الذي يشبه النظام الشمسي. وغير مستبعد أن يكون أصحاب النظرية الذرية الحديثة قد اطلعوا على بعض هذه النصوص، فصاغوها في قالب عصري بعد أن تحقّقوا معملياً من صحّتها[701].

---

[695] سلسلة التفسير ، لمصطفى العدوي، دروس صوتية، موقع الشبكة الإسلامية www.islamweb.net .

[696] يونس : 61

[697] في ظلال القرآن لسيد قطب ، دار الشروق القاهرة ط13، 1407هـ=1987م، ج5، ص2893 .

[698] ينظر: التفسير العلمي للقرآن الكريم ((وما يعزب عن ربك من مثقال ذرة))يونس:61، للدكتور زغلول النجار ، برنامج تلفزيوني بقناة الرسالة الفضائية www.alresalah.net .

[699] موسوعة الإعجاز العلمي في الحديث النبوي د. أحمد شوقي إبراهيم ج4، ص84، 85.

[700] معجزات القرآن العلمية في الكون، لعبد الوهاب الراوي، ص96 .

[701] **علم الذرّة.. بداياته المجهولة في التراث الإسلامي**،مقال على الانترنيت لمحمد عبد القادر الفقّي،في 4 أبريل 2015
https://www.alaraby.co.uk/culture/2015/4/3/

الخـــــاتمــــــة

بعد حمد الله تعالى نذكر أهم ما أسفر عنه البحث من نتائج، وكالآتي:

1- الوزن لفظ مشتق من الفعل وَزَنَ وهو في اللغة على عدة معانٍ .

2- الوزن في المفهوم العلمي: يراد به مقدار قوة جذب الأرض للجسم .

3- الميزان في الشرع هو ميزان حقيقي, له لسان وكفتان توزن به أعمال العباد, خيرها وشرها .

4- القرآن الكريم مبني على التوازن الدقيق في كل شيء، والتوازن هو اجتماع الاضداد وإذا مازاد الجزء اختل الكل ويصبح الكل أصغر من الجزء ففيه الترغيب والترهيب وفيه الحركة والسكون وفيه النور والظلمات ..

5- الله سبحانه وتعالى وضع هذا الكون بشكله المتوازن وإن أي خلل في أي نسب من مكونات هذا الكون سوف يؤدي به إلى الإنهيار والإنقلاب رأسًا على عقب وتقوم القيامة .

6- إن الكثير من الحقائق التي توصل إليها الحاصلون على جائزة نوبل في العلوم هي في الأصل حقائق قرآنية؛ بل إن هناك حقائق قرآنية علمية ستشرف المحافل العلمية الدولية بهداية القرآن إلى كشف الكثير من أسرار العلم في المستقبل.

7- القرآن والسنة يدلان على أن للذرة وزنا، وهي في الجملة عبارة عن أقل الأشياء وأصغرها .

8- القرآن يُعَدّ أول مصدر يثبت أن ما قاله "ديموقريطس" عن عدم إمكانية انقسام الذرّة غير صحيح .

9- أن كلمة "مثقال" سبقت كلمة "ذرة" في القرآن الكريم، ولم يكن يدور بخلد أحد حين نزل القرآن، أنّ للذرّة وزناً. ولم يعرف هذا الوزن إلا في القرن العشرين الميلادي، حين تمكّن العلماء من تقدير أوزان ذرّات العناصر المختلفة.

10- يمكن أن يُعَدُّ الإمام علي بن أبي طالب أوّل من صاغ النظرية الذرية في صورتها الحديثة، التي تنصّ على أنّ الذرّة تتكوّن من نواة تدور الإلكترونات في مدارات حولها، كما تدور الكواكب حول الشمس، وهي النظرية التي تنسب إلى "رذرفورد"، والتي صاغها في عام 1911.

11- القرآن الكريم كان سباقا للعلم الحديث قبل إثني عشر قرنا؛ ليفاجئ العالم أجمع ويعجبه بأن هنالك ثقل أصغر من الذرة ذاتها.

المصـــــــــــــادر

القرآن الكريم

1- تهذيب اللغة لمحمد بن أحمد بن الأزهري الهروي لأبي المنصور ت370هـ تحقيق: محمد عوض مرعب دار إحياء التراث العربي_ بيروت ط1 2001م .

2-الصحاح تاج اللغة وصحاح العربية لأبي نصر إسماعيل بن حماد الجوهري الفارابي ت393هـ تحقيق: أحمد عبد الغفور عطار دار العلم للملايين بيروت ط4 1407هـ1987.

3- مختار الصحاح لزين الدين أبي عبدالله محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الحنفي الرازي ت 666هـ تحقيق: يوسف الشيخ محمد المكتبة العصرية الدار النموذجية بيروت صيدا ط5 1420هـ=1999م .

4- النهاية في غريب الحديث والأثر لمجد الدين أبي السعادات المبارك بن محمد بن محمد بن عبد الكريم الشيباني الجزري المعروف بإبن الأثير ت606هـ المكتبة العلمية بيروت 1399هـ=1979م تحقيق: طاهر أحمد الزاوي.

5- الزاهر في معاني كلمات الناس محمد بن القاسم بن محمد بن بشار أبي بكر الأنباري ت328 تحقيق د. حاتم صالح الضامن مؤسسة الرسالة بيروت ط1 1412=1992م .

6- معجم ديوان الأدب لأبي إبراهيم إسحاق بن إبراهيم بن الحسن الفارابي ت350هـ تحقيق: دكتور أحمد مختار عمر تحقيق: إبراهيم أنيس مؤسسة دار الشعب للصحافة والطباعة والنشر لبقلهرة 1424هـ=2003م

.
7- صحيح مسلم المسند الصحيح المختصر لمسلم بن الحجاج أبي الحسن القشيري النيسابوري ت261هـ تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي دار إحياء التراث الإسلامي العربي- بيروت .
8- التحر-ير والتنوير لمحمد الطاهر بن محمد بن عاشور التونسي ت 1339هـ الدار التونسية تونس 1984م .
9_تفسير القرآن العظيم لأبي الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري الدمشقي ت774هـ تحقيق: سامي بن محمد بن سلامة دار طيبة للنشر ط2 1420هـ=1999م .
10-مفاهيم العلوم الفيزيائية، بول ج. هويت وجون أ.سوشكوي وليسلي أ. هويت، وزارة التعليم العالي/ المملكة العربية السعودية.
11- إعجاز كلمة الميزان في القرآن، د. نجاة محمد رشيد العبيدي، مجلة الإعجاز العدد39 .

ملخص البحث

(خلق الانسان في القران)

إنّ لكل بداية نهاية وكما للكون نهاية فإن له بداية وكل ما في الكون من مخلوقاتٍ خلقها الله عز وجل لها بدايةٌ في خلقها ونشأتها كما أنّ لها نهاية مطاف وبداية الكون كلّه هي قصة بداية الخلق، فقبل أن يخلق الله تعالى المخلوقات على وجه الأرض كان وحده لاشريك له ولم يكن معه شيء سبحانه فخلق الله الكون والسماوات والارضين والجنة والنار وكلّ ما نعرف عنه وما لا نعرف وظلت اياته تدل على اعجازه وهو الذي تقدست اسمائه وبانت عظمته كان موجودا قبل كل ذلك فخلق الماء في البداية ثم جميع المخلوقات من العدم من لاشيء والخلق هو إيجاد الشيء من العدم بعكس مانقوم به نحن البشر اليوم مما نسميه اختراعات أو اكتشافات وللاهمية موضوع بداية الخلق نجد ان الله ذكر بداية الخلق في القران في ايات عديدة والرسول صلى الله عليه وسلم قد حدث الصحابة عنه باحاديث مستفيضة .

وقد صنف في بداية الخلق بعضا من علماء المسلمون مصنفات وكتب ذكروا فيها كيف بدأ الخلق فكان أولهم تصنيفا محمد بن إسحاق في كتاب بدء الخلق ثم الطبري في مقدمة كتابه التاريخ وكذلك ابن الجوزي في المنتظم وابن كثير في البداية وغيرهم .

وخلق الله تعالى العرش من الماء، ثم القلم الأعلى واللوح المحفوظ؛ فجعل الله تعالى القلم يتكلم فقال له اكتب ما كان وما سيكون إلى قيام الساعة، فكلّ ما هو كائن وما كان وما سيكون مكتوب عند الله تعالى من قبل الخلق، وأمّا بعد ذلك خَلق الله تعالى السماوات والأرض وما فيها في ستة أيامٍ، وهو القادر على أن يخلقها بكلمةٍ منه، ولكنه فعل ذلك تعالى حتى يعلم الإنسان التأني في فعل الأمور، وبعدها خلق الله تعالى الجن والذين كانوا يفسدون في الأرض، وأمّا آخر ما خلق الله تعالى فكان آدم عليه السلام والذي خلقه الله تعالى في عصر يوم الجمعة، والذي تساءلت الجن عن خلقه فقال الله تعالى في كتابه عن تساؤل الجن عن خلق الإنسان فبين لهم الله الحكمة من ذلك ويأتي هذا البحث للحديث عن (خلق الانسان في القران) .

KUR'ÂN'DA İNSANIN YARATILIŞI

Alshikeh Abdelazez Mohamed Alfaki ABUBAKR
University of ALButana, Republic of Sudan, SUDAN.
azozbashafke@gmail.com

Özet

Her başlangıcın bir sonu vardır. Kâinatın da bir sonu olduğu gibi başlangıcı da vardır. Yüce Allah'ın yarattığı her mahlûkun bir sonu olduğu gibi, bir ilk yaratılış ve var olma başlangıcı vardır. Bütün varlıklar böyledir. Yüce Allah yeryüzündeki mahlûkatı yaratmadan önce şeriksiz, tek başına idi beraberinde başka bir varlık yoktu. Daha sonra Allah gökleri, yeri, cenneti, cehennemi ve bildiğimiz ve bilmediğimiz tüm varlıkları yarattı. O, bütün bu varlıklardan önce vardı.

Başlangıçta suyu yarattı. Daha sonra bütün mahlûkatı yoktan yarattı. Yaratma, bir şeyi yoktan yaratmadır. Bu, bizlerin günümüzde gerçekleştirdiği bilimsel icat ve keşif olarak isimlendirdiği türden bir şey değildir. İlk yaratılışın öneminden dolayı Yüce Allah'ın

çeşitli ayetlerde, Peygamberimiz (s.a.s)'in de hadis-i şeriflerinde yaratılışın başlangıcına dair bilgiler verdiğini görüyoruz. İslam âlimleri de yaratılışın başlangıcıyla ilgili, nasıl başladığına dair çeşitli kitaplar yazmışlardır. Bu eserlerin ilki Muhammed b. İshâk'ın "Bed'u'l-Halk" isimli eseridir. Daha sonra Taberi "Kitabu't-Tarih"'in Mukaddimesinde bu konuyu ele almıştır. İbnu'l-Cevzî "el-Muntazam"'ında, İbnKesîr "el-Bidâye"de ve başkaları da bu konuyu ele almışlardır.

Allah Arş'ı sudan yaratmış, sonra Kalem-i A'lâ'yı, sonra Levh-i Mahfûz'u yaratmıştır. Allah Teâlâ Kalem'e hitapla "Olmuş olanı ve Kıyamete kadar olacakları yaz" demiştir. Dolayısıyla var olanlar, olmuş olanlar ve olacak olanların tamamı, yaratılmadan önce Allah katında yazılı durumdadır. Daha sonra Yüce Allah Semavât, arz ve onlardaki varlıkları altı günde yaratmıştır. Allah dileseydi onları bir tek kelimeyle (ol diyerek) bir anda da yaratırdı. Fakat insanlara işlerinde teenni ile hareket etmeyi öğretmek için böyle yapmıştır. Daha sonra Allah cinleri yaratmış, onlar da yeryüzünde fesat çıkarmışlardır. Allah'ın en son yarattığı varlık ise Âdem (a.s)dır. Allah Hz. Âdem'i Cuma gününün ikindi vaktinde yaratmıştır. Bunun üzerine cinler Âdem'in niçin yaratıldığı hakkında soru sormuşlar, Cenab-ı Hak da onların sorularını cevaplandırmış ve Hz. Âdem'in yaratılış hikmetini beyan etmiştir. Bu konu "Kur'an'da İnsanın Yaratılışı" adlı bu tebliğimizde ele alınacaktı

Create a Human in Holly Qur'an

Abstract

Every beginning has an end, and as the universe has an end, it has a beginning and everything in the universe is created by Allah Almighty. It has a beginning in its creation and its origin, as it has an end and beginning of the universe is the story of beginning of creation. Before Allah created creatures on earth, And Allah has created universe, heavens, earth, paradise, fire, all that .We know a bout, and what we do not know. His signs continued to show his miracles. He was the one who sanctified his names. His greatness existed before all of this. He created water at the beginning, and then all creatures from nothingness and creation. The thing from nothing, unlike what do Human beings today what call inventions or discoveries and the importance of the subject of the beginning of creation, find that Allah mentioned the beginning of creation in the Qur'an in many verses and the Prophet and pray and peace him has been companions of the Prophet extensive talk.

In the beginning of creation, some of the Muslim scholars were classified as works and books in which they mentioned how the creation began. The first was classification of Muhammad ibn Ishaq in a book about beginning of creation, then Al-Tabari in an introduction to his book of history, as well as Ibn Al-Jawzi in the regular and Ibn Katheer at the beginning and ending.

Allah created the throne from water, then the upper pen and the saved board; happened Allah Almighty made the pen speak and said to him, write what was and what

will be to the Hour, everything that is and what was and what will be written to Allah by the creation, but then created Allah, he created heavens and earth and what is they contain in six days, and he is able to create them with a word, but he did that so that man knows to be careful in doing things. Then Allah created AL jinn and those who were corrupting in the earth. Which Allah created in the era of Friday, which asked AL jinn about his creation, he said In his book on the question of the jinn about the creation of man, Allah explained to them the wisdom of this and comes to this research by title (Create a Human in Holly Qur'an).

خطة البحث مقسمة الى ستة مطالب هي :-

المطلب الأول -مفهوم الخلق في القران الكريم .
المطلب الثاني- مبدأ الخلق والوجود.
المطلب الثالث - خلق الانسان في القران.
المطلب الرابع - اطوار خلق الانسان .
المطلب الخامس - مراحل خلق الانسان في بطن امه.
المطلب السادس - اطوار الانسان في القران الكريم .
خاتمة .
قائمة المصادر والمراجع .

المطلب الاول / مفهوم الخلق فى القرآن الكريم

إنّ لكل بداية نهاية وكما للكون نهاية فإن له بداية وكل ما في الكون من مخلوقاتٍ خلقها الله عز وجل لها بدايةٌ في خلقها ونشأتها كما أنّ لها نهاية مطاف وبداية الكون كلّه هي قصة بداية الخلق، فقبل أن يخلق الله تعالى المخلوقات على وجه الأرض كان وحده لاشريك له ولم يكن معه شيء سبحانه فخلق الله الكون والسماوات والارضين والجنة والنار وكلّ ما نعرف عنه وما لا نعرف وظلت اياته تدل على اعجازه وهو الذي تقدست اسمائه وبانت عظمته كان موجودا قبل كل ذلك فخلق الماء في البداية ثم جميع المخلوقات من العدم من لاشيء والخلق هو إيجاد الشيء من العدم بعكس مانقوم به نحن البشر اليوم مما نسميه اختراعات أو اكتشافات وللاهمية موضوع بداية الخلق نجد ان الله ذكر بداية الخلق في القران في ايات عديدة والرسول صلى الله عليه وسلم قد حدث الصحابة عنه باحاديث مستفيضة وإن المتتبع لايات القران يجد ان كلمة (خلق) ومشتقاتها ذكرت في القران الكريم (231) مرة ومن الملاحظ أنها مادة طويلة نسبيًا ، مما يعنى أن مسألة الخلق تكتسب فى القرآن الكريم أهمية ومكانة خاصة ، وقد أكد الخالق ذلك بذكرها مرات عديدة عن طريق تكرار بعض المعانى والمواقف ، وأحياناتكرار نفس العبارات والألفاظ ويمكن تعريف الخلق بالتالي الخلق : هو الإيجاد من العدم .

المطلب الثانى / مبدأ الخلق والوجود

إن من الاهمية أن نتطرق لمبدأ الخلق أساسا وقد ورد عن النبي عليه الصلاة والسلام في ذلك كثير من الاحاديث الصحيحة منها :

عن عمرو بن عبدالله عن النبي انه قال : (كتَبَ اللهُ مقاديرَ الخلائقِ قبل أن يخلقَ السَّماواتِ والأرضَ بخمسينَ ألفَ سنةٍ . قال وعرشُه على الماءِ . وفي روايةٍ : مثلُهُ . غير أنَّهما لم يَذكرا : وعرشُه علَى الماءِ .) (المحدث: صحيح مسلم الرقم 2653، خلاصة حكم المحدث: صحيح)

(قدَّرَ اللهُ مقاديرَ الخلائقَ قبلَ أنْ يَخلقَ السَّماواتِ والأرضَ بخمسينَ ألفَ سنةٍ وعرشُهُ على الماءِ) (المحدث: ابن القيم - المصدر: اجتماع الجيوش الإسلامية - الصفحة 142، خلاصة حكم المحدث: ثابت)

قال الامام مجاهد: (وكان عرشه على الماء) قبل أن يخلق شيئاً، وقال : (بدء الخلق العرش والماء والهواء (الفراغ)، وخلقت الأرض من الماء) وقال قتادة: (وكان عرشه على الماء) ينبّئكم كيف كان بدءُ خلقه قبل أن يخلق السّماوات والأرض وقال الطّيّبي: أشار بقوله (وكان عرشه على الماء) إلى أنّ الماء والعرش كانا مبدأ هذا العالم لكونهما خلقا قبل خلق السّماوات والأرض ، ولم يكن تحت العرش إذ ذاك إلاّ الماء وقال ابن عبّاس إنّما سمّي العرش عرشاً لارتفاعه .

المطلب الثالث/خلق الإنسان فى القرآن

إن القران يفصل القول فى خلق الإنسان على نحو لا يترك معه شبهة لمتشكك مهما بلغ أو متحير او سائل لأن القران جاء في قمة الوضوح فالقرآن جاء لكى يفهمه الإنسان مهما قل علمه ولكي يتدبر معانيه ، ويهتدى بما فيه ، ولأن مسألة خلق الإنسان تمثل أحد أهم الأسئلة الوجودية الثلاث التى طرحها الانسان وما زال يطرحها الإنسان على نفسه فى كل زمان ومكان ، وهى من اين جاء ولماذا وماهو المصيروالقرآن قد أفاض فى الإجابة عن السؤال الأول ، التى تعتبر فى نفس الوقت قاعدة أساسية لإجابة السؤالين الآخرين وذلك بالبديهة.

وتجدر الإشارة هنا إلى أن التوراة قد تضمنت حكاية خلق الإنسان بصورة مختصرة وهى تكاد تتفق ، فى إطارها العام وكذلك فى بعض التفاصيل(الخلق واسراره , محمد سالم ,ص 64)

مبادي تكوين خلق الانسان

حين أطلع الله تعالى ملائكته على أنه سيجعل فى الأرض خليفة ، اعترض الملائكة بقولهم لله تعالى (أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاء وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لك)(البقرة : 29)

وليس هذا بمعنى اعتراض الملائكة بإفساد ذلك الخليفة فى الأرض أنهم قد شاهدوا بشرا أو أشباه بشر يفعلون ذلك رغم ان كثيرا من العلماء ذهبوا إلى ذلك ، وإنما هو اعتراض للأنهم رأو مافعل الجن من فساد حين كانوا سكانا للارض قبل الانسان فإستنكروا الامر ولربما ايضا ان تكون إشارة إلى أنه سيكون مخلوقا أرضيا ليس من طبيعة الملائكة الذين فطروا على العبادة والطاعة المطلقة لله تعالىوقد رد الله تعالى عليهم بأنه يعلم ما لا يعلمون، أى أن للأمر حكمة تخفى عليهم وتدبيرًا إلهيا يتجاوز إدراكهم وخلق الانسان من مواد متباينة بينهم عوامل مشتركة وقد ذكر القران فى بعض الايات ان أن جسد آدم قد تم خلقه من ماء، وتارة من تراب ، واحيانا من طين ، واخرى من طين لازب ، ومرة من حمأمسنون ،او صلصال كالفخار ثم ذكر الله انه سوّاه ، وعدّلهوجعله فى أحسن تقويم ثم بعد أن استوى خلق جسد آدم على أكمل صورة ، نفخ الله تعالى فيه من روحهومن والواضح أن هذه الروح هى التى زودته بسر الحياة ، التى صار بها يتغذى ويتحرك ثم ينمو ويقوى ويتناسل بعد ذلك ، وأخيرًا يهرم ويشيخ حتى يموت فتخرج تلك الروح من جسده ، كذلك فإنها الروح هي التى جعلته أهلاً لتحمل المسئولية ، وتمييز الخير من الشر ، واستحق بها أن يُفضل على سائر مخلوقات الله تعالى بل ويكرم حتى على الملائكة إن وازن بين الروح والشهوة وبالمقابل يكون احقر وأحط من الحيوان إن طغت الشهوات على الروح .

المطلب الرابع / اطوار خلق الانسان

اولاً/ الماء

يعتبر الماء هو العنصرَ الأول الذي خلق الله منه كل شيء حي سوى الملائكة والجن مما هو حي؛ لأن الملائكة خُلِقوا من النور، والجانُّ خُلِق من النار، قال تعالى : (أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ)(الأنبياء: 30)

ويدخل في قوله تعالى : (كُلَّ شَيْءٍ) جسم الإنسان، بل يمكن لنا أن نقول: وقد خلقه الله تعالى من الماء، يقول الله تبارك وتعالى : (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا)(الفرقان: 54)

ثانيا / التراب

التراب هو العنصر الثاني من عناصر خلق أبي البشر آدم ـ عليه السلامقال تعالى : (إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)(آل عمران: 59)، والتراب عنصر أساسي من عناصر تكوين كل إنسان بعد آدم ـ عليه السلام ـ إذ من الترابِ النبات، ومن النبات الغذاء، ومن الغذاء الدم، ومن الدم النطفة، ومن النطفة الجنين، قال

تعالى : (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أنثى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)(فاطر: 11)

وقال تعالى : (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)(غافر: 67)

وقال تعالى : (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ) (الحج: 5)

ثالثا/ الحمأ المسنون

ترك الله تعالى هذا الطين بعد أن مزج عنصريه حتى صار حمأً مسنونًا، قال تعالى : (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإنسان مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ) (الحجر: 26) ، والحمأ هو الطِّين الأسود المتغيِّر، كما عليه أقوال المفسرين .

وقيل المسنون في رواية لابن عباس ومجاهد والضحاك: إنه المنتن، وقال ابن كثير: المسنون الأملس، كما قال الشاعر:

ثــم خاصــرتُها إلـى القبَّــةِ الخضــراء تمشـــي فـــي مرمـــرٍ مَســـنونِ

جج

ويرجِّح الشيخ الشنقيطي الرأي الأول بدليل قوله تعالى : (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإنسان مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ)(الحجر: 26) ؛ أي بعد أن مزَج الخالق - تبارك وتعالى - عنصرَي التراب والماء صار المزيج طينًا لازبًا لاصقًا، ثم بعد ذلك صار هذا الطين حمأ أسودًا مسنونًا مصورًا.

رابعا / الصلصال

بعد أن صار الطين حمأً مسنونًا في صورة آدم صار صلصالاً كالفخار، قال تعالى : (خَلَقَ الإنسان مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ * وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ)(الرحمن: 14، 15) ، والصلصال هو: الطين اليابس الذي له صلصلة؛ أي يصوت من يُبْسه إذا ضربه شيء، ما دام لم تمسه النار، فإذا مسَّته النار فهو حينئذٍ فخَّار، وهذا قول أكثر المفسرين .

وهذا الصلصال يشبه الفخار إلا أنه ليس بالفخَّار؛ لأن الله لم يُدخِل آدم النار، حتى يكون فخارًا، قال تعالى : (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ)(الرحمن: 14)

أما بخصوص المدة الزمنية التي بينَ مرحلة الطين والحمأ المسنون والصلصال، لم يُحدِّدها الله - سبحانه - في القرآن الكريم، ومن الأحاديث التي تُبيِّن هذه المرحلة ما رواه أبو هريرة - رضي الله عنه - أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (إن الله خلق آدم من تراب، ثم جعله طينًا، ثم تركه حتى إذا كان حمأً مسنونًا خلقه وصوَّره، ثم تركه حتى إذا كان صلصالاً كالفخَّار، قال: فكان إبليس يمرُّ به فيقول له: لقد خُلِقت لأمر عظيم، ثم نفخ الله فيه من روحه، فكان أول ما جرى فيه الروح بصره وخياشيمه فعطَس، فلقَّاه الله حمد ربه، فقال الله: يرحمك ربك...).

خامسا /نفخ الروح

بعد أن سوَّى الله تعالى الإنسان الأول وصوَّره، ثم صار صلصالاً؛ أي يبِس الطين بعد تصويره دبَّت الروح في جسد آدم - عليه السلام - قال تعالى : (إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ * فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ)

وقد أمر الله - سبحانه وتعالى - ملائكتَه قبل خلق آدمَ أنَّ عليهم أن يسجدوا لهذا المخلوق بعد أن تدبَّ الروح في جسده، قال تعالى : (إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ * فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ).

المطلب الخامس /مراحل خلق الإنسان في بطن أُمِّه

ذكر القرآن الكريم مراحل خلق الإنسان الأوَّل، كذلك تدرَّج في الحديث عن خلق سلالة هذا الإنسان، ومن الآيات التي تُشير إلى هذه المراحل قوله تعالى :(يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ)(الحج: 5)

وقولهتعالى : (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإنسان مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ * ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ * ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)(المؤمنون: 12 – 14)

1- النطفة

ورد ذكر كلمة نطفة في القرآن الكريم في اثني عشر آية

قال تعالى :(خَلَقَ الإنسان مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ)(النحل: 4)

قال تعالى : (وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا) (الكهف: 37)

قال تعالى : (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ) (الحج: 5)

قال تعالى : (ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ * ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)(المؤمنون: 13)

قال تعالى: (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أنثى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ) (فاطر: 11)

قال تعالى: (أَوَلَمْ يَرَ الإنسان أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ)(يس: 77)

قال تعالى: (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)(غافر: 67)

قالتعالى: (مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى)(النجم: 46)

قال تعالى:(أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى)(القيامة: 37)

قال تعالى : (إِنَّا خَلَقْنَا الإنسان مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا)(الإنسان: 2)

قال تعالى : (مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ)(عبس: 19)

والنطفة مختلطة من ماء الرجل وماء المرأة؛ حيث يختلط بعد عملية الجِماع ماءُ الرجل مع ماء المرأة فيصير الماءان نطفة وهذه اولى مراحل الانسان في رحم امه .

ومن عجائبِ قدرة الله - سبحانه - أن يصلَ تَعدادُ الحيوانات المنوية التي تُفرِزُها الخصيتينِ إلى ما بين مائتين إلى ثلاثِمائة حيوان منوي في الدفعة الواحدة، بينما الأنثى تدفع بُوَيْضة واحدة عليها تاج مشع، ولا يصل من الكميات الهائلة من الحيوانات المَنَوية إلى البويضة إلا حيوان منوي واحد .

وما أن يتم التحام الحيوان المنوي بالبويضة، حتى تباشر البويضة المُلقَّحة بالانقسام إلى خليتينِ، فأربع، فثمان وهكذا دون زيادة في حجم مجموع هذه الخلايا عن حجم البويضة الملقَّحة، وتتم عمليه الانقسام هذه والبويضة في طريقها إلى الرَّحِم، ثم تأتي المرحلة الثانية؛ وهي:

2- العَلَقة

ورد ذكر لفظ العلقة في القرآن الكريم في خمس آيات :

قالتعالى: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ)(الحج: 5)

قال تعالى: (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)(غافر: 67)

قالتعالى : (ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)(المؤمنون: 14)

قالتعالى : (ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى) (القيامة: 38)
والعلقة: هي القطعة من العلق وهو الدم الجامد
وبعد أن تصل البويضة المُخصَّبة إلى الرَّحِم، وبعد انقسامِها تُصبِح عبارة عن كتلةٍ من الخلايا الصغيرة، يطلق عليها اسم التُّوتة؛ حيث تُشبِه ثمرة، حينئذٍ تتعلَّق بجدار الرحم، وتستمر في التعلق مدة أربع وعشرين ساعة، وتتميز العلقة من طبقتينِ؛ هما: طبقة خارجية (آكلة ومغذية)، وطبقة داخلية، ومنها يخلق الله الجنين
وقد سمى الله ـ سبحانه ـ أول سورة نزلت في القرآن باسم هذه المرحلة، ليُذكِّرنا الله ـ سبحانه بتلك اللحظات التي كان فيها الإنسان عبارة عن كتله دم عالقة بجدار الرحم تستمد منه الدفء والغذاء والسكن، قال تعالى : (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الإنسان مِنْ عَلَقٍ) (العلق: 1، 2)

3- المضغة

ذُكر لفظ المضغة في القرآن الكريم ثلاث مرَّات مرتينِ في سورة المؤمنون ومرة واحدة في سورة الحج والمضغة هي القطعة الصغيرة من اللَّحم بقدر ما يُمضَغ .
وبعد عمليه العلوق تبدأ مرحلة المضغة في الأسبوع الثالث، وهذا الطور يمر بمرحلتين :

المرحلة الأولى : المضغة غير المُخلَّقة

تستمر هذه المرحلة من الأسبوع الثالث حتى الأسبوع الرابع، ولا يكون هناك أي تمايز لأي عضو أو جهاز .

المرحلة الثانية : المضغة المُخلَّقة

يمر الحمل بعد نهاية الأسبوع الرابع بجملةٍ من التغيرات الدقيقة والمدهشة، وتنمو فيها الخلايا وتتطوَّر، ليكون الإنسان في أحسن تقويم، وتنتهي هذه المرحلة في نهاية الشهر الثالث تقريبًا .
وقد أشار القرآن الكريم إلى هاتينِ المرحلتين، فقال تعالى :(يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ)(الحج: 5)
وقد راعى القرآن الكريم الفارقَ الزمني والخلقي بين كل طَور من أطوار الخلق، فالمسافة بين النطفة والعلقة مسافة كبيرة في ميزان الخلق، وإن كانت غير بعيدة في حساب الزمان، ولذا جاء التعبير في النقلة بين النطفة والعَلقة فاصلاً بينهم بثُمَّ .
ثم خلقنا النطفة علقة، فالمسافة شاسعة بين النطفة والعلقة، سواء أكانت نطفة الذكر (الحيوان المنوي) أم نطفة الأنثى (البويضة)، أو هما معًا (النطفة الأمشاج)، والتي في قناة الرحم لتصل إلى القرار المَكِين فتستقر فيه، ولكن النقلةَ بين العَلَقة والمُضغَة سريعة والمسافة قريبة، فإن العَلَقة تدخُلُ إلى المُضغَة دون أن يكون هناك فارق زمني أو خلقي كبير، ومن ثَمَّ جاء التعبير عنها بالفاء، دلالة على الاتصال فيها (فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً)(المؤمنون: 14)، وكذلك بين المضغة والعظام(فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا)(المؤمنون: 14)، ثم تبطئ السرعة، ويأتي فارقٌ زمني وخلقي) ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)(المؤمنون: 14)

4- العظام

في هذا الطور تتحوَّل قطعة اللحم إلى هيكل عظمي، قال تعالى : (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا) .

5- كساء العظام باللحم

قال تعالى : (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا) (المؤمنون: 14)، فهذه الآية تُشِير إلى أن العظام تتشكَّل أولاً، ثم يلتفُّ حولها اللحم والعضلات كأنه كساء لها، وهذا التصوير الدقيق يشير إلى عظمة القرآن ودقته .

6- الخلق الآخر

وفي هذه المرحلة يكون نفخ الروح، وتكون هذه النفخة بعد مرحلة العَلَقة نحو أربعة أشهر، فقد قال النبي صلى الله عليه وسلم : (إن أحدَكم يُجمَع خلقُه في بطنِ أُمه أربعين يومًا، ثم يكون في ذلك علقةً مثل ذلك، ثم يكون في ذلك مضغةً مثل ذلك، ثم يُرسَل المَلَكُ فينفخُ فيه الروح، ويُؤمَر بأربع كلمات: بكتب رزقه، وأجله، وعمله، وشقي أو سعيد)، قال تعالى : (ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا) (المؤمنون: 14)؛ أي خلقًا مباينًا للخلق الأوَّل مباينة ما أبعدها؛ حيث جعَله حيوانًا بعد أن كان جمادًا، وناطقًا وكان أبكم، وسميعًا وكان أصم، وبصيرًا وكان أكمه، وأودع باطنه وظاهره ـ بل كل عضو من

أعضائه، بل كل جزءٍ من أجزائه - عجائب فطرية، وغرائب حكمته، لا تُدرَك بوصف الواصف، ولا تبلغ بشرح الشارح.

وبعدها مرحلة النفخ ومن ثم تأتي مرحلة تكوين السمع والبصر، قال تعالى : (وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) (النحل: 78)، وقدَّم - سبحانه - السمع قبل البصر، وقد ثبت علميًّا أن السمع يتكوَّن قبل البصر، ثم بعد ذلك يستمرُّ نمو الإنسان في بطن أمه يومًا بعد يوم إلى أن يكتمل نموه ويصير طفلاً، (ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا).

المطلب السادس / أطوار الإنسان في القرآن الكريم

أولاً / مرحلة المهد

ورد لفظ المهد في المعجم الوجيز بمعنى السريرِ يُهيَّأ للصبى، ويُوطَّأ لينامَ فيه، ومهَّد بمعنى "وطَّأ وسهل"، المهد: اسم للمضجع الذي يهيَّأ للصبي في رضاعِه، وهو في مهده الأصل .

ويقول ابن كثير في تفسيره لقوله تعالى : (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) (مريم: 29)؛ أي: كيف تُحِيلينا في الجواب على صبي صغير لا يعقل الخطاب، وهو مع ذلك رضيع في مهده ولا يميز بيت مخض وزبده؟

من خلال ذلك نرى أن مرحلة المهد تمتدُّ منذ الولادة حتى الفطام، أو هي مدة الرضاعة؛ حيث يُبسَط ويُهيَّأ للصبي فيها حتى يشد عوده ويستطيع الحركة والأكل مما على الأرض

ثانيًا / مرحلة الصبا(من المهد إلى ما قبل البلوغ)

ورد لفظ الصبا في المعجم الوجيز بمعنى الصغر والحداثة، وهو من "صبا فلان صبوة"، بمعنى مال إلى اللهو، وإليه حنَّ وتشوَّق، أما الاسم الصَّبي فهو الصغير دون الغلام، أو مَن لم يُفطَم بعدُ، والصَّبية والصِّبيان هو الناشئ الذي يُدرَّب على المهنة بالعمل والمحاكاة، قال تعالى : (يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا) (مريم: 12)

وقال الطبري: وأعطيناه الفهم لكتاب الله في حال صباه قبل بلوغه أسنان الرجال .

وعند الفقهاء: الصبي ما دون الحُلم، لحديث عائشة - رضي الله عنها - عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: (رُفِع القلم عن ثلاثٍ، عن النائم حتى يستيقظ، وعن الصبي حتى يحتلم، وعن المجنون حتى يعقِلَ) .

ثالثًا / مرحلة الفُتوَّة

تمتدُّ هذه المرحلة من الاحتلام حتى مرحلة الكهولة .

وقد جاء في الوجيز: "الشباب: بين المراهقة والرجولة، والفتى: الشابُّ أول شبابه بين المراهقة والرجولة والخادم" .

وفي القرآن الكريم: (قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا) (الكهف: 62)

وقد قال الله سبحانه وتعالى : (إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا) (الكهف: 10)

إذا أخذت أقوال المفسرين في الفتية ستجد أنها مرحلة الشباب، أو ما بعد الأحتلام، فقد قال ابن كثير: "الفتية جمع فتى جمع تكسير، وهو من جموع الفتية، ويدل لفظ الفتية على أنهم شباب لا شيب"

وفى تفسير الجلالين: "الفتية جمع فتى وهو الشاب الكامل"

رابعًا / الكهولة

يصير الفتى كهلاً عندما تكتملُ قوَّته البدنية والعقلية؛ أي: هي مرحلة الاكتمال والرشد

وفي المعجم: "الكهل: مَن جاوز الثلاثين إلى نحو الخمسين"

قال تعالى : (وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ) (آل عمران: 46)

يقول الإمام القرطبي : " الكهل: بين حال الغلومة وحال الشيخوخة"

وفي تفسير البغوي: "العرب تمدحُ الكهولة؛ لأنها الحالة الوسطى في استحكام السن واستحكام العقل وجودة الرأي والتجربة"

وقد أورد البغوي في تفسيرِه لهذه الآية قولاً لابن عباس، قال: "أرسله الله وهو ابن ثلاثين سنة، فمكث في رسالتِه ثلاثين شهرًا ثم رفعه الله إليه" .

خامسًا / الشيخوخة

تمتدُّ هذه المرحلة ما بين الكهولة والهرم

وفي الوجيز: شاخ الإنسان شيخًا وشيخوخة: أسن، والشيخ: مَن أدرك الشيخوخة، وهي غالبًا عند الخمسين، وفوق الكهل ودون الهَرِم

بعد الانتهاء من هذه مرحلة الكهولة يدخل الإنسان في مرحلة جديدة من النمو، ومن الملاحظ أن الإنسان في هذه المرحلة يضعُفُ عن القيام بما كان يقوم في المرحلة السابقة، ويستمرُّ الضعفُ حتى يصل إلى الوفاة، وهذه من حكمة الله في خلقه أن كلَّ شيء إذا تم يبدأ في الانتقاص من حيث بدأ، يقول الله تعالى : (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) (غافر: 67)

وقال أيضًا: (حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً) (الأحقاف: 15)؛ أي إن هذه المرحلة تبدأ بعد الأربعين

سادسًا / الهرم

وقد ورد في الوجيز: هرم الرجل هرمًا؛ أي: بلغ أقصى الكبر وضعف، فهو هرم

يقول الإمام الشنقيطي في أضواء البيان:

قوله تعالى : (ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ) (المؤمنون: 15، 16)، يُبيِّن - جل وعلا - في هذه الآية الكريمة أنهم بعد أن أنشأهم خلقًا آخر فأخرج الواحد منهم من بطنِ أُمه صغيرًا، ثم يكون محتلمًا، ثم يكون شابًّا، ثم يكون كهلاً، ثم يكون شيخًا، ثم هرمًا، أنهم كلهم صائرون إلى الموت من عُمِّر منهم ومَن لم يُعَمَّر ..

ومن كل تلكم المراحل يستنتج ان خلق الانسان مر بمراحل واطوار عديدة قبل ان يكون بهذه الهيئة البشرية ومع هذا يظل يستكبر على الله تعالى حتى في عبادته والاحرى به ان يكون خلقه من اعظم الايات في نفسه فيزداد قربا لله وطاعة له سبحانه وتعالى .

وفي خاتمة البحث ندعو بدعاء الحبيب عليه الصلاة والسلام فنقول اللهم احسن اخلاقنا كما احسنت خلقنا

وصلى الله وسلم على نبيبنا محمد وعلى اله واصحابه افضل الصلاة واتم التسليم ,

قائمة المصادر والمراجع

1. القران الكريم .
2. الجامع الصحيح المسند من احاديث الرسول - صحيح الامام البخاري , تحقيق مصطفى البغا .
3. الموسوعة القرآنية المتخصصة، - أ. د/ عبدالحي الفرماويواخرون .
4. أضواء البيان في ايضاح القران - الشيخ محمد الامين الشنقيطي دار الفكر بيروت .
5. تفسير القرآن العظيم- الامام الحافظ اسماعيل ابن كثير الطبعة العلمية .
6. سنن الامام النسائي - ابوعبدالرحمن احمد النسائي الطبعة الثانية .
7. علم أطوار الإنسان محمدعلي- الطبعة الثانية دار دمشق للنشر .
8. الكشاف عن حقائق التنزيل وعيون التاويل - الامام الزمخشري .
9. روح المعاني – محمود الالوسي دار الفكر بيروت.
10. الاعجاز العلمي في القران الكريم – محمد السيد ارناؤوط . بدون
11. الانسان معجزة – علي نبيل احمد - بدون

BÖLÜM III

YARATILIŞIN GAYE VE HİKMETLER (YARATICIYI TANIMA VE ANLAMA)

SECTION III

CREATİON GOALS AND WİSDOM, RECOGNİZİNG AND UNDERSTANDİNG THE ALLAH

İNSAN AKLININ YARATILIŞ ALGISINDAN ALLAH'IN YARATMA HAKİKATİNE BİR YAKLAŞIM

Dr. Öğr. Üyesi Ali TENİK
Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Urfa.
ali.tenik1@gmail.com

Özet

Bu bildirideki amacımız, Allah'ın varlıkları yaratma hakikatini ve muradını, O'nun yazılı ve müşâhedeye dayalı ayetleriyle açıklamak, yaratılış hakikatini ilâhî gerçekler ışığında ortaya koymaktır. Allah, varlığın yaratılış gerçeğini detaylı ve uygulamalı bir şekilde insanın aklına, kalbine ve bütün algı merkezlerine sunarak varlıklar üzerinde dikeyine ve derûnî düşünerek bu hakikatlere her konuda olduğu gibi bilgiyle ulaşmalarını istemektedir. Allah, yaratılışı, yarattığı her varlık üzerinde örnekler vererek izah eder.

Allah, öncelikle yarattığı insanın bedenindeki birçok organ üzerinde bu hakikati açıklarken, sinek, arı, kuş, balık ve benzer hayvanlarla da bu örnekleri detaylandırır. Diğer taraftan bu konuda birçok bitki türünü de misal olarak gösterir. Aynı şekilde insanları, taş, toprak ve dağ gibi varlıklara da yönlendirerek bunların yaratılışı hakkında yüzeysel düşüncenin ötesinde tefekküre dayalı bir düşünceyle yaklaşımda bulunmalarını dilemektedir.

Fakat insan, ilâhî akıldan mahrum olunca dikeyine düşünmeyi ve muhakeme etme becerisini yitirdiğinden dolayı Allah'ın yaratılış gerçeğinden uzaklaşır. İşte pozitivist aklın daracık duvarları arasında sıkışan Charles R. Darwin gibi evrim hipotezleri çarkında dolanıp duran kişiler de varlıkların yaratılışı hakkında birçok teori üreterek, Allah'ın verdiği akıl gibi bir cevheri kullanamayan insanların dikkat ve ilgilerini çekmektedirler. Onlar, varlıkları var edenin amacını ve muradını kavrayamadıklarından kendi dar dünyalarını aşamayan aklî muhakemeleriyle varlıkların türleri, kökenleri hakkında kendilerince farklı varsayım ve hipotezler üreterek insanları ilâhî yaratılışın engin ufuklarından alıkoyarak kendi daracık aklî varsayımlarına mahkûm etmektedirler. Fakat

ilâhî akıl, her şeyi olması gerektiği gibi açıklamış insanın önüne sunmuştur. İnsana düşen görev, altın tepside sunulan bu gerçekleri düşünerek bilip tanıması ona göre bir hayat ortaya koymasıdır. Allah, bir taraftan Kendi yaratma gerçeğini açık bir şekilde insanların izan ve idrakine sunarken, diğer taraftan yaratılan her varlığa tecellî ederek insanın algısına hazır hale getirmiştir. Zira bu konuda Allah'ın "Yaş ve kuru her ne varsa apaçık bir şekilde kitapta açıkladık" (En'am,6/59) hakikati bize bu konunun da insanların basit hezeyanlarına terk edilmeden Allah tarafından açıklandığını göstermektedir.

İşte biz de yukarıda özetini verdiğimiz metottan hareketle bu bildiride, yalnızca Kur'an ve diğer Rabbânî hakikatler ışığında yaratılış hakikatini Ku'ânî/ilâhî akılla bilimsel bir perspektifle ortaya koymaya gayret edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Akıl, Allah, Kur'ân, Varlık, Yaratılış, Yaratma.

An Approach Through the Human Mind Creation Perception Towards Allah's Creation Haqiqa

Abstract

Our purpose in this paper is to explain the creation reality of Allah as well as His will through written verses based on observation beyond the people's dogmatic understanding regarding the creation, and reveal the creation reality under the light of divine truth. Allah wants the human to reach these realities, through presenting the creation reality of the existence to the mind, heart an all perception centers in a detailed and practical way through thinking in a vertical and inner way, likewise the other subjects. Allah explains the creation by giving samples on each creature He created. He clarifies this haqiqa on many organs of the body of the human He first created while He details these samples in the animals such as fly, bee, bird, fish, etc. On the other hand, He demonstrates, as a sample, various types of plant with regards to this matter. In the same vein, He wills that human embraces an approach based on reflection and beyond the superficial thought through directing them towards the creations like stone, earth and mountain too.

However, the human moves away from Allah's creation reality as he/ she loses the reasoning ability because of deprivation of the divine mind. The ones who wander within the wheels of evolution hypothesis like Charles R. Darwin, who are jammed into the walls of the positivist mind, attract the attention of the people, who are not able to use the mind- such a diamond given by Allah-by producing numerous theories about the creation of the creatures. Since they fail understanding the aim and will of the One who creates the creatures, they imprison the people into their own narrow intellectual assumptions by preventing them from the immense horizons of the divine creation through producing different assumption and hypothesis –according to their perspectives- with regards to species and origins of the creatures. Yet the divine mind has explained everything as it should be and offered this to human. The duty of the human is to live by acknowledging these realities as an inner thought. The creation reality is made ready to consideration, comprehension and perception of the human openly with its all content. Since the verse of

Allah "And no grain is there within the darknesses of the earth and no moist or dry [thing] but that it is[written] in a clear record." (En'am, 6/ 59) shows that this subject is also explained by Allah without being left to human's simple delirium. In this paper, with the method we summarized above, we try hard to reveal the creation reality, under the light of Qur'an and divine realities only, through Quranic/ divine mind and scientific perspective.

Keywords: Allah/God, Qur'an, Creat, Creation, Science

Giriş

Allah, insan hayatı için gerekli ne varsa her şeyi kitabında açıkladığını hiçbir şeyin muallakta kalmadığını açık ve net bir şekilde ilan etmektedir. Bu gerçeği de şu cümleyle beyan buyurmaktadır:

"*Yaş ve kuru her ne varsa apaçık kitapta açıklanmıştır*."[702]

Hatta dalında kıpırdayan ya da düşen yaprağın O'nun bilgisiyle olduğunu açıkça beyan etmektedir.[703]Allah, yer ve gökler arasında yarattığı ve sürekli yaratmada olduğu her nesneyi ve bütün varlıkları bir gaye ve ölçüye göre yaratmaktadır.[704]Yaratılan tüm mevcûdat da insana hizmet ve fayda vermek için yaratılmaktadır.[705] Fakat Allah'ı tanıma ve yaşama hakikatinden mahrum olan insanların mesela toprağın verdiği her türlü üründe insanların hem kendilerine olan yararından, hem de niçin, nasıl yaratıldığı ve ne olduğu konusunda bilgileri yoktur.[706]

Yaratıcı, yaratılan her nesneye ve her varlık türüne hâkim olduğundan dolayı onların türemesini ve evrimini de iki parmağı arasına almıştır.[707]

"*O, her canlının yaratılış ve türeyiş seyrini bilir. Bunların hepsi Allah'ın ilmi dâhilinde gerçekleşmektedir*."[708]

Bu yüzden "*O'nun bilgisi olmadan hiçbir varlık oluşmamakta, türememekte ve hiçbir olay gerçekleşmemektedir; öyle ki ne meyve kabuğunu çatlatır ne de bir dişi gebe kalabilir*."[709]

Zira O, bütün varlıkların türeyişlerinin sebebidir. En küçük varlık olan proton-nötron-elektrondan en devasa varlıklara kadar her şeyi çift yaratarak[710] her an ve her mekânda türeyişlerini sağlamaktadır. Yani O'nun;

"*Yer ve gökleri ve bunların içinde üretip çoğalttığı bütün canlı varlıkları yaratması O'nun işaretlerindendir/ayetlerindendir*."[711]

---

[702]En'âm Suresi, 6/59.
[703] Aynı ayet.
[704]Sâd Suresi, 38/27.
[705] Bakara Suresi, 2/29.
[706]Yâsin Suresi, 36/36.
[707] Müslim, Kader, 2654.
[708] Hud Suresi, 11/6.
[709]Fussilet Suresi, 41/47.
[710]Zuhrûf Suresi, 43/12.
[711]Şûrâ Suresi, 42/29.

Bu da gösteriyor ki, Allah bütün varlıkları yarattığı gibi bu varlıkların türeyip çoğalmasının hakikatini de bizzat kendi hükmüne göre gerçekleşmektedir. Tıpkı;

"*Yeryüzünü yaydık, üzerine dağlar yerleştirdik ve üstünde her tür güzel bitki yerleştiriyoruz*"[712] hakikatinde vurguladığı gibi, kendiliğinde oluşan gelişen hiçbir varlık türü yoktur ve kendiliğinden olmamaktadır ve olması da mümkün değildir. Bu ilâhî hakikatler de gösteriyor ki, ancak bu gerçekleri kabul edip onlara "iman" edenler için, "*Kendi yaratışlarında ve O'nun yeryüzüne serpiştirdiği canlı türlerinden önemli mesajlar vardır*."[713]

Yukarıda örnekleri verilen bazı ilâhî hakikatlere bakıldığında, görünen ya da görünmeyen bütün canlılar üzerinde tek tasarruf ve hâkimiyet hakkı onları yaratan yaratıcınındır. Onun için O, dilediği şekilde varlıkların türeyişine müsaade etmekte ve her an bir yaratışta olduğu için de yeni canlı türleri yaratmaktadır.[714]

"Evrimci ve yaratılışçı"lar bazıları da bu gerçeklerin farkında olarak ya da olmayarak bu konudaki bilgilerinin kendi akıllarının ürünü olduğunu iddia etmektedirler. Fakat onlar, bütün bilimleri ilk yaratanın ve bu bilimlerin her bir bölümünü yarattığı evrendeki nesneye yerleştiğinin bilincinden ve farkında değillerdir. Onlar zan ediyorlar ki, bu bilgileri ya kendilerinde önce yaşamış kendileri gibi insanlar ya da ilk defa kendileri icat etmektedir. Onlar, birçok konuda olduğu gibi yaratılış konusunda da kendi hayallerine göre ya da salt pozitivist akla dayalı iddialarını aklını kullanamayan kitlelere sanki yeni ve orijinal düşüncelermiş gibi sunmaya ve kabul ettirmeye çalışmaktadırlar.

Konunun arka planına bakıldığında gerçeklerin böyle olmadığı net bir şekilde anlaşılmaktadır. Zira yukarıda da ifade edildiği şekilde, Allah her ilmin harcını kendisi koyarak, bütün ilimlerin ilk öğretmeni, ilk pîri olarak insanları varlıklarda bulunan kendi ilmini keşfederek kendi hayatlarını bu ilimlerle dizayn etmeye davet etmektedir. O'nun hiçbir işinin gayesiz ve ölçüsüz olmadığı ve her şeyi bir ölçüye göre yarattığından dolayı insanlardan da bu ölçüye uymalarını dilemektedir.[715]

Yarattığı hiçbir bir şeyde bir sapmanın ve yanılgının olmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İşte bu gerçeklerden sonra Allah, insana hakkında kesin bir bilgiye sahip olmadığı bilgileri kabul edip bunlarla hayatını düzenlemeyi yasak etmektedir. Ve insandaki idrak ve algı organları olan kulak, göz ve kalbin bu asılsız bilgiden dolayı sorumlu olacağını açık bir şekilde açıklamaktadır.[716] Fakat insanlar hayatlarıyla ilgili birçok konuda Allah'ın net olarak bildirdiği bilgiye göre değil, ya başka insanların ya da kendi aklının ürünü olan bilgilerin peşine düşerek bu bilgilerle hayatlarına şekil vermektedirler.

İnsan tek öğretmen, yanılmaz zat, tek gerçek âlim kişinin Allah olduğunu akledip farkına varırsa varlıkların neden, niçin ve nasıl yaratıldığı konusunda aklında ve kalbinde herhangi bir çelişkinin kalması söz konusu olamaz.

---

[712]Kâf Suresi, 50/7.
[713]Câsiye Suresi, 45/4.
[714] Rahman Suresi, 57/29.
[715]Ra'd Suresi, 13/8.
[716]İsrâ Suresi, 17/36.

1-Aklın Değeri

Tarihsel süreçte insanlar akla, kendi inanç, inanış ve düşüncelerine göre farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Örneğin materyalist anlayışa göre akıl, beynin eşya üzerinde çıkarımlar ortaya koymasıdır. Felsefecilere göre akıl, beynin bilme, doğru düşünme ve herhangi bir konuda hüküm çıkarmasıdır. İlk çağ düşünürlerinden Herakleitos'a (MÖ 490) göre, hakikati öğrenmek için duyusal algı ile akla ihtiyacı vardır. Fakat duyusal algı güvenilir değildir. Zira ruhları eğitilmemiş insanlar için göz ve kulak kötü tanıklardır. Akla dayanmayan duyusal algılara güvenmek kaba ruhlu insanlara özgüdür. Herakleitos'a göre, insana muhakeme yetisi kazandıran bir "tanrısal akıl" vardır. Bu akıl, hakikatin ölçüsüdür. İnsan denilen varlık aklını çok az kullanır.[717] Yine ilk çağ düşünürlerinden Parmenides (MÖ 450) ise bilgi olarak aklı ön planda tutarken, duyuların yanıltıcı olduğunu söylemektedir.[718]

Ünlü düşünür Aristoteles, bilgi edinme aracı olarak gördüğü aklı, ruhun bir melekesi olarak görmektedir. Ona göre insan, akılla diğer varlıklardan öne çıkmıştır. Akıl, ruhun kendisiyle düşünüp anladığı bir melekedir. Akıl, bütün kavranabilirleri kabul eden özdür. Akıl ile mâkuller (akledilen nesne) arasında, hisseden süje ile hissedilen objeler arasında bir ilişki vardır. Akıl, sadece mâkulleri almaya yetenekli olmaktan başka bir özelliğe sahip değildir. Aklın objesi ister kuvve hâlinde ister fiil hâlinde olsun eşyada ve zihinde olanları kavrayabilenlerin bütünüdür. Aristo, aklı ikiye ayırır; birincisi pasif akıldır. Bu akıl, duyum ve imajlardakini alır. İkincisi faal akıldır ki kavranabilirleri kavrayan etken akıldır.[719]

Kur'ân'a göre akıl, insandaki algının, idrak etmenin, farkındalık meydana getirmenin, izanın ve anlayışın cevheri ve özüdür. Bu cevher, Allah'ın eşyaya tecellî ettiği ilim çerçevesinde hüküm ortaya koymaktadır. Allah, kitabında dört algı, idrak merkezi üzerinde hassasiyetle durarak insanlardan bunlarla akl edip hakikatlere varmayı istemektedir. Bu algılar; göz, kulak, kalp beynin muhakemesi olan akıldır. Akıl, bir nur/*aydınlanma* olduğu gibi, Allah'ın yarattığı en şerefli cevher ve varlıktır.[720] Çünkü akıl, ilmin kaynağı, esası ve doğuş yeridir.[721] Akıl, ilim ve hikmetin bilkuvve olarak bulunduğu yerdir. Aklın ilâhî vasfının ortaya çıkması için eğitimden geçmesi zorunludur.[722]

Allah'ın her sözünü dinleyip, en güzel olan bu sözlere uyarak hakikate ulaşmak gerçek akıl sahibi olmaktır.[723] Bu akıl, her türlü şüpheden, kirden, mâsivâdan uzak olan saf ve temiz akıldır. Kitabın tanımıyla "*ulu'l-elbâb*" olan akıldır. Aynı şekilde insan varlığının aslı olan şuur hâli, farkındalık ve idrak zindeliği akıl ya da kalp olarak tabir

---

[717]WilhemCapelle, Sokrates'ten Önce Felsefe, Çev. Oğuz Özgül, Pencere Yayınları, İstanbul 2011, s. 111-1136.

[718]Bertrand Russel, Batı Felsefesi Tarihi, İlya Yayınları, İzmir 2001, I, 78-79.

[719] Süleyman Hayri Bolay, Aristo Metafiziği ile Gazâlî Metafiziğinin Karşılaştırılması, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1986, s. 93-94.

[720]İbnü'l-Arabî, Fütûhât-ı Mekkiyye, Beyrut 1995, 5: 197.

[721]Gazâlî, İhyâ, 1: 118.

[722]Gazâlî, Mizânu'l-'amel, nşr. Süleyman Dünya (Kahire: 1964), 147.

[723]Zümer Suresi, 369/18.

edilir. Akıl farkında olmaktır; âtıl olanı anlayan faal hakikattir. Akıl, faal olma vasfını ilâhî cevher ve canlılığından almaktadır. Aynı şekilde akıl, Allah'ın insana üflediği "nefhâ-yı Rahmânî" ve Hz. Âdem'e eşyanın isimlerini veren "kelâm-ı Rabbânî"den bir hakikattir.[724]

İnsan, Allah'ın kendisine olan en büyük hediyesi olan hakikatin akıl olduğunu bilebilirse ve en değerli cevherlerden olan akılla Allah'ın yazılı ve dikili ayetleri üzerinde düşündüğünde Allah'ın kendi ayetlerinde insan için elzem ve gerekli olan her şeye açıklama getirdiğinin farkına varır. Allah'ın seksene yakın ayetle aklın önemine değinmesi ve aklın devreye girmesi için insandaki idrak duyularının açık tutulmasını dilemesi insanın hakikatlere gitmesinin yolu olarak görmesindedir. Yani insan kulağını, gözünü, kalbini ve diğer algı organlarını devreye sokmadan akl etmesi mümkün değildir.[725]

Allah, aklın yanı sıra kalbinde kendisinin gerçeklerini idrak etmede en az akıl kadar önemli olduğunu ifade etmektedir. "*Onlar, Kur'ân'ı düşünmezler mi yoksa kalpleri kilitli midir?*"[726] Allah, diğer taraftan da kalbi akl etmenin merkezi olarak göstermektedir:

"*Onunla akl etmeleri için onlara kalpler verdik*".[727]

Kısacası Allah'ın kendi nefhasında yarattığı ruh, insanın bedenine girdikten sonra bedenin bütün organları ruhun hâkimiyetine girer[728].

Kur'ânî aklın fonksiyonuna bakıldığında, Allah'ın hayatın kendisi olarak tanımladığı dini[729] insanlar arasında yanlış bir algıyla bilinen belli başlı bazı ibadetler olarak değil, yaratılan her şey ve Allah'tan peygamberler vasıtasıyla gelen tüm hakikatler üzerinde faaliyet gösteren bir hakikattir. Müslüman'daki akıl cevheri, bütün eşya üzerinde düşünerek, tefekkür ederek varlıktaki Allah bilgisini/hikmetini keşfederek O'nun dileğine göre bir hayat yaşamayı gaye edinir. Bu ilâhî akıl, Allah'ın kitabında açıkladığı ayetlerle kâinatta ve insanın kendi bedeninde mevcut olan Allah bilgisine göre yaşamayı "din/İslâm" olarak kabul etmektedir. Kur'ânî akıl insanlara, namazı, orucu, haccı, zekâtı, peygamberlere imanı, helâlı, haramı dinin/hayatın bir gereği olarak kabul ettiği gibi, insanın hayatı için de; sosyoloji, psikoloji, antropoloji, tıp, biyoloji, fizik, kimya, hukuk, tarih vb. diğer bütün ilimleri de aynı derecede gerekli ve farz olarak görmektedir. Ve Allah bütün bu ilimlerin ilk muallimi, ilk öğretmenidir. Zira Allah, insana bizzat kendisinin bilgi vererek örettiğini, bu bilgiden önce herhangi bir bilgiye sahip olmadığını açıkladığı gibi,[730] kendi bilgisinin dışındaki bilgilendirmelerin insanı gerçekten ziyade yanlışa götüreceğini açıkça beyan buyurmaktadır[731].

---

[724] William Chittick, Kozmos'taki Tek Hakikat, trc. Ömer Çolakoğlu, (İstanbul: Sufi Kitap, 2010), 69-70.
[725] Bakara Suresi, 2/171.
[726] Muhammed Suresi, 47/24.
[727]Hacc Suresi, 22/46.
[728] Ali Tenik, Tasavvufî Bilgi-Allah'ı Allah'la Tanımanın Hakikati-, Litera Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 125.
[729] Maide Suresi, 5/36.
[730] Bakara Suresi, 2/30-33.
[731]Âl-i İmrân Suresi, 3/85

2-Varlıkların Yaratılış Gerçeği

Allah, varlıkları dilediği şekilde farklı türlerde yaratmakta ve yarattığı varlıkları da farklı şekillerde çoğaltmaktadır. O, farklı türde ve sayısızca yarattığı varlıkları da yeryüzünün her tarafına yaymıştır.[732]Allah, yarattığı ve sürekli yaratmada olduğu bütün mevcudatın numunesini, nev'ini, rengini, cinsiyetini vb. her bir özelliğini belli ölçülere göre koymakta ve bu ölçüde de zerre kadar bir sapma meydana gelmemektedir. Bu hakikati de yazılı ayetlerinde açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü Allah yeri ve gökleri ve bunların içinde bulunan her şeyi birbirleriyle tam bir uyum içinde yaratmıştır. Allah'ın yaratışında kesinlikle bir aksaklık görülmez. Sürekli de bakılıp araştırılsa tekrar tekrar incelense bile hiçbir şekilde bir eksikliğin ya da sapmanın bulunmasısözkonusu değildir.[733] Varlıklardaki tür oluşumu, değişimi, dönüşümü de yine kendisinin dileğiyle gerçekleşmektedir. Bir canlıdan başka bir canlının ya da türün oluşumu da yine kendisinin koyduğu sebeplerle gerçekleşmektedir. Varlık türlerinin farklı oluşumları hakkında çeşitli teorik ve deneye dayalı teoriler ortaya koyanlar Allah'ın ayetinde ifade ettiği gibi, "*Hepsi bir araya gelse bile bir sinek yaratmaktan acizdirler"*[734]gerçeğine muhatap olan insanların, varlıkların türleri ve bu türlerden farklı türlerin çoğalması hakkında insanlara gerçek bilgiler vermesi söz konusu değildir.

Allah yarattığı her şeyi çift yaratarak varlık türünün çoğalmasını sağlarken diğer taraftan yarattığında herhangi bir eksiklik olmaması içinde bütün mevcudatı bir ölçüye göre yarattığı gibi, yarattığı her varlığı da güzel ve noksansız yaratmıştır.[735]Allah her canlının yaratılış ve türeyiş seyrinden haberdardır ve her konu O'nun bilgisi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Yani O, zerreden küreye her şeye hâkimdir.[736]

Öte taraftan Allah, her an bir yaratmadadır. Yarattığı her varlık O'nun belirlediği ölçüye göre hareket etmektedir. Şu hakikatte unutulmamalıdır ki, Allah bütün varlıklar için farklı ölçüler koymuştur. Her varlığın takip ettiği bir hayat çizgisi mevcuttur. Bir canlıdan başka bir tür oluşsa bile Allah o canlı üzerinde başka bir türün oluş ilkelerini de koymuş o varlığın oluşu bu ilâhî hakikatle gerçekleşmektedir.

Evrimciler varlık türlerinin çoğalmasını ya da herhangi bir tür çeşidinin farklı iklim ve çevre şartlarına maruz kaldığında bu varlık üzerindeki değişimleri kendilerince büyük bir başarının neticesi olarak görmektedirler. Mesela balıklarda yüzme keselerinin hava soluyan akciğerlere dönüştüğü kabul edilmektedir. Aynı şekilde bir canlının aynı organı zamanla farklı iki görevi yerine getirmektedir. Canlılardaki bu özellikleri ve gelişmeleri düşünerek, tefekkür ederek bunu bilimsel olarak insanlara sunmak çok güzeldir. Fakat asıl olan bu gerçeklerin ilk ortaya koyan gücün kişinin kim olduğunu ortaya konulup bu gerçeğin itiraf edilmesidir. İşte Darwin gibi insanlar ilk yaratılışa dokunmadan üzerinde düşünmeden sonradan sürekli ve kesintisiz oluşan ilâhî hakikatlerin kendi akıllarınca ortaya konduğunu iddia etmektedirler.

---

[732] Bakara Suresi, 2/164.
[733] Mülk Suresi, 67/3.
[734]Hacc Suresi, 22/73.
[735] Secde Suresi, 32/7.
[736]Hûd Suresi, 11/6.

Varlık türlerinin çeşitliliği, zenginliği ve her birinin farklı özelliklere sahip olduğu bir gerçektir. Sürekli yaratmada olan bir yaratıcı, her an farklı özelliklere sahip sayısız varlık yaratmaktadır. Sadece günümüz bilimi üç milyon böcek türünü, on beş bin sinek türünü tepit etmişse demek ki, varlıkların türeyişi Darwin vb. evrimci ve yaratılışçıların düşündüğünün çok ötesindedir. Onlar, türlerin çeşit ve benzerliklerini anlaşılmaz görmektedirler. Oysa Allah, her varlığı her türü kendi yaratılış ölçüsüne, çizgisine göre yaratmaktadır.

Pozitivist bir akıl ilâhî akılla bakmadığı sürece bu geçekleri kavraması mümkün değildir. Onlar, basit akıl çözümleriyle türlerin büyükten küçüğe doğru kendi içinde farklı bölünmelere gittiğini iddia etmektedirler.[737]

Türlerin değişimi üzerinde duranlar, ancak yarış atı ile koşum atını, tazı denilen av köpeğiyle samsuna denilen savaş köpeği cinsini örnek verirler.[738] Fakat o bilmez ki, Allah, her varlığı farklı bir karakter ve yapıda yaratmaktadır.

3-Düşünce Tarihinde Yaratma ve Türlerin Evrimi İlgili Bazı Görüşler

İlk Yunan düşünürlerinden olan Anaxagoras (C. 500-428 B. C.), hayatın suda başladığını, ilk canlının suda yaratıldığını söylemektedir.[739] Anaxagoras'tan sonra gelen birçok evrimcide kendisini taklit ederek varlık türlerinin suda çoğaldığını iddia etmektedirler. Bunlardan önce zaten Allah bütün canlıları sudan yarattığını birçok ayetinde açıklamaktadır.[740]

Daha sonraki dönemlere bakıldığında evrimci ve yaratılışçı düşünceyi savunanlar ilk dönem filozoflarının bu konudaki anlayışlarını hareket noktası kabul ederek düşüncelerini bu minval üzere şekillendirmişlerdir. Varlıkların yaratılmasıyla ilgili evrimcilerin ya da yaratılışçıların iddia etmiş oldukları düşünceler onların pozitivist aklı yorumları açısında anlaşılır bir konudur. Fakat İslâm kültürünün hâkim olduğu toplumlarda yetişen kişilerin evrimcilerle aynı düşünceleri paylaşmaları da ilginçtir. Bu konuda tarihsel süreçte İslâm kültürü içerisinde yetişen bazı önemli şahsiyetlerin evrimle ilgili düşüncelerine yer vermekte fayda vardır.

Modern kimyanın kurucusu olarak kabul edilen Câbir b. Hayyân (ö. 815), Hermetik düşünce geleneğinden etkilenerek "*Kendiliğinden oluşum*" fikrini kabul etmiştir. Câbir ilk düşünürler olan Sokrates ve Aristoteles gibi, canlı türlerin oluşumunu sıcaklık, kuruluk, soğukluk ve nemlilik gibi dört ilkeye/unsura bağlamaktadır. Ona göre Allah doğrudan bu prensipleri yaratmış; sonra da onlardan bitki, hayvan, maden ve insan gibi varlıkların oluşumunu ve türemesini dilemiştir. Câbir'in bu fikrinden birçok insan ve düşünce ekolu etkilenmiştir. Bunlardan bazıları; İhvânu's-safâ, İbn Sînâ, Fahreddîn er-Râzî, İbn Abî'l Hadîd, Muhammed b. Tâhir el-Hârisî, Eyyûb er-Ruhâvî İbnTufeyl, İbnu'n-Nefîs'tir.[741]

---

737 Charles Robert Darwin, Türlerin Kökeni, çev. Ömer Ünalan, Kor Kitap, İstanbul 2017, s. 80-81.
738Darwin, Türlerin Kökeni, s. 234.
739 Daniel W. Graham, "Anaxagoras", The Cambridge Dictionary of Philosophy, ed. Rabert Audi, Cambridge UniversityPress 1995. S. 24-25.
740Nûr Suresi, 24/45.
741 Mehmet Bayraktar, İslâm'da Evrimci Yaratılış Teorisi, Kitabiyat Yayınları, Ankara 2001, s. 34.

Meşhur kelam düşünürü Nazzâm (ö. 845)'da, ilk yaratılan bir varlık vardır, bu varlıktan uzun bir zaman zarfında evrimleşerek bitki, hayvan ve insan gibi türler oluşmuştur. O, ayrıca bütün varlıkların yaratılışının bir anda gerçekleştiğini, yani bütün canlı türlerinin bir tek çekirdekten oluştuğunu iddia eder.[742]

Nazzâm'ın öğrencisi olan Ebû Osman Amr b. Bahr el-Câhız (ö. 869) da, Nazzâm gibi, ilk yaratılışın Allah'ın hür iradesiyle yarattığı bir çekirdek varlıkla başladığını kabul etmektedir.[743] Fakat bu düşünürler acaba "Allah'ın *her an bir yaratılışta olduğu*"[744] gerçeğinin farkında değiller mi?

İhvânu's-safâ ve İbn Miskeveyh (ö. 1030) da Darwin'in den sekiz yüz elli yıl önce kendisinin ulaştığı bilgilere ve neticelere ulaşmışlardır. Onun için Batılı düşünürler onları, X. yüzyılın Darwin'i olarak değerlendirmişlerdir. Onlara göre, kâinatın esası olan küllî ruh, Allah'ın bütün varlık ana türlerini oluşturmaya kabiliyetli kıldığı ve ilk yarattığı bir güç bütün varlıkları tek tek yaratarak en sonunda da insanı yaratmıştır. Bu kozmolojik evrimle bütün varlık türleri belirlenmiş ve yaratılış sona ermiştir. Bunların evrim teorisine katkıları bilimsellikten ziyade teoriktir.[745]

İbnTufeyl (ö. 1185) gibi bazı düşünürler de, varlıkların türeyişinin birden olmadığını bu oluşun uzun bir süre aldığını söylemektedir. Ona göre zamanla ilk ana bitki türünden diğer bitki türleri, ana hayvan türünden diğer hayvan türlerinin, ana insan türünden de diğer insan türlerinin oluştuğunu iddia eder.[746]

İslâm kültür tarihinde canlı ve canlı türlerinin oluşumu ve çoğalmasıyla ilgili verdiğimiz bu örneklerden anlaşılıyor ki, bu düşünürler ve düşünce ekolleri direkt Allah'ın hükümlerinden ziyade kendi aklî mülahazalarına göre yorumda bulunmuşlardır. Buda tabiidir ki, Allah'ın hükümlerine muhalif bir yaklaşımdır.

Bu bilginlerden sonra Batı'da kendiliğinden oluş düşüncesi tartışılmış ilk olarak alman F. Burdach (ö. 1847), bu fikre "*heterogine*" ismini vererek kabul etmiş daha sonra Darwin (ö. 1882) gibi Batılı düşünürler bu teoriyi kabul ederek savunmuşlardır.[747]

Sonuç

Neticede, mevcut bütün varlıklar üzerinde düşünmek, onların yaratılışını, neden, niçin yaratıldıklarını ve her varlığın farklı özelliklerini bilmek düşünen insanlar için kaçınılmaz bir sorumluluktur. Yaratıcı, insanlardan yarattığı her varlık üzerinde düşünmeyi, o varlıklarda kendileri için hayati olan bilgiyi elde etmelerini önemle istemektedir, dilemektedir. O, çıplak gözle görünmeyen bir varlıktan en devasa varlığa kendi bilgisini nakış nakış işlemiş ve bu bilgiden de insanın faydalanmasını istemektedir. Bu yüzden insanları dikeyine, derinlemesine olan tefekküre çağırmaktadır. Hangi toplumda ve hangi kültürden yaşarlarsa yaşasın eğer insan Allah'ın verdiği akıl doğrultusunda kendi

[742]Ebû Osman Amr b. Bahr el-Câhız, Kitâbu'l-hayavân, nşr. Abdülselâm Hârûn, Kahire 1945, V, 10.
[743]Câhız, Kitâbu'l-hayavân, IV, 90.
[744]Rahman Suresi, 55/29.
[745]Bayraktar, İslâm'da Evrimci Yaratılış Teorisi, s. 69.
[746]S. S. Hawi, Islamic Naturalism and Mysticism, E. J. Brill, Leiden 1974, s. 105.
[747] Bayraktar, M. İslâm'da Evrimci Yaratılış Teorisi, s. 35.

düşüncesini oluşturup bu düşünceye göre bir hayat yaşamazsa, aklını başkasının yönlendirmesine bırakmıştır demektir.

İnsan kendine sunulan en önemli değer olan "ilâhî akıl" la hareket ederse, Allah'ın "*Akl edin, tefekkür edin*" hükümleriyle varlığa ve olaylara bakarsa işte o vakit her baktığı yerde ilâhî gerçekleri görür ve yaşar. Allah'ın sıklıkla "düşünün" dediği hakikati unutan ya da bunu fark edemeyenler varlık ve hadiseler üzerinde tefekkürü etmeyi başkasına bırakan tabidir ki nasıl düşüneceğini de bilemeyecektir.

Fakat o, yaratıcının kendisinde istediği "tefekkür" gerçeğini idrak ederse, varlık üzerinde evrimci ve yaratılışçıların düşündüğünün mislince düşünüp oradaki ilâhî bilgiyi algılayarak hem kendisi gerçekleri algılayacak hem de insanlara bunu aktarabilecektir.

BÖLÜM IV

EVRİMCİ GÖRÜŞÜN SORGULANMASI

SECTION IV
QUESTIONING THE EVOLUTIONIST VIEW

YARATILIŞI ANLAMADA *"LOGICAL REASONING"* YÖNTEMLERİNİN YERİ

Prof. Dr. Nevzat TARHAN
ÜsküdarÜniversitesi, İstanbul
nevzat.tarhan@uskudar.edu.tr

Özet

Bir şeyi anlamak için karşıtı ile kıyas yapmak temel kolaylaştırıcıdır. Bu sebeple iki karşıt görüş olan Tesadüfî ve Tasarımsal varoluşu anlamamızda zihnin mantıksal akıl yürütme yöntemi "Logical Reasoning" den yardım almaya çalışan bir sunum önemli idi. Evrimci bakış varlıklarda balıktan sürüngene, sürüngenden insana kadar bir benzerlik zincirinin olmasını evrimin en büyük delili olarak sunar. Tasarımsal varoluş ise bütün evrenin tek bir usta elinden çıktığı sonucunun delil olarak sunar. Bu sunum özellikle türlerin ilk varoluşları için bir dış iradenin olması gerektiğinin en akla yakın seçenek olduğunu akıl yürütme yöntemleri ile açıklamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Mantıksal akıl yürütme, Transgenetik, Yaratılış.

Logical Reasoning Method in Understanding

Abstract

The comparison method is a basic facilitator in understanding anything. For this reason, it was important to use "Logical Reasoning" method in understanding of two opposite view which incidental evolution and intelligent design entity. Similarities chain among living creatures from fishes to reptiles and to human being are suggesting as the biggest evidence for evolution by the evolutional view. Whereas, intelligent design view suggest that this similarity evidence shows that all universe are created by the only God (Allah). This submition is trying to explain by "Logical Reasoning" methods that the most logical option is necessity

of the existence of an external willpower for especially the first entities of living creatures.

Key words: Evolutin, transgenetic, creation

Giriş

Daha önce yaratılış mevzuu inanç konusu kabul ediliyordu. Bilimsel bir kategori olarak görülmüyordu. Laboratuvara girmeyen, deney ve gözlemle ilgisi olmayan sadece sosyal bir bilim deniyordu. Hatta din için konuşulurken, din sosyal bir ihtiyaç gibi konuşuluyordu. Aslında bu dini, belli bir alana hapsetmek yanlıştı. Din sadece, sosyal bir alan değil, bir varoluş alanı. Din varoluşa ait bir ihtiyaçtır. Varoluşu, hayatın anlamını anlamak için insan var. Genetik olarak insan incelendiği zaman onu diğer canlılardan ayıran 4 tane metakognitif genin olduğunu görürüz. Metabilişsel gen olarak da geçiyor bu 4 gen. Bu genlerin birisinin özelliği **anlamlılık** geni. İnsan dışında hiçbir canlı "Neden?" sorusunu sormuyor. Hayvan her olaya aynı tepkiyi, aynı davranışı veriyor. İnsan ise her olaya farklı tepki veriyor. Peki bu neden? Çünkü insanda özgür irade var. Anlam arayışı insanda metabilişsel özellik olarak önemli bir özellik. Diğer bir özellik insanda **yeniliği arama** geni var. Evini 1000 sene önceki insan gibi yapmıyor, ama karınca, örümcek 1000 sene sonrada aynı evi yapıyor. İnsanın içinde insanlıktaki yeniliği arama geni olduğu için tekâmül var.

Diğer gen **zaman** kavramıyla ilgili. Gelmiş ve geçmişi insan dışında diğer varlıklar sorgulamıyor. Diğer varlıklar; "*Gelecekte çocuklarıma ne olacak?"* sorusunu sormuyor.

Dördüncüsü de ölümle ilgili, **ölüm bilinci**yle ilgili genetik kod. Bunlar üzerinde çalışılıyor ve bunların olduğuyla ilgili çeşitli deliller birikti. Böyle bir durumda insan dini, sosyal bir insanı rahatlatan, mutlu etmeye çalışan alan olarak tutuyor. Hâlbuki insanın varoluşunu açıklayan, yaratılışa anlam katan, hayatın anlamıyla ilgili konular bilimin menzili içerisindedir.

Bilimde hakikati aramak üzerine 4 yöntem var. Birincisi **deney ve gözlem** pozitif bilim. İkincisi **akıl yürütme** yöntemleri nedensellik ilişkisi. Üçüncüsü **sezgiler.** Bazı insanlarda sezgiler ayrı bir öneme sahiptir. Hatta "Sezginin nörobiyolojisi" diye çalışmalar var. Sezgilerle hakikati buluyorlar.

Dördüncüsü de **inançlar.** İlk üç yoldan sonuçları bulamazsa kişi inançla buluyor (Tablo 1).

Tablo 1
Gerçeğe ulaşmak için 4 yol;

1- Deney Gözlem,

2- Akil Yürütme
3- Sezgiler,
4- İnançlar

Hakikat aramayı deney ve gözleme indirgeyerek evrenin sınırlarını çözmede mümkün değil. O halde akıl yürütme yöntemleri, bilimin menzilinde. Neden menzilinde? Teorik fizik böyle çıktı. Teorik fizikte ilk başta; "*Parçacık fiziği olması gerekiyor*" dediler. Nükleer fizikle uğraşanlar, teorik olarak buldular. MR cihazı bundan 30-40 yıl sonra çıktı. MR cihazı teorik fiziğin ete kemiğe bürünmüş şekli. Teorik olarak elektronların dönmesinin, ete kemiğe bürünme şekli MR olarak çıktı. Teorik olarak çıkıp bilimsel olarak ispatlandı. Akıl yürütme yöntemleri bu sebeple bilimin en önemli yöntemleri. Psikiyatride de bunu kullanıyoruz. **Logical reasoning** yöntemiyle kişinin karar vermesi, dikkatini koruması, belleği, bununla ilgili görme, işitme ve hafıza süreçlerini test eden yöntem. Bu yöntemler yaratılışı anlamada kullanılabilir (Tablo2).

Tablo 2

- *"Reasoning", Muhakeme,* mantıkî akıl yürütme nedir?
- *Doğru düşünmenin kuralları.*
- Tanımlama, Postulat (önerme), Teorem, Akıl yürütme ve ispatlama.
- Nedensellik, farklılık, benzerlik, zamanlama, sıralama, plânlama, analiz etme, yorumlama, soyutlama kaabiliyeti (abilty).

1-Mantıksal Akıl Yürütmede Beynin Bölgeleri

Beynin ön bölgesi dikkat verme, sürdürme, dikkatin yönlendirilmesi kısa orta sürekli işleyen bellek, sabır, planlama, tasarlama, yargılama, tepki kontrolü, düzenli olma, kendini kontrol etme, sorunları çözme, ayrıntılı düşünme, gelecekle ilgili öngörüde bulunma, hatalardan ders çıkarma, duyguları anlama ve ifade etme. Empati kurma, sağduyu, moral, bütün bunlar beynin ön bölgesinin özelliği.

Literatürde Elliot diye bir vaka var. Sinirbilimde üzerinde durulan bu vakada ABD'de başarılı bir avukatı konu alıyor. Çok başarılı, evi, arabası, yatı…vs. var. 40 yaşları civarında birden kişilik değişimi yaşıyor bu kişi. Davaları kaçırıyor, işe gitmiyor..vs. Tembel tembel yatıyor bir müddet sonra bir problemi için doktora gidiyor, MR çekiliyor. Beyninin ön bölgesinde mandalin büyüklüğünde tümör çıkıyor. Bu tümör çıkarıldıktan sonra kişiliği biraz toparlıyor. Fakat kişilik değişimini beyninin ön bölgesindeki hasarın yaptığı ortaya çıkıyor.

2-Soyut Düşünce, Kavramsal Düşünce, Sembolik Düşünce

Soyut düşünce, kavramsal düşünce ve sembolik düşüncelerle beynin arasında bir nedensellik ilişkisi var. 1850'lerde demiryolu ustası dinamitle tüneli açıyor. Bir gün tam demiri yerleştirirken dinamit patlıyor, demir bir gözünden giriyor beynine hasar vererek çıkıyor. Kişi bayılıyor, bir gözünü de kaybediyor. Epilepsi hastalığı yaşıyor, bilinci daha sonra açılıyor, kişi düzeliyor, eli ayağı tutuyor. Ama kişiliği değişiyor. O disiplinli olan adam milletin içinde geğirmeye, sulu sulu şakalar yapmaya başlıyor. Eve geç geliyor, geç uyuyor ve tamamen kişiliği değişiyor. Literatürdeki bu vakalar birleşince "*Acaba* ***beynin sessiz bölgesi*** *diye bilinen bölge, bizim davranışlarımızla, ahlakımızla, kişiliğimizle ilgili bir bölge mi?"* diye araştırılıyor. Aslında beynimiz sessiz değil, bilinçdışı çalışıyor. Bilinçdışı, bilinçaltı dediğimiz duruma örtülü bellek diyoruz. Bilgisayar gibi düşünürsek, bilgisayarda nasıl sistem dosyaları çalışır, aynı beynimizde de bizden habersiz çalışıyor. Bu özellikler insanı diğer canlılardan farklı bir tür olarak ortaya koyuyor.

3-Akıl Yürütme Yöntemleri, Delile Dayalı İnanç

Beyin özelliklerimiz, evrim teorisinin tesadüfi varoluşu savunan tezini de çürütüyor. Bir insan, nasıl kavramsal, düşünce, sembolik düşünce olarak nasıl tesadüflerle ortaya çıkabilir? Bu fizik kanunlarına göre açıklanamıyor. Bu sebeple bu şu anda DNA gibi sebep sonuç ilişkisi kuramadıkları bir alan. Bu sebeple mantıksal akıl yürüten bir beyin var. Diğer canlılarda bu mantıksal akıl yürütme logical reasoning ile ilgili bir özellik yok. Şimdi mantıksal akıl yürütmede kıyaslanmış, şu ana kadar bilinen 4 tane yöntem var.

Tümdengelim ya da **dedüksiyon** yöntemi, **analiz** de denebilir. Müessirden esere, ateşten dumana. Tümdengelim dağın arkasında bir ateş var, fakat siz ateşi görmüyorsunuz dumanı görüyorsunuz, ama akıl yürütmeyle diyorsunuz ki, "*Orada duman çıktığına göre ateş olmayan yerden duman çıkmaz*", ama; ateşi görmediğiniz halde dumanı görüyorsunuz. Birisi, "*Ateşi ben görmedim*" derse, "*Ateş olmayan yerden duman çıkmaz*" diyorsunuz. Bu ateşin olduğunun delilidir. Bu durumda, "*Ateş yok*" diyemezsiniz.

Diğeri **tümevarım** yöntemi. Aristo'nun geliştirdiği yöntem sadece **indüksiyon** yöntemiydi. İndüksiyon yöntemine bir örnek tablo 3'de görülen sineği inceleyerek yaratılışı ve varoluşu anlamayı gösterebiliriz. İndüksiyon yöntemi Aristo'dan sonra anlaşıldı.

Tablo 3

Delile Dayalılık Temelleri

Şekil. Sinek gözü (https://www.google.com.tr/search?q=Sinek+g%C3%B6z+yap%C4%B1s%C4%B1).

Mantıksal muhakeme+Evrendeki kanıtlar+İlahi öğretiler= Yaratılış Gerçeği

Sıradan bir sinek özelliklerini irdeleyiniz. Saniyede 500 defa kanat çırpıyor, 8000 petek gözü ve merceği var. DNA'sında bu özellikler yazılı, sadece bir kaç hafta yaşıyor, kâinatta ne işe yarıyor?

Abduksiyon sonradan çıktı, kiplik mantığı 1920'lerde gündeme girdi. Tümevarım, indüksiyon, istikra, bürhan-ı inni, eserden müessire, dumandan ateşe mantık silsilesi. Sonuçtan hareket ederek sebeple bağlantı kurabilmek. Diğerinde ise, sebepten sonuça ulaşmak ve onunla bağlantı kurabilmek var. Birincisinde ateşten dumana, diğerinde dumandan ateşe bağlantı kurarak sonuç çıkarma metodu (Tablo 4,5).

Tablo 4

Akil Yürütme Yöntemleri

1. **Numerical Reasoning.** Sayısal akıl yürütme, ardıllık ilişkisi kaabiliyeti ile ilgili akıl yürütme.
2. **Logical Reasoning**. Mantıksal düşünme ve analiz etme kaabiliyeti ile ilgili akıl yürütme,
3. **Nonverbal Reasoning**. Görmeye ve şekle dayalı bilgiyi analiz etme kaabiliyeti ile ilgili akıl yürütmedir. Büyüklük, renk, biçim ilişkisini ifade eder.
4. **Verbal Reasoning**. Sözel akıl yürütme. Yazılı bilgiyi analiz etme ve yorumlama kaabiliyeti ile ilgili akıl yürütmedir.

Tablo 5

"Logical reasoning" Mantıksal akıl yürütme

1. Tümdengelim, Dedüksiyon, Analiz, Bürhan-ı Limni, Ta'lil, Müessirden esere, sonuçtan sebebe, *"Ateşin dumana delil olması"*
2. Tümevarım, İndüksiyon, İstikra, Bürhan-ı İnni, Eserden müessire, sebepten sonuca, *"Dumanın ateşe delil olması"*
3. Kıyas, Abduksiyon, Analoji, Syllogism, Küçüköncülden büyüköncüle işaret. *Trafik kazası haberinin doğruluğu"*
4. Modern Mantık, Kiplik Mantığı, Modalite mantığıdır. Bilgisayar ve teorik fiziği çıkarmıştır. 1920'lerde tanımlandı.

Mantıkla Matematiğin nikahı gerçekleşti, Bilişim çağı başladı (Bernard Russel).

Yaşanılan evren'den doğruluk değeri taşıyan mümkün veya muhtemel evreni hesaba katarak önerme yapar.

Bir kimsenin ateşi gördüğü zaman dumanın olmasını mantıkî olarak çıkardığı gibi, bunun tersi de mümkündür. Yani, dumanı gördüğü zaman ateşin varlığına hükmeder. Sonuçları gördüğü zaman sebebini anlayabilmek, birincisi sebebini anlamak, diğeri ise bunun tersi olarak nedensellik bağı kurabilmek.

Tümdengelim, tümevarım olarak dedüksiyonu akılda tutmak için dedüksiyon, yani didiklemek gibi tüme bakıyorsunuz. Bir esere onu inceleyerek oradan sonuçları anlamaya çalışıyorsunuz.

Tümden gelimde ateşi görüyorsunuz ve ateşle duman arasında bağlantı kuruyorsunuz. Ama tümevarımda sonuca, yani esere bakıyorsunuz. Bununla bağlantılı kurarak müessiri buluyorsunuz. Biri özelden genele, diğeri genelden özele.

Diğer yöntem ise kıyas, abduksiyon veya analoji yöntemi olarak adlandırılıyor. Küçük öncülleri düşünerek büyük öncülleri anlamaya dayanıyor. Mesela Şanlıurfa'nın merkezinden birisi geldi, "*Orada büyük bir kaza oldu, 2 kişi öldü"* dedi! Ona inanabilirsiniz de inanmayabilirsiniz de… 10 dakika sonra bir başkası gelip, *"Kaza oldu, 2 kişi öldü*" dedi. Bir üçüncü kişi de gelip aynı şeyi söyledi… Artık sizin orada kaza olduğundan şüpheniz kalmaz. Birbirinden bağımsız birkaç kişi bunu söylediği zaman hiçbir şüpheniz kalmaz, kaza olmuştur.

İşte böyle bazı küçük öncüllerden hareket ederek büyük öncülü anlamak mümkün oluyor. Buna **abdüksiyon, analoji** veya **kıyas** metodu deniyor. Bu şekilde hakikati varmak, yani akıl yürüterek doğruya, gerçeğe ulaşmak mümkün oluyor.

Analoji yöntemine örnek olarak Tablo 6'da ifade edilen Anne karnındaki iki çocuğun diyaloğunu verebiliriz.

Tablo 6

İki Bebeğin Diyalogu (Analoji örneği)

Anne karnında iki bebek *doğum sonrası hayatı analiz* ediyorlar.

Birincisi;

-Kol, bacak, göz, ağız, kulak burada gerekmiyor? Sonrası olmalı.

İkincisi;

-Hayır, her şey burada ben görmediğime inanmam.

Birincisi;

-Bizi besleyen biri var, göbek bağımız var, bir anne olmalı.

İkincisi;

-Görmüyorum, olsaydı görürdüm, rahatım iyi ilgilenmem.

Birincisi;

-Ortada bir sessizlik olduğunda bir şarkı duyuyorum, beni seven birisi var, hissediyorum.

İkincisi;

-Bunlar tesadüf hayal görüyorsun.

Birincisi;

-Buradan çıkacağız. Görmüyorum ama bir hayatın varlığını hissediyorum. Bir hayatın olma ihtimali olmama ihtimalinden daha yüksek.

İkincisi;

-Doğru. Buranın sonrası yoksa bu hayatın bir anlamı olmaz ki?

Diğer yöntem de kiplik mantığı yöntemidir. Buna modern mantık da deniyor. Bu 1925-26'larda tanımlandı. Kiplik mantığına göre hakikati bulma yöntemi şöyle: Şimdi diyelim İstanbul'da oturuyorsunuz, 1999 depremi olmuş. Şu anda deprem olma ihtimali muhtemel mi mümkün mü? Mümkün ama muhtemel değil. Çünkü muhtemel olsa sokakta yatmanız lazım, çadır kurmanız lazım, yakın tehlike ama mümkün! Uzak tehlike, zayıf bir ihtimal yani çok zayıf bir tehlike için çadır kurmayı düşünmezseniz. Bir meseleyi analiz ederken bu hangi evren olduğuna bakarak analizi yapılır. Varoluşta da bu şekilde bu kiplik mantığına göre hareket ediliyor, bu şekilde akıl yürüterek varoluşu anlayabilir miyiz?

Önceden mantıksal akıl yürütmeyi söylemem lazım ki, size bunun mantığını açıklayabileyim. Şimdi zekâ ve muhakeme testleri bizim bu akıl yürütme yöntemlerini kullanarak geliştirilmiş bir analiz sistemi var. Bilgisayarlı modüller şeklinde kullanılıyor. SPM, COG denilen ya da dikkat testleri var NVLT dediğimiz sözel olmayan öğrenme testi, DAUF uzun süreli dikkat testi, WISC-R ve WaisInt…vs. Bunlar hepsi akıl, zeka, dikkat ve karar verme süreçlerinin hangi süreçte odaklanma nedensellik, farklılık, benzerlik ilişkisi zamanla sıralama

soyutlama bütün bunları ölçen testler. CAS, Tova, Moxo testleri dikkat testlerini gösteren testler. Bunlar günlük pratikte kullandığımız testler. Bir kişinin zekâ ve muhakeme gücünü ölçmeyle ilgili.

Bu testler şu bağlamda önemli. Bunu kullanabilme becerisi insanda var. Hayvana bir zekâ testi yapamazsınız. Muhakeme testi yapamazsın. Hayvanlarda zihin teorisi yoktur. İnsanda var sadece. Hatta insanda teori teorisi de var. Zihin teorisinde, birisinin elini cebine götürdüğü zaman düşünürüz ki anahtarını çıkarıyor, düşünürüz arabasının yanına giderken elini cebine götürdüğü zaman onun ne yapacağıyla ilgili varsayım üretirsiniz. Bu zihin teorisidir. Mesela otistiklerde bu yoktur. Otistik sadece gördüğüne inanır. Hayvanda da bu yoktur. Hayvan da gördüğüne inanır.

Bir de teori teorisi var, karşı taraftaki insanın ne düşündüğünü de düşünür. Buna teori teorisi denir. Bütün bunlar insan beynindeki özellikler, bu özellikler nedeniyle insan zihin teorisi yapan, otistik olan ile olmayanı ayıran durumdur. Otistikler yemek, içmek, üremek dışında bir fonksiyonu olmayan bireylerdir. Hastalık haline getiriyor kişiyi, soyut düşünce üretemeyen kişiler ortaya çıkıyor bu hastalıkla. Bu özellikle insanda var. Bu akıl yürütme özelliği neden insanda var da diğer canlılarda yok? Bu insanın varoluşunu anlama özelliğidir. Bu genetik olarak insanda kodlanmıştır (Tablo 7,8,9).

Tablo 7

Zihin teorisi (Theory Of Mind)

Akıl yürütme olarak,

1-Başkalarının zihni durumları ve düşünceleri hakkında tahminler yapabilme.

2-Kendimiz dışındaki bireylerin zihni hakkında kendimizle ilinti kurup kuram oluşturabilme.

3-Düşünce hakkında düşünme yeteneğini ihtiva eder (Jarrold, Carruthers, Smith ve Boucher, 1994).

Tablo 8

- **Zekâ ve Muhakeme Testleri (Viyana Test Sistemi, Bilgisayarlı Modül)**
- SPM, COG
- NVLT, DAUF
- WISC-R, WAİS İNT.
- CAS, TOVA, MOXO
- Bu testler: Odaklanma, Nedensellik, Farklılık-Benzerlik, Zamanlama, Sıralama, Soyutlamayı ölçer.

4-Varoluş Hipotezleri

Tesadüfi varoluş hipotezi: "*Her şey tesadüfen var oldu*" diyen, kâinatın otonomisi hipotezi. Burada tabiat üretiyor. Yağmuru tabiat üretiyor. Tabiata tanrısallık yükleyen hipotez.

Diğeri kuralların hâkimiyeti hipotezi: Bu hipotezde kurallara kudret verilir. Yani kurallar kanun gibi yazılı metindir. Kurallara güç verdiğimiz zaman bu hipotezi savunmuş oluyoruz.

Tasarıma dayalı varoluş hipotezi. Yukarıdaki hipotezlerin dışında ise tasarıma dayalı varoluş hipotezi söz konusudur.

Bu hipotezleri nasıl analiz edebiliriz? Tesadüfî varoluş hipotezini savunanlar şöyle söylüyor: Çok tanrılı dinler vardı, sonra insan evrimleşti, tek tanrılı dinler çıktı ortaya. Bu evrimleşme devam etti ve sonunda artık *"İnsanın tanrıya ihtiyacı yok*" dendi. Hatta Nietzsche şöyle söylüyordu: *"Tanrı öldü"*. Time Dergisi de, bu felsefeci ölünce şöyle yazmıştı: "*Nietzsche öldü, tanrı da öldü"*.

Ölüme çare bulamadığına göre, Nietzsche teorisi geçerli değil demek ki. Bu pozitivist felsefe taraftarları 200 sene önce; "*Tanrıya ihtiyacımız yok*" dedi ve bu dönem halende devam ediyor. 20. Yüzyılda dâhil tanrıyla uğraşmak bilimsel alanın dışına çıkmak olarak düşünüldü.

Biz şu anda bilim dünyasında bu kongreyi yaparak, tesadüfe, tabiata ve kurallara dayalı varoluş hipotezlerinin karşısına tasarıma dayalı yaratılışı ayrı bir hipotez olarak ortaya koyacağız ve bu hipotezin artık teori haline dönüşmesinin delillerini toplayacağız. Tasarıma dayalı yaratılışın nasıl ve kimin tarafından yapıldığı ile ilgili argümanları teori haline getireceğiz.

Tablo 9

Varoluş Hipotezleri

1-Tesadüfi Varoluş Hipotezi

2-Evrenin Otonomisi Hipotezi

3-Kuralların Hâkimiyeti Hipotezi

4-Tasarıma Dayalı Varoluş (Tanrı) Hipotezi

Tablo 10

Olmayana Ergi Yöntemi

- **Sebr ve Taksim** de denilen bu yöntemde muhtemel nedensellik bağlarını belirleyip üçünün olamayacağı ispatlandığında dördüncünün kesin olduğu anlaşılır.
- Dağın tepesine daha önce çıkılmıştır. Buraya çıkmak için dört yolun olduğu ileri sürülmektedir. Bir dağcı üç yolun kapalı olduğunu ve

oralardan tepeye çıkılamayacağını gösterirse, dördüncü yolla oraya çıkılacağı anlaşılır.

İşte aynen bunun gibi, kâinatta varoluşu açıklayan teorilerin yanlışlığı akıl yürütme yöntemleri ile çürütülürse, dördüncü yol olan**“ Bir dış düzenleyicinin varlığı**” ispatlanmış olur.

4.1-Tesadüfî Varoluş İhtimal Hesaplarına Göre İmkân Dışıdır

Tesadüfî varoluş hipotezinde ihtimal hesaplama var, ne zaman öleceğini biliyor. DNA’nın ömrünün ne kadar olduğunu biliyor. DNA’nın yapısına baktığımızda bunu ancak bütün kâinatı bilenin yapabileceği anlaşılıyor (Tablo 11).

Tablo 11

Somut Soyut Düşünce Farkı (Abstrac reasoning)

Somut düşünen elmanın içinde çekirdeği görür. Soyut düşünen çekirdeğin içindeki elmayı görür, Evrene bu gözle baktığımızda görünmeyen gerçekleri akıl gözüyle görmüş oluruz.

Şekil. Elma resmi ve çekirdeği. (https://www.google.com.tr/search?q=Elma+%C5%9Fekli+ve+i%C3%A7indeki+%C3%A7ekirde%C4%9Fi&rlz=1)

Tıpkı ışığa baktığınızda bunun güneşten geldiği hükmünü çıkarmak gibi. Işığa bakıyorsunuz ışığı görünce güneşi görmeseniz de bunun bir güneşten veya benzer bir kaynaktan geldiğine hükmediyorsunuz.

Bir şey hem mükemmel, hem estetik, hem ucuz, hem çabuk ve aynı anda var oluyor. Sen bir müteahhite gitsen, “*Bir binayı, yukarıda sayılan özelliklerde, yani hem her yönüyle en güzel ve en mükemmel ve en ucuz ve hem de bir anda yapılacak desen*” kovar seni. Hâlbuki bütün kâinat hem her yönüyle en mükemmel ve hem de bir anda yaratılmış. Diğer taraftan kâinatın otonomisi entropi yasası da bir dış düzenleyiciyi gerektiriyor.

Bir bardağa suyu koyuyorsunuz. Isıtmazsanız soğuyor. Ya da bahçenizi ekip biçmiyorsanız, bakmıyorsanız bahçenizi ot kaplıyor. Entropi yükseldikçe dağılmaya gidiyor. Mükemmelden dağılmaya doğru gidiyor. O yüzden kâinatın devam etmesi için sürekli kontrol lazım. Bahçenin düzgün olması için, nasıl kontrol lazımsa, evrende de bir yaratıcı olması gerekiyor.

Masanın varlığı ne kadar kesinse akıl yürütme yöntemiyle Allah'ın varlığı da o kadar kesindir. Peygamberin olması da abdüksiyon yasasına giriyor. Peygamber yanlış yapmaz, yanlışım varsa göstersinler. Mahvoluncaya kadar savaşırım diyor (Tablo 12)

Tablo 12
Abduksiyon Yasası Görünmeyen Gerçekliği Öngörür

- **Abduksiyon yasası** ile Kitabı Mübin (Görünen gerçeklik) varsa İmamı Mübin (ilim, emir) yani görünmeyen gerçeklik de vardır.
- **Peygamberin iddiası**
- Yanlışımı bulunuz (Kur'an-ı Kerim'de) veya sizinle mahvoluncaya kadar cihad edeceğim. Hâlbuki bunlar harbi ve perişaniyeti ve hicreti tercih ettiler. Yanlışımı bulamadılar, bir yanlış bulunsaydı, onlar kurtulurlardı (Tartışmak yerine kaçmayı tercih ettiler) (Nursi Mektubat 236).
- **Abduksiyon yasası** seçmeli kıyasa göre;
- 1. Önerme "Peygamber yanlış yapmaz."
- 2.Önerme "Yanlışım varsa göstersinler" iddiası.
- 3. Önerme "Mahvoluncaya kadar savaşa hazırım."

Zihin Teorileri

Soru: Mantıksal akıl yürütmeyle ilgili insanın diğer hayvanlardan farklı olan noktası bununla ilgili bir gen bölgesi ve ya beyinde lob var mı yok mu? Maymunlarda böyle bir şey var mı? Biz eğer onu çürüteceksek elimizde bir veri olması gerekiyor.

Diğer sorum da zihinsel teoriyle teori teorisi arasında bir fark göremedim.

Cevap: İkinci sorundan gideyim. Zihin teorisinde bir kimsenin ne yapacağı ile ilgili bir tahminde bulunuyorsun. Mesela arabaya giderken elini cebine attığında; "*Anahtarı çıkaracak*" diyorsun, ama teori teorisinde karşı tarafla konuşurken onun ne düşündüğünü de düşünüyorsun. Kendi fikrini söylerken karşındakinin ne düşündüğünü söylüyorsun. Birinde düşünce hakkında düşünce var, birinde davranış hakkında düşünce var. Burada düşünce hakkında düşünmek ayrı bir kavram. Birinde davranışı düşünüyorsun, diğerinde düşünceyi düşünüyorsun (Tablo 5).

Zihin Bilinç Ayırımı

Soru: Zihin ve bilinç aynı mı beynin neresinde bilebiliyor muyuz?

Cevap: Şimdi zihinle bilinç aynı değil tabi. Daha önce zihin ayrı beden ayrı deniyordu. Şimdi zihinle bedenin birbiriyle konuştuğu anlaşıldı. Zihin beynimizin fonksiyonu. Beynin ön bölgesi beynin mantıksal düşünceyle ilgili bölgesi. Bu bölge çıkarıldığı zaman insan ot gibi zombi gibi oluyor. Eli ayağı tutuyor her şeyi çalışıyor hayvansı özellikleri var ama insansıl özellikleri yok. Bu beynin ön bölgesi çıkarılan insanlarda. Bilinçte şu anda çalışmalar var bilincin bir holografik yapı olduğu kuantum dinamiği içerisinde bir üst beynin olduğu, beynin üzerinde kuantum beyin olduğu, insanın ruhla bağlantıyı kuran beynin olduğu tezleri var. Bu elektro manyetik tezler bunun için bu kongrede fizikçilerde olmalı, kuantumda konuşulmalı, tartışılmalı, biyologlarla beraber fizikçilerle tıpçıların tartıştığı bir kongre olmalı (Tablo 13).

Tablo 13

- **Evren Madde Tabanlı Mı Enerji Tabanlı Mı?**
- Teorik fiziğin buluşu. Kuantum Dinamiği'ne göre her maddenin dalga özelliği var. Önce proje sonar eser, yani **önce soyut bilgi, sonra somut bilgi**. Kuantum diayalektik materyalizmi çürütmüştür.
- Kuantum dinamiğine göre;
- 1- İnsan bilinçli gözlemci,
- 2- Evrende her şey hem var hem yok,
- 3- Gözlemlerken var gözlemlemezken yok.
- 4- Her şey dijital formata çevrilebilir.

5-Beyinde karar vermeden önce elektrik sinyali başlıyor.

Tablo 14

Tesadüfî Varoluş Hipotezi

- ÇokTanrılı Dinler vardı,
- TekTanrılı Dinlere evrimleşti.
- Şimdi Tanrıya ihtiyaç kalmadı.
- Tesadüfî varoluş-Yaşam Mücadelesi-Doğal Ayıklanma-Güçlünün ayakta kalması.
- İhtimal Hesapları 10 üzeri 50 üzerinde ihtimal nedeniyle kendi kendine varoluşun ihtimal dışında olduğunu öngörüyor.

Tablo 15

- **Tesadüfî Varoluş Mümkün Mü?**
- Kiplik Mantığına göre. Mümkün, muhtemel ve vaki evren hesaplarına göre
- DNA ya baktığımızda bunu ancak bütün evreni bilen yapabilir. Tıpkı ışığa baktığımızda bunun güneşten gelmesini çıkarmak gibi (Determinizm ilkesi)
- Bilinçli düzenleyici zorunludur. Çünkü ihtimal hesaplarına göre bir şeyin tesadüfen olması imkânsızdır.
- Bir şeyin hem mükemmel, hem estetik, hem çabuk hem de ucuz ve aynı anda var olması dedüksiyon yasasına zıddır, yani imkânsızdır. Işığın güneşine varlığına delil olması gibi

Tablo 16

Evrenin Otonomisi Mümkün Mü?

- Entropi yasası dış düzenleyicinin zaruri olması gerektiğini gösteriyor.
- Karbon, oksijen, hidrojen ve azot gibi inorganik maddelerde bilinç yoktur. Bilinç taşımayan canlıların bilinçli bir nesne oluşturması taş ve toprağın kendiliğinden saray haline gelmesi kadar muhakeme dışıdır. **Indüksiyon yasasına** aykırıdır.
- Bir taburun oluşması, toplanması, yönetilmesi için insanoğlu taburun yarısı kadar görevli çalıştırıyor.

Gerçek Yaratıcı tasavvuru, Yaratan'ın ortağı olmamasını öngörür.

- Bir takımda aynı anda iki kaptan ve bir köyde aynı anda iki muhtar olması hikmetin, iradenin, gücün, ilmin mutlak olmadığını, sınırların olduğunu gösterir. Bu durum sürdürülebilir değildir.
- **Exclusion (Hulfihıyas) yasasına aykırı.** İspat edilecek bir şeyin karşıt halinin yanlışlığını göstererek ispatlar.

Kaynaklar

Cevizci A.: Felsefe Ansiklopedisi 1-2-3, Babil Yay.,2005, Ankara

Freud, S. : Totem and Taboo, Norton, 1990, New York

Tarhan, N. : İnanç Psikolojisi, Akıl, Beyin, İnanç üçgeninde insanoğlu. Timaş Yay. 2009, İstanbul.

Tarhan, N. : Akıldan Kalbe Yolculuk, Bediüzzaman Modeli, Nesi Yay. 2012, İstanbul.

TÜRLER ARASI EVRİME KARŞI BİYOLOJİK ENGELLER

Prof. Dr. İsmail KOCAÇALIŞKAN
Yıldız Teknik Üniversitesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü, İstanbul.
ikocacaliskan@gmail.com

Özet

Evrim (Evolüsyon) kelimesini değişim olarak kabul edersek, çok geniş bir çerçeve oluşturur. Bu temelde değişim konusundaki tartışma değişimin var olup olmadığı hususunda değil, nasıl olduğu hususundadır. Çünkü canlı cansız evrende bir değişim olduğu görülen ve bilinen bir gerçektir. Değişimin nasıl olduğu hususundaki sorunun cevabında geçmişten günümüze üç ana görüş ortaya çıkmıştır. Birisi tesadüfçü evrim görüşü, diğeri yaratılışçı evrim görüşü ve üçüncüsü ise türlerin bağımsız yaratılışı fakat tür içi değişim görüşüdür. Bu tebliğde bunlardan ilk iki görüşün ortak noktası olan türler arası evrimin niçin mümkün olamayacağına dair üç biyolojik engel; sınırlılık prensibi, eşey uyuşmazlığı kanunu ve rekombinant DNA teknolojisi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eşey uyuşmazlığı, Evrim, Rekombinant DNA, Yaratılış.

Biological Barriers Against Interspecies Evolution

Abstract

If the word of evolution is accepted as a change, it will form a wide perspective. On this basis, the discussion on the change is not about whether a change in nature is exist but about how it occurs. Because it is a reality that a change occurs in nature is known and observing. On answer of question “how the living species was occured?”, three main opinions were came out from past up today. One of them is coincidental interspecies evolution, the other is creational interspecies evolution, and the third one is species specific creation but subspecies change opinion. On the causes of impossibility in interspecies evolution which is a joint point of the first two opinions, three biological barriers (limitation principle, sexual mismatch law between living species, and recombinant DNA technology) will be mentioned in this submittion.

Keywords: Creation, Evolution, Recombinant DNA, Sexual mismatch.

Giriş

Evrim kelimesini sadece değişim olarak kabul edersek, çok geniş bir çerçeve oluşturur. Bu temelde değişim konusundaki tartışma değişimin var olup olmadığı hususunda değil, nasıl olduğu hususundadır. Çünkü kâinatta bir değişim olduğu görülen ve bilinen bir gerçektir.

Cansız âlemdeki değişmelere depremler, yağmurlar, rüzgârlar vs. gibi olaylarla kayaların parçalanıp toprağa dönüşmesi, ekolojik dengedeki değişim, iklim değişikliği, kıtaların kayması, yer altı oluşumları, uzayda bazı yıldızların ölümü ve kara deliklerce yutulmaları ve kâinatın genişlemesi vs. gibi değişmeler örnek verilebilir.

Canlılar âlemine baktığımızda canlılar doğar, büyür, çoğalır ve ölürler. Ölenlerin yerine yeni doğanlar hayat sürerler. Her canlı türünde belirli sınırlar içinde bir ömür süresi vardır. Bazı türlerde mesela, böceklerde metamorfoz denilen yumurta, larva, pupa ve kelebek şeklinde bir hayat değişimi ve dönüşümü görülür. Canlılarda bunlar gibi çeşitli değişim örnekleri vardır. Bunlarda tartışma yoktur. Çünkü gözümüzün önünde kanunlar çerçevesinde cereyan eden olaylardır. Bu tip değişimler evrim değil değişim olarak adlandırılır. Ama çoğu zaman bu kavramlar birbiri yerine kullanılarak kafa karışıklığına sebep olmaktadır. Her değişime ve dönüşüme evrim denir oldu. Oysa evrim, bir canlı türünün daha önceki bir başka türden dönüşerek ortaya çıktığını iddia eden görüşün adıdır.

1-Evrim Tartışması

Yeryüzünde bir hücreli bakterilerden tutun da bitki, hayvan ve insan türüne kadar milyonlarca canlı türü yaşamaktadır. Esas tartışma bu canlı türlerinin ilk fertlerinin başlangıçta nasıl ortaya çıktıkları hususundadır ki, evrim tartışmasının kaynağını teşkil eder.

Bakterilerden *Escherichia coli* bir türdür, *Pseudomonas putida* bir başka türdür. Bitkilerden domates, ay çiçeği, kavak, elma, çam türleri vardır. Hayvanlardan köpek, kedi, kurbağa, balık, kuş, yılan, maymun ve insan türleri vardır. Her bir canlı türünün binlerce hatta milyonlarca ferdi dünyada yaşamaktadır. Acaba bir türün mesela insan türünün veya fasulye türünün elbette bir başlangıcı olacaktır. Acaba bir türün ilk ferdi nasıl ortaya çıktı? Tartışma bu sorunun cevabındadır.

Bu sorunun cevabında geçmişten günümüze üç ana görüş ortaya çıkmıştır:

2-Tesadüfçü Türler Arası Evrim Görüşü

Bu görüşe göre milyonlarca yıl önce tesadüfen bazı cansız moleküller birbiriyle çarpıştı ve canlı bir hücre meydana geldi. Sonra bu hücre çoğaldı ve

sayıca arttı. Bazı hücreler tesadüfen birleşerek çok hücreli bir ilk canlı türü ortaya çıktı. Sonra çevre şartlarındaki değişmenin zorlamasıyla bu tür değişti ve başka bir tür canlıya dönüştü. Böylece çevre ve ortam değiştikçe ortama uyum sağlamak için bir tür diğerine dönüşerek çeşitlendi ve bugün gördüğümüz milyonlarca canlı türü tesadüfen ve tabiatın eseri olarak ortaya çıktı. Örnek vermek gerekirse önce bakteriler gibi bir hücreliler tesadüfen oluştu. Bir hücrelilerden bir kol bitkiler tarafına bir kol da hayvanlar tarafına doğru evrimleşti. Bitkiler kendi içinde önce tohumsuz bitkiler sonra tohumlu bitkiler şeklinde tesadüfen evrimleşti. Hayvanlar kolu ise bir hücrelilerden omurgasız hayvanlar, onlardan balıklar, onlardan kurbağalar, onlardan sürüngenler, kuşlar, memeliler ve insan evrimleşti. Bu görüşe göre türleşmenin ucu açık olup sınırsızdır. Gelecekte yeni türler de meydana gelebilir. Mesela gelecekte insan da başka bir türe dönüşebilir.

3-Yaratılışçı Türler Arası Evrim Görüşü

Bu görüş de önceki görüş gibi canlıların bir türün başka türe dönüşmesi şeklinde meydana geldiğini ancak bu dönüşümün bir İlah tarafından yönlendirildiğini yani tesadüfi evrimleşme değil, ilâhî bir evrimleştirme olduğunu kabul ederler. Bu iki görüş, türlerin birbirine dönüşerek evrimleştiği hususunda birleşirken evrimin meydana gelişinde iş yapanın tesadüf ve bir diğerinde de bir yaratıcının olduğunu kabul yönünden ayrılır.

4-Yaratılışçı Tür İçi Değişim Görüşü

Her canlı türünün ilk fertleri başlangıçta yaratıcı tarafından bugün cari olan kanunlar dışında birer çift olarak yaratıldılar. Sonra üreme kanununa göre bu fertler çoğalarak yeryüzüne yayıldılar. Her türün dünyada bir gen kaynağının olduğu ve oradan dünyaya yayıldığı bilgisi bu görüşü desteklemektedir. Bu görüşte canlılar hiç değişmez değildir. İlk yaratıldıkları zamandan sonra zamanla bazı değişikler olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Ancak bu değişimler tür içi ile sınırlıdır. Bazıları bu tür içi değişikliklere mikro evrim adını verse de esasında bu değişiklikler bir evrim değil, varlığı deneye dayalı olan tür içi varyasyonlardır.

Tür içinde alt tür, varyete ve ırk gibi kategoriler vardır. Bir canlı türü bitki olsun hayvan olsun yaşadığı çevrenin etkisi altındadır. Buna göre canlıda bazı değişiklikler olması mümkündür ve ortama uyum sağlayarak hayatını ve neslini devam ettirmesi için gereklidir de. Ancak bu değişimler tali özelliklerdeki değişimler olup temel özellikler yani o canlının dâhil olduğu türün karakteristik özelliklerindeki değişimler değildir. Eğer türün karakteristik temel özellikleri değişirse, o zaman bir tür başka bir türe dönüşmüş, yani türler arası evrim

meydana gelmiş olur. Bu tarz türler arası bir evrime rastlanmamıştır. Ve bilimsel olarak da ispatlanamamıştır.

Her canlı türünün, yaşamasına uygun ortam şartlarının oluşturulduğu bir zaman diliminde yaratılıp üreme kanununa göre çoğalarak dünya üzerinde yayılmış olmaları mantıklı bir düşüncedir. Bu sırada yeni ortama uyum sağlamak için genetik potansiyelinin müsaadesi nispetinde tür içi değişikliklere maruz kalarak alt türler, varyeteler ve ırklar şeklinde tür içi çeşitlenmeler meydana gelebilir. Ancak bu değişiklikler türün gen havuzu dışına çıkacak nispette değildir.

Bütün canlı türleri bir anda yaratılmamıştır. Tedrici bir yaratılış sırası, yani türlerin dünya üzerinde görünmesi ile ilgili bir zaman akışı vardır. Bunu fosillerden anlayabiliyoruz. Bu sıralamada bakterilerin ilk yaratılanlar arasında olduğunu söyleyebiliriz. Bunun sebebi bakterilerin basit olmalarından değil, kendilerinden sonra yaratılacak türlerin dünyada yaşayabilmeleri için uygun ortam şartlarının sağlanmasında görevli olduklarındandır. Mesela, havadaki azot gazını yakalayıp toprağa veren azot bakterilerinden önce bitkiler yaratılmış olsaydı, bitkiler yaşayamazdı. Çünkü toprakta azot olmayınca bitkiler açlıktan öleceklerdi. Oysa azot bakterilerine bitkilerin yapamayacağı bir görev verilmişti. Havanın azotunu yakalayıp toprağa verme görevi. Böylece toprak azotça zenginleşmiş ve bitkilerin yaşamasına elverişli hale gelmiş oluyordu.

Bu sıralamaya göre dünyada en son yaratılan türün insan olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü insanın yaşayabilmesi için diğer canlı türlerinin oluşturduğu tam bir ekosisteme ihtiyaç vardır. İnsan olmadan diğer canlılar yaşayabilir. Ancak diğer canlılar olmadan insan yaşayamaz. Kabaca bakterilerden sonra bitkilerin, sonra ot yiyen hayvanların ve sonra da et yiyen hayvanların yaratılmış olduklarını söyleyebiliriz. Dünyadaki besin zinciri böyle bir yaratılış sırasını gerektirir.

Besin zinciri dışında bir de bazı bitki ve bazı hayvan türlerinin birlikte yaratılmış olmalarını gerektiren durumlar vardır. Mesela, bazı bitkiler kuşlar ve böcekler tarafından tozlaştırılır. Hangi bitki türü hangi kuş veya böcek tarafından tozlaştırılıyorsa bu iki türün aynı zaman diliminde var olmaları gerekir. Aksi halde o bitkiler nesillerini devam ettiremezler. O böcekler de besinsizlikten yaşayamazlar. Mesela, arılar birçok meyve ağaçlarını ve çiçekli bitkinin polenlerini tozlaştırır. Dolayısıyla bazı bitkilerin çoğalmaları için arılara ihtiyaç vardır. Tersinden bakarsak, bu bitkiler olmasa arılar yaşayamazlar. Çünkü onların nektarıyla besleniyorlar. Yüce Yaratan böylece arıları bitkilere bitkileri de arılara muhtaç etmiş. Buradan hareketle ilk başlangıçta arılarla bu bitki türlerinin aynı zaman diliminde yaratıldıklarını söyleyebiliriz. Buna bir başka örnek, *Mucuna gigantea* bitkisidir. Bu bitki yarasalar vasıtasıyla tozlaştırılır. Çünkü çiçekleri gündüz değil gece açılır. Çiçek yapısı yarasa yapısına uygundur. Yarasalar gece

beslek olduklarından bitkinin nektarını emmek için gece uçarlar (Ünal, 2006). Bu tür bitki ve yarasanın aynı zaman diliminde yaratılmış olmaları gerekir. Çünkü birinin diğerine ihtiyacı vardır.

Tabiatta ve canlılarda elbette bir değişim vardır. Ama bu değişim bir türün başka bir türe değişip dönüşmesi şeklinde değildir. Değişim belli sınırlar içinde olabilir. Sınırsız bir değişimden bahsedemeyiz. Tür içi değişim vardır ve canlı türlerinin tabiatta yaşayabilmesi ve farklı ortamlara uyum sağlayabilmesi için bu gereklidir de. Mesela, deniz seviyesinde yaşayan bir bitkinin tohumlarını yüksek bir dağda ektiğimizde daha kısa boylu, bodur ve küçük yapraklı olur. Güneşin zararlı ışınlarından ve soğuktan korunmak için bu gereklidir. Tür yine aynı türdür. Çölde yaşayan hayvan türleri kısa tüylü iken bazı fertleri besin bulmak için kuzeye soğuk bölgelere gidip burada yaşamaya alışsalar soğuktan korunmak için uzun tüylü hale gelirler. Ama tür değişmez. Sadece aynı türün farklı ırkları meydana gelir.

5-Türler Arası Evrime Karşı Biyolojik Engeller

Türler arası evrimin mümkün olmadığını gösteren biyolojik delilleri şöyle sıralayabiliriz:

5.1-Sınırlılık Kanunu

Umumi bir kanun olarak varlık âleminde her şey sınırlıdır. Sınırsızlık yaratıcıya mahsustur. Yaratılanlar yaratıcının belirlediği sınırlar içinde bir değişim ve hayat hürriyetine sahiptirler. Kâinat sınırlı olduğu gibi, dünya sınırlıdır, canlılar sınırlıdır, özellikleri de sınırlıdır. Görmemiz, işitmemiz, gücümüz vs. sınırlıdır. Bir canlı türü de kendine mahsus genotipik, morfolojik, anatomik ve fizyolojik özellikleriyle sınırlıdır. Bazı canlılarda üreme potansiyeli çok yüksektir. Mesela, balıklardan bir balık bir seferde binlerce yumurta bırakır. Fakat bunların çoğu başka balıklarca yenilerek sınırlama yapılır. Bu tahdid kanunu olmasaydı denizler balıkla dolar ve hayat sona ererdi.

Ancak tür içindeki sınırlar dahilinde öyle geniş bir hareket alanı verilmiştir ki, sınırsız diyebileceğimiz kadar geniş bir genotipik değişim alanı bulunmaktadır. Her canlı türü kendisine çizilen sınırlar içinde rahatça yaşayabilmektedir. Gerek çevre şartlarının etkisiyle gerekse insan eliyle yapılan ıslah çalışmaları sonucu bir tür içinde yeni ırklar ve varyeteler meydana gelmiştir. Hala da yenileri elde edilmektedir. Mesela, patatesin (*Solanum tuberosum*) 300 den fazla varyetesi vardır. Islah çalışmalarıyla bu sayıyı binlerce yapmak mümkündür. Yani tür içi hareket alanı o kadar geniş bırakılmıştır. Ancak patatesi portakala dönüştürmek

mümkün değildir. Yani değişim vardır, ancak her türün kendi genetik sınırları içindedir.

5. 2-Eşey Uyuşmazlığı Kanunu

Türler arası döllenme, kromozomların farklı lokuslarında bulunan çok sayıda farklı genler tarafından engellenir. Genetik temeli olan bu tür uyuşmazlıklar doku uyuşmazlığını netice verir ve türler arası döllenmeyi engeller.

Engelleme olayı türe göre değişen değişik basamaklarda olabilir. Bitkilerde bir türün poleni (erkek üreme hücresi) bir başka türün stigmasına (dişicik tepesine) konduğunda sırasıyla stigmada polenin çimlenmesinin engellenmesi, polen tüpünün stilusta (dişicik borusunda) ilerlemesinin engellenmesi, polen tüpünün embriyo kesesine girişinin engellenmesi, spermin yumurta ile birleşmesinin engellenmesi, verimli tohum oluşumunun engellenmesi gibi farklı basamaklardan birinde engellenir (Ünal, 2006).

Türler arasında verimli bir döllenme mümkün değildir. Bazı türler arasında döllenme mümkün olsa da meydana gelen döller verimsiz olduğundan nesil devam etmemektedir. Kültür bitkileri hastalıklara ve olumsuz çevre şartlarına dayanıksız yabanileri ise dayanıklı olduğundan yabanilerdeki dayanıklılık genlerini kültür bitkisine aktarmak için ıslah çalışmaları yapılmaktadır. Bunun için yabani bitki ile kültürdekinin çaprazlaması yani döllemesi yapılır.

Mesela, domateste yabani tür olan *Lycoprsicon peruvianum* türü ile bir kültür domatesi olan *Lycopersicon esculentum* türü çaprazlandığında elde edilen ufak domates meyveleri içindeki tohumlar gelişmenin bir evresinden sonra dejenere olmakta ve verimsiz hale geçmektedir. Böyle verimsiz tohumların neslini devam ettirmek mümkün olmamaktadır. Ancak doku kültüründe embriyo kültürüyle (eşeysiz olarak) bitki çoğaltmak mümkün olmaktadır (Kocaçalışkan, 2017).

Hayvan türlerinde de benzer şekilde eşey uyuşmazlığı kanunu geçerlidir. Genelde farklı türler çiftleşmezler. İstisna olarak bazıları çiftleşse de ya döllenme olmaz ya da yeni dölün nesli devam etmez. At ile eşeğin çiftleşmesinden katır olur ama nesli devam etmez meşhur misaldir.

5.3-Rekombinant DNA Teknolojisi

Günümüzde genetik bilimi o kadar gelişmiştir ki, artık genlerin haritası çıkarılıyor. Bir türden bir başkasına genler aktarılarak genetik özellikler değiştirilebiliyor. Yani genlerin mühendisliği yapılıyor. Böylece yeni bir teknoloji alanı doğmuştur. Buna rağmen bir canlı türünün bir başka türe dönüştürülerek türler arası evrimin laboratuvarda gerçekleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Ancak yeni bir ırk veya varyete gibi tür içi varyantlar elde edilebilmektedir. Bu

hususta insanların en uzman ve tecrübelileri türler arası evrimi başaramadıkları halde, bu olayın tesadüfen kendiliğinden meydana geldiğini kabul etmek mantığa uygun gelmiyor.

Bakteri DNA'sı çıplak olduğundan yani etrafında onu koruyacak protein bir kılıf ve nükleus bulunmadığından soğuk, sıcak, zararlı ışınlar ve kimyasal maddeler gibi birçok dış etkenden kolayca etkilenerek mutasyona uğrarlar. Bakterilere bu özelliğin verilmesi çok hikmetlidir. Bu özellik sayesinde bakterilerin genleriyle oynamak kolay olduğundan biyoteknolojik çalışmalarda, mesela ilaç üretiminde bakteriler kullanılırlar (Bahçeci, 2002, Klug ve Cummings, 2002).

Bitkilerde de gen aktarımıyla soğuğa dayanıklılık, tuza dayanıklılık gibi özellikler kazandırılabilmektedir (Özcan ve ark. 2001).

Bütün bunlara rağmen mutasyonla veya gen aktarımıyla bir bakteri türünden farklı bir başka tür bakteri veya bir bitki türünden farklı bir başka tür bitki elde edilememiştir. Sadece genlerde küçük değişiklikler yapılarak bakterilerde aynı tür içinde strain (hat) adı verilen yeni varyantlar bitkilerde ise tür içi yeni varyeteler elde edilebilmekte ve bunlar biyoteknolojik amaçlarla kullanılmaktadır.

Genlerde yapılacak aşırı bir değişiklik zaten bakterinin ölümüne sebep olur. Bu yüzden bir bakteri türünün genlerindeki mutasyonlarla onu başka bir türe dönüştürmek ne tabiatta ne de laboratuvarda mümkün değildir. Sadece tür içi değişiklikler elde etmek mümkündür. Bir hücreli canlılar olan bakterilerde bile mutasyonla yeni tür meydana getirilemezken bitki ve hayvan gibi çok hücreli ve hücrelerinde genetik materyalin çekirdek içinde ve protein bir kılıfla korunduğu canlılarda mutasyonla yeni türlerin meydana geldiğini yani evrimleştiğini iddia etmek akla ve mantığa ters bir durumdur.

Sonuç olarak; Tesadüfçü olsun veya olmasın, türler arası evrimin teşekkülü için ya iki farklı türün çiftleşmesiyle ikisinin ortak genetik özelliklerini taşıyan yeni bir tür meydana gelmelidir. Eşey uyuşmazlığı sebebiyle bunun mümkün olamayacağını yukarıda açıklamıştık.

Diğeri ise, bir tür üzerinde çevrenin değişmesinden dolayı yeni çevrenin baskısı sonucu genlerinde mutasyonların teşekkülü ve bunun sonucu olarak genetik değişimle bu türün dönüşüme uğrayarak yeni bir tür olarak ortaya çıkmasıdır. Bunun da mümkün olamayacağını yukarıda rekombinant DNA teknolojisi başlığı altında açıkladık.

Bu iki önemli biyolojik engele ve sınırlılık prensibine zıt olarak türler arası evrimin meydana gelme ihtimali mümkün görünmemektedir. Mantıkî bir esasa göre, bir şeyin meydana gelmesinde mesela üç ihtimal varsa, bunlardan ikisinin

mümkün olamayacağı gösterilirse otomatik olarak üçüncü ihtimalin doğru olduğu ortaya çıkar (Nursi, 2016).

Bu bildiride, canlı türlerinin nasıl ortaya çıktığı hususunda başta belirttiğimiz üç görüşten ilk ikisinin yani “türler arası evrim” görüşlerinin biyolojik engeller sebebiyle mümkün olamayacağını gösterdik. Dolayısıyla üçüncü görüş olan **“yaratılışçı tür içi değişim”** görüşünün doğruluğu ortaya çıkmış oluyor.

Kaynaklar

Bahçeci, Z.,Moleküler Biyoloji, Öğrenci Kitabevi Yayınları, 2002.

Klug W.S., Cummings, M. R., (Çev. Cihan Öner), Genetik (6. Baskı), Palme Yayın, 2002.

Kocaçalışkan, İ. Bitki Fizyolojisi, Nobel Yayın, 2008.

Kocaçalışkan, İ., Doku ve Hücre Kültürü Teknikleri, Nobel Yayın, 2017.

Nursi, B.S., Tabiat Risalesi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, 2016.

Özcan, S., Gürel, E., Babaoğlu, M., Bitki Biyoteknolojisi (Genetik Mühendisliği ve Uygulamaları), Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayını, 2001.

Ünal, M., Bitki Embriyolojisi, Nobel Yayın, 2006.

TÜR İÇİ DEĞİŞİMİN DEVAMLILIĞI VE TÜRLER ARASI GEÇİŞİN İMKÂNSIZLIĞI

Prof. Dr. Murat ÜNAL[1], Prof. Dr. Lütfi BEHÇET[2]
[1] VanYüzüncü Yıl Üniv. Eğitim Fak. Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı, Van.
[2]Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü.
muratunal@yyu.edu.tr

Özet

Her canlı çevreye karşı genetik potansiyelinin sınırları içerisinde cevaplar verme kabiliyeti ile Yaratıcı tarafından donatılmıştır. Bu cevaplar aslında bir bütünlük içinde ve devam eden seriler halinde bir devamlılık teşkil eder. Bir canlının biyolojik aktivitesindeki bu devamlılığa ekolojik çizgi anlamında **ekoklin** adı verilmektedir. Türlerin ekolojik sınırları ve çevreye verdikleri cevaplar detaylı bir şekilde çalışılmadan tür içi varyasyonlar çoğu zaman hata ile farklı tür olarak tanımlanmaktadır. Bu çeşitlenme serileri ile de bilimsel bir kılıfa büründürülerek ara form ihtiyacının giderilmesi hedeflenmektedir. Ekolojik çizgi kavramı bize her bir türün genetik kodlarıyla sınırlandırıldığını ve bu sınırların ancak **Yaratıcının** iradesi ile değişebileceğini ve bu çok hikmetli değişimin planlanma ve hedef gözetme kabiliyetinden mahrum çevre etkilerine bağlanamayacağını göstermektedir. Önceleri tür içi değişikliklerin kesintili ve merdiven basamağı gibi olduğu ve bu basamaklardaki her bir farklılığı fenotipe yansıyan bitkiye **ekotip** (ekolojik tip) denmekte idi. Ancak son araştırmalar tür içindeki değişimlerin sürekli olduğu ve bir hat boyunca değişen ekolojiye bağlı süreklilik arz ettiği; dolayısıyla kesin bir sonlanma ile oluşan bir ekotipten sonra yeni bir ekotip teşekkülünmün söz konusu olmadığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmada; yıllar önce (1922 yılında) Kuzey Amerika'da deniz seviyesinden başlayıp ta 3600 m yüksekliklere varan bir transekt boyunca (323 km) 4 farklı branşta (genetikçi, fizyolog, taksonomist ve ekologdan oluşan) bilim adamlarınca yapılmış ve 60 türün (180 türle başlanan) 16 yıl izlenmesi ile ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Değişen çevreye verilen cevaplar belirli bir zamanda şekillendiği gibi; bunların eski haline gelmesi de yine zaman içerisinde olacağı da bu çalışma ile ortaya konmuştur. Yapılan bu çalışma yanında ayrıca Türkiye'nin doğusunda yayılışı olan ve uzun bir hat boyunca (Bingöl-Van, 400 km) değişen farklı ekolojilerde (Vejetasyon örtüsü farklılığı, değişen toprak yapısı, topoğrafya, yağış, iklim özellikleri gibi) gelişen ve Allah tarafından

canlılara verilmiş genetik potansiyel ile geniş bir coğrafyada yaşama kolaylığı sağlanan *Puschkinia scilloides* türündeki morfolojik ve fenolojik seyir üzerinde de durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ekokline, Ekotip, Tür, Tür içi farklılık.

The Exitence Of Intraspecific Change And Rejection Of Interspecific Transition Among Plants

Abstract

All living creatures are equipped by the Creator (Allah) with the ability to respond within the limits of its genetic potential against the environment. These responds actually form a continuity in an integration and continuing series. This continuity in the biological activity of a living creature is called ecocline which is an ecological line in a sense. Since, the ecological boundaries of species and their responses the environment are not studied in detail, intraspecific variations are often described and accepted as different species by mispresenting. With these diversification series, it is aimed to eliminate the need for intermediate form by wrongly showing this process as scientific. The ecological line concept shows us that, all species are limited to their genetic code, and that these boundaries can only change with the Creator's will, and that this tremendous change cannot be attributed to environmental factors which have no planning and target-keeping ability. Previously, the intraspecific changes were accepted as non-continuous, being in a form of stairs, and the plant in which, each of its difference in these steps is reflected to the phenotype was called the ecotype (ecological type). However, recent researches show that the changes in species are continuous and have continuity due to ecology changing along a line; so it is not a new ecotype formation after an ecotype which is formed by a definite termination.

In this study; the findings of a work in which species were monitored along a transect (323 km) starting at sea level up to a height of 3600 m, in North America are examined. These findings are gathered from the work of the scientists from four different fields (genetics, physiologist, taxonomist and ecologist) monitoring of 60 species (starting from 180 species) for 16 years starting from 1904. It was also shown that the responds given to the changing environment are shaped at a certain time, and it is also revealed that their changing back into their previous form will be realized in the course of time. In addition to this study, the morphological and phenological process of the *Puschkinia scilloides*, which were equipped by the Creator with the genetic potential of living in a wide geographical area and which has plant dispersing in eastern parts of Turkey and developed in various ecologies (vegetation cover variability, varying soil structure, topography,

precipitation, climate characteristics etc.) along a long line (Bingöl-Van, 400 km), will also be mentioned in this submition is dwelled on.

Keywords: Ecocline, Ecotype, Intraspecific differences, Species.

1-Giriş

Günümüze kadar canlılarla çevre arasındaki ilişkiyi açıklamak için çok çalışma yapılmış ve bu ilişkinin ana hatlarını belirleyen temel esaslar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Fakat kainatın var edilişi, kanunlarının işleyişi, canlı varlıkların mükemmel dizaynı; iradesiz, planlama kabiliyetinden mahrum ve tabiat (canlı ve cansız kainat öğelerinin hepsi) olarak adlandırılan kör, sağır ve ilimsiz bir şey tarafından yapılmış ve yapılmaya devam ettiği şeklindeki bir iddia bilim imiş gibi empoze edilmektedir. Her canlı belli çevrelerde yaşayabilecek donanım ve kabiliyetle var edilmiştir. Çevre ve canlı arasındaki etkileşim ekoloji ilminin konusunu teşkil eder. Bir çevrede gelişen canlının hayatını kolaylaştırmak için zaman içerisinde hangi sınırlar içerisinde ve nasıl yeni cevapları verme kabiliyetine sahip edildiği bitki ekolojisi kadar bitki genetiği ve bitki morfolojisini de ilgilendiren konulardır. Aynı zamanda değişen çevreye bitkinin verdiği cevapların geriye dönüşüm durumu ile ilgili temellerin incelenip araştırılması ekoloji ile beraber fizyoloji, genetik gibi bilim dallarını da ilgilendirir. Dolayısıyla karşılıklı etkileşimin anlaşılabilmesi için bazı ekolojik temel kavramların bilinmesi ve birlikte düşünülmesi gerekir. Bu temel kavramlardan başlıcaları; **ekosistem** (plan ve programsız sistem olmayacağı her düşünenin kabul etmesi gereken bir hakikattır) , **minimum kanunu** ve **tölerans kaideleri**dir.

Yaklaşık 100 yıl önce Humboldt adlı araştırıcı her şeyin bir dereceye kadar birbirine bağlı ve dayanışma halinde olduğunu yazdı, buna Kral Friederich ekosistem ismini verdi, **holocoenotik** olarak ta isimlendirildi. Ekosistem kavramı, türlerin bolluk veya dağılışına ve bir türün izolasyonuna sadece tek bir çevresel faktörün etkili olamayacağını, çünkü çevresel faktörler birlikte etkiye sahip ve dayanışma halinde olduğu Billings (1952) tarafından da ortaya konmuştur. Bundan dolayı, bütün önemli çevresel faktörlerin araştırılmasının en iyi belirleyicisi olarak bitki dağılışı kabul edilmiştir. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak; bir elmanın meydana gelebilmesi için toprak, ışık, su ve gazlar gibi cansız amillerin yanında elma tohumunun oluşabilmesi için tozlaştırıcı böceklere, tohumun çimlenip gelişebilmesi, topraktaki mikro ve makro organizmalara, yani biyotik bileşenlere de ihtiyaç gösterir. Dolayısı ile bir elmanın meydana gelmesi için kâinata, güneş sistemimize, dünyamıza, mevsimlere ihtiyaç vardır. Bir şey kâinattaki her şey ile etkileşim halindedir. Bundan dolayı bir şeyi yerli yerine yerleştirmek için her şeyin birbiri ile olan ilişki ağının ve sistemdeki yerinin

bilinmesi ve idare edilmesi gerekmektedir. Bu da ancak sonsuz kudret sahibi usta bir planlayıcı tarafından ve bir elden sevk ve idaresi ile mümkündür. Bundan dolayıdır ki plansız ve programsız şekilde ekosistemde yer almak mümkün değildir.

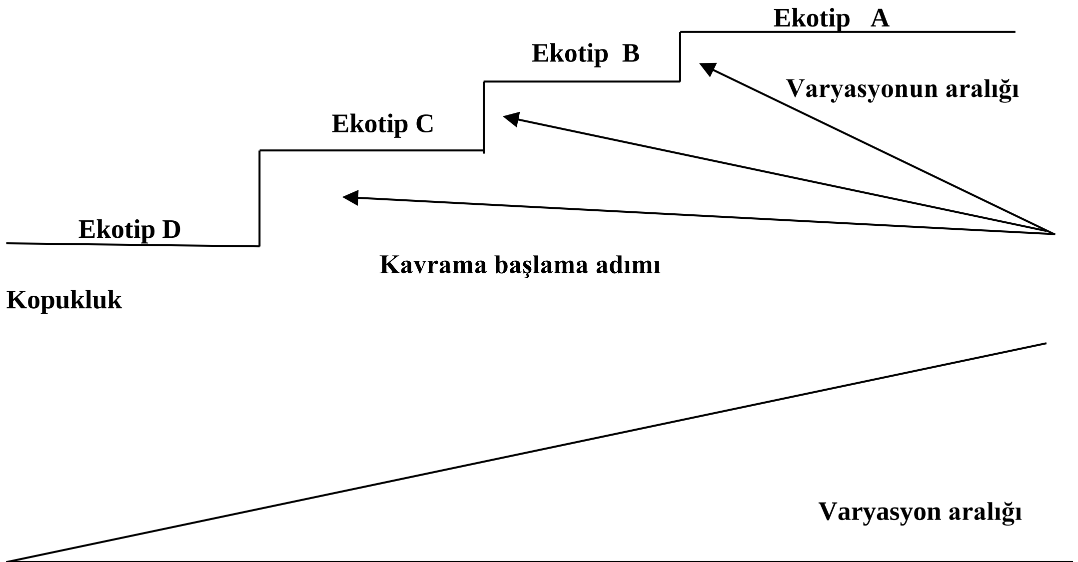
1840'da, ziraatçı ve fizyolog Justusvo Liebig, herhangi bir ürünün toprakta besleyicilerden en düşük miktarlı olanına bağlı geliştiğini belirterek; bunu "**minimum kanunu**" olarak adlandırdı. Fakat bu gün bilim dünyasında topraktaki en az miktarda bitkinin kullandığı maddelerin sadece sınırlayıcı olmadıklarını, bunun yerine canlının ihtiyaç duyduğu faktörlerden hangisi kritik seviyenin altında ise (bitkinin çok miktarda kullandığı su gibi faktörler de sınırlayıcı olur) o faktör gelişmede en önemli sınırlayıcı olarak nitelendirilmektedir. Bir türün belli alanlarda gelişip yayılmasında bütün çevre faktörlerinin değişen ölçülerdeki ortak etkilerine göre şekillendirilmekle beraber, bu faktörlerden birinin sınırlayıcılık değeri diğer faktörlerin etkilerine göre daha çok (kritik seviye) ön plandadır.

İlk defa Amerikan hayvan ekoluğu Victor Shelford (1913)'de Liebig'in sonuçlarından ilham alarak 'tolerans teorisi' olarak adlandırılan bir kavramı ortaya çıkarttı. Bu teori; bir türün bir etmene toleranslı, olması başka bir faktöre de toleranslı olacağı anlamına gelmeyeceğini, toleransı geniş organizmaların daha geniş alanlara yayılış gösterdiğini, bir etmen tür için uygun değilse, diğer etmenlere karşı toleransının da değişeceğini belirtti (Öztürk ve ark.,1989,1996).

Her bir bitki türü çevreye; yaratılışında ona verilen kabiliyetlerin müsaadesi kadar cevap verir. Bu cevaplar fenotipinde (dış görünüşünde) göz ile görünür hale gelmektedir. Dolayısıyla çevreye verilen cevaplar çevrenin özelliğinin değişmesi ile değişmektedir. Ancak eğer çevre tedrici bir şekilde değişir ise, bu cevaplar ekolojinin değiştiği hat boyunca değişime bağlı olarak süreklilik arz eder ki, bu durum ekoklin (ecocline- ekolojik hat) olarak isimlendirilmektedir.

Bir örnek ile açıklamaya çalışırsak; aynı fasulye bitkisinden alınan fasulye tohumlarını Kuşadası İlçesinin (Aydın)) deniz seviyesi ile aynı yükseklikteki (0 m) sahilinden başlayıp; Ağrı Dağının (Ağrı) 5137 m yüksekliğine kadarki bir hat boyunca 1'er km ara ile rastgele ektiğimizi düşünelim (iki il arası mesafe 1648 km'dir). Aydın'ın deniz kıyısından Ağrı Dağı'na doğru gidildikçe ekolojik özellikler (iklim, topografya, toprak özellikleri, biyotik etkiler vs.) değişmektedir. Dolayısıyla 1'er km ara ile ekilmiş fasulye tohumların gelişim seyri ve fasulyelerin değişen çevreye verdikleri cevaplarda değişecektir. Kuş adasından Ağrı Dağına kadar bitkinin fenotipinde birçok değişiklikler meydana gelecek ve karşımıza görünüş olarak birbirinden bir dereceye kadar farklı çok sayıda fasulye varyantı çıkacaktır.

İki nokta arasındaki 1648 noktada yetişmeye bırakılan tohumlardan gelişen fasulye bitkilerine ait bireyler incelendiğinde çok sayıda farklı ekotipler görülecektir. Fakat gelişen fasulye bitkilerindeki fizyolojik cevaplar ekolojiye bağlı olarak kesintisiz bir değişim şeklindedir. Sadece morfolojiye yansıyan makro değişiklikler için sanki kesin bir sınırla ekotipler ayrılmış gibi bir anlayış ile (değişim önceleri merdiven basamağı gibi düşünülmüş) her bir basamaktaki bitki "ekotip" olarak adlandırılmıştır. Şimdi ise, bu değişimin kesintisiz olduğu, bir hat boyunca fizyolojik cevapların sürekli değiştiğini (Şekil 1) (mikro seviyedeki değişimler fenotipte görülmese bile) yani ekolojik hat veya ekolojik çizgi boyunca değişim anlamına gelen "ekokline" görüşünün daha doğru olduğu kabul görmektedir (Barbour, Burk &Pitts 1987).

Şekil 1. Ekoklin kavramı. Ekotip ve Ekokline kavramları arasındaki farklılığı gösteren diyagramlar. Başlangıç adımındaki bakışta, ekotipler farklı ve her birinin morfolojilerinde ve diğer özelliklerinde devamsızlıktan dolayı ayrıdır (dikey çizgiler devamsızlığı gösteriyor). Ekoklin görüşünde, devamsızlık yoktur; varyasyonun tam bir sürekliliği vardır (Barbour, Burk &Pitts 1987'dan değiştirilerek alınmıştır).

Tür içi değişim olarak adlandırabileceğimiz bu durum aynı türün bireylerinin etkisinde kaldığı ortama verdiği cevaptır. Bu cevap sınırsız değildir. Sınır yaratıcı tarafından tayin edilmiştir. Değişimin sınırsız olduğunu düşünmek bile karşımıza içinden çıkamayacağımız; "Tür nerede duracak? Ve "Bu bulunduğu noktada hayatını devam ettirebilecek mi?" Sorularını getirmektedir. Ancak gerçek dünyamızda hiçbir şekilde bir karışıklık ve belirsizlik gözlenmemektedir. Demek

ki, her şeyi yaratan yaratıcı yarattığı mahlûkatını her an tasarrufunda tutmaktadır. Onu tesadüfün, tabiatın ve kendinin eline bırakmamaktadır.

Yirminci yüzyılın başında (1922 yılında) Kuzey Amerika'da deniz seviyesinden başlayıp ta 3600 m yüksekliklere varan bir transekt boyunca (323 km) 4 farklı branşta (genetikçi, fizyolog, taksonomist ve ekologdan oluşan) bilim adamlarınca yapılmış ve 60 türün (180 türle başlanan) 16 yıl izlenmesi ile ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Değişen çevreye verilen cevaplar belirli bir zamanda şekillendiği gibi; bunların eski haline gelmesi de yine zaman içerisinde olacağı da bu çalışma ile ortaya konmuştur (Barbour, Burk &Pitts 1987).

2-Bulgular

Yapığımız çalışmada Türkiye'nin doğusunda yayılışı olan ve uzun bir hat boyunca (Bingöl-Van, 400 km) değişen farklı ekolojilerde (Vejetasyon örtüsü farklılığı, değişen toprak yapısı, topografya, yağış, iklim özellikleri gibi) gelişen ve Allah tarafından canlılara verilmiş genetik potansiyel ile geniş bir coğrafyada yaşama kolaylığı sağlanan ve Şekil 2'de fotoğrafı görülen *Puschkinia scilloides* (karsümbülü) türündeki morfolojik ve fenolojik seyir üzerinde Türkiye Florası'ndaki (Davis, 1984) verilerde kullanılarak incelenmiştir (Tablo 1).

B9 Van: Muradiye, Pirreşit Dağının alpinik kesimleri, 3100 m, 01.05.1997, M1022; B7 Bingöl: Bingöl-Elazığ karayolu 20.km, meşe ormanı açıklıkları, derin topraklar, 1800 m, 12.04.1998, B5829.

Tablo 1. *Puschkinia scilloides*'in morfolojik özelliklerinin karşılaştırması.

	Türkiye Florasında:	B5829 nolu örnek:	M1022 nolu örnek:
Yaprak boyutları:	15(20)x0.2-1.3 (-1.8) cm.	26.5x3.7cm.	20x1.0-2.1cm.
En alt pedisel boyu:	6 mm'ye kadar	2 mm'ye kadar.	13-14 mm'ye kadar.
Korona boyu:	2-3 mm.	4 mm.	2.5-5 mm.
Soğan çapı:	2 cm.	2.8cm.	____
Skape boyu:	(0.2)5-20 cm.	28 cm.	____
Infloresansta çiçek sayısı:	2-10 adet.	22 adet.	____
Perigon segmentlerin uzunluğu:	7-10 mm.	19 mm.	____
Korollasegment uzunluğunun korolla tüp uzunluğuna göre durumu:	segmentler tüpün 2-3 misli uzun.	segmentler aşağı yukarı tüp kadar uzun.	____ ____

Ayrıca morfolojik ve fenotipik farklılaşmanın ekolojik temelleri toprak analizleri ile desteklenmeye çalışılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. *Puschkinia scilloides*'in geliştiği farklı bölgelerdeki habitatların toprak özellikleri:

	Su ile doymuşluk (%)	E.C x10³(25°C)	pH:	$CaCO_3$	Fosfor:(P_2O_5)	Organik Madde
M1022 nolu Örnek	%56 (killi tın)	0.3	6.5	%0.88	yok	%5.34
B5829 nolu Örnek	%52 (killi tın)	2.6	7.2	%4.43	%8.24	%1.12

Şekil 2. Fotograf 1. *Puschkinia scilloides* (karsümbülü)'in yakından görünümü.

3-Tartışma

Türkiye'nin doğusunda geniş yayılışı olan *Puschkinia scilloides* (karsümbülü) Bingöl ve Van İlinden toplanan örneklerde fenotipik özelliklerinden olan bitki boyu yapraklarının boyutu ve çiçek sayısı gibi birçok karakterinde varyasyonlar bulunmaktadır. Bingöl çevresindeki orman açıklarından topladığımız *Puschkinia scilloides*'in geliştiği toprakların fosfor (P_2O_5) miktarı 8.24 kg/da, kireç ($CaCO_3$) oranı % 4.43, organik madde miktarı % 1.12 ve pH 7.2 iken, Pirreşit Dağı (Van)'n dan topladığımız ve Türkiye Florasındaki (Davis 1984) tanıma uygunluk gösteren *P. Scilloides* örneklerinin geliştiği topraklarda fosfor (P_2O_5) yok, kireç ($CaCO_3$) oranı % 0.88, organik madde miktarı % 5.35 ve pH 6.5 olarak belirlenmiştir. *P. scilloides*'in geliştiği bu iki ortam oldukça farklı ekolojinin etkisi altındadır. Bu farklı ekoloji bitkinin fizyolojisini etkileyerek; anatomik ve morfolojik önemli farklılıkların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Çünkü, iklim (yağış, sıcaklık, ışık, rüzgar gibi) topografya ve toprak özellikleri bitkide çok farklı fizyolojik olaylara ve ekofizyolojik davranışlara sebep olmaktadır (Öztürk ve ark., 1989,1996). Örnek olarak, yükseklerdeki soğuk etkisi organik maddenin

parçalanmasını olumsuz etkilediğinden Pirreşit Dağı'nda *P. scilloides*'in geliştiği topraklarda organik madde çok yüksek ve fosfor miktarı çok düşük olduğu halde; nisbeten yüksekliği daha az, soğuk etkisi daha düşük Bingöl çevresindeki orman açıklarında organik madde oranı daha düşük ve fosfor miktarı çok yüksek belirlenmiştir: Bu durum, iki habitattaki mikroorganizmaların biyolojik aktivite farklılığının ifadesidir (Behçet ve ark., 2001).

4-Sonuç

Her bir türün kendi özellikleriyle yaratıldığını bilim ve teknolojinin gelişmeleri ile şekillenen biyosistematik çalışmalar göstermektedir. Biyolojik veriler üretildikçe türlerin canlılar âlemindeki yeri ortaya çıkmaktadır. Bu veriler de tabiatın, sebeplerin ve kendi kendine meydana gelmenin mümkün olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla ortak ata ön kabulüyle tüm bilimsel verileri mutlak surette bir ortak ataya bağlama gayretlerinin anlamsız olduğu gayet açıktır.

Bitkileri tanımada teknolojinin gelişmesiyle, önceleri yüzeysel göz ile olan gözlemlerin yerini git gide aletlerle derinlemesine inceleme, detay ve atomik seviyede bilgi birikimine bırakmaktadır. Dolayısıyla bitkiler hakkındaki bilgilerimiz arttıkça; önceleri basit olarak nitelendirdiğimiz canlıların; karmaşık diye adlandırdıklarımız kadar veya daha fazla karmaşık ve ince ölçülerle idare edildiği ortaya çıkmaktadır.

Yaratılışı yok sayıp her şeyi tabiat ve tesadüfle açıklamaya çalışanlar, mesleklerini ancak uzaktan baktırarak hakikati gizlemektedirler. Bilimsel gelişmeler, insanlığa gerçeğin yüzünü göstermeye geniş bir ayna olacaktır.

Kaynaklar

Barbour M.G., Burk J.H.&Pitts W.D., 1987. ***Terrestrial Plant Ecology***. The Benjamin/ Cummings Publishing Company, Inc. California. USA.

Billings,W. D., 1952. The Environmental Complex in Relationto Plant Growth and Distribution. ***The Quarterly Review of Biology*** 27, no. 3: 251-265.

Behçet, L., Ünal, M., 2001. Doğu Anadolu Bölgesinde B Karelerinde Toplanan Çeşitli Taksonlarda Belirlenen Varyasyonlar, ***Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi***, 14 (4): 1095-1116.

Davis, P.H., 1984. Davis, P.H., ***Flora of Turkey and the East Aegean Islands***,Vol.8, Edinburgh Univ.Press., Edinburgh. 1984.

Lawrensce, G.HM.1970. ***An Introduction to Plant Taxonomy***. The Macmillan Campany,Collier-Macmillan, LTD., Toronto, Orntario, New York.

Öztürk, M.,Pirdal, M., Gökçeoğlu, M., Tokur, S., 1989. Bitkilerde Ekotipik Farklılaşma, ***Doğa TU Botanik D.*** 13.3: 572-583

Öztürk, M., Seçmen, Ö., ***Bitki Ekolojisi***, Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi Yayınları, Yayın No: 141, 1996, İzmir – Bornova.

VÜCUD HÜCRELERİMİZİN FAALİYETLERİNDEKİ MÜKEMMELLİK TESADÜFÜ REDDEDER

Prof. Dr. İsmail İŞLEK
Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.
ismail.pediatri@gmail.com

Özet

Bedenimizin savunma hücreleri olan akyuvarların vazifeleri; mikropları yutarak parçalayıp yok etmek, yaşlanmış, hasarlanmış veya kanserleşmiş hücrelerin programlanmış hücre ölümünü (apopitoz) uyarmak veya parçalarını yutarak temizlemektir. Bu sistemde tesadüfe ve kendi kendine oluşuma yer yoktur. Apopitozis sistemini ancak tüm vücudu tanıyan bilen onu idame ettiren külli bir irade kurup devam ettirebilir.

Ağızdan anüse kadar olan sindirim yolunu içten kaplayan epitel hücreleri yoğun bir sindirim faaliyeti içinde olmakla beraber her 5-7 gün içinde yenilenmektedir. 5-7 günlük ömrü olan bu hücreler harika olan sindirim, emilim faaliyetini en mükemmel bir intizam, en güzel bir mevzuniyet içinde kusursuz yapmaktadırlar. Bu mükemmel devri daim tesadüfen kendi kendine oluşamaz ve gelişemez. Ancak külli bir irade ilim kudret sahibi kurar ve devam ettirebilir.

Midemizdeki parietal hücreler HCL ve B12 kofaktör (intrensek faktör) salgılamaktadır. HCL çok tahrip edici bir asit olmakla birlikte kendini üreten hücreye ve mideye zarar vermemektedir. Parietel hücre tarafından üretilen intrensek faktör; B12 vitaminine anahtar-kilit modeline uygun şekildedir ve B12 vitamini ile birleşerek emilmesini sağlar.

Parietal hücre B12 vitamin molekül şeklini nasıl tanımakta ve ona uygun intrensek faktör üretebilmektedir? Burada tesadüfe yer yoktur. Vücut dışından bir külli nazar sahibi, ilim ve kudret sahibi bunu öğretebilir veya bu hücreyi yaratır.

Kemiklerimizde her gün olan yenilenme faaliyeti içinde osteoblast hücreleri yeni kemik teşekkülünde görev alırken, osteoklastlar da yaşlanan ve travma geçiren kemik kısımlarını yıkmaktadırlar. Kemiğin yenilenme ve yıkılması muvazene içinde her an devam edegelmektedir.

Vücudumuzda her an olagelen bu hadisat içinde son derece ince ve hassas ve harika muvazeneleri vardır. Bütün bunlar, 'Her şeyin dizgini elinde ve her şeyin anahtarı yanında ve bir şey bir şeye mâni olmuyor, umum eşyayı bir tek şey gibi kolayca idare eden bir tek Hâlık-ı Adl-u Hakîmin mizanıyla,

kanunuyla, nizamıyla terbiye ve idare oluyor' hükmünü bilmüşahede göstermektedir.

Anahtar kelime: İnsan vücudu, Muvazene, Mükemmellik

Excellence In The Continuing Activities Which Have Been Occured In The Body Cells Denies Coincidence Which Is Fundamental of Evolution

Abstract

The responsibilities of our body's white cells, which are defense cells; digesting microorganisms by swallowing, cleaning up by stimulating program med cell death (apoptosis) of aged, damaged or cancerous cells. Coincidence and self-formation don't have any role in this system. Only the one who knows and maintains the entire body can establish and maintain apoptose system.

The epithelial cells that cover the digestive tractint ernally are renewed every 5-7 days although they have intensive digestive activity. These cells, which have a life of 5-7 days, do perfect digestion and absorption activity in a perfect arrangement, in the best condition without error. This perfect cycle cannot occur by chance or itself, but only the one who has the power of knowledge can establish and keep this intact.

The parietal cells in the stomach secrete HCL and B12 cofactor (intrinsic factor). Although HCL is a very destructive acid, it does not harm the stomach and the cell that produces it. Intrinsic factor, produced by the parietal cell, makes combination as the form of a key-lock model with vitamin B12 to help absorb it. How do parietal cell recognize the molecular shape of the vitamin B12 and how are they able to produce intrinsic fact or appropriate to it? There is no coincidence here. The one, who has unlimited knowledge and vision and power, can teach or create this cells.

Osteoblast cells in our bones, which are daily renewal activities, produce new bone while osteoclasts break down aging and traumatized bone fragments. Regeneration and destruction in the bone continues in the balance at any moment.

There is such a fine, sensitive, delicate and wonderful balance and work in these events always present in our bodies. It self-evidently proves that they are being nurtured and administered through the balance, law, and order of a single All-Justand Wise Creator who holds the reins of all things. The same one has the key to all things, for which nothing is an obstacle to anything else, and directs all things as easily as a single thing.

Keywords: Balance, Excellence, Human body.

Giriş

Vücudumuz 100 trilyon hücreden müteşekkil muazzam bir şehir gibidir. Bu hücreler vazifelerini mükemmel bir surette nizam ve intizam içinde vücudun genel maksatlarına uygun olarak yapagelmektedirler. Kısa ömürleri içinde kusursuz vazife yaparak yerlerine yeni hücrelere bırakırlar. Yeni hücreler de hiç acemilik göstermeden ilk gününden mükemmelce vazifelerini ifa ederler. Bu kusursuz devamlılık vücudun hayatını idame ettirir. Bedenimizdeki milyonlarca vazife yapılırken asla tesadüfe, ihmale, hataya rastlanılmaz. Bu kusursuz intizam evrimin esası olan kendi kendine olma, tesadüfen olmayı reddeder. Burada vücudumuzdaki harika işleyişin birkaç numunesini vermek istiyoruz.

1-Akyuvarların Görevleri Tesadüfen Olamaz

Bedenimizin savunma hücreleri olan akyuvarların vazifeleri; mikropları yutarak parçalayıp yok etmek, yaşlanmış, hasarlanmış veya kanserleşmiş hücrelerin programlanmış hücre ölümünü (apopitoz) uyarmak veya parçalarını yutarak temizlemektir. Bu sistemde tesadüfe ve kendi kendine oluşuma yer yoktur.

Apopitoz

Programlanmış hücre ölümüdür. Hücre kendi ölümünde aktif pay sahibidir (Hücre intiharı) (Harakiri). Eğer bir hücrede mikropların yaptığı ağır bir hasar varsa, ya da DNA'larında mutasyon denilen kanserleşme adımı başlamışsa savunma hücreleri bu hasarlı hücrenin apopitoz ile ölümünü uyarırlar. "Öl" emrini alan hücre kendi kendini kısa zamanda parçalayarak fagositer (yutucu) hücrelerin yutacağı şekilde küçük parçalara ayrılır ve yutulurlar. Burada harika olan nokta savunma hücrelerinin DNA'daki milyonlarca genleri tanıyıp hasarlanmış DNA'ları tespit edebilmeleridir. Apopitoz yeterli yapılamazsa: otoimmun hastalıklar lupus hast gibi, veya kanser türleri gelişir, vücutta yenilenme zayıf kalır.

Bu şuursuz, gözü, işitmesi, kudreti olmayan aciz hücrelerin bunu mükemmelen yapabilmeleri bu hücrelerin yaratıcısının ne mükemmel ilim ve sanat sahibi olduğunu gösterir. Apopitozis sistemini ancak vücuttaki tüm hücrelerin antijenlerini tanıyan bilen onu idame ettiren külli bir irade kurup devam ettirebilir.

2-Sindirim Sisteminde Teceddüd

Ağızdan anüse kadar olan sindirim yolunu içten kaplayan epitel hücreleri yoğun bir sindirim faaliyeti içinde olmakla beraber, her 5-7 gün içinde yenilenmektedir. 5-7 günlük ömrü olan bu hücreler harika olan çeşitli enzim

salgılama, sindirim, emilim faaliyetini en mükemmel bir intizam, en güzel bir mevzuniyet içinde kusursuz yapmaktadırlar.

Mide yediğimiz gıdaları sindiren %20 HCL salgılar. Midenin iç epitel hücre tabakası bu kuvvetli asitten korunma için mukus denilen sümüksü bir madde ile sıvanarak korunur. Midedeki salgı bezi içindeki Şef hücre; pepsinojen, lipaz, Pariyetal hücre ise; HCLve intrensek faktörü salgılamakla görevlidir. Parietel hücre tarafından üretilen intrensek faktör; B12 vitaminine anahtar-kilit modeline uygun şekildedir ve B12 vitamini ile birleşerek emilmesini sağlar.

Parietal hücre B12 vitamin molekül şeklini nasıl tanımakta ve ona uygun intrensek faktör üretebilmektedir? Burada tesadüfe yer yoktur. Vücut dışından bir külli nazar sahibi, ilim ve kudret sahibi bunu öğretebilir veya bu hücreyi yaratır.

Bu hücreler kısa zamanda yenilenmesine rağmen doğduğu ilk günden itibaren acemilik çekmeden muhteşem bir biyokimyacı olarak bu maddeleri üretip vücuda elzem olan gıda maddelerinin sindirimini sağlarlar.

Düşünün beşer olarak biz bu hücreleri ve ürettikleri pepsinojen, lipaz, HCL ve intrensek faktör maddelerini 12000 yıllık bilinen insanlık tarihinde son 100 senede keşfetmişiz ancak. Onlar binlerce yıldır aynı vazifelerini kusursuzca mükemmelce kısa ömürlerinde yapagelmekteler.

Kısa ömürlü, aciz, şuursuz bu hücrelerin bu vazifeleri en güzel surette yapmaları bu hücrelerin yaratıcısının mükemmel ilim, kudret ve sanatına işaret eder.

3-İnce Bağırsağın İç Yüzey Vilusları

İnce bağırsağın iç yüzeyinde milyonlarca küçük parmaksı çıkıntılar vardır. Bu çıkıntılar iç barsak emilim yüzeyini artırmaktadır. Bu parmaksı çıkıntılar olmasaydı, bağırsağın iç yüzeyi düz olsaydı 7-8 metre uzunluğunda olan ince bağırsağın aynı emilimi yapabilmesi için 40 metre olması gerekirdi. Yüce yaratıcı'nın her yerde uyguladığı az yerden çok tasarruf etme kuralını burada da uyguladığını anlıyoruz. Bu çıkıntıların üzerindeki epitel hücreleri 3 günde yenilenmekle beraber, her gelen yeni hücre bütün sindirim vazifelerini tam hakkıyla yapmakta protein, karbonhidrat, yağların parçalanmış moleküllerini, vitaminleri, mineralleri tanımakta onları içine alıp arkasındaki lenf ve toplardamarlara geçirmektedir.

Yeni doğan ve ömrü üç gün olan bu hücreler bu molekülleri nasıl tanıyıp emme görevini ifa etmekteler, zararlı maddeleri geçirmemekteler? Bu emilim görevini kusursuz yapmalarında tesadüf, kendi kendine oluş ihtimali asla olamaz. Onlar bu yapı ve görevleriyle mükemmel bir sistem kurucusunun eseri olduklarına şahitlik etmektedirler

4-Kemiklerde Yenilenme

Kemik dinamik bir organdır. Hayat boyu yapım (formasyon) ve yıkım (rezorbsiyon) arası denge ile yapılanması devam eder. Osteoblastlar kemik yapımında**,** osteklastlar da kemik yıkımında görevli hücrelerdir.

Osteoblastın vazifeleri;

- Kemik teşekkülü,
- Kemik proteini %90 tip 1 kollajeni üretme,
- Kemik matrix proteini salgılama,
- Osteokalsin ve osteonektin (bu ikisi kalsiyum bağlar),
- Kemik siyaloprotein 1, 2, osteopontin ve trombospondin (çoklu yapışkan proteinler) proteoglikanlar, alkalin fosfataz salgılama.

Kemiklerin mikro mimarisi adeta bir gökdeleni andırmakta her odasında (lakün) bir osteoblast oturmakta ve devamlı yeni kemik üretilmesinde görev yapmaktadır.

Osteoklastlar ise yıpranmış, vazifesini yapamayan veya kırılan zedelenen kemik dokularını eriterek, emerek temizlemekte ve arkasından gelen osteoblast da yeni kemik dokusu üretmektedir.

Lakününde oturan osteoblasta kılcal damarlar ile oksijen, protein, mineraller, su, ihtiyaç duyduğu her türlü gıda maddesi ayağına getirilmekte, o da mükemmel kemik dokusu üretmekte ve artık maddelerini de toplardamarlar vasıtasıyla uzaklaştırabilmektedir. Osteoblastın bu vaziyeti şu misali hatıra getirmektedir:

"*Hem nasıl ki bir kör, âciz, yerinden kalkamıyor, basit bir kulübeciğinde oturmuş bir adam bulunuyor. Hâlbuki o kulübeciğe bir dirhem gibi küçük bir taş, kemik ve pamuk gibi birer madde veriliyor. Görülüyor ki o kulübecikten batmanlarla şeker, toplarla çuha, binlerle mücevherat, gayet san'atlı, murassaatlı libaslar, lezzetli taamlar çıkıp gelse, zerre miktar aklı olan demeyecek mi ki, "O adam, gayet mu'cizekâr bir zâtın menşe-i mu'cizâtı olan fabrikasının bir mandalı veyahut miskin bir kapıcısıdır*"[748].

4.1-Osteoblast Dengesi

Osteoblastlar kontrolsüz devamlı kemik yapan hücreler değildir. Aksine çok sebepli kontrol altında işlerini yaparlar.Tiroksin, östrojen, PTH, TGF-B, IGF-I, büyüme hormonu osteoblastinin kemik yapmasını uyarırken, kortizon, kalsitonin, baskılamaktadır.

[748] Nursi, Bediüzzaman, S. Sözler. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları-600, Ankara, 2. Baskı, 2016, s. 684.

4.2-Osteoklast Dengesi

Protpom kod protein, Karbanhidraz II, kortizon IL-1, IL-6, TNF, PTH, IGF-I, tiroksin, Katepsin K osteoklastın kemik yıkmasını artırırken, Büyüme hormonu, kalsitonin, PTH, IGF-1osteoklastin kemik yıkımını azaltır.

4.3- Osteoklastinin Vazifeleri

Kemiği eritip yok etme, rezorpsiyondur. Aktive olma sebepleri: travma, kemik hücrelerinin hücre yaşlanması, apopitoz ile kemik hücrelerinin ölmeleridir. Rezorpsiyon sonucunda o bölgede osteoblast faaliyeti başlar, yeni kemik dokusu gelişir.

Özetle hücrelerimiz bizim son yüz yılda bir kısmına vakıf olduğumuz, halen keşfedemediğimiz yüzlerce faaliyetleri yapabilmekte, bizim yapamadığımız hassas molekülleri üretmekteler. Ömürleri kısa olmasına rağmen doğdukları ilk günden itibaren en mükemmel ve kusursuz olarak bu görevleri yerine getirmektedirler. Bu vazifelerini yaparken tüm vücuttaki nizam ve intizama tâbi olarak o dengeyi bozmamaktalar. Tüm bunlar bedenimizde tesadüfün, kendi kendine teşekkülün olmadığını göstermekte, sonsuz bir ilim, irade, kudret ve sanat sahibi yüce yaratıcının varlığını hatırlatmaktadır.

Kaynaklar

1. Histoloji Text and Atlas, Çeviri, Mh. Ross 2011.
2. Nursi Bediüzzaman, S. Sözler. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları-600, Ankara, 2. Baskı, 2016.
3. Tüzün, İ. Kâinattaki Dengeler ve Allah, 2017, Urfa.

EVRİMİN DELİLİ OLARAK İLERİYE SÜRÜLEN ARA (GEÇİŞ) FORMLAR

Prof. Dr. Âdem TATLI
Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Kütahya (E).
adem.tatli07@gmail.com

Özet

Yeryüzünde Antekambriyan devrinde, günümüzden yaklaşık 1.5 milyar yıl önce ilk defa tek hücreli suyosunları görülmüştür. Bunların arkasından Kambriyan devrinde ise birdenbire çok hücreli *Brachiopod*'lar, Molluska'lar, *Echinoid*'ler ve *Arthropod'*lar meydana gelmiştir. Bu canlı grupları arasında geçişi gösteren fosil form mevcut değildir.

Daha sonraki devrelerde ortaya çıkan balıklar, kurbağalar, sürüngenler, kuşlar, böcekler ve memeliler arasında da evrimle geçişin olduğunu gösteren fosil form bulunamamıştır. Aynı şekilde insanın da kendinden önceki canlılarla bağını kuran bir fosil yoktur.

İşte bütün bunlar, her bir canlı türünün kendi genetik potansiyeli, kabiliyet ve karakterleriyle doğrudan yaratıldığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Geçiş fosili, evrim, kambriyan, yaratılış.

Intermediate Forms Suggesting As Evidence For Evolution

Abstract

According to fossil researches, it has been determined that during Antecambrian time, which about 1.5 million years ago, only unicellular alga as first living creatures were alive in the earth surface. After that, during Cambrian time, there were a big bang in appearance of the multi cellular living species such as *Brachiopods, Molluscs, Echinoids and Arthropods.* However, for proving evolution a transition, no fossil could be found as an intermediate form between these living groups. In this respect, no intermediate fossil form between fishes, amphibians, reptiles, birds, insects and mammalians appeared in the later times could also be found. Finally, there is no intermediate fossil form between human and the former living groups, as well. All that shows that every living species was

directly created by the Creator (Allah) with their own genetically potentials, abilities and characters.

Keywords: Cambrian time, Creation, Evolution, Intermediate fossil form.

Giriş

Evrim görüşüyle bütün canlıların tek hücrenin farklılaşmasıyla zaman içerisinde birbirinden evrimleşerek meydana geldiği iddia edilmektedir. Bu iddiaya delil olarak türlerin aralarında geçiş formlarının bulunacağı ileri sürülmüştü. Ancak, yaklaşık 150 yıldır bu iddiayı doğrulayacak hiçbir misal ortaya konamadı.

Evrim zincirinin eksik halkalarını tamamladığı farz edilen ve bazı özellikleri bakımından kendisinden önceki canlıya, bazı özellikleri bakımından da kendisinden sonraki canlıya benzeyen organizmalara "ara form" veya "geçiş formu" adı verilir.

İddia edildiği gibi, bütün canlılar tek hücreden köken alarak silsile hâlinde birbirinden hâsıl edilmiş iseler, o zaman ara form özelliğine sahip organizmalardan fosil hâlinde bol miktarda mevcut olması gerekirdi.

Ara fosil formu bakımından canlıları sırası ile gözden geçirelim.

1-Protozoa'lardan Omurgasız Metozoa'lara Geçiş

Yeryüzünde ilk canlılar günümüzden takriben 1.5 milyar yıl önce Antekambriyen devrinde görülür. Bunlar *Protozoalar*'dan tek hücreli suyosunlarıdır. Bu canlı grubu ilk yeryüzünde göründüğü şekil ve yapısı itibariyle aynen günümüzde de mevcuttur.

Bu Antekambriyen devrinden sonra gelen Kambriyan devrinde canlılar, öyle evrimcilerin iddia ettiği gibi, tek hücreliden çok hücreliye doğru tedrici bir geçiş göstermemektedir. Bu devirde görülen çok hücreli canlıların hem kendi aralarında benzerlik yoktur ve hem de kendilerinden önceki canlılarla bir benzerlik göstermezler.

Çok hücreli canlıların birdenbire ortaya çıkışı, "*Kambriyan patlaması"* olarak adlandırılır. Bu canlıların başında; süngerler, mercanlar, *Trilobit'*ler, *Brachiopod*'lar, Molluska'lar, *Echinoid*'ler ve *Arthropod'*lar gibi ileri derecede kompleks yapıya sahip omurgasızlar gelir[749].

Antekambriyen'deki tek hücreli mikroorganizmalarla Kambriyen'deki bu ileri derecede kompleks yapıya sahip omurgasızlar arasında bir ilgi ve bağın olmadığına Guttman 1999 yılında neşrettiği biyoloji kitabında yer verir[750]**.**

[749] Cloud, P. Pseudofosils, A Plea For Caution. Geology. November. 1973, p. 123.
[750] Guttman, B. S. Biology. Boston: WCB/ McGraw-Hill, s.718, 1999.

Diğer taraftan Axelrod, George ve Kay gibi araştırıcılar, Kambriyen omurgasızlarının, geçit formu olmadan Antekambriyen sonunda birdenbire yeryüzünde göründüklerini belirtirler[751,752].

Richard Monestarsky de, yeryüzünde kompleks hayatın aniden ortaya çıktığını belirtir ve şöyle der:

"Günümüzdeki kompleks hayvan formları aniden ortaya çıkmışlardır. Bu gelişleri Kambriyen devrinin başına rastlar. Denizlerin ve yeryüzünün ilk kompleks yaratıklarla dolması bu devirde başlamıştır"[753].

Evrimci İngiliz zooloqlarından Richard Dawkins de, kompleks canlıların birden ortaya çıktığına şöyle işaret eder:

"Kambriyen tabakalarındaki omurgasız grupları, sanki hiçbir evrim tarihine sahip olmadan orada meydana gelmiş gibidirler. Tabii ki bu ani ortaya çıkış, yaratılışçıları memnun etmektedir"[754].

2- Omurgasızlardan Omurgalılara Geçiş[755]

Genellikle omurgasızların iç kısımlarında yumuşak bölümler, dışlarında ise sert kabuklar vardır. Omurgalılarda durum değişiktir. Onlarda içte iskelet yer alır.

Kambriyan devrinden sonra gelen ve günümüzden takriben 430 milyon yıl önce görülen Ordovisiyen devrinin sonlarında ve 330 milyon yıl önceki Devoniyen çağı başlarında çenesizler (*Cyclostomata)*, kıkırdaklı balıklar (*Elasmobranchii)* ve kemikli balıklar *(Teleostomi)* gibi omurgalılar mevcuttur.

Ommaney *"The Fishes"* adlı eserinde, Romer de "*Vertebrata Paleontology"* adlı eserinde bu balıklarla ataları kabul edilen omurgasızlar arasında bağlantı sağlayacak fosilin bulunmadığını belirtirler[756].

Evrimci paleontolog Gerald Todd da, balık grupları arasında geçit formunun olmadığına dikkati çeker ve şöyle der:

"Kemikli balıkların her üç sınıfı da, fosil tabakalarında aynı anda ve birdenbire ortaya çıkarlar ve kendilerini ata olabilecek hiçbir canlı grubuyla bağlantı göstermezler"[757].

---

751 Axelrod, D. Early Cambrian Marine Fauna. Science. 1959, Vol. 128. p.7.

752 George, T.N. Fossils in Evolutionary Perspective. Science Progress. 1960, Vol. 48, January, p.5.; Kay, M. and Colbert, H.E. Stratigraphyand Life History. New York. John Wiley and Sons. 1965, p.102.

753 Monestarsky, R. Mysteries of the Orient. Discover, Nisan, 1993, s. 40.

754 Dawkins, R.The Blind Watchmaker. London,W.W. Norton, 1986, s. 229.

755Daha geniş bilgi için: Âdem Tatlı. Evrim ve Yaratılış. Hilal Ofset Isparta,4. Baskı, 2014. 316 s

756 Ommaney,F.D. "The Fishes.Life Nature Library." New York. 1964, s.60.; Romer,AS. Vertebrata Paleontology. Chicago Press. 1966, s.15-33.

757 Todd, G.T. Evolution of the Lung and the Origin of Bony Fishes: A Casual Relantionship. American Zoologist, cilt 26, no: 4, 1980, s.757.

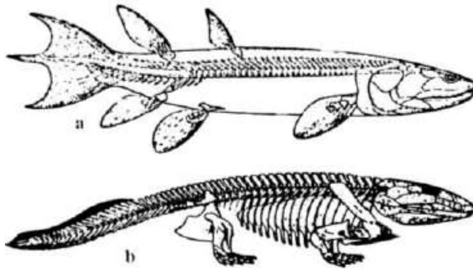
Gordon Taylor da, yüzgeçli ve eklemliler arasında geçit formunun olmadığını şöyle dile getirir:

"Dünyadaki fosil koleksiyonlar içerisinde yüzgeçli ve eklemli canlılar arasında, birinin diğerinden meydana geldiğini gösteren hiçbir ara formu yoktur"[758].

3- Balıklardan Kurbağalara Geçiş

Yassı yüzgeçli balık (*Rhipidistian crossopterygian*) ile kuyruklu su kurbağası (*lchthyostega*), balıklarla kurbağalar arasında geçiş formu olarak ileriye sürülür (Şekil 1a ve 1b).

Yassı Yüzgeçli Balık ya da **Coelecanth** olarak adlandırılan *Rhipidistian crossopterygian*'ın belli bir devre yaşadığı, çevre şartlarının değişmesiyle kurbağaları hâsıl ederek, Kretase devri sonunda, yani günümüzden takriben 70 milyon yıl önce ortadan kalktığı kabul ediliyordu. Hublin, "*The Hamlyn Encyclopedia of Prehistoric Animals"* adlı eserinde, bu fosil forma aynı gruptan *Latemaria chalumnea* balığının 1935'te Mozambik'te, 1939'da Madagaskar'da, 1953'te Komor Adaları'nda, 1955'te Afrika'da olmak üzere pek çok yerde yakalanmış olmasının, onun ara formu olma özelliğini ortadan kaldırdığını belirtir[759] (Şekil 2).

Şekil 1. a) Kuyruklu su kurbağasının atası kabul edilen yassı yüzgeçli balık (*Rhipidistian crossopterygian*),
b) Kuyruklu su kurbağası (*lchthyostega*)'nın verilerine göre çizilmiş resim.

Robert Carroll, "*Omurgalı Paleontolojisi ve Evrimi*" adlı eserinde, balıklarla kurbağalar arasında geçiş formu bulunmadığına işaret eder ve şöyle der:

---

758 Taylor, G. R. The Great Evolution Mystery. Harper &Row, 1983, s.60.
759 Hublin, J. The Hamlyn Encyclopedia of Prehistoric Anima1s. New York. 1984, p.120.

“Elimizde, ilk kurbağalarla balıklar arasında geçiş formu özelliğine sahip fosiller yoktur”[760].

Edwin Colbert ve Morales de, geçmişteki kurbağalarla günümüzdekilerin aynı yapıda olduklarına dikkati çeker:

“Paleozoik devir (Birinci zaman) kurbağalarının ortak bir ataya sahip olduklarını gösterecek tek bir delil yoktur. Bilinen en eski kurbağalarla günümüzdekiler birbirlerine benzerdirler”[761].

Şekil 2. Yassı yüzgeçli balık **(Coelecanth)** grubundan *Latimaria*.

4- Kurbağalardan Sürüngenlere Geçiş

Kurbağa ve sürüngenler arasında geçişi sağlayan formlar olarak, Permiyan başında yaşamış olan *Seymouria* ve *Didactes* ileri sürülür. Hâlbuki bugünkü bilgilerin ışığında, kurbağalarla sürüngenlerin Karbonifer devresinde birlikte yaşadıklarını görüyoruz. Dolayısıyla aynı devirde çevre şartlarının kötüleşmesiyle hem kurbağalardan sürüngenlerin hâsıl olmasını hem de kurbağaların varlığının devamını izah etmek mümkün değildir. Nitekim *Seymouria* bazıları tarafından, “sürüngenlerin atası” değil, “çok gelişmiş gerçek bir kurbağa” olarak kabul edilir[762].

Robert Carroll, “*Sürüngenler Kökeninin Problemleri*” adlı eserinde, kurbağalardan sürüngenlere geçişi gösteren bir fosilin bulunmadığına dikkati çekerek şöyle der:

“İlk sürüngenin gerçek atası olabilecek, elimizde tek bir fosil örneği yoktur. Dolayısıyla böyle bir ara formun bulunmayışı, kurbağadan sürüngene geçişin olduğu iddiasını geçersiz kılmaktadır”[763].

5- Sürüngenlerden Kuşlara Geçiş

Sürüngenden kuşa geçişte sürüngen pullarının tüye dönüştüğü ileri sürülür. Fakat bazı evrimciler bu görüşün yanlışlığına işaret etmektedirler. Bunlardan Barbara, konuyu şöyle değerlendirir:

---

[760] Carroll, L. R. Vertebrate Paleontology and Evolution. New York W.H.Freeman and Co., 1988, s. 4, 138.
[761] Colbert, E. H., & Morales, M. Evolution of the Vertebrates. New York, John Wiley and sons, 1991, s. 99.
[762] Curtis, H. and Barnes, S. Invitation to Biology. 5. baskı, New York: Worth Publishers, s.405, 1994.
[763] Denton, M. Evolution. A Theory in Crisis. Burnett Books, London, 1985.

"Tüyler oldukça kompleks bir yapıya sahiptirler… Pullarla tüyler arasında geçiş özelliğine sahip hiçbir form yoktur"[764].

Brush da tüylerin bir anda ortaya çıktığı görüşündedir ve şunu dile getirir:

"Tüyler, fosil kayıtlarında sadece kuşlara has bir özellik olarak bir anda ortaya çıkar"[765].

Feduccia, sürüngenden kuşa geçişin imkânsız olduğunu dile getirir:

"Sürüngenden kuşa geçiş, biyofizik açısından mümkün değildir"[766].

Archeopteryx

Sürüngenlerle kuşlar arasında geçiş formu olarak *Archeopteryx* ileri sürülür.

Şekil 3. a- *Archeopteryx* fosili, b- *Archeopteryx*'in tahmin edilen şekli.

Archeopteryx takriben günümüzden 140 milyon yıl önce yaşamıştır (Şekil 3). Genellikle kuş formunda olan *Archeopteryx*'in sürüngen benzeri özellikleri şöyle sıralanabilir:

a) Kanatların kenarında pençelerin bulunması.
b) Ağzında dişlerin varlığı.
c) Kuyruğunda omurganın mevcudiyetidir.

"Jura Devri Kuşları Teoriye Meydan Okuyor" adlı eserde *Archeopteryx'*in sürüngenlerle kuşlar arasında geçit formu olmadığı belirtilir ve bununla ilgili şu hususlar ileri sürülür:

1. Günümüzde Güney Amerika'da yaşayan Hoatzin kuşu (*Opisthocomus hoatzin*) ile Afrika'nın Tourako kuşu (*Musophogidae* familyasından

[764] Barbar, J. Stahl. Vertebrate History: Problems in Evolution. New York: Dover Publication, 1985, s.349-350.
[765] Brush, A.H. On the Origion of Feathers. Journal of Evolutionary Biology. Vol.9, 1996, s.131-33.
[766] Anonim. Jurassic Bird Challanges Origin Theories. Geotimes. Vol. 41, 1996, s.7.

Touraco coryhaix)'nun gençlik devresinde de kanatlarının kenarında pençe vardır ve Hoatzin kuşunun omurga yapısı da *Archeopteryx*'e benzerlik gösterir (Şekil 4). Ayrıca Güney Amerika'da yaşayan deve kuşu (*Ostrich*)'nun kanatlarında da üç pençe vardır[767].

2. *Archeopteryx*, günümüz kuşlarınki gibi, asimetrik tüy yapısına sahiptir. Bu da onun uçtuğunun bir delili olarak alınır.
3. *Archeopteryx*'te uçmak için gerekli olan göğüs kemiğinin olmadığı" iddia ediliyordu. Son bulunan yedinci *Archeopteryx* fosilinde göğüs kemiğinin varlığı anlaşıldı.

1995 yılında Çin'de Omurgalı Paleontoloji Enstitüsü'nden Paleontolog Lianhai Hou ve Zhonghe Zhou, "***Confuciusor***" adını verdikleri bir kuş fosili buldular. *Archeopteryx* ile aynı yaşta, yaklaşık 140 milyon yaşında olan ***Confuciusor***'un dişleri yoktu, gagası ve tüyleri günümüz kuşlarıyla aynı özellikteydi. İskelet yapısı da günümüz kuşlarıyla aynı olan bu kuşun kanatlarında, *Archeopteryx*'te olduğu gibi pençeler vardı.

Şekil 4 . Kanatlarında pençelere sahip Hoatzin kuşu.

Shipman, ***Confuciusor***'un bulunmasının, *Archeopteryx*'in "kuşların atası" olma tezini çürüttüğünü belirtir[768].

1996 yılında Hou, Martin ve Alan Feduccia tarafından Çin'de 130 milyon yaşında, ***Liaoningornis*** adı verilen bir kuş bulundu. *Archeopteryx*'ten 10 milyon yıl daha genç olan ***Liaoningornis***'in günümüz kuşlarında bulunan uçuş kaslarının tutunduğu göğüs kemiğine sahip olduğu bildirilmekte, günümüz kuşlarından tek farkının "ağzında dişlerin bulunması" gösterilmektedir. Feduccia, ***Liaoningornis***'in, "*Kuşların kökeninin dinozorlar olduğu*" iddiasını da geçersiz kıldığını dile getirir[769].

767 Grimmer, J.L. Natural Geographic. 1962, August. p.391.
768 Shipman, P. Birds do it...Did Dinosaurs? New Scientist, 1 Şubat 1997, s.31.
769 Feduccia, A. Old Bird. Discover. 21 Mart,1997.

Kuşlarla alakalı bir başka fosil de Batı Teksas Çölü'nde bulunmuştur. Sankar Chatterjee tarafından 1984'te değerlendirilen iki parçalı bu fosil, "*İlk kuş*" (Protoavis) olarak adlandırılmakta ve günümüzden 225 milyon yıl önce yaşadığı belirtilmektedir[770].

Archeopteryx'in 140 milyon yıl önce yaşadığı dikkate alınırsa, Sankar Chatterjee tarafından bulunan fosilin *Archeopteryx*'ten 85 milyon yıl önce yeryüzünde yaşadığı anlaşılır.

Evrimcilerin iddiasına göre *Archeopteryx*, dinozorlardan evrimleşmiş olmalıdır. Ancak son bulunan fosillerin ışığında evrimcilerin bir kısmı, *Archeopteryx*'in ara form olma özelliğini kabul etmemektedirler. Bunlardan kuşlar üzerinde ihtisas sahibi olan Alan Feduccia, şu ifadeyi kullanır:

"Yirmi beş sene boyunca kuşların kafataslarını inceledim. Dinozorlarla aralarında hiçbir benzerlik görmüyorum. 'Kuşların dört ayaklılardan evrimleştiği' görüşü, paleontoloji alanında 20'nci yüzyılın en büyük utancı olacaktır!"[771]

2 Eylül 1987 tarihli "Punch" dergisinde *Archeopteryx* ile alakalı değişik bir iddia yer almıştır. "William Hewison" imzasıyla neşredilen makalede, 1861 yılında bulunan *Archeopteryx* fosiline ait tüy izlerinin, Richard Owen tarafından baskı kalıbıyla sonradan konduğu ileri sürülmektedir. *Archeopteryx* hakkında yaygın kanaat, dişli bir kuş olduğu ve belirli bir devre yaşayıp ortadan kalktığı yönündedir[772,773,774].

Nitekim günümüzde bazı sürüngen ve kurbağaların dişleri varken diğer bazılarının yoktur.

6-Sürüngenlerden Memelilere Geçiş

Sürüngenlerin atası olarak seymouria ve didactes alınır. Memelilerin öncüsü sayılan synopsidae alt takımı sürüngenlerin atası kabul edilen bu takımlardan daha önce yeryüzünde görülmektedir. Dolayısıyla memelilerin atasının sürüngenler olması imkânsızdır.

Kemp, "*Memelileri Hâsıl Eden Sürüngenler*" adlı eserinde, sürüngenlerden memelilere geçişi gösteren ara formların olmadığını ısrarla belirtir[775].

---

770 Time, 25 August.1986.p.36.
771 Shipman, P. Birds do it...Did Dinosaurs? New Scientist, 1 Şubat 1997, s.28.
772 Beddart, F.E. The Structure and Classification of Birds. Longmans, Green and Ca., London.1989, p.160.
773 Gregory, W.K. New American Academy of Science. Annals, 1916, Vol. 27.p.31.
774 Nouy, L. Human Destiny. The New American Labrary. New York. 1947, p.58.; Swinton,W.E. In Biology and Comparative Physiology of Birds. Ed.By. A.J. Marshall Academic Press,New York, 1960, Vol. p.1
775 Kemp,T. The Reptiles That Became Mammalls. New Scientist. 1982, Vol. 92.

Romer, "*Omurgalı Paleontolojisi*" adlı eserinde, uçan memelilerden yarasanın, sürüngenlerden geldiğini gösteren fosilin bulunmadığına dikkati çeker[776].

Ommaney de, yaşlı tabakalar arasındaki bulunan yarasa fosillerinin günümüzdekilerden farksız olduğunu belirtir[777].

Neo-Darwinist Teori'nin kurucularından evrimci George Gaylord Simpson, "*İnsandan Önceki Hayat*" adlı eserinde, memelilere dair ara form olmağını belirtir ve şöyle der:

"Sürüngen devri' olarak bilinen Mesozoik Çağı'nın canlıları, aniden memeliler devrinde değişmiştir. Sanki bütün başrol oyunculuğunu çok sayıda ve türdeki sürüngenlerin üstlendiği bir oyunun perdesi bir anda indirilmiştir. Perde yeniden açıldığında, başrolünde memelilerin yer aldığı, sürüngenlerin kenara itildiği yeni bir devir başlamıştır. Ortaya çıkan memelilerin bir önceki devre ait izleri yoktur"[778].

7- Yüksek Yapılıların Evrimine Misal Olarak At İleri Sürülür

Yüksek yapılı canlılardaki evrime, atın filojenisi esnasında geçirdiği iddia edilen değişiklikler misal verilir. Weller'in iddiasına göre, Eosen devrinde yaşamış, "*İlkel at*" olarak ele alınan *Eohippus*'un ön ayakları dört, arka ayakları üç toynaklı idi. Yürürken bütün toynakları yere yapışıyordu[779].

Johnson'a göre, atın üçüncü toynağı gelişirken değerleri gitgide indirgenerek kaybolmuştur. Buna sebep olarak da, erken devirlerdeki atların orman ağaçlarının genç dal ve yapraklarıyla beslendiği, fakat Miyosen'den itibaren otlakların dominant hâle gelmesiyle otla beslenmeye başladıkları ileri sürülür.

Besin kaynağını çayırların teşkil ettiği açık düzlüklerde düşmandan korunmanın ancak süratli koşmakla mümkün olacağı, bunun da üçüncü toynağın genişleyip gelişmesine, diğerlerinin de kaybolmasına sebep olduğu varsayılır. Üçüncü toynağın haricindekiler körelmiş ve artık işe yaramayan organ hâline gelmiştir[780].

Atın Evriminin Değerlendirilmesi

Toynak sayısının azalması, beslenme şekli ve dolayısıyla koşma ve düşmanlarından kaçmaya bağlanmaktadır.

"Kullanılan organın geliştiği, kullanılmayanın köreldiği" kurgusu, "Lamarck Prensibi" olarak bilinir. Son 20 yıldır, Lamarck Prensibi'nin modifikasyona

---

[776] Romer,AS. Vertebrata Paleontology. Chicago Press. 1966, s.303.
[777] Romer,AS. Vertebrata Paleontology. Chicago Press. 1966, s.15-33.
[778] Simpson, G. Life Before Man. New York, Time-Life Books, 1972, s. 42.
[779] Weller, M. J. The Course of Evolution. New York. 1969, pp. 689.
[780] Johnson,W.H., Laubenga, R. A. and De Lanney, L. E. General Biology. Third Edition. New York. 1965, 788 pp.

dayandığı, yani soma hücrelerindeki değişikliğin yavrularına intikalinin mümkün olmadığı, ancak eşey hücrelerindeki bir değişikliğin kalıtımla geçtiği anlaşılmıştır. Kaldı ki, aynı mantıkla hareket edilirse, düşmanlarından kaçan tavşan başta olmak üzere pek çok hayvanın benzer bir değişikliğe niçin maruz kalmadığının da izahı gerekecektir.

Wells de bu konuda şunu söyler:

"Atın evrimiyle ilgili olarak Darwin'in 1882'de ölümünden üç yıl önce, Yale Üniversitesi paleontoloğu Othniel Marsh, modern tek toynaklı atların, küçük dört toynaklı atadan nasıl geldiğini göstermek için at fosillerini ihtiva eden bir çizim yayınladı. Sadece ayak kemiklerini ve dişleri ihtiva eden Marsh'ın çizimi, çok geçmeden kafatasıyla desteklendi ve at fosillerinin resimleri biyoloji ders kitaplarında ve müzelerde 'evrimin delili' olarak hızla yerini aldı[781].

Atın ayağındaki çıkıntıların lüzumsuz organ olduğu da tartışmalıdır. Zira bunların bazı görevleri vardır. Cousins'e göre bu görevler şunlardır:

1. Bacağı kuvvetlendirme görevi yapar.
2. Birçok bacak kasının tutunma noktasıdır.
3. İncik kemiğiyle meydana getirdiği oluğa topuğun üst destek kirişi yapışır ve atın ağırlığını taşıma görevini yerine getirir[782].

Dunouy ve Goldschmidt, tek toynaklı atın, günümüzden 130 milyon yıl önce Mesozoik devrinde, yani çok toynaklı attan evvel yeryüzünde mevcut olduğunu belirtir. Onlara göre, çok toynaklı atların ilki ise Eosen devrinde, 55 milyon yıl önce ortaya çıkmış, sonuncusunun nesli de Miyosen'de yaklaşık 25 milyon yıl önce ortadan kalkmıştır[783,784].

Evrimci biyologlardan Boyce Rensberger, atın evrimini belirten fosil serilerinin gerçekte bulunmadığını, farklı canlılara ait iskeletlerin yan yana dizilerek bu serilerin elde edildiğini belirtir ve şöyle der:

"Yaklaşık 150 milyon yıl önce yaşamış dört toynaklı, tilki büyüklüğündeki canlılardan silsile hâlinde birtakım değişmelerle günümüzdeki atın evrimleştiği' iddiası, geçerliliğini yitirmiştir. Kademeli değişim yerine, her türün fosilleri tamamen farklı olarak ortaya çıkmakta, hiç değişmeden kalmakta, sonra da bunların soyu tükenmektedir. Dolayısıyla bunlar ara form değil, her birisi ayrı yapıya sahip farklı birer formdurlar"[785].

İngiltere Doğa Tarihi Müzesi yöneticilerinden evrimci Colin Patterson da benzer görüşü dile getirir ve şu değerlendirmeyi yapar:

---

781 Wells, J. A.g.e. s. 181.
782 Cousins, F.W. Creation Research Society Quaterly. 1971, Vol. 8. P. 99.
783 Dunouy, L.Human Destiny.The New American Library. New York.1947,P.74.
784 Goldschmidt, R.B. American Scientist. 1952, Vol. 40.p.97.
785 Rensberger, B. Houston Chronicle, 5 Kasım, 1980, Bölüm 4, s.15.

"Elli yıl önce hazırlanmış olan ve hâlâ müzenin alt katında duran atın evrimi sergisi, hayalî kötü bir hikâyeden başka bir şey değildir! Atın evrimi, birbirini takip eden yüzlerce ilmî kaynak tarafından 'büyük bir gerçek' gibi sunulmuştur. Ancak bu tip iddiaları ortaya atan kişilerin yaptıkları, spekülasyondan başka bir şey değildir"[786].

Atın evriminin dayandığı fosillerin Hindistan, Güney ve Kuzey Amerika ile Avrupa'da değişik zamanlarda yaşamış, farklı tür canlılara ait fosillerin küçükten büyüğe doğru dizilmesiyle meydana getirildiği belirtilir. Bu hususta evrimciler arasında da görüş birliği yoktur. Birbirinden farklı 20'den fazla atın evrim şeması vardır. Bu sıralamalardaki ortak nokta, 55 milyon yıl önce Eosen Devri'nde yaşamış *Eohippus* (*Hyracotherium)* adlı köpek benzeri bir canlının "atın ilk atası" olduğuna inanılmasıdır. Hâlbuki Hitching, "atın atası" olarak sunulan bu *Eohippus'*un, günümüzde Afrika'da yaşayan ve atla hiçbir ilgisi olmayan "*Hyrax*" isimli hayvanın aynısı olduğunu belirtir[787].

Evrimcilerden Gordon Taylor, "*The Great Evolution Mystery*" adlı eserinde, at serileriyle ilgili olarak şunu belirtir:

"Paleontologlar, evrimciler tarafından ileri sürülen at serileriyle ilgili fosilleri ortaya koyamamışlardır. At serisi 'evrim konusunda çözüme kavuşturulmuş örnek' olarak takdim edilir, ama gerçek öyle değildir. Eohippus'tan günümüzdeki at Equus'a kadar uzanan sıralama çok tutarsızdır. Farklı kaynaklardan gelen canlılara ait fosillerin bir araya getirilip arka arkaya dizilmesi mümkündür, fakat canlılar tarihinde bu sıralamayı doğrulayacak hiçbir delil yoktur"[788].

Öyle anlaşılmaktadır ki, çok toynaklı at tiplerinin her birisi ayrı bir formdur ve belirli bir devre yaşayıp ortadan kalkmıştır... Tek toynaklı atın nesli de tek toynaklıdır.

8- Böceklerin Geçmişi

Böceklerin de kehribar, volkan külleri ve kömür gibi materyaller içinde fosilleri bulunmuştur. Kehribar içinde rastlananların iç organları, doku ve hücre yapıları dahi gayet güzel muhafaza edilmiş olduğundan mevcutlarıyla karşılaştırma imkânı vermektedir. Brues, "*Insects in Amber*" adlı eserinde, 350 milyon sene önce yaratılmış böceklerle günümüzdekiler arasında şekil yönünden farklılık olmadığını belirtir[789].

---

786 Patterson, C. Harper's. Şubat, 1984, s.60.
787 Hitching, F. The Neck of the Giraffe: Where Darwin Went Wrong? New York.Ticknor and Fields, 1982, s.30-31.
788 Gordon, R.T. The Great Evolution Mystery. London, Sphere Books, 1984, s.230.
789 Brues, C.T. Insects in Amber. Scientific American. 1951,Vo1.185.s.60.

Ancak geçmiştekilerden bazıları bugünkü akrabalarından daha büyük ve iri idiler. Meselâ büyük hamam böcekleri ve dev karıncalar gibi. Böceklerin bir özelliği, çok değişik formlara sahip olmalarıdır. Dolayısıyla hangi kaynaktan meydana gelmiş olabileceklerini ortaya koymak zordur. Olsen, "*Hayatın Evrimi"* adlı eserinde, böceklerde uçma hadisesinin nasıl başlamış olduğu hakkında hiçbir bilginin olmadığına dikkati çeker[790].

9-Geçiş Formlarıyla İlgili Genel Değerlendirme

Canlıların yeryüzüne gelişlerini evrim görüşü, "kademeli ortaya çıkış"la açıklamaktadır. Basitten yüksek yapılılara doğru canlı organizmalar zaman içerisinde yavaş yavaş meydana gelmiş olmalıdır. Bunun da delili, fosiller olacaktır. 1850'li yıllarda bu görüş ortaya atıldığı zaman genel düşünce bu yönde idi. Ancak geçen zaman içerisinde bu görüşü doğrulayacak fosil materyallerin bulunamaması, evrimcilerin bu görüşü eleştirmelerine sebep olmaktadır. Ünlü İngiliz paleontoloğu Derek, bu hususta şöyle der:

"Fosil kayıtlarını detaylı olarak incelediğimizde, kademeli evrimle gelişen değil, aniden yeryüzünde meydana gelen gruplar görürüz"[791].

Evrimci Carlton da benzer görüşü dile getirir:

"Yeryüzünde hayat zaman içinde, yavaş yavaş ve kademe kademe mi gelişti? Fosil kayıtlarının bu soruya cevabı 'hayır'dır" [792].

Oxford Üniversitesi'nden Tom, türlerin birbirine geçişini gösteren fosilin olmadığını belirterek şöyle der:

"Fosil kayıtlarına göre, pek çok tür, birdenbire ortaya çıkar, hiç değişime uğramadan birkaç milyon yıl kalır ve birdenbire kaybolur. Bir nesilden diğerine türlerin geçişini gösteren tek bir fosil örneği yoktur"[793].

Steven da kademeli evrimi doğrulayacak fosil delilinin bulunmadığına dikkati çeker ve şunu belirtir:

"Bilinen fosil kayıtları, kademeli evrimin geçerli olabileceğine dair hiçbir fosil örneği sunamadı"[794].

Adler, ara form araştırıcılarının elde ettikleri karşısında hayal kırıklığı içerisinde kaldıklarına dikkati çeker ve şöyle der:

"Türler arası formları ne kadar fazla sayıda bilim adamı ararsa, o kadar fazla hayal kırıklığına uğruyor"[795].

---

790 Olsen,E.C. The Evolution of Life. The New American Library. New York. 1965, p.180.
791 Derek, A. The Nature of the Fosil Record. Proceedings of British Geological Association. Cilt 87, 1976, s.133.
792 Carlton, B. Statis:The Life in the Balcance. Geotimes, Vol. 40, Mart 1995, s.18.
793 Tom, S.K. Mammal-Like Reptiles and the Origin of Mammals. New York American Pres, 1982, s.363.
794 Steven, M. S. Macroevolution: Pattern and Processs. San Francisco. W.H. Freeman and C., 1979, s.39.

Evrimci Mark, türlerin aniden ortaya çıkıp yine aniden kaybolduğunu dile getirir:

"Türler aniden teşekkül eder ve yine aniden yok olurlar. Bu durum, türlerin Allah tarafından yaratıldığını savunan yaratılışçılara destek sağlamaktadır[796].

Harvard Üniversitesi'nden evrimci Gould, evrim soy ağacının, fosil kayıtlarına değil, evrimcilerin hayaline dayanılarak çizildiğini belirterek şu görüşü belirtir:

"Kitaplarımızda yer alan evrim soy ağaçları, fosil kayıtlarına değil, bizim tasarımlarımıza dayalıdır"[797].

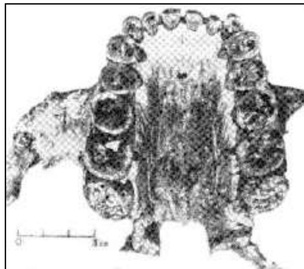
Yeryüzünde jeolojik devirler boyunca farklı organizmalar, değişik canlı tipleri ortaya çıkmış, bunların bir kısmı hiç değişiklik geçirmeden, bir kısmı da ufak tefek değişikliklerle günümüze kadar gelmiştir. Bazısı da belirli bir devre yaşayıp ortadan kalkmıştır. Burada dikkati çeken bir husus, zamana bağlı olarak, yüksek yapılı organizmaların yavaş yavaş yeryüzünde görünmeleridir. Bunun tek açıklaması olabilir. O da, kademe kademe iyileşen yeryüzü şartlarına uygun canlıların gönderilmesidir. Bir başka ifadeyle, koyun, çimenler ve otlar hâsıl edildikten sonra yaratılmıştır. Ara form veya geçiş formu olarak ileri sürülen fosillerin ara form olma özelliği yoktur. Şimdiye kadar ileriye sürülen fosillerin yeterli ve güvenli bir materyal olmadığı artık genel bir kanaat hâline gelmiştir.

10-İnsanın Geçmişi

İnsanın geçmişi ile ilgili ara form olarak ileriye sürülen fosillerin belli başlıları şunlardır:

10.1-*Ramapithecus* (Uzun kollu maymun)

İnsanın atası olarak verimciler tarafından ileriye sürülen varlık *Ramapithecus*'tur. Bunun pliyosen devrinde, yani günümüzden yaklaşık 14 milyon yıl önce yaşadığı iddia edilir.

Şekil 5. *Ramapithecus*'ta parabolik çene.

795 Adler, J. Who Doubts Evolution? New Scientist, sayı 90,1981, s.831.
796 Mark C. The Revial of the Creationist Crusade. Maclen's, 19 Ocak, 1981, s.56.
797 Gould, S., J. Evrimin Düzensiz Adımları. Naturel History. Mayıs,1977, s.13.

Sadece Çene kemiğinden bilinen ve diş yapılarına dayanılarak insanın atası olduğu iddia edilen bu varlığın yapılan çalışmalarla bir homonid olmadığı, uzun kollu maymun olduğu ortaya konmuştur[798].

.

10.2-*Australopithecus* (Güneyin maymunu)

İnsanın atası olarak ileriye sürülen bir başka grup da *Australopithecus* grubudur. Bunun muhtelif formları ileriye sürülmektedir. Bu isim, Doğu Afrika'da Louis Leakey ve diğer birçokları tarafından bulunmuş değişik fosillere verilmiştir. Dart tarafından bulunan fosiller "*Australopithecus africanus*" (Afrika adamı) olarak adlandırılmış, daha sonra *Zinantropus, Paranthropus, Pleisanthropus, Telanthropus* ve *Homo habilis*'ler de bu gruba dâhil edilmiştir.

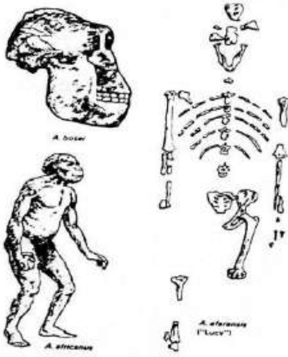
Australopithecus, iki-üç milyon yıl önce yaşamış, dik yürüyen ve kaba aletler kullanan hominid bir varlık olarak ileriye sürülür. Beyin hacmi, bazı ileri yapılı maymunlardaki kadar, yaklaşık 500 cc'dir. Dişleri ise *Ramapithecus*'unkilere benzer olduğu ileri sürülür.

Tanzanya'nın Olduvai Gorge bölgesinde Louis Leakey tarafından bulunan *Zinjanthropus boisei*'nin, *Australopithecus robustus*'un bir varyetesi olduğu belirtilir. Bundan sonra *Australopithecus* iki tür altında gruplandırılmıştır. Birisi *A. africanus,* diğeri ise *A. Robustus*'tur.

10.2.1- *Australopithecus africanus* (Afrika Adamı)

1924 yılında Dart tarafından Afrika'da bulundu. Küçük diş, küçük çeneli ve ince yapılıdır. Kafatası hacmi, günümüz insanının yaklaşık 1/3'ü kadar, yani 500 cc, yaşı da 1,8-2,6 milyon yıl olarak tahmin edilir.

[798] Shipman, P. Baffling Limb on the Family Tree. Discover, 1986, September; Pilbeam,D.R .Nature. 1968, Vo1.219 p.1335; Simons, E. L. and Pilbeam, D.R. Folia Primital. 1965, Vo1.3. p. 81; Eckhard, R.B. Population Genetics and Human Origins. Scientific American. 1972, Vol.226.

Şekil 6. *Australopithecus africanus* (Afrika Adamı) (Lucy Adamı). Bu iskeletteki fosillerin her birisi farklı canlılara aittir. Bu iskelete dayanarak sol alttaki resim çizilmiştir.

Evrimci Gould, Afrika maymunu *Austrolopithecus afarensis'*in insanın atası olamayacağını belirtir. Afrika maymununa ait olduğu kabul edilen fosil parçalarının değişik organizmaların fosilleri olduğuna ve bunların yanlış birleştirilmiş bulunduğuna dikkati çeker[799].

10.2.2-*Australopithecus boisei* (zinjanthropus)

Bu formun, *Australopithecus robustus*'un varyetesi olduğu ileriye sürülür. 1959 yılında Leakey tarafından Tanzanya'da bulunmuştur. Çok kalın dişli, kalın çeneli, üst şakak kemikleri goril ve orangutanda olduğu gibi çıkıntılıdır. Diş kemeri ve çene kavisi çok paraboliktir. İleri yapılı maymunlardan orangutan ve şempanzeye benzer. Kafatası hacmi 500 cc, yaşı da 2 milyon yıl olarak ileriye sürülür.

Gerek *A. africanus* gerekse *A. robustus'un* leğen, kol ve ayak kemiklerinin bazı parçalarına dayanılarak, *Australopithecus*'un dik yürüyen bir varlık olduğu iddia edilir[800].

***Australopithecus*'**un kritiği

Geçmişe ait fosil materyallerinin hemen hiçbirisi bir bütünlük arz etmemektedir. Yani eldeki fosil materyal, ait olduğu ileri sürülen organizmanın çok az bir kısmını temsil eder. Bunda, farklı organizmalara ait parçaların, tek türe ait olduğu farz edilerek bir araya getirilmiş olmasının da rolü büyüktür. Ayrıca fosil yaş tayinlerinde de çok büyük hatalar olabilmektedir.

---

[799] Gould, J. L. and Keeton, W. T. Biological Science. 6. baskı, New York: W. W. Norton, s. 347, 1996.

[800] Broom, R and Schepers, G.W.H.Transv. Mus.Mem. 1946, Vol.2. p.1-272;Clarck, G. Journal of Anatomy. London. 1947, Vol. 19.P.300-333.

Australopithecus fosili üzerinde senelerce araştırma yapan Oxnard ve Zuckerman, *Australopithecus*'ların dik yürüyen bir varlık olmadığını belirtirler. *A. africanus*'un el, bilek, ayak, omuz ve leğen kemikleri üzerinde Oxnard ve Zuckerman'ın yaptığı çok yönlü istatistikî araştırmalarla, bunların insana değil, orangutan ve şempanzeye benzediği belirtilmiştir[801].

A. africanus üzerinde bir ekiple 15 yıl çalışmış olan Zuckerman bu hususta şöyle der:

"A. africanus'un insanın atası olması imkânsızdır[802].

Mantagu, kafa yapıları bakımından bütün *Australopithecus*'ların tamamen ileri yapılı maymunlar (apes)'a benzediğini belirtir[803].

Evrimci Gould, Afrika maymunu *Austrolopıthecus afarensis ve A. Africanus'un* insanın atası olamayacağını nazara verir ve Afrika maymununa ait olduğu kabul edilen fosil parçalarının değişik organizmaların fosilleri olduğunu ve bunların yanlış birleştirildiğini belirtir[804].

10.3-*Homo erectus* Grubu

Java Adamı, "Pekin Adamı, Heidelberg Adamı ve Meganthropus, *Homo erectus*" adı altında gruplandırılmıştır. Bunların takriben 500 bin yıl önce yaşadığı kabul edilir. Dik yürüdükleri, beyin hacimlerinin yaklaşık 1000 cc olduğu belirtilir.

Darwin'in Türlerin Kökeni (The Origin of Species) eserini yayınladığı 1858 yılından az bir süre sonra, ondan ilhamla Ernst Haeckel de The History of Creation adlı eserini yayınladı. Haeckel bu eserinde, "insanın atası" olarak Dilsiz Maymun Adam'ı ileri sürdü. Buna bir de Latince isim koydu: *Pithecanthropus alalus*...

Bu hayalî varlık, fosil olarak bulunduğu zaman, bazı özellikleri bakımından insana, bazı özellikleri bakımından da maymuna benzeyecekti. Bu varlığa ait kalıntıların bulunacağı yeri de belirtmişlerdi: Madagaskar'dan Hindistan'a ve Hint Okyanusu'ndan Endonezya'ya uzanan hipotetik antik Lemura kıtası[805].

10.3.1-Java Adamı (*Pithecanthropus erectus*)

Hollandalı anatomist Eugene Dubois, 1887 yılında karısı ve çocuklarıyla birlikte Doğu Hindistan'da Hollanda kolonisi olan Java'ya, "Hollanda ordusu

---

801 Oxnard, C. University of Chicago Magazine, 1974, p.8-12.
802 Zuckerman, S. Beyond the Ivory Tower. Toplinger Publ. Co.New York. 1970, pp. 11-12,64,75-94.
803 Montagu, A. Man: His First Million Years. Word Publishers. Yonkers. 1957, p.51-52.
804 Gould, J. L. and Keeton, W. T. Biological Science. 6. baskı, New York: W. W. Norton, s. 347, 1996.
805 Richard, M. Shattering the Myths of Darwinism. Terc. İ. Kapaklıkaya. Son Tartışmalar Işığında Darwinizm'in Mitleri. Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003.

sağlık elemanı” olarak yola çıktı. Dubois, Haeckel’in ileri sürdüğü Dilsiz Maymun Adam’ı, yine onların gösterdiği yerde bulmaya gidiyordu. Dubois, Sumatra’ya varışından itibaren iki yıl içinde hükûmeti, Java’da paleontolojik kazı yapmaya ikna etti. Trinil köyü yakınındaki Solo Irmağı kenarında kazıyı yapmak için mahkûm işçiler ve bu kazıyı kontrol etmek için de askerler verildi. Dubois’in bu kazılarda alan çalışmasına katılmadığı, mahkûm işçilerin periyodik olarak taşıdığı bulguları evinde incelemekle yetindiği belirtilir[806].

1891 yılında Dubois, önüne gelen kemikler arasında iki önemli bulguyla karşılaşmıştır. Bunlar, bir ay arayla aynı fosil yatağında bulunmuş bir diş ile bir kafatası idi. Ancak bunların kazı esnasında kaydı tutulmadığı için tam yerleri tespit edilememişti. Başlangıçta Dubois bunların bir şempanzeye ait olduğu kanaatine vardı. Ancak birkaç ay sonra mahkûmlar aynı kazı alanında bir uyluk kemiği buldular. Bu, dik yürüyen bir insanın uyluk kemiğiydi. Dubois bu parçaları birleştirerek *Pithecanthropus erectus (Homo erectus)* (Dik Yürüyen Maymun Adam)’u meydana getirdi. Bu varlığın beyin hacmi yaklaşık 900 cc kadardı. 1898 yılında da bir küçük azı dişi bulundu. Bu dişlerin de *Pithecanthropus*’a (*Homo erectus’*a) ait olduğu belirtildi. Bu varlığın yaşı da 500 bin yıl olarak tahmin edildi (Şekil 7).

Şekil 7.“İnsanın atası” olduğu farz edilen fosillere dayanılarak çizilmiş *Homo erectus* (Jawa Adamı) resmi.

Dubois bu fosilleri 1895 yılında Leyden’de yapılan Milletlerarası Zooloji Kongresi’nde açıkladığı zaman, İngiliz zoologları bu fosillerin insana, Almanlar insan benzeri maymuna, Fransızlar ise ileri yapılı maymun ile insan arasında bir geçiş formuna ait olduğunu ileri sürdüler.

Java Adamı’nın (*Homo erectus*) kritiği

Koenigswald, Java Adamı’ndaki büyük iki azı dişinin orangutana, küçük azı dişinin de insana ait olduğu kanaatindedir. Kafatasının da şempanze ve gibbonların kafataslarına benzediğini belirtir[807]. .

---

806 Richard, M. Shattering the Myths of Darwinism. Terc. İ. Kapaklıkaya. Son Tartışmalar Işığında Darwinizm’in Mitleri. Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2003.
807 Boule, M. and Valoıs, H.M. Fossil Man. The Dreyden Press. New York. 1957, p.118-123.

1906 yılında Dubois'in fosilleri bulduğu yerde büyük bir kazı yapılmış, fakat küçük bir kemik parçası haricinde bir şey bulunamamıştır. "Java Adamı"(*Homo erectus*) olarak adlandırılan varlığın, hakikatte şempanze veya goril tipi bir maymun olduğu, maymuna ait kafatasının insanın uyluk kemiğiyle birleştirilerek buna "*Pithecanthropus erectus*" (Jawa Adamı-*Homo erectus*) adı verildiği ifade edilir[808].

Burada dikkati çeken husus, *Pithecanthropus* (*Homo erectus)* fosilini bulan Dubois'in 1922 yılındaki itirafının dikkate alınmayışıdır. Howells, "Mankind in the Making" adlı eserinde, Dubois'in, ilk fosili bulduğu yerde, beyin hacmi günümüz insanınkine yakın iki kafatası bulduğunu belirtir. Ancak, Dubois, bulduğu bu kafataslarını 30 yıl açıklamamıştır. Otuz yıl sonra Dubois, Java Adamı (*Pithecanthropus-Homo erectus)* olarak ileriye sürdüğü varlığın, aslında büyük bir gibbon maymunu olduğunu itiraf etmiştir[809].

Dubois'in bu açıklamasına Arkeoloji Ansiklopedisi de yer vermiştir ve orada şöyle denmektedir:

"Dubois'in, önce 'dik yürüyen insan' ismini verdiği yeni statü, çok muhalefetle karşılaştı. Ama sonradan Dubois'in kendisi de fikrini değiştirip, bulduğu fosillerin büyük bir ape (iri yapılı maymun) olduğunu söylemesine rağmen, bu kafatası genel bir kabul gördü[810].

10.3.2- Piltdown Adamı (*Eanthropus dawsoni*)

1912 yılında Londra Tabiat Tarihi Müzesi Müdürü Arthur Smith Woodward ile tıp doktoru Charles Dawson tarafından, İngiltere'nin Piltdown yakınındaki bir çakıl çukurundan bir çene ile kafatası fosili, bir merasimle çıkarıldı. Çene kemiği maymununkine, dişlerle kafatası ise insanınkine çok fazla benzerlik gösteriyordu. Bu materyaller, "Piltdown Adamı" (*Eanthropus dawsoni*) olarak adlandırıldı. Yaşı da 500 bin yıl olarak tespit edildi.

1950 yılında Piltdown Adamı'nın yaşını tespit için, kemiklerin topraktan absorbe ettikleri fluorid miktarı testine tabi tutuldu. Şayet fosil iddia edildiği gibi toprakta 500 bin yıl kalmışsa, çok fazla fluorid ihtiva etmesi gerekiyordu. Fakat bu fosilde hiç fluorid yoktu... Böylece Piltdown Adamı'na ait materyalin fosil olmadığı ve bulunduğu zaman toprakta bir yıldan fazla kalmadığı anlaşıldı.

Daha sonra ciddi bir incelemeye tâbi tutulan kemiklerin, eskiye ait olduğu görüntüsünü vermek için potasyum dikromat ile lekelendirildiği anlaşıldı. Çene

---

[808] Gish, D.T. Evolution: The Fossils Say No! 1981. Terc. Â. Tatlı, Fosiller ve Evrim. Cihan Yayınları, İstanbul. 1984.

[809] Howells, W. Mankind in the Making. Doubleday and CO. Garden City N.Y.P. 1967, 155-156.

[810] Cottrell, L. The Concise Encylopedia Archeology. Hawthorn. New York. 1960, P. 394.

kemiği üzerindeki dişler, yıpranmış ve aşınmış bir görüntü verecek tarzda eğelenmişti[193].

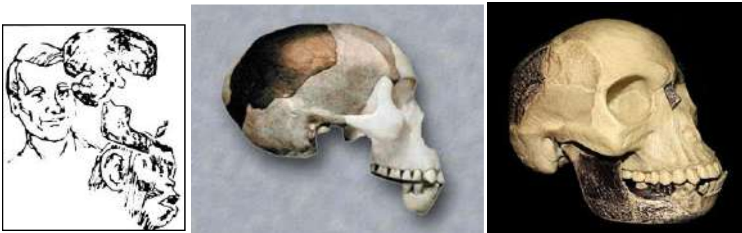
Bununla, 10 yaşındaki bir orangutan çenesi insan kafatasıyla birleştirilip insan dişleri de çene kemiğine monte edilerek, maymun-insan arası bir varlığa benzetilmek istenmiştir (Şekil 8).

Bu işin sorumluları arandığı zaman kimse suçu üzerine almadı. Bu işi tezgâhlayıp büyük bir merasimle çakıl çukurundan çıkaran Arthur Smith Wo-odward ile tıp doktoru Charles Dawson ise ölmüştü. Konuyu takdim eden dergi ve diğer yayın organları da mesuliyeti kabul etmediler.
1930'lu yıllarda "İnsanın önce beyni mi, yoksa vücudu mu gelişti?" tartışmalarına, Piltdown Adamı'ndan delil getirilerek cevap veriliyordu. Nitekim Smith, bu konuya işaret ederek şöyle der:

"Piltdown Adamı'nın en ilgi çekici tarafı, 'insanın evriminde ilk sırayı beynin aldığı' yolundaki düşünceleri haklı çıkarmasıdır. 'İnsanın kafa yapısının gelişimi sayesinde maymunluktan kurtulduğu' fikri en gerçekçi görüştür. İnsan, beyni aşırı şekilde gelişmiş bir orangutandan ibarettir. İşte, Piltdown kafatasının önemi, bu hükümleri kesin şekilde doğrulamasından gelmektedir[811].

Clark Howell ise, Piltdown Adamı'yla ilim çevrelerinin 50 yıl aldatıldığına dikkati çeker:

"Piltdown Adamı, insan kafatası ve maymun çenesinden oluşan yaratıktan başka bir şey değildi. Bu, bilerek tezgâhlanan bir aldatmacaydı. Bunu, 'insanın 500 bin yıl önce yaşamış maymunla ortak atası' olarak takdim ettiler. Bu konu üzerinde yaklaşık 500 kitap yazıldı. Paleontologlar bu buluşla 50 yıl boyunca boş yere oyalanıp durdular"[812].

Şekil 8. Piltdown Adamı (*Eanthropus dawsoni*). İnsan kafasına orangutan çenesi takılmıştır. "İnsanın atası" olarak kabul edilen bu fosilin çenesinin orangutan maymununa, kafatası ve dişlerin insana ait olduğu ve çeneye uydurmak için eğelendiği anlaşılmıştır (http://www.history.com/news/piltdown-man-hoax-100-years-ago).

---
[811] Smith, G. S. Wood word's tony. New Scientist. 1979, 5 April, p.44.
[812] Howell, C. Early Man.New York: Time Life Books, 1973,s.24-25.

Yaklaşık 50 yıl, dünyanın en büyük otoritelerinin araştırmalarına rağmen, Piltdown sahtekârlığının anlaşılmaması, şimdi diğer fosiller hakkındaki şüpheleri daha da artırmıştır. S. Zuckerman, Java Adamı'na ait Dubois fosillerinin ilim adamları tarafından ciddi bir araştırmaya tâbi tutulunca neticenin Piltdown Adamı'nınkinden farklı olmayacağı kanaatindedir[813].

10.3.3-Pekin Adamı (*Sinanthropus Pekinensis*)

Şekil 9- Pekin Adamı (*Sinanthropus pekinensis*). Alçıdan yapılmış Pekin Adamı modeli.

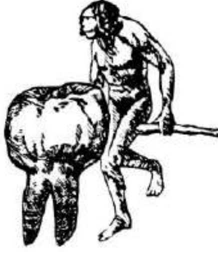
Dr. Davidson Black tarafından Çin'in Pekin şehrine 40 km mesafede bir çukurda 1921 yılında iki azı dişi bulundu ve bunlar "*Sinanthropus pekinensis*" olarak adlandırıldı. 1927 yılında W. C. Pei üçüncü azı dişini, 1928 yılında ise kafatası parçaları ile iki alt çene buldu. Black, bu fosillerin de Pekin Adamı'na ait olduğunu bildirdi[814].

Pekin Adamı'na ait materyallerin, iki diş hariç, İkinci Dünya Harbinde Japonlar'ın burayı işgali sırasında kaybolduğu ileri sürülmektedir. O'cconel, o tarihlerde Çin'de bulunduğunu, Japonların buraya girmediğini, evrimcilerin bu materyalleri kendilerinin imha ettiklerini, böylece alçı modellerinin kendi evrimci düşüncelerine göre şekillendirdiklerini belirtir[815].

10.3.4- Nebraska Adamı (*Hesperopithecus heroldcookii*)

1922 yılında Henry Fairfield Osborn tarafından Batı Nebraska'da büyük bir azı dişi bulunmuş ve bu diş, *Hesperopithecus haroldcookii* (Nebraska Adamı) olarak adlandırılmıştır

[813] 186. Zuckerman, S. Beyond the Ivory Tower. Toplinger Publ. Co.New York. 1970, pp. 11-12,64,75-94.
[814] Boule, M. And Valois, H.M. Fossil Man. The Dreyden Press. New York. 1957, P.118-123.
[815] O'connel, P. Science of Today and the Problems of Genesis. Hawthome, CA. 1969.

Şekil 10. Nebraska Adamı (H*esperopithecus heroldcookii).* Bir domuz azı dişine dayanılarak çizilmiş resim.

Günümüzden takriben 500 bin yıl önce yaşadığı tahmin edilen bu varlığın, insanın tarih öncesi atasına ait olduğu, yarı maymun, yarı insan özelliği taşıdığı ileri sürülmüştür ve bu düşünce ile yukarıdaki resim çizilmiştir.

Bu dişin sonradan bir domuza ait olduğu anlaşılmıştır[816].

10.3.5-Neanderthal Adamı *(Homo sapiens neanderthalensis)*

1856 yılında Dr. Fuhtrott tarafından Almanya'nın Düsseldorf civarındaki Neanderthal vadisinin Feldhofor mağarasında bulunmuştur. *Homo sapiens*'in bir ırkı olan Neanderthal Adamı'nın kafatası büyüklüğü, ortalama olarak günümüz insanınki kadardır. 35-100 bin yıl önce yaşadığı tahmin edilir. Neanderthal Adamı, yüz yıldan daha uzun süredir "kalın kaşlı, kaba tabiatlı, vahşi karakterli ve eğik yürüyen bir varlık" olarak tarif ve takdim edile gelmiştir. Aslında Neanderthal Adamı'nın şu andaki insanlardan farkı, çeşitli kabilelerin birbirleri arasındaki farktan daha azdır[817].

Neanderthal ırkının özelliklerinden ileri fırlamış ağız ve kaş çıkıntısı, zenci ırkının tipik karakteridir. Neanderthal adamı eğik iskelet yapısına sahiptir. Ivanhoe, "Neanderthals Had Rickets" adlı makalesinde, bu yapının, kuyruksuz maymunlara akrabalığından dolayı değil, D vitamini noksanlığının sebep olduğu eklem ve kemik hastalığından kaynaklandığını belirtir[818].

Neanderthal Adamı'nın bitki yetiştirdiği, zarif/güzel aletler ile boyanmış resimler yaptığı, bazı dinî inanışlara sahip olup ölülerini gömdüğü ve bir yazı çeşidi kullandığı bilinmektedir[819].

Bugün Neanderthal Adamı, "*Homo sapiens*" (günümüz insanı) olarak sınıflandırılmaktadır. Neanderthal Adamı'nın bir iş elbisesi giyerek bizim

---

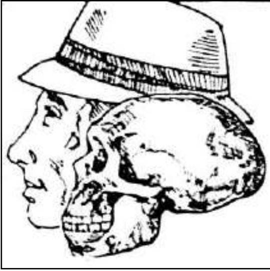
[816] Gish, D.T. Evolution: The Fossils Say No! 1981. Terc. Â. Tatlı, Fosiller ve Evrim. Cihan Yayınları, İstanbul. 1984.
[817] Dobzhansky, T. Chamging Man. Science. 1967, Vol.155, p. 410.
[818] Anhoe, F. Neanderthals Had Rickets. 1970, Nature. 8.Aug.
[819] Use of Symbols Anteclates Neanderthal Man. Science Digest.Vol.1.73.1973.p.22

caddelerimizde yürümüş olması hâlinde diğer insanlardan ayırt edilemeyeceği belirtilir[820] (Şekil 11).

Paleontolog Erik Trinkaus, günümüz insanı ile Neanderthal Adamı arasında farkın bulunmadığına dikkati çeker ve şöyle der:

"Neanderthal kalıntıları ve günümüz insan kemikleri arasında yapılan ayrıntılı karşılaştırmalar göstermektedir ki, Neanderthal'in anatomisinde ya da hareket, alet kullanımı, zekâ seviyesi veya konuşması bakımından günümüz insanından hiç farkı yoktur[821].

Neanderthal Adamı'nın zamanla dominant ırklar tarafından absorbe edildiği ileri sürülmektedir[822].

Şekil 11- Neanderthal Adamı.

Neanderthal Adamı hakkında çok değişik görüş ve düşüncelere rastlanmaktadır. Bu konuda hemen herkesin bir yorum getirdiğine dikkati çeken Wells şöyle demektedir:

"Son zamanlarda haberlerde Neanderthal Adamı hakkında bitmeyen tartışma yer almaktadır: 'Onlar bizim atalarımız mıydı veya sonunda modern küresel ailemizin içinde yutulmuş bir insan ırkı mıydı. Hemen hemen her ay bir görüşün savunucusu yazılı veya sözlü medyaya çıkarak konuyu ele almaktadır. Öte yandan, aradan birkaç ay geçtikten sonra bir başkası aynı eminlikle öncekine karşıt görüşü öne sürmektedir[823].

Aynı konuya temas eden James Shreeve de şunu belirtmektedir:

"Arkeolog, anatomist, genetikçi, jeolog ve tarih uzmanı olan 150 bilim adamıyla konuştum ve bazen Neanderthal'lerin insanın evrimindeki yeri konusunda 150 farklı görüşe rastladığım oldu! Neanderthal'lerle ilgili her

---

[820] Gish, D.T. Evolution: The Fossils Say No! 1981. Terc. Â. Tatlı, Fosiller ve Evrim. Cihan Yayınları, İstanbul. 1984.
[821] Trinkaus, E. Hard Times Among the Neanderthals. Natural History, cilt 87, Aralık 1978, s.10.
[822] Şengün, A. Evrim. Sermet Matbaası. Kırklareli. 1984, s.142.
[823] Wells, J. Icons of Evolution, Science or Myth? Çev. Orhan Düz. Evrimin İkonları, Bilim Mi Mit Mi? Gelenek Yayıncılık. Kurtiş Matbaası, İstanbul, s. 206, 2003.

teorem, ülkenin farklı bölgelerindeki hava durumuna benzer; ondan hoşlanmıyorsan biraz bekle, değiştiğini görürsün![824].

10.4-İnsanın Geçmişiyle İlgili Değerlendirme

Genetiğin babası sayılan evrimci T. Dobzhansky, ırklarla ilgili olarak şu ifadeyi kullanmıştır:

"*Darwin'den bu yana bir buçuk asır geçtiği halde insan türündeki farklı ırkların orijinine ait problemi çözemedik. Mesele hala bir asır önceki kadar karışık*"[825].

Ünlü paleontolog David Pilbeam, insanın geçmişiyle ilgili şunu söyler:

"*Yayınlanan kitaplar şunu söylemeye çekiniyorlar ki, ben de dâhil olmak üzere, kuşaklar boyu insan evrimini araştıran kişiler karanlık içinde çırpınıyoruz. Elimizde olan bilgiler, teorilerimizi şekillendirmek için son derece güvenilmez ve yetersizdir. İnsanın geçmişiyle ilgili, içimize yerleşmiş bulunan ön kabullerin farkındayım. Bunları zihnimden çıkarmak için gerçekten çaba gösteriyorum. Geçmişteki teorilerimiz, elde olan gerçek bilgimizden çok, bizim o andaki ideolojimizi yansıtıyordu!*"[826, 827].

Arizona Devlet üniversitesi antropologu Geoffrey Clark, 1997 yılında yazdığı eserinde şöyle der:

"*Bir asırdan fazla bir süredir bilim adamları, modern insanın kökenleri konusunda bir uzlaşmaya varmaya çalışıyorlar. Niçin başarılı olamadılar? Çünkü paleoantropologlar peşin ön yargılardan ve varsayımlardan yola çıkmaktadırlar. Bu sebeple insanın evrimini açıklayan modeller sırt sırta binmiş iskambil kâğıtlarına benzemektedirler. Bir kâğıdı hareket ettirdiğinizde, tüm yapı çökme tehlikesiyle karşı karşıya gelir*"[828].

Henry Gee, insanın geçmişiyle ilgili eserinde şunu söyler:

"*İnsan evrimine ilişkin tüm deliller küçük bir kutuya sığabilmektedir. Bir fosil dizisini alıp onun bir nesli temsil ettiğini savunmak, test edilebilir bilimsel bir hipotez değildir. Bu çocukları uyutmak için anlatılan masallara benzemektedir. Eğlendirici, hatta öğretici olabilir, ama ilmî değildir*"[829].

---

[824] Shreeve, J. The Neanderthal Enigma. New York: William Morrow, s.252, 1995.
[825] T. Dobzhansky. Science. Vol.127, s. 1958, S.1091.
[826] Pilbeam, D. American Scientist, sayı, 66,1978, s. 379.
[827] Pilbeam, D. Rearranging Our Family Tree. Nature, Haziran, 1978.
[828] Clark, A.G. Though a Glass Darkly: Conceptual Issues in Modern Human Origins Research, s.60-76, 1997.
[829] Gee, H. In Search of Deep Time: Beyond the Fosil Record to a New History of life. New York: The Free Press,, s. 23, 32, 116-117, 202, 1999.

Schiller, insan soyunun, diğer canlılardan farklı olarak ortaya çıktığına dikkati çeker:

"*İnsanın geçmişiyle ilgili fosiller, beklenen geçiş formlarını ortaya koyamadı... Bütün bunlardan sonra bizim, insandan aşağı bir varlıktan evrimleşmeyip, doğrudan kendi neslimizden geldiğimiz rahatlıkla söylenebilir*"[830].

Pensylvania State Üniversitesi Antropoloji Profesörü Robert Eckhardt, insanın geçmişiyle ilgili olarak şöyle der:

"*Hominoidler serisinde, insanın hominid (*İnsanımsı) *atası olduğunu gösteren morfolojiye sahip bir fosil yoktur"*[831].

Sonuç

Aneximander Milattan önce 400'lü yıllarda insanın balıktan meydana geldiğini ileri sürmüştü. Yaklaşık 2500 yıldır evrimciler ısrarla canlıların tek hücreden başlayarak silsile halinde evrimleşerek birbirinden meydana geldiğini iddia etmektedirler. Bu iddialarını göstermek için 1800'lü yıllarda hayali evrim soy ağacını çizdiler. Bu ağacı iki büyük dala ayırarak birisine bitkiler âlemini, diğerine de hayvanlar âlemini dizdiler. Bu dizileri birbirine bağlayan geçiş formlarına ait fosillerin zamanla bulunacağını iddia ettiler.

Geçen 150 yıl içerisinde binlerce fosil bulundu. Fakat hiç birisi, bir canlıdan bir başkasının meydana geldiğini gösteren ara form özelliğini göstermemektedir.

Evrim görüşünün ileriye sürüldüğü yıllarda tek hücreli canlıların uzun süre ultraviyole ışınlarına maruz kalmasıyla başka canlıya değişeceği düşünülüyordu. 1960'lı yıllarda uzaya gönderilen tek hücreliler yıllarca ultraviyole ışınlarına maruz kaldığı halde hiç birisinden yeni bir tür ortaya çıkmadı.

İşte bütün bunlar her bir canlı türünün doğrudan kendi genetik karakterleriyle yaratıldığını göstermektedir.

[830] Schiller, R. New Findings On The Origin of Man. Reader's Digest, 1973, August, p.89-90.
[831] Eckhardt, R. Population Genetics and Human Origins. Scientific American, number 226,1972, p.94.

EVRİM TEORİSİ'NİN ÇIKMAZLARI

Dr. Öğr. Üyesi Selahattin ÇELİK, Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KILINÇ
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü.
selahattincelik@kilis.edu.tr

Özet

19. yüz yılda Charles Darwin tarafından ortaya atılan evrim teorisi, bütün canlı organizmaların bir Yaratıcı tarafından yaratılmadığını, tesadüfi olarak var olup güçlü olanın hayatta kalması argümanına dayalı tabiî seleksiyon ve mutasyon gibi mekanizmalarla değişime uğradıklarını ifade eden bir varsayımdır. Materyalizmin doğa bilimlerine uyarlanması amacına hizmet eden bu teori dönemin materyalist bilim çevrelerince kısa sürede kabul gördü.

Ancak hızla gelişen bilimsel araştırmalar, evrim teorisinin iddialarının önemli yanılgılar ihtiva ettiğini ortaya koydu. Mesela; Darwin Teorisi'nin 'içi su dolu bir baloncuk' gözüyle baktığı hücrenin ünlü Moleküler Biyolog Michael Danton'un ifadesiyle 'New York şehrinden daha harika bir tasarıma sahiptir' tespiti bu olguya ne derece yüzeysel bakıldığına dikkat çekiyordu.

Bugün birçok bilim insanı hücrenin tesadüflerle teşekkülünün imkânsız olduğunu sağlam delillerle ortaya koymaktadır. Yapılan ihtimal hesaplamalarının proteinlerin tek bir tanesinin dahi rastlantılarla teşekkülü ihtimalinin sıfıra yakın yani mümkün olmadığını göstermesi, evrim teorisini büyük bir açmazla karşı karşıya bıraktı. Evrim teorisinin savunucularını şaşırtan en dikkat çekici gelişmelerden biri de, fosillerde türler arası geçişi gösteren ara formların bulunmayışıdır. Paleontoloji ve Biyoloji bilimleri Darwin'in düşüncelerini ters köşe ediyordu. Bunun ardından tabiî seleksiyon ve mutasyonların canlıları evrimleştiremeyeceği kalıtım kanunları ve laboratuvar deneyleri ile somut olarak ortaya çıktı. Bilgi çağı, evrim teorisi için sürpriz bir şeklide hayal kırıklığı oldu ve yapılan her bilimsel çalışma canlıların üstün bir akla sahip, bir Yaratıcı tarafından yaratıldığı görüşünün doğruluğu bir kez daha ispatlanmış oldu.

Bu çalışmada bilimsel araştırmalar ışığında Evrim Teorisi'nin çıkmazları üzerinde durularak yaratılış gerçeği, akıl mantık kuralları çerçevesinde sağlam deliller sunularak ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Bilim, Fosil, Hücre, Yaratılış.

The Demands Of Evolution Theory

Abstract

The theory of evolution put forward by Charles Darwin in the nineteenth century is an assumption that all living organisms are not created by a Creator and that they are being replaced by mechanisms such as natural selection and mutation based on the surviving survival of the powerful. This theory, which serves to adapt materialism to natural sciences, was soon accepted in the materialist sciences.

However, rapid scientific research has revealed that the claims of the theory of evolution contain important misconceptions. For example; The notion that Darwin's theory of 'a bubble full of water inside' looked upon the cell, and that the famous Molecular Biologist Michael Danton's expression 'has a more wonderful design than the city of New York'

Today, many scientists have come up with sound evidence that it is impossible for the cell to come into being by coincidence. The fact that the probability calculations made showed that the probability that even a single piece of proteins formed by chance was close to zero, ie impossible, left the theory of evolution with a great dilemma. One of the most striking developments that astonishes the advocates of the theory of evolution is the lack of transitional forms between species in fossils. The paleontology and biology sciences were inversely related to Darwin's thoughts. Subsequently, natural selection and mutation emerged in concrete terms with the inheritance laws and laboratory experiments that the living things could not evolve. The information age was a frustrating surprise for the theory of evolution, and once again the correctness of the view that every scientific study made was created by a Creator with a supreme mind.

In this study, the reality of creation will be tried to be revealed by presenting sound proofs in the framework of reason logic rules, focusing on the impasse of Evolution Theory in the light of scientific researches.

Keywords: Science, Fossil, Cell, Creation

Giriş

Günümüzde bilim uzun süre kabul gören görüş ve teoriler yeniden yorumlanmakta ve tersyüz edilebilmektedir. 150 yıldır hararetle tartışılan ve çoğunlukla genel kabul gören ancak son yıllarda hiçbir tutarlı tarafı olmadığı ortaya çıkan meselelerden biri de Evrim Teorisidir.

Evrim Teorisi 1859 yılında İngiliz amatör Biyolog Charles Darwin tarafından ortaya atılmıştır. Darwin düşüncelerini "Türlerin Kökeni" isimli kitabıyla yayımlamamıştır. Aslında Evrim Teorisi’nin Darwin'in ürünü olduğunu söylemek

doğru olmaz. Çünkü Darwin'den önce de Lamarck ve Thomas Maltus gibi isimler evrimci görüşe sahiplerdi. Darwin bu iki isimden etkilenmiş ve özellikle de tanınmış bir materyalist olan dedesi Erasmus Darwın'in görüşlerini birebir alıp, Evrim Teorisi'ni teşkil etmiştir.

Peki, Darwin'in iddiası neydi? Darwin, Kraliyet Ailesi'ne ait olan Beagle Gemisi'nin seyahatine katılmış, Galapagos Adası'nda birçok türü olan ispinoz kuşlarını incelerken, benzer türlerin birbirinden türeyip evrimleştiğini düşünmüştü. Dahası Darwin canlıların yaratılışı hakkında hiçbir açıklama yapmıyordu. Çünkü o dönemin ilkel bilim düzeyinde, canlıların basit sistemlere sahip olup, tesadüflerle oluştukları inancı "spontane jenerasyon " görüşü adı altında birçok insan tarafından kabul görüyordu. Yani Darwin için asıl problem farklı türlerin nasıl ortaya çıktığıydı. Darwin bu soruya nasıl cevap getirmişti. Darwin'in cevabı modern bilimin testinden geçebildi mi? Bu çalışmada bu soruların cevabı maddeler halinde incelenecektir.

1.Tabiî Seleksiyon

Darwin kitabında tesadüfen oluşan canlıların "tabiî seleksiyon" adlı mekanizmayla yavaş yavaş, kademe kademe aşamalarla yeni uzuvlara sahip olduklarını iddia etmişti.

Tabiî seleksiyon, güçlü olan canlının hayatta kalması olayıdır. Mesela, koyun sürüsündeki yavaş koşan koyunlar kurda yemek olacak ve böylece sürü daha güçlü bireylerle neslini devam ettirecekti. Darwin'in garip düşüncesine göre bu olay sonucunda hayatta kalan canlılar yeni organ ve değişikliklere sahip olarak evrimleşecekti.

Darwin'in kitabını yayınlamasından sadece 5 yıl sonra, 1865 yılında Avusturyalı botanikçi Rahip Gregor Mendel'in "Kalıtım Kanunları" nı keşfi doğal seleksiyon argümanını geçersiz kılmıştı. Mendel bu kanun ile şunu göstermişti: Canlılar bulundukları ortamda hangi fiziksel değişikliğe uğrarlarsa uğrasınlar, bu fiziksel değişiklikler sonraki nesle aktarılamaz. Yani koyun sürüsündeki hızlı koşan canlılar bu eylem ile yeni bir fiziksel özellik kazanamaz ve kazandıkları var sayılsa bile bu değişikliği yavru kuzuya aktaramaz.

Bir canlının sonradan yeni bir doku veya uzva sahip olması için gen bilgilerine tabiî şartlarda faydalı genetik bilgi eklenmelidir. İleride göreceğimiz gibi, genetik bilimi bunun da mümkün olmadığını ortaya koymuştur. Darwin, tabiî seleksiyona o kadar önem veriyordu ki, kitabını "Türlerin Kökeni" adıyla yayınlamıştı. Ancak Darwin'in kendisi de tabiî seleksiyonun, teorisi için bir çıkmaz olduğunu fark edip

şu itirafta bulunmuştu: "Faydalı değişiklikler oluşmadığı sürece doğal seleksiyon hiçbir şey yapamaz."[832]

2.Eski Teoriye Yeni Yama: Mutasyon

Tabiî seleksiyonun karşısına genetik bilimi bir sed gibi çıkınca, bir grup evrimci bilim adamı buna çözüm getirmek, yani Darwınizm'e yama yapmak için toplantı düzenlediler. 1941 yılında Amerikan Jeoloji Derneği'nin düzenlediği bir toplantıda G. Ledyard Stebbins, Theodosius Dobzhansky, Ernst Mayr, Julian Huxley, George Gaylord Simpson ve Glen L. Jepsen gibi isimlerin uzun tartışmaları sonucunda vardıkları sonuç:

Neo Darwinizm oldu. Yani Yeni Darwinizm. Bunun esası da "Rastgele mutasyon"lar kabul edildi.[833]

Yani bu kişiler, Darwin'in açıklayamadığı ve Lamarck'a dayanarak halletmeye çalıştığı canlıları geliştiren yararlı değişikliklerin kaynağı nedir? sorusuna, "rastgele mutasyonlar" cevabını verdiler. Mutasyon; bireyde canlı hücresinin çekirdeğinde bulunan ve kalıtsal özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlayan DNA molekülünün radyasyon, X ışını, ultraviyole, ani sıcaklık değişimleri ve kimyasallar sonucunda bozulmaya uğramasıdır.[834]

Tanımında da açıkça görüleceği gibi, mutasyon DNA'daki genetik bilginin zarar görmesi, bozulması olayıdır. Evrimci bilim adamları ise, bu zararlı etkenin canlılara faydalı genetik bilgi sağlayacağını iddia etmişlerdir. Hâlbuki genler üzerine yapılan her deney ve gözlem evrimci bilim adamları için yine hayal kırıklığı olacaktı. Evrimci bilim adamları, hızlı üredikleri ve kolay mutasyona uğradıkları için meyve sinekleri üzerinde 1 milyondan fazla mutasyon denemesi yaptı. Ama bir tane bile faydalı mutasyon sonucu gözlemlenmedi. Mutasyona uğratılan her meyve sineği ya ölmüş, hastalanmış ya da sakatlanmıştı. Genetikçi Gordon Taylor kendisi de evrimci olmasına rağmen bu konuda şöyle der:

"*Bu çok çarpıcı ama bir o kadar da gözden kaçırılan bir gerçektir: Altmış yıldır dünyanın dört bir yanındaki genetikçiler evrimi ispatlamak için meyve sinekleri yetiştiriyorlar. Ama hala bir türün, hatta tek bir enzimin bile ortaya çıkışını gözlemlemiş değiller*."[835]

Araştırmacı Michael Pitman da deneyler sonucu ortaya çıkan başarısızlığı şöyle ifade eder:

---

[832] Charles Darwin, The Origin of Species by Means of Natural Selection, 127, The Modern Library, New York.
[833] http://m.harunyahya.org/tr/Evrim-Sozlugu/16039/Neo-Darwinizm-komedisi-(Neo-Darwinism). https://bilimfili.com/mutasyon-nedir/
[834] Gordon R. Taylor, The Great Evolution Mystery, Harper & Row, New York, 1983, s. 48.
[835] Michael Pitman, Adam and Evolution, River Publishing, London, 1984, s. 70.

"*Sayısız genetikçi meyve sineklerini nesiller boyunca sayısız mutasyona maruz bıraktılar. Peki, sonuçta insan yapımı bir evrim mi ortaya çıktı? Maalesef hayır. Genetikçilerin yarattıkları canavarlardan sadece pek azı beslendikleri şişelerin dışında hayatlarını sürdürebildiler. Pratikte mutasyona uğratılmış olan tüm sinekler ya öldüler, ya sakat ya da kısır oldular*.[836]

Meyve sinekleri üzerindeki deneylerle ortaya çıkan bu sonuç, diğer bütün canlılarda da aynı şekilde görülmektedir. Mutasyon kanser hastalıklarının başlıca sebebidir. Amerikalı genetikçi B. G. Ranganathan mutasyonların olumsuz etkisini şöyle açıklar:

"*Mutasyonlar küçük, rastgele ve zararlıdırlar. Çok ender olarak meydana gelirler ve en iyi ihtimalle etkisizdirler. Bu dört özellik, mutasyonların evrimsel bir gelişme meydana getiremeyeceğini gösterir. Zaten yüksek derecede özelleşmiş bir organizmada meydana gelebilecek tesadüfi bir değişim ya etkisiz olacaktır ya da zararlı. Bir kol saatinde meydana gelecek rastgele bir değişim kol saatini geliştirmeyecektir. Ona büyük ihtimalle zarar verecek veya en iyi ihtimalle etkisiz olacaktır. Bir deprem bir şehri geliştirmez, ona yıkım getirir*."[837]

Açıkça görüldüğü gibi, mutasyonlar da evrimci bilim adamlarının bekledikleri çıkış kapısı olmadı.

3.Paleontoloji Ne Diyor?

Evrimci mekanizmaların geçersiz olduğunu gördük. Peki, canlıların geçmişi hakkında somut bulgu ortaya koyan Paleontoloji bilimi bu konunun neresinde? Evrim teorisi fosillerin testinden geçebiliyor mu? Çok eski zamanlarda toprak altında gömülü kalmış ve orada taşlaşmış durumda bulunan bitki ve hayvan kalıntılarına "fosil" denir. Paleontologların gün yüzüne çıkardığı milyonlarca fosil incelendiğinde türler arası geçişi gösteren ara formlar bulunmamaktadır. Darwin teorisinin doğru olduğunun delillerini fosillerin göstereceğini söylemişti. Eğer teori doğruysa, türleri birbirine bağlayan sayısız ara geçiş çeşitleri mutlaka yaşamış olmalıdır. Bunların yaşamış olduklarının delilleri de sadece fosil kalıntıları arasında bulunabilir.[838]

Darwin bununla kalmayıp "*yaşayan veya soyu tükenmiş tüm türler arasındaki ara ve geçiş bağlantılarının sayısı inanılmaz derecede büyük olmalıdır*." Demekteydi.[839]

Ünlü Fransız zoolog Pierre Grassé bu konuda şöyle demektedir:

---

[836] B. G. Ranganathan Origns?, Pensylvania:The Banner Of Truht Trust, 1988.
[837] Charles Darwin, The Origin of Species, s. 179.
[838] Charles Darwin, The Origin of Species, chapter X, s. 234.
[839] Pierre P. Grassé, Evolution of Living Organisms, Academic Press, New York, 1977, s. 82.

"*Tabiat bilimcileri unutmamalıdırlar ki, evrim süreci sadece fosil kayıtları aracılığıyla açığa çıkar… Sadece paleontoloji* (fosil bilimi) *evrim konusunda delil oluşturabilir ve evrimin gelişimini ve mekanizmalarını gösterebilir*"[840].

Ancak Paleontolojik bulgular da Darwin'i ve evrimci bilim adamlarını hayal kırıklığına uğratacaktı. Yer altından yüz milyonlarca fosil çıkarılmasına rağmen bir tane bile ara geçiş canlılarının izine rastlanmadı. Bilakis yüz milyonlarca yıllık tarihe sahip olan fosillerdeki canlılar, günümüzdekilerle tamamen aynıydı. Amerikalı paleontolog, jeolog, zoolog, taksonom, bilim tarihçisi ve kendi dilinin ve kendi kuşağının en çok okunan popüler bilim yazarlarından birisi olan Stephan Jay Gould, bu durumu şöyle anlatır: Çoğu fosil türünün tarihi, kademe kademe gelişim (gradualism) ile çelişen iki özellik ihtiva etmektedir:

1. Durağanlık: Çoğu tür, yeryüzünde bulundukları süre içinde hiçbir değişiklik sergilememektedir, yok olduklarında nasılsalar, fosil kayıtlarında da aynı şekilde görünüyorlar.

2. Ani meydana çıkış: Herhangi bir bölgede, bir tür, atalarının istikrarlı değişimleri ile aşama aşama meydana çıkmaz; tek bir seferde ve "tamamen oluşmuş" şekilde meydana çıkar.

Stephan Jay Gould'ın söylediği gibi türler arasında bir tane bile ara form yoktur ve türler uzun süreçlerle değil, aniden fosillerde belirmektedir. Evrim teorisinin savunucuları için şok etkisi yapan bu gelişme o kadar belirgindi ki, evrimci paleontologlardan, bilim adamlarından itiraflar yağmur gibi geliyordu.

4. Evrimcilerin İtirafları

Derek W. Ager (Ünlü İngiliz Paleontolog) şöyle diyordu:

"*Problemim şudur: Fosil kayıtlarını detaylı olarak incelediğimizde, türler ya da sınıflar seviyesinde olsun, sürekli olarak aynı gerçekle karşılarız; kademeli evrimle gelişen değil, aniden yeryüzünde meydana gelen gruplar görürüz*".[841]

Evrimci Dr. Colin Patterson, Gould ve Amerikan Müzesi uzmanları ara fosiller hakkında aynı ifadeyi kullanmaktadırlar:

"*Tek bir ara fosil bile yoktur.*"[842]

Prof. Fred Hoyle de aynı tarzda beyanda bulunur :

"*On bin böcek ve otuz binin üzerinde örümcek türünün ve bir o kadar da deniz canlısının fosilleri incelendi. Ancak bugüne kadar küçük değişikliklerin yol açtığı önemli evrimsel ara geçiş vakalarına rastlanmadı.*[843]

---

[840] L.D.Sunderland, Darwin's Enigma: Fossils and Other Problems, 4. Baskı, Master Books, 1988, s. 89

[841] Pierre Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the Britis GeologicalAssociation, cilt 87, 1976, s. 133

[842] Fred Hoyle, "The Intelligent Universe: A New View of Creation and Evolution, s. 43 Tom Kemp (Oxford Üniversitesi

Meşhur evrimci George Gaylord Simpson da şunu dile getirmektedir:

"*Evrim tarihinin büyük bölümünü temsil eden ara-geçiş formları nerededir? Henüz hiçbir yerde bulunamadılar. Bu nokta evrimciler için fosil kayıtlarındaki şaşırtıcı boşluklar açısından çok önemlidir.*"[844]

Evrimci Steven M. Stanley de benzer bir ifade kullanır:

"*Bilinen fosil kayıtları, evrimin büyük bir morfolojik ara geçişi başaran tek bir örneğini dahi belgeleyemedi. Bundan dolayı fosil kayıtları kademeli evrimin geçerli olabileceğine dair hiçbir delil öne süremedi*."[845]

John Adler ile John Carey de şunu dile getirirler:

"*Türler arası formları ne kadar fazla sayıda bilim adamı ararsa, o kadar fazla hayal kırıklığına uğruyor*."[846]

Chicago Doğa Tarihi Müzesi ve Jeoloji Bölümü Başkanı Dr. David Raup'un görüşü:

"*Çoğu insan fosillerin, Darwin'in hayatın tarihi hakkındaki görüşlerine delil olduğunu zanneder. Halbuki bu kesinlikle yanlış bir düşüncedir*".[847]

W. R. Thompson da ara formların olmayışının gizlendiğine dikkati çeker:

"*Fosil kayıtlarında, teorinin gerektirdiği ara formlar ciddi şekilde eksiktir... Modern Darwinist paleontologlar tıpkı Darwin ve ondan öncekiler gibi bu gerçeği hasır altı etmeye mecbur kalmışlardır"*[848].

İlginç olan ise, Darwin'in kendi kitabında ara fosillerin olmayışını uzun uzun itiraf etmesidir. O bu konuda şöyle der:

"*Eğer gerçekten türler öbür türlerden yavaş gelişmelerle türemişse, neden sayısız ara geçiş formuna rastlamıyoruz? Neden bütün tabiat bir karmaşa halinde değil de, tam olarak tanımlanmış ve yerli yerinde? Sayısız ara geçiş formu olmalı, fakat niçin yeryüzünün sayılamayacak kadar çok katmanında gömülü olarak bulamıyoruz? Niçin her jeolojik yapı ve her tabaka böyle bağlantılarla dolu değil? jeoloji iyi derecelendirilmiş bir süreç ortaya çıkarmamaktadır ve belki de bu benim teorime karşı ileri sürülecek en büyük itiraz olacaktır".*[849]

Paleontoloji canlıların, evrimle, kademe kademe dönüşümlerle var

---

843 Stanley, Steven M., Macroevolution: Pattern and Process, San Francisco: W. H. Freeman and Co., 1979, s. 39

844 "Is Man a Subtle Accident", Newsweek, Vol.96, No:18, 3 Kasım 1980, s.95

845 SBS Vital Topics, David B. Loughran, Nisan 1996, Stewarton Bible School, Stewarton, Scotland, URL:http://www.rmplc.co.uk/eduweb/ sites/sbs777/vital/evolutio.html

846 " G. G. Simpson, "The History of Life", Evolution of Life, University of Chicago Press, Chicago, 1960, s. 135.

847 Charles Darwin, Origin Of The Species (Türlerin Kökeni) kitabının "Everyman's Librar baskısının Önsöz'ü, 1965.

848 G. G. Simpson, "The History of Life", Evolution of Life, University of Chicago Press, Chicago, 1960, s. 135.

849 Charles Darwin, The Origin of Species, s. 172, 280

olmadıklarını, anlık olarak bütün organlarıyla, tam teşekkül etmiş olarak meydana geldiklerini gösterdi. Bunun anlamı ise yaratılıştır. Bugün modern bilim anlık yaratılışı ispatlamak görevini üstlenmiş hale gelmiştir. Birçok bilim adamı bunu açıkça kabul etmiştir. Mesela, Edmund Ambrose şöyle der:

"*Şunu kabul etmeliyiz ki, fosil kayıtlarında yaratılışçıların görüşlerine ters düşecek hiçbir şey yok*"[850]

Kendisi de evrimci olan Paleontolog Mark Czarnecki bunu şöyle dile getirir:

"*Türler aniden teşekkül ederler ve yine aniden yok olurlar. Ve bu beklenmedik durum, türlerin Allah tarafından yaratıldığını savunan yaratılışçı argümana destek sağlamıştır.*"[851]

Kuran'da tüm canlıların anlık var oluşla yaratıldığı günümüzden 14 asır önce şöyle haber verilmiştir:

"*Gökleri ve yeri* (bir örnek edinmeksizin) *yaratandır. O, bir işin olmasına karar verirse, ona yalnızca "OL" der, o da hemen oluverir.*"[852]

5. Kambriyen Patlaması

Kambriyen dönemi, günümüzde yaşamakta olan tüm çok hücreli grupların birdenbire ortaya çıktığı jeolojik dönemin adıdır. Bu ortaya çıkış öylesine ani ve geniş çaplı olmuştur ki, bilim adamları buna "Kambriyen patlaması" adını vermişlerdir. Ünlü evrimci paleontolog Stephen Jay Gould bu olayı "Hayat tarihindeki en dikkate değer ve şaşırtıcı olay" olarak nitelerken, evrimci zoolog Thomas S. Ray, "çok hücrelilerin kökeni konusunun hayatın başlangıcı kadar olağanüstü bir olay" olduğunu yazmıştır.[853]

Günümüzden ortalama 540 milyon yıl önce, Kambriyen adlı yer tabaksında 50 filumun (filum sayısı bugün 35'e düşmüştür.) bir arada ve aynı dönemde ortaya çıktığı dönem "Kambriyen Patlaması " olarak anılır. Salyangozlar, trilobitler, süngerler, solucanlar, denizanaları, denizyıldızları, yüzücü kabuklular, deniz zambakları gibi kompleks canlılar bu katmanda tam özellikleriyle, patlama şeklinde anlık olarak belirdikleri için bu devir literatürde patlama şeklinde anılır. Gerçekten de bu çok etkileyici bir keşiftir. 50 filumtam ve eksiksiz organ ve yapılarıyla 540 milyon yıl önce hiçbir ara tür olmadan ortaya çıkmıştır. Bunun anlamı ise, anlık yaratılıştır. Kuran'da "ol der hemen oluverir" ifadesiyle buyrulan gerçeğin bir bilimsel tespitidir. Evrim teorisinin önde gelen savunucularından Richard Dawkins, Kambriyen hakkında şu itirafta bulunmaktadır:

---

850 SBS Vital Topics, David B. Loughran, Nisan 1996
851 Mark Czarnecki, "The Revival of the Creationist Crusade", MacLean's, 19 Ocak 1981, s. 56
852 Bakara Suresi, 117.
853 http://blog.milliyet.com.tr/evrim-teorisi-ve-kambriyen/Blog/?BlogNo=223607

"*Kambriyen katmanları, başlıca omurgasız gruplarını bulduğumuz en eski katmanlardır. Bunlar, ilk olarak ortaya çıktıkları halleriyle, oldukça evrimleşmiş bir şekildeler. Sanki hiçbir evrim tarihine sahip olmadan, o halde, orada meydana gelmiş gibiler. Tabii ki bu ani ortaya çıkış yaratılışı savunanları oldukça memnun etmektedir*."[854]

Kambriyen'in gösterdiği anlam o kadar nettir ki, Dawkins bile bunu itiraf etmek durumunda kalmıştır. Yaratılış bilimin somut bir gerçeği halini almıştır. Evrimci biyolog Douglas Futuyma da;

"*Canlılar dünya üzerinde ya tamamen mükemmel ve eksiksiz bir biçimde ortaya çıkmışlardır ya da kendilerinden önce var olan bazı canlı türlerinden evrimleşerek meydana gelmişlerdir. Eğer eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıkmışlarsa, o halde üstün bir akıl tarafından yaratılmış olmaları gerekir*" diyerek evrimciler için sürpriz olan gerçeği kabul eder.[855]

Kambriyen Patlaması, evrim teorisi için Darwin'in ifadesiyle "öldürücü bir darbe" oldu. Çünkü Darwin kitabında; "Eğer aynı sınıfa ait çok sayıdaki tür gerçekten hayata bir anda ve birlikte başlamışsa, bu tabiî seleksiyonla ortak atadan evrimleşme teorisine öldürücü bir darbe olurdu" diye yazmıştır.[856]

6. Canlılık

Evrim teorisini birçok yönden test ettik ve sorguladık. Gelişen bilim Darwin'in düşüncelerinin yanılgılardan ibaret olduğunu gösterdi ki, bu şaşırılacak bir durum değildir. Çünkü Darwin düşüncelerinin yayınladığında tükenmez kalem bile icat edilmemişti. Bilimin bu kadar geri olduğu bir ortamda insanların yanlış teori ve düşüncelere kapılıp, onu gerçek olarak kabullenmeleri daha kolaydır. Evrimci bilim adamları, canlıların nasıl var olduklarını, nasıl ortaya çıktıklarını açıklama konusuna pek girmezler. Bunun zaten açıklanmış, tartışmaya gerek duyulmaz bir gerçek olduğunu öne sürerler. Onlara göre canlılığın kendi kendine oluşması için biraz molekül, biraz da şimşek veya yıldırım yeterlidir. Çünkü canlı hücreleri basit, sıradan bir yapıya sahiptir. Halbuki bu bakış açısı hiç de bilime uygun değildir. Daha önce "içi su dolu baloncuk" olarak görülen hücrenin, New York, İstanbul gibi büyük şehirlerden daha kompleks bir tasarımı olduğu keşfedildi. Darwin döneminde hücre gözlemlenemezken, bilim günümüzde hücreleri teşkil edenn atomları gözlemleyebilme seviyesine gelmiştir.

Ünlü bir moleküler biyolog olan Profesör Michael Denton, hücrenin nasıl bir

---

[854] Richard Dawkins, The Blind Watchmaker, W. W. Norton, London, 1986, s. 229.
[855] Douglas J. Futuyma, Science on Trial, Pantheon Books, New York, 1983, s.197.
[856] Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 302.

yapıya sahip olduğunu şöyle anlatır:

"*Moleküler biyoloji tarafından ortaya çıkarılan hayat gerçeğini kavrayabilmek için, bir hücreyi yaklaşık bir milyon kez büyütmemiz gerekir. Bu durumda hücre, New York ya da Londra gibi büyük bir şehri kaplayacak boyutta dev bir uzay gemisine benzeyecektir. Hücrenin yakınına gelip onu incelediğimizde, üzerindeki milyonlarca küçük kapıyla karşılaşırız. Ve eğer bu kapıların herhangi birinden içeri girersek, olağanüstü bir teknoloji ve bizi şaşkınlığa düşürecek bir komplekslikle yüzyüze geliriz..*"[857]

Prof. Gerald L. Schroeder hücredeki kompleksliği şöyle anlatır:

"*Hayatı yönlendiren reaksiyonların karmaşıklığı öylesine şaşırtıcıdır ki, insan vücudu* 10^{27} *atomdan oluşan 75 trilyon hücrenin, ortak hayat uyumu içerisinde hareket ettiği, iyi düzenlenmiş bir makine ya da etkileyici bir metropol gibi çalışır. Her bir hücrenin hayatı ortaya çıkarmak için bağımsız olarak katkıda bulunması ile birlikte, iki hücrenin aynı anda aynı eylemi yerine getirmelerine nadiren rastlanır. Bütün karmaşasına rağmen insan vücudunda işler arap saçına dönmez* ."[858]

Astrobiyolog Carl Sagan bir evrimci olmasına rağmen, hücredeki şaşırtıcı düzenden bir sanat eseri gibi bahseder ve şöyle der:

"*Canlı hücresi detaylı ve kompleks bir mimari harikadır. Mikroskoptan bakıldığında neredeyse çılgına dönmüş faaliyetler görülür. Daha derin seviyede moleküllerin muazzam bir hızda sentezlendiği bilinmektedir. Neredeyse herhangi bir enzim saniyede 100 başka molekülün sentezlenmesinde katalizör rolü oynar. On dakikada, metabolizmasını sürdürebilen bir bakteri hücresine ait kitlenin oldukça büyük bir bölümü sentezlenmiş olur. Basit bir hücrenin bilgi mutevasının Britannica Ansiklopedisi'nin yüz milyon sayfasına eş değer bir bilgi ihtiva ettiği tahmin edilmektedir*.[859]

Hücre içindeki çekirdek en önemli genetik malzeme olan DNA yerleştirilmiştir. Hücre içindeki mitokondrilere verilen görev, besin halindeki glikozu enerji paketlerine dönüştürmektir. Hücrenin her yerine ulaşacak şekilde yerleştirilmiş olan mikro-tüpler proteinlerin ihtiyaç duyulan maddeleri ihtiyaç duyulan yerlere taşıyabilmesi için hayati öneme sahip yollar şeklinde dizayn edilmiştir. Üstelik vücudumuzdaki trilyonlarca hücrenin tüm sistemleri moleküllerden inşa edilmiştir. Aynı zamanda hücreler kendi içlerinde sürekli bakım ve onarım halindedirler. Bir yandan kendilerine verilen görevleri yerine getirirken bir yandan da sürekli yenilenirler. Bunların dışında enerjilerini kendileri

---

[857] Michael Denton, Evolution: A Theory in Crisis. London: Burnett Books, 1985, s. 242
[858] Gerald L. Schroeder, Tanrı'nın Saklı Yüzü, çev. Ahmet Ergenç, Gelenek Yayınları, İstanbul,
[859] Carl Sagan, "Life" in Encyclopedia Britannica: Macropaedia, 1974, ss. 893-894.

üretecek şekilde tasarlanmışlardır.

Alman Federal Fizik ve Teknoloji Enstitüsü'nün yöneticisi Prof. Dr. Werner Gitt:

"*Biyolojik enerji dönüşüm sistemi öylesine hayranlık verici ve akıllıca yaratılmıştır ki, enerji mühendisleri bunu sadece etkilenmiş biçimde seyrederler. Şimdiye kadar hiç kimse bu ileri derecede minyatür ve son derece verimli mekanizmayı taklit edememiştir.*" derken, hücrenin, insan ürünü bir makineden ne kadar üstün olduğunu vurgulamaktadır.[860]

Bilim adamlarının bu sözleri, hücrenin harika yapısını görmemiz açısından oldukça önemlidir. Gerçekten de hücrenin içinde kargo elemanları, dev bir bilgi bankası, binlerce işçi enzimler, milyonlarca protein makineler, çok önemli enerji kaynakları, depo merkezleri, oto yollar, güvenlik kontrol elemanları ve hata tamir sistemleri bir arada ve kusursuzca çalıştırılmaktadır. Hücrenin "indirgenemez komplekslik " olarak adlandırılan bu özelliğine göre tek bir parça veya elemanın eksikliği hücredeki faaliyetlerin aksaması ve daha sonra hücrenin ölümü demektir. Tüm bu bilgiler hücrenin tesadüfen oluşmasının imkânsız olduğunu göstermiştir.

Üstelik evrimciler için hücrenin ihtiva ettiği daha büyük bir çıkmaz vardır. Şöyle ki: Hücrenin temel yapı taşı proteinlerdir. Zaten protein kelimesi latincede "birincil öneme sahip " demektir. Amino asitlerin tesbih tanesi gibi yan yana dizilmesiyle meydana gelen proteinler, belirli bir sayıda ve belirli bir dizilimde olmalıdır. Dizilimdeki tek bir yanlış proteini işe yaramaz hale getirmektedir. Tesadüf kelimesini gülünç kılan bu özelliğin yanı sıra, proteinleri hücre içerisinde üreten, yine proteinlerden meydana gelmiş moleküllerdir. Yani proteinlerin olması için yine proteinlerin olması gerekir, protein olmadan protein olamaz. Öyle ise, tesadüfler bu çıkmaz karşısında bir anlam ifade eder mi? Bu çıkmaz DNA ve protein ikileminde de görülmektedir. John Horgan bunu şöyle anlatır:

"*DNA, katalitik proteinlerin ve enzimlerin yardımı olmadan yaptığı işi, yeni DNA üretmek de dahil olmak üzere, yapamaz. Kısacası DNA olmadan proteinler var olmaz, ama DNA da proteinler olmadığı durumda teşekkül etmez*".[861]

Ünlü evrimci Dr. Leslie Orgel bu derin çıkmazı fark etmiştir:

"Son derece kompleks yapılara sahip olan proteinlerin ve nükleik asitlerin (RNA ve DNA) aynı yerde ve aynı zamanda tesadüfi olarak teşekkülleri aşırı derecede ihtimal dışıdır. Ama bunların birisi olmadan diğerini elde etmek de

---

[860] Werner Gitt, In the Beginning was Information, 3. baskı, Almanya, 2001, s. 236.
[861] John Horgan, "In the Beginning", Scientific American, vol. 264, February 1991, p. 119

mümkün değildir. Dolayısıyla insan, hayatın kimyasal yollarla ortaya çıkmasının asla mümkün olmadığı sonucuna varmaktadır."862

Bu birbirine bağlılık şartı, hücrenin tesadüflerle, aşama aşama teşekkül edemeyeceğini ve hücrenin bir bütün ve organlarıyla beraber hazır olarak yaratıldığını göstermektedir. Yani Biyoloji de evrimci bilim adamlarını hayal kırıklığına uğratmıştır.

7. DNA

1953 yılında Watson ile Crick hücrenin çekirdeğinde yer alan devasa bilgi bankasını "DNA"yı keşfettiler. DNA; adenin, timin, sitozin ve guanin isimli dört temel nükleotitten meydana gelir. Bunları dört harfe benzetirsek, dört harfin farklı şekilde dizilimleri ile genetik kod ortaya çıkar. Vücudunuzdaki her saç telinde, kemik, damar ve kalpteki bir tek hücrede vücudunuzun bütün anatomik bilgisi yer alır. Sadece bu dört harfin muhteşem dizilimleriyle milyarlarca farklı insan ve milyarlarca farklı canlı türleri yaratılmıştır. Bu son derece olağanüstü bir yaratılıştır.

DNA hakkında edinilen bilgiler genlerimizde yaklaşık 900 ciltten oluşan, 3 milyar kimyasal harf ihtiva eden 1 milyon sayfalık bir bilginin DNA'da şifrelenmiş olduğunu ortaya çıkardı. Bu genetik bilgi dünyanın en büyük bilgi ansiklopedilerinden biri olan Britannica Ansiklopedisindeki bilgiden 40 kat daha fazladır. Evrimcilerin basit dediği hücrede böyle muazzam bir bilgi paketinin bulunması teorinin tesadüf iddiasını söndürmektedir. DNA'daki bilgi o kadar doğru bir şekilde dizilmiştir ki, dizilimdeki tek bir hata, genetik şifreyi bozuyor ve kanser gibi tehlikeli hastalıklara yol açıyor.

Los Angeles, Güney California Üniversitesi'nden Leonard Adleman'ın yaptığı hesaplamalara göre, sadece 1 gram DNA, bir trilyon CD'ye eş değer bilgi saklayabilmektedir. Bu da bilginin, DNA üzerinde, bir CD'ye göre milyon kere milyon kez daha verimli saklandığını göstermektedir.[863]

İnsan DNA'sının hacmi bir milimetre küpün üç milyarda biri kadar (3×10^{-9} mm^3) küçüktür. Simpson'a göre, bugüne kadar yaşamış, gelmiş geçmiş her canlı türünün bütün özellikleri bilgi olarak DNA'ya yüklense, toplam DNA hacmi bir çay kaşığının, ancak küçük bir kısmını doldururdu. Hatta geriye şu ana kadar yazılmış bütün kitapları saklayabilecek kadar boşluk kalırdı.[864]

Burada bir seferde okuyup geçtiğiniz muazzam rakamlar, sizin bedeninizdeki her bir

---

[862] Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, vol. 271, October 1994, p. 78.
[863] Carl Wieland, "The Marvellous 'Message Molecule'", Creation, Eylül 1995, cilt. 17, no. 4, ss. 10–13; [New Scientist, 26 Kasım 1994, s. 17.
[864] Michael Denton, Evolution: A Theory in Crisis, Burnett Books, London, 1985, s.

hücrede kodlu bilgi miktarını vermektedir. DNA'nın bu muhteşem özellikleri Allah'ın yaratma sanatının şaşaalı bir örneği olarak gösterilebilir. Ünlü Amerikan filozofu Prof. Daniel Dennet, Darwin's Dangerous Idea (Darwin'in Tehlikeli Fikri) adlı kitabında DNA'daki bilgi yoğunluğunu şöyle tarif etmektedir:

"*Bilgisayar çağının 'mühendislik harikalarına' alışkın olmamıza rağmen, DNA ile ilgili gerçekleri kavramak çok güç. Molekül boyutundaki bu makineler kopyalama yapıyorlar. Aynı zamanda editörlük yapan enzimler, inanılmaz bir hızla hataları düzeltiyor. Onların yaptıkları işin çapına, hala süper bilgisayarlar bile erişemiyor. Biyolojik makro moleküllerin saklama kapasitesi, günümüzdeki örneklerinin derecelerce üzerindedir.*"[865]

DNA'yı keşfeden Francis Crick kendisi de evrimci görüşte olduğu halde, DNA'ın mükemmel yaratılışı hakkında şu itirafta bulunmuştur:

"*Bugünkü mevcut bilgilerin ışığında dürüst bir adam ancak şunu söyleyebilir: Bir anlamda hayat mucizevi bir şekilde ortaya çıkmıştır*."[866]

Francis Crick "mucize" kelimesi ile tesadüflerin DNA'yı meydana getiremeyeceğini ifade ve itiraf etmiştir.

Sonuç

Her geçen gün daha çok gelişen bilim evrim teorisinin birçok yönden açmaz ihtiva ettiğini ve bu teorinin ciddi şekilde sorgulanması gerektiğini göstermiştir. Kâinattaki kusursuz nizamın ve canlılardaki harika tasarımların bütün bilim dalları tarafından keşfedilmesi ise, her şeyi yaratan, tüm kâinatı kontrolü altında tutan bir Yaratıcı'nın varlığına işaret etmektedir. Allah'ın yaratma sanatı bugün bilimin "gerçeği" olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Eğer yaratılış kabul edilmezse bu durumda insan hayatı yalnızca tesadüf eseri meydana geldiği şeklinde tamamen saçma bir fikri kabul etmek zorunluluğu doğar. Halbuki bir tek hücreli organizmada var olan en basit hayat biçimi bile öylesine karmaşık ve inceliklerle doludur ki, onu bir tesadüf eseri saymak akıl dışıdır. İlk tohumu doğrudan yaratılış eseri olarak kabul etmekten başka çıkış yolu yoktur. Canlılar ailesinin her türüne ait ilk üyenin Allah'ın yaratmasıyla var olduğunu ve soy sürmenin çeşitli üreme şekilleriyle başladığını kabul edilmesi insanı çıkmazdan kurtarır. Aksi halde kendileri de birer yaratık olan Darwin ve yandaşları tarafından geliştirilen ve tüm bilimsel görüşlere rağmen çıkmazdan kurtulamayan Evrim Teorisi'nde çözülmeden kalmış problem ve karmaşıklıklar devam eder.

[865] Daniel C. Dennett, Darwin's Dangerous Idea, Touchstone, New York, 1996, s. 151.
[866] Francis Crick, Life Itself: It's Origin and Nature, New York, Simon & Schuster, 1981, s.88

İNSANÎ İLİŞKİLERE ETKİLERİ BAKIMINDAN DARWİNİZM

Dr. Recep ERTUĞAY
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi TİB. Ana Bilim Dalı
recep.ertugay@erdoga.edu.tr

Özet

Çağımızda 'zayıfın elinden tutan' veya 'zayıfı eliyle iten', iki ayrı tutum bulunmaktadır. İnsanların/toplumların, kendilerini fayda-zarar/mücâdele-yardımlaşma yaklaşımlarına göre konumlandırmaları farklı sonuçlar doğurmaktadır. Birine göre insan omuzu, yükselmek için üzerine basılacak basamak/payanda, diğerine göre omuz verilecek, birlikte yürünecek güç kaynağıdır. Birinde omuza/omuz basılır/atılır, diğerinde omuz verilir. Biri elinin altındakilere şefkat edip büyütmeye diğeri ezip büyümeye çalışmaktadır. Birisi tutup yükseltmeyi diğeri basıp yükselmeyi hedef edinmektedir. Birine göre bir mazlumun elinden tutmak, insanlık, diğerine göre de ahmaklık olarak değerlendirilmektedir. Biri ayak bastığı coğrafyayı sömürüp tüketmeye, diğeri ayağını basmaya kıyamadığı coğrafyayı imar edip hayat vermeye çalışmaktadır.

Bu iki anlayış ortaya iki farklı insan tipi çıkarmıştır. Biri zayıfı ezerek üstün insan olmak, bir diğeri zayıfa destek olarak kâmil insan olmaktır. Batı medeniyeti/vahşeti 'üstün insan' olma üzerine/amacına, İslâm medeniyeti 'kâmil insan' olma üzerine/amacına kurulmakta/hizmet etmektedir. Üstün insan olma anlayışının oluşmasında varlıklar arası ilişkiye bakışın tesiri büyüktür. Bu tebliğde insani ilişkilere etkileri bakımından Darwinizm sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Darwinizm, Kâmil İnsan, Üstün İnsan,

The Reflection Of Darwinism To The Relation Among Beings On The Human Relations

Abstract

There are two different attitudes in our age: 'holding the weak people's hand' or 'pushing the weak with its hand'. The positioning of people / societies in terms of benefit-harm / struggle-assistance approaches causes different consequences. According to one, the human shoulder is a step / buttress to promote and according to another it is a power source to support and to walk together. In the former, the shoulder is stepped and in the latter the shoulder is given to support. One tries to grow who he has under his hands by showing mercy while the other

tries to grow himself by oppressing them. One aims to boost them by holding, but the other aims to go up by stepping on them. According to one, taking the oppressed by their hands means humanity, but according to another, this is a stupidity. One tries to exploit the geography where he is, but the other tries to construct and vivify the geography where he spares to step.

These two understandings bring out two different people. One wants to be a superior person by crushing the weak and the other wants to be a perfect human-being by supporting them. The Western civilization / savagery is founded / served on aiming to be a 'superior man', but the Islamic civilization to be a 'perfect human-being.' The effect of the view to the relation among animals is great in the formation of being a superior man.

In this paper, Darwinism will be questioned in terms of its effects on human relations

Keywords: Darwinism, perfect human-being,prior man,

Giriş

Varlıklar arası ilişkilerde esas olan nedir? Dayanışma ve yardımlaşma mı vardır? Yoksa Kâinat, güçlülerin zayıfları ezdiği bir mücadele ve savaş alanı mıdır? Varlıklar arası ilişkileri tanımlamadaki yaklaşımlar insan ilişkiler açısından önem arzetmektedir. Zira Kâinatta var olduğu düşünülen mücadele/yardımlaşma anlayışları hayat felsefesi hâline gelmekte, insanın insanla ve insanın çevre ile ilişkilerinin mihverini oluşturabilmektedir. Bu anlayış, mikro düzeyden makro düzeye kadar yansımakta, aile ilişkilerinden komşu ilişkilerine, ırklar arası ilişkilerden ülkeler arası ilişkilere kadar hayatın bütün alanlarına tahakküm edebilmektedir.

İnsanın gönül dünyasına ve zihin dünyasına girenlerin faydalı mı zararlı mı, isabetli mi isabetsiz mi olduğu çıktılara bakılarak da değerlendirilebilir. İnsanların istemli davranışları, fikir girdilerinin çıktılarıdır. Çıktılar üzerine yapılacak tahliller girdilerin sağlıklı olup olmadığı isabetli olup olmadığı noktasında önemli bir kriterdir.

1-Varlıklar Arası İlişkiye Bakışın, İnsanî İlişkilere Yansımaları

Canlıların, tabii şartlarda ayıklanarak, kurtulma ve çoğalma imkânı sağlayıcı varyasyonların doğal seleksiyonu ile geliştiğini öne süren yaklaşımlar, insanı, yaratıcı bir güce inançtan kaynaklanan düşüncelerinden uzaklaştırmaktadır[867].

[867] Cemal, Yıldırım, Evrim Kuramı ve Bağnazlık, Bilgi Yay., Ankara 1998.

İnsanı metafizik kaynaktan/dinden uzakta tutmak dinin eğitici öğretici imkânından da mahrum bırakmaktadır. Oysa insan; bedenî ihtiyaçları ile arzdan, rûhî ihtiyaçları ile semadan beslenmektedir. Yani yer çekimi ile gök çekimi arasındadır. Önemli olan bu iki çekim arasında dengeyi oluşturmasıdır. Felsefi antropoloji, insanı 'biyopisişik' varlık olarak niteler. "O salt biyolojik değil, ama salt psişik de değildir." der. Onun hem bedenî hem de rûhî ihtiyaçları vardır. Onu salt bedenî varlık olarak görmek, hayvanî düzeye indirmek demektir.[868]

Semâvî/manevî/ruhî/dinî olanı hesaba katmayan yaklaşımlar insanın üzerindeki metafizik denetimi kırmaktadır. İnsan üzerindeki metafizik denetimin kırılması sonucunu doğuran anlayışlar, insanı, sorumluluklarını yerine getirebilmesi ilkesine bağlayan 'ödev ahlâkı' anlayışının yerine, hazcı/hedonist, faydacı/ulitarist[869] anlayışların geçmesine sebep olmaktadır.

İnancı hiçe sayan anlayışlar; insanı, güçlü bir limana demir atma imkânından yoksun bırakarak aşkın bir varlıktan beslenme kanallarını da kapatmaktadır. İnsan; ilâhî şefkatten, karanlıktan alınıp aydınlığa çıkarılma imkânından mahrum bırakılmaktadır.

Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

"Allah, iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğûttur. (O da) *onları aydınlıktan karanlıklara* (sürükleyip) *çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar"*[870].

Her insan kendisine bir yurt arar. İnsan daima sıla özlemi içindedir, sevgiyi ve şefkati arar."[871] Sığınma ve sığınak olma insanın fıtrî bir özelliğidir.[872] Bugün modern çağın insanının en büyük açmazı, Allah'tan uzaklaşarak kendini sığınaksız bırakmasıdır. Her türlü maddî imkâna ve en yüksek yaşam kalitesine sahip olmalarına rağmen bazıları için hayatın anlamını yitirmesi, buna paralel olarak zihinlerin intihara sürüklenmesi, bu açmazın en bariz göstergesidir.[873]

---

[868] Tahsin Görgün, Cafer Sadık Yaran, Aliye Çınar, Enver Uysal, İslâm Ahlâk Esasları, ANÜ, Yay., Ankara 2015, 148.

[869] Ödev Ahlâkı, bir işin güzel ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi bakımından, bireyden beklenen ahlâkî olgunluk ve sorumluluk duygusudur. Hedonizme göre hayatın amacı mutluluk veren hazdır. Kişi, eylemlerini, kendi hazzını sağlama arzusuyla yapar. Başkalarının olumsuz etkilenmelerini ve acı çekmelerini dikkate almaz. Eğlencenin öncelik taşıdığı tüketici bir anlayıştır. Faydacılığı esas alan değerlendirmelere göre bir iş faydası nispetinde iyi ya da kötüdür. Bunun sonucunda 'faydacılık/pragmatizm' doğmuştur. Bu anlayışın temsilcisi olan William James'e göre faydanın dışında din, inanç, ilah, ahlâk gibi hiçbir değer yoktur. İbrahîm Hakkı Aydın, Eyüp Bekiryazıcı, İslâm Âhlâkı Esasları ve Felsefesi, Yenda Yay., İstanbul 2011, 71, 76, 77.

[870] Bakara Suresi, 257.ayet.

[871] Kemal Sayar, Ruh Hali, Timaş Yay., İstanbul 2014, 77.

[872] 29. Ankebût: 65; 31. Lokmân: 32; Tarhan, Toplum Psikolojisi, 264.

[873] Mehmet Gövez, Özafşar, Mehmet Emin, Ünal, İsmail Hakkı, Erul, Bünyamin, Martı, Huriye, Demir, Mahmut, Hadislerle İslâm, Hadislerin Hadislerle Yorumu, DİB Yay., Ankara 2014, I, 171.

İnsan yolda kalmış, boynu bükük bir mazlumu, kanadı kırık bir kuşu, dalı düşmüş bir çiçeği gördüğünde yüreği titrer ve şefkatle yardıma yönelir. İnsanî özelliklerin ortak paydası konumundaki bu fıtrî duygunun bastırılması ruhu çoraklaştırır. Taş kalplilik, acımasızlık, şefkatsizlik kendini gösterir. Böyle bir ortamda ruhların ülfeti imkânsızdır. Herkes kendi küçük dünyasında bir hapis hayatı yaşar.[874]

İnsan kelimesi "انس"kökenine dayanır. İnsanlık türüne mensup olan, çokça ünsiyet kuran ve kendisi ile ünsiyet kurulan anlamındadır. İnsî olan, insana yakışır olan demektir.[875] İnsandan beklenen hususların en önemlisi sıcak ilgi ve alaka ile[876] muhataplarına gönlünü, anlayışını, evini, mahallesini, ülkesini ülfetle açmak ve kendisine açılan kapılara ülfetle girmektir. Bu ülfet, insan olmanın gereği mesut olmanın da mecburiyetidir. Hz. Peygamber *“Mümin, ülfet eden ve kendisi ile ülfet edilendir. Ülfet etmeyen ve kendisi ile ülfet edilemeyen kimsede hayır yoktur”*[877] sözüyle ülfetin ve ünsiyetin önemine işaret etmiştir. Varlıklar arası ilişkiyi mücadele olarak gören ve insanı maddi olanla sınırlayan ideolojiler, ruhu çoraklaştırmakta ülfeti muhabbeti ortadan kaldırmaktadır. Ülfetin ünsiyetin yok edilmesi insanın insanlığın tüketilmesidir.

İlâhî aydınlatma ve irşadı bir kenara koyup, var olmayı salt duyular ve nesneler âlemine indirgeyen teoriler, insanı gayesiz amaçsız ve hedefsiz bir kımıldanışa indirgemekte, diğer canlılarınkine yakın bir tüketim mekanizmine dönüştürmektedir. İnsanı üretici ve tüketici konumuna indirgemek, -her insana üretim ve tüketimde bir yer temin edilse bile- onu küçümsemek ve aşağılamaktır.[878]Mübadele ve tüketim mantığının, ilişkilerde ‘yararlılık’ ve ‘sosyal statü’yü belirleyici kılması, bireyleri nesne konumuna düşürmektedir.[879] Maddî ihtiyaçların bolca karşılanması, insanı şerefli yapmıyor. Aksine sürekli maddî olanın peşinden koşmak insanın şerefinden küçük küçük parçalar alıp götürmektedir.[880]

İnsanı tüketim makinesine indirgeyen; bunun ötesinde bir hedef, hedefin arkasında bir hikmet, görmeyen; nihayet bu hayatın muayyen bir amaca doğru seyreden ve bir plana göre işleyip, sonunda bir hesabı ve cezasının da lazım geldiğini düşünmeyen; dünyadaki bu gezcinciliğin bir imtihan olduğunu hesaba

---

[874] Altuntaş, Halil, Başkaları için ağlayabilmek, DİB Yay., Ankara 2013, 122.
[875] Râgıp, el-İsfahânî, el-Müfredât, trc., Abdulbaki Güneş, Mehmet Yolcu, Çıra Yay., İstanbul 2012.104.
[876] “Kendi evinizden başka evlere sıcak bir karşılama görmeden"...حَتَّى تَسْتَأْنِسُو..."girmeyiniz.”, 24. Nûr: 22.
[877] Ahmed Muhammed b. Hanbel, Müsnedü Ahmed b. Hanbel, thk, Şuayb el-Arnaûdî, Âdil Mürşîd, Müessetü’r-Risâle, Beyrut 195-1416, XV, 106.
[878] Ali İzzet Begoviç, Doğu Batı Arasında İslâm, çev., Salih Şaban, Nehir Yay., İstanbul 1990, 71.
[879] Muhammed Kızılgeçit, Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık Üzerine Psikososyal Bir Çalışma, Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2015, 31.
[880] Nuri Pakdil, Biat II, Edebiyat Dergisi Yay., Ankara 2014, 164.

katmayan; yaklaşımlar, hayatı karmaşa haline dönüştürmektedir.[881] Dini alanın daraltılması, bencilliğin öne çıkarılması ve hazcılığın yüceltilmesi ile insanlık kaybolmaktadır.[882] Bu gidiş, hayatı; özünden ve anlamından uzaklaştırmaktadır. İnsanlık için bu durum bir hüsrandır.

Hayatta kalmanın şartı olarak maddî anlamda güçlü olmayı yeterli gören varsayımlar, güçlü olmak için de sahip olmak gerektiğini telkin etmektedir. Bu anlayışın etkisinde kalan insan hayatta kalmayı ve mutlu olmayı sahip oldukları ile tanımlamaktadır. Daha çok sahip olma, daha çok koşturmaya daha çok koşturma daha çok yorulmaya sebep olacaktır.[883] Sahip olduklarından daha farklısını başkasında görünce eseflenecektir. Elindekilerle kendini tarif ettiğinden elindekilerin kaybolması korkusu onu mutsuz edecektir

İnsan, nefsani/egoist arzu ve düşüncelerinin esiri olarak/kalarak, şahsî menfaatlerinden başkasını dikkate almayabilir. Hayata fayda merkezli bencil bir anlayışla bakan insanların vicdanları da o minvalde şekillenmektedir. İnsanın egoist bir hal almasına sebep olan ve paylaşma ahlâkını yok eden insanı insanî olmaktan uzaklaştıran felsefelere hakikat payı verilmez.

Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurur:

“Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek anlamda iman etmiş olmaz”[884].

2- Hayatı bir Mücadele Olarak Görenler

Hayatı mücadeleden ibaret görme yaklaşımı ile geliştirilen birkaç akıma işaret etmek istiyoruz. Çağdaş toplumbilim akımları olarak ifade edilen bu ekollerden birisi ‘İçtimaiyyati Hayatiyye’/Fonetion Sociela toplum bilimidir. Bu anlayışa göre; yaşamaya hakkı olan toplum, en güçlü toplumdur. En güçlü toplumsa en üstün ırklı toplumdur.

Bir diğeri de Hitler düşçülüğünü yaratan anlayıştır. Bu anlayış, ‘Romantik İçtimaiyat’ olarak kendini göstermiştir. Buna göre en üstün ırk Arya ırkıdır ve bu ırk bütün insanlığa egemen olmalıdır. Bu akım başta Yahudi ırkı olmak üzere milyonlarca insanın savaş alanlarında haksız yere can vermesine toplama

---

881 Sadık Kılıç, Benliğin İnşası, İnsan Yay., İstanbul 2000, 77-78.

882 Saffet Köse, Genetiği ile oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu, Mehir Vakıf Yay., Konya 2015, 59.

883 “...كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لَابْتَغَى ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ...” Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil, el-Câmiu’l-Müsnedü’s-Sahîhu’l-Buhârî, Çağrı Yay., İstanbul 1981, Rikâk, 10; Tirmîzî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ, Sünenü’t-Tirmizî, thk., Beşşâr b. Avvâd, Dâru’l-Ğarbi’l-İslâmî, Beyrut 1996. Zühd, 27, Menâkıb, 64;İbn Mâce, Ebû Abdillah Muhammed b. Yezîd, el-Kazvînî, Sünenü İbn Mâce, thk., Muhammed b. Sâlih Râcî, Beytü’l-Efkâri’d-Düveliyye, Riyâd tsz, Zühd, 27; Dârîmî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. Fadl, Sünenü’d- Dârîmî, thk., Hüseyin Selim Esed, Dâru'l-Muğnî, Riyâd 2000, Rikâk, 62.

884 Buhârî, Îmân 7.

kamplarında canavarca işkencelere uğratılmasına yol açmıştır.[885] Yol açmaya da devam etmektedir.

Tabii seleksiyon kuramı, İnsanda güçlü olanın yaşayacağı, zayıfların ayıklanıp yok olacağı inancını, yok olmamak için gücü elde etmenin zorunluluğu fikrini, zayıfın ezilip yok olmasının da normal olduğu anlayışı, *"Eugenics/Soyartımı*"teorisini doğurmuştur. Bu teori toplumdaki yaşlı hasta, sakat ve özürlülere bakıma karşı çıkmakta onların ölümünü çabuklaştırıcı fiillerin uygulanması/Negatif Ojenik; gelişmiş ırktan ve iyi yapılı olanların çoğalması Pozitif Ojenik kapsamında tedbirlerin alınmasının gereğine inanmaktadır.[886]

Negatif ojenik yaklaşımı ile işe yaramaz olduğu düşünülen yaşlı, sakat, engelli ve hasta binlerce cana kıyılmıştır. Pozitif Ojenik yaklaşımı ile arı ırk elde etmek için, Alman ırkını temsil ettiği düşünülen sarışın mavi gözlü kızlar sürekli olarak Nazi birliklerinin ziyaret ettiği özel kamplarda toplanarak üreme çiftlikleri kurulmak suretiyle bir başka zulüm işlenmiştir.[887]

Farabi, Medinetü'l-Fazıla'sında varlıklar arası ilişkiye biri diğerini ekarte etme perspektifiyle bakan, bunun için de gerçek iyiyi bilmeyenlerin anlayışlarını şöyle ifade eder:

"*Onlara göre; varlıklar birbirleriyle mücadele etmek ve birbirlerini yenmek üzere çaba sarfeden tabii bir özgürlük ve özellik içinde varlığa getirilmişlerdir. Onlar arasında başkalarını ezme konusunda en başarılı olan da en mükemmel varlığa sahip olur. Tabii cisimlerin tabiatları ile yaptıkları şeyleri, seçme özgürlüğüne sahip varlıkların düşünüp taşınma yetileri ile yapmaları gerekir. İnsanlar ancak tek başlarına gideremedikleri ihtiyaçlarını gidermek için zorunlu olarak bir araya gelirler o da zorla boyun eğdirmek suretiyle gerçekleşir. Güçlü olan, silahı olan diğerlerini alt edip köle olarak kullanmak üzere bir araya gelir. Nasıl ki vahşi hayvanlar bazen sertlik ve şiddetle bazen aldatma ve tuzakla*

---

[885] Orhan Hançerliğlu, Toplum Bilim Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İsanbul, 2007, 381.

[886] Recep Ardoğan, "Ekolojik Düzeni Okumada İki Yanlış Sosyal Darwinizim ve Ojenik" KSÜ İlahiyat fakültesi Dergisi, sayı: 18, Temmuz-Aralık 2011, 22.

[887]ABD'de de 1930 yıllarında 24 eyalette ojenik ilkelere uygun kanunlar kabul görmüştür. Birleşik Devletlerdeki geri zekâlı beyaz vatandaşların, saralıların veya akıl hastalarının kısırlaştırılması işlemi bu ülkenin bazı bölgelerinde 1970'lere dek devam etmiştir. Aynı görüşü savunanlardan biri olan Avusturyalı Bio Etikçi Peter Siger, insan ve şahıs kavramlarını birbirinden ayırarak, engelli ve bakıma muhtaç bir insanın şahsiyetten ve haysiyetten uzak bir hayat sürdüğünü ileri sürerek yaşamlarına kanuni sınırlamalar getirilmesi gerektiğini savunmuştur. Avrupa cemaatler komisyonu maliyet yükselttiği gerekçesiyle 1988 tarihli koruyucu tıp adlı proje ile aciz insanların sayısının azaltılmasına yönelik fiilleri desteklemiştir. Çin yönetimi, 1995'ten beri ırk temizliği ve koruyucu sağlık adı altında engelli doğabilecek bebeklerin kürtaj yolu ile alınmasını mecburi kılmış zihinsel özürlülerin evliliğini de yasaklamıştır. Ardoğan, "Ekolojik Düzeni Okumada İki Yanlış Sosyal Darwinizim ve Ojenik" 22-27; Ali Mazrui, "İslâm'da, Afrika'da Ve Batı'daki Kölelige Karşılaştırmalı Bir Bakış, Ahlâkî İlkeler Ve Tarihi Tecrübe" Uluslar Arası İslâm Düşüncesi Konferansı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları., İstanbul, 1997, 274.

avlanırlarsa insan da aynı yolu takip ederek itibar ve iktidarı, zevk ve serveti elde edebilir."[888]

Hayata güç elde etme savaşı olarak bakmanın bir neticesi olarak günümüz dünyasında da gücü elinde bulunduran ve kaybetmek istemeyen birçok fert ve topluluk, zulüm ve vahşette sırtlanlardan geri kalmamıştır. Son örnekleri Holokost, Hiroşima, Cezayir, Bosna, Ruanda, Zimbabwe, Sabra-Şatilla, Gazze, Irak, Miammar, Suriye ve daha birçok ülkede zayıflar ezilmekte ve yok edilmektedir. Özetle insan olmakla hayvan olmanın sınırı oldukça fülulaşmıştır. Antilopları avlayan aslanlar ile Filistinlileri avlayan İsrailliler, Arapları, Afganları avlayan Amerikalılar, Bosnalıları avlayan Sırplar, arasında ikincilerin dik yürüyen, konuşan, al yanaklı, alet yapan, olmasından başka fark var mıdır? Bu durum ancak insan olanların/kalanların kanını donduruyor, boğazı tıkanıyor, vicdanı kanıyor, sözü bitiyor, utanıyor; yaşanan bu vahşet, hunharlık canavarlık ve canilikler karşısında.[889]

Hâlihazırda mazlum coğrafyalara her geçen gün yenileri eklenmekte ve bu coğrafyalar güç elde etmenin aracı olarak kullanılmaktadır. Yardım bekleyen nice insanlar, açlığa, sefilliğe, mülteci kamplarına, derme çatma barınaklara mahkûmiyet ile çaresizliğe, hastalığa ve ölüme terk edilmektedir. Irak, Suriye, Afganistan vb. ülkelerde terör saldırılarında gün geçmiyor ki onlarca kişi ölmesin. Bu coğrafyalardaki saldırılara cılız tepkiler verilmekte, Birleşmiş Milletler dâhil çoğu kere tepki dahi verilmemektedir.[890] Batı ülkelerinde bir patlama olduğunda mevcut yapılar bütün milleti ayağa kaldırmakta tepkiler en yüksek perdeden dile getirilmektedir.[891]

Varlıklar arası ilişkide sevgi, şefkat ve fedakârlığı görememek ilişkilere menfaat odaklı yaklaşmaya sebebiyet vermiştir. Biyoloji ilmi kapsamında "parazit" tanımlaması, iç parazit ve dış parazit olarak sınıflandırılmaktadır. Parazit (+) konuk canlı ise (-) işareti ile gösterilir. Her iki taraf karşılıklı yarar esasına dayanıyorsa bu ilişki biçimi (+/+) olarak ifade edilmektedir.[892] Bu yaklaşım insanlar arası ilişkilere de yansımakta, desteğe muhtaç kesimler parazit muamelesi görmektedir. Bu muamele yaşlı anne babadan anne karnındaki yavruya kadar uzanabilmekte, "Bakmak zorunda mıyım?", "Benim bedenim, benim kararım."[893] sloganları ile kendini göstermektedir. Hızı kesilemeyen kürtaj uygulamalarının, sayıları her geçen gün artan sokak çocuklarının, nüfusu yükselen huzur evlerinin,

888 Farabî, 95-102.
889 İlhami Güler, Direniş Teolojisi, Ankara Okulu Yay., Ankara 2010 , 28.
890 Ortadoğu'da Bir Nesil Yok Oluyor, Erişim Tarihi: 24.06.2016, www.trthaber.com. tr.
891 Charlie Hebdo Saldırısına Uluslararası Tepkiler, Erişim Tarihi: 24.06.2016. https://tr.wikipedia.org.
892 Kiziroğlu, 339.
893 Kadınlardan 'kürtaj' yürüyüşü, Erişim Tarihi: 14. 06. 2016, http://www.aljazeera.com.tr.

milyonları aşan mültecilerin ve sonu gelmeyen savaşların sebepleri daha çok burada, fayda zarar (+/-) yaklaşımında aranmalıdır.

İnsanlık için yıkım olan bu anlayışın izlerinin çok sayıda örneklerini günümüzde de görmekteyiz. Örneğin, enerji kaynaklarına hâkim olma adına insanların üzerine bombalar yağdırılmakta, ölümden kaçıp farklı ülkelere iltica edenlere de kapılar kapatılmaktadır. Dünya kamuoyu baskısının etkisi ile ülkelerine mülteci kabul edebileceklerini söyleyenler de her isteyeni değil, istediklerini alabileceklerini belirtmektedirler. [894] Öyle anlaşılıyor ki +/- yaklaşımının etkisi ile negatif ojenik/pozitif ojenik kriterlerinden geçmeyi başaranlara, katma değeri yüksek ve sömürülmeye müsait olanlara 'evet' olmayanlara 'hayır' denilecektir.

3-Hayatı Bir Yardımlaşma Olarak Görenler

Varlıklar arası ilişkiyi mücadele olarak algılayıp sunan, güçlü olanın ayakta kalacağı, altta kalanın canının çıkmasının normal algılanması gerektiğini savunan dünya görüşünün aksine, bir de yardımlaşan organizmaların ayakta kaldığını savunan bakış vardır. Bu bakış kâinattaki bütün varlıkların yardımlaşma içinde olduğunu dile getirmektedir.[895] Bu bakış yaratılış inancından, âlemlerin Rahman ve Rahim olan Allah tarafından yaratıldığı inancından neşet eden anlayıştır.

Kâinat; kozmos ve uzay olarak anılan boşluk, onu dolduran ışınlar, parçacıklar, tozlar, gazlar, çok çeşitli gök cisimlerinin ortak adıdır.[896] Kâinatta parçadan bütüne, bütünden parçaya bir gayeye hizmet etmek üzere bütün eşyada teâvün bulunmaktadır. Kâinattan yer küreye, küreden zerreye kadar her bir varlıkta ve varlıklar arası ilişkilerde temel unsur dayanışmadır.

Güneş sisteminin [897] unsurları yörüngelerinde seyrini sürdürürken birbirlerinden bağımsız değildir. Aksine biri diğerine muhtaçtır. Ebû Bürde'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"Yıldızlar, gökyüzünün güvenceleridir. Yıldızlar gitti mi, gökyüzüne vaad edilen (kıyamet) *gelir..."*[898]

İlmü'l-yakîn olarak farkında olabildiğimiz bu özellik, yaşadığımız gezegende ayne'l-yakîn ve öz benliğimizde de hakka'l-yakîn olarak kendini kabul ettirmektedir.

Kâinatın özü olan insanın bir eylemi gerçekleştirebilmesi için ruh ve beden olarak, bir dayanışma içerisinde olması, kâinatla bütünleşmesi, tamamen o eyleme yönelmesi icap

---

[894] Mevlüt Çavuşoğlu, Avrupa, hayvan seçer gibi mülteci seçiyor, Erişim Tarihi: 22.06.2014, http://www.ekonomi.dunyabulteni.net.

[895] Görmez, M."Açılış Konuşması", Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi Sempozyumu, DİB Yay., Ankara 2011. 30.

[896] Ferruh Sanır, Coğrafya Terimler Sözlüğü, Gazi Kitabevi Yay., Ankara 2000, 111.

[897] Sürekli olarak Güneşin ve gezegenlerin çekiminden etkilenen ve Güneş çevresinde dolaşan gök cisimleri topluluğuna denir. Sanır, 134; Emin Atasoy, Coğrafya Bilmi ve Coğrafya Öğretimine Giriş, Ezgi Kitabevi, Bursa 2004, 74.

[898] "...النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسَّمَاءِ فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ..." Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 207

eder. Örneğin insan konuşmaya başladığında, nefesin sese dönüşmesi için bütün mekanizmalar devreye girmektedir. Akciğerler, hançere, ses telleri, dişler, dudaklar ve konuşmanın muhtevasına göre şekillenen bakışlar konuşmayı daha anlaşılır kılmak için desteğe koşan jestler, mimikler hep dayanışmanın tezahürleridir. Bu sebeple olacak ki Müslümanlar arasındaki bağlılık sevgi ve şefkatin yardımlaşma ve dayanışmanın bir vücudu meydana getiren organlar gibi olması gerektiğini ifade ile Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"Müminler birbirini sevmede, birbirine acımada, birbirine şefkatte bir vücut gibidir. Vücudun bir uzvu hasta olduğunda diğer uzuvlar uyumayıp uyanık kalarak ve ateşlenerek vücudun tamamını o hasta uzva ortak olmaya, acıyı paylaşmaya çağırırlar."[899]

Burada *"bir vücut gibi olma"*, başka bir hadiste de *"binayı oluşturan tuğlalar gibi olma"*[900] örnek gösterilir. Kâinat de böyledir. Küçük bir bina, tuğlaların birbirine sarılması olmadan gerçekleşmeyeceğine göre, muhteşem kâinat binası da ancak varlıkların kucaklaşması/tesanüdü/şefkati ile hayat bulabilir.

Kevni âyetler/kâinat, bu gerçeği göz önüne sererken; kelâmi âyetler/Kur'ân da her şeyin bir ölçü ile var edildiğini şöyle belirtir:[901]

"Göklerde ve yerde bulunanlar Allah'ındır, hepsi ona boyun eğmiştir."[902] *"…Canlılar, Allah'a secde ederler büyüklük taslamazlar. Rablerinden korkarlar ve emrolundukları şeyleri yaparlar."*[903]

"Allah'ın ilmi[904] *ve rahmeti her şeyi kuşatmıştır."*[905] *"…O en güzel şekilde yaratandır,*[906] *kullarına çok şefkatlidir."*[907]

Allah Hekîm'dir, her şeyi hikmeti ile var edendir.[908] Kâinatı oluşturan varlıkların/Kevni âyetlerin dizilişi, Kur'ân-ı oluşturan kelâmi âyetlerin dizilişi gibidir. Mineraller, madenler, bitkiler, bir kelimenin harfleri; göller, denizler, okyanuslar, ormanlar ve canlılar bir âyetin kelimeleri; dünya, gezegenler ve galaksiler İlâhî Kitabın sûreleri gibidir.

Allah Rahmandır ve varlığa rahmeti ile muamele edendir. Gökyüzü, yeryüzü ve içindekiler, dayanışma içerisinde ve Allah'ın terbiyesindedir. Rasûlullâh, hilâli gördüğünde duâ eder ve şöyle derdi:

"Allahım! Hilâli üzerimize bereket, iman, esenlik ve İslâm ile doğur. (Ey hilâl!) *Benim Rabbim de senin Rabbin de Allah'tır."*[909]

---

899 "مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِى تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ..." Buhârî, Edeb, 27; Müslim, Birr, 66.

900 "... الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ..." Buhârî, Edeb, 36.

901 *"Biz her şeyi bir ölçü ile yarattık."* Kamer: 49; "*O göğü yükseltti ve mizanı koydu."* Rahmân Suresi: 7,8; *"Rahmân'ın yaratmasında hiçbir düzensizlik ve kusur göremezsin.",* Mülk Suresi: 3.

902 Rûm Suresi: 26.

903 Nahl Suresi: 49, 50.

904 Talâk Suresi: 12;

905 Arâf Suresi: 156.

906 Mü'min Suresi: 14; 37. Sâffât Suresi: 125.

907 Bakara Suresi: 207.

908 Haşr Suresi: 24.

909 "... اللَّهُمَّ أَهْلِلْهُ عَلَيْنَا بِالْيُمْنِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلاَمَةِ وَالْإِسْلاَمِ رَبِّى وَرَبُّكَ اللَّهُ..." Tirmizî, Deavât, 50.

Güneş, ay yıldızlar ve her bir varlık kendi yörüngesinde[910] var edildiği sınırlar dâhilinde, hayatın akışı yönünde yaratıldığı amaca hizmet etme faaliyetindedir.

Kâinatta, özelde Yerkürede her bir varlık birbiri ile dayanışma içerisindedir ve insanın hizmetine âmâdedir.[911] Allah Raûf'tur/şefkatlidir.[912] Kâinatı, hayatın intizam içerisinde sürüp gitmesine hizmet etmek üzere her biri kendi bünyesinde bir sistemi barındıran, birini diğeri ile şefkatle birleşen parçaların bütünü olarak var etmiştir. Gökyüzü, şefkat kanatlarını açmış sağlam bir tavan,[913] yeryüzü şefkatle salınan bir beşik kılınmıştır.[914]

"*Görmedin mi Allah, yerdeki varlıkları ve suya koyduğu kaldırma yasasıyla* denizlerde *yüzen gemileri sizin hizmetinize verdi. Göğü de kendi izni olmadıkça yer üzerine düşmekten korur. Çünkü Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir."*[915]

Hayvanlar, aile ortamında ya da sürü topluluğu içinde dünyaya gelir.[916] Yavru büyüyüp gelişinceye kadar annenin babanın desteği ve yakın kontrolü altındadır. Rasûlullâh şefkatin kapsamını vurgularken verdiği örnekler içerisinde hayvanları zikrettiğini görmekteyiz. O hadislerden birisi şöyledir:

"Şüphesiz Allah'ın yüz rahmeti vardır. Onlardan bir rahmeti ins, cin, hayvanlar ve böcekler arasına indirmiştir, işte onlar bu sebeple birbirine şefkat eder; bu sebeple birbirlerine acırlar. Vahşi, yavrusuna bu sebeple şefkat eder. Allah doksan dokuz rahmeti geriye bırakmıştır. Onlarla kıyamet gününde kullarına rahmet edecektir.[917]

Hayvanlarda en munis olanından en vahşi olanına kadar, şefkat örneklerine şahit olmaktayız. Acıma duygusu ve şefkat insanın genetik programında bir eğilim olarak var olsa da bu duygu ancak ferdi çaba gösterilerek geliştirilebilir. Hayvanlarda bu durum farklıdır. Bir karınca ya da kuş bu duygular kendisinde var olarak doğar.[918]

Allah'ın ihsan ettiği rahmetin bir eseri olarak can sahibi her varlık, yavrusuna şefkat gösterir. Bu kapsamda hayvanların yavruları için yaptıkları fedakârlıklar ibret vericidir.[919]

---

[910] *O her şeyi ölçüyle yaratıp ona yolunu gösterdi."*Âlâ: 4.

[911] Bakara Suresi: 164, 212; Rad Suresi: 2; İbrahîm Suresi: 32, 33; Nahl Suresi: 14; Hac Suresi. 36, 37, 65; Ankebût Suresi, 61; Lokmân Suresi: 29; Câsiye Suresi: 12, 13; Mustafa Taş, *Kur'ân-ı Kerim'de Teshîr Kavramı,* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 2009.

[912] Bakara Suresi: 207; 24. Nûr Suresi: 20.

[913] Enbiyâ Suresi: 32.

[914] Nebe Suresi: 6.

[915] Hac Suresi: 65.

[916] Pihilip W. Goetz vd.,*Ana Biritannica Kültür Ansilopedisi,* Ana Yayıncılık, İstanbul 1994, XXIV, 105.

[917] Müslim, Tevbe, 19.

[918] Tarhan, Duyguların Psikolojisi, Timaş Yay., İstanbul 2013. 99.

[919]Kuşlar kötü hava şartlarına ve düşmanlara karşı önce yumurtaları için sonra da tüysüz ve uçamayan yavrular için korunaklı yuvalar inşa etmektedirler. Yuva yapımında, çamur, çalı çırpı, ince saplar, yün ve küçük tüyler kullanmakta, küçük gagaları ile yuva malzemesinin toplanması için binlerce kez uçuş yapmaktadırlar. Hayvanlar, yuvalarını topladıkları malzemeleri örmek suretiyle inşa eder, yalıtımını sağlamak için çamurla sıvar, yavruların temas edeceği kısmı hassas malzeme ile döşer, yavruların zarar görmemesi için yuvanın sıcaklık dengesini korumaya çalışırlar. Tanju Gölçöl, *Gelişim Hayvanlar Ansiklopedisi,* Gelişim Yay., İstanbul 1981, III, 798; Kara hayvanlarından su hayvanlarına, kuşlardan sürüngenlere kadar bütün canlılarda durum aynıdır. Örneğin karıncalar, larvalarını toprak içerisinde yaptıkları özel odalara yerleştirirken ağızlarında incitmeden tutarak taşırlar. Gölçöl, 2039;Timsahlar yumurtalarını bırakmak için karada yuva yaparlar. Yavrular yumurtadan çıkıncaya kadar anne yuvanın yakın çevresinde kalarak bekçilik yapar. Yumurta çatlayıp yavrular çıktıktan sonra yumurtanın üstüne örttüğü toprağı ve bitkisel maddeleri süpürerek yavruların yuvadan çıkışını sağlarlar.[919] Kuluçkaya yatan canlılar günlerce yumurtanın başından

Bütün hayvanlar yavrularını güvenli bir ortama bıraktıktan sonra mesailerini onları beslemek için harcarlar. Konuyla ilgili bir hadis şöyledir:

"...Bütün canlılar, hemcinslerine şefkatle davranırlar. At yavrusunu emzirirken başına değmesin diye ayağını kaldırır."[920]

Hayvanların yavrularını korumak için ne denli fedakârlıklar yaptıklarına, cansiperane bir savunma sergilediklerine şahit olmaktayız. Anneler tehlike sezdiklerinde derhâl harekete geçerek, yavrularını daha güvenli mekânlara taşırlar. Yavruların ağırlık oluşturup düşmandan kaçışı zorlaştırmasına rağmen anneler yavruları terk etmezler.[921] En azılı düşmanlara karşı dahi yavrularını muhafaza ederler. Öyleki *"...Müminlere* (şefkat) *kanadını indir."*[922] emrinde kanat kelimesine telmihte bulunulmuş ve konuşma dilinde şefkati tarif için 'kanatları altına almak' tabiri darbı mesel hâlin almıştır.

Abdullah b. Mesûd anlatıyor: Rasûlullâh ile birlikte bir seferde idik, bir ihtiyacından dolayı yanımızdan ayrılmıştı. O sırada iki kuş yavrusunu gördük ve aldık. Anneleri de gelip onların üzerine kanatlarını germeye çalışıyordu. Hz. Peygamber'in gelişiyle anne, O'nun başının üzerinde dolaşıyor ve sanki ona yavrularının alındığını şikâyet ediyordu. Hz. Peygamber *"Yavrularından ayırarak bu kuşa azap çektiren kimse hemen onları annesine versin buyurdu ve emri yerine getirildi."*[923] Hadiste yavru için çırpınan bir anneye işaret edilmektedir.

Hayvanlar arasında şefkat için çok sayıda örneğe rastlanılmaktadır. "Dişi kuşların yaralı taklidi yaparak düşmanı kendilerine çekmek suretiyle yavrularını kurtarmaya çalıştıkları, işçi karıncaların, kolonileri tehlikeye girdiği zaman kendi varlıklarını riske atmaları bunun göstergelerindendir.[924]

Hayvanlar, başka türler için de özveride bulunmaktadırlar. Maymunlar, aslanlar, yunus balıkları, zebralar, ceylanlar vb. üzerinde yapılan araştırmalarda kendi türlerinin dışındakilere yardım davranışları izlenmiştir.[925]

---

ayrılmadan oracıkta kalırlar. Örneğin Penguenler, yavruları için altmış dört gün gibi uzun bir süre aç susuz ve hareketsiz şekilde beklerler ve bu esnada vücut kitlelerinin büyük bir kısmını kaybederler. Penguen, yumurtasını kışın tehlikeli soğuğuna karşı korumak için 64 gün süren olgunlaşması süresince, perdeli ayaklarının zarı altında tutar. Bu süre içerisinde ne yürüyebilir ne de beslenebilir. Bu yüzden beden ağırlığının yaklaşık üçte birini yitirir. Gölçöl, 798.

[920] "...تتراحم الخلائق حتى ترفع الدابة حافرها عن ولدها خشية أن تصيبه..." Buhârî, Edeb, 19; Müslim Tevbe, 17.

[921] Hayvanlar Âleminde Anneler, Erişim Tarihi: 05.02. 2017, http://www.bbc.com. tr.

[922] "...وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ..." 15. Hicr Suresi: 88; 26. Şûrâ Suresi: 215; 17. İsrâ Suresi: 24.

[923] "...مَنْ فَجَعَ هَذِهِ بِوَلَدِهَا رُدُّوا وَلَدَهَا إِلَيْهَا..." Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünenü Ebî Dâvûd,* thk. Muhammed Nasiruddin Elbânî, Dâr'u İbnü'l-Hazm, Beyrut 2005, Cihâd, 112, Edeb, 164.

[924] Recai Doğan, "Merhamet Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler," Hz, Peygamber ve Merhamet Eğitimi, DİB Yay., Ankara 2014 108.

[925] Ali Ayten, Empati ve Din Türkiye'de Yardımlaşma ve Dindarlık Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma, İz Yay., İstanbul, 2013, 41; Kenneth Walker: Avrupa'da avlanmaya çıktığımda hayvanlar arasında gözlemlediğim dayanışmanın birçok örneği hala belleğimde canlıdır. Athi düzlüklerinde değişik zebra ve ceylan sürülerinin tehlikelere karşı birbirlerini uyarmak için belli yerlere nöbetçi koyduklarına tanık oldum. Zebra avlamaya çıkmamıştım ama ceylan avlamam da hemen hemen imkansızdı. Ne zaman birine yaklaşsam nöbet tutan zebra tehlikeyi fark eder hemen ceylanları uyarırdı. Fillerin keskin işitme duyular var fakat görme duyuları zayıf, zebralar da bunun aksi gözetleme kuleleri gibi güçlerini birleştirdiklerinde ne fil ne de zebralara yanaşmak mümkün değil. Daha ilginç bir işbirliği gergedanlarla derilerine gömülen kene türünden parazitleri ayıklamak için sırtlarında sıralanıp oturan kuşlar arasında idi. Bu kuşlar her zaman tetikte bekler yaklaşıldığını çok uzaktan fark eder fark etmez hırçın çığlık ve gagalarla konuk oldukları

4-Darwinci Görüş, Fedakârlığı Açıklayamamaktadır

Evrimsel biyolojide karşılaşılan en büyük güçlüklerden biri fedakârlığın açıklanamamasıdır. Fedakârlık, aktör bireyin bedel ödediği, alıcı bireyin ise yarar sağladığı durumları ifade etmek için kullanılır. Bunun tersi bencilliktir./selfishness. Bu durumda alıcı kazanır aktör kaybeder. Fedakârlık, geniş bir yelpazede yaygın olarak görülmektedir.[926]

Darwin ve onu izleyenler, kâinatı canlıların sürekli olarak birbirleriyle savaştıkları bir yer olarak tanımladılar. Huxley'e göre hayvanlar birbirleriyle savaşmakta, en hızlı ve en kurnaz olanı ertesi gün savaşabilmek için hayatta kalmaktaydı.[927]

Kendisi de bir Darwinist olan Yıldırım, bu kapsamda şunu ifade etmektedir. 19. yüzyılda bilim adamları çoğunlukla laboratuvarlarda kapalı kaldıkları ve kâinatı doğrudan tanıma yoluna gitmedikleri için canlıların salt savaşım içinde olduğu tezine kolayca kapılmıştır. Huxley çapında seçkin bir bilim adamı bile kendini bu yanılgıdan kurtaramamıştı. Oysa "bireyler arasında dayanışmanın güçlü olduğu hayvan türlerinde gelişme çoğalma ve beslenme imkânlarının en üst düzeye çıktığı gözden kaçmayacak kadar açıktır. Kâinatı sürekli bir savaş alanı saymak yanlıştır."[928] Organizmaların ileri gelişmişlik düzeyinde işbirliği diyeceğimiz davranışlar sergilediğini gösteren güvenilir pek çok gözlem ortaya konmuştur. [929] Revm [930] edilmiş bir eda ile de olsa, bu değerlendirmeler hakikatin kendini kabul ettirdiğini göstermektedir.

Görebildiğimiz kadarıyla canlılar, hayat için gerekli enerjiyi sağlamak ve hayatlarını sürdürecekleri mekânı elde etmek maksadıyla mücadele etmektedir. Canlılar, diğer donanımlarına ilaveten çeşitli savunma ve avlanma mekanizmaları ile de techiz edilmişlerdir. Bu mekanizmalar ve onları destekleyen diğer organlar aracılığı ile canlılar, kendilerini koruyabilme imkânından mahrum bırakılmamışlardır.

Canlılar, korunmayla birlikte beslenmeye de ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun için de avlanmaktadırlar. Avlayanlar varlığını sürdürürken avlananlar yem olmakta, büyük balık küçük balığı yutmaktadır. Hayvan hayatlarını konu edinen belgesellerde de avlanma sahnelerine yer verilmekte, yavru bir antilopa acımasızca saldıran aslan vb. görüntüler çoğu kere ana tema olarak çekimlerde yer almaktadır. Bu fotoğraflardan hareketle "Batı,

hayvanı uyarırlardı. Yıldırım, *Evrim Kuramı ve Bağnazlık,* 49; Sürülerde bir avcı tarafından izlenildiğini ilk fark eden sürüdeki bazı bireyler yüksek sesle uyarılarda bulunurlar. Alarm veren birey kendini açık hedef haline getirerek tehlikeye atmaktadır. Freeman, 450.

[926] Scott, Freeman, Jonn c. Herron, *Evrimsel Analiz,* 447-448; Peter Gluckhman, Alan Beedle, Mark Hanson, Evrimsel Tıbbın İlkeleri, çev., Battal Çıplak, Oğuz Kerim Başkurt, Hilmi Uysal, Palme Yay., Ankara 2012, 237.

[927] Yıldırım, Evrim Kuramı ve Bağnazlık, 49.

[928] Yıldırım, C. Evrim Kuramı ve Bağnazlık, 48, 49.

[929] Yıldırım, Cemal, Bilimsel Düşünme Yöntemi, İmge Yay., İstanbul 2104, 424; a. mlf.., Evrim Kuramı ve Bağnazlık, 185.

[930] Tecvîd ilmine ait bir ıstılahtır. Harekenin hafif bir sesle okunması anlamındadır. Bir başka ifade ile revm, harekeyi okurken sesin üçte ikisini gizleyip üçte birlik kadriyle yetinmektir. Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, Emin Yay., Bursa 2014, 221.

canlılar dünyasında kuvvetlilerin zayıflara saldırdığı ve çok üreyen canlıların az üreyenleri ortadan kaldırmak için savaştıklarını söyledi."[931]

Hayvanlar âleminde görüntünün küçük bir karesi böyle olmakla birlikte arka planını da hesaba katarak derinlemesine bir bakışla farklı değerlendirmelerde bulunmak mümkündür.[932] Nitekim bu teorinin lehinde aleyhinde birçok delil ileri sürülmüş, tartışmalar günümüze kadar gelmiştir. Tabiatta canlılar arası ilişikleri, fotoğrafın yalnızca avlanma karesi üzerinden tanımlamak, fedakârlık ve ortak davranışları yardımlaşma ve paylaşımları görmezden gelmek, sağlıklı bir değerlendirme değildir.

Hayvanlar, duygusal çözünürlükleri düşük olduğu için "Bu benin düşmanım bu benim dostum" şeklinde algılama yaparlar. İnsanda ise duygusal çözünürlük yüksek olduğu için sevginin bütün katmanlarını gösterir. Fotoğraf makinelerinin çözünürlük kalitesinin artması gibi, insanın duygusal çözünürlük kalitesi de artar. Siyah-beyaz çekim yapan bir makine ile 1000 mega pikselli bir makinenin çekimi aynı değildir.[933]

---

[931] Nurettin Topçu, Ahlâk, Dergâh Yay., İstanbul, 2012, 219.

[932]Tırnakları kesilmemiş bir insanın elleri ve ayakları işlev kaybeder. İnsanın, uyum ve hareket kabiliyeti sekteye uğrar. Kişi insanlıktan uzaklaşır. Tırnakların kesilme anına, sakalın düzeltilme karesine odaklanarak el ile sakal arasında bir mücadele olduğu, elin zâlim, sakalın mazlum olduğu varsayılabilir. Büyük fotoğraf aksini söylese de kesilme karesine odaklanan kişiye bunu kabul ettirmek zor olabilir. Oysa hadislerde belirtildiği üzere tırnakların kesilmesi fıtratın gereğidir. Tırnak kesilmekle insan tırnaksız da kalmaz. Avlanma hadisesini de kâinatın fıtratı olarak düşünmek istiyoruz. *İnsan vücudunda kaşların, saç, sakal ve tırnakların kesilmesi gerekir. Saçlar kısaltılmayıp sakal düzeltilmezse insanın performansı olumsuz etkilenir. "İnsanın fıtratı gereği yapması gereken beş şey vardır: Sünnet olmak, kasıkları tıraş etmek, tırnakları kesmek, koltuk altını temizlemek ve bıyıkları kısaltmak."*Buhârî, Libâs, 63, 64; Müslim, Tahâret 49, 50; Ebû Dâvûd, Tereccül, 16; Tirmîzî, Edeb 14; Nesâî, Tahâret 9-10; İbn Mâce, Tahâret, 8; Bu tür saldırılara kâinattaki dengenin bozulmadan devam etmesinin temini olarak bakılmalıdır. Bir kefal balığı bir kerede 5000 yumurta bırakır. Eğer bu 5000 yumurta kefal balığı olsaydı denizlerde diğer canlıların yaşamasına imkân kalmazdı. Bir kerede 400 yumurta bırakan su kurbağaları için de durum aynıdır. Bazı canlılarda gerçekleşen üreme fazlalığına diğer canlılar için var edilmiş rızık olarak bakılabilir. İrfan Yılmaz, Selim Uzunoğlu, Alternatif Biyolojiye Doğru, TÖV., Yay., İzmir 1995, 370; Kuşların, balıkların ve kara hayvanlarının avlanması da bu kapsamda değerlendirilebilir. Dengenin sürdürülebilmesi açısından özellikle hızla çoğalan hayvanlarda bir sınırlama olarak düşünülebilir. Goetz vd.,Ana Biritannica, 445; Hayvan davranışları içgüdülerinden kaynaklanır. İnsanın da hoyratlık, saldırganlık sergilemesi aynı şekildedir. Din, bu davranışları frenler. Olumlu davranışların gelişmesine imkân sağlar. Ya da olumlu davranışları teşvik eder. Olumsuz davranışları olumsuzluklara yönlendirerek olumsuzluğu olumsuzlukla bertaraf eder. İbadetler ve diğer dinsel törenler; renk, ırk, cinsiyet, sosyal konum farklılıklarını gözetmeksizin herkesi kucaklayarak bireylere aynı değerleri paylaşan bir toplumun üyesi olma kimliği kazandırır. Yıldırım, *Bilimsel Düşünme Yöntemi,* 358; Diğer taraftan düşman korkusu uyanık olmaya, zinde olmaya, savunma reflekslerinin aktif olmasına, ait olunan toplulukla dayanışma içinde yaşamaya mecbur kılması açısından gerekli olduğu söylenebilir. Yerkürede denge açısından mıknatıs, itmesi ve çekmesi ile şekillenen jeomanyetizma önemli bir göreve sahiptir. Adnan Benk vd.,*Büyük Larouse,* Milliyet Yay., İstanbul 1986, XIV, 8111; Buradan hareketle denge ve aidiyet oluşturmada itme ve çekme kuvvetlerinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Varlıklar arasında bulunan saldırma ve düşmanca yaklaşımların itme etkisi meydana getirdiğini ifade edebiliriz. Hayvanlar üzerinden örnek verecek olursak antilopların vahşi olarak ifade edilen hayvanlar tarafından avlanma ihtimali antilopları ait olduğu habitat (Bir canlı türünü ya da canlı birliklerini barındıran ve kendine özgü özellikler gösteren hayat ortamı. Sevinç Karol, Zekiye Suludere, Cevat Ayvalı, vd., Biyoloji Terimler Sözlüğü, Kılıçaslan Yay., Ankara 2000, 264.) içerisine itmekte ayrıca korunma mekanizmalarını geliştirmelerine sebebiyet vermektedir. Antilopun durması gereken nokta, aile topluluğunun çekmesi ve düşman topluluğun itmesi ile oluştuğunu söyleyebiliriz. Saldırı riski uyanık olmayı, zinde kalmayı ve düşmana karşı hazırlıklı olmayı beraberinde getirir

[933] Tarhan, "Adil Merhamet", Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi Sempozyumu, DİB. Yay., Ankara 2011, 334.

Hz. Peygamber'in çağrısına sırtını döndüğü için duygusal çözünürlüğü artmamış hatta gerilemiş insanlardan Kur'ân-ı Kerim şöyle bahseder:

"Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir."[934]

Kâinatta esas olanın yardımlaşma, olduğunu görememek, duyamamak ve anlayamamak, arızi olanı asıl gibi gösterip hayata bu pencereden bakmak da bu âyet kapsamında değerlendirilebilir. Dinin tebliğine kör kalmanın sonucu olarak hayvan derekesinde kalmış olmak ve iktizai hâle göre davranarak hayatı haz ve güç elde etmekten ibaret sanma anlayışına da aynı şekilde bakılabilir.

Sonuç

Allah inancı, kâinatta canlı cansız varlıklar arasında tesânüd bulunduğunu söyler. Yağmurun yağmasından bitkilerin fotosentez yapmasına, suyun buharlaşmasından toprağın canlanmasına; güneş sisteminden yeryüzünün dengesine; madde içindeki elektronlar arası uyumdan güneş sistemindeki gezegenlerin seyrine; zerreden küreye; havadan suya, toprağa, nebatattan hayvanata kadar varlıklar arasında esas olanın dayanışma olduğunu öğretir. *"Gökyüzü korunaklı bir tavan ve yeryüzü sağlam bir beşik kılınmıştır."* der. Kâinata bu gözle bakan insan, kendini bütünün bir parçası olarak görür. Ayakta tutmayı hedef edinir. Çevresine rakip nazarıyla değil, ekip nazarıyla bakar. Eylemlerini yardımlaşma esası üzerine inşa eder. Hedef Kâmil insan olmaktır.

Çağımızda 'zayıfın elinden tutan' veya 'zayıfı eliyle iten', iki ayrı tutum bulunmaktadır. İnsanların/toplumların, kendilerini fayda-zarar/mücâdele-yardımlaşma yaklaşımlarına göre konumlandırmaları farklı sonuçlar doğurmaktadır. "Üstün İnsan" olmayı hedef edinen anlayışa göre insan omuzu, yükselmek için üzerine basılacak basamak/payanda, "Kâmil İnsan" olmayı hedef edinen anlayışa göre insan omuzu; omuz verilecek, birlikte yürünecek güç kaynağıdır. Birinde omuza/omuz basılır/atılır, diğerinde omuz verilir. Kâmil insan, elinin altındakileri şefkat edip büyütmeye; Üstün İnsan, ezip büyümeye çalışacaktır. Birisi tutup yükseltmeyi diğeri basıp yükselmeyi hedef edinecektir. Birine göre bir mazlumun elinden tutmak, insanlık, diğerine göre de ahmaklık olarak değerlendirilecektir. Güçlü insan, ayak bastığı coğrafyayı sömürüp tüketmeye, Kâmil insan ayağını basmaya kıyamadığı coğrafyayı imar edip hayat vermeye çalışacaktır.

Varlıklar arası ilişkide asıl olan şefkattir. Ekolojik dengenin bir gereği, hayatın sürdürülebilirliği ve canlıların beslenme zorunluluğu avlanmayı kaçınılmaz kılmıştır. Hayvanların hayatı bir yönüyle de bu şekilde devam etmektedir. Bu durum asli değil arîzidir. Fotoğrafın bu kısmından hareketle, canlılar arası ilişkiyi, güçlülerin galip geldiği, zayıfların yok olup tükendiği, savaş olarak gören yaklaşım burayla sınırlı

[934] 7. Arâf Suresi: 149.

kalmamış insanlar arası ilişkiye yansımıştır. Hayatı savaş olarak görenler dünyayı savaş alanına çevirmektedir.

Bugün dünyanın maruz kaldığı problemler/savaşlar/zulümler büyük oranda varlıklar arası ilişkiye bakışın sonuçlarıdır. Mazlum coğrafyalara her geçen gün yenileri eklenmekte yardım bekleyen nice insanlar, açlığa, sefilliğe, mülteci kamplarına, derme çatma barınaklara mahkûmiyet ile çaresizliğe, hastalığa ve ölüme terk edilmektedir.

İnsanlar arası ilişkilere 'benim kârım/kazancım ne olur' açısıyla yaklaşılmakta, şefkate muhtaç kesimler, bertaraf edilmesi veya uzak tutulması gereken asalaklar/parazitler/(-) olarak değerlendirilmekte ve ayak bağı olarak görülmektedir. Yaşama fayda-zarar nazarıyla bakanlar, enerji kaynaklarına hâkim olabilmek için insanlık dışı her türlü eylemi mubah görmektedir

Hedef güçlü insan olmaktır. İnsanî ilişkilerin ülfetten ve şefkatten uzaklaşıp kavgaya ve savaşa sürüklenmesi insanî değildir. Dolayısıyla insanî ilişkilerin bu derekeye sürüklenmesine sebep olan yaklaşımlarının/tanımlamalarının gerçekçi olması düşünülemez.

Kaynaklar

Ahmed Muhammed b. Hanbel, *Müsnedü Ahmed b. Hanbel,* thk, Şuayb el-Arnaûdî, Âdil Mürşîd, Müessetü'r-Risâle, Beyrut 195-1416.

Altuntaş, Halil, *Başkaları için ağlayabilmek,* DİB Yay., Ankara 2013.

Ardoğan, Recep, "Ekolojik Düzeni Okumada İki Yanlış Sosyal Darwinizim ve Ojenik" *KSÜ İlahiyat fakültesi Dergisi*, sayı: 18, Temmuz-Aralık 2011,

Atasoy, Emin, *Coğrafya Bilmi ve Coğrafya Öğretimine Giriş,* Ezgi Kitabevi, Bursa 2004,

Ayten, Ali, *Empati ve Din Türkiye'de Yardımlaşma ve Dindarlık Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma,* İz Yay., İstanbul, 2013.

Begoviç, Ali İzzet, *Doğu Batı Arasında İslâm,* çev., Salih Şaban, Nehir Yay., İstanbul 1990Bekiryazıcı, Eyüp, Aydın, İbrahim Hakkı, *İslâm Âhlâkı Esasları ve Felsefesi*, Yenda Yay., İstanbul 2011.

Benk, Adnan, vd.,*Büyük Larouse,* Milliyet Yay., İstanbul 1986.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil, *el-Câmiu'l-Müsnedü's-Sahîhu'l-Buhârî,* Çağrı Yay., İstanbul 1981.

Çetin, Abdurrahman, *Kur'an Okuma Esaskarı,* Emin Yay., Bursa 2014.

Dölek, Âdem, *Aile Problemlerine Hz. Peygamber'den Çözümler,* Rağbet Yay., İstanbul 2012.

------, Âdem Mustafa Önder, "Hepiniz Yöneticisiniz Hadisi Bağlamında Hz. Peygamber'in Sorumluluk Eğitimi" *EKEV Akademi Dergisi* Yıl: 13 Sayı: 40, Haziran, 2009.

Doğan, Recai, "Merhamet Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler," *Hz, Peygamber ve Merhamet Eğitimi,* DİB Yay., Ankara 2014.

Ebû Nâsır el-Fârâbî, el Medinetü'l-Fâzıla, Çev., Ahmet Aslan, KBY. Ankara 1990

Ebû Abdillah Muhammed b. Yezîd, el-Kazvînî, *Sünenü İbn Mâce,* thk., Muhammed b. Sâlih Râcî, Beytü'l-Efkâri'd-Düveliyye, Riyâd tsz.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünenü Ebî Dâvûd,* thk. Muhammed Nasiruddin Elbânî, Dâr'u İbnü'l-Hazm, Beyrut 2005.

Ersoy, Mehmet Akif*, Safahat,* Ankara 2010

Gölçöl, Tanju, *Gelişim Hayvanlar Ansiklopedisi,* Gelişim Yay., İstanbul 1981Görgün,

Tahsin, Cafer, Sadık, Yaran, Aliye, Çınar, Enver, Uysal, *İslâm Ahlâk Esasları,* ANÜ, Yay., Eskişehir 2015.

Görmez, Mehmet, Özafşar, Mehmet Emin, Ünal, İsmail Hakkı, Erul, Bünyamin, Martı, Huriye, Demir, Mahmut, *Hadislerle İslâm, Hadislerin Hadislerle Yorumu,* DİB Yay., Ankara 2014.

------, Mehmet "Açılış Konuşması", *Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi Sempozyumu,* DİB Yay., Ankara 2011. Güler, İlhami, *Direniş Teolojisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2010.

Freeman, Scott, Jonn c. Herron, *Evrimsel Analiz,* 447-448; Peter Gluckhman, Alan Beedle, Mark Hanson, *Evrimsel Tıbbın İlkeleri*, çev., Battal Çıplak, Oğuz Kerim Başkurt, Hilmi Uysal, Palme Yay., Ankara 2012.

Hançerliğlu, Orhan, *Toplum Bilim Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İsanbul, 2007.

İsfahânî, Râgıp, *el-Müfredât,* trc., Abdulbaki Güneş, Mehmet Yolcu, Çıra Yay., İstanbul 2012.

Karol, Sevinç, Zekiye Suludere, Cevat Ayvalı, vd.,*Biyoloji Terimler Sözlüğü*, Kılıçaslan Yay., Ankara 2000.

Kılıç, Sadık, *Benliğin İnşası,* İnsan Yay., İstanbul 2000, 77-78.Kızılgeçit, Muhammed, *Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık Üzerine Psikososyal Bir Çalışma,* Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2015İbn Mâce,

Köse, Saffet, *Genetiği ile oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu*, Mehir Vakıf Yay., Konya 2015, 59.Sayar, Kemal, *Ruh Hali,* Timaş Yay., İstanbul 2014.

Mazrui, Ali, "İslâm'da, Afrika'da Ve Batı'daki Kölelige Karşılaştırmalı Bir Bakış, Ahlâkî İlkeler Ve Tarihi Tecrübe" *Uluslar Arası İslâm Düşüncesi Konferansı,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları., İstanbul, 1997.

Müslim, Ebu'l-Hüseyin b. el- el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbûrî, *Sahîhu Müslim,* thk., Halîl, Memûn Şeyhâ, Dâru'l-Marife, Lübnan 2005.

Nurettin Topçu, *Ahlâk,* Dergâh Yay., İstanbul, 2012.

Sanır, Ferruh, *Coğrafya Terimler Sözlüğü,* Gazi Kitabevi Yay., Ankara 2000

Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yay., Ankara 2014.

Tarhan, *Duyguların Psikolojisi*, Timaş Yay., İstanbul 2013.

------, *Toplum Psikolojisi Sosyal Şizofreniden Toplumsal Empatiye*, Timaş Yay., İstanbul 2013.

------, "Adil Merhamet", *Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi Sempozyumu,* DİB. Yay., Ankara 2011.

Pihilip W. Goetz vd.,*Ana Biritannica Kültür Ansilopedisi,* Ana Yayıncılık, İstanbul 1994.

Taş, Mustafa, *Kur'ân-ı Kerim'de Teshîr Kavramı,* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazığ, 2009.

Türer, Celal, "Tevhît ve Bir İnsanlık", *Hz. Peygamber Tevhît ve Vahdet,* DİB. Yay., Ankara 2016,

Tirmîzî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ, *Sünenü't-Tirmizî*, thk., Beşşâr b. Avvâd, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 1996.

Yıldırım, Cemal, *Evrim Kuramı ve Bağnazlık*, Bilgi Yay., Ankara 1998.

------, *Bilimsel Düşünme Yöntemi*, İmge Yay., İstanbul 2104.

Charlie Hebdo Saldırısına Uluslararası Tepkiler, Erişim Tarihi: 24.06.2016. www.wikipedia.org.

Çavuşoğlu, Mevlüt, *Avrupa, hayvan seçer gibi mülteci seçiyor*, Erişim Tarihi: 22.06.2014, www.ekonomi.dunyabulteni.net.

Hayvanlar Âleminde Anneler, Erişim Tarihi: 05.02. 2017, http://www.bbc.com. tr.

Kadınlardan 'kürtaj' yürüyüşü, Erişim Tarihi: 14. 06. 2016, www.aljazeera.com.

Ortadoğu'da Bir Nesil Yok Oluyor, Erişim Tarihi: 24.06.2016, www.trthaber.com.tr

Suriyeli Mülteciler, Erişim Tarihi: 04.09.2015, www.trthaber.com

YARATILIŞ GERÇEĞİ VE EVRİMCİ GÖRÜŞE GÖRE KADIN

Öğr. Görev. Yasemin AĞAOĞLU
Kavram Meslek Yüksek Okulu İstanbul.
yasemin.agaoglu@kavram.edu.tr

Özet

Yüce yaratıcı yaşadığımız tüm kâinatı ve bu kâinat içinde hayatın bir parçası olan tüm varlıkları bir düzen ve kusursuzluk içinde yaratmıştır. Özellikle insan yaratılışı ile ilgili olarak; ‘*’Biz insanı en güzel biçimde yarattık*’’ buyurulmaktadır (Tin Suresi 4. ayet). Bu ayetten anlaşıldığı gibi yüce yaratıcı insanları cinsiyet ayrımı yapmadan en güzel şekilde yaratmıştır. Bir başka ayette de; "*Ben kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş balçıktan bir insan yaratacağım Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğim zaman, onun için hemen saygı ile eğilin*" denmektedir (Hicr Suresi, 28. ayet).

Ancak bazı evrimci bilim adamlarına göre kadın ve erkek eşitliği söz konusu değildir. Evrimcilerin savunduğu bu düşünce Charles Darwin öncülüğünde başlatılmış ve daha sonra Darwinizm olarak adlandırılan evrimcilik içinde yer almıştır.

Charles Darwin başta olmak üzere birçok evrimci bilim adamı, kadınların hem biyolojik hem de zihinsel olarak erkeklerden aşağı olduklarını savunmuşlardır. Darwinistlerin erkekler ile kadınlar arasında var olduğunu iddia ettikleri zihinsel fark o kadar önemli boyutlardadır ki, bazı evrimciler kadın ve erkeği iki farklı fiziksel türe ayırmışlardır; erkekler *Homo frontalis*, kadınlar ise *Homo parietalis*. Darwin'in kadınlar ve evlilik hakkındaki genel düşüncelerini kendince şöyle açıklıyordu: Çocuklar, daimi bir arkadaş, ilgi gösterecek (ileri yaşta arkadaş), sevilecek ve oyun oynanacak biri... Herşeye rağmen bir köpekten daha iyi bir şey. Ev ve evle ilgilenecek bir kişi. Müzik ve havadan sudan konuşmalar. Bunlar sağlık için iyi şeylerdir.

Darwin evlilik ve kadın ile ilgili olarak eşitsizliği savunmuştur. Allah ise kadın ve erkeği eşit yaratmıştır. Darwin bu iddiasına göre kafatası ölçümleri yapmış ve insanları aşağı ya da üstün olarak sınıflandırmıştır. Ancak bu iddiası da çürütülmüştür. Çünkü kafatası ve beyin büyüklüğünün zeka veya zihinsel kapasite ile bir ilgisinin olmadığı anlaşılmıştır. Tabiî seçilim teorisinin de aksinedir. Darwin'in tezleri bilimsel bulgulara değil, yaşadığı Viktorya döneminin kültürüne ve ilkel bilim anlayışına dayanıyordu.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Kadın, Kongre, Yaratılış.

The Woman by the Fact of Creation and Evolutionist Opinion

Abstract

As it is understood from this verse, we have created the supreme creative people in the most beautiful way without discrimination of sex. Surat al-Hijr), 28. "I will create a man from a dry mud, a shaped slate." When I organize it and blow it from my soul into it, bow immediately to him with respect".

However, according to some evolutionist scientists, equality between men and women is not the issue. This philosophy advocated by evolutionists began in Charles Darwin's premise and then took place in evolutionism, which is called Darwinism.

Many evolutionist scientists, especially Charles Darwin, have argued that women are both biologically and mentally inferior to men.The mental difference that Darwinists claim to exist between men and women is so important that some evolutionists have divided women and men into two different physical forms; men are *Homo frontalis,* and women are *Homo parietalis*.

Darwin explained his general thoughts about women and marriage as follows: Children, a permanent friend, a friend who will show interest (friend in the future), a person who will be loved and played.

Despite everything, it is better than a dog. A person to take care of home and home. They talk about music and air. These are good things for health

As a result, Darwin defended inequality regarding marriage and women.

God created man and woman equally. Darwin made skull measurements according to his claim and classified the people as superior in the downward direction. However, this claim is disproved because it has been understood that the size of the skull and brain is not related to intelligence or mental capacity.

Contrary to natural selection theory. Darwin's theses were based not on scientific discoveries but on the cultural and primitive understanding of science of the Victorian era.

Keywords: Creation, Congress, Evolution, Women.

Giriş

Dinlerin kendi içinde farklılıkları olsa dahi, gönderilen kitap ve Peygamberler her konuda insanoğluna ışık tutmuştur. Ancak insanoğlu bu ışığın aydınlatıcı etkisini görmezden gelerek çoğunlukla kendi aydınlanmalarını kendileri yapmayı tercih etmişlerdir. Çünkü bu durum onların işine gelmiştir. Bilgileri kendi

istedikleri gibi yorumlayarak, kendi düşüncelerini empoze etmek, o dönemde ki insanların kendilerine itaat etmelerine neden olmuştur.

O dönemde insanlar merak ettiklerini araştırmak ya da sorgulamak için gerekli olan yetkinlikte değillerdi. Kendilerini bilim adamı olarak gösteren kişilerin söylediklerine inanmak ve bunları benimsemek zorunda hissediyorlardı. Çünkü o zamanlar araştırma yapmak deney yapmak bilimsel çalışmaları yürütmek insanlar için ulaşılması çok ütopik olaylardı. Bu nedenle bunu başaran kişilere gösterdikleri biat ve saygı sonsuzdu. Onlar ne dediyse kuşkusuz, sorgusuz sualsiz doğru kabul edilirdi. Örneğin Charles Darwin'in savunduğu evrim teorisi insanların yaratılışları ile ilgili olarak bilgi vermekte ancak yaratılış gerçeğiyle uyum sağlamamaktadır. Bu teorilerin ışığında; kadın ve erkeğin eşit yaratılmadığını, kadınların hem biyolojik hem de zihinsel olarak evrimleşemedikleri için aşağı sınıf birey olduklarını da savunmuştur.

1-Darwin'in Hayatından Kesitler

Darwin kendi hayatı için şöyle der:

"*Okulu bıraktığım sırada hayatın ne ilerisinde ne gerisindeydim; sanırım bütün hocalarımla babamın gözünde ortalamanın birazcık altında bir zekaya sahip, gayet sıradan bir oğlan çocuğuydum. Bir gün babam gelip bana 'İşin gücün avlanmak, köpekler ve sıçan yakalamak; belli, sen kendin için de bütün aile için de bir yüzkarası olacaksın' demişti, onurum fena kırılmıştı*."

Çocukluk yıllarında erken bir akademik atılımı gösteren herhangi bir işaret yoktu. İngiltere'de kırsal bölgede yaşayan varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Darwin, klasikler üzerinde yoğunlaşan bir müfredat sisteminden nefret eden, son derece vasat bir öğrenciydi. Babasının arzusunu yerine getiren Darwin tıp okuluna girdi, fakat insan kadavrası kesip açmaktan iğreniyordu ve çalışmaları hep yarım kaldı. Kadavralar karşısında yaşadıklarının aksine, Darwin'in, avladığı kuşları ve küçük hayvanları öldürmek konusunda pek bir sorunu yoktu. Alanının dışındaki bir girişim olarak kendisi için tespit ettiği görevlerden biri vahşi yaşamı izlemek ve örnek toplamaktı. Charles'ın geleceğiyle ilgili ümitsizliğe düşen Robert Darwin, ikinci oğluna ruhban sınıfına girmesini sağlayacak bir diploma alabilmesi için Cambridge Üniversitesi'ne başvurmasını emretti. Darwin, babasının vazgeçirme çabalarına rağmen Beagle adlı bir araştırma gemisinde bir doğa bilimci olma teklifini hemen kabul etti. Daha sonra bu deneyim için; "*Zihnimin ilk terbiye edilişi ve eğitimi*" diyecekti. Dünya turuna dönüşen bu beş yıllık gezi, ona sonraki düşüncelerini şekillendirecek olan tabiî dünyayı keşfetme ve değerlendirme için yeterince zaman bulma fırsatı verdi.

Darwin birkaç yıl içinde teyzesinin kızı Emma Wedgwood ile evlendi ve ardından, bahçeleri ve seraları çalışmaları için ölümüne dek canlı bir laboratuvar sağlayacak olan bir malikâneye taşındı. Bu hayat biçimini mümkün kılan, ailesinin servetiydi. Keşif yolculuğundan sonra baş gösteren ve baş ağrıları, kalp çarpıntılarıyla kas spazmları gibi pek çok belirtisi olan fakat nedeni anlaşılamayan bir hastalık, 1882'deki ölümüne kadar peşini bırakmadı ve yeni yolculuk planlarının önüne geçti.Tıp eğitimindeki başarısızlığı sebebi ile Cambridge'de ilâhîyat eğitimi görmüştür (1).

2-Darwinist Düşünceye Göre Kadın

Charles Darwin başta olmak üzere pek çok Darwinist, kendilerince kadınların evrimleşemedikleri için hem biyolojik hem de zihinsel olarak erkeklerden aşağı oldukları gibi akıl almaz bir düşünceye inanmaktadır (2). Örneğin Darwin'in çağdaşı ve takipçisi olan antropolog McGrigor Allan kadının erkekten daha az gelişmiş olduğunu belirterek durumu şöyle ifade eder; "*Kadın, fiziksel, zihinsel ve ahlaken bir tür yetişkin çocuktur…Kadınların bu dünyaya kalıcı değerde ve kayda değer, orjinal nitelikte bir fikirle katkıda bulunup bulunmadığı şüphelidir."* (3)

Cenevre Üniversitesi'nde doğa tarihi profesörü olan materyalist Carl Vogt, Darwin'in vardığı bütün sonuçları -hiçbir bilimsel değerlendirmeye tabi tutmadan- kabul etmişti ve "Çocuk, kadın ve bunak beyazın yetişkin bir zenci ile aynı zihinsel özelliklere ve kişiliğe sahip olduğunu, dolayısıyla bunların aşağı sınıftan olduklarını" iddia etmişti.(4)

Alman bilim adamı Vogt daha da ileri gitmiş ve '*kadınların erkeklerden çok aşağı ve hayvanlara daha yakın oldukları' yalanını öne sürmüştü. Vogt'un yanılgılarına göre, kadın, evrimi erken durduğu için "gelişimi engellenmiş bir erkekti*".(5) Vogt'un bir başka sapkın iddiasına göre de, medeniyet ilerledikçe kadınla erkek arasındaki uçurum daha da açılıyordu. Mesela Avrupa'nın ileri toplumlarında bu fark çok daha büyüktü (6). Darwin, Vogt'un hezeyanlarından oldukça etkilenmişti ve onu en önemli taraftarları arasında saymaktan onur duyduğunu ifade etmişti (7).

Darwin'in takipçilerinden evrimci sosyal psikolog Gustave Le Bon ise (1841-1931) kadınlar hakkında şöyle yazmıştı:

"*Kadınların beyinleri erkeklerden çok gorillerin beyinlerine yakındır. Kadınlardaki aşağı ırk olma o kadar belirgindir ki, hiç kimse doğruluğu hakkında bir an bile tartışmaz; yalnızca derecesi tartışmaya değer… Kadınlar insan evriminin en aşağı formunu temsil ederler ve yetişkinlerden ve medeni erkeklerden çok çocuklara ve vahşilere daha yakındırlar. Vefasızlıkta, tutarsızlıkta, düşünce ve mantık eksikliğinde ve sebep yetersizliğinde üstündürler.*

Hiç şüphesiz ortalama bir erkekten daha üstün olan kadınlar mevcuttur, ama bunlar doğuştan çirkin olan istisna şeylerdirler. Mesela iki kafalı bir goril gibi; sonuç olarak onları tamamen göz ardı edebiliriz" (8).

Yine bir evrimci olan Elaine Morgan da kitabında, Darwin'in erkekleri, "kadınların niçin bariz bir şekilde aşağılık ve daha alt tabakada olduklarının sebepleri üzerinde çalışmaya motive ettiğini"belirtecek kadar ileri gitmiştir.(9)

Hatta bazı evrimcilere göre erkekler ile kadınlar arasında var olduğunu iddia ettikleri sözde zihinsel fark o kadar önemli boyutlardadır ki, kadın ve erkek iki ayrı tür gibi sınıflandırılmıştır. Evrimcilere göre erkekler *Homo frontalis*, kadınlar *Homo parietalis*'tir (10).

Evrimci bilim adamı John R. Durant'ın da kabul ettiği gibi, ırkçılık ve cinsiyet ayrımı evrim teorisinin belli başlı sonuçlarından ikisidir. Durant Darwin'in kadınlara bakış açısındaki yanlışlığı şöyle ifade etmiştir:

"*Darwin, kadınların sezgi, hızlı algılama ve belki taklit gibi güçlerinin, aşağı ırkların, dolayısıyla eski ve aşağı medeniyet düzeyinden insanların özelliklerine benzer olduğunu düşünüyordu*" (11).

Durant'ın söz ettiği Darwin'in yanılgıları, İnsanın Türeyişi adlı kitabında şöyle geçmektedir:

"*Genellikle kadınlarda, sezgi, hızlı kavrama ve belki taklit gücü gibi özelliklerin, erkeklere oranla çok daha belirgin olduğu itiraf edilir; ancak bu yeteneklerden -en azından- bazıları, aşağı ırklara ve bu nedenle de eski ve aşağı medeniyet düzeyine ait özelliklerdir*" (12).

Evliliğin kendince neden yararlı olduğunu açıklarken bile Darwin'in kadınları aşağıladığı görülmektedir:

"*…çocuklar, daimi bir arkadaş, ilgi gösterecek (ileri yaşta arkadaş), sevilecek ve oyun oynanacak biri… Herşeye rağmen bir köpekten daha iyi bir şey. Ev ve evle ilgilenecek bir kişi. Müzik ve havadan sudan konuşmalar. Bunlar sağlık için iyi şeylerdir*" (13).

Darwin, evliliği kendince "bir kadının arkadaşlığı ne de olsa bir köpeğin arkadaşlığından daha iyidir" mantığı ile gerekli gördüğünü söylemiş; evlilikle ilgili ifadelerinde, bütün hayatını birlikte geçirecek iki insanın arasındaki dostluk, sevgi, saygı, bağlılık, sadakat, yakınlık, samimiyet ve güven gibi özelliklerden hiç söz etmemiştir. Darwin evlilik için ayrıca şunları söylemiştir:

"*Zaman kaybı; akşamları okuyamazsın, şişmanlık ve tembellik, endişe ve sorumluluk, kitaplar vs. için daha az para ayırmak, eğer çok çocukluysanız geçim sağlama baskısı… belki karım Londra'yı sevmeyecek, o zaman ceza, uyuşuk ve tembel bir aptalla sürgün hayatı olacak*" (14).

Darwin, erkeklerin kadınlara göre daha üstün oldukları iddiasını ise şöyle ifade etmiştir:

"*İki cinsin zihinsel güçleri arasındaki en temel farklılığı, erkeklerin derin düşünme, mantık, hayal gücü veya sadece duyu ve ellerin kullanımını gerektiren her işte kadınlardan daha yüksek mevkilere ulaşmaları göstermektedir. Şiir, resim, heykeltraşlık, müzik, tarih, bilim ve felsefe konularında önde gelen kadın ve erkeklerin listesi yapılmış olsaydı, iki listeyi karşılaştırabilmek mümkün olmazdı. Bay Galton'un, Hereditary Genius* (Kalıtsal Dahi) *adlı kitabında çok iyi ifade ettiği gibi, eğer erkekler, birçok konuda, kadınlar üzerinde tartışılmaz bir üstünlüğe sahip iseler, o zaman erkeklerin ortalama zihin gücünün kadınlarınkinden yüksek olması gereklidir sonucunu, ortalamalardan sapma kanunundan çıkarabiliriz*"(15).

Darwin'in kadın karşıtı sözleri çok açıktır, birçok bilim adamı da bu durumun farkındadır. Evrim teorisine karşı çıkan ve Darwinizmin sosyal hayattaki olumsuzluklarını açıklayan 800 üzerinde yayını ve 20 üzerinde kitabı bulunan Dr. Jerry Bergman, The Dark Side of Charles Darwin isimli kitabında, bu konuda şunları söylemektedir:

"*Darwin'e göre erkekler ile kadınlar arasındaki farklılıklar o kadar büyüktür ki ikisinin "aynı türe ait son derece farklı varlıklar" olması ve ikisi arasında "daha büyük farklılıkların" gelişmemiş olması şaşırtıcıdır. Doğal ve cinsel seleksiyon Darwinizmin temelini oluşturur ve kadınların daha aşağı nitelikte olması bu teorinin en önemli delilidir*".

Darwin, erkeklerin cinsel beğenisine göre kadın evriminin şekillendiğini iddia eder. "Tıpkı hayvan yetiştiricilerinin insanların ihtiyaçlarına göre hayvanları şekillendirmesi gibi". Diğer taraftan; savaşlar vesilesiyle zayıf erkekler elenmiş, daha güçlü olanlar savaş sonunda evlerine dönüp üremişlerdir. Erkekler aynı zamanda avcıdır. Bu eylem de zayıf erkeklerin elenmesine vesile olmuştur. Kadınlar ise tam aksine bu tarz bir seleksiyona maruz kalmamıştır. Kadınlar güç ve dayanıklılık gerektiren savaş ya da avlanma eylemleri yerine ilkel ekonominin 'toplanma' kısmında özellik kazanmışlardır."(16)

Paris'te Tıp Fakültesi'nden evrimci fizikçi Paul Broca ise özellikle erkekler ve kadınlar arasındaki akıl ve beyin hacimleri ölçümleriyle ilgilenmişti.

Kadın beyninin yapısal olarak daha küçük olan hacmini, kendince kadınların "akıl olarak aşağı olmasına" bağlamıştı. Kafatası ölçümleri üzerine adeta bir ekol olarak kabul edilen Paul Broca da kuramsal bir şekilde ırkçılık yapıyordu. Yaşlıların gençlere göre, kadınlarınsa erkeklere göre daha küçük beyin yapıları olduğunun altını çizen Broca, bir dönem insanların üst kol - alt kol oranını dahi ölçmeye kalkmış, oranlamalar sonucunda beyazlar "alt ırk" sınıflandırmasına

uyunca bu görüşü terk etmişti. Bu konudan sonra kafa yapısı, özellikle de beyin üzerine giden Broca, görüşlerini kabul ettirebilmek adına kendisiyle birçok kez çelişecek ama bu çelişkileri usta bir siyasetçi gibi kendi görüşünü savunur hale getirebilecekti.

Broca, "daha düşük bir ırkın daha büyük beyni olabilir" gibi bir söylemde bulunabilecekken, aynı zamanda da "beynin küçük olmasının aşağı olmanın bir işareti olarak değerini ortadan kaldırmaz" diyebilecekti. İşin garip kısmı, Broca, bir brakisefal olarak dolikosefalliğin üstün ırk olarak kabul edilmesine içerlemiş olacak ki bu görüşü çürütebilmek adına çalışmalar yapmıştı. Eski toplumların kafataslarını inceleyen Broca, dolikosefal olmanın herhangi bir üst-alt ilişkisi olmadığını ispatlayarak kendisi gibi kuramsal ırkçı bilim insanlarının yanlışlığını ortaya koyuyordu. Bir diğer yandan Broca, büyük bir beynin ırkların sınıflandırılmasında önemli bir etken olduğunun altını çiziyor, bu konudaki istisnalarıysa "çok yaşlıyken ölmüşler", "kısa boylular", "bünyeleri kötü" diyerek geçiştirme yoluna gidiyordu (17).

Kafatası ölçülerini kullanarak kadınları kendince aşağı gören evrimciler arasında sosyal psikolojinin kurucularından Gustave Le Bon da vardı. Le Bon şöyle diyordu:

"*En zeki ırklarda... çok sayıda kadının beyninin büyüklüğü, en gelişmiş erkek beyninden çok gorillerinkine daha yakındır. Bu aşağılık o kadar belirgindir ki, hiç kimse bir an için bile buna karşı çıkmaz; tartışmaya değecek olan sadece bu durumun derecesidir... Kadınlar... insan evriminin en aşağı formlarını temsil ederler ve... yetişkin, medeni bir erkekten çok, çocuklara ve vahşilere daha yakındırlar. Kararsızlık, tutarsızlık, düşüncesizlik, mantıksızlık ve muhakeme yetersizliği gibi konularda üstünlük sergilerler. Şüphesiz ki, seçkin kadınlar da vardır... ancak onlara, çift başlı bir goril gibi ucubelerin doğumu kadar ender rastlanır; sonuç olarak, onları tamamen göz ardı edebiliriz*" (18).

İnsanların kafataslarını ölçmek ve onları ırk ve cinsiyete göre sınıflandırmak kafatası ve beyin boyutunun zeka veya zihinsel kapasite ile ilgisi olmadığından tamamen bilim tarafından geçersiz kılınmıştır.

Aslında tabiatta, beyin boyutu ve zeka arasında açıkça doğrudan bir ilişki yoktur. Örneğin, filler ve balinalar insanlardan daha büyük beyinlere sahiptir. Buna ek olarak, günümüz insanının kafatası kapasitesi 700 cc ila 2,200 cc arasında değişmektedir (19). Ancak bu farklılıklar, insanlar arasında farklı zeka seviyeleri meydana getirmez.

Kafatası ölçümleri dışında, genetik bilim de Darwin'in kadın-erkekler arasındaki farklılık iddialarının yanlış olduğunu ortaya koydu. Miras kanunlarına göre, bir erkek genleri üzerinde hem erkek hem de dişi yavrularına geçer. Adam,

Darwin'in söylediği gibi, biyolojik olarak "üstün" özelliklere sahipse, kızının aynı üstün özelliklere sahip olması gerekir. Ancak Darwin ve onun çağdaşları, genetiği hakkında çok az şey biliyorlardı. Darwin, "*Cinsel seçilim yoluyla edinilen bir tür özelliklerinin genellikle bir seksle sınırlı olduğu"*nu söylüyordu (20).

3-Kutsal Kitaplar ve Dinlere Göre Kadın

3.1-İncil'de Kadın

İncil'de kadınların toplantılarda konuşmamaları öğütlenmektedir.

Kadın toplantılarda öğrenmek istediklerini, ancak eve geldiklerinde kocalarına sormalıdırlar. Bu konuyu şöyle dile getirilir:

"*Öğrenmek istedikleri bir şey varsa, evde kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır*" (1.Korintliler 14 / 35).

İncil'e göre kadın erkeğe egemen olmamalıdır. Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde bulunmalıdır (1.Timoteos 2/11).

İncil'e göre kadın erkeğin altında ikinci derecededir. Bunula ilgili olarak şöyle denir:

"*Çünkü önce Âdem, sonra Havva yaratıldı. Aldatılan da Âdem değildi, kadın aldatılıp suç işledi. Bu bakımdan yöneten, kadın değil erkek olmalıdır*" (1.Timoteos 2 / 13, 14).

İncil'e göre kadın erkek için yaratılmıştır.

"*Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratıldı*" (1.Korintliler 11 / 9).

Yaratıcıya bağımlı olarak yasalarını, emirlerini nasıl yerine getiriyorsak, kadın da kocasına bağımlı olarak isteklerini öyle yerine getirmelidir (Efesliler 5 / 22).

Bir başka emirde de şöyle buyrulur:

"*Çünkü Mesih bedenin kurtarıcısı olarak kilisenin başı olduğu gibi, erkek de kadının başıdır*" (Efesliler 5 / 23,24).

3.2-Tevrat'ta Kadın

Tevrat'ta kocanın karısında yakışıksız bir şey bulursa ona tek taraflı boşama yetkisi vermektedir. Bu konu şöyle beyan edilir:

"*Boşanma belgesi yazıp ona verir ve onu evinden kovar*...(Yasa. 24 / 1).

Kadının acı çekerek doğum yapacağı ve kocası tarafından yönetileceği hususu şöyle beyan edilir:

"*Ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek* (Yaratılış3/16).

Kadının yaptığı bir takım sözleşmeleri kocasının onaylamayacabileceği şöyle ifade edilir:

"Kocası, kadının kendi isteklerini denetlemesi için adadığı adağı, ya da ant içerek kendini altına soktuğu yükümlülüğü onaylayabilir, ya da geçersiz kılabilir" (21).

3.3-Yahudilikte Kadın

Devamlı günah işleme eyilimi olan bir yaratık olarak görülür, kadın aldatıcı bir put olarak adlandırılır. Yahudiler Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın hikayesini anlatırlar. Onlara göre Hz. Âdem Allah'a itaat ettiği için cennette mesut bir şekilde yaşıyordu. Fakat karısı Havva yasak meyveye yemesi için Onu tahrik etti, onu kandırdı ve cennetten çıkardı. Sonra Alllah Havva'ya şöyle dedi:

"Sana hamilelik acısı vereceğim. Sancılanarak bebek doğuracaksın. Sen daima kocana karşı eğilimli olacaksın. O sana hükmedecek."

Yahudiler, bu efsaneden dolayı kadını lanetlemiş bir yaratık olarak kabul ediyorlardı. Yunan ve Hristiyan mitolojisinde de böyle bir olay geçer. Eski Yahudi toplumları kızı hizmetçi sayarlardı. Babasının onun utancından dolayı satma hakkına sahip olduğunu kabul ederlerdi. Kız miras alamazdı. Ancak babasının hiçbir erkek çocuğu yoksa o zaman alırdı. Her yahudi sabah duasında şöyle der:

"*Ezeli ilahımız kâinatın kralı beni kadın yaratmadığın için sana hamdolsun*"

3.4-Hıristiyanlıkta Kadın

Hıristiyanlığın kadınlara karşı davranışı Yahudulikten daha kötü olmuştur. Hıristiyanlığa göre kadın şeytanca kötülüklere kapı açar, erkeği yasak ağaca götürür, Allah'ın emirlerini çiğner ve erkeğin ahlakını bozar. Kadın günahın anası; fesat ve fitnenin kaynağıdır. Onun mevcut olması utanılacak bir durumdur. Kadın, günahın, ahlaksızlığın, ruhî ve manevî alçaklığın canlı bir heykeli olarak görülür.

Hıristiyan aziz Tertolyan diyor ki:

"*Kadın, şeytanın insan nefsine giriş kapısıdır. Allahıın yasalarını iptal eden Allah'ın çehresini bozan iğrenç bir mahlûktur".*

Diğer bir Hristiyan azizi Saint Paul'da şöyle der:

"*Her erkeğin başı İsa idi, her kadının başı da erkekti. İsa'nın başı ise Tanrıydı. Erkek Tanrının şânı ve çehresidir. Fakat kadın erkeğin şanıdır. Çünkü erkek kadına bağlı değildir. Kadın ise erkeğe bağlıdır. Erkek kadın için doğmadı, fakat kadın erkek için doğdu. Mesih adına kadın kendini köleliğin sembolü saymalıdır*".

Hıristiyan azizler "*Hz.İsa'nın annesi dışında kalan tüm kadınların cehennem azabından kurtulamıyacağını*" söylerler (alıntı, 22).

3.5-Kuran-ı Kerim ve İslamda Kadın

Kur'an'da bununla ilgili ayetlerden bazıları şöyledir:

"*Erkek olsun, kadın olsun inanmış olarak kim salih bir amelde bulunursa, onlar cennete girecek ve onlar, bir 'çekirdeğin sırtındaki tomurcuk kadar' bile haksızlığa uğramayacaklardır*" (Nisa Suresi, 124) (23).

"*Allah, mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara içinde ebedi kalmak üzere, altından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vadetmiştir. Allah'tan olan hoşnutluk ise en büyüktür. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur* (Tevbe Suresi, 72. ayet).

"*Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler ve Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği bunlardır. Şüphesiz, Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir*" (Tevbe Suresi, 71. ayet).

"*Kadınlarınız sizin tarlanızdır; tarlanıza dilediğiniz gibi varın. Kendiniz için* (geleceğe hazırlık olarak güzel davranışlar) *takdim edin. Allah'tan korkup-sakının ve bilin ki elbette O'na kavuşucusunuz. İman edenlere müjde ver"* (Bakara Suresi, 223. ayet) (24).

"*Birisine bir kız çocuğu müjdelenirse, üzüntüsünden yüzü simsiyah kesilir...*" (Nahl, 16/58).

Bu âyette Allah (c.c.) cahiliyyet insanının kadına bakışını anlatır ve takbih eder ve şöyle buyurur:

"*Allah diledigine kız, dilediğine erkek, dilediğine ikisini birden verir, dilediğini de kısır yapar*" (Şûrâ, 42/49).

Kadın da tıpkı erkek gibi doğar, erkek gibi insan yavrusudur. Şefkatte ve hediyede aralarını ayırırlarsa, anne baba sorumlu olurlar. Peygamberimizin (asm) vasiyyetini gözetmemiş olarak şefaatten mahrumiyeti hak ederler. Cahiliyyet duygularının insanlarda zaman zaman depreşeceğini bildiği için, Efendimiz (asm) kız çocuklarının, eğitimini özellikle vurgular ve "Üç, iki, hattâ bir kız çocuğunu, haklarını koruyarak yetiştiren babanın, Cennette kendisiyle beraber olacağını." (Ibn Mâce, edep 3) duyurur. Çocuğun kız doğmasında da erkekte olduğu gibi, "Şükür" olarak "akîka" kurbanı kesilir. Ismi güzel verilir, zorunlu eğitimi yaptırılır. Gerekli cinsel bilgileri anneden alır. Kur'ân'da ve Sünnette ilme teşvik eden hiç bir nas, kadınları bundan ayırmaz. Tersine, ihmale uğrayacaklarını bildiği için, Peygamberimiz (asm) özellikle kadın eğitimini tavsiye etmiş, haklarının korunmasını emretmiştir.

Bir ayette de şöyle buyrulur:

"*Ey insanlar; doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık...*" (Hucurat, 49/13).

Yine İslâm dini kadın ve erkek arasında bir ayrımın söz konusu olmadığını, doğum, ölüm ve daha sonraki hayatlarında bu iki cinsin birbirinden üstün bir tarafı olmadığını beyan eder. Çünkü insan Allah huzuruna yardımcısız, tek başına çıkarak, hesabını kendisi verecektir (Meryem, 19/93) (25).

3.5.1-Müslümanlıkta Kadınlar Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar

a-Kadınların Cariye Olarak Kullanılabildiği İddiası

Bu kelime aslen, "cereyan" kelimesinden türetilmiştir. Çok eski dönemlerde, kadınlardan tıpkı rüzgâr gibi oradan oraya her işe koşturmakta; savaşta kaybedilen mallar içerisinde kadın da hizmet yapması için her türlü yere ve kişiye verilebilmekteydi. İslamiyet aslında kadınların bu durumdan kurtulmasını sağlamış ve "cariye" anlayışının ortadan kaldırılıp kadının bir mal gibi alınıp satılamayacağını söylemiştir. Hatta Kuran-ı Kerim'de yer alan Muhammed suresinin 4. ayetinde kadınları cariye olarak alan kişilerin ister fidyeli ister fidyesiz olsun mutlaka kadını köle olarak kullanmadan serbest bırakmak gerekliliğini vurgulamaktadır.

b-Kadının Dövülebilmesinin Uygun Olduğu İddiası

Kuran'da kadınlara yönelik şiddete dair hiçbir bildiri olmamasına rağmen, çoğu Müslüman erkeğin kulaktan dolma bilgilerle Kuran'da kadına gösterilen şiddetin vacip olduğuna dair yanlış konuşmaları olabilmektedir. Aslında bu konunun aslı, Nisa suresinin 34. ayetinde oldukça açıklıkla anlatılmaktadır. Kadına şiddetin hiç bir türlüsü öğütlenmemiş ve yapılmasına izin verilmemiş; aksine kadınlarla olması gerektiği gibi konuşarak anlaşılması söylenmiştir. Bu ayete göre eşiyle anlaşmazlık yaşayan karı kocaların öncelikle konuşma yoluna gitmeleri, eğer anlaşamazlarsa aynı ev içerisinde yataklarını ayırmaları, yine çözüm bulunamazsa evlerin ayrılarak bir süre farklı yerlerde yaşamaları, problem hala çözülmüyorsa çifti iyi tanıyan bireylerin bir araya gelerek arabuluculuk yapmaları; beşinci ve son süreçte de hala bir şeyler düzelmiyorsa boşanma yoluna gidilmesi önerilmektedir.

c-Bir Erkeğin Birden Fazla Kadınla Evlenebilmesi

Kuran'da yer alan ayetlerin çarpıtılmasıyla ortaya çıkmış asılsız iddialardan birisi de bir erkeğin 3-4 karısı birden olabileceği durumudur. Konuyla alakalı Nisa suresinin 2. ve 3. ayetlerinde durumun tam tersi olarak çok eşlilik

öğütlenmemekte, aksine çok eşli erkeklerin bir an önce eş sayısını düşürmeleri ve hatta daha evlenmemiş olanların asla çok eşli evlilik yapmamasını gerektiği söylenmektedir. Bu durumun ortaya çıkartılmasında, İslamiyetten önce her bir erkeğin en az 10 adet eşi olması ve kadınların toplumda hiçbir yeri olmamasının da payı büyüktür. Ancak yine Nisa suresinde yer alan bir ayette;

"*... Eğer hanımlarınız arasında adaleti yerine getiremeyeceğinizden korkarsanız, sadece bir tane ile yetinin...*" (Nisa, 4/3) denilmektedir.

Bu durumda; eğer sorumluluklarınızı yerine getiremiyorsanız ve ya adil davranamıyorsanız tek eşli kalmalısınız denilmektedir. Bu arada da yine erkek ve kadın arasında adalet kavramı açıkça görünmektedir.

d-Erkeğin Evin Tek Reisi Olduğu İddiası

Bu iddianın asıl kaynağı da, Nisa suresinin 34. ayetinde geçen bilgilerin çarpıtılmasıyla ortaya çıkmıştır. Sözü geçen ayette "Er ricalu kavvamune alan-nisa" diye bir tabir kullanılmakta, iş çeviri kısmına geldiğinde ise; kavvam (gavvam) kelimesi "reis, yönetici" gibi anlamlarla çevrildiği için tamamen alakasız çeviri sonuçları ortaya çıkmaktadır. Kelime özü aslında "çokça ayağa kalkan" gibi bir anlam ifade etmekte ve bu cümlenin geneliyle beraber mantık çerçevesinden geçirildiğinde aslında erkeklerin kabul edilen katı ve itaat eder tavırlarının tam tersi, eşlerinin maddi manevi olarak üzerlerine titremeleri ve onlarla eşit şekilde uyumlu bir hayat sürmeye çalışmaları gibi bir anlam çıkmaktadır (26).

4- Cinsiyet Oluşumunda Etkin Olan Ebeveyn

a-Kız Doğuran Anneler Baskıya Maruz Kalıyordu

Bu, son yıllarda açığa çıkarılmış son derece mühim bir mevzûdur. Çünkü yakın tarihe kadar bebeğin cinsiyetini neyin belirlediği bilinmiyor, bunda bebeği taşıyan annenin rol oynadığı düşünülerek, "kız çocuk doğuran anneler" yaşadıkları çevrede pek çok baskıya mâruz kalıyorlardı. Hattâ bugün bile annelerin bu konuyla ilgili mağduriyetleri devam etmektedir. Hâlbuki annenin eşey hücreleri, cinsiyeti belirleyecek özellikte değildir.

b-Cinsiyetin Belirlenmesinde Öncü Rol; Babanın Eşey Hücresi

Babadan gelen eşey hücrenin getirdiği kromozom yapısı X şeklindeyse, bebeğin cinsiyeti kız, gelen kromozom yapısı Y şeklindeyse bebek erkek olacaktır. Yani bebeğin cinsiyeti, dâimâ babadan gelen hücrenin kromozom yapısıyla belirlenmektedir.

Fakat yanlış anlaşılmasın; babanın kromozomlarında cinsiyet programının taşınması, bu hâdiseyi babaların gerçekleştirdiğini göstermez. Ağzına aldığı lokmayı çiğneyip yutmaktan bile âciz olan insanoğluna cinsiyeti tayin etme inisiyatifi verilmiş olsaydı, yeryüzünde büyük bir kargaşa meydana gelir, düzen bozulurdu.

c.Doğumla İlgili Mucizevi Ayet

Her şeyden üstün, her işinde hüküm ve hikmet sahibidir O… Ve cinsiyeti belirleyen programı da babanın kromozomlarına yerleştirmiş; bilim dünyasının yakın tarihlerde keşfettiği bu hadiseyi, 14 asır önce indirmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'de insanlığa îlan etmiştir:

"*İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?! O,* (döl yatağına) *akıtılan meninin içinden bir nutfe* (sperm) *değil miydi? Sonra bu, aleka* (aşılanmış yumurta) *olmuş, derken Allah onu* (insan biçiminde) *yaratıp şekillendirmişti. Ondan da iki eşi, yani erkek ve dişiyi var etmişti. Peki* (bunları yapan) *Allâh'ın ölüleri tekrar diriltmeye gücü yetmez mi?*" (el-Kıyâme, 36-40) (27).

5- Doğacak Bebeğe Zekâ Geni Kimden Geçer?

Zekâ bakımından artık "Anasının Oğlu" söylemi geçerli. Bir başka tanımlamayla, erkekler kendi zekâ genlerini asla ve asla oğullarına aktaramıyorlar. Sadece kız evlatlarına en çok % 50 oranla aktarabiliyorlar.

Erkekler zekâ bakımından "Anasının oğlu"; kızlar zekâ bakımından "Hem anasının hem babasının kızı" olmuş oluyor.

Böylece bilim erkeklerin "İllaki bir erkek evlat isterim!" dayatmasının bu bakımından da ne kadar boş olduğunu ispatlıyor.

Genetik Mühendisliği kaynaklı bu araştırma raporları dünya bilim literatürlerine girmiş durumda. Raporlara göre erkek çocuklar zekâ genlerini kuşaktan kuşağa sadece ve sadece annelerinden alabiliyorlar. Zekâ genlerinin şifreleri sadece X kromozonunda bulunurken Y kromozonunda ise zekâ genlerinin izine rastlanmıyor.

Cinsiyeti belirleyen kromozonlar anneden daima X olarak geliyor, babadan gelen kromozonlar ise X veya Y olarak değişiklik arz ediyor. Babanın X kromozonu ile annenin X kromozonu doğacak olan çocuğun cinsiyetini "Kız" olarak belirlerken babadan gelen Y kromozonu ile anneden gelen X kromozonu doğacak olan çocuğun cinsiyetini "Erkek" olarak belirliyor.

İşte bu duruma göre bir baba hiçbir zaman oğluna zeka genlerini aktaramıyor. Oysa anne, hem kızına ve hem oğluna zekâ genlerini aktarabiliyor. Durum böyle

olunca annelerin zekâsı kesintisiz olarak evlatlarına aktarılabilirken babaların zekâsı cinsiyet nedeniyle kesintiye uğruyor.

Bu konudaki araştırmalardan birinin sahibi bilim adamı Horst Hameister'e göre, erkeklerin zekâ seviyesi bir tane X kromozomu taşıdığından ve bu kromozomun kombinasyonu iyi olmadığı takdirde, erkeklerin zeki olma ihtimali düşüyor. Kadınlardaki ikinci X kromozomu ise birinci X kromozomundaki olası eksikliği giderebiliyor (28).

Sonuç

Genel olarak bir değerlendirme yaptığımızda; Darwin gibi düşünen bilim adamlarının yaptığı çalışmaların güvenirlilik derecelerini sorgulamak kaçınılmaz bir son olmaktadır. Savundukları veriler için hiçbir bilimsel veri bulunmamakta ve varsayımlara bile umarsamaz bir şekilde dayandırılmaktadır.

Darwin, bayanların aşağı sınıf olduklarını söylerken kendi okul hayatını ve ne kadar başarısız bir öğrenci olduğunu, babasının bunu farkedip onu ruhban okula verdiğini unutmuş olduğu çok açıktır. Darwin ve Darwin'i benimseyen bilim adamları kadın düşmanlığının yanı sıra ırkçılıkta yapmışlardır. Son dönemlerde yapılan çalışmalar, zeka geninin anneden geldiğini ve cinsiyet belirlenmesinin de erkek tarafından olduğunu açıkca göstermektedir. Darwin bununla ilgili tek bir deney ve araştırma yapmadan kendi bastırılmış düşünceleri ve egosunun kurbanı olarak bu varsayımı ortaya atmıştır. Ruhban okulunda din eğitimi almış olmasına dikkat edince, yaratılış ile ilgili olarak nasıl bukadar kayıtsız kalabildiği düşünülmektedir. Ancak İncil ve Hıristiyanlık'ta da kadının yeri olmadığı ve kadının ikinci sınıf olarak değerlendirildiği gerçeği ile karşılaşınca, Darwin ve onun gibi düşünen bilim adamlarının o dönemde bu düşünceleri yüzünden neden suçlanmadıklarını anlayabiliyoruz. İnsanlar özellikle erkekler bu durumu dinlerini ve kutsal kitaplarını da referans olarak gösterip rahatlıkla savunmuş ve benimsemişlerdir.

İslam ve Kuran'da ise bunlar tam askine kadın ve erkeğin eşit yaratıldığı gerçeği vurgulanmaktadır. Allah kullarını eşit şartlarda ve aynı şekilde yaratmıştır. Allah-u Teala insanı Secde suresinde de belirtildiği gibi, ''*...Sonra da düzeltip kılığına soktu ve kendi ruhundan ona üfledi de* (böylece) *size işiten kulaklar, gören gözler, anlayan kalbler var kıldı.* '' kendi ruhundan üfleyerek yarattı hem erkeği hem dişiyi. Allah'ın kendi ruhunu üfleyerek yarattığı bir canlıya böyle hoyrat ve adaletsiz bakılacağını savunan kişiye nasıl güvenilir? Kadın ve erkek arasında ki hak ve adalet konusunda okuduğumuz ayetler bu durumu bize açıkca göstermektedir. Aslında herşeyden öte düşünülmesi gereken nokta; Allah'ın yarattığı bir canlıya bir kula eziyet etmek, onu hor görmek, onu küçümsemek

bizim dinimizin, bizim inancımızın hiçbir noktasında yer almamaktadır. Aksine bizim dinimiz bize, hoşgörüyü, tevazuyu vicdan ve merhamet duygusunu aşılamaktadır.

Her kul Allah katında aynı haklara sahiptir ve Allah her kulunu, yarattığı tek bir kum tanesini bile sevgisiyle yaratmıştır. Günümüzde bu düşünceleri benimsemeyen kişilerin varlığı azımsanamayacak kadar çoktur. Bunun sebebi; sorgusuz sualsiz inandığımız ya da işimize geldiği için inanmak istediğimiz kişilerin, Darwinizmi benimsemiş kişiler ile aynı mantaliteye sahip olmalarıdır. Araştırma yapma, kendi fikirlerini bilimsel bir teori olarak ortaya at ve insanların inandıkları değerleri de kullanarak kabul ettir. Günümüzde de tam anlamıyla bu yapılmaktadır.

Sonuç olarak önemli olan; hayatı, Kuran-ı Kerim rehberliğinde yaşamaktır.Çünkü Allah katında, cinsiyet, ırk veya mevki ayrımı yoktur. Önemli olan Allah'a yakınlık ve iman gücüdür. Herkes kendinden sorumludur ve yaptıklarının karşılığını alacaktır. ‘’***Nitekim Rableri onlara* (dualarını kabul ederek) *cevap verdi: "Şüphesiz Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden bir işte bulunanın işini boşa çıkarmam...*" (Al-i İmran Suresi, 195).**

Kaynak

1-https://tr.linkedin.com/pulse/evrim-teorisi-darwin-yaratili%C5%9F-ve-kutsal-kitaplar-%C3%B6zbabacan
2- Charles Darwin, TheDescent of Man andSelection in RelationtoSex, New York: D. AppletonandCompany, 1896, s.563-564.
3- Jerry Bergman, The Dark Side of Charles Darwin, Master Books, 2011, s. 249.
4- Carl Vogt, Lectures on Man: His Place in Creation, and the History of Earth, edited by James Hunt, London: Paternoster Row, Longman, Green, Longman, and Roberts, 1864, xv, 192.
5- Stephanie A. Shields, “Functionalism, Darwinism, and the Psychology of Women; A Study in Social Myth,” American Psychologist, no. 1 (1975): 749.
6- Evelleen Richards, “Darwin and the Descent of Women,” in David Oldroyd and Ian Langham (Eds.), The Wider Domain of Evolutionary Thought (Holland: D. Reidel, 1983), 75.
7- Evelleen Richards, “Darwin and the Descent of Women,” in David Oldroyd and Ian Langham (Eds.), The Wider Domain of Evolutionary Thought (Holland: D. Reidel, 1983), 74 49.
8-Stephen JayGould, TheMismeasure of Man, New York: W. W. Norton &Company, 1981,s.104,105.
9- EIaine Morgan, TheDescent of Woman, New York: SteinandDay, 1972, s.1.

10- RosaleenLove, “DarwinismandFeminism: The ‘WomenQuesfion’ in the Life andWork of OliveSchreinrandCharlottePerkins Gilman” in David OldroydandIanLangham (Eds.), TheWider Domain of EvolutionaryThought (Holland: D. Reidel, 1983), 113-131.
11- John R. Durant, “The Ascent of Nature in Darwin’s Descent of Man” in The Darwinian Heritage, Ed. by David Kohn, (Princeton, NJ: Princeton UniversityPress,1985),s.295.
12- Charles Darwin, The Descent of Man and Selection in Relation to Sex, New York: D. Appleton and Company, 1871 (1896 baskısı), s.326
13- Charies Darwin,The Autobiography of Charles Darwin 1809-1882(Ed. by Nora Barlow)New York: W. W. Norton&Company,Inc.1958,232-233.
14- Charies Darwin,The Autobiography of Charles Darwin 1809-1882(Ed. by Nora Barlow)New York: W. W. Norton&Company,Inc.1958,232-233.
15- Charles Darwin, The Descent of Man and Selection in Relation to Sex, New York: D. Appleton and Company, 1871 (1896 baskısı), s.564
16- Jerry Bergman, The Dark Side of Charles Darwin, Master Books, 2011,s.246.
17-Stephen Jay Gould - İnsanın Yanlış Ölçümü.
18-StephenJayGould, TheMismeasure of Man, s.104-105.
19-19age,s.104-105.
20-Wayne Jackson, Daha Fazla Skull-Duggery, 7 Ekim 2002, http://www.christiancourier.com/penpoints/skullDuggery.htm
21- http://www.kurandasevgi.gen.tr/kkitaplar/bolum14/baslik2.htm
22-https://www.mumsema.org/tarihte-kadin/263991-yahudilik-ve-hristiyanlikta-kadinin-konumu.html
23.https://books.google.com.tr/books?id=0qXqAwAAQBAJ&pg=PA123&lpg=PA123&dq=
24-http://www.kuranfihristi.net/ayetleri/kad%C4%B1nlar
25-https://sorularlaislamiyet.com/kadinin-haklari-nelerdir-islamin-kadinlara-bir-baski-ve-kisitlama-getirdigi-iddalarina-ne-dersiniz-0
26-https://www.ihsaneliacik.com/2015/03/23/islamda-kadin-uzerine-dogru-bilinen-10-yanlis-bursa-kitap-fuari-konusmasi/
27-http://www.islamveihsan.com/bebegin-cinsiyetini-kim-belirliyor.html
28- www.atasen.org.tr ATASEN Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası.

İLK İNSAN NESLİ NASIL ÇOĞALDI?
(Ensest İlişki İddiasının Tenkidi)

Doç. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK
Balıkesir Üniv. İlahiyat Fak. Temel İslam Bilimleri Böl.Tefsir Ana Bilim Dalı.
yunusemre.gorduk@gmail.com

Özet

Hz. Âdem'in neslinin nasıl çoğaldığı öteden beri merak konusu olmuştur. Kur'ân temelli geleneksel İslamî anlayışta topraktan yaratılan Hz. Âdem ve daha sonra ona eş olarak yaratılan Hz. Havvâ ilk insanlardır. Bazı rivâyetlerde, her batında bir kız ve bir erkek olmak üzere -özel bir yaratılışla- ikiz doğan çocukların çaprazlama şekilde evlendirildiği nakledilmiştir. Özellikle son zamanlarda evrim fikrini benimseyen bazı Müslümanlar, ilk insan neslinin bu şekilde çoğalmış olmasını ensest ilişki sayarak reddetmektedir. Ancak görünen o ki bu reddedişin arkasındaki saik, ilk nesli ve insanlığı tenzih etmekten ziyade evrim düşüncesini desteklemektir. Oysaki durum onların iddia ettiği gibi -bugünkü anlamsal karşılığıyla- ensest ilişki değildir. Zira ensest ilişki, ancak aynı anne babanın çocukları olmayan diğer insanlar varsa anlamlıdır, çünkü her şey ancak zıddıyla bilinebilir.

Hz. Âdem ve Hz. Havva ve çocuklarının düşünce dünyasında ise "diğer aile", "ikinci bir aile" diye bir kavram henüz yoktu. Ayrıca bir şeyin helal veya haram olması ancak Allah'ın emir ve takdiriyledir. Helal olan diğer bazı şeylerin de Yüce Allah tarafından zaman içinde haram kılınmış olduğu bilinmektedir. Zaruret durumunun haramı mubah kılıcı bir etken sayılması gibi bazı hususların da bu eksende dikkate alınması gerekmektedir.

Sonuç itibariyle Hz. Âdem ve Hz. Havvâ'nın ilk iki insan olamayacağını ensest ilişki temeline indirgeyerek iddia etmenin tutarlı olmadığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Âdem, Ensest, Evrim, Nesil, İnsan, İslam

How Did First Human GenerationMultiply?
(A critique of the incestrelationship claim)

Abstract

In the Quran-based traditional Islamic understanding, Adam and his wife (Havva/Eve) are the first two humans. Some Muslims who have embraced the idea of evolution reject the fact that the first human generation has grown from

two humans. According to them, reproduction in this way can only be explained by the incestrelationship. But the situation, as they claim, is not an incestrelationship with the present linguistic sense. Because the incestrelationship is meaning ful only when there are other people who are not children of the same parents. The truth is that everything can only be known through the opposite of themselves. In the thinking world of Adam and Eve and his children there is no concept of "other family" or "a second family". Moreover halal and haram are possible only with the appreciation of Allah. On the other hand "zarurah" is an effective condition that allows somethings that are forbidden to be allowed. In addition to these, some other aspects need to be considered. In the light of these point sand some other reasons we will discuss, it seems in consistent to claim that Adam and Eve can not be the first two people. The most important is the an achronistic in consistency of the in cestrelationship claim.

Giriş

Bazı Müslüman araştırmacıların, ilk neslin çoğalması meselesini ensest ilişki düzleminde ele alarak evrim düşüncesine destek oluşturma çabası içine girdikleri görülmektedir. Söz konusu düşünceyi savunanların genel karakteristiğini yansıtır yaklaşım şu şekildedir: Şayet Hz. Âdem, eşi ve onların çocuklarından başka insan yok idiyse, Hz. Âdem'in ilk çocukları kendi aralarında evlenmiş olmalıdır. Bu ise ensest ilişkidir. Âdem'in yoktan yaratıldığı ve çocuklarının kendi aralarında evlenerek çoğaldıkları iddiası, bu açıdan hem Yüce Allah'a, hem Âdem'e, hem de onun çocuklarına iftiradır.[935]

Bu fikri benimseyenler genel anlamda İslam ahlâkının evrensel olduğunu, ona uygun düşmeyen bir biçimde ensest nilişkiyle çoğalmanın meşru görülebilecek bir tarafının olmadığını iddia etmektedirler. Dolayısıyla bir tür olarak varlığını sürdüren insanın evrimleşerek zaman içinde mükemmelleştiğini esas alan bir açıklama yöntemi, Âdem'in öncesiz (selefsiz) şekilde yoktan yaratıldığı iddiasından çok daha tutarlıdır.[936] Demektedirler.

Bir açıdan bu yaklaşıma Hz. Âdem'in ilk çocuklarının nasıl çoğaldığına dair makul bir cevap bulamama endişesinin sebep olduğu varsayılabilir. Bunun yanında söz konusu iddia/itiraz sahiplerinin bu tavrı, sanki Müslümanların bu tür bir itiraza verecek cevabı yokmuş gibi bir imaj lanse etmektedir. Daha vahimi, ister-istemez kendileri haricindeki herkes Allah'a, Hz. Âdem'e ve ilk insan

[935]Örnek olarak bkz. İslamoğlu, Mustafa, Yaratılış ve Evrim, Düşün Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 277-279.
[936] Örnek olarak bkz. Erdeğer, Bülent Şahin, http://www.haksozhaber.net/kurana-gore-allah-nasil-yaratir-4-12192yy.htm (Erişim tarihi: 11/10/2017)

nesline iftira ediyormuş; bu arada ensest ilişkinin de çok güzel bir şey olduğunu düşünüyormuş gibi son derece yersiz bir dolaylı ithamda bulunulmasıdır.

Öncelikle âyetlerin sarih ifadeleri ilk yaratılan ve ruh üflenen insanın Âdem olduğu yönündedir. Yüce Allah, meleklerin secde ettiği ancak şeytanın secde etmeyi reddettiği Âdem'i topraktan yaratmış daha sonra da eşini var etmiştir. Bütün esmânın öğretildiği Âdem'den ve eşinden oluşan bu ilk insan çifti, cennette imtihana tabi tutulmuş, şeytanın fitnesiyle yaklaşılması men edilen ağaca yaklaşmış ve daha sonra oradan ihraç edilmiştir. Hatalarını idrâk eden Âdem ve eşi, Yüce Allah'tan af dileyerek tövbe etmişler ve tövbeleri kabul edilmiştir. İblis (Şeytan), kendisinden daha hayırlı ve faziletli olduğunu iddia ettiği Âdem'i ve soyunu yoldan çıkarmaya yemin ederek Allah'tan müsaade istemiştir. Yüce Allah da buna, Âdemoğulları için bir imtihan vesilesi olmak üzere izin vermiştir. Ayrıca İblis'in de, içine düştüğü başkaldırı ve isyandan dolayı nihâi olarak cehenneme atılacağı ilan edilmiştir.[937]

Muhtevasını özetlemeye çalıştığımız âyetlerde Âdem ile eşinden bahsedilirken fiiller ve zamirler sürekli ikil (tesniye) formunda kullanılmaktadır.

Her ne kadar söz konusu âyetlerin bir takım sembolik anlamlar ifade ettiğini söyleyenler varsa da nihayetinde onlar da birer yorumdan ibarettir. Son tahlilde Kur'ân'da Hz. Âdem'in çocuklarının kendi aralarında evlendiğinin sarâhaten belirtilmediği bir gerçektir. Bununla beraber Âdem'in, yaratılan ilk insan olmadığını ve beşer türünün tekâmül ederek "Âdemleştiğini"iddia etmenin de Kur'ân açısından elle tutulur bir yanı bulunmamaktadır. Tam aksine insanın aşama aşama belli bir terbiyeden geçirilerek yaratıldığını ifade eden âyetler vardır ki onlar da beşer türünün toptan evrimine değil, ya Âdem'in ilk yaratılışı esnasında geçirdiği safahata[938] ya da anne rahmindeki cenînin geçirdiği aşamalara işaret etmektedir.[939]Ayrıca ilk neslin Hz. Âdem'in çocukları olduğuna işaret eden âyetler bulunmaktadır.

Bizim bu tebliğde üzerinde durmaya çalışacağımız asıl mesele, Hz. Âdem'in neslinin çoğalmasını "ensest ilişki" temelinde ele almanın tutarlı olmadığıdır. Zira dikkatli bir tefekkürle meselenin hiç de öyle olmadığı görülmektedir.

---

[937] Bkz. Bakara Suresi, 2/30-38; A'râf Suresi, 7/11-25; Hicr Suresi, 15/26-33; İsrâ Suresi, 17/61-65; Kehf Suresi, 18/50; Tâhâ Suresi, 20/115-123; Sâd Suresi, 38/71-83.

[938] Bkz. Hicr Suresi, 15/26, 28; Secde Suresi, 32/7-9; Rahman Suresi, 55/14.

[939]Mü'minûn Suresi, 23/12-14.

1-Ensest İlişki İddiasının Değerlendirmesi

a) Hüsün-Kubuh Meselesi Açısından

Eş'ariyye ve Selefiyye'ye; Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî usûl bilginlerinin çoğunluğuna, ayrıca bazı Hanefî usul bilginlerine göre hüsün ve kubuh şer'îdir. Yani bir fiil iyi olduğu için emredilmiş, kötü olduğu için de yasaklanmış değildir. Aksine emredildiği için iyi, yasaklandığı için kötüdür. Başta Cehmiyye ve Mu'tezile olmak üzere Şîa, Kerrâmiyye, bazı Mâtürîdiyye-Hanefiyye âlimleri ve İslâm filozoflarına göreyse hüsün ve kubuh aklîdir, yani akıl yürütmekle bilinebilir. Ancak bazı işlerdeki iyilik veya kötülüğü, akıl tek başına ve şeriatın beyanından önce bilemez. Mâturîdîler'e göreyse ilâhî emir ve yasaklar, aklen iyiliği ve kötülüğü bilinen hususlarda bir delil ve işaret konumundadırlar; yoksa hüsün ve kubuh emir ve yasağın sonucu değildir. Bununla birlikte işlerin güzellik ve çirkinliğine hükmeden de akıl değil şeriattır.[940]

Son tahlilde aklın güzelliğini bildiği şeyleri Allah emrettiği gibi, çirkinliğini bildiği şeyleri de yine Allah yasaklamaktadır. Yani aklın tek başına mükellef kılma ve sorumlu tutma hakkı yoktur.

Bu çerçevede İslâm ulemasının genel yaklaşımı, bir şeyin kötü oluşunun Allah'ın haram kılmasıyla, iyi oluşunun da Allah tarafından helâl kılınmış olmasıyla bilinebileceği yönündedir. Bunu tam olarak kabul etmeyen ve aklı öne çıkaran bilginler de son tahlilde aklın idrâkinin bir yere kadar olduğunu ve nihâi hükmün vahiyle bilinebileceğini teslim etmişlerdir. Çünkü şer'an iyi veya kötü diye hükmedilen her şey akılla idrâk edilecek kadar net değildir. Dolayısıyla ilk insan neslinin kendi aralarında evlenmiş olmalarına, haram kılınıp kılınmamış olması açısından itiraz etmenin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu açıdan Hz. Âdem'in çocukları düşünüldüğü zaman, henüz yeryüzünün tek anne-babasından olan ilk neslin kendi aralarında evlenmelerini haram kılan bir hükmün bulunmadığı rahatlıkla söylenebilir. Zira başka insanların bulunmadığı bir zamanda böyle bir hükmün bulunması ilâhî hikmete de uygun düşmeyecektir.

b) Zarûretin Haramı Mubah Kılıcı Bir Unsur Oluşu Açısından

İslâm'ın temel kaidelerinden biri, zaruret durumunun haramı mubah kılıcı bir etken olduğudur. Mesela açlıktan ölmek üzere olan bir kimse, normal şartlarda haram kılınmış olan leşten, domuz etinden, kandan veya Allah adına kesilmemiş hayvanın etinden-haddi aşmamak kaydıyla- yiyebilir.[941]

---

[940]Çelebi, İlyas, "Hüsün ve Kubuh", *DİA*, XIX, İstanbul, 1999, s. 60-61.

[941] Bkz. Bakara Suresi, 2/173; Mâide Suresi, 5/3; En'âm Suresi, 6/145; Nahl Suresi, 16/115.

Yahut ölüm tehdidi altında olan, düşmanın elinden kurtulmak için zahiren inkâr edebilir.[942] Bu kaide Mecelle'ye de kavâid-i fıkhiyye cümlesinden olmak üzere, "Zaruretler memnu' olan şeyleri mubah kılar."[943]şeklinde geçmiştir. İlk insan nesli için de bu çerçevede zaruri bir durumun olduğu düşünülebilir. Kaldı ki yukarıda değindiğimiz gibi onların tabi olduğu şeriatta henüz aynı anne-babadan doğan kardeşlerin evliliğinin haram kılınmış olmadığı anlaşılmaktadır.

c) Zaman İçinde Bazı Âhkâmın Değiştirilmesi/İptali Açısından

Daha önce helal olan bir takım şeylerin Yüce Allah tarafından zaman içinde haram kılınmış olduğu bilinmektedir. Mesela şarap içmek haram değilken, tedrici bir şekilde yasaklanmıştır.[944]Daha önce haram olan bazı şeylerin sonradan helâl kılındığı da olmuştur. Mesela savaş ganimetleri daha önceki peygamberlere ve onların ümmetlerine haramdı. İslam'da ise helal kılınmıştır.[945] Bu açıdan bakıldığı zaman, insan neslinin ilk fertleri arasında, aynı anne ve babadan oldukları halde evlenmenin henüz yasaklanmadığı pek tabii söylenebilir.

d) Şahsi ve Topluma Özel Hükümler Açısından

Hz. Peygamber'e (sas) özel olarak emredilen yahut helal kılınan bazı hususlar bulunmaktadır. Ahzâb Sûresi'nin 50. âyeti buna güzel misallerden biridir.[946]Bu âyete göre Hz. Peygamber'in (sas) dörtten fazla hanımla nikâhlı bulunması helâl kılınmış ve isteyen kadınlarla mehirsiz evlenmesine cevaz verilmiştir. İbn Abbas ve Mücâhid gibi müfessirlere göre Hz. Peygamber'in, kendini ona -âyetin ifadesiyle- hîbe eden bir eşi olmamıştır. Cumhurun görüşü ise olduğu yönündedir.[947]

---

[942] Bkz. Nahl, 16/106: " مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ : *Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâra saparsa -kalbi imanla dolu olduğu halde baskı altında kalanın durumu müstesna olmak üzere- kim kalbini inkâra açarsa işte Allah'ın gazabı bunlaradır; bunlar için çok büyük bir azap vardır.*"Âyetteki ifadesiyle "kalbi imanla dolu olduğu halde" ağır baskı altında kalan (mükreh) bir mümin, bu baskı (ikrah) yüzünden görünüşte inancının aksine beyanda veya davranışta bulunursa âyete göre bundan dolayı mümin olmaktan çıkmaz. Karşılaşılan baskı veya sıkıntıya "zaruret", böyle bir durumda inancının aksini ifade etmeye veya yapmaya "ruhsat", baskıya rağmen inandığı gibi konuşmaya veya davranmaya da "azîmet" denir. Genel bir kurala göre "Zaruretler memnu olan şeyleri mubah kılar" (Mecelle, md. 21)."Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir", Heyet, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003, III, 444.

[943] Ahmet Cevdet Paşa, Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, Matbaa-i Osmaniyye, İstanbul, h. 1300, s. 26.

[944]Bkz. Bakara, 2/219; Nisâ, 4/43; Mâide, 5/90-91.

[945] Bkz. Enfâl, 8/68; Ayrıca bkz. Buhârî, Sahîh, "Salât", 55, (Hadîs no: 438); Müslim, Sahîh, "Mesâcid", 3; Tirmizî, Sünen, "Tefsîru'l-Kur'ân", 9 (Hadîs no: 3085); Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* XII, 403-404.

[946]"*Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin hanımlarını, Allah'ın sana ganimet olarak verdiği ve elinin altında bulunan cariyeleri, amcanın, halanın, dayının ve teyzenin seninle beraber göç eden kızlarını sana helâl kıldık. Bir de Peygamber kendisiyle evlenmek istediği takdirde, kendisini peygambere hibe eden mümin kadını, diğer müminlere değil, sırf sana mahsus olmak üzere* (helâl kıldık)…""

[947]el-Beğavî, Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mesûd, *Me'âlimu't-Tenzil fî Tefsîri'l-Kur'ân,* Dâruİhyai't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1998, III, 651.

Nisâ Sûresi 160-161. âyetlerde[948] ise, Yahudilere sonradan haram kılınan temiz şeylerden bahsedilmektedir. Bunun sebebi, içinde bulundukları küfür ve işledikleri büyük günahlardır.[949]Sığır ve koyun hariç tırnaklı hayvanların eti; sığır ve koyunun ise içyağı sadece onlara mahsus olmak üzere, yapmış oldukları zulmün cezası olarak haram kılınmıştır.[950]Bu durum daha açık bir şekilde En'âm Sûresi'nin 146. âyetiyle [951] ifade edilmektedir. Önceden de onlara tırnaklı hayvanların bir kısmının haram olduğu, ancak sonradan bu tahrimin sınırlarının cezalandırma maksadıyla genişletilmiş olduğu belirtilmiştir. Zira onlar büyük-küçük çeşitli günahları işleyip haramlara girdikçe, temiz yiyeceklerden ve başka şeylerden kendilerine helâl olan şeyler de haram kılınmıştır.[952]

Bu zaviyeden bakıldığı zaman Hz. Âdem ve eşi Hz. Havvâ'nın ilk çocuklarından meydana gelen ilk nesil, ilk çekirdek toplum sayılacak özel bir gruptu. Daha sonraki insanlar içinde bile ferdî veya topluma özel hükümler vaz edilmişse, beşer tarihinin bu ilk ve en özel grubuna mahsus bazı özel hüküm ve şartların bulunması gayet makul ve o günün şartlarına göre normaldir.

e) Her Şeyin Zıddıyla Bilinir Oluşu Açısından

Hz. Âdem ve çocukları varken dünyada ikinci bir aile yoktu. "Her şey zıddıyla bilinir" kaidesince, "*diğer aile*" diye bir mefhum olmadığı için, ilk neslin zihninde kişinin "*kendi ailesi*" diye bir kavramın da bulunmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü var olan bütün çocuklar tek ailenin çocuklarıydı. Buna bağlı olarak "mahrem" ve "namahrem" gibi kavramların da henüz ortaya çıkmadığı anlaşılmaktadır. Bireylerde, "Bu benim kardeşim, şu da başkasının kardeşi." diyerek düşünüp referans alabileceği "diğer sülaleler", "diğer aileler" ve "akrabalar" şeklinde bir anlayış yoktu. Dolayısıyla bir erkek için mahrem olan kız kardeş ile namahrem olan yabancı bir kızın birbirinden ayrılabilmesinin ancak ikinci kuşakta yani Hz. Âdem'in torunları arasında mümkün olabildiği anlaşılmaktadır. Bu açıdan söz konusu fiilin, şimdiki kavram dünyamızda "ensest ilişki"ye denk gelen bir durum olmadığı; bunu iddia etmenin ise tipik bir anakronizm örneği olduğu

---

[948]"*Yahudilerin zulmü sebebiyle, bir de çok kimseyi Allah yolundan çevirmeleri, menedildikleri halde faizi almaları ve haksız (yollar) ile insanların mallarını yemeleri yüzünden kendilerine (daha önce) helâl kılınmış bulunan temiz ve iyi şeyleri onlara haram kıldık; ve içlerinden inkâra sapanlara acı bir azap hazırladık.*"

[949]ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf,* Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut, 1985,I, 589.

[950]Zemahşerî, *Keşşâf,* II, 75; en-Nesefî, Ebû'l-Berekât, *Medârikü't-Tenzîl,* Dâru'l-Kelimü't-Tayyib, Beyrut, 1998,I, 545.

[951]"*Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sırtlarında yahut bağırsaklarında taşıdıkları ya da kemiğe karışan yağlar hariç olmak üzere sığır ve koyunun iç yağlarını da onlara haram kıldık. Bu, zulümleri yüzünden onlara verdiğimiz cezâdır. Biz elbette doğru söyleyeniz.*"

[952]Zemahşerî, Keşşâf, I, 590; II, 75.

görülmektedir. Nitekim ensest ilişki, ancak aynı anne babanın çocukları olmayan diğer (şer‘an yabancı) insanlar varsa anlamlıdır.

f) Konuyla İlgili Bazı Rivâyetler Açısından

Taberî'nin nakline göre başta Abdullah İbn Abbâs ve Abdullah İbn Mes‘ûd olmak üzere sahâbeden birçok kimse Hz. Âdem'in çocuklarının, her batında biri erkek diğeri kız olmak üzere ikiz dünyaya geldiğini belirtmişlerdir. Bu ikizler kendi aralarında değil çaprazlama şeklinde; yani bir batında doğan kız, diğer batında doğan erkekle; onun erkek ikizi ise aynı şekilde diğer batında doğan kızla evlendirilmiştir. Kâbil'in Hâbil'e düşmanlığı ve onu öldürmesi de bu sebepledir. Çünkü o, Hâbil'le beraber dünyaya gelen kızla değil beraber doğduğu kızla evlenmek istemiş; neticede kardeşine karşı beslediği haset ve husumetten dolayı onu katletmiştir.[953]

Sıhhatli ve doğru varsayıldığında, bu tür rivayetlerden, (ikinci bir aile ve ana-baba olmadığı için) beraber doğan her ikizin adeta diğer ikizlerden farklı birer aile hükmüne geçtiği sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda ilk peygamber olan Hz. Âdem'in, ilk insan neslindeki çiftlerin çaprazlama evlendirilmesi hakkında, Yüce Allah'tan ilgili bir emir almadan hareket etmiş olması da düşünülemez.

g) "İlk Cinayet" Kıssası Açısından

Yukarıda mücmelen değindiğimiz kıssanın tamamı şöyledir:

"*Onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak anlat: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti.* (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş), '*Ant olsun ki seni öldüreceğim*' dedi. Diğeri de '*Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder*' diye cevap verdi ve ekledi: '*Ant olsun ki sen, öldürmek için bana elini uzatsan* (bile) *ben sana, öldürmek için el uzatacak değilim. Ben, âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ben istiyorum ki, sen, hem benim günahımı hem de kendi günahını yüklenip ateşe atılacaklardan olasın; zalimlerin cezası işte budur.*' Nihayet nefsi onu, kardeşini öldürmeye itti ve onu öldürdü. Bu yüzden de kaybedenlerden oldu. Derken Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. (Katil kardeş) '*Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar da mı olamadım ki, kardeşimin cesedini gömeyim!*' dedi ve yaptığına pişman olanlardan oldu."[954]

---

[953]et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed İbn Cerîr, Câmi‘u'l-Beyân fî Te'vîliÂyi'l-Kur'ân,Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2000,X, 207-208.

[954]Mâide, 5/27-31: " وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ۞ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ۞ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ۞ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۞ فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْءَةَ أَخِيهِ قَالَ يَاوَيْلَتَا أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْءَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ۞"

Bu kıssada bahsedilen iki kardeş, sonraki devirlerde yaşayan âdemoğullarından iki kişi değil bizzat Hz. Âdem'in iki oğludur. Zira iki erkek kardeşten biri diğerini öldürmüş, cesedini ne yapacağını bilememiş ve onu defnetmeyi bir kargadan öğrenmiştir. Dolayısıyla bunu, bazılarının kolaycılık yaparak iddia ettiği gibi, Tevrat'ta yer alan bir kıssanın Yahudilere hatırlatılması[955] olarak kabul etmek hiç de isabetli görünmemektedir. Eğer Tevrat'taki kıssa, Kur'ân'ın muhataplarına Tevrat'ın diliyle hatırlatılıyor olsaydı, ekleme yapılmaksızın aktarılması beklenirdi. Zira Tevrat'taki kıssada (Tekvin, 4/1-26) bir karganın gelip toprağı eşelemesinden ve katil olan kardeşe maktulü toprağa defnetmesini öğrettiğinden bahseden bir bilgi mevcut değildir.[956] Nitekim başta Taberî olmak üzere, Kurtubî, İbn 'Atıyye, Ebû Hayyan gibi birçok müfessir de bu noktaya dikkat çekerek,"Şayet bahsi geçen iki kardeş ilk insan neslinin iki ferdi değil de İsrâiloğulları'ndan iki kişi olsaydı, katil olan kardeş, ölen birinin toprağa defnedileceğini bilmez miydi?" sorusunu sormuşlardır.[957] Öte yandan bu kıssanın Hz. Âdem'in (sas) çocuklarından bahsettiğini destekleyen, yani ilk cinayetin onlardan biri tarafından işlendiğini ifade eden hadîsler de bulunmaktadır.[958]

h) İç Tutarsızlık Açısından

Evrim görüşünü benimseyen bazı müslümanlar, Hz. Âdem'in çocuklarının kendi aralarında evlenmesinin ensest ilişki olacağı zannıyla/vehmiyle ilk insanların Âdem ve Havvâ olmadığını, insan nev'inin bir tür halinde evrimleşerek yaşayageldiğini iddia etmektedir. Oysaki onların bahsettiği gibi insan altı türler var idiyse ve dedikleri gibi ilk şuurlu insan olan Âdem onların sulbünden geldiyse netice -onların mantığınca- yine değişmemektedir. Zira insan altı olan o tür canlılar helal bir nikâh akdiyle evlenmiş değildir! Esasen maymun neslini kastettikleri halde "insan altı" diyerek ifade edebildikleri bir türden gelen insan düşüncesinin onları hiç de rahatsız etmediği anlaşılmaktadır. Günümüzde halen bir hayvan olan maymundan yahut insan olmayan bir tür ilkel canlıdan gelmiş olmak, neden daha iyi, daha mantıklı veya daha tutarlı olsun?

---

955 Bkz. Esed, Muhammed (v. 1992), *Kur'ân Mesajı Meâl-Tefsir*, İşâret Yayınları, İstanbul, 1999, I, 192.

956 Bkz.*Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil),* Kitab-ı Mukaddes Şirketi, Acar Basım, İstanbul, 2010, s. 4-5.

957 Bkz. Taberî, Câmi'u'l-Beyân, X, 224; İbn 'Atıyye el-Endelûsî, el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2000, II, 177; Kurtubî, el-Câmi', VI, 133; Ebû Hayyân, Muhammed Yûsuf b. Ali el-Endelûsî, el-Bahru'l-Muhîtfi't-Tefsîr, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1999, IV, 227.

958 Bkz. Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 136; VII, 170, 193; Buhârî, Sahîh, "Ehâdîsu'l-Enbiyâ", 1 (hadîs no: 3335); Müslim, Sahîh, "Kasâmeve'l-Muhâribîn", 27; İbn Mâce, Sünen, "Diyât", 1 (hadîs no: 2616); Tirmizî, Sünen, "İlim", 14 (hadîs no: 2673); Nesâî, Sünen, "Tahrîmü'd-Dem", 1 (hadîs no:3985).

i) Her Şeyin Akılla Açıklanmasının İmkânsızlığı Açısından

Bazı insanlar bir takım şeyleri idrâk edemiyor veya teslim olup iman edemiyor diye, çeşitli indî/sübjektif te'villere saparak her şeyi mutlak surette aklîleştirmeye çalışmanın, oldukça tehlikeli bir hastalık olduğu görülmektedir. Çünkü bu yola bir defa girildiği zaman, kişi tarafından akla yatkın bulunmayan her şey ya te'vil ya inkâr edilecektir. Böyle bir zihinsel savrulmanın nerede son bulacağını ise hiç kimsenin kestirmez. Öte yandan insana, Allah tarafından seçilen elçiler vasıtasıyla "iman etmesi" teklif edilmiştir. İnsanın her şeyi muhakkak akılla kavraması gerekli olmadığı gibi mümkün de değildir. Zira "ed-Din"in kökeninde gayba iman etme ve teslim olma vardır. Objektif kriterler bu durumu açıklama sadedinde aciz kalmaktadır. Ayrıca dinin bazı emir ve yasakları taabbüdîdir. Aynı kriterler bunu da açıklayamamaktadır. Taabbüdî hususlarda, kişi iman ettiği için bir şeye uyar, yine iman ettiği için bir şeyden kaçınır. Ancak son tahlilde aklı ikna edici dört başı ma'mûr bir açıklama bulunamaz. Neticede her şeyi aklîleştirmek gibi bir mecburiyet bulunmadığı gibi bunun imkân dâhilinde olmadığı da izahtan varestedir.

j) Müslümanların/İnsanların Gündemi Açısından

Evrimle Kur'ân'ı bir şekilde birleştirmeye çalışan; en azından ikisinin çatışmadığını savunan bazı araştırmacıların, meseleye sanki Müslümanlar sürekli bununla meşgulmüş gibi bir varsayımla ve bu problemi ilk defa kendileri çözüyormuş gibi bir buyurganlıkla yaklaştıkları görülmektedir. Adeta "*Âdem ilk insan değildi, insan denen canlı, ilkel bir alt türden topluca evrimleşti, onun için kardeşler kendi arasında evlenmedi merak etmeyin!*" şeklindeki açıklamaları için bütün ümmetin onlara minnettar ve müteşekkir olması gerekmektedir! Hâlbuki zaman zaman söz konusu olsa da ne insanların sıcak gündeminde "Hz. Âdem'in çocukları nasıl çoğaldı?" şeklinde ehemmiyet arz eden bir problem vardır ve ne de insanlar bu problemden dolayı imanlarını kaybetmektedir.

Sonuç itibariyle; Hz. Âdem ve Hz. Havvâ'nın ilk iki insan olamayacağını ensest ilişki temeline indirgeyerek iddia etmenin tutarlı olmadığı görülmektedir. Öncelikle ilgili âyetler te'vîl edilmeksizin sarahaten böyle bir anlamın ve hükmün çıkarılması mümkün değildir. Haram ve helâl kılmanın Allah'ın hikmet ve takdiriyle oluşu; zamana, şartlara hatta bazen kişi ve toplumlara göre değişmesi; ayrıca zarurî durumlarda bazı haramlara ruhsat verilmiş olması gibi hususlar bu durumun İslam'ın temel felsefesiyle çelişki oluşturmadığını göstermektedir. Gerek âyetlerden çıkan karineler gerekse konuyla ilgili hadîsler ve sâir rivâyetler sadedinde İslâm ulemasının müttefikan vardıkları kanaat Hz. Âdem ve Havvâ'nın

yaratılan ilk iki insan olduğu yönündedir. İlk işlenen cinâyet kıssasında bahsedilen iki oğul Kâbil ile Hâbil'dir. Kâtil olan Kâbil, daha önce hiç ceset görmediği ve toprağa defin olayına şahit olmadığı için bunu Allah tarafından gönderilen kargadan öğrenmiştir. Ayrıca bize ulaşan hadîsler ve diğer rivâyetler de Âdem'in ilk insan, onun çocuklarının ilk insan nesli olduğu yönündedir. Öte yandan Evrim görüşünü benimseyenlerin bahsettiği insan altı bir tür ilkel canlıdan gelmiş olmak düşüncesi, -insan onuru açısından- ilk neslin kendi aralarında evlenmiş olmasından hiç de daha nezih bir konumlama gibi görünmemektedir. Evrimci argümanlarla Âdem-Havvâ çiftinin ilk iki insan olduğunu reddetmenin ciddi bir mesnedi olmadığı gibi klasik görüşe göre daha ikna edici olduğu da söylenemez. Son tahlilde ekseriyet itibariyle Müslümanlar Âdem ile Havvâ'nın ilk iki insan olduğuna inanmaktadır. Müslüman teslimiyet şuuru içinde olan, aklını kullanan; ancak bununla birlikte her şeyin hikmetini muhakkak surette kavrama iddiasında bulunmayan kimsedir. Zira bu dinin kökeninde gayba iman etme ve teslim olma vardır. Yukarıda belirtilen farklı noktaların belki de tamamı kadar önemli olan husus ise "ensest" iddiasında;"aile" ve "namahrem"in henüz zihin şemasına dâhil olmadığı bir zamanın şartları, hükümleri ve zaruretleri hesaba katılmadan, bilinçli yahut bilinçsizce düşülen anakronik yanılgı durumudur.

Kaynaklar

Basılı Kaynaklar

Ahmet Cevdet Paşa, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye,* Matbaa-i Osmaniyye, İstanbul, h. 1300.

Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdillah İbn Muhammed b. Hilâl b. Esed eş-Şeybânî (v. 241/855), *Müsned,* I-XLV,thk.:Şuayb el-Arnaût/ÂdilMürşid vd., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2001.

el-Beğavî, Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mesûd b. Muhammed b. el-Ferrâ (v. 516/1122), *Me'âlimu't-Tenzil fî Tefsîri'l-Kur'ân,* I-V, thk.:Abdürrezzak el-Mehdî, Dâruİhyai't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 1998.

el-Buhârî, Ebû Abdullah İsmail b. İbrahim el-Cu'fî (v. 256/870), *Sahihu'l-Buhârî*, I-IX, thk.: Muhammed Züheyr b. Nasır en-Nasır, DâruTavki'n-Necât, Beyrut 2002.

Çelebi, İlyas, "Hüsün ve Kubuh", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, XIX, İstanbul, 1999, s. 59-63.

Ebû Hayyân, Muhammed Yûsuf b. Ali b. Yûsuf b. HayyânEsîrüddin el-Endelûsî (v. 745/1345), *el-Bahru'l-Muhîtfi't-Tefsîr,* I-X, thk.: Sıdkı Muhammed Cemil, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1999.

Esed, Muhammed (v. 1992), *Kur'ân Mesajı Meâl-Tefsir,* I-III, çev.: Cahit Koytak/Ahmet Ertürk, İşâret Yayınları, İstanbul, 1999.

İbn 'Atıyye el-Endelûsî, Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib b. Abdirrahman b. Temâm (v. 542/1147), *el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz,* I-V, thk.: Abdüsselam Abdüşşafî Muhammed, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2000.

İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebeî el-Kazvinî (v. 273/887), *Sünenu İbn Mâce*, I-II, thk.: Muhammed Fuad Abdülbaki, Dâruİhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, Beyrut trz.

İslamoğlu, Mustafa, *Yaratılış ve Evrim*, Düşün Yayıncılık, İstanbul, 2016.

"*Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir*", I-V, Heyet, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003.

el-Kurtubî, Ebû Abdillah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekir b. Ferh el-HazrecîŞemsüddîn (v. 671/1273), *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'ân*, I-XX, thk.:Ahmed el-Berdûnî/İbrâhinAtfîş, Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, Kâhire, 1964.

Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil), Kitab-ı Mukaddes Şirketi, Acar Basım, İstanbul, 2010.

Müslim, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbûrî (v. 261/875), *Sahih*, I-V, thk.: Muhammed FuâdAbdulbakî, Dâruİhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut trz.

en-Nesâî, el-İmam Ebû AbdirrahmanAhmed b. Şuayb (v. 303/915), *Sünen,* I-IX, thk.:Abdülfettah Ebû Gudde, Mektebu'l-Matbûâti'l-İslâmiyye, Halep 1986.

en-Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. MahmûdHâfızuddîn (v. 710/1310), *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl,* I-III, thk. Yusuf Ali Bedîvî, Dâru'l-Kelimü't-Tayyib, Beyrut 1998.

et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed İbn Cerîr (v. 310/922), *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîliÂyi'l-Kur'ân,* I-XXIV, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2000.

et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa es-Sevre (v. 209/825), *el-Câmiu's-Sahîh (SünenüTirmizî),* I-V, Şirketü'l Mektebe ve Matbaati Mustafa el-Bâbî'l-Halebî, Mısır 1975.

ez-Zemahşerî, Ebû'l-KâsımMahmûd b. Ömer (v. 538/1143), *el-Keşşâfu an hakâıkı't-Tenzîl,* I-IV, Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut, 1985.

Elektronik Kaynak

http://www.haksozhaber.net/kurana-gore-allah-nasil-yaratir-4-12192yy.htm

YARATILIŞ GÖRÜŞÜNE GÖRE “İNSANIN SINIFLANDIRILMASI”NASIL OLMALIDIR?

Prof. Dr. Avni ÖZTÜRK
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü, Emekli-Van.
avniozturk49@gmail.com

Özet

Canlıların sınıflandırılması (sistematik) sürekli değişen bir bilim dalıdır. Uzun yıllar önce canlılar; bitkiler ve hayvanlar âlemi olarak ikiye ayrılıyordu. Sonra 5 âleme ayrıldı. Şimdi ise gelişen bilim ve teknolojiye paralel olarak 6 âleme ayrılabileceği fikri tarafımızdan savunulmaktadır. Bu da çok doğal bilimsel ve mantığa uygun bir durumdur. Çünkü insan canlı türleri içerisinde çok özel farklı bir konuma ve özelliklere sahiptir. İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği; akıl sahibi oluşu ve aklın işlevleri yolu ile bilim, teknoloji, ahlak, inanç, kültür ve medeniyet gibi çok önemli insani değerli ortaya çıkarmasıdır. Bu özellikler bitki, hayvan ve diğer canlılarda yoktur. İnsana en yakın zekâsı olan maymunlar, papağanlar, yunus balıkları, köpek ve kediler ahlak, bilim ve medeniyet sistemleri oluşturmazlar. Bu gibi sebeplerle insanlar hayvanlar âlemi içerisinde değerlendirilemezler.

Bu bilime, akla ve mantığa aykırı olacağı gibi insan denilen üstün özellikli yaratılışa sahip olan bir canlı türüne de büyük haksızlık olmaktadır. İnsan Yaradan’ı tarafından sorumlu tutulmuş, ona ruh verilmiştir. Diğer hiçbir canlı sorumlu tutulmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bitkiler, Canlılar, Hayvanlar, İnsanlar âlemi, Mantarlar, Sistematik

How to “Classification a Person” According to Creation View

Abstract

Classification of living things (systematic) is a constantly changing science. Many years ago plants and animals were divided into two kingdoms. Then they were divided into 5 kingdoms. Now, we are defending the idea that in parallel with the developing science and technology they can be divided into 6 kingdoms. This is a very natural scientific and logical situation. Because human beings have a very different position and characteristics in their species. The most important feature that distinguishes human beings from other living things is the formation

of intellect and the manifestation of important human values such as science, technology, morality, faith, culture and civilization through intelligence functions. These properties are absent in plants, animals and other living things. Monkeys, parrots, dolphins, dogs and cats, which possess the closest intellect to human beings, do not form systems of morality, science and civilization. For these reasons people cannot be evaluated within the animal kingdom. This would be contrary to reason, science and logic, and it is also a great injustice to a living creature with a supreme nature called human. As a matter of fact, the Supreme Creator took the people to whom he gave their soul and selected and sent messengers among them. However, people who use their intelligence in a bad way fall into a state lower than animal. However, people also have the opportunity to get higher than the angels.

Keywords: Animals, Human Kingdom, Living Things, Mushrooms, Plants, Systematic.

1-Giriş ve Bulgular

Canlıların sınıflandırılması dikkate alınan özellik ve ölçütlere göre çok değişik şekillerde olabilir. Canlıların sınıflandırılması (sistematik) sürekli değişen ve gelişen bir bilim dalıdır. Bu durum çok doğal, mantığa ve bilime uygun olan bir gerekliliktir. Uzun zaman önce (50-100 yıl) canlılar hayvanlar ve bitkiler âlemi olarak ikiye ayrılmaktaydı. Bu konuda temel ölçüt klorofilin varlığı ve yokluğu olmuştur. Halen günümüzde de bu temel ölçüt bitki ve hayvanların ayrılmasında önemli olup bu kriteri korumaktadır. Doku ve hücrelerin biyokimyasal ve morfolojik yapıları bakımından insanlarınkiler hayvanlara bitkilerden daha yakın özellikler göstermektedir. Bir de yüksek yapılı veya omurgalı hayvanlardaki omurganın varlığı insanlara yakınlık arz ettiği için de insanlar da omurgalı hayvanlar sınıfında ve dolayısı ile de hayvanlar âleminde gösterilmektedir.

İnsanın yapısal özellikleri daha çok hayvanlara benzerlik gösterse de insanların hayvanlardan ayrılan özellik ve karakterleri de vardır. Bunların başında akıl ve ruh varlığı gelir. Akıl ve ruh varlığı ve bunların işlevleri sonucu insan diğer canlılardan çok daha farklı ve üstün yeteneklere ve sorumluluklara sahip olmakta ve diğer canlılardan ve morfolojik yakınlığı olduğu bilinen hayvanlardan da ayrılmaktadır. Bu sonuçlar biyolojik bilimler, dini ve felsefi kaynaklardan, insanın akıl yolu ile yaptığı yorumlardan çıkarılabilmektedir. Akıl özelliği sayesinde insan diğer canlı ve hayvanlardan farklı olarak olay ve nesneleri inceleyerek duyularıyla da algılama yaparak bunların analiz ve sentezlemelerini yapıp yorumlayarak belirli bilimsel ve mantıklı sonuçlara ulaşabilmektedir. Böylece insanoğlu akıl varlığı ve aklın işlevleri sayesinde ilim, bilim, kültür, medeniyet ve inanç sahibi

olabilmektedir. Hâlbuki bu yeteneğe sahip olmayan diğer canlılar bunları yapamamaktadırlar. Her ne kadar bir kısım hayvanlarda zekâ yeteneği varsa da bunların seviyeleri insan zekâsı seviyesinde değildir. Aklın işlevleri ile oluşan icraatlarla inanç, bilim teknoloji ve medeniyet gibi önemli insani değerler vardır.

İnsanlardan az olmakla birlikte bir kısım hayvanlarda da zekâ özelliği vardır. Örneğin maymunlar, yunus balıkları, papağanlar, köpekler, kediler, arılar, karıncalar gibi hayvanlarda insana belirli ölçütde yakın zekâ yetenekleri vardır. Bu hayvan topluluklarının da yaptıkları harika işler, güzellik ve olaylar vardır. Ancak yine de insanların seviyesinde değildir. İnsanoğlunun sahip olduğu inanç, bilim, teknoloji, kültür ve medeniyetlere sahip değildirler. Daha sonraları sınıflandırmada dikkate alınan bazı ölçütlere göre canlılar 5 âleme ayrılmıştır (Öztürk, A., 1992).

Özellikle biyolojik bilimlerdeki gelişmelere bağlı olarak bunlar olmaktadır. Ancak burada eksik olan bir şey insanın farklı özelliği olan ve yukarıda kısaca açıklanmaya çalışılan akıl özelliğinin varlığı ve onun işlevleri sonucu oluşan çok önemli değerlerin dikkate alınmamasıdır. Böylece sınıflama eksik ve hatalı olmakta ve insan denilen ayrıcalıklı ve üstün özelliklere sahip olarak yaratılmış ve sorumlu tutulmuş olan canlı türü de hayvanlar seviyesinde ele alınarak hem ona haksızlık yapılmakta hem de sınıflama işlevi eksik ve yanlış olmaktadır. İşte bu yüzden son on yıllarda 5 âleme ayrılmış bulunan canlıların 6 âleme ayrılmasının daha doğru, daha isabetli ve bilimsel olacağını yukarıdaki sebeplerle savunmaktayım. Bu sınıflamanın bilime, akla ve mantığa da daha uygun olduğu aşikârdır. Sadece bir omurganın varlığı dikkate alınarak insanların hayvanlar âlemine sokulması akla, mantığa ve bilime uygun olmamaktadır. Onun için canlıları aşağıdaki şekilde olduğu gibi altı (6) âleme ayırabiliriz: 1- İnsanlar Âlemi, 2- Bitkiler Âlemi, 3- Mantarlar Âlemi, 4- Protista Âlemi, 5- Monera Âlemi ve 6- Hayvanlar Âlemi.

Hatta başka bazı ölçütler dikkate alınarak ileride Likenler grubu da belki bitkiler âleminden ayrılıp bir başka âlem olarak sınıflandırılabilir. Bunun da önü açık olmalıdır. Çünkü gelişen ve değişen bilim ve teknoloji ile ele alınan sınıflama ölçütlerine göre bu tarz sınıflamaların yapılması doğal karşılanmalıdır.

İnsanın eşrefi mahlûkat olarak yani canlıların en üstünü, en şereflisi olarak yaratılmış olduğu en önemli İslami kaynak olarak Kur’an-ı Kerim’de belirtilmektedir. İşte böyle üstün yaratılışlı olan insanın, hayvanlar âleminde gösterilerek sınıflanması bilime ve hakkaniyete de uygun olmaz.

İnsana ruh verilmiş ve Yaratıcı Kudret tarafından sorumlu tutulmuştur. Diğer canlı türlerinden hiçbiri sorumlu tutulmamıştır. İnsan diğer mahluklardan farklı bir yaratıktır (Erbakan, N., 2013).

İnsan eğitilmek suretiyle kendisi için mukadder olan en yüce seviyeye çıkabilir. İnsanın, aklını, kalbini, bedenini, ruhunu; talim ve terbiye ile fıtratında var olanları kullanılabilecek şekilde ortaya çıkarması eğitimle mümkündür.

Daha önce de belirttiğimiz gibi insanı hayvanlardan ayıran özelliklerden en önemlisi akıl ve akılla ilgili işlevleridir. Akıl sayesinde insan, olayların ve bilgilerin, durumların yorumlamasını yapabilir, konuşabilir, yazabilir, öğrenir, ilim irfan sahibi olabilir, kitaplar yazabilir, mimari esreler oluşturabilir, bilimi, bilgileri nesillere aktarabilir, medeniyetler meydana getirebilir, inanç sahibi olur. İnancının icabı olan faaliyetleri yapar, ibadethaneler yapar ve orijinal mimari eserler ortaya çıkarır. Ahlak sahibi olur ve ahlak ve eğitim yolu ile bilimsel işlevlerle dünyayı daha iyi yaşanılabilir hale getirebilir.

Devletler kurar, adalet ve güvenliği sağlar, teknolojiyi oluşturur ve geliştirir, dünyayı güvenlik, huzur ve barış içinde yönetir. Şüphesiz temennimiz insanoğlunun biyolojinin toplumsal egemenliğine yol açıcı sonuçlarını da hep insanlığın refahı, mutluluğu dünya barışının korunmasına hizmet verici olmasına çalışılmasıdır (Vardar, Y., 1994).

Yüce Yaratıcımız hayvanların da fıtratlarına çok harikulade özellik ve güzellikler yerleştirmiştir. Onların gen yapılarında da pek çok yetenekler vardır. Ancak insanların yukarıda özetlemeye çalıştığım yetenek kapasiteleri ve işlevleri nedeniyle, yine de hayvanlar insanlarla yarışamazlar. Her ne kadar insanlar vücutlarındaki doku ve hücreler bakımından bitkilere nazaran hayvanlara daha yakın olsalar da dikkat ve hassasiyetle düşünüldüğünde insanlarla hayvanların çok önemli derecede morfolojik, sitolojik, psikolojik, sosyolojik, bilimsel, kültürel ve ahlaki birçok farkları mevcuttur. Hayvanların, aklı, inancı, ilmi, uygarlığı, ahlaki değerleri yok sayılabilir. Bunları sağlayacak yeteneklere sahip kılınmamış ve sorumlu tutulmamıştır. İnsanlar Âlem'i dışında kalan diğer canlı âlemlerinde bu yetenek ve özellikler ve özellikle ruhsal hayat yoktur. Bu sebeple de Rabbimiz tarafından sorumlu tutulmamışlardır. Ancak insan, yaratılışındaki (fıtratındaki) özellikleri gerektiği şekilde değerlendiremez ise hayvanlardan da aşağı dereceye düşmeyi hak eder. Aklın işlevleri sayesinde oluşan bilim, ahlak, inanç, teknoloji ve medeniyet gibi değerler insan için vardır. Yine bu bakımdan da insanlar hayvanlar âleminden ayrı bir âlem olarak sınıflandırılmalıdır.

Günümüz insanın bilimsel adlandırması " *Homo sapiens*" dir. Buna Cro Magnon adamı denir. Geçmişte de bazı insan türlerinin yaşadığı iddiası vardır. Hominid olarak adlandırılan bu fosillerin maymunlara ait olduğu belirtilmektedir. Mesela *Homo erectus ve Australopihtecus* grubu (Tatlı, A., 2014) türleri gibi.

2-Tartışma ve Sonuç

Morfolojik veya diğer özelliklerini yukarıda çok özet olarak açıklamaya çalıştığımız insanlarla hayvanların farkları ve benzerliklerinden sonra bu kısımda biraz da hayvanların toplumsal özellik ve yeteneklerine temas edelim. Evet, bir kısım hayvanların toplumsal hayatları çok güçlü ve organizedir. Buna rağmen insanlarla mukayesede çok geride kalırlar. Mesela arılar ve karıncaların toplumsal yaşamları işlev ve işbirliği yapmaları gibi önemli yetenekleri vardır. Buna benzer durumlar pek çok hayvan türlerinde de vardır. Kaplan ve aslanların avcılık planları, maymun türlerinin toplumsal yaşam kuralları gibi.

Bu bakımdan omurganın varlığı gibi bazı morfolojik özellikleri ön plana çıkaran ve insanın diğer özelliklerini önemsemeden yapılan sınıflamalar yanlış sonuç doğurmakta ve eşrefi mahlûkat olarak yaratılmış ve sorumlu tutulmuş olan insanoğlunu hayvanlar âleminde göstermektedir. İnsanın hayvanlar âlemi içinde yer alması bu yüzden bilime de hakkaniyete de aykırı olmaktadır. Bu nedenlerle canlıların 5 değil 6 âleme ayrılmasının gerekliliği bilimsel ve mantıklı delillerle açıklanmaya çalışılmaktadır. İnsanoğlu imanı, inancı, ahlaki değerleri, edebi, fikri, zikri, ibadetleri gibi güzel amelleri, ibadethaneler ve güzel mimari eserleri, ilim ve bilimi yaparak yücelmekte ve hayvanlar âleminden ayrılmaktadır. İnsan bilim sahibi olur, kitaplar yazar bilimsel araştırma ve yayınlar yapar, kültür ve medeniyet sahibi olur ve bunları gelecekteki insan nesillerine aktarır. Yine insanoğlu alet ve cihazlar yaparak bilim ve teknolojide ilerleme ve yükselişler sağlayarak icat ettiği teknolojiyi kullanır. Zaten yüce Yaratanımız Allah Teâlâ yaratmış olduğu bütün canlı ve cansızları insanoğlunun hizmetine sunmuştur.

Her ne kadar bazı yorumlarda diğer canlı ve cansızların da zikrettiği yorumları varsa da bunlar şuurluca değil ancak ilâhî iradenin onlara yerleştirmiş olduğu fıtratın gereği olarak yapabilirler. Yani insan için yukarıda kısaca saymaya çalıştığımız pek çok özellikler hayvanlar ve diğer canlılardan farklıdır.

İnsana en yakın morfolojik benzerliği olan maymunların morfolojik ve fizyonomik bakımdan insana birçok benzerlikleri olabilir ve vardır. Ama maymun hayvandır, insan ise insandır, hayvan değildir. Çünkü insan akıllı varlık olarak yaratılmıştır. Yüce yaratıcımız tarafından insan yaptıklarından sorumlu tutulmuştur.

Şimdilik bu çalışmamızda canlılar âlemlerine bir âlem olarak “insanlar âlemi” ni eklemekteyiz. İleride belki “Likenler Âlemi” ve başka âlemler de eklenebilir. Bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak bunların ve bu gibi gelişim ve değişimlerin tabii karşılanması gerekir.

Kaynaklar

Erbakan, N., 2013, " İslam ve İlim". Pulat – MGV-Yayınları, Ankara.
Döğen, Ş., 1984. " Müslüman İlim Öncüleri Ansiklopedisi". Nesil Matbaacılık, İstanbul.

Öztürk, A. vd. , 1992. "Sporlu (Tohumsuz) Bitkiler". Ders kitabı, YYÜ Ziraat Fakültesi Basım Tesisleri, Van.

Tatlı, A., 2014. "Evrim ve Yaratılış". Ders kitabı, 4.baskı, Isparta.

Vardar, Y., 1994, " Biyolojinin Toplumsal hükümranlığına ve Gen Savaşına Doğru". Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

EVRİM Mİ? YARATILIŞTA TEDRİC Mİ?

Prof. Dr. İsmail KOCAÇALIŞKAN
Yıldız Teknik Üniversitesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü, İstanbul.
ikocacaliskan@gmail.com

Özet

Bu sorunun cevabı bakış açısı ile ilgilidir. Canlıların bir türden diğerine dönüşümü şeklinde bir evrimle teşekkül ettiklerini iddia edenleri bu görüşe sevk eden sebeplerden birisi, canlılarda görülen zengin çeşitliliğe karşın aralarındaki benzerlikler olabilir. Halbuki bu, evrimi değil Yaratıcının birliğini gösterir. Çünkü bütün canlılar tek bir yaratıcının plan ve tasarımından çıktıkları için benzerdirler.

İkinci sebep de canlı türlerinin hepsinin aynı devirde değil, farklı devirlerde yaratılmış olmalarıdır. Önce bir hücreliler sonra çok hücreliler ve en son da insan türü yaratılmıştır. Çünkü dünyamızın başlangıçtaki şartları henüz insanın yaşamasına elverişli değildi. Dünyamızın en son halini almasında tedrici bir değişimin varlığını görmekteyiz. Başlangıçta yeryüzü değişimleri yanında iklim değişimleri meydana geldiğini jeolojik incelemeler göstermektedir. Tüm bunlara paralel olarak canlı türlerinin yaratılmaları da tedricen olmuştur. Bu tedriciliğin başlıca iki boyutu olabilir; birisi, her devirde o günün iklim ve yeryüzü şartlarında yaşayabilecek canlı türlerinin yaratıldıklarını söyleyebiliriz. Ne zaman ki dünya şartları insanın yaşamasına uygun hale geldiğinde insan yaratılmıştır.

Yaratılıştaki tedricin ikinci boyutu ise; canlıların besin zincirindeki yerlerine göre yaratılmış olmalarıdır. Genel olarak ifade ettiğimizde, önce bir hücreliler, sonra bitkiler, sonra ot yiyenler, sonra et yiyenler ve en sonda insanın yaratıldığını söyleyebiliriz. Canlılardaki besin zinciri genel olarak bu yaratılış sırasını gösterir. Zira sonrakiler yaşayabilmek için öncekilere muhtaçtırlar.

Anahtar Kelimeler: Evrim, Tedric, Yaratılış.

Is it Evolution or Graduality in Creation?

Abstract

The answer of this question is related to the viewpoint. Some scientists suggest that living creatures have been formed by evolution of a living species converted from previous one as a continuous range. One of the causes referring them to this view may be similarities among the living species in contrast to a rich diversity. Whereas, this shows unity of the Allah but not evolution. Because, all living

creatures are come up from a plan and design of only one Creater. Second cause is their appearance in different times gradually but not in the same time all. Firstly unicellular micro organisms such as bacteria, later multicellular organisms such as plants and animals and finally human were created. Because, the earth conditions at the beginning was different than today and was not suitable to live human. It may be two dimensions of this creation algraduality. One, geological investigations show that earth surface and climatic factors were changing gradually in past. Creations of living species were probably occurred paralel to these changes. From this aspect, we can say that whenever the earth conditions were became suitable to live human species then the human was created. Second dimension of the graduality in creation of living species is suitability for food chain. In general, a creation alrange should be found such as unicellular, plants, herbivors, carnivors and human. Food chain of living creatures shows such a range. Because the later in the chain needs to the previous to live.

Keywords: Creation, Evolution, Graduality.

1.Giriş

Evrim, üzerinde kavram kargaşasının en çok yapıldığı kelimelerden birisidir. Tekamül, büyüme, gelişme, varyasyon, modifikasyon gibi bir çok kelimenin yerine evrim kelimesini kullananlar oluyor. Halbuki evrim, biyolojide "evolüsyon" karşılığı olarak isimlendirilen ve bir canlı türünün bir başka türden dönüşerek meydana gelmesini ifade eden bir teorinin veya bazılarına göre bir hipotezin adıdır. Teori ve hipotez ise bilimsel bir gerçeklik yani kanun değildir.

Evrim görüşüne göre, bütün canlı türlerinin başlangıcı bir hücreye dayanır. Bu hücre de cansız maddelerden tesadüfen meydana geldikten sonra bu hücreden başka bir hücreliler onlardan da çok hücreli organizmalar yani bitkiler ve hayvanlar, bir türden diğerinin oluşumu suretiyle, meydana gelmişlerdir. Bunu kimileri tabiî seleksiyonla (Darwin gibi) kimileri de mutasyonlarla (Neo-Darwinistler) izah etmeye kalkmışlardır (Şengün 1985).

Bu görüşü savunanların bir kısmı olayı tamamen tesadüflerle izah eder. Bir yaratıcı olmaksızın kendiliğinden canlıların evrimleştiğini, mesela, balıktan kurbağa, maymundan insan gibi bir türden diğerinin teşekkül ettiğini iddia ederler. Oysa tesadüflerle, değil bir canlı organizmanın bir hücrenin bile meydana gelme ihtimali ne biyolojik ne de matematiksel olarak mümkün değildir. Bazıları da; "*Bu tarz bir evrim vardır fakat tesadüflerle değil bir yaratıcının iradesi ve tasarrufuyla meydana gelmiştir*" derler. Elbette yüce yaratan her şeye kadirdir. Söz gelimi balıktan kurbağayı maymundan da insanı yaratmak onun için mümkündür. Ancak "*her mümkün vaki değildir*" kaidesince; gerçekte böyle bir

evrim vaki olmuş mudur? Türlerin yaratılış kanunu bu şekilde mi cereyan etmiştir?

Biyoloji ilminin paleontoloji, genetik, moleküler biyoloji ve biyokimya gibi çeşitli dallarına ait veriler bu tarz bir evrim olayının vukuiyetini desteklemiyor. Türlerin ortaya çıkışı tarih içerisinde jeolojik zamanlarda meydana geldiği için bugün laboratuvarda tekrar edilemeyen olaylar olduğundan bu hususta ilk başvuracağımız kaynak, fosilleri inceleyen paleontoloji bilimi olmalıdır. Çünkü, eğer bir türden başka bir türün meydana gelmesi şeklinde bir evrim söz konusu ise, bu birden olmayacaktır. Her iki türün benzerliklerini taşıyan binlerce ara formların olması gerekir. Bugüne kadar milyonlarca fosil incelenmesine rağmen ara form olduğu iddia edilen birkaç fosilden başka bir bulgu elde edilememiştir. Bunların da farklı fosillerin sahte bir montajıyla elde edildikleri sonradan anlaşılmıştır (Gish 1984, Tatlı ve ark. 1985, Tatlı 2014).

Dini kaynaklar da böyle bir evrimi desteklemiyor. Nitekim, Bediüzzaman; İşarat-ül İ’caz isimli eserinde, bakara suresinin 21. ayetini tefsir ederken bu hususu şöyle izah eder:

“ ... Ve keza İlm-ül Hayvanat ve İlm-ün Nebatatda isbat edildiği gibi, enva’ın sayısı iki yüzbinden ziyadedir. Bu nevi’ler[959]*için birer adem ve birer evvel-baba lazımdır. Bu evvel-babaların ve ademlerin daire-i vücubda olmayıp ancak mümkinattan olduklarına nazaran, behemehal vasıtasız, kudret-i ilâhîyeden vücuda geldikleri zaruridir. Çünkü bu nevi’lerin teselsülü, yani sonsuz uzanıp gitmeleri batıldır.* ***Ve bazı nevi’lerin başka nevi’lerden husule gelmeleri tevehhümü de batıldır.*** *Çünkü, iki nevi’den doğan nev’, alelekser ya akimdir veya nesli inkıtaa uğrar; tenasül ile bir silsilenin başı olamaz. Hülasa; Beşeriyet ve sair hayvanatın teşkil ettikleri silsilerlerin mebdei, en başta bir babada kesildiği gibi, en nihayeti de son bir oğulda kesilip bitecektir”*(Nursi 2016).

Yukarıdaki ifadelerde de belirtildiği gibi, her canlı türünün bir ilk atası vardır. Buna bazı ilim adamları “temel tip” derler. Bu ilk ata o türün genetik potansiyelini ve toplam özelliklerini taşır. Bu potansiyel, aynı zamanda, o türün gen havuzudur. Her türün ilk atası olan bir erkek ve dişi çift canlı, bitki veya hayvan, uygun bir jeolojik zamanda yaratılmıştır. Bu atalardan, çiftleşmeyle aynı türün fertleri çoğalmışlardır. Sonradan tür içinde bazı varyasyonlar (ırk, varyete gibi) meydana gelebilir. Ancak sonradan meydana gelen bu küçük çaplı değişiklikler ilk atadaki genetik potansiyelin müsaadesi nisbetindedir. Başka bir deyimle, meydana gelen değişimler ilk atadaki gen havuzunun içerisinde olabilir. Yoksa bir türden başka bir türün teşekkülünü sağlayacak düzeyde değildir. Eşeyli hibridizasyon, somatik

---

[959]Nev’ : Canlılar âleminde tür (Species). Elma nev’i, köpek nev’i; insan nev’i gibi.

hibridizasyon, gen transferi veya mutasyona uğratma gibi metotlarla yapılan ıslah çalışmalarıyla yeni ırklar veya mutant tipler elde edilmekle birlikte bunların tümü türler arası değil tür içi değişmelerdir. Bilim insanlarınca eşeyli hibridizasyon, somatik hibridizasyon, gen transferi veya mutasyona uğratma gibi metotlarla yapılan ıslah çalışmalarıyla yeni ırklar veya mutant tipler elde edilmekle birlikte bunlar tür içi varyasyonlardır.

Bütün bu çalışmalar gösteriyor ki, bir türden bir başkasının meydana gelmesi şeklinde bir evrimleşme söz konusu değildir. Tür içi varyasyonlar ise, ister tabiatta ister laboratuvarda olsun, türlerin evrimi değildir, tür içi değişmelerdir. Mesela, kedi türü denildiğinde çeşitli ırklar (yaban kedisi, van kedisi, siyam kedisi vs.) bunun içine girer. Bunların tümünün genetik potansiyeli ilk yaratılan ata kedide mevcut olup bu varyasyonlar o genetik potansiyelin sınırları içinde ortaya çıkabilir. Yoksa hiçbir kedi ırkının genetik potansiyeli bir köpek veya arslan meydana getirmeye müsait değildir.

1800'lü yıllardan beri pancar bitkisinde şeker verimini artırmak için ıslah ve melezleme çalışmaları yapılmaktadır. Bunun sonucu %20 civarında bir verim artışı da sağlanmıştır. Ama elde edilen bitki çeşitleri yine pancardırlar.

Yine bu hususta müfessir Hamdi Yazır şöyle der:

"*Aralarında mertebe yakınlığı bulunan hayvan cinslerini, tecrübenin aksine olarak, birbirinden istihale ettirmek veya doğurtmak ne tabiidir nede zaruridir. Kurbağalar balıktan doğmuş demek için görülmüş bir misale ihtiyaç vardır. Gözlenmiş bir numune olmadığı ve mantıki bir zaruret bulunmadığı halde böyle bir hüküm elbette fenni bir hüküm değildir"* (Yazır, 1971).

Canlıların bir türden diğerine şeklinde bir evrimle oluştuklarını iddia edenleri bu görüşe sevkeden sebeplerden birisi canlılarda çeşitlilik ve benzerlikler olabilir. Halbuki bu, evrimi değil yüce yaratıcının birliğini gösterir. Çünkü bütün canlılar tek bir yaratıcının irade ve kudretinden çıktıkları için benzerdirler ve onun birliğini gösterirler. İkinci sebep de canlı türlerinin hepsinin aynı zamanda değil farklı zamanlarda yaratılmış olmalarıdır. Önce bir hücreliler sonra çok hücreliler ve en son da insan yaratılmıştır. Çünkü dünyanın başlangıçtaki şartları henüz insanın yaşamasına elverişli değildi. Dünyanın en son halini alması tedricen olmuştur. Dağların yükselmesi, vadilerin çökmesi, denizlerin oluşumu, kıtaların ayrılması gibi birçok yeryüzü değişiklikleri yanında soğuk, sıcak, nem, oksijen yoğunluğu gibi birçok iklim değişimleri olduğunu jeolojik incelemeler gösteriyor. Buna bağlı olarak canlı türlerinin yaratılmaları da tedricen olmuştur.

Bu tedriciliğin başlıca iki boyutu olabilir. Birisi; başlangıçtan itibaren, dünyadaki tedrici değişmelere uygun olarak, her devirde o devrin iklim ve yeryüzü şartlarında yaşayabilecek canlı türlerinin yaratıldıklarını söyleyebiliriz.

Fakat dünya henüz son şeklini almadığından yeni değişiklikler olmaktaydı ve bazı türler bu değişikliklerde yaşayamadıklarından nesilleri ortadan kalkmıştır (Dinozorlar gibi). Ne zaman ki yeryüzü insanın yaşamasına uygun hale geldiğinde insan türü yaratılmıştır. Dünyada ilk önce bir hücreli canlıların yaratıldığını söyleyebiliriz. Fakat bu, bir hücrelilerin evrimleşerek çok hücreli canlıları meydana getirdiğini değil, o zamanın şartlarının bir hücrelilerin hayatı için daha elverişli olduğunu gösterir. Yaratılıştaki tedricin ikinci sebebi ise, canlıların besin zincirindeki yerine göre yaratılmış olmalarıdır. Çok genel olarak ifade etmek gerekirse; önce bir hücreliler, sonra bitkiler, sonra ot yiyen hayvanlar, sonra et yiyen hayvanlar ve en son da insan yaratılmıştır. Bunların besin zinciri bu yaratılış sırasını gösterir. Zira sonrakiler yaşayabilmek için öncekilere muhtaçtır.

2-Yaratılışta "İhtiyaca Cevap" Prensibi

Önce bir hücreli canlılar (bakteri, amip gibi) sonra da çok hücreli canlılar (bitkiler ve hayvanlar) yaratılmışlardır. Yani bir tedriç vardır. Ama bu, bir hücrelilerin evrimleşerek çok hücrelileri meydana getirdiğini göstermez. Olaya değişik bir boyuttan bakalım. Canlıları incelediğimiz zaman, bir hücreden büyük bir organizmaya kadar bütün canlılarda maksimum iktisat kanunlarının cereyan ettiğini görürüz. Hiçbir israfa ve abesiyete rastlamıyoruz. Yani yaratıcı her canlıya kendi ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede, sayıda ve mükemmellikte organ ve yapılar bahşetmiştir. Çünkü fazlası israftır. Buna, "ihtiyaca cevap" prensibi diyebiliriz.

Bir bakteri hücresine bu prensibin ışığında baktığımızda; bakteri küçük bir hücre olduğundan (prokaryot hücre) onun kendi ihtiyacına göre yapılar verildiğini görürüz. Gerçek bir çekirdeği (nukleus) yoktur ama onun ihtiyacına cevap verecek genetik materyale (DNA) sahiptir. Bu yüzden nukleusa ihtiyacı yoktur. Mitokondrisi yoktur ama aynı işi gören yani enerji (ATP) üreten girintili bir zar sistemi (mesozom) mevcuttur. Dolayısıyla mitokondri olmadan da bakteri hücresi enerji ihtiyacını karşılamaktadır. Belki enerji üretim kapasitesi düşüktür ama bu da ona yetmektedir. Çünkü bu hücre küçüktür, fazlası israftır. Hayvan ve bitkileri meydana getiren hücreler ise (ökaryot hücre) bakteriye göre en az on kat daha büyüktür. Dolayısıyla gerçek bir nukleusa ve mitokondriye ihtiyacı vardır. O halde prokaryot hücrelerden ökaryot hücreler evrimleşmiştir düşüncesiyle bunu izah etmek kabil değildir. Genetik metodların çok gelişmiş olmasına, hatta genlerin mühendisliğinin bile yapılır hale geldiği günümüzde prokaryot bir hücreyi ökaryot hücre haline dönüştürmek mümkün değildir. Ancak genlerle oynayarak canlıların bazı özelliklerini değiştirip onları günümüz ihtiyaçlarına daha çok cevap verir hale getirmek mümkündür (Kocaçalışkan, 2017).

Çam, göknar gibi kozalaklı ve iğne yapraklı bitkilerde trake adı verilen su boruları mevcut değildir. Suyun köklerden yapraklara taşınması işi bu bitkilerde sadece trakeid adı verilen iletim hücreleri vasıtasıyla yapılır. Geniş yapraklı bitkilerde ise hem trake hem de trakeidler vardır ve suyun taşınması bu iki iletim sistemiyle birlikte yapılır. Bazı bilim adamları; "iğne yapraklı bitkiler daha basittir. Çünkü trakeleri yoktur. O halde iğne yapraklılar evrimleşerek geniş yapraklı bitkileri meydana getirmişlerdir" şeklinde bir iddiaya sahiptirler (Yentür, 1984).

İğne yapraklı bitkilerin geniş yapraklılara göre daha önce yeryüzünde varolduğunu fosil incelemelerinden anlıyoruz. Ancak bu, onların daha basit olduğundan yani trakeye sahip olmayışlarının bir sebebi midir? Olaya "ihtiyaca cevap" perspektifinden bakarsak, bu bitkilerin basit olduklarından değil, ihtiyacı gereği trakesiz olduklarını görürüz. Adı üzerinde bu bitkiler iğne yapraklı olduklarından yaprak yüzeyi dardır. Yaprak yüzeyinde kalın bir kutikula tabakası vardır. Ayrıca bol miktarda reçine maddesi ihtiva ederler. Bunlar gibi sebeplerden dolayı, bu bitkilerde terlemeyle su kaybı çok azdır. Böylece köklerden alınan suyun bol miktarda ve hızla taşınmasına ihtiyaç yoktur. Dolayısıyla trake gibi geniş çaplı su borularına ihtiyaçları yoktur. Oysa geniş yapraklı bitkilerde yaprak yüzeyi geniş olduğundan su kaybı fazladır. Aynı zamanda geniş yaprak yüzeyi daha çok güneş ışınlarına ve sıcağa maruz kaldığından yaprakların aşırı ısınmasına çare olarak bol miktarda suyun yapraklardan buharlaşmasıyla serinleme tertibatına ihtiyaç söz konusudur. Onun için geniş yapraklılarda trakeidlerin yanında trakelerin de bulunması bu ihtiyaca bir cevaptır. Böylece; iğne yapraklılarda trake bulunsaydı israf olacaktı, geniş yapraklılarda ise trake bulunmasaydı bir eksiklik olacaktı. Bu da her canlının ihtiyacına göre cevap verildiğini göstermektedir (Kocaçalışkan, 2008). Bu hususta canlılar sayısınca misaller vermek mümkündür. Her canlı türünün ne kadar ve nasıl bir anatomik yapıya ve hangi özelliklere ihtiyacı varsa onlara sahip olduğunu görüyoruz. Canlıların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde donatılmış olmalarını bir takım evrim mekanizmalarına havale etmek pek mantıklı görünmüyor. Nasıl ki bir makine bir mühendisin planından, ilminden çıkıyorsa, canlıların da bir planlayıcının ve yaratıcının varlığına işaret ettiğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; Her canlı türü müstakil olarak yaratılmıştır. Bununla beraber, canlı türleri dünya üzerinde aynı zamanda değil, farklı zaman dilimlerinde yaratılmışlardır. Yani yaratılış tedricen olmuştur. Bu tedriç ise, dünyanın jeolojik ve iklim şartlarına ve canlı türlerinin besin zincirindeki yerine bağlıdır. Canlılarda, gerek fert gerekse tür olarak, ihtiyaca cevap ve maksimum iktisat prensipleri

açıkça görülmektedir. Yani her canlıya ve canlı türüne yaşaması için hangi organlar ve yapılar gerekli ise, ne eksik ne de fazla, onlar verilmiştir. Bu ise türden türe dönüşüm şeklinde bir evrimle izah edilemez. Böyle bir olayı biyolojik ve jeolojik veriler de desteklemiyor.

Kaynaklar

Gish, D.T. (Terc. A.Tatlı), Fosiller ve Evrim, Cihan Yayın, İstanbul, 1984.
Kocaçalışkan, İ., Bitki Fizyolojisi, Nobel Yayın, 2008.
Kocaçalışkan, İ., Bilimlerin Işığında Yaratılış (2. Baskı), Üsküdar Üniversitesi Yayını, sayfa 493-496 (2017).
Nursi, B.S.,İşarat-ülİ'caz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, 2016.
Şengün, A., Evrim. II. Baskı, Beta Yayın., İstanbul, 1985.
Tatlı, A., Evrim ve Yaratılış, Hilal Ofset, İsparta, 2014.
Tatlı A, Keha E, Marangoz C, Solak K., Hasenekoğlu İ, Yaratılış Modeli, MEB, 1985.
Yazır, H., Hak Dini Kur'an Dili, cilt 1, sayfa 329-331, 1971.
Yentür, S., Bitki Anatomisi, İstanbul Üniversitesi Yayını, 1984.

Evrim Görüşünde Temel Yanılgılar-1

BİLİMSELLİK, İNANÇ VE TARAFSIZLIK KARMAŞASI

Dr. Öğr. Üyesi Kasım TAKIM
Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Biyokimya ABD Şanlıurfa.
kasimtakim@harran.edu.tr

Özet

Her şeye şüpheyle yaklaşmayı bir düstur olarak kabul eden bilim camiasının, evrim gibi delilsiz bir iddiaya kuvvetli bir şekilde sarılması ve şartsız kabul yoluna girmesi gerçekten düşündürücü bir bağnazlık örneğidir. İşin daha ilginç yanı şudur ki; bu safsatalara karşı çıkmaya çalışan kesimler, tam tersi bir bağnazlıkla suçlanmakta ve ne söylediklerine bakılmaksızın, dincilik, bağnazlık, gericilik, masonluk, misyonerlik ve evanjelistlik gibi ideolojilerle yaftalanıp, delilleri bile kabul etmeme yoluna gidilmektedir. İşte bu sebeplerden dolayıdır ki, bu konular hakkında anti tez sunan bilim adamlarının sesleri susturulmuş, iddialarına kulak verilmemiş ve değerlendirilmeye dahi alınmamıştır. Halbuki bilimsel metodoloji içerisinde, delil sunan kişinin mensub olduğu ideoljiye bakılmaz. Ne iddia ettiğine, hangi yöntemleri kullanıp hangi sonuçlara ulaştığına bakılır. Ancak bu şekilde gerçek bir müzakere zemini oluşturulup hakikati daha doğru bir şekilde inceleyebiliriz. Bu çalışmada evrim görüşünün bilimsellik/inançsallık ve tarfsızlık yönleri tartışmaya açılmış, mantık ilmi ve moleküler biyokimya gözüyle yeni yaklaşımlar sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antioksidan, Evrim, Genetik, Yaratılış.

Basic Misconceptions in the View of Evolution-I

Abstract

The fact that the science community, which accepts everything as a motto to accept skepticism, embraces a strong argument without evidence, such as evolution, and enters into unconditional acceptance, is a really thought-provoking example of bigotry. What is more interesting is the fact that; those who are trying to oppose this faux pas are blamed for the opposite, and regardless of what they say, they are labeled with ideologies such as religion, bigotry, reactionism, freemasonry, missionaryism and evangelism. In fact, there is no way to accept even the evidence. That is because of these reasons; the voices of scientists who offer anti-thesis on these subjects have been silenced, their claims have not been

heeded and not taken into consideration. However, in scientific methodology, the ideology that the person who provided evidence is a member is not visible. It is necessary to look at what they claim, which methods they use and what results they reach. Only in this way we can create a real negotiation ground and examine the truth more accurately. In this work, new aspects of logic science and molecular biochemistry have been introduced to discuss the aspects of scientific thought / belief and lack of creativity.

Keywords: Antioxidant, Creation, Evolution, Genetics.

Giriş

Evrim dünya gündemini kendisi ile meşgul eden en güncel tartışmalarının başında gelmektedir. Ateizm, deizm ve agnostisisizm gibi pek çok inanç tarzının temel argümanı olarak kullanılmaktadır. Bu haliyle bilimsel bir teoriden daha çok bir inanç sistemi haline gelmiştir. Evrimciler kendi görüşleri dışındaki diğer hiçbir görüşün bilimsel olmadığını iddia ederek kendilerinin her yönüyle bilimsel olduklarını kabul ediyorlar. Mantık ilminde hakkında hiçbir delil ve emare (işaret) bulunmadan kabul edilmesi gerektiği iddia edilen zorunluluklar tahakkümi (kuru iddia, boş söz) olarak adlandırılır [1]. Evrimin gerçekleşmiş olduğuna, devam ettiğine ve hali hazırda laboratuvar imkanlarını kullanılarak gerçekleştirilebildiğine dair, ne bir fosil ve ara geçiş form kalıntısı ve ne de bir yaşayan canlı örneğine rastlanmamış ve bir deneysel çalışma da literatüre sokulamamış olması, evrimin bilimselliğini tartışmaya açan en önemli hususlardan biri olmuştur. Bu haliyle, yani hakkında hiçbir delil bulunmayan ve bilimsel metodolojiden tamamen uzak ve basit benzerliklerden yola çıkılarak yürütülen tahminlerden ibaret olan bir yaklaşımın bu derece intişar ederek yayılması ve bilim camiasında kabul görmüş olması ayrı bir araştırma konusu olmaya layık ilginç bir durumdur.

Fen bilimlerinde bir iddanın, bilimsel bir gerçeklik olabilmesi için, sahada (yer yüzü, fabrika, hastahane vs.) veya laboratuvarda test edilebilmesi ve netice alınabilmesi gerekmektedir. Örneğin ben kan şekerinin insulin hormonu ile değil de testesteron hormonu ile düşürüldüğünü iddia etsem, bilim camiası bu iddiamı doğrulayabileceğim bir sürü laboratuvar çalışması ve saha araştırması talep edecek ve aksi takdirde iddiamı kabul etmeyecektir. Şimdi tüm evrimciler prokaryotik bir hücrenin ökaryotik hücreye mutasyonlar sonucu dönüştüğünü (evrimleştiğini) iddia ediyor.

Ancak hiçbir bilim dergisi bu iddianın laboratuvarda denenmesi ve gerçekleştirilebilmesi gerekir, aksi halde kabul edemeyiz demiyor. Üstelik bugün ki teknoloji, hücrede istediğimiz kadar mutasyon yapabilme imkânını da bize

sunuyorken, neden laboratuvarda çalışma yapmak yerine televizyon ekranlarında ve yayınların sahifelerinde tartışma yapmak ve kuru iddia ortaya atmaktan öteye gidilmiyor? Bu olsa olsa bir sihir ve büyü gibidir ki, süslü laflar ve ilginç benzetmelerle insanlık aleminin gözü boyanmaya, basireti bağlanmaya çalışılmaktadır.

Materyal Metot ve Tartışma

A-Karmaşa Kuramları

1.Esas: Bilimsellik/İnanç Karmaşası

2. Esas: Tarafsızlık Karmaşası

B-Çatışma Kuramları

1. Veri: Antioksidanlar ve Evrim Çatışması
2. Veri: Genetik ve Evrim Çatışması

1.Esas: Evrimci Görüşte Bilimsellik/İnanç Karmaşası

Bu çalışmada evrimin bilimsel bir tartışma mı, yoksa inançla ilgili bir mesele mi olduğu tartışılacaktır. Yeryüzünde bulunmuş hiçbir delili olmayan, laboratuvarda doğrulanmış hiçbir benzeri, örneği ve süreci bulunmayan bir iddianın bilimselliği gerçekten tartışılması gerekmektedir. Bilim camiasında, özellikle de fen bilimleri ile ilgili konularda kabul görmüş bir kural vardır; kâinatta veya laboratuvarda incelenemeyen ve örneğine rastlanılmayan hiçbir konu bilimsel olarak kabul edilmez [2].

Özellikle de tesadüfün bilimsel çalışmalar için hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Zira yapılan herbir çalışma için istatistiksel analiz istenir. Yani yapılan çalışma veya bulunduğu iddia edilen herbir veri, hem tekrarlanılabilir ve hem de doğrulanabilir olmalıdır. Tekrarı olmayan ve karşılaştırıldığı pozitif veya negatif kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık ifade etmeyen sonuçlar kıymetsizdir ve bilimsel bir değer taşımamaktadır. Mesela ben A maddesinin - 70 °C ve 100 atmosfer basınç altında fiziksel halinin sıvı olduğunu iddia etsem ve bunu laboratuvar ortamında da gözlemlemiş olsam, eğer aynı şartlar altında o maddenin sıvı olduğunu tekrar tekrar gösteremezsem, yani istatiksel olarak anlamlı bir sonuç veremezsem gözlemimi değerlendirecek olan hakem heyeti, benim yanılmış olduğuma hükmedecektir.

-Ya gerçekten iddia ettiğim şartları sağlayamadığıma,

-Ya test ettiğim madde ile iddia ettiğim maddenin aynı olmadığına,

-Ya da ortamda aynı anda farklı bir madde bulunup deneyimin sonucunu saptırdığına vs. kanaat getireceklerdir.

İşte aynen bunun gibi; A türünün B türüne dönüştüğü (evrimleştiği) iddiasını, çevreye ait etmenler sonucu geçirilen mutasyonlarla açıklamaya çalışan bir evrimciden aynı çalışmalar niçin istenilmiyor? Böyle bir dönüşümün olduğuna dair hiçbir delil olmadığı halde, öyle olduğuna dair yapılan iddia kendisini ispatlayana kadar iddia olarak kalmaya devam etmelidir. İspatı omadığı halde öyle olduğuna kanaat getirmek; ya öyle olması gerektiğine dair bir zaruret ve alternatifsizlikten dolayı kabullenme, ya da öyle olmasını dilemekten başka ne olabilir? Eğer birincisine alternatif bir iddia sunulsa, yani "Hayır türlerin farklılığı birbirinden dönüşüm şeklinde değil, herbir tür evvela farklı farklı ve bir anda varlık sahasına çıktı ve nesilleri devam ederek bu güne kadar geldi. " denilse, ve kişi bu iki ispatsız iddianın birisini tercih ederse bu inanç meselesi olmaktan öteye gidebilir mi?

Hâlbuki ikinci tercih için daha güçlü işaretlerde mevcuttur, yani; Türlerin bir anda ortaya çıktığına en büyük işaret ise kambriyen patlaması [3] ve ara geçiş formlarının olmamasıdır [4]. Üstelik hali hazırda her bir canlının eksiksiz bir DNA programı üzerine inşa edildiği gözümüzün önünde cereyan etmektedir. Bu gün böyle olan bir şeyin, başlangıcında da aynı şekilde olmaması kabil midir? Yani önce gen programı, usta ve akıllı bir tasarımcı tarafından çizilip, bu program üzerine vücudu inşa edilmiştir iddiası akla, mantığa, kalbe ve vicdana daha yakın değil midir?

Öyle ise evrimcilerin kendilerini bilimsel olarak görüp, tevhid ehlini bağnazlıkla suçlamaları Jakoben bakışlarından kaynaklanan büyük bir yanılgıdan ibaret olmalıdır.

2. Esas: Tarafsızlık Karmaşası

Malum olduğu üzere insan ideolojiden bağımsız olamaz. "*Benim hiçbir ideolojim yok, ben tüm ideolojilere karşıyım*" diyen kişi bile aslında farkında olmadan, karşı bir ideoloji geliştirmiştir. İşte bu sebepledir ki evrimci ideolojinin, karşısındaki fikir akımlarını ideolojik olmak ve bilimsel olmamak gibi bir yaftalamaya tabi tutması ve kendisinin tarafsız olduğunu iddia etmesi hakikatlere kapısını kapatmasına ve gerçeklerle yüzleşmesine mani olmuştur. Ellerinde vaki olduğuna dair geçerli hiçbir delil ve deneysel çalışma olmadığı halde bir görüşün, mutlak hakikat olduğunu ve karşısındaki tüm fikirlerin ideolojik hezeyanlar olduğunu iddia etmenin ne kadar büyük bir saplantı ve körükürüne bağlanma, teslim olma ve kabullenme olduğunu elbette takdir edersiniz. İşte evrim görüşü dahi herhangi bir bulgu ve deneye dayanmadan, yalnızca fiziksel benzerlikler üzerine yapılan gözlemler üzerine kurulmuş basit tahminler olduğu halde (ilerideki bahislerde tafsilatı gelecektir), onu mutlak hakikat, aksini savunanları da

mutlak yobazlıkla suçlamak bu tarafsızlık karmaşasına verilecek en iyi örneklerden birisidir.

Bilim camiasında deneylerle ispatlandığı iddia edilen verilere bile mutlak hakikat nazarıyla bakılmadığı ve yarın başka bir deneyle çürütülebilir diye şüphe ile yaklaşıldığı halde (ki bu bilimin ilerlemesinde ki en önemli araçtır), evrim görüşüne kayıtsız şartsız bu denli teslimiyet taraf tutmanın en ilginç örneklerinden birisi olmaya devam etmektedir.

Evrim olsa olsa aydınlanma çağının yeni din görüşü olarak görülen bir inanç tarzıdır ki; tıpkı inançlar gibi sorgulanamaz etiketiyle piyasaya arz edilmiştir. Eğer bilim dünyası klasik fiziğe mutlak hakikat nazarıyla baksaydı, kuantum fiziğine elbette ulaşamıyacaktı. Öyle ise fiziğe karşı takınılan bu doğru tavır biyolojiye karşı da tutulup, evrim görüşünün sorgulanması ve yeni görüşlerin aranması gerekmektedir.

Çatışma Kuramları

1. Veri: Antioksidanlar ve Evrim Çatışması

Antioksidanlar vücudumuzda biyokimyasal reaksiyonlar sonucu oluşan ve hücrelerimizin DNA gibi hayati molekülleri için oldukça zararlı olan radikalik, aşırı aktif molekülleri etkisiz hale getirip temizleyen yegane savaşçılarımızdır [5,6]. Fakat antioksidanların bir gün radikal evrim fikirlerini de temizleyebileceğini hiç düşünmemiştim, ta ki evrimci bir biyoloji profesörü ile antioksidanlarla ilgili doktora dersi esnasındaki bir tartışma anına kadar.

Hocamız hücrenin evrimsel süreç içerisinde birkaç milyon yılda, karşılaştığı olaylara göre kendini geliştirdiğini, yani kendi kendine teşekkül edip, tekamül ettiğini savunuyordu. Ve o günkü dersimizde ise antioksidanların önemini anlatıyor ve şöyle diyordu:

"*Hücremizin en temel bileşeni olan DNA'mıza hergün en az 10.000 defa radikalik saldırı gerçekleşiyor ve antioksidanlar DNA'yı bu saldırılardan koruyor. Eğer saldırı artar ve savunma yetersiz kalırsa, DNA zinciri parçalanıyor. Bunun sonucu olarak hücre ya kanser oluyor veya ölüyor''*[7,8].

Bu sırada hocaya şöyle bir soru yönelttim.

-''Peki hocam şimdi evrimin var olduğunu varsayalım. Bir hücre evrimsel süreçte kaç yılda oluşur?''

Cevap;

-''Birkaç milyon yılda''.

Soru;

- ''Peki ya bir günde 10.000 saldırıya maruz kalan DNA'nın, antioksidan savunma sisteminin hücrenin ilk yaratıldığı anda var olmadığını ve evrimsel süreç

içerisinde birkaç milyon yılda bu savunma kabiliyetini geliştirdiğini varsayarsak, bu hücre hayatını devam ettirebilir mi? Kendini başka nesillere düzgün bir şekilde aktarabilir mi? Bir günde 10.000 saldırının sadece bir tanesi başarılı olduğunda kanser olan veya apoptozise sürüklenip ölen bir hücrenin bir milyon sene antioksidansız bir şekilde dayanması, hayatını ve varlığını devam ettirmesi mümkün olabilir mi? Öyleyse bu hücre ilk var olduğunda bütün cihazat ve sistemleriyle yaratılmış olması gerekmiyor mu? Yani bütün canlılar var oldukları ilk anda mükemmel bir şekilde var olmaları yani mükemmel bir akıl, irade ve kudret tarafından yaratılmış olmaları gerekmiyor mu?''

Hocamız üst üste gelen bu şaşırtıcı ve ağır sorular karşısında hayrete düştü. Ve –

-''Evet ama! Peki nasıl olacak şimdi..'' deyip yıllarca körü körüne bağlandığı evrim safsatasının kendi anlattığı ders ile yıkıldığını hayretle seyredip, vücudumuzda maddî hayat için zararlı olan maddeleri yakıp yıkan antioksidanların manevî vücudumuzdaki tesadüf ve kendi kendine oluş gibi küfür radikallerini de yakıp yıktığına hep beraber şahit oluyorduk.

2. Veri: Genetik ve Evrim Çatışması

Evrim görüşü ilk çıktığı zaman genetik bilimi henüz gelişmemiş olduğu için teori, o günkü bulgular üzerine inşa edilmeye çalışıldı. Yani esas olan proteindi. Dolayısıyla da canlılık için ilk oluşması gereken şey onun yapıtaşları olan amino asitler olmalıydı. Bir amino asitin atmosferik şartlarda tesadüfen oluşma ihtimali olmasada Müller deneyi bunu laboratuvar ortamında, atmosferik şartlar oluşturup, yapmayı başardığını iddia edince dört elle ona sarıldılar ve "*evrim kendisini ispatladı bu iş bitti*" diye avunmaya başladılar[9].

Ancak asıl mesele bundan sonra başlamıştı. Evvela bu deney akıllı, ilim ve irade sahibi bir insan eliyle yapılıyordu. İkincisi deney için uygun şartlar dizayn edilmişti. Yani mesele tesadüfün elinden tamamen kurtarılmış bir vaziyetedir.

Üçüncüsü canlılıkta 20 farklı amino asit görev yapıyor. Bu deney ise, her amino asit için başarılı olamıyor sadece birkaç aminoasitin yapılabildiği iddia ediliyor. Üstelik her amino asit farklı bir deney ortamı ve şartları gerektiriyor.

Dördüncüsü: Hadi tüm bu zorlukların üstesinden gelindiğini farz edelim. Yani tüm aminoasit çeşitlerinin başarılı bir şekilde atmosferik şartlarda yapılabildiğini ve her birisinden nekadar gerekiyorsa o kadar bulunduğunu farz edelim. Mesele yine bitmiş değildir. Çünkü görev yapabilen bir protein için, bu amino asitlerin belirli bir sıralama ve düzene göre bir araya gelmesi gerekiyor. Bir amio asitin bile sırası değişse protein aminoasit yığını olmaktan başka bir şeye yaramıyor. Örneğin hemoglobin proteini, 4 farklı aminoasit zincirinin taşıdığı toplam 564

aminoasitten oluşturulmuştur. Sadece β zincirinin 6. pozisyonunda ki bir amino asit yerine farklı bir aminoasit geldiğinde akdeniz anemisi dediğimiz genetik hastalık meydana geliyor ve kan hücresinin şekli bozulup ciddi rahatsızlıkların ortaya çıkmasına sebep oluyor [10].

Bir hemoglobin proteinin kendi kendine veya tesadüfen oluşma ihtimali, basit bir logaritmik hesapla (reaksiyonlarla ilgili tüm şartların sağlandığı takdirde ki, bununda hesaba katılması gerekiyor ama biz onu hesaba katmasak bile) $20^{564} = 10^{1128}$ yani 10'un yanına bin yüz yirmisekiz tane sıfır koyduğunuz takdirde elde edeceğimiz sayıda bir ihtimaldir. Bir hücrede 20.000 çeşit protein olduğuna göre her protein için bu ihtimalleri teker teker hesaplamak ve toplamından oluşacak bir ihtimal hesabına inanmak gerekiyordu.

Bilim dünyası 10 üzeri 50'nin üstünü imkansız kabul ederken, her nedense bu hesaba göre 10 üzeri milyarları bulan bu ihtimallere sıkı sıkıya sarılmakta tereddüt bile etmiyordu. Bağnazlığın da bu kadarı pes dedirtti.

Ama bu rüyalar DNA'nın keşfedilmesi ile bir anda sona erdi. Artık proteinlerin tesadüfi ihtimallerle ortaya çıkmadığı, aksine genetik şifrelerle düzenli bir şekilde DNA'da kodlandığı gerçeği gün gibi aşikar olmuştu. Aslında bu keşif, evrim görüşünün geçerliliğini tamamen ortadan kaldırması ve tartışmaları bitirmesi gerekiyordu. Zira artık tesadüflerin devri sona ermiş, canlılıkta her şeyin belli bir plan ve programa göre tasarlandığı hakikati ispatlanmıştı. Lakin maalesef öyle olmadı. Çünkü evrim görüşüde evrim geçirdi! Artık modern çağın bu yeni inanç sisteminin kendisini güncellemesi gerekiyordu. Öylede oldu. "Önce DNA Hipotezi" adı altında yeni hayaller kurmaya başladılar. Evrimi DNA üzerine inşa etmeye başladılar. Onlara göre tesadüfen ilk oluşan şey artık protein değil DNA olmalıydı. Bunun üzerine bir sürü masal söylenegeldi [11].

Ancak DNA'nın sırları açığa çıktıkça hayaller suya düştü ve masallar imkansıza dönüştü. İsterseniz bu çöküşü bir evrimcinin ağzından dinleyelim:

"Önce-DNA Hipotezi'ne göre, DNA tam olarak açıklanamayan ancak temel kimyasal tepkimeler dahilinde, doğal fiziksel etki-tepki kuvvetlerine göre, bu şekilde sarmal bir halde üretilmiş ve sonrasında, yine yapısı gereği RNA sentezleyerek görevini sürdürmüştür. Ancak bu hipotezin, pek çok açığı bulunmaktadır. Bunların en önemlisi de, DNA'nın bir ***katalizör*** *yani kimyasal tepkimelerin aktivasyon enerjisinin düşürücü (tepkimeyi hızlandırıcı) etkiye sahip kimyasal özelliği bulunmamasıdır. Bu da, bu kadar kompleks ve büyük moleküllerin oluşabilme ihtimalini çok düşürmektedir. Çünkü, katalizör olan bir ortamda birkaç saniyede gerçekleşecek bir tepkime, katalizör olmadığında günler, haftalar, yıllar ve hatta yüzlerce, binlerce yıl alabilmektedir. Önce-DNA Hipotezi savunucuları, ilk canlının oluştuğu ortam koşullarını katalize edici bir faktör*

olarak ileri sürseler ve bu şekilde bu karşı-tezi çürütmeye çalışsalar da, yaptıkları açıklamalar bilimsel açıdan pek de tatmin edici değildir. " [12]

Tabii bu arkadaş sadece olaya katalizör noktasından yaklaşmış. Halbuki olayın bir de genetik harfler (bazlar), onların dizilimi ve kombinasyonunu dahil ettiğimiz vakit iş gerçekten büyük bir çıkmaza sürükleniyordu. İsterseniz hesaplayalım;

Evrimci görüşün Basit olarak nitelendirdiği bir bakteride 600.000 civarında baz çifti (CG, TA gibi) bulunur. Bu zincirin tesadüfen oluşma ihtimali $4^{600.000}$ 'de birdir. Yani imkansızdır. Tabii DNA'nın kendi kendine oluşma ihtimali bu kadar zor olmasının yanında düzenli bir protein oluşturması bile imkansızdır. Zira Orta büyüklükteki bir protein molekülü, yaklaşık 300-350 amino asit ihtiva eder. DNA'da her üç baz bir aminoasiti kodladığından dolayı, bunu kontrol eden DNA zincirinde ise, yaklaşık 1000 baz bulunması gerekecektir. Bir DNA zincirinde dört çeşit baz bulunduğu hatırlanırsa, 1000 bazlık bir dizi, 4^{1000} farklı şekilde olabilecektir. Küçük bir logaritma hesabıyla bulunan bu rakam ise, aklın kavrama sınırının çok ötesindedir.

İşin daha vahim kısmı ise proteinlerin ve DNA'nın birbirlerine bağımlı olma paradoksudur. Yani; DNA, yalnız protein yapısındaki bir takım enzimlerin katalizörlüğünde üretilip kopyalanabilmektedir. Bu proteinlerin sentezi de ancak DNA'daki bilgiler doğrultusunda gerçekleşebilmektedir. Her ikisi de birbirine bağımlı olduğundan, DNA'nın meydana gelebilmesi için ikisinin de aynı anda mevcut olmaları gerekmektedir. Bu keşifler ve içerisinden çıkılamayan bu paradoks bile evrimin sonunu getirmesi gerekirken, bu inanç tarzının demogojik ustaları tarafından bu hipotezde evrimleştirilmiş ve artık materyalist toplumlar "Önce RNA Hipotezi" uykusuna daldırılmışlardır.

Bu hipotezin ortaya çıkmasına neden olan buluşlar ise bazı RNA'ların bir enzim gibi çalışabildiği ribozimler ve normalde DNA'dan RNA'ya, ondan da proteine şeklindeki rutin işleyişin, ters istikamette yani RNA'dan DNA'ya, ordan da proteine şeklinde yürümesi istisnasını teşkil eden retrovirüsler olmuştur. Onlara göre; ***"Önce-RNA Hipotezi*** *dahilinde, ilk oluşan molekül bir ribozimdir (bir tip RNA'dır) ve bu enzim doğal süreçlerle milyonlarca yıllık bir deneme-yanılma ve seçilim süreci sonucunda oluşmuştur, sonrasında kendisini üreterek hızla çoğalmıştır. Bu basit RNA, ilkin canlılarda genetik ve düzenleyici materyal rolünü görmeye başlamış, böylece koaservat içerisindeki kimyasal bütün tepkimeleri koordine edecek olan molekül oluşmaya başlamıştır. Sonrasında bu enzim-RNA yapısı, kimyasal evrim süreci içerisinde bildiğimiz RNA'ya daha da benzeyen bir hal almıştır ve buradan da* **geri-transkripsiyon** *denen ve "merkezi dogma"nın hatalı olduğunu gösteren tepkime sayesinde (retrovirüsleri hatırlayınız) RNA'dan DNA üretilebilmiştir.* ***Ribozim kimyasal yapısından ötürü, ortamda kendisini***

oluşturacak olan nükleotitler bulunduğu sürece, kendi kendisini üretme tepkimesini tetikleyecek bir yapıdadır."[12,13]

İşte evrimcilerin ne kadar çaresiz kaldıklarının ve buldukları en küçük bir işarete dahi nasıl kuvvetli bir delil gibi yapıştıklarının en bariz örneği bu olsa gerek. Hâlbuki yukarıdaki paragraf bir sürü yalanın birleştiği tam bir aldatma hikayesidir.

Hani derler ya adamın biri içinde olduğu mecliste anlatmaya başlamış:

"Hazreti İsa eline kılıcını aldı, kızını yatırdı, tam kesecek gökten bir öküz indi, o gün de Ramazan bayramı oldu" diye. Güya Kurban Bayramını anlatıyor. İşte yukardaki paragraf ta tıpkı bunun gibi bir sürü hezeyanlarla dolu.

Evvela RNA genetik materyal içerisinde en kararsız olanıdır. Hücre dışında oldukça kararsızdır ve sıcaklık bile değişse hemen paramparça oluverir. Kaldı ki hücre içerisinde de yine aynı hassasiyete sahiptir ve deneylerde RNA bozunmasın diye bir hayli zahmete girer ve oldukça extrem şartlar hazırlarız. RNA'nın, tesadüfler sonucu vücut sahasına çıktığını kabul etsek bile (ki bu dahi en basit bir RNA için $1/4^{30}$ yani kentrilyonda birlik bir ihtimal). Ancak bu kadar kararsız bir bileşiğin bir saat kadar bile atmosferik şartlarda kendi başına bulunması imkânsızken *milyonlarca yıllık bir deneme-yanılma ve seçilim süreci*'ne nasıl tahammül etmiştir?

İkincisi; bu ribozimler tek başına RNA'dan oluşmuş yapılar değildir. Proteinle beraber çalışırlar. Hatta ribozimleri keşfedenler ve insaflı bilim adamları bunları ribonükleoproteinler olarak adlandırıyorlar. Ayrıca şu ana kadar yapılan deneylerin hiçbirinde bir ribozomun, protein olmadan tek başına kendini üretebildiği veya DNA'ya dönüşebildiği gösterilebilmiş değil. RNA'nın üretilmesi içinde yine bir protein olan RNA polimeraz enzimleri ve diğer enzimler gerekiyor. Yani DNA'daki paradoks aynen RNA'da da karşımıza çıkıyor. RNA proteinsiz, protein ise RNA'sız vücuda gelemez öyle ise ikisi birlikte varlık sahasına çıkmış olmak zorundadır.

Gelelim retrovirüs meselesine, bilimsel verilerin ifade ettiğine göre; "Virüsler canlı bir organizma dışında devamlılıklarını sürdüremezler. Bir diğer deyişle hayatlarını ancak bulaştıkları hücreler sayesinde devam ettirebilirler. Çünkü hayat ve üreme için gerekli materyalleri üretecek mekanizma ve ekipmanları yoktur ve ancak konuk oldukları canlı hücreleri kullanarak çoğalabilirler. Bir Retro virüs hücreye girdikten sonra "ters transkriptaz" adı verilen bir enzimle önceki genetik materyalleri olan RNA'dan DNA sentezler. Sentezlenen DNA ise diğer bir virüs enzimi olan integraz sayesinde hücrenin DNA'sına eklenir. Hücre kendi DNA'sı ile virüsün DNA'sını ayırt edemez, bundan dolayı onun kodladığı proteinleri de kendi proteinleriymiş gibi üretmeye başlar." Yani virusler de dahil olmak üzere RNA'dan proteinsiz bir şekilde DNA'ya dönüşüm mümkün değildir. Yine aynı paradoks; RNA proteinsiz, protein RNA'sız olamaz. Öyle ise her ikisi beraber var olmuş olması gerekmektedir. Dolayısıyla bir virusün, başka bir canlı hücre olmadan, kendi başına çoğalması bile mümkün değilken, onun bütün canlılığın başlangıcı olabileceğine ihtimal vermek oldukça büyük bir akıl tutulması olsa gerektir [14].

Sonuç olarak; bu tartışmalardan da anlaşılacağı üzere evrimcilerin dayandıkları temeller bilimsel çalışmalar geliştikçe yıkılmış ve onlar her seferinde başka bir yol arayışına sürüklenmişlerdir. Onlarda değişmeyen tek görüş evrimin bilimsel olduğu yanılgısıdır. Düşünsenize bilim her seferinde onların dayanaklarını çürütüyor ve onlar hala bilimsel olduklarına inanıyorlar. Bu ise alanında ustalaşmış evrimcilerin bilimsel verileri demogojik yöntemlerle çarpıtmasından kaynaklanmaktadır. Bu öylesine büyük bir demogoji ustalığıdır ki; yukarıda evrim ağacı sitesinden alıntılanan metinden de anlaşılacağı üzere, aslında aleyhlerine delil olan verileri lehlerineymiş gibi gösterebiliyorlar. Meseleye yüzeysel bakan ve sorgulama kültüründen yoksun bir takım insanlarda bu sözler bir bilim adamının ağzından veya kaleminden çıkıyor diye şartsız teslim oluyorlar.

Kaynaklar

1. "http://www.luggat.com//tahakkümi/1/1"

2.Ferit, U. S. L. U. "Bilimselliğin kriteri ve sınırları problemi-bilim, bilim olmayan ve sahte bilim." *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10.19 (2011): 5-35.

3. Salter, John William. *A monograph of the British trilobites from the Cambrian, Silurian, and Devonian formations*. Cambridge University Press, 2015.

4. Charles Darwin, The Origin of species. S. 179.

5. K. Takım, Kiraz yaprağı ekstraktlarının antioksidan kapasitesinin ve oksidatif DNA hasarı üzerine etkisinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Malatya 2010.

6. M. Uysal, *Serbest radikaller, lipit peroksidleri organizmada prooksidan antioksadan dengeyi etkileyen koşullar*, Klinik Gelişim, 11: (1998) 336-341,

7. Ames, B.N., Shigenaga, M.K., Hagen, T.M.: Oxidants, antioxidants, and the degenerative diseases of aging. Proceding of the National Academy of Science, 1993; 90: 7915–7922.

8. U. Mercan, *Toksikolojide serbest radikallerin önemi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veterinerlik Fakültesi Dergisi, 15: (2004) 91-96.

9. POLAT, Ali, and Kanada Ontario. "Yerküre üzerindeki yaşamın kökenine ve evrimine jeolojik bir bakış açısı."

10. DİNÇOL, Günçağ. "Thalassemia (Talassemi)." *Turkiye Klinikleri Journal of Hematology* 2.2 (2004): 144-152.

11. Güçlü, Selen, et al. "Evrimin Moleküler İzleri Ve Kanıtları Evrimin Moleküler Kanıtları Molecular Traces And Evıdences Of Evolutıon."

12."http://evrimagaci.org/article/tr/abiyogenez-4-ilk-dna-nasil-olustu-retrovirusler-once-rna-hipotezi-ve-rna-dunyasi-kurami"

13. Bahri Karaçay, "DNA'mızdaki Virüs Fosilleri" Bilim ve Teknik Haziran 2009.

14. Frank B. Salisbury, Doubts about the Modern Synthetic Theory of Evolution, s. 336

Evrim Görüşünde Temel Yanılgılar-2

KAVRAM KARMAŞASI, ADAPTASYON/MUTASYON VE EVRİM ÇATIŞMASI

Dr. Öğr. Üyesi Kasım TAKIM
Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Biyokimya A. B. D, Şanlıurfa.
kasimtakim@harran.edu.tr

Özet

Bu çalışmada; günümüz bilim, fikir ve inanç hayatı üzerinde ciddi etkiler bırakmış olan evrimci görüşe eleştirel bir yaklaşım sergilenmiştir. Bu yaklaşım; mantıksal akıl yürütme ve matematiksel biyokimya teknikleri ihtiva eden bir antitez niteliğindedir. Kavram karmaşası, metinlerin ve durumların analiz ve yorumlanmasında karşılaşılan en büyük problemlerden biridir. Evrim kavramı; pekçok kavram kargaşası barındıran bir kavramlar bütünü haline gelmiştir. Bu çalışmada; tekamül, tegayyür (başkalaşma), tesadüf, mutasyon ve adaptasyon kavramları derinlemesine analiz edilmiştir. Evrimci yaklaşımda, birbirleriyle yanyana gelmesi asla mümkün olmayan; tesadüf ve tekamül kavramları beraber kullanılıp, aslında tegayyür kavramının ispatlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Tekamül ve tegayyür kâinatta var olan en önemli kanunlar olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Ancak belli bir maksat için beraber veya birbirlerinin yerine kullanıldıklarında, evrimleşme gibi kâinatta hiç örneğine rastlanılmayan yeni bir kavram ortaya çıkartılmıştır. Bu yeni kavramı tahkim ve tespit etmek üzere, canlılıktaki çeşitliliği izah etmek için; ‘’*Mutasyonlar sonucu geliştirilen adaptasyondur*’’ denilmiş ve yine ayrı ayrı oldukları zaman kâinatta pek çok örneği bulunan, ancak beraber oldukları hiçbir örneğe rastlanılamayan yeni bir kavram karmaşası daha teşkil edildiği tespit edilmiştir. Günümüzde evrimleşme kavramını izah etmek için kullanılan mutasyon ve adaptasyon kavramlarının aslında evrimle çatıştıkları ve aleyhine delil oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adaptasyon, Evrim, Kavram, Mutasyon,Tekamül.

Basic Misconceptions in the View of Evolution-II; Concept Confusion, Adaptation / Mutation and Evolutionary Conflict

Abstract

In this study; today's science, ideas and beliefs have shown a critical approach to the evolutionist view that has had a profound impact on life.This approach is an antithesis which logical reasoning and mathematical biochemistry techniques including. Concept clutter is one of the biggest problems in analyzing and interpreting texts and situations.The concept of evolution; many concepts have become a collection of concepts that contain confusion.In this study; the concepts of developing, transformation, coincidence, mutation and adaptation have been analyzed in depth.In the evolutionist approach, it is never possible for each other to come together; it is seen that the concepts of coincidence and evolution are used together and in fact, the concept of transformationis tried to be proved.It is indisputable truth that and transformationare the most important laws in the universe. However, when they are used together for a certain purpose or in place of each other, a new concept has been uncovered in the universe such as evolution.It is an indisputable fact that the most important laws that exist in the universe are transformation and developing.However, when they are used together for a certain purpose or in place of each other, a new concept has been uncovered in the universe such as evolution.In order to reinforce this new concept, in order to explain the diversity of life; " Mutations are the result of adaptation developed ".It has been found that when they are separate, there is a new complexity of concepts, many examples of which are found in the universe, but no examples are found.Nowadays, it is used to explain the concept of evolution; the concepts of mutation and adaptation are actually clashing with evolution and are evidence against it.

Keywords: Adaptation, Concept, Evolution, Developing, Mutation.

Giriş

Bir mana bir çok kavram ile ifade edilebildiği gibi, bir kavram da pekçok manalar ihtiva edebilmektedir. Fakat oldukça önemli bir nokta vardır ki; kavramlar bazen birbirlerinin yerine kullanılıp anlam kargaşasına neden olabilmektedirler. Anlam kargaşası dahi, bilimsel çalışmalar ve inanç değerleri üzerinde ciddi manada tartışmalara neden olup, kendisine mensup toplulukları birbirine karşı saldırgan bir hale getirecek boyutlara ulaşabilmektedir. Nitekim evrim, kavram olarak belirli bir manayı ifade ediyor olsa da, birçok kavramın bir bütünü olduğu ve birçok kavramın da yerine kullanıldığı için, neticeleri itibariyle bilim dünyasını ciddi manada etkilemiş, inançlar üzerinde dezenformatik etkiler bırakmış ve toplumları dünya savaşlarına itecek kadar tehlikeli noktalara ulaştırmıştır.

Elbette dünya savaşlarının evrimciler ve onların karşıtları arasında çıktığını iddia etmiyoruz. Ancak kavram karmaşası dolayısıyla evrim, tekamül kavramı ile karıştırılmış ve tekamül etmiş üstün ve ari ırklar fikrini doğurduğu için, emperyalist hegemonya yarışlarını tetiklemiş, netice itibariyle savaşlara sebep olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın sebebi olan Nazilerin ari ırk ideolojisi, 40-50 milyon insanın ölümüyle sonuçlanmıştır [1].

Ayrıca doğal selleksiyon gibi uydurma kavramları dahi içinde barındırdığı ve *"Güçlü olanın ayakta kalıp, zayıf olanın yok olmaya mahkum olacağı"* fikrini aşılayıp, güçlü olan toplumların zayıf gördükleri toplumları ezmesini ve sömürmesini meşru görüp, zulmü alkışlamış ve katliamlara meşru zemin hazırlamıştır[2].

Avrupanın 200 yıllık maddi terakkiyatının bir kaç yılda mahvolmasına ve insanlarının bencilleşip, canavarlara dönüşmesine sebep olmuştur. Hatta bu yönüyle dünya barışının önünde halen ciddi bir engel olmaya devam etmektedir.

Evrim kavramındaki anlam kamaşası da bilim, inançlar ve kültürel değerler üzerinde ciddi etkiler bırakmıştır. Zira bilimin materyalist bir yaklaşımla anlatılmasına sebep olduğu için, kainat kitabının ne anlam ifade ettiğinden daha çok, nasıl oluştuğu ve harflerin fiziksel, kimyasal ve matematiksel münasebetleriyle meşgul olmuş, meselenin felsefi yönünün araştırılması noktasında ciddi bir engel teşkil etmiştir.

Nitekim bu gün eğer bilim dünyası bu kadar maddî terakki ile beraber insanlığın saadetine katkı sunabilecek bir yaklaşım getiremiyor ve Heraklit, Aristo ve Platon'un felsefesinden daha iyi bir felsefe üretemiyorsa, bunda evrimci görüş ve materyalist akımın ciddi bir rolü olsa gerektir [3].

Materyal Metot ve Tartışma

A-Karmaşa Kuramları

1.Esas: Kavram Karmaşaları

2. Esas: Sathi Nazar (Yüzeysel Bakış) Karmaşası

B-Çatışma Kuramları

1. Veri: Adaptasyon ve Evrim Çatışması
2. Veri: Mutasyonlar ve Evrim Çatışması

1. Esas: Kavram Karmaşaları

Kavram; nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini içine alan ve onları bir ortak isim altında toplayan genel ifadelere denir. Kavramlar aynı zamanda, bir şey üzerinde birçok ayrı algıları kaplayan genel bir düşünce olduğu için farklı

kesimlerce, bir kavram farklı algılar oluşturup karmaşaya neden olabilmektedir [4].

İlm-i mantıkta bir kavrama daha önce hangi mana yüklenmişse, sonrasında da kavramın, o mana ile devam etmesi gerektiği esası vardır [5]. Toplumun geneli tarafından belirli bir mana ile kabul görmüş bir kavrama, farklı bir mana yüklemeye çalışmak; ya cehaletten ya da kavramı maksadına alet etmeye çalışmaktan kaynaklanmaktadır. Evrim kavramına şimdiye kadar yaklaşık 30 farklı anlam yüklenmiş olduğundan, bu kavrama ait bir hayli fazla kavram karmaşası yaşanmaktadır. Bu bölümde evrim ile karıştırılan kavramlar, karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılacaktır.

Evrim kavramı; Tekâmül (mükemmelleşme), tebeddül (değişme), tehavvül (hal değiştirme), tegayyür (başkalaşma), tesadüf, tehalüf (farklılaşma), kendi kendine teşekkül, mutasyon, adaptasyon (uyum sağlama) ve seleksiyon (elenme) kavramlarını içine alan, çoğu zaman yanlışlıkla bu kavramlardan sadece biri veya birkaçının yerine kullanılan ve genel olarak bir türün veya bir durumun başka bir türe veya duruma dönüşmesini ve değişmesini anlatan kavramlar bütünüdür. Dolayısıyla yukarıda ifade edilen on kavramdan sadece biri ile evrim kavramını açıklamaya çalışmak veya kâinatta kanun şeklinde cereyan eden bazı kavramların herhangi birisini evrime örnek olarak göstermek, kavram karmaşasına yol açan, ya da kavram kargaşasından kaynaklanan en önemli hususların başında gelmektedir.

Evrim kavramı ile en çok karıştırılan kavram **tekamüldür**. Hatta daha evrim kavramı ifade edilmezden evvel bazı felsefeciler, ki buna İbn-i Haldun gibi bir kısım islam filozofları da dahil olmak üzere, âlemin ve canlıların tekamül yolu ile teşekkül ettiğine inanmışlardır. Hatta İbn-i Haldun'un tekamül nazariyesinin ingilizceye tercüme edildiği zaman ile Darwinin ortaya çıktığı zamanın birbirine tevafuk etmesi, Darwin'in evrim görüşünde İbn-i Haldun'dan etkilenmiş olabileceğini akla getirmektedir. Bu kavram da eskiden beri tebeddül kavramı ile karıştırılmıştır. Tekâmül; ham olan bir şeyin olgunlaşması, eksik olanın tamamlanması, basit olanın mükemmelleşmesi, program ve taslak halinde olanın hakikatini ortaya çıkarmak üzere vücut bulması ve zayıf olanın güçlenerek kemale ermesi gibi anlamları ifade eder ve kâinatta en çok karşılaştığımız ve hal-i hazırda da etkisinde olduğumuz kanundur.

Tebeddül ise; bir şeyin başka bir şeyle, bir konumun başka bir konumla, bir durumun başka bir durumla ve bir öncekinin bir sonrakisi ile değiştirilmesidir. Bu dahi kâinatta cari en önemli kanunlardan birisidir. Cehl-i mürekkep (çift katlı cehalet); kişinin bidiğini zan edip bilmediğini de bilmemesi ile oluşan cehalettir ki, çoğu zaman iki farklı ilim veya iki farklı kanun birleştirilince ortaya çıkar. Kişi

kendini ilmin en yüksek şahikasında zanneder lakin bilmez ki cehaletin en dibine vurmuştur. İşte tekamül kanunu ile tebeddül kanunu birleştirilince, evrim kavramı ortaya çıkmış ve pek çoklarını dahi; "*Biliyorum! buldum*!" diye cehalet derelerinde yüzdürmüştür.

Şimdi bu kavram karmaşasını kainattan örneklerle anlamaya çalışalım. Söz konusu varlıklar âlemi olunca, bu meseleye de onun ilk çekirdeği olan hidrojen ile başlamak gerekiyor. Modern fiziğe göre; bütün elementler hidrojen atomundan oluşturulmuştur. Örneğin iki hidrojenin birleştirilmesiyle döteryum ve ona bir hidrojen eklenmesiyle de karbon atomu oluşturulur. Peki bir hidrojenden başka bir elementin oluşturulması;

-Hidrojenin tekamülü müdür?

-Hidrojenin tebeddülü, tehavvülü veya tegayyürü müdür?

-Hidrojenin evrimleşmesi midir?

-Bu dönüşüm bir terakki midir? yoksa tedenni midir?

Şimdi bu sorulara öncelikle kavramları iyice netleştirdikten sonra cevap arayalım. Öncelikle evrim; evolution kelimesinin karşılığı olup, gelişme, değişme, dönüşme ve uyum sağlama gibi anlamların tümünü kapsayabilen bir kavramdır. Dünya literatüründe daha çok; bir varlığın, çevresel şartların etkisiyle, kendisinden daha kompleks başka bir üst varlığa dönüşmesi ve başka bir ortama adapte olunması olarak ifade edilmektedir. Eğer hidrojenin karbona dönüşümüne bu bir terakkidir ya da tekamüldür diyecek olursak, karbonun hidrojenden daha üst düzey bir yapıya sahip olduğunu iddia etmemiz ve karbonun hidrojenden daha mükemmel, daha olgun ve işlevsel olduğunu da kabul etmemiz gerekecektir. Halbuki böyle bir kabul hidrojeni tanımamanın yansıması olmaktan başka bir şey değildir. Zira hidrojen bütün elementlere dönüşebilir ancak karbon böyle bir özelliğe sahip değildir. Elbette karbon atomununda kendine ait ve hidrojen atomunda bulunmayan harika özellikleri mevcuttur.

Ancak herbirisini kendi bağlamında değerlendirmek gerekmektedir. Birini diğerinden ayıran tek fark birbirlerinden farklı olmalarıdır. Herbirinin ayrı ayrı ve güzel özellikleri mevcut olmakla birlikte, aralarında üstünlük ve gelişmişlik mevzu bahis değildir. Yani birbiriyle kıyaslamak anlamsızdır. Dolayısıyla cevap terakki ve tekamül değildir.

Tebeddül ve tehavvül bir varlığın veya durumun başka bir varlığa veya başka bir hale dönüşmesini ifade eder. Hidrojenin karbona dönüşmesi tam da bu iki kelime ile özetlenebilmektedir ki; bunlar kâinatta en çok karşılaştığımız kanunların başında gelmektedir. Nitekim yer küremiz ateş kütlesi iken, bu ateşin bir kısmı taşa dönüştürülmüş, taş tabakası toprağa tebdil edilmiş ve böylece

canlıların yaşamasına elverişli bir hale getirilmiştir. Bu harekette tıpkı hidrojenden karbona olan değişim gibi bir tebeddül ve tehavvül hareketidir.

Şimdi de yüksek organizasyonlu bir kök hücreyi ele alalım. Modern tıp ve moleküler biyolojiden biliyoruz ki; tüm farklı doku hücreleri bu kök hücrelerden oluşturulmaktadır. Bir kök hücrenin karaciğer hücresine dönüştürülmesi; evrim midir? tekamül müdür? tebeddül ve tehavvül müdür? Moleküler biyolojiden biliyoruz ki buradaki olay sadece bir tebeddül ve tehavvüldür. Zira her kök hücrenin diğer bütün doku hücrelerine dönüşme potansiyeli vardır. O kök hücre hangi doku hücresine dönüşmesi gerekiyorsa ona tebdil edilmektedir. Kök hücrenin genetik materyalinde herhangi bir artma, azalma ya da mutasyon gerçekleşmemektedir. Böyle olsaydı bu olaya evrimleşme diyebilirdik. Ancak o kök hücre hangi doku hücresine dönüştürülecekse, o doku ile ilgili gen bölgeleri çalışır ve diğer bölgeler baskılanarak kök hücrenin ilgili doku hücresine dönüşüm sağlanır.

Yani bu bir evrim değildir. Tekamül de değildir. Zira karaciğer hücresinin kök hücreden daha mükemmel ve üstün olduğunu akıl ve ilim sahibi hiçbir kimse iddia edemez. Bu olsa olsa bir tebeddül ve tehavvüldür.

Şimdi tüm bu ifade edilen hakikatleri nazara alarak ilk hücrenin ve farklı türlerin hücrelerinin oluşturulmasına bakalım: Burada üç yol karşımıza çıkmaktadır;

1.Yol: Tıpkı şu anda doku hücrelerinin farklılaşmasında olduğu gibi, bir hücre varlık sahasına çıkartıldı ve diğer türlerin hücreleri bu hücrenin tebeddül ve tehavvülü ile oluşturuldu.

2.Yol: Her türün ilk hücreleri veya kendileri ayrı ayrı var edildi.

3.Yol: Balçıkta bulunan karbon, azot ve atmosferde bulunan hidrojen ve oksijen güneş ışığının maharetli etkisiyle bir araya gelerek amino asitleri oluşturdu, onların da canı sıkılıp tek başına duramadı, bir araya gelerek proteinleri oluşturdu ve bunlar da bari bir işe yarayalım deyip çoğalarak ilk hücreyi meydana getirdi, ilk hücrede çevresel etkenler sonucu mutasyonlar geçirip evrimleşerek diğer hücreleri oluşturdu vs.

Şimdi de farklı türlerin oluşmasına bu bakış açılarıyla bakmaya çalışalım. Evrimcilerin iddia ettiğine göre ilk yüksek organizasyonlu canlılar suda yaşayanlardı ve bunlar daha kompleks ve daha yüksek organizasyonlu hem suda hem de karada yaşayan canlılara, onlarda zamanla sadece karada yaşayabilen canlılara evrimleşti. Yani prokaryotik bir canlı ökaryotik diğer bir canlıya, o dahi basit bir balığa, o dahi daha gelişmiş bir balığa o ise su aygırlarına, bunlar ise diğer canlılara ve en son insanlara dönüştü.

Halbuki balık, su aygırı, maymun ve insan gibi canlıların herbiri kendi bulundukları sahalarda harika özelliklerle donatılmış, farklı özellik ve güzelliklere sahip türlerdir. Bu canlıları birbirleriyle kıyaslamak, birine diğerinden daha üst düzeyde ve daha mükemmel demek; izafi ve öznel bir değerlendirmenin ötesine geçemeyen bir yanılgıdan başka bir şey değildir. Evvela eğer gerçekten de balıktan su aygırına bir dönüşüm olsaydı, buna evrim ve tekamül değil, olsa olsa tebeddül (başkalaşma) dememiz gerekirdi. Zira bir yunus balığının su aygırından daha basit bir canlı olduğunu iddia etmek yunusları bile üstümüze güldürecek bir hezeyandan ibarettir. Dolayısıyla mesele basitlik ve gelişmişlik noktasıyla izah edilemeyeceğinden buna evrim ve tekamül denilemez. Gerçekte var olsaydı tebeddül denilmesi lazım gelirdi. Bunun içinde böyle bir tebeddülün hal-i hazır laboratuvar şartlarında yapılabiliyor olması gerekirdi ki, bilimsel bir zemine otursun ve gerçekliğini ispatlamış olabilsin.

İşte evrimi kabul etmek, bu kanunları birbirleri ile iltibas etmek (karıştırma) ve tüm kanunların bir canlıda birlikte cereyan ettiğini kabul etmek anlamına gelmektedir. Yani tekamül deyip, aslında tebeddülü kast etmek gibi bir aldatmaca yoluna gitmek ve bir canlıda hem tesadüf, hem de tekamül gibi birbirine zıt iki kavramı birleştirmeyi gerekli kılmaktadır. Öyle ise evvela kavramları iyi otutturmalı ve gelişmişlik gibi ön kabullerden sıyrılarak meseleyi yeniden mütalaa etmeliyiz. İşte o zaman hakikat güneşine mani olan en karanlık perdeleri açmaya başlamış oluruz.

2. Esas: Sathi Nazar (Yüzeysel Bakış) **Karmaşası**

Sath-i nazar; bir şeye yüzeysel olarak bakmak, yani derinlemesine bakamamak, muhteva ve manasına nüfuz edememek, her yönünü ihata edememekten kaynaklanan ve çoğunlukla o şey hakkında yanlış hükümler verilmesine sebep olan bir bakıştır. Bu bakış, kişiye uzaktan baktırmak suretiyle en imkânsız şeyleri mümkün ve en uzak bir şeyi dahi yakın olarak gördürebilmektedir. Mesela, uzaktan bakılınca dağların ufku, yıldızlarla birleşik gibi görünür ancak aralarında milyonlarca kilometrelik bir mesafe vardır. Bu görüntü insanın gözünü yanıltabilir, ancak akıl gözüyle aradaki mesafe bilinir ve bulunur.

Şimdi canlılar içerisinde insana, fiziksel görünüm ve genetiksel dizilim açısından en çok benzeyen varlıklar şempanzelerdir. Evet % 86-96'lık bir benzerlikten bahsediyoruz [6]. Yani en iyimser hesapla bile fark % 4'tür. Ne kadar küçük bir fark ve ne kadar büyük bir benzerlik değil mi? Bu benzerlik dolayısıyla insan neden şempanzeden gelmiş olmasın ki dedirtiyor. Fakat burada % 96; yüzün doksan altısı, % 4 dahi; yüzün dördü olarak algılandığı için böyle bir ihtimal akla

yakın görünüyor. Halbuki meseleye daha derinlemesine baktığımızda işlerin hiçte öyle kolay olmayacağı ortaya çıkıyor.

Evet insan genom projesinden biliyoruz ki; insan genomunda yaklaşık 3 milyar nükleotid (genetik harf) var [7]. Dolayısıyla %4'lük fark yaklaşık 120.000.000,00 (yüz yirmi milyon) harfe tekabül ediyor. Bu kadar harf ise, Kur'an gibi 400 adet kitabın toplam harflerine denk geliyor. Meseleye 100'ün dördü olarak baktığımız da iş o kadarda zor değildi, halbuki meseleye 3 milyarın 120 milyonu olarak baktığımız vakit, nasıl bir imkansızlığı kabul etmek durumunda kaldığımızı fark ediyoruz. Yani insanın şempanzeden evrimleştiğini kabul etmek, Kur'an büyüklüğünde 400 tane anlamlı ve hikmetli kitabın kendi kendine, tesadüfen veya mutasyonlarla yazılabileceğini kabul etmekle aynı anlama geliyor.

Çatışma Kuramları

1. Veri: Adaptasyon ve Evrim Çatışması

Evrimci görüş yüzeysel bakışta o kadar ileri gitmiş ve kavram karmaşasında öyle bir dereceye gelmiş ki, daha sonra genetik yazılımdan dolayı farklı oldukları anlaşılacak olan türler arasındaki çeşitliliğe, ilk başta çevre etmenlerinin sebep olduğuna inanmış, birbirine görünüm itibariyle benzeyen türlerin birbirinden türemiş olduğunu iddia etmiş ve bu iddiasında hala diretmeye devam etmektedir.

Evrimcilerin ikinci üstadı olan Lemarck *''Canlıların çevre şartları sebebiyle kazandıkları özellikleri yeni nesillere aktarabileceğine ve organların uzun süre kullanma sonucu geliştiği ve kullanmama sonucu köreldiğini*' 'iddia ederek evrimcilerdeki adaptasyon kavramını oluşturmuştur [8].

Öyleki insanın ilk başta kuyruklu olduğu, daha sonra bu kuyruğun çevresel etkenler sonucu koptuğu ve yeni nesillerin de artık kuyruksuzlaştığını bile iddia edecek derecede bir ahmaklık derecesine ulaşmışlardır. Buna inanan Weisman farelerde bu iddiayı ispat etmek üzere bir deney yapmış, 20 nesil boyunca ebeveyn farelerin kuyruğunu kesmiş, nesillerini de kuyruksuz olarak beklemiş ama doğan her yeni fare kuyruklu doğmuştur. Yarı ömrünü böylesi bir safsatayı ispatlama çalışmasına adayan bu bilim adamı netice olarak bu iddianın geçersiz olduğunu ispatlamıştır [9].

Elbette bu çalışmaların yapıldığı vakit genetik ilmi gelişmemişti ve bu insanların böyle yanlış bir vehme kapılmış olmalarına bir anlam verilebilirdi. Lakin genetik ilmi inkişaf ettikten sonra yani; canlılıkta herşeyin önceden tasarlanmış olduğu, türler arası çeşitliliğin genetik farklılıklardan dolayı sağlandığı ve bir canlıdaki bütün aktivitelerin bu plan ve program üzerine gerçekleştirildiği bilgisi aşikar olduktan sonra bu iddialarında direten insanlara anlam vermek gerçekten zordu. Ancak onlar her zaman olduğu gibi yine evrimi

evrimleştirip mutasyon denilen yeni genetik bir eyleme sarılmaya başladılar. Yani onlar adaptasyon kavramını artık mutasyonlarla izah etme gayreti içerisine girmeye başladılar.

2. Veri: Mutasyonlar ve Evrim Çatışması

Mutasyon; gen bölgelerinde çeşitli sebeplerle meydana gelen ve dizilim hatasına neden olan genetik bozukluklara denir. DNA ve RNA'da nükleotid adı verilen ve dört çeşit bazdan ibaret olan genetik harfler harika bir intizam içerisinde sıralanmıştır. Adeta bir kitaptaki kelimelerin harfleri gibi bazen bir harfin yeri değişse veya yerine başka bir harf gelse mananın bozulmasına sebep olduğu gibi (GÖZ-SÖZ-KÖZ), genetik dizilimde meydana gelecek bir veya birkaç harf hatası ileride genetik hastalıkları doğuracak büyük problemlere sebep olmaktadır. Çünkü canlılıkta yapılan her faaliyet bu genetik kodlardaki yazılımlara göre yapılmaktadır. Yazılımdaki yanlışlık üretimde yanlışlık olarak ortaya çıkacaktır. Dikkat ederseniz mutasyon; bozukluk, yanlışlık, düzensizlik ve hata gibi olumsuz kelimelerle eşdeğer ifade etmektedir. Düzensizlikten ve bozukluktan düzgünlük, yanlışlık ve hatadan doğru birşey beklenmez. Ancak bu evrimciler her nasılsa canlılıktaki bu harika düzen ve farklılığı tamamen bu mutasyonlara bağlamışlardır. Onlara göre çevre şartlarının etkisiyle canlıların dokularında meydana gelen mutasyonlar değişikliklere sebep olmuş ve bu değişiklikler nesillerine aktarılmıştır.

Halbuki yapılan pekçok deney gösterdi ki, doku hücreleri içinde gerçekleşen bir mutasyon, kalıtsal olamayacağı için kuşaktan kuşağa aktarılamaz. Bedendeki (somatik) mutasyonlar bu anlamda kalıtsal değildir. Ancak sadece eşey (üreme) hücresi mutasyonları kalıtsaldır ve bir sonraki nesillere aktarılabilir. İşte bu hakikatlere şahit olan evrim görüşü, genetik ilminin inkişafıyla yeni bir evrim daha geçirdi. Mutasyon ve adaptasyon kavramlarına yeni bir kavram daha eklenerek yeniden büyük bir kavram karmaşası daha teşkil edildi. Artık "*Mutasyonlar sonucu gerçekleşen çevreye uyum sağlamanın, kalıtsal olmayanına modifikasyon ve kalıtsal olanına ise adaptasyon*" denmeye başlandı.Türler arası çeşitliliğin ve canlıların bulundukları çevrelerine adaptasyonlarının, genlerinde meydana gelen tesadüfi mutasyonlar, artmalar veya azalmalar sonucu gerçekleşebileceği iddiası artık evrimcilerin en çok sarıldığı konuydu.

Evet böyle bir şey belki teorikte mümkündü. Ancak pratikte böyle olup olmadığı, çalışılıp ispatlanması veya çürütülmesi gereken bir konuydu. Eğer gerçekten böyle bir ihtimal varsa, bu laboratuvar ortamında da test edilebilmeliydi. Mesela eğer gerçekten prokaryotik dedikleri basit bir hücre, ökaryotik dedikleri yüksek organizasyonlu bir hücreye, geçirdiği mutasyonlar sonucu evrimleşmiş olsaydı, bu laboratuvarda da yapılabilirdi. Zira teknoloji bir hayli ilerlemiş ve mutasyon oluşturma ve adaptosyona uygun ortam hazırlama da dahil her konuda evrimcilere pekçok imkanlar tanımıştı. Ancak böyle bir düzensizlikten bu kadar yüksek organizasyonlu bir düzen çıkmayacağı için bu hiçbir zaman mümkün olamadı. Ve böyle bir deney hiçbir zaman yapılamadı. Onlar; böyle bir deneye girişmek yerine,*"Bu mutasyonlar milyonlarca senede ve milyonlarca deneme yanılma sonucunda gerçekleşti. Bizim o kadar zaman yaşamamız lazım ki bunu*

başarabilelim" yalanına sarılmayı tercih ettiler. Nasıl olsa o kadar zaman yaşanamayacak dolayısıyla da onların bu iddialarının karşısına çıkılamayacağını zan ediyorlardı. Ancak gelişen teknoloji ve bilim onların bu yalanlarının mumunu da söndürdü.

Evet bu bir yalandı çünkü laboratuvar ortamında çoklu deney ortamı denen bir kavram vardır ki; uzun zaman alan deneyler çoklu ortam oluşturularak kısa zamanlara indirgenebilmektedir. Ve kullanılan ekipman sayısı artırılarak da milyonlarca deneme yanılma, çok kısa süreler içerisinde gerçekleştirilebilmektedir. Eğer bir canlı genetiğinde yararlı bir değişim yapılacaksa, bu büyük mühendislik isteyen bir iş olduğu için ancak genetik mühendislerinin dikkatli çalışmaları sonucu yapılabilmektedir. Ki yapılan bu değişimlere de biz mutasyon değil mühendislik diyoruz. Böylesine uzmanlık isteyen çalışmalar sonucu ortaya çıkan ürünler bile (genetiği değiştirilmiş ürünler) kendi türü içerisinde verimlilik sağlasa da, onunla beslenen türlere çok ciddi zararlar verebilmektedir. Zira tüm canlılar birbirleriyle uyum içerisinde var edilmiştir. Bir türde yapılacak değişiklik, ancak onunla münasebeti bulunan diğer tür de dikkate alınarak yapılırsa yararlı olacak, aksi takdirde bir tarafı düzeltirken diğer tarafı bozmak anlamına gelecektir.

Bu kadar gelişmiş teknoloji ve birikmiş tecrübe ile kullanılsa bile, mutasyonla bir türü diğer bir türe dönüştürmek imkânsızdır. Mesela bir şempanzenin mutasyonlarla insana dönüşmesi imkânsızdır. Zira aralarında 120.000.000,00 nükleotidlik bir fark vardır. Bu farkın tesadüfi mutasyonlarla kapatılma ihtimali $1/4^{120.000.000}$' dur.Yani 1'in yanına 72 milyon tane sıfır koyun, ne elde edersiniz? İşte o sayıda bir ihtimaldir bu mutasyonun başarı şansı.

Bu ihtimali isterseniz bir de evrimcilerin sıklıkla sarıldıkları zamana göre de hesaplayalım. Evrimci görüşün iddiasına göre bu dönüşüm mutasyonlar sonucu, 100 milyon senede gerçekleşti. Peki acaba 1 yılda ne kadar mutasyon olması gerekiyor? Hesaplayalım.

$1*10^{72.000.000.000}/100.000.000$ yıl $= 1*10^{72.000.000.000}/1*10^{8} = 1*10^{72.000.000.000-8}$

Yani birin yanına 71 milyon 999 bin 992 tane sıfır koyacaksınız İşte o kadar da bir ihtimale düşüyor. Yani aslında milyonlarca yıl böyle bir düşük ihtimali hiç zayıflatmıyor. Hatta milyarlarca yıl bile deseler; 72 milyondan sadece 10 eksilecek. Milyondan on çıksa, yüz çıksa ne eksiltebilir ki? İşte böyle bir ihtimale imkan verene akıllı denilir mi? Ve herbir yılda, bu kadarlık düzenli mutasyonların olması gerekiyor. Şu anda bir canlının, bir yılda hücrelerinde olan toplam mutasyon sayısı bir elin parmak sayılarını geçmezken, geçmişte bu kadar çok mutasyonun bir yılda gerçekleşmiş olduğuna neden hükmedelim ki?

Bir başka saplantı dahi evrimcilerin, aslında aleyhlerine olan delilleri lehlerineymiş gibi kullanmasıdır. Mesela bakterilerin antibiyotiğe karşı var olan dirençlerini evrime delil olarak arz ederler. Sanki bakteriler antibiyotikle karşılaşınca genetik kodlarında bir şeyler değiştirip, o şekilde direnç elde ediyorlarmış gibi bir algı oluşturma peşindedirler. Halbuki bu dahi büyük bir aldatmacadır. Çünkü eğer bir bakterinin genlerinde dirençle ilgili kodlar varsa, bu kodlar kullanılarak dirençle ilgili proteinler sentezlenir ve bu

şekilde direnç meydana getirilir. Eğer dirençle ilgili gen bölgesi yoksa ikinci yol direnç genleri taşıyan bakterilerden ilgili gen paketlerinin transfer edilmesidir. Eğer böyle bir genetik kod yoksa veya transfer edilemezse direnç geliştirilemez. Nitekim Luria ve Delbrück adında iki bilim insanı *E. coli* bakterileri üzerinde antibiyotiğe direnç gelişimi (sendelenim) deneyi gerçekleştirmiş ve beklentileri boşa çıkaracak bir buluşa imza atmıştır. Çünkü sadece genetik kodlarında ilaç direnç genleri bulunan bakteriler direnç sağlamış, ilgili genetik kod taşımayanlar ölüp gitmişlerdir. Ve evrimcileri şöyle demek mecburiyetinde bırakmıştır:

"*Adaptasyon, tabiî seçilimle ortaya özelliklerdir. Adaptif özelliği belirleyen genetik temel, çevre yüzünden oluşmaz; genetik varyant önceden de vardır ve onu taşıyan bireye bir avantaj sağlaması yüzünden bulunur* [10]."

Gördüğünüz gibi adaptasyonun çevre şartlarının etkisi ile oluşmayacağını itiraf etmiş ve maalesef bunu adeta tanrılaştırdıkları tabiî seçilim kavramına atfetmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca bilimsel çalışmalar antibiyotik direncinin bakterilerde ilk var oldukları andan itibaren mevcut olduğunu ortaya koymuştur.

Nitekim Amerika'nın New Meksiko eyaletinde 4 milyon yıldır izole edilmiş Lechuguilla mağarasından antibiyotiklere dirençli bakteriler izole edilmiştir. Bu durum bakterilerin antibiyotiklere karşı dirençlerinin kendilerinde yaratıldığı ilk andan itibaren var olduğunu sonradan kazanılmış bir özellik olmadığını göstermektedir [11].

Şüphesiz ki birçok bakteri antibiyotiklere karşı hassastır. Fakat antibiyotik dirençliliği bakterilerde yatay ve dikey gen transferi ile kazanılmaktadır. Bakteriler varlık sahasına çıktıkları ilk zamandan beri mevcut olan genetik materyali kullanmaktadırlar.

Yine bir başka saplantı da; mutasyonu bilimselleştirilme çabasıdır. Öyleki DNA'yı çözmeye çalışan bilim adamları, proteine dönüştürülmeyen gen bölgelerini (inronlar) çöp DNA adını verip adileştirmiş ve bunları da retro virüslerin neden olduğu mutasyonlar olarak adlandırmışlardır. Halbuki daha sonraki çalışmalar ilgili bölgelerin çöp olmayıp, gen ifadesinin düzenlenmesinde kullanılan kontrol bölgeleri olduğunu göstermiştir. Yani vazifesiz ve tesadüfi olarak lanse edilmeye çalışılan bölgeler tam tersine, DNA'nın çalışmasında hayati öneme sahip ve daha büyük bir vazifesi olan bölgeler olduğu ispatlanmıştır. Böylece bir yalan efsanesinin daha sonuna gelinmiştir.

İşte bütün bu veriler ışığında denilebilir ki, mutasyon ve adaptasyon aslında evrimi çürüten ve geçersiz kılan kavramlar olduğu halde, ne kadar ilginçtir ki; evrimcilerin en kutsal kavramları haline gelmiştir. Ve demogoji ustalığı ile büyük bir topluluğu onlarla avutmaya devam etmektedirler. **Bu konudaki şu itiraf çok manidardır:**

"*Ayrıntıya girdiğimizde, tek bir türün bile değiştiğini ispatlayamayız. Varsayılan değişikliklerin faydalı olduğunu da ispatlayamayız ki, teorinin temeli buna dayanmaktadır.*'' [12].

İşte gerçekten yüzeysel olarak baktırıp kavram karmaşası ile aldatmak böyle bir şey olsa gerektir.

Kaynaklar

1. Fidan, Ceyda. "Holokost Dönemi Çocukları Children During The Holocaust."
2.Tarhan, N., Psikiyatrik Boyutlar. "Şiddetin Psikososyopolitik Boyutu." *ŞİDDET* (2014).
3.Hançerlioğlu, O. *Düşünce tarihi*. Remzi Kitabevi, 1977.
4.Yağbasan, R., ve Çağlar G. "Fen Öğretiminde Kavram Yanılgılarının Karakteristiklerinin Tanımlanması. " *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi* 13.13 (2003): 102-120.
5.Emiroğlu, İ,. "Klasik mantığa giriş." (2004).
6.http://evrimagaci.org/article/tr/insan-ile-diger-canlilarin-genom-kiyaslamasi-ve-benzerlik-miktarlari((Konuyla ilgili bir araştırma: http://news.nationalgeographic.com/news/2005/08/0831_050831_chimp_genes.html, bir diğer araştırma: http://news.nationalgeographic.com/news/2002/09/0924_020924_dnachimp.html
7.https://www.hemensaglik.com/makale/insan-genomu
8.http://www.biyologlar.com/adaptasyon-veya-uyum
9.Yahyaoğlu, Z. "Islalı ve Genetik ders notları." *KÜ Orman Fakültesi yayın no. 48 Trabzon* (1981).
10. https://evrimteorisionline.com/xmlrpc.php
11. Bhullar, K., Waglechner, N., Pawlowski, A., Koteva, K., Banks, E.D., Johnston, M.D., Barton, H.A., Wright, G.D., Antibiotic Resistance Is Prevalent in an Isolated Cave Microbiome.PLoS ONE,April 2012, Volume 7, Issue 4.).
12. Francis D., The Life and Letters of Charles Darwin, cilt 2, 1888, s.210

SANAYİ DEVRİMİ DÖNEMİNDEKİ SOSYO-EKONOMİK YAPININ EVRİM TEORİSİNE ETKİSİ

Doç. Dr. Adnan KÜÇÜKALİ
Atatürk Üniv. İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Erzurum.
adnankucukali@atauni.edu.tr

Özet

Uzun yıllar feodal ve köleci düzenin etkisinde, zor ve olumsuz şartlar altında hayat mücadelesi veren Avrupa toplumu, sanayi devrimi ile birlikte daha yaşanılabilir bir dünyaya kavuşacağını ümit etmiştir. Ancak dönemin kapitalist ekonomik sistemi; çalışanın, dezavantajlının veya bağımlı nüfusun, kısaca güçsüzün yanında yer almadığı gibi; geliştirdiği iktisadi düşünce ile de sermaye sahibi olmayan bireylerin yalnızca bedeni ve tabii ihtiyaçlarının karşılanmasının yeterliliğine vurgu yaparak insanca yaşama kavuşma beklentilerine cevap verememiştir.

19. Yüzyıl kapitalizminin temel felsefesi olan güçsüz ve zayıfın ortadan kalkması, yalnızca güçlünün yaşamını devam ettirmesi anlayışı ancak Darwin'in uygun canlıların kalıp, diğerlerinin elenmesi, "Tabiî seleksiyon" olarak ileri sürdüğü evrim teorisinde karşılık bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanayi devrimi, Evrim teorisi, Toplumsal yapı.

The Effect Of The Socio-Economic Structure Of The Industry Revolution To The Theory Of Evolution

Abstract

The European society which had been under the influence of feudal and slaver order, struggling to survive under difficult and adverse conditions for centuries hoped to have had a more livable world thanks to the industrial revolution. However, the capitalist economic system of the period; has not been standing for workers, disadvantaged groups or the dependent population namely "the weak" in short. Also, the economic thinking developed by the system failed to respond to humanitarian expectations of non-capitalist individuals by emphasizing sufficiency of meeting only their physical and natural needs.

The evolution theory asserted by Darwin as "natural selection" supports the idea that only the strong should survive and the weak should be vanished is the

principle which goes parallel with the basic philosophy of 19th century capitalism denoting the idea that only fittest entities should live and others should go extinct.

Keywords: EvolutionTheory, Industrial Revolution, Social Structure.

Giriş

Sanayileşmenin başlangıcı olarak kabul edilen on sekizinci yüzyılın son çeyreği, başta Avrupa'da olmak üzere dünyanın birçok coğrafyasında değişim ve dönüşümün yaşandığı bir zaman dilimidir (McNEIL, 1994: 466-463; Aslan veYılmaz, 2011:94).

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişi ifade etmek için kullanılan "modern toplum" kavramı ise aileden kültürel yapıya, çalışma şekillerinden ekonomiye hatta dini düşüncelere kadar hemen tüm toplumsal kurumlarda yaşanan bir değişim ve farklılaşmayı tanımlar (Hirszowick, 1985: 14-17; Bozkurt, 2015: 137-140; Freyer, 1987: 15).

Sanayi/modern toplumuna değin geçen bin yıllar içerisinde insanoğlu eski deneyim ve bilgilerine yeni ve daha güncellerini koymak suretiyle -daha önceden görülmedik bir hızla- farklı bir toplumsallaşma sürecine girmiştir. Ancak böylesine hızlı ve büyük değişimler birçok farklı sosyal problemi de beraberinde getirmiştir. Toplum yapısındaki dönüşümleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Büyük ve ataerkil aileden çekirdek aileye, basit üretimden seri üretime, yakın pazarlardan uzak pazarlara, küçük yerleşim bölgelerinden büyük kentlere, toplum dayanışmasının öne çıktığı toplumlardan bireyselliğe ve dini hayatın önemli olduğu toplumlardan din dışılığın ve sekülerliğin egemen olduğu toplumlara doğru hızlı bir yöneliş (Türkdoğan, 1981: 37-38; Giddens, 2008: 790-795).

İçerisinde yaşadıkları toplum değişimine ve problemlere karşı tarihin her döneminde olduğu gibi yeni politikalar üretme durumunda olan bilim insanları, eşitsizlik, açlık, yoksulluk, işsizlik, suç ve sömürünün zirveye ulaştığı modern toplumun bu olumsuzluklarına kayıtsız kalmayarak birçok farklı teoriyi ortaya koyma çabası içerisine girmişlerdir.

İlk örneklerine M.Ö. 5. asırda Leucippus ve Democritus'ta rastlanılan evrimci görüşler değişik versiyonlar ve adlar altında varlığını devam ettirmiştir (Jensen, 2010: 1-3). Ancak hiçbiri İngiliz biyolog Charles Robert Darwin (12 Şubat 1809 - 19 Nisan 1882) 'in evrim teorisi kadar etkili olamamıştır. Çünkü Darwin'in teorisi, yalnızca milyarlarca yıl önceki organizmanın günümüze kadar süren yaşam mücadelesine cevap vermekle kalmamakta, toplumda o güne değin var olan ve dini referanslarla açıklanan insanın yeryüzündeki var oluşuna veya değişik bir ifade ile yaratılış inancına yönelik alternatif bir yaklaşımı da beraberinde getirmektedir.

1-Sanayi Devrimini Hazırlayan Sosyal Gelişmeler

Özellikle Avrupa'da yüzyıllarca hâkim olan Hristiyanlık, ilmi düşünce ve araştırma, şahsi mülkiyet ve gelişmenin önünde temel engel olmuş,dönemin feodal ve köleci düzeninin devamından yana tavır alarak Avrupa toplumunun ilerlemesini geciktirmiştir.

Ortaçağ boyunca Hıristiyanlığın bilime bağnazca yaklaşımı, zaman içerisinde düşünen insanların tepkisine neden olmuş, Rönesans ve reform hareketleri ile birlikte dinin birey ve toplumun hayatından çıkarılması uygulamasına gidilmiştir.

Geri kalmışlığa kilisenin kendi içinden Martin Luther (15.Yüzyıl)'in Protestanlık, John Calvin (16.Yüzyıl)'in ise Kalvenizm mezhebi ile karşı duruşu o dönem Avrupa'sının geleneksel Hristiyanlık anlayışına ciddi bir tavır almadır (Deane, P. 1988: 2-4). Yine bu dönemlerde aklı ve bilimi rehber edinip cesaretle araştırmalar yapan Francis Bacon ve R. Descartes gibi düşünürler feodalitenin ve kilisenin baskısından kurtulmuş yeni bir toplumun temelini atmak için çalışmalar yapmış ve özgün eserler ortaya koymaya başlamışlardır (Bozkurt, 2002: 5-9).

Dokuma endüstrisi ile başlayıp zamanla demir çelik, ulaştırma, kimya, elektrik ve benzin, motorlu araçların üretilmesi ile devam eden 18. yüzyıl endüstri/modern toplum dönemi bir anlamda dinin katı laiklik uygulamaları ile toplum hayatından çıkarılması ve kiliseye hapsedilmesinin de başlangıcı olmuştur (Aron, 1994: 60-67) . Zira Avrupalı düşünürlere göre din, araştırmacı ve düşünenler için bir uyuşturucu niteliğindedir.

2-On Sekizinci Yüzyıl Avrupa'sında Hayatı Anlamlandırma Çabası, Sekülerizm

On sekizinci yüzyıl sanayi devrimi ile her geçen gün tabiata ve bilinmeyene hâkim olma konusunda hızla ilerleyen Avrupalı bilim insanları, daha önceleri tabiatta karşılaştığı ve açıklayamadığı (hastalıklar, afetler vb.) problemleri yeni yeni keşf ettikleri bilgiler doğrultusunda açıklamaya başlayınca, kendilerini farklı bir düşünce dünyasının içerisinde buldular. Modern dönemde yeni düşünce ilahın hükmettiği alana karşı gelen ve tüm evrene hâkim olan bir yaklaşımın ta kendisi idi. Kiliseye ve kilisenin tanrısının alanına başkaldırı, 1882 yılında dönemin ünlü düşünürü Nietzsche'de zirve noktasına ulaşmış ve ona göre artık insanlık için Tanrı inancı bitmiştir. O bu durumu şöyle ifade eder: «Tanrı öldü. Tanrıdan geriye bir ölü kaldı. Ve onu öldüren biziz. Hâlâ gölgesi beliriyor uzaklarda. Kendimizi nasıl avutacağız, biz katillerin katilleri? Neydi bıçaklarımızın altında ölümüne kan döken, dünyanın sahip olmuş olduğu bu en kutsal ve en kudretli şey: bu kanı kim silecek üzerimizden? Hangi su var bizi temizleyecek? Hangi teselli şölenlerini, hangi kutsal oyunları icat etmek zorunda kalacağız? Fazla büyük değil mi bize bu

davanın yüceliği? Buna layık olmak için birer Tanrıya dönüşmeli değil miyiz?” (Nietzsche, 2003:130; Nietzsche, 2010:27; Heidegger, 2002:89).

Feodalitenin ve kilisenin baskısından bunalan, yokluk ve yoksullukla yaşam mücadelesi veren Avrupa toplumu için tek yol burjuvazinin emrinde ölesiye çalışmak, birçok olumsuzluklardan birincil derecede sorumlu tuttuğu kiliseyi bireysel ve toplumsal yaşamından uzaklaştırmaktır.

3-Evrimci Düşüncenin Toplum Hayatında Karşılık Bulması

A. Comte, E, Durkheim, H, Spencer ve Nietzsche ilk dönem düşünürleri yeni modern/ sanayi toplumunun ideolojik yaklaşımını sosyal bilimler aracılığı ile tanımlamak ve yeniden belirlemeye çalışırken, Fen bilimleri alanında ise pozitivist düşüncenin hâkim olduğu bu dönemde boş durulmamış ve insan dâhil tüm canlı türlerinin tabiî seçilim yoluyla bir ya da birkaç ortak atadan evrildiği Charles Darwin tarafından ortaya atılmıştır. Darwin Darwin'in Edinburgh Üniversitesi'nden hocası Robert Edmund Grant ve Dr. James Gully gibi bir grup bilim insanının türlerin birbirine dönüşebildiğini düşüncelerinden etkilenmiştir. Bu etkilenimini bilimsel bir gerçekliğe oturtma adına, gençlik dönemlerine denk gelen 1831 yılında Fitz Roy'un idaresinde iki senelik bir Güney Amerika yolculuğuna çıkarak türler ve coğrafi keşifler anlamında bilgi toplama yoluna gitmiştir (bbcturkısh, 2009).

Darwin yalnızca evrimle ilgili değil, Aralık 1836'da Güney Amerika kıtasının yükseldiğine dair yazdığı makalede jeoloji bilimi ile ilgilendiğini de ortaya koymuştur. Yeryüzünün fiziksel özelliklerini ve meydana geliş aşamalarını araştıran jeologlar, Darwin’in milyarlarca yıl süren değişimle Amerika kıtasının güneyinin yükselmiş olduğuna yönelik varsayımı gerçeklikten uzak bir değerlendirme olarak kabul edilmiştir (bbcturkısh, 2009).

Jeoloji ilminden arzu ettiği sonucu elde edemeyen Darwin, farklı bir alana biyolojiye yönelerek tüm hayvan ve bitkilerin yaklaşık üç milyar yıl önce yaşamış mikroorganizmalardan türemiş olduğu iddiasına sarılır ve evrimi canlı türlerinde meydana gelen genetik değişimlerin bir sonucu olarak gösterme gayreti ile açıklamalarda bulunur. Zira on sekizinci yüzyıl Avrupası yaratılış inancı gibi tüm dini öğretilere karşı gelişin revaç bulduğu bir dönemdir (Darwin 2013, 2-14).

Darwin’den önce H. Spencer, A. Comte ve K. Marx gibi klasik sosyologlar; toplumların on binlerce yıl içerisinde kazanmış oldukları bilgi ve tecrübelerindeki gelişimden hareketle birçok toplumun sosyal hayatında önemli değişiklikler geçirerek sırası ile ilkel toplum, tarım toplumu ve modern toplum gibi farklı toplum tiplerini meydana getirdikleri tezlerini ileri sürmüşlerdir. Ancak sosyologların belirttiği üzere; her toplum Avrupa’nın özellikle sanayileşme ile

yaşadığı değişimi yaşamadığı için bugün dahi dünyada ilkel olarak kalabilmiş toplumlara rastlamak mümkündür.

Darwin, on dokuzuncu yüzyılda oldukça etkili olan ve ciddi bir taban bulan klasik sosyologlara ait bu toplumsal değişim düşüncelerini, biyoloji gibi bambaşka bir alana uygulayarak türlerin de değiştiği, farklılaştığı teorisi ile kendisine destek bulmaya çalışmıştır (Thaxton, Bradley&Olsen, 1984: 202-205).

Darwin yaptığı çalışmaları ile bir yandan 19. Yüzyıl Avrupa'sında var olan pozitivist felsefenin fen bilimlerince desteklenmesine çaba gösterirken diğer yandan toplumun inanç ihtiyacının ateizmle karşılanabileceğinin önünü açmaya çalışmıştır.

Darwin, sanayileşmenin başladığı ülke olarak kabul edilen İngiltere'de doğmuştur. İngiltere ve kıta Avrupası o dönem işçi-işveren sınıfları arasında yaşanan bir çatışma içerisinde olduğu ve bölgenin tarihte görülmemiş zor hayat ve çalışma şartları ile karşı karşıya kaldığı, güçlünün ayakta kalabildiği zayıfın ise öldüğü bir coğrafyadır. İçerisinde doğup büyüdüğü sanayi toplumunun bu zor şartlarından anlamlar çıkarma ve kilisenin yaratılış düşüncesine karşı bilimsel bir açıklama çabası içerisinde olan Darwin; canlıların, bulundukları ortamların iklim ve sıcaklıklarına uyum sağlamasını, zamanla yaşadıkları çevrelerine kolayca adapte olabilmelerini milyarlarca yıl içerisinde oluşan evrim teorisiyle açıklama yoluna gitmiştir (Thaxton, Bradley&Olsen, 1984: 202-205).

Darwin'de evrim düşüncesinin oluşumuna etki eden diğer bir nedenin de onun gelişmemiş toplumlara yaptığı seyahatler olduğu açıktır. Darwin sanayileşmenin beşiği İngiltere'den Güney Amerika'da yaşayan ilkel kabile toplumlarına ve yol boyunca yoksul ve gelişmemiş toplumlara yaptığı seyahatlerle, insanların ciddi bir değişim ve dönüşüm neticesinde daha gelişmiş olan ırklara ulaştıkları düşüncesini pekiştirmiştir. Zira 19. Yüzyıl aynı zamanda üstün anlayışının prim yaptığı bir dönemdir.

Darwin toplumlar arasında yaşanacak seleksiyonla olacakları şu şekilde ifade eder: "Belki de yüzyıllar kadar sürmeyecek yakın bir gelecekte, medeni insan ırkları vahşi ırkları tamamen yeryüzünden silecekler ve onların yerine geçecekler. Diğer taraftan insansı maymunlar da kuşkusuz elimine edilecekler. Böylece insan ile en yakın akrabaları arasındaki boşluk daha da genişleyecek. Bu sayede ortada şu anki Avrupalı ırklardan bile daha medeni olan ırklar ve şu anki zencilerden, Avustralya yerlilerinden ve gorillerden bile daha geride olan babun türü maymunlar kalacaktır" (Darwin, 1884: 178).

Darwin'in kuvvetlilerin zayıfları ortadan kaldırdığı ve böylelikle çok daha üstün ve güçlü ırkların yaşayacağı düşüncesi, sanayileşmenin getirdiği insani yıkımın meşrulaştırma çabası olarak da değerlendirilebilir. Zira 18. ve 19.

Yüzyıllar aynı zamanda Avrupalı sermaye ve güç sahibi yöneticilerin gerek kendi toplumlarına gerekse de diğer ülke topluluklarına karşı uyguladıkları zulüm ve haksızlıkların zirve yaptığı dönemlerdir.

4-Evrimci Düşüncenin Klasik İktisatçılarda Karşılık Bulması

Evrimci Kapitalist görüş, bireysel çıkar peşinde koşmayan bireylerin ayıklanarak, sadece çıkarları peşinde koşan güçlü bireylerin ekonomik yaşamlarını sürdürecekleri bir düzeni kurmanın diğer bir adıdır (Gintis, 2000: 311-322).

Sanayi dönemi Avrupa'sında Darwin'in Evrim Teorisinin karşılık bulmasında, dönemin sosyo-ekonomik yapısı ve klasik dönem iktisatçıların ortaya koyduğu iktisat teorilerinin etkisini görmek mümkündür.

Darwin'den 33 yıl önce doğmuş olan İngiliz iktisat profesörü ve Anglikan rahibi Thomas Robert Malthus (1766-1834)'un 1803'te yayımladığı**,** *"Nüfusun toplumun gelecekteki gelişmesi üstündeki etkileri konusunda deneme"* adlı eserinde; toplumsal sefalet ve yoksulluğun yaşandığı 18. Yüzyıl Avrupa'sına oldukça gayr-i insani bir yaklaşımı sunmuştur. Evrimci bir yaklaşımla şekillendirilen bu teori; herhangi bir denetim mekanizması olmadığı takdirde, nüfus artışı geometrik, gıda maddelerin üretimi ve artışı aritmetik dizide artacağından mevcut nüfusun mevcut kaynaklarla yaşamasının giderek mümkün olmayacağı üzerine yapılandırılmıştır (Macfarlane, 2005:1).

Teknolojik gelişmeyi veya yeni kaynakları göz ardı ederek geliştirilen Malthus'un teorisi tüm klasik iktisatçılar tarafından ciddiye alınmış ve sonrasında birçok teori bu fikir üzerine oluşturulmuştur. Örneğin Malthus'un nüfus kuramına dayandırılmış olan klasik iktisatçıların tabiî ücret teorisi, Ferdinand Laselle tarafından Tunç Kanunu olarak nitelendirilmiştir. Teoriye göre doğal ücret, ihtiyaçları asgari düzeyde karşılayacağından nüfus artışı nedeniyle, tabiî ücretin en yüksek ücret olacağı savunulmuştur. tabiî ücret Kapitalist sistemde işçi ücretlerinin geçim düzeyi üzerine çıkma ihtimalinin bulunmadığını ileri sürer. İşçiler, sürekli olarak ancak geçimlerini sağlayacak yaşam şartlarına razı olmak zorundadır. İşçilerin asgari geçimlerini sağlayacak düzeyin üzerine çıkmaları halinde, bunun nüfus artışını teşvik edeceği ve buna bağlı olarak artan emek arzının ücretleri tekrar asgari geçim düzeyine indireceği ileri sürülür. (Kazgan, 1993: 78-80).

Lassalle (1825-1864)'in ücretin geçimlik düzeyde dengeleneceği düşüncesi, kapitalist ekonomide ücretlerin, işçinin ailesiyle birlikte hayatını ancak geçimlik düzeyde sürdürmesine imkân verecek biçimde belirlenmesi gerektiği anlamına gelmektedir (Zaim, 1997: 227).

Lassalle'nin bizzat kendisi, yaşadığı çağın hayat süresini göstermesi bakımından yerinde bir örnektir. 17 ve 18. Yüzyıl Avrupa'sında ortalama bir bireyin ortalama yaşam süresi 40'tır. Toplumun çalışanı, ücretliyi hemen her türlü haktan mahrum ettiği bir ekonomik sistemde ancak güçlü yaşayabilir ve bu durum tabiî bir seleksiyondur.

Sınırsız insan ihtiyaçlarının özellikle de kıtlık ve yokluğun zirve yaptığı bir 18. yüzyıl Avrupa'sında karşılanması oldukça güçtür. Diğer taraftan Dünyanın üstünde yaşanabilecek yerler az ve bu dar alanda yaşamak zorunda bulunan varlıklarsa hızla çoğalmaktadırlar. Bu denli darlık ve imkânsızlıklara karşı insanın hızla çoğalması, özellikle büyüyen ekonomik problemlere karşı yeni yaklaşımların ortaya atılmasını zorunlu kılmıştır (Talas, 1997: 41).

Dönemin sosyolog ve iktisatçılarınca doğurganlığı azaltılmış ancak yaşayabilecek kadar bir ücretle hayat mücadelesini veren işçi kesimi henüz evrimleşmesini tamamlayamamış bir tür olarak kabul edilmektedir. Darwin ise bu anlayışın fen bilimleri ayağını oluşturmak amacı ile hareket ederek hayat mücadelesinde hayat gücü olanların canlı kalacağını, türünü devam ettirebileceğini ve bu yaşayanların ' tabiî ayıklanmadan ibaret olduğunu ileri sürerek belli bir boşluğu doldurma gayreti içerisinde olmuştur.

Yine bu bağlamda bir değerlendirmede bulunan Benjamin Kidd (1858-1916) tabiî seçilim kavramının, kapitalizmin 'bırakınız yapsınlar' mantığının yansıması olduğunu iddia etmiştir (Çakmak, 2013: 63).

Evrimci görüşe göre; varlıklar ancak böylesine bir ayıklanmayla ayıklanarak evrimsel bir gelişme içinde türlerini sürdürmektedirler. Hayat mücadelesinde ayakta kalanlar belli özellikler gösterenlerdir bu özellikler soya çekimle yeni kuşaklara geçmektedir. Gereken özellikleri taşımayan veyahut da taşıma gücüne sahip olamayanlar ortadan kalkmalıdır. Üstelik bu tespit yalnızca evrimsel biyoloji için geçerli bir nazariye değil hemen tüm disiplinler için genel geçer bir kuraldır.

Sonuç

Sanayi devrimi, yalnızca çalışma hayatında ve üretim ilişkilerindeki bir değişikliği ifade etmez. O dönem aynı zamanda yüzlerce yıldan beri hâkim olan kilisenin öğretilerine ve teokratik yapılanmaya da bir başkaldırıdır.

İlkçağ düşünürlerinden modern dönem düşünürlere kadar pek çok dönem ve coğrafyada evrim ve benzeri spekülatif düşünceler değişik şekillerde iddia edilmiş ve bilimsellik kazandırılmaya çalışılmıştır. Ancak hiçbiri 18. Yüzyıl kapitalizminin insanı ve insani olanı olanca hızı ile tahrip ettiği dönemdeki gibi bir karşılık bulamamıştır.

Diğer semavî dinlerde de var olan; akıl ve bilgi sahibi bir Yaratıcı'nın tüm varlıkları bilerek ve tasarlayarak yarattığı bilgisiyle, hızla ateistleşen ve teistleşen Avrupa toplumunda çözülmesi gereken ciddi bir problem, üstesinden gelinmesi gereken bir problem olarak kabul edilmiştir.

Zira asırlarca sömürünün yanında bilimin ise karşısında yer alan ve Feodal rejimin birincil dayanağı olan kilise, modernleşmeyle birlikte Batı toplumu için yoksulluk ve istismarın, cehalet ve yozlaşmanın temel kaynaklarından birisi olarak kabul edilmeye başlanmış ve öğretileri tartışılır hale gelmiştir.

18. yüzyıl Avrupa'sında Charles Robert Darwin, en iyinin hayatta kalmasını (survival of the fittest) biyoloji ve onun alt dalı olan genetik biliminin argümanlarıyla desteklemeye çalışırken, Malthus toplumsal sefaletin en büyük nedeni olarak kabul ettiği alt sınıfların yaşam haklarının sınırlandırılması, hatta yoksulara yardım dahi yapılmaması onların seleksiyona tabi olabilmeleri için ölüme terk edilmeleri gereğini "nüfus teorisi" başlığıyla iktisat biliminin temel araştırma ve teorileri arasına yerleştirebilmenin gayreti içerisindeydi (Skousen, 2011: 82-83).

Malthus'un yoksul ve güçsüzlerin ortadan kalkarak, tabiî şartlara uygun olan güçlü canlıların hayatta kalması doğrultusunda ileri sürdüğü nüfus teorisi, yalnızca evrim teorisinin sosyo-ekonomik ayağını oluşturmakla kalmamış kendisinden sonraki birçok iktisatçının da bu düşüncelerden etkilenmesine neden olmuştur.

Klasik iktisadi düşünürler 18. yüzyıl toplumunda var olan gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksunluğunu oldukça önemli bir iktisadi ve sosyal bir problem olarak kabul etmişlerdir. Onlar bu problemin üstesinden evrimci tabiî düzen, tabiî seçilim düşüncesiyle ortaklaşa giderebilmenin çabası içerisinde olmuşlardır.

Bir tarafta makineleşme, teknoloji ve üretim şekillerinde yaşanan umut dolu gelişmeleri, diğer tarafta sosyolojik boyutunun oldukça sancılı ve acımasız gerçekleştiği zayıfın ve güçsüzün hayat hakkının olmaması gerektiğine dair teorilerin ortaya atıldığı 18. Yüzyıl Avrupası; Dickens'in ifadesiyle, "Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü" .

Kaynklar

Aron, R. (1994). **Sosyolojik Düşüncenin Evreleri**, (Çev. K. Alemdar), Bilgi Yayınevi, İstanbul.

Aslan, S. & Yılmaz, A. (2001). "Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm", **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2 (2).

BBC, Turkish. (2009). "200. Yılında Darwin" http://www.bbc.co.uk/turkish/indepth/story/2009/04/090403_darwin_anniversary.shtml, Erişim Tarihi: 10.09.2017.

Bozkurt, V. (2012) Endüstriyel & Post Endüstriyel Dönüşüm. 2. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.
Bozkurt, V. (2015). Değişen Dünyada Sosyoloji, Ekin Basın Yayım Dağıtım, Bursa.
Çakmak, M. (2013). "Evrim Teorisi Tanrının Varlığı İçin Gerçek Bir Tehdit midir?", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Bursa, 22, (2), 55-81.
Darwin, C, (1884). TheDescent of Man, 2nd. Edition, A L. BurtCo., 1874, New York.
Darwin, C, (2013). İnsanın Türeyişi, (çev. Öner Önalan) Doğa Basım Yayın, İstanbul
Deane, P. (1988). **İlk Sanayi İnkılabı**, (Çev. T. Gürkan), Türk Tarih Kurumları Yayını, Ankara.
Freyer, H. (1987). **Endüstri Çağı**, İstanbul, İ.Ü. Edebiyat Tarihi. Fak. Yayınları.
Giddens, A. (2008). **Sosyoloji**, C. Güzel (Çev.), Kırmızı Yayınları, İstanbul.
Gintis, H. (2000), "The Human ActorInEcologıcal-EconomıcModels Beyond Homo Economicus: EvidenceFromExperimentalEconomics", 35, pp. 311–322. https://ac.els-cdn.com/S 0921800900002160/1-s2.0-S0921800900 002160-main.npdf?_tid=d78294c0-01c9-11e8-8639-00000aacb 35e&acdnat=15168 82893_d2a 279eec2fc3ea7aff0db149b42 7193.
Heidegger, M. (2002). "Nietzsche ve Batı Metafiziği: Nietzsche'nin Sözü: Tanrı Öldü". **Nietzsche ve Din**. (Çev. Ahmet Demirhan). Gelenek Yayınları, İstanbul.
Hirszowich, M. (1985). **IndustrialSociology**, St. Martin'sPress, New York.
Jensen, W.B. (2010). "FourCenturıes of AtomıcTheory n Overview", http://www.che.c.edu/jensen/w.%20b.%20jensen/Reprints/172.%20Atomism%20.pdf, Erişim Tarihi: 10.10.2017.
Kazgan, G. (1993). **İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
Macfarlane, A. (2005) ."TheMalthusian Trap", **Draft of Articleto be published in the Encyclopedia of theSocialSciences**, 2nd. Edition, 1-3.
Mcneil, W. (1994). **Dünya Tarihi**, (Çev. A. Şenel), İmge Kitabevi, Ankara.
Nietzsche, F. (2003). **Şen Bilim**. (Çev. Levent Özşar), Asa Yayınları, Bursa.
Nietzsche, F. (2010). **Güç İstenci**. (Çev. Nilüfer Epçeli), Say Yayınları, İstanbul.
Skousen, M. (2011).**İktisadi Düşünce Tarihi: Modern İktisadın İnşası**. **(**Çev. Mustafa Acar, Ekrem Erdem, Metin Toprak), Adres Yayınları, İstanbul.
Talas, C. (1997). **Toplumsal Ekonomi**, İmge Kitabevi, Ankara.
Thaxton, C. B.,Bradley, W. L. &Olsen, R. L. (1984). **TheMystery of Life'sOrigin: ReassessingCurrentTheories**, Philosophical Library, pp. 202-205, New York.
Türkdoğan, O. (1981). **Sanayi Sosyolojisi Türkiye'nin Sanayileşmesi**, Töre Devlet Yayınevi, Ankara.
Zaim, S. (1997). **Çalışma Ekonomisi**, Filiz Kitapevi, İstanbul.

FİLOGENETİK AĞAÇLAR ARASINDAKİ ÇELİŞKİLER

Prof. Dr. Ali Osman BELDÜZ
Karadeniz Teknik Üniv., Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Trabzon, Türkiye.
belduz@ktu.edu.tr

Özet

Fosiller, hayvanların tek ortak bir atadan evrimleştiğini göstermeyince, evrimciler, DNA dizilerine umut bağladılar. Moleküler verilerle çizilen ağaçların morfolojik ağaçlarla uyum gösteren, muazzam makro evrim ağaçlarını oluşturacağını ileri sürdüler. Evrim ağaçları, "*İki türün nükleotit dizileri birbirlerine ne kadar çok benziyorsa, o türler birbirlerine o kadar yakın akraba türlerdir*" varsayımı esasına dayanılarak çizilir. Bu varsayım, esasen, teorinin ana özelliğinin -evrensel ortak ata fikrinin- açık ve net ifadesidir. Bununla birlikte, farklı türler arasındaki genetik benzerliklerin mutlaka ortak atadan kaynaklandığını iddia etmenin sadece bir varsayımın olduğunu bilmek önemlidir.

Bu varsayım doğru ise, farklı dizileri kullanarak teşkil edilen ağaçlar, farklı genler veya diziler arasında oldukça tutarlı bir model ve benzerlik ortaya koymalıdır. DNA dizileri ile muazzam bir "*Hayat ağacı*" inşa etme çabalarının beklentileri karşılamamış, bir gen hayat ağacının bir versiyonunu verirken, diğer bir gen ise, ağacın son derece farklı ve çelişkili bir versiyonunu vermiştir. Sitokrom c, b ve mikroRNA dizileri, birbirlerinden farklı ağaçlar hasıl etmişlerdir.

Evrimci Doolittle: "***Moleküler filogenistler gerçek ağacı bulmakta başarısız oldular"*** sözüyle, Syvanen; "***Hayat ağacını yok ettik***" ifadesi ile New Scientist dergisi ise; "***Uzun zamandır, kutsal kase, hayat ağacını meydana getirmewkti… Fakat bugün proje menfi delillerin baskısı altında param parçadır*** " beyanı ile DNA dizi verileri ile teşkil edilen ağaçlar arasındaki uyumsuzlukları, ağacın kökünden dalların tepesine kadarki çelişkileri itiraf etmişlerdir.

2005 yılında birçok gen ile yapılan bir çalışma da bu sonuçları teyit etmiştir. 2012 yılında yayınlanan bir başka makalenin ifade ettiği gibi; "***Filogenetik çelişkiler yaygındır ve istisna olmaktan çıkmış, sıklıkla meydana gelen bir kural haline gelmiştir"***.

Netice olarak, DNA dizi verilerinin güzel muazzam bir hayat ağacı meydana getireceği ile ilgili umutlar ile birlikte Neo-Darwinci teorinin anahtar öngörüsü de yıkılmış oldu.

Anahtar kelimeler: Filogenetik, Hayat ağacı, mikroRNA, Sitokrom b ve c.

Conflicts Among Phylogenetic Trees

Abstract

When fossils failed to demonstrate that animals evolved from a common ancestor, evolutionary scientists turned to DNA sequence data for the construction of a tree of life. It was supposed that grand tree of macro-evolution will be formed if DNA sequences could be used to produce evolutionary trees which match with the trees based upon morphological characteristics. An evolutionary tree is constructed based upon the principle that the more similar the nucleotide sequence, the more closely related the species. This assumption is essentially a clear and net statement of a major feature - the idea of universal common ancestry- of the theory. However, it's important to realize that it is a mere assumption to claim that genetic similarities between different species necessarily result from common ancestry. If the assumption is assumed to be true to construct a tree, construction of trees using different sequences should reveal a reasonably consistent pattern across different genes or sequences. But efforts to build a grand "tree of life" using DNA or other biological sequence data have not conformed to expectations, since one gene gives one version of the tree of life, while another gene gives a highly different, and conflicting, version of the tree, for example,
cytochrome b, c and microRNAs have formed different and conflicting evolutionary trees. This sort of data led evolutonist Doolittle to explain that "Molecular phylogenists will have failed to find the 'true tree,' and Syvanen to lament that "We've just annihilated the tree of life " and New Scientist to state that: "For a long time the holy grail was to build a tree of life … But today the project lies in tatters, torn to pieces by an onslaught of negative evidence". namely conceding the incongruities seen everywhere among trees based on DNA sequences in the universal tree, from its root to the major branchings within and among the various taxa. An article in Science in 2005 support those results. As a 2012 paper stated, "phylogenetic conflict is common, and frequently the norm rather than the exception". Finally, the hopes that DNA sequence data would fit into a nice-neat and a grand tree of life has failed, and with it a basic foresight of neo-Darwinian theory.

Keywords: Cytochrome b and c, microRNA, Phylogenetic, Tree of life.

Filogenetik Ağaçlar Arasındaki Çelişkiler

Fosiller, bütün canlıların ortak tek bir atadan geldiğini göstermeyince, evrimciler bir başka delile, DNA dizilerine, umut bağladılar. Zuckerland ve Pauling (1965) gibi araştırıcılar, morfolojik ve anatomik karakterlere dayalı ağaçlarla uyum gösterecek ağaçların, DNA dizilerinin karşılaştırılması ile

oluşturulacak moleküler esaslı filogenik ağaçlara uyum göstereceğini ileri sürerek, fosil, morfolojik ve anatomik delillerden hayal kırıklığına uğrayan evrimcileri yeni umutlarla beslediler.

Moleküler evrim ağacı oluşturmanın altında yatan temel mantık, oldukça basittir: Öncelikle çoğu organizmada mevcut olan uygun bir gen veya genler seçilir, bu genler hizalanır ve çeşitli algoritmalar kullanılarak evrim ağaçları çizilir. İki tür arasındaki nükleotit dizisi ne kadar çok benziyor ise, o iki tür birbirine o kadar çok benzerdir. Nükleotit dizileri ne kadar çok farklı ise, o iki tür birbirlerine oldukça yakındır. Türler birbirine ne kadar yakın ise, ağaçta da birbirine o kadar yakın dalda veya aynı dalda bulunurlar. Yani moleküler sistematik, genel benzerliğin derecesinin akrabalığın derecesini yansıtması esasına dayanır (Schwartz ve Maresca, 2006).

Bu varsayım, evrensel ortak tek bir ata fikrinin esasıdır ve *sadece bir varsayımdan* ibaret olduğunu hatırdan çıkarmamak gerektir. Eğer bu varsayım doğru ise, farklı genleri kullanarak teşkil edilen ağaçlar arasında tutarlı bir benzerlik bulunmalıdır (Schwartz ve Maresca, 2006).

Hâlbuki bir gen bir evrim ağacı verirken, başka bir gen ağacın son derece çelişkili ve farklı başka bir versiyonunu vermektedir. Mesela, standart memeli ağacında insanlar fillere göre kemirgenlere daha yakın iken, mikroRNA dizileri ile teşkil edilen ağaçlar ise tersini göstermektedir. Yani insanlar, kemirgenlerden daha fazla fillerle akrabadır. Bu temel bir problemdir. DNA veya diğer biyolojik verileri kullanarak yapılan ağaçlar, beklentileri karşılayamamış, beklenen muazzam evrim ağacını vermemiş, yeni tutarsızlıklara, çelişkilere kapı aralamıştır. Bu durum yukarıda ifade ettiğimiz varsayımın doğru olup olmadığı konusunda haklı soruları ortaya çıkarmıştır.

Sadece RNA dizilemekten öteye, gerçek bakteri ve arke genlerinin dizilenmesinin mümkün olduğu 1990'ların başından sonra, bu problemler kendilerini gösterdi. Beklentiler, RNA dizilerinin oluşturduğu ağaçların aynısını DNA dizilerinin oluşturacağı yönünde idi, ama sonuçlar her zaman beklentilere uymadı. Bazen tutarlı, bazen tutarsız, farklı ağaçlar elde edildi. Mesela, RNA A türünü B türüne C türünden daha yakın akraba kılarken, DNA dizileri ile yapılan ağaçlar ise bunun tersini gösterdi (Lawton, 2009).

Bu durum evrimci biyokimyacılardan W. Ford Doolittle'in başarısızlığı itiraf etmesine sebep oldu. W. Ford Doolittle; Moleküler filogenistlerin "*Gerçek ağacı*" bulmakta başarısız olduklarını, bunun sebebinin metotlarının uygun olmaması ya da yanlış genleri seçmiş olmalarından kaynaklanmış olabileceğini veya hayatın bir ağaç şeklinde gösterilmesinin uygun olmayacağı" açıklamasını yapmak durumunda kaldı (Doolittle, 1999).

New Scientist bunu şu şekilde ifade etti: "*Uzun zamandır, kutsal kâse, hayat ağacını teşkil etmekti. Fakat bugün proje negatif delillerin saldırısı altında param parçadır*" (Lawton, 2009).

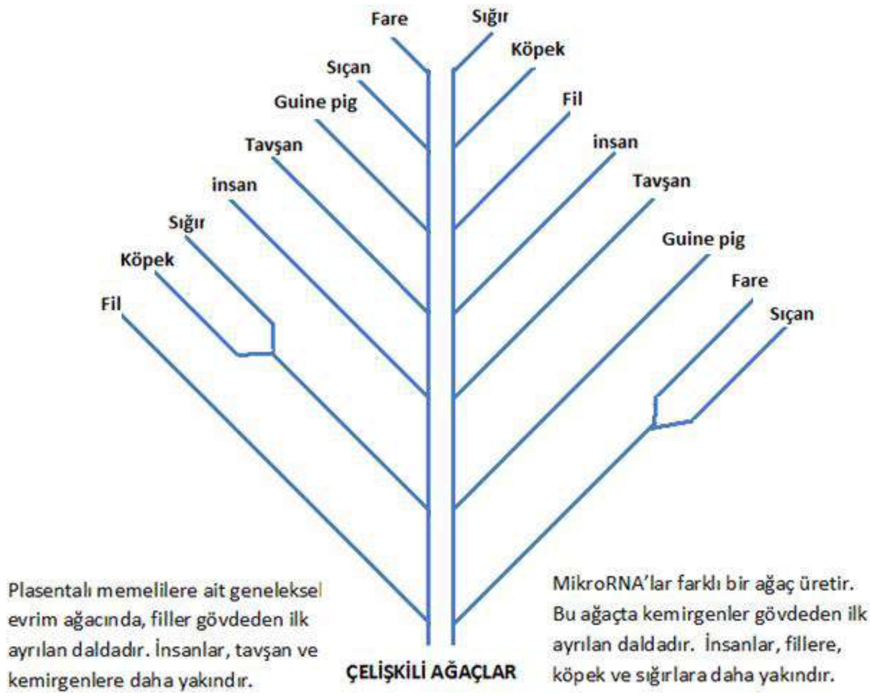
Bu tutarsızlıkların, tezatların, çelişkilerin oluş sebebi, her ne kadar bakteriler arasında gerçekleşen horizontal gen transferine dayandırılsa da, bu tezatlar sadece bakterilerin evrim ağaçlarında değil, yüksek yapılı canlıların evrim ağaçları arasında da görülmektedir. Moleküler evrim sistematiğinin öncüsü Carl Woose (1998), bu çelişkilerin evrensel evrim ağacının kökünden dallarına kadar her yerde, taksonların içinde veya aralarında görülebileceğini itiraf etmiştir.

2009 yılında *New Scientist* dergisinde Graham Lawton (2009) tarafından neşredilen "*Why Darwin was wrong about the tree of life*" başlıklı makalede de bilim adamları; "*Evrimin tamamen ağaç benzeri olmadığı*" önerisine yer vermiştir.

Ayrıca makale Michael Syvanen'in 2000 gen kullanarak farklı hayvan grupları arasında akrabalıkları gösteren bir ağaç oluşturma girişiminin sonuçlarından bahsedilmiştir. Bu teşebbüsün başarısız olduğu, genlerin karışık sinyaller gönderdiği, farklı genlerin farklı evrim ağaçları hasıl ettiği, genlerin yarısının bir evrim hikayesi diğer yarısının başka bir evrim hikayesi teşkil ettiği ifade edilmiştir. Neticede Syvanen'in; "*Evrim ağacını yok ettik*" itirafına yer verilmiştir. Literatürde benzeri sorunlardan sıkça bahsedilmektedir (Lawton, 2009).

Trends in Ecology and Evolution'da 2009'da yayınlanan bir makale, bu çelişkilerin sebebini, bu kadar büyük veriyi oluşturan genomun farklı genlerinin farklı genealojik (şecere) geçmişlere sahip olma ihtimalinin olduğunu ileri sürüyor (Degnan, 2009). Benzeri bir çelişki, Genome Research'da *"farklı proteinlerin farklı filogenetik ağaçlar ürettiğini"* gösteren bir makalede de ifade ediliyor *(*Mushegian vd., 1998*)*.

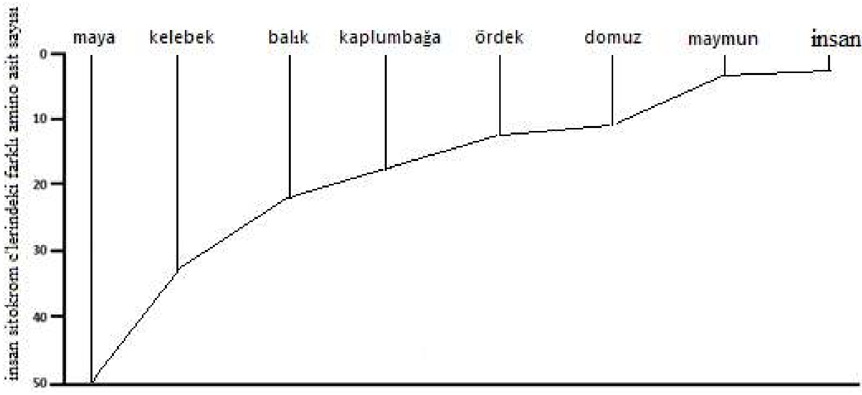
2012 yılında Nature dergisinde mikroRNA dizileri kullanılarak yapılan evrim ağaçları ile ilgili bir makale ise, mikroRNA'ların geleneksel hayvan evrim ağaçlarını çöpe attığını, mikroRNA'ların geleneksel hayvan evrim ağaçlarını destekleyecek sonuçlar oluşturmadığını, mikroRNA'ların memeliler için tamamen farklı diyagramlar hasıl ettiğini iddia etmiştir. mikroRNA dizileri ile yapılan evrim ağaçları herkesin beklediğinden, evrimcilerin hayalinden farklı ağaçlar üretmekte, insanları kemirgenlere göre fillere daha yakın göstermektedir *(Şekil 1)* (*Dolgin, 2012*).

Şekil 1. Geleneksel evrim ağacı ile mikroRNA dizileri kullanılarak elde edilen evrim ağaçları arasındaki çelişkiler. Dolgin, 2012'den modifiye edilmiştir.

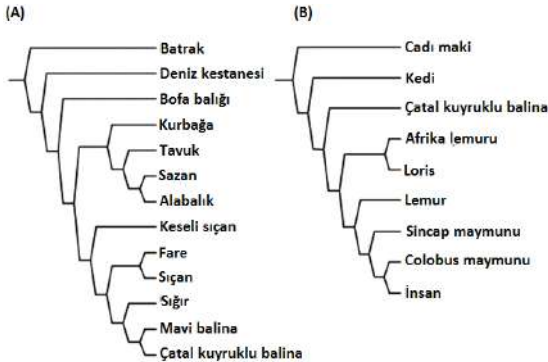
Morfolojik veriler ile moleküler verilere dayalı ağaçlar arasındaki uyuşmazlıklar **yaygın** bir durumdur. Anatomik ve morfolojik karakterlere dayalı ağaçlarla DNA'ya dayalı ağaçlar arasındaki çelişkileri karşılaştıran tek makale olan 2012 tarihli çalışmada, "hem karakter hem de veri setleri hızla artarken bu çelişkilerin de yaygınlaştığı" ifade edilmiştir (Dávalos, 2012).

Ders kitaplarında genelde morfolojik verilere dayalı geleneksel evrim ağaçları ile uyum gösteren *sitokrom c* enzimine dayalı hayvanlara ait bir ağaç örnek gösterilmektedir (Şekil 2), (Mader, 2011). Bununla birlikte, ders kitapları, nadiren farklı bir enzime (*sitokrom b*) dayalı ağacın, morfolojik verilere dayalı evrim ağacı ile uyumlu olmadığından bahseder.

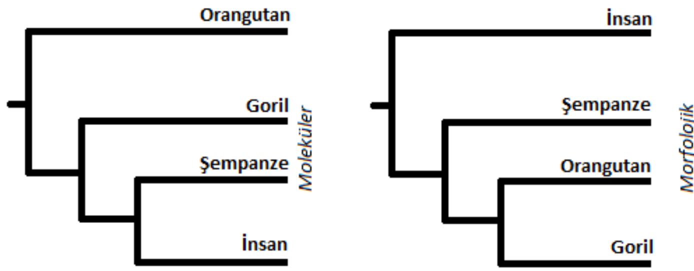
Şekil 2. *Sitokrom c*'ye dayalı evrim ağacı. Sylvia S.Mader, 2007'den modifiye edilmiştir.

Hâlbuki *sitokrom b*, omurgalılarda, muhtemelen en sık dizilenen ve soyağaçlarının oluşturulmasında sıkça kullanılan genlerden biridir. *Sitokrom b* dizilerine dayalı ağaçlar, ağaç oluşturma algoritmasına bakılmaksızın *sitokrom c*'den farklı bir evrim ağacı hasıl eder (Şekil 3) (Lee, 1999).

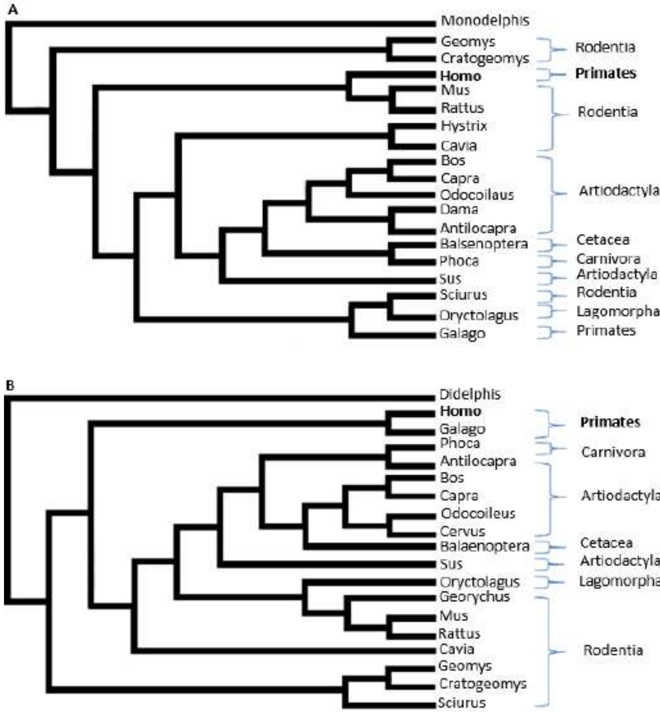
Şekil 3. Moleküler dizilere dayalı beklenmedik evrimsel ağaçlar. (a) Protein kodlayan mitokondri genomunun tamamı ile çizilen omurgalı ağacı; deniz kestanelerini omurgalılar arasına yerleştiriyor, kurbağalar, kuşlar ve balıklar ayrı bir klad yapıyor. (b) *Sitokrom b* gen dizileri ile çizilen ağaç; tarsier'ler (cadı makiler) diğer primatlara kedi ve balinalardan daha uzaktır. Lee, 1999'dan modifiye edilmiştir.

2000 yılında *Nature* dergisinde Gura (2000) tarafından yazılan bir makalede ise, moleküler ve morfolojik verilerin farklı moleküler ağaçlar vererek tezat oluşturduklarından bahsediliyor. Moleküler ve morfolojik veriler, organizmaları ağaçlarda farklı yerlere yerleştirerek, evrim ağaçları içindeki çelişkilere tekrar parmak basıyor (Şekil 4).

Şekil 4. Neredeyiz? Primatlar arasındaki morfolojik ve moleküler ilişkileri gösteren ağaçlar. Soldaki dendogram moleküler verilere, sağdaki dendogram morfolojik verilere çizilmiştir. Gura, 2000'den modifiye edilmiştir.

Moleküler evrim ağaçları arasındaki çelişkilere ait bir başka örnek, mitokondri genomundaki iki gene dayalı ağaçların arasındaki çelişkidir. Hem COB (*sitokrom b*) hem'de COII (*sitokrom c oksidaz altbirim II*) genlerine dayalı evrim ağaçları arasındaki çelişki aşağıdaki şekilde görülebilir. *Sitokrom b*'ye göre insan kemirgenlere yakın akraba iken, *sitokrom c oksidaz altbirim II*'ye göre ise bir primat ile akraba oluyor (Şekil 5) (Honeycutt vd, 1995).

Şekil 5. Plasentalı memelilerin maksimum parsimoniye dayalı filogenetik ilişkilerini gösteren ağaçlar. (A) Mitokondri sitokrom b geni, (B) Mitokondri sitokrom c oksidaz altbirim II geni. Honeycutt, 1995'den modifiye edilmiştir.

Dikkat çekici bir şekilde, Trends in Ecology and Evolution'deki farklı bir makalede şöyle bir sonuca varılıyor:

"Memeli ordoları üzerine yapılmış, çokça benimsenmiş hem moleküler ve hem de morfolojik filogeniler, memeli ağacını çözümsüz bir çalılığa indirger" (De Jong, 1998).

Böyle çelişkiler sebebiyle, *Nature*'deki önemli bir derleme makale; "Evrim savaşlarına" sebep olan "moleküler ve morfolojik ağaçlar arasındaki ihtilafı" analiz etmiştir. Biyolojik molekülleri araştırarak teşkil edilen evrim ağaçlarının, morfolojiye dayanarak yapılanlara benzemediği belirtilmiştir (Rokas ve Carroll, 2006).

De Jong (1998) tarafından, memeli ağacının çözümsüz bir çalılığa indirgenmiş olduğu ifade edilir. Yani hayat birden fazda kökenden gelmiş olabilir. Hayatın birden fazla kökenden gelmiş olabileceğini ima eden başka makalelerde vardır (URL-1). Mesela, Darwin dahi tek bir köken olmayıp birden fazla köken olabileceğinden ve Yaratıcının yaratmasından bahsetmiş ve şöyle söylemiştir (URL-1):

"*Başlangıçta orijinal olarak YARATICI tarafından BİR VEYA BİRKAÇ FORM olarak üflenen, bu hayat görüntüsü içinde, çeşitli güçleri ile birlikte, bir muhteşemlik vardır ve bu gezegen sabit yerçekimi yasasına göre dönerken; çok basit bir başlangıcın sonsuzluğundan, en güzel ve en muhteşem formların evrimleştiğini ve evrimleşmeye devam ettiğini ortaya koyuyor*" (Darwin, Origin of Species, 2nd edition. İlk baskıda yoktur. 2. ve sonraki baskılarda vardır).

Dávalos ve arkadaşlarının (2012) bir makalesinde ifade ettiği gibi, filogenetik çatışma (uyuşmazlık) yaygındır ve istisna olmaktan çok, sıklıkla görülen bir kuraldır.

Bütün bunların sonunda, DNA dizi verilerinin güzel düzgün bir evrim ağacı oluşturacağı ile ilgili umutlar ile birlikte Neo-Darwinci teorinin anahtar öngörüsü/beklentisi de yıkılmış durumdadır.

Kaynaklar

Dávalos Liliana M., Cirranello Andrea L., Geisler Jonathan H., and Simmons Nancy B. Understanding phylogenetic incongruence:lessons from phyllostomid bats. *Biological Reviews of the Cambridge Philosophical Society*. 2012, 87:991-1024.

De Jong W. W. Molecules remodel the mammalian tree. *Trends in Ecology and Evolution*, 1998. 13(7):270-274.

Degnan James H. and Rosenberg Noah A. Gene tree discordance, phylogenetic inference and the multispecies coalescent. *Trends in Ecology and Evolution*. 2009, 24:332-340.

Dolgin Elie. Rewriting Evolution. *Nature*. 2012, 486:460-462.

Doolittle W. Ford. Phylogenetic Classification and the Universal Tree. *Science*. 1999, 284:2124-2128.

Gura Trisha. Bones, Molecules or Both? *Nature*. 2000, 406:230-233.

Honeycutt, Rodney L.; Adkins, Ronald M.; Nedbal, Michael A.; Janecek, Laura L. Mammalian mitochondrial DNA evolution: A comparison of the cytochrome b and cytochrome c oxidase II genes. Journal of Molecular Evolution. 1995, 40:260-272.

Lawton G. Why Darwin was wrong about the tree of life. *New Scientist*. 2009, 2692: 34–39.

Lee Michael S. Y. Molecular Phylogenies Become Functional. *Trends in Ecology and Evolution*. 1999, 14:177.

Mader Sylvia S., Biology, 9th Edition, Dubuqua, IA: McGraw-Hill Book Co. 2007. New York, USA.

Mader Sylvia S., Isaacson Jeffrey A., Lyle-Ippolito Kimberly G., Storfer Andrew T. Inquiry Into Life, 13th ed. McGraw-Hill Book Co., 2011, pp. 550. New York, USA.

Mushegian Arcady R., Garey James R., Martin Jason and Liu Leo X. Large-Scale Taxonomic Profiling of Eukaryotic Model Organisms: A Comparison of Orthologous Proteins Encoded by the Human, Fly, Nematode, and Yeast Genomes. *Genome Research*. 1998, 8:590-598.

Rokas Antonis & Carroll Sean B. Bushes in the Tree of Life. *PLoS Biology*. 2006, 4(11): 1899-1904.

Schwartz Jeffrey H., Maresca Bruno. Do Molecular Clocks Run at All? A Critique of Molecular Systematics," *Biological Theory*. 2006,1(4):357-371.

URL-1, darwin-online.org.uk/Variorum/1859/1859-490-c-1860.html. 23 Ocak 2017

Woese Carl. The Universal Ancestor. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 1998: 95:6854-9859.

Zuckerkandl, E. and Pauling, L. *Evolutionary Divergence and Convergence* in Total *Protein*. In Bryson, V. and Vogel, H.J., Eds., Evolving Genes and Total *Protein*, 1965, 97-166. Academic Press, New York.

TOPLUMA İDEOLOJİ OLARAK DAYATILAN BİLİM VE EVRİM

Prof. Dr. Turan GÜVEN
Gazi Üniv. Eğitim Fak. Biyoloji Bölümü, Ankara (Emekli)
turandanismend@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, bilimin topluma bir “ideoloji” gibi nasıl sunulduğu örneklerle açıklanmıştır. Günümüzün bilim topluluğu içinde, bazı ateist ve materyalist bilim adamları, evrim teorisinin ateşli savunucularıdır. Bu bilim adamları kendi ideolojilerini meşrulaştırmak için, biyolojiyi bir araç olarak kullanmakta ve gerçeği saptırmaktadırlar. Evrim teorisi de dâhil, bilimde hiçbir teori zaman ve mekân üstü bir özelliğe sahip değildir. Bu gerçeği en iyi bilenler bilim adamlarıdır. Bilim adamları, hiçbir teorinin ateşli savunucuları olamamalıdırlar; ancak, itidalli ve nesnel eleştiricileri olabilirler. Bilimsel bir teorinin gücünü onu destekleyen insanların sayısı değil, teorinin iç tutarlılığı ve gerçekle ilişkisi belirler.

Evolution And Science As Ideology Imposed To Society

Abstract

In this work, it has been explained with examples how science is presented as an "ideology". In today's the society of science, some atheist and materialist scientists are fervent advocates of the evolution theory. These scientists use biology as a means to legitimize their own ideologies and distort the truth. The scientific theories, including the evolution theory, have not property of exempt from time and space. Scientists are the ones who know this truth best. Scientists must not be the ardent advocates of any theory; however, they may be moderate and objective critics. The power of a scientific theory is not determine with number of people who support it, but the internal consistency of theory and the relation to reality.

1-Bilim ve İdeoloji

Yapı bakımdan bilimle ideoloji arasındaki temel ayrılıkları en iyi bilenler bilim adamları olduğu halde, bilimi topluma “ideoloji” gibi sunanlar da onlar arasından çıkmaktadır. Bilimsel bilgiyi güvenilir kılan, metodolojik bilgi olmasıdır. Somut gözleme ve deney verilerine, bilim adamının özgün ve olabildiğince nesnel

yorumlarına dayanır. Bu yorumlar ya tabiattaki bir olayın, ya da bir problemin çözümüne dair bilimsel açıklamalardır. Tabii ki, açıklama ve yorumların "bilimsel bilgi" kategorisine girebilmesi için bilim topluluğunun acımasız eleştirilerinden de başarıyla çıkması ve genel bir kabul görmesi gerekir.

Şüphesiz, her bilimsel araştırma büyük bir teori ile sonuçlanmaz; ama büyük teorilere giden yolda küçük adımları oluşturur. Birçok teorinin geçerliliğini sonsuza kadar koruyacağı düşüncesi doğru değildir. Gerçeklerle çelişen teorilerin yerini, gerçekleri daha iyi açıklayan yeni teoriler alır. Sinanoğlu (2009)'nun dediği gibi, "*Bazen bilimde, her şey 'artık anlaşıldı, hayatın sırları çözüldü' denilirken, mevcut kuramlara ters düşen gözlemler, deneyler, deliller birikir de birikir; mevcut anlayışın yapısı çatırdamaya başlar. Yeni kuramlar, yeni bir anlayış dizgesi (paradigma T.G.) gerekmektedir*."

Gerçekten de bilim bir süreçtir, devamlı kendini yeniler ve hiç bir zaman bitirilemez. Bilimde son söz söylenmez; bilimsel araştırma tekniklerinde ve zihniyette meydana gelen değişmeler, bilimsel bilgilerin de nicel ve nitel özelliklerini değiştirebilir. Bir başka ifadeyle, hayatın kendisi gibi, bilim de dinamik bir süreçtir.

Yukarıda özetlenen yapısal özelliklerin hiçbiri ideolojilerde yoktur. Her şeyden önce, ideoloji, "ideolog" denilen bir kişinin kafasından çıkmıştır. Evren (dünya, insan ve toplumsal yapılar) ideoloğun görüp yorumladıklarından ibarettir. İlkel insanların kendi elleriyle yaptıkları heykelleri gün gelip kutsadıkları gibi, ideologların da kendi düşünce ve fikirleri karşısındaki tutumları böyle olmuştur. İdeolojiler dogma üzerine inşa edilir ve tabiatları gereği bu dogmalar sabittir, hiç değişmezler. İdeolojinin dayandığı temel fikir, ideolojinin savunucuları tarafından tartışılmaz bir dogmadır. Dogmayı eleştirmek, ideolojiye ihanet kabul edilir.

Özetlemek gerekirse, bilimle ideoloji arasında taban tabana zıt ve uzlaşmaz bir yapısal çelişki vardır. Bilim bir "ideoloji" gibi topluma sunulduğunda, bütün bilimsel araştırma sonuçları ve teoriler ideolojik dogmalara dönüşürler. Bu da, bilimin gelişmesi için gerekli olan eleştiri geleneğinin yıkılması anlamına gelir.

Günümüzün bilim topluluğu içinde bazı insanlar, bilimsel teorileri zaman ve mekân üstü bilgiler gibi savunarak, güya bilime hizmet ettiklerini sanırlar. Oysa, gerçek bilim adamları bilimsel teorilerin ateşli savunucuları değil, itidalli ve nesnel eleştiricileri olmalıdırlar. Nitekim, bilimin önünü açanlar da, bu makul eleştiri geleneğini sürdüren bilim adamlarıdır.

2-Bilimsel Teori Gücünü Nereden Alır?

Bilimsel teorinin gücü ne onu destekleyenlerin sayısı ile, ne de bilime yapılan ateist-ideolojik montajlarla artar. Teorinin gücünü belirleyen şey, iç tutarlılığı ve

gerçekle ilişki derecesidir. Yani, bir teori ne kadar tutarlı ve gerçeğe ne kadar yakınsa, zamana karşı o kadar dayanıklıdır; gerçeği açıklamaktan ne kadar uzaksa, o kadar zayıf ve zamana dayanıksızdır. Biyoloji özelinde bilimsel gerçeklerin akıl ve mantık dışı yorumlarla nasıl çarpıtıldığının en tipik örneklerini evrim teorisini bir din gibi savunanlarda görüyoruz. Dawkins (2001), "*Gen Bencildir*" adlı eserinde, evrimle ilgili şunları yazıyor:

"*Bir gezegendeki zeki varlıklar, gün gelir, kendi varlıklarının nedenini soracak yaşa gelirler. Eğer günün birinde uzaydan dünyaya üstün yaratıklar gelirse, uygarlığımızın düzeyini değerlendirmek için soracakları soru şu olacaktır: 'Evrimi keşfettiler mi?' Canlı organizmalar üç bin milyon yıldan (3 milyar yıl, demek istiyor T.G) daha uzun bir süre dünya üzerinde var oldular ve neden yaşadıklarını hiç bilemediler, ta ki güneş doğana ve ışınları bir tanesine ulaşana dek… Bu kişinin adı Charles Darwin'di… Dürüst olmak gerekirse, başkaları gerçeği belli belirsiz sezmişlerdi. Ancak ilk kez Darwin, neden var olduğumuzun tutarlı ve kabul edilebilir bir açıklamasını yapmıştır*."

Yazarın ortaya koyduğu düşünceler, baştan sona kadar ideolojik bir hezeyan olup, hiçbir cümlesi bilimsel bir bilgiye ve gerçeğe tekabül etmemektedir. Her şeyden önce, evrim teorisinin "*hayatın anlamını açıklama*" gibi bir amacının olduğunu sanmıyorum. Zira, bu teorinin temel amacı, yeryüzündeki var olan canlı çeşitliliğinin nasıl ortaya çıktığını açıklamaktır. Sonra, yazarın, biyoloji tarihini Darwin'i bir milat kabul edip, Darwin öncesi ve Darwin sonrası olarak ikiye ayırması da bilimsellikten uzaktır. Dahası, Darwin'den önce yaşamış insanların, dünyada neden yaşadıklarını idrak edememelerini söylemesi ise, insanlık tarihinden bihaber olunduğunun tipik bir göstergesidir. Burada, Dawkins'in evrim teorisini bilimsel bağlamından ve özünden kopararak nasıl saptırdığını ve ideolojiye yaklaştırdığını görüyoruz. Şimdi de, aynı yazarın genlerle ilgili görüşlerine ve biyolojiyi topluma bir ideoloji olarak nasıl sunduğuna bir göz atalım. Yukarıda zikredilen eserin "*İnsanlar Neden Var*?" başlıklı bölümünde;

"*Gen düzeyinde özverili olma kötü, bencillik ise iyi olmalıdır*." "*...Gen bencilliğin temel birimidir*" diyor. Kitabında savunduğu fikirleri de şöyle özetliyor:

"*Bu kitaptaki tez, bizim, diğer bütün hayvanlar gibi, genlerimiz tarafından yaratılmış makineler olduğumuzdur... Ben başarılı bir gende, baskın özelliğin acımasız bir bencillik olduğunu savunacağım. Genin bu bencilliği, bireyin davranışlarında da bencil olmasına yol açacaktır*." Başka bir bölümde de "*... Bir beden gerçekte bencil genleri tarafından körlemesine programlanmış bir makinedir*" demektedir (Dawkins, 2001).

Dawkins, bu görüşleri ile biyolojik determinizmin veya nörogenetik determinizmin ateşli bir savunucusu olduğunu göstermektedir. Saplanıp kaldığı materyalist bataklıktan çıkamadığı için, aklı, iradesi ve özgürlüğü olmayan, kendini inşa edemeyen, sadece biyolojik donanımının esiri olan edilgen bir insan tasviri yapmaktadır. Onun gözünde insan, organik kütlesi ile uzayda yer dolduran sıradan bir varlıktır. Bugünün materyalist-pozitivist paradigması, insanı sadece biyolojik donanımı ile değerlendirmekte, zihinsel ve ruhsal donanımını (akıl, irade, özgürlük, ruh gibi) yok saymaktadır. Elbette insanın biyolojik donanımı da önemlidir; ama bu donanım buzdağının sadece görünen kısmıdır.

Moleküler biyolojide gen kavramı, bir protein bilgisine sahip belirli uzunlukta bir DNA parçası olarak tanımlanır. "Genom" kavramı ise, bir hücrenin veya bir organizmanın sahip olduğu tüm DNA varlığı veya tüm DNA'daki genetik bilgidir. Bu genetik bilgi önümüze konulmuş olsa (yani DNA'nın tüm dizilerini bilsek) bile, elimizde bir referans yoksa, bunun hangi canlıya ait olduğunu kestiremeyiz. Kaldı ki, bu genetik bilginin ete kemiğe bürünüp karşımıza nasıl bir canlı olarak çıkacağı konusunda da hiçbir bilgi vermez bize... Genlerin sağladığı "biyolojik donanım", insan davranışlarında sadece bir altyapı oluşturur.

Ünlü genetikçi Lewontin (1991), insanı genlerinin emrinde bir makine gibi gören Dawkins'in indirgemeci ve zorlama yorumlarını şöyle eleştiriyor:

"*Richard Dawkins'in deyişiyle, biz, bedenleri ve zihinleri DNA'ları tarafından yaratılan hantal robotlarız. Fakat doğuştan gelen iç kuvvetlerimizin insafına kaldığımız görüşü, 'indirgemecilik' denilen derin bir ideolojik bağlılığın parçasıdır. ... Öncelikle, hiç kuşkusuz bizi etkileseler de, ne olacağımıza genlerimiz karar vermez. ... Bir organizmadaki her genin bütün moleküler özelliklerini bilsem dahi, organizmanın nasıl bir şey olacağını öngöremem. ... Bu bağlamda, biyolojik determinizm ideolojisinin tamam olması için, genlerimizde kodlanmış değişmez bir insan doğası kuramına sahip olmamız gerekmektedir.*"

Lewontin burada, insan davranışlarının modası geçmiş "biyolojik determinizm" ile açıklanamayacağını vurgulamaktadır.

3-Bilim Kılıfı Giydirilmiş Bir İdeoloji: Darwinizm

Bilim dünyasında "evrim teorisi" ve daha da özel olarak biyolojide "canlıların evrimi" denildiği zaman, ilk akla gelen kişi Darwin'dir. 1830'lu yıllarda yaptıklarına ve yazdıklarına baktığımızda, gerçekten bunu hak eden kişilerden biri odur. İngiltere Krallığına ait Beagle adlı bir gemiyle gittiği Güney Amerika'nın batısındaki volkanik Galapagos adalarında bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği (özellikle sürüngenler ve kuşlar) üzerinde gözlemler yaptı. Beş yıl süren araştırma ve yolculuğun sonunda İngiltere'ye döndü (1836) ve topladığı örnekleri biyo-

sistematikçilerle değerlendirerek bunların Galapagos adalarına özgü türler olduğunu öğrendi. Bu adalarda yaptığı dikkatli gözlemlere ve elindeki diğer verilere dayanarak canlı çeşitliliği ile ilgili fikirlerini 22 yıl sonra "*Türlerin Kökeni*" (The Origin of Species) adlı kitabında derli toplu bir araya getirdi.

Her araştırmacı gibi, Darwin'in de tabiatta yaptığı gözlem verilerini yorumlarken, toplumun inanç ve kültürel değerlerinden bağımsız olmasını beklemek haksızlık olur. Darwin'in yaptığı hata bu değildir; asıl hata, içinde yaşadığı çağın siyasal ve ideolojik düşüncelerini gerçeğin ta kendisi gibi görmesidir. Mesela Darwin, hayvanlar âlemi ile ilgili gözlemlerini yorumlarken, 19'uncu yüzyılda Batı dünyasına hâkim olan kapitalizm ideolojisinden bağımsız düşünemiyordu. "*Aslında Darwin'in doğal seçilimle evrim kuramı, İskoç ekonomistlerce geliştirilen erken dönem kapitalizmin siyasi iktisat kuramıyla olağanüstü bir benzerlik taşır*" (Lewontin, 1991). Zaten Darwin de, iktisatçı ve istatistikçi Thomas R. Malthus'un "*Nüfus İlkesi Üzerine Deneme*" adlı çalışmasından etkilendiğini inkâr etmemektedir. Böylece, hayvanlar âlemi üzerinde yapılan gözlemler, sosyo-ekonomik, politik ve dinî unsurlar ihtiva eden bir ideolojinin (Darwin'in kitabında 'the doctrine of Malthus' diye geçer) bakış açısıyla yorumlanmış; buradan da evrimin mekanizması olarak bilinen "*Tabiî seleksiyon*" fikrine ulaşılmıştır.

Darwin'in "*Malthus doktrini*" dediği ideolojik bakış açısına göre, dünyadaki gıda üretimi aritmetik dizi ile, tabii nüfus artışı ise geometrik dizi ile artmaktaydı. Malthus doktrini, yakın zamanda insanların gıda maddesi için kıyasıya bir ölüm-kalım savaşı içine gireceklerini öngörüyordu. Gerçekten de daha sonraki yıllarda insanlık büyük ölüm-kalım savaşları yaşadı; ama bu savaşların hiç birinde temel sebep gıda üretimindeki yetersizlik değildi. Savaşların başlıca sebebi, herkese yetecek kadar bol olan dünya nimetlerinin adaletli bir şekilde paylaşılamamasıydı. Bir başka ifadeyle, insanların açgözlülüğü ve dünyaya hâkim olma hırsıydı... Darwin, Malthus doktrininden etkilenerek canlıların tabiatta kıyasıya bir "*hayatta kalma savaşı*" verdiklerini düşündü. Bu savaşta güçlü olanlar hayatta kalıyor ve nesillerini devam ettiriyordu. Biyolojik donanım bakımından ortama uyum sağlayamayan, beslenme ve üreme rekabetinde güçlü olmayan bireyler ise eleniyordu. Tabiatın gerçekleştirdiği bu olaya Darwin, "*Tabiî seleksiyon*" (natural selection) adını vermişti. Yani Darwin'e göre tabiat her zaman güçlüden yanaydı. Darwin'in kuzeni Francis Galton, "*Türlerin Kökeni*" kitabında öne çıkan "*Tabiî seçilim*" ve "*en iyilerin hayatta kalması*" (the survival of the fittest) fikrinden ilham alarak, bunu "soy ıslahı" anlamına gelen öjenik (Eugenics) bilimine eklemledi. Mademki tabiî seçilimle canlıların zayıfları elenip güçlüleri yaşıyor, o zaman neden zihinsel ve fiziksel özellikler bakımından üstün olan insanlardan

"*Sun'i seçilim*" (artifical selection) ile bir üstün ırk oluşturulmasındı. Uygun kalıtsal özellikleri taşıyan ebeveynlerin daha büyük aileler haline gelmesi cesaretlendirilirken (positive eugenics), uygun olmayan kalıtsal özellikleri taşıyan ebeveynlerin çocuk sahibi olmalarının engellenmesi gerekirdi (negative eugenics).

Galton öyle ileri gitmiş olmalı ki, Darwin, 1871 yılında yazdığı "*İnsanın Türeyişi*" (Descent of Man) adlı eserinde kuzeninin bu fikirlerine karşı çıkmıştır (Snusted & Simmons, 2000). Açıkça görüldüğü gibi, "*Toplumdan bilime nüfuz eden çoğu ideolojik etki hemen göze çarpmaz. Bu ideolojik etkiler, bilim insanlarının da henüz farkında olmadıkları, açıklama biçimleri üzerinde büyük etkileri olan ve bunun sonucunda her şeyden önce kendilerini doğuran toplumsal tavrı desteklemeye yarayan temel varsayımlar şeklinde ortaya çıkarlar*"(Lewontin, 1991).

4-İdeolojiler İki Yüz Yıl İnsanlığın Entelektüel Kabiliyetlerini Dondurmuştur

Modern bilim ve teknolojinin insanlık için nasıl bir yıkım aracı haline getirilmesinin arka planında, Batı toplumlarının önyargılı ideolojik zihin yapısı yer almaktadır. Cemil Meriç'in dediği gibi, "*Emperyalist kültür, emperyalist ülkelerin kültürüdür; bu kültürün amacı yayılmak ve sömürmek. Daha doğrusu, bu kültürün içinde bazı kollar, mesela siyasi ideolojiler, içtimai ideolojiler emperyalisttir. Çok yerinde bir tespit. Kültürün bütününe emperyalist diyemeyiz. Saldırganlık kültürlerin değil, ideolojilerin vasfı*"dır (Meriç, 1978).

İdeolojiler, 19'uncu yüzyıldan 20'nci yüzyılın son çeyreğine kadar, yaklaşık 200 yıl insanlığın zihinsel ve entelektüel yeteneklerini dondurmuş, "*insan*" gerçeğinin doğru tanımlanması ve algılanmasında ciddi problemler hâsıl etmiş; insanlığa büyük acılar ve sıkıntılar yaşatmıştır. Nazizm ve komünizm bunun en tipik uygulamaları olarak tarihin çöplüğünde kalırken, kapitalizm hala devam etmektedir.

Evrim konusunda, hiç kimse birey ve popülasyonlardaki değişmeyi (varyasyon, polimorfizm), genlerde meydana gelen mutasyonları, belli bir derecede tabiî seçilimi yok saymıyor. Tartışmalar "*edilgen canlı*" modeli ve "*varyasyon birikimi ile yeni tür oluşumu*" (speciation) üzerinde yoğunlaşıyor. Tabiatta gözlemlenen canlının, Darwincilerin tanımladıkları canlı ile hiçbir alakasının olmadığı görülüyor. Gerçekten de böyle bir şey, bugüne kadar tabiatta gözlemlenebilmiş değildir. Bilim adamlarının çoğu bunları bilimsel ve mantıklı bulmuyor.

Yarım bir kafatası fosilinden, plastik sanatlarla hayal ürünü maymunsu insanlar üretip müzelerde sergileyerek toplumu yanıltmak ne bilimseldir, ne de ahlakidir.

İnsanın kökeni üzerinde çalışan iyi niyetli araştırmacıların "*Piltdown adamı sahtekarlığı*" ile nasıl kandırıldıkları henüz unutulmuş değildir. Darwincilerin cevaplayamadığı temel sorulardan biri şudur: evrim devam eden bir süreçse –ki bu, değişim anlamında doğrudur- neden bu süreçte çok sayıda ara form ortaya çıkmıyor? O zaman, bardağı taşıran son damla gibi, bir tür'ü başka bir tür'e dönüştüren "*varyasyon birikimi*" bir safsatadan ibaret kalmıyor mu? Geriye, "*sıçramalı tür oluşumu*" kalıyor ki, tabiatta bir türün kaşla göz arasında başka bir türe dönüşmesi gibi böyle bir olay şimdiye kadar gözlemlenebilmiş değildir.

Darwincilere göre, her bilim adamı biyosferi, biyosferdeki hayatı ve hayatın çeşitliliğini onlar gibi anlamak, algılamak ve yorumlamak zorundadır. "*Hayat*" denilen karmaşık ve mükemmel gerçeği basite indirgedikleri yetmezmiş gibi, bir de bu ideolojiyi topluma ve insanlığa "*hayat felsefesi*" ve "*bilim*" olarak dayatmaya kalkışmaktadırlar. Evrim teorisi, ateist ve din karşıtlarının (Batı'da Hıristiyanlık, Doğu'da Müslümanlık) bilimsel bir kılıfla insanlara sundukları bir ideolojinin adıdır. Günümüzün ateistleri, pozitivistleri ve materyalistleri evrim teorisine can simidi gibi sarılmaktadırlar. Güya bu teori ile varlık âleminin en önemli bir parçası olan canlıların çeşitliliğini açıklayarak, ateizme ve materyalizme bilimsel bir meşruiyet kazandırmış olmaktadırlar.

5-Deney ve Gözlemlerin Hiçbiri Darwincilerin Tanımladığı Bir Evrime İşaret Etmemektedir

Darwincilerin bilim dünyasında papağan gibi tekrar ettikleri bir şey daha var. O da, evrim teorisini eleştiren bilim adamlarını –özellikle Müslüman bilim adamlarını- canlılardaki değişimi tarihsellik boyutuyla birlikte anlayamayan insanlar gibi göstermeleridir. Bunun gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Her şeyden önce, evrim teorisinin bugünkü muhtevası, sadece canlı organizmalardaki değişimi değil, bu değişimin yeni türler oluşturacak kadar sınırsız olduğunu savunmaktadır. Popülasyonlarda değişim süreci gözlemlenebiliyor; ama yeni bir türün oluşumu gözlemlenemiyor. Bu bağlamda, bir bilim adamı gözlemlemediği bir şeyi gözlemlemiş gibi anlatıyor ve bunun üzerinden bir sürü kurgulama yapıyorsa, ortada ahlaki bir mesele var demektir. Çünkü "değişim" evrende bir olgudur; ama türleşme (bir türün değişimi ile bambaşka bir tür oluşması) ne tabiatta gözlemlenen bir süreçtir, ne de bir olgudur. Evrimi eleştiren biyologlar iki konuya vurgu yapmaktadırlar. Birincisi, evrimcilerin görüşlerinin aksine, bir organizmanın tesadüflerle meydana gelemeyecek kadar mükemmel ve karmaşık yapıda olduğunu söylemeleridir. İkincisi ise, canlı organizmaların sınırsız değişebilirlik özelliklerine sahip olmadıkları gerçeğidir. Modern biyolojinin ortaya koyduğu deney ve gözlem verilerinin hiçbiri Darwincilerin tanımladığı bir

evrime işaret etmemektedir. Dahası, bir türün bireyleri arasında ortaya çıkan farklılıkların (varyasyon) uzun zaman içinde birikerek başka bir türü (evrim ağacında yeni bir dal) oluşturma potansiyeli yoktur.

Mesela bir fare türünü ele alalım; bu türdeki varyasyonlar ne kadar birikirse biriksin, kanatlı bir canlı türüne farklılaşma olmayacaktır. Çünkü varyasyonlar tür içi küçük değişimlerdir; türün sahip olduğu biyolojik donanımın müsaade ettiği yere kadar değişirler. Biyolojik donanımı zorlayacak ve ötesine geçecek bir "varyasyon birikimi" diye bir şey yoktur. "Yeni tür" diye tanımlanan canlı, daha önce yaşamış türün varyasyonlarıdır. Türleşme (speciation) veya sıçramalı biçimde yeni türlerin meydana gelmesi ise hipotetik bir fikirdir, tabiatta gözlemlenen bir olgu değildir. Temel hayat olayları (enerji üretimi-dönüşümü, protein sentezi, üreme) ve kontrollü biyolojik sistemlerin yapısal benzerliklerine (anatomik-morfolojik, hücresel ve moleküler düzeyde) bakarak, bugünkü canlı türlerinin ilkel bir ortak atadan evrimleştiğini iddia etmek gözlemlerle doğrulanmış değildir.

6-İndirgemeci Bakış, Hayatın Doğru Anlaşılmasını Engellemiştir

Yeryüzündeki hayatın çeşitliliği ve karmaşıklığı görmezden gelinerek basite indirgenmesi, olayı gerçek bağlamından koparmak anlamına gelir. Gerçekten Darwinci ideolojinin evrene, dünyaya ve hayata başka hiçbir ideolojide olmayan indirgeyici bir bakışı vardır. Darwinciler, bugün içinde yaşadığımız dünyadan çok daha basit bir dünya tanımlıyorlar. Bu indirgemeci bakış, hiçbir zaman hayatın anlaşılmasını sağlayan gerçekçi ve bilimsel bir bakışı yansıtmıyor.

Evrimciler en büyük yanılgıya, insanı tanımlarken düşmektedir. Ateist evrimci biyologlar ve onların etkisinde kalan antropologlar, insanı sıradan bir canlı türü olarak tanımlamaktan neredeyse büyük bir zevk duymaktadır. Onlara göre insanın ilk atası bir zamanlar ağaçlarda böcek yiyerek hayatını sürdüren bir memeli organizmaydı. Bu ata organizma milyonlarca yıl süren bir "Tabiî seçilim" yoluyla evrimleşti ve tesadüfler bugünkü modern insanı ortaya çıkardı. Darwinciler, ellerinde somut bir delil olmadığı halde, böyle bir yargıya nasıl varabiliyorlar? Biyoloji ve antropolojinin verileri nasıl bu şekilde çarpıtılabiliyor? Eğer evren, dünya ve hayat onların dedikleri gibi basit olsaydı, şimdiye kadar çözülmedik hiçbir mesele kalmaz, bilimin de sonu gelirdi. En basit bir canlıyı tanıyan bir biyoloğun, "insan" denilen karmaşık bir varlığın, ilkel bir hayvansal atadan tabiî seçilimle ortaya çıktığını söylemesi, aklı ile bir probleminin olduğunu gösterir.

Yumurta ve sperm, ayrı ayrı düşünüldüklerinde kısa ömürlü iki hücredir. Döllenme ile bu hücrelerin çekirdekleri yumurta içinde birleşerek büyük bir yaşama potansiyeline sahip, yeni bir hücre (zigot) meydana getirirler. Zigotla

başlayan ve mükemmel bir organizmanın hücre hücre inşa edilişi sürecinde, hiçbir şey tesadüfle açıklanamaz. Bırakınız insan gibi karmaşık bir varlığın tesadüflerle inşasını, ondan daha basit bir DNA ve protein molekülünün bile tesadüfle ortaya çıkma ihtimali yoktur. Bir hücrenin rastgele olaylarla mükemmel bir "biyolojik sistem" olarak inşa edilmesi için milyon yıllar yetmez; hatta dünyanın yaşı bile yetmez. Her nedense, ateist evrimciler; insana özgü biyolojik, ruhsal ve zihinsel-entelektüel donanımları bir sistem bütünlüğü ile hiç değerlendirmemektedirler. Sadece kaba bir biçimde biyolojik donanım üzerine odaklanmış görünüyorlar.

Ateist bilim adamlarının bütün açıklamaları, insanın hiçbir "verili" özelliğinin olmadığı yönündedir. Yaratılışa inanmanın, bilimsel düşünce ve araştırmalarla birlikte götürülemeyeceği konusunda bir önyargıya sahiptirler. Onlara göre, "*insanı tabiî seçilim inşa etmiştir*" aforizmasının yanında, "*Allah insanı en güzel şekilde yaratmıştır*" ayetinin hiçbir değeri yoktur. Harvard Üniversitesinden Robert L. Trivers, Richard Dawkins (2001)'in, "*Gen Bencildir*" adlı eserine yazdığı bir önsözde şu görüşlere yer veriyor:

"*Şempanze ve insanın evrimsel geçmişlerinin yaklaşık % 99,5'i ortaktır; yine de birçok mantıklı insan şempanzeye eğri büğrü, insanla ilişkisiz, tuhaf bir yaratık olarak bakar ve kendisini mutlak yaratana erişme yolunda bir basamak taşı olarak görür. Evrimci için böyle bir şey olamaz. Bir türü diğer bir türden üstün kılacak hiçbir nesnel dayanak yoktur. Şempanze ve insan, kertenkele ve mantar, hepimiz, üç milyar sene kadar önce doğal seçilim olarak tanıdığımız bir süreç içerisinde evrimleştik." (...) "Bizi doğal seçilim inşa etmiştir ve eğer kendi kimliklerimizi kavrayabilmek istiyorsak anlamamız gereken de bu doğal seçilimdir*."

Biyolojide önemli bir bilimsel keşfin sahibi olan Hoagland (1994), "*Hayatın Kökleri*" adlı kitabında, hayatın bir "rastlantı" ile meydana geldiğini her bölümde tekrarlıyor ve şu fikirlere inanıyor:

" *… Evrimde her adım tesadüfe ve rastlantıya dayanan bir olaydır, bu nedenle önceden bilinemez. İnsanlar dâhil bütün canlı yaratıklar, son derece tesadüfî olayların ürünüdür. Denebilir ki, insanlar olarak bugün kendimizi tanıdığımız biçimimiz, son derece ender bir rastlantı ve tesadüftür." (...) "Değişme ve tabiî seleksiyonun insan varlığını açıklamak için 'yeterli' olduğunu söyleyerek bitiriyoruz*."

Sanırım bu bilim adamı, bilinemezlik ve öngörülemezlik gibi kavramları, rastlantı ve tesadüf kavramı ile karıştırıyor olmalı. Her yaştan insanlar, rastlantı ve tesadüfle hiçbir canlının oluşamayacağını bilmektedir.

Morgan (1991), "*Psikolojiye Giriş*" adlı meşhur kitabının "*Evrim, Genetik ve Davranış*" bölümünde insanı şöyle tanımlıyor:

“*Kendimizi meleklere çok yakın bir düzeyde görsek bile hayvan türünden olduğumuzu unutmamamız gerekir. Adımız Homo sapiens’tir. Evrim sürecinde binlerce yıl boyunca biçimlenmiş psikolojik yetenekleri ve beden yapıları olan ilginç yaratıklarız.…Dolayısıyla, hayvan yanımızın veya genetik ana yapımızla ilgili davranışların da araştırılması gerekmektedir*.”

Burada açıkça görüldüğü gibi, insan davranışlarının evrimsel süreçlerini inceleyen evrim psikologları da, biyoloji ve antropoloji için ayrı bir problem yumağı oluşturmaktadır. Çünkü, McKinnon (2010)’un ifadesiyle “*İnsanların toplumsal kurumları (evlilik, boşanma), değerleri (standartlar, tercihler), insan dışındaki türlere atfedilir; hayvan davranışlarını anlatan terimler insan davranışlarını betimlemek için kullanılır (evlilik ısrarla çiftleşmeyle bir tutulur). Bu süreçte, özellikle insan ilişkilerinin merkezindeki toplumsal kurumlar, değerler bütünüyle hasıraltı edilir.*”

Primatlar üzerinde çalışan etologlar ve bazı Darwinciler, insanlardaki Tanrı inancının, hiyerarşik Primat topluluklarındaki lidere tabasbus eden (yaltaklanan) bireylerin davranışlarından köken aldığını söyleyecek kadar ileri giderler (Morris, 1976). Bu yaklaşım, hayvansal davranış kalıplarını, insan davranışlarının bozulmamış doğal prototipleri olarak ele alan indirgemeci bir mantıktır. İnsan, içinde yaşadığı kâinatta çok sayıda probleme muhatap olan ve çok sayıda çözüm stratejileri geliştirebilen bir varlıktır. Böyle bir varlığı, ideolojik kalıpların içine hapsederek, onu sadece biyolojik donanımdan ibaret görmek ve canlılar âleminin sıradan bir üyesi gibi tanımlamak büyük bir hatadır. Zaten evrimcilerin temel yanılgılarından biri, insanı sıradan bir canlı olarak görmeleridir.

Yukarıda sıraladığım alıntılar, Batı medeniyetinin ve düşünce sisteminin insana bakışını, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır. Böyle bir medeniyetin merkezinde, hayvansal bir atadan evrimleşmiş ve her an bu hayvansal davranışlarına dönüş yapabilecek sorumsuz bir insan modeli bulunmaktadır. Bu insan, ancak dünyevi kanunlar, toplumsal baskılar ve organize olmuş güçlerle kontrol edilebilir. İşte bizim medeniyetimizle Batı medeniyeti arasındaki temel fark, insana bakışta ve insanlık anlayışında ortaya çıkmaktadır. Nitekim, bugün bilim ve teknoloji Batı’nın elinde 20’inci ve 21’inci yüzyılın en kanlı savaşları için bir araç haline getirilmiştir. Nükleer, kimyasal ve biyolojik silahları icat edip insanlar üzerinde ilk kullananlar da Batı’dır. İşkencelere, soykırımlara ve toplu katliamlara (Almanya’da holokost, Rusya’da pogromlar) kalkışmaları, günümüzde de insanlık dışı zulümlere duyarsız kalmaları bu çarpık “insanlık anlayışına” dayanmaktadır. Batı’nın tek anladığı şey güçtür. Darwin’in “*Tabiî seçilim*” mekanizmasını “güçlüler yaşar zayıflar elenir” şeklinde biyolojiye

sokması, Batı toplumunun bugünkü sömürgeci hayat felsefesini meşrulaştırmaya yaramıştır. Böylece, bilim ideolojiye kurban verilmiştir.

7-“*Mutasyonlar Evrimin Hammaddesidir*” Yanlışlığı Yaklaşık 50 Yıl Gündemde Kalmıştır

Darwinci ideoloji, canlıların evrimini ve yeryüzündeki çeşitliliğini iki temel fikir üzerinden açıklamaya çalışmaktadır. Birincisi, popülasyondaki küçük farklılıkların veya varyasyonların birikimi; ikincisi ise tabiî seçilimle en iyilerin hayatta kalması. Darwincilere göre, varyasyonlar –ki bunların temelinde mutasyonlar ve genetik kombinasyonlar vardır- doğal seçilimle hayatta kalma ihtimalini arttırıyor ve birikerek evrim ağacında yeni tür dallanmalarını oluşturuyordu. Darwincilerin fikirleri, bugün bir dogma gibi benimsendiği ve tartışılmaz bir gerçek olarak kabul edildiği için, evrim teorisi günümüzde ideolojik bir niteliğe sahiptir. Bu açıklamalar, yeni tür oluşumu için yeterli ve ikna edici açıklamalar değildir. Ateist Darwinci bilim adamları, biyolojiye ait ne keşfedildi ve deneysel olarak ortaya ne konulduysa, hepsini Darwinci dünya görüşüne eklemlediler. Bu durum, 20’inci yüzyılın başlarından beri devam etmektedir. Bir zamanlar Neo-Darwinciler vardı. Bunlar, keşfedilen mutasyon olayına balıklama atlamışlardı. “*Mutasyonlar evrimin hammaddesidir*” diyorlardı. “*Neo-Darwinciler*”, bu aforizmayla yaklaşık 50 yıl idare ettiler. Daha sonra biyolojideki büyük gelişmeler, mutasyonların oluşma hızının 10^{-6}- 10^{-9} (milyonda ve milyarda bir) gibi çok düşük bir düzeyde olduğunu ve çoğu mutasyonun da canlı için öldürücülüğünü ortaya çıkardı. Daha da önemlisi, hücre içerisinde mutasyonlar oluşunca DNA tamir mekanizmalarının devreye girdiği keşfedildi. İşte bütün bunlar, Neo-Darwincilerin sesinin kesilmesine ve mutasyonun ikinci plana atılmasına sebep oldu.

8-Geçiş Formlarının Olmaması Evrimciler İçin Çözümsüz Bir Problemdir

Son tahlilde, evrim teorisi bugünkü paradigma içinde kalarak canlı çeşitliliğinin nasıl ortaya çıktığını açıklamaya çalışmaktadır. Ne yazık ki, yeni türlerin meydana gelmesi (türleşme, speciation) konusunda hala tatmin edici bir açıklama getirememiştir. Ortada gözlemlerle desteklenmemiş hipotezler vardır. İnsanın evrimi için bulunan kafatası fosillerinin yetersizliği, şempanze ile insan arasındaki geçiş formlarının olmaması gibi zorlu meseleler gündeme bile getirilmemektedir. Evrimci ateistler, insan-maymun arası formların yokluğunu kapatmak için dünya çapında bir skandala da imza atmışlardı. Bu skandal, evrim tarihinde “*Piltdown adamı sahtekarlığı*” olarak bilinir. İngiltere’de Sussex’de bulunmuş olan Piltdown kafatası, dünyaya, insanla maymunun ortak özelliklerini

taşıyan bir fosil olarak tanıtıldı. İnsan evrimi üzerinde sahada çalışan bilim adamları, bu fosili incelemeye gittiklerinde, fosilin aslını değil, kalıbını inceleyerek kitaplarına yanlış bilgiler koydular. Bunlardan biri de L.S.B Leakey'di. Bu araştırmacı, "*İnsanın Atalari*" adlı kitabında nasıl aldatıldığını anlatırken, yeterince titiz ve sorgulayıcı olmadığı için kendini suçlamıştır. Adı geçen eserinde Piltdown adamı kafatası fosiliyle ilgili olarak şunları yazmış:

"*Weiner, Oakley ve La Gros Clark'ın yaptıkları araştırmalar, Piltdown'ın bir hile olduğunu artık kesinlikle ortaya koymuştur. Çenenin çağdaş gerçek bir maymuna, kafatasının ise modern tipte bir insana* (muhtemelen neolitik) *ait olduğu ve bunlarla birlikte bulunan fosil direyin de* (hayvansal bitkisel fosiller demek istiyor T.G.) *buluntu yerine başka yerlerden getirildiği anlaşılmıştır*" (Leakey, 1971).

Hayatını, Afrika'da insan fosili aramaya hasretmiş bu araştırmacı, bilim adamı titizliği ile hareket etmemesinin faturasını kendine çıkarmış, suçu oraya buraya atmaya çalışmamıştır. Bu konudaki fikirlerini şöyle ifade ediyor:

"*Önce, bu kitaptaki Piltdown kafatasını incelemiş olduğum sayfaları çıkartmayı ve yerine yenisini yazmayı düşündüm. Sonra bundan vazgeçerek, Giriş'i yazmayı ve kitaptaki Pitdown kısmını olduğu gibi bırakmayı daha uygun buldum. Böylece, bilinen bütün biyoloji kurallarına tümüyle aykırı bir delili tartışmasız kabulün tehlikesini belirtmek istedim*" (Leakey, 1971).

9-Türler, Sınırlı Bir Değişebilirlik Özelliğine Sahiptir

Biyosferdeki her bir tür, yaşadığı habitatı kendisi seçmemiş, onun içinde yaratılmıştır. Önce mekân (uzay) yaratılmış, sonra canlı yaratılmıştır. Canlı, bir taraftan çevrenin etkisine maruz kalırken, diğer taraftan da çevrenin organik ve inorganik kaynaklarını zihinsel yetenekleri ve biyolojik donanımı ölçüsünde kullanarak çevreyi değiştiren bir varlıktır. Yani, canlı ile çevre arasında karşılıklı ve devamlı bir etkileşim söz konusudur. Darwinci evrimciler ise, canlıyı şekillendiren ve hamur gibi yoğuran şeyin tabiî seçilim, yani çevre olduğunu söylerler. Bu da, bizi, biyosferde karşılığı olmayan "edilgen" bir canlı modeline götürmektedir.

İster ateist olsun, ister dindar olsun, bütün biyolog bilim adamlarının üzerinde birleştikleri önemli konulardan biri, türlerin değişebilir esnek bir donanıma sahip olmalarıdır. Eğer böyle olmasaydı, hiçbir canlı bugünkü dünya şartlarında yaşayamazdı. Çünkü her canlı hemen her gün çevrenin farklı uyaranlarıyla karşılaşmakta ve gelişmişlik derecesine göre bu uyaranlara bir cevap oluşturup uyum sağlamaktadır.

Üzerinde anlaşıma sağlanamayan konu ise, türlerdeki değişebilirliğin sınırlarıdır. Darwinci evrimciler, türlerin çevre etkisiyle sınırsız bir değişim potansiyeline sahip olduklarını söylerken, varyasyon birikimi ile bir türün başka bir türe dönüşmesini açıklamak çok kolay olmaktadır; ama bunun gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Gözlemlerimiz, biyosferdeki her bir türün sınırlı bir değişebilirlik özelliğine sahip olduğunu göstermektedir. Bu "sınırlı değişebilirlik" kavramını teorik bir katsayı örneği ile daha iyi açıklamak mümkündür. Bu değişebilirlik katsayısının alt ve üst sınırlarını 0 (sıfır) - 1 (bir) olarak tanımlarsak, diyelim ki, bazı türlerde bu katsayı 0,1, bazı türlerde ise 0,9 gibi bir değerde olabilecektir. Hiçbir tür, bu değişebilirlik sınırlarını aşacak bir varyasyon göstermez. Büyük taksonların (kök, sınıf, takım gibi) birbirine yakınlık durumuna göre bir ağaç gibi tasavvur edilmesi (kladogenez) mantıklı görülebilir; ama bunların birbirinden türediklerini gösteren bilimsel deliller inandırıcı değildir. Bakteriler, omurgalılar, memeliler v.b. çeşitli tür gruplarının biyolojik özellikleri incelendiğinde, bunların rastgele olaylar ve etkileşimlerle meydana gelmesinin imkânsızlığı ayna gibi görülmektedir. Kâinattaki canlı ve cansız varlıkların nasıl ortaya çıktığını akılcı bilimsel yöntemlerle çözmeye çalışmak doğru bir yaklaşımdır; ama bununla kısa bir mesafe alınabildiği ve çözümün çok uzağında kalındığı görülmüştür.

Sonuç

Evrim teorisi, topluma, değişmeyen evrensel bir gerçek gibi sunulmaktadır. Öyle ki, Antropoloji, psikoloji, etoloji, fizyoloji ve moleküler biyoloji gibi bütün biyoloji dallarından sağlanan bilgiler zorlama yorumlarla bu teoriye eklemlenerek, neredeyse biyoloji tümüyle bir ideolojiye dönüştürülmektedir. Kendilerini evrim teorisinin cezbesine kaptırmış bilim adamlarının en büyük hatası, evreni ve hayatı indirgemeci bir mantıkla alabildiğine basitleştirmeleridir. Güya, bunların inandıkları tek şey bilimdir; ama onu da ateist ideolojilerini meşrulaştırmada kullanmaktadırlar. Önyargılarından kurtulamayan ateist bilim adamları, biyolojiyi çarpık bir evrim düşüncesiyle zehirleyerek bir ideoloji haline getirmişlerdir. Bilim bir ideoloji haline gelirse, toplumdaki itibarını ve güvenilirliğini de kaybeder.

Kaynaklar

Dawkins, R. (2001). Gen Bencildir, (3. Baskı), TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları: 19, (Çeviri: Asuman Ü. Müftüoğlu).

Hoagland, Mahlon B. (1994). "Hayatın Kökleri" (3. Basım), TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları Dizisi: 1. (Çeviri: Şen Güven, Alev Serin).

Leakey L.S.B. (1971). İnsanın ataları (Tercüme: Güven Arsebük). Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

Lewontin R.C. (1991). İdeoloji olarak biyoloji: DNA doktrini. (Tercüme: Cengiz Adanur, (2015). Kollektif Kitap Bilişim ve Tasarım Ltd.Şti. İstanbul
McKinnon S. (2010). Neo-liberal genetik: Evrim psikolojisinin mitleri ve meselleri (Tercüme: Mehmet Doğan). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
Meriç C. (1978). Mağaradakiler. Ötüken Neşriyat, İstanbul.
Morgan, C.T. (1991). Psikolojiye Giriş, (9.Baskı), H.Ü.Psikoloji Bölümü Yayınları, Yayın No: 1. (Çeviri: Sirel Karakaş ve arkadaşları).
Morris, Desmond (1977). Çıplak Maymun (Çeviren: Engin Darıca). 3. Baskı, Sander Yayınları, İstanbul.
Sinanoğlu O. (2009). Yeni Bilim Ufukları-3: Hayatın örgüsü, elli yıllık moleküler biyolojinin temellerini sarsan sorunlar. Bilim + Gönül Lmt. Şti. İstanbul.
Snustad D. Peter & Simmons Michael J. (2000). Principles of Genetics. Second Edition. New York-Toronto.
Tort Patrick (2008). Darwin ve Evrimin Bilimi. Yapı Kredi Bankası Yayınları Genel Kültür Dizisi. İstanbul.

Yeryüzündeki Mükemmel Yaratık Olan
BÖCEKLER EVRİM ÜRÜNÜ MÜDÜR?

Prof. Dr. Levent ÜNLÜ
Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü, KONYA.
ulevent@selcuk.edu.tr

Özet

Böcekler, insanoğlu farkında olmasa da vazifelerini yüzyıllardır yapan yaratıklardan biridir. Yeryüzündeki ekolojik dengeye önemli katkıları olan böceklerin birçok vazifesi vardır. Yüce yaratan tarafından mükemmel olarak yaratılan bu canlılar, ilk günkü gibi hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmişlerdir. Çevre şartlarına çok uyumlu olan bu canlıların, renklerinde değişiklikler ya da morfolojik bazı desenler bulunabilmektedir. Mevcut fosillerin incelenmesiyle böceklerde milyonlarca yıldan beri tür içi varyasyonlar olduğu belirlenmiştir. Ancak hiçbir zaman bir türden farklı türlerin oluşumu söz konusu olmamıştır. Günümüzde DNA barkodlama yöntemlerinden elde edilen veriler canlılardaki varyasyonların tür içinde kaldığını göstermektedir. Öyle ki artık böceklerin sistematiği modern teşhis yollarından olan DNA barkodlaması ile yapılmaktadır. Yine böceklerin iletişimde kullandıkları feromonların milyonlarca yıldan beri aynı olması da bilinen bir gerçektir. Feromon gerçeği de böceklerin evrim geçirmediğinin en önemli delillerindendir.

Anahtar Kelimeler: Böcek, DNA barkodlaması, evrim, feromon.

Insects The Perfect Creature In The Earth Are The Product Of Evolution?

Abstract

Insects are one of the creatures who have not been aware of human beings but have been performing their duties for centuries. Insects that have significant contributions to the ecological balance on Earth have important tasks. These creatures, created excellently by the Supreme Creator, have come as day-to-day as they did the first day without any change. These creatures, which are very harmonious with the environment, can have changes in their colors or some morphological patterns. Examination of the existing fossils has determined that species have had variations within species for millions of years. However, the formation of different species has never been the subject of a species. Today, the data obtained from DNA barcoding methods show that variations in living things

remain within the species. So much so that the system of insects is now made by DNA barcoding, this is from modern diagnostic pathways. It is also a known fact that the pheromones used by insects in communication have been the same for millions of years. The pheromone truth is also the most important evidence that insects do not evolve.

Keywords: DNA barcoding, Evolution, insect, pheromone.

Giriş

Evrim, kademeli olarak değişmeyi ifade eden genel bir kavramdır. Ancak burada, evolüsyon manasını ele alınacaktır. Çünkü bugün evrim denildiği zaman evolüsyon kastedilmektedir. “Evolüsyon” kelimesi, yüksek ve daha karmaşık yapılı hayvan ve bitkilerin, jeolojik zamanlar boyunca, evvelce mevcut olan ilkel atalardan, değişme ve farklılaşma ile tesadüfen meydana gelmelerini ifade eder (Anonymous, 2017a).

Savunucularının evrimi ispat çabaları, buldukları bazı kemiklerle hayallerindeki ara formları çizmeden öteye gitmemektedir. Çoğu zaman evrim ile tekâmül karıştırılmaktadır. Tekâmül, kemale erme, kademeli olarak, yavaş yavaş mükemmel hale gelme anlamına gelmektedir. Mesela bir çekirdeğin filizlenip fidan olması, fidanın ağaç olması gibi. Veyahut zigotun bebeğe, bebeğin çocuğa ve çocuğunda ergin bireye dönüşmesidir.

Böcekleri inceleyen bilim dalına **Entomoloji**, tarih öncesi böcekleri inceleyen bilim dalına ise **Palaeoentomoloji** denilmektedir. Sayıları birkaç milyon tür olan böcekler, çok uzun zaman önce yaratılmışlardır ve yeryüzündeki bazı vazifeler için görevlendirilmişlerdir. Bunu ekolojik dengeye bakarak anlayabiliyoruz. Yeryüzünde belki de milyonlarca yıldır yaşamlarına devam eden böcekler kendilerine verilen vazifeleri tamamlayarak kimisi bir gün, kimisi bir hafta veya bir ay yaşayarak ölmektedir.

Yeryüzünde insanoğlu farkında olmasa da böceklerin birçok faydası bulunmaktadır. Bal ve ipek gibi doğrudan ürünlerinden faydalandığımız gibi, zararlı canlılar üzerinde beslenerek, tozlaşmayı sağlayarak, bilimsel çalışmalarda kullanılarak, çöp ve leşlerle beslenerek böcekler bizlere fayda sağlarlar.

Böceklerin doğrudan faydalanılan ürünlerinden biri ipektir. İpek böceği, ilk defa M.Ö. 2600 yılında Çin’de kültüre alınmıştır. İlk kez 4000 yılı aşkın bir zaman önce Çinliler tarafından üretilen ipek, uzun yıllar nasıl üretildiği gizli tutulduktan sonra, sırasıyla Anadolu'da daha sonra da Avrupa'da üretilmeye başlanmıştır. Anadolu’da yaklaşık 1500 yıldan beri üretimi yapıldığı bilinmektedir (Anonymous, 2017b).

Bir diğer böcek ürünü ise baldır. Arı kültürünün ilk izlerinin Neolitik Çağ'a, M.Ö. 5000 yıllarında Orta Doğu'da olduğu tespit edilmiştir (Anonymous, 2017c). Her iki böcekte uzun yıllar hiçbir değişiklik göstermeden vazifelerini yapmaya devam etmektedirler.

Böcek fosillerine, böceklerdeki DNA dizilişine ve feromonlara bakıldığı zaman, böceklerde evrimin olmadığı, atalarının böcek olduğu anlaşılmaktadır.

1-Böcek Fosilleri

Jeolojik devirlere bakıldığı zaman, böceklerin milyonlarca yıl önce yaşadığı anlaşılmaktadır. Böcek fosilleri bugün dünyanın değişik yerlerindeki müzelerde sergilenmektedir. Paris Tabiat Tarihi Müzesi, Londra Tabiat Tarihi Müzesi, Sichuan (Batı Çin) Böcek Müzesi, New York Tabiat Tarihi Müzesi, Danimarka Tabiat Tarihi Müzesi bunlardan sadece birkaçıdır.

Jeolojik devirlerde böceklerin yaşamaya başladığı, insanlar için gerekli olan birçok faaliyeti yerine getirdikleri tahmin edilmektedir. Tarih boyunca yapılan araştırmalar neticesinde ilk böcek fosili ***Strudiella devonica*** olduğu tespit edilmiştir. Fransız ve Belçikalı bilim adamları tarafından, Belçika'nın güneydoğusunda bulunan fosilin, sadece Devoniyan dönemine ait olması nedeniyle değil, en eski, bütün halinde bulunan böcek olmasıyla da bilim çevrelerinde merak uyandırmıştır. Paris Tabiat Tarihi Müzesi’nde bulunan bu fosil, ***Strudiella devonica*** olarak adlandırılan, 8 mm uzunluğunda, 1.7 mm eninde olan bir böceğe aittir. Üçgen ağız yapısı bulunan böceğin antenleri, göğüs kısmında altı bacağı ve on segmentten oluşan karın bölgesi bulunmaktadır (Anonymous, 2017d).

Bir diğer böcek fosili, 1920 yılında Avustralyalı bilim adamı Robin John Tillyard tarafından gün yüzüne çıkarılıp, Londra’daki Natural History Museum’da korunmaktadır. Fosili inceleyen ekipte, New York American Museum of Natural History entomoloji kuratörü ve Kansas Üniversitesi profesörü David A. Grimaldi ve yine aynı üniversiteden Michael S. Engel bulunmaktadır. Dr. Grimaldi, fosildeki böceğin 5 mm büyüklüğünde ve kanatlı olduğunu belirtirken, Dr. Engel ise, ilk ortaya çıkan böceklerin bitkilerle beslendiklerini bildirmiştir. Fosilin en eski böcek türlerinden biri olan ‘***Rhyniognatha hirsti***’ ye ait olduğu tespit edilmiştir. Dr. Grimaldi söz konusu fosilin 396 ila 407 milyon yıl arasında bir yaşa sahip olduğunu kaydetmiştir (Anonumous, 2017e).

Yine aynı şekilde bir diğer böcek fosili 142 milyon-65 milyon yıl önceki **Cretaceous** döneminden olduğu söylenen bir yusufçuk’a aittir (Anonymous, 2017f).

ABD'de Coloroda Üniversitesi Palaeobiyoloji Bölümündeki araştırıcılar, fosil böcek koleksiyonunu göstermişlerdir. Colorado, Utah ve Wyoming'in bir bölümünde yaklaşık 48 milyon yıl önce büyük göllerin dibinde yerleşen sedimentlerde korunan 120.000'den fazla böcek, örümcek, yaprak, çiçek, balık ve diğer omurgalılar bulunduğunu bildirmişlerdir (Anonymous, 2017g). Fosil böcekler geçmiş çevresel değişikliklere ekolojik tepki veren eşsiz bir derinlik kaydı sağlar ve bu nedenle iklim değişikliğinin mevcut biyolojik çeşitlilik krizi üzerindeki etkilerini anlamak için çok değerlidir.

165 milyon yıllık olduğuna inanılan karınca dahil olmak üzere nadir olan böcek fosilleri, Çin'in Sichuan Eyaletinde yer alan Böcek Müzesinde bulunmaktadır. Fosillerin, en yaşlı karıncalar, yusufçuklar ve arılardan oluştuğu, bunların çoğunun Jurassic dönemine kadar uzandığı belirtilmiştir. Ayrıca, bilim adamları, derin Mesozoic dönemine ait kelebek benzeri fosil böceği de keşfetmişlerdir (Anonymous, 2017h).

Danimarka'da Kopenhag Doğa Tarih müzesinde fosil böcekler, örümcekler vb. bulunmaktadır. Yaklaşık olarak 8000 adet fosil olup, bunların pek çoğu üzerinde hala çalışma yapılmamıştır. Utah (ABD), yeşil denizde bulunan bir hortumlu böcek fosili (*Curculionidae*) bulunmuştur (Anonymous, 2017i). Yine aynı şeklide Lower Cretaceous (~125 milyon) dönemine ait *Mecoptera* takımında yer alan akrep sineklerinin fosilleri de, Liaoning ve Hebei Eyaletlerinde (Çin) bulunduğu bildirilmiştir (Anonymous, 2017j).

Çin'in Liaoning şehrinde bulunan bir günlükler takımında yer alan ***Ephemeropsis trisestalis*** (*Ephemeroptera*) böceğinin larvası böcek müzesinde sergilenmiştir. Late Aptian-Cenomanian devrinde yaşadığı tahmin edilen heteropterlerin sucul ve predatör olarak beslendikleri kaydedilmiştir (Anonymous, 2017k).

Brezilya'da erken Kretase döneminden hamam böceği fosili tespit edilmiştir. Bu fosilin Lower Cretaceous, Late Aptian-Cenomanian (108-92 milyon yıl önce) dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir (Anonymous, 2017l).

2-Böceklerde DNA Dizilişi

Böceklerde evrimin olmadığının bir delili de vücutlarındaki DNA dizilişidir ya da DNA barkodlamasıdır. Eskiden böceklerin teşhisi morfolojik karakterlere bakılarak yapılırken, şimdi ise, böceklerin sistematiği modern teşhis yollarından biri olan DNA barkodlaması ile yapılmaktadır. Günümüzde DNA barkodlama yöntemlerinden elde edilen veriler canlılardaki varyasyonların tür içinde kaldığını göstermektedir. Her bir türün farklı DNA diziliminin olması, bireylerde evrimin olmadığını göstermektedir.

3-Böcek Feromonları

Yine böceklerin iletişimlerinde kullandıkları feromonların milyonlarca yıldan beri aynı olması da bilinen bir gerçektir. Feromonlar, böceklerin dış salgı bezlerinden biri olan çekici koku bezlerinin salgısıdır. Bu kokular aynı türe ait böcek türlerinin iletişimlerinde kullanılmaktadır. Her türün, farklı feromona sahip olması gerçeği de böceklerin evrim geçirmediğinin en önemli delillerindendir.

Sonuç

Bergman (2004), herhangi bir evrim teorisi için böceklerin güçlü bir test zemini oluşturduğunu bildirmektedir. Bunun sebebinin dış yapılarının fosil kayıtlarında sıklıkla mükemmel bir ayrıntıda muhafaza edilmesidir. Evrim için birçok ders kitabı tartışması büyük ölçüde omurgalı kemiklerine dayanır. Ancak omurgalı kemik fosilleri, türler arasındaki farklılıklar hakkında en önemli bilgileri ihtiva eden yumuşak dokulardan mahrumdur. Darwinciler, Arthropoda içerisinde yer alan böcekleri evrim delili olarak nadiren tartışmaktadırlar.

Bergman (2004), "böceklerin önde gelen referansı olan Chapman (1998)'ın, böceklerin kökeni hakkında hiçbir zaman bahsetmediğini ve evrimci görüşe sahip olan Gould (2002)'un ise böcekler konusunu bahsetmekten kaçındığını" ifade etmiştir.

Şimdiye kadar, yaşayan böceklerin bir milyondan fazla türü tespit edilmiştir. 33 böcek takımı içerisinde yer alan tüm böcekler, atası böcek olmadan evrimleşmiş olsalardı, o zaman çok sayıda geçiş formlarının yaşamış olması gerekirdi. Fakat çok sayıda fosil kayıtları böcek evrimi için delillerin olmadığını göstermiştir.

Netice olarak; böceklerin evrimleşmediğini ve her birinin yaratılmış bir atadan geldiklerini, tüm fosil kalıntıları ispatlamaktadır. Bunun yanı sıra evrimleştiğini savunanların delil olarak gösterdiği safsatalar da yine bu konuya dolayısıyla desteklemektedir. Ayrıca böceklerin ekolojik dengedeki önemi, tüm nizam ve intizamındaki ölçü tesadüfe verilemeyecek derecede incedir. Bu kadar şuurlu bir düzen şuursuz tesadüfün eseri olamaz.

Kaynaklar

Anonymous, 2017a. http://www.sorularlaevrim.com/makale/evrim-terminolojisi-125.html 14.11.2017

Anonymous, 2017b. https://www.tatliaskim.com/hayvanlar-alemi/434367-ipek-bocekleri.html 15.11.2017

Anonymous, 2017c. http://farmersguru.com/index.php/bal/tarih-ve-arkeolojide-aricilik 15.11.2017

Anonymous, 2017d. https://www.dunya.com/gundem/en-eski-eksiksiz-bocek-fosili-bulundu-haberi-181184 14.11.2017
Anonymous, 2017e. http://arsiv.ntv.com.tr/news/256756.asp 14.11.2017
Anonymous, 2017f. http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2709629/The-beauty-fossilised-insects-.html 10.11.2017
Anonymous, 2017g. http://paleobiology.si.edu/FossiLab/projects.html 10.11.2017
Anonymous, 2017h. https://australianmuseum.net.au/dragonflies-and-damselflies-order-odonata 14.11.2017
Anonymous, 2017i. http://facweb.furman.edu/~wworthen/bio440/evolweb/devonian/rhyniognatha.htm 14.11.2017
Anonymous, 2017j. http://fossilinsects.colorado.edu/ 10.11.2017
Anonymous, 2017k. http://www.india.com/buzz/rare-insect-fossils-to-be-exhibited-in-china-579620/ 10.11.2017
Anonymous, 2017l. https://phys.org/news/2016-02-paleobotanists-jurassic-butterflies.html 10.11.2017
Bergman, J., 2004. Insect evolution: a major problem for Darwinism. TJ 18(2):91-97, 2004
Chapman, R.F., 1998. The Insects; Structure and Function, 9th edition, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1998.
Gould, S.J., 2002. The Structure of Evolutionary Theory, Belknap Press of Harvard University, Cambridge, MA, 2002.

HAYAT BİR MÜCADELE MİDİR?

Prof. Dr. Zekeriya ALTUNER
Gaziosmanpaşa Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü.Tokat.
zekeriya.altuner@gop.edu.tr

Özet

Tabiata hikmet nazarı ile baktığımızda çevremizde, canlı-cansız, özellikle canlılar arasındaki ilişkilerde mükemmel bir düzen, gayeli bir nizam ve harika bir denge olduğunu görürüz. Ekolojik denge dediğimiz bu nizamın işleyişi tabiata konulmuş birçok kanunlarla yürütülmektedir.

Darwin felsefesinin takdiminden sonra, sistemli ve bilinçli bir şekilde, devamlı olarak gündeme getirilen ve bu felsefenin temellerinden birini teşkil eden, "*Tabiî seleksiyon ve Hayat bir mücadeledir*" sözü, kâinattaki bu mükemmel düzen ve intizamın, tesadüfen ve bir cidalle (savaşla) olduğunu ifade ederek abesiyete (gayesizliğe) düşürmektedir. Bu çalışmamızda Kâinattaki bu mükemmel düzen ve intizamın, ekolojik denge ve neticede hayatın tezahürü, tabiata konulmuş, Teavün (yardımlaşma),Tecavüb (birbirinin ihtiyacına cevap verme),Tesanüd (Dayanışma, karşılıklı yardım), Musahhariyet (itaat ettirme), Şefkat vb. gibi birçok kanunlarla olduğunu göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Hayat, mücadele,yardımlaşma

Is Life A Struggle?

Abstract

When we look with wisdom to nature, specifically, look at the relationship between the environment, living and inanimate, especially the living things, we see that there is a perfect order, an intentional order and a wonderful balance. The function of this ordinance, which we call ecological balance, consists of many laws put into existence. The phrase "*Natural Selection and Life is a struggle*", which is systematically and consciously introduced in to the day after the introduction of the Darwinian philosophy, which constitutes one of the foundations of this philosophy, expresses abstinence by expressing that this perfect order and intuition in the Universe is by chance and by a battle. In this work, we assert that this perfect order, ecological balance and consequent life's manifestation can be achieved with many laws that are put in nature. These laws

are the solidarity, there spond to eachother's needs, the mutualaid, the obedience, the compassion, and so on.

Keywords: Life, struggle, solidarity.

Giriş

Hayat bir mücadele midir? Hayatın günlük akışı içerisinde sıklıkla duyduğumuz kelimelerden biridir bu. Çoğu zaman ise manasını hiç düşünmeden masumca kullanıveririz. Bu söz, Darwin felsefesinin takdiminden sonra, sistemli ve bilinçli bir şekilde devamlı olarak gündeme getirildi. Çünkü "*Hayat bir mücadeledir*" sözü, bu felsefenin temellerinden birini teşkil ediyordu.

Yeryüzünde hayatın ilk başlangıcıyla birlikte, canlılığın genel görünüm itibariyle, bitkiler ve hayvanlar şeklinde iki ayrı silsile halinde geliştiği görülmektedir.

Bitki ve hayvanların teşkil ettiği bu silsileler arasında, insanı hayrette bırakan son derece intizamlı biyolojik bir dengenin varlığı görülmektedir. Canlılar âleminde görülen bu dengeye sebep, mücadele mi, yoksa yardımlaşma mıdır?

Kâinattaki bu mükemmel düzen ve intizam, teavün, tesanüd, tecavüb, musahhariyet ve şefkatkârâne yardımlaşmanın bir neticesidir. Eğer bu görünen düzen ve intizam, tevhid nazarıyla ve iman dürbünüyle değil de, felsefe nazarıyla bakanların dediği gibi bir hayat mücadelesi olsaydı, zaten bir düzenden söz ediyor olamazdık. Çünkü mücadele bir savaştır ve savaşta karşı tarafa yardım diye bir şey söz konusu olamaz. Herkes kendi hayatını devam ettirebilmek ve hâkim güç olmak için başkasını yok etmek zorundadır. Halbuki kâinatta ki her şey beşerin bulaşık eli karışmamak şartıyla bir fabrikanın çarkları gibi birbirine güç veriyorlar, el ele ve omuz omuza çalışarak birbirlerine yardım ediyorlar.

Bediüzzaman bunu çok veciz bir şekilde şöyle açıklamaktadır:

"*Bak, nasıl sahife-i Arz üstünde Zât-ı Ehad-i Samed'in hâtemlerini* (Allah'ın mühürlerinin) *az dikkatle görebilirsin. Başını kaldır, gözünü aç, şu kâinat kitab-ı kebirine* (Büyük kâinat kitabına) *bir bak; göreceksin ki: O kâinatın heyet-i mecmuası üstünde, büyüklüğü nisbetinde bir vuzuh ile* (Açık bir şekilde) *hâtem-i vahdet (*Allah'ın birlik mührü) *okunuyor. Çünki şu mevcudat bir fabrikanın, bir kasrın* (sarayın), *bir muntazam şehrin eczaları ve efradları gibi bel-bele verip, birbirine karşı muavenet* (yardım) *elini uzatıp, birbirinin sual-i hacetine "Lebbeyk! Baş üstüne" derler. Elele verip, bir intizam ile çalışırlar. Başbaşa verip, zevilhayata* (hayat sahiplerine) *hizmet ederler. Omuz-omuza verip, bir gayeye müteveccihen bir Müdebbir-i Hakîm'e itaat ederler. Evet Güneş ve Ay'dan, gece ve gündüzden, kış ve yazdan tut, tâ nebatatın* (bitkilerin), *muhtaç ve aç hayvanların imdadına gelmelerinde ve hayvanların zaîf, şerif insanların imdadına*

koşmalarında, hattâ mevadd-ı gıdaiyenin (hayatsız gıdaların) latif, nahif yavruların ve meyvelerin imdadına uçmalarında, tâ zerrat-ı taamiyenin (gıdalardaki zerrelerin-atomların) *hüceyrat-ı beden* (beden hücrelerinin) *imdadına geçmelerinde cari olan bir düstur-u teavünle* (yardımlaşma düsturuyla) *hareketleri, bütün bütün kör olmayana gösteriyorlar ki; gayet kerim bir tek Mürebbi'nin kuvvetiyle, gayet hakîm bir tek Müdebbir'in emriyle hareket ediyorlar.*

İşte şu kâinat içinde cari (geçerli) *olan bu tesanüd* (dayanma)*, bu teavün* (yardımlaşma), *bu tecavüb (*birbirinin ihtiyacına cevap verme), *bu teanuk* (kucaklaşma) *, bu müsahhariyet* (emre uyma, itaat)*, bu intizam, bir tek Müdebbir'in tertibiyle idare edildiklerine ve bir tek Mürebbi'nin tedbiriyle sevk edildiklerine kat'iyyen şehadet etmekle beraber; şu bilbedahe* (açık bir şekilde) *san'at-ı eşyada* (varlıklardaki san'atta) *görünen hikmet-i âmme* (hepsinde görünen hikmet) *içindeki inayet-i tâmme* (umumunda Allah'ın yardımı) *ve o inayet içinde parlayan rahmet-i vasia ve o rahmet üstünde serilen ve rızka muhtaç her bir zîhayata* (canlıya) *onun hacetine lâyık bir tarzda iaşe etmek için serpilen erzak ve iaşe-i umumî, öyle parlak bir hâtem-i tevhiddir ki* (Allah'ın birliğini gösteren öyle bir mührüdür ki)*, bütün bütün aklı sönmeyen anlar ve bütün bütün kör olmayan görür*"(1).

1-Teavün (Yardımlaşma) Kanunu

Bitkilerle Hayvanlar Arasındaki Münasebet

Bitkilerin topraktan aldıkları su, havadan aldıkları karbondioksit, güneş enerjisi yardımıyla birleştirilir. Yeşil bitkilerin klorofil molekülleri bu işte görevlendirilmişlerdir. Bu olay ışıkta meydana geldiği için buna fotosentez (ışıkta birleştirme) veya özümleme (asimilasyon) adı verilir. Özümleme olayının bu kadarı, ilköğretim kitaplarında dahi ifade edilmekle birlikte son derece kompleks bir olaydır.

Gezegenimizde her sene fotosentez sayesinde yaklaşık 150 milyar ton karbondioksit ve 120 milyar ton su kullanılarak 100 milyar ton organik madde denilen; selüloz, glikoz ve nişasta gibi karbonhidratlar elde edilmektedir. Bu besin maddelerine ilaveten 110 milyar ton da oksijen üretilmektedir. Bazı hesaplamalara göre bu miktar 200 milyar tondur. Yaklaşık bir bu kadar da oksijen üretilmektedir. Bazı kaynaklarda bu yaklaşık 200-500 milyar ton olarak ifade edilmektedir (2,3).

Bugün kullandığımız enerjinin kaynağı olan kömür, petrol ve doğal gaz gibi yakıtlar da binlerce yıl önce yer yüzünde yaşamış bitkilerin yaptığı fotosentez ürünleridir.

Bırakalım seneler öncesini de, elimizdeki kitaba, evimizin kapı ve döşemelerine, pencerelerimizin çerçeve ve perdelerine bakalım. Giydiğimiz elbiseden, yediğimiz ekmeğe varıncaya kadar hemen her şey, bitkiler aracılığıyla bizim yardımımıza geliyor.

Şimdi biraz düşünelim; bitkiler vasıtasıyla zehirli olan karbondioksit gazı faydalı oksijen haline dönüştürülüyor. Yani hava temizlenmiş oluyor.

-Hava temizlenmezse ne olur?

-Bir süre sonra havada artan karbondioksit canlıları zehirleyip öldürür.

İş bununla da bitmiyor. O zehirli gaz olan karbondioksitten de meyveler ve besinler imal ediliyor.

-Kimin için?

- Bitkiler, hayvanlar ve insanlar için.

-Peki, neresinde bunun mücadele? Şimdi bu bir mücadele mi, yoksa karşılıklı yardımlaşma mı siz söyleyin?

- Vücudumuzun ihtiyacı olan gıdaları, yediğimiz besinlerden almıyor muyuz?

- Peki, biz bu vücudumuza faydalı olan besinlerle ne zaman mücadeleye giriştik de bedenimize faydalı hale getirdik? Mesela fasulye ya da patatese karşı hangi meydan muharebesini kazandık?

Yine bitkiler, hayvanların gıdası durumundadır. Hayvanların atık maddesi gübre ise bitkilerin besinini teşkil eder. İşte dünya çapında bir yardımlaşma örneği.

Hayvanların bitkilere olan ihtiyacı ve bitkilerin de hayvanların gübresine ve tozlaşmada böceklere olan ihtiyacı çok açıktır. Bu durum bir mücadele mi, yoksa yardımlaşma mıdır?

2-Tecavüb (İhtiyacına Cevab Verme) Kanunu

Canlılar, hatta cansızlar (bulutla toprak) arasında cereyan eden birbirinin ihtiyacına cevap veren kanuna tecavüb kanunu denir.

Yerde bitkilerin, hayvanların ve insanların ihtiyacı olan suyu bulutlarla ihtiyaç duyulan yerlere göndermek mücadele mi, yoksa canlıların ihtiyacına cevap verme midir? Bu nasıl bir felsefedir ki, gökten rahmetin gönderilmesi, bir mücadele olarak nitelendiriliyor?

Halbuki bu kâinatta bitkiler, hayvanların, hayvanlar da bitkilerin, onlar da insanların imdadına ve yardımına koşturuluyorlar.

Primer üretici konumundaki bitkiler, birer süt ve et fabrikası olan tüketici konumundaki hayvanların hammaddesi değiller midir? Buradan da anlaşıldığı üzere hayvanların beslenmeleri için hareketleri, gayretleri ve çalışmaları gerekir.

Bu durum onların otlarla mücadelesi değil, hayatlarını devam ettirebilmeleri için gayret ve çalışmalarıdır.

Büyük bir fabrikayı gezen bir adam, fabrikanın çarklarının birbirleriyle mücadele ettiğini, çıkan gürültülerin çığlıklar, imdat sesleri olduğunu zannetse, büyük bir hataya düşecektir. Bir şeker fabrikasının hammaddeyi, yani şeker pancarlarını alan yutak şeklindeki kısmını canavarın ağzına benzetip, şeker pancarlarını yuttuğunu düşünebilir miyiz? Aynı şekilde bitkileri yiyen hayvanların, otlarla mücadele halinde olduğunu söylemek mümkün müdür?

Karalarda bu kanunlar işlediği gibi denizlerde de aynı kanunlar geçerlidir. Denizlerin Çayırı (Ekmeği) Alglerdir (su yosunları). Karada bitkiler hayvanların besini olduğu gibi, tüm sucul ortamlarda (yeryüzünün 3/4'ünü kaplayan denizlerde) da buna benzer durum mevcuttur. Denizlerde büyük ölçüde fitoplankton adı verilen ve suda serbest olarak yüzen küçük fotosentetik organizmalar yaşar. Bunlar algler, yani su yosunlarıdır ve su içerisindeki canlıların en önemli gıdasını teşkil ederler. Açık denizlerdeki bu küçük organizmalar, karaların çayır ve otlaklarına benzerler. Bundan dolayı genellikle "denizlerin çayırı" ve "denizlerin ekmeği" olarak bilinirler.

Deniz hayatı bu küçük organizmalara bağlıdır. Çünkü bunlar denizlerin ana besin kaynağını teşkil ederler. Denizlerde her sene ortalama iki milyon kere milyon ton küçük bitki (fitoplankton) üretilir. Denizlerdeki canlıların, bu miktarı tüketmeleri lazımdır. Aksi halde, artan miktar burada birikecek ve hayat kaynağı olan denizi yaşanmaz hale getirecektir. Bu küçük bitkileri (fitoplanktonları), küçük hayvancıklar (zooplankton ve Karides gibi) ve küçük balıklar yerler. Bunlar da büyük balıkların besin kaynağıdır.

Yapılan bir araştırmada büyük bir balinanın midesinde yaklaşık olarak 5.000 ringa balığı, her ringanın karnında 7.000 küçük karides ve her karideste 130.000 planktonun bulunduğu tespit edilmiştir.

Özetle söylemek gerekirse, denizlerde son derece hesaplı ve dengeli bir besin zinciri vardır. Eğer büyük balık küçük balığı yemeseydi, çok fazla miktarda meydana gelen denizlerdeki bu besinler, tüketilmediği için denizler kokuşup taşacak, hayat çekilmez hale gelecekti. Bir batında milyonlarca yumurta bırakan bir balığın (Bir kefal balığı bir kerede beş milyon yumurta bırakır) yumurtaları da neslin devamının yanı sıra aynı zamanda canlıların besin kaynağıdır. Bu fitoplnktonlar (küçük bitkicikler), hayatın devamı için çok miktarda üretilirler. Bir çay kaşığı suda yaklaşık 1 milyon kadar bu canlılardan vardır. Bu tek hücreli varlıklar, diğer canlıların besin kaynağının esasını teşkil etmeleri yanında, bir tahmine göre, atmosferdeki %21 oranındaki oksijenin yaklaşık olarak %80 'ini üretirler(4,5).

Canlılar için hayati öneme sahip bu oksijen üretim görevini bu mikroskobik canlılara veren ve bunları yaratıp idare eden kimdir? Bütün bu hikmetli, maksatlı ve gayeli yaratılışlar bir mücadele olarak değerlendirilebilir mi?

2.1-Çiçeklerle Böceklerin İlişkisi

Hayvanlarla bitkiler arasındaki münasebetlerin, bir birinin ihtiyacına cevap verme, bir birine yardım, dolayısıyla insanlığa yardım olduğuna geniş manada diğer bir misal, çiçeklerle böceklerin ilişkisini verebiliriz. Böceklerle çiçeklerin yeryüzünde bol miktarda yaratılmaları, bu iki canlı organizmanın birbirine yardım ederek yaşamaları ile yakından alakalıdır. Çiçekli bitkilerin üçte ikisinden fazlası (%80) böcekler vasıtasıyla döllenerek nesillerini devam ettirirler. Böcekler, çiçek tozları (polen) ve bal özü (nektarları) ile beslenirler (3,6,). Bal özü ve çiçek tozu toplamak için çiçekten çiçeğe dolaşan böcekler, çiçeklerin döllenmesine vesile olurlar. Yani çiçekleri evlendirirler. Böylece bitkiler, bu evlilik neticesi nesillerini devam ettirebilirler. Böceklerin tozlaşma yoluyla bitkilere, dolayısıyla insanlığa yaptıkları yardımın ve hayata hizmetlerinin çok çeşitli şekilleri vardır. Biz sadece arıları misal vererek, canlılar arasındaki münasebetin mücadeleye değil, yardımlaşmaya dayandığına dikkat çekmek isteriz.

Arıların döllenmede çok büyük rolleri vardır. Bu basit bir deneyle ispatlanmıştır. Üzeri çiçekle yüklü iki armut dalının birisi ince bir tülbentle arıların giremeyeceği bir şekilde sarılmış, diğeri serbest bırakılmıştır. Meyve verme zamanında serbest bırakılan dalda bol miktarda armut teşekkül ettiği halde, tülbentle örtülen dalda tek armut dahi meydana gelmemiştir. Muhakkak ki arıların bitkilere yaptığı bu yardımdan haberleri yoktur. Fakat bu canlı organizmaların yardımlaşmasında bir Teavün (Yardımlaşma) ve Tecavüb (bir birinin ihtiyacına cevab verme) Kanunu'nun hükmettiği görülmektedir. Arıların tozlaşmada çok önemli vazife üstlendiğini söyledik. Arılar bu vazifeyi ifa ederken, sabahleyin hangi bitkinin çiçeğinden balözü (nektar) toplamaya başlamışlarsa, daima aynı türden çiçekleri ziyaret ederek, bu türün çiçekleri arasında döllenmeyi daha kolay ve emniyetli bir şekilde sağlarlar. Bu şekilde arılar döllenmeye yaptıkları hizmetle, bahçelerde mahsulün artmasına vesile olurlar. Böylece sağladıkları fayda, baldan daha tatlı ve daha kıymetlidir (5).

2.2-Ortak Yaşamaya Örnek: Likenler

Canlılar dünyasında, karşılıklı faydalanma esasına dayanarak beraber yaşamanın çok çeşitleri vardır. Birbirinin eksiğini tamamlayıp, bir birinin ihtiyacına cevab vererek, yardım ederek beraber yaşama şekline simbiyoz (ortak yaşama) adı verilir. Bunun bitki ve hayvanlar aleminde misalleri çoktur. Bitkiler

âleminde bu ortak hayatın en güzel misalini "Liken“ adı verilen her türlü kötü hayat şartlarına dayanıklı canlı grubunda görmekteyiz. Likenler, bazı su yosunları (algae) ile bazı mantarların kendi yapı ve özelliklerinden farklı olarak meydana getirdikleri simbiyotik (ortak yaşayan) canlılardır. Mantar hücreleri, bitkilerin (Algae) ihtiyacı olan su, karbondioksit, mineral madde ve mesken temini gibi bir kısım vazifeleri yerine getirerek ortaklığın bir hissesini, su yosunu hücreleri ise fotosentez yaparak besin maddeleri ve oksijen üretmek suretiyle diğer hissesini meydana getirirler.

İki şuursuz canlının kurmuş olduğu bu şirket hiç bozulmadan, kavga gürültü çıkarmadan devam eder. Hatta nesillerine dahi aynı özelliği aktarırlar. Yardımlaşma ve ortaklıktan haberi olmayan bu canlıların birbirine destek olarak bir hayat kurmaları ilginç değil midir? Aslında bunların birbirinin ihtiyacına cevap vererek ortak bir hayat teşkil etmeleri, kainattaki varlıkların birbirine yardım ettiklerini, birbirinin ihtiyacına cevap verdiklerini ve birbirleriyle dayanışma içinde olduklarını gösteren açık bir misaldir.

Teavün (Yardımlaşma) ve Tecavüb (bir birinin ihtiyacına cevab verme) Kanunu’nun hayat tarzına ilginç bir misal de hayvanlar aleminden verelim. Bir yengeç türü olan Pagurusile Actinya (Deniz Gülü) arasındaki ortaklık çok enteresandır. Yengeç arka kısmını boş bir salyangoz kabuğuna saklar. Bu salyangoz kabuğu üzerinde aynı zamanda deniz gülü de bulunmaktadır. Deniz gülleri kendilerine yaklaşan hayvanlara yakıcı, zehirleyici kapsüllerini maharetli bir avcı gibi fırlatarak onları zehirler, felç eder. Fakat yengecin bulundukları salyangoz kabuğuna girmesine engel olmazlar. Yengeç deniz gülüne ayak olur, gezdirir. Deniz gülleri de yakıcı kapsülleriyle yengeci düşman hücumundan muhafaza ederler. Deniz güllerinin avladıkları hayvanları yengeç parçalar ve besin temin eder, bunun birazını da deniz güllerine bırakır. Böylece beraber avlanmış, beslenmiş ve gezmiş olurlar. İkisi de hayatlarından memnun olarak bu ortaklığı bozmadan devam ettirirler (5).

3-Biyolojik Mücadele Mi, Yoksa Biyolojik Denge Mi?

Yapılan incelemelerden anlaşıldığına göre, hassas bir plan neticesi devam eden dengeye, insan elinin karışmasıyla çok zararlı neticeler ortaya çıkıyor. Mesela; insan, zararlı olarak kabul ettiği kuşların avlanmasını teşvik ediyor. "Tarım ürünlerine zarar veriyor" diye böceklere savaş açıp çeşit çeşit ilaçlar kullanıyor. Öyle ki zararlı zannettiği canlıların nesilleri tükenme derecesine gelince, büyük problemlerle karşılaşıyor. Neticede hatasını anlayan insanoğlu, tekrar tabiî dengenin muhafazası için gayret sarf etmeye başlıyor. Bunun enteresan bir örneği, 1835 yılında Avustralya kıtasında cereyan etmiştir. Amerika’dan, Avustralya'ya

bir bitki çeşidi (kaktüs) getiriliyor. Bu bitki, kısa zamanda süratle çoğalarak kıtayı istilaya başlıyor ve hemen hemen İngiltere büyüklüğünde bir alanı kaplıyor. Bu istila neticesi pek çok köy ve kasabada hayat felce uğramış ve göçler başlamıştır. Bunun üzerine yapılan incelemede, bitkinin süratle çoğalma sebebi anlaşılır. Sebep, bu kaktüsün bulunduğu yerlerde *Cactoblastis cactorum* isimli kelebek cinsi bir böceğin bulunmaması idi. Çünkü bu böcek, kaktüsün gelişmesini kontrol altında tutuyordu. Avustralya'da böyle bir böcek olmadığı için, kaktüsün çoğalmasını kontrol eden bir mekanizma yoktu.

Bunun üzerine Amerikan orijinli bu kelebekten Avustralya kıtasına götürülmüş ve burada çoğaltılarak kaktüs kontrol altına alınmıştır. Bugün insanlık, canlıların birbirini kontrol ederek tabii dengeyi muhafaza ettiğinden ders alarak, bilhassa zirai mahsulün artımında bu gibi canlılardan istifade etmektedir. Bunun için zararlı bitki ve canlıları, yok etmede en güzel tedbir, yine tabii kontrolü sağlayan canlılarla yapılan biyolojik tedbirlerdir. Bu bir savaştan ziyade, tabiatta anarşi çıkaran zararlıları, nizamın polisiye kuvveti olan canlılarla, kontrol etmektir. Bu da yine hayata hizmettir.

Kırmızı karıncalar buna güzel bir misal teşkil eder. Bu kırmızı orman karıncalarının (*Formica rufa*) İtalya'nın Alp dağlarında 200 günlük bir zaman içerisinde 14 milyon kg böcek imha ettiği tespit edilmiştir.

Buna misaller çoktur. Mesela, kırlangıç cinsinden 100 gr ağırlığındaki bir kuşun, günde ortalama 25-30 gr böcekle beslendiğini araştırmalar göstermiştir. 1200 kuştan teşekkül etmiş bir koloninin 180 günlük bir dönem içinde, yavruları ile birlikte 7600 kg böcek tükettikleri anlaşılmıştır(5).

Kuşların ve karıncaların zararlı böceklere karşı yaptıkları bu hizmet, dekara 3 kg ilaç kullanmak suretiyle yapılacak olsa, geniş tarım ve ormanlık alanlarda tonlarca ilaç kullanılması gerekirdi. Ayrıca bu ilaçlar zararlıların yanında zararsız bir çok canlıyı da öldüreceği için faydadan çok belki zarar getirecek, toprağın kalitesini bozup, fauna (hayvan) ve flora (bitki) topluluklarını büyük ölçüde yok edecektir.

4-Musahhariyet ve Şefkat Kanunu

Hayvanların insanların hizmetine verilmesi (Musahhariyet) ve bütün annelerin yavrularının hizmetine koşturulması (Şefkat)’ tabiata konulan kanunlardandır.

Hayatta güçlü olanlar kazansaydı; filin, atın ve benzeri hayvanların insanın hizmetinde değil, tam tersi olması gerekirdi.

Dünyada bütün canlılar için hayat şartlarını hazırlayan kudret, anne karnındaki cenini de hayat şartlarına hazırlamaktadır. Aynı rahmet ve kudret bütün anneleri,

aciz yavruların imdadına koşturduğu gibi, yırtıcı aslanı da yavrusuna hizmetkâr yapar.

Hâlbuki yaratılanlar içinde en zayıf, en güçsüz mahlûk insandır. Çünkü insan, dünyaya geldiğinden itibaren öğrenmeye, bakıma, himayeye muhtaçtır. Böyle olduğu halde, her şey onun hizmetine verilmiştir. Kâinata şerefli bir misafir olarak gönderilmiştir.

"Hayat bir mücadeledir" diyenlerin, sadece dünyaya gelmek için geçirdikleri safhaları düşünmeleri bile hayatın bir yardımlaşma olduğunu anlamaları için yeterli olacaktır.

Zira her şey o aciz yavrunun yardımına koşturulmaktadır. Annenin vücudunun maruz kaldığı herhangi bir basıncı cenine ulaşmasını engellemek için, içi sıvı dolu sağlam bir zarla çevrilip, her üç saatte bir temizlenmesi, ceninin sıhhati için her tedbirin alınması, anne karnındaki ceninin mücadelesiyle mi gerçekleşmektedir?
Hayatı bir mücadele olarak kabul edenler, kaç gün çalışarak annelerinin göğsünde sütü çıkarmaya muvaffak oldular? Veya kaç sene mücadele ederek güneşi kendi emirlerine hizmetkâr ettiler?

Hangi kuvvetle atmosferi dünyanın etrafına bir zırh olarak giydirdiler?
Dünyada bütün canlılar için hayat şartlarını hazırlayan kudret, anne karnındaki cenini de hayat şartlarına hazırlamaktadır. Aynı şefkat ve kudret bütün anneleri, aciz yavruların imdadına koşturduğu gibi, yırtıcı aslanı da yavrusuna hizmetkar yapar.

"Hayat bir mücadeledir" fikri, yukarıda da işaret edildiği gibi Darwin'in "yaşamak için mücadele (savaşmak)" veya “Tabiî seleksiyon" görüşlerinden kaynaklanmaktadır.

Bu görüşe göre, besin bulabilen canlılar hayatta kalmakta, zayıflar ise ölerek yok olmaktadır. Bir başka ifade ile, canlıların azalıp çoğalması sadece beslenmeye bağlanır. Halbuki son zamanlarda yapılan incelemeler, canlıların azalıp çoğalmaları sadece beslenme yönünden değil, bilhassa iklim faktöründen olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Zaten ihtiyaç ve rızkın iktidar ile çalışmaya bağlı olmadığına, rızkın iktidar ile ters orantılı olduğuna yavruların beslenmeleri en güzel misaldir. Çünkü aramızda en iyi beslenenler, en aciz olan yavrulardır.
Herkes tabiattan gücü oranında istifade etmiş olsaydı; en tatlı baklavaları, en harika meyveleri fillerin, gergedanların, en adi besinleri de yavruların ve çocukların yemesi gerekirdi.

Hâlbuki bunun tamamen zıddı görülmektedir. En kuvvetli canlılar dahi, en aciz yavruların hizmetinde ve yardımındadır (7).

Sonuç

Netice olarak şunu söylemek mümkün: kâinat çok muntazam bir fabrika gibi çalışıyor. En küçük vidasından en büyük çarkına kadar, bütün kısımları bir maksat için beraber işliyor. Atomdan galaksilere kadar mükemmel bir nizam mevcuttur. Güneşten göz hücrelerine kadar hepsinde en uygun bir dayanışma görülüyor. En uzak şeyle en yakın şey birbirine yardım elini uzatmış. Canlı-cansız, büyük-küçük bütün mahlûkat birbirinin ihtiyacına cevap verecek şekilde yaratılmıştır. İşte en geniş manada misaller: Güneşten gelen ışık ve ısı, bütün canlıların imdadına koşuyor. Gökten rahmet olarak inen yağmur, yeryüzündeki bütün canlıların ihtiyacını karşılıyor.

Kısaca, bu kainat fabrikasının otomatik olarak işlemesiyle, yeryüzündeki hayat devam ediyor.

Bazı yırtıcı hayvanların zayıf hayvanları avlamaları, büyük balıkların küçük balıkları yemeleri, bir mücadele ve kavga olmayıp kainattaki tabiî denge ve hayatın bir gereğidir.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki :

-Hayat bir yardımlaşmadır.

-Hayat bir cehddir (gayrettir).

-Hayat bir faaliyettir.

-Hayat bir çalışmaktır ve harekettir .

Yoksa, ***hayat bir cidal*** (kavga ve savaş) ***değildir.***

Kaynaklar

1.Nursi,S.,Sözler,2015. Diyanet Vakfı Yayınları.

2.Boney,A.D.,1976. Phytoplankton, by Edward Anold (Puplishers) Limited, London.

3.Reece.Urry.Cain.Wasserman.Mınorsky Jackson,2011.Campbell Biology.Puplished by Pearson Education Inc Benjamin Cummings.USA.

4.Altuner,Z.,2009.Tohumsuz Bitkiler Sistematiği-I.,Aktifyayınevi,İstanbul.

5.Tatlı,A.1993.Merak Ettiklerimiz I.CihanYayınları.İstanbul.

6.Ünal,M.,1992.Bitki (Angiosperm) Embriyolojisi.Marmara Üniversitesi Yayını.İstanbul.

7.Tatlı, Â. 2015. Bilimler Işığında Yaratılış. Üsküdar Üniversitesi Yayınları-2.İstanbul.

The Medical Miracle Of The Eye:

AN ANALYSIS OF DARWINISM IN THE LIGHT OF MEDICAL SCIENCE

Dr. Iddi NDYABAWE

Iddi Ndyabawe is a medical doctor at Entebbe General Hospital, Uganda.

iddi3000@gmail.com

Abstract:

Our eyesight is our most important sense. The eye has been inspiring authors and philosophers for thousands of years. It has been agreed upon by both the adherents and opponents of divine unity that the eye is a marvel so special that it's the most spoken about body organ even more than the heart and brain! Charles Darwin described the eye as one of the greatest challenges to his theory. How could he explain it? The eye, after all, is simply incompatible with evolution. "To suppose," he admitted, "that the eye with all its inimitable contrivances… could have been formed by natural selection, seems, I freely confess, absurd in the highest degree".

All fields in medical science have been contributed to by people of various ideologies. Science is a collective heritage of humanity in general; and not merely darwinists or atheists. The initial greatest contributors to medicine were Muslim scientists. For instance, the immense contribution of Ibn Al Haytham, 'the father of optics' to ophthalmology can never be dismissed. A number of textbooks in the medical field are currently biased in the line of neo-darwinism and hence pulling their readers to the so-called 'mainstream' darwinistic view on anatomy, physiology, biochemistry and other branches of medical knowledge.

Darwinism, being the main anti divine creation ideology; its greatest challenge as quoted from Darwin himself was to prove the 'evolution of the eye'. Having this in perspective and reflecting upon divine creation, this paper will analyse the very backbone of Darwinism by emphasising scientifically the spectacular marvel of the eye in light of its medical aspect.

Keywords: Darwinism, Medical Science, Ophthalmology.

Gözün Tıbbi Mucizesi:
Tıp Bilimi Işığında Darwinizm'in Bir Analizi

Dr. Iddi NDYABAWE

Entebbe General Hastanesi, Uganda'da tıp doktorudur.

Özet

Görmemiz en önemli duyumuzdur. Göz binlerce yıldır yazarlara ve filozoflara ilham kaynağı olmuştur. Hem ilâhî birliğe inanların hem de buna karşı çıkanların uzlaştığı üzere göz olağanüstü ve özel bir organdır. Vücudun kalp ve beyinden bile daha fazla konuşulan bir organıdır! Charles Darwin, gözü teorisine karşı en büyük zorluklarından biri olarak nitelendirmektedir. Zaten bunu nasıl açıklayabilirdi ki? Ne de olsa, göz basit bir şekilde evrimle uyuşmamaktadır. O şöyle demiştir: *"İtiraf etmeliyim ki, gözün bütün eşsiz mekanizmaları ile birlikte tabiî seleksiyonla meydana gelmiş olabileceğini varsaymak en üst düzeyde absürt olarak görünmektedir*".

Tıp bilimindeki tüm alanlara çeşitli ideolojilerdeki insanlar tarafından katkıda bulunulmuştur. Bilim yalnızca Darwinistler veya ateistlerin değil, genel olarak insanlığın kolektif bir mirasıdır. Tıp bilimine başlangıçta en büyük katkı Müslüman bilim adamları tarafından yapılmıştır. mesela 'optik biliminin babası' olan İbn Al Haytham'ın oftalmolojiye yaptığı büyük katkılar asla unutulamaz. Tıp alanındaki birçok ders kitabı mevcut durumunda Neo-darwinizm doğrultusunda taraflı olup ve bu nedenle okuyucularını anatomi, fizyoloji, biyokimya ve diğer tıbbi bilim dallarında Darwinizm 'ana akımına' çekmektedir.

İlahi yaratılışın en büyük karşı ideolojisi olan Darwinizm'de, Darwin'inden alıntılandığı şekilde en büyük zorluk, gözün evrimini ispatlamaktır. Bu hususu göz önünde bulundurarak ve ilâhî yaratılışa yansıtarak, bu makale göz mucizesine tıbbi boyutu ışığında bilimsel olarak odaklanarak Darwinizmin bel kemiğini analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Darwinizm, Oftalmoloji, Tıbbî Bilim.

Introduction

Eyes are literally regarded as the most complex organ after the brain. Yes, and in deed eyes are the only organs with the word 'yes' in their name! As splitting the word 'eyes' to be 'e-YES'! In this world of electronic media, e-mails, e-books, e-this and e-that; alas; we also have e-YES; and those are the "EYES"! "Eye" is the only word, that's a name of a body organ, that can be spelt forwards and backwards and it will still remain the same. Eyes are very incredible, and unfortunately something we take for granted. Our eyes are responsible for 90% of all the information we learn throughout our lives with visual cues such as observing. Dr. David DeWitt rightly said; 'Our vision of the world merely begins at our eyes. If you could look inside your brain, you could see a series of miracles every time you recognized something as simple as a blade of grass.' (DeWitt, 2013)

Indubitably, these very eyes play a major role in our intellectual foundation, development and growth. Anyway, how could we share the written facts in such a publication if we didn't have eyes to read; thanks to God Almighty for the gift of sight. True, the blind can read by braille but it's inarguably known that the books available in braille are so few and besides, how many authors even know how to type braille? Thank the Creator of Sight for Granting you sight.

Our eyesight is our most important sense. The eye has been inspiring authors and philosophers for thousands of years. It has been agreed upon by both the adherents and opponents of divine unity that the eye is a marvel so special that it's the most spoken about body organ even more than the heart and brain! Ophthalmologists firmly assert that 'the only way to look at the brain without opening it, is simply by looking into the eyes!' The eye is actually an extension of our brain. During development in the womb, the brain produces two buds that soon become the eyeballs. (DeWitt, 2013). "Ophthalmology is a branch of medical science that focuses on the eyes, how they work and what could go wrong with them. This branch of medical science also deals with various cures of conditions that affect the eye" (Kimerly T. et al, 2015).

All fields in medical science have been contributed to by people of various ideologies. Science is a collective heritage of humanity in general; and not merely Darwinists or Atheists. "The initial greatest contributors to medicine were Muslim scientists. For instance, the immense contribution of Ibn Al Haytham, 'the father of optics' to ophthalmology can never be dismissed. Ibn Al-Haytham wrote the Optica Thesaurus from which such worthies as Roger Bacon, Leonardo da Vinci and Johannes Kepler drew theories for their own writings." (Patrick Treacy, 2009) He also taught that the image made on the retina is conveyed along the optic nerve to the brain. Razi was the first to recognize the reaction of the pupil to light and IbnSina was the first to describe the exact number of extrinsic muscles of the eyeball, namely six. The greatest contribution of Islamic medicine in practical ophthalmology was in the matter of cataract. The most significant development in the extraction of cataract was developed by Ammar bin Ali of Mosul, who introduced a hollow metallic needle through the sclera and extracted the lens by suction. Europe rediscovered this in the nineteenth century (ibid).

Today, many consider Ibn Al Haytham a pivotal figure in the history of optics and the 'Father of modern Optics'. He was one of the earliest scientists to study the characteristics of light and the mechanism/process of vision. He was born during a creative period known as the golden age of Muslim civilization that saw many fascinating advances in science, technology and medicine. In an area that spread from Spain to China, inspirational men and women, of different faiths and

cultures, built upon knowledge of ancient civilizations, making discoveries that had a huge and often underappreciated impact on our world (IYL2015 Call to action).

Ibn al-Haytham was born after centuries of intense activity in mathematics, astronomy, optics, and other physical sciences. Although he was preceded by great pioneers such as Aristotle, Euclid, Ptolemy, Al-Kindi, Banu Musa, ThabitibnQurra, Ibrahim ibn Sinan, Al-Quhi and IbnSahl, his work was distinguishably novel (ibid).

Despite all this great contribution by prominent Muslim scientists towards modern medical practice and eye-care in particular, in relevance to this paper, the current turbulent waves of pro-evolutionist views have favoured more publications that would otherwise portray medical science to be a rather 'pro-Darwinistic field' unlike one that was a unifying factor for people of all faiths and ideologies. A number of textbooks in the medical field are currently biased in the line of neo-Darwinism and hence pulling their readers to the so-called 'mainstream' Darwinistic view on anatomy, physiology, biochemistry and other branches of medical knowledge.This very fact with the many simulations by modern technologists in conjunction with biologists and medical scientists to prove the baseless foundations of evolutions have always been futile and yet extravagantly expensive. These initiatives are still continued nevertheless. But firstly; before discussing the analysis of Darwinism with respect to the challenge of 'the evolution of the eye', the definition of Darwinism is quite inevitable at this juncture. "Darwinism is a theory of the origin and perpetuation of new species of animals and plants that offspring of a given organism vary, that natural selection favours the survival of some of these variations over others, that new species have arisen and may continue to arise by these processes, and that widely divergent groups of plants and animals have arisen from the same ancestors." (Merrian-Webster, 2017)

English biologist Thomas Henry Huxley coined the term Darwinism in April 1860. It was used to describe evolutionary concepts in general (Huxley, T.H, 1860).

A simpler definition would be as thus; "a theory of the evolution of species by natural selection advanced by Charles Darwin." With this definition, it is assumed that evolution is mostly advocated by Darwinists and his publication of 'The Origin of Species' was a great boon for the atheists in general and evolutionists in particular.

And yet another definition could be that Darwnism can be defined as: "The theory of biological evolution developed by Charles Darwin and others, stating

that all species of organisms arise and develop through the natural selection of small, inherited variations that increase the individual's ability to compete, survive and reproduce. With this definition in mind, it becomes quite clearer that Darwinism attempts to explain why and how some species become complex; why they really differ and how that difference might have occurred during evolution. The eye having been picked to be the most complex organ by the researcher, the main aim of this paper is to analyse the Darwinistic position in line with evolution of the eye plus re-describing its spectacular marvel in light of medical sciences; anatomy mainly. Besides, Charles Darwin himself described the eye as one of the greatest challenges to his theory. How could he explain it? The eye, after all, is simply incompatible with evolution. "To suppose," he admitted, "that the eye with all its inimitable contrivances… could have been formed by natural selection, seems, I freely confess, absurd in the highest degree" (Charles Darwin, 1859) This very statement of his will be analysed in both the perspective of pro- and anti-evolutionists and the fact of creation will be re-emphasized with this spectacular approach that will firmly convince even the Darwinists themselves.

Darwinism, being the main anti divine creation ideology; its greatest challenge as quoted from Darwin himself was to prove the 'evolution of the eye'. Having this in perspective and reflecting upon divine creation, this paper will analyse the very backbone of Darwinism by emphasising scientifically the spectacular marvel of the eye in light of its medical aspect.

1-Analysis of the Position of Darwin on the Evolution of the Eye

If one of your friends asked you, "How do you know Allah exists?," What would you say? There are many different ways to prove Allah's existence, because Allah had given us so much evidence. Sometimes we find that evidence in things we see in the Universe, for example, the Sun… And sometimes the evidence of Allah's existence can be found within our own bodies (Richardson T, 2017).

The Qur'an mentions about such evidence when it states: "*Soon, We shall show them Our signs in the entire world and in their own selves, till it becomes clear to them that it is the truth. Is it not sufficient that your Lord is witness over all things?"* (Qur'an: 41:15)

One of the best examples of design within the human body is the eye. Even Charles Darwin struggled with the problem of how to explain how such a complex organ as the eye could have 'evolved' through naturalistic processes (Richardson T, 2017).

Many people insist that even Darwin himself did not really and 'fully' believe in his own ideas about evolution. Some parties claim that he saw many flaws in the idea of natural selection as the main vehicle of evolution, and that in his writings he expressed those misgivings. "Some even claim that Darwin's own words show he ultimately abandoned his belief in evolution. This is plainly not the case" (Mitchell T, 2010).

One often quoted "evidence" used to show that Darwin himself did not believe his own theory involved the human eye; which is the subject of this paper. In 'The Origin of Species', Darwin says:

"*To suppose that the eye with all its inimitable contrivances for adjusting the focus to different distances, for admitting different amounts of light, and for the correction of spherical and chromatic aberration, could have been formed by natural selection, seems, I freely confess, absurd in the highest degree*"(Charles Darwin, 1859).

Darwin called the evolution of the eye "absurd". Doesn't that show he really didn't believe in evolution? Isn't this proof enough? (Mitchell T, 2010).

Well, some assert that; Darwin did say that the eye gave him a problem based on his theory of gradual evolution, but he did not say it at the end of his life (Noebel D, 2005).

This statement gives a suspicion that perhaps Darwin might have reverted his position later on but no records show that he did anyway. Nevertheless, even if he did, we would like to really know 'why' exactly. Actually, if our reading stopped on the earlier quote of Darwin, then yes, we might argue that Darwin had given up on his theory. However, reading a little bit further, we actually find the following:

"*When it was first said that the sun stood still and the world turned round, the common sense of mankind declared the doctrine false; but the old saying of Voxpopuli, vox Dei, as every philosopher knows, cannot be trusted in science. Reason tells me, that if numerous gradations from a simple and imperfect eye to one complex and perfect can be shown to exist, each grade being useful to its possessor, as is certainly the case; and if such variations should be useful to any animal under changing conditions of life, then the difficulty of believing that a perfect and complex eye could be formed by natural selection, though insuperable by our imagination, should not be considered as subversive of the theory*"(Charles Darwin, 1859).

Now we see, by reading Darwin's entire statement in context, that he in no way abandoned his theory. He did, indeed, indicate that the evolution of the eye was 'absurd" (Mitchell T, 2010).

Nonetheless, his “reason” led him to accept that this “absurd” thing could actually occur by means of natural selection (ibid).

Darwin attempted to illustrate how an organ as complex as the eye, “could” have evolved. But then, with ‘double-standards’, instead of providing scientific explanations for this, for instance by showing actual evidence from fossil record, Darwin proceeds to relay a highly imaginative story, stringing together several “intermediate” stages to explain how the process from “simple” light sensitive spots to “complex” eyes may have occurred.

As it turns out, Darwin was totally ignorant of the inner workings of the cell and the actual chemical pathways required for sight. For images to be registered in the brain, it takes an incredibly complex arrangement of photo-chemical receptors, nerve cells, electrical signals to and within the brain, muscles, tear ducts, skeletal structures, not to mention the absurdly complicated arrangement of molecules which make up the eye itself (Noebel D, 2005).

For example, as we shall describe the medical marvels of the eye, the anatomical structure of the eye points towards a Divine Creator. Take, for example, the retina, which is a very thin and complex tissue lining the back of the eye. It contains 7 million cone cells for color assessment, 125 million rod cells for adaptation to dark, and 1.2 million nerve cells that collect billions of bits of information! (Simmons G, 2005). Put simply, the entire arrangement has to work or it doesn’t work!

Had Darwin had the knowledge about the eye and its associated systems that man has today (which is a great deal more than what it was in his time), he may have given up on his naturalistic theory on the origin of living things, but unfortunately, continuing to address the problem of human eye’s complexity, Darwin wrote the following in February 1860 in a personal correspondence with Asa Gray, Professor of Natural History at Harvard:

“*…Now I will just run through some points in your letter. What you say about my book gratifies me most deeply, and I wish I could feel all was deserved by me. I quite think a review from a man, who is not an entire convert, if fair and moderately favourable, is in all respects the best kind of review. About the weak point I agree. The eye to this day gives me a cold shudder, but when I think of the fine known gradations, my reason tells me I ought to conquer the cold shudder*” (Charles Darwin, 1860).

Darwin indicated that even though he was troubled by this concept, his “reason” would prevail. After all, there are many variations of eyes in nature, ranging from “simple” to complex. His presupposition that evolution was true, led him to believe that the increasing complexity of the eye was due to natural

selection, and he left it at that. The *how* of this supposed progression was not explained by Darwin (Mitchell T, 2010).

Darwin did describe the concept of the human eye evolution as seemingly “absurd”, but his worldview caused him to accept natural selection as an adequate explanation (ibid).

One can only conclude that the eye was produced by natural selection if you start by assuming that all the organisms share common ancestors. In other words, you must assume that evolution is true. Now, the fact is that such a graded series of organisms is found in nature from a single-celled euglena on up to a human eye. Setting up such a series does not explain how the human eye came to be. All it shows is that there are different organisms with different types of eyes in the world. Nonetheless, modern followers of Darwin still claim that all of this is evidence for evolution (David Dewilt, 2009).

Despite all this, some organisms such as planaria have simple eyespots. A fish is more complex, but not to the extent of the human eye! This, we shall affirm in this particular paper, hence establishing the Fact of Creation.

The fossil record does not document an evolutionary sequence of eye development. Simple or complex, small or large, conventional or unusual, the many sorts of eyes are perfectly suited to the creatures they serve. Some animals – like blind cavefish – have even lost their ability to see! (Mitchell E, 2016).

2-The Medical Miracle of the Eye

Darwin is not the only one who has struggled to explain, from a naturalistic viewpoint, the intricacy of the eye. Evolutionist Robert Jastrow once wrote:

“*The eye is a marvelous instrument, resembling a telescope of the highest quality, with a lens, an adjustable focus, a variable diaphragm for controlling the amount of light, and optical corrections for spherical and chromatic aberration. The eye appears to have been designed; no designer of telescopes could have done better. How could this marvelous instrument have evolved by chance, through a succession of random events?”* (Jastrow R, 1981).

How indeed? Though Dr. Jastrow argued that “the fact of evolution is not in doubt,” he confessed that “…there seems to be no direct proof that evolution can work these miracles… It is hard to accept the evolution of the eye as a product of chance”. Considering the extreme complexity of the eye, it is easy to understand why Jastrow would make such a comment (Richardson T, 2017). In his book, ‘Does God believe in Atheists?’, John Blanchard described just how complex the eye really is.

“The human eye is a truly amazing phenomenon. Although accounting for just one fourth-thousandth of an adult’s weight, it is the medium which processes some 80% of the information received by its owner from the outside world. The tiny retina contains about 130 million rod-shaped cells, which detect light intensity and transmit impulses to the visual cortex of the brain by means of some one million nerve fibres, while nearly six million cone-shaped cells do the same job, but respond specifically to colour variation. The eyes can handle 500,000 messages simultaneously, and are kept clear by ducts producing just the right amount of fluid with which the lids clean both eyes simultaneously in one five-thousandth of a second (Blanchard J, 2000).

Statements like this prove that the eye was so well designed, and is so complicated, that it could not have happened by accident, as the theory of evolution or Darwinism teaches. Rather, it was created by an All-Wise Creator, One of Dominical Dominion.

3-The Eye’s Structure

The anatomy of the eye was first examined and recorded at Alexandria, Egypt, in the first century A.D. An anatomist, Rufus of Ephesus, described the main parts of the eye, which included the dome-like cornea at the front, the colored iris, the lens, and the vitreous humor (which gives the eye its shiny look). Today, thanks to microscopes, we now know that these, along with many other parts of the eye, work in harmony to produce the gift of sight (Richardson T, 2017).

The outer white layer of the eye is called the sclera, more commonly known as the “white of the eye.” This layer is an extremely durable, fibrous tissue that extends from the cornea (the clear front section of the eye) to the optic nerve (at the back of the eye). Six tiny muscles (known as the extra ocular muscles, or EOMs) connect to the sclera around the eye and control the eye’s movements. Four of the muscles (known as the rectus muscles) control horizontal and vertical movement, while two 9the oblique muscles) control the rotation. All six muscles work together so that the eye moves smoothly (ibid).

The inside of the eye can be divided functionally into two distinct parts. The first is the physical “dioptiric” mechanism (from the Greek word dioptra, meaning something through which one looks), which handles incoming light. This includes the cornea, iris, and lens. The cornea is the transparent, dome-shaped window (about eleven millimiters in diameter) that covers the front of the eye. Its most important function is to protect the delicate components of the eye against damage by foreign bodies. Thus, the cornea acts like a watch face, in that it lets us look through the “window” of our eye while protecting the internal components from

debris and harmful chemicals. The cornea also takes care of most of the refraction of light and works with the lens to help focus items seen at varying distances as it changes its curvature (ibid).

The human eye belongs to a general group of eyes found in nature called "camera-type eyes." Just as a camera lens focuses light onto film, a structure in the eye called the cornea focuses light onto a light-sensitive membrane called the retina (Than K, 2016).

The cornea is a transparent structure found in the very front of the eye that helps to focus incoming light. Situated behind the pupil is a colorless, transparent structure called the crystalline lens. A clear fluid called the aqueous humor fills the space between the cornea and the iris (ibid).

"The cornea focuses most of the light, then it passes through the lens, which continues to focus the light," explained Dr. Mark Fromer, an ophthalmologist and retina specialist at Lenox Hill Hospital in New York City (ibid).

Behind the cornea is a colored, ring-shaped membrane called the iris. The iris has an adjustable circular opening called the pupil, which can expand or contract to control the amount of light entering the eye, Former said (ibid).

The iris and the pupil work together to let in just the right amount of light. There are two opposing sets of muscles that regulate the size of the aperture (the opening, or the pupil) according to the brightness or dimness of the incoming light. If the light is bright, the iris constricts, allowing little light to pass; but if it is dark, the iris dilates or expands, allowing more light to pass through. The light (or image) then moves through a lens that has the ability to adjust its shape to help it clarify the image by changing the focal length between 40.4 and 69.9 millimeters where it is then focused (in an inverted form) on to the retina (Richardson T, 2017).

Ciliary muscles surround the lens. The muscles hold the lens in place but they also play an important role in vision. When the muscles relax, they pull on and flatten the lens, allowing the eye to see objects that are far way. To see closer objects clearly, the ciliary muscle must contract in order to thicken the lens (Than K, 2016).

Between the lens and the retina is a transparent, jelly-like tissue called vitreous humor. After passing through the lens, light must travel through this humor before striking the sensitive layer of cells called the retina.

This vitreous humor is important because it not only gives the eye its spherical shape, but also provides nutrition for the retinal vessels inside the eye. In children, the vitreous feels like a gel, but as we age, it gradually thins and becomes more of a liquid (Richardson T, 2017).

Fromer explained that the retina is the innermost of three tissue layers that make up the eye. The outermost layer, called the sclera is what gives most of the eyeball its white color. The cornea is also a part of the outer layer (Than K, 2016).

The retina is basically a receptor area where the light triggers processes in the nerve cells. The retina plays a key role in visual perception. In his book, 'The wonder of man', Werner Gitt explains how the retina is a masterpiece of engineering design.

"One single millimeter of the retina contains approximately 400,000 optical sensors. To get some ides of such a large number, imagine a sphere, on the surface of which circles are drawn, the sizes of tennis balls. These circles are separated from each other by the same distance as their diameter. In order to accommodate 400,000 such circles, the sphere must have a diameter of 52 metres…" (Gitt W, 1999).

Alan l. Gillen also praised the design of the retina in his book, 'Body by Design'.

"The most amazing component of the eye is the 'film', which is the retina. This light-sensitive layer at the back of the eyeball is thinner than a sheet of plastic wrap and is more sensitive to light than any man-made film. The best camera film can handle a ratio of 1000-to-1 photos in terms of light intensity. By comparison, human retinal cells can handle a ratio of 10 billion-to-1 over a dynamic range of light wavelengths of 380 to 750 nanometers. The human eye can sense as little as a single photon of light in the dark! In bright daylight, the retina can bleach out, turning its 'volume control' way down so as not to overload. The light-sensitive cells of the retina are like an extremely complex high-gain amplifier that is able to magnify sounds more than one million times (Gillen A, 2001).

Explicitly, the images that land on your retina are literally upside down, but the brain restores every last pixel to an upright position (DeWitt D, 2013).

How can all of this have occurred by mere chance?

Certainly, this isn't a product of conjectural ideologies like evolution. In fact, Alan Giller also explained it well when he wrote;

"*No human camera, artificial device, nor computer-enhanced light-sensitive device can match the contrivance of the human eye. Only a master engineer with superior intelligence could manufacture a series of interdependent light sensitive parts and reactions*". That master engineer was Allah Almighty.

The middle layer between the retina and sclera is called the choroid. The choroid contains blood vessels that supply the retina with nutrients and oxygen and remove its waste products.

Without a doubt, this thin (only 0.2mm) layer of nerve tissue, the retina, is a marvel of engineering. It contains photoreceptor (light-sensitive) cells and four types of nerve cells, as well as structural cells and epithelial pigment cells. The two kinds of photoreceptor cells are referred to as rods and cones because of their shape. Each eye has about 130 million rods and 7 million cones. The rods are very sensitive to light (whether it is bright or dim), and allow the eye to see in black and white. Cones, on the other hand, are not as sensitive as rods, and fuction only optimally in daylight. There are three different types of cones – red light, green light, and blue light – each of which is sensitive to its respective color of light, and which allow the eye to see in full color. The rods and cones convert the different lights into chemical signals, which then travel along the optic nerve to the brain (Richardson T, 2017).

As Gitt went on to explain, "Note that, although the brain processes the different parts of the image in various remote locations, the two halves of the field of vision are seamlessly united, without any trace of a joint – amazing! This process is still far from being fully understood." (GittW, 1999) It is hard to believe that this inverted system of sight could have been produced through evolution (Richardson T, 2017).

Since the eyes are one of the most important organs in the body, they must be taken care of constantly. And Allah designed just such a built-in clearing system, consisting of the eyelashes, eyelids, and lacrimal glands. The lacrimal glands produce a steady flow of tears that flush away dust and other foreign materials. The tears also contain a potent anti-microbial agent known as lysozyme that destroys bacteria, viruses, etc. the eyelids and eyelashes work together to keep dirt and other debris from entering the eye. The eyelids act like windshield wipers, blinking 3-6 times a minute to moisten and clean the eye (ibid).

The theory of evolution's claim of 'reducibility' loses all meaning in the face of the complicated structure of the eye. The reason is that, in order for the eye to function, all its parts need to be present at the same time. It is impossible, of course, for the mechanisms of natural selection and mutation to give rise to the eye's dozens of different subsystems when they can confer no advantage right up until the last stage. Ali Demirsoy accepts the truth of this in these words:

"It is rather hard to reply to a third objection. How was it possible for a complicated organ to come about suddenly even though it brought benefits with it? For instance, how did the lens, retina, optic nerve, and all the other parts in vertebrates that play a role in seeing suddenly come about? Because natural selection cannot choose separately between the visual nerve and the retina. The emergence of the lens has no meaning in the absence of a retina. The simultaneous

development of all the structures for sight is unavoidable. Since parts that develop separately cannot be used, they will both be meaningless, and also perhaps disappear with time. At the same time, their development all together requires the coming together of unimaginably small probabilities. "

What Demirsoy really means by "unimaginably small probabilities" is basically an "impossibility". It is clearly an impossibility for the eye to be the product of mere chance. Darwin also had a great difficulty in the face of this, and in a letter he even admitted, "I remember well the time when the thought of the eye made me cold all over" (Macbeth N, 1971).

In further affirming the Fact of Creation in light of the Sciences, it is of utmost importance to quote some relevant religious texts about the 'Eye'. Having discussed to depth the analysis of Darwinism in light of Medical Science, it is now imperative to refer back to primary religious texts so as to affirm the undoubted belief in Creation. The author of this paper being a Muslim, my selected line of religious references would be Islamic texts in line with my faith and the dominant faith practiced by Turkish people in whose country and university this conference has been held. This has not been done with a motive of sectarianism or nihilism whatsoever. It has solely been done to tear away the 'Darwinistic shame' that has been apparently created in the minds of many scientists of this day in that they feel shy to quote any religious text or to discuss religion deeming it almost 'unscientific'. Secondly, this has been done to counteract the current trend of wrongly associating some Muslim intellectuals of being unjustifiably 'jihadist' or 'radical' simply because they have quoted a few verses of the Holy Qur'an in one of their works or speeches. It's as if quoting from it is being considered a crime by some! At least in their minds without uttering! In reality, the Holy Qur'an does not advocate for nihilism and neither does it promote extremism nor terrorism as some 'Islamaphobic' media tends to portray. On the contrary, the Holy Qur'an is a Book of Peace, Intellectualism and facilitates the development of minds towards mutual understanding and societal advancement and progress. Quoting from it in this very paper is a means of not only emphasizing the necessity of reading it in these times, but also highlighting the critical need of strategic dialogue to invite Darwinists and atheists towards the Universal Message of Divine Creation. This can best be done by analyzing their views and providing answers to them in the light of the Physical Sciences plus the Spiritual Sciences of the Holy Qur'an. Otherwise, if not pulled towards religion whatsoever, the atheists or evolutionists continue to gear their seemingly tireless and overly funded efforts against religion and faith as an entity!

Scientists who believe in Allah are urged to write more papers and publications in defense of faith and belief in Allah in the light of the physical sciences and they should quote from spiritual texts so as to affirm their relevance especially in these times.

Firstly, we shall quote from the Holy Qur'an, the Final Revelation to Mankind. Some verses from the Qur'an that mention the 'eye' in them in relevance to our topic of discussion in this paper ought to be cited. Hence, eight (8) Qur'anic verses are presented here in line with the eight letters in the word "CREATION"!

4-Some quotes from the Qur'an about the eye

1) *And when they hear what has been sent down towards the Messenger, then see, their eyes are overflowing tears because they have recognised the truth they say, 'O our Lord we have accepted faith, then write us down among the witnesses of truth* (Qur'an; 5:83).
2) *Eyes comprehend Him not and all eyes are under His comprehension and it is He Who is the Innermost, All Aware* (Qur'an; 6:103).
3) *Say you, 'look you, if Allah should take away your ears and eyes and seal up your hearts, then who is the God other than Allah Who could bring these things back to you? See how in different manners We explain the signs but they turn away their faces* (Qur'an; 6:46).
4) *Musa said, 'you throw,' when they threw, they enchanted the eyes of the people and frightened them and brought forth a great magic* (Qur'an; 7:116).
5) *…Or have they eyes to see with?...* (Qur'an; 7:195).
6) *And Allah has created you from the wombs of your mothers while you knew nothing, and gave you ears and eyes and hearts so that you may be grateful* (Qur'an; 16:78).
7) *This opens the eyes of the people and is a guidance and mercy for a people believing* (Qur'an; 45:20).
8) *The eye deviated not, nor crossed the limit* (Qur'an; 53:17).

Since this conference in being held in Sanliurfa, Turkey and it is mainly about creation in the light of the sciences, it would be of critical importance to present some relevant quotes about 'Eyes' from the renowned Turkish saint, sage and polymath of the previous century, BediuzzamanSaid Nursi. His renowned treatise called Risale-i Nur is read all over the world. The verses mostly expounded in the Risale-i Nur are those concerned with the truths of belief, such as the Divine Names and attributes and the Divine activity in the universe, the Divine existence and Unity, resurrection, prophethood, Divine Determining or

destiny, and man's duties of worship. Bediuzzaman explains how the Qur'an addresses all men in every age in accordance with the degree of their understanding and development it has a face that looks to each age. The Risale-i Nur, then, explains that face of the Qur'an which looks to this age. An age in which Darwinists and many anti-religious forces are trying their best to extinguish the inextinguishable light of the candle of faith; but the lights of such works as Risale-i Nur (Treatise of Light) continue to rekindle other candles of faith and strengthen the beliefs of believers, yet without promoting extremism or fanaticism to any slightest degree. The relevance of such works cannot be over emphasised especially in such a paper being submitted to "The First Conference on Creation in the light of Sciences". Despite the fact that this very paper was centred on 'the medical aspect' in the analysis of Darwinism, it is direly needed to quote such spiritually rich works in it for the benefit of the reader who might want to know what such texts say about the 'eye'. But as it is said, '*every science has its own men*' therefore, the quoting of these texts is intended to direct the readers of this paper to recognise the elevated spiritual status of the pious saints and sages that wrote such works as Risale-i Nur, for the science of creation is truly best 'owned'by the true men of religion as they are its custodians in all ages. Their blessed works clearly show this even after their apparent departure from this temporary realm to the eternal abode.

Hence, twenty five (25) sayings of Bediuzzaman about the 'Eye' are presented here in line with the twenty five letters in the word.

5-Some Quotes of Bediuzzaman about 'Eyes' from his Risale-i Nur Collection

1) *Just as the moon loses its existence when its light recedes, so we are unable to see numerous lightless globes and creatures, although they are before our eyes* (The Letters, pg 23).
2) *In order to see with our worldly eyes the dwelling places of the next world within the veil of the Unseen and to demonstrate their existence, either the universe has to be shrunk to the size of two provinces, or our eyes have to be enlarged to the size of stars, so that we can see and specify their places* (The Letters, pg 24).
3) *…the All-Glorious Maker has clothed you in an artistically wrought being bejeweled with such faculties as the eye, the ear, and the tongue* (The Letters, pg 61).
4) *A person who closes his eyes only himself does not see; he does not make it night for anyone else* (The Letters, pg 85).

5) *And to situate the pupil of the eye in a human head is dependent on knowing its relations with the whole body and all the body's wondrous functions, together with the eye's position in the face of those duties* (The Letters, pg 225).
6) *When we open our eyes, when the universe fastens our gaze on its face, the first thing to attract our attention is a universal and perfect order; we see that there is a comprehensive, sensitive equilibrium; everything exists within a precise order and delicate balance and measure* (The Letters, pg 270).
7) *Indeed, for anyone who is intelligent and has eyes in his head, the order and equilibrium, and ordering and adorning in the universe and in the beings within it demonstrate, at the degree of unity, One who is Single, Sole, Solitary, Unique, All Powerful, Possessing of Will, All-Knowing, and All-Wise* (The Letters, pg 271).
8) *Many eyes are beloved on account of one eye* (The Letters, pg 309).
9) *In the course of our work over the past five to six years, without exaggeration we have seen with our own eyes a hundred instances of divine bestowal and dominical favourand wonders of the Qur'an* (The Letters, pg 432).
10) *The most excellent fasting is to make the human senses and organs, such as the eyes, ears, heart, and thoughts, fast together with the stomach* (The Letters, pg 462).
11) *Whoever created the mosquito's eye, created the sun* (The Letters, pg 529).
12) *If the white of the eye, which resembles day, were not together with its black pupil, whichresembles night, the eye would not be the eye; it would be unseeing* (The Letters, pg 532).
13) *Those who seek everything in materiality know only what their eyes see, and such eyes are blind in spiritual matters* (The Letters, pg 534).
14) *Each particle, each creature, each living being, even, resembles a soldier who has different relations with all the sections of the army and different duties that look to each; all particles and living beings are similar to this. For example, a particle in your eye has a relation with the cells of the eye, with the eye itself, the facial nerves, and the blood vessels of the body; and it has duties arising from those relations, and yields benefits in accordance with those duties. And so on, you can compare everything with this. Thus, everything testifies to the Necessary Existence of the Pre-Eternal All Powerful One…* (Flashes, pg 172).

15) *Like the stones of a dome, the particles stand together in perfect balance and order demonstrating the eye and the tongue, for example, each to be a wondrous building, extraordinary work of art, and miracle of power* (Flashes, pg 237).
16) *O sick person whose eyes have developed cataracts! If you knew what a light and spiritual eye is to be found beneath the cataract that may cover a believer's eyes, you would exclaim: "A hundred thousand thanks to my Compassionate Sustainer!* (Flashes, pg 274).
17) *Thus, through thanks and patience you may find beneath the veil on your present eye an eye which is thus light-filled, and with which while beneath the earth you may see and observe Paradise above the skies. That which will raise the veil from your eye, the eye doctor that will allow you to look with that eye, is the All-Wise Qur'an* (Flashes, pg 275).
18) *If you have only one eye, look at the blind, who lack both eyes, and offer thanks to Allah!* (Flashes, pg 278).
19) *O Allah! Grant blessings to our master Muhammad, the medicine for our hearts and their remedy, the good health of our bodies and their healing, the light of our eyes and their radiance, and to his Family and Companions, and grant them peace* (Flashes, pg 284).
20) "*…eyelids obey the command to clean the eye*…" (Flashes, pg 393).
21) *All the members of the face, such as the eye and ear, resembling each other forms a stamp of unity testifying that humankind's Maker is One…* (Flashes, pg 410).
22) *The one who bestows the eyes, both sees the eye, and, a subtle meaning, sees what the eye sees, then he bestows them. For sure, the oculist who makes some spectacles for your eyes, sees that they are suitable for your eyes, then he makes them* (Rays, pg 18).
23) *And so, Astronomer Sir, who relies on the torch in his head like a fire-fly and shuts his eyes to the sun of the Qur'an! Open your eyes, put aside the torch in your head, and see within the light of miraculousness as bright as daylight the meaning of the verse at the beginning!* (Words, pg 197).
24) "*…a lifeless particle in the pupil of your eye has relations with your eye, your head, your body, your powers of reproduction, and attraction and repulsion, with your veins and arteries, and motor and sensory nerves, and with the rest of the human race, and it has duties in relation to each. This shows self-evidently to eyes that are not blind that it is the work of art and charged official of the Pre-Eternal All-Powerful One, and is under his regulation*" (Words, pg 304).

25) *A cell from the pupil of your eye has a duty in your eye and a relationship with it, and has wise functions and duties in your head as a whole and a relationship with it. If it confuses these the tiniest jot, the health and organization of the body will be spoilt. It has particular functions with regard to each of the veins, the sensory and motor nerves, and even the body as a whole, and wise relations with them. That specified state has been given it within thousands of possibilities through the wisdom of an All-Wise Maker* (Words, pg 718).

Conclusion

The human eye which has been shown to have several different parts functioning together is truly a medical marvel and miracle that deserves mention in the subject of creation. If just one of these parts is not present, the eye will serve no purpose. Each of these parts has its own individual complex structure. For instance, the retina, at the back of the eye, is made up of 11 strata, each of which has a different function. The theory of evolution is therefore unable to account for the development of such a complex organ.

Bibliography

Ali Demirsoy, Kalitim ve Evrim (Inheritance and Evolution), Meteksan Publications, Ankara, p. 475.

Bergman, Jerry, (2011), The Human Retina Shows Evidence of Good Design.

Blanchard, John (2000), Does God Believe in Atheists? (Auburn).

Darwin, Charles (1859), On the Origin of Species (Cambridge, MA: Harvard University Press; a facsimile of the first edition).

DeWitt, David, (2009), The 'Eyes' Have it: Why one of Darwin's Key Arguments doesn't work.

DeWitt, David, (2013), Visual Perception: More than Meets the Eye.

Gehring, Walter, (2010), Eye evolution and the origin of Darwin's eye prototype.

Gillen, Alan L. (2001), Body by Design (Greem Forest, AR: Master Books).

Gitt, Werner (1999), The Wonder of Man, Published in Bielefeld, Germany.

Gurney, Petr, (2003), Our Eye Movements and Their Control: Journal of Creation 17, no.1 (April 2013).

Huxley, T.H (1860),Darwin on the Origin of Species (London).

IYL, 2015 Call to Action: International Year of Light,

Jastrow, Robert (1981), The Enchanted Loom: Mind in the Universe (New York: Simon and Schuster).

Ker Than, (2016), How the Human Eye Works.

Mark Fromer, The 7 Biggest Mysteries of the Human Body.
Menton, David (2017), Can Evolution Produce an Eye? Not a Chance!
Menton, David, (2015), The Hearing Ear and the Seeing Eye.
Merrian Webster; Dictionary 2017.
Michelle, Kimberly T. (2015), The Wonders of the Human Eye (Ezine Articles).
Mitchell, Elizabeth, (2016), Does the Diversity of Eyes in Nature Support Evolution?
Mitchell, Tommy, (2010), Didn't Darwin Call the Evolution of the Eye Absurd?
Noebel, David, (2005), Evolution of the Eye worldview stories in science class.
Norman Macbeth, Darwin Retired: An Appeal to Reason, Harvard Common Press, 1971, p.131.
Raza, Ahmad; Kanz-ul-Īmān (Translation of the Holy Qur'an); English Translation by Professor Shah Farid-ul-Haque.
Richardson, Taylor, (2017), Seeing is Believing: The Design of the Human Eye.
Said Nursi, Bediuzzaman; Risale-i Nur Collection; English Translation by SukranVahide.
Simmons, Geoffrey (2004), What Darwin Didn't Know (Harvest House: Eugene, OR, 2004).
Treacy, Patrick (2009), The Important Influence of Baghdad on the Development of Western Medicine (Ezine Articles).
Wagner, Tom, (1994), Darwin vs. the Eye. Published in Creation 16, no.4 (September 1994): 10-13
Who was Ibn Al Haytham: on www.ibnalhaytham.com

دراسة دور الانترونات في دحض نظرية التطور

STUDY OF THE ROLE OF INTRONS IN REFUTING THE THEORY OF EVOLUTION

DR. Mohammed DARWISH
Harran University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Biology, Turkiye.
00905511986101
alnoaimi2015@gmail.com

الملخص

إن نظرية التطور لا تمثل في رأي بعض الناس، سوى دلالات علمية ليس لها تأثيرمباشر في حياتهم وهذا بالطبع سوء فهم شائع. ذلك أن نظرية التطور تتجاوز إلى حد بعيد مجرد كونها موضوعا في إطار العلوم البيولوجية لتشكل اساس فلسفة خادعة كان لها تأثير بالغ على عدد كبير من الناس وهي الفلسفة المادية، والتي لا تقبل وجود شيء سوى المادة، وكان لها تأثير كبير على الطريقة التي ينظر بها الناس إلى العالم، في ظل الازمات الاجتماعية والفردية التي تظهر كلما ابتعد الناس عن أخلاقيات الدين. لا يمكن حاليا دراسة النظرية الداروينية دون التطرق إلى دراسة المادة الوراثية المتمثلة في الدنا DNAوالبروتينات الناتجة عن القراءة غير المباشرة لسلسة الدنا، وذلك لأن الداروينيين الجدد يعتمدون في إنعاش نظريتهم على براهين من البيولوجيا الجزيئية.

إن التركيب المعقد للخلية لم يكن واضحا ومعروفا إثناء ظهور داروين ومع ذلك فان دعاة التطور يرجعون ظهور الحياة إلى المصادفة والظروف الطبيعية وهو أمر غير مقنع مطلقا، وذلك لأن التقنيات الحديثة أظهرت درجة تعقيد الخلية الحية واحتواءها على العديد من الأليات لتوليد الطاقة وانتاج الانزيمات والهرمونات، كما أظهرت درجة تعقيد المادة الوراثية [الجينوم] وآلية التعبير الجيني لإنتاج البروتينات المختلفة والمسؤولة عن بناء مكونات الخلية ووظائفها وهي أكثر العناصر حيوية في الخلية، جميع هذه الأمور تؤدي إلى استحالة تكوين الخلية الحية عن طريق المصادفة.

تشترك جميع الخلايا الحية في مجموعة من السمات يمكن افتراضها كعامل أساسي في الحياة، وتشمل الشفرة الوراثية Genetic code وهي رموز الحامض النووي الأولية الحاملة لمعلومات شكل وهيكل وتنظيم وتشغيل الكائن الحي، بالإضافة إلى آليات معقدة لنسخ وتدوين هذه المعلومات ومن ثم الآليات التي تترجم وتحول هذه المعلومات إلى بروتينات تقوم بوظائف معينة.

تعرف الانترونات Intronsبأنها مناطق داخل الجين على شريط الحامض النووي DNA والتي لا تشفر لإنتاج بروتين، هذه المناطق على الجينات كان يظن أنها بلا فائدة حيث يتم اقتطاعها عند نسخ وتكوين الحامض النووي الريبي الرسولي mRNA، إلا أنها تحذف من التركيب النهائي له وما يتبقى منه هو نسخ من قطع الـ DNA التي تعرف بالاكسونات Exons، ثم يتم وصل هذه الاكسونات بعضها ببعض لتشكل نسخة معدلة من الجين وهي جزيئي mRNA الذي تترجمه الخلية إلى بروتين، وذلك وفق النظرة الكلاسيكية للتعبير الجيني. وأوضحت عدد من الدراسات الأهمية القصوى للانترونات ودورها في درجة التعقيد في الكائنات الحية مقارنة بعدد الجينات حيث أوضحت المشاهدات وجود تضارب وعدم اتساق بين التعقيد وعدد الجينات في الكائن الحي.

وقد انتبه البيولوجيون قبل ما يزيد عن عشرة أعوام إلى أهمية تلك المناطق الشاسعة من الجينوم وتثبتوا من وجود وظائف حيوية للغاية في التنظيم الجيني والتعبير الوراثي لمجمل تلك المناطق. وقد

اتت العديد من الدراسات المبكرة وناقضت الفكرة المعهودة عن التوريث فقط بالجينات المشفرة وأظهرت أن الحمض النووي غير المشفر لإنتاج بروتينات لعب دورا وراثيا رئيسا وحطمت تلك العقيدة التي دامت لعقود ولا زالت متداولة إلى الآن بين كثير من البيولوجيين. وتساقطت تلك المساحات الشاسعة تدريجيا من مفهوم الجانك دنا Junk DNA[الركام] إلى إن انتهت تلك الاسطورة كليا بحلول العام 2012 حيث خلصت الابحاث الجماعية بفرق البحث العالمية بمشروع اينكود إلى التأكيد على فاعلية كل الجينوم وظيفيا. وباختصار يمكن القول بأنه ليست المناطق المشفرة للبروتين هي المسؤولة عن الصفات الظاهرية للكائن الحي بل إن المعلومات اللازمة لتركيب وتجميع الكائن الحي موجودة في المناطق غير المشفرة.
كانت الانترونات هي مفتاح من مفاتيح حل لغز التعقيد، حيث أوضحت الدراسات الى ان الانترونات لا يتم حذفها بالكامل بل يتم استخدامها تناوبيا بطرق مختلفة لإنتاج أكثر من بروتين من نفس الجين، ففي الكائنات الحية المعقدة يمكن لنسخة الـ RNA الأولية أن تضفر ويتم وصلها تناوبيا بحيث يمكن إهمال اكسونات معينة كما يتم استبقاء انترونات محددة أو أجزاء منها فتنتج عندئذ أنواع مختلفة من الـ mRNA ومن ثم بروتينات مختلفة وبذلك يمكن اعتبار الانترونات قائدا لعربة الاكسونات حيث توجهها كيف تشاء للتعبير بطرق متناوبة لإنتاج بروتينات مختلفة.
كلمات مفتاحية:
التطور، الانترونات، الجينات الزائفة

Abstract

The theory of evolution is not, in the view of some people, only scientific connotations that have no direct impact in their lives and this of course is a common misunderstanding. The theory of evolution goes far beyond being a subject within the biological sciences to form the basis of a deceptive philosophy that has had a profound impact on a large number of people. It is the Materialism philosophy, which accepts nothing, but material, and has a great influence on the way people view the world, in light of the social and individual crises that appear whenever people turn away from the ethics of religion. Darwinian Theory cannot be studied without studying the genetic material of DNA and proteins from the indirect reading of the DNA chain, because the neo-Darwinians rely on evidence of molecular biology to revive their current theory. The complex structure of the cell was not clear and known during the emergence of Darwin, yet evolutionists return the appearance of life to chance and natural circumstances, which is not convincing at all, because modern technologies have shown the complexity of living cell and its contain of many mechanisms to generate energy, and to product enzymes and hormones. The complexity of the genome and the gene expression mechanism for the production of different proteins, which are responsible for cell
structure and function, the most vital element in the cell, have shown the impossibility of formatting a living cell by accident. All living cells share a set of traits that can be assumed as a key factor of life. This includes the genetic code, which is the primary DNA symbol that contains information about the form, structure, organization and operation of the organism, as well as complex mechanisms for copying and codifying this information and then mechanisms that translate and transform this information into proteins that perform certain functions.

Introns are defined as areas within the gene on the DNA, which are not encoded to produce a protein. These regions on the genes were thought to be useless as they are truncated when copying and forming the mRNA, but they are removed from the final structure and what remains is Copies of DNA fragments known as Exons. These Exons are then joined together to form a modified version of the gene, mRNA, which cell translates into protein, according to the classical view of genetic expression. A number of studies have shown the extreme importance of introns and their role in the complexity of organisms compared to the number of genes. Observations have shown contrariness and disagreement between the complexity and number of genes in the organism. More than 10 years ago, biologists noticed the importance of these vast areas of genome and demonstrated the existence of very vital functions in genetic regulation and the genetic expression of these regions. Many early studies have contradicted the conventional idea of inheritance only by encoded genes, and showed that unencrypted DNA to produce proteins played a major genetic role, and shattered that decades-long doctrine that still exists among many biologists. These vast areas gradually fell from the concept of junk DNA until the myth ended by 2012, when collective research by the international research teams of the ENCOD project concluded to confirm the functional efficiency of the whole genome. In short, it
is not the protein-encoded regions that are responsible for the apparent characteristics of the organism; it is rather that the information needed to compose and assemble the organism is present in the unencrypted areas.

Introns were a key to solve the complexity dilemma. Studies showed that neutrons are not completely eliminated, but are used in different ways to produce more proteins of the same gene. In complex organisms, the primary RNA version can be grafted and spliced so that certain exons can be neglected and certain introns or parts of them are retained, producing different types of mRNA and then different proteins.

Thus, the electrons can be considered as the leader of the Exons, direct them to alternatively express, to product different proteins. **Keywords:** Evolution, Introns, Pseudogenes

Intronsların Evrim Teorisinin Çürütülmesindeki Rolüne Dair Bir İnceleme

Dr. Mohammed DARWISH

Özet

Evrim Teorisi bazıları için hayatlarını etkileyecek derecede bilimsel bir değere sahiptir. Bu, tabi ki yaygın bir yanlış anlamadır. Çünkü Evrim Teorisi biyolojinin konusu olma çerçevesini çokça aşarak pek çok insan üzerinde etkili olan materyalist, maddeden başka bir şey kabul etmeyen yanlışlar üzerine kurulu aldatıcı bir felsefenin temelini teşkil etmiştir. Keza bu teorinin insanların olaylara, dünyaya ve kâinata bakış açısı üzerinde de büyük etkisi olmuştur. Günümüzde Evrim Teorisiyle ilgili araştırmaların DNA'daki genlere, protonlara değinmeden gerçekleşmesi mümkün değildir. Çünkü Yeni

Darwinciler teorilerini mikrobiyolojiden elde edecekleri delillerle güçlendirme çabasındalar.

Darwin zamanında hücrenin girift yapısı bilinmiyordu. Buna rağmen evrim yandaşları hayatın tesadüflerle, tabii şartlarla oluştuğu iddiasından vazgeçmiyorlar. Şüphesiz böyle bir iddia tutarsızdır. Çünkü Günümüzdeki gelişmeler göstermiştir ki, hücre son derece kompleks bir yapıya sahip olup enerji, enzimler ve hormonlar üretmek için pek çok organa sahiptir. Bütün bunlar hücrenin tesadüflerle oluşmayacağını göstermektedir.

Bir aradaki bütün hücrelerin, hayatın temel unsuru olarak addedilebilecek bir takım ortak alametleri vardır. Genetik kodlar canlının şeklini, hayat serüvenini vs. tüm özelliklerini ihtiva etmektedir. Ayrıca bu bilgileri çoğaltma, düzenleme, depolama; sonra bu bilgileri belli vazifeleri olan proteinlere tercüme edip dönüştürmektedirler.

“Introns”lar DNA üzerindeki genler içindeki -protein üretmek için şifrelenmeyen- bir takım bölgeler olarak tarif edilir. DNA'nın okunmadan atlanılan bölümüne intron adı verilir. RNA splicing ile kesilen intronlar RNA ve protein kodlamasına katılmazlar. Kodlanan kısımlara ise ekson adı verilir. İki veya daha çok öncül RNA' dan trans-uç birleştirme yoluyla birbirine bağlanan diziler de eksondur.

Genler üzerindeki bu bölgelerin (“Introns”lar) faydasız, gayesiz olduğu zannediliyordu. Daha sonraları (yaklaşık 10 yıl önce) anlaşıldı ki, protein yapımına katılmayan intron (ve DNA'nın genler dışında kalan bölümleri) hücre ve canlı hayatında çok büyük görev ve fonksiyonlar üstleniyor. Bu bölümler doğrudan protein kodlamasalar bile, çeşitli RNA'lar kodlarlar. Sonuç olarak, daha önceleri bir fonksiyonu olmadığı düşünülen ve genlerin işe yaramaz (junk-çöp) kısımları diye bilinen intronların, genlerin fonksiyonlarını yerlerine getirmelerinde katkılarının bulunduğu yapılan çalışmalarla desteklenmektedir.

Yakın zamanlarda gerçekleştirilen çok sayıdaki araştırma protein şifrelemeyen bu bölgelerin önemi anlaşılarak, 2012 yılında bu bölgelerin faydasızlığına dair iddialar tamamen terk edilmiştir. Çünkü araştırmalar genomun her bölgesinin vazifelerle donanmış olduğunu göstermiştir.

Kısaca, canlının biyolojik hayatının neredeyse tamamında, hayati düzenlemeler protein şifreleyen bölgeler değil de protein şifrelemeyen bölgeler vasıtasıyla yapılıyor.

Anahtar Kelimeler: İntron, Ekzon, junk DNA.

1- المقدمة:Introduction

إن الفكر التطوري قد غرق في بحر من علوم البيولوجيا الجزيئية Molecular biology، ومن الطبيعي جدا و المنطقي أن الجينات التي تشفر بعض العمليات البيوكيميائية الاساسية ان تكون شائعة في كل الكائنات الحية، إذ أن جميع الكائنات الحية تعيش على نفس الارض وتشترك مع بعضها في العديد من الجزيئات نتيجة لضرورة حدوث بعض الوظائف الحيوية الدقيقة، مثل تلك الخاصة بجزيئات السيتوكروموالهيموكلوبين التي تكون حيوية لآلية التنفس البيوكيميائية، لا يشير بالضرورة الى انها تمايزت بعضها عن بعض ومن الطبيعي من المتوقع وجود جزيئات متشابهة في العمليات البيوكيميائية المرتبطة بالتنفس. إذ أن هذه العملية تبرهن على وجود الخالق المتفرد العليم بكل حاجات المخلوقات[1].

لا يمكن حاليا دراسة النظرية الداروينية بدون التطرق إلى دراسة المادة الوراثية المتمثلة في الـ(DNA الحمض النووي الريبي منقوص الأكسجين)والبروتينات الناتجة عن القراءة غير المباشرة لسلسلة الـDNA، وذلك لأن الداروينيين الجدد يعتمدون في إنعاش نظريتهمالموجودة حاليا في مأزق على براهين من البيولوجيا الجزيئية، لذا من الضروري تعريف المادة الوراثية وبعض خصائصها،حيث يعتبر جزيء الدنا من أكبر جزيئات المادة الحية، تم اكتشاف البنية الحلزونية للـ DNA من قبل العالمين(ج. وطسنJames Watson) و (ف. كريكFrancis Crik) عام 1953. ويتألف دنا حقيقيات النواة الذي يطلق عليه اسم الجينوم على ما يقارب 50.000 جين تكون مخطط البرنامج الوراثي للإنسان[2].

يتكون الجينوم البشري من ثلاثة وعشرين زوجا منفصلا من الكروموسومات رقمت اثنان وعشرون من هذه الكروموسومات وفق الترتيب التقريبي لحجمها، بدءاً من أكبرها حجماً (الكروموسوم1)وصولا الى أصغرها) رقم 22)، في حين يتكون الزوج الاخير من الكروموسومين المحددين للجنس، وهما كروموسوما (X) و (Y) ويعد الكروموسوم (Y) الاصغر حجما[3].

وتنقسم الجينات إلى منطقتين متميزتين وظيفيا:

المنطقة المشفرة regioncoded، وتتكون من منطقتين مختلفتين هما: المنطقة الدالة أو الأكسونExon التي تحدد تسلسل الأحماض الأمينية في جزيء البروتين، والمنطقة غير الدالة أو الأنترونIntron.

المنطقة المنظمة للعمل الجيني وهي التي تتحكم في سرعة أو تثبيط استنساخ الجينات[4].

من المقدمات التي يجب علينا إلقاء الضوء عليها هي التعرف على مفردات الحياة وهي الخلية، والخلية هي أصغر لبنة في تكوين الكائنات الحية. والخلية كما نعرفها اليوم كيان معقد للغاية، في داخل كل خلية نرى نموذجا مصغرا للكائن الحي بأكمله، وهناك خلايا وحيدة قائمة بذاتها حرة المعيشة مثل الاميبيا أو البروتوزوا تتحمل كافة الوظائف التي تقوم بها تلك الكائنات.

جميع الخلايا الحية تشترك في مجموعة من السمات يمكن افتراضها كعامل أساسي في الحياة، وتشمل الشفرة الوراثية Genetic code وهي رموز الحامض النووي الأولية الحاملة لمعلومات شكل وهيكل وتنظيم وتشغيل الكائن الحي، وآليات معقدة لنسخ وتدوين هذه المعلومات ومن ثم الآلات التي تترجم وتحول هذه المعلومات الى بروتينات تقوم بوظائف معينة، لذلك فإن البحث في أصل الحياة يتطلب منا التوجه مباشرة إلى أبسط لبناتها وهي الخلية [5].

2- الانتروناتIntrons

تعرف الانتروناتIntrons بأنها مناطق داخل الجين على شريط الحامض النووي DNA والتي لا ترمز أو تشفر لإنتاج بروتين، هذه المناطق على الجينات كان يظن أنها بلا فائدة حيث يتم اقتطاعها عند نسخ وتكوين الحامض النووي الريبي الرسولي mRNA، إلا أنها تحذف من التركيب النهائي له وما يتبقى منه هو نسخ من قطع الـ DNA التي تعرف بالاكسوناتExons ، ثم يتم وصل هذه الاكسونات بعضها ببعض لتشكل نسخة معدلة من الجين وهي جزيئي mRNA الذي تترجمه الخلية الى بروتين، وذلك وفق النظرة الكلاسيكية للتعبير الجيني[6].

تتراكم بعض أجزاء الحمض النوي غير المشفر بين الجينات، فيما تتواجد أجزاء الحمض النووي المشفرة للبروتين (المكونة للجين) بين تلك الأجزاء المسماة بالحمض النووي المتكرر و التي أطلق عليها أيضا بالجين الكاذب Pseudogene ويدعي التطوريين أنها أجزاء جينية غير فعالة متبقية من العملية التطورية، بدون إثبات عدم فعالية هذه الجينات الكاذبة في تشفير البروتينات، لا يثبت أنها بلا وظيفة مطلقة في أي عملية حيوية. ومع التقدم الحاصل في الدراسات العلمية خلال السنوات الاخيرة لم تعد توصف هذه الاجزاء من الحمض النووي بانها غير مرغوب فيها بل يطلق عليها بدلا من ذلك "كنوز الجينوم"[1].

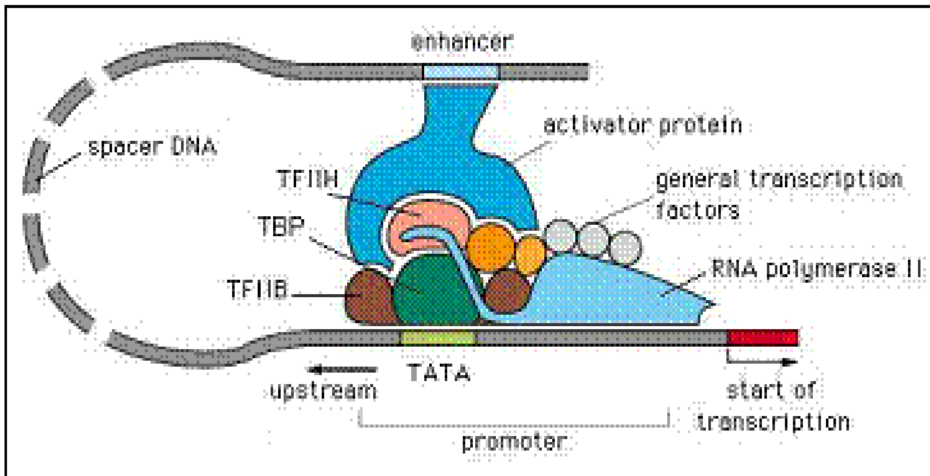
اللافت للنظر هو أن الحجم الإجمالي للانترونات ضمن الجينات يكون أكبر بكثير من المناطق المشفرة للجين نفسه وتقدر بأكثر من 90%في بعض الأحيان. أوضحت عدد من الدراسات الأهمية القصوى للانترونات ودورها بدرجة التعقيد في الكائنات الحية مقارنة بعدد الجينات حيث أوضحت المشاهدات وجود تضارب وعدم اتساق بين التعقيد وعدد الجينات في الكائن الحي [6].

بدأ المشروع العالمي الضخم اينكودENCODE في عام 2003 لتعيين وتوصيف وظائف الجينوم البشري بأكمله. وذلك امتدادا لمشروع الجينوم البشري.وعلى الرغم من أن الجينوم البشري كان قد انتهى إلى حد كبير في شكله

النهائي في عام 2004، الا انه لم يحصر الاالمناطق الجينية المشفرةلإنتاج بروتين التي تضم أقل من 5 % فقط من إجمالي تسلسل الحمض النووي. أكدت النتائج التي خلص اليها فريق البحث الضخم وظيفية نحو 80% من محتوى الجينوم [8،7].

بعد الانتهاء من وضع خريطة جينوم الانسان جاءت النتائج مدهشة مفاجئة فإذا ما أخذنا في الاعتبار تعقيد الجسم البشري فلا بد من أن نمتلك تشكيلة جينية تفوق بكثير تشكيل الدودة المستديرة *Caenorhabditiselegans* و نبات الذرة الذي يحوي 40000 جينة ولكن بعد تحديد خريطة الجينوم البشري قدرعدد الجينات بحوالي 25000 جينة وهو عدد قريب من عدد جينات الدودة المستديرة بالغة البساطة والتي لا تملك الا ألف خلية في جسمها وأقل من عدد الجينات في نبات الذرة [6] .

إن فكرة التعبير الجيني الكلاسيكية فكرة بسيطة تُنتسخ في البداية جينة الـ DNA إلى جزيء من الـ RNA، تقوم عندئذ ماكينة التضفير الخلوية بشطب السقط (الرَّم) Junk، التي تعرف بالإنترونات، وتصل الأجزاء ذات المعنى، التي تعرف بالإكسونات، فتنشأ النسخة المعدلة النهائية للـ mRNA التي تترجم عندئذ إلى بروتين. وكما ثبت فيما بعد، فإن هذه القواعد لا تصح دائما. ففي الكائنات الحية المعقدة، يمكن لنسخة الـ RNAالأولية أن تُضفر تناوبيا، يمكن إهمال إكسونات معينة، كما يمكن استبقاء إنترونات محددة أو أجزاء منها. فتنتج عندئذ أنواع مختلفة من mRNA، ومن ثم بروتينات مختلفة وذلك بدءً من جينة واحدة كما هو موضح في الشكل (1) [6].

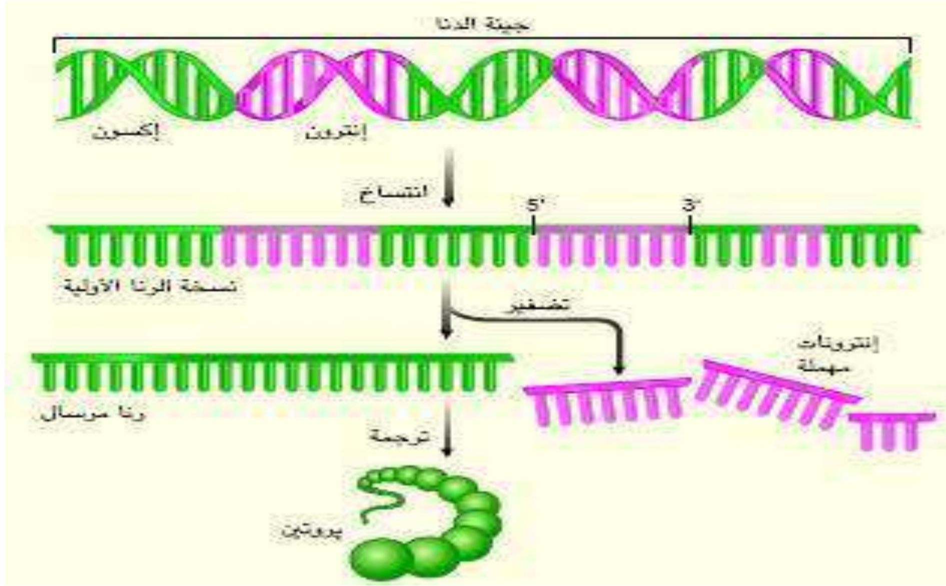

شكل (1): معقد الاستنساخ ومكوناته في عملية استنساخ الحامض النووي mRNA[9]

يضم معقد النسخ (بدء النسخ) عدة بروتينات، حيث يتكون من عامل النسخ TFIID(Transcription Factor II D) الذي يتثبت على المُحَضِّض في سوية المتوالية TATA الغنية بنكليوتيداتالثايمينوالأدينين thymine and adenine nucleotides بتوسط البروتين الرابط للمتوالية TATA(TATA Bonding Protein) ويعرف اختصاراً TBP، ومن عامل النسخ TFIIB Transcription Factor II B المرتبط مع إنزيم RNA polymerase النشط. وإن القالب الشكلي للكروماتينchromatin يعدل من فاعلية العوامل الناسخة من خلال التآثر بين البروتينات القاعدية (الهستوناتhistones)والـ DNA كما أن درجة مَثْيَلَة methylationالـ DNA والتغيرات في الهستونات من خلال الأستلةacetylation تشارك في ذلك أيضاً. إن إحدى أهم آليات تنظيم ما بعد النسخ Post-transcriptional regulation هي عملية التضفير splicing التي تتضمن حذف الإنتروناتintrons غير المشفرة من الـ RNAالمنتسخ وحفظ الاكسوناتexons الترميز [9].

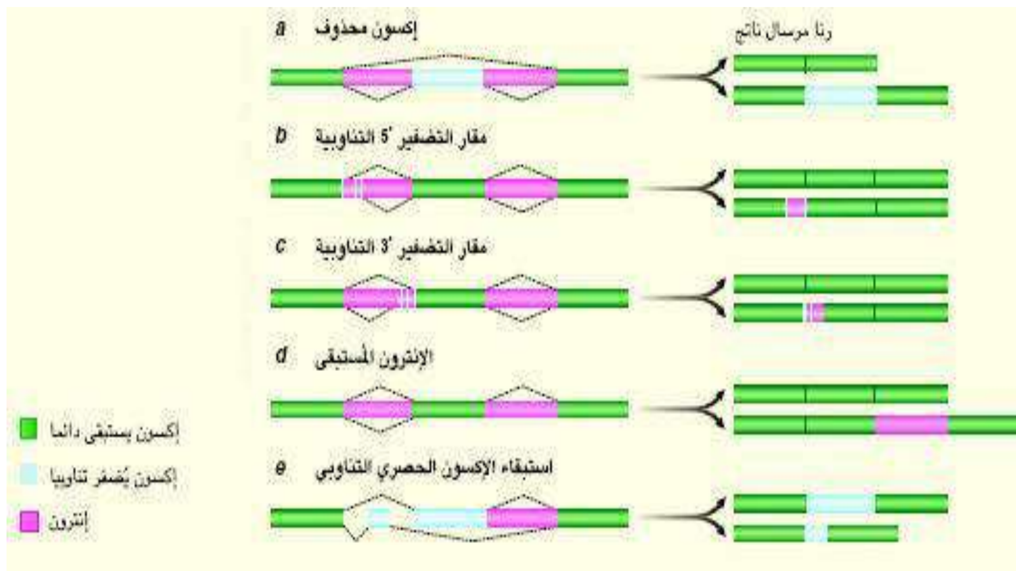
3- الانترونات ودورها في التعبير الجيني

كانت الانترونات هي مفتاح من مفاتيح حل لغز التعقيد حيث أوضحت الدراسات الى ان الانترونات لا يتم حذفها بالكامل بل يتم استخدامها تناوبيا بطرق مختلفة لإنتاج أكثر من بروتين من نفس الجين، ففي الكائنات الحية المعقدة يمكن لنسخة الـ RNA الأولية أن تضفر ويتم وصلها تناوبيا بحيث يمكن إهمال اكسونات معينة كما يتم استبقاء انترونات محددة أو أجزاء منها فتنتج عندئذ أنواع مختلفة من الـ mRNA ومن ثم بروتينات مختلفة وبذلك يمكن اعتبار الانترونات قائدا لعربة الاكسونات حيث توجهها كيف تشاء للتعبير بطرق متناوبة لا نتاج بروتينات مختلفة [3].

شكل (2):التعبير الجيني الكلاسيكي(Classical gene expression) [6].

ينتسخ تسلسل من الدنا إلى نسخة أحادية الشريطة مصنوعة من الرنا. تضفرعندئذ الماكينة الخلوية هذه النسخة الأولية، فتزال الإنترونات التي يتحدد كل واحد منها بتسلسلين مميزين من النكليوتيد يعينان بداية الإنترون ونهايته، وتعرفان على التعاقب بمقر التضفير '5 [خمسة مترمزة] و'3 [ثلاثة مترمزة] وتهمل، في حين يتم وصل الإكسونات بعضها ببعض، لتشكل نسخة معدلة من الجينة هي جزيء الرنا المرسال الذي تترجمه الخلية إلى بروتين. كما ملاحظ بالشكل (2).

شكل (3): التضفير الجيني التناوبي(Gene splicing) [6].

يمكن للنسخة الأولية للجينة أن تحرر بطرائق عديدة مختلفة، تم توضيحها في القسم الأيمن، حيث مُثلت الفاعلية التضفيرية بخطوط منقطة. يمكن لإكسون ما أن يستبعد (a). بوسع ماكينة التضفير أيضا أن تتعرّف مقار تضفيرية بديلة '5 لإنترون من الإنترونات(b)، أو مقار بديلة '3 (c). كما يمكن لأحد الإنترونات أن يُستبقى في النسخة النهائية للرنا المرسال (d). ويمكن لإكسونات معينة أن تُستبقى على أساس حصري تبادلي (e).

بحلول عام 1980 بيّن العالم R. وُول من جامعة كاليفورنيا بلوس أنجلوسأن وجهة النظر الأساسية فيما يتعلق بالتضفير المسبق للرنا المرسال، التي يتم فيها دائما استبعاد الإنترونات كلها وتضمين الإكسونات كلها في جزيء الرنا المرسال، ليست صحيحة في الحالات جميعها. وفي الحقيقة، فإن بوسع الماكينة الخلوية أن تقرر إزالة أحد الإكسونات، أو الإبقاء على أحد الإنترونات، أو قطع منه، في النسخة النهائية للرنا المرسال. إن هذه المقدرة على تنقيح نُسَخ ما قبل الرنا المرسال تنقيحا تناوبيا يمكنها أن تزيد بصورة كبيرة من المرونة في تعدد استعمالات أي جينة من الجينات، وتمنح آلية التضفير قدرة هائلة على تحديد مقدار الكمية التي ستنتجها الخلية من نمط پروتيني بعينه على حساب الأنماط الأخرى المحتملة التي تكودها الجينة نفسها.

وفي عام 1984 طوّرT. مانياتِس، و M. گرين وزملاؤهما من جامعة هارڤرد إجراءً في أنبوب اختبار، للكشف عن الماكينة الخلوية التي تقوم بقطع الإنترونات وربط الإكسونات معا. ومع أن تفصيلات عمل هذه الماكينة وجملة التنظيم التي تضبطها لا تزال تتكامل تدريجيا، فإن هذه الأبحاث تكشف عن نظام متقن التعقيد ذي أصول خلابة.

وهنالك جملة تنظيمية مستقلة، تضبط سيرورة التضفير بتوجيه الماكينة الأساسية إلى مقار التضفير. وتم تعرّف أكثر من عشرة بروتينات لتنظيم التضفير SR regulatory splicing. وقد يتباين شكلها في النسج المختلفة، أو حتى في مراحل تنامي النسيج الواحد نفسه. وبوسع البروتينات SR الارتباط بتسلسلات نكليوتيدية قصيرة ضمن إكسونات نسخة ما قبل الرنا المرسال. وتعرف مقار الارتباط هذه بمعززات التضفير الإكسونية (ESE)exon enhancers splicing، ذلك أنه عندما يرتبط البروتين SR الملائم بالمعززات (ESE)، فإن هذا الارتباط يعبئ الماكينة الأساسية للرنا النووي snRNA لتضفر (لتقطع) المقار المجاورة لأي من نهايتي الإكسون. إضافة إلى ذلك، فإن بوسع أحد البروتينات SR أن يرتبط أيضا بتسلسل إكسوني كابت للتضفير exonESS suppressor splicing يقع ضمن الإكسون فيجرد عندئذ الماكينة الأساسية من المقدرة على الارتباط بنهايتي ذلك الإكسون، ومن ثم عدم قطع هاتين النهايتين، وإبقاؤهما في الجزيء النهائي للرنا المرسال.

يمكن للتأثير الناجم عن تخطي إكسون واحد فقط أن يكون دراميا فيما يتعلق بالكائن الحي. فمثلاً، ينظم التضفير التناوبي في ذبابة الفاكهة سبيل تعيين الجنس. فعندما يتم التعبير عن جينة تعرف بمميتة الجنس lethal-sex، يمكن

عند التضفير تخطي إكسون يحدّد الذكورة، الأمر الذي يؤدي إلى تركيب بروتين يحدّد الأنوثة، ومميت للذكورة. عندئذ يمكن لهذا البروتين أن يرتبط بأي نسخة تالية من نسخ ما قبل الرنا المرسال، انتسخت من الجينة نفسها، مما يضمن أن تستمر حادثات التضفير اللاحقة كلها في إزالة الإكسون المحدد الذكورة، ويضمن أن يتم فقط تركيب البروتين المحدّد الأنوثة. أما إذا تم تضمين (عدم إزالة)الإكسون المحدّد الذكورة في دورة التحرير (التضفير) الأولى، فيتشكل عندئذ، رنا مرسال لاوظيفي، يُلزم خلايا الذبابة بالسبيل المحدّد الذكورة.

تمثل ظاهرة تخطي الإكسون النمط الأكثر شيوعا للتضفير التناوبي فيما يتعلق بالثدييات. بيد أنه تم تعرّف أنواع أخرى، أحدها يتسبب في استبقاء الإنترونات في الرنا المرسال الناضج، وينتشر انتشارا واسعا في النباتات وفي بعض عديدات الخلايا الدنيا. ويحتمل أن يمثل استبقاء الإنترونات الشكل المعدل الأكثر قدما للتضفير التناوبي الذي ظهر في أثناء التطور. وحتى في الكائنات الحية الحالية، فإن ماكينة التضفير لوحيدات الخلايا، كالخميرة، تعمل عن طريق تعرّف الإنترونات، خلافا للنظام SR البروتيني للكائنات الحية الأكثر تطورا، الذي يرشد الماكينة الأساسية إلى الإكسونات.وبوسع ماكينة التضفير في وحيدات الخلايا أن تتعرّف التسلسلات الإنترونية فقط، والتي يقلّ عدد الواحد منها عن 500 نكليوتيد، الأمر الذي يتلاءم بكفاية مع كائن حي كالخميرة، لأنها تحوي عددا ضئيلا من الإنترونات، متوسط طول الواحد منها 270 نكليوتيد فقط. ولكن مع توسع الجينومات في أثناء التطور، فإن مدياتها الإنترونية تضاعفت ونمت، ويحتمل كثيراً أن تكون ماكينة التضفير الخلوية قد أقسرت على التحول من جملة تتعرّف تسلسلات إنترونية قصيرة ضمن الإكسونات إلى نظام يتعرّف إكسونات قصيرة ضمن خضم من الإنترونات. فمثلاً يبلغ متوسط طول الجينة المشفرة للپروتين في الإنسان 000 28 نكليوتيد، وتتألف وسطيا من 8.8 إكسون، يفصلها 7.8 إنترون. والإكسونات نسبيا قصيرة، ويبلغ طولها عادة 120 نكليوتيد، في حين يراوح طول الإنترون بين 100 و 100000نكليوتيد[6].

كانت العقيدة لدى علماء الأحياء وفقا للمعرفة المعهودة لعقود أن هذه المساحات الشاسعة من الجينوم التى تتعدى نسبه 95% على أقصى تقدير من محتوى الحمض النووى DNA هى مجرد خردة وركام تطوري لا فائدة منه لأنها لا تكود مباشرة الى بروتينات وصفات وراثيه مباشرة.ولكن قبل ما يزيد عن عشرة أعوام انتبه البيولوجيون إلى أهمية تلك المناطق الشاسعة من الجينوم وتثبتوا من وجود وظائف حيوية للغاية في التنظيم الجيني والتعبير الوراثي لمجمل تلك المناطق وان كانت لا تظل مبهمه وغير واضحة الآلية.ففى العام 2003 نشرت الساينتيفكاميريكان مقالا بعنوان (الجينومالللامرئي جواهر بين الخردة). نقل المقال دراسات وابحاث هامه بذلك الصدد حيث اوضح تلك العلاقة الغير متاكافئه بين عدد الجينات وتعقيد الكائن الحي ونقل عن أحد الباحثين قوله عندما يقول الناس عادة إن الجينوم البشري يحتوي على 27 ألف جينة أو نحو ذلك، فإنهم يشيرون بذلك إلى الجينات التي تكود للپروتينات.فقط ومع أن هذا الرقم مازال غير نهائي إذ تراوح التقديرات ما بين 20 و40 ألف جينة فإنه يؤكد عدم وجود توافق واضح بين تعقد بنية النوع وبين عدد الجينات في جينومه.وكانت لهذه الملاحظة دلالة واضحة على اهمية الجينات التي عرفت لعقود بالخردة لأن عدد ومحتوى الجينات المشفرة للبروتينات لا يتناسب بالمطلق مع تعقيد الكائنات الحية الحاملةوكما يلاحظ .S.Jماتيكمدير معهد العلوم الحيوية الجزيئية في جامعة كوينزلاند في برِسْبان بأستراليا نفس الملاحظة ويعقب عليها بقوله إن لذبابة الفاكهة عددًامن الجينات المشفرة، يقل عما للدودة الخيطية المدوَّرة، ولنبات الأرُزّ عدد يفوق ما للإنسان. ولكن كمية الدنا غير المشفرة تتوافق على ما يبدو مع تعقد البنية.

اتت العديد من الدراسات المبكرة وناقضت الفكرة المعهودة عن التوريث فقط بالجينات المشفرة وأظهرت أن الحمض النووي غير المشفرلإنتاجبروتينات لعب دورا وراثيا رئيسا وحطمت تلك العقيدةالتيدامت لعقود ولا زالت متداولة الى الآن بين كثير من البيولوجيين. وتساقطت تلك المساحات الشاسعه تدريجيا من مفهوم الجانك دنا او الجينوم الخردة غيرالوظيفى والركام الى ان انتهت كليا تلك الاسطوره بحلول العام 2012 حيث خلصت الابحاث الجماعيه بفرق البحث العالمية بمشروع اينكود الى التاكيد على فاعلية كل الجينوم وظيفيا . كما انتقد By W. Wayt Gibbs في مقاله بالسينتافيكاميريكان عدد نوفمبر 2003 تلك العقيدة الغير مبرره ووصفها بالعقيدة dogmaالتي رسخت للاعتقاد بأن الجينات المشفرة فقط والتي لا تتعدى نسبتها 5% من محتوى الجينوم هي المسؤول الوحيد عن الصفات الوراثيةونشر .Mattick,John Sدراسات بعنوان: تحدي العقيدة dogmaتوضح فاعلية طبقة اخرى من المورثات تحملهاRNA. و مع ظهور نتائج المشروع الاستكشافي الرائد موسوعة عناصر الحمض النووي (إنكود)، وبعض

الدراسات الأخرى الجادة الموثقة في المجلات العلمية، نشأت مُسلَّمات جديدة تتعلق بالجيناتغير المشفرة لبروتيناتكشفت نتائج مشروع إنكود الأكاذيب عن الجينوم البشري التي انتهوا إليها من خلال مشروع الجينوم، وتم الادّعاء من خلالها أن 95% من الحمض النووي DNA للإنسان هي خردة معطلة junk وادّعوا المثل في باقي الأنواع الحية بأن لديها نسبة كبيرة للغاية من جينومها بلا فائدة لأنه لا يشفر لإنتاج بروتيناتوأصبح مؤكدًا أنه لا يوجد أي جزء من الحمض النووي غير مستخدم وبلا وظيفة، فيما كان يُعرف باسم Junk DNA الخردة العاطلة. رغم أن تلك المناطق لا تُشفِّر لإنتاج بروتينات[10-12].

اعترف العلماء أنه توجد شبكة أكثر تعقيدًا، وما زال فهمنا لها ضحلًا، من الحلقات والتحولات الكروموسومية التي تتمكن المحفزات والعناصر والموجودة في تلك المناطق من الجينوم غير المشفرة عن طريقها من توصيل المعلومات التنظيمية فيما بينها. أي أنه صار من المؤكد أن الأجزاء من الجينوم التي كان يُعتقد أنها بلا وظيفة ذات طبيعة تنظيمية،كما سقطت مُسلَّمة جين واحد يشفرلبروتين واحد نهائيًا وإلى الأبد في حقيقيات النواة، فبقدر ما يكون الكائن الحي معقدًا بقدر ما يبتعد عن تلك البديهية باشتقاقه أشكالًا بروتينية متعددة من جينة واحدة. وقد أظهرت الدراسات على جينوم الإنسان أنه من الممكن من خلال تناوب الإكسونات(المناطق المشفرة للبروتين التي تمثل 5% من الجينوم) مع الإنترونات(المناطق التي كان يعتقد أنها بلا وظيفة في تشفير البروتين، وتمثل 95%) أن يحدث تعبير مختلف لجين واحد إلى بروتينات مختلفة، وبالتالي انقلب المفهوم وصار مؤكدًا أن(جين واحد يُشفر لعدة بروتينات)أي أنه يحدث تعديل لإنتاج أنواع مختلفة من البروتينات مما يعطي تنويعات كثيرة للصفة الواحدة[13].

كانت العقيدة البيولوجية التي دامت لعقود تنص على أن الجينات تعبِّر عن نفسها كبروتينات، تُصنع عبر أربع خطوات معروفة،لكن هذه العقيدةتحطمت حول تحديد المسؤول عن مورثاتنا وصفاتنا إذ اثبتت أن هناك طبقتان من المعلومات الوراثية مخبأة فى الجينوم أطلق عليها العلماء الكنز غير المرئى بخلاف الجينات التي تكود لبروتين.

الطبقة الأولى من المعلومات، تتألف من عدد لا يحصى من جينات لا تنتج إلا الرناRNA-only genes توجد معزولة ضمن امتدادات stretches شاسعة من الدنا غير المشفر. كان العلماء قد أهملوا مثل هذا الدنا باعتباره حطاما عديم الجدوى نتج من عملية التطور، ذلك لأنه لا ينتج بروتينات. لكن ظهر أن هذه الجينات غير التقليدية تنتج بالفعل رناوات ناشطة، يمكن من خلالها تعديل سلوك الجينات السوية تعديلا بالغا .ومن الممكن أن يؤدي وجود خلل في جينات الرنا فقط الجينات التي لا تنتج إلا الرنا إلى إحداث أضرار وخيمة .فإن كثرة من هذه القطع حُفظت سليمة تقريبًا عبر ملايين السنين من التاريخ التطوري المزعوم تقف حائلا وعقبة كؤود في افتراضهم بحيادية الانتخاب في المناطق غير الوظيفية من الجينوم حيث لا يوجد أي ضغط انتقائي للحفاظ عليها لكونها بلا وظيفة مما يجعل الطفرات تتوالى عليها وتغير معالمها عبر التاريخ التطوري وتشمل هذه الطبقةالانتروناتوالترانسبوزونات والجينات الخادعة وغيرها من المناطق التي لا تكود لبروتينات التي تمثل في مجملها مساحات هائلة في الجينوم تتعدى نسبة 95% فى الانسان.

الطبقه الثانيةوالتى تزيد أهمية هى المعلومات اللاجينية epigenetic layer المخزنة في البروتينات والكيماويات التي تحيط بالدنا وتلتصق به. وقد أطلق عليها عَلامات لاجينيةepigenetic marks ، ذلك أنها تؤثر بشكل كبير في صحة الكائنوخصائصه حتى إن بعضها ينتقل من الوالدين إلى الطفل وهي مع ذلك لا تُحْدث تغييرا في تسلسل الدنا المعني.يمكن ان تعبر تلك الطبقات من الجينوم الغير مرئى على صفاتنا إذ يمكن أن تنشأ فروق كبيرة في المظهر الخارجي وفي صحة الكائنات الحية نتيجة تغيرات ضئيلة تحدث في جينات بالغة الصغر وغير معهودة .فمثلا لنبات أرابيدوپسس Arabidopsis السوي أوراق ملعقية الشكل]. ولكن عندما تدخّل العلماء في نشاط رنا ميكروي تنتجه جينة رنا فقطRNA-only gene ، فإن نباتات أرابيدوبسسالطافرة أصيبتبعيوب جسيمة. إن الرنا الميكروي يتحكم على ما يبدو في مستويات نشاط جينات عديدة.غير أنه ليس بوسع الجينات الكاذبة ولا أنواع الرنا المضادة الدلالة أن تفسر تشكل الأوراق الجَعِدة، التي شاهدها في صيف 2003 العالم ڤايگلومساعدوه من معهد ماكس بلانك لبيولوجيا التنامي في توبنگن بألمانيا في نبات أرابيدوبْسِس.Arabidopsis إن هذه الأعشاب التي تنتمي إلى الفصيلة الصليبيةتتميز عادة بأوراقها الملساء الملعقية الشكل. ولقد بينت مجموعة ڤايگل في مجلة Natureفي2003 أن المنحنيات المتناسقة الوئيدة التي تميز أجزاء النبات إنما ترجع ولو جزئيًا إلى نوع فعال من الرنا، يسمى الرنا الميكرويmicroRNA .

وفي دراسة أخرى على مجموعة فئران هي فعلاً مستنسخات ـ رفاق الولدة (البطن الواحد) منحدرة من سلالة عالية النقاوة دام استيلادها داخليا، وتتشارك كلها في دنا واحد. ومع هذا فإن ألوان شعرها تنتمي إلى طيف يتراوح بين الأصفر الذهبي والبني وذلك بسبب الاختلافات في الارتباطات الكيميائيةاللاجينية التي يبديها كل منها مع قطعة بعينها من الدنا، تقع خارج أي جينة معروفة.
ألوان شعر هذه الفئران لا يمكن التنبؤ بها من خلال النظريات الوراثية الحالية[7][8].

واخيرا ما الذي يعنيه ذلك للتطور؟؟

أولا :كون هذه المناطق قائمة لوظيفة فعلية ينفى عنها الاعتبار التطوري بكونها ركام وحفريات جينيه موروثه ومتراميه عشوائيا.

وكون الجينوم بكامله وظيفي وقائم لمهام محددة مثلها بعضهم بكون الجينات المشفرة للبروتينات عربات والجينات المنظمة غير المشفرة هي قائد تلك العربات التى توجههافلا مجال هنا لأي احتمال لتراكيات عشوائية وطفرات غير موجهة عبثية حيث يكونمن المستحيل تقبل ذلك عمليا فى مجال منظومه جينوميهمترابطه وظيفيا واى طفره من الممكن ان تغير فى محتوى وفاعلية الجين ولا تنتج اى مورثات جديده وهذا بالفعل ما تمت مشاهدته ولكن تاتى النتائج لتأكيد تلك الحقيقه وتنفى كل افتراضات التطوريين بشأن فاعلية الجينوم الخردهفى التطور واستخدامه كماده خام لانتاج المورثات الجديدة.

ثانيا : اعتماد المقارنات الجينومية التى أجريت على المناطق الجينية المشفرة للبروتين والتى لا تتعدى نسبة 5% والتى حتى لم تنل الا مقارنات منحازة ومنتقاة باليد لبعض المناطق الجينية المتماثلة يعنى ببساطة عدم فاعلية النتائج المعتمد عليها فى قضية التماثل الجيني بين الأنواع فى ضوء متاهة الجينوم اللامرئي المتمثل فى المناطق الشاسعه من الجينوم غير المشفر للبروتين الذى يمثل اغلب الجينوم للكائنات الحية والتى تجاهلها التطوريون وأسقطوها من حساباتهم باعتبارها خردة وعليه لامجال للافتئات بنتائج مسبقها عن التشابه الجيني بمقارانات متحيزة.

ثالثا : وجود دراسات أجريت بمعرفة التطوريين انفسهم على بعض المناطق غير المشفرة بالجينوم تعطى نتائج لا تدعم بالمطلق شجرة القرابةالفليوجينيةحيث أظهرت الدراسات التي اجريت بمعرفة فريق البحث جورجيا للتكنولوجيابإشراف أستاذ علم الأحياء جون ماكدونالد بان هناك كم كبير من المناطق الجينومية" الثغرات" في المناطق المتاخمة للجينات التي يمكن أن تؤثر على مدى "تشغيل"و "إيقاف" الجينات المشفرة ويظهر البحث أن هذه الجينومية "الثغرات" بين هذين النوعين هي في الغالب بسبب الإدراج أو الحذف[INDEL]فى تسلسل retrotransposonsوهى احدى المناطق الجينومية اغير مكودةوالتى كانت تعتبر بلا وظيفة والتى تشمل ما يقرب من نصف الجينوم من كل الأنواع .وجدت الدراسة اختلافات شاسعة بين الانسان والشمبانزيفالتعبير فى محتوى الحمض النووي التنظيمي فى تلك المناطقالهائلة من الجينوم والتي تتعدى نصفه مما يجعل من فرضية التماثل القائمه مسبقا بمقارنة الجينات المشفرة نتائج عبثية وتجعل الهوه تتزايد[14] .

أجريت دراسة عام 2007 نشرت في مجلة العلوم من قبل بوتنام واخرون. على الجينوم المثير للاهتمام لشقائق البحر . في هذه الورقة البحثية يشير الباحثين ان المظهر العام لجينوم لشقائق النعمان البحرية شبيه الى حد كبير بجينوم الانسانواحدة من المفاجآت الكبيرة لجينوم شقائق النعمان هو اكتشاف كتلمن الحمض النووي التي لديها نفس جينات التكملة كما في الجينوم البشري.الجينات الفردية قد تبادلت الأماكن، ولكنها غالبا ما ظلت مرتبطة معا على الرغم من مئات الملايين من السنين من التطوروعلاوةعلى ذلك، تبدو جينات شقائق النعمان شبيهة بالفقريات وهي غالبا ما تكون مليئة بمناطق الانتروناتالتي لا تشفر، وظهرت تلك المناطق أقل شيوعا بكثير في الديدان الخيطية وذبابة الفاكهة عنها فيالفقاريات.وأكثر من 80٪ من الإنترونات في شقائق النعمان في نفس الأماكن في جينوم البشر.

بدأ العالم فينيرتي وطالب الدراسات العليا سوليفان جيمس أيضا في النظر الى جينوم شقائقالنعمان لـ 283من الجينات البشرية المشاركة في مجموعة واسعة من الأمراض. ووجدوا من الخريطة الوراثية البشرية 226 جينةمتماثلة. وعلاوة على ذلك فان جين سرطان الثدي هو نفسه بين الانسان وشقائق النعمان عنه في الانسان والديدان الشريطية او ذبابة الفاكهة.كما ذكر أعلاه، فإن هذه الورقة تدعم فكرة أن الجينات الاساسية داخل الجينوم ماهي الا لبنات بسيطة جدا والتي يمكن أن تستخدم لبناءالعديد من الأنواع المختلفة من المخلوقات من البشر إلى شقائق النعمان للنباتات والفطريات، وحتى واحد خلايا الكائنات الحية مثل الهدبيات.

يمكن القول باختصاربانه ليست المناطق المشفرة للبروتين هي المسؤولة عن الصفات الظاهرية للكائن الحي بل ان المعلومات اللازمة لتركيب وتجميع الكائن الحي موجودة في المناطق غير المشفرة. اذ انه يمكن استخدام اللبنات الاساسية كالطوب لبناء غرفة واحدة او بناء ناطحة سحاب كل ما نحتاج له هو مخططات مختلفة لتوجيه تلك اللبناتورقة بوتنام ايضا تعارض الفكرة القائلة بانه ممكن ان نرسم اشجار وراثية بناء على اسس جينية شكلية بصورة مستمرةولكن بعد كل هذا يظهر ان شقائق النعمان تمتلك تجانس في الجينوم مع الانسان لا تظهره مع ذبابة الفاكهة او الديدان الشريطية فكيف يمكن تبرير هذا بالمنطق التطوري، في الواقع إن الاحتجاج بأن هذه الجينات قد ضاعت من قبل بعض الأنواع واحتفظ بها في أنواع اخرى على مدى بلايين السنين يبدو غير منطقيا البتة[15] .

قام عالم البيولوجيا الجزيئية مايكل سيمونز عام (1994) في كلية الطب هارفرد في بوسطن وعالك الفيزياء روزاريو من جامعة بوسطن وبعض الزملاء بتطبيق اختباري تسلسل على مواد جينية من كائنات مختلفة إما بسيطة أو معقدة وكانت الاجزاء المشفرة وغير المشفرة ممثلة في هذه المواد وفي النهاية وجدوا خصائص تسلسلية مركبة في الحمض النووي غير المشفر، أي في 90% من الحمض النووي الذي كان متجاهلا لفترة طويلة على أنه غير مرغوب به داخل الخلية هذه الوظائف المعقدة والمعجزة لهذه الاجزاء لا يمكن اعتبارها قد حدثت أو تشكلت بالصدفة. ولاحظ الباحثون علاقة نسبية بين كمية الحمض النووي غير المشفر وحجم النواة واستنتجوا أن هذا مؤشر لاهمية هذا الحمض النووي في بناء تركيب أكبر للنواة ثم اتضح من الدراسات التالية أن هذه الاجزاء من الحمض النووي حيوية لبناء ووظيفة الكروموسوم لانها تلعب دورا في آليات مثل تنظيم مظهر الجينات إثناء نمو الاجنة. وتكون فعالة بوجه خاص في نمو الخلايا المستقبلة للضوء والجهاز العصبي المركزي[1].

4- الجينات الزائفة دليل زائف أخر على التطور

الجينات الزائفة هو مصطلح أطلق على تسلسلات من المادة الوراثية التي تشبه الجينات الوظيفية ووكان الاعتقاد السائد انها لا تقوم باى غرض وظيفى معروف وهي مجرد بقايا وركام لأجزاء جينية غير قادرة على أداء وظيفتها بسبب أضرار مميتة أصابت بنيتها والغالبية العظمى منها مجرد نسخ مصابة بأذى لجينات وظيفيه عاملة.

استخدم انصار التطور الجينات الزائفه كمدلول لركام او حطام تالف لجينات حيه وظيفيه كدليل تطورى واعتبر من اقوى دلائل التطور والسلف المشترك باعتبارها بقايا لجينات ماتت منذ زمن بعيد واستخدمت تلك الجينات الزائفه كأحافير (مستحاثات) جينية،وراثية وتم تفسير اشتراك تلك الجينات التالفهوالمعطله بين انواع الاحياء المختلفه كدليل حتمى على اشتراك السلف والنسب التطورى باعتبار ان تلك الاخطاء لا يمكن ان تحدث بطريق الصدفه بنفس المناطق الجينيه مع كونها ركام وبقايا غير نافعه وليس لا افائده للكائنات الحيه الحامله لها ولا معنى لوجودها بدون وظيفة. ومن أشهر الامثلةالتى يكررها أنصار التطور كدلاله حتميه على اشتراك البشر والشامبنزىفى سلف قديم هالجينهالمعطلة. Gulo التى تصنع إنزيما هو العنصر الأخير في السبيل الكيميائي الحيوي لتركيب الفيتامين C. واعتمدوا كونها معطله فى الانسان والشامبنزى دلالة على سلف مشتركبالطبع لن يكون لاستدلال التطوريون بها اى معنى حيث ان اثبات وظيفتها يدحض تلك الحجة ويبرر وجودها بكيانات الكائنات الحية ولم تعد تلك الحفريات الوراثيه المتناثرة داخل اجسادنا [16].

أظهرت دراسة مهمة تم إجراءها على الفئران أن ما يسمى بالجينات الكاذبة لها وظيفة أيضا، عرفت الدراسة الجينات الكاذبة انها نسخة من جين لاينتج بروتينا فعالا متكاملا واشارت الى عدم الادراك الكامل حتى الان للادوار الحيوية التي تلعبها الجينات الكاذبة، وبين كيف أن الجينوم البشري يحتوي على عدد من الجينات الكاذبة يصل الى 20 ألف جين، ثم اعلن عن دور الجينات الكاذبة في تنظيم استقرار الحمض النووي الريبوزيالراسلmRNA وفي الحقيقة نتيجة تغيير هذه الجينات جينيا عن طريق الادخال عبر الجين وهي أجزاء مهمة جدا في الحمض النووي DNA ذات وظائف تكميلية في بعض العمليات التنظيمية المعينة[1].

تتوالى الدراسات والابحاث التى تؤكد تلك الحقيقه منذ بداية القرن حول وظيفة الجينات الخادعة ودورها في تنظيم فاعلية الجينات الوظيفية. ففي السنوات الأخيرة، توصل علماء البيولوجيا الجزيئية إلى إدراك أن كثيرا من الجينات في الكائنات الحية العليا لا تكود نتاجا پروتينيا نهائيا، بل عوضا عن ذلك تعمل نسخ الرنا الخاصة بهذه الجينات على ضبط فاعلية جينات أخرى. وبإمكان هذه الجزيئات المنظمة من الرنا (Regulatory RNA molecules).أن تُفَعِّل أو تكبت على نحو متباين جينة أخرى، أو أنها تتدخل في ترجمة نسخة الرنا المرسال لتلك الجينة إلى بروتين وظيفي

ففي عام 1999 كانت نتائج لدراسة من قبل مجموعةM.أوشيا البحثية من جامعة سوسكس بإنكلترا إذ أوجد الباحثون في عصبونات حلزون البركة الشائعcommon pond snail أن كلا من الجينة لسينثاز أكسيد الآزوت NOS (Nitricoxide synthase) وقريبتها الجينة الزائفه كما كان يعتقد تنتسخان إلى RNA، ولكن نسخة RNA للجينة الخادعة .NOS .تثبط إنتاج البروتين من قبل نسخة الجينة السوية NOS[16].

يتصور التطوريون ان بعض الجينات الزائفة في انواع مختلفة والتي تمتلك اخطاء مشتركة لابد وأنها نشأت في سلف مشترك كمثال يتم ترديده اشتراك القردة العليا والإنسان فيأخطاء بجينة انتاج فيتامين سى ذاتيا، وتم التغاضي عن الدلالات الواضحة بالنقاط الساخنة التي اظهرت ان تسلسل الجينات ليس عشوائيا في تلك المواضع الجينية ظهرت تلك النقاط الساخنة الطفرية بجلاء في الجين الزائف GULO للأنزيم L-gulono-gamma-lactone Oxidaseالذي يقع في الكروموسوم 8 على الذراع في منطقة غنية بالجينات في معظم الثدييات.

يقوم هذا الانزيم بتسريع الخطوةالاخيرة لتكسير حمض الاسكوربكAscorbic acid حيث يقوم بتصنيع فيتامين C ذاتيا

يقوم هذا الجين باستكمال خطوات التركيب الحيوى للفيتامين،ويعمل على تشفير ذلك الانزيم ولكنه مفقود في الانسان والرئيسيات وبعض المخلوقات الاخرى بما فيها الخفافيش , خنزير غينيا , وأنواع معينة من الاسماك بعكس غالبية الثدييات التى تمتلك نظام غذائي يحتوي على فيتامينc ، يمكن تصنيعه ذاتيا وهذا يستلزم من تلك المجموعة من الكائنات تناول فيتامين C من أجل البقاء على قيد الحياة بسبب وجود ذلك الاختلال فى ذلك الجين فى اجسادها.

حجة التطوريين تقول بان تشارك الانسان مع القردة العليا فى نفس الاختلال الجينى بتلك الجينة وبنفس المناطق دلاله على سلف نسبى مشترك وذلك اعتمادا على مقارنات مجموعة البحث البابانية1999 Ohta and Nishikimi هذه كانت الفكرة عند المقاربة الاولية، لكن نفس المجموعة البحثية اليابانية بمعرفة Inai وآخرون فى عام 2003 نشرت التسلسل الكامل للجين لزائف GLO فى خنازير غينيا التى تفتقد الى قدرتها على تصنيع فيتامين سى ذاتيا كالإنسان لعطل بتلك الجينة ايضا والتى من المفترض انه تطورت بشكل منفصل عن الانسان طبقا لسيناريو التطور ويلزم ذلك ان تكون الاخطاء والأعطال بتلك الجينة ليست ذات دلالة تطورية ويلزم منها ايضا اختلاف نقاط التعطيلحيث انه وبحسب التطوريين فانه بمعظم الثدييات يوجد جين GLO الفاعل موروث من جين GLOالفاعل في السلف المشترك ونسخ الجين الموجودة في الانسان وخنزير غينيا قد تم تثبطها بواسطة طفرات.والتى يفترض انها حصلت بصورة منفصلة في كل منهما حسب التصور التطورى حيث كانت وجباتهم الطبيعية غنية بحمض الاسكوربك ولم يكن غياب نشاط الانزيم GLO يمثل انعدام فائدة او يشكل ضغط انتقائي بالضد من الجين المفقود.

لذلك كان التفسير الوحيد لتلك التطابقات الطفريةوالتى لا يمكن ان تكون ناتجة عن أصل مشترك بين الانسان وخنازير غينيا هى تمثيل تلك المنطقة بنقطةطفرية ساخنة غير مستقرة ينتج عنها طفرات متماثلة وهو التفسير الاقرب للصواب الذي تدعمه المشاهدات والأبحاث.لكن وبالعناد التطورى العقدي المعهود عند التطوريين لا زالوا يقولون ان التشابه بين الرئيسيات (الانسان والقردة) لازال أقرب عنه من تلك النقاط الساخنة التى لوحظت متشابهة بين الإنسان وخنازير غينيا لذلك وبغض النظر عن النقاط الساخنة فانه لا يزال الانسان والقردة أقرب الى بعضهما من منهما الى جرذ خنزير غينيا.

لكن القائلين بذلك لم يراعوا شيء هام لا يمكن التغاضي عنه وهو المعدل الزمنى للتطفر حيث انه معدل الطفرات مرتبط مع المعدل العاملزمن الجيل.تلك الكائنات التي لديها زمن جيل اقل لديها معدل طفرات اعلى خلال نفس الفترة المجردة من الزمن مثلا 100 سنة. لذلك فانه من المتوقع ان الكائنات بزمن جيل اطول نسبيا تتمتع بفروق تطورية قليلة مقارنة مع الكائنات الاقصر عمرا كالجرذان وخنزير غينيا.ومع تلك الملاحظات التى اظهرت تتلك الخسائر الطفرية المشتركة فان التفسير الاقرب للحقيقة هو ان طفرات الجين الزائف GULO نتجت من عدم الاستقرار الجيني المتشابه المشترك بين بعض الكائناتكالإنسان والقردة وإلا فكيف يفسر التطوريون ذلك التشابه بين البشر وخنازير غينيا فى طفرات حذف كبيرةفى تلك الاكسونات[17].

لكن الامر اللذى قلب موازين التعريف للجينات الكاذبةهى دراسات اثبتت ان تلك الجينات جينات كامنة تنشط وتقوم بوظائفها حين تواتيها ظروف بيئية مختلفة كما اوضحت احدى الدراسات على الخميرة حيث يتم إعادة تفعيل جينات

خادعة لبروتينات خلوية السطح معينة وذلك عندما يُجابه الكائن الحي ببيئة جديدة. وفي دراسات حديثة ايضا حدد بدقة وظائف بعض الجينات الكاذبةوتاثيرها بالتوازن الذي يؤثر على مستويات التعبير الجيني[18].

5- علم فوق الوراثة "فوق الجينات" Epigenetics:

يعرف علم فوق الوراثة بأنه دراسة أي عملية تغير نشاط الجينات دون تغيير تسلسل الحمض النووي. ببساطة أكثر، هو دراسة التعبير الجيني كيف تُشغل وتطفئ العوامل الخارجية الجينات، وكيف تتحكم في نشاطها صعودًا وهبوطًا.وتعد الجينات هي الوحدات الرئيسية التي يتركب منها الحمض النووي، وتحمل الصفات الوراثية، ويشكل مجموعها في كل نوع ما يُعرف باسم جينوم النوع الحي.كان الاستنتاج العام من العديد من الدراسات الرائدة أن جيناتنا هي المُشكِّل الرئيسي لحياتنا، فهي لا تحدد فقط صفاتنا الشكلية، بل هي السبب في إصابتنا بالكثير من الأمراض، فيما أصبح يُعرف بالاستعداد المرضي الوراثي، ووصل الأمر لمحاولة إلصاق اتهامات خطيرة بها، فأصبحت الجينات متهمة بدفع بعض البشر نحو ارتكاب الجرائم أو الشذوذ الجنسي، وغيرها من السلوكيات.

جعل هذا التصور للجينات الإنسان ورقة كُتب كل ما فيها مسبقًا، وحياته ليست إلا قراءة لها، ويبدو أن هذا التصور لم يعجب كثير من العلماء الذين واصلوا البحث، ومع مزيد من الدراسات حول الجينات بدأت تتكشف فروق ظاهرية كبيرة بين أفراد يحملون نفس الجينات، لم يكن لها تفسير سوى اختلاف نمط الحياة، فبالرغم من أن الحمض النووي DNA يحمل شفرة الجسم، ويُستخدم لبنائه وإعادة بنائه، لكن الجينات بحاجة لتعليمات تخبرها ماذا عليها أن تفعل، ومتى وأين، ووُلِد علم آخر بجانب علم الوراثة، هو علم فوق الوراثة "فوق الجينات" Epigenetics. وأثبتت النتائجالمستقاة من هذا العلم أن حياة الإنسان ليست مُملاة عليه، بل هو يكتبها بخياراته فيها. وأنه يبدو أن السلوك هو ما يغير الجينات أو بالأحرى والأدق يحدد طريقة الجينات في التعبير عن نفسها، يقول تانزي وتشوبرا Tanzi and Chopra أستاذا الأعصاب في كلية الطب بجامعة هارفارد: "إنك لست مجرد مجموع الجينات التي وُلِدت بها. بل أنت المستخدم والمتحكم في الجينات الخاصة بك، ومؤلف قصتك البيولوجية. [19].

كان من المعروف أن كل كائن حي يحمل في خلاياه الشفرة الوراثية التي تترجم صفاته، وهذه الشفرة تكون مُحمَّلة على الجينات على شريطيّ الحامض النووي DNA لكل فرد من أفراد النوع. والطبيعي أن تتم ترجمة هذه الشفرة الوراثية بشكل سليم، مما يظهر صفات متنوعة لكل أفراد الكائنات الحية، ولكن بما لا يُخرج أي فرد عن الصفات المحددة لنوعه.وكل صفة وراثية في الإنسان خصوصًا يتم توريثها عن طريق عدد من الجينات، وليس جينًا واحدًا كما كان التصور القديم في ضوء الوراثة المندلية البسيطة.لكن تحدث بنسبة بسيطة حالات ترجمة للشفرة الوراثية بطريقة مختلفة، وكان يتم عزوها إلى الطفرات، والطفرة كما عرفت إلينا طوال القرن العشرين هي تغير مفترض في الحمض النووي DNA، والذي هو كتاب شفرة الحياة لكل فرد من أي نوع، يُفترض أنه ينشأ عنه تغير في التعبير الجيني، ومن ثم تغير في الصفة على المستوى الظاهري.مفهوم الطفرة القديم= تغير جيني ينتج عنه تغير ظاهري[10-12].

توجد جينات مُعطَّلة غير نشطة عند أغلب الكائنات الحية كجزء أصيل من جينوم النوع، تلك الجينات تكون بحاجة للتنشيط لإنتاج بروتين تحت ظروف ما. والأمر أشبه بوجود الكهرباء في الحجرة، لكن هناك مفتاح يتم التحكم من خلاله بفتح وغلق الكهرباء، وكذا يبدو أن هناك تحويلة تقويم بتشغيل الجين أو تعطيله.هذه الجينات المُعطَّلة معروفة للعلماء منذ منتصف القرن العشرين، ولكنها ما زالت بحاجة إلى الكثير من الدراسات لفهمها. هذه الجينات الأخيرة تحديدًا لها قيمة كبيرة في علم فوق الوراثة؛ كونها تنشط أو تتعطل وفقًا لظروف البيئة.فالخلايا في أي كائن متعدد الخلايا لديها تسلسل متطابق للحمض النووي، وبالتالي نفس مجموعات التعليمات الوراثية، ومع ذلك تظهر طُرزًا مظهرية مختلفة. هذه الذاكرة الخلوية غير الوراثية، والتي تسجل الإشارات التطورية والبيئية هي أساس علم فوق الوراثة.وغلب الظن لعقود بعد وضع نموذج واطسن وكريك لبنية الحمض النووي DNA أننا عالقون مع الجينات التي وُلدنا بها، وليست الصفات فقط ذات المنشأ الوراثي بل الأمراض أيضًا منشؤها في الأغلب جيني، وأن لدى كل إنسان استعدادات مرضية وراثية يحددها ما يملكه من الجينات.لكن شيئًا فشيئًا تأكد للعلماء أن النسبة الأكبر من الأمراض التي تصيب البشر تؤثر فيها البيئة بأكثر مما تؤثر الوراثة، وأن جيناتنا لا تتحكم فينا، بل نحن من يتحكم فيها، فنقوم بتشغيلها وإيقافها، وكذلك زيادة التعبير عنها وإنقاصه، اعتمادًا على عوامل نمط الحياة التي نحياها، فخياراتنا في الحياة تنعكس إيجابًا وسلبًا على صحتنا.وأهم تلك العوامل هي نوعية ونظام الغذاء، والحالة المزاجية، ومستوى نشاط الجسم، وممارسة الرياضة، وفترات النوم، والتعرض لمواد كيميائية ضارة وأشهرها السجائر

والمخدرات، ومستوى الضغط الذي نتعرض له، والعلاقات الإنسانية بأنواعها، وكذلك تفكيرنا ورؤيتنا لأنفسنا وللآخرين وللعالم ككل، وسلوكياتنا اللطيفة أو السيئة مع الآخرين؛ لأن كل هذه العوامل يمكن أن تُنشط وتُفعل جيناتنا أو تثبط عملها على اختلاف هذه الجينات لتجلب لنا صحة جيدة أو لتصيبنا بالمرض. ويشير علم فوق الوراثة عمومًا إلى وراثة فوق التنوع، وتجاوز التغيرات في تتابعات الحمض النووي. وهذا المصطلح أصبح يُختزل في أنظمة تنظيمية متنوعة تنطوي على مَثْيَلة الحمض النووي DNA، أو تعديل الهستونات، أو موقع النيوكليوسوم، أو حمض نووي ريبوزي RNA غير مشفر[20].

والمقصود بمثيلة الحمض النووي DNA أنه أصبح واضحًا أن إضافة جزئيات الميثيل إلى الجينات يؤثر في نشاطها، فيُعطِّلها، بينما اعتبار تعديلات الهستونات أو الحمض النووي الريبوزي غير المُشفَّر تابعة لفوق الوراثة ما زال محل مناقشة، لأن الهستونات لا تشغل وتعطل الجين، بل تنظم نشاطه بالزيادة والنقص.ولم تكن تلك الاكتشافات حول أهمية العوامل البيئية دحضًا في فكرة ارتباط بعض الجينات بنوعيات مختلفة من الأمراض، ولكنه توضيح لتأثير تلك العوامل البيئية في قراءة الشفرة الوراثية المحفوظة في الجينات، وكأن البيئة بذلك ترسل رسائل إلى الجينات تؤثر في قراءة شفرتها.وعلم فوق الوراثة لا يهتم بتحديد الجينات المسؤولة عن صفة أو مرض ما، فذلك اختصاص علم الوراثة، وإنما يعتني هذا العلم بدراسة تلك العوامل البيئية التي تُنشط أو تُثبط الجينات، أي أن الجين الذي يشكل وحدة الحمض النووي يبقى كما هو، ولكن التعبير الجيني يختلف باختلاف ظروف البيئة. والمطلوب اكتشاف ما يجعله يختلف.وأصبح مؤكدًا بالنسبة للعلماء أنه يمكن أن تنتج بروتينات مختلفة من نفس الجين نتيجة اختلاف التعبير الجيني باختلاف تلك العوامل البيئية. الأمر أشبه بأصابع البيانو التي رغم ثباتها إلا أنه يمكن منها إنتاج آلاف الألحان. و الأدهى أن هذا التنويع في إنتاج بروتينات مختلفة من الجين الواحد لا يختلف فقط من فرد لآخر، بل يختلف لدى نفس الفرد باختلاف الظروف المحيطة به من يوم إلى آخر، كما كان من الملاحظ للعلماء أن الجينات التي اعتبروها مصدرًا للأمراضخاصة السرطانات والأمراض النفسية، أو ربما الأدق أن نصفها أنها ترتبط ارتباطًا إيجابيًّا بتلك الأمراض، لا يتحتم أن يُصاب كل من يمتلكها بالمرض بل يمكن أن يُصاب زوج من التوائم المتماثلة بالمرض، بينما لا يُصاب توأمه بهووفقًا للدكتور ميشيل جاينور Mitchell Gaynor فإن التغير في التعبير الجيني يمتد لأجيال أخرى، ولا يتوقف على الفرد ذاته. ويقول: " نحن نعلم الآن أن التعبير الجيني يأتي من أجيال قبلنا، وسوف يستمر لأجيال بعدنا"[21].

المصادر:References

1- يلماز،عرفان[2013]. التطور نظرية علمية أم إيديولوجيا. الطبعة الاولى، دار النيل للطباعة والنشر، القاهرة، رقم النشر 482. ترجمة رشا حسن و محسن هريدي.

2- Winter P.C., GI Hickey, HL Fletcher. [2000]. L'essentiel en génétique. Ed Berti, Paris, p.96.[[الدكتور شريفي محمد الهادي دراسة نقدية للنظرية الداروينية]]

3- ريدلي، مات [2012]. الجينوم قصة حياة الجنس البشري في ثلاثة وعشرون فصلا. الطبعة الاولى، القاهرة.

4- شتاينزج.أ. ؛السنيربات[1988]. مجلة العلوم، المجلد6، العدد 6، ديسمبر ، ص 78. [الدكتور شريفي محمد الهادي دراسة نقدية للنظرية الداروينية]

5- أحمد يحيى [2013]. نظرية التطور وحقيقة الخلق: نشأة الحياة الاولى بين خرافة التطور الكيميائي وحتمية الخلق والتصميم.

6- Gil Ast. [2005]The alternative genome. Scientific American. v: 292.issue 4 مجلة العلوم ، المجلد :21

7- Stephen S. Hall, october 1. [2012]. Hidden treasures in junk DNA. Scientific American.

8- Mattick john S. Challenging the dogma [2003]. the hidden layer of non-protein-coding RNAs in complex organisms BioEssays 25:930-939, periodicals, Inc.

9- سمعان، سمعان و القبيلي، فايزة [2006]. من الجين الى المعالجة الجينية. المجلد 3 , العدد 10 كلية الصيدلة - جامعة دمشق مقال مرجعي هيئة مخابر التحاليل الطبية في سوريا.
10- Amelie Montel-Hagen, Sandrina Kinet, Nicolas Manel, Cedric Mongellaz, Rainer Prohaska, Jean – lucBattini, Jean delaunay, Marc Sitbon, and Naomi Taylor. [2008]. Erythrocyte glut1 Triggers Dehydroascorbic Acid Ubtake In Mammals Unable to Synthesize Vitamin C. Cell 132, 1039-1048,
11- Jonathan, Wells, [2011]. The Myth of Junk DNA. Discovery Institute Press, 208 Columbia Street, Seattle, WA 98104, Published in the United States of America on acid-free paper. First Edition.
12- The ENCODE Project Consortium,[2012]. An integrated encyclopedia of DNA elements in the human genome, NATURE, VOL: 489 , 57.
13- Mattick John S. ,[2005]. THE HIDDEN GENETIC PROGRAM OF COMPLEX ORGANISMS, 21: مجلة العلوم ، المجلد
14- NaliniPolavarapu , Gaurav Arora , Vinay K Mittal and John F McDonald [2011]. Characterization and potential functional significance of human-chimpanzee large INDEL variation Polavarapu et al. Mobile DNA, 2:13
15- Nicholas H. Putnam, Mansi Srivastava, Uffe Hellsten, Bill Dirks, Jarrod Chapman, Asaf Salamov, Astrid Terry, Harris Shapiro, Erika Lindquist,Vladimir V. Kapitonov, Jerzy Jurka, Grigory Genikhovich, Igor V. Grigoriev, Susan M. Lucas, Robert E. Steele, John R. Finnerty, Ulrich Technau, Mark Q. Martindale, Daniel S. Rokhsar. [2007]. Sea Anemone Genome Reveals Ancestral Eumetazoan Gene Repertoire and Genomic Organization. *Science* :Vol. 317, Issue 5834, pp. 86-94
16- The Wistar Institute. [2002]. "Essential Cell Division "Zipper" Anchors To So-Called Junk DNA." ScienceDaily. 30 August
17- Lara Hasan, Peter Vo¨ geli, Peter Stoll, SˇpelaSˇpilar Kramer, Gerald Stranzinger, Stefan.[2003].Intragenic deletion in the gene encoding L-gulonolactone oxidase causes vitamin C deficiency in pigs Neuenschwander Institute of Animal Sciences, Tannenstrasse, ETH-Zentrum, CH-8092 Zurich, Switzerland Swiss Federal Research Station for Animal Production, CH-1725 Posieux, Switzerland Received.
18- Brandon keim, [2010]. New form of gene regulation hints at hidden diemention of DNA. Science.
19- Deane Alban, [2016]. Epigenetics: How You Can Change Your Genes And Change Your Life. Mark Butler Therapy.
20- Guy Riddihough and Laura M. Zahn][2010] . What Is Epigenetics . Science Vol. 330, Issue 6004, pp. 611.

Mitchell Gaynor, MD, [2017]. Science’s New Leap Into Enhancing One’s DNA Through Better Gene Expression. https://genechanger.com/mission-statement/.

BÖLÜM V

DERS KİTAPLARI MÜFREDATININ YARATILIŞ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

SECTION V

EVALUATION OF CURRICULUM TEXTBOOKS IN TERMS OF THE FACT OF CREATION

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ YARATILIŞ GÖRÜŞÜ VE EVRİM KURAMI AÇISINDAN ANALİZİ

Doç. Dr. Vahap ÖZPOLAT

Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

vahapozpolat@gmail.com

Özet

Bir toplum kurumu olarak eğitim ve buna bağlı olarak öğretim programları toplumların karakterini şekillendiren, ona rengini veren; fertlerin inanç, düşünce ve davranış biçimlerini etkileyen temel faktörlerden biridir. Ne var ki eğitim sistemi ve öğretim programlarının muhtevası, felsefe ve eğitim yaklaşımları da çoğunlukla çağın egemen paradigmaları tarafından şekillendirilmektedir. Buna göre liberal bir toplumda demokratik bir eğitim felsefesi ve uygulamasının, teokratik bir toplumda dini bir eğitim anlayışının, sosyalist bir toplumda da toplumcu bir eğitim modelinin öne çıkmasını beklemek mümkündür.

Türkiye'de Cumhuriyet'in başlangıcından 2000'li yılların başına kadar Batılılaşma siyasetinin tabiî bir sonucu olarak pozitivist bilim ve toplum felsefesi eğitim sisteminin ana rengi olarak benimsenmiş ve uygulanmıştır. Bu durum aynı oranda eğitim programlarında baskın bir faktör olarak kendini göstermiş ve evrim kuramı, açık ve/veya örtük müfredat şeklinde eğitime konu edilmiştir. 1985 yılından itibaren yapılan program değişikliklerinde bir ölçüde pozitivist düşünceden uzaklaşılarak evrimin yanında yaratılış görüşüne da yer verilmeye başlanmıştır. Tarama yöntemi kullanılan bu çalışmada, 1970'li yıllardan günümüze kadar evrim kuramı ve yaratılış görüşünün hangi öğretim programında

nasıl yer aldığı ve bu hususta yaşanan değişmelerin toplum ve pedagojik analizi üzerinden literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.
Anahtar Kelimeler: Eğitim, evrim, öğretim programları, yaratılış.

Teaching Programs Analysis From The Creation And Evolution

Abstract

Education as a social institution and consequently teaching programs have shaped character of society, flourished them; is one of the fundamental factors affecting beliefs, thoughts and behaviors of individuals. Yet, content, philosophy and educational approaches of educational systems and teaching programs are often shaped by prevailing paradigm of times. Accordingly, it is possible to expect a democratic education philosophy and practice in a liberal society, a religious education in a theocratic society, and a socialist education model in a socialist society.

In Turkey, from the beginning of the Republic until the early 2000s, positivist science and social philosophy as a natural consequence of westernization politics has been adopted and implemented as the main theme of the education system. This has manifested itself as a dominant factor in the same educational programs and evolutionary theory was taught openly and/or implicitly in the curriculum. As a result of the program changes made since 1985, the positivist idea has been moved away from evolution and the idea of creation has begun to be included. In this study using scanning method, it was aimed to contribute to the literature through the social and pedagogical analysis of the changes in the educational system in which the theory of evolution and the idea of creation took place from the 1970s to the present day.
Keywords: Education, teaching programs, evolution, creation.

Giriş

Kurucu ve koruyucu bir kurum olan eğitim; ferdi, toplumu, kültürü ve uygarlığı inşa eder. Aynı zamanda toplum yapısı, üretim, tüketim, siyasal sistem, teknoloji vb. faktörlerden etkilenir ve bunlar tarafından şekillendirilir. Eğitim ve toplum arasındaki karşılıklı birbirini etkileme ilişkisi tarih boyunca var olmuştur. Bu ilişkide kısa dönemde eğitim kurumu daha etkili olsa da nihayetinde sonucu tayin eden, toplumdaki olgular, ihtiyaçlar ve değişme sürecidir. Toplumdaki olgu ve ihtiyaçların da genellikle zamanın ruhunu temsil eden toplum paradigmaları ve ülkenin genel siyaseti tarafından şekillendiğini söylemek mümkündür. Başka bir ifadeyle toplum paradigmaları ve ülkenin genel siyaseti toplum ihtiyaçları, bu

ihtiyaçlar da eğitim sisteminin yapı, felsefe ve muhtevasını tayin etmede tayin rol oynar.

Cumhuriyet dönemi ölçeğinde bakıldığında birer ideoloji, değerler dizisi ve toplumun değişmesi süreci olarak Batılılaşma, laiklik, uluslaşma, milliyetçilik, muhafazakârlık, sanayileşme, küreselleşme ve modernitenin farklı dönemlerde eğitim sistemini derinden etkiledikleri görülür. Bunlar arasında Cumhuriyetin başlangıcından günümüze kadar en etkili olanın, uluslaşma ve laikliği de kapsayacak şekilde modernleşme/Batılılaşma olduğu söylenebilir. Uluslaşma ve modernleşme, Fransız İhtilali'nin etkisinde sanayi toplumuna geçiş sürecinde ortaya çıkmış ve biri diğerinden bağımsız ele alınamayan, birbirini tamamlayan toplumun olgulardır.

Batıya ait olan modernlik kavramı çoğu zaman Batılılaşma kavramıyla birlikte anılmış ve birbirinin yerine kullanılmıştır (Gönültaş, 2008).

Diğer yandan Türkiye'de modernite, laiklik, batılılaşma olgularının kimi durumlarda resmî birer ideoloji gibi sunulduğu veya öyle algılandığı da olmuştur. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de modernleşme döneminde eğitim yaşantılarına yön veren düşüncenin, toplum yapısındaki egemen ideolojik yapı tarafından belirlendiği söylenebilir. Eğitim düşüncesi, içinden çıktığı toplumun değerlerini, değişim ihtiyacını kaçınılmaz bir biçimde yansıtmak durumundadır. Bu nedenle farklı modernleşme biçimleri içinde, toplumsal yapıların özelliklerine göre farklı eğitim düşünceleri ortaya çıkmıştır. Eğitim yaşantılarına kaynaklık eden düşünceler; bağlandıkları toplumun değişim sürecinin özelliklerine uygun biçimde ortaya çıkmakta; böylece, bağlandıkları toplumun değişim sürecinin yönünü açıklayan belli başlı olgular haline gelmektedirler (Türer, 2007).

Öyle ki çoğu zaman iktidar partisinin amaç ve hedefleri dahi etkili olabilmektedir. Mesela 1936'da hazırlanan programların amaçlarından biri şu şekilde belirlenmiştir:

"*Bilimsizliği gidermek; kültür içinde her gün daha çok çocuk ve yurttaşı okutup yetiştirecek bir programı uygulamak, Kuvvetli Cumhuriyetçi, Ulusçu (Milliyetçi), Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimci yurttaş yetiştirmek*" (Çetin, 2003).

Söz konusu programların amaçlarından alıntılanan bu cümle dönemin iktidar partisi CHP'nin ilkeleriyle neredeyse birebir aynıdır.

Cumhuriyet Döneminde Auguste Comte'un, metafizik varlık alanını reddeden, ampirik ve duyusal bilginin dışında diğer bilgi kaynaklarına itibar etmeyen pozitivist görüşleri (Cevizci, 2001; Özkan, 2014) varlık, değer ve bilgi felsefesi bağlamında eğitimin temel referanslarından biri haline gelmiştir. Böylece pozitivizm, kısmen indirgemeci bir şekilde hayata geçirilen bir toplumun değişme

süreci olarak modernleşmeyi/Batılılaşmayı, eğitim alanında tamamlayan unsurlardan biri olmuştur. Bu sebeple pozitivizm, Türkiye'de eğitimin müfredatını, felsefesini, plan ve politikalarını, öğretim yaklaşım ve stratejilerini, ders kitapları ve öğretim materyallerini, öğretmen yetiştirme modelini, eğitim mevzuatını ve okul kültürünü etkileyen önemli faktörlerin başında gelmiştir.

Cumhuriyet Döneminde ulusçu, Batıcı, laik ve pozitivist dünya görüşüne dayalı bir devlet ve toplum inşa edilmesi hedefi ve bu hedefe en hızlı şekilde ulaşmak için dinî ve millî olana karşı mesafeli durma çabası, diğer toplum kurumlarında olduğu gibi eğitimde de güçlü bir şekilde gösterilmiştir. Belirtilen yaklaşımın en yaygın uygulama alanlarından biri öğretim programları ve ders kitaplarıdır. Öğretim programları ve ders kitapları özelinde ise bu bağlamın hassas konularından biri, tarih boyunca evrim olmuştur.

2000'li yıllara kadar eğitim sistemimizde egemen olan pozitivist bilgi, varlık ve değer felsefesi, pozitivizmin Avrupa'da sorgulanmaya başlanması ve Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmelerin de etkisiyle önemini kısmen kaybetmiş olsa da eğitimdeki etkisi, özellikle öğretim programları ve ders kitaplarında güçlü bir şekilde devam etmektedir. Bu etkinin öğretim programları ve ders kitaplarında somutlaştığı konulardan biri evrim teorisi ele alınış biçimidir. Zira evrim, insanın ve hayatın kökeniyle ilgili birçok görüşten biri olarak sunulmak yerine, genellikle, bilimsel gerçekmiş gibi sunulmuş, bir "ikna çabası" izlenimi verecek şekilde ele alınmış ve uzun süre karşı görüşlere yer verilmemiştir.

Pozitivizm ve türevlerinin eğitim sisteminde kendini ifade etme imkânı bulduğu en önemli konulardan biri Lamarck ve Darwin'in evrim ile ilgili görüşleridir. Ortaöğretimde farklı derslerde 1930'lardan beri evrime yer verilmektedir. 1930 yılında Türk Ocağı Tarihi Heyetinin "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı kitapta evrim konusuna yer verilmiştir. Daha sonra bu kitaptaki bilgiler değiştirilerek ortaöğretim ders kitaplarına konulmuştur (Sönmez, vd. 2012).

Evrim, Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim sistemimizin tartışmalı konularından biri olagelmiştir. Ne ki tartışmaya taraf olanların da karşı olanların da nesnel ve bilimsel bir yaklaşımdan ziyade, ideolojik bir bakış açısıyla konuya ya hep ya hiç mantığıyla yaklaştıkları görülmektedir. Muhafazakâr çevreler evrimin en nötr biçimde ele alınmasına dahi tahammül etmezken, laik ve pozitivist kesim de evrimi mutlak bir ilmi hakikat gibi sunmaya çalışmakta, hayatın kökeniyle ilgili olarak özellikle yaratılış görüşünün neredeyse din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde bile yer verilmesine karşı çıkmaktadırlar.

Evrim teorisi ve yaratılış görüşü hakkında 1970'li yıllardan beri meydana gelen değişimin, sosyolojik bir bakış açısıyla analiz edilmesi hedeflenen bu çalışmada

literatür tarama ve belge analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında 1974-2017 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan ve uygulanan şu öğretim programları incelemiş ve değerlendirilmiştir.

1-İlköğretim ve ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programları

2-Ortaokul ve ortaöğretim Fen Bilgisi/Bilimleri, Fen ve Teknoloji ve Biyoloji dersleri öğretim programları

3-İmam Hatip Lisesi Kelam dersi öğretim programı

4-Ortaokul ve ortaöğretim Temel Dini Bilgiler dersleri öğretim programları

1. Evrim

1.1. İlköğretim Programlarında Evrim

Program geliştirme dinamik bir süreçtir. Toplumun artan ve değişen ihtiyaçları, bilimsel ve teknik gelişmeler, önemli sosyal ve siyasal olaylar/değişmeler eğitim sisteminin sürekli revize edilmesini gerektirir. Bu süreç doğal olarak öğretim programlarını da kapsar. Türkiye'de 1924, 1936, 1948, 1968, 2005 yıllarında kapsamlı program değişiklikleri yapılmıştır. Bütün bu değişiklikler, belirtilen dönemlerde ülkede meydana gelen önemli sosyal/siyasal değişmelerin ve günün değişen şartları ile eğitim sistemi arasında gerekli uyumu sağlama ihtiyacını karşılamak için yapılmıştır.

Uygun bir metodolojiyle yapılan sistematik bir program olmaktan ziyade, konu sıralaması şeklinde düzenlenen 1920'li yılların öğretim programlarında öncelikli amaç, kurulan yeni siyasal rejimin temel ilkelerinin eğitim sistemine yansıtılması ve eğitim yoluyla toplumun dönüştürülmesi olmuştur. Bu amaç Cumhuriyet Döneminde yapılan bütün program değişikliklerinde korunmuştur. Bununla birlikte dönemin egemen siyasi görüşüne göre başta pozitivizm olmak üzere birçok ideoloji, değerler dizisi, olgu, akım ve süreçler de eğitim sisteminin felsefesini ve muhtevasını belirlemede etkili olmuş ve eğitimi taşıyıcı bir araç olarak kullanıp toplumda yayılma imkânı bulmuşlardır.

İlköğretimde 1969'da kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi 3. sınıf programının "Canlılarda Büyüme ve Çoğalma Nasıl Olur, Canlılar Niçin Çeşitlidirler?" ünitesinde evrime yer verilmiştir (1969 Fen Bilgisi Programı, ss. 26-28).

Bu programdaki evrime ilişkin muteva, sonraki yıllarda program tekniği, sınıf düzeyi, konu başlığı ve açıklamalarıyla birlikte olduğu gibi korunarak 1974 ve 1978'de Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan ortaokul Fen Bilgisi programlarına aktarılmıştır (1974 Fen Bilgisi Programı, ss. 20-21; 1978 Fen Bilgisi Programı s. 15).

Talim ve Terbiye Kurulunun 1992'de kabul ettiği Fen Bilgisi 8. sınıf programında evrim, "Kalıtım ve Çevre" konusunun alt başlıkları olarak "Mutasyon"; "Doğal Seleksiyon ve Evrim" şeklinde yerini almıştır. (1992 Fen Bilgisi Programı ss. 25-26).

2000 yılında kabul edilen ilköğretim Fen Bilgisi programında, konulardan ziyade öğrenci kazanımları üzerinde durulmuştur. 8. sınıfta verilen "Genetik" ünitesinde, evrimle doğrudan veya dolaylı ilişkili olarak şu kazanımlara yer verilmiştir: "Çevresel etmenlerin kalıtsal yapıyı bozmasına ilişkin örnekler verir. Kalıtıma çevrenin etkilerini örneklerle açıklar. Genlerin değişmesine neden olan faktörleri sıralar. Genlerde kalıtsal olan değişmeler (mutasyon) nedeniyle bireyde ortaya çıkan kalıtsal değişmelere örnekler verir… Çevresel faktörlerin türdeki değişmelere etkilerini örneklerle açıklar… Evrimin türdeki değişmeler olduğunu belirtir. Bilimsel tarih boyunca bilim adamları tarafından farklı görüşlerle evrimin nasıl olduğuna ilişkin açıklamalara örnekler verir." (2000 Fen Bilgisi Programı ss. 83-84).

2002 yılında Türkiye'de siyasi iktidarın değişmesi, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin muhafazakâr demokrat politikalarının eğitime yansıtılması ve hatta eğitim üzerinden hayata geçirilmesi çabası, eğitimde, 2003 yılında başlayan ve hâlâ devam eden köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu süreçte evrim konusunun veriliş tekniği de yeni programların pedagojik hedefi olan yapılandırmacı yaklaşıma göre yeniden tasarlanmıştır. Buna göre evrime, 2005 tarihli ilköğretim Fen ve Teknoloji 8. sınıf programının "Hücre Bölünmesi ve Kalıtım" ünitesinde şöyle yer verilmiştir:

"5. Canlıların çevreye adaptasyonu ve evrim ile ilgili olarak öğrenciler;

5.1. Canlıların yaşadıkları çevreye adaptasyonunu örneklerle açıklar.

5.2. Aynı yaşam ortamında bulunan farklı organizmaların, neden benzer adaptasyonlar geliştirdiğini belirtir.

5.3. Canlıların çevresel değişimlere adaptasyonlarının biyolojik çeşitliliğe ve evrime katkıda bulunabileceğine örnekler verir.

5.4. Evrim ile ilgili farklı görüşlere örnekler verir."

Programda ayrıca, ders kitabı yazarları ve öğretmenlere yönelik 5.4. numaralı kazanımın işlenişiyle ilgili sınırlama anlamına gelen şöyle bir uyarı yapılmıştır:

"Evrim ile ilgili farklı görüş örneklerinde ayrıntıya girilmez" (2005 Fen ve Teknoloji Programı s. 298).

Evrim konusunda bu şekildeki bir uyarı ve sınırlandırmaya yer verilmesinin nedeni, açıklanabilir pedagojik gerekçeler olabileceği gibi, evrim konusuna abartılı yer verildiği şeklinde Cumhuriyet tarihi boyunca muhafazakâr çevrelerden gelen eleştirilerin bir ölçüde dikkate alınması da olabilir.

2013'te kabul edilen ortaokul Fen Bilimleri dersi öğretim programında ise evrim konusuna yer verilmemiştir. Böylece 1957'den beri ilköğretim düzeyinde yer aldığı bilinen evrim konusu, bu eğitim kademesinin programından çıkarılmış oldu. Millî Eğitim Bakanlığının bu uygulamasının nedenlerinden birinin, eğitimi pozitivist etkilerden kurtararak millileşmesini sağlamak ve toplumda artan değer eğitimi talebini karşılamak olduğu söylenebilir. Zira iktidar partisinin sosyal hedeflerinden biri, kadim millî değerler ile çağdaş demokratik değerlerin sentezinde eğitim yoluyla toplumun bütünleşmesini sağlamaktır (http://m.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi).

Bu hedefin değer eğitimi ağırlıklı bir programla gerçekleşebileceği kanaatinin gereği olmalıdır ki 2017 yılında yapılan program güncelleme çalışmalarında değer eğitimine büyük yer verildiği görülmektedir.

1.2. Ortaöğretim Programlarında Evrim

Dönemin Millî Eğitim Bakanı tarafından 04.07.2001 tarihinde bir soru önergesi üzerine TBMM'ye gönderilen cevabi yazıda belirtildiğine göre, evrim konusuna Fen Bilgisi ve Biyoloji programlarında ilk defa Talim ve Terbiye Kurulunun 21.09.1957 tarih ve 215 sayılı kararı ile yer verildiği (http://www2.tbmm.gov.tr/d21/7/7-4272c.pdf) belirtilmiş olmakla birlikte; kaynaklardan 1930-1942 yılları arasında lise Tarih ders kitaplarında da yer aldığı anlaşılmaktadır (Aydın, 2001; Somel, 2007).

Henüz bir teori olmasına rağmen evrim konusunun, Fen ve Biyoloji derslerinin yanında, bilimsel disiplin açısından hiç ilgisi olmadığı halde Tarih ders kitaplarında da yer alması, konunun yeni rejim açısından önemini göstermekte ve aynı zamanda inşa edilmek istenen yeni insan ve toplum modelinin yapısı hakkında fikir vermektedir. Evrim teorisine, toplumumuzda bilimsel boyutunun ötesinde siyasi ve ideolojik bir anlam yüklendiği için iktidara gelen her parti, evrimin programlardaki varlığıyla bir şekilde ilgilenmiştir.

1972'de kabul edilen Biyoloji dersi programında evrime şöyle yer verilmiştir:

"*Canlıların çeşitli ve benzer oluşlarını açıklayan görüş; Evrim teorisi. Evrimin varlığını destekleyen kanıtlar... Lamarck'ın evrimin nasıl meydana geldiğini açıklayan hipotezi. Darwin'in bu konudaki çalışmaları ve ortaya koyduğu sonuçlar. Adaptasyon ve seleksiyon arasındaki ilişkiler. Kalıtsal varyasyonların kökeni"* (1972 Biyoloji Programı, s. 5).

Dil açısından bakıldığında bu programda evrim konusunun nötr bir şekilde değil, benimseyici bir dille ele alındığı görülmektedir. Bunun okul pratiğindeki anlamı, ders kitabı yazarları ve öğretmenlerin de aynı yaklaşımı benimsemeleri,

evrimi kabul etme ve öğrencilere de kabul ettirme yönünde bir çaba içinde olma beklentisinin ifade edilmesidir.

İlk defa yaratılış görüşünün de yer aldığı ve 1985'te kabul edilen ortaöğretim 3. sınıf Biyoloji programının "Hayatın Başlangıcı ile İlgili Görüşler" ünitesinde evrime şu şekilde yer verilmiştir:

"2. Evrim ile İlgili Görüşler

Lamark'ın görüşleri ve kritiği

Darwin'in görüşleri ve kritiği" (1985 Biyoloji Programı, s. 35).

1972 Biyoloji Programı'ndan farklı olarak 1985 Biyoloji Programı'nda evrimle ilgili mutasyon, doğal seleksiyon gibi kavramlara yer verilmemiş; evrim bir "teori" olarak değil bir "görüş" olarak nitelendirilmiştir. Programda Lamarck ve Darwin'in görüşlerinin "kritik edilmesi" hedeflenmiştir. "Kritik etme" ifadesi, konunun analiz-sentez düzeyinde derinliğine ele alınmasına gönderme yaptığı gibi, eleştirel bir yaklaşımla ele alınmasına da işaret eder.

1972 ve 1985 programları arasındaki evrime ilişkin kapsam ve yaklaşım farkının nedeni önemli ölçüde siyasidir. Zira dönemin Millî Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler'in TBMM tutanaklarındaki çeşitli beyanatlarında evrimle ilgili yaptığı değerlendirmeler de bu ihtimali güçlendirmektedir (https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar).

Yine dönemin egemen siyasi anlayışının izlerini taşırcasına, incelendiğinde, 1997 Biyoloji Dersi Programında 1985 Biyoloji Programı'na oranla evrim konusuna daha güçlü vurgular yapıldığı görülür. 3. sınıf Biyoloji programında evrim konusu şu şekilde ele alınmıştır:

"Hedef 2. Evrim ile ilgili görüşler bilgisi.

Davranışlar

Lamarck'ın evrim ile ilgili görüşlerinin ne olduğunu söyle/yazma.

Darwin'in evrim ile ilgili görüşlerinin ne olduğunu söyle/yazma" (1997 Biyoloji Programı, ss. 153-154).

1997 Biyoloji Program'ında davranışçı yaklaşımın gereği olarak adı geçen bilim insanlarının görüşlerinin neler olduğunu "söyleme/yazma" şeklinde ele alınması öngörülmüştür. Bir bilgiyi söyleme/yazma düzeyinde öğrenilmesi konunun bilgi düzeyinde öğrenilmesine gönderme yapar. Evrim konusunun, nispeten yüzeysel ele alınmasını amaçlayan 1985 Biyoloji Programına kıyasla daha ayrıntılı işlenmesi hedefi ile dönemin siyasal koşulları arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Zira programın karara bağlandığı 23.12.1997 tarihinde Türkiye'de 28 Şubat süreci yaşanıyor ve bu sürecin titizlikle uygulandığı kurumlardan biri de eğitim kurumuydu.

2000'li yılların başında, 28 Şubat sürecinin baskıcı ve antidemokratik uygulamalarına karşı toplumda biriken tepkinin de etkisiyle, öğretim programları, ders kitapları, okul kültürü, eğitim mevzuatı, sınav sistemi vb. birçok konuda eğitim sistemine yönelik eleştiriler artmış; mevcut haliyle eğitim sisteminin çağın gerisinde kaldığı, ülke sorunlarını çözmede yetersiz kaldığı, sistemin birçok bileşeninin reforme edilmesi gerektiği yönünde görüş ve eleştiriler yaygınlık kazanmıştır.

2002'de iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, millîliği, muhafazakarlığı ve demokrasiyi vadeden programı (http://m.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi) ve söylemi kısa sürede eğitimde kendini gösterdi. Eğitimde ilk köklü değişiklik öğretim programlarının ve ders kitaplarının yenilenmesiyle başladı. 2004'te başlayan; öğrenci merkezli eğitimi, aktif öğrenmeyi, etkinlik tabanlı öğretim uygulamalarını, üst düzey zihinsel becerileri; bilgi, beceri, değer ve davranış dengesini, sürece dayalı ölçme değerlendirme yaklaşımını, teknoloji okuryazarlığını, disiplinler arası yaklaşımı; araştırma, inceleme ve keşfetmeyi esas alan ve bunları yapılandırmacı/oluşturmacı program yaklaşımı üzerinden hayata geçirmeyi hedefleyen öğretim programlarında yenileme süreci hâlâ devam etmektedir.

Her ne kadar Ünder (2010)'e göre, 2005'ten beri hazırlanan öğretim programlarının bilim anlayışı, yapılandırmacılıktan çok pozitivist aydınlanmacılığı yansıtıyor olsa da dönemin Millî Eğitim Bakanı ve müsteşarına göre, program geliştirmede hedeflenen amacın katı davranışçı programı değiştirmek, eğitimi pozitivist etkilerden kurtarmak ve yapılandırmacı yaklaşımı eğitim sistemine hâkim kılmaktır (Birinci, 2006; Kınalı, 2004).

Yapılandırmacı program yaklaşımıyla hazırlandığı belirtilen ve 2009'da kabul edilen 12. sınıf Biyoloji programının "Hayatın Başlangıcı ve Evrim" ünitesinde, evrim konusunda şu kazanımlara yer verilmiştir:

"1.3. Canlıların embriyolojik, biyokimyasal, anatomik ve genetik yapılarındaki benzerlik ve farklılıkların evrimin açıklanmasına katkılarına örnekler verir.

1.4. Evrime ilişkin görüşleri özetler.

1.5. Doğada meydana gelebilecek değişikliklerden hareketle, yüzyıllar içinde evrim sürecinin ve yaşamın nasıl etkilenebileceğini tartışır" (2009 Biyoloji Programı, s. 59).

2009 Biyoloji Programında evrim konusunda genellikle nötr bir dil kullanılmış olmakla birlikte, programın açıklamalar kısmında 1.4. numaralı kazanımla ilgili olarak "Lamarck ve Darwin'in görüşlerine değinilir" şeklinde öğretmenlere ve ders kitabı yazarlarına yönelik bir hatırlatma yapılmıştır (2009 Biyoloji Programı, s. 59).

Verilen hatırlatma cümlesinde geçen "değinilir" sözcüğündeki zayıflık izlenimi, konunun yüzeysel ele alınması beklentisi hakkında ipucu vermektedir.

2013'te kabul edilen 12. sınıf Biyoloji programında ise "Hayatın Başlangıcı ve Evrim" ünitesinde konuya şöyle yer verilmiştir:

"12.4. Hayatın Başlangıcı ve Evrim

12.4.2.1. Evrime ilişkin görüşleri özetler.

a. Lamarck ve Darwin'in çalışmaları araştırılır.

b. Evrime ilişkin görüşler irdelenir.

c. Doğal seçilim, varyasyon, adaptasyon, mutasyon gibi anahtar kavramlar yeri geldikçe bağlam içerisinde açıklanır.

ç. Tarım ve hayvancılıkta yapay seçilim uygulamalarına örnekler verilir (2013 Biyoloji Programı, ss. 23-24).

2013 Biyoloji Programı, evrimin en kapsamlı işlendiği programlardandır. Öyle ki evrim ile ilgili birçok kavramın yer aldığı bu ünite için ayrılan toplam 9 ders saatinin 6'sı, bu konuya ayrılmıştır. Süre boyutunda bir belirleme yapılmış olmasının amaçlarından biri, öğretmenlerin konuyu geçiştirmelerinin önüne geçmek olduğu söylenebilir. Ayrıca ve en önemlisi de 2009 Biyoloji programında Darwin ve Lamarck'ın görüşleri "değinme" düzeyinde ele alınması öngörülürken, 2013 programında bu bilim insanlarının görüşleri "araştırma" düzeyinde, dolayısıyla daha kapsamlı ve derinlikli işlenmesi istenmiştir.

2013 Biyoloji Programı, ülkemizde evrimle ilgili oluşan karşıtlığın ne denli ideolojik temelde geliştiğinin önemli ipuçlarını vermektedir. Şöyle ki, evrimin bu kadar kapsamlı ve derinlikli ele alınışı, AK Parti gibi muhafazakâr bir partinin iktidarı döneminde değil, nispeten sol veya liberal görüşlü bir parti tarafından yapılmış olsaydı, muhtemelen muhafazakâr çevrelerden çok büyük tepki görecekti. Ne var ki bu konuda, "Bizimkiler yaptılarsa doğrudur" anlamına gelen bir sessizliğin varlığı, yaygın bir şekilde dikkat çekmektedir. Diğer yandan "AK Parti eğitimi dinselleştiriyor" eleştirisini her fırsatta dile getiren çevrelerin de evrim gibi tartışmalı bir konunun bu denli kapsamlı ele alınışını görmezlikten gelmesi de ideolojik körlüğün diğer cephesini ifade etmektedir.

Henüz taslak aşamasında olan 2017 tarihli Biyoloji Programı, geçmiş Biyoloji programlarına oranla evrim hakkında önemli değişiklikler ihtiva etmektedir. Programda doğrudan evrim kavramına yer verilmese de 9. sınıf Biyoloji Programının "Yaşam Bilim ve Biyoloji" ünitesinde evrimle ilişkili konulara şöyle yer verilmiştir:

"9.1.1.3. Biyolojinin tarihsel gelişim sürecine katkı sağlayan bilim insanlarını tanır.

b. İbn-i Miskeveyh, İbn-i Nefs, Charles Darwin, Alfred Wallace, Louis Pasteur'ün biyolojiyle ilgili çalışmalarının araştırılıp paylaşılması sağlanır."

Aynı programın 12. Sınıfı "Canlılar ve Çevre" ünitesinde evrimle ilişkili kavramlara şu şeklide yer verilmiştir:

12.4.1.1. Çevre şartlarının genetik değişimlerin sürekliliğine olan etkisini açıklar.

a. Varyasyon, adaptasyon, mutasyon, doğal ve yapay seçilim kavramları üzerinde durulur" (2017 Biyoloji Programı, ss. 21-26).

2017 Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programında "Evrim" ünitesi çıkartılıp "Canlılar ve Çevre" başlıklı bir üniteye yer verildi (Coşkun, 2017, s.17). 2017 Biyoloji Programında, ünite başlığı ve içeriğinden "evrim" kavramı çıkarılmış olmak dışında ikinci önemli bir değişiklik, Darwin'den çok önce İslam düşünce tarihinde evrim görüşünü savunan İbn-i Miskeveyh ve İbn-i Nefs gibi düşünürlerin de Darwin ile aynı kazanımda zikredilerek bunların görüşlerinin araştırılıp paylaşılmasının istenmesidir. Zira, İbn-i Miskeveyh ve İbn-i Nefs'in biyoloji ile ilgili çalışmaları yaratıcı tekâmül ve evrim temellidir (Eliaçık, 2011; Kılıç, 2010).

Durum böyle olunca bu değişikliğin örtük müfredat açısından anlamlarından biri: "Aslında evrim görüşünü Darwin'den çok daha önce Müslüman düşünürler ileri sürmüştür" olarak düşünülmüş olabilir. Bu haliyle, evrimle din arasında bir aykırılık bulunmadığı kanaatine hizmet edildiği söylenebilir. Programı hazırlayan ve onaylayanların amacı bu olmayabilir. Ancak öğrencilerde böyle bir algının oluşması kuvvetle muhtemeldir.

Diğer yandan 2017 programındaki önemli değişikliklerden biri de Lamarck'ın tamamen programdan çıkarılması, Darwin'in görüşlerinin ise 12. sınıftan 9. sınıfa çekilmesidir. Bu değişikliğin eğitim pratiğindeki karşılığı, çok daha geniş bir öğrenci kitlesinin Darwin'in fikirlerini öğrenmesidir. Zira Biyoloji dersi 12. sınıfta sınırlı sayıda okulda (fen lisesinde) zorunlu ders olarak okutulurken 9 sınıfta ise Anadolu lisesi, sosyal bilimler lisesi, güzel sanatlar lisesi, spor lisesi, Anadolu imam hatip lisesi ile bütün mesleki ve teknik lise türlerinin tamamında zorunlu ders olarak okutulmaktadır (2017 tarih ve 53 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı).

Bu önemli değişikliğin Talim ve Terbiye Kurulu için bir tercih mi yoksa bir hesap hatası mı olduğu hususu, eğitim ile varılmak istenen netice açasından oldukça anlamlı olacaktır.

2-Yaratılış

2.1. İlköğretim Programlarında Yaratılış

Hayatın ve insanın kökeniyle ilgili olarak Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim yoluyla telkin edilmeye ve bilimsel değer yüklenmeye çalışılan görüş, evrim teorisi olmuştur. Bu yaklaşım devlet için bir tercih olup devletin Batılılaşma, laikleşme siyasetinin gereği olarak yapılmıştır. Amaç makro ölçekte bir toplumsal değişme olduğu için evrim, nötr bir şekilde öğretilmekten ziyade çoğu zaman onaylayıcı, benimseyici, telkin edici bir dil kullanılarak ifade edilmiştir. Bu tercihin gereği olarak, evrimin alternatif olan görüşler, tezler olabildiği görünmez kılınmıştır.

Millî Eğitim sisteminde yaratılış görüşü, 1985'e kadar evrimin alternatifi olarak öğretim programlarında yer almamıştır. 1985'te Biyoloji programında ilk defa evrimin yanında yaratılış görüşüne de yer verilmeye başlanmıştır. İlköğretim düzeyinde ise yaratma, Allah'ın bir fiili ve sıfatı olarak sadece Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi* programlarında yer almış ve yaratılışın nasıl gerçekleştiği hakkında doyurucu bir açıklamalara yer verilmemiştir.

1990'lı yıllar ve sonraki dönemlerin ilkokul/ilköğretim programlarına bakıldığında 1992'de kabul edilen 5. sınıf DKAB programının "Allah'a İnanmak" ünitesinde "Her şeyi yaratan Allah'tır" şeklinde bir konuya yer verildiği görülmektedir. (1992 İlkokul DKAB Programı, s.12).

2000 yılında kabul edilen DKAB 4. sınıf programının "Yaratanı ve Yarattıklarını Sevelim" ünitesinde, "3-Allah yarattıklarını sever, 4-Evrendeki Her Şey Benim Gibi Özel Yaratılmış."; 5. sınıfın "Allah'a İnanıyorum" ünitesinde: "1-Evrende Bir Düzen Vardır, 2- Beni, Ailemi ve Her Şeyi Yaratan Allah'tır."; 8. sınıfın "Kaza Kader" ünitesinde: "1-Allah Her Şeyi Bir Ölçüye Göre Yaratmıştır" konu başlıklarına yer verilmiştir (2000 İlköğretim DKAB Programı, ss. 10-72). 1992'deki programda yaratılış, sadece Allah'ın sıfatı olarak ele alınırken, 2000 programında ise kâinattaki düzene, ölçüye gönderme yapılarak, bu düzenin tesadüfi değil, bir yaratıcısının bulunduğu mesajı verilmeye çalışıldığı; dolayısıyla yaratılışın hem inanç hem de akli bir çıkarıma konu edildiği anlaşılmaktadır.

Aktif öğrenmeyi ve etkinlik tabanlı öğretim stratejilerini esas alan, 2006'da kabul edilen DKAB 5. sınıf Programının "Allah İnancı" ünitesinde "2. Evrendeki düzenden hareketle yaratıcının varlığını kavrar, 3. Allah'ın bizi ve her şeyi yarattığının farkında olur."; 8. sınıfın "Kaza ve Kader" ünitesinde ise "2. Allah'ın her şeyi bir ölçüye göre yarattığına örnekler verir, 3. Evrendeki fiziksel, biyolojik

* İlk kullanımdan sonra metinde DKAB şeklinde kısaltılarak verilmiştir.

ve toplumsal yasaları fark eder." kazanımlarına yer verilmiştir (2006 İlköğretim DKAB Programı, ss. 41-59).

2006 DKAB programında yaratılış hakkında bilimden inanca giden bir yaklaşım izlendiği görülür. Bu nedenle yaratılış görüşü evrendeki düzen ve tasarım üzerinden temellendirilmiştir. Böylece, bilim adamlarının laboratuvarda ve tabiatta gözlemledikleri veriden hareket eder, onları akıllı nedenlerin işareti olarak bilinen örüntülerle eşleştirerek bir fenomenin tasarlanıp tasarlanmadığını belirlemeye çalışan akıllı tasarım (Pay, 2014) görüşünün de dolaylı bir şekilde programa yansıtıldığı söylenebilir. Bu programdaki önemli diğer bir ayrıntı da programın açıklamalar kısmında yaratılış ile ilgili kazanımlar hakkında uygulayıcılara yönelik olarak şu şekilde bir uyarının yer almasıdır:

"Bu ünitenin 2 ve 3. kazanımları ile Fen ve Teknoloji 8. sınıf "Hücre Bölünmesi ve Kalıtım" ve "Doğal Süreçler" üniteleri ilişkilendirilir" (2006 8. Sınıf DKAB Programı, s. 59).

Bu uyarı cümlesinde atıf yapılan Fen ve Teknoloji ünitesi evrim konularını ihtiva eder. Bu sebeple, uygulamada evrimin ve yaratılışın karşılaştırmalı olarak ele alınmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Özellikle din kültürü ve ahlak bilgisinde böyle bir yaklaşımın ortaya konulmuş olması önemli bir gelişmedir.

2010'da kabul edilen ve hâlâ uygulamada olan ilköğretim DKAB programında bir önceki, yani 2006 tarihli programdaki yaratılışla ilgili kazanımlar olduğu gibi korunmuştur. Sadece 8. sınıfta Fen ve Teknoloji programının evrimle ilgili ünitelerine yapılan atıf programdan çıkarılmıştır (2010 İlköğretim DKAB Programı, ss. 42-61).

İlköğretim kademesinde DKAB dersinin yanında, ortaokulda seçmeli ders olarak okutulan Temel Dinî Bilgiler (İslam-I) programında da yaratılış konusuna yer verilmiştir. 2012'de kabul edilen bu dersin programının "İslam'a Göre Yaratılış" ünitesinde şu konulara yer verilmiştir:

"1.İslam'a Göre Evrenin Yaratılışı

2. İslam'a Göre İnsanın Yaratılışı

2.1.İlk İnsanın Yaratılışı

2.2.İnsanın Yaratılış Evreleri

2.3. İnsan Niçin Yaratıldı?

3. Yaratılıştaki Uyum ve Güzellik" (2012 Temel Dini Bilgiler Programı, s. 12).

Millî Eğitim sisteminde yaratılış konusunun en ayrıntılı verildiği programlardan birinin 2012 Temel Dini Bilgiler (İslam-I) Programı olduğu söylenebilir. Ne ki, çok geçmeden 2017 yılında Talim ve Terbiye Kurulunun bila sayılı kararıyla söz konusu programda değişiklik yapılmış ve yaratılış ünitesi tamamen programdan çıkarılmıştır. Bu uygulama, evrim taraftarlarının eğitime

ilişkin endişelerinin yersiz olduğunu gösterirken; 2017'de programlarda yapılan değişiklilere bir bütün olarak bakıldığında genel olarak, yaratılışın öğretilmesi konusunda Bakanlığın 1980'li yılların bile gerisine düştüğünü göstermektedir.

2.2. Ortaöğretim Programlarında Yaratılış

2.2.1. Biyoloji Programlarında Yaratılış

Yaratılış görüşü, Biyoloji programlarında ilk defa 1985'te yer almıştır. Söz konusu programın "Hayatın Başlangıcı ile ilgili Görüşler" ünitesinde, panspermia, ototrof ve heterotof görüşlerinin yanında yaratılış görüşüne de ilk defa yer verilmiştir. Aynı ünitede Lamarck ve Darwin'in evrim ile ilgili görüşleri bulunmaktadır (1985 Biyoloji Programı, s. 35).

Bu uygulama, yani hem evrim hem de alternatif görüşlerin aynı ders ve ünite kapsamında verilmesi, eğitimin içeriğinin demokratikleşmesi açısından önemli bir adım olduğu gibi, eğitimin yavaş yavaş katı pozitivist zihniyetten uzaklaşması açısından da anlamlıdır. Davranışçı program yaklaşımının esas alındığı 1997 tarihli Biyoloji programında, hem hedef davranışlar hem de konu boyutunda, 1985 tarihli Biyoloji programında yaratılışla ilgili konuların tamamı olduğu gibi korunmuştur (1997 11. Sınıf Biyoloji Programı ss. 153-154).

2009'da kabul edilen 12. sınıf Biyoloji programının "Hayatın Başlangıcı ve Evrim" ünitesinde yaratılış görüşüne şöyle yer verilmiştir: "1.1. Yaşamın ilk ortaya çıkışı ile ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. hipotez ve görüşleri özetler" (2009 12. Sınıf Biyoloji Programı, s. 59).

Bu programda yaratılış ve hayatın kaynağıyla diğer görüşler hakkında dikkat çeken önemli husus, konunun "özetleme" şeklinde, yani yüzeysel olarak verilmesinin öngörülmesidir. Bu yönüyle bakıldığında yaratılış hakkında Millî Eğitim Bakanlığının 2009 yılındaki durumu, 1985 ve 1997 yıllarının gerisine düşmektedir. Zira belirtilen yıllarda kabul edilen programlarda yaratılış konusunun daha kapsamlı ve derinlikli verildiği anlaşılmaktadır.

2013'te kabul edilen Biyoloji programında yaratılış görüşüne yer verilmemiştir. Söz konusu programın 12. sınıfında verilen "Hayatın Başlangıcı ve Evrim" ünitesinde yer alan "12.4.1.1. Hayatın ortaya çıkışı ile ilgili görüşleri özetler" kazanımı kapsamında verilen kavramlar: "Biyogenez, ototrof hipotezi, fosil, panspermia, heterotrof hipotezi, jeolojik zamanlar" şeklinde sıralanmıştır. (2013 Biyoloji Programı, s. 23).

Yukarıda açıklandığı gibi 2009 Biyoloji programında aynı ünite kapsamında yaratılış görüşüne yer verildiği halde, bu çalışma kapsamında incelenen 2013 Biyoloji programında yaratılış konusuna rastlanmamıştır. 2017'de kabul edilen Biyoloji programında ise yaratılış görüşüne yer verilmediği gibi hayatın ortaya

çıkışıyla ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof gibi hipotezlere de yer verilmemiştir.

Önemli bir değişiklik anlamına gelen bu uygulamanın kamuoyunda beklenen tepkiyi çekmemesi, uygulamayı yapanın muhafazakâr bir parti olmasındandır. Diğer yandan böyle bir uygulama, AK Parti hükümetinin eğitimle ilgili hedefleri açısından da çelişkili bir durum arz etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının, bir yandan değer eğitimi ve imam hatip okullarının önünü açmak için avantajlı koşullar hazırlarken, diğer yandan, 1985'ten beri Biyoloji programında yer verilen yaratılış görüşünün çıkarılması, eğer bir maddi hata değilse ciddi bir çelişki olarak değerlendirilmelidir.

2.2. 2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarında Yaratılış

1992 tarih ve 63 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla kabul edilen ortaöğretim DKAB 3. sınıf programının "İslam ve Evren" ünitesinde yaratılış görüşü şöyle yer almıştır:

"1. Evrenin yaratılışı;

a. Allah'ın yaratma sıfatı,

b. Kuran'a göre dünyamız

İnsanın yaratılışı

İnsan nasıl yaratıldı?

Üstün varlık: İnsan" (1992 Ortaöğretim DKAB Programı, s.27).

1992 ortaöğretim DKAB program, insanın ve evrenin yaratılışını hem inanç olarak hem de akli ve nakli deliller ışığında ilmi bir görüş olarak ele alınmasını amaçlamıştır. 1992-2017 yılları arasında uygulanan DKAB programlarına bir bütün olarak bakıldığında yaratılış görüşünü açıklamada dini, felsefi ve sosyal bağlamı birlikte dikkate alanın 1992 ortaöğretim DKAB programı olduğu söylenebilir.

2005'te kabul edilen ortaöğretim DKAB programında yaratılış konusu, kapsam ve ele alınış biçimi açısından, yerine ikame edildiği 1992 programının çok gerisindedir. 2005 programının 10. sınıf "Allah İnancı" ünitesinde "2. Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu fark eder." (2005 Ortaöğretim DKAB Programı, s. 52) şeklinde verilen tek kazanımda yaratılışın inanç boyutunda ve "farkındalık yaratma" düzeyinde verildiği anlaşılmaktadır. Oysa olması gereken hem inanç hem de rasyonel temeli olan bir görüş olarak ele alınmasıdır.

2010'da kabul edilen ortaöğretim DKAB programında yaratılışla doğrudan veya dolaylı ilgisi olan konular farklı sınıfların değişik ünitelerine serpiştirilmiştir. Bu programda yaratılışın sistematik ve derinlikli kavratılmasının amaçlandığı

güçlü bir şekilde sezilmektedir. Hâlâ uygulamada olan 2010 DKAB programında yaratılış konusuna şöyle yer verilmiştir:

10. Sınıfa "Allah İnancı" ünitesi:

"2.Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu fark eder"

11. sınıf "İslam ve Estetik" ünitesi:

"1. Evrende varlıklar asındaki uyum ve ahengi fark eder."

2. Evrendeki varlıkların belli bir ölçü, denge ve düzende yaratıldığını örneklerle açıklar."

12. sınıf "İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar" ünitesi:

"2. Allah varlık ilişkisini Yaradan-yaratılan ilişkisi çerçevesinde açıklar" (2010 Ortaöğretim DKAB Programı, ss. 39-56).

Ortaöğretim 2010 DKAB programında yaratılışla ilgili kazanımların genellikle "farkındalık" düzeyinde işlenmesi hedeflenmiş olsa da konunun sadece nakli delillerle değil, evrendeki uyum, denge, ölçü ve düzenden hareketle nesnel ve akli delilerden de yararlanmayı teşvik ettiği görülmektedir. Bu özelliğiyle 2010 programının kavram olarak akıllı tasarımdan bahsetmese de örtük bir şekilde akıllı tasarıma da gönderme yaptığı söylenebilir.

Ortaöğretimde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin yanında imam hatip lisesinin Kelam dersinde de yaratılış konusuna yer verilmiştir. 2008 yılında kabul edilen imam hatip lisesi 12. sınıf Kelam Dersi Öğretim Programının "Kelam İlmi ve Temel Sorunları" ünitesinde yaratılış şöyle ele alınmıştır:

"6. Allah-âlem ilişkisini temellendirir.^

7. Varlık sorununu Yaratan-yaratılan ilişkisi çerçevesinde ele alır" (2008 İmam Hatip Meslek Dersleri Programı-Kelam s. 285).

2017 Kelam programında, 2010 programındaki "Allah-âlem ilişkisini temellendirir." kazanımı, "Allah-âlem ilişkisini naslarla temellendirir." şeklinde değiştirilmiştir (2017 İmam Hatip Meslek Dersleri Programı-Kelam, s. 76).

Bir önceki programda bu kazanımın işlenişinde hem nakli hem de akli delillerden yararlanmak mümkün iken yeni düzenlemeyle sadece nakli delillerden yararlanmak mümkün olacaktır. Bu yaklaşım sağlıklı bir din anlayışının oluşması açısından yeterli değildir. İslam'ın doğru anlaşılması için nas kadar akla, gözleme ve deneye de ihtiyaç olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bilimin, dini dışta tutması ne kadar eleştiri hak ediyorsa, din adına bilimi dışta tutmak da o kadar eleştiriyi hak eder. Dini bir açıklamada sadece nakli delillerin esas alınması gerektiği görüşü, bizatihi İslam'ın düşünmeyi teşvik edici hükümlerine aykırı olup İslam'a zarar veren bir yaklaşımdır.

3. Sonuç ve Teklifler

Türkiye'de yaratılış ve evrim konuları her zaman siyasi/ideolojik çekişmelerin gölgesinde şekillenmiştir. Bazı kesimler tarafından evrim konusu eğitimin laik ve pozitivist karakterinin; yaratılış görüşü de dinci/muhafazakâr bir eğitimin göstergesi olarak görüldüğünden hem karşı çıkılan hem de taraftar bulan konuların başında gelmektedir.

Uzun yıllar hayatın kaynağı bağlamında yegâne bilimsel yaklaşım gibi öğretilen evrim, 1985'ten sonra Biyoloji ve DKAB derslerinde yaratılış görüşünün de yer almasıyla bir ölçüde dengelenmiş oldu. Her ne kadar "yaratıcı, yaratma, yaratılış" kavramları bazı programlarda her zaman yer almış olsa da 1985'ten önce ve 2009'dan sonra kabul edilen programlarda genellikle yaratılış bir kavram, olgu, görüş, tez olarak değil, Allah'ın bir sıfatı ve fiili olarak ele alınmıştır. Kelami, felsefi açıklamalardan uzak ve çoğunlukla nakli deliller üzerinden açıklanmıştır. Buna karşılık evrim ise her zaman rasyonel bir temele dayandığı izlenimi verecek şekilde ele alınmıştır. Çoğu programda yaratılış konusu kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme düzeyinde değil, bilişsel sürecin ilk basamağı olan "fark etme, hatırlama, bilme" düzeyinde ele alınmıştır. Buna karşılık evrim konusunun 2017'ye kadar araştırma, analiz, sentez düzeyinde yani derinlikli bir şekilde işlenmesi öngörülmüştür.

2017 yılında kabul edilen programlarda ise evrim güçlü vurgular içermeyecek şekilde belirsiz ve örtük bir şekilde ele alınmıştır. Yaratılış konusu ise Fen Bilgisi, Biyoloji ve Temel Dini Bilgiler programlarından çıkarılmıştır. Konuyla ilgili kamu kurumları ve sosyal tarafların süreç yönetiminde şu hususlara dikkat etmelerinde yarar görülmektedir:

- Yaratılış ve evrim, siyasal ve ideolojik bir çekişme konusu olmaktan çıkarılmalıdır.
- Evrim bilimsel bir gerçek olduğu izlenimi verecek şekilde değil, ototrof, heterotrof görüşleri gibi henüz ispatlanmamış bir görüş olarak ele alınmalıdır.
- Yaratılış konusu sadece Allah'ın sıfatı/fiili ve inanç olarak değil, aynı zamanda rasyonel temeli olan bir görüş olarak da ele alınmalıdır.
- Yaratılış sadece nakli deliller ışığında; farkındalık ve bilgi düzeyinde değil, akli deliller, felsefi açıklamalar içerecek şekilde kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde de ele alınmalıdır.
- 2013'te ortaokul Fen Bilgisi ve lise Biyoloji; 2017'de ortaokul ve Temel Dini Bilgiler programlarından çıkarılan yaratılış konusuna tekrar yer verilmelidir.
- Öğrenci düzeyi dikkate alınarak evrimi savunan düşünürlerin görüşleri 9.

sınıftan tekrar 12. sınıfa taşınmalıdır.

Kaynaklar

Aydın, İ. (2001). Osmanlıdan Günümüze Tarih Ders Kitapları. Eğitim Sen Yayınları. Ankara.

Birinci, N. (2006). Protokol Konuşmaları. Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları, 4-5 Kasım 2006 Ankara. Eğitimciler Birliği Sendikası. *Bildiriler Kitabı,* ss. 9-13.

Cevizci, A. (2001). On Yedinci Yüzyıl Felsefesi Tarihi. Asa Kitabevi. Bursa.

Coşkun, D.Y. (2017). Öğretim Programları Arka Plan Raporu. Eğitim Reformu Girişimi. İstanbul.

Çetin, K. (2003). Türk Eğitim Tarihinde Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerin Tarihsel Süreci, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* C.2., S.1-2, ss. 164-184.

Eliaçık, İ. R. (2011). Adalet Devleti-Ortak İyinin İktidarı. İnşa Yayınları. İstanbul.

Gönültaş, E. (2008). Edward Said'in Eserlerin Emperyalizm ve Oryantalizm İlişkisi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale.

Kılıç, C. (2010). İbn Miskeveyh'te El-Hikmetü's-Sâriye Kavramı Bağlamında Varlığın Tekâmül Süreci, *İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15:2 (2010), ss.11-25.

Kınalı, M. (2004). Hedef İyi 'Eğitim'. Hürriyet. http://www.hurriyet.com.tr/hedef-iyi-egitim-248657 (10.11.2017).

Özkan, K. (2014). Türk Modernleşmesinde Pozitivizmin Bilim Algısı, *Belgi,* Sayı 7 (Kış 2014/I) Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Pay, M. (2014). Teleolojik Kanıt Bağlamında Akıllı Tasarım Kuramı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri, Din Felsefesi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış doktora tezi.

Somel, Ö. N. (2007). Türkiye'de Biyolojik Evrim Kuramı Eğitiminin Tarihsel ve Sosyolojik Bir Değerlendirmesi. *Biyoloji Eğitiminde Evrim Sempozyumu Kitabı,3-4 Mayıs 2007* Malatya. ss. 148-156.

Sönmez, S., Gümüş İ., Kurt, M. (2012). Türk Eğitim Sisteminde Evrim. *AKEV Akademi Dergisi,* Yıl 16, Sayı 51, ss. 229-246.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1969 tarih ve 491 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi dersi öğretim programı.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1972 tarih ve 371 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1974 tarih ve 431 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi dersi öğretim programı.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1978 tarih ve 302 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi dersi öğretim programı.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1985 tarih ve 173 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.

Talim ve Terbiye Kurulunun 1992 tarih ve 47 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 1992 tarih ve 63 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 1992 tarih ve 200 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Kurumları Fen Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 1997 yılında 169 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2000 tarih ve 373 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2005 tarih ve 16 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2005 tarih ve 189 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Fen ve Teknoloji dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2006 tarih ve 410 sayılı kararıyla kabul edilen ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2008 tarih ve 152 sayılı kararıyla kabul edilen İmam Hatip Lisesi Kelam dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2009 tarih ve 195 Sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2010 tarih ve 328 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2010 tarih ve 329 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2012 tarih ve 145 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul Temel Dini Bilgiler dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2013 tarih ve 7 sayılı kararıyla kabul edilen İlkokullar ve Ortaokullar Fen Bilimleri dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2013 tarih ve 12 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2017 tarih ve bila sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Biyoloji dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2017 tarih ve bila sayılı kararıyla kabul edilen Ortaokul Temel Dini Bilgiler dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2017 tarih ve bila sayılı kararıyla kabul edilen İmam Hatip Lisesi Kelam dersi öğretim programı.
Talim ve Terbiye Kurulunun 2017 tarih ve 53 sayılı karıyla kabul edilen Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Haftalık Ders Çizelgesi.
Türer, A. (2007). Türk Eğitim Sisteminde Değişim Ve Dönüşüme Engel Düşünsel Ayak Bağları Üzerine Bir İnceleme. *Liberal Düşünce Dergisi,* Sayı 49, ss.103-123.

Ünder, H. (2010). Yapılandırmacılığın Epistemolojik Savlarının Türkiye'de İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Programlarında Görünümleri, *Eğitim ve Bilim,* 2010, Cilt 35, Sayı 158, ss 199-214.

http://www2.tbmm.gov.tr/d21/7/7-4272c.pdf

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d17/c014/b082/tbmm170140820426.pdf (20.11.2017)

http://m.akparti.org.tr/site/akparti/parti-programi#bolum (04.01.2018).

https://www.tbmm.gov.tr/hata2.htm (20.11.2017)

Yeni bir Bilim Anlayışının İnşasında, İslâmî bir Epistemoloji Önerisi:
BİLGİ'NİN DEĞİL, BİLİM'İN İSLÂMİLEŞMESİ – İSLÂMÎ B/İLİM

Ayhan KÜFLÜOĞLU[1]
[1] Yazar, İTÜ, İstanbul
ayhank27@gmail.com; metabilgi@metabilgi.org

Özet

"Bilen özne" olan insan zihninin konusu olmadan önce de; "varlık (kâinat)" ve varlığa mündemiç (içkin-ait) "bilgi (veri / data – information – knowledge)" zaten "müslüman"dır. Bu açıdan "*Bilgi'nin (knowledge) İslâmileşmesi*" isimlendirmesi problemlidir. Problemin doğru teşhis ve ifadesi: "*Bilim'in (science) İslâmîleşmesi*" olmalı ve buradan hareketle çözüm üretilmelidir.

"*Bilim (science)*" ve "*bilgi (veri / data – information – knowledge)*" kavramları, farklı anlamlara gelmektedir. Kâinata ait "bilgi"yi, Bilimsellik Kriterlerine göre, Bilimsel Yöntemlerle keşfetmeye çalışma ve bunun için Bilim/sellik Felsefe ve Metodlarına göre araştırma ve gözlem – ölçüm yapmaya ve bunun sonucunda elde edilmiş Bilimsel Bilgi'ye "bilim (science)" diyoruz.

Yapılan gözlem ve bunların ifadesinde ise, inançtan bağımsızlık ve tarafsızlık mümkün değildir. Çünkü bir şeye ya "*Yaratıcı ve Fâil ve Ustası var(mış)*" veya "*yok(muş)*" önvarsayım ve aksiyomuyla bakarız. Bu konuda üçüncü bir ihtimâl ol(a)madığı için; inançtan bağımsız, yani "olgusal ve nötr, tarafsız ve objektif" bir ifade biçimi de yoktur.

Bilim'in "Bilimsellik Felsefesi" ise; aksiyom ve önkabül olarak, "*Tanrı yok(muş), varsa bile karışmıyor(muş)*"u doğru önvarsaydığı için; "*ateist ve materyalist, determinist ve natüralist*" olup; "lâik ve seküler, nötr ve olgusal, tarafsız ve objektif" değildir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Bilim, Bilim/sellik Paradigması, İslâmî B/ilim, Tevhidî Paradigma,

An Islamic Epistemology Proposal for Creating a New Understanding of the Science:
Islamization of the Science, not the Knowledge – Islamic Science

Abstract

The "entity" (universe) and the immanent "knowledge (data – information)" of the entity is already "Muslim" before being the subject of the human mind which

is the "knowing subject." Therefore, the denomination of the "Islamization of the Knowledge" is not a proper term. The proper identification and definition of the problem should be "Islamization of the Science" and the solution should be developed starting from this point.

The terms of "science" and "knowledge (data – information) have different meanings. The "science" is the Scientific Knowledge obtained as a result of the research and observations/measurements carried out in line with the Scientific Methods and Philosophy and trying to explore the immanent knowledge of the universe by following Scientific Methods in accordance with the Scientific Criteria.

You cannot be objective and independent from faith while making the observations and expressing them. It is because we consider the things with the assumption and axiom that there has been a "Creator and Maker and a Master" of them or there has "not" been anything. Since there is not a third possibility in this regard, there will be no statement which is not dependent on the faith i.e. "factual and neutral, independent and objective."

Since the "Scientific Philosophy" of the Science assumes that "there is no God, or if there is, He does not interfere" as an axiom or presupposition, it is "atheist and materialist, determinist, and naturalist;" therefore, it is not "secular, neutral, factual, and objective."

Keywords: Islamic Science, Scientific Knowledge, Scientific Paradigm, The Paradigm of Tawhid (Unity).

1-Bilgi Zaten Müslümandı

"**Bilgi**"yi elde edip, öğrenen; yani "*bilen özne*" olan insan zihni yönelmeden ve araştırma / gözlem yapmadan önce de; "**varlık (kâinat)**" ve varlığa mündemiç (ait) "**bilgi (veri / data – information – knowledge)**" zaten "müslüman"dır. Diğer deyişle: İnsan zihninin konusu olmadan önce de; "*kâinat*" ve kâinatın taşıdığı ve işaret ettiği "*mesaj ve bilgi*", **ontolojik olarak** ve **fıtraten** ve **reel** olarak zaten "*müslüman*" ve "*mü'min*"dir.

"**Varlık**" ve "**varlığın bilgisi**"nin müslüman ve mü'min olması; kâinatın, Rabbimiz'in mahlûku olup, O'nun isim ve sıfatlarının tecelli ve tezahürü olması nedeniyle olup; bu, varlığın, O'nun "Tekvinî Kurallarına" teslim ve "Kevnî Şer'îât"ına uymasından da anlaşılmaktadır.

Bu açıdan "***Bilgi'nin (knowledge) İslâmileşmesi***" isimlendirmesi problemlidir. Daha başlangıçta, problemin yanlış teşhisinden kaynaklanan, bu yanlış ifade; *sanki "kâinat ve kâinattaki bilgi daha önceden müslüman değilmiş de; sonradan biz o bilgi'ye İslâmî bir epistemolojik kılıf ve anlayış ekliyoruz; ikinci bir elbise*

giydiriyoruz; ikinci bir kimlik ve katman eklemeye çalışıyormuşuz" gibi yanlış bir anlam ve algı uyandırmakta. Yani bu ifadeden, sanki *"bilgi'yi kendi inancımızın rengine boyuyormuşuz"* gibi bir anlam çıkmakta. Hâlbuki problemin doğru teşhis ve ifadesi: *"**Bilim'in (science) İslâmîleşmesi**"* olmalı ve bu tespit ve ifade üzerinden çözüm imkânları araştırılmalıdır.

Aksi hâlde yanlış tespitlerle, yanlış sorular sorarak, doğru cevaplara ulaşamayız; çünkü yanlış sorunun, doğru cevabı olmaz. O hâlde, "**doğru cevap nedir?**"den önce, "**doğru soru nedir?**" sorusunun cevaplandırılması gerekiyor. Çünkü problemi doğru teşhis etmek, çözümün yarısıdır.

Problemin doğru ifadesi: "**Bilgi'nin (knowledge) değil, Bilim'in (science) İslâmîleşmesi**" olmalı ve bu tespit ve ifade üzerinden çözüm imkânları araştırılmalıdır demiştik.

Çünkü "***bilgi** (veri/data–information–knowledge)*" ve "***bilim** (science)*" kavramları, farklı anlamlara gelmektedir. Kâinata ait "**bilgi**"yi, Bilimsellik Kriterlerine göre, Bilimsel Yöntemlerle keşfetmeye çalışma ve bunun için Bilim/sellik Felsefe ve Metodlarına göre gözlem ve ölçüm, araştırma ve deney yapmaya ve bunun sonucunda elde edilmiş **Bilimsel Bilgi**'ye "**bilim** (science)" diyoruz. Bu açıdan; "bilgi"nin evrenselliğinden söz etmek anlamlıdır ama "bilim"in evrenselliğinden de söz edemeyiz.

Tespit ettiğimiz bu "bilgi – bilim" ayrımına göre, örneğin: *"Belli şartlarda, suyun 100 santigrat derecede kaynamaya başlaması";* "bilgi"dir, "ölçüm bilgisi"dir; fakat "bilim" (science) değildir. Zaten mevcut Bilim ve Bilimsellik'in 1800'lü yıllarda doğup; sistemleşme ve kendi kavram ve yöntemlerini şekillendirmesinden, asırlarca sene önce de, suyu kim ölçerse ölçsün aynı sonucu alıyor veya alacaktı.

Mevcut Bilim'in *"seküler"* olup, *"inanç"* barındırmadığı; *"nötr"* ve *"tarafsız"* olduğu yanlış düşüncesine yol açan sebeplerden birisi: "**Bilim** (science)" ve "**bilgi** (veri / data – information – knowledge)" ayrımının yapılmamış olmasıdır.

Halbuki varlığın *"bilgi"sini (knowledge)* keşfetmenin yöntemlerinden biri olan *"bilim" (science)* ve *"bilimsellik" (scientific)*; yola çıkarken, başlangıçta kabul ettiği felsefe; doğru önvarsaydığı aksiyom ve kullandığı yöntem ve kriterler ve bu paradigmalarına göre evrende keşfettiği bilgilerin tasvir ve ifadesinde; müslüman olmayıp, "**ateist ve materyalist, determinist ve natüralisttir.**" Yani "Bilim/sellik", sanıldığı gibi; evren gözlem – ölçümleri ve bunların ifadesinde *tarafsız* ve *objektif, olgusal ve lâik* değildir. Bu konuda "**agnostik (bilinemezci)**" bile değildir.

Zaten “**dil’in mantığı**” ve “**mantık’ın da dili**” nedeniyle; ayrıca insanın “**beşerîyet ve sınırlılığı**” nedeniyle; Bilim ve Bilimsellik’in nötr ve seküler, nesnel ve olgusal olması mümkün değildir.

Çünkü mantık ve dil’de; “fiil”, failsiz olamayacağı için; maddenin hareketlerinden bahseden Bilimsel İfadelerde, o fiile bir “fail ve özne” atama zorunluluğu doğuyor. Gene mantık ve dil’de; “eser”, müessirsiz ve ustasız da olamayacağı için; evrendeki eser ve sonuçlara, bir “usta” bulma zorunluluğu doğuyor. Yani Bilim’in, Rabbimiz’i “fail ve özne ve müessir” kabul etmemesinin zorunlu diğer şıkkı olarak; edilgen bir “nesne ve alet” olan “madde ve süreç, kanun ve kuvvet, sebep ve mekanizma, tesadüf ve zorunluluklar”; *“etken bir özne”* ve *“iradeli bir fail”* ve *“canlı bir müessir / usta”* katına yükseltilir.

Böylece, evrendeki “bilgi”nin *(ham data – veri – information – knowledge),* “bilimsellik” *(scientism)* Filtresinden geçerek, “bilim” *(science)* hâline dönüşmesi ve “bilimsel bilgi” olarak ifade edilmesiyle; bize böyle, “sahte ve kurgusal, sihirli ve masalsı” bir evren sunulmakta.

Elhasıl, neyi – nasıl yaptığını, sonuç ve çıktılarını bilmeyen *“ağaç, güneş, arı, bitki, hücre, hayvan”* gibi *(akıl ve şuur, bilgi ve irade, hatta hayattan yoksun)* varlıklar hakkında; Bilim/sellik’in *“yapar, eder, verir, geliştirir, izin verir, sağlar, bölünür”* gibi; düpedüz “ifade ve gramer, mantık ve bilgi” yanlışları ihtiva eden bu *Bilimsel İfadeleri;* safsata olup, hurafeler üretiyor. *“Bilimsel Bilgi”* dediğimiz ifadelerin hemen hemen tamamı, böyle “failsiz ve öznesiz” veya “sahte failli” cümlelerle kurgulanıp – dizayn edilerek, bize sunulur.

Bilimsel Bilgi ve İfadelerin; tasvir ve açıklamalarının, analiz ve yapı sökümünden çıkan sonuçlar bu. Bilimsel Cümlelerin; gramatik inceleme ve metalinguistik açılımı, mantık ve mefhumundan çıkan sonuçlar bunlar.

Bilimsellik Felsefesi, her ne kadar “lâik ve seküler, nötr ve tarafsız” olduğunu iddia etse de; sonuçta Rabbimiz’in evrendeki *“fiil ve eserlerini”* incelemektedir. Bu sebepten; Bilim’in, madde ve evren hakkındaki gözlem ve tasvir ve açıklamaları; ister istemez, “*Rabbimiz’in evrendeki icraat ve münasebetinin ne olduğunun*” da tasviri olmaktadır. Yani Bilimsellik Felsefesi; *“lâiklik ve sekülerlik”*iddiâlarıyla, kendini *“din”*den ne kadar ayırmaya çalışsa bile; *(Rabbimizin icraat ve eserlerini incelediği için)* kaçınılamaz bir zorunlulukla, dinimizin alanına girmekte; bazı itikadî ve amelî esaslarımızı tenkid ve ret veya te’yid ve kabul etmektedir.

Diğer yandan: Bilim, ne kadar lâik ve seküler olmaya çalışsa bile; bizim dinimiz lâik ve seküler değil! Çünkü ve zaten, *“din (İslâm)”*dünyadaki davranış ve dünyevî amellerimizi düzenlemek için gönderilmiştir! Ve Rabbimiz bizi

dünyaya gönderirken; *“bazı kamusal alan ve zamanlarda ve ilmî çalışmalarınızda serbestsiniz, ne yaparsanız yapın, karışmıyorum”* da dememiştir!

Başta “**dil’in mantığı**” ve “**mantık’ın da dili**” nedeniyle; Bilim ve Bilimsellik’in nötr ve seküler, nesnel ve olgusal olması mümkün değil demiş ve buradan Bilim ve Bilimsellik Felsefesi’nin “**ateist ve materyalist, determinist ve natüralist**” olduğunu söylemiştik.

Çünkü inançtan bağımsızlık ve tarafsızlık mümkün değildir; yani gözleyip – ölçtüğümüz birşeye ya “***Yaratıcı ve Fâil ve Ustası var(mış)***” veya “***yok(muş)***” önvarsayım ve aksiyomuyla bakarız. Bu 2 şıkkın ortası veya dışarıdan bakılacak, eşit uzaklıkta üçüncü bir gözlem ve koordinat noktası yoktur. Dahası; hükmün askıya alındığı veya **agnostik** tavır takınabileceğimiz; yani eşyanın objektiviteye izin verdiği “*nötr ve flû*” alanlar da yoktur.

İnançtan bağımsız ve tarafsız, nesnel ve objektif bir bakış açısı olamayacağı için; yaptığımız gözlem ve ölçüm, araştırma ve açıklamalarımızın ifadesinde; başlangıçta doğru önvarsaydığımız veya seçip, inandığımız şıkka göre, kelime ve cümlelerimizi belirleriz. Gözlem – ölçüm sonuçlarımızı ve kâinat tasvirlerimizi, başlangıçta doğru varsaydığımız bu paradigmalara göre yaparız. Çünkü “**var(mış) – yok(muş)**”un ortası, yani üçüncü bir ihtimâl olmadığı için; inançtan bağımsız, yani “*olgusal ve nötr, tarafsız ve objektif*” bir ifade biçimi üretemeyiz.

Bilim’in “Bilimsellik Felsefesi” ise; başlangıç aksiyom ve önkabülü olarak, “**evrenin varlık ve işleyişinde; Tanrı yok(muş), varsa bile karışmıyor(muş)**”u doğru önvarsaydığı için; mevcut “Bilim”, *(kendini konumlayış biçimi ve kendini tanım ve ta’rifi icabı ve seçtiği yöntem olarak)*“ateist ve materyalist, determinist ve natüralist” olup; “lâik ve seküler, nötr ve nesnel, tarafsız ve objektif, evrensel ve olgusal” değildir.

2-Bilim’in Bilimsellik Felsefesi, Lâik ve Nötr değildir / Bilimsellik Hipnoz ve İllüzyonu

“Bilgi” ve “bilim” arasındaki farkı anlatırken; *“suyun belli şartlarda, 100 santigrat derecede kaynamaya başlaması”*nın “bilgi, ölçüm bilgisi” olduğunu; fakat “bilim(science)” olmadığını söylemiş; fakat “bilim” ve “bilimsel bilgi ve ifade”nin ne olduğunu yarım bırakmıştık. Bu örnekte; suyun “**ölçüm bilgisi**”nden sonra; “ne, neden, nasıl” gibi sorular eşliğinde; “su’yun nedeni ve kaynağı” gibi soruların araştırılmasında “**bilim**” devreye girer.

Suyun bu kaynama ölçüm ve keşif aşamasından sonra, sıra, bu suyun neden ve nasıl olduğu ve kaynağına gelince; meselâ Rabbimiz’in *“**yağmur**”*fiil ve eser, sonuç ve ni’met, rahmet ve rızkı; Bilim’in elinde “**yağmur nasıl oluşur, suyun**

çevrimsel döngüsü” gibi kavramsallaştırma ve başlıklarla, önce Rabbimizle olan irtibat ve çağrışımı kopartılır.

Sonra; “yaratma” yerine, oluşum; “rızık / ni’met” yerine, gıda maddesi; “sevk-i İlâhî ve ilham” yerine, içgüdü ve sevk-i tabiî; “İlâhî kanun ve Sünnetullah” yerine, tabiât – fizik – kimya kanunu gibi isimlendirme ve kavramsallaştırmalarla; kelimelerin ve işaret ettiği madde ve olayların, Rabbimiz’i gösteren “**şeffafîyet ve aynalığı**” giderilir!

Sonra, “yağmur”u Bilimsel olarak tasvir edip – nedensellerken kullanılan; *“ısıyla buharlaşıp, yükselir; rüzgârla taşınıp, çarpışır; birleşir ve ağırlaşır; soğuk hava ve alçak basıncın da etkisiyle yoğunlaşır, soğur; sonra yerçekimi etkisiyle yere düşer”* gibi Bilimsel ifadelerle; güya **“otomatik bir makina ve mekanizma”** ve **“kendi kendine işleyen bir sistemden”** bahsediyormuş da; bu sebepten, yağmurun yaratılma ve inşasında, herhangi bir *“fail ve ustaya”* ihtiyaç yokmuş alt mesajı verilir.

Bilimsel Yöntem’in, cümlelerini, böyle “**failsiz**” veya “**sahte faillerle**” kurgulaması ve olayları sadece *“neden – sonuç ilişkisiyle”* şablonize edip; bu *“yatay deterministik kalıplarla”* ifade etmesi; kâinatın, Rabbimizle olan münasebet ve illiyetini, zihinde kesip; kâinatın, âyet ve delil ve mesaj olma vasfını kapatıp – köreltme işlevi görür.

Bu açıdan, “yağmur”la ilgili **Bilimsel Bilgi** ve **Açıklama / İfadeleri**; *“Yağmur; İlâhî bir fiil / faâliyetin, İlâhî bir eser ve sonucu mu; yani O’nun icad ve ihsan ve ni’meti mi; yoksa evrendeki neden – sonuç ilişki ve işleyişinin, gayet tabiî ve olması gereken, doğal bir sonucu mu?”* sorusuna; “**inkâr**” ve “**şirk**” lehinde verilmiş bir cevap olarak okuyabiliriz. Yani Rabbimiz’in fiil ve eserlerinde, “bazı sebep ve mekanizmalar” gibi; O’ndan bağımsız ve kendi kendine ayakta duran ve işleyip, çalışabilen ve eser / sonuçlar üretebilen “**ortakları**” olduğu iddiasını, delillendirme çabası olarak okuyabiliriz.

Yani **Bilimsel Bilim**’e göre, “yağmur”; hiçte “**mu’cizevî**” olmayan; yani Allah’ın işi ve fiili ve eseri gibi görünmeyen; *(ve zaten Bilim’in yağmur için gösterdiği sebep ve mekanizmalar yeterli olup, ayrıca ek bir neden veya fail de gerekmeyen; yani yağmur için, öyle “İlahi çapta bir güç” ve müdahaleye de ihtiyaç olmayan);* gayet doğal ve olağan bir sürecin, gayet normâl bir neden – sonuç ilişkisinin, tabiî ve zorunlu bir sonucudur!

Biz ise; gözlem ve araştırmalarında “**kim ve niçin? / anlam ve amacı ne?**” sorularını bilimsel bulmadığı için dışlayan; bu soruları *“metafizik”* görüp, “**bilgi ve araştırmanın**” değil, “**inanç ve din, felsefe ve metafiziğin**” konusu gören **Bilimsellik Felsefesi**’nin bu <u>ateist varlık ve bilgi anlayışını</u> kabul etmek zorunda değiliz.

Elhasıl: Bilim ve ders kitaplarında, "yağmur"; sanki *"**failsiz ve zaten, fail'e mantıken ihtiyaç ve gerekte olmayan**"*; yani *"**kendi kendine**("yerçekimi – güneş – buharlaşma – soğuma – basınç – rüzgâr" gibi doğal neden ve süreçler ve deterministik zorunluluklarla)"*; yani *"**otomatik olabilmesi mümkün(müş) ve olan da, bu mümkün'ün gerçekleşip, vukû bulması(ymış)**"* inancına göre kurgulanıp, tasvir edilir!

Bu yetmezmiş gibi bir de; Bilim/sellik'in, "yağmur"u **determine ederek** Rabbimiz'den kopartan bu "**ateist ve determinist, materyalist ve natüralist**" isimlendirme ve tasvirlerinin; güya "yağmur"un, olgusal ifade ve objektif açıklama, tarafsız nedenselleme ve evrensel tasviri olduğu iddia edilir!

Üstelik; Bilim'in "**varsa bile işleyişte fonksiyonu olmayan ve evrene karışmayan âtıl İlah**(!)" inancına göre şekillenmiş bu "**Bilimsel Bilgileri**"nin; *"inançtan ve taraftan bağımsız Bilim" tarafından, "nötr bilimsel yöntem ve gözlemler" sonucuyla elde e*dildiği iddia edilir!

Halbuki, "yağmur" örneğinde de görüldüğü gibi; "Bilimsel Bilgi" yani "bilim"in (science), madde ve evrenin faâliyet ve işleyişini anlatan ifadelerinin ekserisi; *"bu faâliyet, işleyişlerin yaratıcıyla ilgisi yoktur; hem Yaratıcı var olsa bile, bu otomatik sistem ve deterministik zorunlu işleyişe karışmamaktadır; yani bu olay İlâhî değil, tabiîdir; bu hâdise, İlâhî bir fiilin iradî bir eseri ve sonucu değil; doğal bir işleyişin zorunlu bir sonucudur; yani evrendeki işleyişi nedensellemek ve açıklamak için, doğaüstü herhangi bir fail ve nedene atıf yapmaya zaruret ve ihtiyaç yok; evrendeki hareket ve sonuçlarını nedensellemek ve açıklamak için, Yaratıcı boyutunda süper bir güce ihtiyaç ve zaruret yok"* inanç ve felsefesine göre ve sanki bu aksiyom ve önkabül doğruymuş gibi; bu "***ateist***" zeminde kodlanır ve sunulur! Bu ateistik arka plâna göre kurgulanmış ve oluşturulmuş Bilimsel Bilgi ve ifade ve tasvirlerdeki, bu *"subliminâl mesajlar"*; bilincimizin işitemeyeceği desibelde, bilinçaltımıza fısıldanır!

Dahası: Bilinçaltımıza sessizce fısıldanan bu *"subliminâl mesajlar"*; Bilimsel jargon ve teknik terimlerle dizayn edilerek, cazibeli bir şekilde sunulan Bilim'in bu "**virüslü tasvir ve cümleleri**"; zihnimize çizdiği bu *"ateistik senaryo ve hikâyeler";* şuurumuza direkt olarak ve açıkca *"Allah yoktur; varsa bile, evrenin işleyişine etki ve müdahalesi yoktur; zaten varlığın, varlık ve işleyişinde O'na ihtiyaç ve zarurette yoktur(!) Yani O'na inanmak için, evrende, hiçbir mantıkî gerekçe ve neden, aklî ve gözlemsel delil yoktur"* demekten, çok daha etkili ve yıkıcıdır!

Yani Bilimsellik Felsefesinin, evrendeki olayları "*yatay deterministik neden – sonuç şablonlarıyla*" tasvir edip – açıklaması; yani faile gerek yokmuş gibi ve failden hiç bahsetmeden, *"şu şu, şu sebepten oluyor"* demesi; *"bu işi Allah*

yapmıyor" demekten, çok daha te'sirli ve ikna edicidir! *"Evrendeki işleyişe Allah karışmıyor"* demekten çok daha aldatıcıdır!

Bilimsellik Felsefesine göre dizayn edilmiş **Bilimsellik Kriterlerinin** ürün ve sonucu olan "**Bilimsel Bilgi / Bilim**"in, alt mesaj olarak bize empoze ettiği bu *"ateistik varlık ve evren ve bilgi anlayışı";* şuurumuza direkt, inkâr ve şirkin reklâm ve propagandasını yapmaktan çok daha etkili ve ikna edicidir! Çünkü mesajlar, şuurumuza farkettirilmeden, direkt şuuraltımıza ilka ve şırınga edildiğinden; biz de herhangi bir tepki ve itiraz, savunma ve cevap verme ihtiyacı uyandırmaz.

İbret vericidir ki: *"Yaratıcının varlık – yokluğu ve evrenimizde etken olup – olmadığı, Bilim'in konusu değildir ve Bilimsel olarakta ispatlanamaz; bizim konumuz, sadece deney – gözlem yapabildiğimiz 'madde"* diyen Bilim'in; konu *"Bir yaratıcının olmadığı veya kâinatla münasebeti ve içindeki maddeye etki ve illiyetininin olmadığına"* gelince; hemen *"hayır, yok"* diyerek, bunu konusu içine almakta bir sakınca görmemektedir! Yani Bilim; inanç ve dinden bağımsız ve ayrı ve konu olarak da farklı olduğunu söylerken; keşif ve gözlemlerini, "**ateizm**" *(küfür ve şirk)* lehine tanzim etmeyi, gayet *"bilimsel"* görmektedir!...

Neredeyse dünyaya gözümüzü açtığımız günden beri; evde, okulda, sokakta, medyada ve okuduğumuz kitaplarda; sık sık ve tekrar tekrar maruz kaldığımız bu "**Bilimsellik Sihri**" ve programlamasının etkisinden kurtulmak çok çok zordur! Üstelik; Bilim'in bu **"Gizli Ateist Subliminâl Mesaj**", bu virüslü bilgi ve kodlarının farkında bile değiliz! Bir şekilde farkında olsak bile; bu kirli ve frekansı parazitli mesajlara karşı geliştirdiğimiz, hazır bir "**antivirüs programımız**" da yok!

Varsa ve olsa bile "Tanrı"ya, sadece evrenin başlangıcında *(domino taşlarında ilk hareketi veren gibi)* "**İlk Neden**" olarak küçük bir rol veren "**Bilim/sellik**"in; artık evrenin ihtiyacı kalmadığı, şimdi âtıl ve gereksiz olan bu "**İlk Neden Yaratıcısı**"na, verdiği bu küçük rol de, kerhendir! Bu İlk Neden Yaratıcısı'nı reddetmemesi de, bir süreliğinedir! Çünkü: *"İleride Bilim; evrenin başlangıcını da çözüp – nedensellediğinde, bu karanlık noktayı da aydınlattığında; bu İlk Neden yaratıcısı'na inanmak için de mantıkî bir zorunluluk ve neden veya aklî bir gerekçe kalmayacak"* derler!

"**Alenî deist**" veya "**gizli ateist**" olan; sıkıştırınca da *"bunu gözleyip – bilemeyiz, dolayısıyle Yaratıcının varlık – yokluğu gibi meseleler Bilim'in konusu ve sahası değil"* diyerek "**agnostizme**" kaçan Bilimsellik Felsefesi ve ürettiği *"eser, müessirsiz ve fiilsiz; fiil de failsiz olabilir ve olur"* gibi mantıksızlıklarını ve *"evrende olanların neden ve nasılı; sebep ve mekanizma, madde ve kanunlarla nedensellenip – açıklanabiliyor olup; evrenin varlık ve işleyişinde, Yaratıcı gibi*

bir fail ve özne aramaya mantıkî veya gözlemsel bir zaruret ve neden yoktur" gibi inanç ve aksiyomlarını kabul etmek ve ölçüm – gözlemlerimizi de, bu *"deist"* veya *"ateist"* cümle ve kurgularla ifade etmek zorunda değiliz!

2.1-Bilim Ateizme Alet Edilmiyor, Ateizmin Kendisi!

Bu yazımızda yaptığımız "bilgi" ve "bilim" ayrımı ve bilim'in evrene, önvarsayım olarak "Yaratıcı yok(muş), varsa bile işleyişe karışmıyor(muş)" tarafından baktığı ve açıklamalarına, "asıl fail olan Rabbimiz" yerine başka failler ikame ettiği gibi noktalar dikkate alınırsa; sonuç olarak: *Bilim, ateizm ve materyalizme alet edilmiyor olup; bilakis ateizmin kendisi olmaktadır!*

Çünkü: Bilimsel Makale ve Yayınlarda; herşeyin "**otomatik makina**" gibi işlediği ve "**Uzun Zaman + Madde ve Enerji + Tabiât + Kanun + Tesadüf ve Zorunluluk+Evrim ve Devrim=Herşey Mümkün**" önvarsayım / aksiyom / inancının şekillendirdiği bir *Kâinat Modeli*'ne dayanan; yani Bilimsel İfade, denklem ve formüllerinde Allah'ın bulunmadığı bir kâinat tasavvuru kurgulanıp, inşa edilir! Bu model/metafora göre; Bilimsel İfade, denklem ve formüllerde *"Yaratıcı'nın olmadığı/olsa da karışmadığı ve zaten kâinat kendi başına işleyebilip, O'na ihtiyaçta olmadığı";*yani *"ateist ve materyalist, natüralist ve determinist"* bir kâinat tasviri yapılır.

2.2-Bilimsellik Hipnozu

Bilimsellik Hipnoz ve İllüzyonuyla; madde ve sebepleri, fiil ve eserlerinde bir "alet – edavat" olarak kullanan Rabbimiz; *(gözümüze yaklaştırılan küçük bir kibrit çöpünün, arkasındaki koca dağı kapatması gibi);* Bilim'in de, "sebepleri" gözümüze yaklaştırıp – büyütmesiyle; görünmez olur.

Bir illüzyonistin dikkatimizi belli bir yöne çekerek; buradan, asıl yapacağı şeyi gözümüzden kaçırıp, el çabukluğuyla yapması gibi veya bir hipnoz uzmanının, dikkatimizi belli bir noktaya veya sese yönlendirip, odaklamaya çalışması gibi; Bilim de, dikkatimizi evrendeki bazı *"sebep ve maddî nesnelere"* yönlendirip – zumlayarak; buradan, "**asıl ve tek faili**"; yani *"madde ve sebepleri, icraatında alet olarak kullanan Rabbimizi"* görüş alanımızdan kaçırıp – gizler!

Bu Bilimsel Cümle ve ifadelerin tekrar ve telkiniyle; dünyaya gözümüzü açtığımızdan beri maruz kaldığımız bu zihinsel bombardıman neticesinde, Rabbimiz'i bize unutturur. Bu zihinsel manipülâsyon ve programlama sonucu; artık *"bir harf bile failsiz ve yazar/yazansız olamadığı hâlde; her 'atom' harfinde bile ayrı ve muhteşem bir kitap yazılmış bu kâinat, nasıl failsiz ve yazarsız olabilir!?"* sorusu akla bile gelmez! Gelse de, merak edilmez. Merak edilse de; Bilim/sellik'in ona da *"failsiz, yani otomatik, yani kendi kendine, yani çeşitli*

madde ve sebep ve kuvvetlerin etkisi ve itme – çekmesiyle, yani çeşitli tabiî ve deterministik fizik – kimya kanun ve mekanizmalarıyla işleyen" formatında, Bilimsel bir cevabı vardır!

Bilimsellik Felsefesinin ürün ve sonucu olan Bilim'in, zihin ve bakış açımıza yaptığı "**etki ve sihir**" ve olmayanı olur(muş) gibi gösteren "**illüzyon ve hokkabazlığı**" burada bitmez. Sonraki aşamada; Bilimsel Cümle ve tasvirler kanalıyla, bilinçaltımıza enjekte edip – gönderilen "**subliminâl mesajlar**" ve "**kirli – virütik bilgilerle**"; bilinçaltımız kodlanır ve programlanır!

Objektif ve evrensel, nesnel ve olgusal, dinden ve inançtan bağımsız ve ayrı olduğuna inandırdığı için; kendisini, ülke ve milliyet, din ve inanç fark etmeden, her yere kabul ettiren "Bilim ve Bilimsellik Felsefesi"nin; inanç ve itikadımızda yaptığı tahribat ve yıkımı halâ tüm boyutlarıyla fark edebilmiş değiliz.

Kendi ateizm ve materyalizm, determinizm ve natüralizm inancına göre; evren gözlem ve araştırmalarında "**kim?, niçin? / niye?, anlam ve amacı ne?**" sorularını dışlayan ve bu tür soruları spekülâtif kabul edip; bunları, *"bilgi ve araştırma, delil ve gözlemin"* değil; *"felsefe ve din / inançların"* konusu gören"Bilim"in bu inanç esaslarını kabul etmek zorunda değiliz.

"**Şimdi – şurada**"da olmadığı için araştırma ve gözlem – deney yapma ve tekrarlama imkânı olmayan "*Big Bang*"in olduğunu "kızılötesi kayma ve kozmik fon radyasyonu" gibi ikinci derece delil ve gözlemlerden bilen veya teorik – matematiksel hesaplamalardan bulan; hatta "*yerçekimi/kütleçekimi/gravitasyon*" gibi "şimdi – şurada" olduğu hâlde, fiziksel varlığını hiçbir şekilde gözlemleyemeyen, fakat etki ve te'sirlerinden "var" kabul eden "Bilim/sellik"in; sıra "*Allah, Nübüvvet, melek, vahiy*" konularına gelince; *"bunlar metafizik ve inanç işi; bu konularda gözlem ve deney, ölçüm ve araştırma yapılamaz ve hiçbir şekilde delil – ispatı da yapılamaz"* demesi, tam bir çifte standarttır! Evet Rabbimiz'in "**Zât**"ı gözlenemez ama; "**etki ve te'sir**, **fiil ve eserleri"** meydanda!

Hem Bilim'in en temel amaçlarından birisi de: Görüp – gözlemlediklerinden, görmediklerini öngörmek ve tahmin etmek değil mi!? Şimdi/şuradaki gözlem – deneylerinden, geçmiş ve gelecek hakkında bilgi ve bulgular elde etmek değil mi!? Somut gördüklerinden, soyut kanun ve prensiplere ulaşmak değil mi!? Gördüğü varlık ve işleyişten (teorinin öngördüğü); *"teoriye göre, evrende şöyle bir şey de olması gerekir"* deyip, henüz göremediği o varlık ve boyutları, keşfetmeye çalışmak değil mi!?

DERS MÜFREDATLARI'NIN YARATILIŞ GERÇEĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Nadir ÇOMAK,[1] Mustafa DEDE[2]
[1]İstanbul Medeniyet Üniversitesi.
[2]Coğrafya Öğretmeni, MEB, Afyon.
nadir.comak@gmail.com mdedem73@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, 2017 yılında yenilenen ilk ve ortaöğretim müfredatları yaratılış gerçeği açısından değerlendirilmiştir. Çalışma sahamız için, 2017 yılında yenilenen müfredatlar içerisinden beş ilköğretim ve beş lise dersi müfredatı seçilmiştir. Seçilen müfredatlarda "Yaratmak/yaratıcı, iman, hikmet, nizam, intizam" kavramları esas alınarak muhteva tahlili yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre; incelenen on farklı ders müfredatının tamamında yaratıcı ve yaratmak kavramları programın temel felsefesi ve temel yeterlilikler başlıklarında yer aldığı tesbit edilmiştir.

Ortaokul ve Lise Temel Dini bilgiler derslerinin müfredatlarında yaratıcı kelimesi gerçek yaratıcı olan Allah için kullanılmıştır. Aynı derslerde "yaratıcı düşünmek" beşer için kullanılarak tenakuz yaşandığı görülmüştür.

Bütün müfredatlarda öğrencilerimize yaratılış gerçeği fikrine göre değil, yalnızca Allah'ın sıfatı olan yaratıcı olma düşüncesine göre yönlendirme yapılmıştır.

İncelenen hiç bir müfredatta nizam, intizam, hikmet, denge, ölçü gibi yaratılış hatırlatan kavram kullanılmamıştır. Ders müfredatlarında Allah'ın varlığına işaret olmayıp aslında evrim görüşünün temeli olan tesadüf ve tabiat ana kavramı örtülü olarak işlenmiştir.

Sonuç olarak; sadece öğrencinin aklını işleyen eğitim modeli yerine hem akıl hem de vicdan terkibinin sağlandığı bir eğitim modeli geliştirilmelidir. Gençlerimizin bugün düşmüş oldukları buhranlardan kurtarılmaları için, hem ilim, hem de irfan sahibi olmaları sağlanmalıdır. Bu amaçla; öncelikle ilkokuldan liseye kadar bütün derslerin öğretim programları (müfredatları) yaratılış gerçeğine göre hazırlanmalıdır. Program hazırlığına dair usul ve esasların tesbit edilmesi amacına matuf olarak, TTKB'ğı ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün işbirliği yapılmasında yarar vardır. Ayrıca, hazırlanacak yeni müfredat ve ders muhtevaları imam-hatip liselerinde pilot uygulama şeklinde tatbik edilmeye başlanıp

yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Denge. Hikmet, Müfredat, Nizam,Yaratılış.

Investigation on the Creation of the Teaching Programs Prepared by the Ministry of Education

Abstract

In this study, primary and secondary curricula that were renewed in 2017 were evaluated in terms of creation. In our study, as an analysis unit, five primary and five high school curriculums were selected from among the curricula renewed in 2017. In selected curriculums, content analysis was carried out based on the concepts of "creating / creativity, faith, wisdom, statue and order". According to the results obtained; it has been found that concepts of creativity and creation are included in the basic philosophy and basic qualifications of the curriculum. 106

The Word “creator”, which appeared in the curricula of secondary and high school basic religious information lesson, was used for Allah as a the rightful creator. It was found out that there is a contradiction when the phrase “creative thinking” is used for people in the same lessons. Our Students were guided in accordance with idea of being creative which is the attributes of Allah not by the idea of creation fact on all the curricula.

In any curriculum examined, the concept of reminiscence of creation, such as order, order, wisdom, balance, measure, has not been used. In the curriculum of the lesson there is no sign of God's existence, but the concept of "coincidence and nature master", which is the basis of the theory of evolution, is implicitly processed.

As a result a system which provides synthesis of both reason and conscience should be developed instead of one that only provides reason. Youth should be supported to have lore and wisdom in order to get rid of this blind alley. For this purpose; (curriculums) of all courses from primary to high school should be prepared according to the fact of creation. It is beneficial for the General Directorate of TTKB and the Religious Instruction to cooperate in order to determine the principles and procedures regarding program preparation.

In addition, the new curriculum and course content to be prepared should be started and disseminated in the form of piloting in the Imam-Hatip high school.

Keywords: Balance, Ceography, Curriculum, Creation, Statute, Wisdom.

Giriş

Hakikat ehli, tefekkür edebilen, münevver ve dindar bir nesil yetişmesi için, okullarımızda din ilimleri ile fen ilimleri birbirinden kopuk olmamalıdır. Mevcut

halde bütün okullarımızda din ayrı, fen ayrı felsefesi ile dersler işlenmektedir. Böylece, taassup ya da şüphe içinde olan bir nesil ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamızda yaratılış modeli yöntemi ile milletimizin inanç ve değerleri gibi, din ve fen derslerinin su ve şeker gibi iç içe olup erimesi ve tatlanması esasına dayanmaktadır. Böylece hakikat ve hikmet boyutu ihmal edilmeden, taassup ve şüpheler izale edilecektir.

Eğitim müfredatında tarafsızlık mümkün müdür? Mesela Allah'ın eseri olan bu varlıkları O'ndan hiç söz etmeden anlatmak tarafsızlık değil, taraflı bir anlatımdır. Okullarımızdaki her müfredatın her kazanımı yaratılış gerçeğine uygun olmalıdır. Böylece mütefekkir insanların yetişmesi için zemin hazırlanmış olsun.

Yaratılış modeli, mahlûkata ve bütün kâinata Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakmaktır. Medeniyetimiz bir Kur'an medeniyetidir. Tevhid inancı bütün değerlerimizin temel kaynağıdır. Doğruluk, dürüstlük, cesaret, kahramanlık gibi değerlerin membaı Kur'andır (Eren, 2017).

Coğrafya programında (Coğrafya taslak programı,2017), "öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalık oluşturmaları sağlanmalıdır." Denilmektedir.

Değerler, konu anlatımı şeklinde aktarılmamalı ve öğretim programı kazanımlarından kopuk olmamalıdır. Değerler, öğrencilere kazanımların muhteva boyutu (konu) ile ilişkilendirilerek aktarılmalıdır. Konudan kopuk bir şekilde verilen değerlerin özümsenmesi anlamlılığını ve kalıcılığını yitirecektir. Öğrenme öğretme sürecinde, değerler aktarılırken konu anlatımından ziyade öğrencilerin akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, ilişkilendirme ve değerlendirme becerilerini kullanabileceği çalışmalara yer verilmelidir. Öğrencilerin ahlakî ikilemlerin yer aldığı metinleri, gazete haberlerini okumalarına, çıkarımda bulunabilecekleri soruları cevaplamalarına, tartışmalarına, kendi görüş ve düşüncelerini ifade etmelerine, bu ikilemlerin ferdî ve toplum hayatına yansımalarını değerlendirmelerine imkân sağlayan etkinliklere yer verilmelidir (Coğrafya Dersi Öğretim Programı 2017).

1-Problem Durumu

Din ilimleri ile fen ilimlerinin ayrı ayrı, birbirinden kopuk okutulması öğrenci zihninde şüphelere yol açmaktadır. Coğrafya-9 derslerinin müfredat ve ders muhtevalarındaki ifadelerde, tabiata ve olaylara sadece maddî gözle bakılması sonucunu doğurmaktadır. Mesela coğrafya 9 ders konuları işlenirken Yaratıcısından bağımsız işlendiğinde zamanla inancına zıt kelimeleri kullanır hale gelmektedir.

"*Hâlbuki Allah'ın eseri olan bu varlıkları ve olayları O'ndan hiç söz etmeden*

anlatmak tarafsızlık değil, taraflı anlatımdır. Meselâ, Selimiye Camiinde sergilenen mimarî dehayı nazarlara verirken, Sinan'dan hiç söz etmemek tarafsızlık değil, o büyük mimarı nazarlardan saklamaya dönük "taraflı ve kasıtlı" bir bilgilendirme olur (Başar, 2012)."

Araştırma konumuz olan dağlar, ders kitabında görünüşte tarafsız yazılmış ama temsildeki gibi Mimar Sinan'dan hiç bahsetmeden Selimiye Camii'nin anlatılması şeklinde işlenmiştir. Esasen manaya hiç ehemmiyet vermeden tamamen materyalist felsefe nazarı ile anlatılmış, yani tarafsız olunamamıştır. Din ilimlerinden kopuk olarak işlenen müfredat yerine örneğimizde olduğu gibi fen ve din ilimlerinin iç içe olduğu çalışmalar mana boşluğunu dolduracak ve imkânsız olan tarafsız öğretim değil, yaratılış gerçeğine taraf olmakla iman şuuru tam takviye olacaktır.

Din ve fen ilimleri uyumlu olursa hakikat ortaya çıkar, öğrenci zihnindeki imana dair şüpheler bertaraf olur. Su ve şeker ayrı kavanozlarda olduktan sonra yan yana da olsa, şeker erimez, su tatlanmaz. Nitekim imam-hatiplerimizde iç içe değil yan yanadır. Mesela; dağlar konusunu mevcut müfredata göre öğrenen bir öğrenci dağların yaratıcısını hiç düşünmeyecektir.Ardından göreceği tefsir dersinde yer ve gökleri Allah yarattı bilgisi çokta zihnini doyurmayacaktır. Çünkü yöntem olarak coğrafya ayrı, din ayrı manasını otomatik olarak zihninde yerleştirmiştir.

2-Araştırmanın Amaçları

1-Coğrafya-9 ders kitabı muhtevasının eğitim felsefesindeki yaratılış penceresinden ifade ve kavram hatalarını tespit etmek.

2-Yaratılış modeli ile işlenen bir coğrafya-9 ders konusunun, öğrencilerin akademik başarı ve iman şuuruna etkilerini ortaya koymak.

3-Yaratılış gerçeğine göre örnek bir müfredat konusu hazırlamak.

3-Araştırmanın Önemi

Ülkemizde din ilimleri ile fen ilimlerinin ayrı ayrı okutulması dindar ve aydın yetişmesindeki temel problemdir. İmam-hatip liselerinde dahi problem aynıdır. Çünkü din ilimlerinden olan tefsir, hadis, fıkıh, kelam gibi dersler ile fen ilimlerinden olan fizik, coğrafya, biyoloji gibi dersler birbirinden kopuktur, iç içe değildir.

İmam-hatip liseleri ortak kültür derslerinden başlamak üzere, ders kitabı muhtevalarının Yaratılış gerçeğine uygun yazımı için Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı ile ortak çalışılmalı ve fen ilimlerine sahip bir gencin aynı zamanda da kendi inanç sistemindeki değerleriyle çelişmeyen ve donanımlı hale

getirilebilmesinin yöntemleri geliştirilmelidir.

Problemi yüz sene evvel tesbit eden Nursi, Münazarat eserinde "*Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fünun-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecellî eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder.*" Demektedir (Nursi,1911).

Sadece öğrencinin aklını işleyen eğitim modeli yerine, hem akıl hem de vicdan sentezinin sağlandığı bir eğitim modeli geliştirilerek gençliğin bugün düşmüş olduğu çıkmazdan kurtarılarak hem ilim hem de irfan sahibi olmaları sağlanabilir. Materyalist yöntem ile işlenen derslerde maalesef hakikat ve hikmet boyutu dikkate alınmamaktadır.

Materyalist eğitim sistemi, kâinattaki her şeyin tesadüf ve tabiatın eseri olduğunu, insanın tesadüfen diğer canlılardan meydana geldiğini, insanın bütün hedefi ve gayesinin bu dünyada maddî arzuların tatmin etmekten ibaret bulunduğunu esas alır. Hâlbuki insan sadece maddî yapıdan ibaret değildir. Onun kalp, ruh, his ve düşünce âlemi dikkate alınmadığı sürece onun bu dünyada saadet ve huzuru bulması mümkün değildir.

Allah'ın varlığına inanç bağlamında gencin kafasında ve kalbinde refah huzur güven hesap verilebilirlik sorumluluk gibi kavramlar aktif olarak işlenmelidir. Ders kitaplarımızda Allah'ın varlığına işaret olmayıp aslında evrim teorisinin temeli olan tesadüf ve tabiat eksenli, kendiliğinden oluş felsefesi örtülü olarak işlenmiştir. Bütün fen ve teknik kitapların yaratılış gerçeği ile işlenmesi ve bu tip kaynakların hazırlanması önemlidir. Bunlar imkân ve şartlara göre bir plân dâhilinde ele alınmalı ve uygulanmalıdır (Tatlı, 2017).

Hem aydın hem irfan ve hikmet sahibi gençler ancak bu yöntemle yetişebilir. Bunlardan biri eksik olduğunda taassup ortaya çıkar.

4-Tanımlar

Yaratılış Modeli: Mahlûkata ve bütün kâinata Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakmaktır. Yani ağaca bakınca ağacın sanatkârını düşünmektir.

Şuur: Bir şeyin farkında olma hâlidir. Bir şeyin inceliklerine vakıf olma.

Gaflet: Dikkatsizlik, ihmal, bir şeyin gerekliliği ortada iken bunun idrak edilememesi, yeterince uyanık ve dikkatli davranılmadığı için insana arız olan yanılgı hali.

Okullardaki fen derslerinde dünyanın dönüşü ile ilgili bilgi şöyle verilmektedir:

"*Dünyanın kendi etrafında dönüşüyle gece ve gündüz, güneşin etrafında dönüşüyle de mevsimler meydana gelmektedir*."

İşte böyle bir ifadede, özne ortada yoktur. Yani, bu işleri kimin yaptığı belli değildir. Dolayısıyla böyle bir ifade gençlerin âleminde bu olayların kendi kendine veya sebeplerle meydana geldiği düşüncesine yol açmaktadır. Öğrenilenlerin büyük kısmı da imtihanlardan sonra unutulmaktadır.

Böyle bir eğitimle yetişen genç, kâinatta kendisini başıboş ve sahipsiz olduğunu, her şeyin gelişigüzel hareket ettiğini, kendisinin de hiç kimseye karşı sorumluluğunun bulunmadığını düşünecektir.

Aynı olay;

"*Gece ve gündüzün meydana gelmesi için dünya kendi etrafında, mevsimlerin teşekkülü için de güneşin etrafında döndürülür*." şeklinde verilebilir. Ya da; "*Bu muhteşem denge bir sanatkâr olmadan kendi kendine olabilir mi?*" şeklinde fiilin faili, sanatın sanatkârı, nakışın nakkaşı düşündürülebilir. Bu ikinci ifadede olayları yapan birisi vardır. Gençler, böyle çok harika ve bütün kâinatı ve özellikle insanların hayatını ilgilendiren olayı meydana getireni bilmek ve O'na teşekkür etmek isteyecektir. İnsan iyiliğin kimden geldiğini bilirse, ona karşı teşekkür ve minnettarlık hisleri de gelişecektir. Böylece, kendisinin Yaratanına karşı vazifesi ve sorumluluklarının bulunduğunu anlayacak ve hayatını disiplin altına alacaktır.

Lise örgün öğretiminde en büyük problemlerden biri de, ders dinlemenin öğrenci açısından hiç bir cazibesi olmadığı, sıkıcı geçtiği, devam zorunluluğu olmasa hemen hiç bir öğrencinin okula gelmek istemeyişidir. Yaratılış Modeli ile işlenecek olan dersler, materyalist yöntem ile işlenecek derslerden daha cazip, daha etkili ve kalıcı olacaktır.

5-Yöntem

Müfredatlar muhteva analizi yöntemiyle incelenmiştir. Muhteva analizi aşağıdaki kavramlar esas alınarak yapılmıştır:

*Oluşum	*Hikmet	*Yaratılış
*İman	*Allah	*Hak

İncelenen on farklı ders müfredatının tamamında yaratıcı ve yaratmak kavramları programın temel felsefesi ve temel yeterlilikler başlıklarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Ortaokul ve Lise Temel Dini bilgiler derslerinin müfredatlarında yaratıcı kelimesi gerçek yaratıcı olan Allah için kullanılmıştır. Aynı derslerde "yaratıcı düşünmek" beşer için kullanılarak tenakuz yaşandığı görülmüştür.

İncelenen müfredatlarda öğrencilerimize yaratılış gerçeği fikrine göre değil, yalnızca Allah'ın sıfatı olan yaratıcı olma düşüncesine göre yönlendirme yapılmıştır.

İncelenen hiç bir müfredatta nizam, intizam, hikmet, denge, ölçü gibi yaratılış

hatırlatan kavramlarının kullanılmadığı görülmüştür. Ders müfredatlarında Allah'ın varlığına işaret olmayıp aslında evrim görüşünün temeli olan tesadüf ve tabiat ana kavramı örtülü olarak işlenmiştir.

6-Teklifler

- Yaratılış modeli ile bütün derslerin işlenişinin usul ve esaslarının Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü işbirliği ile tespit edilmelidir.
- İlkokuldan liseye bütün kültür derslerinin konularının işlenişinde yaratılış modeli yöntemi araştırılmalıdır.
- Yaratılış modeli yöntemi ile derslerin İmam-Hatip liselerinden başlayarak uygulamaya konup yaygınlaştırılmalıdır.

Kaynaklar

Başar, A. (2012). Risale-i Nurdan Dersler-2, Zafer Yayınları No:279.

Çiftçi, T. (2017). Coğrafya'da Değer Eğitimi Ankara: Pegem Yayınları.

Eren, Ş. (2017). Risale-İ Nur ve Değerler Eğitimi Paneli-2017.

Nursi, B.S. (1911). Münazarat. İstanbul: Envar Neşriyat.

Ortaöğretim Coğrafya Ders Öğretim Programı 2017 Ankara: MEB.

Tatlı, Â. (2017). Medresetüzzehra Müzakereleri. http://www.risalehaber.com/bilim-ateizmden-kurtarilmali-bunu-medresetuzzehra-saglar-292289h.htm

TTKB (2017) Öğretim Programları (http://mufredat.meb.gov.tr/)